1021 8.55.c.5

Digitized by Google

45
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
55 C
5
M
Digitized by Google

Rari
L 60 C 5
L 55 C 5

Digitized by Google

Digitized by Google

LVDOLPHI CHARTVS. IN PSAL.

Dauid, diligentiss. simul, & doctissima Enarratio, quam ô candide lector, non minore cura diligentiaq; recognitam, nec inuenustiore forma recusam ad te in præsentia emittimus.

Ad cuius ornamentum & collocupletationē Indices, cum Psalmorū, tum rerū haud segniter restitutos adauctosq; assuimus. Sed nec Cōfessionales ac pœnitentiales Psalmos authore Petrarcha, opus sanè ad omnē pietatis cumulū, hinc abesse sustinuimus, quos in hoc Enchiridion tibi pulcherrimè concinnauimus.

Porro autē ne quid desyderare possis, inserta est margini iuxta Hiero. receptā uersionē, Diui August. ab Hebręo in Latinū sermonē perquàm docta traductio.

In domino Confido.

A. Vincent.

X 95 C 5

IACOBVS SYMler Durlaceñ. ad lectorem.

Grandia qui dulcis patrimonia ſumit Ieſu,
Atq; ſacro tollit munus ab officio,
Pſalmographi ſtudeat diuina poëmata uatis,
Myſtica Ludolphi caſtaq; ſcripta legat.
Abdita nam pandit nudis ęnigmata uerbis
Ludolphus, memorans quicquid ubiq; latet.

Digitized by Google

Tabula psalmorũ omniũ secundũ ordinẽ alphabeti.

AD dñm cũ tribu.fo.318.co.iij.
Ad te dñe cla.fo.63.col.j.
Ad te dñe leuaui.fo.56.co.j.
Ad te leuaui oculos.f.322.c.iij.
Afferte dño filij dei.f.64.c.iiij.
Attendite popule meus.fo.187.co.iij.
Audite hec omnes gentes.fo.115.co.ij.
BEatus vir q̃ nõ abijt.fo.7.co.j.
Beat⁹ q̃ intelligit.fo.97.co.iiij.
Beatus vir qui ti.fo.282.co.iiij.
Beati quoꝝ remisse.f.71.co.ij.
Beati immaculati.fo.295.co.j.
Beati oẽs qui timẽt dñm.fo.327.co.iiij.
Benedicã dñm in omni tpe.fo.76.col.j.
Benedixisti dñe terrã tuã.fo.210.co.j.
Benedic anima mea dño.j.fo.250.co.ij.
Benedic anima mea dño.ij.fo.253.co.ij.
Benedict⁹ dñs deus meus.fo.356.col.iiij.
Bonum est cõfiteri dño.fo.229.co.j.
CAntate dño cãticũ no.j.fo.237. columna.ij.
Cãtate dño cãti.ij.f.240.co.iiij.
Cãtate dño cã.iij.f.369.co.ij.
Celi enarrãt gl'iaꝫ.f.43.co.ij.
Confitebor tibi dñe in toto.j.fo.21.co.iij.
Cõfitebor tibi dñe in to.ij.fo.281.co.j.
Cõfitebor tibi dñe in to.iij.fo.343.col.iiij.
Cõfitebimur tibi deus.fo.181.co.j.
Cõfitemini dño ꝛ inuocate.fo.259.co.ij.
Cõfitemini dño qm̃ bon⁹.j.fol.264.c.ij.
Cõfitemini dño qm̃ bon⁹.ij.fo.269.col.ij.
Cõfitemini dño qm̃ bo.iij.fo.292.col.j.
Cõfitemini dño qm̃ bo.iiij.fo.339.co.j.
Cõserua me domine.quoniaꝫ.fo.33.co.ij.
Credidi ꝑpter qd locut⁹ sum.f.290.co.ij.
Cum inuocarem.fo.12.columna.j.
DE profundis cla.fol.329.col.iiij.
Deus deus meus respice.fo.48. columna.ij.
Deus deus meus ad te.fo.146. columna.j.
Deus auribus nostris.folio.123.colũ.iiij.
Deus deorum.dominus.fo.118.co.j.
Deus in adiutorium.fo.166.columna.iiij.
Deus in nomine tuo.fo.126.columna.iiij.
Deus iudicium tuum.fo.142.colũ.iij.
De⁹ laudẽ meã ne tacueris.fo.276.co.ij.
De⁹ misereatur nostri.fo.154.co.ij.
Deus q̃s similis erit tibi.fo.205.col.ij.
Deus repulisti nos.fo.140.col.j.
Deus stetit in synagoga.fol.204.colũna.ij.
Deus venerũt gentes.fo.197.columna.j.
Deus noster refugium.fo.110.columna.ij.
Deus vltionum dominus.folio.232.columna.iij.
Dilexi quoniam exaudiet.folio.288.columna iiij.
Diligam te domine.fo.37.co.ij.
Dixit dominus domino meo.folio.2[illegible]. columna.iij. 280
Dixit iniustus vt delinquat.fo.81.co.ij.
Dixit insipiens in corde suo.j.folio.30.columna.iij.
Dixit insipiens in corde.ij.folio.125.columna.iij.
Dixi custodiã vias meas.fo.92.col.j.
Domine dominus noster.fo.20.col.j.
Dominus illuminatio mea.fo.60.co.iij.
Domin⁹ regit me.fo.52.col.iiij.
Dominus regnauit decorem.fo.231.co.ij.
Domin⁹ regnauit exultet terra.folio.239. columna.ij.
Dominus regnauit irascantur.folio.242. columna.ij.
Dñe deus meus in te speraui.folio.17.co.j.
Domine clamaui ad te.fo.351.col.j.
Dñe deus salutis mee.fo.215.col.ij.
Domine exaudi orationẽ meã.j.folio.246. columna.ij.
Dñe exaudi orationẽ.ij.fo.354.col.iij.
Dñe dñs noster.fo.20.col.j.
Domine in virtute tua letabitur rex.folio.47.columna.j.
Dñe ne in furore tuo.j.fo.89.co.ij.
Dñe ne in furore tuo.ij.folio.89.col.ij.
Dñe non est exaltatum.fo.331.col.j.
Dñe probasti me.fo.349.col.ij.
Domine quid multiplicati sunt.folio.10 columna.iiij.
Dñe quis habitabit i taberna.fol.32.co.iij.
Dñe refugiũ factus es.fo.223.col.iiij.
Dñi est terra ꝛ plenitudo.fo.54.col.j.

Ecce nūc bñdicite do.555.co.ij.
Ecce q̄ bonum.554.col.iij.
Eripe me de īimi.157.co.ij.
Eripe me dñe ab.549.col.j.
Eructauit cor meū ṽbū.107.c.ij
Exaltabo te de⁹ me⁹ rex.559.co.ij.
Exaltabo te dñe qm̄ suscepisti.66.co.j.
Exaudiat te dñs in die tri.45.col.iiij.
Exaudi de⁹ dep̄cationē.142.col.iiij.
Exaudi de⁹ orōnē meā cū dep.147.co.iiij.
Exaudi dñe iustitiam meam.35.col.ij.
Exaudi de⁹ orōnē meā ⁊ ne.128.co.j.
Expectans expectaui dñm.94.col.iij.
Exultate iusti in dño.75.col.ij.
Exultate deo adiutori nr̄o.201.co.iiij.
Exurgat deus ⁊ dissipentur.156.col.iiij.
Fundamēta eius in mōtibus sanctis diligit dñs.214.col.iiij.
Inclina domine aurē tuā ⁊ exaudi me.212.col.j.
In ɔuertēdo dñs.325.col.ij.
In dño confido.27.col.i.
In exitu israel de egypto.285 col.iij.
In te dñe speraui nō confun.68.col.j.
In te dñe speraui non ɔfun.ij.168.col.j.
Iubilate deo oīs terra.f.151.col.iiij.
Iubilate deo omīs terra.f.243.col.iiij.
Iudica me deus ⁊ discerne.102.col.iiij.
Iudica me dñe quoniā.f.59.col.iiij.
Iudica dñe nocentes me.78.col.ij.
Lauda aīa mea do.362.col.j.
Lauda hie. do.365.co.ij.
Laudate dñm qm̄ bo.f.365.c.ij.
Laud.do.i sctis.570.col.iiij.
Laudate dñ3 d̄ celis.367.co.ij.
Laudate dñm omēs gentes.291.col.iij.
Laudate nomen dñi.336.col.j.
Laudate pueri dñm.284.col.iij.
Letatus sum in his.321.col.ij.
Leuaui oculos meos.320.col.ij.
Magnus dñs ⁊ lauda.113.col.j.
Memēto dñe dd̄.331.col.iiij.
Miserere mei.d.f.121.40.ij.
Miserere mei.d.qm̄.fo.131.c.iij
Miserere mei deus misere.133.col.iij.
Misericordiā et iudiciū.244.col.iiij.
Misericordias dñi i eternū.218.col.j.
Nisi dñs edifica.326.co.iij.
Nisi q: dñs erat in.323.col.ij.
Noli emulari i mali.144.col.j.
Nōne deo subiecta.84.col.ij.
Notus i iudea de⁹.182.col.iiij.
Omnes gentes plaudite manib⁹.fol.112.columna.j.
Paratum cor meum deus.274.columna.iij.
Quare fremuerūt gen.8.col.iiij.
Quā3 bonus israel deus.174.columna.ij.
Quā3 dilecta taber.208.co.ij.
Quēadmodū deside..99.co.iiij.
Qui cōfidunt in domino.324.col.ij.
Qui habitat in adiutorio.226.col.ij.
Qui regis israel.199.col.j.
Quid gloriaris i malitia.124.columna.j.
Saluū me fac dñe.28.col.ij.
Saluū me fac de⁹.161.colum.ij.
Sepe expugnauerūt.328.c.iij.
Si vere vtiq3.155.col.ij.
Sup flumīa babylōis.341.co.iij.
Te decet hymn⁹.149.col.ij.
Verba mea auribus.15.col.iiij.
Uenite exultem⁹.235.col.iij.
Uoce mea ad dñ3.185.col.j.
Uoce mea ad do.ij.355.col.j.
Usq3 quo dñe obliuisceris.29.columna.iij.
Ut quid deus repulisti.177.col.iiij.

Deo gratias.

Tabula uersiculorum omnium in toto Psalterio contentorum secundùm alphabeti ordinem.

A Baltitudine diei timebo: ego vero in te sperabo.folio.152 columna.j.
Ab increpatione tua domine: ab inspiratiõe spiritus ire tue.folio.39.co.ij.
Ab increpatione tua fugient:a voce tonitrui tui formidabunt.folio.254.columna.iiij.
Ab increpatione tua deus iacob:dormitauerunt qui ascenderũt equos.fol.183.columna.iij.
Abyssus sicut vestimentum amictus ei⁹: super montes stabunt aque.folio.254.columna.iij.
Abyssus abyssum inuocat:in voce catharactarũ tuarũ.fo.101.co.iij.
Ab oĩ via mala ꝓhibui pedes meos:vt custodiam verba tua.fo.308.co.iiij.
Ab omnibus iniquitatib⁹ meis erue me: opprobriũ insipienti dedisti me.fol.95.columna.iij.
Abscondes eos in abscõdito faciei tue:a cõturbatione hominũ.fo.70.co.iij.
Accedet homo ad cor altum:⁊ exaltabitur deus.fo.148.co.iij.
Accedite ad eum et illuminamini:et facies vr̃e non cõfundẽtur.fo.76.co.iij.
Accingere gladio tuo super femur tuũ:potentissime.108.co.j.
Acuerũt linguas suas sicut serpentes:venenũ aspidũ sub labijs eorũ.340.co.ij.
A custodia matutina vsq; ad noctem:speret israel in domino.fo.330.co.iij.
Ad alligandos reges eorũ in cõpedibus: ⁊ nobiles eorũ in manicis ferreis.369.columna.ij.
Ad annũciãdũ mane mĩam tuã:⁊ veritatẽ tuã per noctẽ.fo.229.co.ij.
Adducentur regi virgines post eam:proxime eius afferentur tibi.109.co.iij.
Ad faciendã vindictã in nationibus:increpationes in populis.fo.369.co.j.
Adhesi testimonijs tuis dñe:noli me confundere.299.col.iiij.
Adhesit pauimẽto aĩa mea:viuifica me b̃m verbum tuum.299.co.j.
Adhereat lingua mea faucib⁹ meis:si non meminero tui.342.col.iij.
Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi: et bene patientes erunt vt annunciẽt.231.columna.j.
Adhuc esce eorũ erãt ĩ ore ipsorũ:⁊ ira dei ascendit super eos.181.col.iij.
Adijciat dñs super vos:super vos et super filios vestros.288.col.ij.
Ad ipsum ore meo clamaui:⁊ exultaui sub lingua mea.154.columna.j.
Adiuua me dñe deus meus:saluum me fac b̃m misericordiam tuã.278.col.iij.
Adiuua me ⁊ saluus ero:⁊ meditabor ĩ iustificationibus tuis semp.310.col.iiij.
Adiuua nos de⁹ salutaris noster:⁊ ꝓpter gloriã noĩs tui dñe libera nos ⁊ ꝓpici⁹ esto peccatis nostris propter nomẽ tuũ. 98.columna.ij.
Adiutorium nostrum in noĩe domini:q̃ fecit celum et terram.324.col.ij.
Adiutor meus ⁊ liberator meus es tu:dñe ne moreris.167.col.iiij.
Adiutor meus esto ne derelinquas me:neq; despicias me deus salutaris me⁹.folio.62.co.ij.
Adiutor meus tibi psallam:quia de⁹ susceptor me⁹:es deus me⁹ misericordia mea 139.columna.iiij.
Adiutor meus ⁊ ꝓtector meus tu es:deus meus ne tardaueris.97.columna.iij.
Adiutor ⁊ susceptor meus es tu:⁊ ĩ verbũ tuum supersperaui.310.col.ij.
Ad meipm̃ aĩa mea cõturbata est:ꝓpterea mẽor ero tui d̃ terra iordanis ⁊ hermonij a monte modico.101.co.ij.
Ad nihilum deductus est in conspectu ei⁹ malignus:timẽtes autem dominũ glorificat.folio.33.col..
Ad nihilũ deuenient tanq̃ aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmẽtur

folio.136.co.iij.
A domino factũ est istud:⁊ est mirabile in oculis nostris.fo.294.co.ij.
Ad dominum cum tribularer clamaui:et exaudiuit me.fo.318.co.iij.
Adolescentulus sum ego et contemptus:iustificationes tuas nõ sum oblitus.fo.313.co.iiij.
Adorate eũ oẽs angeli eius:audiuit ⁊ letata est syon.fo.240.col.j.
Ad te dñe clamabo deus meus ne sileas a me:neq̃n taceas a me ⁊ assimilabor descẽdẽtibus in lacum.fo.63.co.j
Ad te domine clamabo:⁊ ad deũ meũ deprecabor.fo.67.co.ij.
Ad te dñe leuaui animã meã:deus meus in te confido non erubescam.fo.56.columna.j.
Ad te clamauerũt ⁊ salui facti sũt:i te sperauerunt ⁊ nõ sunt confusi.fo.49.co.ij.
Ad te leuaui oculos meos:qui habitas in celis.fo.322.co.iij.
Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta:⁊ in me psallebãt qui bibebãt vinum.folio.163.co..j.
Aduersum me susurrabant omnes inimici mei:aduersum me cogitabant mala mihi.fo.09.co.j.
Ad vesperũ demorabitur fletus:⁊ ad matutinum letitia.fo.66.co.iij.
Ad videndum in bonitate electorũ tuorũ: ad letandũ in letitia gentis tue vt lauderis cum hereditate tua.fo.265.co.j.
Aduocauit celum de sursum:⁊ terrã discernere populũ suũ.fo.118.co.iiij.
A facie dñi mota ẽ terra:a facie dei iacob.fo.286.co.iij.
A facie ire indignationis tue:q: eleuans allisisti me.fo.247.co.iiij.
Afferte domino filij dei:afferte dño filios arietum.fo.64.co.iiij.
Afferte dño gliam ⁊ honorem:afferte dño gloriã nomini eius:adorate dominũ in atrio sancto eius.fo.65.co.j.
Afferte dño patrie gẽtiũ:afferte dño gloriã ⁊ honorẽ:afferte dño gliam nomini eius.fo.238.co.ij.
Afferent in letitia ⁊ exultatiõe:adducent in templum regis.109.co.iiij.
Afflict⁹ sum ⁊ humiliat⁹ sũ nimis:rugiebã a gemitu cordis mei.90.co.ij.
A finibus terre ad te clamaui dũ anxiaret cor meũ:in petra exaltasti me.143.columna.j.
A fortitudine manus tue ego defeci in increpatiõib⁹:ꝓpter iniquitatẽ corripuisti hominẽ.fo.93.co.iiij.
A fructu frumenti vini ⁊ olei sui:multiplicati sunt.15.co.ij.
A iudicijs tuis nõ declinaui:q: tu legem posuisti mihi.fo.309.col.j.
Alienati sunt petõres a vulua:errauerũt ab vtero locuti sunt falsa.136.co.j.
Alleuat dñs oẽs qui corruũt:⁊ erigit oẽs elisos.361.co.j.
Alluxerũt coruscationes tue orbis terre: cõmota est ⁊ ꝯtremuit terra.folio.187.columna..ij.
Alluxerũt fulgura ei⁹ orbi terre:vidit et cõmota est terra.fo.259.co.iiij.
Altaria tua domine ṽtutũ:rex me⁹ ⁊ de⁹ meus.208.co.iiij.
A mãdatis tuis intellexi:propterea odiui omnem viam iniquitatis.309.co.j.
Amici mei ⁊ proximi mei:aduersũ me appropinquauerũt ⁊ steterunt.90.co.iij.
Ampli⁹ laua me ab iniq̃tate mea:⁊ a peccato meo munda me.121.co.iiij.
Amputa opprobriũ meũ qd̃ suspicat⁹ sũ: q: iudicia tua iocũda.300.co.iij.
Anima mea in manibus meis semp:legẽ tuam nõ sum oblitus.309.co.iiij.
Anima aũt mea exultabit in dño:⁊ delectabit sup salutari suo.79.co.iij.
Anima eius in bonis demorabitur:⁊ semẽ ei⁹ hereditabit terrã.57.co.iij.
Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantiũ.324.co.j.
Anima nostra sustinet dñm:qm̃ adiutor ⁊ protector noster est.75.co.iij.
Animalia pũsilla cũ magnis:illic naues pertransibunt.257.co.iij.
Aĩalia tua habitabũt in ea:parasti in dulcedine tua pauperi deus.157.co.ij.
Anni nr̃i sicut aranea meditabunt:dies annorũ nostrorũ in ipsis septuaginta

Digitized by Google

anni.fo.225.co.ij.
Annūciaui iustitiā tuā in ecclesia magna: ecce labia mea nō phibebo domine tu scisti.36.co.j.
Annūciaui ⁊ locut⁹ sum:multiplicati sunt super numerum.95.co.iij.
Annūciauerūt celi iustitiā ei⁹:⁊ viderunt oēs populi gloriā ei⁹.240.co.j.
Annūciauerunt opera dei:⁊ facta eius intellexerunt.149.co.j.
Annūciate iter gētes gloriā ei⁹:in oībus populis mirabilia eius.257.co.iiij.
Annūciabit dn̄o generatio vētura:⁊ annūciabūt celi iustitiā ei⁹:populo q̄ nascet̄ quē fecit dn̄s.52.co.ij.
Anticipauerūt vigilias ocl̄i mei:turbat⁹ sum ⁊ nō sum locut⁹.185.co.iij.
Aperta est terra ⁊ deglutiuit dathā:⁊ operuit super congregationem abyron.folio.266.co.ij.
Aperis tu manum tuas:⁊ imples oē animal benedictione.361.co.ij.
Aperuerūt sup me os suū:sicut leo rapiēs et rugiens.50.co.ij.
Aperiā in parabolis os meū:loquar ppositiones ab initio.188.co.j.
Apite mihi portas iustitie:īgressus ī eas cōfitebor dn̄o:hec porta domini iusti intrabunt in eam.295.co.iiij.
Appone iniquitatem sup iniquitatē eorū: ⁊ nō intrēt in iustitiā tuā.165.co.ij.
Apprehende arma ⁊ scutū:⁊ exurge ī adiutorium mihi.78.co.iiij.
Apprehēdite disciplinā:neq̄n irascat̄ dn̄s et pereatis de via iusta.10.co.ij.
Appropinquet deprecatio mea ī cōspectu tuo domine:iuxta eloquiū tuū da mihi intellectum.317.co.iij.
Appropinquauerunt persequētes me iniquitati:a lege autē tua lōge facti sunt.314.co.iiij.
Apud dominū gressus hominis diriget̄: et viam eius volet.86.co.iiij.
Apud me oratio deo vite mee:dicā deo susceptor meus es.102.co.j.
Apud te laus mea in ecclesia magna:vota mea reddam in conspectu timētiū eū.1.co.iiij.
Arcum conteret et confringet arma:⁊ scuta cōburet igni.111.co.iiij.
A resistētib⁹ dextere tue:custodi me vt pupillam oculi.36.co.ij.
Aruit tāq̄ testa virt⁹ mea:et lingua mea adhesit faucib⁹ meis:⁊ in puluerē mortis deduxisti me.50.co.ij.
A sagitta volāte in die:a negocio perambulāte in tenebris:ab īcursu ⁊ demonio meridiano.227.co.ij.
Ascēdit fumus in ira eius ⁊ ignis a facie eius exarsit:carbones succēsi sūt ab eo.38.co.ij.
Ascendit deus in iubilo:⁊ dominus in voce tube.112.co.iiij.
Ascēdisti in altū:cepisti captiuitatē:accepisti dona in hominibus.158.colū.iiij.
Ascendunt montes ⁊ descendūt campi:in locū quē fundasti eis.254.co.iiij.
Ascendunt vsq̄ ad celos ⁊ descēdūt vsq̄ ad abyssos:anima eorū in malis tabescebat.272.co.ij.
A solis ortu vsq̄ ad occasum:laudabile nomen domini.284.co.iiij.
A solis ortu ⁊ occasu:ab aqlone et mari.269.co.iiij.
A solis ortu vsq̄ ad occasum:ex syō species decoris eius.118.co.iij.
Aspges me dn̄e ysopo ⁊ mūdabor:lauabis me ⁊ sup niuē dealbabor.122.co.ij.
Aspice in me miserere mei:s̄m iudiciū diligentium nomen tuum.312.co.iiij.
Astitit regina a dextris tuis īvestitu deaurato:circūdata varietate.109.colum.j.
Astiterunt reges terre ⁊ principes conuenerunt in vnum:aduersus dominū ⁊ aduersus christum eius.9.col.j.
A templo tuo in hierusalē:tibi offerēt reges munera.160.co.ij.
Attēdite popule me⁹ legē meā:īclinate aurē vestrā in v̄ba oris mei.187.colū.iiij.
Attollite portas pricipes vestras:⁊ eleuamini porte eternales:⁊ introibit rex glorie.55.co.ij.
Attollite portas pricipes vestras:⁊ eleuamini porte eternales:⁊ introibit rex glie 55.co.iij.
Audi filia ⁊ vide ⁊ iclina aurē tuā:⁊ obl[illegible]

miserere populum tuum et domū patris tui.109.columna.j.
Audi ppl's me⁹ ⁊ loquar isrl' ⁊ testificabor tibi:de⁹ deus tu⁹ ego sum.119.colum.ij.
Audi ppl's me⁹ ⁊ ptestabor te isrl'si audieris me nō erit in te de⁹ recēs:neq; adorabis deū alienū.205.colum.ij.
Audite hec oēs gētes:aurib⁹ pcipite oēs q̄ habitatis orbem.115.columna.iij.
Audiuit deus ⁊ spreuit:⁊ ad nihilū redegit valde israel.195.col.j.
Audiuit dñs ⁊ miserit⁹ est mei:dñs factus est adiutor meus.67.co.iij.
Audiēt v̄ba mea qm̄ potuerīt:sicut crassitudo terre erupta est sup terrā.352.co.ij.
Audiā quid loquaƒ in me dñs deus:qm̄ loquet pacē in plebē suā.211.co.j.
Auditā fac mihi mane misericordiā tuā:qr in te speraui.356.co.j.
Auditui meo dabis gaudium et letitiam: ⁊ exultabūt ossa humiliata.121.col.iij.
Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros:et qui oderūt nos diripiebāt sibi.105.co.ij.
Auertisti testamētū serui tui:pphanasti i terra sanctuariū eius.222.co.ij.
Auertisti adiutorium gladij eius:⁊ non es auxiliatus ei in bello.222.co.iij.
Auertisti faciem tuā a me:⁊ factus sum cōturbatus.67.col.j.
Auertanƒ retrorsum et reuereanƒ q̄ volūt mihi mala.97.co.j.
Auertanƒ retrorsum ⁊ cōfundanƒ:cogitātes mihi mala.79.co.j.
Auerte faciē tuā a pcīs meis:⁊ oēs iniquitates meas dele.122.co.iij.
Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: in via tua viuifica me.300.col.iij.
Auerte mala inimicis meis:⁊ i v̄itate tua disperde illos.127.co.iij.
Auertēte autē te faciem turbabūtur aufe res spiritū eorum ⁊ deficiēt:⁊ in puluerem suum reuertentur.258.col.j.
Auertanƒ retrorsum ⁊ erubescāt:qui volūt mihi mala.167.co.ij.
Auertantur statim erubescētes:qui dicūt mihi euge euge.fo.eo.col.ij.
Aufer a me opprobrium: et contemptum: quia testimōia tua exquisiui.folio.298.columna.iij.
Auferunƒ iudicia tua a facie ei⁹ oīūm inimicorū suorū dominabiƒ.25.co.j.
A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee.247.co.i.
A voce exprobrantis ⁊ obloquētis:a facie inimici ⁊ persequentis.106.col.j.
Aures habēt ⁊ non audiēt:neq; eñ ē spiritus in ore ipsorum.338.co.iij.
Aures habēt ⁊ nō audient:nares habēt et non odorabunt.287.co.ij.
Aurib⁹ pcipe dñe orationē meā:⁊ itēde voci deprecationis mee.212.co.iij.
Auribus percipe orationē meam:nō in labijs dolosis.35.co.iij.
Aut obliuisceƒ misereri deus:aut ptinebit in ira sua misericordias suas.186.co.j.
Aut in finē misericordiā suā abscidet:a generatione in generationē.fo.eo.colū.j.
Auxilium meū a domino:qui fecit celum ⁊ terram.320.col.iij.
Beatus qui intelligit sup egenū ⁊ pauperē:i die mala liberabit eū dñs.97.col.iiij.
Beat⁹ hō quē tu erudieris dñe: ⁊ de lege tua docueris eum.255.columna.iij.
Beatus vir qui timet dominū:in mandatis eius volet nimis.282.co.iij.
Beatus vir qui nō abijt in cōsilio impiorum ⁊ in via pctōrum nō stetit:⁊ in cathedra pestilentie non sedit.7.col.j.
Beatus vir cuius est nomen dñi spes ei⁹: ⁊ nō respexit i vanitates ⁊ insanias falsas.95.co.ij.
Beat⁹ vir cui nō imputauit dñs peccatū: nec est in spū eius dolus.71.colum.iij.
Beatus vir qui impleuit desideriū suū ex ipsis:nō confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.327.col.ij.
Beat⁹ vir cui⁹ ē auxiliū abs te ascēsiones i corde suo disposuit in valle lachrymarū:in loco quē posuit.209.columna.j.
Beat⁹ cui⁹ de⁹ iacob adiutor ei⁹ spes ei⁹ in dño deo ipi⁹ q̄ fecit celū ⁊ terrā:mare ⁊ oīa q̄ in eis sunt.361.col.iii.
Beat⁹ qui tenebit:⁊ allidet paruulos suos

ad petram.545.co.ij.
Beatus quem elegisti et assumpsisti:inhabitabit in atrijs tuis.150.co.j.
Beati immaculati i via:qui ambulāt in lege dñi.295.co.j.
Beati omnes qui timēt dominū:qui ambulant in vijs eius.527.co.iiij.
Beati quorū remisse sunt iniqtates:et quorū tecta sunt peccā.71.co.ij.
Beati qui habitāt in domo tua:in sclā seculorū laudabunt te.208.co.iiij.
Beati qui custodiunt iudicium et faciāt iustitiam:in omni tempore.264.co.iiij.
Beati qui scrutantur testimonia ei9:in toto corde exquirunt eū.296.col.ij.
Beata gens cui9 est dñs de9 ei9:pplš quē elegit in hereditatem sibi.74.co.iij.
Beatū dixerunt ppl'z cui hec sunt:beatus ppl's cui9 dñs deus eius.559.co.ij.
Benedictus dñs deus israel a seculo et i seculum:fiat fiat.99.co.iij.
Benedictus dñs qm mirificauit miaz suā mihi:in ciuitate munita.70.co.iij.
Benedictus dñs q nō dedit nos :i captione dentibus eorū.524.co.j.
Benedictus dñs:quoniam exaudiuit vocē deprecationis mee.64.co.j.
Benedictus dñs de9 israel a seculo et vsqȝ in seculum:et dicet omnis populus fiat fiat.269.co.ij.
Benedictus dñs de9 israel:qui facit mirabilia solus.174.co.j.
Benedictus dominus in eternum:fiat fiat fo.225.columna.iij.
Benedictus dominus ex syon:qui habitat in hierusalem.558.co.iiij.
Benedictus dñs deus me9 qui docet manus meas ad prelū:et digitos meos ad bellum.556.co.iiii.
Benedict9 dñs die quotidie:prosperū iter faciet nobis deus salutarium nostrorū.159.columna.j.
Benedict9 es domine:doce me iustificationes tuas.297.co.ij.
Benedict9 deus qui nō amouit orationez meam:et miam suā a me.154.co.ij.
Benedicti vos a dño:qui fecit celum et terram.288.co.iij.
Benedicite gentes deū nostrū:et auditam facite vocem laudis eius.152.co.iij.
Benedicite dño oēs virtutes eius:ministri eius q facitis volūtatē eius.255.col.j.
Benedicite domino omnia opera eius in omni loco dominationis eius:benedic anima mea domino.fo.eo.co.j.
Benedicite domino omnes angeli eius potētes virtute:facientes verbum illius ad audiendam vocem sermonum eius.252.columna.iij.
Benedic aia mea dño:dñe deus meus magnificatus es vehemēter.255.co.ij.
Benedic aia mea dño:et oia q itra me sunt nomini sancto eius.250.co.ij.
Benedic aia mea dño:et noli obliuisci oēs retributiones eius.fo.eo.co.iij.
Benedicam dñz i omi tēpore:semper laus eius in ore meo.76.co.j.
Benedicā dñz qui tribuit mihi itellectum insuper et vsqȝ ad noctem increpuerūt me renes mei.54.co.iij.
Benedicat te dominus ex syō:qui fecit celum et terram.555.co.iiij.
Benedicat tibi dñs ex syon:et videas bona hierusalem omnibus diebus vite tue.528.columna.ij.
Benedicat nos deus de9 noster:bñdicat nos de9:et metuāt eū omnes fines terre.155.co.iij.
Benedices corone anni benignitatis tue:et cāpi tui replebūt vbertate.151.co.j.
Benedixisti dñe terram tuā:auertisti captiuitatem iacob.210.co.j.
Bñdixit domui israel:bñdixit domui aarō.288.co.ij.
Benedixit omnibus qui timent dñm:pusillis cum maioribus.fo.eo.co.ij.
Benedixim9 vobis de domo dñi:de9 dñs et illuxit nobis.294.co.iij.
Benefac domine:bonis et rectis corde.folio.525.colum.j.
Beneplacitum est domino super timētes eum:et in eis qui sperant super misericordia eius.565.co.ij.
Benigne fac domine in bona volūtate tua syon:vt edificentur muri hierusalem.125.co.iiij.

Bestie ⁊ vniuersa pecora:serpẽtes ⁊ volucres pennate.368.co.iij.
Bonus es tu:⁊ in bonitate tua doce me iustificationes tuas.fo.504.co.iij.
Bonum est confidere in dño:ꝙ cõfidere in homine.292 co.iiij.
Bonũ est cõfiteri domino:⁊ psallere nomini tuo altissime.229.co.j.
Bonũ est sperare in dño:ꝙ sperare ĩ principibus.293.co.j.
Bonũ mihi qꝛ humiliasti me:vt discã iustificationes tuas.504.co.iij.
Bonũ mihi lex oꝛis tui:sup millia auri ⁊ argenti.fo.eo.co.iiij.
Bonitatẽ fecisti cum seruo tuo dñe:ſm verbum tuum.504.co.j.
Bonitatẽ et disciplinã et sciẽtiã doce me: qꝛ mãdatis tuis credidi.fo.eo.co.ij.
Buccinate in neomenia tuba:in insigni solennitatis vestre.202.columna.ij.
CAdent a latere tuo mille:⁊ decẽ millia a dexteris tuis:ad te ãt nõ appropinqbit.227.co.iij.
Cadẽt ĩ retiaculo eius peccãtores: singlr sũ ego donec trãseã.fo 352.columna.iiij.
Cadẽt sup eos carbones:in ignẽ deiscies eos in miseriis nõ subsistẽt.350.co.ij.
Calicẽ salutaris accipiam:⁊ nomẽ domini inuocabo.290.co iiij.
Cãtate dño cãticũ nouũ:laus eius in ecclesia sanctorum.360.co.ij.
Cantate dño canticum nouũ:cãtate domino omnis terra.237.co.ij.
Cantate dño ⁊ bñdicite nomini ei9:annunciate de die in diem salutare eius.folio. eodem.columna.iiij.
Cantate dño canticum nouũ:qꝛ mirabilia fecit.240.columna.iiij.
Cantate deo psalmum dicite nomini eius iter facite ei qui ascendit super occasum dñs nomen illi.156.columna.ij.
Cantate ei canticum nouum:bene psallite in vociferatione.73.colum.iij.
Cantate ei et psallite ei: narrate omnia mirabilia eius laudamini in nomine sancto eius.259.columna.iij.
Cantate domino in vita mea:psallam deo meo ꝙdiu sum.fol.258. columna.iiij.
Cantabiles mihi erãt iustificationes tue: in loco peregrinationis mee.502.colũna.iij.
Captabunt in animam iusti: et sanguinem innocentem condemnabunt.folio 235.columna.j. 235
Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos.350.columna.ij.
Castigans castigauit me dñs:et morti nõ tradidit me.293.co.iiij.
Catuli leonum rugientes vt rapiant:et querant a deo escam sibi.folio.266.columna.iiij.
Celum celi domino:terram autem dedit filiis hominum.288.columna.ij.
Celi enarrant gloriam dei: et opera manuum eius annũciat firmamentũ.43. columna.ij.
Cibabis nos pane lachrymarum:⁊ potũ dabis nobis in lachrymis in mensura. 199.columna.iiij.
Circundate syon et complectimini eam: narrate in turribus eius.115.co.j.
Circundantes circundederunt me: et in nomine domini:quia vltus sum in eos. 293.columna.j.
Circundederunt me dolores mortis:et pericula inferni inuenerunt me.289.columna.ij.
Circundederunt me vituli multi:thauri pingues obsederunt me.folio.50.colũna.j.
Circundederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis:et in nomine domini quia vltus sum in eos . folio. 293.co.iij.
Circundederunt me dolores mortis:⁊ torrẽtes iniquitatis conturbauerunt me. 386.columna.j.
Circundederunt me sicut aqua tota die: circundederunt me simul.folio.217.columna.iij.
Circuiui et immolaui in tabernaculo eius hostiam vociferationis:cãtabo et psalmum dicã domino.61.co.iiij.
Cito fecerũt obliti sunt operũ ei9:et nõ sustinuerũt cõsiliũ eius.266.columna.j.

Clamaui ad te domine dixi tu es spes mea: portio mea in terra viuentiu͂.folio.354. columna.j.
Clamaui ad te saluum me fac:vt custodiam mandata tua.314.col.iij.
Clamaui ad te domine:tota die expandi ad te manus meas.216.col.iij.
Clamaui in toto corde exaudi me domine: iustificationes tuas requiram.fol.314. columna.ij.
Clamauerunt iusti ⁊ dominus exaudiuit eos:et ex omnibus his liberabit eos. folio.77.col.iiij.
Clamauerunt nec erat qui saluos faceret ad dominum:nec exaudiuit eos.folio. 42.columna.ij.
Clamabo ad deum altissimum: deum qui bene fecit mihi.154.col.j.
Clamabit ad me et ego exaudiam eum cum ipso sum in tribulatione:eripiam eum ⁊ glorificabo eum.228.col.iij.
Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum.fo.304. columna.iiij.
Cogitaui dies antiquos:⁊ annos eternos in mente habui.185.col.ij.
Cogitaui vias meas:⁊ conuerti pedes meos in testimonia tua.305.col.ij.
Cogitauerunt ⁊ locuti sunt nequitiam:iniquitatem in excelso locuti sunt .folio. 175.columna.ij.
Cognoui domine q2 equitas iudicia tua: et in virtute tua humiliasti me.folio. 305.columna.ij.
Cognoui omnia volatilia celi:⁊ pulchritudo agri mecum est.119.col.iij.
Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis:et vindictam pauperum.folio. 350.columna.iij.
Cognoscetur dominus iudicia faciens:in operibus manuum suarum comprehe͂sus est peccator.24.col.j.
Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi:⁊ anxiatus est super me spiritus meus:in me turbatum est cor meum. folio.555.col.ij.
Co͂mota est ⁊ contremuit terra:fundame͂ta mo͂tiu͂ conturbata su͂t ⁊ co͂mota sunt: qm̄ iratus est eis.38.col.iij.
Co͂moueatur a facie eius vniuersa terra: dicite in ge͂tibus quia dominus regnauit.258.columna.iij.
Co͂mouisti terra͂ ⁊ conturbasti ea͂:sana contritiones eius quia commota est.folio. 140.columna.iij.
Complaceat tibi do͂ne vt eruas me:do͂ne ad adiuuandum me respice.96.co.iiij.
Concaluit cor meum intra me:et in meditatio͂e mea exardescet ignis.92.co.iiij.
Conculcauerunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes aduersum me.132.columna.j.
Concupiui salutare tuum do͂ne:et lex tua meditatio mea est.318.columna.j.
Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas:in omni tempore.298. columna.ij.
Confessio eius super celu͂ ⁊ terra͂:et exaltauit cornu populi sui.309.columna.j.
Confessio et magnificentia opus eius:et iustitia eius manet in seculum seculi. 281.columna.iij.
Confessio est pulchritudo in conspectu ei9 sanctimonia et magnifice͂tia in sanctificatione eius.258.colum.j.
Confessione͂ et decorem induisti:amictus lumine sicut vestimento.255.col.iiij.
Co͂fige timore tuo carnes meas:a iudicijs enim tuis timui.311.col.j.
Co͂fitebor tibi in cithara deus deus meus quare tristis es anima mea:⁊ quare co͂turbas me.105.col.ij.
Confitebor tibi in seculum q2 fecisti:et expectabo nome͂ tuu͂ qm̄ bonu͂ est in conspectu sanctoru͂ tuorum.125.col.ij.
Confitebor tibi do͂ne in toto corde meo:qm̄ audisti oi͂a ꝟba oris mei.345.col.iiij.
Confitebor tibi in eccl͂ia magna:in populo graui laudabo te.80.col.iiij.
Confitebor tibi qm̄ exaudisti me:⁊ factus es mihi in salutem.294.col.iiij.
Co͂fitebor tibi in directione cordis:i͂ eo ꝙ didici iudicia iustitie tue.296.col.iiij.
Confitebor tibi do͂ne in toto corde meo:narrabo omnia mirabilia tua.21.col.iiij.
Confitebor tibi do͂ne deus meus in toto cor-

de meo:⁊ glorificabo nomen tuū in eter-
num folio.213.col.ij.
Cōfitebor tibi dñe in toto corde meo:in cō
silio iustorum ⁊ cōgregatione.fo.281.co
lumna.j.
Confitebor tibi quia terribiliter magnifi-
catus es mirabilia opera tua:⁊ aīa mea
cognoscet nimis.347.col.j.
Confitebor tibi in populis dñe:⁊ psalmum
dicam tibi in gentibus.155.col.j.
Confitebor tibi in populis dñe:⁊ psallam
tibi in nationibus.275.col.j.
Confitebor tibi qm̄ exaudisti me:⁊ factus
es mihi in salutem.294.col.j.
Confitebor dño scdm iustitiā eius:⁊ psallam
nomini domini altissimi.19.col.ij.
Confitebor dño nimis in ore meo:⁊ in me
dio multorum laudabo eū.279.col.j.
Confitebimur tibi deus :confitebimur et
inuocabimus nomē tuum.181.col.j.
Cōfitebūtur celi mirabilia tua dñe:etenim
veritatē tuā in eccl'ia sctōꝝ.218.col.ij.
Cōfitemini dño qm̄ bonus:qm̄ in eternū
misericordia eius.339.col.j.
Cōfitemini dño in cithara:in psalterio de
cem cordarū psallite illi.75.col.ij.
Confitemini dño dñorū:qm̄.339.col.ij.
Confitemini dño qm̄ bonus:qm̄ in seculū
misericordia eius.264.col.ij.
Confitemini deo celi:qm̄.341.col.j.
Cōfitemini dño ⁊ inuocate nomē eius:an
nūciate inter gētes opa eius.259.c.ij.
Cōfitemini dño qm̄ bonus:qm̄ in seculum
misericordia eius.269.col.ij.
Confitemini dño qm̄ bonus:qm̄ in seculū
misericordia eius.294.col.ij.
Cōfitemini dño qm̄ bonus:qm̄ in seculum
misericordia eius.292.col.j.
Confitemini dño dñorum:quoniā in eternū
misericordia eius.341.col.ij.
Confitemini deo deorū:qm̄.339.col.ij.
Confiteātur dño mie eius:⁊ mirabilia ei9
filijs hominum.270.co.ij.
Confiteanť dño mie eius:⁊ mirabilia eius
filijs hominum.271.col.j.
Cōfiteātur dño mie eius:⁊ mirabilia eius
filijs hominum.fo.eodem.col.ij.
Confiteanť dño mie eius:⁊ mirabilia eius
filijs hominum.273.col.j.
Confiteantur nomini tuo magno:qm̄ terri
bile ⁊ sanctum est ⁊ honor regis iudiciū
diligit.242.col.ij.
Cōfiteanť tibi ppl'i de9:cōfiteanť tibi ppl'i
oēs:terra dedit fructū suū.155.col.j.
Confiteantur tibi populi deus:confiteanť
tibi populi omnes.fo.eodem.col.j.
Cōfiteantur tibi domine omnes reges ter
re: quia audierunt omnia verba oris
tui.344.col.ij.
Confiteantur tibi dñe oia opera tua:⁊ san
cti tui benedicant tibi.360.col.ij.
Cōfortati sunt qui persecuti sunt me ini-
mici mei iniuste:que nō rapui tūc exol-
uebam.162.col.j.
Confundanť ⁊ deficiāt detrahentes ani-
me mee:operiantur cōfusione ⁊ pudore
qui querunt mala mihi.169.col.iij.
Confundantur omnes iniqua agentes:su
peruacue.56.col.ij.
Confundantur ⁊ reuereantur:querentes
animam meam.79.col.i.
Confundantur et reuereantur simul:qui
querunt animam meam vt auferant
eam.96.col.iij.
Confundantur superbi quia iniuste iniqui
tatem fecerunt in me:ego autem exer-
cebor in mandatis tuis.305.col.ij.
Confundantur ⁊ reuereantur:qui querūt
animam meam.167.col.j.
Confundantur omnes qui adorāt sculpti
lia:⁊ qui gloriātur in simulachris suis.
folio.240.col.j.
Confrigam illos nec poterunt stare:cadēt
subtus pedes meos.42.col.j.
Congregans sicut in vtre aquas maris:
ponēs in thesauris abyssos.folio.74.
columna.j.
Congregate illi sanctos eius:qui ordināt
testamentum eius super sacrificia.fol.
119.columna.j.
Conserua me domine quoniam speraui in
te:dixi domino deus meus es tu.folio.
33.col.ij.
Considerat peccator iustum:⁊ querit mor
tificare eum.88.col.j.
Considerabam ad dexteram ⁊ videbā:⁊ nō

erat qui cognosceret me.353.col.iiij.
Consiliũ autem dñi in eternum manet: cogitationes cordis eius in generatione et generationem.74.col.ij.
Cõstitue super eum peccatorẽ: et diabolus stet a dextris eius.276.col.ij.
Constitue dñe legislatorẽ super eos: sciãt gentes qm̃ hoies sunt.24.col.ij.
Constituit eum dñm domus sue: et principem omnis possessionis sue.261.col.ij.
Constituite diem solennẽ in cõdensis: vsq3 ad cornu altaris.294.col.ij.
Consumetur nequitia peccatorũ et diriges iustum: scrutans corda et renes deus. folio.18.col.ij.
Contaminauerũt testamẽtum eius: diuisi sunt ab ira vultus eius: et appropinquabit cor eius.15.col.j.
Contere brachium pctõris et maligni: qref pctm̃ illius et nõ inuenief.26.col.ij.
Contritio et infelicitas in vijs eorum: et viam pacis non cognouerunt: non est timor dei ante oculos eorũ.31.col.ij.
Contristatus sum in exercitatione mea: et conturbatus sum a voce inimici: et a tribulatione peccatoris.122.col.ij.
Cõturbati sunt oẽs qui videbãt eos: et timuit omnis homo.fo.148.col.iij.
Cõturbate sunt gẽtes et iclinata sunt regna: ỏdit vocẽ suã mota ẽ terra.111.c.ij.
Cõuerte nos deus salutaris noster: et auerte iram tuam a nobis.210.col.ij.
Conuerte dñe captiuitatẽ nostram: sicut torrens in austro.325.col.iiij.
Cõuertere domine vsq3quo: et deprecabilis esto super seruos tuos.225.col.iiij.
Conuertere dñe et eripe aiam meã: saluum me fac propter miam tuam.16.col.ij.
Cõuertere aia mea in requiẽ tuã: quia dñs benefecit tibi.289.col.iiij.
Cõuertãtur pctõres in infernũ: oẽs gẽtes que obliuiscũtur deũ.24.col.j.
Conuertanf mihi timẽtes te: et q̃ nouerũt testimonia tua.305.col.iiij.
Cõuertef dolor eius in caput eius: et in verticem ipsius iniquitas eius descẽdet.19.col.ij.
Cõuertentur ad vesperam et famẽ patientur vt canes: et circuibunt ciuitatem.folio.158.col.j.
Conuertentur ad vesperam et famem patientur vt canes: et circuibũt ciuitatem. folio.159.col.ij.
Conuertit aquas eorũ in sanguinẽ: et occidit pisces eorũ.262.col.ij.
Cõuertit cor eorum vt audirẽt pplm̃ eius: et dolũ facerẽt in seruos eius.261.col.iij.
Cõuertisti plãctũ meũ in gaudiũ mihi: scidisti saccũ meũ et circundedisti me letitia.folio.67.col.ij.
Coph.qd interpretatur.314.col.ij.
Credo videre bona domini: in terra viuentium.fo.62.col.iij.
Credidi propter qd̃ locutus sum: ego autẽ humiliatus sum nimis.290.col.ij.
Cor meũ conturbatũ est in me: et formido mortis cecidit super me.128.col.iij.
Cor meum cõturbatũ est in me: dereliquit me virtus mea: et lumen oculorũ meorum et ipsum non est mecum.90.col.ij.
Cor meum et caro mea: exultauerũt in deũ viuum.208.col.ij.
Cor mundũ crea in me deus: et spm̃ rectum inoua in visceribus meis.122.col.iiij.
Cor autem eorum nõ erat rectũ cũ eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. folio.182.col.ij.
Corã illo pcident ethiopes: et inimici eius terram lingent.172.col.iiij.
Corã patribus eorum fecit mirabilia in terra egypti: i cãpo thaneos.189.col.ii.
Corripiet me iustus in mia et icrepabit me: oleum autẽ pctõris non impinguet caput meum.352.col.j.
Corrupti sunt et abbominabiles facti sunt in studijs suis: non est qui faciat bonum: non est vsq3 ad vnum.31.col.j.
Corrupti sunt et abbominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum.125.col.iij.
Cuius maledictione os plenum est et amaritudine: et dolo: sub lingua eius labor et dolor.25.col.ij.
Cum inuocarem exaudiuit me deus iustitie mee: in tribulatione dilatasti mihi. folio.12.col.ij.
Cum essent numero breui: paucissimi

incole eius.260.col.iij.
Cum exurgeret in iudicio deus: vt saluos faceret omnes mansuetos terre. folio. 184. columna. j.
Cum occideret eos querebant eū: et reuertebantur: & diluculo veniebant ad eū. folio.182.col.j.
Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam. fol.87.columna.j.
Cum his qui oderunt pacem eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis.320.col.j.
Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hereditas domini filij merces fructus ventris.327.col.j.
Cum sancto sanctus eris: & cum viro innocente innocens eris.40.col.iij.
Cum irasceretur furor eorum in nos: forsitan aqua absorbuisset nos. folio.325. columna.iij.
Cum exarserit in breui ira eius: beati oēs qui confidunt in eo.10.col.ij.
Cum exurgerent homines in nos: forte viuos deglutissent nos.325.col.iij.
Cum iudicatur exeat condēnatus: et oratio eius fiat in peccatum. folio.276.columna.iij.
Cum hominibus operantibus iniquitatē: & non communicabo cum electis eorū. folio.351.col.iiij.
Cum exorti fuerint peccatores sicut fenū: & apparuerint omnes qui operantur iniquitatem.230.col.j.
Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circundabit me.116.col.j.
Currus dei decemmillibus multiplex millia letantium: dominus in eis in synai in sancto.158.col.iij.
Custodiens paruulos dominus: humiliatus sum & liberauit me.289.col.iiij.
Custodi me a laqueo quē statuerunt mihi: et a scandalis operantium iniquitatē. folio.352.col.iij.
Custodi me dñe de manu peccatoris: & ab hoībus iniquis eripe me.349.col.iij.
Custodi animā meam qm̄ sanctus sum: saluum fac seruum tuum deus meus sperantem in te.212.col.ij.
Custodi animam meam & erue me: nō erubescā qm̄ speraui in te.58.col.ij.
Custodi innocētiā & vide equitatē: qm̄ sunt reliquie homini pacifico.88.col.iij.
Custodiuit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer.317.col.ij.
Custodiebāt testimonia eius: & preceptū qd dedit illis. fo 245.col.ij.
Custodit dñs oēs diligentes se: & oēs peccatores disperdet.361.col.ij.
Custodit dñs omnia ossa eorū: vnū ex his non conteretur.78.col.ij.
Da illis sm̄ opera eorū: & sm̄ nequitiam adinuentionum ipsorum.63.col.iiij.
Da mihi intellectū & scrutabor legem tuam: & custodiā illam in toto corde meo.300.col.j.
Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.141.col.ij.
Da nobis auxilium de tribulatione: et vana salus hominis.275.col.iij.
Dante te illis colligent: aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate.257.col.iij.
De celo auditum fecisti iuditium: terra tremuit & quieuit.184.col.j.
De celo respexit dominus: vidit omnes filios hominum.74.col.iij.
Decidant a cogitationibus suis secundū multitudinem impietatum eorum expelle eos: quoniam irritauerunt te domine.15.col.j.
Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat paruulis.312.col.iij.
Declina a malo & fac bonum: & inhabita in seculum seculi.87.col.ij.
Declinate a me maligni: & scrutabor mandata dei mei.310.col.iij.
Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem: pax super israel.325.col.j.
Dedisti nos tanq̄ oues escarum: et in gentibus dispersisti nos. folio.105.columna.iij.
Dedisti metuentibus te significationē: vt fugiant a facie arcus.140.col.iij.

Deduc me in semita mandatorum tuorũ: quia ipsam volui.fo.300.columna.ij.
Deduc me domine in via tua et ingrediar in veritate tua:letetur cor meum vt timeat nomen tuum.225.columna.ij.
Deduxisti sicut oues populum tuũ:in manu moysi et aaron.187.colum.iij.
Deduxisti me quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici.143.columna.ij.
Deduxit me super semitas iustitie:ꝓpter nomẽ suum.53 .colum.ij.
Defectio tenuit me:pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.302.col.iij.
Defecit caro mea ⁊ cor meum:deus cordis mei pars mea deus in eternum.177. columna.ij.
Defecit in salutare tuum anima mea:et in verbum tuum supersperaui.306.columna.j.
Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me.fol. codẽ.columna.ij.
Deficiant peccatores a terra ⁊ iniqui ita vt non sint: benedic anima mea domino.259.columna.j.
Delectare in domino:et dabit tibi petitiones cordis tui.84.columna.ij.
Deleantur de libro viuentium:et cum iustis non scribantur.165 .colum.iij.
Delictum meum cognitum tibi feci:⁊ iniustitiam meam non abscondi.71.columna.iiij.
Delictum oris eorum sermonum labiorũ ipsorum:et cõprehendantur in superbia sua.138.columna.iiij.
Delicta quis intelligit:ab occultis meis mũda me:⁊ ab alienis parce seruo tuo. 45.columna.j.
Delicta iuuentutis mee:et ignorantias meas ne memineris.56.columna.iij.
Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo:miserere mei ꝯm eloquiũ tuũ. 303.columna.ij.
De preparato habitaculo suo:respexit super oẽs qui habitant terrã.74.co.iij.
De profundis clamaui ad te dñe:dñe exaudi vocem meam.329.columna.iij.
De quo non impleuit manum suam qui metet:et sinum suum qui manipulos colliget.329.columna.ij.
Descendet sicut pluuia in vellus:et sicut stillicidia stilliantia super terram.172. columna.ij.
Desiderium cordis eius tribuisti ei:et voluntate labiorum eius non fraudasti eum.47.columna.ij.
Desiderium pauperum exaudiuit dominus:preparatio cordis eorũ exaudiuit auris tua.26.columna.iij.
Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multũ:⁊ dulciora super mel et fauum. 44.columna.iij
Desine ab ira et derelinque furorem:noli emulari vt maligneris.85.columna.j.
Destruxisti eum ab emundatione:⁊ sedem eius in terra collisisti.222.col.iij.
Destruxisti oẽs sepes e⁹:posuisti firmamentum eius formidinẽ.222.co.iij.
De torrente in via bibit:propterea exaltabit caput.280.columna.iij.
Detrahentem secreto proximo suo: hunc persequebar.245.columna.ij.
De tribulatione inuocaui dñm:⁊ exaudiuit me in latitudine dñs.292.colu.iij.
Deus in adiutorium meum intende:domine ad adiuuãdũ me festina.166.co.iij.
Deus in sancto via tua:quis deus magn⁹ sicut deus noster:tu es qui facis mirabilia.186.columna.iii.
Deus autem rex noster ante secula:operat⁹ est salutem in medio terre.179.co.ij.
Deus venerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt templum sanctum suum posuerunt hierusalem in pomorum custodiam.197.col.j.
Deus converte nos:et ostende faciem tuã et salui erimus.199.columna.ij
Deus vltionum dominus:deus vltionum libere egit.232.columna.iij.
Deus virtutum conuerte nos:et ostende faciem tuam et salui erimus.200.co.j.
Deus meus es tu ⁊ confitebor tibi:deus meus es tu ⁊ exaltabo te.294.co.iij.
Deus deorum dominus locutus est:⁊ vocauit terram.118.columna.j.

Deus in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam.fo.113.columna.iiij.
Deus auribus nostris audiuimus: patres nostri annunciauerunt nobis.103.columna.iiij.
Deus in medio eius non commouebitur: adiuuabit eã deus mane diluculo.111.columna.j.
Deus me⁹ eripe me de manu peccatoris: ⁊ de manu contra legem agentis ⁊ iniqui.168.columna.ij.
Deus canticum nouum cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi.358.columna.ij.
De⁹ tu cõuersus viuificabis nos: ⁊ plebs tua letabitur in te.210.columna.iiij.
Deus quis similis erit tibi: neq̧ taceas neq̧ compescaris deus.205.colum.iij.
Deus stetit in synagoga deorũ: in medio autem deos dijudicat.204.colum.ij.
Deus meus pone illos vt rotam: ⁊ sicut stipulam ante faciem venti.207.col.iiij.
Deus qui glorificatur in consilio sanctorũ: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.218.columna.iiij.
Deus laudem meam ne tacueris: quia os peccatoris ⁊ os dolosi super me apertũ est.276.columna.j.
Deus autem noster in celo: omnia quecunq̧ voluit fecit.287.col.j.
Deus noster refugium et virtus: adiutor in tribulationibus que inuenerũt nos nimis.100.co.ij.
Deus iniqui insurrexerunt super me: ⁊ synagoga potentium quesierunt animã meam: ⁊ non proposuerunt te in conspectu tuo.213.co.iij.
De⁹ tu scis insipientiam meam: et delicta mea a te non sunt abscondita.162.co.j.
Domine deus virtutum quis similis tibi potens est domine: et veritas tua in circuitu tuo.219.columna.j.
De⁹ de⁹ me⁹: ad te de luce vigilo.146.c.j.
Deus locutus est in sancto suo: letabor et partibor sichimam: et conuallem tabernaculorum metibor.140.columna.iiij.
Deus ostendit mihi super inimicos meos: ne occidas eos nequando obliuiscantur popul⁹ mei.fol.138.columna.iij.
Deus deus meus respice in me quare me dereliquisti: longe a salute mea verba delictorum meorum.48.colum.iij.
Deus qui precinxit me virtute: et posuit immaculatam viam meam.41.col.ij.
Deus ne elõgeris a me: deus meus in auxilium meum respice.169.columna.iij.
Deus meus adiutor meus: et sperabo in eum.37.columna.iiij.
Deus iudicium tuum regi da: ⁊ iustitiam tuam filio regis.171.columna.iij.
Deus noster deus saluos faciẽdi: et domini dñi exitus mortis.159.columna.j.
De⁹ conteret dentes eorũ in ore ipsorũ: molas leonũ cõfringet dñs.136.colum.iij.
Deus repulisti nos ⁊ destruxisti nos: irat⁹ es ⁊ misertus es nobis.140.colum.j.
Deus qui das vindictas mihi et subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis.43.columna.j.
Deus virtutum conuertere: respice de celo et videat ⁊ visita vineam istam.201.columna.j.
Deus vitam meam annunciaui tibi: posuisti lachrymas meas in conspectu tuo.132.columna.iiij.
Deus misereatur nostri ⁊ benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri.154.columna.iij.
Deus meus impollluta via eius: eloquia domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se.41.columna.j.
Deus cum egredereris in cõspectu populi tui: cum pertransieris in deserto.157.columna.j.
Deus iudex iustus fortis et patiens: nunquid irascetur per singulos dies.18.columna.iiij.
Deus de celo prospexit super filios hominum: vt videat si est intelligẽs aut requirens deum.125.columna.iiij.
Deus meus clamabo per diem et non exaudies: ⁊ nocte et non ad insipientiam mihi.49.columna.j.
Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.127.colũ.j.

Deus in

Deus in loco sctõ suo: deus qui habitare facit vni⁹moris in domo. fo. 56. co. iiij.
Deus docuisti me a iuuentute mea: ⁊ vsq₃ nunc pronunciabo mirabilia tua. fol. 170. columna. ij.
Deus in nomine tuo saluum me fac: ⁊ in virtute tua iudica me. fo. 126. co. iiij.
Deus manifeste veniet: deus noster ⁊ nõ silebit. fo. 118. co. iij.
Deũ non inuocauerunt: illic trepidauerũt timore vbi nõ fuit timor. fo. 226. col. ij.
De ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. fo. 50. co. j.
De vultu tuo iudiciũ meum ꝓdeat: oculi tui videant equitatem. fo. 55. co. iij.
Dextera domini fecit virtutẽ dextera domini exaltauit me: dextera domini fecit virtutem. folio. 295. col. iij.
Dexteram tuam sic notam fac: ⁊ eruditos corde in sapientia. fo. 225. col. iiij.
Dicat nunc israel qm̃ bonus: qm̃ in seculum misericordia eius. fo. 292. col. ij.
Dicat nunc domus Aaron: qm̃ in seculum misericordia eius. fo. eodem. col. iij.
Dicat nunc qui timent dñm: qm̃ in seculũ misericordia eius. fo. eo. colũ. iij.
Dicant qui redempti sunt a dño quos redemit de manu inimici: de religiõis cõgregauit eos. fo. 260. colum. iiij.
Dicet domino susceptor meus es tu: et refugium meum deus meus sperabo in eum. fo. 226. col. iiij.
Dicens tibi dabo terrã chanaã: funiculum hereditatis vestre. fo. 260. col. iij.
Dicentes deus dereliquit eum: persequimini et comprehendit eum: quia non est qui eripiat. fo. 169. col. iij.
Dicite deo ꝙ terribilia sunt opa tua dñe: in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui. fo. 152. colum. j.
Dies super dies regis adijcies annos ei⁹ vsq₃ in diem generationis et generationis. fo. 143. col. iij.
Dies diei eructat verbum: et nox nocti indicat scientiam. fo. 43. col. iiij.
Dies mei sicut vmbra declinauerũt: ⁊ ego sicut fenum arui: fo. 248. col. j.
Die ac nocte circũdabit eam super muros eius iniquitas: et labor in medio eius et in iustitia. fo. 129. col. iij.
Dilatasti gressus meos subtus me: ⁊ non sunt infirmata vestigia mea. folio. 41. columna. iiij.
Dilexi qm̃ exaudiet dñs: vocem orationis mee. folio. 288. columna. iiij.
Dilexisti malitiã sup benignitatẽ: iniqtatẽ magis loq̃ ꝙ iniqtatẽ. fo. 124. co. iij.
Dilexisti oĩa verba precipitationis: lingua dolosa. fol. eo. columna. iiij.
Dilexisti iustitiam ⁊ odisti iniquitatem: propterea vnxit te deus deus tu⁹ oleo letitie pre consortibus tuis. folio. 108. columna. iij.
Diligam te domine fortitudo mea: dñs firmamentum meum ⁊ refugium meum et liberator meus. folio. 37. colum. ij.
Diligite dñm oẽs sancti ei⁹: quoniam veritatem requiret dñs: et retribuet abũdanter facientib⁹ superbiã. fo. 71. co. j.
Diligit miam ⁊ iudicium: mia domini plena est terra. fo. 73. columna. iiij.
Dinumerabo eos et super arenam multiplicabũtur: exurrexi ⁊ adhuc sum tecũ. folio. 347. columna. iij.
Dirige me in veritate tua ⁊ doce me: quia tu es deus saluator meus: ⁊ te sustinui tota die. folio. 56. columna. ij.
Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas. fo. 57. columna. ij.
Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: eleuatio manuũ mearũ sacrificium vespertinum. fo. 351. col. ij.
Diripuerunt eum omnes transeũtes viã: factus est opprobrium vicinis suis. folio. 222. columna. iij.
Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis: et nomen domini inuocabo. fo. 291. columna. j.
Dirupit petram ⁊ fluxerũt aque: abierunt in sicco flumina. fo. 263. columna. iij.
Dirumpamus vincula eoꝝ: ⁊ proijciamus a nobis iugum ipsorum. fol. 9. colum. j.
Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem quoniam exaudiuit domin⁹ vocem fletus mei. fol. 16. columna. iiij.
Disperdat dominus vniuersa labia dolo-

sa:et linguā magniloquā.fo.28.co.iiij.
Disperge illos in virtute tua:ꝛ depōe eos protector meus dn̄e.fo.138.col.iiij.
Disperierunt in endor:facti sunt vt sterc⁹ terre.folio.206.colum.iiij.
Dispersit dedit pauperibus:iustitia eius manet in seculum seculi:cornu ei⁹ exaltabitur in gloria.fo.284.columna.j.
Disposui testamentum electis meis:iuraui dauid seruo meo vsq͂ in eternū parabo semen tuum.folio.218.colū.ij.
Dissipa gentes que bella volunt veniant legati ex egypto:ethiopia p̄ueniet manus eius deo.folio.160.columna.ij.
Dissipati sunt nec compuncti tentauerūt me subsannauerunt me subsannatione:frēduerunt super me dētibus suis.fo.80.columna.iij.
Dissipati sunt ossa nostra secus infernum:quia ad te domine domine oculi mei:in te speraui non auferes animam meā.fo.352.columna.iij.
Diuerte a malo ꝛ fac bonum:inquire pacem ꝛ persequere eam.fo.77.colū.iij.
Diuertit ab oneribus dorsum eius:man⁹ eius in cophino seruierunt.folio.202.columna.iiij.
Diuites eguerunt ꝛ esurierunt:inquirentes autem dominum non minuentur omni bono.folio.77.columna.j.
Dixi domino deus meus es tu:exaudi domine vocē deprecationis mee.fo.349.columna.iiij.
Dixi iniquis nolite inique agere:ꝛ delinquentibus nolite exaltare cornu.folio.181.columna.iiij.
Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiā meā domino:et tu remisisti impietatē peccati mei.fo.72.columna.j.
Dixi custodiam vias meas:vt non delinquam in lingua mea.folio.92.colū.j
Dixit dn̄s dn̄o meo : sede a dextris meis.folio.28[illegible].columna.iiij.
Dixit insipiens in corde suo:non est deus.folio.125.colum.iiij.
Dixit enim in corde suo:non mouebor a generatione in generationem sine malo.folio.25.columna.ij.
Dixit insipiens in corde suo:non est deus.folio.30.columna.iij.
Dixit ꝛ stetit spiritus pcelle:et exaltat sunt fluctus eius.fol.272.col.ij.
Dixit dn̄s ex basan conuertā:conuertā in pfundum maris.fo.159.columna.ij.
Dixit enim in corde suo oblitus est deus:auertit faciem suam ne videat in finē.fo.26.columna.j.
Dixit ꝛ venit cynomyia et scyniphes:i oibus finibus eorum.fo.262.colum.iij.
Dixit et venit locusta ꝛ brucus:cuius non erat numerus.fo.262.columna.iiij.
Dixit iniustus vt delinquat in semetipso:non est timor eius ante oculos eius.folio.82.columna.ij.
Dixerunt venite et disperdamus eos de gente:et non memoretur nomen israel vltra.folio.206.columna.j.
Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul:quiescere faciam⁹ omnes dies festos dei a terra.folio.170.columna.j.
Docebo iniquos vias tuas:ꝛ impij ad te conuertentur.folio.123.col.j.
Dolores inferi circundederunt me:preoccupauerūt me laquei mortis.folio.38.columna.j.
Dn̄s custodit te dn̄s protectio tua:super manum dexterā tuam.fo.320.col.iiij.
Dn̄s custodit te ab oī malo:custodiat animam tuam dominus.fo.321.colū.j.
Dn̄s dixit ad me filius meus es tu:ego hodie genui te.fo.9.col.iij.
Dn̄s in celo parauit sedem suam:ꝛ regnū ipsius oib⁹ dn̄abit.fo.252.col.iiij.
Dn̄s pars hereditatis mee et calicis mei:tu ē qui restitues hereditatē meā mihi.folio.34.col.j.
Dn̄s autē nō derelinquet eum in manib⁹ eius:nec damnabit eum cum iudicabitur illi.fol.88.col.j.
Dn̄s dissipat cōsilia gētium:reprobat autem cōgregationes populorū ꝛ reprobat consilia principū.fo.74.col.ij.
Dn̄s interrogat iustū ꝛ impiū:q̄ aūt diligit iniq̄tatē odit aiā suā.fo.27.co.iiij.
Dominus in templo sancto suo:dominus in celo sedes eius.fo.72.colū.iij.

Dominus regnauit decorē indutus est: indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. fol. 251. col. ij.
Domin⁹ virtutū nobiscū susceptor noster deus iacob. fo. 112. col. j.
Dominus conseruet eum ⁊ viuificet eum ⁊ beatō faciat eū in terra: ⁊ nō tradat eū in animam inimicorum eius. fol. 98. columna. j.
Dñs opem ferat illi super lectum doloris eius: vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. fol. eodē. col. ij.
Dominus narrabit in scripturis populorū ⁊ principum: horum qui fuerunt in ea. fol. 215. col. j.
Dñs regnauit exultet terra: letentur insule multe. fo. 239. col. ij.
Dñs in syon magnus ⁊ excelsus: sup oēs populos. fo. 242. col. iij.
Dominus erigit elisos: dominus diligit iustos. fo. 365. col. j.
Dñs custodit aduenas pupillum ⁊ viduā suscipiet: ⁊ vias peccatorū disperdet. fo. eodē. col. j.
Dñs soluit compeditos: dominus illuminat cecos. fo. 362. col. iiij.
Dñs regnauit irascant populi: q̄ sedes sup cherubin moueat terra. fo. 242. co. ij.
Domin⁹ iust⁹ cōcidet ceruices peccatorum: cōfundant ⁊ cōuertant retrorsum oēs qui oderūt syon. fo. 329. col. j.
Dominus memor fuit nostri: ⁊ benedixit nobis. fo. 288. col. j.
Dominus illuminatio mea: ⁊ salus mea quem timebo. fo. 60. col. iij.
Dominus de celo prospexit super filios hominum: vt videat si est intelligens aut requirens deum. folio. 31. colū. j.
Dñs retribuet p me domine misericordia tua in seculum: opera manuū tuarum ne despicias. fo. 345. col. j.
Dominus scit cogitationes hominū: quoniam vane sunt. fo. 255. col. iiij.
Dñs mihi adiutor: non timebo qd faciat mihi homo fo. 292. col. iiij.
Dñs autem irridebit eum: qm̄ prospicit q̄ veniat dies eius. fo. 85. col. iij.
Dominus virtutum nobiscū susceptor nr̄ deus iacob. fol. 111. columna. ij.
Domin⁹ regit me ⁊ nihil mihi deerit: i loco pascue ibi me collocauit. 52. co. iiij.
Dñs dabit verbum euāgelizātib⁹: virtute multa. 157. co. iij.
Dominus adiutor meus ⁊ protector me⁹: ⁊ in ipo sperauit cor meum ⁊ adiut⁹ sum. folio. 64. co. j.
Dñs fortitudo plebis sue: ⁊ protector saluationum xp̄i sui est. fo. eo. co ij.
Dñs diluuiū inhabitare facit: ⁊ sedebit dominus rex in eternū. 65. co. iiij.
Dñs virtutē populo suo dabit: dñs benedicet populo suo in pace. fo. 66. co. j.
Dominus mihi adiutor: et ego despiciā inimicos meos. fo. 202. co. iiij.
Dñs a dextris tuis: cōfregit i die ire sue reges. fo. 280. co. iij.
Domin⁹ protector vite mee: a quo trepidabo. fo. 60. co. iiij.
Dñs regnabit in eternū et in sclm sclī: pibitis gētes de terra illi⁹. fo. 26. co. iij.
Dñs custodiat itroitū tuū ⁊ exitū tuum: ex hoc nūc ⁊ vsq3 in seculū. fo. 32. co. j
Domini est salus: et super populū tuū benedictio tua. fo. 11. co. iiij.
Dñi est terra ⁊ plenitudo eius: orbis terrarum et vniuersi qui habitāt i eo. folio. 54. columna. j.
Dñm non inuocauerūt: illic trepidauerunt timore vbi nō erat timor. fo. 31. co. iiij.
Dñe nō est exaltatū cor meum: neq3 elati sunt oculi mei. fo. 331. co. j.
Dñe de⁹ noster tu exaudiebas eos: deus tu ppici⁹ fuisti eis ⁊ vlciscēs in oēs adinuentiones eorum. fo. 243. co. ij.
Domie exaudi orationem meā: et clamor meus ad te veniat. fo. 246. col. ij.
Dñe nomē tuū in eternū: dñe memoriale tuū i gñatiōe ⁊ gñationē. fo. 337. co. iij.
Dñe de⁹ me⁹ in te speraui saluum me fac ex omnibus persequentibus me: ⁊ libera me. fo. 17. col. j.
Dñe dñs nr̄ q̄ admirabile est nomē tuum in vniuersa terra. fo. 20. col. j.
Dñe a paucis de terra diuide eos i vita eorum: ⁊ de absconditis tuis adimpletus est venter eorum. fo. 37. col. j.

Domine deus meus si feci istud: si est iniquitas in manibus meis.fo.17.co.j.

Dñe libera aiam meã: a labijs iniquis et a lingua dolosa.fo.319.col.ij.

Domine eduxisti ab inferno animam meã saluasti me a descendẽtibus in lacum. fo.66.col.iij.

Domine saluum fac regem: et exaudi nos in die qua inuocauerimus te.fo.46. columna.iiij.

Domine in veritate tua letabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer.fo.47.col.j.

Domine adiutor meus: et redemptor meus. fo.45.col.iij.

Dñe dilexi decorẽ domus tue: et locũ habitationis glorie tue.fo.59.col.iiij.

Domine deus virtutum exaudi orationem meam auribus percipe deus iacob.fo. 200.col.ij.

Dñe deus virtutũ cõuerte nos: et ostẽde faciẽ tuã et salui erimus.fo.201.col.iij.

Dñe deus virtutũ quis similis tibi: potẽs es domine et veritas tua i circuitu tuo. fo.219.col.j.

Dñe in lumine vultus tui ambulabũt: et i noie tuo exultabũt tota die: et in iustitia tua exultabunt.fo.219.col.iiij.

Domine deus salutis mee: in die clamaui et nocte corã te.fo.25. co.ij.

Dñe ne in furore tuo arguas me: neqꝫ in in iratua corripias me.fo.89.co.ij.

Dñe ne in furore tuo arguas me: neqꝫ in ira tua corripias me.fo.15.col. iiij.

Dñe dñs noster qꝫ admirabile est nomen tuũ in vniuersa terra.fo.21.col.iij.

Dñe deus meus clamaui ad te: et sanasti me.fo.66.col.iij.

Domine in voluntate tua: prestitisti decori meo virtutẽ.fo.67.col.j.

Dñe ante te oẽ desideriũ meũ: et gemitus meus a te nõ est abscõditus.fo.90.co.ij.

Dñe refugiũ factus es nobis: a generatione in generationẽ.fo.223.col.iiij.

Domine probasti me et cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam et resurrectionem meam.fo.345.col.ij.

Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quia reputas eum. fo.357.col.iij.

Domine deus virtutum: quousqꝫ irasceris super orationem serui tui .folio.199.columna.iiij.

Domine labia mea aperies: et os meum annunciabit laudem tuam,folio.125.columna.ij.

Domine inclina celos tuos et descende: tãge montes et fumigabunt.fo.357.columna.iiij.

Domine domine virtus salutis mee: obumbrasti super caput meum in die belli.folio.350.columna.j.

Dñe clamaui ad te exaudi me: intẽde voci mee cum clamauero ad te .fo.351.col.j.

Domine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam: in veritate tua exaudi me in tua iustitia. fo.354.colum.iiij.

Domine quando respicies restitue animam meam a malignitate eorum: a leonibus vnicam meã.folio 80.colum.iiij.

Domine quis habitabit i tabernaculo tuo aut quis requiescet i mõte sancto tuo. fo.32.col.iij.

Domine vt scuto bone voluntatis tue coronasti nos.fo.15.col.iij.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me. multi insurgũt aduersum me .fo.10.col.iiij.

Domine in celo misericordia eius: et veritas tua vsqꝫ ad nubes .fo.82.col.iiij.

Dñe deduc me i iustitia tua ꝓpter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.fo.14.columna.iiij.

Domus leui benedicite dño: qui timetis dominum benedicite dño.fo.358.co.iiij.

Domus israel benedicite dño: domus aaron benedicite domino.fo.358.co.iij.

Domus aaron sperauit in dño adiutor eorum et protector eorum est.fo.287.co.iiij.

Domus israel sperauit in domino: adiutor eorum et protector eorum est.fo.257 columna.iiij.

Donec intrem in sanctuariũ dei: et itelligã in nouissimis eorum.fo.176.co.ij.

Donec ponam inimicos tuos: scabellum

pedum tuorum.fo.289.co.iij.
Donec annunciem brachium tuum:generationi omni que ventura est.fo.170.col.iij.
Dormitauit anima mea pre tedio.confirma me in verbis tuis.fo.299.columna.ij.
Dormierunt somnum suum:τ nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis.fo.183.co.iij.
Draco ille quem formasti ad illudendum ei:omnia te expectāt vt des illis escā in tempore.fo.257.co.iij.
Dulcis τ rectus dñs:ꝓpter hoc legē dabit delinquentibus in via.fo.57.co.j.
Dum appropiant sup me nocētes:vt edāt carnes meas.fo.61.co.j.
Dum superbit impius incenditur pauper:comprehendūtur in cōsilijs quibus cogitant.fo.24.co.iij.
Dū discernit celestis reges super eam dealbabuntur in selmon:mōs dei mōs pinguis.fo.581.co.
Dum confringuntur ossa mea:exprobrauerūt mihi q̄ tribulant me inimici mei.folio.102.columna.ij.
Dū dicunt mihi ꝑ singulos dies vbi ē deus tuus quare tristis es aīa mea:τ quare cōturbas me.fo.60.co.ij.
Dux itineris fuisti in ꝯspectū eius τ plātasti radices eius:τ ipleuit terrā.fo.200.co.ij.
Ecce oculi dñi sup metuētes eum et in eis qui sperant super misericordia eius.fo.75.co.ij.
Ecce ei deus adiuuat me:τ dñs susceptor ē animemee.fo.127.columna.j.
Ecce sic benedicetur homo qui timet dñm.fo.328.co.ij.
Ecce sicut oculi seruorū:in manibus dñorū suorū.fo.322.co.iiij.
Ecce loquentur in ore suo:τ gladius in labijs eorum: quoniam quis audiuit.fo.138.columna.ij.
Ecce parturit iniustitiā cōcepit dolorem:τ peperit iniquitatem.fo.19.co.ij.
Ecce non dor mitabit neq; dormiet.qui custodit israel.fo.320.co.iiij.
Ecce ipsi peccatores τ abūdātes in seculo obtinuerūt diuitias.fo.175.co.iij.
Ecce elongaui fugiens:τ mansi in solitudine.folio.129.co.j.
Ecce dabit voci sue vocē virtutis date gloriam deo super israel:magnificētia eius:et virtus eius in nubibus.folio.160.columna.iiij.
Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum:et in peccatis concepit me mr̄ mea.fo.122.columna.j.
Ecce q̄ bonū τ q̄ iocūdū:habitare fratres in vnum.fo.334.co.iij.
Ecce nūc benedicite dño:omnes serui domini.fo.335.co.ij.
Ecce audiuimus eam in effrata:inuenimus eā in campis sylue.fo.332.co.iij.
Ecce domine tu cognouisti omnia nouissima et antiqua:tu formasti me τ posuisti super me manum tuam.folio.345.columna.iiij.
Ecce concupiui mandata tua:in equitate tua viuifica me.fo.300.co.iij.
Ecce alienigene et tyrus et populus ethiopum:hi fuerunt illic.fo.214.co.iiij.
Ecce mensurabiles posuisti dies meos:et substantia mea tanq̄ nihilum ante te.folio.93.columna.j.
Ecce enim veritatem dilexisti:incerta τ occulta sapientie tue manifestasti mihi.fo.122.co.ij.
Edēt pauperes τ saturabūtur:et laudabūt dñm qui requirūt eum:viuēt corda eorum in seculū seculi.fo.51.co.iiij.
Edidit terra eorum ranas:in penetralibus regum ipsorum.folio.262.columna.ij.
Edificās hierusalē dominus:dispersiones israelis congregabit.folio.363.columna.iiij.
Educ de custodia animā meā ad confitendum nomini tuo:me expectant iusti donec retribuas mihi.folio.354.columna.ij.
Educes d̄ tribulatione animam meā:τ in misericordia tua disꝑdes omnes inimicos meos.fo.356.co.iij.
Educes me de laqueo hoc quē abscōderūt

mihi: qm̃ tu es ꝓtector me⁹.fo.68.co.iij.
Educens nubes ab extremo terre: fulgura in pluuiam fecit.fo.337.co.j.
Effabunť ꝛ loquenť iniq̃tatē: loquenť oēs qui operanť iniustitiā.fo.235.co.j.
Effundo in cōspectu eius orationē meam: et tribulationē meam ante ipsum ꝓnũcio.fo.353.co.ij.
Effunde frameam ꝛ cōclude aduersus eos qui ꝑsequũtur me: dic anime mee salus tua ego sum.fo.79.co.j.
Effunde super eos iram tuam: et furor ire tue cōprehendat eos.fo.165.co.j.
Effunde iram tuā in gētes que te nō noue rũt: ꝛ i regna q̃ nomē tuũ nō inuocauerunt.fo.197.co.iij.
Effuderũt sanguinē eorũ tanq̃ aquā in circuitu hierusalē: ꝛ nō erat q̃ sepeliret.fo. 197.columna.ij.
Effusa est contētio sup principes: ꝛ errare fecit eos in inio ꝛ nō in via.folio.273. columna.iij.
Ego dormiui ꝛ soporatus sum et exurrexi: q: dñs suscepit me.fo.11.co.ij.
Ego sum pauper et dolēs: salus tua deus suscepit me.fo.165.col.iij.
Ego aũt cōstitutus sum rex ab eo sup syon montez sanctũ ei⁹: predicās p̃ceptũ ei⁹. folio.9.columna.iij.
Ego aũt cũ mihi molesti essent: iduebar cilicio.fol.8[illegible].co.j.
Ego aũt tāq̃ surd⁹ nō audiebā: ꝛ sicut mutus nō aperiēs os suũ.fo.90.co.iij.
Ego vero egenus et pauper sum: de⁹ adiuua me.fo.167.co.iij.
Ego autē semper sperabo: et adijciā super omnē laudē tuā.fo.169.co.iij.
Ego aũt ānũciabo in seculũ: cātabo deo iacob.fol.18[illegible].co.ij.
Ego aũt in dño speraui: exultabo ꝛ letabor in misericordia tua.fo.69.co.j.
Ego autem ad deũ clamaui: ꝛ dñs saluauit me.fo.150.co.ij.
Ego aũt dixi in excessu mētis mee: piect⁹ sum a facie oculoꝝ tuoꝝ.fo.70.co.iij.
Ego aũt mendic⁹ sum ꝛ paup: dñs solicit⁹ est mei.fo.97.columna.ij.
Ego aũt sum vermis et nō hō: opprobriũ hominũ ꝛ abiectio plebis.fo.49.co.iij.
Ego aũt i innocētia mea igressus sum: redime me ꝛ miserere mei.fo.60.co.j.
Ego autem in te speraui domine: dixi de⁹ me⁹ es tu: i manib⁹ tuis sortes mee.fo. 69.co.iij.
Ego autē dixi in abundātia mea: nō mouebor in eternũ.fo.66.co.iij.
Ego autem cantabo fortitudinem tuam: et exaltabo mane miām tuam.fo.129. columna.ij.
Ego clamaui qm̃ exaudisti me deus: inclina aurem tuam mihi ꝛ exaudi verba mea.fo.36.columna.j.
Ego aũt i iustitia apparebo ꝯspectui tuo: satiabor cũ apparuerit gloria tua.folio. 37.columna.j.
Ego dixi i excessu meo: omis homo mēdax fo.290.co.iij.
Ego dixi dij estis: et filij excelsi oēs.folio. 204.columna.j.
Ego em sũ dñs de⁹ tu⁹ qui eduxi te d̕ terra egypti: dilata os tuũ ꝛ implebo illd̕. folio.205.columna.ij.
Ego aũt sicut oliua fructifera in domo dei speraui i mia dei in eternũ: ꝛ i seculũ seculi.fo.125.colum.j.
Ego vero orationē meā ad te dñe: tēp⁹ bn̄placiti deus.fo.165.co.ij.
Ego dixi dñe miserere mei: sana aiam meā quia peccaui tibi.fo.98.co.ij.
Egrediebať foras: et loquebať i idipsum. fo.98.co.ij.
Elegi abiectus esse i domo dei mei: magis q̃ habitare i tabernaculis peccatorũ.folio.209.co.iij.
Elegit nobis hereditatem suam: speciem iacob quem dilexit.folio.112.colũna.ij.
Eleuauerunt flumina fluctus suos: a vocibus aquarum multarum. folio. 232. columna.j.
Eleuauerunt flumina domine: eleuauerũt flumina vocem suam.folio eodem.colũna.j.
Elōgaiti a me amicũ ꝛ proximum: ꝛ notos meos a miseria.fo.217.co.iij.
Eloquiũ dñi inflāmauit eũ: misit rex ꝛ soluit eũ: princeps populorũ et dimisit eũ

fo.261.columna.ij.
Eloquia dñi eloquia casta:argẽtum igne examinatũ:probatũ terre purgatũ septuplũ.fo.29.columna.j.
Emittet verbũ suũ et liquefaciet ea:flabit spiritus eius et fluent aque.folio.366.columna.iij.
Emitte manũ tuã de alto eripe me et libera me de aquis multis:ꝛ de manu filiorum alienorũ.fo.358.colũ.j.
Emitte spiritũ tuũ ꝛ creabũtur:et renouabis faciẽ terre.fo.258.columna.ij.
Emitte lucem tuam ꝛ veritatem tuã:ipsa me deduxerunt ꝛ adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.fo.107.col.j.
Emisit signa ꝛ prodigia in medio tui egypte:in pharaonem et in omnes seruos eius.folio.337.columna.j.
Equitas testimonia tua in eternũ:intellectum da mihi ꝛ viuaꝫ.fo.314.colum.j.
Eripe me dñe ab hoĩe malo:a viro iniquo eripe me.fo.349.col.j.
Eripe me de manu inimicoꝝ meoꝝ:et persequẽtibus me.fo.69.col.iiij.
Eripe me de inimicis meis deus meus:et ab insurgentibus in me libera me.folio.157.co.ij.
Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi:doce me facere voluntatẽ tuã quia deus meus es tu.fol.356.colũ.iij.
Eripe me de operãtibus iniquitatẽ:ꝫ de viris sanguinũ salua me.fo.157.co.iij.
Eripe me de luto vt nõ infigar:libera me ab his q̃ oderũt me ꝛ de ꝓfundis aquarum.fo.163.col.iij.
Eripite pauperem ꝛ egenũ:de manu peccatoris liberate.fol.204.col.iiij.
Eripies me de contradictionibus populi:constitues me in caput gentium.folio.42.columna.iij.
Eripies inopem de manu fortiorum eius:egenũ ꝛ pauperem a diripientibus eũ.fo.79.col.iiij.
Eripuit me de inimicis meis fortissimis ꝛ ab his q̃ oderũt me:qm̃ confortati sunt super me.fo.39.colum.iij.
Erit firmamentuꝫ in terra in summis mõtium:sup extolletur super libanum fructus eius:ꝛ florebũt de ciuitate sicut fenũ terre.fo.175.col.iij.
Erraui sicut ouis que perijt:quere seruuꝫ tuũ dñe quia mãdata tua nõ sum oblitus.fo.318.col.ij.
Errauerũt in solitudine in inaquoso:viã ciuitatis habitaculi non inuenerunt.folio.270.colum.j.
Erubescãt et cõturbẽtur vehementer oẽs inimici mei:conuertãtur et erubescant valde velociter.fo.17.co.j.
Erubescant impij ꝛ deducãtur in infernũ:muta fiãt labia dolosa.fo.70.colum.j.
Erubescãt et cõturbẽtur in seculũ seculi:ꝛ cõfundãtur ꝛ pereãt.fo.207.co.iiij.
Erubescãt ꝛ reuereãtur simul:qui gratulãtur malis nostris.fo.81.col.iij.
Eructauit cor meum verbum bonum:dico ego opera mea regi.folio.107.colũna.ij.
Eructabunt labia mea hymnũ:cũ docueris me iustificationes tuas.folio.317.columna.iiij.
Erue a framea deus aĩam meã et de manu canis vnicam meam.folio.51.columna.j.
Estimatus sum cum descendentibus in lacum:factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber.folio.215.columna.iiij.
Esto mihi in deum protectorem:et in domum refugij vt saluum me facias.folio.68.columna.ij.
Esto mihi in deum protectorem et in locũ munitum:vt saluum me facias.folio.168.colum.ij.
Esurientes et sitientes:animas eorum in ipsis defecit.folio.270.columna.j.
Et ambulabam in altitudine:quia mandata tua exquisiui.folio.301.col.iij.
Et anima mea turbata est valde:sed tu domine vsqꝫquo.folio.16.col.j.
Et anima mea illi viuet:et semen meum seruiet ipsi.fo.52.col.iij.
Et ab insurgentibus in me exaltabis me:a viro iniquo eripies me.folio.43.columna.j.

Et ascēdit sup cherubin ꝛ volauit: volauit super pēnas ventorū.fo.38. col.iiij.

Et aduersum me letati sunt ꝛ cōuenerūt. cōgregata sunt sup me flagella ꝛ ignorauí.fo.80.col.iij.

Et abstulit sicut oues populum suum: et perduxit eos tanꝙ gregē in deserto. fo.194.columna.ij.

Et auerterūt se ꝛ nō seruauerūt pactum: quēadmodū patres eorū cōuersi sunt i arcū prauum.fo.194.colum.iiij.

Et abundauit vt auerteret iram suam: et non accendit omnem iram suam. folio 192.columna.iij.

Et adiuuabit eos dominus et liberabit eos: ꝛ eruet eos a pctōrib⁹ et saluabit eos: qꝛ sperauerūt in eo.fo.89.col.j.

Et apparuerunt fontes aquarū: ꝛ reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. fo.39.columna.ij.

Et adorabunt eū oēs reges: oēs gētes seruient ei.folio.173.columna.j.

Et annūciabunt celi iustitiā eius: qm̄ de⁹ iudex est.fo.119.columna.j.

Et adhuc pusillum ꝛ non erit peccator: et queres locum eius et non inuenies. fo.85.columna.ij.

Et adorabunt in conspectu eius: vniuerse familie gentium.fo.52.col.j.

Et apposuerūt adhuc peccare ei: in irā excitauerunt excelsum in inaquoso.folio. 190.columna.j.

Et auxit populū suum vehementer: et firmauit eum super inimicos eius.folio. 261.columna.iiij.

Et adiuuit pauperē de inopia: et posuit sicut oues familias.fo.274.col.j.

Et benedictū nomē maiestatis ei⁹ in eternum: et replebit maiestate eius oīs terra fiat fiat.fol.174.col.j.

Et benedicentur in ipso omnes tribus terre: omnes gentes magnificabūt eum. fol.eodem.columna.j.

Et bñdixit eis ꝛ multiplicati sunt nimis ꝛ iumenta eorum non minorauit.folio. 273.columna.iiij.

Et cātēt in vijs dñi: qm̄ magna est gloria domini.fo.344.col.iij.

Et ceciderūt in medio castrorū eorū: circa tabernacula eorū.fo.191.columna.ij.

Et cibauit eos ex adipe frumēti: et de petra melle saturauit eos.fo.204.colū.j.

Et clamauerunt ad dñm cū tribularētur: ꝛ de necessitatibus eorum eripuit eos. fo.270.colum.ij.

Et clamauerunt ad dominū cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberauit eos.folio.271.columna.iij.

Et clamauerunt ad dominum cum tribularētur: ꝛ de necessitatibus eorum liberauit eos.folio.271.colum.j.

Et clamauerunt ad dñm cū tribularentur et de necessitatibus eorum eduxit eos. folio.272.columna.iij.

Et cognoscāt quia nomen tibi dominus: tu solus altissimus in omni terra.folio.207.col.iiij.

Et collocauit illic esurientes: et constituerunt ciuitatē habitationis.fo.273.columna.iiij.

Et comedit omne fenum in terra eorum: et comedit omnem fructum terre eorum. folio.262.columna.iiij.

Et comminuam eos vt puluerem ante faciem venti.vt lutum platearum delebo eos.folio.42.columna.iij.

Et cōminuet eos tanꝙ vitulum libani: ꝛ dilectus quēadmoduꝫ filius vnicornium. folio.65 columna.iij.

Et cōmixti sunt inter gentes: ꝛ didicerūt opera eorum ꝛ seruierunt sculptilibus eorum.et factus est illis in scandalum. fo.267.columna.iiij.

Et concidam a facie ipsius inimicos eius: ꝛ odientes eum in fugam conuertam. fo.220.columna.iij.

Et conclusit in gladio populū suum: et hereditatem suā spreuit.fo.195.col.ij.

Et concupiscet rex decorem tuū quoniam ipse est dominus deus tu⁹: ꝛ adorabūt eum.fo.129.columna.ij.

Et concupierunt concupiscentiam in deserto: ꝛ tentauerunt deum in inaquoso.fo.266.columna.j.

Et cōuertit in sanguinem flumina eorum et ymbres eorum ne biberent. folio.

193.columna.ij.
Et conuersi sunt ꝛ tẽtauerũt deũ: ꝛ sanctũ israel exacerbauerũt.fo.192.colum.iiij.
Et crediderũt verbis eius: ꝛ laudauerunt laudem eius.fo.265.col.iiij.
Et cum electo electus eris: ꝛ cum peruerso peruerteris.fo.40.columna.iij.
Et custodia in nocte.que pro nihilo habentur eorum anni erunt.fo.224.colũ.iij.
Et custodiã legem tuã semper in seculũ: ꝛ in seculum seculi.fo.301.col.iij.
Et dedit illis regiones gẽtiũ: ꝛ labores populorũ possederũt.fo.265.col.iiij.
Et dedit terrã eorũ hereditatẽ: hereditatẽ israel populo suo.fol.337.co.ij.
Et dedit eos in mias: in cõspectu oĩꝫ qui ceperant eos.fo.268.colum.iiij.
Et dedit eis petitionẽ ipsorũ: ꝛ misit saturitatem in aĩam eorũ.fo.266.colum.j.
Et dedit erugini fructus eorũ: et labores eorũ locuste.fol.193.colum.iij.
Et dedit terrã eoꝝ hereditatem: quoniam. folio.340.col.iiij.
Et dedisti mihi protectionẽ salutis tue: ꝛ dextera tua suscepit me.fo.41.colũ.iij.
Et dederũt in escam meã fel: ꝛ in siti mea potauerũt me aceto.fo.164.col.iij.
Et deduxit eos in nube diei: ꝛ tota nocte in illuminatiõe ignis.fo.189.colũ.iij.
Et deduxit eos in spe ꝛ nõ timuerũt: ꝛ inimicos eorũ operuit mare.fo.194.co.ij.
Et deduxit eos in viã rectã vt irent in ciuitatem habitationis.fo.270.colũ.ij.
Et de execratione et mẽdacio annũciabuntur in cõsummatione: in ira cõsummatiõis ꝛ nõ erunt.fo.159.colum.j.
Et defecerũt in vanitate dies eoꝝ: ꝛ anni eorũ cũ festinatione.fo.182.columna.j.
Et despexit oculꝰ meus inimicos meos: et insurgentibus in me malignãtibus audiet auris mea.fo.230.col.iij.
Et dicet hõ si vtiqꝫ ẽ fructꝰ iusto: vtiqꝫ est deꝰ iudicãs eos in terra.fo.137.colũ.j.
Et dilatauerũt sup me os suũ dixerũt euge euge viderunt oculi nostri.folio.81. columna.j.
Et dilexit maledictionẽ ꝛ veniet ei: ꝛ noluit benedictionẽ ꝛ elongabitur ab eo. folio.277.columna.iij.
Et dilexerũt in ore suo: ꝛ lingua sua mẽtiti sunt ei.fo.182.col.ij.
Et dimisit eos sꝫ desideria cordis eorum: ibunt in adinuẽtionibus suis.fo.203. columna.iij.
Et disciplina tua correxit me in finẽ: ꝛ disciplina tua ipa me docebit.folio.41. columna.iiij.
Et distinxit i labijs suis: non disperdiderunt gentes quas dixit dominus de illis.folio.267.col.iiij.
Et dixi quis dabit mihi pennas sicut columbe: et volabo et requiescam. folio.128.columna.iiij.
Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meũ: et laui inter innocentes manus meas. folio.175.colum.iiij.
Et dixi nũc cepi: hec mutatio dextre excelsi folio.186.columna.ij.
Et dixi forsitan tenebre cõculcabunt me: ꝛ nox illuminatio mea i delicijs meis. folio.346.columna.ij.
Et dixit vt disperderet eos.si non moyses electus eius stetisset in cõfractiõe in cõspectu eius.fo.266.col.iiij.
Et dixerunt quomõ scit deus: et si est sciẽtia in excelso.fo.175.col.iiij.
Et dixerunt non videbit dominus: nec intelliget deus iacob.folio.233.col.ij.
Et dominabitur a mari vsqꝫ ad mare et a flumine vsqꝫ ad terminos orbis terrarum .fo.172.colum.iij.
Et dominabuntur eorũ iusti in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum.fo.117.colum.ij.
Et edificabo in gñatione ꝛ generationem sedem tuam.fo.218.col.iii.
Et edificauit sicut vnicorniũ sanctificium suum in terra.quã fundauit in secula. folio.196.columna.ij.
Et educet quasi lumen iustitiam tuam et iudicium tuum tanqꝫ meridiem: subditus esto domino et ora eum.fo.84.columna.iiij.
Et eduxit populum suum in exultatione ꝛ electos suos in letitia.fo.265.col.iiij.
Et eduxit eos de tenebris ꝛ vmbra mor-

tis:et vincula eorū dirupit.fol.271.columna.j.
Et eduxit israel per medium eius:quoniā.folio.540.colum.iij.
Et eduxit aquam de petra:et eduxit tanq̄ flumina aquas.fo.189.col.iij.
Et eduxit me in latitudinem: saluum me fecit quō volnit me.fo.59.colūna.iij.
Et eduxit eos cū argento et auro:et nō erat in tribubus eoꝝ infirmus.fo.265.colum.j.
Et ero imaculatus cū eo:et obseruabo me ab iniquitate mea.fo.40.col.ij.
Et erit tanq̄ lignū quod plātatū est secus decursus aquaꝝ:quod fructū suum dabit in tempore suo.fo.7.columna.iij.
Et erunt vt cōplaceant eloquia oris mei:et meditatio cordis mei in cōspectu tuo semper.folio.45.columna.ij.
Et erue me de manu filiorū alienorū quorū os locutū est vanitatē:et dextera eorum dextera iniquitatis.fo.558.colū.ij.
Et effuderūt sanguinē innocentē:sanguinem filioꝝ suorū et filiarū suarū quas sacrificauerunt sculptilibus chanaam.folio.268.col.j.
Et ego ad te dn̄e clamaui:et mane oratio mea preueniet te.fo.217.col.j.
Et ego primogenitū ponā illum:excelsum pre regibus terre.fo.221.col.j.
Et ego factus sum opprobrium illis:viderunt me et mouerunt capita sua.folio.278.columna.iij.
Et eiecit a facie eorum gentes et sorte diuisit eis terram:in funiculo distributionis.194.columna.iij.
Et elegit dauid seruum suum et sustulit eū de gregibus ouium:de post fetātes accepit eum.196.col.iij.
Et eleuauit manū suā sup eos:vt prosterneret eos in deserto.267.col.ij.
Et exaltent eum in ecclesia plebis:et in cathedra senioꝝ laudent eum.273.colūna.j.
Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meū:et senectus mea in misericordia vberi.230.col.iij.
Et exarsit ignis in synagoga eorum:flāma combussit peccatores.266.col.iij.
Et exaudiuit de templo sancto suo vocem meā:et clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius.38.col.ij.
Et exaudiuit preces meas:et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis.94.col.iij.
Et excitatus est tanq̄ dormiens dn̄s:tanq̄ potēs crapulatus a vino.195.col.iij.
Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari rubro:quoniam.540.co.ij.
Et exultauerūt filie iude:propter iudicia tua domine.240.colū.ij.
Et factus sum sicut homo non audiens:et non habens in ore suo redargutiones.91.columnā.j.
Et factus est mihi dominus in refugium:et deus meus in adiutorium spei mee.255.columna.ij.
Et factus est in pace locus eius:et habitatio eius in syon.183.col.j.
Et factus est dominus refugium pauperi:adiutor in opportunitate i tribulatiōe.23.columna.j.
Et fecerunt vitulum in oreb:et adorauerunt sculptile.fo.266.col.iij.
Et filij eorum vsq̄ in seculum:sedebūt super sedem tuam.533.col.iij.
Et filie tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.109.columna.ij.
Et folium eius non defluet:et omnia quecunq̄ faciet prosperabuntur.7.columna.iij.
Et fui flagellatus tota die: et castigatio mea in matutinis.176.columna.j.
Et funes extenderunt in laqueum:iuxta iter scandalum posuerūt mihi.549.columna.iij.
Et gloriati sunt qui oderunt te:in medio solennitatis tue.178.col.iij.
Et gloriabuntur in te omnes qui diligūt nomen tuum:quoniam tu benedices iusto.15.colum.ij.
Et habitare fecit in tabernaculis eoꝝ:tribus israel.194.col.iij.
Et homo cū in honore esse non intellexit:cōparatus est iumentis insipientibus:et similis factus est illis.117.col.j.
Et humiliatū est in laboribus cor eorū:et

Et humiliatum est in laboribus cor eorum: et infirmati sunt nec fuit qui adiuuaret.fo.270.col.ij.
Et immisit in os meum canticum nouum: carmen deo nostro.95.col.j.
Et immolauerũt filios suos et filias suas demonijs.268.co.j.
Et inclinauit ex hoc in hoc:veruntamen fex eius non est exinanita:bibant oẽs peccatores terre.182.col.ij.
Et increpauit mare rubrum et exiccatum est:et deduxit eos in abyssis sicut in deserto.265.col.iij.
Et induit maledictionem sicut vestimentum et intrauit sicut aqua interiora eius:et sicut oleũ in ossibus eius.277.columna.iiij.
Et induxit eos in montem sanctificationis sue:montem quem acquisiuit dextera eius.194.col.ij.
Et in eo parauit vasa mortis:sagittas suas ardentibus effecit.19.col.j.
Et habitabunt ibi:ꝛ hereditate acquirent eam.166.col.ij.
Et initiati sunt beelphegor:et comederũt sacrificia mortuorum.267.col.ij.
Et inimicos meos dedisti mihi dorsum:et odientes me disperdidisti.42.columna.ij.
Et intonuit de celo dominus:ꝛ altissimus dedit vocem suam grando ꝛ carbones ignis.39.col.j.
Et intrauit israel in egyptum:et iacob accola fuit in terra cham.261.col.iij.
Et introibo ad altare dei:ad deum qui letificat iuuentutem meam.105.columna.ij.
Et interfecta est terra in sanguinibus et contaminata est in operibus eorum:et fornicati sunt in adinuentionibus suis.268.col.ij.
Et in velamento alarum tuarum exultabo adhesit anima mea post te me suscepit dextera tua.147.col.ij.
Et in vmbra alarum tuarum sperabo:donec transeat iniquitas.155.col.iij.
Et inuoca me in die tribulationis:eruam te et honorificabis me.120.col.j.
Et ipse redimet israel:ex omnibus iniquitatibus eius.330.col.iiij.
Et iratus est furore dominus in populum suum:ꝛ abhominatus est hereditatem suam.268.col.ij.
Et irritauerunt eum in adinuentionibus suis:et multiplicata est in eis ruina.267.col.ij.
Et irritauerunt ascendentes in mare:mare rubrum.265.col.iij.
Et irritauerunt moysen in castris:aaron sanctum domini.266.col.ij.
Et irritauerunt eum ad aquas contradictionis:et vexatus est moyses propter eos quia exacerbauerunt spiritum eiꝰ.267.col.iij.
Et isti non cognouerunt vias meas vt iuraui in ira mea:si introibunt in requiẽ meam.257.col.j.
Et iusti epulentur et exultent in conspectu dei:et delectentur in letitia.folio.156.columna.ij.
Et iustitia illius in filios filiorum:his qui seruant testamentum eius.folio.252.columna.iij.
Et letati sunt quia siluerunt:et eduxit eos in portum voluntatis eorum.folio.272.columna.iij.
Et letẽtur omnes qui sperant in te:in eternum exultabũt ꝛ habitabũt i eis.15.c.j.
Et leuaui manus meas ad mandata tua que dilexi:ꝛ exercebor in iustificationibus tuis.301.col.iiij.
Et lingua mea meditabitur iustitiã tuã:tota die laudem tuam.82.col.j.
Et loquebar in testimonijs tuis in ꝯspectu regũ:ꝛ non confundebar.301.col.iij.
Et locutum est os meum:in tribulatione mea.153.col.iij.
Et male locuti sunt de deo:et dixerunt nũquid poterit deus parare mẽsam in deserto.190.col.ij.
Et mandauit nubibus desuper:et ianuas celi aperuit.190.col.j.
Et manducauerũt ꝛ saturati sunt nimis:ꝛ desiderium eorum attulit eis:non sunt fraudati a desiderio suo.191.col.ij.
Et meditabar in mandatis tuis:q̃ dilexi

fo.301.col.iiij.
Et meditabor in omnibus operibus tuis: et in adinuentionibus tuis exercebor. fo.186 col.iij.
Et meditatus sum nocte cum corde meo et exercitabar: et scopebam spiritum meũ. fo.185.col.iiij.
Et memor fui testamẽti sui: et penituit eũ ſm multitudinem misericordie sue.folio.268.col.iiij.
Et memores sunt mandatorum ipsius: ad faciendum ea.fo.252.col.iij.
Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vite mee.fo.53.col.iiij.
Et misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit et conturbauit eos.folio.59.col.j.
Et mutauerunt gloriam suam: in similitudinem vituli comedentis fenum.folio.266.col.iij.
Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque: quia in iudicijs tuis supersperaui.fo.3?1.col.ij.
Et ne auertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor velociter exaudi me. fo.164.col.iiij.
Et non audiuit populus meus vocẽ meã: et israel non intẽdit mihi.fo.205.col.iij.
Et non defecit de plateis eius: vsura et dolus.fo.129.col.iij.
Et non discedimus a te viuificabis nos: et nomen tuum inuocabimus.folio.201. columna.iij.
Et non dixerunt qui preteribant benedictio domini super vos: benediximus vobis in nomine domini.fo.329.col.iij.
Et non intres in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in cõspectu tuo omnis viuens.fo.355.col.j.
Et non recessit retro cor nostrum: et declinasti semitas nostras a via tua.folio. 106.columna.ij.
Et nos populus pascue eius: et oues manus eius.fo.236.col.iij.
Et nunc que est expectatio mea nonne dominus: et substantia mea apud te est. folio.95.col.iij.
Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram.fo.9.col.iiij.
Et numerum dierum meorum quis est: vt faciam quid desit mihi.fo.95.col.j.
Et obliti sunt benefactorum eius: et mirabilium eius que ostendit eis.fo.189. columna.ij.
Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina.fo.193.col.iij.
Et occidit reges fortes: quoniam.fo.340. columna.iij.
Et occidit pingues eorum: et electos israel impediuit.fo.181.col.iiij.
Et occursus eius vsque ad summũ eius: nec est qui se abscondat a calore eius.folio. 44.col.ij.
Et og regem basan: qm̃.folio.340.col.iiij.
Et omnes vias meas preuidisti: quia non est sermo in lingua mea.fo.345.col.iiij.
Et omnia cornua peccatorum confringam: et exaltabuntur cornua iusti.folio.182. columna.iij.
Et operui in ieiunio animam meam: et factum est in opprobrium mihi.folio.162. columna.iij.
Et operuit aqua tribulantes eos: vnus ex eis non remansit.fo.265.col.iiij.
Et pauci facti sunt: et vexati sunt a tribulatione malorum et dolore.folio.273. columna.iiij.
Et pauit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.fo.196.col.iij.
Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis. folio.159.col.iiij.
Et percussit omne primogenitum in terra eorum: primitias omnis laboris eorum. fo.263.col.j.
Et percussit omne primogenitũ in terra egypti: primitias oĩs laboris eorum in tabernaculis cham.fo.194.col.j.
Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum: et contriuit lignum finium eorum. fo.262.col.iij.
Et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego seruus tuus sum. fo.356.col.iiij.
Et pfice eã quã plãtauit dextera tua: et su

per filium hominis quem confirmasti tibi.fo.201.col.j.
Et permanebit cum sole et ante lunam:in generatione et generationem.fo.172. columna.j.
Et persecutus est hominem inopem et mendicum:et compunctum corde mortificare.fo.277.col.iij.
Et pertransierunt de gente in gentem:et de regno ad populum alterum.folio. 260.col.iij.
Et placebit deo super vitulum nouellum: cornua producentem et vngulas.folio. 165.col.iiij.
Et pluit super eos sicut puluerem carnes: et sicut arenam maris volatilia pennata.fo.191.col.ij.
Et pluit illis manna ad manducandum: et panem celi dedit eis.folio.190.columna.iiij.
Et ponam in mari manum eius:et in fluminibus dexteram eius.folio.220.columna.iiij.
Et ponam in seculum seculi semen eius:et thronum eius sicut dies celi.folio.221. columna.ij.
Et posui vestimentum meum cilicium:et factus sum illis in parabolã.folio.163. columna.j.
Et posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius:tenebrosa aqua in nubibus aeris.folio.38.columna.iiij.
Et posuerunt aduersum me mala pro bonis:et odium pro dilectione mea.folio. 276.col.iij.
Et precium redemptionis anime sue:et laborabit in eternum et viuet adhuc in finem.folio.116.col.iij.
Et precinxisti me virtute ad bellum:et supplantasti insurgentes in me subtus me. fo.42.columna j.
Et propter hanc in altum regredere:dominus iudicat populos.folio.18.col.ij.
Et qui abduxerunt nos:hymnum cantate nobis de canticis syon.folio.341.columna.iiij.
Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur.folio.90.columna.iiij.
Et qui iuxta me erant de longe steterũt: et vim faciebant qui querebant animam meam.folio.90.col.iiij.
Et recordatus est quia caro sunt:spiritus vadens et non rediens.folio.192.columna.iiij.
Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum:improperium ipsorum quod exprobrauerunt tibi domine.folio.198.columna.iiij.
Et redemit nos ab inimicis nostris:quoniam.folio.341.col.j.
Et reddet illis iniquitatem ipsorum:et in malitia eorum disperdet eos:disperdet illos dominus deus noster.folio.235. columna.ij.
Et refloruit caro mea:et ex voluntate mea confitebor ei.folio.64.columna.ij.
Et relinquent alienis diuitias suas:et sepulchra eorum domus illorum in eternum.folio.116.1.col.iiij.
Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorũ:deus excelsus redemptor eorũ est. folio.182.col.ij.
Et repulit tabernaculum sylo tabernaculum suum vbi habitauit in hominibus. folio.195.col.ij.
Et repulit tabernaculum ioseph:et tribum effrem non elegit.folio.196.col.j.
Et reputatum est ei in iustitiam:in generatione et generationem vsque in sempiternum.fo.267.col.iij.
Et requiem temporibus meis donec inueniam locum domino tabernaculum deo iacob.fo.332.col.ij.
Et rñdebo exprobrantibus mihi verbũ: quia speraui in sermonibus tuis.folio. 301.columna.ij.
Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam.et secũdum puritatẽ manuum mearum in conspectu oculorum eius.fo.40.col.ij.
Et retribuet mihi dominus secundum iustitiã meam:et secundum puritatem manuũ mearũ retribuet mihi.f.39.col.iiij.
Et sacrificiẽt sacrificiũ laudis:et annũciẽt

opa eius in exultatione.fo.271.col.iiij.
Et saluauit eos de manu odientium:ꝛ rede mit eos de manu inimici.fo.265.col.iiij.
Et saluauit eos ꝓpter nomē suū:vt notā faceret potētiā suā.fo.265.col.ij.
Et s̄m multitudinē miserationū tuarū :de le iniquitatem meā.fo.121.col.iij.
Et sciēt q2 deus dominabitur iacob:et fi nium terre.fo.159.col.j.
Et sciant q2 manus tua hec:et tu dn̄e feci sti eam.folio.278.col.iiij.
Et scitote q̄m mirificauit dn̄s sanctū suū: dominus exaudiet me cū clamauero ad eū.folio.12.col.iiij.
Et semen seruorum eius possidebit eā:et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.fo.66.col.iij.
Et seminauerunt agros et plantauerunt vineas:ꝛ fecerunt fructus natiuitatis. folio.275.col.iij.
Et si ingrediebat̄ vt videret vana loqueba tur:cor eius congregabit iniquitatem sibi.fo.98.col.iij.
Et si is qui oderat me super me magna lo cutus fuisset:abscondissem me forsitan ab eo.folio.129.col.iij.
Et sicut opertorium mutabis eos et muta būtur:tu autem idē ipse es ꝛ ān̄i tui nō deficient.folio.250.col.j.
Et sit splendor dn̄i dei nostri super nos:et opera manuum nostrarū dirige super nos:et opus manuum nostrarum diri ge.fo.226.col.ij.
Et sperent in te qui nouerant nomen tuū: q̄m nō dereliquisti querētes te domine. foli.23.col.ij.
Et statuit procellā eius in aurā:et siluerūt fluctus eius.fo.272.col.iij.
Et statuit supra petram pedes meos:ꝛ di rexit gressus meos.fo.95.col.j.
Et statuit illud iacob in preceptū:et israel in testamentū eternum.fo.260.col.ij.
Et stetit phinees ꝛ placauit:ꝛ cessauit q̄s satio.fo.267.col.iij.
Et super sanctos suos:ꝛ in eos qui conuer tuntur ad cor.fo.211.col.ij.
Et suscitauit testimonium in iacob:ꝛ legē posuit in israel.fo.188.col.ij.
Et sustinui qui simul contristaretur:ꝛ non fuit q̄ ꝯsolaret̄ ꝛ nō inueni.fo.164.co.iij.
Et tabescere fecisti sicut araneam aīam eius:verūtamen vane ꝯturbatur om̄is homo.folio.94.col.j.
Et tentauerūt ꝛ exacerbauerunt deū excel sum:ꝛ testimonia eius nō custodierūt. folio.194.col.iiij.
Et tētauerūt deū in cordibus suis:vt pete rēt escas aiabus suis.fo.190.col.j.
Et thronus eius sicut sol in cōspectu meo: ꝛ sicut luna perfecta in eternū:ꝛ testis in celo fidelis.fo.222.col.j.
Et timebūt gētes nomen tuum dn̄e:ꝛ oēs reges terre gloriā tuā.fo.248.col.iij.
Et tradidit in captiuitatē ꝟtutē eoꝝ:ꝛ pul chritudinē eoꝝ ī man⁹ inimici.f.195.c.ij.
Et tradidit grādini iumēta eoꝝ:ꝛ possessio nem eoꝝ igni.fo.195.col.ij.
Et tradidit eos ī man⁹ gētiū:ꝛ dn̄ati sunt eoꝝ q̄ oderūt eos.fo.298.col.ij.
Et transiui ꝛ ecce nō erat:q̄siui ꝛ nō est in uentus locus eius.fo.88.col.ij.
Et tribulauerūt eos inimici eoꝝ:ꝛ hūiliati sunt sub manibus eorum:sepe liberauit eos.folio.268.col.iij.
Et tu dn̄e dn̄e fac mecū ꝓpter nomen tuū: quia suauis est misericordia tua.folio. 278.col.j.
Et tu dn̄e deridebis eos:ad nihilum dedu ces omnes gentes.fo.138.col.ij.
Et tu dn̄e deus meus miserator ꝛ miseri cors:patiens ꝛ multe misericordie ꝛ ve rax.fo.215.col.iiij.
Et veniat sup me misericordia tua domi ne:salutare tuum secundum eloquium tuum.fo.301.col.j.
Et veritas mea ꝛ misericordia mea cū ipo: ꝛ in nomine meo exaltabitur cornu ei⁹. folio.220.col.iiij.
Et ꝟtutē terribiliū tuorū dicēt:ꝛ magnitu dinē tuā narrabūt.fo.360.col.j.
Et vide si via iniquitatis in me est:ꝛ de duc me in via eterna.fo.348.col.iiij.
Et videas filios filioꝝ tuoꝝ:pacem super israel.fo.328.col.iij.
Et vidit cum tribularentur:ꝛ audiuit ora tionem eorum.fo.268.col.iiij.

Et viuet ⁊ dabit̃ ei de auro arabie: ⁊ adorabunt de ipso semper tota die benedicent ei. folio.175.columna.j.
Et vocauit famem super terram: et omne firmamentum panis contriuit. fo.261. columna .j.
Et vsq; in senectam ⁊ seniũ: deus ne dereliquas me. folio.170.columna ij.
Et vt deijceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in regionibus. folio.267.columna.ij.
Et vt inhabitem in domo domini: in longitudine dierum .folio.54.columna.j.
Etenim passer inuenit sibi domum ⁊ turturnidum sibi: vbi repõat pullos suos. folio. 208.columna.iij.
Etenim homo pacis mee in quo speraui: qui edebat panes meos magnificauit super me supplãtationem. folio.99.columna.j.
Etenim firmauit orbem terre: qui non cõmouebitur. folio.251.columna.iij.
Etenim dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum. folio.211.columna.iij.
Etenim non credentes: inhabitare dominum deum. folio.158. columna.iij.
Etenim sagitte tue transeunt: vox tonitrui tui in rota. folio.187.columna.j.
Etenim benedictionem dabit legislator: ibũt de virtute in virtutem: videbitur deus deorum in syon. folio.209.columna.ij.
Etenim in corde iniquitates operamini in terra: iustitias manus vestre concinnant. folio.136.columna.j.
Etenim correxit orbem terre qui non cõmouebitur: iudicabit populos in equitate. folio.238.columna.iij.
Etenim seruus tuus custodit ea: in custodiẽdis illis retributio multa. fo.45. columna.j.
Etenim illuc manus tua deducet me: ⁊ tenebit me dextera tua. fo.346.col.iij.
Etenim sederunt principes ⁊ aduersum me loquebantur: seruus autem tuus: exercebatur in iustificationibus tuis. fo.298.columna.iij.
Etenim assur venit cũ illis: facti sunt in adiutorium filijs loth. fo.206.colum.iij.
Euntes ibant ⁊ flebãt mittentes semina sua. folio.326.columna.j.
Exacerbauit dñm pctõr: sm multitudinẽ ire sue non queret. fo.24.colum.iij.
Exaltare super celos deus: ⁊ super omnẽ terram gloria tua. folio.135.colum.ij.
Exaltare super celos deus: ⁊ in oẽm terrã gloria tua. fo.134.columna.iij.
Exaltare super celos deus et super omnẽ terram gloria tua. vt liberentur dilecti tui. folio.275. columna.ij.
Exaltare qui iudicas terram: redde retributionẽ superbis. fo.232.colum.iiij.
Exultare dñe in virtute tua: cãtabimus ⁊ psallemus virtutes tuas. fo.48.col.ij.
Exaltate dominũ deum nostrũ: ⁊ adorate scabellum pedum eius: quoniam sanctum est. folio.242.columna.iij.
Exaltate dñm deum nostrum: ⁊ adorate in monte sancto eius: qm̃ sanct⁹ est dominus deus noster. folio.243.colũ.iij.
Exaltasti dexteram deprimentem eum: letificasti omnes inimicos ei⁹. fo.222. columna.iij.
Exaltabo dñe qm̃ suscepisti me: nec delectasti iimicos meos sup me. fo.66.co.j.
Exaltabo te deus meus rex ⁊ benedicam nomini tuo in seculum: et in seculum seculi. folio.350.columna.ij.
Exaudi deus deprecationẽ meã: intende orationi mee. folio.142.col.iiij.
Exaudi deus orationem meam: dum deprecor: a timore inimici eripe animam meam. fo.147.columna.iij.
Exaudi deus orationem meã: et ne despexeris deprecationem meam: intende mihi et exaudi me. fo.118.columna.j.
Exaudi dñe vocẽ deprecatiõis mee dum oro ad te: dum extollo manus meas ad tẽplũ sctm̃ tuum. folio.63.colũ.ij.
Exaudi dñe iustitiã meã: intende deprecationem meam. fo.35.colum.ij.
Exaudi dñe vocẽ meã q̃ clamaui ad te: miserere mei ⁊ exaudi me. fo.62.colũ.j.
Exaudiuit dñs deprecationẽ meã: domin⁹ orationem meã suscepit. fo.16.col.iiij.

Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua ſm multitudinem miserationum tuarum respice in me. folio.163.columna.iiij.

Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terre et in mari longe. folio.150.columna.ij.

Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet. folio.140.columna.iiij.

Exaudi orationem meam domine et deprecationem meam: auribus percipe lachrymas meas. folio.94.columna.j.

Exaudiat te dñs in die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. folio.45.columna.iij.

Exaudiet deus et humiliabit illos: qui est ante secula. folio.130.colum.iiij.

Exaudiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere tue. folio.46.columna.iij.

Excelsus super omnes gentes dominus: et super celos gloria eius. folio.284.columna.iiij.

Excita potentiam tuam et veni: vt saluos facias nos. fol.199.columna.iij.

Exibit spiritus eius et reuertetur in terram suam in illa die peribunt omnes cogitationes eorum folio.362.colū.ij.

Exibit homo ad opus suum: et ad operationem suam vsq ad vesperam. folio.257.columna.j.

Existimabam vt cognoscerem hoc: labor est ante me. fo.176.columna.ij.

Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te: et statuam contra faciem tuā. folio.120.columna.iiij.

Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam. folio.313.columna.j.

Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudē ꝓp inimicos tuos: vt destruas inimicum et vltorem. fo.20.colū.iij.

Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et miserator et iustus. folio.283.columna.j.

Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi. folio.355.columna.iij.

Expādit nubem in protectionem eorum: et ignem vt luceret eis per noctem. folio.263.columna.ij.

Expecta dñm viriliter age: et confortetur cor tuum et sustine dñm. fo.62.col.iiij.

Expecta dñm et custodi viā eius: et exaltabit te vt hereditate capias terrā: cū perierint peccatores videbis. fo.88.co.ij.

Expectans expectaui dominum: et intendit mihi. folio.94.columna.ij.

Expectabam salutare tuū dñe: et mandata tua dilexi. folio.317.colū.ij.

Expectabam eum qui saluum me fecit: a pusillanimitate spiritus et tempestate. folio.129.columna.ij.

Exquisiui dominum et exaudiuit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. folio.76.columna.ij.

Extendens celū sicut pellē: q tegis aquis superiora eius. folio.253.columna.iiij.

Extendit palmites suas vsq ad mare: et vsq ad flumen propagines eius. folio.200.columna.iij.

Exterminauit eum aper de sylua: et singularis ferus depastus est eam. folio co. columna.iiij.

Extraneus factus sum fratribus meis: et peregrinus filiis matris mee. fo.162.co.iij.

Exultabo in salutari tuo: infixe sunt gentes in interitu quē fecerūt. fo.23.co.iiij.

Exultabo et diuidā sichimā: et conuallē tabernaculorū demetiar. fo.275.col.ij.

Exultabit cor meū in salutari tuo: cātabo dño q bona tribuit mihi: et psallam nomini domini altissimi. folio.30.col.iij.

Exultabunt labia mea cū cātauero tibi: et aīa mea quā redemisti. fo.171.col.ij.

Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis. folio.368.columna.iiij.

Exultauit vt gigas ad currēdū viā: a summo celo egressio eius. fo.44.columna.ij.

Exultate in conspectu eius turbabuntur a facie eius: patris orphanorū et iudicis viduarum. folio.156.columna.iij.

Exultate deo adiutori nostro: iubilate deo iacob. folio.201.columna.iiij.

Exultate iusti in dño: rectos decet collaudatio. folio.73.columna.ij.

Exultationes dei in gutture eorum:⁊ gladij ancipites in manibus eorum.369.columna.j.

Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam:et dicant semper magnificetur dominus qui volunt pacem serui eius. 81.columna. iiij.

Exultēt et letentur in te omnes qui querunt te:⁊ dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. 167.columna.iij.

Exultēt ⁊ letētur sup te oēs querētes te: ⁊ dicant semper magnificetur dñs qui diligunt salutare tuū.97.colum.ij.

Exurgat deus ⁊ dissipent inimici eius:et fugiant qui oderunt eum a facie eius. 155.columna.iiij.

Exurge dñe deus et exaltet manus tua: ne obliuiscaris pauperū.26.col.j.

Exurge dñe adiuua nos:⁊ redime nos propter nomē tuū.107.columna.ij.

Exurge domine deus meus in pcepto qđ mandasti:et synagoga populorū circundabit te.18.colum.ij.

Exurge dñe pueni eū ⁊ supplāta eū:eripe aiam meā ab impio:frameā tuā ab inimicis manus tue.56.columna.iiij.

Exurge dñe nō cōfortet hō:iudicent gentes in conspectu tuo.24.col.ij.

Exurge in occursum meū ⁊ vide:⁊ tu dñe de⁹ virtutū de⁹ israel.137.colum.iiij.

Exurge dñe in ira tua:exaltare in finibus inimicorum meorum.18.colum.j.

Exurge gloria mea exurge psalterium et cithara: exurgam diluculo.135.columna.j.

Exurge gloria mea exurge psalterium et cithara: exurgam diluculo.274.colūna.iiij.

Exurge et intende iudicio meo deus me⁹ ⁊ dñs meus:in causam meā.81.colū.ij.

Exurge dñe iudica cām tuam:memor esto improperiorum tuorū que ab insipiente sunt tota die.18[illegible].colum.iiij.

Exurge quare obdormis dñe:exurge ⁊ ne repellas in finem,106.columna.iiij.

Ex vsuris ⁊ iniquitate redimet aias eorū: ⁊ honorabile nomen eorum corā illo. fo.173.columna.ij.

Fac cum seruo tuo fm misericordiam tuam:⁊ iustificationes tuas doce me.fo.311.col.iiij.

Fac illis sicut madiā et sysare: sicut iabin in torrente cyson. 206.columna.iiij.

Fac mecum signum in bonum vt videant qui oderunt me ⁊ confundantur:qm̄ tu domine adiuuisti me et consolatus es me.213.columna.iiij.

Faciens mias dñs:⁊ iudiciū oīb⁹ iniuriā patientibus.251.col.j.

Faciem tuam illumina sup seruum tuū:⁊ doce me iustificationes tuas.313.colūna.j.

Factus sum tanq̄ vas perditū:qm̄ audiui vituperationē multorū cōmorantiū in circuitu.69.columna.ij.

Facta est iudea sanctificatio ei⁹:israel potestas eius.285.columna.iiij.

Factum est cor meum tanq̄ cera liquescens:in medio ventris mei.50.co.ij.

Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio ⁊ illusio his qui in circuitu nostro sunt.197.columna.ij.

Fallax equus ad salutē:in abundantia autem virtutis sue nō saluabit.75.co.j.

Feci iudiciū ⁊ iustitiam:non tradas me calumniantibus me.311.colum.ij.

Fecit lunam in tpe:sol cognouit occasum suum.256.columna.iij.

Ferant confestim cōfusionē suā:qui dicūt mihi euge euge.97.col.j.

Fiat manus tua vt saluet me:qm̄ mādata tua elegi.318.col.j.

Fiat via illorū tenebre ⁊ lubricū:⁊ angel⁹ dñi persequens eos.78.columna.ij.

Fiat habitatio illorū deserta:et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.165.columna.j.

Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueū: et in retributiōes ⁊ in scandalum.164.colum.iiij.

Fiat ei sicut vestimentum quo operit:et zona qua semp pcingit.277.col.iiij.

Fiat pax in virtute tua:et abundantia in turribus tuis.232.col.ij.

Fiat misericordia tua vt consoletur me: ſm eloquium tuum seruo tuo.305.columna.iij.
Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis;vt non confundar.305.colũna.iij.
Fiat misericordia tua domine super nos: quemadmodum sperauimus in te.75.columna.iiij.
Fiat manus tua super virũ dextere tue: et super filium hominis quem confirmasti tibi.201.co.ij.
Fiant nati eius in interitum:in generatione vna deleatur nomen eius.277.columna.ij.
Fiant sicut fenum tectorum:quod priusq̃ euellatur exaruit.329.co.ij.
Fiant dies eius pauci:et episcopatum ei⁹ accipiat alter.276.col.iiij.
Fiant filij eius orphani:ꝛ vxor eius vidua.276.co.iiij.
Fiant tanq̃ puluis añ faciẽ vẽti:ꝛ angelus domini coartans eos.79.col.ij.
Fiant aures tue intendentes:in vocem deprecationis mee.330.colum.j.
Fiant contra dominum semper:ꝛ dispereat de terra memoria eorum:pro eo q̃ nõ est recordatus facere misericordiã.277.columna.ij.
Fidelis domin⁹ in omnibus verbis suis: et sanctus in omnibus operibus suis.360.columna.iiij.
Fidelia omnia mandata eius:confirmata in seculum seculi:facta in veritate et equitate.282.col.j.
Filij alieni mentiti sunt mihi:filij alieni inueterati sunt:et claudicauerũt a semitis suis.42.colum.iiij.
Filij hominum vsq̄quo graui corde:vt quid diligitis vanitatem ꝛ queritis mendacium?12.colum.iiij.
Filij hominum dentes eorum arma ꝛ sagitte:ꝛ lingua eorum gladius acutus.134.columna.j.
Filij autem hominum:in tegmine alarũ tuarum sperabunt.83.col.ij.
Filij tui sicut nouelle oliuarũ:in circuitu mense tue.328.col.j.
Filij seruorum tuorum habitabunt:et semen eorũ in seculũ dirigetur.250.co.j.
Filij qui nascentur exurgent:et narrabũt filijs suis.188.col.iij.
Filij effrem intendentes et mittentes arcum:conuersi sunt in die belli.189.columna.j.
Filia babylonis misera:beatus qui retribuit tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis.343.co.j
Filie eorum composite: circunornate vt similitudo templi.358.colum.iij.
Firmamentum est dominus timentibus eum:et testamentum ipsius vt manifestetur illis.57.col.iiij.
Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua:iustitia et iudicium preparatio sedis tue.219.col.iij.
Flumen dei repletum est aquis:parasti cibum illorum quoniam ita est preparatio eius.150.col. iiij.
Fluminis impetus letificat ciuitatẽ dei: sanctificauit tabernaculum suum altissimus.111.col.j.
Flumina plaudent manu simul montes exultabunt a conspectu domini:quoniam venit iudicare terram.241.columna.j.
Foderunt manus meas ꝛ pedes meos:dinumerauerunt omnia ossa mea.50.columna.iiij.
Foderunt ante faciem meam foueam:et inciderunt in eam.134.colum.iiij.
Fortitudo mea et laus mea dominus:et fact⁹ est mihi in salutẽ.293.col.ij.
Fortitudinem meam a te custodiam:de⁹ meus misericordia eius preueniet me.138.columna.iij.
Frater non redemit redimet homo:nõ dabit deo placationẽ suã.116.col.ij.
Fructum eorum de terra perdes:ꝛ semen eorum a filijs hominũ.48.col.ij.
Fuerũt mihi lachrymę mee panes die ac nocte:dum dicitur mihi quotidie vbi ẽ deus tuus.100.col.ij.
Fulgura choruscationẽ ꝛ dissipabis eos: emitte sagittas tuas et conturbabis eos.357.columna.iiij.

Fundatur exultatiōe vniuerse terre mōs syon latera aquilōis: ciuitas regis magni.fo.113.co.iiij.
Fundamēta eius in montibus sanctis: diligit dominus portas syon sup omnia tabernacula iacob.fo.214.co.j.
Funes peccatorū circumplexi sunt me: ⁊ legem tuam non sum oblitus.fol.303. columna.iij.
Funes ceciderūt in preclaris: etenim hereditas mea pclara est mihi.fo.34.co.ij.
Furor illius sm similitudinē serpentis: sicut aspidis surde obturantis aures suas.folio.156.co.ij.
Generatio et generatio laudabit opera tua: ⁊ potentiā tuā pnunciabūt.fo.359.cō.iiij.
Generatio que non direxit cor suum: ⁊ non est creditus cum deo spiritus eius.fo.188.co.iiij.
Genua mea infirmata sunt a ieiunio: ⁊ caro mea immutata est propter oleum.fo. 278.co.iij.
Gladius eorum intret in corda ipsorum: ⁊ arcus eorum confringatur.fo.86.co.j.
Gladium euaginauerunt peccatores: intēderunt arcum suū.fo.85.co.iiij.
Gloria et diuitie in domo eius: ⁊ iustitia eius manet in seculum.fo.283.co.ij.
Gloriam regni tui dicent: ⁊ potentiam tuā loquentur.360.co.iij.
Gloriosa dicta sunt de te: ciuitas dei..214. colum.iij.
Gressus meos dirige sm eloquium tuum: et non dominetur mei omnis iniustitia.fo.312.co.iiij.
Gustate et videre quoniam suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.fo. 77.co.j.
Hec est dies quam fecit domin⁹: exultemus et letemur in ea. fo.294.co.ij.
Hec est generatio querētiū eū. querētiū faciē dei iacob.fo.55. columna.j.
Hec oia venerūt super nos nec obliti sum⁹ te: ⁊ inique non egimus in testamento tuo.fo.106.colūna.j.
Hec facta ē mihi: quia iustificatiōes tuas exquisiui.fo.302.col.iiij.
Hec me ɔsolata ē i humilitate mea: q: eloquiū tuū viuificauit me.fo.eo.co.ij.
Hec requies mea in seculū seculi: hic habitabo quoniā elegi eam.fo.353.col.iiij.
Hec via illorū scandalum ipsis: ⁊ postea in ore suo cōplacebunt.fo.117.col.j.
Hec recordat⁹ sum ⁊ effudi i me aiam meā. quoniam trāsibo in locum tabernaculi admirabilis vsq ad domum dei.fo.100 columna.iiij.
Hereditatem israel seruo suo: quoniam.folio.340.columna.iiij.
Hereditate acquisiui testimonia tua i eternū: quia exultatio cordis mei sunt.folio 310.columna.j.
Herodij domus dux est eorum: montes excelsi ceruis petra refugium herinacijs. folio.256.columna.ij.
Heu mihi quia incolatus meus prolōgatus est habitaui cū habitātibus cedar: multum in cola fuit aia mea.folio.319. columna.iiij.
Hic accipiet benedictionē a dño: ⁊ miam a deo salutari suo.fo.55.col.j.
Hierusalem que edificatur vt ciuitas: cui⁹ participatio eius in idipsum.folio.321. columna.iiij.
Hi in curribus et hi in equis: nos autem in nomine dñi dei nři inuocabim⁹. folio.46.col.iij.
Hymn⁹ omnib⁹ sanctis eius: filijs israel populo appropinquanti sibi.fo.369.columna.j.
Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominum: et qui loquūtur mala aduersus animam meam.folio.278. columna.j.
Hoc mare magnum ⁊ spaciosum manibus: illic reptilia quorum non est numerus.fo.257.co.ij.
Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra.fo.236.co.iij
Holocaustum ⁊ pro peccato nō postulasti: tunc dixi ecce venio.fo.95.col.iiij.
Homo vanitati similis fact⁹ est: dies eius sicut vmbra pretereunt.fo.357.col.i j

Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumētis insipientibus et similis factus est illis.folio.117.columna.iiij.
Homines τ iumēta saluabis domine:quē admodū multiplicasti miam tuā de9. fol.83 colum.j.
Humiliabam in ieiunio animam meā: τ oratio mea in sinu meo conuertetur fo.80 .col.ij.
Humiliauerunt in cōpedibus pedes ei9 ferrum pertransijt animā eius donec veniret verbū eius.fo.261.columna.ij.
Humiliatus sum vsquequaqꝫ domine:viuifica me sm verbū tuum.folio.309. colum.iij.
Hunc humiliat τ hunc exaltat:quia calix in manu domini vini meri plenus mixto.fo.182.columna.j.
Iacta super dominum curam tuam τ ipse te enutriet:et non dabit in eternum fluctuationem iusto .folio.131. columna.ij.
Ibi dolores vt parturiētis:in spū vehemēti conteres naues tharsis .folio.114. columna.ij.
Ibi confregit potētias:arcum:scutū:gladium τ bellum.fo.183.co.ij.
Ibi beniamin adolescentulus:in mentis excessu.fo.160.co.j.
Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem:expulsi sunt nec potuerunt stare.fo.83.co.iiij.
Ideo dilexi mandata tua:super aurū τ topazion.fo.312.co.j.
Ideo exaudisti vocē orationis mee:dum clamarem ad te.fo.70.co.iiij.
Ideo audiuit domin9 τ distulit τ ignis accēsus est in iacob:τ ira ascēdit in israel fo.190.co.iij.
Ideo nō resurgent impij in iudicio:neqꝫ peccatores i cōsilio iustorū.fo.88.co.j.
Ideo cōuertetur popul9 meus hic:τ dies pleni inuenientur in eis fo.175.co.iij.
Ideo tenuit eos superbia :operti sunt iniquitate et impietate sua.fo.175.co.ij.
Ignis ante ipsum precedet:τ inflamabit in circuitu inimicos ei9.fo.239.co.iij.
Ignis grando nix.glacies spiritus procellarum : que faciunt verbum eius.folio. 368.columna.ij.
Ignis in conspectu eius exardescet:τ in circuitu eius tempestas valida .folio. 118.columna.iiij.
Ignitum eloquium tuum vehementer:et seruus tuus dilexit illud.fo.315.co.iij.
Illuc enim ascenderunt tribus tribus domini: testimonium israel ad confitendum nomini dñi.fo.321.col.iiij.
Illuc producam cornu dauid parani lucernam christo meo.fo.334.co.
Illuminās tu mirabiliter a mōtib9 eternis :turbati sunt omnes insipientes corde.fo.183..col.ij.
Illumina oculos meos ne vnqꝫ obdormiā in morte: neqn̄ādo dicat inimicus me9 preualui aduersus eum.fo.30.col.j.
Illustra faciem tuam super seruum tuū: saluum fac misericordia tua domine: non confundar quoniam inuocaui te. fo.70.co.j.
Immittet angelus domini i circuitu timētium eum:et eripiet eos.fo. 76.col.iiij
Immola deo sacrificium laudis:et redde altissimo vota tua.fo.120.col.j.
Imperfectū meum viderunt oculi mei:et in libro tuo omnes scribentur dies formabuntur et nemo in eis.fo. 347.col.ij.
Impinguasti in oleo caput meum:τ calix me9 inebriās ꝙ p̄clar9 ē.fo.53.col.iiij.
Imple facies eorum ignominia:et querēt nomen tuum domine.fo.207. col.ij.
Impleat dñs omnes petitiones tuas:nūc cognoui quoniam saluum fecit domin9 christum suum.fo.46.col.ij.
Impulsus euersus sum vt caderē:τ dominus suscepit me.fo.295.col.ij.
In capite libri scriptum est d̄ me vt facerē volūtatem tuā deus meus volui:τ legē tuā in medio cordis mei.fo.95. col.iiij.
Incēderūt igni sanctuariū tuū i terra:polluerūt tabernaculū nois tui.179.co.j.
Incēsa igni et suffossa:ab increpatiōe vultus tui peribunt.fo.201.col.ij.
In chamo τ freno maxillas eorū ꝯstringe:

qui nõ approximant ad te.72. co.iiij.
In circuitu impij ambulant: s3 altitudinem tuam multiplicasti filios hominũ. 29.col.iij
Inclina ad me aurem tuam:et salua me. folio.168.columna.ij.
Inclina ad me aurem tuam; accelera vt eruasme.folio.68.col.ij.
Inclina cor meum in testimonia tua: et non in auaritiam. folio. 300. columna.ij.
Inclina domine aurem tuam et exaudi me:quoniam inops et pauper sum ego. fo.212.col.j.
Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum: ꝓpter retributionem.fo.310.col.j.
Inclinauit celos ⁊ descendit:⁊ caligo sub pedibus eius.fol.38.col.iij.
Inclinabo i parabolam aurẽ meã:aperiã in psalterio propositionem meã.fo.116. columna.j.
Incola ego sum in terra:non abscondas a me mandata tua.folio.298.columna.ij.
In conueniendo populos in vnum:et reges vt seruiant domino.folio.249. columna.ij.
In conuertendo dominus captiuitatem syon:facti sumus sicut consolati. folio. 325.colũna.ij.
In conuertendo inimicum meum retrorsum:infirmabuntur ⁊ peribunt a facie tua .f.22.co.ij.
In ꝯspectu tuo sũt oẽs q̃ tribulãt me: improperium expectauit cor meum ⁊ miseriam. fo.164.co.ij.
In cõspectu angelorũ psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum: ⁊ cõfitebor nomini tuo.fo.344.col.j.
In corde meo abscõdi eloquia tua:vt non peccem tibi.fo.297.col.ij.
Increpasti superbos:maledicti qui declinant a mandatis tuis.fo.298.col.iij.
Increpa feras arũdinis congregatio taurorum in vaccis populorum:vt excludat eos q̃ ꝓbati.sunt argẽto.fo.160.col.ij.
Increpasti gentes et perijt impius:nomẽ eorum delesti in eternum et in seculũ seculi.fo.22.columna.iij.
In decachordo psalterio:cum cãtico in cithara.folio.229.columna.iij.
In deo faciem⁹ virtutẽ:⁊ ipse ad nihilum deducet tribulãtes eos.fo.141.col.iij.
In deo laudabo verbum:i domino laudabo sermonem:i deo speraui:nõ timebo quid faciat mihi homo.135.col.j.
In deo laudabo sermones meos:i deo sperabo:nõ timebo quid faciat mihi uiro. folio.132.columna.ij.
In deo salutare meum ⁊ gloria mea:deus auxilij mei ⁊ spes mea in deo est.folio. 145.col.ij.
In deo faciem⁹ virtutem:⁊ ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.fol.141. col.iij.
In deo laudabimur tota die:et in nomine tuo confitebimur in sclã.105.col.j.
In deficiendo ex me spiritum meum:et tu cognouisti semitas meas.fo.353. col.iij.
In die tribulationis mee deum exquisiui manib⁹ meis:nocte contra eum et nõ sum deceptus.185.columna.ij.
In die tribulationis mee clamaui ad te: q3 exaudisti me.fo.212.col.iij.
In die mandauit dominus misericordiam suam:et nocte canticum eius.folio.101. columna.iiij.
In domino confido quõ dicitis aie mee transmigra in montem sicut passer. 27.columna.j.
In domino laudabitur anima mea:audiãt mansueti et letẽtur.76.col.ij.
Induti sunt arietes ouium et valles abũdabũt frumẽto:clamabũt etenim hymnum dicent.151.columna.ij.
Induãtur confusione et reuerẽtia:qui maligna loquuntur super me.81.col.iij.
Induãtur qui detrahunt mihi pudore:et operiãtur sicut dyploide cõfusione sua 279.columna.j.
Induxisti nos in laqueum: posuisti tribulationes in dorso nostro; imposuisti homines sup capita nostra.fo.153.col.ij.
Inebriabuntur ab vbertate domus tue:⁊ torrente voluptatis tue potabis eos.

fo.83.columna.ij.

In ecclesijs bñdicite deo:domino de fontibus israel.159.col.iiij.

In eo dum conuenirent simul aduersum me:accipere animam meam consiliati sunt.69.columna iiij.

In eternum domine verbum tuum permanet in celo.307.col.j.

[illegible] eternum seruabo illi miam meam:et [illegible]mentum meum fidele ipsi.folio.221. columna.j.

[illegible]ernum nõ obliuiscar iustificationes [illegible]as:quia in ipsis viuificasti me.f.307. [illegible]lumna.ij.

[illegible] israel de egypto:domus iacob de [illegible] barbaro.285.col.iij.

[illegible]ata est in paupertate virtus mea:et [illegible] mea conturbata sunt.69.col.ij.

[illegible] sum i limo profundi:et nõ est sub[illegible].161.col.iij.

In [illegible]neratione et generationem veritas tua:fundasti terram τ permanet.307. columna.ij.

In generatiõe τ generationẽ:annũciabo veritatẽ tuá in ore meo.fo.218.colũ.ij.

In generatione et generationem:annunciabimus laudem tuam.199.col.j.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula: protegar in velamẽto alarum tuarum.143.col.ij.

Inhabitabũt et abscõdent:ipsi calcaneũ meum obseruabunt.folio.132.col.iij.

In hoc cognoui quoniá voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.folio.99.columna.ij.

In idumeam extendá calciamentum meũ: mihi alienigene subditi sunt.folio.241. columna.j.

In idumeá extẽdá calciamẽtũ meũ:mihi alienigene subditi sunt.fo.275.col.iij.

Inimici vero omini mox vt honorificati fuerint τ exaltati:deficientes quemadmodũ fumus deficient.fo.86.col.iij.

Inimici domini mentiti sunt ei:τ erit tempus eorum in secula.folio.204.col.j.

Inimici autem mei viuunt et confirmati sunt super me:τ multiplicati sunt qui oderunt me inique.fo.91.col.iij.

Inimici mei animam meam circundederunt:adipem suum concluserunt:os eorum locutum est superbiam.folio.56. columna.iij.

Inimici defecerũt framee in finem:et ciuitates destruxisti.fo.22.col.ij.

Inimici mei dixerunt mala mihi:qñ morietur et peribit nomen eius.folio.98. columna.ij.

Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sctificatio mea. folio.334.columna.ij.

Iniquos odio habui:et legem tuam dilexi. folio.31c.col.ij.

Iniquitatẽ odio habui τ abominatus sũ. legẽ autem tuam dilexi.fol.316.col.iiij.

Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni vie non bone:malitiam autẽ nõ odiuit.folio.82.columna.iiij.

Iniquitatem si aspexi in corde meo:non exaudiet dominus.fo.154.col.j.

In iram concitauerunt eum in collibus suis:et in sculptilibus suis ad emulationem eum prouocauerunt.folio.195. columna.j.

Initio cognoui de testimonijs tuis:qz in eternum fundasti ea.fo.315.col.j.

Initio tu domine terrá fundasti:et opera manuũ tuarũ sunt celi.fo.249.col.iiij.

Iniusti punientur:et semen eorum peribit. folio.87.columna.iij.

Iniusti autem disperibunt simul:reliquie impiorum interibunt.fo.88.col.iiij.

In iustificationibus tuis meditabor nõ obliuiscar sermones tuos.fo.297.col.iiij.

In labore hominum nõ sunt:τ cum hominibus non flagellabuntur.folio.175. columna.j.

In labijs meis pronũciaui:omnia iudicia oris tui.fo.297.col.iij.

In laqueo suo humiliabit eũ:iclinabit se τ cadet cũ dñatus fuerit pauperũ.25.col.iiij.

In laqueo isto quem absconderũt:comprehensus est pes eorum.fo.23.col.iiij.

In manus tuas cõmendo spiritum meum: redemisti me dñe deus veritatis.68.co.iij.

In manu potẽti τ in brachio excelso:quoniam.folio.340.columna.ij.

In manibus portabunt te:ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.fo.227.columna.iiij.
In mari via tua ⁊ semite tue in aq̄s multis:⁊ vestigia tua non cognoscentur.187.columna.ij.
In matutino interficiebam omnes peccatores terre:vt disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.246.co.j.
In mandatis tuis exercebor:et considerabo vias tuas.298.co.iiij.
In me transierunt ire tue:et terrores tui conturbauerunt me.217.columna.ij.
In me sunt deus vota tua:que reddam laudationes tibi.135.co.ij.
In memoria eterna erit iustus:ab auditione mala non timebit.283.co.iiij.
In memoriā redeat iniq̄tas patrū ei⁹ in cōspectu dn̄i:⁊ peccatū matris eius nō deleatur.277.co.ij.
In multitudine misericordie tue exaudi me:in veritate salutis tue.folio.163.columna.ij.
In noctibus extollite manus vestras in sancta:et benedicite dominum.335.columna.iiij.
Innocens manibus et mundo corde:qui non accepit in vano animam suam:nec iurauit in dolo proximo suo.fo.54.columna.iiij.
Innocentes ⁊ recti adheserunt mihi:quia sustinui te.58.col.iiij.
In omnem terram exiuit sonus eorum:et in fines orbis terre verba eorum.44.columna.j.
In omnibus his peccauerunt adhuc:⁊ nō crediderunt in mirabilibus eius.181.columna.iiij.
In pace in idipsum:dormiā ⁊ requiescā.13.columna.ij.
In petra exaltauit me:⁊ nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.61.columna.iiij.
In quacūq̄ die inuocauero te exaudi me:multiplicabis anima mea virtutem.344.co.ij.
In quacunq̄ die inuocauero te:velociter exaudi me.fo.246.columna.iiij.
In quacūq̄ die inuocauero te:ecce cognoui qm̄ deus meus es.folio.135.colum.j.
In quo corrigit adolescētior viā suā:in custodiēdo sermones tuos.297.colum.j.
In quorum manibus iniquitates sunt:dextera eorum repleta est muneribus.60.co.j.
In salicibus in medio eius:suspendimus organa nostra.341.co.iiij.
Insidiat̄ vt rapiat pauperē:rapere pauperem:dum attrahit eū.25.co.iiij.
In sole posuit tabernaculū suū:⁊ ip̄e tanq̄ sponsus procedens de thalamo suo.folio.44.co.ij.
In te dn̄e speraui nō ꝯfūdar i eternū:i iustitia tua libera me ⁊ eripe me.168.co.j.
In te dn̄e speraui nō cōfundar i eternū:i iustitia tua libera me.68.co.j.
In te cantatio mea sp̄ tanq̄ ꝓdigiū factus sum multis:⁊ tu adiutor fortis.fo.169.columna.j.
In te inimicos nostros ventilabim⁹ cornu:⁊ in noīe tuo spernemus insurgentes in nobis.104.co.iiij.
In te sperauerūt patres nr̄i:sperauerunt ⁊ liberasti eos.49.co.ij.
In te ꝯfirmat⁹ sum ex vtero:de vētre matris mee tu es ꝓtector me⁹.168.co.iiij.
Intellexisti cogitationes meas de longe:semitā meā ⁊ funiculū meū inuestigasti.345.col.iiij.
Intelligite insipientes in populo:et stulti aliquando sapite.235.co.iij.
Intelligite hec qui obliuiscimini deū:nequādo rapiat ⁊ non sit qui eripiat.folio.120.co.iiij.
Intellect⁹ bon⁹ oīb⁹ faciētib⁹ eū:laudatio ei⁹ manet in sclm̄ seculi.282.co.iij.
Intellectū tibi dabo ⁊ instruā te i via hac qua gradieris:firmabo sup te oculos meos.72.co.ij.
Intende anime mee ⁊ libera eā:propter inimicos meos eripe me.164.co.j.
Intēde in adiutoriū meū:dn̄e de⁹ salutis mee.92.columna.j.
Intēde ad visitandas omnes gentes:non miserearis omnib⁹ q̄ operātur iniqui-

tatem.158.columna.j.
Intende ad deprecationem meam:quia hu miliatus sum nimis.554.columna.j.
Intende voci orationis mee:rex meus et deus meus.14.columna.j.
In terra deserta inuia ꝛ inaquosa sic i san cto apparui tibi:vt viderē virtutē tuā et gloriam tuam.146.co.iij.
Interrupit petram in eremo:et adaqua uit eos velut in abysso multa.189.co lumna.iij.
Interrupit mare et perduxit eos:ꝛ statuit aquas quasi in vtre.fol.eodem.col.ij.
In toto corde meo exquisiui te:ne repel las me a mandatis tuis.297.colū.j.
Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. 317.columna.iij.
Intret in conspectu tuo oratio mea:incli na aurem tuam ante precem meam. 215.columna.iij.
In tribulatione inuocasti me et liberaui te:exaudiui te in abscondito tempesta tis:probaui te apud aquā contradictio nis.203.columna.j.
In tribulatione inuocaui dominum:et ad deum meum clamaui.58.columna.ij.
Introibo in domum tuam in holocaustis reddam tibi vota mea:que distinxerūt labia mea.153.col.iij.
Introibo in domum tuam:adorabo ad tē plū scīm tuū in timore tuo.14.co.iij.
Introibit vsq; in progenies patrū suoꝝ:ꝛ vsq; in eternum nō videbit lumē.117. columna.iij.
Introibimus in tabernaculum eius:ado rabimus i loco vbi steterūt pedes ei⁹. folio.332.col.iij.
Introite in conspectu eius:in exultatiōe. folio.244.col.j.
Inueni Dauid seruū meū:oleo scīō meo vnxi eum.220.columna.ij.
Inueniatur manus tua omnibus inimi cis tuis:dextera tua īueniat omnes q̄ te oderūt.48.col.j.
In via qua ambulabā:abscōderūt laqueū mihi.353.col.iij.
In via testimonioꝝ tuoꝝ delectatus sū: sicut in oībus diuitijs.297.co.iij.
In voce exultationis ꝛ cōfessionis:sonus epulantis.100.co.iij.
Inuocabāt dn̄m ꝛ ipse exaudiebat eos:in colūna nubis loq̄baṫ ad eos.245.co.ij.
Iocūd⁹ homo q̄ miseret ꝛ cōmodat dispo nit sermones suos in iudicio:q2 in eter nū nō cōmouebiṫ.285.colum.iij.
Iocūdū sit ei eloquiū meū:ego vo delecta bor in dn̄o.258.col.iij.
Ipse aūt est misericors ꝛ ꝑpicius fiet pec catis eoꝝ:ꝛ non disꝑdet eos.182.co.ij.
Ipse iuocabit me pr̄ me⁹ es tu:de⁹ me⁹ ꝛ susceptor salutis mee.221.col.j.
Ipse dn̄s deus noster:in vniuersa terra iu dicia eius.266.col.j.
Ipsi vero inuanū quesierūt animā meā in troibūt in inferiora terre:tradēṫ in ma nus gladij:ptes vulpiū erūt.147.co.ij.
Ipsi vero considerauerūt ꝛ inspexerūt me diuiserunt sibi vestimēta mea:ꝛ sup ve stē meā miserūt sortē.50.col.iij.
Ipsi viderūt opera dn̄i:et mirabilia ei⁹ in profundo.272.colum.j.
Ipsi peribūt tu aūt ꝑmanes:ꝛ oēs sicut ve stimētū veterascēt.249.columna.iij.
Ipsi obligati sūt ꝛ ceciderūt:nos aūt surre xim⁹ ꝛ erecti sum⁹.46.col.iij.
Ipsi aūt exacerbauerūt eū i ꝯsilio suo:ꝛ hu miliati sunt i iniquitatibus suis.268. columna.ij.
Ipsi dispergētur ad mādūcandum:si vero non fuerint saturati ꝛ murmurabunt. 159.columna.ij.
Ipsi videntes sic admirati sunt cōturbati sunt:cōmoti sunt:tremor apprehendit eos.114.colūna.j.
Irascimini et nolite peccare:que dicitis i cordib⁹ vr̄is ꝛ in cubilib⁹ vestris con pungimini.13.col.j.
Iste pauꝑ clamauit ꝛ dominus exaudiuit eum:ꝛ ex omnibus tribulationibus ei⁹ saluauit eum.76.colum.iij.
Ita ꝑsequeris illos in tēpestate tua:et in ira tua turbabis eos.207.colum.ij.
Iubilate deo oīs terra psalmū dicite noi ei⁹:date gliam laudi eius.15 .colū.. j.
Iubilate deo oīs terra:cātate et exultate

et psallite.fo.241.col.iij.
Jubilate in conspectu regis dñi:moueat mare et plenitudo ei⁹ orbis terrarũ et q̃ habitant in eo.fo.eodem.columna.iiij.
Jubilate deo oĩs terra:seruite dño i letitia 243.colũna.iiij.
Juda rex meus:moab olla spei mee.141. columna.j.
Juda rex me⁹:moab olla spei mee.275.columna.iij.
Judica iudiciũ meũ et redime me:propter eloquiũ tuũ viuifica me.315.colum.ij.
Judica me dñe ſm iustitiã meã:et ſʒ innocentiã meã sup me.18.colum.uj.
Judica me ſm iustitiã tuã dñe deus me⁹: et non supergaudeant mihi.81.colũ.iij.
Judica dñe nocẽtes me:expugna ipugnãtes me.78.col.iij.
Judica me deus et discerne causam meã de gente nõ sancta:ab hoie iniquo et doloso erue me.102.colum.iiij.
Judica me dñe qm̃ ego in inocẽtia mea ĩgressus sum:et in dño sperãs non infirmabor.58.co.iiij.
Judicate egeno et pupillo:hũilẽ et pauperẽ iustificate.204.co.iiij.
Judicabit pauperes ppli et saluos faciet filios pauperũ:et hũiliabit calũniatorẽ. 172.co.j.
Judicabit in natiõibus implebit ruinas: conquassabit capita in terra multorũ. 280.co.iiij.
Judicabit orbẽ terrarũ in iustitia:et populos in equitate.242.co.j.
Judicabit orbẽ terre in equitate:et populos in veritate sua.239.co.j.
Judicate populum tuũ in iustitia:et pauperes tuos in iudicio.171.co.iiij.
Judicate pupillo et hũili:vt non apponat vltra magnificare se homo sup terrã. 26.co.iiij.
Junior fui etem̃ senui:et nõ vidi iustũ derelictũ:nec semẽ ei⁹ q̃rens panẽ.87. columna.j.
Juraui et statui:custodire iudicia iustitie tue.309.co.iij.
Jurauit dñs dauid veritatẽ et nõ frustrabit eũ:de fructu vẽtris tui ponã sup sedem tuam.333.co.ij.
Jurauit dñs et non penitebit eum:tu es sacerdos in eternũ:ſm ordinẽ melchisedech.280.co.ij.
Justus es domine:et rectum iudiciũ tuũ. 313.co.ij.
Justus vt palma florebit:et sicut cedrus libani multiplicabitur.230.co.iiij.
Justus dñs in oĩbus vijs suis:et sctũs in oĩbus opibus suis.361.co.j.
Justi aũt hereditabũt terrã:et inhabitabũt in seculũ seculi sup eã.87.co.iiij.
Justũ adiutoriũ meũ a dño:qui saluos facit rectos corde.18.co.iiij.
Justitia ante eum ambulabit:et ponet in via gressus suos.211.co.iiij.
Justitia tua sicut montes dei:iudicia tua abyssus multa.83.col.j.
Justitia tua iustitia in eternũ:et lex tua veritas.313.co.iiij.
Justitie dñi recte letificantes corda:precẽptũ domini lucidum illuminãs ocl'os. 44.co.iij.
Justitiã tuã nõ abscõdi ĩ corde meo:veritatẽ tuã et salutare tuũ dixi.96.co.j.
Justificationes tuas custodiã:nõ me derelinquas vsq̃quaq̃.296.co.iiij.
Juuenes et virgines senes cũ iunioribus laudẽt nomẽ dñi:q: exaltatũ est nomẽ eius solius.368.co.iiij.
Juuenes eorũ comedit ignis:et ṽgines eorũ nõ sunt lamẽtate.195.co.iij.
Juxta est dñs his q̃ tribulato sunt corde: et humiles spũ saluabit.78.co.j.
Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es et bene tibi erit.328.co.j.
Laboraui clamans rauce facte sunt fauces mee:defecerunt oculi mei dum spero in deum meum. 161.co.iiij.
Laboraui in gemitu meo:lauabo per singulas noctes lectum meũ:lacrymis meis stratum meum rigabo.16.co.iij.
Lacũ aperuit et effodit eum:et incidit in foueam quam fecit.19.co.iij.
Lapidem quem reprobauerunt edificantes:hic factus est i caput anguli.294.

columnā.j.

Laqueus contritus est: τ nos liberati sumus.fo.324.co.j.

Laqueū parauerūt pedib⁹ meis: τ incuruauerunt animam meam.134.co.iij.

Lauabo inter innocentes manus meas: et circundabo altare tuū domine.59. col.iij.

Lauda hierusalē dominum: lauda deum tuū syon.365.co.iij.

Lauda anima mea dn̄m: laudabo dn̄m in vita mea: psallā deo meo q̄diu fuero. 362.co.j.

Laudate dn̄m de celis: laudate eū in excelsis.367.co.ij.

Laudate dominum quoniam bonus est psalmus: deo nostro sit iocunda decoraq3 laudatio.363 co.ij.

Laudate dominum de terra: dracones et omnes abyssi.368.co.ij.

Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamēto virtutis eius. 370.co.iij.

Laudate dn̄m q2 bonus dominus: psallite nomini eius quoniā suaue est.336. columna.ij.

Laudate dn̄m oēs gētes: laudate eū oēs populi.291.co.iij.

Laudate nomē ei⁹ qm̄ suauis ē dn̄s i eternū mia ei⁹: τ vsq3 in gn̄atione et generationem veritas eius.244.co.iij.

Laudate nomen dn̄i: laudate serui dn̄m. 336.co.j.

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini.284.co.iij.

Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum s̄m multitudinem magnitudinis eius.371.co.j.

Laudate eū in sono tube: laudate eū i psalterio τ cithara.fo.co.co.j.

Laudate eū celi celorū et aque omnes que super celos sunt laudēt nomē domini. 367.co.iij.

Laudate eum in cymbalis bene sonātib⁹: laudate eū i cymbalis iubilationis: oīs sp̄us laudet dn̄m.371.co.ij.

Laudate eum i tympano τ choro: laudate eū in chordis τ organo.371.co.ij.

Laudate eū sol τ luna: laudate eū oēs stelle τ lumē.367.co.iij.

Laudate eū oēs angeli ei⁹: laudate eū oēs virtutes ei⁹.367.co.iij.

Laudabo nomē dei cum cantico: τ magnificabo eum in laude.165.co.iij.

Laudās inuocabo dn̄m: τ ab inimicis meis saluus ero.38.co.j.

Laudationē dn̄i loquet os meū: τ benedicat oīs caro nomini sc̄tō eius in seculum: et in seculum seculi.361.co.iij.

Laudent illum celi τ terra: mare τ omnia reptilia in eis.166.co.j.

Laudent nomen eius i choro: in tympano τ psalterio psallant ei.369.co.iij.

Legem pone mihi dn̄e in via tua: τ dirige me in semita recta: propter inimicos meos.62.co.iij.

Legem pone mihi domine viā iustificationum tuarum: τ exquirā eam semper. 300.co.j.

Letabor ego sup eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa.316.co.iij.

Letabor τ exultabo in te: psallam nomini tuo altissime.22.co.ij.

Letabimur in salutari tuo: τ i nomine dei nr̄i magnificabimur.46.co.ij.

Letabitur iustus cum viderit vindictam: manus suas lauabit in sanguine peccatoris.157.co.j.

Letabit iustus in dn̄o τ sperabit in eo: et laudabunt oēs recti corde.149.co.j.

Letat⁹ sum in his que dicta sunt mihi: in domū dn̄i ibim⁹.321.co.ij.

Letati sumus p̄ dieb⁹ quib⁹ nos humiliasti: annis quib⁹ vidimus mala.226. 226 columna.j.

Letata est egyptus in profectiōe eorū: q2 incubuit timor eorum super eos.265. columna.ij.

Letamini iusti in domino: τ cōfitemini memorie sanctificatiōis eius.340.co.iij.

Letamini in domino et exultate iusti: et gloriamini omnes recti corde.75.columna.j.

Letetur cor querentium dominum: querite dn̄m τ cōfirmamini: querite faciem eius semper.259.co.iiij.

Letetur mons syon ⁊ exultent filie iude: propter iudicia tua domine.folio.114. columna.iiij.

Letetur israel in eo qui fecit eũ:⁊ filie syõ exultent in rege suo.fo.369.co.iii.

Letent̃ celi ⁊ exultet terra cõmoueat̃ mare ⁊ plenitudo eius:gaudebunt campi ⁊ omnia que in eis sunt.fo.238.co.iiij.

Letentur ⁊ exultent gentes quoniam iudicas populos in equitate:⁊ gentes in terra dirigis.155.co.ij.

Leua manus tuas in superbias eorũ in finem:quanta malignatus est inimic⁹ in sancto.178.co.iij.

Leuaui oculos meos in mõtes:vñ veniet auxilium mihi.320.co.ij.

Lex domini imaculata cõuertẽs animas: testimonium domini fidele sapientiam prestans paruulis.44.co.iij

Lex dei eius in corde ipsius:⁊ non supplãtabuntur gressus eius.folio.88. columna.i.

Libera me a persequentibus me:q2 cõfortati sunt super me.554.co.ij.

Libera deus israel:ex oĩbus tribulationibus suis.58.col.iij.

Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee:⁊ exultabit lingua mea iustitiam tuam.125.col.ij.

Libera me quia egenus ⁊ pauper ego sum: ⁊ cor meum conturbatum est intra me. fo.278.col.ij.

Lingua mea calamus scribe:velociter scribentis.167.col.iiij.

Liquefacta est terra ⁊ oẽs q̃ habitãt in ea ego cõfirmaui colũnas ei⁹.181.col.iij.

Locutus sum in lingua mea:notũ fac mihi dñe finẽ meũ.93.co.iiij.

Locuti sunt aduersum me lingua dolosa: ⁊ sermonibus odij circundederũt me:⁊ expugnauerunt me gratis.276.col.ij.

Longe a peccatoribus salus:quia iustificationes tuas non exquisierunt.fo.315.columna.iij.

Longe fecisti notos meos a me:posuerunt me abhominationẽ sibi.216.col.ij.

Longitudine dierũ replebo eũ:⁊ ostendaz illi salutare meum.228.col.iiij.

Lucerna pedibus meis verbũ tuũ:⁊ lumẽ semitis meis.309.col.ij.

Lunam ⁊ stellas in potestatez noctis:quoniam.359.col.iiij.

Lux orta est iusto:⁊ rectis corde letitia.fo.240.co.iij.

Magn⁹ dñs ⁊ laudabilis nimis: in ciuitate dei nostri in mõte sancto eius.113.col.ij.

Magn⁹ dñs ⁊ laudabil' nimis: ⁊ magnitudinis eius non est finis.fo.359.col.iij.

Magnus dñs nr̃ ⁊ magna vtus ei⁹:⁊ sapientie eius nõ est numerus.364.c.ij.

Magna est gloria ei⁹ in salutari tuo:gliã ⁊ magnũ decorẽ ipões sup eũ.47.c.iij.

Magna opera dñi:exquisita in oẽs voluntates eius.281.col.ij.

Magnificauit dñs facere nobiscũ:facti sumus letantes.325.col.iiij.

Magnificate dñz mecum:⁊ exaltemus nomen eius in idipsum.76.col.ij.

Magnificans salutes regis eius:et faciẽs misericordiam Christo suo dauid:⁊ semini eius vsq3 in seculum.43.col.ij.

Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquentur:⁊ mirabilia tua narrabũt.fol'. 359.col.iiij.

Maledicent illi ⁊ benedices:qui insurgũt in me confundantur:seruus autẽ tuus letabitur.278.col.i.

Manda deus virtuti tue: confirma hoc deus quod operatus es in nobis.folio. 160.columna.iij.

Mandasti iustitiam testimonia tua:⁊ veritatem tuam nimis.fo.313.col.iij.

Manducauerunt ⁊ adorauerunt omnes pingues terre:in cõspectu eius cadent omnes qui descendũt in terrã.52.co.ij.

Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudie pacis. folio.85.col.ij.

Mane sicut herba transeat:mane floreat et transeat:vespere decidat induret et arescat.fo.224.col.iiij.

Mane astabo tibi ⁊ videbo:quoniam nõ deus volens iniquitatem tu es.folio 14.columna.ij.

Manus enim mea auxiliabitur ei:et brachium meum confirmabit eum .folio. 210.col.iij.
Manus tue domine fecerunt me ꝛ plasmauerunt me:da mihi intellectum vt discam mandata tua.305.col.j.
Manus habent ꝛ non palpabunt:pedes habent et non ambulabunt:non clamabunt in gutture suo.287.col.ij.
Manus tua gentes disperdidit ꝛ plantasti eos:afflixisti populos ꝛ expulisti eos. 104.col.ij.
Mare vidit ꝛ fugit:iordanis cõuersus est retrorsum.285.col.iiij.
Me autem propter innocentiam suscepisti:ꝛ confirmasti me in conspectu tuo in eternum.99.col.iij.
Media nocte surgebam ad confitendum tibi:super iudicia iustificationis tue. 303.col.iij.
Me expectauerunt peccatores vt perderent me:testimonia tua intellexi.308. columna.j.
Mei autem pene moti sunt pedes:pene effusi sunt gressus mei.174.col.iiij.
Melius est modicum iusto:super diuitias peccatorum multas.86.col.j.
Memento nostri domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo. 265.col.iij.
Memento domine dauid:ꝛ omnis mansuetudinis eius.331.col.iiij.
Mementote mirabilium eius que fecit: prodigia eius et iudicia oris eius.260. columna.j.
Memor esto verbi tui seruo tuo:in quo mihi spem dedisti.302.col.j.
Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine:et consolatus sum.fo.eodẽ.columna .ij.
Memor sit omnis sacrificij tui:et holocaustum tuum pingue fiat.46.col.j.
Memor fuit in seculum testamenti sui: verbum quod mandauit in mille generationes.260.col.ij.
Memor ero nominis tui domine:in omni generatione ꝛ generationem.110.col.j.
Memor esto huius inimicus improperauit domino:ꝛ populus insipiens incitabit nomen tuum.180.col.ij.
Memor esto domine filiorum edom:in die hierusalem.343.col.j.
Memor esto domine opprobrij seruorum tuorum:quod continui in sinu meo multarum gentium.223.col.iij.
Memor fui nocte nominis tui domine:et custodiui legem tuam.303.col.iiij.
Memor esto cõgregationis tue:quam possedisti ab initio.178.col.ij.
Memor ero raab:ꝛ babylonis scientium me.214.col.iij.
Memor fui dierum antiquorum meditatus sum in omnibus tuis:in factis manuum tuarum meditabar.355.col.iij.
Memor erit in seculum testamenti sui:virtutem operum suorum annunciabit populo suo.281.col.iij.
Memor fui operum domini:quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.folio. 186.columna.ij.
Memoriam abundantie suauitatis tue eructabunt:et iustitiam tuam exultabunt.360.col.j.
Memoriam fecit mirabilium suorum misericors ꝛ miserator dominus:escam dedit timentibus se.281.col.iij.
Memorare que mea substantia:nunquid enim vane cõstituisti omnes filios hominum.223.col.j.
Meus est galaad ꝛ meus est manasses:et effraim fortitudo capitis mei.141.col.j.
Meus est galaad ꝛ meus est manasses:et effraim fortitudo capitis mei.275.columna.ij.
Mihi autem adherere deo bonũ est:ponere in domino deo spem meam .folio. 177.col.iij.
Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus:nimis confortatus est principatus eorum.347.col.iij.
Memorasti dies temporis eius:perfudisti eum confusione.folio.222.columna.iiij.
Minuisti eũm paulominus ab angelis gloria et honore coronasti eum:et constituisti eum super opera manuũ tuarum

rum.21.col.j.
Mirabilia testimonia tua:ideo scrutata est ea anima mea.313.col.ij.
Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est et non potero ad eam.fo. 346.col.j.
Mirabilis deus in sanctis suis:deus israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi sue benedictus deus.folio. 161.col.j.
Mirabiles elationes maris:mirabilis in altis dominus.232.col.j.
Mirifica misericordias tuas:qui saluos facis sperantes in te.36.col.ij.
Myrrha et gutta ⁊ cassia a vestimentis tuis a domibus eburneis:ex quibus delectauerunt te filie regum in honore tuo.108.col.iiij.
Miser factus sum et curuatus sum vsqꝫ in finem:tota die contristatus ingrediebar.90.col.j.
Misericordiã autem domini ab eterno et vsqꝫ in eternum:super timentes eum. 252.col.ij.
Misericordia mea ⁊ refugium meum:susceptor meus et liberator meus.fo.357. columna.ij.
Misericordia tua domine plena est terra: iustificationes tuas doce me.folio.303. columna.iiij.
Misericordia et veritas precedent faciem tuam:beatus populus qui scit iubilationem.219.col.iiij.
Misericordia et veritas obuiauerunt sibi:iustitia et pax osculate sunt.fo.211. columna.iij.
Misericordie tue multe domine:secundum iudicium tuum viuifica me.folio.315.columna.iij.
Misericordiam et iudicium:cantabo tibi domine.244.col.iiij.
Misericordiam autem meam non dispergaʒ ab eo:neqꝫ nocebo in veritate mea. fo.221.col.ii.j.
Misericordias domini:in eternum cantabo.218.col.j.
Miserator ⁊ misericors dñs:longanimis ⁊ multũ misericors.251.col.2.
Miserator ⁊ misericors dñs:patiẽs ⁊ multũ misericors.360.col.ij.
Miserere mei deus miserere mei:qm̃ in te cõfidit aĩa mea.133.col.iij.
Miserere mei dñe:vide humilitatẽ meam de inimicis meis.23.col.iij.
Miserere mei ⁊ audi orationẽ meam.12. columna.iij.
Miserere mei deus sm̃ magnã misericordiam tuam.121.col.ij.
Miserere mei dñe qm̃ ad te clamaui tota die letifica aĩaʒ serui tui:qm̃ ad te dñe aĩam meã leuaui.212.col.iiij.
Miserere mei dñe qm̃ tribulor:conturbatus est in ira oculus meus aĩa mea et venter meus.69.co.ij.
Miserere mei deus qm̃ conculcauit me homo:tota die impugnãs tribulauit me. 131.col.iiij.
Miserere mei dñe qm̃ infirmus sum:sana me dñe qm̃ conturbata sunt ossa mea. 16.col.j.
Miserere nr̃i domine miserere nostri:quia multum repleti sumus despectione.fo. 323.col.j.
Misit deus miam suã ⁊ veritatẽ suã:⁊ eripuit animã meã de medio catuloꝝ leonum dormiui conturbatus.134.col.ij.
Misit in eos cynomyiã ⁊ comedit eos: et ranã ⁊ disperdit eos.193.col.ij.
Misit in eos irã indignationis sue:indignationem ⁊ irã ⁊ tribulationẽ immissiones per angelos malos.f.eodẽ.col.iiij.
Misit ante eos virũ:in seruũ venundatus est ioseph.261.col.j.
Misit de celo ⁊ liberauit me dedit in opprobriũ cõculcãtes me.134.col.j.
Misit de summo ⁊ accepit me:⁊ assumpsit me de aquis multis.39.col.iij.
Misit verbũ suũ ⁊ sanauit eos:⁊ eripuit eos de interitionibus eoꝝ.271.col.iii.
Misit moysen seruũ suũ:aaron quẽ elegit ipm̃.262.col.j.
Misit tenebras ⁊ obscurauit:⁊ non exacerbauit sermones suos.fo.eodem.col.j.
Mitigasti omnẽ irã tuã:auertisti ab ira indignationis tue.210.col.iij.
Mittit cristallũ suã sicut buccellas:ante

faciē frigoris eius q̄s sustinebit: folio. 360. columna. ij.
Mittat tibi auxiliū de sancto: et de syon tueatur te. 46. col. j.
Moab et agareni gebal et amon ꝛ amalech alienigene: cū habitantibus tyrū. 206. columna. ij.
Moyses ꝛ aaron in sacerdotibus eius: et samuel inter eos qui inuocant nomen eius. 245. col. j.
Molliti sunt sermones eius super oleum: et ipsi sunt iacula. 151. co. 1.
Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem. 158. col. ij.
Mons coagulatus mons pinguis: vt q̄d suspicamini montes coagulatos: folio. 158. col. ij.
Montes exultauerunt vt arietes: ꝛ colles sicut agni ouium. 286. col. j.
Mōtes in circuitu eius et dn̄s in circuitu populi sui: ex hoc nunc ꝛ vsq; in seculum. 324. col. iiij.
Montes sicut cera fluxerunt a facie domini: a facie domini oīs terra. folio. 239. columna. iiij.
Montes ꝛ omnes colles: ligna fructifera et omnes cedri. 368. co. ij.
Montes exultastis sicut arietes: ꝛ colles sicut agni ouium. 286. col. ij.
Mors peccatorum pessima: ꝛ qui oderūt iustum delinquent. 78. co. ij.
Multa flagella peccatoris: sperantem autem in domino misericordia circundabit. 72. col. iiij.
Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua: et cogitatiōibus tuis non est qui similis sit tibi. 95. col. ij.
Multe tribulationes iustorum: ꝛ de omnibus his liberabit eos dn̄s. 78. col. j.
Multi qui persequuntur me ꝛ tribulant me: a testimonijs tuis non declinaui. 315. columna. iiij.
Multi dicunt anime mee: non est salus ipsi in deo eius. 11. col. j.
Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mādata tua. fo. 304. col. iij.
Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea accelerauerunt. 33. col. iiij.
Multiplicate sunt super capillos capitis mei: et cor meum dereliquit me. folio. 96. columna. ij.
Multiplicasti magnificentiam tuam: et conuersus consolatus es me. 171. col. j.
Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. folio. 161. columna. iiij.
Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes. 187. col. j.
Mutuabitur peccator et nō soluet: iustus autem miseretur et tribuet. 86. col. ij.
Nam et testimonia tua meditatio mea est: ꝛ consiliū meū iustificationes tue. 298. col. iiij.
Nam et ipse deus meus ꝛ salutaris meus: susceptor meus non mouebor amplius. 144. col. iij.
Nam ꝛ si ambulauero in medio vmbre mortis: non timebo mala quoniam tu mecum es. 53. col. ij.
Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam deus: psallam tibi in cithara sanctus israel. 171. col. j.
Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. folio. 51. columna. ij.
Narrabimus mirabilia tua: cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. folio. 181. col. ij.
Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua. 306. col. iij.
Narrauerunt vt absconderent laqueos: dixerunt quis videbit eos: fo. 148. c. ij.
Narrātes laudes dn̄i ꝛ virtutes ei⁹: ꝛ mirabilia eius que fecit. 188. col. ij.
Ne aduertas hominē in humilitatē: ꝛ dixisti cōuertimini filij hoim. 224. col. ij.
Ne auertat̄ humilis fact⁹ cōfusus: pauper ꝛ inops laudabūt nomē tuū. 80. col. iij.
Ne fecit ꝓximo suo malū: ꝛ opprobriū nō accepit aduersus ꝓximos suos. 32. co. iiij.
Nec enī i gladio suo possiderūt terrā: ꝛ brachiū eorū nō saluabit eos. 104. col. ij.
Nec auertit faciē suā a me: ꝛ cū clamarem ad eū exaudiuit me. folio. 51. col. iij.

Nec cōclusisti me in manibus inimici: statuisti i loco spacioso pedes meos. folio. 69. columna. ij.

Ne auertas faciem tuā a me: ne declines in ira a seruo tuo. 62. columna. j.

Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. 91. co. iiij.

Ne fiāt sicut patres eorum: generatio praua et exasperans. 188. co. iiij.

Ne forte dicant in gentibus vbi est deus eorum: vt innotescat in nātion: ·us coram oculis nostris. 198. columna. ij.

Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum: cito anticipent nos misericordie tue: quia pauperes facti sum⁹ nimis. folio eodem. colū. j.

Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorū: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. 180. co. iiij.

Ne perdas cum impijs animam meam: ⁊ cum viris sanguinum vitam meam. 59. columna. iiij.

Ne proijcias me in tempore senectutis: cū defecerit virtus mea ne derelinquas me. 169. columna. ij.

Ne proijcias me a facie tua: ⁊ spiritum sanctum tuum ne auferas a me. 122. columna. iiij.

Neq̃ iniquitas mea neq̃ peccatum meū domine: sine iniquitate cucurri ⁊ direxi. 137. columna. iiij.

Neq̃ habitabit iuxta te malignus: neq̃ permanebūt iniusti ante oculos tuos. 14. columna. ij.

Neq̃ ambulaui in magnis: neq̃ in mirabilibus super me. 331. co. ij.

Neq̃ prophanabo testamentum meum: ⁊ que procedunt de labijs meis non faciam irrita. 221. col. iiij.

Neq̃ irrideant me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te non confundētur. 56. columna. ij.

Nequando rapiat vt leo animam meam: dum non est qui redimat neq̃ qui saluum faciat. 17. columna. iij.

Ne reuoces me in dimidio dierum meoꝝ: in generatione et generationem anni tui. 249. columna. iij.

Nescierūt neq̃ intellexerunt: in tenebris ambulant: mouebuntur omnia fundamenta terre. 204. col. iiij.

Ne sileas quoniam aduena ego sum apū te et peregrinus: sicut omnes patres mei. 94. columna. ij.

Ne simul tradas me cum peccatoribus: ⁊ cum operantibus iniquitatem ne perdas me. 63. col. iij.

Ne timueris cum diues factus fuerit homo: ⁊ cū multiplicata fuerit gloria domus eius. 117. co. iij.

Ne tradas bestijs animas confitentium tibi: et animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. 180. co. ij.

Ne tradideris me in animas tribulantiū me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui: et mentita est iniquitas sibi. 62. columna. iij.

Nihil proficiet inimicus in eo: et filius iniquitatis nō apponet nocere ei. 220. columna. iij.

Nisi conuersi fueritis gladium suum vibrauit: arcum suum tetendit ⁊ parauit illum. 19. columna. j.

Nisi dominus edificauerit domum: inuanum laborauerunt qui edificant eam. 320. columna. iij.

Nisi dominus custodierit ciuitatem: frustra vigilat q̃ custodit eā. fo. eod. col. iiij.

Nisi quia domin⁹ erat in nobis dicat nūc israel: nisi quia dominus erat in nobis. 323. co. ij.

Nisi ꝙ lex tua meditatio mea est: tunc forte perijssem in humilitate mea. 307. columna. iij.

Nisi quia dn̄s adiuuit me: paulominus habitasset i iferno aia mea. 234. co. iij.

Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: et in homine faciente iniusticia. 84. columna. iiij.

Noli emulari in malignātibus: neq̃ ze[la]ueris faciētes iniquitatē. 84. colum. j.

Nolite tāgere xp̄os meos: et in prophet[is] meis nolite malignari. 260. colū. iiij.

Nolite sperare in iniq̃tate ⁊ rapinas n[o]lite concupiscere: diuitie si affluant [no]lite cor apponere. 145. colum. iij.

Nolite fieri sicut equus ꝛ mulus: quibus non est intellectus.fo.72.columna.iij.

Nolite confidere in principibus: nec in filijs hominū in quibus non est salus. 362.columna.iij.

Nolite extollere in altum cornu vestrū: nolite loqui aduersus deum iniquitatē. 181.columna.iiij.

Non est deus in cōspectu eius: inquinate sunt vie illius in oī tēpore.25.col.j.

Non est occultatum os meū quod fecisti in occulto: ꝛ substantia mea in inferioribus terre.347.col.ij.

Nō est ruina macerie neq; transitus: neq; clamor in plateis eoꝝ.358.col.iiij.

Non est similis in dijs dn̄e: ꝛ non est ſm opera tua.212.colum.iiij.

Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatoꝝ meorum.89.col.iiij.

Non nobis dn̄e nō nobis: sed nomini tuo da gloriam.286.col.iiij.

Non moriar sed viuam: et narrabo opera domini.293.columna.iiij.

Non abscondi miām tuā ꝛ veritatē tuā: a consilio multo.96.colum.ij.

Nō reliquit hoīem nocere eis: ꝛ corripuit pro eo reges.260.col.iiij.

Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocētia dn̄e virtutum: beatus homo qui sperat in te.209.columna.iiij.

Non sic impij non sic: sed tanq̄ puluis quē proicit ventus a facie terre.7.colū.iiij.

Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiā: qui loquit᷑ iniqua nō direxit in cōspectu oculoꝝ meoꝝ.245.columna.iiij.

Non sunt occultata a filijs eorum: in generatione altera.188.col.ij.

Nō in sacrificijs tuis arguā te: holocausta aūt tua in conspectu meo sunt semp. 119.columna.ij.

Non enim in arcu meo sperabo: ꝛ gladi⁹ meus non saluabit me.104.colum.iiij.

Non congregabo cōuenticula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominū eorum per labia mea. 34. columna.j.

Non accipiam de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos.fo.119.col.ij.

Non auertas faciem tuam a me: neq; declines in ira a seruo tuo..62.col.j.

Nō enim est commutatio ꝛ non timuerūt deum: extendit manum suam in retribuendo.150.col.iiij.

Non sunt recordati manus eius die qua redemit eos: de manu tribulantis.193. columna.j.

Non custodierunt testamentum dei: ꝛ in lege eius noluerunt ambulare.189.columna.j.

Non proponebam ante oculos meos rem iniustam: facientes preuaricationes odiui.245.columna.ij.

Non confundant᷑ in tempore malo: et in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt.86.co.ij.

Non adhesit mihi cor prauum: declinātē a me malignum non cognoscebā.245. columna.ij.

Non sedi cum cōsilio vanitatis: et cum iniqua gerentibus non introibo.59.columna.ij.

Non timebo millia populi circundantis me: exurge domine saluum me fac de⁹ meus.11.co.iij.

Non sunt loquele neq; sermones: quorū non audiantur voces eorum.44.colūna.j.

Non videbit interitum cum viderit sapiētes morientes: simul insipiens ꝛ stult⁹ peribunt.116.columna.iij.

Non erubescant in me qui expectant te domine: domine virtutum.162.columna.ij.

Non confundantur super me: qui oderūt te deus israel.162.co.ij.

Non supergaudeant mihi qui aduersantur mihi inique: qui oderunt me gratis et annuunt oculis.80.co.iiij.

Non me demergat tempestas aque: neq; absorbeat me profundum: neq; vrgeat super me puteus os suum.163.co.iij.

Non dicant in cordibus suis euge euge anime nostre: nec dicant deuorabimus eum.81.columna.iij.

Non saluatur rex per multam virtutem: et gigas non saluabitur in multitudine virtutis sue.fo.75.co.j.
Non veniat mihi pes superbie: et manus peccatoris non moueat me.83.col.iiij.
Non fecit taliter omni nationi: et iudicia sua non manifestabit eis.366..col.iiij.
Non accedet ad te malum: et flagellum nō appropinquabit tabernaculo tuo. 227.columna.iiij.
Non enim qui operantur iniquitatem: in vijs eius ambulauerunt.296.col.ij.
Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibijs viri beneplacitum erit ei.365.col.ij.
Non crediderunt verbo eius: et murmurauerunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem domini.267.col.j.
Non declines cor meum in verba malitie: ad excusandas excusationes in peccatis .351.columna.iij.
Non mortui laudabunt te domine: neque oēs q̄ descēdunt in infernū.288.co.iij.
Non tradas me domine a desiderio meo peccatori: cogitauerunt contra me ne derelinquas me ne forte exaltent.350. columna.j.
Non sit illi adiutor: nec sit qui misereatur pupillis eius.277.col.j.
Non auertas faciem tuam a me: in quacūque die tribulor inclina ad me aurem tuam.246.colum.iiij.
Non auertas faciem tuam a me: et similis ero descendentibus in lacum.356.co.j.
Non sm peccata nostra fecit nobis: neque sm iniquitates nostras retribuit nobis.251.colum.iij.
Non in perpetuum irascetur: neque in eternum comminabitur.fo.co.col.iij.
Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet q̄ custodit te.320.co.iij.
Nonne qui oderunt te domine oderam: et super inimicos tuos tabescebam.348. columna.ij.
Nonne deus requiret ista: ipse enim nouit abscondita cordis. 106.columna.iij.
Nonne tu deus qui repulisti nos? et non egredieris deus in virtutibus nostris. fo.141.columna.j.
Nonne tu deus qui repulisti nos? et non egredieris deus in virtutibus nostris. 275.columna.iij.
Nonne subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum.144.co.ij.
Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem: qui deuorāt plebem meā sicut escam panis.31.co.iij.
Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem: qui deuorant plebem meam vt cibum panis.126.columna.j.
Nos autem populus tuus et oues pascue tue: confitebimur tibi in seculum.198. columna.iiij.
Notus in iudea deus: in israel magnum nomen eius.182.columna.iiij.
Notum fecit dominus salutare suum: in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam.241.columna.ij.
Notam fecisti in populis virtutem tuam: redemisti in brachio tuo populum tuū: filios iacob et ioseph.186.columna.iiij.
Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam.356. columna.j.
Notas fecit vias suas moysi: filijs israel voluntates suas.251.columna.ij.
Notas mihi fecisti vias vite: adimplebis me letitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vsque in finē.35. colum.j.
Nouit dn̄s dies immaculatorū: et hereditas eorum in eternum erit.86.co.ij.
Nubes et caligo in circuitu eius: iustitia et iudiciū correctio sedis ei9.239.co.iij.
Nunc autem repulisti et confudisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris.105.co.ij.
Nunquid cōfitebitur tibi puluis: aut annunciabit veritatem tuam?67.co.ij.
Nunquid mādūcabo carnes thaurorum: aut sanguinem hircorum potabo? folio.119.columna.iiij.
Nunquid adheret tibi sedes iniquitatis: q̄ fingis laborem in precepto?254. columna.iiij.
Nunquid mortuis facies mirabilia: aut

medici suscitabunt et confitebuntur tibi? 216.columna.iiij.
Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: et iustitia tua in terra obliuionis? 217.col.j.
Nunquid in eternū irasceris nobis: aut extendes iram tuam a generatione in generationē? 210. columna.iiij.
Nunquid syon dicet homo et homo natus est in ea: et ipse fundauit eā altissimus? 214.columna.iij.
Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiā tuam: et veritatem tuam in perditione? 216.columna.iiij.
Nūquid in eternū proiiciet deus: aut nō apponet vt complacitior sit adhuc? 185.colu.iiij.
Nunquid et panē poterit dare: aut parare mensam populo suo? 190.columna.iij.
Nutantes transferantur filij eius et mendicent: et eiiciantur de habitationibus suis. 176.columna.iiij.
Obliti sunt deū qui saluauit eos qui fecit magnalia i egypto mirabilia in terra chā: terribilia in mari rubro.266.columna.iiij.
Obmutui et nō aperui os meum quoniā tu fecisti: amoue a me plagas tuas. 95.columna.iiij.
Obmutui et humiliatus sum et silui a bōis: et dolor meus renouatus est.92.colū.iij.
Obscurentur oculi eorū ne videāt: et dorsum eorum semper incurua.164.colū.iiij.
Obseruabit peccator iustū: et stridebit super eum dentibus suis 85.colum.iij.
Oculi eius in pauperē respiciūt: palpebre eius interrogauit filios hoim.27.co.iiij.
Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito quasi leo in speluncā sua.25.col.iij.
Oculi domini super iustos: et aures eius in preces eorum.77.colum.iiij.
Oculi mei semper ad dnm: qm ipse euellet de laqueo pedes meos.57.col.iiij.
Oculi mei defecerunt in salutare tuū: et in eloquium iustitie tue.311.colum.iij.
Oculi mei ad fideles terre vt sedeāt mecū: ambulās in via immaculata hic mihi ministrabat.245.co.iiij.
Oculi omnium in te sperāt domine: et tu das escam illorum in tempore opportuno.361.columna.j.
Odiui ecclesiam malignantium: et cum impijs non sedebo.59.columna.iij.
Odisti obseruantes vanitates: superuacue.68.columna.iiij.
Odisti oēs qui operanf iniquitatē: perdes oēs qui loquunf mendaciū.14.col.iij.
O domine libera animam meā misericors dominus et iustus: et deus noster miseretur.280.columna.ij.
O dne qz ego seruus tuus: ego seruus tuus et filius ancille tue.291.columna.j.
O domine saluum me fac: o dne bene prosperare: benedictus qui venit in nomine domini.294.columna.ij.
Olocausta medullata offeram tibi cū incenso arietum: offeram tibi boues cum hircis.155.columna.iiij.
Omnis terra adoret te et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.152.colum.ij.
Omnis gloria eius filie regis abintus in fimbrijs aureis: circūamicta varietatibus.129.columna.iij.
Ois cōsummationis vidi finē: latū mādatum tuū nimis.309.columna.j.
Omnē escā abhominata est anima eorū: et appropinquauerunt vsꝙ ad portas mortis.271.columna.iij.
Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labijs et mouerunt caput.49. columna.ij.
Oēs gentes quascunꝙ fecisti venient et adorabunt corā te dne: et glorificabunt nomen tuum.213.colum.j.
Omnes principes eorum qui dixerunt: hereditate possideamus sanctuarium dei.207.columna.ij.
Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis.112.colū.j.
Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est vsꝙ ad vnum.126.columna.j.
Oēs gētes circuierūt me et in noie dni: qz vltus sum in eos.293.columna.j.
Omnes declinauerūt simul inutiles facti

sunt: nō est qui faciat bonū nō est vsq̃ ad vnum. folio. 31. columna. ij.

Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues ⁊ boues vniuersas: insuper et pecora campi. folio. 21. columna. ij.

Omnis ossa mea dicent: domine quis similis tibi? folio. 79. columna. iiij.

Omnia mandata tua veritas: iniqui ꝑsecuti sunt me adiuua me. fol. 306. col. iiij.

Oīa q̄cūq̃ voluit dn̄s fecit i celo ⁊ i terra: in mari ⁊ i oib⁹ abyssis. fol. 336. col. iiij.

Omnia excelsa tua ⁊ fluctus tui: super me transierunt. fol. 101. col. iiij.

Operuit montes vmbra ei⁹: ⁊ arbusta eius cedros dei. fol. 200. columna. iiij.

Opus quod operatus es i diebus eoꝝ: ⁊ in diebus antiquis. fo. 104. col. j.

Ordinatione tua ꝑseuerāt dies: qm̄ omnia seruiunt tibi. fo. 307. col. ij.

Orietur in dieb⁹ ei⁹ iustitia et abundātia pacis: donec auferatur luna. fo. 172. col. iij.

Ortus est sol et cōgregati sunt: ⁊ in cubilibus suis collocabuntur. folio. 256. columna. iiij.

Os habēt et non loquentur: oculos habēt et non videbunt. fo. 338. col. ij.

Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. fo. 358. col. ij.

Os iusti meditabitur sapiētiā: ⁊ lingua ei⁹ loquetur iudiciū. fo. 87. col. iiij.

Os meum loquetur sapiētiā: et meditatio cordis mei prudentiam. fo. 115. col. iiij.

Os meū aperui ⁊ attraxi spiritū: qꝛ mādata tua desiderabā. fo. 312. col. iij.

Os meū annūciabit iustitiā tuā: tota die salutare tuum. fo. 170. col. j.

Os tuum abundauit malitia: et lingua tua concinnabat dolos. folio. 120. col. ij.

Ostēde nobis dn̄e miām tuam: et salutare tuum da nobis. fo. 211. col. j.

Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino cōpunctionis. fo. 140. col. iij.

Oues eorū fetose abūdātes in gressibus suis: boues eoꝝ crasse. 358. c. iij.

P

Anē angelorū mādu cauit homo: cibaria misit eis i abūdātia. folio. 191. columna. j.

Paratū cor ei⁹ sperare i dn̄o: cōfirmatum est cor eius: nō cōmouebitur donec despiciat inimicos suos. folio. 283. columna. iij.

Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psalmum dicam. fo. 134. col. iij.

Paratū cor meum deus paratum cor meū: cantabo et psallam in gloria mea. fo. 274. col. iij.

Parata sedes tua extūc: a seculo tu es. fol. 231. columna. iij.

Parauit in iudicio thronū suū: et ipse iudicabit orbē terre in equitate: iudicabit populum in iustitia. fo. 25. col. j.

Parasti in conspectu meo mensam: aduersus eos qui tribulāt me. fo. 53. columna. ij.

Paratus sum ⁊ non sum turbat⁹: vt custodiam mandata tua. fo. 305. col. ij.

Parcet pauperi ⁊ inopi: ⁊ aias pauperum saluas faciet. fo. 173. columna. ij.

Particeps ego sum oim timētiū te: ⁊ custodientiū mandata tua. fo. 305. col. iij.

Pascere iacob seruū suū: et israel hereditatem suam. fo. 196. col. iij.

Patres nr̄i i egypto nō intellexerūt mirabilia tua: nō fuerunt memores multitudinis misericordie tue. fo. 265. col. ij.

Paulomin⁹ ꝯsummauerūt me i terra: ego aūt nō dereliq̄ mādata tua. 306. col. iiij.

Pauper sum ego et in laboribus a iuuētute mea: exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus. folio. 217. columna. ij.

Pax multa diligentibus legem tuā: ⁊ non est illis scandalum. fo. 317. col. j.

Peccator videbit et irascetur dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorū peribit. fo. 284. col. ij.

Peccatori autē dixit de⁹ quare tu enarras iustitias meas: ⁊ assumis testamētū meū per os tuum? fo. 120. col. ij.

Peccauim⁹ cū patrib⁹ nostris: iniuste egimus iniquitatē fecimus. fo. 265. col. ij.

Per diē sol nō vret te: neq̃ luna per noctē. folio. 320. col iiij.

Per singulos dies benedicā tibi ⁊ laudabo nomen tuū in seculū ⁊ in seculū s.

culi.fo.359.col.iij.
Perambulabam in innocētia cordis mei: in medio domus mee.fo.245.col.j.
Percussus sum vt fenū ꝛ aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panē meū. folio.247.columna.j.
Perfecto odio oderam illos:inimici facti sunt mihi.fo.348.col.iij.
Perfecisti eis qui sperāt in te:in cōspectu filiorum hominū.fo.70.col.ij.
Perfice gressus meos i semitis tuis:vt nō moueantur vestigia mea.fo.56.col.j.
Perijt fuga a me:ꝛ nō est q̄ requirat aiam meam.fo.353.col.iiij.
Perijt memoria eoꝝ cū sonitu:ꝛ dn̄s i eternum permanet.fo.22.col.iij.
Permanet in eternum in cōspectu dei:misericordiam ꝛ veritatē eius quis requiret?fo.143.columna.iiij.
Persequar inimicos meos et comprehendā illos:ꝛ nō cōuertar donec deficiāt. fo.42.col.j.
Persequatur inimicus animā meā ꝛ cōprehendat et conculcet in terra vitā meā: ꝛ gloriam meam in puluerem deducat. folio.18.col.j.
Pes meus stetit i directo:i ecclesijs benedicam te dn̄e.fo.60.col.ij.
Petierūt et venit coturnix:et pane celi saturauit eos.fo.263.col.iij.
Pinguescent speciosa deserti:ꝛ exultatione colles accingentur.fo.151.col.ij.
Placebo domino: in regiōe viuoꝝ.folio. 290.columna.iiij.
Plantati in domo dn̄i.in atrijs dom⁹ dei nostri florebunt.fo.231.columna.j.
Pluet super peccatores laqueos:ignis sulphur et spiritus pcellarū pars calicis eorum.fo.28.col.j.
Pluuiam voluntariam segregabis deus hereditati tue et infirmata ē:tu vero pfecisti eam.fo.157.columna.ij.
Ponam in salutari;fiducialiter agam i eo. fo.28.col.j.
Pone principes eorum sicut oreb et zeb:ꝛ zebee et salmana.fo.207.col.j.
Pone dn̄e custodiā ori meo:ꝛ ostiū circumstantie labijs meis.fo.351.col.iij.
Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui:dn̄s in ira sua conturbabit eos et deuorabit eos ignis.folio.48. columna.j.
Ponite corda vestra in virtute eius et distribuite domos ei⁹:vt enarretis in progenie altera.folio.115.col.j.
Popul⁹ quē nō cognoui seruiuit mihi:i auditu auris obediuit mihi.fo.42.col.iij.
Popul⁹ ei⁹ et oues pascue ei⁹:itroite portas eius in confessione atria eius i hymnis confitemini illi.folio.244.columna.ij.
Populū tuum dn̄e humiliauerūt:ꝛ hereditatē tuam vexauerunt.fo.235.col.j.
Portio mea domine:dixi custodire legem tuam.fo.305.col.j.
Postula a me ꝛ dabo tibi gētes hereditatē tuā:ꝛ possessionem tuā terminos terre. folio.9.columna.iiij.
Posui ori meo custodiam:cum consisteret peccator aduersum me.fo.92.col.iij.
Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo:seculū nostrū in illuminatione vultus tui.fo.225.col.j.
Posuisti tenebras et facta est nox:i ipa pertransibūt oēs bestie sylue.fo.256.col.iij.
Posuisti nos i similitudinē gētibus:cōmotionem capitis in populis.folio.105.columna.iiij.
Posuisti nos opprobrium vicinis nostris: subsannationem et derisum his qui sunt in circuitu nostro.fo.105.col.iiij.
Posuisti nos in contradictionē vicinis nostris:et inimici nr̄i subsannauerūt nos. folio.200.columna.j.
Posuit desertum i stagna aquarū:ꝛ terrā sine aqua in exit⁹ aquarū.fo.273.colūna.ij.
Posuit in eis verba signoꝝ suoꝝ:ꝛ prodigiorum in terra cham.fo.262.col.j.
Posuit flumina in desertū:et exitus aquarum in sitim.fo.273.col.j.
Posuit pluuias eoꝝ grandinem:ignem cōburentem in terra ipsorum.folio.262. columna.iij.
Posuerunt me in lacu inferiori:in tenebrosis et in vmbra mortis.fo.216.col.ij.

Posuerūt peccatores laqueum mihi:τ de mandatis tuis non erraui.folio.39. columna.iiij.
Posuerūt in celum os suū:τ lingua eorū transiuit in terram.fo.175.co.iij.
Posuerūt signa sua signa:τ nō cognouerūt sicut in exitu sup summū.178.co.iiij.
Posuerūt morticina seruorū tuorū escas volatilibus celi:carnes sanctorum tuorum bestijs terre. fo.197.fo.j.
Potabunt oēs bestie agri:expectabunt onagri in siti sua.fo.255.col.ij.
Potens in terra erit semen eius:generatio rectorū benedicetur.fo.285.co.ij.
Potentiam tuam τ iustitiam tuam deus vsq in altissima que fecisti magnalia: deus quis similis tibi.folio.170. colūna.ij.
Precinite domino in confessione:psallite deo nostro in cithara.fo.364.co.iij.
Precipita domine diuide linguas eorū: quoniam vidi iniquitatem τ contradictionem in ciuitate.fo.129.co.ij.
Pre fulgore in cōspectu eius nubes transierūt:grando τ carbones ignis.folio. 39.columna.j.
Preoccupem⁹ faciē eius in cōfessione:τ in psalmis iubilem⁹ ei.fo.255.co.iiij.
Preparās mōtes in virtute tua accinct⁹ potentia:qui conturbas profundū maris sonū fluctuum eius.fo.152.co.ij.
Pretēde domine misericordiam tuam sciētibus te:τ iustitiam tuam his qui recto sunt corde .fo.83.co.ij.
Preuaricantes reputaui omnes peccatores terre:ideo dilexi testimonia tua .f. 311.columna.j.
Preueni in maturitate et clamaui:q2 in verba tua supersperaui.fo.314.co.iij.
Preuenerūt me in die afflictionis mee:τ factus est dñs protector me⁹.f.30.co.iij.
Preuenerūt principes coniuncti psallētib⁹:in medio iuuēcularū tympanistriarum.fo.159.co.iiij.
Preuenerūt oculi mei ad te diluculo:vt meditarer eloquia tua.fo.314.co.ij.
Principes populorū congregati sunt cum deo abrahā:qm̄ dij fortes terre vehemēter eleuati sunt.fo.113.co.ij.
Principes persecuti sunt me gratis:et a verbis tuis formidauit cor meum.fol. 316.columna.ij.
Principes iuda duces eorum: principes zabulon principes neptalim:fo.160. columna.j.
Principiū verborū tuorū veritas:in eternū oīa iudicia iustitie tue:fo.316.co.ij.
Priusq̄ intelligerēt spine vestre rhānū: sicut in ira absorbet eos.fo.136.co.iij.
Priusq̄ humiliarer ego deliqui:propterea eloquium tuū custodiui.fo.304.co.ij.
Priusq̄ mōtes flerēt aut formaretur terra τ orbis:a seculo τ i seculū tu es de⁹ fo.214.co.j.
Proba me domine τ tenta me:vre renes meos τ cor meū.fo.59.co.j.
Proba me deus τ scito cor meum:interroga me τ cognosce semitas meas.fol. 348.co.iij.
Probasti cor meum τ visitasti nocte:igne me examinasti τ nō est inuenta in me iniquitas.55.co.iiij.
Producens fenum iumentis:τ herbā seruituti hominum.255.col.iiij.
Prodijt quasi ex adipe iniq̄tas eorū:trāsierunt in affectum cordis.175.co.ij.
Pro eo vt me diligerēt detrahebāt mihi: ego aūt orabam.276.co.ij.
Pro hac orabit ad te omnis sanct⁹:in tēpore opportuno.72.co.ij.
Prohibe linguā tuā a malo:τ labia tua ne loquātur dolum.77.co.iij.
Proijcientes me nūc circūdederunt me: oculos suos statuerūt declinare in terram.fo.56.co.iij.
Promptuaria eorum plena:eructantia ex hoc in illud.358.co.iij.
Pro nihilo forsitan inimicos eorū humiliassem:τ super tribulantes eos misissem manum meā.205.co.iiij.
Pronūciabit lingua mea eloquium tuū: q2 oīa mādata tua equitas.318.co.j.
Pro patrib⁹ tuis nati sunt tibi filij:constitues eos principes super omnē terram.110.co.j.
Prope es tu domine:τ omnes vie tue ve-

ritas.fo.315.col.j.
Prope est dominus omnibus inuocantibus eum: omnibus inuocantibus eum in veritate.fo.361.co.ij.
Propter miseriam inopum et gemitũ pauperum: nunc exurgam dicit dominus. fo.20.co.j.
Propter domum domini dei nostri: quesiui bona tibi.folio.322.co.iij.
Propter fratres meos et proximos meos: loquebar pacem de te.fo.322.co.ij.
Propter hoc letatum est cor meum et exultauit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe.folio.34.columna.iij.
Propter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo: multum est enim.fo.57.co.iij.
Propter dauid seruum tuum: nõ auertas faciem christi tui.fo.353.co.j.
Propter quid irritauit impius deum? dixit enim in corde suo non requiret.fol.26.co.ij.
Propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam: deducet te mirabiliter dextera tua.fo.108.co.ij.
Propterea exaudiuit deus: et attendit voci deprecationis mee.fo.154.co.ij.
Propterea populi confitebuntur tibi in eternum: et in seculum seculi.fo.110.columna.j.
Propterea confitebor tibi in nationibus domine: et nomini tuo psalmum dicã. fo.45.co.ij.
Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui. fo.312.co.ij.
Propterea deus destruet te in finem: euellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo: et radicem tuam de terra viuentiũ. folio.124.co.iij.
Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur mõtes in cor maris.fo.110.co.iij.
Protector meus et in ipso speraui: qui subdis populum meũ sub me.fo.357.co.ij.
Protector noster aspice deus: et respice in faciem christi tui.fo.209.co.j.
Protector meus et cornu salutis mee: susceptor meus.fo.37.co.iij.
Proteges eos in tabernaculo tuo: a cõtradictione linguarũ.fo.70.co.iij.
Protexisti me a conuentu malignãtium: a multitudine operantium iniquitatẽ. fo.148.col.j.
Prouidebam dominum in cõspectu meo semper: quoniam a dexteris est mihi ne cõmouear.fo.34.co.iij.
Psallã et intelligã i via immaculata: qñ venies ad me.fo.245.co.j.
Psallite deo qui ascẽdit super celũ celi: ad orientẽ.fo.160.co.iiij.
Psallite deo nr̃o psallite psallite regi nr̃o psallite.fo.112.co.iij.
Psallite dño sancti eius: et cõfitemini memorie sanctitatis eius.fo.66.co.iij.
Psallite domino qui habitat in syõ: annũciate inter gentes studia eius.folio.25. columna.ij.
Psallite domino in cithara i cithara et voce psalmi: in tubis ductilibus et voce tube cornee.fo.241.col.iij.
Putruerũt et corrupte sũt cicatrices mee: a facie insipientie mee.fo.90.co.j.
Quadraginta annis offensus fui generationi illi: et dixi semp hi errant corde.fo.257.co.j.
Quam bonus israel deus: his q recto sunt corde.folio.174.columna.ij.
Quã dilecta tabernacula mea dñe virtutum cõcupiscit et deficit anima mea i atria domini.fo.208.co.ij.
Quam magnificata sũt opa tua dñe: nimis pfunde facte sunt cogitatiões tue.229. columna.iij.
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: sup mel ori meo.fo.309.co.j.
Quam magna multitudo dulcedĩs tue dñe quã abscondisti timẽtibus te.fo.70.co.j.
Quam diu ponã cõsilia i aĩa mea: dolorẽ in corde meo p diẽ.fo.29.co.iij.
Quam magnificata sunt opa tua domine: oĩa in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.folio.257.colũ.ij.
Quã tũ distat ortus ab occidente: lõge fecit

ā nobis iniqtates nras.fo.251.co.iiij.
Quāta mandauit patrib⁹ nostris nota fa cere eā filijs suis:vt cognoscat generatio altera.fo.188.co.ij.
Quanta audiuim⁹ ⁊ cognouim⁹ ea:⁊ patres nri narrauerūt nobis.188.co.j.
Quātas ōndisti mihi tribulatiões mltas ⁊ malas:⁊ puersus viuificasti me:⁊ de abyssis terre iterū reduxisti me.170.columna.iiij.
Quare fremuerūt gentes:⁊ ppli meditati sunt inania:fo.8.co.iiij.
Quare oblitus es mei et quare cōtristat⁹ incedo:dū affligit me inimic⁹.102.col.j.
Quare faciē tuā auertis:obliuisceris inopie nostre ⁊ tribulationis nre.fo.107.co.j.
Quare tristis es aia mea:⁊ quare conturbas me:.101.co.j.
Quasi pximū ⁊ quasi fratrē nostrū sic cōplacebā:quasi lugēs ⁊ contristatus sic humiliabar.80.co.ij.
Quasi in sylua lignoꝝ securib⁹ exciderūt ianuas ei⁹ in idipm:i securi ⁊ ascia deiecerūt eā.178.co.iiij.
Que vtilitas in sanguine meo:dum descē dero in corruptionē:67.co.ij.
Que loquunt̄ aduersus iustū iniquitatē: in superbia ⁊ in abusione.70.colū.ij.
Que nō exaudiet vocē incātātiū:⁊ venefici icātātis sapiēter.136.co.ij.
Quēadmodum desiderat ceru⁹ ad fontes aquaꝝ:ita desiderat aia mea ad te de⁹.fo.99.col.iiij.
Qui iurat pximo suo ⁊ non decipit:q̄ pecuniā suā nō dedit ad vsurā:⁊ munera super innocētē nō accepit.33.colum.j.
Qui facit hec:non mouebitur in eternum.33.colum.ij.
Qui das salutē regib⁹ q̄ redemisti dauid seruū tuū:de gladio maligno eripe me 358.co.ij.
Qui tribulāt me inimici mei:ipi infirmati sunt ⁊ ceciderūt.61.co.j.
Qui loquit̄ veritatē in corde suo:qui non egit dolum in lingua sua.32.colū.iiij.
Qui firmauit terrā super aquas:quoniā.fo.359.co.iij.
Qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala autem in cordibus eorum.fo.63.columna.iij.
Qui educit vinctos in fortitudine:similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulchris.156.col.iiij.
Qui posuit animam meam ad vitam:et nō dedit in commotione pedes meos.fo.153.col.j.
Qui conuertit mare in aridam:in flumine pertransibunt pede:ibi letabimur in ipso.fo.152.co.iij.
Qui dominatur in virtute sua in eternum: oculi eius super gentes respiciunt:qui exasperant non exaltentur in semetipsis.fo.co.co.ij.
Qui videbant me foras fugerunt a me: obliuioni datus sum tanq̄ mortuus a corde.69.co.iij.
Qui timent dominum sperauerunt in domino:adiutor eorum et protector eorum est.288.co.j.
Qui statis in domo domini:in atrijs domus dei nostri.535.co.iij.
Qui statis in domo domini:in atrijs domus dei nostri.536.co.ij.
Qui custodit veritatem in seculum facit iudicium iniuriam patientibus: das escam esurientibus.562.co.iij.
Qui percussit gentes multas:⁊ occidit reges fortes.537.co.iij.
Qui dicūt exinanite:exinanite vsq̄ ad fundamentū in ea.543.co.j.
Qui producit vētos de thesauris suis:qui percussit primogenita egypti ab hoie vsq̄ ad pecus.537.co.j.
Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis:qui sanat oēs ifirmitates tuas.250.co.iiij.
Qui fecit celos in intellectu:quoniam i[n] seculo.539.co.iij.
Qui pcussit reges magnos:qm̄.540.c.iij.
Qui redimit de interitu vitā tuā:qui coronat te i mia ⁊ miseratiōib⁹.250.co.iiij.
Qui cogitauerūt iniqtates in corde:tota die cōstituebāt prelia.549.co.ij.
Qui cōfidūt in virtute sua:⁊ i multitudinē diuitiarū suarū gloriant̄.116.co.ij.
Qui respicit terrā ⁊ facit eā tremere: qui

tangit montes et fumigant.258.co.iij.
Qui astitit a dextris pauperis: vt saluũ faceret a persequentibus animã meam. fo.279.columna.ij.
Qui fecit luminaria magna: qm̃.259.columna.iiij.
Qui emittit eloquium suũ terre: velociter currit sermo eius.366.co.ij.
Qui descendunt mare in nauibus: facientes opationẽ in aq̃s multis.272.co.j.
Qui posuit fines tuos pacem: et adipe frumẽti satiat te.366.co.j.
Qui numerat multitudinẽ stellarũ: et oĩbus eis nomina vocat.364.co.j.
Qui tribulant me exultabunt si mot⁹ fuero: ego aũt in misericordia tua speraui. fo.30.col.ij.
Qui cogitauerũt supplãtare gress⁹ meos: absconderunt superbi laqueum mihi. fo.349.col.iij.
Qui seminant in lachrymis: in exultatiõe metent.326.co.j.
Qui operit celũ nubib⁹: et parat terre pluuiam.364.col.iij.
Qui sanat contritos corde: et alligat cõtritiones eorum.363.col.iiij.
Qui timẽt te videbunt me et letabuntur: q: in verba tua supsperaui.305.col.ij.
Qui dat niuem sicut lanam: nebulas sicut cinerem spargit.366.col.ij.
Qui timetis dominũ laudate eum: vniuersum semen iacob glorificate eum.51.columna.iij.
Qui regis israel intende: qui deducis velut ouem ioseph.199.col.j.
Qui cõfidunt in domino sicut mons syon: nõ cõmouebitur in eternum qui habitat in hierusalem.324.col.iij.
Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cũ cõsensu. fo.130.co.j.
Qui exaltas me de portis mortis: vt ãnũciẽ omnes laudationes tuas in portis filie syon.23.col.iij.
Qui facis ãgelos tuos spirit⁹: et ministros tuos ignem vrentem.fo.254.col.ij.
Qui sedes sup cherubi: mãifestare corã effraim beniami et manasse.fo.199.co.iij.
Qui habitat i adiutorio altissimi: i ptectiõne dei celi pmorabit.fo.226.colum.iij.
Qui retribuũt mala p bonis detrahebãt mihi: qm̃ sequebar bonitatẽ.91.co.iij.
Qui perfecit pedes meos tãq̃ ceruorum: et super excelsa statuẽs me.41.co.iij.
Qui finxit singulatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorũ.74.colũ.iiij.
Qui diuisit mare rubrũ in diuisiones: quoniam.340.co.ij.
Qui traduxit populũ suũ per desertũ: quoniam.340.columna.iij.
Qui dixerunt linguam nostram magnificabim⁹: labia nr̃a a nobis sunt: q̃s noster dominus est.28.col.iiij.
Qui dat escam omni carni: quoniã.folio. 341.columna.j.
Qui conuertit petram in stagna aquarũ: et rupẽ in fontes aquarũ.286.colũ.iij.
Qui emittis fontes in cõuallibus: inter medio montiũ pertrãsibũt aq̃.255.co.j.
Qui ponis nubem ascẽsum tuũ: qui ambulas super pẽnas ventorũ.254.colum j.
Qui fundasti terrã super stabilitates suã: nõ inclinabitur in secl̃ secli.254.co.iij.
Qui facit mirabilia magna solus: quoniã folio.359.columna.iij.
Qui plãtauit aurẽ non audiet: aut qui finxit oculum nõ cõsiderat.233.colum.iij.
Qui dat iumẽtis escam ipsorũ: et pullis coruorum inuocantibus eũ.365.co.j.
Qui eduxit israel de medio eorũ: quoniã. folio.240.colum.ij.
Qui produxit in mõtibus fenum et herbã seruituti hominum.307.col.j.
Qui corripit gẽtes nõ arguet: q̃ docet hominem scientiam.233.co.iiij.
Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantem.285.colum.ij.
Qui annunciat verbum suum iacob: iustitias et iudicia sua israel.folio.366.columna.iiij.
Qui diligitis dominum odite malum: custodit dominus animas sanctorum suorum de manu peccatoris liberabit eos folio.240.co.iij.
Qui percussit egyptum cum primogenitis eorum: quoniam.fo.34.co.ij.

Quia dixerunt inimici mei mihi: et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in vnum.folio.169.colum.ij.

Quia liberabit pauperem a potēte: et pauperem cui non erat adiutor.folio.175.columna.ij.

Qui ingreditur sine macula: et operatur iustitiam.52.co.iiij.

Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur vt aquile iuuentus tua.folio.251.co.j.

Qui habitat in celis irridebit eos: et dominus subsannabit eos.9.col.ij.

Qui docet manus meas ad prelium: et posuisti vt arcum ereum brachia mea.folio.41.columna.iij.

Quique terrigene et filij hominū: simul in vnum diues et pauper.115.co.iiij.

Quia zelaui super iniquos: pacem peccatorum videns.174.co.iiij.

Quia ecce qui elongant se a te peribunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te.177.co.iij.

Quia non relinquet dominus virgam peccatorum super sortem iustorum: vt non extēdant iusti ad iniquitatem manus suas.324.co.iiij.

Quia dixi nequando supergaudeant mihi inimici mei: super me magna locuti sunt.91.co.ij.

Quia non est respectus morti eorum: firmamētum in plaga eorum.174.co.iiij.

Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lachrymis: pedes meos a lapsu.289.co.iiij.

Quia delectasti me domine i factura tua: et in operibus manuum tuarum exultabo.229.co.iij.

Quia rectum est verbum domini: et omnia opera eius in fide.75.co.iiij.

Quia dominus amat iudicium et non derelinquet sanctos suos: in eternum conseruabuntur.87.co.iij.

Quia tenebre non obscurabuntur a te et nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebre eius ita et lumen eius.folio.346.columna.iiij.

Quia non repellet dominus plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet.fo.254.co.j.

Quia magna est super celos misericordia tua: et vsque ad nubes veritas tua.folio.275.colum.j.

Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de vtero matris mee.547.co.j.

Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibūt.86.co.iiij.

Quia tu es deus fortitudo mea quare me repulisti: et quare tristis incedo dum affligit me inimicus.fo.103.co.j.

Quia inflammatum est cor meum et renes mei commutati sunt: et ego ad nihilum redactus sum et nesciui.176.colū.iiij.

Quia non crediderunt in deo: nec sperauerunt in salutari eius.192.co.iij.

Quia defecimus in ira tua: et furore tuo turbati sumus.225.co.j.

Q: dixerūt inimici mei mihi: et qui custodiebāt aiam meam consilium fecerunt in vnum.169.col.ij.

Quoniam i humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam.540.co.iiij.

Quia illic sederunt sedes in iudicio: sedes super domū dauid.525.col.j.

Quia comederunt iacob et locum eius desolauerūt.197.co.iij.

Quia beneplacitū est domino in populo suo: et exaltabit mansuetos in salutem.369.columna.iiij.

Quia in manu eius sunt omnes fines terre. et altitudines montium ipsius sunt.fo.236.co.j.

Quia satiauit animā inanē: et aias esuriētē satiauit bonis.270.co.iij.

Quia miam et veritatē diligit deus gratiā et gloriam dabit dñs.209.co.iiij.

Quia ego cognoui quod magnus est dñs: et deus noster pre omnibus diis.536.co.iiij.

Quia ipse dixit et facta sunt: ipse mādauit et creata sunt.568.co.j.

Quia neque ab oriēte neque ab occidēte neque a desertis mōtibus: quoniā deus iudex est.182.co.j.

Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos: verba cantionum.

fo.341.columna.iiij.
Quia iudicabit dominus populum suum: ⁊ in seruis suis deprecabit.fo.338.col.ij.
Quia preceptum in israel est:et iudicium deo iacob.202.col.iij.
Quia dñi est assumptio nostra: et sancti isrl regis nostri.220.co.j.
Quia ecce ceperũt animã meam:irruerũt in me fortes.157.co.iiij.
Quia melior est dies vna in atrijs tuis:super millia.219.co.iij.
Quia misericordia tua magna est sup me: ⁊ eruisti animã meam ex inferno inferiori.213.co.iij.
Quia ipse super maria fundauit eũ:⁊ sup flumina preparauit eũ.54.co.iij.
Quia anima eius in vita ipsius benedicetur:confitebitur tibi cum benefeceris ei.117.co.iiij.
Quia ipse deus me⁹ ⁊ saluator me⁹:adiutor meus non emigrabo.145.col.ij.
Qz fact⁹ es susceptor me⁹:⁊ refugiũ meũ in die tribulatiõis mee.159.colum.iij.
Quia custodiui vias dñi: nec impie gessi a deo meo.40.columna.j.
Quia repleta est malis aia mea:⁊via mea inferno appropinquauit.215.co.iiij.
Quia dicitis in cogitatiõe:accipiãt in vanitate ciuitates suas.348.col.j.
Quia apud dominũ misericordia:⁊ copiosa apud eũ redẽptio.530.col.iij.
Quia persecut⁹ est inimic⁹ aiam meã:humiliauit in terra vitã meã.355.co.ij.
Quia exacuerũt vt gladiuz linguas suas: intenderũt arcum rem amarã vt sagittẽt in occultis immaculatũ.148.colũ.j.
Quia apud te ppiciatio est:et pp̄ter legẽ tuam sustinui te domine.530.col.ij.
Quia pspexit de excelso sancto suo:dñs de celo in terrã aspexit.249.co.j.
Quia inclinauit aurẽ suã mihi:et in dieb⁹ meis inuocabo.289.col.j.
Quia cinerem tanq̃ panem manducabã: ⁊ poculum meum cum fletu miscebã. 247.columna.iij.
Quia in eo letabitur cor nostrum:et in nomine sancto eius sperabimus.folio. 75.col.iiij.
Quia defecerũt sicut fumus dies mei:⁊ ossa mea sicut cremiuz aruerunt.fo.246. columna.iiij.
Quia exacerbauerũt eloquia dei:et consilium altissimi irritauerũt.270.col.iiij.
Quia edificauit domin⁹ syon:⁊ videbit in gloria sua.248.co.iiij.
Quia contriuit portas ereas:⁊ vectes ferreos confregit.271.col.ij.
Quia factus sum sicut vter in pruina:iustificationes tuas non sum oblitus.fo. 306.columna.ij.
Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundãtibus et despectio superbis.325.co.ij.
Quid enim mihi est in celo:⁊ a te q̃d volui super terram.177.col.ij.
Quid gloriaris i malitia:qui potẽs es in iniquitate.124.col.j.
Quid est homo quod memor es eius:aut filius hominis quoniam visitas eum. fo.20.col.iiij.
Quid retribuã dño:pro omnibus que retribuit mihi.290.co.iij.
Quid est tibi mare q̃ fugisti:⁊ tu iordanis quia cõuersus es retrorsum.folio.286. columna.ij.
Quid detur tibi aut q̃d apponatur tibi:ad linguã dolosam.319.col.iij.
Quiq̃ terrigene ⁊ filij hoim:simul in vnũ diues ⁊ pauper.115.col.ij.
Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat:⁊ hũilia respicit in celo ⁊ in terra.285.col.j.
Quis sapiens ⁊ custodiet hec:⁊ intelliget misericordias domini.fo.274.columna.ij.
Quis est homo qui vult vitaz:diligit dies videre bonos.77.col.ij.
Quis est hõ qui viuet ⁊ non videbit mortem:eruet animam suam de manu inferi.225.co.j.
Quis nouit ptãtẽ ire tue:⁊ pre timore tuo irã tuã dinumerare.225.co.iij.
Quis est homo q̃ timet dñm:legẽ statuit ei in via quã elegit.57.co.iij.
Quis deducet me in ciuitatẽ munitã:q̃s deducet me vsq̃ i ydumeã.275.co.ij.

Quis est iste rex glorie: dominus virtutum ipse ē rex glorie.fo.55.col.ij.
Quis loquetur potentias dñi auditas faciet omnes laudes eius.fo.264.co.iij.
Quis dabit ex syon salutare israel: cū auerterit dñs captiuitatē plebis sue exultabit iacob et letabif israel.126 col.ij.
Quis ascendet in mōtē dñi: aut quis stabit in loco sancto eius: 54.col.iij.
Quis deducet me in ciuitatem munitam: quis deducet me vsqȝ in idumeam: fo. 141.col.ij.
Quis dabit ex syon salutare israel cū auerterit dominus captiuitatem plebis sue: exultabit iacob et letabitur israel.folio. 32.columna.j.
Quis est iste rex glorie: dominus fortis et potens dominus potens in prelio.fo. 55.columna.ij.
Quis consurget mihi aduersum malignātes: aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem: 234.col.ij.
Quoadusqȝ iustitia conuertatur in iudicium: et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde.234.col.ij.
Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam: 346.col j.
Quod disposuit ad abraham: et iuramenti sui ad isaac.260.col.ij.
Quod descendit in oram vestimenti eius: sicut ros hermon qui descendit in montem syon.335.col.j.
Quod exprobrauerunt inimici tui domine: quod exprobrauerunt commutationem christi tui.225.col.iij.
Quomodo cantabimus canticum domini: in terra aliena: 342.col.ij.
Quomodo facti sunt in desolationem subito defecerunt: perierunt propter iniquitatem suam.176.col.iij.
Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus timentibus se: quoniā ipse cognouit figmentum nostrum.fo. 252.col.ij.
Quomodo dilexi legē tuā dñe: tota die meditatio mea est.308.col.ij.
Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur in celis: preparabitur veritas tua in eis.218.col.ij.
Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum: protexit me in abscondito tabernaculi sui.61.col.iij.
Quoniam nouit dominus viam iustorum: et iter impiorum peribit.8.col.j.
Quoniam circumdederunt me canes multi: consilium malignantium obsedit me. folio.50.col.iij.
Quoniam propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis.106.co.iiij
Quoniam eripuisti aiam meā de morte et pedes meos de lapsu: vt placeam corā deo in lumine viuentium.153.col.ij.
Quoniam excelsus dñs et humilia respicit: et alta a longe cognoscit.fo.344.col.iij.
Quoniam iustus dñs et iustitias dilexit: equitatē vidit vultus eius.28.col.ij.
Quoniam laudatur peccator in desiderio aie sue: et iniquus benedicetur.24.col.iij.
Quoniam tanq̄ fenū velociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito decident.84.col.ij.
Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos meos despexit oculus meus.127.col.iij.
Quoniam pones eos dorsum: in reliquijs tuis preparabis vultū eorū.48.col.ij.
Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen.83.col.ij.
Quoniam superuenit mansuetudo: et corripiemur.225.col.iij.
Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et nō est sanitas in carne mea.90.col.j.
Quoniam cogitauerunt vnanimiter simul aduersum te testamentum: disposuerunt tabernacula idumeorum et ismaelite.206.col.j.
Quoniā gratis absconderunt mihi in interitū laquei sui: supuacue exprobrauerūt aiam meam.79.col.ij.
Quoniam tu dñe altissimus super oēm terram: nimis exaltatus es super oēs deos.240.col.ij.
Quoniam cogitatio hominis cōfitebitur tibi: et reliquie cogitationis diem festum agēt tibi.184.col.iij.
Quoniam percussit petrā et fluxerūt aque. et torrē

tes inūdauerunt.fo.190.co.ij.

Quoniam confortauit seras portarum tua rum:bñdixit filijs tuis in te.folio.366. columna.j.

Quoniam deus saluum faciet syon:⁊ edi ficabuntur ciuitates iude.fo.166.col.ij.

Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit cōfusio faciē meā.fo.162.co iij.

Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi:sustinuissem vtiqꝫ.fo.129.col.iiij.

Quoniam non in finem obliuio erit pau peris:patientia pauperum nō peribit in finem.fo.24.col.ij.

Qm̄ fortitudo mea et refugium meum es tu:propter nomen tuum deduces me et enutries me.68.col.ij.

Quoniam declinauerunt in me iniquita tes:⁊ in ira molesti erant mihi .folio. 128.col.iij.

Quoniam rex sperat in dño:⁊ in miseri cordia altissimi non commouebitur.fo. 47.col.iiij.

Quoniam defecit in dolore vita mea:⁊ an ni mei in gemitibus.69.col.ij.

Quoniam ira in indignatione eius:⁊ vita in voluntate eius.66.col.iiij.

Quoniam omnia iudicia eius in conspe ctu meo:⁊ iustitias eius non repuli a me.40.col.j.

Quoniam oēs dies nostri defecerunt:et in ira tua defecimus.225.col.j.

Quoniam preuenisti eum in benedictioni bus dulcedinis:posuisti in capite eius coronam de lapide precioso.47.col.ij.

Quoniam brachia peccatorum conteren tur:confirmat autem iustos dominus. fo.86.col.j.

Quoniam declinauerunt in te mala:cogi tauerunt consilia que non potuerunt stabilire.48.col.ij.

Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est:non est oblitus clamorē pauperum.23.co.iij.

Quoniam videbo celos tuos opera digito rum tuorum:lunam ⁊ stellas que tu fun dasti.20.col.iiij.

Quoniam tu domine suauis et mitis:et multe misericordie omnibus inuocan tibus te.212.col.iij.

Quoniam nō est in morte q̄ memor sit tui: in inferno aūt qs cōfitebit tibi.16.c.ij.

Quoniam in te eripiar a temptatione:⁊ in deo meo transgrediar murū.41.c.j.

Quoniam nō est in ore eorū veritas:cor eo rum vanum est.15.col.j.

Quoniam circundederunt me mala quoꝝ nō est numerus:comprehenderunt me iniquitates mee:⁊ nō potui vt viderē. fo.96.co.iij.

Quoniam melior est mīa tua sup vitas:la bia mea laudabūt te.146.col.iiij.

Quoniā die ac nocte grauata est super me manus tua:conuersus sum in erumna mea dū cōfigitur spina.71.col.iiij.

Quoniam que perfecisti destruxerunt:iu stus autem quid fecit?27.col.iij.

Quoniam ecce peccatores intenderūt ar cum:parauerunt sagittas suas in pha retra:vt sagittent in obscuro rectos cor de.27.col.ij.

Quoniam tu domine singulariter in spe: cōstituisti me.13.col.iij.

Quoniam respexisti humilitatem meam: saluasti de necessitatibus aiam meam. fo.69.col.j.

Qm̄ q̄ malignātur exterminabūtur:susti nentes aūt dñm ipsi hereditabunt ter ram.85.col.ij.

Quoniam qs deus preter dñm:aut quis deus preter deum nostrū?41.col.ij.

Quoniā tu es patientia mea domine:dñe spes mea a iuuētute mea.168.col.iiij.

Qm̄ ego in flagella parat⁹ sum:⁊ dolor me⁹ in conspectu tuo semper.91.col.ij.

Qm̄ in te dñe speraui:tu exaudies me dñe deus meus.91.co.j.

Qm̄ eleuata est magnificentia tua super celos.20.col.ij.

Quoniam tu es domine spes mea:altissi mū posuisti refugium tuum.227.c.iij.

Qm̄ iniquitatē meā annunciabo:⁊ cogita bo pro peccato meo.91.col.iij.

Qm̄ iniq̄tates mee supergresse sunt caput meū:⁊ sicut onus graue grauate sunt super me.89.col.iiij.

Qm̄ ipe liberabit me de laqueo venātiū:⁊

a verbo aspero.227.col.j.
Qm̄ angelis suis mandauit de te:vt custodiant te in oībus vijs tuis.227.co.iiij.
Qm̄ tu pcussisti oēs aduersantes mihi sine causa:dētes pctōꝝ cōtriuisti.11.c.iij.
Qm̄ tacui inueterauerūt ossa mea:dū clamarem tota die.71.col.iij.
Qm̄ magnus dn̄s ⁊ laudabilis nimis:terribilis est super oēs deos.238.col.iiij.
Qm̄ sagitte tue infixe sunt mihi:⁊ confirmasti super me manum tuam.89.co.j.
Qm̄ fecisti iudiciū ⁊ causam meā:sedisti super thronū q̄ iudicas iustitiā.22.col.ij.
Qm̄ dn̄s i gn̄atione iusta est:ꝯsiliū inopis cōfudistis qm̄ dn̄s spes ei⁹ est.32.col.j.
Qm̄ mille ānī ante oculos tuos:tāq̄ dies hesterna que preterijt.224.col.iij.
Qm̄ quē tu pcussisti persecuti sunt:⁊ sup dolorē vulnerū eoꝝ addiderūt.165.co.iij.
Qm̄ nequitie in habitaculis eorū:i medio eorū.130.col.ij.
Quoniā ipse dixit ⁊ facta sunt:ipse mādauit ⁊ creata sunt.74.col.ij.
Qm̄ in me sperabit liberabo eū:ptegā eū qm̄ cognouit nomē meum.228.col.iij.
Qm̄ si voluisses sacrificiū dedissem:vtiq̄ holocaustis nō delectaberis.123.co.iij.
Qm̄ iniquitatē meā ego cognosco:⁊ peccatū meū cōtra me est semper.121.col.iiij.
Qm̄ zelus dom⁹ tue comedit me:⁊ opprobria exprobrātiū tibi ceciderūt sup me. folio.62.col.iiij.
Qm̄ n̄ cognoui lrāturā itroibo i potētias dn̄i dn̄e mēorabor iustitie tue soli⁹.170.c.j.
Quoniam firmamentum meum:⁊ refugiū meum es tu.168.col.iij.
Qm̄ elegit dominus syon:elegit eā in habitationem sibi.333.col.iij.
Qm̄ deus magnus dn̄s:⁊ rex magnus sup omnes deos.236.col.j.
Qm̄ magnificata ē vsq̄ ad celos mīa tua: ⁊ vsq̄ ad nubes veritas tua.135.col.ij.
Qm̄ n̄ derelinq̄s aiā meā i inferno:nec dabis scm̄ tuū videre corruptionē.35.co.j.
Qm̄ mihi q̄dē pacifice loq̄bāt:⁊ i iracūdia terre loq̄ntes dolos cogitabāt.81.col.j.
Qm̄ quis in nubib⁹ equabitur dn̄o:similis erit deo in filijs dei.fol.218.co.4.
Qm̄ dolose egit i cōspectu eius:vt inueniatur iniquitas eius ad odium.82.col.ij.
Qm̄ humiliata est i puluere aia nr̄a:cōglutinat⁹ est in terra venter nr̄.107.col.j.
Qm̄ memor fuit ṽbi sancti sui:qd̄ habuit ad abrahā puerū suū.263.col.iij.
Quoniā dn̄s excelsus terribilis:rex magn⁹ sup omnem terrā.112.col.ij.
Quoniā exaudiuit paupes dn̄s:et vinctos suos non despexit.166.col.j.
Qm̄ cōfirmata est sup nos mīa ei⁹:⁊ ṽitas dn̄i manet in eternū.291.col.iij.
Quoniā illic mādauit dn̄s benedictionē:⁊ vitā vsq̄ in seculū.335.col.ij.
Quoniā oēs dij gentiū demonia:dn̄s autē celos fecit.238.col.j.
Qm̄ spūs ptrāsibit i illo ⁊ nō subsistet:⁊ nō cognoscet ampli⁹ locū suū.252.col.ij.
Qm̄ ṽm altitudinē celi a terra:corroborauit miam suā sup timētes se.251.co.iij.
Quoniā iacob elegit sibi dn̄s:israel i n possessionē sibi.336.col.ij.
Qm̄ rex oīs ṫre de⁹:psallite sapiēt.113.c.j.
Quoniā tu populū humilē saluū facies:⁊ oculos supboꝝ humiliabis.40.col.iiij.
Quoniā placuerūt seruis tuis lapides ei⁹ ⁊ terre eius miserebunt.248.col.iij.
Qm̄ ipsius ē mare ⁊ ipse fecit illud:⁊ siccā manus eius formauerūt.236.col.j.
Quoniā mee sūt oēs fere syluarū:iumēta in montibus ⁊ boues.119.col.iij.
Quoniā rectus domin⁹ deus noster:⁊ nō est iniquitas in eo.251.col.ij.
Quoniā cū:interierit nō sumet omnia:neq̄ descendet cū eo gloria ei⁹.117.col.iij.
Quoniā alieni insurrexerūt aduersum me quesierūt aiā meā:⁊ nō ppsuerūt deū ante cōspectū suū .folio.127.col.ij.
Qm̄ tu illuminas lucernā meā dn̄e:deus me⁹ illumina tenebras meas.40.c.iiij.
Qm̄ pr̄ me⁹ ⁊ mater mea dereliquerūt me: dn̄s aūt assumpsit me.fo.62.col.ij.
Qm̄ de⁹ dissipauit ossa eoꝝ q̄ hoīb⁹ placēt: ꝯfusi sunt qm̄ de⁹ spreuit eos.126.co.ij.
Qm̄ tribulatio pxima est:quoniā non est qui adiuuet.folio.50.col.j.
Quoniā ecce reges terre cōgregati sunt: cōuenerūt in vnum.fo.114.col.j.

Quoniā humiliasti nos i loco afflictiōis: et cooperuit nos vmbra mortis.106.co.ij.
Qm̄ hic ē de⁹ de⁹ nr̄ in eternū et i secl'z secli: ipse reget nos in secula.115.col.ij.
Qm̄ pbasti nos de⁹: igne nos examinasti sicut examinat argentū.153.col.j.
Qm̄ ecce inimici tui sonuerūt: et qui oderūt te extulerunt caput.205.col.iij.
Quoniam dn̄i est regnu: et ipse dominabitur gentium.fo.52.col.ij.
Qm̄ magnus es tu et faciēs mirabilia: tu es deus solus.213.col.j.
Qm̄ gloria virtutis eorū tu es: et i bn̄placito tuo exaltabit cornu nr̄m.220.co.j.
Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorū: absorpti sunt iuncti petre iudices eorum.352.col.j.
Quoniā nō intellexerūt opa dn̄i: et in opa manuum eius destrues illos et nō edificabis eos.63.col.iij.
Qm̄ mia tua aū oculos meos est: et cōplacui in veritate tua.58.col.j.
Qm̄ dabis eū i bn̄dictionē i sclm̄ secli: letificabis eū i gaudio cū vultu tuo.47.co.iij.
Quoniam tu es qui me extraxisti de vētre: spes mea ab vberibus mr̄is mee: in te proiect⁹ sum ex vtero.49.col.iij.
Quoniam ad te orabo domine: mane exaudies vocem meam.14.col.j.
Quoniam ecce inimici tui dn̄e: qm̄ ecce inimici tui pibūt: et dispergētur oēs qui operantur iniquitatem.250.col.ij.
Qm̄ tu de⁹ me⁹ exaudisti orōnē meā: dedisti hereditatē timētibus nomē tuum. folio.143.col.iij.
Quorū os locutū ē vanitatē: et dextera eorū dextera iniquitatis.358.col.j.
Quorū os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pedes eorū ad effundēdum sanguinem.31.col.iij.
Quorū filij sicut nouelle plantationes in iuuentute sua.358.col.iij.
Quot sunt dies serui tui: qn̄ facies de psequētib⁹ me iudicium.306.col.iij.
Quotiēs exacerbauerūt eū i deserto: in ira cōcitauerūt eū in inaquoso.192.col.iij.
Quousq; irruitis in hoiem interficitis vniuersi vos: tanq̄ parieti inclinato et macerie depulse.144.col.iiij.
Recordat⁹ est mie sue et veritatis sue: domui israel.241.col.ij.
Recordat⁹ est qm̄ puluis sum⁹ homo sicut fenū: dies ei⁹ tāq̄ flos agri sic efflorebit.252.columna.j.
Redde mihi letitiā salutaris tui: et spū principali confirma me.fo.125.col.j.
Redime me a calūnijs hominum: vt custodiam mandata tua.313.col.j.
Redemisti virgam hereditatis tue: mons syon in quo habitasti in eo.178.col.ij.
Redēptionez misit dn̄s populo suo: mādauit in eternū testamētū suū.282.col.ij.
Redimet in pace animā meā ab his qui appropinquant mihi: qm̄ inter multos erant mecum.150.col.iij.
Redimet dn̄s aīas seruorū: et nō delinquēt oēs qui sperant in eo.78.col.iij.
Reges terre et oēs populi: principes et oēs iudices terre.368.col.iij.
Reges eos in virga ferrea: et tanq̄ vas figuli confringes eos.9.col.iij.
Reges tharsis et insule munera offerēt: reges arabū et saba dona adducēt.172.columna.iij.
Regnabit dn̄s in sclā de⁹ tuus syon: in generatiōe et generationē.365.col.ij.
Regnabit deus sup gētes: deus sedet sup sedem sanctam suā.113.col.j.
Regnū tuū regnū oīm sclo͞r: dn̄atio tua in omni gn̄atione et gn̄ationē.362.col.iij.
Regna terre cantate deo: psallite domino. folio.160.col.ij.
Reminiscere miserationū tuarū dn̄e: et misericordiarū tuarū q̄ a sclo sūt.56.col.iij.
Reminiscent et conuertantur ad dn̄m: vniuerse fines terre.52.col.j.
Remisisti iniquitatē plebis tue: operuisti omnia peccata eorum.210.col.iij.
Remitte mihi vt refrigerer: priusq̄ abeā et amplius nō ero.94.col.ij.
Renuit consolari aīa mea: memor fui dei et delectatus sum et exercitat⁹ sum: et defecit spiritus meus.185.col.ij.
Repleti sum⁹ mane mia tua: et exultauim⁹ et delectati sumus in omnib⁹ dieb⁹ nostris

ftris.226.columna.j.
Replebimur in bonis dom⁹ tue: sanctū est templū tuū mirabile ī equitate.150.co.j.
Repleatur os meū laude: vt cātē gloriā tuā tota die magnitudinē tuā.160.coiū.j.
Respexit in orationē humiliū: ⁊ nō spreuit precem eorum.148.columna.iiij.
Respice in seruos tuos ⁊ in opa tua: et dirige filios eorum.226.co.ij.
Respice in me ⁊ miserere mei: da imperiū tuum puero tuo: ⁊ saluum fac filium ancille tue.2?5.columna.iiij.
Respice in me et miserere mei: quia vnic⁹ et pauper sum ego.58.columna.j.
Respice in testamētum tuum: quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatum.180.columna.iij.
Respice inimicos meos qm̄ multiplicati sunt: ⁊ odio iniquo oderūt me.58.co.ij.
Rūdit ei in via virtutis sue: paucitatē dierum meorum nuncia mihi.249.col.iij.
Retribue seruo tuo viuifica me: et custodiam sermones tuos.298.columna.j.
Retribuebant mihi mala pro bonis sterilitatem anime mee.80.columna.j.
Reuela oculos meos: ⁊ considerabo mirabilia de lege tua.298.col.j.
Reuela dn̄o viam tuam et spera in eo: et ipse faciet.84.columna.iij.
Rex virtutum dilecti dilecti: et speciei domus diuidere spolia.157.columna.iij.
Rex vero letabitur in deo laudabuntur oēs qui iurant in eo: q₃ obstructū est os loquentiū iniqua.147.columna.iij.
Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra.255.columna.iij.
Riu⁹ ei⁹ iebriās mlͭiplica genimīa ei⁹: ī stillicidijs ei⁹ letabitur germinās.151.co.j.
Rogate que ad pacē sunt hierusalem: et abundantia diligentibus te.322.co.j.
Sacerdotes ei⁹ induā salutari: ⁊ sancti eius exultatiōe exultabunt.334.columna.j.
Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et vidue eorum nō plorabantur.105.columna.iij.
Sacerdotes tui induantur iustitia: ⁊ sancti tui exultent..335.columna.j.
Sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum et humiliatum deus nō despiciet.125.co.iij.
Sacrificium ⁊ oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi.95.col.iij.
Sacrificiū laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo ostēdā illi salutare dei.121.co.j.
Sacrificate sacrificium iustitie ⁊ sperate in domino: multi dicunt quis ostendit nobis bona?13.columna.j.
Sagitte potentis acute cum carbonibus desolatorijs.319.columna.iij.
Sagitte paruulorum facte sunt plage eorum: et infirmate sunt contra eos lingue eorum.148.columna.iiij.
Sagitte tue acute: ppl̄i sub te cadēt ī corda inimicorū regis.108.col.ij.
Salus aūt iustorū a dn̄o: ⁊ protector eorum in tempore tribulationis.88.col.iiij.
Saluum fac ppl̄m tuum dn̄e ⁊ benedic hereditati tue: et rege eos et extolle illos vsq₃ in eternum.64.columna.iij.
Saluū fac dextera tua ⁊ exaudi me: deus locutus est in sancto suo.275.col.ij.
Saluū me fac dn̄e qm̄ defecit sctūs: qm̄ diminute sunt veritates a filijs hominum.28.columna.ij.
Saluū me fac de⁹: qm̄ intrauerūt aque vsq₃ ad animam meam.161.colum.ij.
Saluos fac nos dn̄e deus nr̄: ⁊ congrega nos de nationibus.269.columna.j.
Salua me ex ore leonis: ⁊ a cornib⁹ vnicornium humilitatē meā.51.colū.ij.
Saluauit sibi dexterā eius: ⁊ brachiū sanctum eius.241.columna.j.
Saluasti eīm nos de affligentibus nos: ⁊ odiētes nos cōfudisti.105.co.j.
Sanctū ⁊ terribile nomē ei⁹: initium sapientie timor dn̄i.282.co.ij.
Sanctis qui sunt in terra eius: mirificauit oēs volūtates meas ī eis.55.co.iiij.
Saturati sunt filijs: ⁊ dimiserunt reliquias suas paruulis suis.37.colum.j.
Saturabuntur ligna cāpi ⁊ cedri libani q̄s plantauit: illic passeres nidificabunt.256.columna.j.
Scapulis suis obūbrabit tibi: ⁊ sub pe-

nis eius sperabis.folio.227.colum.i.
Scitote quoniã dñs ipse est deus:ipse fecit nos et non ipsi nos.244.co.ij.
Scribant hec in gñatione altera:& pplo qui creabitur laudabit dñm.249.col.i.
Scrutati sunt iniquitates:defecerũt scrutantes scrutinia.148.co.iij.
Scrutetur fenerator oẽm substantiã ei⁹:& diripiãt alieni labores eius.277.co.i.
Scuto circundabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno.227.co.ij.
Scdm multitudinem dolorũ meorũ in corde meo:consolationes tue letificauerũt animam meam.234.columna.iiij.
Scdm opera manuũ eorũ tribue illis:redde retributionẽ eorũ ipsis.63.col.iiij.
Scdm miam tuã memento mei tu:pter bonitatem tuam dñe.57.col.i.
Scdm miam tuã viuifica me:& custodiam testimonia oris tui.307.col.i.
Scdm magnitudinem brachij tui:posside filios mortificatorum.198.columna.iij.
Scdm nomen tuũ de⁹ sic & laus tua in fines terre:iustitia plena ẽ dextera tua.114.columna.iiij.
Sed dextera tua et brachium tuum & illuminatio vultus tui:quoniam complacuisti in eis.104.col.iij.
Sed in lege dñi voluntas eius:& in lege ei⁹ meditabit die ac nocte.7.col.iij.
Sz sperauit in multitudie diuitiarũ suarũ: & pualuit in vanitate sua.125.colũ.i.
Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuã:cũ cõfusi reueriti fuerint qui querunt mala mihi.171.colum.ij.
Sed elegit tribũ iuda:mõtẽ syon quẽ dilexit.196.columna.i.
Sz nos qui viuim⁹ bñdicim⁹ dñm:ex hoc nũc & vsqz in seculũ.288.columna.iiij.
Sedes tua deus in seculũ seculi:virga directionis virga regni tui.108.col.iij.
Sedens aduersus fratrẽ tuum loquebaris:& aduersus filiũ matris tue ponebas scandalum:hec fecisti et tacui.120.columna.iij.
Sedens in tenebris & vmbra mortis:vinctos in mẽdicitate & ferro.270.col.iij.
Sedet in insidijs cum diuitibus in occul
tis:vt interficiat innocentem.25.co.iij.
Semel iuraui in sancto meo si dauid mentiar:semen eius in eternum manebit.221.columna.i.
Semel locutus est dominus duo hec audiui qr potestas dei est tibi domine misericordia:quia tu reddes vnicuiqz iuxta opera sua.145.columna.iiij.
Semen abraham serui eius:filij iacob electi eius.260.columna.i.
Seon regem amorreorum:quoniam.340.columna.iiij.
Seon regẽ amorreorũ:& og regẽ basan:et omnia regna chanaan.337.colum.ij.
Sepe expugnauerũt me a iuuẽtute mea: dicat nunc israel.328.col.iiij.
Sepe expugnauerũt me a iuuẽtute mea: etenim nõ potuerunt mihi.fo.eod.co.iiij.
Septies in die laudẽ dixi tibi:super iudicia iustitie tue.317.columna.i.
Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant:iudica illos deus.15.columna.i.
Sepulchrũ patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant:venenũ aspidum sub labijs eorum.31.columna.ij.
Seruus tuus sum ego:da mihi intellectũ vt sciam testimonia tua.311.colũ.iiij.
Seruaui mandata tua & testimonia tua: quia omnes vie mee in conspectu tuo.317.columna.ij.
Seruite domino in timore:et exultate ei cum tremore.10.columna.i.
Si autem dereliquerint filij eius legem meam:et in iudicijs meis non ambulauerint.221.columna.ij.
Si aũt in potẽtatib⁹ octogita anni:& amplius eorũ labor & dolor.225.colũna.ij.
Si ambulauero in medio tribulatiõis viuificabis me:& super iram inimicorum meorũ extẽdisti manum tuam:& saluũ me fecit dextera tua.344.col.iiij.
Si ascendero in celũ tu illic es:si descendero in infernũ ades.346.colum.ij.
Si consistant aduersum me castra:non timebit cor meum.61.col.i.
Si custodierint filij tui testamẽtũ meũ:& testimõia mea hec q docebo eos.333.c.ij.

Sic

Sic būdicam te in vita mea: ⁊ in noīe tuo leuabo manus meas.fo.146.colū.iiij.
Sic psalmū dicā noī tuo i sclm scli: vt reddā vota mea de die in diē.144.colū.j.
Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea.50. colūna.ij.
Sicut sustinuerunt aīam meā: pro nihilo saluos faciat illos: in ira populos confringes.132.columna.iij.
Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos.117.columna.ij.
Sicut audiuimus sic vidimus in ciuitate domini virtutū in ciuitate dei nostri: deus fundauit eā in eternū.114.col.iij.
Sicut letātiū oīm: hītatio ē in te.215.co.j.
Sicut deficit fum⁹ deficient: sicut fluit cera a facie ignis: sic pereāt peccatores a facie dei.156.columna.ij.
Sicut vnguentum in capite: quod descendit in barbam barbā aarō.334.co.iiii.
Sicut iurauit domino votum vouit deo iacob.331.col.iij.
Sicut sagitte in manu potentis: ita filij excussorum.327.columna.ij.
Sicut cera que fluxit auferent: supcecidit ignis ⁊ nō viderūt solē.136.colum.iij.
Sicut in irritatione ẜm diem tentationis in deserto.236.columna.iiij.
Sicut ignis q̄ cōburit syluā: et sicut flamma comburens montes.207.colū.iij.
Sicut vulnerati dormiētes in sepulchris quorū nō es memor amplius: ⁊ ipsi de manu tua repulsi sunt.216.columna.j.
Sicut ⁊ in ꝓmissione tua: tūc cōuertent inimici mei retrorsum.132.colum.iiij.
Sicut adipe ⁊ pinguedine repleatur anima mea: ⁊ labijs exultatiōis laudabit os meum.147.columna.j.
Sicut ablactat⁹ est super matre sua: ita retributio in anima mea.331.colūna.iij.
Sicut oculi ancille in manibus dñe sue: ita ocli nostri ad dominum deū nostrū donec misereatur nostri.332.colum.j.
Sicut vmbra cū declinat ablatus sum: et excussus sum sicut locuste.278.co.ij.
Sicut posuit in egypto signa sua: ⁊ prodigia sua in cāpo thaneos.193.colum.j.
Si dicebā narrabo sic: ecce nationē filioꝝ rum tuoꝝ reprobaui.fo.176.colum.j.
Si dormiatis inter medios cleros penne columbe deargētate: ⁊ posteriora dorsi eius in pallore auri.157.co.iiij.
Si dedero somnum oculis meis: ⁊ palpebris meis dormitationē.332.colum.ij.
Si dicebam motus est pes meus: mia tua domine adiuuabat me.234.col.iij.
Si esuriero nō dicam tibi: meus est enī orbis terre et plenitudo eius.119.co.iiij.
Si exurgat aduersum me prelium: in hoc ego sperabo.61.columna.ij.
Signa nr̄a nō vidim⁹ iā nō est ꝓpheta: ⁊ nos nō cognoscet amplius.179.colū.j.
Signatū est sup nos lumē vult⁹ tui dñe: dedisti letitiā in corde meo.13.colum.ij.
Si iniquitates obseruaueris dñe: domine quis sustinebit.330.columna.ij.
Si introiero in tabernaculū domus mee: si ascēdero in lectū strati mei.332.co.j.
Si iustitias meas ꝓphanauerit: ⁊ mādata mea nō custodierint.221.colum.iij.
Si memor fui tui super stratum meum in matutinis meditabor i te: qr fuisti adiutor meus.147.columna.j.
Si mei nō fuerit dñati tūc īmaclat⁹ ero: ⁊ emūdabor a delicto maxīo.45.col.ij.
Silis fact⁹ sum pellicano solitudīs: fact⁹ sū sicut nicticorax i domicilio.247.co.ij.
Similes illis fiant qui faciunt ea: ⁊ oēs qui confidunt in eis.338.co.iij.
Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis.287.co.iij.
Simulachra gentium argētū ⁊ aurū: opera manuum hominum.338.col.ij.
Simulachra gentiū argentū ⁊ aurū: opera manuum hominum.287.colum.j.
Si non humiliter sentiebam: sed exaltaui animam meam.331.columna.ij.
Si nō ꝓposuero tui hierusalem: in principio letitie mee.342.columna.iij.
Si oblitus fuero tibi hierusalem: obliuioni detur dextera tua.342.columna.iij.
Si obliti sum⁹ nomē dei nr̄i: ⁊ si expādim⁹ man⁹ nr̄as ad deū alienū.106.c.iij.
Si occideris deus peccatores: viri sanguinum declinate a me.3[illegible]8.colum.j.
Si popul⁹ me⁹ audisset me: israel in vijs

meis ambulasset.fo.202.columna.iiij.

Si reddidi retribuentib⁹ mihi mala:decidā merito ab inimicis meis inanis.17.c.iiij.

Si sumpsero pēnas meas diluculo:⁊ habitauero in extremis maris.346.col.ij.

Sit gloria domini in seculum:letabitur dominus in operibus suis.258.col.iij.

Sit nomē ei⁹ benedictū in secula:an̄ solē permanet nomē ei⁹.175.colum.iiij.

Sit nomē domini benedictum:ex hoc nūc et vsq; in seculum.284.columna.iiij.

Sitiuit in te anima mea:q̄ multipliciter tibi caro mea.146.co.ij.

Sitiuit anima mea ad deū fontē viuū:qn̄ veniā ⁊ apparebo an̄ faciē dei.100.co.j.

Si vere vtiq; iustitiā loquimini:recte iudicate filij hominum.155.columna.iij.

Si videbas furē currebas cū eo:⁊ cū adulteris portionē tuā ponebas.120.co.iij.

Solem in potestatē diei:qm̄.359.col.iiij.

Sonuerūt ⁊ turbate sunt aq̄ eoꝝ:conturbati sūt mōtes i fortitudīe ei⁹.110.co.iij.

Specie tua ⁊ pulchritudine tua:intende ꝓspere ꝓcede ⁊ regna.108.colum.j.

Speciosus forma pre filijs hoīm:diffusa est gr̄a in labijs tuis:ꝓpterea bn̄dixit te deus in eternum.107.columna.iiij.

Spera in deo qm̄ adhuc cōfitebor illi:salutare vult⁹ mei ⁊ deus meus.103 co.ij.

Spera in dn̄o ⁊ fac bōitatē ⁊ inhabita terrā:⁊ pasceris in diuitijs ei⁹.84.co.ij.

Spera i deo qm̄ adhuc cōfitebor illi:salutare vult⁹ mei:⁊ de⁹ me⁹.101.columna.j.

Spera ī deo qm̄ adhuc cōfitebor illi: salutare vultus mei ⁊ deus me⁹.102.co.iij.

Sperate in eo oīs congregatio ppli:effundite corā illo corda vestra:deus adiutor noster in eternum.145.columna.ij.

Sperauit in domino eripiat eum:saluum faciet eum qm̄ vult eum.41.col.iiij.

Speret israel in domino:ex hoc nūc ⁊ vsq; in seculum.331.columna.iij.

Spūs tu⁹ bon⁹ deducet me in terram rectā:ꝓpter nomē tuum dn̄e viuificabis me in eq̄tate tua.356.columna.ij.

Spreuisti oēs discedētes a iudicijs tuis: q: iniusta cogitatio eoꝝ.310.col.iiij.

Stantes erāt pedes nostri:in atrijs tuis hierusalem.321.columna.iij.

Statuit ea in sclm̄ ⁊ in sclm̄ scl'i:p̄ceptum posuit ⁊ non preteribit.368.colum.ij.

Statue seruo tuo ƀm eloquium tuum:in timore tuo.300.columna.iij.

Suauis dn̄s vniuersis:⁊ miseratiōes ei⁹ super omnia opera eius.360.col.ij.

Sub vmbra alarū tuaꝝ ꝓtege me:a facie impioꝝ qui me afflixerūt.36.col.ij.

Subiecit populos nobis:⁊ gētes sub pedibus nostris.112.columna.iij.

Subito sagittabūt eū ⁊ n̄ timebūt:firmauerūt sibi sermonē nequā.148.colū.ij.

Sup flumia babylōis illic sedim⁹ ⁊ fleuim⁹:dū recordaremur tui syō.341.co.iij.

Sumite psalmū ⁊ date tympanum:psalteriū iocundum cū cithara.202.colū.ij.

Super senes intellexi:quia mandata tua quesiui.308.columna.iiij.

Sup oēs docētes me itellexi:q: testimōia tua meditatio mea est.308.colum.iij.

Sup mīa tua ⁊ ꝟitate tua:qm̄ magnificasti sup oē nomen sctm̄ tuū.344.colū.ij.

Sup inimicos meos prudētē me fecisti mādato tuo:q: i eternū mihi ē.308.col.iij.

Sup aspidē ⁊ basiliscū ambulabis:⁊ conculcabis [le]onem ⁊ draconem.228.colū.j.

Sup oēs [ini]micos meos factus sum opprobrium vicinis meis valde:et timor notis meis.69.col.iij.

Sup mīa tua ⁊ ꝟitate tua:ne qn̄ dicāt gētes vbi est deus eorum.286.colū.iiij.

Super aquā refectionis educauit me:animā meā cōuertit.53.colum.ij.

Sup me cōfirmat⁹ ē furor tu⁹:⁊ oēs fluct⁹ tuos induxisti sup me.216.colū.ij.

Sup ea volucres celi habitabūt:de medio petrarū dabūt voces.255.columna.ij.

Sup pplm̄ tuū malignauerūt cōsiliū:⁊ cogitauerūt aduers⁹ sctōs suos.205.co.iij.

Superbo oculo ⁊ insatiabili corde:cū hoc non edebam.245.colum.iij.

Supbi iniq̄ agebāt vsq;quaq;:a lege aūt tua nō declinaui.302.columna.ij.

Supra dorsum meū fabricauerūt peccatores:ꝓlongauerūt iniquitatē suā.329.co.j.

Surge dn̄e in requiē tuā:tu et archa sanctificationis tue.332.columna.iiij.

Surge de⁹ iudica terram: qm̄ tu hereditabis in omnib⁹ gentib⁹.fo.265.col.ij.
Surgētes testes iniq; q̄ ignorabā interrogabant me.fo.79.col.iiij.
Suscepit eos de via iniq̄tat; eoꝝ: ꝓpt iusticias eni suas humiliati sūt.fo.271.c.ij.
Suscepimus deus misericordiam tuā: in medio templi tui.fo.114.col.ij.
Susceperūt me sicut leo parat⁹ ad predā: et sicut catul⁹ leonis habitās i abdit;.fo.36.columna.iiij.
Suscipe me s; eloquiū tuū et viuā: nō ↄfūdas me ab expectatiōe mea.f.310 co.iij.
Suscipe seruū tuū i bonum: nō calūniētur me superbi.fo.311.columna.iij.
Suscipiāt mōtes pacem populo: et colles iustitiam.fo.171.columna.iiij.
Suscipiens mansuetos dn̄s: humiliās aūt peccōres vsq; ad terrā.fo.364.col.ij.
Suscitās a terra inopem: et de stercore erigens pauperē.fo.285.columna.j.
Sustinuit aīa mea in verbo eius: sperauit anima mea in domino.fo.350.col.ij.
Tabernacula eorum in ꝓgenie et ꝓgenie: vocauerūt noīa sua i terris suis.fo.116.col.iiij.
Tabescere me fec; zel⁹ me⁹: quia obliti sunt v̄ba tua inimici mei.fo.31.col.iij.
Tecū principiū in die virtutis tue i splendoribus sanctorū: ex vtero ante luciferū genui te.fo.280.col.j.
Te decet hymnus deus i syō: et tibi reddetur votū in hierusalē.fo.149.col.ij.
Tempus faciēdi dn̄e: dissipauerunt legem tuam.fo.312.columna.j.
Tenuisti manū dexterā meam et in voluntate tua deduxisti me: et cū gloria suscepisti me.fo.177.columna.j.
Terminū posuisti quē nō trāsgredienf: neq; conuertenf operire terrā.fo.255.col.j.
Terra mota ē eteni celi distillauerūt a facie dei synai: a facie dei isrl̄.fo.157.col.j.
Terrā fructiferā in salsuginē: a malitia ihabitantium in ea.fo.273.col.iij.
Terribili et ei q̄ aufert spm̄ principum: terribili apud oēs reges terre.184.co.iij.
Testimoniū i ioseph posuit illud cū exiret de terra egypti: linguā quā nō nouerat audiuit.fo.202.col.iij.
Testimonia tua credibilia facta sūt nimis. domū tuā decet sanctitudo dn̄e in lōgitudinem dierum.fo.252.col.j.
Thabor et hermon in noīe tuo exultabunt: tuū brachiū cū potētia.fo.219.col.iij.
Thesaurizat: et ignorat cui cōgregabit ea. folio.93.col.iij.
Tibi dixit cor meū exq̄siuit te facies mea: faciē tuā dn̄e requirā.fo.62.col.j.
Tibi derelict⁹ est pauper: orphano tu eris adiutor.fo.26.col.j.
Tibi soli peccaui et malum coram te feci: vt iustificeris i sermonibus tuis: et vincas cum iudicaris.fo.121.col.iiij.
Timor et tremor venerunt super me: et contexerūt me tenebre.fo.128 co.iij.
Timor dn̄i sctūs pmāet i scl̄m scl̄i: iudicia dn̄i v̄a iustificata i semetip̄a.fo.44.col.iij.
Timeat eū oē semem isrl̄: qm̄ non spreuit neq; despexit deprecationē pauperis.f.51.columna.iij.
Timeat dn̄m omnis terra: ab eo aūt cōmoueāf oēs ihabitātes orbē.fo.74.col.j.
Timete dn̄m omnes sancti eius: qm̄ nō est inopia timentibus eum.fo.77.col.j.
Tollite hostias et itroite i atria ei⁹: adorate dn̄m in atrio sancto ei⁹.fo.238.col.iij.
Torrētē ptrāsiuit aīa nr̄a: forsitā ptrāsisset aīa nr̄a aquā itolerabilē.fo.323.co.ij.
Tota die v̄ba mea execrabāf aduersū; me: oēs cogitatiōes eoꝝ i malū.f.132.col.ij.
Tota die iniustitiā cogitauit ligua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolū.f.124.co.ij.
Tota die exprobrabāt mihi inimici mei: et qui laudabāt me aduersum me iurabāt. folio.247.c.iij.
Tota die miseref et cōmodat: et semē illius in benedictione erit.fo.87.col.ij.
Tota die verecūdia mea ↄ̄ me est: et cōfusio faciei mee cooperuit me.fo. 65.col.iiij.
Traditus sum et non egrediebar: oculi me. languerūt pre inopia.fo.216.col iij.
Transiuimus per ignem et aquā: et eduxisti nos in refrigeriū.fo.153.co.ij.
Trāstulit afri ū d̄ celo: et iduxit i v̄tute sua africū.folio.191.co.j.

Tribulat tibi ƀꝫ cor tuũ: ⁊ om̃e cõsiliũ tuũ confirmet.fo.46.co.j.

Tribulatio ⁊ angustia inuenerũt me:man data tua meditatio mea e᷑.f.314.co.j.

Tribulationẽ ⁊ dolorẽ inueni:et nomẽ dñi inuocaui.fo.289.co.ij.

Tribulatiões cordiꝫ mei m̃ltiplicate sũt:de necessitatib⁹ meis erue me.f.58.col.j.

Tu aũt dñe ne elõgaueris auxiliũ tuũ a me: ad defensionẽ meã cõspice.fo.51.co.j.

Tu autem in sancto habitas:laus israel. folio.49.co.j.

Tu aũt dñe susceptor me⁹ es:gloria mea ⁊ exaltabo caput meũ.fo.11.co.j.

Tu aũt dñe i eternũ permanes:⁊ memoria le tuũ i gñatiõe ⁊ gñationẽ.248.co.ij.

Tu aũt dñe miserere mei et resuscita me:⁊ retribuã eis.fo.99.co.ij.

Tu aũt dñe ne lõge facias miŝatiões tuas a me:mĩa tua ⁊ ṽitas tua sp̄ susceperũt me.fo.96.co.ij.

Tu cõfirmasti i ṽtute tua mare:conturbasti capita draconũ i aq̃s.179.co.iij.

Tu cõfregisti capita dracõis:dedisti eũ escã ppl'is ethiopũ.fo.co.co.iiij.

Tu dirupisti fontes et torrentes:tu siccasti fluuios ethan.fo.co.co.iiij.

Tu dñaris ptãti maris:motũ autẽ fluctuũ eius tu mitigas.fo.219.co.j.

Tu dñe seruabis nos:⁊ custodies nos a generatione hac in eternũ.fo.29.co.ij.

Tu exurgens dñe misereberis syon:q꞉ tp̄s miserendi ei⁹ q꞉ venit tp̄s.fo.248.co.ij.

Tu es refugiũ meũ a tribulatiõe q̃ circũdedit me:exultatio mea erue me a circũdãtibus me.fo.72.co.ij.

Tu es ip̄e rex meus ⁊ deus me⁹:q̃ mandas salutes iacob.fo.104.co.iij.

Tu fecisti oẽs terminos terre:estatẽ et ver tu plasmasti ea.fo.180.co.j.

Tu hũiliasti sicut vulneratũ sup̄bũ in brachio ṽtutiꝫ tue:dispsisti inimicos tuos.fo.219.c.j.

Tu mãdasti mãdata tua:custodiri nimis.fo.296.co.ij.

Tu parasti directiões:iudiciũ et iustitiam in iacob tu fecisti.fo.242.co.iiij.

Tu terribilis es ⁊ quis resistet tibi:ex tunc ira tua.fo.183.co.ij.

Tu scis improperiũ meũ et cõfusionẽ meã: et reuerentiam meam.fo.164.col.ij.

Tu vero odisti disciplinã:⁊ piecisti sermones meos retrorsum.fo.120.co.ij.

Tu vo de⁹ deduces eos i puteũ interitus. folio.131.columna.j.

Tu vero repulisti ⁊ despexisti:distulisti xp̄ꝫ tuũ.fo.222.col.ij.

Tu vero homo vnanimis:dux meus et notus meus.fo.130.co.j.

Tuus sum ego saluum me fac:q̃m iustificationes tuas exq̃siui.307.co.iiij.

Tuus est dies et tua est nox:tu fabricatus es auroram et solem.180.co.j.

Tui sunt celi ⁊ tua est terra:orbem terre ⁊ plenitudinẽ ei⁹ tu fundasti: aq̃lonẽꝫ ⁊ mare tu creasti.219.co.ij.

Tũc locutus es i visiõe sctis tuis:⁊ dixisti posui adiutoriũ i potentẽ:⁊ exaltaui electum de plebe mea.220.co.ij.

Tunc nõ cõfundar:cũ prospexero in omnibus mandatis tuis.296.co.iij.

Tũc exultabũt oĩa ligna syluarꝫ a facie dñi q꞉ venit:q̃m vẽit iudicare t̃rã.223.c.iiij.

Tũc dicẽt int᷑ gẽtes:magnificauit dñs facere cũ eis.325.c.ij.

Tũc repletũ ẽ gaudio os nr̃m:⁊ lingua nr̃a exultatiõe.325.c.iij.

Tũc loq̃tur ad eos i ira sua:⁊ in furore suo conturbabit eos.9.co.ij.

Tunc acceptabis sacrificium iustitie oblationes et holocausta:tunc imponent super altare tuuꝫ vitulos.folio.123.columna.iiij.

Turbatus ẽ a furore ocul⁹ meus:inueteraui inter oẽs inimicos meos.folio.16.columna.iij.

Turbati sunt ⁊ moti sũt sicut ebri⁹:⁊ oĩs sapientia eorꝫ deuorata estꝫ.272. co.iij.

Turbabũtur gẽtes et timebũt qui habitãt termios a signis tuis:exit⁹ matutini ⁊ vespere delectabis.150.co.iij.

Uacate et videte quoniã ego sum deus:exaltabor in gentib⁹ ⁊ exaltabor in terra.folio.111.columna.iij.

Uanum est vobis ante lucẽ surgere:surgite postq̃ sederitis qui mãducatis panem doloris.327.co.j.

Uana locuti sunt vnusquisq; ad proximū suū: labia dolosa i corde ꝛ corde locuti sunt. folio.28.co.iij.
Ubi sunt mie tue antique dñe:sicut iurasti dauid in veritate tua.fo.225.co.ij.
Ubi tentauerunt me patres vestri: pbauerūt ꝛ viderunt opera mea.237.co.iiij.
Uelociter exaudi me dñe:defecit spiritus meus.fo.355.co.iiij.
Uelut somniū surgētiū dñe:i ciuitate tua imaginē ipoꝝ ad nihilū redigeo.176. columna.iiij.
Ueni i altitudinē maris:tēpestas dimersit me.fo.161.co.iij.
Uenite exultemus domino:iubilem⁹ deo salutari nostro.fo.235.co.iij.
Uenite filij audite me:timorē domini docebo vos.fo.77.co.ij.
Uenite audite ꝛ narrabo oēs qui timetis deū:quāta fecit aie mee.153.co.iiij.
Uenite ꝛ videte opera dei:terribilis in ꝯsilijs super filios hoim.fo.152.col.ij.
Uenite adoremus ꝛ pcidam⁹:ꝛ plorem⁹ ante deū qui fecit nos:quia ipse est dominus deus noster.fo.226.co.ij.
Uenite ꝛ videte opa domini:q̄ posuit prodigia sup terrā:auferēs bella vsq; ad finem terre.fo.111.co.iij.
Ueniat mors super illos:ꝛ descendat in infernum viuentes.fo.130.co.j.
Ueniat illi laqueus quē ignorat ꝛ captio quam abscondit apprehendat eum:et in laqueum cadat in ipso.79.co.iij.
Ueniant mihi miserationes tue ꝛ viuā: q2 lex tua meditatio mea ē.305.co.iij.
Uenientes aūt venient cū exultatiōe portantes manipulos suos.326.co.ij.
Uēdidisti pplm tuū sine ptio:nō fuit multitudo i cōmutationib⁹ eorū.105.co.iij.
Uerbū iniquū ꝯstituerūt aduersus me:nūquid q̄ dormit nō adijciet vt resurgat: folio.99.colum.j.
Uerbo dñi celi firmati sunt:ꝛ spū oris ei⁹ ois virtus coꝝ.fo.74.co.j.
Uerba mea aurib⁹ pcipe dñe:itellige clamorē meum.fo.13.co.iiij.
Uerba oris eius iniquitas ꝛ dolus:noluit intelligere vt bñ ageret.fo.82.co.iij.
Uebra iniquoꝝ pualuerūt sup nos:ꝛ impietatib⁹ nris tu ppiciaberis.149.co.iiij.
Ueritas de terra orta est:ꝛ iustitia de celo prospexit.fo.211.co.iij.
Uerūtñ ppe timētes eū salutare ipius:vt inhabitet glia i terra nrā.fo.211.co.ij.
Ueruntamē vniuersa vanitas:omis hō viuens.fo.903.co.ij.
Uerūtñ preciū meum cogitauerunt repellere:cucurri in siti:ore suo bñdicebāt ꝛ corde suo maledicebāt.144.co.iij.
Uerūtñ deus redimet aiam meā de manu inferi:cū acceperit me.117.co.ij.
Uerūtñ deo subiecta esto aiamea:qm̄ ab ipso patientia mea.fo.145.co.ij.
Uerūtñ deus confringet capita inimicorū suorū:verticē capilli perambulantium in delictis suis.159.co.ij.
Uerutamen vani filij hoim: mendaces filij hoim in stateris:vt decipiant ipi de vanitate in idipm.145.col.iij.
Uerūtamen in diluuio aquarū multarū: ad eum nō approximabunt. 72.columna.ij.
Ueruntamē oculis tuis cōsiderabis:ꝛ retributionē pctōꝝ videbis.227.co.iij.
Uerūtamē in imagine ptrāsibit homo:sed et frustra conturbatur.95.co.ij.
Ueruntamē propter dolos posuisti eis:deiecisti eos dū alleuiarentur.176.co.iij.
Ueruntamē iusti cōfitebunt nōi tuo:ꝛ habitabūt recti cū vultu tuo.350.co.iiij.
Uespe ꝛ mane ꝛ meridie narrabo:ꝛ exaudiet vocem meam.130.co.iij.
Uiā iustificationū tuarū instrue me:ꝛ exercebor in mirabilib⁹ tuis.fol.209.co.ij.
Uiā fecit semite ire sue:ꝛ nō pepcit a morte aiarū eorum:ꝛ iumenta eorum i morte conclusit.fo.193.co.iiij.
Uiā iiquitatis amoue a me:ꝛ d lege tua miserere mei.fo.299.co.iij.
Uiam veritatis elegi:iudicia tua nō sum oblitus.folio.co.columna.iij.
Uiam mandatorū tuorū cucurri:cū dilatasti cor meū.fo.co.co.iiij.
Uias tuas dñe demonstra mihi:ꝛ semitas tuas edoce me.fol.56.col.iij.
Uias meas enuntiaui ꝛ eduxisti me:doce

me iustificatiões tuas.fo.299.col.j.
Uide hũilitatem meã τ laborẽ meũ:τ dimitte vniuersa delicta mea.58.co.j.
Uide humilitatẽ meã τ eripe me:qꝛ legẽ tuã non sum obl.tus fo.315.co.ij.
Uide qñ mandata tua dilexi dñe:in mi sericordia tua viuifica me.316.co.ij.
Uideãt pauperes τ letent̃:querite deũ et viuet anima vestra.fo.165.co.iij.
Uides qm̃ tu laborẽ τ dolorẽ cõsideras:vt tradas eos i manꝰ tuas.f.26.co.ij.
Viderũt te aque deus viderunt te aque τ timuerũt:τ turbati sũt abyssi.186.c.iiij.
Uiderũt ingressus tuos deꝰ: igressus dei mei regis mei q̃ est in sctõ.159.co.iij.
Uiderunt oẽs termini terre:salutare dei nostri.fo.241.co.iij.
Uidebũt recti τ letabunt̃:τ oĩs iniquitas oppilabit os suum.fo.274.co.j.
Uidebunt multi τ timebũt:τ sperabũt in domino.fo.95.co.j.
Uidebunt iusti τ timebunt τ sup eum ridebũt:τ dicẽt ecce hõ qui nõ posuit deũ adiutorẽ suũ.fo.125.co.j.
Uidi impiũ superexaltatũ:τ eleuatum sicut cedros libani.fo.88.co.iij.
Uidi preuaricãtes τ tabescebam:qꝛ eloquia tua nõ custodierunt.316.co.ij.
Uidisti dñe ne sileas:dñe ne discedas a me.
Uiduã τ aduenã interfecerũt:τ.f.81.co.ij.
pupillos occiderũt.fo.233.co.ij.
Uiduã eius benedicens bñdicam:pauperes eius saturabo panibꝰ.335.co.iij.
Uigilaui τ factus sum sicut passer:solitarius in tecto.fo.247.co.ij.
Uineã de egypto transtulisti:eiecisti gentes τ plantasti eã.fo.200.co.ij.
Uir linguosus nõ diliget̃ in terra:virũ iniustũ mala capiẽt in interitu.f.350.co.iij.
Uir insipiẽs nõ cognoscet:τ stultus non intelliget hec.fo.203.co.j.
Uiri sãguinũ τ dolosi nõ dimidiabũt dies suos:ego aũt spabo i te dñe.131.co.iij.
Uiriliter agite τ cõfortet̃ cor vestrũ:oẽs q̃ speratis in dño.fo.71.col.j.
Uirũ sanguinũ τ dolosum abhoĩabit̃ dñs: ego aũt i multitudie mie tue.14.co.iij.
Uirga tua τ baculus tuus:ipa me cõsolata sunt.fo.53.co.iij.
Uirgã ṽtutis tue emittet dñs ex syon:dñare i medio inimicorũ tuorũ.284.co.j.
Uisitabo in virga iniq̃tates eorũ:et in verberibus peccata eorũ.fol.221.col.iij.
Uisitasti terram et inebriasti eã:multiplicasti locupletare eam.fol.150.col.iiij.
Uitã petij a te tribuisti ei longitudinẽ dierũ in sclm̃:et in scl'ꝫ seculi.fol.47.co.ij.
Uiuit dñs et bñdictus deus meus:τ exaltetur deus salutis mee.fo.41.col.iij.
Uiuet anima mea et laudabit te:τ iudicia tua adiuuabunt me.fol.318.col.ij.
Ultiõẽ sãguinis suoꝝ suoꝝ q̃ effusꝰ ẽ:itroeat i ↄspectu tuo gemitꝰ ↄpeditorũ.198.c.ij.
Unã petij a dño hãc reqrã:vt ĩhitẽ i domo dñi oĩbus diebꝰ vite mee.f.61.col.ij.
Uniuerse vie dñi mĩa τ ṽitas:reqrẽtibꝰ testamẽtũ eiꝰ τ testimonia eiꝰ.f.57.co.ij.
Uoce mea ad dominum clamaui:voce mea ad dñm deprecatus sum.fo.355.col.j.
Uoce mea ad dominum clamaui:voce mea ad deum τ intendit mihi.fo.185.col.j.
Uoce mea ad dominum clamaui:τ exaudiuit me de monte sancto suo.f.11.col.ij.
Uocem meã audi ꝫm mĩaꝫ tuã dñe:τ ꝫm iudicium tuũ viuifica me.fo.314.col.iij.
Uolucres celi et pisces maris:qui perambulant semitas maris.fo.21.co.ij.
Uolũtatẽ timẽtiũ se faciet:τ dꝑcat.õẽ eoꝝ exaudiet:τ saluos faciet eos.f.361.c.iij.
Uolũtaria oris mei beneplacita fac dñe:τ iudicia tua doce me.fol.309.col.iij.
Uolũtarie sacrificabo tibi τ confitebor nõi tuo dñe:qm̃ bonum est.fo.127.col.iij.
Uos autem sicut hoĩes moriemini:et sicut vnꝰ de ꝑicipibꝰ cadetis.fo.205.col.j.
Uota mea dño reddã coram omni populo eius:preciosa in cõspectu dñi mors sanctorum eius.folio.290.columna.iij.
Uota mea dño reddã i cõspectu oĩs populi eiꝰ:i atrijs domꝰ dñi i medio tui hierusalẽ.fol.291.col.ij.
Uouete τ reddite dño deo vestro:oẽs q̃ in circuitu eiꝰ affertis mũera.f.184.co.ij.
Uox dñi ꝑparãtis ceruos τ reuelabit cõdẽsa:τ i tẽplo eiꝰ oẽs dicẽt gl̃ia.f.65.c.iij.
Uox exultationis et salutis:in tabernacu-

alis fustorū.fo.293.co.iij.
Vox dñi intercidētis flāmā ignis vox dñi concutiētis desertum:et cōmouebit do minus desertuꝫ cades.fo.65.colum.iij.
Vox dñi i virtute:vox dñi in magnificētia. 65.columna.ij.
Vox dñi cōfringentis cedros:ꝛ confringet dñs cedros libani.fo.eodem.colum.ij.
Vox dñi super aquas deꝰ maiestatis into nuit:dñs super aquas multas.65.co.j.
Vsqꝫ quo iudicatis iniquitatē:ꝛ facies pec catorum sumitis:fo.204.colum.iij.
Vsqꝫ quo dñe obliuisceris me in fine:vsqꝫ quo auertis faciē tuā a me.29.colū.iij.
Vsqꝫ quo deus ip̄operabit īimicꝰ:irritat aduersariꝰ nomē tuū in finē.179.co.ij.
Vsqꝫ q̄ exaltabit īimicꝰ meꝰ sup me:respi ce ꝛ exaudi me deꝰ meꝰ.30.columna.j.
Vsqꝫ quo peccatores dñe:vsqꝫ quo peccato res gloriabuntur:fo.235.co.j.
Vsqꝫ quo dñe irasceris in finem:accēdetur velut ignis zelus tuus.197.colum.iij.
Vsqꝫ quo dñe auertis in finē exardescet si cut ignis ira tua.223.col.j.
Ut annūciēt in syon nomē dñi:ꝛ laudeꝫ eius in hierusalē.249.columna.ij.
Ut annunciem omnes predicatiōes tuas: in portis filie syon.177.co.iiij.
Ut audiā vocem laudis:ꝛ enarrē vniuersa mirabilia tua.59.co.iij.
Ut auerteret irā eiꝰ ne disperderet eos:ꝛ p nihilo habuerūt terrā ꝯsiderabilē.267.j.
Ut audiret ꝯgemitꝰ cōpeditorū:vt solueret filios interemptorum.248.columna.j.
Ut cognoscamꝰ in terra viaꝫ tuā:in omni bus gentibꝰ salutare tuum.155.colū.j.
Ut cognoscāt qꝛ nomē tibi dñs:tu solꝰ al tissimus in omni terra.207.colū.iij.
Ut collocet eum cū principibus:cū princi pibus populi sui.285.columna.iij.
Ut cantet tibi glīa mea ꝛ nō cōpūgar dñe deꝰ meꝰ:i eternū ꝯfitebor tibi.67.c.iij
Ut custodiāt iustificatiōes eius:et legem eius requirant.264.co.j.
Ut confiteamur nomini sancto tuo:ꝛ glo riemur in lande tua.269.co.j.
Ut decipiant pauperem ꝛ inopem:vt tru cident rectos corde.87.co.iij.
Ut det illis hereditatē gētiū:opa manuū eius veritas ꝛ iudicium.281.colū.iij.
Ut exilaret faciem in oleo:ꝛ panis cor ho minis cōfirmet.256.co.j.
Ut erudiret p̄ncipes eius sicut semetip̄m ꝛ senes eius prudētiā doceret.261.c.iij.
Ut eruat a morte aīas eoꝝ:ꝛ alat eos i fa me.75.co.iij.
Ut educas panem de terra:ꝛ vinū letificet cor hominis.155.co.iij.
Ut faciant in eis iudiciū cōscriptū:gloria hec est oībus sanctis eiꝰ.370.colum.ij.
Utinā dirigant vie mee:ad custodiēdas iu stificationes tuas.296.co.iij.
Ut intingat pes tuꝰ i sanguine:lingua ca nū tuoꝝ ex inimicis ab ip̄o.159.col.iij.
Ut intereant in seculum seculi:tu aūt altis simus in eternum dñe.230.col.ij.
Ut iumētū factus sum apud te:ꝛ ego sem per tecum.177.co.j.
Ut liberentur dilecti tui:saluum fac dexte ra tua ꝛ exaudi me.140.co.iij.
Ut mitiges ei a diebus malis:donec fodea tur peccatori fouea.234.co.j.
Ut non loquatur os meuꝫ opa hoīꝫ:ꝑpter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.35.co.iij.
Ut notā faciāt filijs hoīꝫ potētiā tuā:ꝛ glo riā magnificētie regni tui.360.col.iij.
Ut ponāt i deo spē suā ꝛ nō obliuiscāt opꝫ dei:ꝛ mādata eiꝰ exquirāt.188.colū.iij.
Ut q̄d destruxisti maceriā eiꝰ:ꝛ vindemiāt eam oēs q̄ p̄tergrediunt eā.200.co.iij.
Ut q̄d deꝰ repulisti in finē:iratus ē furor tuus sup oues pascue tue.177.co.iij.
Ut quid dñe repellis oratiōnē meam:auer tis faciem tuā a me.217.colūna.j.
Ut q̄d dñe recessisti lōge:despicis i oppor tunitatibus in tribulatione.24.co.ij.
Ut quid auertis manū tuā ꝛ dexterā tuā: de medio sinu tuo in finem.179.colū.ij.
Ut videam voluntatem domini:et visitē templum eius.61.co.iij.
Vultꝰ aūt dñi sup faciētes mala:vt pdat de terra memoriā eorū.77.co.iij.
Uxor tua sicut vitis abundans:in lateribꝰ domus tue.328.columna.j.

Deo gratias.

Tabula materiarum ex glosulis excerptarum.

Abimelech quid interpretatur.folio.142.columna.ij.
Absalō quō iterpretaē.10.co.iiij.
Accedimus ad deum bonis studijs &c.76.col.iij.
Accedere ad deum non possumus:nisi ad nos accedat.168.co.ij.
Accusando se dñs miseretur.67.co.iiij.
Achis quid interpretatur.76.co.j.
Aduersitas affligit.71.co.j.
Affictio grauis est que a vicino igeritur.105.co.j.
Agar quid interpretatur.13.columna.iiij.
Agareni vnde dicti.206.co.ij.
Aleph doctrina interpretatur.295.columna.ij.
Alleluya quid interpretatur.284.colū.iij.
Alleluya quomodo interpretaē.259.co.ij.
Amalechite quid iterpretatur.206.co.iij.
Amatorum mundi non:sed contemptorum redemptor est christus.115.columna.iij.
Ambulare in corde quid est.245.co.j.
Anagoge vnde dicitur.4.columna.iiij.
Anima tranquilla et humilis sedes est dei.231.co.iiij.
Anima virtutibus sustentatur sicut caro ossibus.126.co.iij.
Anima desiderat deum multis de causis.146.co.iij.
Anima iusti ciuitas est dei.246.co.j.
Anime fidelis caput est mens.11.co.iiij.
Apostoli dicuntur nubes.187.co.j.
Apostoli & euangeliste celi appellati sunt.43.col.iiij.
Apostatare a deo peccando est maximum delictum.45.columna.ij.
Aranea nihil tabidius.94.co.j.
Arcus a longe trahit & occulte ferit.105.columna.j.
Arcus prauus quis est.195.co.j.
Arcus occulte:gladius aperte ferit.148.columna.ij.
Asaph quid interpretatur.3.co.iij.
Ascendere multorum est.54.co.iiij.
Assirij dirigentes interpretantur.fo.182.columna.iiij.
Assirij quid interpretantur.folio.199.columna.ij.
Assur quid interpretatur.206.co.iij.
Atria que dicuntur.355.co.ij.
Attentio in diuino officio adhibenda.folio.5.columna.iiij.
Audire auribus quid est.104.co.j.
Aures dei que dicuntur.14.co.j.
Auxilium est dulce quod in necessitate datur.23.co.j.
Ayn quid interpretatur.311.co.ij.
Babylon quid iterpretatur.312.columna.j.
Babylon dicitur ciuitas malorum.343.co.ij.
Basan confusio interpretatur.159.co.ij.
Beatificat solū deus eum qui ei obediuit.74.columna.j.
Benedicere deū q̄d est.60.co.ij.
Beneficia collata argumentum sunt futurorum.fo.143.co.ij.
Beth confusio interpretatur.297.colū.j.
Bona extra ecclesiam facta non prosunt.84.co.ij.
Bonorum initium confessio est peccatorum.181.co.ij.
Bonoꝝ amor maloꝝ odio ꝓbaē.316.co.iiij.
Bonorum genera tria.40.columna.iij.
Bonos faciūt duo.56.columna.iiij.
Bōitas dei sūma nō oib⁹ nota ē.174.iiij.
Breue est qđ durare nō pōt.85.co.ij.
Brucus quid est.262.co.iiij.
Cades scđm legis interp̄taē.66.co.iiij.
Cantus ad iocūditatē pertinet laudis.61.co.iiij.
Cāt⁹ vocalis vtilitas.5.colū.j.
Cantus ad laudē:psalmus ad bonā operationē pertinet.47.co.iij.
Canticum quare dicitur.92.co.ij.
Canticum in nocte quid est.101.co.iiij.
Canēdi atq̃ psallēdi modus.5.colum.iij.
Caph quid interpretatur.306.colum.j.
Carnales qui dicuntur.21.columna.ij.

Cassia fistula dicitur.108.co.iiij.
Catharacte que dicuntur.101.columna.iij.
Cedar quid interpretatur.319.col.iiij.
Cedri virtutes.130 .col.iiij.
Celestis hereditas que est.112.col.iij.
Cetus pisces capiēs decipit.257.co.iiij.
Cham quid interpretatur.fo.102.col.j.
Chanaā humilis interpretaṫ.260.col.iij.
Charitas in auro intelligiṫ.109.colum.j.
Charitatis perfectio.103.col.ij.
Charitatē nihil vicit ꝛ multa opaṫ.115.co.j.
Charitatē dilatat deꝰ ꝑ mala.59.colū.iiij.
Charitate nihil dulcius.157.col.iij.
Cherubin quid interpretaṫ.242.colū.iij.
Cherubin interpretatio.28. columna.iiij.
Chore quid interpretaṫ.3.col.ij.
Christus solus rex noster est.52.co.ij.
Christus salutare est dei.121.co.i.
Christꝰ est dei misericordia.134.colum.ij.
Christꝰ finis est ꝛ cōpletio legis.45.co.iiij.
Christi pcepta optēperādū est.118.col.ij.
Christi orō fideliū ē īstructio.35.colum.ij.
Christi nomē ī tota ṫra auditū ē.114.c.iiij.
Christi caro vna p psalteriū ꝛ citharā intel-ligiṫ.135.co.j.
Christi hūilitatē ꝛ patiētiā nobis p̄ oculis ponit.51.col.j.
Christianꝰ qbꝰ ḡdibꝰ pcedere dꝫ.98.co.j.
Christiani a xp̄o dicunṫ.fo.46.co.ij.
Christiani vnicornes dicunṫ.196.co.ij.
Christiani ficti magis decipiant q̄ aperti idolatre.fo.150.columna.iiij.
Chusi quid interpretatur.17.columna.ij.
Ciliciū quo pctōres vestiūṫ ē mortalꝭ caro.163.co.j.
Ciliciū vnde fit.80.co.ij.
Cithara ab iferiori reddit sonū.103.co.iij.
Clamor ad deum quid fit.134.col.j.
Clamor diciṫ aliqn̄ oratio.11. columna.ij.
Clamor ad deū nō ē voce sꝫ corde.70.c.iiij.
Colles vnde dicti.286.co.ij.
Columba felle caret.129.co.j.
Columba semper gemit:dilectionē tamē non amittit.ibidem.
Cōpūctiōis quatuor genera.326.colum.j.
Cōcinnare qd est.136.co.j.ꝛ.120.colum.iij.
Cōfessio laudis est ī bonis.80.colum.iiij.
Cōfessio pctōꝝ īitiū ē bonoꝝ.244.co.iij.
Cōfitēs ꝛ pēitēs donū spūsſcti hꝫ.123.c.j.
Consilium ecclesie quid.46.col.ij.
Consiliū nullū est cōtra dn̄m.74.colū.iij.
Cōsilio opꝰ ē nisi ī aduersis.fo.30.colū.j.
Cōsummatio rei diciṫ finis.29.co.iiij.
Cōuersio diuīa cā ē nr̄e ɔuersiōis.15.co.ij.
Coph qd iterpraṫ.fo.314.co.ij.in fine.
Cor nr̄ꝫ est os iterioris hoīs.fo.87.co.iiij.
Cor nr̄ꝫ quotiēs nos declinaṫ.96.co.iiij.
Corde curui qui dicuntur.149.colum.ij.
Corde recti pfecte intelligūtur.85.col.iiij.
Corpus stratum dicitur.15.columna.iij.
Culpa excitat culpam.165.co.iij.
D
Quid qd iterpraṫ.332.colum.j.
Dei respectꝰ auxiliū ē nr̄m.96.columna.iiij.
Dei filiꝰ altare ē dei.103.col.ij.
Dei v̄ba sagitte vocāṫ 108.co.ij.
Dei ira ignis dicitur.197.colūna.iiij.
Dei amor quid facit.185.co.iij.
Dei laus est vita anime 244.co.iij.
Dei amor carnalē ɔsumit voluptatē.177.columna.j.
Dei nomen dominus est.25.col.ij.
Dei aspectus auxilium est.25.col.iij.
Deleth quid interpretaṫ.299.col.j.
Deo debetur latria.159.col.iiij.
Deprecatio quid est.143.col.j.
Desideriū nr̄ꝫ ē clamor ad deū.143.col.ij.
Deꝰ quorūdā ē vēter ꝛ auaritia.106.co.iij.
Deus homines deificat.118.col.ij.
Deus tribus modis dicitur.fo.eo.colū.iij.
Deus omnia fecit verbo.74.columna.ij.
Deus neminem vult perire.15.colum.iiij.
Deꝰ coacta huitia nō diligit.127.col.iiij.
Deꝰ turbat ipsos:viduas defēdit ꝛ colligit.fo.156.co.iij.
Deū qs tērat.194.co.iiij.
Deū laudare nesciunt qui eum non vidēt nec intelligunt.49.columna.ij.
Deum timere quid est.77.co.j.
Deum inuocare quid est.346.co.iiij.
Diaboli potētia triplex est.173.colū.ij.
Dilectio v̄a sui ipiꝰ odiū ē pcti.28.colū.j.
Diligēs dn̄m gloriabiṫ in dn̄o.15.colū.iij.
Diplois quid est.279.colū.j.
Disciplinā dādo diligit nos deꝰ.41.co.iij.
Diuina virtꝰ qn̄ incipit adesse.17.col.iij.
Diuinitas in carne latuit:remissio pecca-torū in baptismo.38.colum.iiij.
Diuites non saturantur.52.col.j.

Diuitie i auro notāt: potētia i lapide p̄cioso: voluptas in melle ⁊ fauo.45.colū.j.
Dobet motus interpretat᷑.124.colūna.ij.
Dñs nr̄ q̄ a nobis exigit.155.co.ij.
Domino seruire regnare est.10.co.j.
Dormire it̄ medios cleros q̄d ē.157.co.iiij.
Ecclia electoꝝ dom⁹ dr̄.150.c.ij.
Ecclesia est filia syō.25.col.iiij.
Ecclia mons sctūs dr̄.9.col.iij.
Ecclia dr̄ citas tripl̄r.11.colū.j.
Ecclia sctā colūba dr̄.158.col.j.
Ecclesia sctā quare dom⁹ dr̄.14.co.iiij.
Ecclesie caput est christus.11.co.iiij.
Ecclie decor i duob⁹ cōsistit.109.colum.ij.
Ecclie p̄secutio triplex est.25.co.iiij.
Ethan quid interpretatur.5.co.ij.
Effraim q̄d interp̄tat᷑.142.co.ij.
Effraim fructificatio iterp̄tat᷑.
Effrata quid dr̄.332.co.iiij.
Egenus quis dicitur.167.co.iiij.
Egyptus quid interpretatur.189.colū.iiij.
Egritudo aliquando dicitur postulare medicinam.49.co.j.
Electi sunt hereditas dei.74.co.iij.
Eman quid interpretatur.3.co.ij.
Empireum vnde dicitur.367.co.iiij.
Endor quid interpretat᷑.207 co.j.
Epithalamium quid est.107.co.iiij.
Equus superbos significat.72.co.iiij.
Ereptio manifesta que dicit᷑.76.co.iij.
Erubescere pōt q̄ nō h̄z reuerētiā.81.co.iij.
Eruere ab inferno quid est.213.co.iij.
Esau quid interpretatur.343.co.ij.
Ethan robustus interp̄tat᷑.218.co.j.
Eternitas est cumul⁹ bonoꝝ.528.c.iij.
Eternitas numer⁹ est sine numero: nec trāsit numerando.93.co.j.
Excessus mentis q̄d dicit᷑.70.co.iiij.
Exultare sub lingua q̄d est.
Exultare ad corpus: letari ad aīam p̄tinet
Exultatio .97.co.ij
Exultatio ad corp⁹ ⁊ aīas p̄tinet.81.c.iij.
Exultatio quid est.235.co.iiij.
Falsi fratres per iudam significātur.150.co.j.
Fecit nos dñs dupliciter.52.columna.iiij.
Felicitates terrene somnia sunt. 332.columna.ij.
Fides sine dilectione non valet.folio.166. columna.iij.
Fides de hierusalē est deriuata ad alias orbis partes.113.co.iiij.
Fidelis duo vota.75.co.iij.
Fidelis q̄libet seruo cōparat᷑.100.colū.ij.
Fidelium consuetudo.65.co.iij.
Filius dei misericordia dei dr̄.114.col.iiij.
Framea gladius est.51.col.j.
Fratris cor q̄nō cognoscere potes.98.c.iiij.
Fum⁹ lachrymas p̄uocat.58.co.iij.
Fumus post exaltationē nullum vestigiū relinquit.86.co.iij.
Funib⁹ hereditatū diuidantur portiones. 34.co.ij.
Galaad quid interpretatur.142. columna.j.
Gebal quid interpretatur.206. columna.iij.
Gentes quare mare dicuntur. 179.columna.iij.
Genuflexio habet quo plus humilietur. 107.co.ij.
Geth torcular interpretat᷑.131.col.iiij.
Gimel retributio interp̄tat᷑.298.colum.j.
Gladiū euaginare quid est.87.col.iiij.
Gloria quid est.369.co.iiij.
Gloria stultorū quid est.370.col.j.
Gliari iniq̄tate pl⁹ ē q̄ eā exercere.124.c.ij.
Gradib⁹ sex ascēditur ad cognitionē trinitatis.209.co.j.
He quid interpretatur.folio.300. columna.j.
Hereditas vnde dicitur.fo.10. columna.iiij.
Hermon quid interpretatur.fo. 355.co.j.
Heth quid iterpretat᷑.303.co.j.
Hierl'm visio pacis iterp̄tat᷑.85.col.iij.
Hierl'm visio pacis interp̄tat᷑.149.col.iiij.
Hierusalem quid significat i quadruplicī sensu.4. co.iiij.
Hymnus tria habere debet.2.colum.iij.
Homo q̄diu malus est bonum facere non potest.51.co.ij.
Homo q̄ remedio cōuertit᷑.fo.150.col.iiij.
Hō q̄cq̄d h̄z mutuo accepit.86.colum.iij.

Homines terreni limus sunt.161.col.ij.
Hominum nouissima que sunt.176.co.iij.
Humanitas est dom⁹ christi.66.col.ij.
Humilitas xpi opimeru fuit.165.col.j.
Humilitas condimentum est oim virtutum.fo.142.col.j.
Humiliatio ex affictiõe procedit.90.c.ij.
Iacob supplãtator dr.332.col.j.
Iacula pueris nun⁹ ledũt.fo.129.columna.iij.
Iaumei frẽi iterp̃taf.206.c.ij.
Ignorãtie q̃nq3 daf veia.fo.82.columna.iij.
Immaculati esse debem⁹ intus:foris vero innocui.40.col.ij.
Impiorum via cõtritio dicif.31.col.iij.
Impius aiam nõ mortificat.88.col.ij.
Impij ide irridẽt vñ pij dolẽt.91.col.ij.
Impij hñt mōdica bona.80.col.j.
Impiorũ castigatio differt.176.col.j.
Impius non est gaudere.75.col.ij.
Impietas cũ euertif strepit⁹ fit.22.c.iiij.
Infelix ẽ q a deo nõ corripif.205.col.iiij.
Infernus puteus dicitur.131.col.ij.
Iniquus pacẽ nunq̃ habet.129.col.iij.
Iniquoꝝ detestabil̃ ꝯsuetudo.90.col.j.
Iniq̃tas pl⁹ sonat q̃ peccatũ.121.col.iiij.
Iniq̃tas est pecunia diaboli.175.col.iij.
Iniq̃tates nr̃e i quãtũ cõpõẽdũr.96.c.j.
Innocẽtia ẽ declinatio a malis.18.col.iij.
Innocẽtiã quis custodit.folio.88.col.iiij.
Inops quis est.20.col.j.
Insanabilior nemo est eo qui sibi sanus videtur.139.col.ij.
Inuocat quisq3 qd vult hre.126.co.ij.
Ionadab spontane⁹ interp̃taf.168.col.j.
Iordanis quid interpretatur:& quid significat.101.col.ij.
Ioseph q̃d interp̃tatur.199.col.ij.
Ioseph augmẽtũ interpretatur.186.c.iiij.
Ioth quid interpretatur.305.col.j.
Ira dei misericordia est.14.col.iij.
Isop⁹ aufert inflatione pulmonis.122.c.ij.
Iubilus quid est.112.col.iiij.
Iubilatio vera que dicitur.244.col.j.
Iudas ꝯfessio interpretatur.142.co.ij.
Iudas cõfessio est.115.col.j.
Iudea cõfessio interpretatur.185.col.j.
Iudicamur ẽm finem.132.col.iij.
Iudicatur cor ex verbis.127.co.ij.
Iudicium arcus dicitur.141.col.iiij.
Iusti anima sedes est sapientie.115.col.j.
Iusto cuiq3 spes est necessaria.134.col.j.
Iustorum proprium est tribulatio.78.columna.j.
Iustitia in duobus preceptis consistit.fo.77.columna.iij.
Iustitia hois que est.fo.212.col.j.
Iustitia est virtus cois.303.col.iiij.
Iustificatio opus ẽ iustitie.304.col.iij.
Labia iniqua q̃ sunt.319.co.iij.
Lachryme ad orationẽ sũt sicut pluuie ad semen.94.col.j.
Lamech q̃d interpretatur.folio.307.col.j.
Lana accipiendo & reddendo aquam non rumpitur.fo.172.col.ij.
Laus speciosa nõ ẽ in ore pctõris.125.c.ij.
Laudes nocturne q̃re sunt istitute.folio.146.col.ij.
Laudat ex necessitate qui pp aliũ laudat.127.columna.iiij.
Laudare deũ i cymbal̃ q̃d ẽ.371.col.iij.
Laudatur de⁹ in bonis.80.col.iiij.
Laudatio dei vera & integra.43.col.ij.
Letitia in corde querẽda vbi habitat de⁹ folio.13.col.ij.
Legis plenitudo ẽ charitas.fo.30.col.iij.
Lex euangelica q̃ cõtinet.96.col.j.
Lex vmbra est futurorum.264.col.j.
Libanus quid interp̃taf.230.col.iij.
Liban⁹ candidatio interp̃taf.88.col.iij.
Libanus candor interpretaf.65.co.ij.
Liber vite quis est.165.col.iij.
Lingua est malus indomabile membrum in toto corpore.77.col.iij.
Locusta quid est.262.col.iiij.
Macula quid est.358.col.iiij.
Madian declinãs interpretaf.fo.207.col.j.
Malus ad q̃d viuit.128.col.iij.
Mal⁹ tria concipit.19.col.ij.
Mali esse non dicuntur.94.co.ij.
Mali occasio sũt directiõis bonoꝝ.18.c.4.
Malorũ felicitas fouea est.234.col.1.
Malignus q̃si malo igne plen⁹.14.col.ij.

Malignantes vnde dicuntur.84.col.ij.
Manasses qđ interpretatur.142.col.j.
Mansuetus dicitur qui deū laudat i prosperis & aduersis.76.col.ij.
Manus opera significant.59.col.iij.
Martyr grece testis latine.142.col.j.
Martyres pena nõ tm̄ facit s; cā.81.col.ij.
Medicine officia sunt duo.18.col.iiij.
Melech qđ interpretatur.215.col.iij.
Melech qđ interpretatur.125.col.iij.
Mem quid interpretatur.308.col.ij.
Mendaciũ labor dicitur.350.col.ij.
Memoriale quid appellamus.248.col.ij.
Merces laboris nri visio ē dei.57.co.iiij.
Mira sunt & noua q̄ i carne xp̄s gessit.folio.36.col.ij.
Miserere ē misericorditer agere.62.col.j.
Misericordia pctā dimittuntur.201.col.j.
Moab quid interpretatur.142.col.ij.
Mores ex cõiunctu formãtur.40.col.iij.
Mortis proprietas.128.col.iiij.
Mortuus non habet amicũ.69.col.iij.
Mos propheticus.77.col.ij.
Mulus pigros et infecundos significat.folio.72.colum.iiij.
Nosse dicitur christus quia nosce facit.folio.8.col.ij.
Nũqđ interpretatur.309.col.ij.
Odium de innocente contra naturam est.folio.162.col.j.
Odium venenũ ē diaboli.foli.106.columna.ij.
Odium fraternum mors est aie.folio.128.columna.iiij.
Odire perfecte quid est.348.col.iij.
Odiẽdo iniq̃tatẽ dili3it iustitia.108.col.iij.
Offẽsio post veniã grauior ē pcedẽti.92.co.j.
Offerre nos deo quõ possumus.65.col.j.
Oleum tria prebet:sic & iustus tria debet prebere.125.col.ij.
Opa bona vel mala dicũtur filij.fo.2iiij.
Oratio quid est.143.col.iiij.
Oratio est triplex.6.col.ij.
Oratio non solum in labijs est:sed & in corde.62.col.i.
Oratio quid est.12.col.j.
Orationis effectus.143.col.iiij.
Orationis ad obsequium preparatio.folio.61.columna.j.
Orationis instantia fo.6.col.iij.
Orans pro alio pro seipso laborat.folio.8.columna.ij.
Parabola quid est.116.col.j.
Parabole q̄ dicunt.188.col.j.
Parturie quid est.19.col.ij.
Passer auis ē instabilis.27.co.ij.
Passionis xp̄i digna compensatio.folio.290.co.iiij.
Patiens quibus purgatur.140.col.iiij.
Patientie gradus.17.col.iiij.
Pauimẽtũ quasi de terra factũ.299.col.j.
Pauper quis est.29.col.j.
Pauper quis dicitur.167.col.iiij.
Pauper superbus non est pauper dei.fo.171.columna.iiij.
Pax non est in hoc seculo.66.col.j.
Peccatum mors est anime.298.col.j.
Peccatum primum per verbum factum est.fo.149.col.iij.
Peccatum fit tribus modis.56.col.iij.
Peccatum omne in suum redit actorem.folio.62.col.iiij.
Peccati medicina flagellum.93.col.iiij.
Peccata sicut plumbum deprimunt.folio.89.columna.iiij.
Peccata prius naturaliter remittũtur q̄ gratia infundatur.fo.104.col.ij.
Peccata quo vitentur exemplũ.34.co.iiij.
Pctā sunt aditus mortis.55.col.ij.
Pctõrum om̄e genus.168.col.iiij.
Peccatoris fouea que est.134.col.iiij.
Penas horret natura hũana.290.col.iij.
Penitẽtiam fructuosam post mortem & in inferno nullus agere potest.16.co.iij.
Perfectio est in pace.185.col.j.
Perfectio in duobus est.56.col.iij.
Periturus est qui male finierit nõ qui male vixerit.116.col.ij.
Persecutio seuitia est.177.col.iij.
Persecutorum tria genera.97.col.j.
Persecutorum tria genera.167.col.ij.
Peruersi vaniloquacitati vacãt.59.col.ij.
Pessimos imitans eius societate damnabitur.117.col.iiij.
Phe quid interpretatur.312.col.ij.
Philistijm qđ interpretentur.206.col.iij.

Pietas ad cultũ dei ptinet.59.col.iij.
Prauorum vsus.120.col.iiij.
Preceptis dñicis nõ ex necessitate sed voluntate obedire debemus.7.col.iij.
Predicans alta alte viuat.115.col.j.
Predicatores sunt nubes dei.85.col.j.
Prelatorum officium.112.col.iij.
Principes subsunt sacerdotib⁹.110.col.j.
Prodigia que dicuntur.111.col.iij.
Proficienti conuenit deductio de virtute in virtutem.14.col.iiij.
Prophetarũ mos.4.col.iij.
Prospera sũt a dextris: aduersa a sinistris. folio.72.col.iij.
Prosperitas est occasio superbiendi.folio.175.col.ij.
Prosperitas dissoluit.71.colj.
Proximus est omnis homo.28.col.iij.
Psalmus quid operatur.2.co.j.
Psalmus vnde dicitur.3.col.j.
Psalmus proprie melos dicit.3.col.j.
Psalmorum liber totius theologie est consummatio.4.col.iij.
Psalmorum per modulos quare nobis aptata sunt carmina.1.col.iiij.
Psalmorum canticu quid operatur.fo.2. columna.ij.
Psalmorum canticum quid est.ibidem
Psalmorum liber in quo cõsistit.4.co.j.
Psalmorum liber quid nos docet.ibidem
Psalmorum libri distinctio ibidem.col.ij.
Psalmis omnia discuntur.2.col.j.
Psalmodia quid est.2.col.iij.
Psalterium bonã opationẽ sigt.116.col.j.
Psallit bene qui bene viuit.75.col.iij.
Psallere iustoꝝ ad gaudiũ ptinet.19.c.iiij.
Pupilla ocli diligẽter custoditur.36.co.ij.
Pusillanimitas quid est.129.col.ij.
Raab qd interpretaẽ.214.col.iij.
Rectũ cor quis hꝫ.325.col.j.
Recti corde q̃ sunt.73.col.j.
Recti q̃ sunt.73.col.ij.
Rectores p boues designantur. folio.21.col.ij.
Regis salus salus est ppli.46.col.iiij.
Remissio petõꝝ ẽ pria sal⁹ aie.88.col.iij.
Res qd interpretatur 35.col.ij.
Reuereri quid est.97.col.iij.
Sabaoth iterpretatur exercitutũ. fo.55.col.iij.
Sabbatũ est triplex.229.col.j.
Sacra scriptura est cibus noster.folio.151.col.j.
Sacrificium quid est.46.col.j.
Sacrificiũ vetus dicit vult⁹.76.col.j.
Sacrificiũ ⁊ olocaustũ differũt.95.col.iij.
Sacrificiuꝫ laudis sacrificare quid est.folio.272.col.j.
Sacrificiũ gratum quod est.fo.125.col.iiij.
Sacrificia euangelica.fol.120.col.j.
Sacrificiorum veterum tria genera.folio. 119.columna.iiij.
Sade quid interpretatur.fol.313.col.ij.
Saluari nemo potest sine peccatorum remissione.71.col.ij.
Samech quid interpretatur.310.columna.ij.
Sancti vestimẽta dei dicuntur.folio.108. columna.iiij.
Sancti viri etiã aliorum querunt salutẽ. folio.123.col.j.
Sanctorum vite multe.146.col.iiij.
Sanctorum corda multis modis tribulantur.78.col.j.
Sapiens astutior erit flagellato pestilente.fo.125.col.j.
Sapienter nõ faẽ quod quis nõ itelligit. folio.115.col.j.
Sara quid interpretatur.15.col.iiij.
Saul appetitio interpretatur.124.col.ij.
Scutum vnde dicitur.15.col.iij.
Seculũ scli eternũ signat tp̃s.22.col.iiij.
Securi⁹ nihil q̃ sperare i deo.69.col.iiij.
Selmon vmbra interp̃taẽ.158.col.j.
Septenari⁹ nũer⁹ est numerus perfectionis.fo.29.col.ij.
Sermones dei qũo pcipim⁹.120.col.ij.
Sermonũ di suauitas aiaꝫ fouet.151.co.j.
Simulachrum quid est.287.col.j.
Syn quid interpretatur.316.col.iij.
Syna mons est.158.col.iij.
Syon speculatio interp̃taẽ.46.col.j.
Sobal quid interp̃taẽ.140.col.ij.
Societas bonorum appetẽda est malorũ fugienda.40.col.iij.
Soliloqoꝝ liber q̃re dr psalteriũ.2.col.iij.

Solitudines tres.129.col.
Spes fr̄a i deo oēs tiorē expellit.132.co.ij.
Spes q̄ differt affligit aiam.50.col.j.
Spes vtilis nō ē sine bono ope.84.col.iij.
Spē vite eterne q̄tuor euacuāt.62.c.iiij.
Sperare in dn̄o q̄ se ostēdūt.70.col.ij.
Spōsa sanct⁹ est quasi scriba.107.col.iiij.
Stult⁹ qui ē i culpa:sapiēs erit in pēa.51.
columna.iiij.
Subiectorum officium.112.col.ij.
Superbus cito corrūpitur.83.col.iiij.
Supbia q̄n̄q3 regt i oib⁹ mēbris.36.c.iij.
Supbia pfectionē impedit.139.col.j.
Supbia p naues significatur.114.col.iij.
Superbia in oculis ac supercilijs deprehē
ditur.245.col.iij.
Sustinēt ossa carnē:vtutes vero mentez.
folio.89.col.iiij.
Tabernaculum proprie est mili
tātiū.32.col.iij.
Tardū videt q̄d magno deside
rio queritur.167.col.iiij.
Tela nō p̄uisa graui⁹ feriūt.fo.
110.columna.iiij.
Tempus opportunum.72.col.ij.
Tempus pdim⁹ tripliciter.ibidem.
Temporalia vana sunt.95.col.ij.
Terra orbicularis est.115.col.iiij.
Terra q̄re dicta ē vita eterna.62.col.iiij.
Terra est triplex.20.col.ij.
Terrenis adherēs deū nō videt.14.col.ij.
Thabor quid interpretatur.219.col.iij.
Thanis ciuitas est egypti.fo.189.col.ij.
Tharsis quid interpretatur.172.col.iiij.
Thau quid interpretaf.317.col.iij.
Thoeth quid interpretaf.304.col.j.
Timor dei est gaudij.10.col.j.
Timor inordinatus pusillanimitas vocaf.
folio.129.col.ij.
Timor clauis est aurium.153.col.iiij.
Timor sine spe desperatio est.75.col.iij.
Timor dei frenum est peccati.82.col.iij.
Transeuntia despiciēda sunt.87.col.iiij.
Tribulatio dicitur vmbra mortis.folio.53.
columna.iij.
Tribl'atio aliq̄n noxo:aliq̄n dignis.55.c.iiij.
Tribulationem non patiens timeat.folio.
78.columna.j.
Tribulationū magnitudo:magnitudo est
premiorum.234.col.iiij.
VAu quid iterpretatur.folio.50.
columna.j.
Vbertas torrens voluptatis di
citur.fo.83.col.ij.
Verbum dei semper est cum iu
sto.fo.87.col.ij.
Verbum dei panis est anime.247.col.j.
Verbum proprie quid est.13.col.j.
Verbum dei cibus est iusti.1257.col.iiij.
Veritas dei vna est.28.col.ij.
Veritas est in reddēdo promissa.163.co.ij.
Veritates hoim̄ sunt multe.28.col.ij.
Via que ad mortē ducit lata est.103.col.ij.
Vias domini quis tenet.57.col.ij.
Vindicta pia que est.43.col.j.
Vindicta gloriosa que est.ibidem.
Vindicta pena est peccati.fo.89.co.iij.
Virtutes sunt adit⁹ vite eterne.55.col.ij.
Virtutis defectus senectus.169.col.ij.
Virtutibus decem ad tria domini perue
nitur.32.coli.iij.
Vita eterna est hereditas noui testamen
ti.28.1.col.iiij.
Vite viā quō custodire possum⁹.92.col.iij.
Vitul⁹ q̄lis q̄rebaf i sacrificio.165.col.ij.
Vltionem non debemus querere de inimi
cis.97.col.ij.
Vnicus plus amatur.58.col.j.
Voluntas dei est veritas.282.col.j.
Voluntas bona sine operibus nō sufficit:
cū habeat copiā bene operādi.40.co.j.
Volūtati diuine nullus resistere p̄t.74.
Voluptas carnalis i lūbis est.90.col.ij.
Voluptate/curiositate/⁊ supbia conclu
dūtur omnia vitia.21.col.iij.
Votū d̄r q̄n volūtarie factū.51.col.iiij.
columna.ij.
Vota cōmunia que sunt.184.col.iij.
Vota propria que sunt.ibidem.
Y Ditum q̄d interp̄tatur.3.col.ij.
ydumea quid interpretatur.fo
lio.142.col.ij.
Z Abulō q̄d interp̄taf.60.col.j.
Xai q̄d iterp̄taf.302.col.j.
Xiphei q̄d iterp̄taf.126.col.iiij.

¶ Finis.

Iacobus Vuimphelingus Sletſtatenſis Vniuerſis optimarum literarum cultoribus fe licitatem.

Ludolphus Saxo ſacratiſſime religionis Carthuſienſium apud nobilem Argentinam alumnus: perſpicaciſſimo ingenio: exactiſſima diligentia: cumulatiſſima doctrina: ſuauiſſima nobiliſſimaqꝫ lucubratione Dauiticorum carminum interpretationem enucleatiſſime complexus eſt: adeo vt haud facile ceteris (cum eorum venia loquar) qui ante eum in eoſdem pſalmos expoſitiones tradiderunt minus vtilem eccleſie fructum iudicandus ſit attuliſſe. Nam is ſeſe priores Dauitice lire diligentiſſimos interpretes Hieronymum/ Auguſtinum/ Caſſiodorum/ Petrum Lonbardum/ et quotquot huic labori inſudauerunt non modo vidit et legit: ſed et ſententias eorum tanꝙ amenſſimos flores et ꝙ vtiliſſima grana ſapienter ac compendioſius introſeruit. In primis quid ſibi tituli velint: quid argumentum et materia: quid intentio: quid ſententia generaliter et ſpeciatim pre ſe ferant. ita breuiter et aperte determinat: vt vix ſimilem legas: qui ſub pſalmorum vmbra eternam temporalemqꝫ Chriſti natiuitatem: vite ſanctimoniam/ perſecutiones/ tormenta/ mortem/ ac reſurrectionem: ceteraqꝫ id genus myſteria tam luculenter diſſeruerit et explicarit. Ipſos quoqꝫ verſus qui nonnunꝙ videntur in cortice nequaꝙ ſibijnuicem coherere: ſubtiliſſimis connectentium gloſarum vinculis ſcitiſſime peritiſſimeqꝫ iungit et continuat. Ad calcem deniqꝫ pſalmi cuiuſlibet deuotam concinnamqꝫ et ipſi pſalmo conſonam oratiunculam obſeruate curioſeqꝫ ſuperaddit. Neqꝫ nimium litere que occidit deditus eſt: nec typicis ita ſenſibus innititur vt literalem neglexiſſe videatur: ſed quemcunqꝫ ſenſum magis ad rem accomodatum: vtilem ac neceſſarium preſenſit: eum caute: ſolicite et religioſe proſequitur. Nec tam accurata ſacratiſſimorum myſteriorum elucidatione contentus fuit: niſi etiam intimo quodam maxime deuotionis ardore humana ſurſum corda rapere et vehementer inflammare conaretur. Quippe qui non ſolum ſymbolice et literatorie (quam ſcholaſticam aut ſpeculatiuam vocant) predoctus: ſed et myſtice theologie ꝙ expertiſſimus fuit. Quod ſi noſtro teſtimonio candide lector huius pſalmorum interpretationis excellentia tibi perſuaſa non fuerit: periculum facito ex altero quodam libro dulciſſimo preſtantiſſimoqꝫ: cuius idē noſter Ludolphus auctor eſt: quem vitam Chriſti titulo inſigniuit. Offendes nimirum ſingularem doctrinam deuotiſſimi prīn: et re ipſa comprobabis Ludolphum nulla priuata laudatione nunc indiguiſſe. Inde noſtro tandem ſeculo (quo tot obſtruſa et abdita diu volumina in lucem prodeunt) miſerta plurimū diuina benignitas: nequaꝙ paſſa eſt hoc Ludolphi ſaluberrimum opus: cū magno religionis nr̄e diſcrimine diutius latere: aut forſitā obliterari.

Ex
Spiris Kalē. Januarij.
Anno virginei pt⁹.
Mccccxcj.

Descripta in prologo.

In prologo describunt.

- Laudes et salutares psalmorum effectus.
- Utilitas intelligentie eorum.
- Utilitas deuote eos legentium et decantantium.
- Pericula indeuote legentium aut decantantium psalmos.
- Tituli ratio. Librum esse vnum duntaxat.
- Dauid auctorem fuisse:non Asaph:yditum et ceteros.
- Numerus psalmorum:et mystica eius numeri significatio.
- Modus procedendi:et de quadruplici sensu.
- Cur psalmi in ecclesia frequentantur.
- Utilitas et effectus cantus vocalis.
- Modus psallendi.
- Attentio inter psallendum ꝙ vtilis sit viris ecclesiasticis.
- Ad orationem qualiter homo se debeat preparare.
- Orationis instantia et sedulitas.

In ipsa expositione Verba psalmorum signo Parenthesis includuntur,ut secernantur ab alijs,nec tamen truncata ut facilius legas.

Sicut olim
manna habuit
delectamentū &
omnē saporem
suauitatis: sic
carmen huius
libri habet oē
spirituale documentū: et est gruer
tibile ad omnē sensum cuiuslibet
intentionis. Cum in choro canit:
tūc sunt verba ecclesie deū laudā
tis. Cū a iustis canit: tūc sunt ver
ba gratias agentis. Cū a pecca-
tore recitatur: tūc sunt verba ve-
niā deprecātis. Cū pro defunctis
decantat: tunc sunt verba aīe de
supplicio ad deum clamantis. Et
quocūq; se intentio canentis ver
tit: mox se sensus huius libri af-
fectui canentis cōformabit. Cum
benedicente benedicit: cum male
dicēte maledicit. bñdicit membra
christi: maledicit mēbra diaboli.
Utile autē et salubre est intellige
re qd nunq̄ cessamus decantare.
Auget quippe deuotionē intelli-
gētia: & dū intelligitur qd cātat
mēs per intellectū obligata non
euagat. Intellect⁹ quoq; cantan
tiū mēti christū i singul' psalmis
facit presentē quē dū3 intellectu
et ore decantant: procul dubio attē
tius amāt. Dū cogitas psalmos/
christus in mente tua est. Dū ore
decantas/christus in ore tuo est.
Dum meditaris psalmos: hāc ex
meditatiōe capies fructū/vt in
ipsis tibi vtrumq; occurrat testa
mentum. Psalmorum deuotio pre
Psal- sentiam christi conciliat: An-
morū gelorum congratulationem ge-
deuo- nerat: ignitos mentis affectus
tio qd suscitat: mala purgat: demones
opera superat gladio spiritus quod est
tur. verbum dei: quia deuotionem
psallentium sustinere non pos-
sunt. Psalmorū radices nō in ter
ra sed in celo fixe sunt: qz ibi est
christus qui omnium psalmorum
materia est & intentio. Ibi est cō
uersatio ecclesie/que christi cor-
pus est: que etiā p maxime psal-
morū partē cōtinet. Deuotionem
psallendi docet apl's cum dicit. i. Cori.
Psallā spiritu psallā mēte et de- xiiij.
uotiōi psallentiū cōgratulationē
angelicā adesse docet psalmista q̄
ait. In conspectu angelorum psal
lā tibi. Qz psallentib⁹ admisceri Ps. c-
sancti angeli soleant/manifestat xxxvij.
psalmista vbi ait. Preuenerunt Ps. lx
principes. i. angeli cōiūcti psallē- vij.
tibus. Unde cauēdū est ne pp̄ter
nostrā desidiā angeli recedāt. Si
eni boni spūs se a nobis elōgaue
rint: impetū malorū quis sustine-
bit? Cauendū est ne etiā maledi-
ctionē incurramus pphete dicen
tis. Maledictus omnis q̄ opus Hiere.
dei facit negligēter. Dignus quip xlviij.
pe est vt mens nostra cōcordet cū
voce qñ ad diuinū opus assistim⁹
& cum diligentia a presentib⁹ vni
uersis q̄sq; se retrahat: & diuinis
inhereat vt celestia ei dona reue-
lentur. Nihil enim est in hac mor
tali vita in quo possimus famula
rius inherere deo q̄ in laude di-
uina. Psalmorum deuotio spiri-
tui sancto mentē preparat: & om-
niū gratiarum dona infert. Un- Greg.
de Gregorius. Spūs dei pphe-
tarū mentib⁹ nō semp presto est
quatenus cū spiritum prophetie
nō habēt/sed hūc cognoscant ex
dono dei habere cu3 habēt. Unde Heli-
propheta Heliseus cum de futu- seus.
ris requisitus esset: et prophetie
spiritum sibi deesse cognouisset:
psalterium sibi fecit applicari vt
pphetie spirit⁹ ad eū per laudes
psalmodie descenderet: atq; eius
aīm de futuris repleret. Uox et-
enim psalmodie cum per inten-
tionē cordis agit: p hāc omnipo-

tenti deo ad quem iter paratur: vt
intente menti: vel prophetie myste
ria: vel compunctionis gratiam
infundat. Unde ps. xlix. scriptum
est. Sacrificium laudis honorifica
bit me: et illic iter quo ostendam
illi salutare dei. In sacrificio igi
tur diuine laudis fit ad Jesum
iter ostensionis: quia dum per psal
modiam compunctio infunditur:
via nobis in corde fit: per quam in
fine ad iesum peruenitur hec Gre
go. Nullus itaque mortalium po
test vel verbo explicare: vel ani
mo comprehendere psalmorum vir
tutem: si non superficie labiorum tantum sed
intenta mente et puro corde in di
uina laude canantur. In psalmis
enim inuenies (si intente non ce
leriter perscruteris) tam intimam ora
tionem qualem non poteris per te ipsum
vllatenus excogitare. In psalmis
inuenies intimam confessionem
peccatorum tuorum: et integram
deprecationem diuine atque dominice
misericordie. In psalmis inueni
es presidium contra aduersitatem omnium
rerum que tibi accidunt: et intimam gra
tiarum actionem de omnibus. In psal
mis confiteris infirmitatem tuam atque
miseriam et per hoc prouocabis dei
misericordiam. Omnes enim vir
tutes in psalmis reperies: si a
deo merueris vt tibi psalmorum
virtutem reuelet. Et ideo non est
tibi opus vt per diuersos libros
animo diffundaris. In psalterio solo
vsque ad obitum vite habes ma
teriam legendi: scrutandi: et do
cendi. In quo inuenies prophe
ticos / euangelicos: apostolicos
et omnes diuinos libros spiritua
liter ac intelligibiliter ex parte ta
ctos atque descriptos: et priorem
atque secundum aduentum domi
ni ibi prophetatos. Incarnatio
nem quoque ac passionem resurre
ctionemque atque ascensionem domini: et omnes

virtutem diuinorum in psalmis inue
nies si intima mente perscruteris:
et ad medullam intimi intelle
ctus per dei gratiam perueneris. Unde de
laude psalmorum et salutaribus eo
rum effectibus sic dicit Augustinus.
Alia sunt que prophete tradunt: alia Augu
que historici. Lex quoque alia, puer stinus.
biorum: et alia commonitio. Psalmo
rum vero liber quecunque vtilia sunt
ex omnibus continet: futura pre
dicat: veterum gesta commemorat. le
gem viuentibus tribuit: gerendorum
statuit modum. Et vt breuiter dicam
communis quidam et bone doctrine the
saurus est: apta singulis neces
saria subministrans. Ueteribus nam
que animarum vulneribus nouit mederi.
Sed et recentibus velocissimum
solet adhibere remedium: atque in
actis perseuerantiam scit salutis
exhibere. Sed et vniuersis pari
ter passionibus subuenire. que domina
tionibus varijs animas augent. Et
hoc fit modulatione quadam et dele
ctabili canore humanum animum
ad pudicitiam prouocante. Cum qui
dem spiritus sanctus videns obluctan
tem ac resistentem ad virtutis viam
humani generis animum: et ad de
lectationes vite huius magis in
clinari quam ad virtutis rectum iter eri
gi: delectabilibus modis cantile
ne vim sue doctrine permiscuit: vt
dum suauitate carminis mulcetur
auditus diuini sermonis pariter
vtilitas inseratur. secundum sapientes
qui si quando vsus poposcerit:
austeriora medicamenta egris of
ferre mortalibus: ne eger vtilita
tem pro austeritate refugiat: ora
ac summitates poculi quo reme
dium porrigant melle circumli
niunt. Propterea ergo psalmo Psal
rum nobis per modulos apta morum
ta sunt carmina: vt vel etate pro mo
pueri: vel qui adolescentes sunt dulos
moribus quasi cantilena qua quare

nobis dam psallentes videantur de aprata lectari. Reuera enim animas il luminant ac mentem. Psalmus trāquillitas aiarū: est signifer pacis: perturbationes vel fructus cogitationum cohibens: iracundiam reprimens: luxum repellens: sobrietatem suggerens: amicitiam congregans: adducens in cōcordiam discrepantes: reconcilians inimicos. Quis enim vltra inimicum ducat eum cum quo vnam ad deum psalmi emiserit vocem? Ex quo intelligitur: quia (quod omnium bonorum maximū est) charitatem psalmus instaurat: coniunctionem quandam per consonantiam vocis efficiens: et diuersum populum vni⁹ chori p concordiā cōsona modulatione cōsocians. Psalm⁹ demones fugat angelos ad adiutorium inuitat. Scutū enim in nocturnis terroribus: diurnorūq; requies est laborū. tutelā pueris: iuuenibus ornamentū: solamen senibus: mulieribus aptissimus decor: desertas habitare facit vrbes: sobrietatem docet. Incipientibus primū efficitur elemētum: pficientibus incrementum: perfectis stabile firmamentū: totius eccłie vox vna. Psalm⁹ solēnitates decorat: psalmus tristitias que propter deum est mollit. psalmus etiam ex corde lapideo lachrymas mouet. Psalmus angelorum opus est. exercitium celestium: spirituale tymiama. O vere admirandi magistri sapiēs institutum: vt simul et cātare videamur: et qđ ad vtilitatē anime pertinet doceamur. Quid autem est qđ nō discaē ex psalmis? Non ois magnitudo virtutis? Nō norma iustitie? Non pudicitie decor? Non prudentie cōsummatio? Nō penitētie modus? Non patientie regula? Non omne quicquid dici potest bonum pcedit ex ipsis? dei scientia perfecta. prenunciatio christi in carne venturi. et cōmunis resurrectionis spes: suppliciorum metus: glorie pollicitatio: mysteriorū reuelatio. Omnia prorsus in his velut magno quodā et cōi thesauro recondita atq; conferta sunt bona. Et iterum cā ticum psalmorum animas decorat: expellit tenebras: efficit sanctitatē homini petōri: est refectio mētis: delet pcā: simile est eleemosynis sanctorum. Auget fidē sicut sol illuminat: sicut aqua sctificat: sicut ignis peccatum exurit: sicut oleum defluit. Oleū est misericordie: sol letitie: pars angelorū electa: deū ostendit: diabolum offendit. Volūtatē illicitam extinguit: asperitatē eijcit: oēs feruorē deprimit: iracūdiā frāgit: laus dei ē assidua: sile est melli. Canticum psalmorum carmen est electum apud deū. oiē pctm expellit: vinculum charitatis emēdat. omnia penetrat: oia suffert: oia implet: omnia docet: omnia significat: aiam magnificat: turrim excelsam edificat os purificat: cor letificat: hominē deificat: sensus aperit: omne malum occidit: perfectionem instruit excelsa demonstrat: desiderium regni celestis donat: pacem inter corpus et animam facit: ignem spiritualem in corde succendit: contra omnia vitia sollicitudo: certamen bonum est. quotidie radices omnium malorum expellit. Sicut lorica induit: sicut galea defendit: spes est salutis: ɔsolatio dolorum: protectio laborū: notitia veri luminis: fons sanctitatis. Dominē iuuenē castigat: regnū celorum sup terras dat: tediū anime tollit tuba est mirabilis. Qui diligit canticum psalmorum assiduum: non potest amare peccatum.

Psalmi sūt carmina.

Psalm⁹ qđ opat.

Psalmis omnia discūt.

Psalmorum cāticum qđ operat.

Psalmorum cāticum qđ est.

Qui habet laudem dei in corde
suo postremo apud deum gaude
bit: et aiam suã in celo viuificabit
[Cassio] in secula sclorũ. Un ie τ Cassiodo
[dor⁹.] r⁹. Psaliendi vtilitas tristia cor
da consolatur/gratiores mentes
facit/fastidiosos oblectat/iner
tes exsuscitat/ad lamẽta peccato
[Psal] res inuitat. Et iterum psalmodia
[modia est] est consolatio flentium cura dolẽ
[qd est] tium: sanitas egrotãtium: anime
remedium: τ miseriarum oim suf
[Titul⁹] fragium. ¶ Est autem libri hu
[libri.] ius titulus talis. Incipit liber
hymnorũ vel soliloquiorũ pphe
te de christo. Liber dicit nõ libri:
contra eos qui dicant plures esse
libros: ppter quinq̃ distinctiões
psalmorũ que fiunt per fiat fiat.
Sed licet sint quinq̃ distinctio
nes: non tamen quinq̃ libri di
cendi sunt sed vnus. Unde in ca
pite libri scriptũ est τc. nõ dicit li
brorũ: et in actibus sicut scriptũ
[Ps. xxx] est in libro psalmorũ: non dicit li
[ix.] bris. Dicitur aũt hymnorũ: qz to
[Actu.] tũ illud opus ptinet ad laudẽ dei.
[i.] Hymni eni sunt cant⁹ laudes dei
[Hym] continentes. Si sit laus et nõ sit
[n⁹ tria] dei non est hymnus. Si sit laus
[habe] dei τ non cãtetur nõ est hymn⁹.
[re d3.] oportet ergo vt si sit hymnus ha
[Soli] beat hec tria et laudem: et dei
loquio et canticum. Dicitur etiam solilo
[r⁹ li] quiũ: quasi solius spiritus san
[bera] cti eloquium: qz in eo solus spiri
[re dr.] tus sanctus sine vllo humano in
genio vel auxilio loquitur. David
Teñ ppbetarũ eximi⁹ dignior mo
do q̃ alij quasi tuba spũssancti
pphetauit. Alij nãq; prophete p
quasdã rerum imagines scz per
somnia ac visiones prophetaue
runt. David autẽ solius spiritus
sancti instinctu sine omni exterio
ri amminiculo prophetauit. Uel
dicuntur soliloquia quasi solo de
christo eloquia. Nõ qz de christo
loquuntur soli psalmi: sed qz di
gni⁹ τ manifesti⁹ loquãtur de il
lo q̃ pphete ceteri: sequit pphe
te p excellẽtiam scz dauid. Cũ eni
dicitur pphera sine adiectione p
prij nominis intelligitur dauid.
Ut cũ dr̃ apostol⁹: itelligit paul⁹.
Et cũ dicit vrbs intelligitur Ro
ma. Hec autem dicit contra eos
qui dicunt plures fuisse psalmo
rum scriptores vel auctores scz
Asaph. ydithũ τc. quia noia eorũ
ponũtur in titulis sed illi aucto
res psalmorũ non fuerunt prout
statiz patebit. Et subditur de chri
sto. Ecce de quo agunt soliloquia [Materia li bri est xp̃s.]
de christo scz toto .i. capite et cor
pore: sponso τ sponsa. Communis
ergo materia toti⁹ huius opis est
christus tripliciter accept⁹ .i. scdm
diuinitatẽ: scdm humanitatẽ: τ scdm
corpus eius qd est ecclesia. Intẽ
tio est homines in adã deforma
tos: christo nouo homini confor
mare. Liber ergo iste liber psal
morum vel psalterium appella
tur: quod nomẽ accepit a qdã mu
sico instrumẽto qd hebraice nablũ
grece psalteriũ: latine organũ di
cit: qz sanct⁹ dauid dulce myste
rium huius pphetie dulci sono
dulci organo .i. psalterio voluit de
clarare. Unde ab illo instrumen
to ad litterã ideo liber iste noia
tur: qz ad vocẽ illius instrumenti
dauid canebat psalmos ante ar
cham: volens enim magnificare
cultum templi ad honorem dei
cum archam de sylo reduceret
plura milia cantorum musicis
instrumentis deum laudantium
et similiter ianitores constituit.
Et cantoribus quidem quosdam
alios proposuit: quibus omnibus
yditum Asaph. ethan. Emã pre
fectos adhibuit. Ianitoribus ve
ro filios Chore prefecit. quorũ no
mina Esdras frequẽter in titulis

posuit: tum pro honore mysterij: tum propter nominum interpretationes. Ipse quoq; dauid cũ psalterio modulãs ante archam in tabernaculo: ad diuinum cultũ ceteros inuitauit. Et quemadmodum singule modulatiões illius instrumẽti vocabantur psalmi: ita ⁊ singule particule hui⁹ libri vel clausule iuxta spiritualẽ quoq; intelligẽtiã in psalterio ⁊ nõ in alio instrũo modulabatur: ⁊ ab illo instrumento liber nomen sortit: qr sicut illud instrũm decẽ chordas habet: et sonũ a supiori reddit p tactũ manuũ. Unde ⁊ dicit a psallin grece qd est tangere latine: ita liber ille docet obseruantiã decẽ mãdatoꝝ: ⁊ nõ pro terrenis: sed pro celestib⁹ que sursum sunt bene operari. Unde tota nostra opatio tendere debet ad superiora: ⁊ ꝑpter illa fieri vt semp dicamus osanna in excelsis: ⁊ sursum corda: et pmũ querere regnum dei. Et quia psalmus proprie dicit melos qd p motũ et laborem manuũ ex psalterio procedit: ideo sepe pro bona operatione ponit que sine labore fieri non potest. Qd autẽ psalmus ex motu digitoꝝ ⁊ cõsonãtia vocis fieri solebat (pcutiebat enim chordas et organa resonabat: ⁊ cum organo pariter ipse verba cantabat) hoc significat q in nobis cõsonare debet bona operatio ⁊ laudatio. Igitur asaph: yditũ, et ceteri huiusmodi non fuerunt auctores psalmorum sed prepositi artificibus q psalmos personabant tribus modis: vel humana voce: vel musicis instrumẽtis: vel communiter vtroq; modo. Et hoc dupliciter: vl' post vocem instrumẽto: vel post instrumentum voce. Psalmus autem est instrumenti sonus. Canticum vero humane vocis cantus in laudem dei. Psalmi quoq; canticum

Psalmus vñ dicitur.

Psalmus prope melos dicit.

cum post instrumentum vox: sed cantici psalmus cum post vocem instrumentum. Istos ergo cl. psalmos spiritu dei reuelante sanctus dauid composuit: et licet quidam psalmi aliorum nominibus intitulentur non ideo factum est q ipsi psalmos cõposuerũt: sꝫ ꝑpter officia vt honorẽ de ministerio sumerẽt. Uel ꝑpter mysteria que ex interpretationib⁹ noim accipiunt: ad que sermo sequens ptinere videtur. Unde ad maiorem euidẽtiã interpretationes noim quorundã videamus: per quas subiectorum psalmorũ panduntur intellectus. Yditum interpretatur transiliens eos. i. remanens in mundo: herentesq; terrenis de quo transiliente agitur in psalmo. xxxviij. qr est de eterna beatitudine: et docet a dilectione seculi ad legem dei: et inde ad eternitatem mente transilire. Unde dicitur canticum dauid pro yditum: id est trãsiliente. Transilire debemus et veri transitores esse de malis ad bona: de bõis ad meliora: de instãtib⁹ ad nouissima: de temporalibus ad eterna. Primo conuersione. Secundo cõuersatione. Tertio consideratiõe. Quarto imitatione. similiter intellige de alijs psalmis qui de yditũ intitulantur. ¶ Chore interpretatur caluaria: qui fuit locus dominice passiõis. Uñ per caluariã xpi passio intelligitur. Filij ergo chore sunt filij passionis filij crucis qui trophеum christi. i. signum crucis in fronte cordis ⁊ corporis susceperunt: et in cruce domini nostri iesu christi cum apostolo gloriantur: et similiter quos deus hic affligi permittit castigans tãq̃ filios vt sint filij chore: id est passionis: vt discant appetere spiritualia et eterna. Et ex his talibus attribuitur intellect⁹ psalmi. xlij. ⁊ sequunt plus

Yditũ qđ interpretatur.

Chore qđ interpretatur.

tes alij. Sepe intitulāt psalmi cū hac adiectione: filijs chore.i.christi et passionis eius: vt inculcetur nobis iugis memoria dominice passionis. Asaph hebraice: latine cōgregatio: grece synagoga interpretat. Et licet cōgregatio sit q̄rūcunq̄ collectio: proprie tamē synagoga dicit congregatio populi filiorum israel. In cuius persona scḋm partem fideles ꝓpter certius testimonium loquitur propheta in ps. xlix. p quā magis cōfutantur increduli iudei: qui iam sibi cōtra hoc quod prius agebat testatur vt credibilius sit. Et sequūtur plures psalmi alij de Asaph intitulati. ¶ Eman iterpretatur frater eius. Fratres autē christi hi sunt q in cruce gloriant. sicut apostolus qui ait. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dn̄i nostri iesu christi. q sunt veri israelite.i. deum videntes: sicut ad literam eman fuit israelita. De hoc agit in ps. lxxxvij. qui dicit intellectus eman israelite.i. illorum qui sunt fratres christi in cruce gloriātes et deum videntes. Uel Eman esraica dicit id ē aduena dr̄ eū fuisse qdā de partibus orientalibus scilz de esra. Et sic est intellectus qui illorum se aduenas et peregrinos reputant in hoc mūdo: qr nō habemus hic manētē ciuitatē sz futurā inqrimus. ¶ Ethan interpretatur robustus: qd nullus est nisi in spe ꝓmissionis dei: per quā nemo digne supplicans decipit: qd verus israelita itelligit. De hoc agit in ps. lxxxviij. qui dicit itellectus ethan israelite id est robusti qui vere deum videt. Ut dicit Hieronymus. Nihil felicius christiano cui regnum celorum promittitur: nihil periculosius cum semper de statu periclitatur: nihil fortius cuz ab eo diabolus vincit: nihil ifirmius cum a carne sua vincitur. De his ergo premissis plerunq̄ in titulis psalmorum fit mentio: tum pro officij reuerentia. tum pro nominis interpretatione. De alijs vero que in psalmorum ponūtur titulis / in suis specialiter patebit locis. Omnes igitur. cl. psalmi merito ipsi dauid attribuūtur prout supra manifeste ex titulo libri huius colligitur: et ex glosa ordinaria et pluribus alijs locis autenticis habetur. Ambrosius etiam et Gregorius plures psalmos nominibus aliorum prenotatos vel nullius nomine ititulatos soli dauid attribuūt. Et in hac opinione tanq̄ communiori et magis probabili plures cōueniunt. Augustinus quoq̄ manifeste hoc idem sentit qui in. xvij. li. de ciuitate dei. xiiij. sic dicit. Erat autem dauid vir in canticis eruditus: qui armoniam musicam non vulgari voluptate / sed fideli voluntate dilexerat. eaq̄ deo suo qui verus est deus mystica rei magne figuratione seruiens. Diuersorum enim sonorum rationabilis moderatusq̄ concentus: concordi varietate compactam bene ordinate ciuitatis insinuat vnitatem. Deniq̄ omnis fere prophetia eius in psalmis est: quos. cl. liber continet quem psalmorum vocamus. in quibus nonnulli volunt solos factos esse a dauid qui eius noīe inscripti sūt. Sūt itē q putāt nō ab eo factos qui prenotantur ipsius dauid qui vero habent in titulis ipsi dauid ab alijs factis persone ipsius fuisse coaptatos: que opinio voce seu angelica saluatoris ipsius refutat: vbi ait q ipse dauid in spiritu christum dixerit esse dominum suum. Quoniam ps. centesimusnonus sic icipit. Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis. Donec ponā ini. tu. scab. pe. tuo. Et

Asaph qd iterpretatur

Eman qd iterpretatur Gal. vj.

Hebre. xiij.

Ethā qd interpretatur.

Hiero.

Aug.

certe idē psalmus nō habet in titulo ipsius dauid: sz ipi dauid sicut plurimu. Mihi aūt credibilius videntur existimare qui oēs illos cl. psalmos eius operi tribuūt: eūq; aliquos prenotasse etiam noībus alioꝝ aliqd quod ad rem ptineat figurātibus. ceteros autem nullius hoīs nomen in titulis habere voluisse: sicut ei varietatis huius dispositionem q̄uis latebrosam nō tamen inanē dñs inspirauit. Nec mouere debet ad hoc credendū: ꝙ nonnulloꝝ noīa pphetarum q̄ longe post dauid regis tēpora fuerunt: quibusdā psalmis i eo libro legunt inscripta: et que ibi dicunt velut ab eis dici videntur. Neq; enim non potuit ppheticus spūs pphetanti regi dauid hec etiā futuroꝝ pphetaꝝ nomina reuelare vt aliud quod eorum persone conueniret prophetice cātaretur. sicut rex Josias exorturus et regnaturus post annos amplius q̄ trecentos cuidam prophete qui etiam facta eius futura predixit cum suo nomine reuelatus est. Hec Augustinus.

Psalmorum liber quo cōsistit. ¶ Consistit autem liber iste in centum quinquaginta psalmis: qui numerus celeberrimus ad notatur mysterijs. Constat eñ ex octogenario ꝛ septuagenario: qui idem significat quod octonarius ꝛ septenarius. Et idem mysteriū est in simplicibus ꝛ in compositis. Quia sicut quindenarius ex. xv. consurgit vnitatibus sic. cl. ex. xv. denarijs. Octonarius autem octauam significat resurrectiōis: quia cum sint sex etates viuentium et septima morientium: octaua erit resurgentium. Septenarius vero: tempus significat huius vite: que septem dierum agitur reuolutiōe. Docet ergo nos liber iste i huius vite septenario sic opari: vt octaue resurrectiōis glorificemur. Jtē octonarius significat nouum testamentum cuius patres octonario deseruiunt. obseruant enim ꝛ colunt octauam diem resurrectiōis christi. i. dñicā: ꝛ octauas sanctorum propter resurrectionem ex octaua etate futurā: ꝛ expectāt eandē resurrectionē octauā. Septenarius vero significat vetus testamētum cuius patres septenario seruiebant. obseruabant eñ et colebant septimū diē a primo die creatiōis. i. sabbatū: septimā ebdomadam septimum mensem: septimū annū septime decadis. i. iubileū. Per hoc ergo innuit ꝙ liber iste vtriusq; testamēti ꝑtinet doctrinā. Psalmorum liber qd nos docet.

Psalmorum libri distinctio. Distinguit autem liber iste per tres quinquagenas qui tres status electoꝝ significant. s. penitētium, i iustitia pficientium: et peruenientium. Jdeo pma q̄nquagena finit i penitentia. s. miserere mei deus. Secunda in iusticia. s. miam et iudiciū cātabo tibi dñe. Tertia in laude eterna. s. oīs spūs laudet dñm. Vbi sunt tres status christiane religiōis: sic enim ad eternam tēdimus vitā. Prius p penitentiam petā dānamur: vocāte deo ad penitentiā quos apud se in occulto pdestinauit ad vitam. Jnde per miam iustificati bene viuimus ne iudicium in futuro timeamus: deo vocatos iustificāte hic per miam ꝛ timorem iudicij. Tandem ad vitam glorificati intramus vbi deū sine fine laudamus.

Tractandi modus. ¶ De modo tractandi est sciendū ꝙ ppheta frequēter psonas mutat. Talis est enim vsus pphetie put in multis locis ptz. modo ꝯuertit se ad familiarē domini locutionē. mō ad audiētes vt eos edificet ꝛ istruat p suum sermonē: modo loquitur in persona

tuā modo in p̄sona xp̄i ꝛ capitis: modo in p̄sona mēbꝛoꝝ seu corporis: modo in p̄sona vtriusq;. De xp̄o capite agit trib⁹ modis. aliq̄n ſm diuinitatem: aliq̄n ſm humanitatē: q̄nq; p̄ trāssumptionē vt q̄n vtit̄ voce membꝛoꝝ. De corpore seu mēbꝛis etiā agit tribus modis. Aliquando secunduȝ perfectos: aliq̄n secūdū imperfectos: Interdū ſm malos. Aliq̄n etiā qđ futurū est ꝓphetādo predicit: aliq̄n ꝓpter ꝓphetie certitudinē ipm̄ futurū tāq̄ p̄teritū ponit. Mos em̄ ē ꝓphetarū vti nunc verbis p̄teriti t̄pis nūc futuri: q2 quātū ad ostēsionē sepe q̄ dicunt̄ sunt p̄terita et quantum ad ipsam rem futura. Diuersus quoq; in hoc libꝛo inueniūt̄ sensus. s. litteralis seu historic⁹: ꝛ mysticus seu sp̄ūalis. Un̄ notādum q̄ liber sacre scripture hoc h̄z speciale: q̄ sub vna littera plures sensus ↄtinet. Hui⁹ ſ̄o ratio est: q2 principalis auctoꝛ sacre scripture est ip̄e de⁹: in cuius potestate est nō solum vti vocibus ad aliud significādum qđ etiā hoīes facere possunt ꝛ faciūt. Sed etiam reb⁹ significatis p̄ voces vtit̄ ad significandum alias res. Et ideo commune est omnib⁹ libꝛis: q̄ voces aliq̄d significēt. Sed speciale est libꝛo sacre scripture q̄ res significate per voces aliud significēt. Scđm igit̄ primā significationē q̄ est per voces accipit̄ sensus lr̄alis seu historicus. Secūdū vero aliā significationē q̄ est per ipsas res accipitur sensus mystic⁹ seu spiritualis. Et hic sensus secūd⁹ triplex est in generali: quia si res significate per voces referantur ad significādū ea q̄ sunt in noua lege tradita sic accipitur sensus allegoric⁹. Si autem referantur ad significandum ea que per nos sunt agēda sic est sensus moralis vel tropologicus. Si aūt referūt̄ ad significādum ea q̄ sunt sperāda in beatitudine futura: sic est sensus anagogicus. Et dicit̄ ab ana qđ est sursum ꝛ goge qđ est ductio. Un̄ versus Littera gesta docet: q̄d credis allegoꝛia Moralis quid agis: q̄ tēdas anagogia. Et istoꝛum quattuoꝛ sensuū p̄ōt poni exemplū in hac dictiōe hierusalem: que ſm sensum litteralem significat ciuitatē illam terrestrē in iudea: ſm ſ̄o sensum moralē significat fidelem aīam: ſm vero sensum allegoricum significat ecclesiā militantē: ſm vero sensuȝ anagogicū significat ecclesiaȝ triūphātē. Et sic positū ē exēplū in vna dictione: ita posset poni in vna orōne. ꝛ sicut in vna: ita ꝛ in alijs. ¶ Liber aūt iste plus ceteris in eccl̄ia frequētat̄: q2 est consummatio totius theologie. Hic em̄ describūt̄ p̄mia bonoꝝ ꝛ supplicia maloꝝ. stat⁹ incipiētium: perfectoꝛum et peruenientium: actiuoꝛum et contemplatiuoꝛum. Item frequēti⁹ legit̄ pro pter spem venie: vt nullus quātū c̄p peccō2 desperet cū audit peccatorē tm̄. s. dauid/tanta gr̄a sublimatū: sicut ꝛ ex sauli cōuersiōe ꝛ promotiōe de dei misericoꝛdia plene certificamur. Un̄ ꝛ ep̄le ei⁹ in eccl̄ia frequēti⁹ legunt̄. Item q2 dauid aperti⁹ et p̄fectius loquitur de xp̄o q̄ alij ꝓphete/ita q̄ magis videt̄ euangelisare q̄ ꝓphetare. Item q2 nulla scriptura alia h̄z tot orationes īmixtas et tot salutares effectus p̄ quibus assequendis fiūt orationes. Propter ratiōes ergo predictas iuste in orationib⁹ psalmi assumunt̄ ꝛ in frequentioꝛi vsu eccl̄ie habēt̄. Hinc est q̄ oēs viri eccl̄iastici/ꝛ p̄cipue religiosi ad hunc libꝛum

Prophetarum mos.

Anagoge

Un̄ versus.

Hierusalem q̄d significat in quadruplici sensu.

Psalmoꝝ liber totius theologie est ↄsummatio

per diligens studiū̃ merito debēt se trãsferre: vt ea q̃ quotidie te nent orare ⁊ psallere discant in telligere: ⁊ sic intelligēdo gustēt gustu interiori dulcedinē istius sapientie salutaris. s. libri diuine laudis. Nã p̃ter vtilitates supra positas etiam ex hoc distractio nes per varias cogitationes plu rium fantasmatū̃: diaboli instin ctu ⁊ suggestione incidentes: ac ipsos orantes ⁊ psallētes pericu lose īpedientes facili⁹ euitant. testiū̃ orãdi ⁊ psallēdi meli⁹ tolli tur. īteresse diuino officio q̃lꝫ eo amplius delectatur. Fructu ora tionū̃ suarū̃ nō priuat: meritum suū̃ augeẗ: tota celi curia letificat et iocundat. Unde horum gr̃a an teq̃ ad expositionem littere acce dat aliq̃ eccl̃iasticis viris ⁊ maxi me religiosis vtilia sunt p̃mittē da. ❧ Et quia psalmus dicitur laus dei cum cantico. Primo vi dendum est de vtilitate cantus vocalis. Secundo de modo can tandi atque psallendi. Tertio de attētiōe in officio diuino ⁊ alijs oratiōib⁹ adhibēda. Quarto qua liter quis ad orationem se debet preparare. Quinto de orationis instantia ⁊ eius exaudibilitate.

Cãt⁹ vocalis vtilitas q̃ multos hꝫ effectus.

❧ Circa primū̃. s. de vtilitate can tus vocalis notandū̃ est: q̃ licet heretici vocales ecclesie cantus reprehendãt: ecclia tñ̃ nō sine mul ta rōne eos īstituit: hꝫ eñ̃ hm̃ōi cãtus seu iubilus multos effect⁹ vtiles. Unus est q̃ cor liquefacit in affectum sanctum. Uñ̃ de Au gustino scrip̃tū̃ est q̃ flebat vber rime in hymnis ⁊ canticis: suaue sonãtis ecclie vocib⁹ vehemen ter affectus. Et iterū̃ q̃ intentus modulatiōi hymnorū̃ ⁊ melodie psalmorum reficiebat delectabili ter: ⁊ flebat hilariter. Item iubi lus laudis mentē eleuat: oculos cordis attollit. vñ̃ multi rapiunt in extasim in hm̃ōi iubilatione. Et ideo postq̃ dictū̃ est in p̃s. In eccl'ijs benedicite dño: sequitur ibi: beniamin in mētis excessu. Itē tristitiam malã depellit. Uñ̃ glo. super illud Jacobi. Tristatur aliq̃s vestrum oret et psallet ⁊c. Crebra psalmodie dulcedo noci ue tristitie pestem repellit. Ideo dicit dauid. Exultabūt labia mea ſcꝫ interiora et exteriora cum can tauero tibi. Item preparat viam cordis domino ad infusionē mul tiformiū̃ gr̃atiarū̃. Uñ̃ p̃s. Psal mū̃ dicite noi ei⁹ ⁊ sic iter facite Et in libro regū̃ dicit: q̃ cum ca neret psalmos facta est sup eum man⁹ dñi. Et isti sunt quatuor effectus in aĩs. Item diabolū̃ fu gat. Uñ̃ in libro regum dicitur q̃ Dauid psallente recedebat spūs malus a saul/ ⁊ melius habebat. Item deum delectat. Unde in cã ticis ipse dicit eccle. Sonet vox tua in auribus meis: vox tua eñ̃ dulcis. Item militantem ecclesiã vertit in similitudinem trium phãtis: q̃ semp iubilat ⁊ laudat. Uñ̃ Bern. Nihil in terris ita pro prie representat quendam cele stis habitationis statuꝫ sicut ala critas laudantium deū̃. Item ini micos cōturbat. vñ̃ in libro para lip. Cumq̃ cepisset laudes canere vertit dñs insidias inimicorū̃ et re pcussi sunt. Felices effect⁹ isti feli cis iubilationis: que duritiã cor dis resoluit: q̃ terrenã mentē ele uat: q̃ tristitiã seculi depellit: q̃ ad susceptionem diuine bñdictiōis ppar at. que diabolum fugat: deū̃ delectat. militantem ecclesias tri umphanti assimulat: hostesque ipsius confundit. O ergo quam vtile et quam salubre est canere ac deuote frequenter psallere psalmos propter istos et alios

[Right margin notes:] p̃s. lx. vij. — Ibidē. — Jaco. v. — p̃s. xx. — p̃s. lxv. iiij. — reg. iij. — j. reg. xix — Canti co. ij — Ber nar. — ij. pa. xx.

Com̄endi atq psallēdi modus.

prius tactos fructus et effectus salutares.

¶ Circa secundum scilicet de modo canendi atq psallendi est diligenter aduertendum q in modo cātādi q̄libet psona ecclesiastica ꝛ maxime religiosa sp plus tenet et debet placere deo quam hominibus. Quicunq autem studet deo placere in cantando: quanto purius ꝛ simplicius deo cantauerit/tāto magis deo placebit. Plꝰ eñ attēdit deus deuotionē ꝛ puritatē cordis q̄ꝫ modulationē vocis. Unde quidam ait. Non vox sed votū: non musica cordula sed cor. Non clamor sed amor: sonat in ore dei. (Augustus.) Uñ ꝛ Augꝰ. Cum mihi inquit accidit vt mihi amplius cātus q̄ꝫ res q̄ cantat moueat: penaliter me peccare cōfiteor. ꝛ tūc mallē nō audire cantantē. Cum autē fratres in choro ad diuinū officiū steterint: caueat sibi quilibet ne sit piger et fastidiosus: sed cogat corpus ꝛ spiritū stare reuerēter: et psallere deo alacriter coram angelis qui ibi presentes assistunt: dicēs cū psalmista. (Ps. xxxj.) In cōspectu angelorū psallā tibi. Risus et verba inutilia frater penitꝰ detestet: vbi corā dño maiestatis cū metu et reuerētia assistere dz. (Bernar.) Uerba psalmodie distincte et integre pnunciet. non sincopādo aut nimiū accelerādo. Uñ Bernardus fratres suos ammonet dicens. Uos moneo dilectissimi strenue interesse laudibus diuinis: vt sicut reuerēter ita ꝛ alacriter dño assistatis. Non pigri: non somnolēti: nō oscitātes: nō parcētes vocibꝰ: nō pcidētes verba dimidia: nō integra transilientes: nō fractis ꝛ remissis vocibꝰ muliebre q̄ddā de nare sonantes: sed virili (vt dignum est) sonitu affectu voces sancti spūs depromentes. Ubi nota exemplū cō tra pigros et fastidiosos in diuino officio aptissimum. Fertur enim q cum duo fratres quadam nocte sedēdo in lectis suis sic quasi cubādo dicerent pariter matutinum: affuit diabolꝰ cum fetore intolerabili dicens: ad talem orationem tale debetur incensum.

Attētio in diuino officio adhibenda.

¶ Circa tertium scilꝫ de attentione in officio diuino et alijs orationibus adhibenda. Et sciendum q summo conatu debēt omnes viri ecclesiastici et maxime religiosi dare operā vt versetur in corde quod profertur in ore. In oratione eñ petimus vt deꝰ nobis intēdat. Quō aūt pbabile est q hoc faciat deus: si nos nobis non intēdimꝰ. (Bernar.) Uñ Bernardꝰ. Quō mihi intendit q̄ mihi nō intendo? Itē quod magis efficax est in oratiōe est ex parte cordis. (August.) Uñ Augꝰ. Potius ad vocem cordis q̄ꝫ corporis aures eiꝰ. (Isidorus.) Et Isidorus. Oratio cordis est non labiorū: neq eñ deus deprecātis verba intēdit: sed orantis cor aspicit. Qui ergo cor nō habet in oratione: subtrahit qđ meliꝰ est in oratione. Necessaria est ergo cordis intētio/ vt qđ ore precamur hoc ēt mēte meditemur. Ad hoc hortabat Bernardus dicēs. Uos moneo pure īteresse laudibꝰ diuinis: vt nihil aliđ dū psallitis q̄ꝫ qđ psallitis cogitetis. spūs eñ sācꝰ illa hora grata nō recipit: quicqđ aliđ debes neglecto eo qđ debes obtuleris. Et iterꝫ. Ad psalmodiā sp cor habeas nisi ad aliud sublimiꝰ rapiaris. Oim eñ q̄ ibi dñr vsq ad vnā literā te noueris pcerto debitorē: vl' dicēdi in choro tuo/ vl' audiēdi in alio. Inter oia aūt opa bona vt testatur abbas Agathō orare deū ē difficilimū: apiꝰ hꝫ laboris: q: semper demo

ntes festinãt īterrūpere oratiões: faciẽtes q ex nulla re ipediunt̄ sicut p orōnē fusam ad deū. Et inde ē q i pncipio oim horarū canonicarū c-muniētes nos signo crucis ꝯ īfestatiões diaboli dicim⁹. Deus in adiutoriū meū intēde. De cui⁹ v̄ficuli efficacia in collatiōe abbatis Isaac dicit q recipit oēs affect⁹ quecūq; pñt humane nature inferri: et ad oēs incursus ꝯuenienter aptat̄. Habet eñ ꝯtra oīa discrimia iminētia ꝓtectionē diuine inuocatiōis. h3 ꝯsiderationē ꝓprie fragilitatis: h3 fiduciā exauditiōis. Oib⁹ infestationē demonū patiētib⁹ inexpugnabilis murus ē: et clype⁹ munitissim⁹ defēdēs nos ꝯtra oim vitiorū īpugnationē. In quacūq; eñ tribulatione vel necessitate ꝯstitut⁹ h3 dicere: De⁹ in adiutoriū meū intēde: dñe ad adiuuādū me festina. Sciēdū

Augustin. aūt q sicut dicit Augustin⁹. si qs parū intelligat psalmum credat tamen aliquid boni esse in eo qd̄ cantat: non omnino sine fructu est. Idem credo si quis bene intelligat et conetur intendere: sed ex fragilitate distractus non attendat actualiter ei quod cantat.

Drōnis ad obseruandum p paratio. ¶ Circa quartum scilicet qualiter quis ad orationem se debet preparare. Notandum est: q sicut in collatione abbatis Isaac dicitur: quales in orationibus volumus inuenire: tales nos ante orationis tempus preparare debemus. Ex precedēti enim statu mens in supplicatione formatur: et iccirco quicq̄d volumus vt nobis orantibus non subrepat/ ante orationem de nostro pectore debem⁹ euellere. Quicq̄d eñ añ horā oratiōis mens nostra cōcepit: necesse est vt hoc nobis orātib⁹ per recordationē occurrat. Studeat ḡ frater vt cogitationū tumultus valeat euitare: et prius q incipiatur officiū cor ad deuotionem excitare. Ideo eñ tam defides et tepidi sum⁹ in diuino officio: quia ante nō sum⁹ deuotiōe excitati: et ita exim⁹ sicut intrauimus frigidi et dissoluti. Cū vero officiū incipit̄ cogitationibus vagis iā reiectis: mentē sursum ad deū habeamus intendentes his que psallunt̄. Alioqui si primo cogitationibus aditum pbuerimus postea tumult⁹ earū vix euadere poterim⁹. Antiquus eñ hostis serpens lubricus est: cui⁹ si capiti nō resistit̄ tot⁹ in intima cordis dum non sentit̄ illabit̄. et vt fortis armatus conatur custodire atriū suum. Et cōtra hoc multū valet si mox frater vt a summo euigilat cogitationes abijciat: quibus cum diabolus occupare vellet: et primitias cogitationum suarū et actionum offerat dño in oratione: vel aliqua bona meditatione cum corporis exercitatione: videlicet genuū flexione: manuū protensione: brachiorum in modū crucis expansione totius corporis ꝓstratiōe et similibus vt docet̄ in. xxj. patrum collatione. ex quibus affectus deuotionis excitatur et spirit⁹ incalescit: et ex hoc frater tota die deuotior et expeditior erit. Sciēdū etiam q sicut collatiōe. ix. dicitur vt eo feruore et puritate qua debet emitti possit oratio hec nobis sunt penit⁹ obseruāda. Primo enim sollicitudo rerū tpaliū est penit⁹ abscindenda. Scdo vt nulli⁹ negocij curam imo nec memoriā admittam⁹. Tertio vt detractiones/vaniloqa/et oēs scurrilitates similiter ampu tem⁹. Quarto ire et tristitie perturbatio est eruenda fundit⁹. Quīto vt fomitē carnalis cōcupiscentie a corde nostro radicitus euella-

mus et ita quibuslibet vitijs penit⁹
abscissis:iactanda sunt primū funda
mēta hūilitatis profunde:q̄ turrim
illā p̄celsam celos penetrantē fer-
uorem scʒ et deuotionē orationis
valeat sustētare. Deinde supponē
da est virtutum exstructio p quā
mēs ab oī euagatiōe lubrica pos-
sit cohiberi:et ad cōtemplationem
diuinam et excessus theoricos inci
piat sublimari:ac si semper sibi di
cat sursum corda. ¶ Circa quintū
De in- et vltimū scʒ de oratiōis instantia
stātia. et eius exaudibilitate est sciendum
q̄ oportet instanter orare. Vn̄ p̄ce
ptor noster nō simpliciter ait ora-
te:sed inquit orationibus instate.
Nō enim pp̄ter hoc est desistēdū:
si obstrepentiū cogitationū tumul
tus mentē ab oratione abstrahat:
aut si nō statim deus exaudiat. sʒ
est pseuerāter instādū orādo atqʒ
psallēdo:quousqʒ importunas de-
sideriorū carnaliū suggestiones q̄
nostris obstrepūt sensib⁹:fortissi-
ma intētiōe superem⁹.ac tam diu
insistēdo quousqʒ persistendo vin-
Hugo camus. Vn̄ Hugo. Amat inqt de⁹
instātiā et importunitatē in p̄ce.
Si magna sunt p̄mia nō debent
esse desideria parua. Cū magnitu-
dine enim p̄mioꝝ concordare debet
magnitudo desideriorū. Qđ si ad p̄
mas lachrymas dn̄s nō exaudit:
nec sic quidē a querendo et pulsan
do desistendū est:sed tanta potius
pseuerandū instantia:tātoqʒ obsti
nato clamore frequētādus salua-
tor donec impleat orātis desideriū.
...rō e Est aūt sciēdū q̄ triplex est oratio.
scʒ vocalis de qua dicit psalmista.
...cx. Voce mea ad dn̄m clamaui. Et mē
...l.iij. talis de q̄ iterū dr̄. Desideriū pau
...ix. perū exaudiuit dn̄s. Et actualis
siue opis q̄ fit bn̄ operando:q: non
desinit orare q̄ nō desinit bn̄face-
re. Sciēdū ēt q̄ et si istātia orōnis
multū valeat ad ei⁹ exaudibilita-
tem nō tamen semper etiam viri
sancti in eo qđ petūt exaudiunt:
immo plerūqʒ mali in sua petitio
ne a deo exaudiunt:nō aūt boni:si-
cut ostēdit Augustin⁹ in exēplis.
Cōstat enim q̄ Paulus apostol⁹
istāter orauit vt auferretur ab eo
stimulus:et tamē nō fuit exaudi-
tus. Diabolus aūt in sua petitiōe
exaudit⁹ fuit:cū petijt sibi dari po
testatē in Job. et cum petijt se mitti
in porcos. Sed vt subdit Augusti
nus. apostolus est magis exaudi-
tus. Apostol⁹ eni exaudit⁹ est ad
salutē:et si nō ad voluntatē. sʒ dia
bol⁹ ad damnationem: Non ergo
cōtristari debet bonus homo si in
eo qđ petit nō exaudit ad suā vo-
luntatē:q: plerūqʒ sibi noxium es
set. Et ponit Augustinus exēplū
de medico:a quo si petat infirmus
aquā frigidam:si nocuit obesse nō
dat:si pdest statim dat. Disce er-
go (ait Augustin⁹) rogare deum
et medico cōmittas:quod ipse no-
uit faciat. Tu morbum cōfitearis:
ille medicamētū exhibeat:tu tan-
tum charitatem tene. Nam ille se-
cari vult:vrere vult. tu si clamas
et non exaudieris in adustione et
tribulatione: nouit ille quousqʒ
putredo est. Tu iam vis vt reuocet
manus:et ille vulneris finem at-
tendit:scit quousqʒ perueniat. Nō
exaudit ad voluntatem sed ex-
audit ad salutem. Hec Augusti-
nus. ¶ His ergo premissis tanq̄
exhortatiuis ad psallendum et cā
tandum psalmos et diuinum of-
ficium instantius et libentius ad
orandum attentius et feruentius.
Nunc ad aliqualem expositionem
psalmorum procedamus:premit-
tendo vt communiter circa quem
libet psalmum quis auctor ipsius
psalmi. Quis titulus. Que mate-
ria. Que intentio. Que sententia
in generali.

Psalmus de Christi, siue de uiri iusti perfectione & felicitate Impiorumq; uanitate & damnatione

Psalmus. I.

1 Beatus uir qui nõ abijt in consilio impiorũ, & in uia peccatorum nõ stetit: & in cathedra pestilentię non sedit.

❡ Auctor huius psalmi proprie ignoratur: tamen magis cõmuniter creditur fuisse Esdras ꝓpheta q legem reparauit: ⁊ sic etiã psalmos in hoc libro recollegit: et sue recollectiõi hũc psalmũ per modũ cuiusdã prologi ꝓposuit. Ipse enim psalteriũ et totam bibliothecam a babylonijs cõbustam instinctu spũssancti reformauit: preter quisq; libros Moysi quos apud samaritanos inuenit: ⁊ eodem spũ reuelante psalmos ita disposuit: eisq; titulos apposuit. Sic enĩ est titulus in psalmo quõ clauis in domo: q: sicut p clauẽ reseratur domus vt sit ingressus in eã: sic p titulũ aperitur psalmus vt sit introitus in eius intelligentiam. Sed huic psalmo ideo titulus non apponitur ne titulus prescriptus libri caput et initium videretur: q: psalmus ille principiũ est et pfatio: ac quasi ꝓlogus et titulus libri presentis. Sicut enim titulus illumi-nat et totam sequentem materiã ꝑlibat: sic ille psalmus totam materiã sequẽtis operis tangit et ostendit. Unde in sequẽtibus Christus eum caput libri appellat dicẽs. In capite libri scriptũ est de me. ps.xxxix. ❡ Materia psalmi est christi bonitas et perfectio: impiorũ vero misera ⁊ eterna damnatio. ❡ Intentio ad bonũ homines allicere ⁊ iuxta posse eos christo cõformare: et a malo per exemplũ damnatiõis impiorũ retrahere. ❡ Sinia in generali propheta in isto psalmo tanq̃ in prologo capite ⁊ pncipio libri agit de illo q est caput et principium omnium scz de christo: describens et prenunciãs ipsius perfectionem ⁊ felicitatẽ. impiorũ vero vanitatẽ ⁊ infelicitatẽ. Quia igitur oẽs ad beatitudinẽ tendũt: nec beati eẽ nisi per christum possunt: proponit nobis christum in exemplũ. ⁊ incipiens a beatitudine ostẽdit eum ab oĩ malo liberũ p remotionẽ eorum que in pmo homine fuerunt. Unde ad hoc vtitur cõparatiõe veteris ade: qui iõ ifelix ⁊ miser: q: abijt in cõsilio impiorũ scz serpentis: et eua cõsentiẽs. ĩ via peccatorũ stetit. ope peccãs: in cathedra pestilentie sedit: alijs exẽplũ peccandi dando docens. et sic erat impius q: peccauit in deum peccator q: in se. pestilens q: in ꝓximũ. Sed nouus Adã qui peccata deleuit est felix ⁊ beatus. q: nullo predictorũ modorũ peccauit. ❡ Sinia in speciali: primus ergo homo infelix: sed scds [Beatus est vir] scilz ipse christus: qui ab instanti sue conceptiõis fuit beatus beatitudine clare visionis et perfecte fruitionis. Et vir contra prospera et aduersa firmus: ac in omnibus virtutibus sanctus ⁊ perfectus [qui non abijt in cõsilio impiorũ ...

quis consilijs eorum consentiendo[Et in via peccatorum nõ stetit] malũ operãdo[et in cathedra pestilẽtie]. cõtagij[nõ sedit]doctrinã erroneã et infectiuam docẽdo. Hoc est nõ cogitauit malũ.nõ fecit malũ:nõ docuit malũ:siue per verbũ:siue per exemplũ.Dicto ergo quomodo christus imunis fuit ab omi malo: ostendit quomodo
2 plenus omni bono dicens.

Sed in lege dñi uoluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte.

[Sz in lege dñi]scz dei patris [volũtas eius]fuit.qz a preceptis patris nũq̃ filius discordauit.Ex quibus verbis colligimus q̃ preceptis dñicis nõ ex necessitate sed volũtate:nõ timẽdo sed amando obedire debem⁹.Et hec voluntas nõ fuit ociosa vel ad horã.sed[et in lege eius meditabitur]non vt fm eam disputet : sed vt fm eam viuat[die ac nocte].i.assidue et sine cessatione.Uel in prosperis et aduersis que significari solent noĩe diei et noctis. Postq̃ enim dixit christũ plenũ omni bono in se:ostẽdit eum vtilem nobis dicens.

Precepti dominicis nõ ex necessitate sed voluntate obedire debem⁹.

3 Et erit tãquam lignũ quod plantatum est † secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo.

Al. † fm.

[Et erit tãq̃ lignum]tanq̃ hic notat similitudinẽ/vt cõparatio nõ excludat expressionem:xp̃s enim est vere lignũ vite:qz est cib⁹ vite quo quisq̃s vescitur. vita viuet et nõ morietur:[qd plãtatũ est.] in incarnatiõe[secus].i. iuxta[decursus aquarũ].i.plenitudinẽ gratiarum effluentia cũctorũ:qz habet in se fluenta oĩm virtutum et gratiarum cui non est spiritus datus ad mensuram.[quod fructum suum dabit in tempore suo]quia dum erat in mundo fructum bonorum operum dedit:et aditum paradisi per passionem reserauit:et nihilominus in presenti dat fructũ gratie:et in futuro dabit fructũ glie.

4 Et foliũ eius nõ † defluet & omnia quæcũq; † faciet prosperabũtur.

Al. † decadet. Al. † sic erit.

[Et folium eius nõ defluet].i. verbũ ei⁹ nõ erit istabile et irritũ: sed immutabile et firmũ.quicquid enim xp̃s p̃dicit ad effectum oĩno p̃ducit.Et bene folia v̄ba dicunt: qz sicut folia fruct⁹ tegũt/sic v̄ba xp̃i p̃missiones eius custodiũt:et q̃d per singula :[omnia quecunq; faciet]scz fruct⁹ et folia facta et dicta[p̃sperabunt]sibi et suis. Oĩa enim ad salutem nostram facta sunt:factis quidem ipsius tanq̃ fructib⁹spiritualiter pascimur: dictis vero ei⁹ tãq̃ folijs a vitijs obũbramur:et hec sibi ad fructum suũ p̃ficiunt et vitã eternã nobis obtinebunt .Sed.

Non sic impij, non sic:sed tanquàm puluis quem projicit uentus à facie terræ.

[Nõ sic impij]qui carent bonitate morũ[non sic]fructificant et prosperabuntur:quia a tãta et tali perfectiõe excluduntur/et nihil bonum assequunt.In repetitione autem immobilis firmitas ostenditur.[Sed] erunt[tanq̃ puluis] aridi et infecundi non habentes humorem gratie dei:leues et instabiles: et prauis suggestionibus cedentes [quem proijcit ventus

a facie terre] quia ventus superbie et impulsus tentationis proijcit eos nunc a stabilitate mentis et virtutis: et deinde a presentia eterne stabilitatis: et a specie seu visione patrie celestis. Et

6 Ideo non resurgunt impij in iudicio neq3 peccatores in consilio iustorum.

Duplex expositio huius versiculi.

¶ [Ideo] quia proiecti a deo [non resurgunt impij] obstinati prima resurrectione a morte peccati [in iudicio] discussionis vt se iudicent et discutiant seq3 accusent et peniteant [neq3 peccatores] ijdem [in consilio iustorum] quorum consilium est penitentiam agere/et voluntate dei suis voluntatibus preferre. Uel in futuro [non resurgunt impij] i. penitus infideles [in iudicio] i. vt iudicent: quia iam iudicati sunt [neq3 peccatores] i. falsi christiani [in consilio] i. congregatione [iustorum] vt cum eis iudicent vel vt iudicati in collegio iustorum quiescant non enim habebit resurrectionem secundam ad immortalitatem qui nunc habuit primam per confessionem et penitentiam.

7 Quoniam nouit dominus uiam iustorum: †Et iter impiorum peribit.

Al.† iter autem.

¶ [Quoniam nouit dominus] i. approbat et acceptat [viam iustorum] i. progressum vite eorum [et iter] i. progressus vite et opus [impiorum peribit] per reprobationem sine fructu coram domino tanquam non approbatum sed reprobatum ab eo. Ac si diceretur: peribit: pro non nouit dominus vt hoc sit nesciri a domino quod est perire et hoc sit sciri a domino quod est manere. Nosse dicitur dominus per scientiam. Ita nouit tam bona quam mala. Item per approbationem: et sic sola bona vt hic. Item per experientiam: et sic christus nouit infirmitates nostras. dicitur etiam nosse quia facit nosse. vt ibi. nunc cognoui quod timeas dominum. i. feci te et alios cognoscere. ¶ Moraliter etiam potest illud psalmus de vnoquoq3 iusto intelligi vt sic dicamus. Omnis vir erit iustus eritq3 beatus qui non consentit in malo alterius. nec ipse malum facit aut docet: hoc est qui non peccat cogitando: operando. verbis vel exemplis docendo. Cuius voluntas et meditatio semper est in lege domini. quia vir sanctus sacram scripturam semper debet ante oculos ponere. et ad eius regulam actus suos dirigere. Hic tanquam lignum firmiter stabilitum secus decursus aquarum plantatur: cum per infusionem sancti spiritus in charitate radicatur et firmatur. Et quia charitas nunquam ociosa est: ideo fructum bonorum operum in tempore suo dabit: quia pro varijs temporibus varia opera exercebit. Et folium eius. i. verba eius non defluent in terram: sed potius de deo et de celestibus loquitur. Uel non defluent in mortale peccatum: licet quandoq3 fluant: quia sermo eius in veritate consistit/et a superfluitate verborum linguam compescit facta quoq3 eius prosperantur: quia mala bonis non admiscentur: et bene cepta vsq3 ad finem perducuntur. Non solum autem prospera: sed etiam aduersa: non solum bona sed etiam mala cooperantur ei in bonum: quia post culpam fortior resurgit et cautior ad iustitiam redit et miro modo fit quod vnde peccauit inde iustior existit. Ubi Augustinus. Omnis scriptura ad imitationem mediatoris dei et hominum hominis christi

Nosse dicit christus quia nosse facit. Alias psal.

Aug.

iesu fideles inuitat: vt per imitationem ad similitudinē eius peruenire mereantur. Hic ergo et hic primus ps. docet credētes vt largitorem et auctorem vere beatitudinis sequantur declinando mala et faciendo bona vt perueniant ad similitudinem eius. Ubi et

Hilarius. hilarius. Speciosissimū autē hoc et dignissimū incipiendorū psalmorū spiritus sctūs sumpsit exordiū vt humanā infirmitatem per spem beatitudinis ad innocens religionis studium adhortaretur vt sacramentum dei corporati doceret. vt cōionē glorie celestis polliceretur: vt penā iudicij demonstraret: vt differentiam resurrectionis ostenderet: vt prouidentiā dei in retributione monstraret: perfecta scilicet consummataque resurrectione tante prouidentie ordinem inchoauit: vt hoīs imbecillitatē ad fidei studium beati viri spes illiceret: spei beatitudinē parat ligni similitudo spōderet isolētē impietatē intra metū denunciata ipsius seueritas coherceret: meriti differētiā in psalmis sanctorum conditionis ordo distinguere: tū magnificētiā in cognoscendis iustorū vijs equitas constituta monstraret. Oratio.

Effice nos dñe tanquam fructuosissimū lignū ante cōspectū tuū: vt tuis imbribus irrigati/mereamur tibi fructuum fructuum vbertate placere. Per dominum.

Psalmus de conuentu infideliū cōtra Christum in sua passiōe. Et de regni Christi institutione et delatione.

Psalmus. II.

Quare fremuerunt gētes: & populi meditati sunt inania? †vt qd.

¶ Psalmus iste scds est in ordine et primus in titulo. Unde et in octib9 apostolorum primus dicit. ¶ Auctor huius psalmi pphēta dauid. ¶ Titulus ps. dauid: hoc est ps. ille. i. tractatus ille qui dicit ps. q: mouet ad bene operandū attribuit dauid: id est xpo manu forti qui agit hic de se rege vt subijciamur ei. ¶ Materia: regnum xpi: et cōuentus infideliū contra ipm. ¶ Intentio: subdere hoīes regno xpi: et eos spē bone vite nō in seipsis sed in christo cōstituere. ¶ Sētētia in gnāli: pphēta in isto ps. loquitur in persona sua vel xpi de cōuētu infidelium cōtra xpm in sua passiōe: eorūdēque infideliū destructione. Itē de regni xpi institutione: et de ipius xpi inenarrabili eterna generatiōe. Insup de regni xpi instituti dilatione: et dilatati veneratione. ¶ Sententia in speciali. Increpās ergo per sequētes pphēta vel xpo dicit. Quia xpo talis et tantus est qualem et quantū eum pphēta supra describit: vel q: talis et tātus sum qualē et quātum me propheta describit [Quare] .i. qua sua vtilitate [fremuerūt] vt fere: sine ratiōe [gētes] .i. gētiles .s. romāni milites cōtra xpm vel contra me talem et tm [et populi] .s. israel .i. iudei [meditati sunt inania] cogitātes extiguere christi vel meū nomē et regnū ne perderēt gētē et locū. q. d. frustra. q: nō sunt cōsecuti intentū sed euenit cōtrariū. nā q: innocētē dñm occiderunt ideo nomē eius

eius duxerunt:ideo et gentem et
locum perdiderunt. Utroq; mo-
do actum est vt dum suum consi-
liu; implere se crederēt ɔsiliū do
mini nolētes ꝛ nesciētes iplerēt.

2 Astiterunt reges ter
re: & principes cōuene
rūt in unum: aduersus
dominum & aduersus
Christum eius.

¶ [Astiterunt] ɔtra regē celi [re
ges terre] scilicet herodes prior
qui pueros occidit: et posterior q
in morte xp̄i consensit: et pilatus
vice regia fungētes. [ꝛ pricipes]
iudeorū scil; annas et caiphas
[cōuenerunt simul in vnū] prauū
[cōsensum & voluntatem [aduer-
sus dominū] patrē: q ei ɔtradicit
filio contradicit ꝛ patri. [ꝛ aduer
sus xp̄; eius] scilic; filium vel me
vnctum p̄e participibus meis: ꝛ
sic nō solū minores sed etiā maio
res surrexerunt cōtra eum. Quod
adhuc futurū p̄uidebat in re tan
q̄ preteritum ponit propter cer-
titudinē ꝓphetie: ꝛ q: iā preteri-
rat in ɔstensione. Hec ergo fece-
runt dicentes.

3 Dirūpamus uincula
eorū: & † projiciamus à
nobis iugum ipsorum.

Al'. † abijcia mus.

¶ [Dirūpam⁹ vīcula eoꝝ] s. domi
ni patris ꝛ xp̄i eius. vel xp̄i ꝛ suo
rū. i. obligationes quibus in eorū
seruitute alligari et detineri pos-
simus [ꝛ proijciamus a nobis] ne
dominetur super nos [iugu; ipso
rū] scilicet legē nouā in quam vo
lunt nos inducere: eamq; ceruici
nostro imponendo nos ligare. q.
d. destruamus vincula religionis
christiane: ne nos sibi valeant
astringere et subiugare. hoc apte
duris et rebellibus conuenit qui
nolunt suaue iugū christi sibi im-
poni: et qui renuunt superiorib⁹
subiugari. Sed.

4 Qui habitat in celis
irridebit eos: & domi-
nus subsannabit eos.

¶ [Qui habitat in celis] spūali-
ter. i. i sanctis animabus ꝛ ange-
lis. vel in celis. i. celestibus man-
sionibus. scil; de⁹ [irridebit eos]
facto. i. irrisibiles dabit cū nō im-
pleuerint propositum. et iactanti
am eorū derisione dignā faciet et
ostēdet: frustrādo eam conatu suo
[ꝛ domin⁹ subsannabit eos] simi
liter facto. i. subsannatiōe dignos
reddet eum i iudicio districta vl-
tiōe puniet quia machinationes
ꝛ cōsilia praua et iniqua maloꝝ
nō sortiunt effectū bonū sed sem-
per veniunt eis in malum: vel in
hoc seculo vel in futuro. et quan-
doq; in hoc et in illo.

5 Tunc loquetur ad
eos in ira sua: & in furo
re suo conturbabit eos.

¶ [Tunc] s. in presenti tempore
[loquetur ad eos] per scripturas
et per sanctos [in ira sua] idest in
comminatione pene. Uel [tunc]
scilicet in die iudicij [loquetur ad
eos in ira sua] dura eos arguens
increpatione quibus ante tacuit
in mansuetudine [et in furore
suo] idest implacabili vltione sci-
licet pena eterna. [conturbabit
eos] in corpore et anima. tunc
enim districta animaduersione fe
riet quos lōganimitate sue pati-
entie ante tolerauit. Et ponitur
hic causa pro effectu. s. ira et furor
pro vindicta quam comminabi-
tur et inferet quasi esset iracun-

dns ꝛ furiosus: qꝛ ira et furoꝛ non cadit iu deo: deinde est vox christi.

6 Ego autē constitutus sum rex ab eo super syon montem sanctum eius: prædicās præceptum eius.

Al's † ipsius.

¶ [Ego aūt] cui⁹ vincula dirūpere ꝛ iugū abijcere illi meditabant [constitut⁹ sum rex] ſm hūanitatem [ab eo] .s. a deo prē [sup syon montem sctm̄ eius] .i. super ecclesiā de iudeis que radios fidei primo recepit sicut mōs: qꝛ ad eos pn cipaliter christus missus fuit. Ecclesiā syon montē sctm̄ appellat: qꝛ deū seu dei gloriā speculat: ꝛ qꝛ alta in virtutib⁹ ꝛ firma [pdicans preceptum eius] .i. doctrinā euangelij. ego qdem p me in iudea: per apl'os ṽo in omni terra. Et qꝛ non tm̄ est rex sup iudeos / sed sup gētes pbat etiā de gentibus dicēs.

Ecclia mons. sanct⁹ dicitur

7 Dominus dixit ad me fili⁹ meus es tu: ego hodie genui te.

¶ [Dñs] scilꝫ prī [dixit ad, me] cui⁹ dicere quandoqꝫ accipit p gignere vel facere: pro disponere vel pro mittere [filius me⁹] consubstantialis [es tu] p naturā [ego hodie] .i. eternaliter et in presentia eternitatis [genui te] verbum mihi coeternum: ex me ineffabili genitura. Uel temporaliter per spm̄ sctm̄ ex virgine maria. Quia vero hodie p̄sentiam significat ꝛ qd eternum est semper est: iō de eterna generatione aptius accipitur q̄uis etiaꝫ accipi possit de temporali. Dixit ergo et promisit ei de gentibus in hereditatem sibi dandis: vnde subiūgitur. Et quia filius me⁹

es naturalis: ideo.

8 Postula à me & dabo tibi gentes hereditatem tuam: & possessionē tuā terminos terræ.

¶ [Postula] .i. postulabis cuꝫ homo factus fueris [a me] orando pro fidelium salute. Uel [postula a me] idest obedi mihi moriendo vt possis postulare: ipse enim nūc interpellat pro nobis [et dabo tibi] potius q̄ alijs [gentes] .i. gentiles et nationes mundi [hereditatem tuam] .i. vt eas ad fructificandum excolas: et quasi iure hereditario possideas. [et possessionem tuam terminos terre] idest non solum partem gentiuꝫ sed omnes habitantes terram vsqꝫ ad fines eius vt omnes nomini christiano copulent ꝛ a te omnes ad eorum salutem ꝛ tuum fructum possideantur.

9 Reges eos in uirga ferrea: & tanquàm uas figuli † confringes eos.

Al. † ↄtereꝫ.

¶ [Reges eos] .q. d. non eris tyrannus [in virga ferrea] .i. idest iustitia inflexibili a rectitudine. De qua alibi dicitur virga regni tui: que ideo dicitur virga quia recta: ideo ferrea, quia dura. Recta bonis / dura malis / blanda iustis / aspera peruersis. [et tanq̄ vas figuli confringes eos] rebelles quidem ad interitū vt nunq̄ viuiscentur: sicut vas figuli fractum nunq̄ reintegratur: sed obedientes ad vitam: conterens in eis terrenas cupiditates: et quicquid de peccatoruꝫ limo contraxerunt. Deinde est vox pphete exhortātis.

ps. xliiij.

10 Et nunc reges intel-

Al. et ligite, † erudimini qui iudicatis terram.

¶ [Et nunc] idest per ea que dicta sunt & quasi iam innouati contrito in vobis luto: facti [reges] idest valentes vos regere et quicquid in vobis seruile et bestiale est. [intelligite] que dicta sunt & quanta filius facit ac intelligenter agite: et si per vos non sufficitis [erudimini] ab alijs et ad perfectionem tendite [qui iudicatis terram] id est cognoscitis vos esse vasa lutea & damnatis in vobis terrena. Vel [et nunc] christo rege constituto [reges] terreni [intelligite] christi regiam maiestatem ne temere dominemini [et erudimini qui iudicatis terram] scientes vos habere iudicē superiorem omnia clare intuentem. Non enim intellectus proficit: si vsque ad eruditionem vite non peruenit.

11 Seruite domino in timore: & exultate ei cū tremore.

Domino seruire regnare est.

¶ [Seruite dn̄o] idest deum: cui seruire regnare est [in timore] animo casto et filiali qui non sinit peccare: et retrahit a peccato sicut frenum retrahit equum a precipitio. vt qui stat videat ne cadat. sed ne misera seruitus videatur et ne timor frangat addit [et exultate ei] idest voluntarie et hilariter seruile per cordis deuotionem et eleuationē in deum: quia timor dei non est miserie sed gaudij: sed ne iterum in temeritatem eatur: et ne letitia extollat subdit [cum tremore] corporis. non dissolute ne negligens sit exultatio. Iste sunt due mole inter quas debet moli omnis christianus scilicet timor et spes vt et de spe exultet: et de timore tremat. Et.

Timor dei est gaudij

12 Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur domin9: & pereatis de uia iusta.

¶ [Apprehendite disciplinā] dei. i. subijcite vos humiliter disciplinę christi et correctioni: vt in prosperis timorē: & in aduersis patiētiam & spem habeatis: ne quo se in illis per elationem extollat: aut in istis per pusillanimitatem se deijciat. [ne quā irascatur] cōtra vos si non feceritis [dominus] qui diu sustinet [& pereatis] .i. deficiatis deo vindicante in vos transgressionem huius doctrine [de via iusta] .i. iustitie et veritatis: scilicet ab operatione bona: a qua deficere magna pena est his qui dulcedinē iustitie gustauerunt. Et non solum ne pereatis: sed etiam vt beati sitis quia.

13 Cùm exarserit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo.

¶ [Cum exarserit] idest ardendo transierit et proruperit ad vindicandum [in breui ira eius] inferendo penam in presenti que breuis est respectu future. [beati omnes qui confidunt in eo] idest qui tūc non franguntur impatientia seu desperatione/ sed fiducialiter expectant remunerationem vite future. Vel potest hoc de vindicta futura intelligi que ventura est in breui quāuis longe putetur: et beati erunt tunc omnes qui confidunt in eo nunc. Tunc enim ad regnum peruenient quidam confidūt in meritis: tantum: sed non arbitrantes sibi gratiam esse necessariam. Alij totam fidu-

ciam ponunt in grã:sed beati qui cõfidũt.i.in vtroqȝ fidũt vt tamẽ principalitatẽ gratie attribuãt:et scõario de opib⁹ suis fidãt. Salubre cõsiliũ est cõfidere de misericordia:sed inde totũ pẽdere stultũ est refugiũ. ¶ Moraliter tria hic notant̃ que nos ĩfestant scilicet peccata.mundus.diabolus. Per gentes enĩ notant̃ septem pctã q̃ per septem gentes significant̃ in Deutro.que fremuerũt dum per tentationẽ cõcutiunt. Per populos mũdani ꝑsecutores q̃ nos meditant̃ extinguere ⁊ delere. Per reges terre ⁊ principes demones/rectores/et principes tenebrarũ qui cõsurgunt aduersus dominũ:dũ nobis auferre bona creatiõis nitunt̃:et aduersus christum dum bona recreatiõis:spoliãt enim nos naturalib⁹ ⁊ gratuitis. Sed ecõtra sancti dirũpũt vincula amoris male accendentis:⁊ iugũ timoris male humiliantis. Et domin⁹ irridebit malos quãdo nolet misereri:quia ſm Gregoriũ. Ridere dei est afflictioni nolle misereri:et subsannabit quando terribiliter eis dicet. Ite maledicti in ignẽ eternũ. Justus vero cognoscẽs se cõstitutum a deo sup aiam suã deũ p fidẽ speculantẽ vt eã regat/et ab eo genitum in operib⁹ bonis vt in virtutibus proficiat:postulat a deo orãdo vt sibi p gratiã suam assistat: cui deus dat gentes id est subdit ei motus carnis/et vitia in hereditatẽ suã vt eis dominet̃ ne peccãt. Unde ab hero dicit̃ hereditas ꝙ in ea libere quis dominet̃:cui ⁊ dat in possessionẽ terminos terre qui sunt natiuitas et mors:quia imprimunt eius memorie ꝙ vilis fuit in origine:et ꝙ contẽptibilis erit in morte. Sed sacerdotes dagon non calcant super limen:scilicet superbi qui nolunt attendere

Moraliter. — Grego. — Matth.xxv. — Hereditas vnde dicit̃.

ingressum et egressum suum. Cetera patent ex premissis.

Oratio.

Dirumpe domine nostrorũ vincula peccatorum: vt iugo tue seruitutis innexi valeamus tibi cum timore et reuerentia famulari. Per dominũ.

Psalm⁹ de christi passiõe, & eius gloriosa resurrectiõe uel ecclesie: & uniuscuiusqȝ fidelis tribulatione, & impugnatione. Psal. III.

Domine quid multiplicati sunt q tribulãt me: multi ĩsurgũt † aduersum me. Al. super.

¶ Auctor huius psalmi ꝓpheta dauid. Titulus. Hic est psalm⁹ dauid cũ fugeret a facie absolon filij sui. Id est psalmus ille attribuit̃ dauid .i. christo manu forti :qui loquitur. Psalmus dico agens de eo qđ contigit scilicet de passione et resurrectione que in historia significata sunt cũ fugeret.i.cũ auferendo grãm suã recederet a facie absolon filij sui.i.a mente iude quẽ cum alijs apostolis gratia sua elegit ad hoc vt filius suus esset. Et bene per absolon qui pax patris dicit̃ iudas intelligit̃: quia ꝙuis ille cũ christo pacem nõ habuerit tamen christus ei pacem et ore dedit et corde tenuit. ¶ Materia. christi passio et resurrectio. ¶ Intentio. nõ credentes christi mortem passionem ⁊ resurrectionem redarguere et electos ad passionis constantiam exemplo christi hortari.

Absolon quõ interpretatur.

¶ Sententia in generali. propheta in iſto pſalmo in perſona chriſti hominis loquitur ad patrem de multitudine eum perſequentium conſtetur dei patris aſſiſtentis preſidiū: ſueq a ſomno mortis reſurrectionis preconiū et aduerſariorū exterminium. ¶ Sententia in ſpeciali. precedens pſalmus oſtendit non preualuiſſe chriſto principum fortitudinem. hic oſtendit et non preualere multitudinem. Chriſtus ergo ad patrem loquens/et de tot perſecutoribus quaſi admirans dicit [Domine] pater [quid multiplicati ſunt qui tribulant me] inſidiando. q. d. fruſtra. Tā ſcilicet multiplicati ſunt vt cum pontificibus et ſacerdotibus: ſcribis et phariſeis et turbis: necnon cum gentilium regibus eorumq miniſtris: et numero perſequentium propter⁹ acceſſerit diſcipulus vt de numero diſcipulorum augeatur numerus perſecutorum [multi inſurgūt aduerſum me] ſcilicet vt me deprimant me manifeſte perſequendo ⁊ impugnando.

Al. † il li.

2 Multi dicūt animæ meæ, nō eſt ſalus †ipſi in deo eius.

¶ [Multi] de meis inimicis et perſecutoribus mihi et mortem prenuntiendo et inſultādo [dicūt]: id eſt dicendo comminantur [animæ] i. vite [mee] in rei euidētia ſcilicet oſtendentes hoc verbo et opere [nō eſt ſalus ipſi in deo eius] i. in eo quē ſibi deū facit: h̄ ē de⁹ nō ſaluabit eū et liberabit de manu nr̄a: niſi ei reſurrecturū deſpa-ēt nec iudas traderet: nec illi occiderēt. Sed mentiunt: quia nihil proficiunt: vnde ſequitur.

3 Tu autē domine ſuſceptor meus es: gloria mea & exaltans caput meum.

¶ [Tu autē dn̄e] pater [ſuſceptor meus es] me ab hoſtib⁹ liberādo [gloria mea] in reſurrectione me glorificando: ⁊ glorioſum faciendo [et exaltans caput meum] in aſcēſione vel [caput] i. mentē per hilaritatem ⁊ ſpem: que in tanta paſſiōis humilitate depoſita nō fuit et fortitudinem non amiſit. Et loquitur de deo a ſimili medici qui ſuſcipit egrum vt curet et ſaluet: hoc autē merito mihi inde q2 ego.

4 Voce mea ad dn̄m clamaui: & exaudiuit me de mōte ſancto ſuo. Po. lx. ſi. z. et xii.

¶ [Voce mea] ſcilicet voce cordis que deo ſonat [ad dominum] ſcilꝫ deum patrem [clamaui] ipſum inuocando ad miam: ⁊ auxiliū eius implorādo. Clamor dicit oro propter vim intenſionis [et exaudiuit me] ipſis iuſtis me ſuſcitādo ⁊ liberādo [de mōte ſctō ſuo] id eſt de altitudine ſue iuſticie. Juſtū enim erat vt innocentem ſuſcitaret qui non pro ſe ſed pro alijs nocentib⁹ mori voluit. Et ſubiungit in quo ſit exauditus. dicens. Clamor dicit aliquādo oratio.

5 Ego dormiui & †ſoporatus ſum & exſurrexi †quia dominus ſuſcepit me. Al. ſōnū cepi. Al. † qm̄.

¶ [Ego dormiui] in cruce ſomnū mortis ſponte ſuſcipiendo. [et ſoporatus ſum] in corde terre/ſcilicet in ſepulchro mortis quieſcēdo [et exſurrexi] a morte de ſepulchro propria virtute procedendo. [et quia] dn̄s [pater in quē ſperabam [ſuſcepit me] in regno de perōnib⁹ in celū aſſumēdo. Surgēs ei a mortuis

suspectus est i gloria dei patris. Quandoqz hic ponens vel preteritū pro futuro ponit:q: i re futurū in visione ꝓphetica preteritum vel presens fuit. Et ideo quia modo sū liberatus ⁊ fact⁹ impassibilis:

6 Non timebo milia populi circundantis me exurge domine saluum me fac deus meus

¶ [Non timebo] amplius [milia populi circūdantis me] .i. qui circūsteterit me pendentē in cruce:q: nō possunt mihi amplius nocere:ponit finitum pro infinito:vel quia millenarius numerus perfect⁹ est per milia populi vniuersa prauorū multitudo designatur:⁊ vt non timeam [exurge domine] effectiue id est fac me surgere a morte:quia mos est scripture vt persone dei tribuat quod in nobis facit. [saluum me fac deus meus] animam meam ab inferis reducendo. Et.

7 Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa dentes peccatorum contriuisti.

¶ [Quoniam tu percussisti] .i. percuties alios vltiōe vindicte ad damnationem alios dolore pnie ad salutē [omnes aduersantes mihi sine causa] iusta et vera:quia peccatum non feci ideo et hoc [dentes peccatorum] id est maledica verba et corrosiones persequentium me et dilacerantium [contriuisti] .i. in irritum perduxisti. Deinde quasi gratias pro sua liberatione agens:deoqz salutem suam attribuens conuertit verba ad homines dicens. Ergo quia ita est vt dixi:credite o homines quia

8 Domini est salus. Et super populum tuum benedictio tua.

¶ [Domini] et non hominum [est salus] vera id ē ad dominum pertinet saluare a morte peccati et ab omni malo:nemo ergo de se psumat:nos et infirmi et imbecilles sumus deinde orat pro populo et imprecatur ei benedictionem cōuertens ad deum sermonē ⁊ dicit:et nō tantum super me sed [⁊ super] totū [populū tuum] scz christianū qui de te sperat salutem:et de supernis habet quicquid bōi habet o domine sit [bndictio tua] scz gratie et glorie bone vie et patrie ei conferendo. Potest et ille psalmus accipi in persona ecclie ⁊ vniuscuiusqz fidelis dum tribulatiōibus pmitur:dū tentationibus agitur: tunc enim habet dicere. Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me:multi insurgūt aduersum me. Multi aduersarij multa vitia: ecclesiam et fidelem aiam tribulāt et impugnant. Et qñ plerunqz coaceruatione aduersariorū et viciorū subrepit desperatio sanitatis verissime dicitur [Multi dicunt anime mee] non verbis:sed effectu vt eam desperare cogāt [nō est sal⁹ ipsi in deo eius] .i. ꝙ amplius non cures:vel nō possis saluare eā. tu qui es deus .i. creator eius:sed in omni tribulatione et oppugnatione ⁊ semper dicendum est quod sequitur [Tu autem domine susceptor meus es] :id est defēdis ab impetitione hostiū me cōfugientē ad tuum adiutorium [gloria mea] non mihi tribuo ꝙ preualeo:non in me vel in hoc seculo sed in te deo meo glorior. [et exaltans caput meum] caput ecclesie est christus primus in celum exaltatus: caput fidelis anime est mēs a qua tenditur sicut mēbra a capite regū̃ ē ii ē s.

Ecclesie caput est xpus. Ecclesie fideli cap

quã de⁹ dono sue grẽ eleuat vt le-
gi dei fuiat: et vt ad deũ respiciẽs
insidias diaboli ꝛ tẽtatiões eua-
dat: facile ei laqos vitat i terris q̃
oculos habet in celis. [Uoce mea]
non vi carij: in orãdo. ꝑdicãdo. ope
rando ꝛ omi bono [ad dominũ cla
maui] intẽte deprecando ita vt so
nus vocis ab intentiõe cordis nõ
discreparet. Uox aliena dicit̃ q̃ est
oris mei et non cordis: alia est et
oris ꝛ cordis: alia est cordis tm̃. Or
oratio est pius animi affectus in
Orõ. deũ tendẽs: qui ne pigritetur quã
q̃d est. do: ꝓ ꝓrũpit in vocẽ. Ille etiã non
sua voce clamat qui dicit domine
ꝛ q̃ ꝑcipiunt̃ nõ facit. [Et exaudiuit
de mõte sctõ suo] q: preces meas
nõ ex meis meritis sed ex sua sanc-
cta mia suscepit. [Ego dormiui: oli
mortaliter peccando. et in vitiorũ
ignauia iacendo: et a bono opere
torpẽdo. [et sopora⁹ sum] in ipsis
peccatis et vitijs assuescẽdo: et de-
lectabiliter pseuerando [ꝛ exsurre-
xi] ab hoc somno mortis penitẽdo
nõ p me: sed q: [Dominus suscepit
me] iustificando. q: viuificata gra-
tia euigilare ꝛ exsurgere me fecit:
et ad bona opera excitauit. Et iõ
[Nõ timebo milia populi circun-
dãtis me] .i. infinita hostium gene
ra. Is eñ quẽ domin⁹ suscitat et
saluat tanto oĩm maiorũ multitu-
dinem nõ timet quãto vnũ omni-
potentẽ deũ ꝓtectorẽ hz. Sed q:
ꝑdestinatio ꝑcib⁹ iuuat̃ [exsurge
domine] fer opem: ꝛ [fac me saluũ]
Et nõ sine spe ero. [Quõ tu ꝑcussi-
sti] .i. ꝑcuties in futuro sc3 in fine
seculi [oẽs aduersantes mihi sine
causa] et iniuste scilicet diabolũ et
suos persequentes nũc bonos [dẽ-
tes peccatorum contriuisti] .i. au
ctores vitiorũ qui me conãtur pre-
cidere de christi corpore cõterẽs fi-
naliter ipsos ꝛ eorũ verba ac facta
ad nihilũ redigendo. Et q: cauen-

da est superbia et deo totum attri
buendum: sequitur. [Domini est sa
lus] et hec est tota spes nostra.

Oratio.

Effunde domie benedictio
nẽ tuam super populum
tuum: vt tua resurrectiõe
muniti non timeamus ab aduer-
santium vitiorum milibus circũ-
dari. Per dominum nostrum.

Psalmus de oratione ecclesiæ, uel cuiuslibet perfecti ad deum in tribulatiõe: ac de fructuosa & utili morum informatiõe. Psalmus. IIII.

CUm inuocarẽ exaudiuit me deus iustitiæ meæ: in tribulatione dilatasti mihi.

¶ Auctor huius psalmi propheta
Dauid.

¶ Titul⁹ talis est. in finẽ p̃s. cãti-
ci dauid. Hoc est p̃s. ille qui dicit̃
p̃s: q: est de morib⁹ ꝛ monet ad be
ne agẽdũ. p̃s. dico cantici: q: agit
de mẽtis letitia faciẽs mentionẽ
de iocũditate eterna: dirigẽs nos
in finem .i. in christũ est finis consũ
mans ꝛ cõsummatio fideliũ in ꝑ-
senti ad iustitiã in futuro ad coro-
nã. est Dauid .i. ecclie manu fortis.

¶ Uñ sciendũ ꝙ vbi in titulo p̃s.
tm̃ ponit̃: ibi simplr̃ de mortalita-
te tractatur: vbi autẽ canticũ tm̃:
ostenditur ꝙ de iocunditate agit̃.
Et vbi p̃cedit p̃s. ꝛ canticũ sequit̃:
de mortalitate tractatus habetur.
ita tm̃ vt mẽtio fiat de remunera
tione ad quam tendit moralitas.
Vbi ergo precedit canticũ et succe-

dit ps̄: de fecunditate remunera-tionis fit sermo: sic tñ vt de mora-litate p quā habetur aliqua fiāt. ¶ Materia ecclesie tribulate ad deum orō et moralis informa-tio. ¶ Intentio: persuadere homi-nibus vt a vanis ꝛ malis ad ve-ra et bona se conuertant/et ter-rena negligendo eterna appetāt. ¶ Sñia in generali. propheta in isto ps̄. orat i psona ecclīe et cuius libet viri pfecti i tribulatiōe exi-stēt; vt ei⁹ orō exaudiat. increpās infideles et peccatores qꝛ vanita-tem sequantur: monetq; oēs vt sacrificiū iustitie deo immolent: vnde ingētia ei⁹ bñficia obtinēt ꝛ cōsequunt. ¶ Sñia i spāli. post capitis resurrectionem de qua iā supra dictum est infirma mem-bra ad eternitatem exhortans dicit [Cum inuocarem] .i. ex inti-mo cordis vocarem deū per deuo tā orōnē [exaudiuit me] in tribu-latione positū [deus iustitie mee] scilicet dator auctor ꝛ remunera tor. Illos ergo exaudit qui inuo-cant .i. intus vocāt p spiritualib⁹ nō extra p tpalibus. deinde mu-tat psonā transeundo a tertia in scdaꝫ dicēs [in tribulatione] q uā passus sum [dilatasti mihi] .i. āplū cor dedisti ad toleranda maiora: et ab angustijs tristitie i latitudi nē gaudij me duxisti. In hoc pro-sunt iust; aspera tribulatiōis: qꝛ dum tribulant i corpe/dilatant in mēte. ꝛ quo arctius mala tem-poralia premunt: eo latius bona celestia cōcupiscūt. Qui autē sic beneficus mihi iam fuisti adhuc

2 Miserere mei: & exau di orationem meam,

¶ [Miserere mei] ꝛ succurre mi-hi indigenti. q.d. Qui miser t⁹ es de iustitia et dilatatione adhuc miserere cōtra miserias hui⁹ vi-te q̄ multe sunt ꝛ diuerse: ceptaq; in me misericorditer pfice [ꝛ exau-di orōnem meā] quā ad te fundo: et imple quod postulo. Qd ergo iterū rogat cū iam se exauditum indicauerit ideo fit vt vnde non est exaudit⁹ adhuc exaudiat: aut in quo nō est perfectus perficia-tur aut pp̄ter alios inchoātes vt in illis qd inchoauerunt pficiat. Et cum ita sit de me

3 Filij hoim usquequo † graui corde ut quid di ligitis vanitatē & quæ ritis mendacium?

al'† graues.

¶ [Filij hoīum] q̄ vti rōne debe rent [vsq; quo graui corde] estis .i. q̄diu cor pōdere iniquitat; gra uatis: ꝛ cor sursum ad cogitan-dū inuisibilia nō leuatis: differē-tes conuerti per malam ɔsuetu-dinē graues effecti [vt qd] .i. quo fructu: qua vtilitate [diligitis] et voto amplexamini [vanitatem] .i. terrena ꝛ tempalia q̄ vana sunt qꝛ sicut vmbra trāseūt et durare nō pñt [ꝛ queritis] cū labore [mē daciū] qꝛ amatores suos decipiūt ꝛ nō faciūt qd pmittūt: pmittūt enī securitatē ꝛ soluunt timorem. promittunt libertatem ꝛ beatitu dinem: ꝛ faciunt seruum ꝛ mise-rum. Nec tantum scitote que fu-giatis. sed

4 Et scitote quoniā † mi rificauit dominus san ctum suum: dn̄s exau diet me cùm clamauero ad eum.

al'.† admirabilē fecit

¶ [Et scitote] qd sequamini [qm̄ mirificauit] .i. mirificum ꝛ mira bilem fecit ꝛ reddidit [dn̄s] pater [sanctum suum] qui est sanctus

sanctorū: in se sanct⁹ & alios sanctificās: quē mirificauit & clarificauit in ꝯceptione & natiuitate. in predicatiōe. in passiōe. i. morte in ascēsione. ad quē ab amore mūdi ꝯuerti debetis & per eum [dñs exaudiet me] vt certitudinaliter spero [cum clamauero ad eū] orādo. q. d. ita faciet & vobis si ista vana atque mēdacia postposueritis [& in ipm̄ solum spem vestrā posueritis. vel [sanctum suum] quenlibet q̄ ista terrena postponit / ac solum deum desiderat et querit [mirificauit] quia virtutibus miris et sanctitate exornat.

5 Irascimini et nolite peccare: que dicitis in cordibus vestris: & in cubilibus vestris compungimini.

Ephes. 4. iiij.

¶ [Irascimini] ergo per zelū: vitijs diabolo / vanitatibus / & mēdacijs vel vobis ipsis valde penitendo de p̄teritis peccatis: & indignando ꝙ ad ea abiecta & vilia corruistis [et nolite peccare] vlterius. de his aūt [que dicitis in cordibus vestris] vel p vitium irascendo: vel male cogitando. [& in cubilibus vestris]. i. in ipis cordibus que sunt cogitationum cubilia [compungimini] dolore penitentie. i. talia reprimitte nō ꝯsentiendo rōne et de ipis penitentiā agite: et in cordibus vestris per pniam delete. sacrificium cōtriti cordis deo offerentes. Et post penitentiam

6 Sacrificate sacrificiū iustitiæ & sperate in dño: multi dicunt quis ostendit nobis bona?

¶ [Sacrificate sacrificium iustitie]. i. ad placandum deum compunctioni bona opera addite: et offerte ei iustitiam in operibus vestris tanquam sacrificium: et facite opera iusta que sunt sacrificia deo grata. & sic oblato sacrificio [sperate]. i. sperare potestis [in domino] aliter enim esset presumptio: sed [multi] scilicet vani et increduli / et desperati: dicunt [quis ostēdit nobis bōa] scilz iustitie faciēda: vel illa eterna inuisibilia de quibus ipsi dubitant et desperant: quia nullus redit ab inferis qui eis ista ren[un]ciet. Ideo ostēdit propheta que bona querēda sunt respondens eorum interrogationi et dicens.

7 Signatū est † sup nos lumē vultus tui dñe: dedisti lætitiam in † corde meo.

Al. † in nobis. Al. † cor meū.

¶ [Signatum est sup nos lumen vultus tui domine] vt denarius imagine regis: vt cera sigillo eius i. desuper est vobis infusum et impressum lumē a vultu tuo lumino so: lumē scz naturale ad cognitiones agēdo[rum]: lumen fidei et grē ad cognitionem supernaturalium et sperandorum scz eternorū. Unde iam nō ista vana & transitoria bona querim⁹ / sed illa celestia & eterna. & per hec [dedisti leticiā] spūalem magnā [in corde meo] de tanto beneficio. vñ nō foris in vanis sed intus in corde vbi habitat de⁹ querēda est letitia: ibi eī sunt vera bōa. Sed homines tēporalia se habitantes ista non vident de quibus subdit.

Letitia in corde q̄rēda est vbi habitat deus

8 A † fructu frumenti vini & olei sui multiplicati sunt.

Al. † tempore.

¶ [A fructu frumēti vini et olei

sui].i.cupiditate et vbertate temporalium. Hec tria magis humanis vsibus necessaria pōit p omnibus diuitijs i qb9 multiplicari et beati fieri querunt qui non querunt verum bonum: et qui non vident intra se regnum celorum [multiplicati].i. multipliciter distracti [sunt] illi multi sola temporalia amplectentes. Multiplicatio enim non semper vbertatē significat. sed ad multa distractionem: quia mens que verum bonum amare nescit/ in tot diuiditur quot concupiscit: vt erumnosa cogitatione distracta simplex bonum videre non possit: de quo bonus exultat et dicit illa ita. sed ego

9 In pace in idipsum † dormiam & † requiescā.

†obdormiam. † somnū capiam.

¶ [In pace] mentis [in idipm].i. in deo qui semp est in se manēs et immutabilis [dormiā] hic in pnti somno grē cū omi suauitate qescēdo ab omni strepitu huius seculi secret9 et a mortalib9 alienus: mūdiq3 oblitus. [et reqescā] in futuro in pace eternitatis qn nō erit q exterreat.i.vere.et plene tunc quiescā fruendo vita beata et eterna. O q felix est q hoc meretur dicere et experiri. Et hoc vere erit quia iā est spes q nō ɔfūdit. Et hoc ē qd ait.

10 Quoniam tu domine: singulariter in spe† constituisti me.

†habitare fecisti.

¶ [Qm tu dñe singulariter in spe cōstituisti me].i. ego singularis speraui et sperata recipiā: illi aūt non sperauerunt et ideo digna factis recipiēt. vel [cōstituisti me].i. stabilisti. [singulariter in spe].i. in vna singulari spe: qua singulariter vnū et verum bonum speratur: quia hāc vnam petij a domino: illi autē econtra in multiplicitate seculi sperantes ab hac vnitate diuiduntur. Bonum ergo est et vtile vnum querere et illi adherere: non per multa distrahi et vagari. Oratio.

Exaudi nos dñe: et in tribulationib9 nr̄is miserere nobis. et qui solus magnificaris in populis spiritualem leticiam tribue in spe futurorum munerum constitutis. Per.

Psamus Dauid de oratione ecclesiæ denuncians iniustos à beatitudine excludendos, & econtra iustos ęternaliter præmiandos. Psalmus. V.

Verba mea † auribus percipe domine intellige clamorē meum.

Al. ter audi dñe

¶ Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus hic est in finem pro ea que consequitur hereditatem. Id est pō. ille dirigens nos in finem. i. hereditatem eternam q est consummatio: est pro ea sc3. Sara libera.i. ecclesia q cōsequit hereditatē pmissā.s. vitā eternā exclusa cum illa sua.s. agar ancilla.s. synagoga. ¶ Materia: commendatio diuine iustitie in reprobatione malorum. ¶ Intētio: fideles exemplo orandi et bene operandi inuitare ad beatitudinē. eosq3 inducere vt exemplo dei odio habeant iniquitatem et malos: appetantq3 cum bonis et iustis in futuro se fieri gloriosos. ¶ Sententia i generali. propheta in isto psalmo in persona ecclesie poscens orationem suā a deo exaudiri predicat hereticos/ scismatis

Sara qd interprat. Agar qd interprat.

eos/peccatores malignos/τ quos-
cunq; suos inimicos a beatitudie
excluēdos: bonosq; τ iustos eter-
naliter premiandos. ¶ Snia in
speciali. Qr supra exhortat⁹ est in-
firmos ad eternā hereditatē: nunc
docet orare vt pueniat ad eādem.
Ecclesia ergo orat a malicia seculi
separi et ad deum puenire dicens
[Uerba mea] .i. ora⁹ psalmodiam
[auribus percipe domine] aures
dei sunt potentia et misericordia
quibus nos audire dignatur. per
potentiam quidem pōt: per mise-
ricordiā vult [intellige clamorem
meum] .i. intēsum affectū cordis ex
quo procedit clamor oris. Clamor
em̄ in scripturis nō vocis sed cor-
dis est: qn̄ gemitus noster et con-
scientia depcatur: τ ū p hoc q̄ di-
cit itellige: notatur clamor esse spi
ritualis non vocalis. Et quia ore
et corde clamo

Aures dei q̄ dicāt.

2 Intēde uoci †oratiōis meæ: rex meus & deus meus,

Al. † obsecrationis.

¶ [Intende voci orationis mee]
pducendo ad effectū. ac si diceret.
Sic audi vba: sic intellige deside-
ria/vt probet rei effectus te inten-
tū esse meis orōnibus [rex meus]
per specialē prouidentiam τ pte-
ctionem: τ qr me regendo regnas
in me τ non regnat peccatū [τ de⁹
me⁹] p verū cultū τ fidem. τ qr nō
est venter aut libido/vel aurū de⁹
me⁹. Cām q̄s exauditionis subiun
git dicens: et merito exaudies:

3 Quoniā ad te orabo domine: mane exaudies uocem meam.

¶ [Qm̄ ad te] soluz pueniēdū [ora
bo dn̄e] et non ad aliuz. q. d. eccl'ia.
orabi/nec sum exaudita: nec tū de
ficiam: et quia ab illis a quorum
oculis nox peccatorum nōdū reces
sit videri non poteris [mane] scilz.
infusiōe grē .i. statim vt nox τ tene
bre peccatorum fugere ceperint/τ
sol iusticie in cor meum venerit: sta
tim in principio boni opis [exau-
dies vocem meam] .i. ostendes: vel
intelligam meam vocem exaudi-
tam: est enim meum velle tuum
perficere. vnde.

4 Mane: astabo tibi & uidebo: quoniam non deus uolēs iniquitatem tu es.

¶ [Mane] scilz peccatorū nebulis
discedentibus et grā infusa .i. in
luce virtutum [astabo tibi] et adhe
rebo. q. d. non sedebo. nō iacebo in
terrenis quiescens/sed mēte dire-
ctus ero ad eterna τ pseuerans [et
videbo] te mūdo corde: merebor q;
exauditionem tuam: non enim vi-
det deum q̄ terrenis adheret/sed
qui in mane virtutū deo astat [qm̄
tu es deus non volens iniqtatē] et
ideo ab iniquis non videris sed
iniquitatem transeunte sit mane
vt videaris.

Terrenis adherēs deum nō videt.

5 † Neque habitabit iuxta te malignus: neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos.

† nō

¶ [Neq; habitabit iuxta te] scilz pre-
senti per gratiam: vel in futuro
per gloriam: id est non sic videbit
te vt adhereat tibi. τ si quando ap
propinquauerit: non perseuerabit
[malignus] quasi malo igne ple-
nus qui malum vult vt conatur
facere contra deum: vel proximum
quamuis non possit [neq; pmane
būt] q̄uis ad horā placere videāt
[iniusti] qui malum faciūt vel qui
non faciunt qd̄ debent [ante ocu-

Malign⁹ q̄si malo igne plen⁹.

los tuos].i.in beneplacito tuo:vt ꝑ te oculis misericordie videant. vel te presentialiter vnq̄ꝫ videant et vere nō permanebūt.quia.

6 Odisti † omnes qui operantur iniquitatem: perdes† omnes qui loquuntur mendacium.

†domine

oēs.† eos.

¶ [Odisti].i.odio tuo dignos ostēdis ⁊ videris odisse/dū a te separas/⁊ a tuo amore repulsos ieternū punis [oēs q̄ operanť]pseuerāter scilicet impenitētes [iniquitatē].i.quodcunqꝫ mortale peccatū. nō dicit qui operati sunt ne excludat penitentiā:sed qui opanť peruerse viuēdo ⁊ in peccato perseuerando [perdes oēs]eternaliter puniēdo si nō penituerint:nō solum operātes sed et eos [qui loquūtur mendacium]perniciosum et malignū quod fit ad fallēdū:quia hoc est mortale peccatum ⁊ occidit animam.Deinde mutat personam.dicens.

7 Virum sanguinū & dolosum abominabitur dominus: ego autē in multitudine† misericordiæ tuæ..

Al.† miseratione ī.

¶ [Virum sanguinum].i.homicidā et persecutorē sanctorum ac oppressorem pauperum ⁊ innocentū q̄ equiparatur homicide:quia aufert substantiā vite:necnō mortificatores animarum /vel male docendo/vel vim inferendo [⁊ dolosum]qui sub specie docēdi seu consulendi vel alio modo decipit proximū [abominabiť domin⁹]q: nūc sacrificia ⁊ orōnes eorū respuit:et post ab hereditate electorū eos separabit.et iterū mutat personā dicēs.[ego aūt]scꝫ ecclia adhuc militans his repulsis [in multitudine misericordie tue]nō in meis meritis aut viribus confidens vel immulta spe concepta de tua misericordia.

8 Introibo in domum tuam:adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

¶ [Introibo in domū tuam]celestē.s.in ecclesiā triumphātem: siue celum quasi lapis in celeste edificium.i.consequar hereditatem celestem.et interim [adorabo ad tēplum sanctū tuū]celeste:cor ad ipꝫ erigendo:et orōnib⁹ ei propinquādo vt sim in ei⁹ edificio [in timore tuo]casto et sancto.Sancta ecclesia iō dom⁹ diciť q: ab omnipotēte domino inhabitať:ideo tēplum q: ab ipso domino cōsecrať.vel q: in ea continue celesti domino laudes referūtur.Et hoc mihi non tribuo q: hoc viribus meis non valeo.sed o

Ecclesia sancta q̄re. dōm⁹ ⁊ tē citur.

9 Domine deduc me in iustitia tua ꝓpter inimicos meos:dirige in cōspectu tuo † vitā meā.

†iter meum.

¶ [Domine deduc me].id est fac proficere.Deductio enim de virtute in virtutem conuenit proficienti.[in iusticia tua]: id est legis tue vel per temetipsum data ne seductus deuiem ad iustitiam tu domine qui es creator meus esto dux meus [propter inimicos meos]qui mihi insidiantur cōfundendos/vel conuertendos/vel vitandos/ cuiuscunqꝫ sint generis [dirige in conspectu tuo viam meam:quia plerūqꝫ in conspectu hominum via recta creditur:etiā que a veritatis itinere deprauaꝭ

Proficiēti cōuenit deductio de v̄tute in v̄tutem.

tur vel [dirige] id est ostende [viaʒ tuā] .i. legē in ɔspectu meo/vt pre oculis ipam habeam ac ꝓpte in ea ambulem; ꝛ que per se recta est et mihi recta videatur et stat. Et necesse est.

10 Quoniam non est in ore eorū ueritas: cor eorum uanum est.

℃ [Qm̄ nō est in ore eoꝝ] scꝫ inimicorum [veritas] sed discordāt a via veritatis ꝛ iustitie ideo parati sūt ad calumniandum bonis et seducendum eos. nec mirum quia [cor eorum vanum est] vane et false cogitando et iudicando. Et si vanitas est in corde quomō erit veritas in ore? Ex abundantia enim cordis os loquitur. vnde sunt cauendi et eorū iudicio ac verbis nō est credendum sed ad consciētiam vbi deus videt fugiendū. Quasi.

Mat. xij. ꝛ Lu. vj.

11 Sepulchrū patēs est guttur eorū, linguis suis dolose agebāt iudica illos deus.

℃ [Sepulchrū patēs] .i. aptū non clausuꝫ [est guttur eoꝝ] v̄ba fetida ad corrumpendum alios proferēdo [linguis suis] scꝫ mendacibus ꝛ malis [dolose agebāt] sub specie veri falsa inducēdo et alios occulte decipiendo: salutem ꝓmittētes ꝛ mortem ingerētes. Si enim apꝛ nō pn̄t decipere dolose agunt sub specie veri mentientes [iudica illos deus] ad penam et interitum eos condemnando. Non dicit hoc voto optātis vt eueniat/ sed spiritu preuidentis quod futurum est.

12 Decidant à cogitationibus suis secundùm multitudinem impietatum eorum, expelle eos, quoniam †irritauerunt te domine.

†in amaritauerūt

℃ [Decidāt] .i. cadāt [a cogitationibus suis] id est frustrētur spe ꝛ opinionibꝰ suis. q꞉ qcq̄d elate cogitauerant cum intereunt sine fructu amittūt. vel deorsum cadāt merito puersarū cogitationū [ꝺm multitudinē impietatum eorū] .i. pctōꝝ cōmissorū q̄ multa cōmiserūt [expelle eos] .i. longe pelle eos a facie tua ꝛ ab hereditate eterna: hoc ē ꝺm ꝙ a te lōge recesserūt recede ab eis [qm̄ irritauerunt te domine] .i. ad iracūdiam ꝛ vindictam ꝓuocauerūt ꝑ pctm̄ a te recedendo quem placare debuerunt penitendo.

13 Et lætētur omnes qui sperant in te: inæternum exultabunt & habitabis in eis.

℃ [Et] econtrario [letentur] in pn̄ti [oēs q̄ sperāt in te] .i. q̄ sic opantur vt a te sperēt mercedē: cuiusmodi sunt iusti et boni. primum quidem iustorū gaudiū est in spe: postmodum vero erit in re. vnde adiungit ostendēs ꝙ merito letentur q꞉ [ineternū] nō tpaliter [exultabūt] in futuro accepta hereditate laudātes ꝓ beneficijs [e⁹] .i. q꞉ [habitabis in eis] sicut i templo tuo. Felices qui xp̄m merebuntur habere hospiteꝫ quia hoc est eterna exultatio: cum templum dei fient iusti: et erit gaudium eorum ipse incola eorum.

14 Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto.

¶ [Et] interim [gloriabuntur] in hac spe positi [in te] solo [qui diligunt nomē tuū] q dominus es vel honorem tuū seu nois tui et merito [qm̄ tu bn̄dices iusto] quia quicquid boni hz a te habet. vel tūc [gloriabūtur in te] vidēdo et fruēdo [oēs qui diligūt nomen tuum] q dominus es tanq̄ possidētes hereditatē sez te et hn̄tes ad fruēdum q diligūt. qd. quicūq3 diligit dominum gloriabitur in domino [qm̄ tu benedices iusto] hec est bn̄dictio gl'iari in deo et habitari ab eo. Stude ergo vt mō iustus sis vt tūc bn̄dici merearis. Et qz vocatio non meritorum nostrorum sed misericordie et beniuolentie dei est subiungit.

Diligēs dominū gl'iabitur in dn̄o.

12 Domine ut scuto bonæ uoluntatis tuæ: coronasti nos.

¶ [Domine vt scuto bone volūtatis tue] i. nō nostra iusticia sz tua diuina bōa volūtate qua nos vocasti tanq̄ scuto [coronasti nos] in presenti circūuallādo nos aduersus seua iacula inimici: et ptegendo nos a malis ex omni parte per circuitū ad modum corone: et dādo victoriā de tētationib9: et coronabis in futuro de bonis eternis: qz corona consueuit dari victoribus. Scutū em̄ dr a greco scutui: qd iocundū significat: et duo facit: qz si ponit ante corpus ptegit: si super caput coronat. sic diuina bona volūtas nos ptegit in pn̄ti ab omni malo q̄rū fecit nobis expedire: et coronat in futuro corona gl'ie eterne: quia quos protegens adiuuat remunerans coronat. Oratio.

Scutū vn̄ dicit.

Presta quesumus domine que attriti cordis gemitum prius q̄ proferatur intelligis: effice nos quesumus templum paracleti vt mereamur scuto celestis beniuolentie coronari. Per domi.

Oratio uere penitentis dei misericordiā implorantis: & alios suo exēplo ut similiter pœniteant exhortātis.

Psalmus. VI.

1 Domine ne in furore tuo arguas me: neq̄ † in ira tua corripias me. †ira tua † furore tuo.

¶ Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus talis est in finē in carminib9 ps. dauid pro octaua. Hoc est ps ille qui dicitur eo q monet ad bene operandū dirigens nos in finem: id est in christum qui est meta et consummatio totius agonis attribuitur Dauid: id est penitenti iam forti manu facto timenti pro octaua scilicet die iudicij: q̄ post hoc tempus quod septem diebus voluitur est futura in carminibus. i. in gemitibus penitentie quibus deus tanq̄ carminibus delectat. ¶ Materia: vera cognitio et deploratio pctōrū. ¶ Intentio: monere hoies ad penitētiā salutarē cū spe remissiōis oim pctōrū. ¶ Sn̄ia in generali: pphēta in isto ps in persona vere penitētis clamat ad dominū veniā de cōmissis postulās: erūnasq3 pprias quibus afflict9 ingemiscit narrans. Postq̄ dctm̄ est de eterna hereditate intēdit nunc penitētes male agētes inuitare: vt suo exēplo studeāt eam p penitētiam recupare. ¶ Sententia in speciali. In psōna ergo penitentis metuentis in iudicio puniri orat dicēs [Domine ne in furore tuo] i. in ira grauiori q̄

non parcit[arguas me].i.quasi in inferno damnandum conuincas [neque in ira tua]minus graui que vindictam petit[corripias me].i. quasi in purgatorio castigandum reprehendas.sed hic.seca:hic vre: hic sana me ne ibi opus sit.q: horrendum est incidere in manus dei. Furor vel ira in deum non cadit q cum tranquillitate iudicat sed d: iudiciu quo malis talis videbit.q.d. ne punias me fm rigore iusticie tue vt iudex iratus:sed fm dulcorem misericordie tue vt pr benign9 vnde sequitur sed potius

2 Miserere mei domine quoniam infirmus sum: sana me domine quoniam †conturbata sunt ossa mea.

Al.† turbata.

[Miserere mei]miseri o[domine]in hac vita:et misericorditer p cure vt medicus et q: mia debetur miseris:sua miseria isinuat dices et opus est[qm infirmus sum]natura et vitio fragilis et pnus ad peccadu ideo iustitia sustinere no valeo[sana me domine]p misericordia q medicus es :ac coforta et robora[qm]memoria peto p[coturbata sunt ossa mea].i.etia robur et fortitudo aie mee.q.d.peruenit infirmitas vsque ad interiores sensus ac itima et fortia aie q infirmata sunt et destructa virib9 a cosideratioe ppr:ij reatus et extremi examinis.Nam ne ossa carnis intelligeres exponit cum subiungit.

3 Et anima mea turbata est ualde † & tu domine usquequo?

Al's sed

[Et aia mea]infirma et peccatrix ptremisces[turbata est valde] et compuncta ad penitentiam vt emedetur[et tu domine vsquequo?] differs et tardas eam consolari sanando et confortando.Nec in hoc tanq crudelis deus estimandus est:sed tanq bonus persuasor aie quid mali sibi ipsa peperit.Differt enim pius dominus exaudire misto:ties ex sua magna mia:vt ex difficultate sanationis sit diligentior custodia recepte sanitatis na qd facile sanatur non multum cauetur. Et quia differt io adiugit:ergo.

4 Couertere dne et † eripe aiam meam:saluu me fac propter miam tuam.

Al.† erue.

[Conuertere domine]de rigore iustitie ad dulcorez mie et qui quasi aduersus videris propter peccatum a me conuertere ad me:et sic ego couertar ad te.Diuina enim conuersio est causa nre conuersionis[et eripe animam meam]i con uersione varijs modis impeditam scz seculi pplexitatibus:ac carnis cocupiscentijs et iugo male cosuetudinis quasi qbusda vinculis ligata[saluu me fac].i.fac me incolume pficere i bono ne vlteri9 cada [pter misericordia tua]quia nihil de me psumo nam iusta debetur peccanti damnatio.

Couersio diuina ca est nostre couersionis nra.

5 Quonia no e i morte qui memor sit tui:i inferno †aut qs cofitebit tibi?

†aute no est

[Qm no est i morte].i.post morte aliqs de malis[q memor sit tui] ad venia et memoria fructuosa nuc eni tps e puersionis et post erit retributiois vn subditur[i iferno aut qs pfitebit tibi?]vtiliter et fructuose.q.d.nulli9 sicut diues pfessus est mala sua:s3 frustra.Et ideo rogo sanari quia nullus post morte et in iferno pot agere penitetia fructuosam.vnde stult9 est q no tepus

Pni: s fructuosam post

morte illud puenit penitendo: qz tūc nō restat nisi retributio. Et merito sanabis: quia ego gemendo pro peccatis meis.

τ i iscr/ nonul/ lus age re pt.

6 Laboraui in gemitu meo: lauabo per singulas noctes lectum meū †lachrymis †meis stratum meum rigabo.

†in †meis nō. est.

¶ [Laborabo] satisfaciendo [i gemitu meo] id est cordis contritiōe dolēs p petīs τ timēs pro penis eis debitis [lauabo] .i. mundabo cūdo [per singulas noctes] .i. p singula petā et circūstātias eorū [lectū meū] .i. ɔsciētiaz q̄ mūdis corde est requies sed male cordatis tormētum: sicut lectus gratus est sanis τ grauis infirmis. τ qz tunc fit dignus penitentie fructus qñ non solū ɔscientia τ aīa: sed τ corpus affligitur. adeo et [lachrymis meis rigabo] .i. pfundā [stratum meū] .i. corpus qd stratū dicitur: qz anime substernitur: inde autez gemitus: quia.

Corpus: stratū dicit.

7 Turbatus est à †furore oculus meus: inueteraui †inter omnes inimicos meos.

†ab ira †i oīb⁹

¶ [Turbat⁹ est a furore] i. ab ira tua scz futura que in iudicio erit quā timeo: et p̄senti quā in cecitate mentis iā sentio. vel ab ira propria τ imenso feruore animi quo penitendo mihi ipsi irascor [ocul⁹ meus] interior. i. cordis scz mens τ ratio. τ merito: quia [inueteraui] .i. mlto tpe iā i petīs vixi mēbrū factus veteris hoīs [iter oēs inimicos meos] scz vitia demones τ hoīes malos ad malū me puocātes: quibus omnibus cōsensi et a nullo eorū immunis fui. Quia vero non est inanis tantus labor penitentie sequitur.

8 Discedite à me oēs qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit dominus uocem fletus mei.

Mat. vij. Lu. xiij.

¶ [Discedite] nūc aio τ in futuro ēt loco [a me] ɔuerso et amodo ne laboretis me cōformare vobis p quos τ cū q̄bus peccaui. i. discedetis a me vt sit pphetia seu increpatio pphetica et ita erit [oēs qui opant] ptinaciter [iniq̄tatē] me ad malū incitādo. correctio est vt separet ab illis quoꝝ collegio peccauit: τ mādatis dei isistat [qm exaudiuit dñs] .i. efficacem fecit [vocez fletus mei] id est compunctionem seu oratiouē meā cū lachrymis p petīs cōmissis. vbi dat exemplum fideliter orantes exaudiri.

9 Exaudiuit dominus deprecationem meam: dominus orationem meam suscepit.

¶ [Exaudiuit dñs] remittēdo [deprecationem meā] pri⁹ luctuosam q̄ est pro deponēdis petīs τ remouendis malis [dominus orationez meā] iā securā q̄ est p adipiscēdis virtutibus et adhibendis bonis [suscepit] q̄si oblationem. Repetit idē crebro ad ostendēdum gratitudinē diuie gratie: τ exultationē salutis ipetrate. Ter autē dñs dicit: qz sctām trinitatē affuisse suis precibus ostēdit. Et qz deus eum penitentem exaudiuit iam liber a peccatis: optat τ orat et pro inimicis vt conuertantur exemplo suo dicit. Ergo iam.

Erubescant

ſnō ē vehe/mēter / ꝯfūſu/dātur. 10 Erubeſcant & con‑turbentur † uehemēter omnes inimici mei: con‑uertantur & † erubeſcāt ualdè uelociter.

¶ [Erubeſcāt] exēplo meo de acti‑bus ſuis malis ⁊ pctis [⁊ ꝯturbē‑tur] timore iudicij ⁊ cōpungantur utiliter ad penitētiā et hoc [uehe‑menter] non remiſſe uel leuiter [omnes inimici mei] aduerſan‑tes ſaluti mee: et me imitando fi‑ant amici [conuertantur] ad deū a malis: [et erubeſcant] de eis de quibus ante ſunt glorìati: et non differant uel procraſtinent: ſed [ualde uelociter] idest cito et in‑dilate. Bis dicit erubeſcant: quia non ſolum ante conuerſionem eſt erubeſcendum: ſed etiam poſt ex memoria et recordatione peccato‑rum quod eſt quedam: cuſtodia uirtutum. Oratio.

Exauditor oīū deus exaudi nrorū fletuū ſupplicē vo‑cē: ⁊ tribue infirmitatib⁹ nrīs perpetē ſoſpitatē: vt dū di‑gnāter gemitū noſtri laboris ſu‑ſcipis: tua nos ſemper miſericor‑dia conſoleris. Per dominum.

Oratio uiri iuſti po‑ſiti in tribulatiōe corpo‑rali, uel ſpūali, à qua cū inſtātia petit diuinitus liberari. Pſal. VII.

ſerue 1 Domine deus meus in te ſpe‑raui: ſaluū me fac ex omni‑bus perſequētibus me & † libera me. ſerue

¶ Auctor pſalmi ꝑpheta Dauid. ¶ Titulus hic eſt. In finem pſal‑mus dauid: ideſt pſalmus ille di‑rigens nos in finem: ideſt in chri‑ſtum: attribuitur dauid: ideſt fide‑li quem pſalmum ille fidelis can‑tauit domino. i. ad honorem deo gratias referēdo pro verbis Chu‑ſi. i. pro manifeſtatione ſilentij filij gemini. i. dextere. Chuſi enī inter‑pretatur ſimiliter et gemini dex‑tra. Quilibet ergo fidelis cantat hunc pſalmum pro reuelatione ſe‑creti ſcilicet myſterij incarnatio‑nis / paſſionis / et reſurrectionis: et quare deus iuſtos protegit et malos ordinat quod ſecretum de⁹ dexter. i. fauēs et propitius ape‑ruit fideli qđ apud infideles eſt ſilentiū ⁊ ſecretum: ſed apud fide‑les verba ſilentij. i. manifeſtatio. ¶ Materia: perſecutio corpora‑lis vel ſpiritualis iniuſta et mali‑gna. ¶ Intentio: inducere homi‑nes innocentes ad ſuſtinendam patienter quaſcunq; maiorum ꝑ‑ſecutiones: et quoſq; fideles ex‑hortari vt ſpem ſuā in domino po‑nant: ⁊ ſic perfecte viuant: quate‑nus diem iudicij expectare ſecuri valeant. ¶ Sententia in genera‑li: propheta in iſto pſalmo in per‑ſona cuiuſlibet fidelis poſiti in af‑flictione corporali vel ſpirituali petit diuinitus liberari allegan‑do ſuam innocentiam: diuinam iuſtitiam: aduerſariorum mali‑tiam: poſt penitentiam itaq; per‑fecta anima perfectionem ſuam deo humiliter confitens oſtendit quid ei ꝑ ſua iuſtitia: quid malis et impenitentibus pro ſua debea‑tur iniuſtitia: intendens fideles informare vt cognito qualiter de⁹ protegit iuſtos et ordinat malos qui ſcilicet vt piger manus ſuas

Chuſi qd iter pꝛ̄atur

sub ascella ponat:sed diuinis lau
dibus et bonis operibus dona-
tus insistat. ¶ Sententia in spe-
ciali:fidelis ergo non de se presu-
mens orat a domino liberari di-
cens.[Domine]omniū per poten-
tiam[deus] oim per creationem
[meus] voluntate. Et dicitur ter
in hoc psalmo domine deus meus
ad denotandum trinitatem[in te
speraui]non de me presumpsit:et
quia in tua misericordia et bonita
te non in mea iustitia et equitate
spero ideo confidenter salutem et
liberationem imploro.vnde[sal-
uū me fac ex omnibus persequen-
tibus me]occultis et manifestis.
i.ab omnibus vitijs.demonibus
et malis hominibus [et libera
me] corporaliter et spiritualiter.
Non enim mihi sufficit vt te de-
fendente sim saluus:nisi et te libe
rante sim securus.

2 Nequando rapiat ut
leo animam meam: dū
non est qui redimat,ne
qȝ qui saluum faciat.

¶ [Neqñ].i.aliqñ[rapiat vt leo]
crudelis[animā meā]scȝ psecutor
corporalis per mortem corporalē
vel spiritualis per mortē spiritua-
lem.[dum non est]idest si non sit
[qui redimat] a morte eruendo
[neqȝ qui saluū faciat]vitā dando
pter te.q.d.nisi tu redimas et sal-
ues ille rapit et pdit. Magna est
vtilitas seruo dei propriam infir-
mitatē recognoscere atqȝ in suis
viribꝰ vel meritis nullam fiduciā
habere: tunc enim incipit adesse
virtus diuina cū deficere incipit
presumptio humana.

Diuīa vt' qñ incipit adesse.

3 Domine deus meus
si feci istud,si est iniqui
tas in manibus meis.

¶ [Dn̄e deus meꝰ si feci illud]scȝ
[si est iniquitas in manibꝰ]et ope-
ribꝰ[meis].i.si feci pximo qd̄ nō
debui.vel[si feci istud].i.si hoc ma
lum qd̄ a persecutoribus sustineo
mihi per culpam preteritā quā cō
miserim contingit. vel[si] modo
[est iniquitas in manibꝰ meis].i.
in operibus meis.quare hoc mihi
ptingat.i.si exhibui mēbra mea ar
ma iniqtatis ad peccādū si nō fui
innocens manibus.In his ver-
bis nō est superbia elati:sed humi
lis cōfessio nō ingrati.Et quod p-
fectius est.

4 Si reddidi retribuen
tibus mihi mala: deci
dā †meritò ab inimicis terge
meis inanis.

¶ [Si reddidi]scȝ mala iuxta de-
merita libidine vindicte[retribuē
tibꝰ mihi mala]scilȝ pro bonis qd̄
dicitur equitas apud homines.Et
nota tres gradus patientie.Pri- Patiē-
mus quando aliquis patiēter su- tie gra
stinet mala que meruit: et illud dus.
est bonum.Secundus quando su-
stinet mala que non meruit:et il-
lud est melius.Tertius quādo pa-
tienter sustinet mala pro bonis
que fecit:et illud est optimū.Sic
fecit iste:secūdum illud poete.Si
vis vincere:disce pati.Si inquam
hoc fecit et illud[decidam] idest
cadam.[merito]quia tale vel ta-
le feci peccatum superatus[ab
inimicis meis]me persequentis
bus[inanis] et vacuus factus a
fructu iustitie et boni operis vt
deuictus et imbecillis. Qui se
vindicat occulte a diabolo supe-
ratur inanis factus vana et super-
ba iactantie letitia.

5 Persequatur inimicus animam meã & comprehendat, & conculcet in terra uitam meã: & gloriam meam in puluerem deducat.

¶ [Persequatur] etiam [inimicus] impugnãdo [animã meam] et vitam [et comprehendat] ad possidendum: et possidens [conculcet in terra vitam meam] idest me vilificet et quasi terram pedibus conculcet [et gloriam meam in puluerem deducat] idest ad nihilum redigat. Diabolus persequitur animam suggerendo. Decipiens comprehendit ad consensum peccati trahens. Conculcat in terra in actum peccati inducens. Gloriam in puluerem deducit in consuetudine detinens: vel persequitur tentando: comprehendit superando: conculcat in terra: et conculcando terram facit idest celestia non sapientem. et gloriam que solida debet esse in conscientia in puluerem deducit idest vento vanitatis euanescere facit quando non coram deo. sed coram hominibus gloriam quis querit. Sed quia predicta non merui.

6 Exurge domine in ira tua: exultare in finibus inimicorum meorum.

¶ [Exurge domine] mihi in adiutorium opem ferendo [in ira tua] id est in vindicta contra inimicos per effectum iustitie te iratum ipsis ostendendo [et exultare] id est altus et superior appare vindicando sicut victor [in finibus] id est in possessione [inimicorum meorum] vt desinant possidere quos possident: et possessionem amittant: ibique exalteris: idest honoreris et glorificeris potius quam inimici ab illis qui prius erant possessio eorum. Et dicitur hic metaphorice in finibus exaltari sicut exaltatur princeps quando fines inimicorum suorum valet occupare.

7 Exurge domine deus meus in precepto quod mandasti: †& synagoga populorum circundabit te. †ꝯgregat.o.

¶ [Exurge domine deus meus] id est more exurgentis auxiliare mihi et custodi me qui dormire videris quando non succurris [in precepto]: idest secundum iudicium [quod mandasti] faciendo iustitiam de meis persecutoribus: sicut tu mandasti iudicibus facere iustitiam de malis: vel ex opposito succurre seruantibus preceptum [quod mandasti] vt diligamus inuicem. et ita [synagoga populorum] idest congregatio de diuersis populis [circundabit te] et adherebit tibi ad te ex omni parte tanquam ad certum refugium et defensorem suum currendo: et de facto iustitie te laudando.

8 Et propter hanc in altum regredere: dominus iudicat populos.

¶ [Et propter hanc] scilicet congru-

gregationem[in altum regredere] ostendendo altitudinem tue potentie et iniquorum punitione et impiorum protectione: id est fac eos scire et experiri tuam potentiam mittendo eis defensionẽ contra hostes et ita erit. vnde et mutans personam subiungit[dominus iudicat populos] iudicio discretionis et retributionis nũc pios pregẽs et malos ordinãs: et postea vnicuiq; sm opera sua reddẽs; quia omnium est dominus et iudex generalis. quod iudicium non timens ille perfectus audet orare.

9 Iudica me domine secũdùm iustitiã meã: & secundùm innocentiam meam super me.

¶[Judica me dñe] qr iudex es [sm iustitiam meã] id est sm meritum iustitie mee que est in faciẽdis bonis[et sm innocentiã] que est in declinãdo a malis: et nõ sm desideriũ et volũtatẽ hostiũ meorum. Felix aĩa et cõsciẽtia que hec põt dicere q̃ iustitia et innocẽtia sunt[sup me] qr a deo sunt et desupius habeo non a me. Ergo qr aĩa iusta est et innocẽs non per se habet sz a deo. quasi diceret quia iudex iustus es iuste iudica meriu stam ferendo pro me sententiam. Sed iterum ante iudicium retributionis. *Innocentia & declinatio a malis.*

10 Consumetur nequitia peccatorum, & †diriges iustum: scrutãs corda: & renes deus. *†uris ges.*

¶[Consumet̃].i.consumabitur et perficietur[nequitia peccatorũ] .i.perueniet ad summã nequitiã vt possit iustũ iã venire iudiciũ: et hoc non optat sed predicit. Sz qr nõ solũ dictũ est sordib⁹ sordescat adhuc: sed et iustus iustior fiat annectit et dicit[et] ex hoc[diriges iustum] vt patientia eius consumetur et plus iustificetur. Quia mali sunt occasio directionis bonorũ. quod enĩ lima ferro hoc est mal⁹ bono[scrutans].i. videns et sciens[corda.i.cogitationes[et renes].i. delectatiões[deus] scilicet quid quisq; cogitet: et quid quẽq; delectet. et ideo videns eas bõas in iusto dirigit eum: et nõ solũ dirigit sed et adiuuat. vnde subdit. *Apoca. xxij. Mali occasio sũt directionis bonorum.*

11 Iustum †adiutorium meum à domino: qui saluos facit rectos corde. *†tantis iuum.*

¶[Justum adiutoriũ meũ] quo me iuste adiuuat cõtra malos.[a domino] scz est[qui saluos facit rectos corde] qui in operib⁹ suis rectã habet intentionem. Duo enim sunt officia medicine. Unũ qd infirmitatem sanat. Alterũ qd sanitatem cõseruat. De primo dictum est supra saluũ me fac ꝑpter misericordiã tuã. De secundo hic dicitur iustũ adiutoriũ meũ a domino. qui saluos facit rectos corde. Et illa enim et ista saluos facit: sz illa ex egritudine ad salutẽ transfert. hec in ipsa salute conseruat. Ibi itaq; est misericors auxiliuz. quia nullum habet peccator meritum qui adhuc iustificari ꝑcatur. hic autem iustum auxilium est: qr iam iusto tribuitur. Sed o iniquorum iniquitas consumatur. *Medicine officia sunt duo supra ps. vj.*

12 Deus iudex iust⁹ fortis & †patiẽs† nunquid *†lõganimis tuon.*

Et adducēs. irascetur per singulos dies?

¶ [Deus iudex iustus] singulis sūi merita reddens [fortis] cui nemo potest resistere. Et ne ideo sine aliqua spe formidetur: subdit [et patiens] quia modo in multa patiētia malos tolerat ꝛ ꝑpter cōuersionē dissimulat: metu iudicij terret: ꝛ spem conuersio ꝑmittit. Et vere patiens quia [nūquid irascetur per singulos dies?] id est nunquid statim infert penā cum aliquis cōmittit offensam? quasi diceret. non quia q̄uis quotidie eū offendamus / ipse tamen quotidie non irascitur / sed patienter expectat ad penitentiam: que si non sequatur durius damnat ꝛ augebit penam. Unde ne audita patientia securi fierent pigri subiungit:

13 Nisi † conuersi fueritis gladium suum uibrabit: arcum suum tetendit & parauit illum.

† Conuertimini.

¶ [Nisi cōuersi fueritis] o iniqui a via vestra mala et penitentiam egeritis. dominus [gladium suum vibrabit] id est punitionem et vindictam manifestā exercet scilicet in futuro quando christus coruscabit suis lucens: impios terrens: ꝛ ne dicatis vobis non fuisse predictum. [arcum suum] id est scripturam comminantem [tetendit] minando malis ne putetur remissa eius patientia: [et parauit illum] per legislatores: per apostolos: per expositores promulgando: et intelligibilem faciendo.

14 Et in † eo parauit uasa mortis: sagittas suas ardentibus † effecit.

† ipso † operatus est

¶ [Et in eo] scilicet arcū scripture [parauit vasa mortis] scilicet predicatores qui inobedientibus propinant de ea mortem. Unde apostolus. Alijs sumus odor mortis in mortem: sed alijs sunt saporitie et odor vite vnde sequitur [sagittas suas] scilicet eosdem predicatores [ardentibus] desiderio verbi et diuino amore flagrantibus [effecit] id est efficaces ꝛ fructuosos fecit vt corda eorum pungendo vitam eis propinarent. Uel [sagittas suas] id est scripture sententias cito penetrantes [ardentibus] predictis [effecit] id est efficaces boni operis per ipsos predicatores fecit. Deinde tangit illorum malorum culpam. d.

ij. Cor. ij.

15 Ecce † parturit iniustitiam: concepit † dolorem, & peperit iniquitatem.

† parturit † peperit dolores.

¶ [Ecce] autem iniquus concepit ex suggestione diaboli per consensum in peccato cui debetur dolor qui bene dolor dici potest scilicet malum et peccandi voluntatem in corde ponendo per deliberationem quia mala voluntas ipsa se torquet: ipsa sui suppliciū est [parturit] scilicet ipsum peccatū ad effectum produceret conando: quia parturire est niti parere [iniustitiam] a iustitie regula discordando. [et peperit iniquitatem] per operationem / ipsius iustitie rectitudinem impugnando: scilicet peccatum extra opere perficiēdo per deliberationem. Inordinatio litere inordinationem peccati signat. Malus enim primo concipit voluntatem peccandi. Secūdo parturit per conatum adimplēdi: tertio parit in actu peccandi. Et sic.

Parturire qd est.

Malitia cōcipit.

sui].i.cupiditate et vbertate tempo
ralium. Hec tria magis humanis
vsibus necessaria põit pro omnibus
diuitijs i qb⁹ multiplicari et beati
fieri querunt qui non querunt ve-
rum bonum: et qui non vident in-
tra se regnum celorum [multiplica
ti].i. multipliciter distracti [sunt]
illi multi sola temporalia ample-
ctentes. Mutiplicatio enim non
semper vbertatē significat. sed ad
multa distractionem: quia mens
que verum bonum amare nescit/
in tot diuiditur quot concupiscit:
vt erumnosa cogitatione distracta
simplex bonum videre non possit:
de quo bonus exultat et dicit illa
ita. sed ego

9 In pace in idipsum †
dormiam & † requiescā.

†obdormiam. †somnū capiam.

¶ [In pace] mentis [in idipsum] .i. in deo qui semp est in se manēs et immutabilis [dormiā] hic in pñti somno grē cuz omni suauitate qescē do ab omni strepitu huius seculi secret⁹ et a mortalib⁹ alienus: mūdiq; oblitus. [et reqescā] in futuro in pace eternitatis qñ nō erit q̄ exterreat. i. vere. et plene tunc quiescā fruendo vita beata et eterna. O q̄ felix est q̄ hoc meretur dicere et experiri. Et hoc vere erit quia iaz est spes q̄ nō cōfūdit. Et hoc ē qđ ait.

10 Quoniam tu domine: singulariter in spe†
constituisti me.

†habitare fecisti.

¶ [Qm̄ tu dñe singulariter in spe cōstituisti me] .i. ego singularis speraui et sperata recipiā: illi aūt non sperauerunt et ideo digna factis recipiēt. vel [cōstituisti me] .i. stabilisti. [singulariter in spe] .i. in vna singulari spe: qua singulariter vnū et verum bonum speratur: quia hāc vnam petij a domino: illi aūt econtra in mutiplicitate seculi sperantes ab hac vnitate diuiduntur/ Bonum ergo est et vtile vnum querere et illi adherere: non per multa distrahi et vagari. Oratio.

Exaudi nos dñe: et in tribulationib⁹ nr̄is miserere nobis. et qui solus magnificaris in populis spiritualem leticiam tribue in spe futurorum munerum constitutis. Per.

Psamus Dauid de oratione ecclesiæ denuncians iniustos à beatitudine excludendos, & econtra iustos ęternaliter præmiandos. Psalmus. V.

Verba mea † auribus percipe domine intellige clamorē meum.

Al. † exaudi dñe

¶ Auctor psalmi ppheta Dauid.
¶ Titulus hic est in finem pro ea que consequitur hereditatem. Id est pō. ille dirigens nos in finem. i. hereditatem eternam q̄ est consummatio: est pro ea scз. Sara libera. i. ecclesia q̄ cōsequit hereditatē pmissaz. s. vitā eternā exclusa emula sua. s. agar ancilla. s. synagoga.

Sara qđ interpratur. Agar qđ interprat.

¶ Materia: commendatio diuine iustitie in reprobatione malorum.
¶ Intētio: fideles exemplo orandi et bene operandi inuitare ad beatitudinē. eosq; inducere vt exemplo dei odio habeant iniquitatem et malos: appetantq; cum bonis et iustis in futuro se fieri gloriosos.
¶ Sententia i generali. propheta in isto psalmo in persona ecclesie poscens orationem suā a deo exaudiri predicat hereticos/ scismatis

eos/peccatores malignos/ et quos cunque suos inimicos a beatitudine excluaēdos: bonosque et iustos eternaliter premiandos. ¶ Sñia in speciali. Qr supra exhortatus est infirmos ad eternā hereditatē: nunc docet orare vt perueniat ad eādem. Ecclesia ergo orat a malicia seculi separi et ad deum peruenire dicens [Uerba mea] .i. ora psalmodiam [auribus percipe domine] aures dei sunt potentia et misericordia quibus nos audire dignatur. per potentiam quidem pōt: per misericordiā vult [intellige clamorem meum] .i. intēsum affectū cordis ex quo procedit clamor oris. Clamor eñ in scripturis nō vocis sed cordis est: qñ gemitus noster et conscientia depcatur: tñ p hoc qd dicit itellige: notatur clamor esse spiritualis non vocalis. Et quia ore et corde clamo

Intēde uoci †oratiōis meæ: rex meus & deus meus,

¶ [Intende voci orationis mee] pducendo ad effectū. ac si diceret. Sic audi vba: sic intellige desideria/ vt probet rei effectus te intentū esse meis orōnibus [rex meus] per specialē prouidentiam et protectionem: et qr me regendo regnas in me et non regnat peccatū [et deus me⁹] p verū cultū et fidem. et qr nō est venter aut libido/ vel aurū de⁹ me⁹. Cām q̄z exauditionis subiungit dicens: et merito exaudies:

Quoniā ad te orabo domine: mane exaudies uocem mēam.

¶ [Qm̄ ad te] solū pmerēdū [orabo dn̄e] et non ad alios. q. d. ecclia. orani/ nec sum exaudita: nec tñ desisti: et quia ab illis a quorum oculis nox peccatorum nōdū recessit videri non poteris [mane] scilz. infusiōe gr̄e. i. statim vt nox et tenebre peccatorum fugere ceperint/ et sol iusticie in cor meum venerit: statim in principio boni operis [exaudies vocem meam] .i. ostendes: vel intelligam meam vocem exauditam: est enim meum velle tuum perficere. vnde.

4 Mane: astabo tibi & uidebo: quoniam non deus uolēs iniquitatem tu es.

¶ [Mane] scilz peccatorū nebulis discedentibus et gr̄a infusa. i. in luce virtutum [astabo tibi] et adherebo. q. d. non sedebo. nō iacebo in terrenis quiescens/ sed mēte directus ero ad eterna et pseuerans [et videbo] te mūdo corde: merebor que exauditionem tuam: non enim videt deum q̄ terrenis adheret/ sed qui in mane virtutū deo astat [qm̄ tu es deus non volens iniqtatē] et ideo ab iniquis non videris sed iniquitatem transeunte fit mane vt videaris. Terrenis adherēs deum nō videt.

5 † Neque habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. †nō

¶ [Neque habitabit iuxta te] i presenti per gratiam: vel in futuro per gloriam: id est non sic videbit te vt adhereat tibi. et si quando appropinquauerit non perseuerabit [malignus] quasi malo igne plenus qui malum vult vt conatur facere contra deum: vel proximum quamuis non possit [neque pmanebūt] cōpuis ad bonū placere videāt [iniusti] qui malum faciūt vel qui non faciunt qd debent [ante ocu- Malign⁹ q̄si malo igne plen⁹.

los tuos]. i. in beneplacito tuo: vt
pre oculis misericordie videant.
vel te presentialiter vnq̄ videant
et vere nō permanebūt. quia.

6 Odisti † omnes qui operantur iniquitatem: perdes† omnes qui loquuntur mendacium.

† domine oēs. † eos.

¶ [Odisti]. i. odio tuo dignos ostē dis & videris odisse/ dū a te separas/ & a tuo amore repulsos ietern ū punis [oēs q̄ operant]pseuerā ter scilicet impenitētes [iniquitatē]. i. quodcunq; mortale peccatū. nō dicit qui operati sunt ne exclu dat penitentiā: sed qui opant per uerse viuēdo & in peccato perseue rando [perdes oēs]eternaliter pu niēdo si nō penituerint: nō solum operātes sed et eos [qui loquūtur mendacium]perniciosum et mali gnū quod fit ad fallēdū: quia hoc est mortale peccatum & occidit ani mam. Deinde mutat personam. di cens.

7 Virum sanguinū & dolosum abominabitur dominus: ego autē in multitudine† misericordiæ tuæ..

Et. † miserationū s.

¶ [Virum sanguinum]. i. homicidā et persecutorē sanctorum ac oppressorem pauperum & innocentū q̄ equiparatur homicide: quia aufert substantiā vite: necnō mortificatores animarum / vel male docendo/ vel vim inferendo [& dolosum]qui sub specie docēdi seu con sulendi vel alio modo decipit proximū [abominabit dominꝰ]q2 nūc sacrificia & orōnes eorū respuit: et post ab hereditate electorū eos se parabit. et iterū mutat personā di cēs. [ego aūt]scz ecclīa adhuc mili tans hic repulsis [in multitudine misericordie tue]nō in meis meri tis aut viribus confidens vel in multa spe concepta de tua miseri cordiā.

8 Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

¶ [Introibo in domū tuam]celestē. s. in ecclesiā triumphātem: siue celum quasi lapis in celeste edificium. i. consequar hereditatem celestem. et interim [adorabo ad tēplum sanctū tuū]celeste: cor ad ips erigendo: et orōnibꝰ ei propinquā do vt sim in eiꝰ edificio [in timore tuo]casto et sancto. Sancta ecclesia idō domꝰ dicit q2 ab omnipotē te domino inhabitat: ideo tēplum q2 ab ipso domino cōsecrat. vel q2 in ea continue celesti domino laudes referūtur. Et hoc mihi non tribuo q2 hoc viribus meis non valeo. sed o

Ecclesia sancta q̄re. dōmꝰ dicitur.

9 Domine deduc me in iustitia tua ꝓpter inimicos meos: dirige in cōspectu tuo † vitā meā.

† iter meū.

¶ [Domine deduc me]. id est fac me ꝓficere. Deductio enim de virtute in virtutem conuenit proficienti. [in iusticia tua]: id est legis tue vel per temetipsum datā ne seductus deuiem ad iustitiam tu domine qui es creator meus in esto dux meus [propter inimicos meos]qui mihi insidiantur cōfundendos/ vel conuertendos/ vel vitandos/ cuiuscunq; sint generis [dirige in conspectu tuo viam meam: quia plerūq; in conspectu hominum via recta creditur: etiā que a veritatis itinere deprauaꝛ

Profici enti cō uenit deductio de ꝟtute in ꝟtu tem.

rum vel [dirige] id est ostende [viam tuam] i. legem in conspectu meo / vt pre oculis ipsam habeam ac propter in ea ambulem; et que per se recta est et mihi recta videatur et fiat. Et necesse est.

10 Quoniam non est in ore eorũ ueritas: cor eorum uanum est.

¶ [Quoniam non est in ore eorum] scilicet inimicorum [veritas] sed discordant a via veritatis et iustitie ideo parati sunt ad calumniandum bonis et seducendum eos. nec mirum quia [cor eorum vanum est] vane et false cogitando et iudicando. Et si vanitas est in corde quomodo erit veritas in ore? Ex abundantia enim cordis os loquitur. vnde sunt cauendi et eorum iudicio ac verbis non est credendum sed ad conscientiam vbi deus videt fugiendum. Quasi.

Mat. xij. et Lu. vj.

11 Sepulchrũ patẽs est guttur eorũ, linguis suis dolose agebãt iudica illos deus.

¶ [Sepulchrum patens] i. aptum non clausum [est guttur eorum] verba fetida ad corrumpendum alios proferendo [linguis suis] scilicet mendacibus et malis [dolose agebant] sub specie veri falsa inducendo et alios occulte decipiendo: salutem promittentes et mortem ingerentes. Si enim aperte non possunt decipere dolose agunt sub specie veri mentientes [iudica illos deus] ad penam et interitum eos condemnando. Non dicit hoc voto optantis vt eueniat / sed spiritu preuidentis quod futurum est.

12 Decidant à cogitationibus suis secundùm multitudinem impietatum eorum, expelle eos, quoniam †irritauerunt te domine. †in amaritudinem concitauerunt

¶ [Decidant] i. cadant [a cogitationibus suis] id est frustrentur spe et opinionibus suis. quia quicquid elate cogitauerant cum intereunt sine fructu amittunt. vel deorsum cadant merito peruersarum cogitationum [secundum multitudinem impietatum eorum] i. peccatorum commissorum que multa commiserunt [expelle eos] i. longe pelle eos a facie tua et ab hereditate eterna: hoc est secundum quod a te longe recesserunt recede ab eis [quoniam irritauerunt te domine] i. ad iracundiam et vindictam prouocauerunt per peccatum a te recedendo quem placare debuerunt penitendo.

13 Et lætẽtur omnes qui sperant in te: inæternum exultabunt & habitabis in eis.

¶ [Et] econtrario [letentur] in presenti [omnes qui sperant in te] i. qui sic operantur vt a te sperent mercedem: cuiusmodi sunt iusti et boni. primum quidem iustorum gaudium est in spe: postmodum vero erit in re. vnde adiungit ostendens quod merito letentur quia [in eternum] non temporaliter [exultabunt] in futuro accepta hereditate laudantes pro beneficijs [et] i. quia [habitabis in eis] sicut in templo tuo. Felices qui christum merebuntur habere hospitem quia hoc est eterna exultatio: cum templum dei fient iusti: et erit gaudium eorum ipse incola eorum.

14 Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto.

¶ [Et] interim [gloriabuntur] in hac spe positi [in te] Volo [qui diligunt nomē tuū] q dominus es vel honorem tuū seu nois tui et meritorum [qm tu bndices iusto] quia quicquid boni hz a te habet. vel tūc [gloriabūtur in te] vidēdo et fruēdo [oēs qui diligūt nomen tuum] q dominus es tanq possidētes hereditatē scz te et hntes ad fruēdum q diligūt. q.d. quicūq3 diligit dominum gloriabitur in domino [qm tu benedices iusto] hec est bndictio gliari in deo et habitari ab eo. Stude ergo vt mō iustus sis vt tūc bndici merearis. Et q: vocatio non meritorum nostrorum sed misericordie et beniuolentie dei est subiungit.

Diligēs dominū gliabitur in dño.

13 Domine ut scuto bonæ uoluntatis tuæ: coronasti nos.

¶ [Domine vt scuto bone volūtatis tue] .i. nō nostra iusticia sz tua diuina bōa volūtate qua nos vocasti tanq scuto [coronasti nos] in presenti circūuallādo nos aduersus seua iacula inimici: et protegendo nos a malis ex omni parte per circuitū ad modum corone: et dādo victoriā de tētationib9: et coronabis in futuro de bonis eternis: q: corona consueuit dari victoribus. Scutū em dr a greco scutui: qd iocundū significat: et duo facit: q: si ponit ante corpus ptegit: si super caput coronat. sic diuina bona volūtas nos ptegit in pnti ab omni malo qtū scit nobis expedire: et coronat in futuro corona glie eterne: quia quos protegens adiuuat remunerans coronat. Oratio.

Scutū vñ dicit.

Pie domine que attriti cordis gemitum priusq proferatur intelligis: effice nos quesumus templum paradeta vt mereamur scuto celestis beniuolentie coronari. Per domi.

Oratio uerè penitentis dei misericordiā implorantis: & alios suo exēplo ut similiter pœniteant exhortātis.

Psalmus. VI.

1 Domine ne in furore tuo arguas me: neq † in ira tua corripias me.

† ira tua † furore tuo.

¶ Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titulus talis est in finē in carminib9 ps. dauid pro octaua. Hoc est ps ille qui dicitur eo q monet ad bene operandū dirigens nos in finem: id est in christum qui est meta et consummatio totius agonis attribuitur Dauid: id est penitenti iam forti manu facto timenti pro octaua scilicet die iudicij: q post hoc tempus quod septem diebus voluitur est futura in carminibus .i. in gemitibus penitentie quibus deus tanq carminibus delectat. ¶ Materia: vera cognitio et deploratio pctōrū. ¶ Intentio: monere hoies ad penitētiā salutarē cū spe remissiōis oim pctōrū. ¶ Snia in generali: ppheta in isto ps. in persona vere penitētis clamat ad dominū veniā de cōmissis postulās: erūnasq3 pprias quibus afflict9 ingemiscat narrans. Postq dctm est de eterna hereditate intēdit nunc penitētes male agētes inuitare: vt suo exēplo studeāt eam p penitētiam recupare. ¶ Sententia in speciali. In psona ergo penitentis metuentis in iudicio puniri orat dicēs [Domine ne in furore tuo] .i. in ira grauiori q

non parcit[arguas me].i. quasi in inferno damnandum conuincas [neque in ira tua] minus graui que vindictam petit[corripias me].i. quasi in purgatorio castigandum reprehendas. sed hic. seca: hic vre: hic sana me ne ibi opus sit. quia horrendum est incidere in manus dei. Furor vel ira in deum non cadit quia cum tranquillitate iudicat sed dicitur iudicium quo malis talis videbitur. q.d. ne punias me secundum rigorem iusticie tue vt iudex iratus: sed secundum dulcorem misericordie tue vt pater benignus vnde sequitur sed potius

2 Miserere mei domine quoniam infirmus sum: sana me domine quoniam † conturbata sunt ossa mea.

Al. † turbata. ¶[Miserere mei] miseri o[domine] in hac vita: et misericorditer parcite vt medicus et quia misericordia debetur miseris: suam miseriam insinuat dicens et opus est[quoniam infirmus sum] natura et vitio fragilis et pronus ad peccandum: ideo iustitiam sustinere non valeo[sana me domine] per misericordiam qui medicus es: ac conforta et robora[quoniam] memoria peccatorum[conturbata sunt ossa mea].i. etiam robur et fortitudo anime mee. q.d. peruenit infirmitas vsque ad interiores sensus ac intima et fortia anime que infirmata sunt et destructa viribus a consideratione propri reatus et extremi examinis. Nam ne ossa carnis intelligeres exponit cum subiungit.

3 Et anima mea turbata est ualde † & tu domine usquequo?

Also † sed ¶[Et anima mea] infirma et peccatrix contremiscens[turbata est valde] et compuncta ad penitentiam vt emendetur[et tu domine vsque quo?] differs et tardas eam consolari sanando et confortando. Nec in hoc tanquam crudelis deus estimandus est: sed tanquam bonus persuasor anime quid mali sibi ipsa peperit. Differt enim pius dominus exaudire multotiens ex sua magna misericordia: vt ex difficultate sanationis sit diligentior custodia recepte sanitatis nam quod facile sanatur non multum cauetur. Et quia differt ideo adiungit: ergo.

4 Conuertere domine et † eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam. Al. † erue.

¶[Conuertere domine] de rigore iustitie ad dulcorem misericordie et qui quasi aduersus videris propter peccatum a me conuertere ad me: et sic ego conuertar ad te. Diuina enim conuersio est causa nostre conuersionis[et eripe animam meam] i. conuersione varijs modis impeditam scilicet seculi perplexitatibus: ac carnis concupiscentijs et iugo male consuetudinis quasi quibusdam vinculis ligatam[saluum me fac] i. fac me incolumem perficere in bono ne vlterius cadam[propter misericordiam tuam] quia nihil de me presumo nam iusta debetur peccanti damnatio. Conuersio diuina est nostre conuersionis.

5 Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno † autem quis confitebitur tibi? † autem non est

¶[Quoniam non est in morte].i. post mortem aliquis de malis[qui memor sit tui] ad veniam et memoria fructuosa nunc enim tempus est conuersionis et post erit retributionis vnde subditur[in inferno autem quis confitebitur tibi?] vtiliter et fructuose. q.d. nullus sicut diues confessus est mala sua: sed frustra. Et ideo rogo sanari quia nullus post mortem et in inferno potest agere penitentiam fructuosam. vnde stultus est qui non tempus Penitentiam fructuosam post

morte τ i iferr nonnulr lus age re pt. illud ꝑuenit penitendo: q: tūc nō restat nisi retributio. Et merito sanabis: quia ego gemendo pro peccatis meis.

6 Laboraui in gemitu meo: lauabo per singulas noctes lectum meū †lachrymis †meis stratum meum rigabo.

†in † meis nō est.

¶ [Laborabo] satisfaciendo [in gemitu meo] id est cordis contritiōe dolēs ꝓ petīs τ timēs pro penis eis debitis [lauabo] .i. mundabo eūdo [per singulas noctes] .i. ꝑ singula petā et circūstātias eoꝝ [lectū meū] .i. ꝯsciētias q̄ mūdis corde est requies sed male cordatis tormētum: sicut lectus gratus est sanis τ grauis īfirmis. τ q: tunc sit dignus penitentie fructus qñ non solū ꝯscientia τ aia: sed τ corpus affligitur. adeo et [lachrymis meis rigabo] .i. ꝑfundā [stratum meū] .i. corpus qḋ stratū dicitur: q: anime substernitur: inde autē gemitus: quia.

Corpus stratū dicit.

7 Turbatus est à† furore oculus meus: inueteraui †inter omnes inimicos meos.

†ab ira †i osb⁹

¶ [Turbat⁹ est a furore] i. ab ira tua scꝫ futura que in iudicio erit quā timeo: et p̄senti quā in cecitate mentis iā sentio. vel ab ira propria τ imenso feruore animi quo penitendo mihi ipsi irascor [ocul⁹ meus] interior .i. cordis scꝫ mens τ ratio. τ merito: quia [inueteraui] .i. mlto tpe iā i petīs vixi mēbrū factus veteris hoīs [iter oēs inimicos meos] scꝫ vitia demones τ hoīes malos ad malū me ꝓuocātes: quibus omnibus cōsensi et a nullo eoꝝ immunis fui. Quia vero non est inanis tantus labor penitentie sequitur.

8 Discedite à me oēs qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit dominus uocem fletus mei. Mat. vij. Lu. xiij.

¶ [Discedite] nūc aio τ in futuro ēt loco [a me] ɔuerso et amodo ne laboretis me cōformare vobis ꝑ quos τ cū q̇bus peccaui. i. discedetis a me vt sit ꝓphetia seu increpatio ꝓphetica et ita erit [oēs qui operant̄] ꝑtinaciter [iniq̇tatē] me ad malū incitādo. correctio est vt separet̄ ab illis quoꝝ collegio peccauit: τ mādatis dei īsistat [qm̄ exaudiuit dn̄s] .i. efficacem fecit [vocē fletus mei] id est compunctionem seu orationē meā cū lachrymis ꝓ petīs cōmissis. vbi dat exemplum fideliter orantes exaudiri.

9 Exaudiuit dominus deprecationem meam: dominus orationem meam suscepit.

¶ [Exaudiuit dn̄s] remittēdo [deprecationem meā] p̄ri⁹ luctuosam q̄ est pro deponēdis petīs τ remouendis malis [dominus orationē meā] iā securā q̄ est ꝓ adipiscēdis virtutibus et adhibendis bonis [suscepit] q̄si oblationem. Repetit idē crebro ad ostendēdum gratitudinē diuie gratie: τ exultationē salutis ipetrate. Ter autē dn̄s dicit: q: sctām trinitatē affuisse suis precibus ostēdit. Et q: deus eum penitentem exaudiuit iam liber a peccatis: optat τ orat et pro inimicis vt conuertantur exemplo suo dicit. Ergo iam.

Erubescant

fiñ ẽ vehe mẽter ꝯfun dātur.

10 Erubescant & conturbentur † uehemẽter omnes inimici mei: conuertantur & † erubescãt ualdè uelociter.

¶ [Erubescãt] exẽplo meo de actibus suis malis ꝛ petis [ꝛ ꝯturbẽtur] timore iudicij ꝛ cõpungantur vtiliter ad penitẽtiã et hoc [vehementer non remisse vel leuiter [omnes inimici mei] aduersantes saluti mee: et me imitando fiant amici [conuertantur] ad deum a malis: [et erubescant] de eis de quibus ante sunt gloriati: et non differant vel procrastinent: sed [valde velociter] idest cito et indilate. Bis dicit erubescant: quia non solum ante conuersionem est erubescendum: sed etiam post ex memoria et recordatione peccatorum quod est quedam: custodia virtutum. Oratio.

Exauditor oĩs deus exaudi nr̃orũ fletuũ supplicẽ vocẽ: ꝛ tribue infirmitatib⁹ nr̃is perpetẽ sospitatẽ: vt dñ dignãter gemitũ nostri laboris suscipis: tua nos semper misericordia consoleris. Per dominum.

Oratio uiri iusti positi in tribulatiõe corporali, uel spũali, à qua cũ instãtia petit diuinitus liberari. Psal. VII.

ferue

1 Domine deus meus in te speraui: saluũ me fac ex omnibus persequẽtibus me & † libera me.

ferue

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus hic est. In finem psalmus dauid: idest psalmus ille dirigens nos in finem: idest in christum: attribuitur dauid: idest fideli quem psalmum ille fidelis cantauit domino. i. ad honorem deo gratias referẽdo pro verbis Chusi. i. pro manifestatione silentij filij gemini. i. dextere. Chusi enĩ interpretatur similiter et gemini dextra. Quilibet ergo fidelis cantat hunc psalmum pro reuelatione secreti scilicet mysterij incarnationis / passionis / et resurrectionis: et quare deus iustos protegit et malos ordinat quod secretum de⁹ dexter. i. fauẽs et propitius aperuit fideli qđ apud infideles est silentiũ ꝛ secretum: sed apud fideles verba silentij. i. manifestatio. ¶ Materia: persecutio corporalis vel spiritualis iniusta et maligna. ¶ Intentio: inducere homines innocentes ad sustinendum patienter quascunq; maiorum ꝑsecutiones: et quoscũ fideles exhortari vt spem suã in domino ponant: ꝛ sic perfecte viuant: quatenus diem iudicij expectare secure valeant. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis positi in afflictione corporali vel spirituali petit diuinitus liberari allegando suam innocentiam: diuinam iustitiam: aduersariorum malitiam: post penitentiam itaq; perfecta anima perfectionem suam deo humiliter confitens ostendit quid ei ꝑ sua iustitia: quid malis et impenitentibus pro sua debeatur iniustitia: intendens fideles informare vt cognito qualiter de⁹ protegit iustos et ordinat malos qui scilicet vt piger manus suas

Chusi qđ inter p̃tatur

sub ascella ponat: sed diuinis laudibus et bonis operibus donatus insistat. ¶ Sententia in speciali: fidelis ergo non de se presumens orat a domino liberari dicens. [Domine] omnium per potentiam [Deus] oim per creationem [meus] voluntate. Et dicitur ter in hoc psalmo domine deus meus ad denotandum trinitatem [in te speraui] non de me presumpsi: et quia in tua misericordia et bonitate non in mea iusticia et equitate spero ideo confidenter salutem et liberationem imploro. vnde [saluum me fac ex omnibus persequentibus me] occultis et manifestis. i. ab omnibus vitijs. demonibus et malis hominibus [et libera me] corporaliter et spiritualiter. Non enim mihi sufficit vt te defendente sim saluus: nisi et te liberante sim securus.

2 Nequando rapiat ut leo animam meam: dum non est qui redimat, neque qui saluum faciat.

¶ [Nequando] i. aliquando [rapiat vt leo] crudelis [animam meam] sc3 persecutor corporalis per mortem corporalem vel spiritualis per mortem spiritualem. [dum non est] idest si non sit [qui redimat] a morte eruendo [neque qui saluum faciat] vitam dando preter te. q. d. nisi tu redimas et salues ille rapit et perdit. Magna est vtilitas serui dei propriam infirmitatem recognoscere atque in suis viribus vel meritis nullam fiduciam habere: tunc enim incipit adesse virtus diuina cum deficere incipit presumptio humana.

Diuina virtus quando incipit adesse.

3 Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis.

¶ [Domine deus meus si feci illud] sc3 [si est iniquitas in manibus] et operibus [meis] i. si feci primo quod non debui. vel [si feci istud] i. si hoc malum quod a persecutoribus sustineo mihi per culpam preteritam quam commiserim contingit. vel [si] modo [est iniquitas in manibus meis] i. in operibus meis. quare hoc mihi contingat. i. si exhibui membra mea arma iniquitatis ad peccandum si non fui innocens manibus. In his verbis non est superbia elati: sed humilis confessio non ingrati. Et quod perfectus est.

4 Si reddidi retribuentibus mihi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis. tergo

¶ [Si reddidi] sc3 mala iuxta demerita libidine vindicte [retribuentibus mihi mala] scilicet pro bonis quod dicitur equitas apud homines. Et nota tres gradus patientie. Primus quando aliquis patienter sustinet mala que meruit: et illud est bonum. Secundus quando sustinet mala que non meruit: et illud est melius. Tertius quando patienter sustinet mala pro bonis que fecit: et illud est optimum. Sic fecit iste: secundum illud poete. Si vis vincere: disce pati. Si inquam hoc fecit et illud [decidam] idest cadam. [merito] quia tale vel tale feci peccatum superatus [ab inimicis meis] me persequentibus [inanis] et vacuus factus a fructu iustitie et boni operis vt deuictus et imbecillis. Qui se vindicat occulte a diabolo superatur inanis factus vana et superba iactantie leticia.

Patientie gradus.

5 Persequatur inimicus animam meã & conprehendat, & conculcet in terra uitam meã : & gloriam meam in puluerem deducat.

¶ [Persequatur] etiam [inimic⁹] impugnãdo [animã meam] et vitam [et comprehendat] ad possidendum: et possidens [conculcet in terra vitam meam] idest me vilificet et quasi terram pedibus conculcet [et gloriam meam in puluerem deducat] idest ad nihilum redigat. Diabolus persequitur animam suggerendo. Decipiens comprehendit ad consensum peccati trahens. Conculcat in terra in actum peccati inducens. Gloriam in puluerem deducit in consuetudine detinens: vel persequitur tentando: comprehendit superando: cõculcat in terra: et conculcando terram facit idest celestia non sapientem. et gloriam que solida debet esse in conscientia in puluerem deducit idest vento vanitatis euanescere facit quando non coram deo. sed coram hominibus gloriam quis querit. Sed quia predicta non merui.

6 Exurge domine in ira tua : exultare in finibus inimicorum meorum.

¶ [Exurge domine] mihi in adiutorium opem ferendo [in ira tua] id est in vindicta contra inimicos per effectum iustitie te iratum ipsis ostendendo [et exultare] id est altus et superior appare vindicando sicut victor [in finibus] id est in possessione [inimicorum meorum] vt desinant possidere quos possident: et possessionem amittant: ibiq; exalteris: idest honoreris et glorificeris potius q̃ inimici ab illis qui priꝰ erant possessio eorum. Et dicitur hic metaphorice in finibus exaltari sicut exaltatur princeps quando fines inimicorum suorum valet occupare.

7 Exurge domine deꝰ meus in precepto quod mandasti: † & synagoga populorum circundabit te. Tagregat.o.

¶ [Exurge domine deus meus] id est more exurgentis auxiliare mihi et custodi me qui dormire videris quando non succurris [in precepto] : idest secundum iudicium [quod mandasti] faciendo iustitiam de meis persecutoribus : sicut tu mandasti iudicibus facere iustitiam de malis: vel ex opposito succurre seruantibus preceptum [quod mandasti] vt diligamus inuicem. et ita [synagoga populorum] idest congregatio de diuersis populis [circundabit te] et adherebit tibi ad te ex omni parte tanq̃ ad certum refugium et defensorem suum currendo: et de facto iustitie te laudando.

8 Et propter hanc in altum regredere: dominus iudicat populos.

¶ [Et propter hanc] scilicet synagogam

gregationem[in altum regredere] ostendendo altitudinem tue potentie et iniquorum punitione et impiorum protectione: id est fac eos scire et experiri tuam potentiam mittendo eis defensionē contra hostes et ita erit. vnde et mutans personam subiungit[dominus iudicat populos] iudicio discretionis et retributionis nūc pios pregēs et malos ordinādo: et postea vnicuiqz sm opera sua reddēs; quia omnium est dominus et iudex generalis. quod iudicium non timens ille perfectus audet orare.

9 Iudica me domine secūdùm iustitiā meā: & secundùm innocentiam meam super me.

[Iudica me dn̄e] q₂ iudex es [sm iustitiam meā] id est sm meritum iustitie mee que est in faciē dis bonis [et sm innocentiā] que est in declinādo a malis: et nō sm desideriū et volūtatē hostiū meorum. Felix qui a cōsciētia que hec pōt dicere q̄ iustitia et innocētia sunt [sup me] q₂ a deo sunt et dē supnis habeo non a me. Ergo q₂ mea iusta est et innocēs non per se habet sz a deo. quasi diceret quia iudex iustus es iuste iudica meum statum ferendo pro me sententiam. Sed iterum ante iudicium retributionis.

(Innocentia est declinatio a malis.)

10 Consumetur nequitia peccatorum, & †diriges iustum: scrutās corda: & renes deus.

[Consumef] .i. consumabitur et perficietur [nequitia peccatorū] .i. perueniat ad summā nequitiā vt possit iustū iā venire iudiciū: et hoc non optat sed predicit. Sz q₂ nō solū dictū est sordib⁹ sordescat adhuc: sed et iustus iustior fiat annectit et dicit [et] ex hoc [diriges iustum] vt patientia eius consumetur et plus iustificetur. Quia mali sunt occasio directionis bonorū. quod enī lima ferro hoc est mal⁹ bono [scrutans] .i. videns et sciens [corda] .i. cogitationes [et renes] .i. delectatiōes [deus] scilicet quid quisqz cogitet: et quid queqz delectet. et ideo videns eas bōas in iusto dirigit eum: et nō solū dirigit sed et adiuuat. vnde subdit.

(Apoc. ca. xxij. c.) (Mali occasio sūt directionis bonorū.)

11 Iustum †adiutorium meum à domino: qui saluos facit rectos corde.

(†auxilium.)

[Iustum adiutoriū meū] quo me iuste adiuuat cōtra malos. [a domino] scz est [qui saluos facit rectos corde] qui in operib⁹ suis rectā habet intentionem. Duo enim sunt officia medicine. Unū qd̄ infirmitatem sanat. Alterū qd̄ sanitatem cōseruat. De primo dictum est supra saluū me fac ppter misericordiā tuā. De secundo hic dicitur iustū adiutoriū meū a domino. qui saluos facit rectos corde. Et illa enim et ista saluos facit: sz illa ex egritudine ad salutē transfert. hec in ipsa salute conseruat. Ibi itaqz est misericors auxilium. quia nullum habet peccator meritum qui adhuc iustificari p̄catur. hic autem iustum auxilium est: q₂ iam iusto tribuitur. Sed o iniqui quorum iniquitas consumatur.

(Medicine officia sunt duo supra pō vs.)

12 Deus iudex iust⁹ fortis & †patiēs† nunquid

(†longanimis †non)

Nō ad- irascetur per singulos
ducēs; dies?

¶ [Deus iudex iustus] singulis scḋm merita reddens [fortis] cui nemo potest resistere. Et ne ideo sine aliqua spe formidetur: subdit [et patiens] quia modo in multa patiētia malos tolerat & ꝓpter cōuersionē dissimulat: metu iudicij terret: & spem conuersionis ꝓmittit. Et vere patiens quia [nūquid irascetur per singulos dies?] id est nunquid statim infert penā cum aliquis cōmittit offensam? quasi diceret. non quia q̄uis quotidie eū offendamus/ ipse tamen quotidie non irascitur/ sed patienter expectat ad penitentiam: que si non sequatur durius damnat & augebit penam. Unde ne audita patientia securi fierent pigri subiungit:

13 Nisi † conuersi fueri-
† Conuertimini. tis gladium suum uibra-
bit: arcum suum teten-
dit & parauit illum.

¶ [Nisi cōuersi fueritis] o iniqui a via vestra mala et penitentiam egeritis. dominus [gladium suum vibrabit] id est punitionem et vindictam manifestā exercet scilicet in futuro quando christus coruscabit suis lucens: impios terrens: & ne dicatis vobis non fuisse predictum. [arcum suum] id est scripturam comminantem [tetendit] minando malis ne putetur remissa eius patientia: [et parauit illum] per legislatores: per apostolos: per expositores promulgando: et intelligibilem faciendo.

14 Et in † eo parauit ua-
† ipso Ipopas- sa mortis: sagittas sua,
ms est ardentibus † effecit.

¶ [Et in eo] scilicet arcū scripture [parauit vasa mortis] scilicet predicatores qui inobedientibus propinant de ea mortem. Unde apostolus. Alijs sumus odor mortis in mortem: sed alijs sunt sacratre et odor vite vnde sequitur [sagittas suas] scilicet eosdem predicatores [ardentibus] desiderio verbi et diuino amore flagrantibus [effecit] id est efficaces & fructuosos fecit vt corda eorum pungendo vitam eis propinarent. Uel [sagittas suas] id est scripture sententias cito penetrantes [ardentibus] predictis [effecit] id est efficaces boni operis per ipsos predicatores fecit. Deinde tangit illorum malorum culpam. d: ij. Cor. ij.

15 Ecce † parturit iniu- † parturiuit id
stitiam: concepit † do- dolores.
lorem, & peperit ini-
quitatem.

¶ [Ecce] autem iniquus concepit ex suggestione diaboli per consensum in peccato cui debetur dolor qui bene dolor dici potest scilicet malum et peccandi voluntatem in corde ponendo per deliberationem quia mala voluntas ipsa se torquet: ipsa sui supplicium est [parturit] scilicet ipsum peccatum ad effectum produceret conando: quia parturire est niti parere [iniustitiam] a iustitie regula discordando. [et peperit iniquitatem] per operationem/ ipsius iustitie rectitudinem impugnando: scilicet peccatum extra opere perficiēdo per deliberationem. Inordinatio litere inordinationem peccati signat. Malus enim primo concipit voluntatem peccandi. Secūdo parturit per conatum adimplēdi: tertio parit in actu peccandi. Et sic. Parturire qd est. Malitia cōcipit.

16 Lacum aperuit & effodit † eum: & incidit in foueam quam fecit. filliũ,

¶ [Lacum] infernij [aperuit] concipiendo [et effodit eum] parturiendo [et incidit in foueam quam fecit] pariẽdo. Uel [Lacum aperuit] malum proximo machinando [et effodit eum] huic rei studiũ adhibendo [et incidit] id est cadit [in foueã quam fecit] alteri malũ perpetrando: quia prius in se ꝙ in alium peccauit. Iniquitas enim prius ledit cor iniustum vnde procedit ꝙ hominem iustum in quẽ accedit. Prius fraudator leditur damno innocentie ꝙ alius pecunie. vnde sequitur.

17 Conuertetur † dolor eius in caput eius & † in verticem ipsius iniquitas eius descendet.

fila bor. iniquitas ei in verticem eius.

¶ [Conuertetur dolor eius] quẽ concepit [in caput eius] id est mẽtem [et in verticem ipsius] id est rationem [iniquitas eius] quam peperit [descendet] quasi cum impetu id est peccatum et malum suum in animam eius reuertetur & in ipsum torquebitur. Recte erit iniquitas eius superior et ipse inferior: cum ipse iniquitati sue spõte se subdiderit: et in illum descendet: quia grauat eum et onerat: et cor sursum leuare et ad requiem sanctorum vocare non sinit. hoc fit cum in homine peruerso seruit ratio et dominatur libido. Et qui hec perfecte iste iam euaserat laudat deum et dicit.

Confitebor domino secundũ iustitiã eius: & psallam nomini domini altissimi.

¶ [Confitebor] ergo [domino] confessione laudis .i. laudabo dominũ [sm iustitiam eius] id est pro iustitia vel propter iustitiam eius: quia iustus est et sic bonos protegit et malos iuste punit. [et psallam] recte operando. bene viuendo spiritualiter gaudendo. Psallere enim iustorum ad gaudiũ pertinet sicut penitentia peccatorum ad tristitiam [nomini domini altissimi] id est ad honorem nominis dei non gloriam meam querẽdo. Hoc etiam posset legi de cõfessione peccati quasi diceret. sicut deus pure est iustus et sine omni labe peccati et iniustitie: ita ego pure confitebor peccata mea sine omni excusatione & velamine. Potest etiam hic psalmus in persona Christi intelligi: si ea que ibi humiliter dicta sunt ad nostram infirmitatem quam ipse christus gestauit scilicet ad humanã ei⁹ naturam referantur.

Psallere iustorum ad gaudiũ ptinet.

Oratio.

Scrutator cordis deus libera nos a persequentibus nos: et da nobis in tui expectatione iudicij firmam custodiam mentis vt non retribuam⁹ inimicis mala pro bonis. Per do.

Psalmus de Christi magnificentia honore & gloria, cuius gratia & uirtute constituta & corroborata est uniuersalis ecclesia.

Psalmus VIII.

Domine dominus noster: quâm admirabile est nomē tuum in vniuersa terra.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finē psalmus dauid pro torcularibus. Hoc est psalmus iste est dauid prophete dirigens nos in finem scilicet christum qui est finis noster. Et agens pro torcularibus id est ecclesijs: q2 hic agit de cōstitutiōe ꝛ causa constitutionis ecclesie que hic bonos et malos simul continet sicut torcularia vinum et acinum. Torcularia sunt martyria vbi corporibus calcatis anime ad celum transeunt: ꝛ corpora in terra putrescūt. Et quia hec fiunt: in ecclesijs ideo et ipse ecclesie torcularia dicuntur. Possunt etiam per torcularia quiqꝫ fideles intelligi ſm hoc ꝙ tolerant aduersa huius mundi. Quia ergo supra ostendit quid bonis pro sua iustitia ꝛ quid malis pro sua iniustitia debeatur: consequenter nūc agit de constitutiōe ecclesie in qua hic boni ꝛ mali necessario admiscentur qui simul incipiunt crescunt et consummantur sed boni in bonis et mali in malo. In futuro vero separabuntur: non solum affectu vt hic sed ꝛ loco. vnde mouentur boni patientiam habere: et malos non solum patienter sed et gaudenter tolerare. ¶ Materia: christi magnificentia et exaltatio. ¶ Intentio: christum magnificare: et eius inimicos scilicet iudeos et alios confundere: omnesqꝫ ad finem christi inuitare. ¶ Sententia in generali propheta in isto psalmo in persona ecclesie et omnium fidelium laudes domino nostro iesu christo decantat. maiestatem atqꝫ magnificentiam nature diuine ac humiliationem et exaltationem nature humane super omnes creaturas in ipso breuiter confitendo. ¶ Sententia in speciali: a laude ergo incipiens ꝓpheta ait. [Domine] omnium per potentiam et generalē gubernatiōem qui es [dñs noster] specialiter per cultum et venerationem [ꝙ]: id est ꝙtum [admirabile] id est valde admirabile et grande [est nomen tuum] id est gloria et fama [in vniuersa terra] non tantum in iudea: quia A solis ortu vsqꝫ ad occasum laudabile nomen domini. q̄si diceret. Tu domine notus eras in iudea tantum et in israel magnum nomen tuum apparuisti inter nos: mortuus es inter nos. surrexisti ascendisti in celum/misisti apostolis spiritum sanctum/quibus predicantibus in omnem terram exiuit sonus eorum. Et nomen tuum gloriosum quod erat notum in gente vna/factum est admirabile in vniuersa terra. Est terra viuorum. s. celum terra mortuorum scilicet infernus. terra viuentium et morientium scilicet mundus. ꝛ in his omnibus est nomen domini admirabile et gloriosum.

Ps. cxij.

Ps. xviij.

Terra est triplex.

2 Quoniā eleuata est magnificentia tua: super cælos.

¶ [Quoniam eleuata est] loco [magnificētia tua] id est dignitas tua et gloria de terrena humilitate [super celos] ad literam. Vel [super celos] omnes id est super oēm eminentiam sanctorū ꝛ super oēs rōnales creaturas etiā celestes et angelicas q̄s excedit. q. d. A mor-

tuis resurgens in celū ascendisti.
zq̄ summus videbaris magnifice
apparuisti.hinc em̄ apparet quis
descēderis cū maiorem quo ascen-
deris.Et ideo q2 magnificatus in
glīa sublimatus es super omnes
celos:et super oēs etiam celestes
ierarchias:nō est mirū si nomen
tuum est per orbem terrarū mirifi
ce sublimatum.valde etiā es ini-
rabilis propter opera tua mirabi
lia et magna.Nam

5 Ex ore infantium &
Mat. xxi. lactentiū perfecisti lau-
dem propter inimicos
†defensorem. tuos:ut destruas inimi-
cum & †ultorem.

¶ [Ex ore infantium et lactentiū]
i.sugentium: scz puerorum hebre-
orum[perfecisti laudem] quando
in templo clamabant et te lauda-
bant confitendo tuam diuinita-
tem.Vel[ex ore infantium et lactē
tium]i.apostolorū[perfecisti lau-
dem]quia ab horum predicatione
creuit ecclesia.et tam hi quam illi
dicantur infantes et lactentes:
nō pro etate sed pro simplicitate.
quasi diceret.non solum a perfe-
ctis sz etiā ab incipiētib9 et imper
fectis p̄dicaris:et laudaris qd̄ est
laus perfecta.Si enim soli per-
fecti essent in ecclesia non ita con
suleretur humano generi.et hoc
facio[propter inimicos tuos]scilz
gentiles mundi sapientes confu-
j.Cor. j. tandos:ne videatur hec sapientia
humana sed diuinitus data.quia
stulta mundi eligit deus vt con-
Roma viij.b. funderet sapientes.et bene dicit
inimicos quia sapientia carnis
inimica est deo.[vt destruas ini-
micum]id est errorem iudaicum
christi et christiani nominis per-
secutorem[et vltorem] alia litte-
ra defensorem.i.hereticum qui se
dicit veritatis defensorem/cuz ta
men tanq̄ vltor impugnet eādem.
Quos tu domine confudisti et de-
struxisti cum te aspirante ad fi-
dem tuam venerunt paruuli:et in
suo errore remanserūt philosophi
ac legisperiti et heretici.vnde et
subditur

4 Quoniam uidebo ce-
los †tuos opera digito- † non habet tuos.
rum tuorum lunam &
stellas †que tu fundasti. † q̄s.

¶ [Quoniam videbo] .i.iam per
spiritum sanctum puidebo[celos
tuos]i.apostolos.De quibus ali-
bi dicitur.Celi enarrant gloriam ps. xviij.
dei.qui sunt[opera digitorum tuo
rū]quia operatione spiritus san-
cti qui digitus dei dicitur instru-
cti sunt et perfecti.Dicitur autem
hic pluraliter digitorū ppter plu
ra eius dona cum sit vnus sicut
plures digiti sunt in vna manu.
video etiam [lunam].i.ecclesiam
vniuersalem et [stellas]i.ecclesias
singulares per diuersa loca diui-
sas.vel doctores alios qui vel q̄s
scz lunam vel stellas [tu fundasti]
in fide et solidasti:nō illi quia apo
stoli ministri sunt edificationis:
tu vero auctor et fundator:a quo
sicut a sole iustitie ecclesia accipit
lumen suum.Unde Gregorius di Grego.
cendo lunam et stellas et tacen-
do solem indicauit:quia illi soli lo
cutus est qui non solum solem et
lunam et stellas corporaliter/sed
et lunam ecclesiam atq3 stellas o-
mnes sanctos specialiter fecit.per
hos ergo destruitur inimicus et
vltor acerrimus. Deinde est vox
prophete ad patrem de christo.

5 Quid est homo †quod † quia.
memor es eius:aut fi-

lius hominis quoniam visitas eum?

¶ [Quid est homo] qui licet vilis et miser et quale meritum eius [q memores eius] in bonum et ad consolationem scilicet miserendo/ et a peccato et morte liberando. quasi diceret. nullum est hominis meritum dei beneficio dignũ [aut quid est filius hominis] scilicet virginis: id est homo christus scilicet comparatione tui. [quoniam visitas eum] in unitate diuini suppositi assumendo: ac in tanta dignitate et magnificentia constituendo: Hoc dicit quasi in admiratiõe terreni hominis et celestis quos omnipotens pater visitat: vnum per misericordiã mirabiliter reuelans: alterum per diuinitatis gloriam ineffabiliter exaltans.

Heb. ii. 6 Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum: & cõstituisti eum super opera manuum tuarum.

¶ [Minuisti eum paulominus] id est parum minus [ab angelis] id est minorem fecisti eum quam angelos quo ad passibilitatem et mortalitatem: sed maior est eis in omnibus alijs: ideo postea [gloria] id est incorruptibili claritate corporis [et honore] vt omnibus sit venerabilis. Gloria enim est in se ad alios. Honor i se ab alijs [coronasti eum] quia circulus mundi ad fidem eius venit. Uel fecisti eum caput ecclesie que est per te coronata in operibus bonis [et constituisti] id est firmiter stabilisti [eũ super opera manuum tuarum] dãdo ei potestatẽ super ea vt omnia sint ei subiecta. et ergo etiã super angelos a quibus eum minuisti. vnde alibi ipse dicit. Data ẽ mihi omnis potestas in celo et in terra. Ideo sequitur Matt. xviij.

7 Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues & boues uniuersas: insuper & pecora campi. 1. Cori. xv.

¶ [Omnia] scilicet superiora et inferiora et media [subiecisti sub pedibus eius]: id est sub dominio et potestate eius subiectione occulta vel manifesta volũtaria. vel necessaria vt ei flectatur omne genu celestiũ/ terrestrium/ et infernorum. Deinde magis in speciali hoc exprimit dicens. [oues et boues vniuersas] Per oues innocentes et simplices in ecclesia intelliguntur qui sub regimine pastorum humiliter viuunt. Per boues ipsi rectores designantur qui operando terrenos fructificare faciunt: et hec duo de angelis et hominibus dicunt: et quia non tantum bonos sed et malos ei subiecit recte quasi distinguẽdo a predictis sanctis subiungit [insuper et pecora campi] id est carnales more pecorum in amplitudine campi voluptatum et in latitudine vie que ducit ad mortem vagantes: non in montibus virtutum habitantes: et nihil arduum nihil laboriosum ascẽdentes. Rectores & boues designantur. Carnales qui dicunt

8 Volucres celi, & pisces maris: qui perambulant semitas maris.

¶ [Volucres celi]: id est superbos i celum os suum ponẽtes qui cogitatione et locutione tumidi et elati dum ceteros se inferiores pensant mente quasi in altum vo-

lant.[et pisces maris]:id est curiosos[qui perambulāt semitas maris]qui sequuntur preterfluentia huius seculi et hec temporalia que tanquam semite in mari cito euanescūt/in profundo huius seculi pertinaci studio inquirunt. In his autem tribus scilicet voluptate/ curiositate et superbia/ concluduntur omnia vitia scilicet concupiscentia carnis/ concupiscentia oculorum/et superbia vite/de his fuit primus homo superatus et christus tentatus. Et quia tam mirabilis et tantus est christus:ipsum qui est principium et finis laudemus in principio et in fine:et nūq̄ a laude eius cēmus dicētes ergo.

Voluptate:curiositate et superbia cōcludūtur omnia vitia.

9 Domine dominus noster: quā admirabile est nomen tuum in uniuersa terra

¶[Domine dominus noster]et omnium[quam ineffabiliter[admirabile]et magnum[est nomen tuum]:id est honor tuus et fama[in vniuersa terra]et vbique per omnia. Ecce conclusio quo totum tendit. Decenter autem principiū repetit:et ad caput redit ostendens initium et finem boni ad deum referendum. Notatur et per hoc q̄ cum a deo originem traxerimus:quamuis ab eo per peccatum deuienimus ad ipsum tamen in fine reuerti debemus. et in ipso vitam nostram et opera concludere:et tūc experta misericordia merito dicere poterimus hoc verbum Domine dominus noster: quam admirabile est nomen tuū. Oro.

Admirabile nomen tuum omnipotens deus suppliceo exoramus:vt q̄ omnē creaturam ad vsus hominis subiecisti:nos ad tue seruitutis offiū dignos efficere digneris. Per do.

Exhibitio laudis diuinę propter duplex iustum iudicium christi in aduentu eius duplici, & propter deiectionē antichristi. Psal.IX.

1 Confitebor tibi domine in toto corde meo:narrabo omnia mirabilia tua.

¶Auctor psalmi propheta David. ¶Titulus hic est. In finem pro occultis filij psalmus dauid id est psalmus ille David prophete qui hic loquitur in persona ecclesie:dirigens nos in finem/id est in christum qui est finis omni credēti:est pro occultis id est agit de occultis filij scilicet dei:id est de humili aduentu christi:occulto iudeis sed vtili gentibus:et de iudicio presenti id est pena qua nūc quisque vel exercetur ad purgationem vel admonetur ad conuersionem:vel si contēnit excecatur ad damnationem. Alia autem eius scilicet aduentus secundus et iudicium vltimum erunt manifesta omnibus. Postquam ergo egit de constitutione ecclesie in qua boni et mali admixti nunc sperantur animo sed postea etiam loco nūc. agit de vtroque iudicio scilicet presenti quo prima et futuro quo secunda fit separatio. ¶Materia duplex christi iudicium presens et occultum scilicet discretionis:futurum et manifestum scilicet discussionis. ¶Intentio. vt homines ad hoc credendum et deum super.

hoc laudandum inducat. ¶ Sententia in generali. Propheta in isto psalmo in persona ecclesie dicit se letum domino iesu christo toto corde psallitur um. quia tempore iudicij discretionis iusto iudicio sibi tradito reprimit diabolum iniquum humani generis inimicum gentiles ad fidem conuertendo ac obstinatos laqueis mortis inuoluendo et interficiendo: populumque catholicum afflictum et abiectum liberando. et tempore iudicij discussionis ipsum antichristum quo se contra deum eleuans populum christianum et fidelem durissime persequetur deijciendo: et ipsum populum christianum quasi orphanum et pupillum derelictum eripiẽdo. Occultum etiã iudicium est pena qua quis vel exercetur ad purgationem: vl' admonetur ad conuersionem: vel si cõtẽpserit excecat seu exercet ad dãnationem Qui non corrigitur illo occulto iudicio digne punietur illo futuro manifesto. ¶ Sententia in speciali. propheta ergo letus psallit pro iusto christi iudicio in vtroque aduentu suo dicens [Confitebor tibi domine] confessione laudis et gratiarum actionis [in toto corde] et affectu [meo] non diuiso et non in parte sicut qui quedam opera dei approbant quedam blasphemant: sed ego in nullo de prouidentia dei dubito sed omnia recte agi sentio: et etiam [narrabo] alijs [omnia mirabilia tua] que me ad narrandum docuisti. vl' omnia comprehendit non singula generum sed genera singulorum scilicet tam visibilia quam inuisibilia: tam spiritualia quam corporalia. Ille etiam in toto corde deum laudat qui nullum angulum cordis in quo terrenum aliquid lateat sibi reseruat sed totum in laude dei expẽdit. Nec solum narrabo alijs: sed etiam apud me.

Laudat quis deum.

2 Lætabor & exultabo in te: psallam nomini tuo altissime.

¶ [Letabor] interius mente [et exultabo] exterius corpore. intensam leticiam exterioribus signis et gestibus ostendendo [in te] et in mirabilibus tuis qui es veritas non in seculo et eius concupiscentijs quod est vanitas. quia non nisi in deo est vera letitia: [psallam] id ẽ laudabo opere bono [nomini tuo] id est ad honorem nominis tui omnia tibi tribuens vt modo exemplo psallant et alij tibi o [altissime] qui secundum substantiam hic non plene cognosceris. Sit ergo letitia spiritalis in mente sit sancta hilaritas in corpore: concordet diuina laus cum recta operatione. Causam autem laudandi supponit: quia

3 In conuertendo inimicum meũ retrorsum, infirmabuntur & peribũt à facie tua.

¶ [In conuertendo] i. dũ cõuerteres [inimicũ meũ] s. diabolũ [retrorsum] i. qz ex eo q diabolũ q añ aduẽtũ tuũ vt dux mortis pcedebat quẽ peccatores sequebant cõuertisti retro amisso iure vt nũc se quat. fugiẽtes cũ iustos psequit sz inaniter: qz habẽt mõ te deũ ducẽ et refugiũ [infirmabunt] s. ipse diabol9 et ministri ac mẽbra ei9 ne nocere possint nũc bõis [et pibũt] in die iudicij [a facie tua] s. ipnagnatiõis et vidiete/vl' gr̃e et gl'ie qñ tollẽt ne videãt gliã dei/et mittẽt i ignẽ eternũ. Inde ẽt letabor

4 Quoniam fecisti iudi-

ciũ meum & causam me
am sedisti super thronũ
qui iudicas † iustitiam.

†equitates

℣ [Qm̃ fecisti iudiciũ meũ ⁊ cãm meã] iusto iudicio: 3 nobis occulto separasti: et distinxisti me ⁊ fideles credentes ab infidelibus obstinatis: et bene dicit meũ et meã: quia ꝓp me et ad vtilitatẽ meã fuerunt [sedisti super thronum] iudicare patris tãq̃ rex ⁊ iudex potentissimus ⁊ iustissimus faciẽdo iustitiam ꝑdicte discretiõis [q̃ iudicas iustitiã] .i. iuste ad differẽtiã eorũ q̃ iudicãt iniq̃tatẽ. q. d. in h̃ facto ostẽdisti te sedere sup soliũ iustitie et habere ptãtem iudicandi sicut iust9 iudex. vel [Quoniam fecisti iudicium] quo iudicatus es [meũ] .i. me inseruire vtilitati et ad meã valere liberationẽ [et cãm] qua pulsatus es et dãnatus fecisti [meã] .i. mihi vtilẽ [sedisti] post resurrectionem [super thronum] ad dexteram patris [qui iudicas iustitiam] et iuste nũc in iudicio discretionis ⁊ in fine iuste iudicabis in iudicio discussionis.

5 Increpasti gẽtes & pe

†seculum:

riit impius: nomẽ eorũ
delesti in † æternum &
in seculum seculi.

℣ [Increpasti] et terruisti p apostolos et predicatores [gẽtes] .i. gẽtiles de pctis et infidelitate tua [⁊ periit ipsius] quia iustificatus factus est pius hinc scriptũ est. Uerte impios ⁊ non erũt ⁊ etiam [periit impius] diabolus amissa potestate [nomen eorum delesti] deleuit dñs noia impiorũ q̃ eum prius idolatre ⁊ filii diaboli dicebant cõuersi nunc autẽ ⁊ filii dei vocãt ⁊ etiã noia deorũ perierũt

Prouerb. xij.a.

de terra fidelium [in eternũ] .i. omnino [⁊ in seculum seculi] seculum est hoc pñs tps seculũ seculi est eternũ qđ incommutabiliter constat cuius hoc seculum imago est et vmbra.

Seculũ seculi eternum significat tps

6 Inimici defecerunt
frameæ in finem: & ciui
tates destruxisti.

℣ [Inimici] scz ipsius diaboli [defecerunt] per tuos pdicatores [frameæ] .i. scz rebelliones et diuersi errores q̃bus tãq̃ gladiis animas occidit [in finem] .i. per christũ quia potestas ⁊ virtus eius est valde diminuta ⁊ ex parte defecit p xp̃3 in aduẽtu primo sed totaliter et plenarie deficiet in secundo [ciuitates] id est munitiones scz malos hoies et eorum cõspirationes in quibus diabolus regnabat [destruxisti] exclusio inde diabolo principe vt seruiant iustitie: ⁊ nõ regnet peccatum in nostro mortali corpore. Et ideo

7 Periit memoria eorũ
cum † sonitu: & domi
nus in æternum perma
net.

†strepitu. p ij.

℣ [Periit memoria eorum] .s. impiorũ apud deum ne puniat ⁊ tñ [cũ sonitu] .i. cũ multo strepitu ⁊ repugnantia nã cũ impietas euertit strepit9 fit: q3 nõ venit ad summã pacẽ nisi qui magno strepitu et tumultu cũ vitiis pugnauerit: ⁊ ideo validus et fortis congressus cum vitiis est habendus [periit] etiam [memoria] et ritus idolorũ apud conuersos ad fidem [cum sonitu] pdicatiõis sctõrũ ⁊ [dñs in eternum] ꝑmanet in cõuersis vbi expulso diabolo iam impietas locum non inuenerit. vel [in eternũ]

Impietas cũ euertitur strepitus fit.

permanet] quia regnum christi stabile est in eternum: ergo impij frustra nisi sunt contra eum.

8 Parauit in iudicio† thronū suū & ipse iudicabit orbem† terræ in æquitate iudicabit populos† in iustitia.

† sedē suam. † terrā. † cum.

¶ [Parauit in iudicio] iusto sed nobis occulto [thronū suū] .i. iudiciariam ptatē quo ad iudicium discretionē & fiducia ab infidelib⁹. vel [parauit in iudicio] .i. cū iudicatus est [thronū suū] .i. sedē iudiciariā q: p patiētiam acquisiuit maiestatē [& ipse] qui iudicauit in occulto etiā iudicatus est in humilitate: tandē [iudicabit] in apto & in maiestate [orbē terre] .i. oēs hoīes orbē inhabitantes [in equitate] nemini parcēs omnib⁹ equa retribuens & meritis digna reddens. [iudicabit pplos in iustitia] testimoniū phibentis illis cōscientia et cogitationibus accusantib⁹ seu defendentibus

9 Et factus est dominus refugium pauperi: adiutor in opportunitatibus in tribulatione.

¶ [Et] interim ne inimicus retro conuersus noceat [factus est dominus] qui iudex est [refugium] in malis vitandis [paupi] spū .s. populo catholico non permittens eum tentari supra id quod potest et etiam [adiutor] in bonis agendis [in opportunitatib⁹] .i. in his in quib⁹ opus est vel in tempore opportuno scz [in tribulatione] dulce est auxilium qd in necessitate datur. Tribulationes bene dicit opportunitatesq: nō cōuertit se aīa

Auxiliū est dulce q̄d i necessitate datur.

ad deū nisi cū ab hoc seculo auertitur: nec opportunū a seculo auertitur nisi cum voluptatibus eius labores & dolores nascentur.

10 Et sperent in te† qui nouerunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quærētes te dñe.

† odo. † cognoscunt.

¶ [Et] hō o domine [sperent] per spem [in te] non in se non in seculo [q̄ nouerunt nomē tuū] per veram fidem. Nomē dei dño est qd nomen bene nouit q̄ libenter ei vt dño seruiet et contempto amore terrenorū se dño eius supponit: vel nomē dei est qui est qd bñ nouit: qui spē nō ponit in trāsitorijs sed in illo qui habet verū esse. [qm̄ nō dereliquisti] subtrahēdo grām et si ad t pā videris derelinquere exponēdo pressuris ad pbationē vel ad coronā vel ob aliam cām bonā [querentes] p charitatem [te] non aliud o [domine] cū quo nemo pōt querere trāsitoria. Et vt spes vestra non sit cassa.

Dei nomen dño &

11 Psallite domino qui habitat in syon: annunciate inter gentes† studia eius.

† mirabilia.

¶ [Psallite dño] .i. mandata eius seruate: & qd predicatis implete grās agēdo voce laudis & psonantia opis sicut in ps. sit psonantia vocis cū organo [q̄ habitat in syon] qd est speculatio .i. in speculatorib⁹ veri boni vel i ecclia q̄ nūc ptēplat deū p speculū: dūbet cū speculatio errat nisi i ea dño habitet: & ita [annūciate inter gentes] .i. pdicate alijs [studia eius] pia q̄ hz erga suos .i. diligentiam magnam quā habuit et habet erga nos

strā salutē τ vtilitatē vel [studia sunt eius mandata in quibus studendum est. Constanter autem p̄dicate et non timeatis mortem.

12 Quoniam requirēs sanguinem eorū †recordatus est: non est oblitus clamorem pauperū.

†memoratus.

¶ [Quoniam nō est oblit⁹]ineternū [clamorē pauperū]spū .i. humiliū scs martyrum τ iniuste oppressorū clamātiū ad deū loquit̃ ɓm affectū infirmoꝝ q̄ obliutum putant deū quia non cito facit qd̄ volunt: s; [reqrēs]vltione [sanguinē eoꝝ de hostib⁹ τ inultū nō relinquēs [recordatus]et misertus [est]clamoris eorum consolando eos glorificando recordatus est q̄dem non post obliuionē ɓm post dilationē. Nunc aūt sanguinem requirit de manu tyrannoꝝ aliqñ per penam tpalē: aliqñ per eternā: aliqñ vtroq; modo. Et subdit q̄s sit clamor iste dicens in persona pauperis cuiuslibet et ecclesie.

13 Miserere mei domine: uide humilitatem meam † de inimicis meis.

†ab

¶ [Miserere mei domine]mihi cōpatiendo q: in miseria sum. vide intuitu misericordie .i. attēde τ adiuua. Aspectus enim dei auxiliū est [humilitatē meā] .i. afflictionē τ dolores de inimicis meis] .i. a tyrannis mihi illatā vel quātū sit humilitas et afflictio mea ppēdē de inimicis meis de superbia enim inimicis estimatur humilitas patiētis: q: tātum humiliatur quantum ille extollitur: Tu dico vide.

Dei aspect⁹ auxiliū est.

16 Qui exaltas me de portis mortis: vt annūciem † omnes laudationes tuas in portis filie syon.

†vniuersas laudes

¶ [Qui exaltas]id est, elongas τ liberas me [de portis mortis]id est de prauis concupiscentijs et actionib⁹ q̄ sunt introitus quib⁹ itur ad mortē anime [vt annūciē oēs laudationes tuas] .i. oīa laudabilia precepta tua et p̄dicationis vnde lauderis existens [in portis filie syon] .i. i bonis studijs τ actionib⁹ q̄bus in ecclesia itur ad celestē hierusalē; ibi enim bñ annūciant̃ laudes et iustitie dei nō i portis mortis et pcti. Filia syon ē ecclesia: syon enī oēs ecclesias mūdi generauit q: ibi natū est vñ fidei icipit vel existētib⁹ [i portis filie syon] .i. in sacramētis et initijs fidei et in doctrina aploꝝ et prophetarum. Et ideo.

Ecclia ē filia syon.

15 Exultabo † in salutari tuo: infixe sunt gentes in † interitu quem fecerunt.

†super salutare tuum. †corruptione quam.

¶ [Exultabo]et gaudebo. s. q: me exaltas [i. salutari tuo] .i. in salute qua sic me saluas non in merito meo: per te enī saluamur q̄ corda nr̄a de vana letitia huius seculi trāferos vt in te veraciter gaudeam⁹ ego q̄dē exultabo s; gentes nō [quia infixe] .i. intus fixe sunt clauis peccatoꝝ gentes qui volunt occidere sctōs in interitu quē fecerunt sctis: occidendo enim corpora iustoꝝ interfecerūt aīas suas. Iniquitas enim sua est cuiq; malo homini pena .i. causa pene vnde subdit.

16 An laqueo isto quē absconderunt compre

henſus eſt pes eorum.

† in muſcipula iſta quã occultauerũt.

❡ [In laq̃o iſto quẽ abſcõderũt] i. in fraude quã ad fallẽdũ tegunt [cõprehẽſus ẽ pes eoꝝ] i. alligat⁹ eſt eoꝝ affect⁹: q: laqueis inextricabilibus inuoluunť: nũc reat⁹ ⁊ culpe et in futuro dãnationis et pene vnuſquiſq; eñ ꝑus cadit in laqueũ quẽ alteri parat ad cadendum: ⁊ prius in ſe peccat q̃ in alterũ nã q̃ aliũ ꝑſequiť eo interitu moriť q̃ ſe aliũ occidere arbitrať. vñ cõiter diciť. Sepe ſagittãtem didicit referire ſagitta. recte ergo ſubiunctum eſt. Tandem

Verſ⁹

17 Cognoſcetur dominus iudicia faciens: in operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator.

❡ [Cognoſceť dñs] in futuro iudicio ab oĩbus [iudicia faciẽs] in manifeſta q̃ nunc facit occulta. tũc enim ſecernet nõ ſolũ merito ſ; ẽt loco malos a bonis. q. d. pctõres in iudicio ꝑ effectũ iuſtitie cognoſcent dñz l; mõ nõ velint cognoſcere eũ. q: [i opib⁹ manuũ ſuaꝝ] ⁊ merito opeꝝ ſuoꝝ [cõphẽſus eſt peccator] ⁊ cõſtrigeťi eis. ipa eni ſua opa praua ⁊ pctã q̃ ſecũ portat accuſant: iudicãt: cõuincũt: puniũt pctõres. nõ eni querit de⁹ alios teſtes niſi vitam et conſcientiam.

18 Conuertantur peccatores in infernũ: omnes gentes que obliuiſcuntur deum.

Ro. ſ.

❡ [Conuertantur] i. conuertetur quia predicatio eſt nõ optatiõ [peccatores in infernum] in locuꝫ penalem ne voluptatibus vltra gaudeant. q. d. poſtq; nolunt conuerti ad dominum: neceſſe eſt vt conuertantur ad infernum. ne alibi mittendos ſe putent: ⁊ quos dicit peccatores exprimit ſcʒ [omnes gentes q̃ obliuiſcuntur deum] nõ credentes in eum vel in fine vite morientes ſine remedio penitẽtie. Boni vero econtra premii abũtur: nã vere (vt dictũ eſt) nõ eſt oblit⁹ clamorem pauperum vnde et ſubditur.

19 † Quoniam non in finem obliuio erit pauperis patientia pauperum non † peribit in finem,

† quia peri et in eternũ.

❡ [Qm̃ nõ in finẽ] ⁊ finaliter [obliuio erit paupis] apd deũ: ⁊ ſi hic videtur cũ mali floreãt ⁊ ipſe affligiť. Modo eñ quaſi obliuio pauperũ ẽſt: q̃diu eos a tribulatione deus nõ defendit ſed tũc eorũ gloria ꝑcipiť cũ ſimul oĩa laborioſa terminãtur. [patiẽtia pauperũ] q̃ modo malos portãt ⁊ iuſtitiã dei patienter expectant [non peribit in finem] et in perpetuum. i. non erit irremunerata ſed aſſequetur retributionem iuſtam quia pro patientia ibunt in vitam eternam. vt autem patientia pauperum nõ pereat ex perſecutione antixpi.

20 Exurge domine nõ † confortetur homo: iudicentur gentes in conſpectu tuo.

† preualeat.

❡ [Exurge domine] in auxilium pauperum ⁊ ad iudicandum [non cõforteť] ⁊ preualeat homo pur⁹. ſ. antichriſtus qui intantum confortabiť q̃ ſe deũ finget: ⁊ multos ad ſe cõuerti faciet. q. d. deſtrue illum ſ; pus [iudiceť gẽtes] i. pbẽť peũ. ⁊ b[i cõſpectu tuo] i. i occult⁹ qz pauci itelligũt. vl [iudiceť ...] nunc

tur[gētes]creditur e in eū[in cōspectu]et iudicio[tuo]quia ptās iudiciaria data ē ipi xpo.Qr aūt te et tuā legē bonam noluerunt.

21 Constitue domine legislatorē super eos, sciant gentes quoniam homines sunt.

¶[Cōstitue]o[dñe legis]p:ane & male doctrine[latorē]scʒ antichristū pro xpo quem contempserunt [sup eos].i.in ruinā eorum.Et sic tādē[sciāt].i.experiant cū ad iudiciū venerint & condēnati fuerint [gentes].i.gentiliter viuentes:scʒ hi q [eum] crediderunt[qm̄ hoies sunt]terrena tm̄ sapiētes.i.ꝙ stulti fuerunt:qr spē in hoiem et non in deū q saluare pōt posuerunt: hoiemq; & nō deū q adorauerūt vl [sciāt]se hoies esse & nō posse deo resistere.Deinde subijcit vocē gementium dicens.

22 Vt quid domine †recessisti longè: despicis in opportunitatibus i† tribulatione. †di- scessisti †tribulationibus.

¶[Ut qd domie recessisti]a tuis tēpore antixpi[longe]scʒ in tanta tribulatiōe auxiliū differendo .i. cur differs iudicium:& quare tantū seruire pmittis antichristum. Longe enī videt recedere cū tardat subuenire.Deinde que sic que siuit: tanꝙ repēte intellexerit soluēdo subicat.d.[despicis i opportunitatib⁹ i tribulatiōe].i.oportune & vtiliter despicere videris & sinis tribulari tuos:qr ad vtilitatē eorū scʒ ad aios purgandos et desiderio tui aduentus inflammandos:quia.

23 Dū superbit impius †incenditur pauper cō prehēduntur in † consilijs quibus cogitant. †accenditur. †cogitationibus.

¶[Dū supbit impi⁹]scʒ antichristus[incēdit]ad ɔtēptū terrenorū et amorē eternorum[pauper]spū scʒ ppiō xpianus sibi inobediens. vel[incenditur].i.purificat tribulatione sicut aurū in igne.& sic mira puidentia dei operat de malis vt eoꝝ exercitatiōe pficiāt boni: sz[ɔpbenduut]capient ad penas ipsi ipij scʒ antichristus et satellites eius[in cōsilijs qb⁹ cogitant] scʒ cōpchēdere & irretire fidelēs.cogitabunt enī cruciare xpianos:et ipsi a deo cruciabūtur.Ideo autē superbit impius vel comprehendetur.

24 Quoniam laudatur peccator in desiderijs animæ suæ: & †iniquus benedicitur. †q̄ iniq̄ gerit.

¶[Qm̄ laudat peccator]qd est in se scʒ ātichristus a suis sibi blādientib⁹ & non corrigitur[in desiderijs anime sue].i.in impletione desideriorum sensualitatis sue. [et iniquus]ꝙ est nocendo alijs[benedicit]& exultat q̄si de⁹ & sibi adulantib⁹.hoc est magna ira dei vt desit correctio & assit adulatio adulātiū lingue alligāt aias in peccatis.delectāt enī ea facere in quib⁹ nō solū nō metuit repbēsor sed et laudat et benedicit opator.Ecce quātū est malū adulationis quod parit occasionē peccatis hominus dū vitia palpātur eorum.Et ideo.

25 Exacerbauit dominū peccator: secundùm multitudinē iræ suæ nō †irritauit. †exquiret.

quæret

†exqui- †queret.
ret.

¶[Exacerbauit].i.irritauit:ad irã prouocauit[dominum]verũ[pec cator]antichristus vt ab eo puniatur.vel vt flagella correctionis ab eo suspendantur ꝛ nõ inferantur.[Sm multitudinem ire sue].i.sm ꝙ multum est iratus deus q̃ solet alios querere ꝛ reuocare.[nõ queret]eum scꝫ antichristum vt vlciscatur petã eius hic sed in futuro.
Magna enĩ est ira dei qñ peccãtẽ nõ corripit::sed vagã licentiam in
Augu. peccatũ ruẽdi ꝑmittit.Unde August.Intelligite fratres misericordiã dei qñ castigat mũdũ:sed multũ tũc irascitur qñ nõ castigat.Si ergo seuit parcẽdo:bonũ est nobis vt subueniat castigando. Tanta est autem ira dei vel nequitia antichristi:quia.

26 Nõ est deus in con
†conta spectu eius † inquinatę
minãt. sunt uię† illius in omni
†eius. tempore.

¶[Nõ est de⁹ in ꝯspectu ei⁹].i. in eorũ cõsideratione.nec hꝫ deuꝫ vel timorẽ ei⁹ pre oculis q₂ deseritur luce veritatis.ꝛ ideo[inquinate]ꝛ i peccatoꝝ pollutiõe[sunt vie illius]id est cogitationes:locutiones.ꝛ opa.[in oĩ tẽpore]vite sue ꝛ sine intermissione:vel in comparatione oĩm qui fuerunt in aliquo tpe.Ex hoc habetur ꝙ qui nõ plene de peccatis penitet semper peccata peccatis cõtinuat.Neqtie ergo sue causa est q₂ nõ habet deuꝫ pre oculis.Et hoc ideo:quia o de⁹.

27 Auferuntur iudicia tua à facie eius:†omniũ inimicorum suorũ dominabitur.

¶[Auferuntur iudicia tua]quibus retribnis vnicuiqꝫ sm merita sua[a facie eius]id est mente ꝛ conspectu eius quia non considerat iudicia dei:et in nullo timebit diuina iudicia super se ventura.q₂ enim differtur iudiciuꝫ non putat se puniendum vel deum iudicaturum[oĩm inimicoꝝ suoꝝ]scilicet christianorũ[dñabit̃] dñabitur quidẽ corporũ electorum qui eum sequi contẽnunt alios vero potentia vel seductione sibi subijciet.Dicitur enĩ.oẽs reges supatur⁹ vt solus regnet:et ad illud culmen per malas artes veniet.

28 Dixit enim in corde suo: non mouebor à generatione in generationem sine malo.

¶[Dixit enĩ i corde suo]apud se cogitando[nõ mouebor].i.nõ inquietabor.s.per expulsionem de regno[a generatiõe i generationẽ] q₂ ex nimia elatiõe reputabit suũ dñium stabile seqꝫ nunꝙ moueri posse.[sine malo].i.sine inquietatione et molestia scꝫ semp ero.i.durabo et ꝑmanebo absqꝫ eo ꝙ infester ꝛ expugner bello:q₂ ex ꝑsumpta securitate putabit se in eternum regnaturũ sine vlla aduersitate et inquietatione ac malo cuiuscũqꝫ penc hec in corde:sed quid in ore?

29 Cuius maledictione os plenum est, & amaritudine,& dolo:sub lingua eius labor & dolor.

¶[Cui⁹ maledictione os plenũ est]idest blasphemijs et contumelijs christum blasphemando]et amaritudine].i.amaris verbis et

minis grauiter. sanctis cōminan- do [et dolo] i. blādis verbis et insi- dijs alios decipiendo [sub lingua ei⁹ labor et dolor] q̄ non loquitur nisi de procurando labore et dolo- re sanctorum que precipiet eis in- ferri. Uel [sub lingua eius] non in lingua esse dicunt qr ista nō in lin gua exerit sed sub lingua p̄mit et tacite ea cogitaturus est homini- bus autē alia locutur⁹ vt bonus et iustus ac dei filius videatur.

30 Sedet in insidijs cum diuitibus in occul- tis: ut interficiat inno- centem.

¶ [Sedet] cū moral[i] insidijs] me ditādo imponere insidias sanctis. [cū diuitib⁹] et elatis huius seculi quos muneribus cumulabit: et eorū falsam felicitatē ad decipiendum alios ostētabit: q̄ dū tales esse cu- piūt et bona eterna nō querūt/ in illi⁹ laqueos incidūt. q. d. insideat in quib⁹ p̄sidet: insidijs in q̄ posi- tis [in occultis] i. ambiguis vt nō facile intelligatur quid appeten- dum q̄d ve fugiendū sit [vt inter ficiat innocētē] sc; ppl's fidelē. vel corporaliter si noluerit ei consen- tire: vel spūaliter si consenserit ex innocente faciendo nocentem.

31 Oculi eius in paupe- rem respiciunt: insidia- tur in †abscondito qua si leo in †spelunca sua.

†occu- to †cubili suo.

¶ [Oculi eius in pauperem] spi- ritu sc; in populum christianum [respiciunt] vel quasi misericordi- ter et compassionis affectu: simula bit enis se misereri vt decipiat: vel crudeliter et odiose vt noceat et destruat: iustos enim et pauperes spiritu maxime persequetur [insi- diatur] pauperi iusto ad perden- dum [in abscōdito] malitiā occul- tando vt nesciat q̄ decipitur [qua si leo] ppter vim et seuitiam occi- dendi [in spelūca sua] ppter dolū et fraudulentiā decipiendi in mira culis et modis alijs. Ad quid.

32 Insidiatur ut rapiat† pauperem: rapere pau- perem dum attrahit eū.

†innocētem.

¶ [Insidiat] p dolū et fraudulen- tiā [vt rapiat pauperē] per vim et violentiā [rapere] in q̄ [pauperē] seuiendo [dū attrahit eū] ad rhete suum blandiēdo. Triplex enim est psecutio ecclīe. Una violēta sc; cū martyres per tyrannos necaban- tur. Alia fraudulēta que nunc est. cū confessores per hereticos et fal- sos fratres decipiūtur. Tertia erit mixta ex fraude et vi sub antichri- sto: qr in eo vis et dolus opabunt: et violētie addet fraudē. vnde ad- huc subdit de fraude et violentia.

Ecclīe psecu- tio tri- plex ē.

33 In†laqueo suo humi liabit eum: inclinabit se & cadet†cum domina tus fuerit pauperum.

†muscipula sua. †dum dominabitur.

¶ [In laqueo suo] i. i insidijs sci- licet fraude et dolo [humiliabit eum] s. pauperem et iustum op- primendo. vel [humiliabit eum]. quia quanto mirabiliora vide- buntur hominibus signa ipsius tanto illi sancti et pauperes qui tunc erunt contemnentur/ et qua- si pro nihilo habebuntur: quos il- le mirificis factis superare vide- bitur. sed quia se exultauit [incli- nabit se] diuina v̄tute nō volūta rie [et cadet] subito a domino suo re pentino interitu [cum dominatus fuerit pauperum] seruorum dei quibusdam supplicia quelibet ir-

rogando alios vi vel fraude sub
ijciendo iamq; nimia felicitate in
odium animum remiserit. Et me-
rito cadet.

54 Dicit enim in corde
suo, oblitus est deus:
auertit faciem suam ne
uideat † in finem. †vsq;

¶ [Dixit enim in corde suo] sic co-
gitando et putando [oblitus est
deus] scilicet pauperum vt eos sal-
uet: vel mei vt me puniat [auer-
tit faciem suam] quasi non curan-
do [ne videat] illos vel me [in fi-
nem] id est in perpetuum. vel [ne
videat in finem] id est ea que sunt
in terra que est finis et vltimum
elementum seu vltima pars vni-
uersi. vel [auertit] peccator an-
tichristus [faciem suam] id est
cogitationem ne videat [in fi-
nem] id est ne attendat iudi-
cium finale. Laborans ergo tunc
ecclesia quasi nauis in tempesta-
te deum tanq̄ dormientem ex-
citat. d.

55 Exurge domine deus
& exaltetur manus tua
ne obliuiscaris paupe-
rum †.

†in fi-
nem.

¶ [Exurge domine de⁹] i. cito ve-
ni ad succurrendum et ferendum
opem [et exaltetur manus tua] id est
manifesta fiat potentia tua con-
tra antichristum ad deijciēdum
ipm: et altus apparebis qui te pu-
tant humilem. [ne obliuiscaris
pauperum dimittendo eos in per-
secutione antichristi et suorum
qui putant te oblitum et impuni-
tatem sibi promittunt: precatur iu-
dicium vt hec cito finiantur que
tanta erunt vt nemo velit tem-
pus illud dilatari. Jam itaq; de
iudicio illo intelligens et exultans
dicit.

56 Propter quid irrita-
uit impius deum? dixit
enim in corde suo non
requiret.

¶ [Propter quid irritauit] i. suis
blasphemijs ad iram prouocauit
[impi⁹] antonomasice. s. antichrist⁹
[deū] nō credēs eū punitorem. q.
d. quo fructu blasphemauit et q̄d
pfuit ei tāta mala facere contra
christum. [dixit enim in corde suo]
scz cogitando et p effectus scilz oī-
bus modis male agendo [non re-
quiret] de⁹ ad iudicandū vel pu-
niēdū et vindicandum ea que fa-
cio: quasi nesciēs vel impotēs: sed
non est ita vt ipse cogitat. Nam
tu.

57 Vides quoniā tu la-
borem & † dolorē consi- †iras.
deras: ut tradas eos in
manus tuas.

¶ [Vides] i. noscis [vt] i. qliter
[tradas eos] i. antichristum et com-
plices suos [in manus tuas] vltri-
ces scz tue potentie et iustitie. i. in
potestatem iudicij tui et in vindi-
ctas vt non euadant. et hoc ideo
[qm tu laborē et dolorē] quē ifert
fidelibus tuis [psideras] i. attēdis. q.
d. non te latet illorū malitia et pau-
perū miseria: et ideo nec man⁹ tua
cessabit a vindicta. Et merito suc-
curres pauperi eū tuēdo et liberā-
do a potente. qui.

58 Tibi derelictus est
pauper: † orphano tu
eris adiutor. †pupil-
lo.

℃[Tibi derelictus est pauper]spiritu:tuēdus .s. populus christian⁹ q̄ pauper dicit͛ q2 ad obseruantiā legis diuine non ꝑmissione diuinarū sicut olim ppl's iudaicus al/licitur:sed in subiectione tēporalium eam cōplere nititur.ideo eni pauper est ꝯtemptis tēporalibus vt tu sis spes eius.Iste pauper illis ad tēp⁹ cōcessus est ad puniē/dum:sed tibi in fine derelictus ad glorificādū[orphano]cui mortu⁹ est pater mundus et mater concupiscentia ei⁹.i .ppl'o xp̄iano qui tūc videbit͛ p̄re ꝓtegēte ⁊ matre cōpatientie quasi parentū solatio destitut⁹.[tu eris adiutor]et cooperator cui impius fuit persecutor.Ergo

39 Cōtere brachiū peccatoris & maligni † quæretur peccatum illius & non inuenietur.

† Requiret delictum ei⁹ nec

℃[Contere]⁊ ad nihilum redige [brachium].i.potentiā et dominationem pessimi antichristi[peccatoris]in se[et maligni]in alios.et vere contereo intātum vt nec peccator nec locus peccati de cetero inueniatur.vnde sequitur[queretur peccatum illius]vt iudicetur de eo[et] iudicatus[non inuenietur] ipse .quia peribit propter peccatum suum. Uel [queretur peccatum illi⁹]puta nequitia sua an sit amplius necessariū ad ecclie purgationem[et nō inuenietur] esse necessariū oib⁹ iustis sufficienter tūc purgatis sicut plano ferro nō est opus limea itaq3 antichristus pibit qui ad tp̄s regnauit.s3.

40 Dominus regnabit inæternum & in seculum seculi: peribitis gētes de terra illius.

℃[Dominus regnabit]celesti regno ⁊ iperio [inetérnū ⁊ in sclm] subsecutiuū huius[seculi].i.p oia tp̄a ⁊ secula:q2 regni eius nō erit finis.hoc regnū erit grati⁹ p2o p̄currentibus malis qd̄ veniet destructo antichristo.sed [peribitis] vos o[gentes].i.petōres om̄es et ipij cōplices antichristi qui estis sine lege dei[de terra illius]sc3 de terra viuentium expulsi a regno ipsius.Unde scriptum est.Tollatur impius ne videat gloriā dei. sed pauperes habebunt:quia

Esaie xxvi.

41 Desiderium pauperum exaudiuit dominus: præparationē cordis eorum † audiuit auris tua.

† exaudiuit.

℃[Desideriū pauperū]quo estuabāt cū in angustijs ⁊ malis hui⁹ seculi diē dn̄i cōcupiscūt esse cū xp̄o cupientes[exaudiuit domin⁹]vt eos liberaret ⁊ in regnū suū assumeret.Deinde cōuertēs sermonē ad deū.ait.[ꝑparationē].i.dispositionē[cordis eorū]qua tibi ꝑ patientiā seruire parati erāt:et illū diē ardētius petētes p patiētiam expectabāt.[audiuit auris tua].i. potentia vl' mīa tua q̄ exaudis:vt qd̄ cōcupierāt in spe fruant͛ in re. desideriū aūt pauperū est h̄ sc3 te

42 Iudicare pupillo & humili:ut nō apponat ultra magnificare se homo super terram.

℃[Iudicare].i.vt iudices[pupillo]q̄ oia ꝓpter deū ꝯtēnit nō conformi huic seclo[⁊ humili]q̄ se pulverē ac cinerē eē cognoscit.nō supbo.sc3 ppl'o catholico et fideli de fi

nõ psumẽti:hoc est ad vtilitatẽ et cõmodũ ei⁹ ferẽdo ꝓ eo sniam vt sepatis iustis ab impijs iã nõ vltra pualeant mali nocere bonis. Unde sequit ita[vt nõ apponat] et psumat[vltra].i.post iudiciũ [magnificare se]id est magnũ sé ostẽdere ꝛ magnũ nomẽ sibi facere.[hõ]ille supb⁹.s.antixp̃s super terrã sicut fecit. Moralr aũt hec ideo sunt dicta/vt nõ studeat vel psumat magnũ se facere ꝛ ostendere hõ in terra q: oĩs qui se exaltat humiliabitur:et qui se humiliat exaltabitur.

Lu. xiiij. et. xviij.

Oratio.

Confessioni nostre aurem tuam deus clemens aperi:qui sperantes in te nũꝗ̃ consueuisti relinquere:vt exaltati de portis mortis perpetue possimus salui tẽtatoris occultas insidias effugere. Per dominum.

Vox ecclesiæ uel fidelis in domino solum modò cõfidẽtis:& per hoc se contra uersutias prauorum defendẽtis.

Psalmus. X.

1 IN domino cõfido: quomodo dicitis animæ meæ, trãsmigra in † montem sicut passer.

† montem.

Auctor psalmi ꝓpheta David. Titulus talis est. In finem ps. David. Hoc est psalmus ille dirigens nos in finem.i.in xp̃m vt in ip̃m spem nostrã refundam⁹ q est summũ bonũ/est David ꝓphete docẽtis nos hereticis ꝛ prauis resistere:qui in ecclia tanꝗ̃ putrida membra ministri antixp̃i de quo supra dictũ est mẽtiunt se xp̃s hre ꝛ alios nitunt ad se ab ecclia retrahere. Materia:prauitas hereticorũ et malorũ fideles puertere nitentium. Intẽtio docere fideles qualiter resistãt prauitati illorũ eis nõ cõsentiẽdo ꝛ totã suã fiduciã defendendi se cõtra tales in dño ponẽdo. Snia in gnali. ꝓpheta in illo psalmo loquit in persona ecclesie vel cuiuslibet fidelis in dño solũmodo cõfidẽtis quẽ heretici ꝛ peccatores isidiose ꝛ deceptorie nitunt in suã prauitatẽ inducere:ꝛ ad errorẽ fidei vl ad statũ altum videlz honoris vani hui⁹ seculi allicere: subiungẽs qlr dñs videt et ꝓbãdo examinat iustũ ꝛ ip̃m:ꝛ qd retributionis finalr det vtriqꝫ. Snia in spãli: hereticis ergo ꝛ malis rñdẽs cum increpatione ait[In dño]scꝫ iesu xp̃o q est vn⁹ ꝛ verus mõs:vñ et apl'i mõtes dicunt.[cõfido].i. totã fiduciã ꝛ spem meã pono.q.d.de nũero populi dei sunt qui sperãt in dño[quõ]ergo o heretici ꝛ praui[dicitis]verbis vl factis acsi diceretis insidiantes[aie mee].i. mihi p synecdochen[trãsmigra]de tuo[in montẽ]aliũ.s.in xp̃m qui apud nos est.i. veni ad nos qui habem⁹ xp̃m.q.d.quomõ mouetis me trãsire ad vos tãꝗ̃ multi sint xp̃i. Vel[in mõtẽ]aliũ.s.supbie et vanitatis.i.in vos qui estis montes p superbiã[sicut passer]auis leuis ꝛ instabilis:qui etiam in altum nidificat. Et conuertẽs se ad alios ideo inquit in domino cõfido,et ideo o fideles in eo ẽ fidẽdũ.

Passer auis ẽ instabilis.

Quoniam ecce peccatores † intenderũt arcum,parauerunt,sagittas suas in pharetra:ut

† tetenderũt.

†obscura luna.

sagittent in †obscuro rectos corde.

¶ [Qm̃ ecce pctõres]scilicet heretici ꝛ praui hoies [intēderūt arcū] dolose ꝑsuasionis ꝛ maligni operis [parauerūt sagittas suas i pharetra].i.parata hñt in corde verba venenosa ꝛ simpliciū aias interficiētia: vl' dolos secretis machinatiõb⁹ occultāt [vt sagittēt].i.decipiāt ꝛ vulnerāt [in obscuro].i.in occulto et insidiose: qꝛ eorum iacula et sentiri per vulnera pñt et tñ venientia dephendi nõ possunt [rectos corde]intētiõe ꝛ fide.s.simplices et fideles. Deinde cõuertit sermonē ad dñm dicēs. Ideo etiam necessariū est o domine vt in te cõfidas ꝛ ad tuum auxiliū recurras.

3 Quoniam quæ perfecisti destruxerunt: iustus autem quid fecit?

¶ [Qm̃ que pfecisti].i.scripturas q̃s pfecte fecisti ꝛ edidisti [destruxerūt]ꝛ puerterunt vl' fidē quam pfectā ꝛ integrā cordib⁹ fideliū inspirasti [destruxerūt]in se ꝛ i alijs quātū in eis fuit suis prauis consilijs ꝛ operibus ꝛ denegauerunt: talia facere machinant pctõres. Et iterū cõuertēs se ad alios subiūgit [iust⁹ aūt].i.xp̃s q̃ dr iust⁹ anthonomasice: q̃ vtrãqꝫ ptē iuste agit nihil mali dimittēdo impunitū: nihil boni irremuneratū [qd fecit:]vtrisqꝫ scꝫ bonis ꝛ malis. Deinde facta interrogatione r̃ndet ostēdēs prio quid faciat suis. et. d.

4 Dominus in templo sancto suo: dominus in cælo sedes eius.

Abachuc. ii.

¶ [Dominus]est [in templo sancto suo].id est in suis scꝫ iustis vt faciat eos sibi templū [dominus in celo sedes eius].i.quos facit sibi tēplum facit et celū.i.arcana scientes. Ipsi sunt tēplū dei in q̃bus habitat deus p fidē: illi vero q̃ post fidē pficiūt ad cõtēplatione nõ solū tēplū sunt sed etiā celū: in illis eñ residet dñs tanq̃ in celo ꝛ tãq̃ in throno eis p̃sidet. vl' [in templo].i.in ecclesia ꝛ in celo.i. in anima iusti q̃ meditatur celestia. q.d. q̃uis illi scindāt ecclesiā ꝛ iustos destruere conentur, tamē dominus in eis sedet ꝛ semper in eis erit eos custodiens ꝛ nõ deserens. vnde bene subditur. Et

5 Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebræ eius interrogant filios hominum.

¶ [Oculi eius in pauperē]spãl [respiciunt]misericorditer.i. aspect⁹ diuinitatis ei⁹ ad pauperē respicit ad adiuuandū: et respect⁹ mie sue ab eo nõ auertit: ꝛ iõ nihil est timēdū cõfidēti in domino [palpebre ei⁹].i.subtilitas diuinitatꝫ ei⁹ q̃ secreta cognoscat: qꝛ sol⁹ de cõsciētijs hoim iudicat [inter filios hoim]nõ solū exteri⁹ sꝫ etiā interi⁹.i.pbat q̃lis q̃sqꝫ fuerit. om̃ia eñ oculis ei⁹ sunt aperta: ꝛ nihil eum latet. Et hoc manifestius adhuc dicit cum subiungit.

6 Dominus interrogat iustum & impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam.

¶ [Dominus interrogat]: id est probat et examinat per tribulationes et hereses per prospera et aduersa [iustum ꝛ impiū].i. bonū ꝛ malū: ꝛ de cõsciētia vtriusqꝫ iudicat [qui aūt diligit iniq̃tatē].i.q̃

in ea perseuerat et ex desiderio et affectu peccat nolēs se emēdare:q̄ si semp viueret semp peccare vellet. [odit aiam suā] [et seipm] id est nocet aie sue:q2 p hoc pparat eas gehenne sed non iusto qui cōfidit in domino. Quo contra ille veraciter semetipm diligit q̄ peccatū odit. deīde ōndit qd faciat mal'.d.

Dilectio vera sui ipsi⁹ & odium pcti.

Pluet super peccatores laqueos: ignis, sulphur, & spiritus procellarū pars calicis eorū.

¶ [Pluet sup petōres].i.effundet in iudicio [laqueos] vt nō possint euadere penas a quib⁹ etiā semel detēti nunq̄ amplius poterūt expediri [ignis].i.ardor inextinguibilis [sulphur].i.fetor intolerabilis [& spūs pcellarū].i.impetus plurimorū tormentorū [pars calicis].i.passionis et pene [eorū] sicut iusti in partē suā recipiūt vitam eternā, ita impij pro pte sua dānationē recipiēt perpetuā: q̄ pena calix dicit: q2 nec ipsa vindicta erit sine mēsura sed sm culpā miserabilr. Uel [pe calicis eoz].s. quē meruerūt. q2.s. citra meritum puniēt. h aūt reddet bōis & mal'. 1

8 Quoniam iustus dominus & iustitias dilexit: æquitatem uidit †vultus eius.

†facies

¶ [Quoniam iustus] est [dominus] in se. et ideo diligit sibi similes. vnde dicit [& iustitias dilexit] in alijs iustitias dicit quia multe sunt iustitie iustorum: cum vna sit iustitia dei. Qualis ipse est tales nos omnes esse desiderat. et [equitatem] sm vtramq3 partem. scilz bonorū & malorū [vidit].s. approbando [vult⁹].i. cognitio & pñtia [eius]. Est autem equitas vt factis digna repēdat: vt iustis premia et peccatoribus penam retribuat. Iustus est ergo dominus in se & in operatiōe in dilectione iustitie: in alijs. in cognitione iustitie et executione. Oratio.

Dirige oculos pietatis tue super humilem paupertatis nostre personā omnipotens dñe: et circunda nos fidei armis, vt ab iniquitatum sagittis exuti valeamus equitatem et iustitiam custodire. Per dñm.

Psalmus de periculis, ac malis & uanis huius seculi, à quibus omnibus ecclesia uel fidelis & perfectus petit saluari. Psalmus. X I.

Saluū me fac domine quoniam defecit sanctus: quoniā diminutæ sunt ueritates à filijs hominum.

¶ Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titul⁹ h est. In finē ps dauid p octaua. Id est ps ille dirigēs nos in finē.i. in xpm. est Dauid pphete q̄ hic loqtur i psona alicui⁹ iusti habit⁹ p octaua.i. p die iudicij quā desiderat vt iniqtas secli destruaē ac ꝟitas & btitudo pmissa veniat. Uel: pro octaua.i. p eterno seculo qd post h tps qd septē diebus voluit dabit sctis. Uidens q̄ vir sctūs mala (vt ... nitit) multiplicati q̄si timēs p magnitudine pi cli petit ab eis saluari. ¶ Materia: mala & pericula scli a quibus petit liberari. ¶ Intētio: reuocā

re homines a malis huius secli qua tenus sic per temporalia transeant ut ad eterna pertingant. ¶ Sententia in generali. Propheta. in isto psalmo. in persona ecclesie vel cuiuslibet fidelis attendens multiplicem vanitatem et peruersitatem hominum huius secli: puta qualiter alius decipit atque similiter turpibus sceleratis oblocutionibus vilipendit recurrit ad dominum et petit se saluum fieri: et ab eorum damnatione eripi. Insinuansque deum patrem propter consolationem pauperum suum filium missurum: sub breuitate commendat eloquia Christi. ¶ Sententia in spirituali. Videns ergo sanctus vir multiplicatam vanitatem secli quasi timens subito exclamat pro magnitudine periculi et ait. [Saluum me fac domine] a seculi huius vanitate periculis et malis [quoniam defecit sanctus] i. sanctitas in hominibus. et vere defecit sanctitas quia defecit veritas. unde sequitur. [quoniam diminute sunt veritates a filiis hominum] quia dona dei culpa eorum deprauantur et minuuntur.

Veritas dei una est. Veritas dei una est qua illustrantur anime sancte: sed in hominibus multe sunt veritates de quibus hic agitur: puta veritas vite doctrine et iusticie: que heu defecerat in hominibus et regnat in eis prauitas vite/doctrine/et iudicii. Et vere diminuta est veritas quia creuit falsitas unde sequitur. Veritates hominum multe.

2 Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde & corde locuti sunt†.

†vana.

☞ ¶ [Vana] i. falsa. et inutilia que vacua sunt veritate et utilitate. Ubi enim deficit veritas ibi necesse est abundet vanitas [locuti sunt unusquisque ad proximum suum] decipiendum. Proximus est omnis homo et ideo cum nullo male est agendum quia ipsi existentes [labia dolosa] i. dolosi in verbis. consuetudo enim est scripture hominem censeri nomine eius rei que in ipso dominatur [in corde et corde] duplici corde [locuti sunt] nam in ore pretendunt fidelitatem sed in animo gerunt deceptionem sub specie consulentis occultantes venenum permittentis. Sed

Proximus est omnis homo.

3 Disperdat dominus uniuersa labia dolosa: †& linguam magniloquam. Alias litteras non habet.

¶ [Disperdat dominus] ut possint pereant [uniuersa labia dolosa] non ipsos homines sed dolositatem labiorum. propterea uniuersa autem dicit ne quis dolosus putet se exemplum [et linguam magniloquam]: id est superbam magna et alta de se loquentem ut se magnificet. Et lingua magniloqua diaboli. ponam sedem meam ad aquilonem et similis ero altissimo. Et propheta: labia nostra a nobis sunt. Et phariseus: ieiuno bis in sabbato Et predicatores mali qui est multi sermonis et pauce actionis. Et merito disperdendi sunt.

Esa. xiv. d. ut sequitur. Luce xviii. b.

4 Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus: labia nostra † a nobis sunt: quis noster dominus est?

† Apud nos

¶ [Qui dixerunt] hec scilicet [linguam nostram magnificabimus] nos de non habitis iactando et extollendo. vel eloquentiam famosam faciemus [labia nostra a nobis sunt]: id est facundia nostra a nostro ingenio et studio est non ab alio loquacitate se extollunt et ponunt in sua potestate quod se a deo non putant accepisse [quis

noster dominus est? In quo scz ut a dño predicta recognoscamus et diuus nos legi et regule subijcia-mus.q.d. nullus.hec pdicta dicūt ꝛ faciunt mali.Sed contra mala seculi dicat ꝛ faciat deꝰ pr̄ qd̄ seqt.

5 Propter miseriam inopum & gemitum pauperum:nunc exur-gam dicit dominus.

¶[Propter miseriā inopū].s.gēti liū tollēdā q̄ nec legē nec pphe-tas habuerūt[ꝛ gemitū paupū]. i.iudeoꝝ cōsolandā qui spūaliter nō intelligunt.Inops est qui nec a se nec ab alio habꝫ auxiliū.Pau per q̄ nō habꝫ a se.quasi diceret. propter miseros ꝛ afflictos p̄ ino-pia ꝛ paupertate spiritualium bo noꝝ egentes tam in mundo : q̄ in limbo existētes[nūc]scꝫ in tpe gratie quod nō priori populo feci [exurgam]ad liberandū genꝰ hu-manū.i.apparebo in filio mitten-do eum[dicit dominus]pater

Inops qs est Paup qs est.

6 Ponam in salutari:fi ducialiter agam in eo.

¶[Ponam]scꝫ auxiliū eoꝝ ꝛ oē quod ad miseriā inopū auferendā ꝛ gēmitū pauperū consolandum ptinet[i salutari].i.in christo iesu q̄ est salutare dei ꝛ saluator mūdi nō ponam in seruis[fiducialiter]. i.potenter et efficaciter[agā i eo]. i.per eū genꝰ humanū redimēdo ꝛ ipe fiducialiter aget quia nihil ei resistet.Erat eñ docēs eos sicut potestatem habens addens legi ꝛ mutans quedam pro sua volūta-te:non sicut scribe de cuius predi-cationis luce ꝛ cōmendatione pro pheta subiungit.d.

7 Eloquia domini elo-quia casta: argentum igne examinatum:pro batum terræ,purgatum septuplum.

¶[Eloquia dñi].i.verba christi ꝛ doctrina euangelica sunt[eloquia casta].i.nullo mēdacio adulterata ꝛ ꝟissima sine admixtiōe falsitatꝭ: sine corruptiōe cupiditatꝭ simula tionis ꝛ laudis: ꝯ hoc qd̄ supra dicit.vana locuti sūt ꝛc.Et ipa sūt sicut [argētū igne examinatū]qꝛ per tribulationis fornacē pbata sicut argentum dulciter menti so nāt ꝛ[.pbatum terre].i.sepatū a terra ꝛ terrenis sordibus nihil ter renitatis habens vel sapiens qꝛ spūale.Et ponitur genitiuus pro ablatiuo more greco[et purgatuꝫ septuplum].i.perfecte et vniuer-saliter ab omni impuritate quia septenarius est numerus perfe-ctionis.Et contra hoc quod supra dixit de malis disperdat dominꝰ ꝛc.subdit hic de bonis conuertēs. se ad dominum.et.d.ergo

Septenariꝰ ē numerꝰ pfectionis

8 Tu domine seruabis nos:& custodies nos à generatione hac inæ-ternum.

¶[Tu domine]cuiꝰ eloquia sunt casta non nos ipsi[seruabis nos] in bono conseruando hic et in fu-turo.[et custodies nos]a malo protegendo hic quasi inopes et pauperes et in futuro quasi opu-lentes et diuites.ducendo[a gene ratione hac]seculi praua et per-uersa[in eternum].i. ad eternam beatitudinem a generatione mor tali in immortalem.Seruabis et custodies nos hic ne vita et mori-bus malorum corrumpamur:et a stabilitate fidei ꝛ virtutis deficia mur;et in futuro vt tecum in per-

petuum letemur. Deinde sequitur conclusio de vtraqꝫ parte.

9 In circuitu impij ambulant: secundùm altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

¶ [In circuitu] rerum temporalium [impij ambulant] anime affectibus. quia in temporalium rerum cupiditate rotantur: que septem dierum repetito circuitu tanquam rota voluuntur: ac i vanis ⁊ superuacuis rebus se occupant: frustraqꝫ et inutiliter laborant. quia dum interiora non appetunt in exteriorum labore fatigantur. Horum ergo multiplicatio est in temporalibus que ab vnitate dei auertit. sed [secundum altitudinem tuam] .i. sicut decet te altū non secundum meritum nostrum [multiplicasti filios hominum] iustos ratione vtentes non numero diuitiarū sed numero meritorū multiplicatur⁹ tādē nūero pnniorū. Oro.

Miserere fragilitati nostre sanctissime pater: et concede nobis eloquia tua pudico corde continere: vt possimus a multiloqua dolositate insanientium declinare. Per do.

Psal. de aduersitate & tribulatione fideliū multiplicia quibus petit ecclesia seu fidelis quilibet diuinitus liberari. Psalmus. XII.

1 Vsquequò domine obliuisceris me in finem: ꝉusquequò auertis faciem tuā à me.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est in finē ps. Dauid. Hoc est ps. ille dirigens nos in finem .i. in christum attribuitur Dauid: qui hic personam tenet ecclesie vl' cuiusqꝫ pfecte aie. ¶ Materia: multiplex tribulatio ⁊ miseria fidelibus ab inimicis illata. ¶ Intētio: hortari fideles ne in istis tribulationib⁹ succūbant/sꝫ dei misericordia sperent ⁊ deliberatione confidant. ¶ Sentētia in gnāli Propheta in isto psalmo in psona ecclie vl' cuiuslibet fidelis cum merore cordis miseriā sui status conquerētis vel huius exilij mala deplorantis. et ad visionem celestis glorie anhelātis/orat vt exaudiatur et illuminetur: ⁊ ne in mortalia peccata corruat: vl' in eis decedat: vnde inimicos suos exultare contingat. Quia enim supra a malis huius seculi liberari petebat adhuc in eis piclitans miserias suas deplorat et ipsas finiri desiderat. ¶ Sētētia in speciali. Cōsiī. Primo ergo exprimit desiderium matio ⁊ persecutionem imminentem. d. rei ða [Usqꝫ quo dñe] .i. ꝙdiu [obliuisce finis ris me] quasi non cures de me [in finē] et penitus: quia finis rei dicitur consummatio eius. q. d. quare permittis me semp affligi quasi oblit⁹ sis mei? Et bene dicit in finem: quia videtur afflicto ꝙ nūꝙ finiri debeat sua afflictio [vsqꝫ quo auertis [quasi me odias] faciem tuam] .i. gratie tue. [a miserijs et tribulationibus me non liberando. Quasi nos obliuisci videtur deus cum in tribulatione diu laborare permittit: quasi faciē auertit cum a nobis manifestationes sue misericordie abscondit.

2 Quamdiu ponam

conſilia † consilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem?

¶ [Quandiu ponam] et voluam [consilia] diuersa sicut facit homo constitutus in angustia [in anima mea] anxius querendo remedia ac cogitando in meipso quomodo possim liberari ⁊ exire de presenti

Spes que differtur affligit animā.

aduersitate ⁊ miseria: ⁊ quia spes que differtur affligit animam subdit et quamdiu ponam [dolorem in corde meo per diem] absolute .i. per singulos dies seu omni die et quasi continue. Continuationem enim signat ac si dicat quamdiu oro in aduersis vt necesse sit inuenire consilia: consilio enim non est opus nisi in aduersis. Oportet vt in hoc nostro dolore plangamus preterita: et consilio caueamus futura. Et

Cōsilio opus nō ē nisi i aduersis.

3 Vsquequò exaltabitur inimicus meus super me: respice & exaudi me domine deus meus.

¶ [Vsquequo exaltabitur inimicus meus] scilicet diabolus/ vel mundus/ et caro/ et homo malignus ac consuetudo carnalis [super me] ad me tētādū ⁊ affligēdū captiuum tenendum. Totiens quippe super nos inimicus exaltatur quotiens ab eo superamur. [respice] oculo misericordie tue contra aduersionem [et exaudi me] liberando de tanta tribulatione contra obliuionem [domine] .i. saluator cuius ego sum seruus [deus] .i. creator cuius ego sū creatura [meus] per grām sed oīm deus per potētiam.

4 Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte, nequando dicat inimicus meus præualui aduersus eū.

¶ [Illumina oculos meos] interiores scz cordis ⁊ mētis et fac me vigilē ⁊ circūspectū vt videā ⁊ cognoscā mala vitāda ⁊ bōa faciēda. [ne vnquam] per negligētiā [obdormiā in morte] peccati seu mortalis culpe [ne quando dicat] insultādo ⁊ gloriando de casu meo [inimicus] antonomasice scilicet diabolus si me sibi potuerit per peccatū subijcere [preualui aduersus eum] .i. sedulitate et valore meo deuici eum. Ecce insultatio diaboli que valde timēda est. nec solū insultat et gloriatur: sed etiam exultat et letatur: vnde et subiungit.

5 Qui tribulant me exultabūt si motus fuero: ego autem in † misericordia tua speraui. † tua misericordia

¶ [Qui tribulāt me] scilicet diabolus et sui/ varijs tentationibus impetendo [exultabunt] et gaudebunt [si motus fuero] a statu gratie in statum culpe. fractus in patientia ⁊ desperatione. in tanta tribulatione inimicus exultat si religiosus reliquit propositum vel etiam simulat quia vt dicit Augustinus. Malū est cadere a proposito: sed peius est simulare [ego autē in mīa tua speraui] cōfidens per te ab istis tribulationibus liberari ⁊ non moueri ex mīa tua qui nequeo per me ex virtute mea. In huiusmodi ergo periculis nec debemus desperare: nec de nostris viribus psumere: sed totam spem nostram in dei misericordia figere: q Augu.

potens est et nos liberare ne erre
mus: et roborare vt fortiter stem⁹
Et quia spes in deo etiā cordis
ps.vij. generat, ideo
6
Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo domino qui bona tribuit mihi: & psallam nomini domini altissimi.

¶ Exultabit cor meum in salutari tuo i. in iesu xp̄o. Vel in virtute tua saluante cantabo corde. s. cordis leticia quod pertinet ad contemplationem domino id est ad laudem domini qui bona spūalia multa & magna et etiam temporalia necessaria tribuit mihi vltra id qđ merui et psallam opere qđ pertinet ad actiuā nomini id est ad honorē nominis dñi altissimi & ppter hoc dignissimi quasi diceret cū gaudio gratias agaꝫ corde voce et opere. Tria hic nobis cōmendat quia exultat corde. Cantat voce et psallit opere. Ex quib⁹ etiam verbis nobis innuitur perfectio diuine laudis. Si enim deum pure et perfecte laudare cupimus cuncta que in nobis sunt in eius laudeꝫ resonare debent scilicet vita lingua: conscientia. Oratio.

Ne auertas faciē tuā a nobis oipotēs deus ne inimici nr̄i exultent aduersum nos: sꝫ ita cor nostrum salutaris tui exultatione perfunde vt facias somnum secunde mortis euadere. Per dominum.

Psalmus de peccatoribus & prauis in malis suis obstinatis: & specialiter de gentibus & iudeis infidelibus.

Psalmus. XIII.

1 Dixit † insipiēs in corde suo: non est deus. †sipiens deus. ps. 52.

¶ Autor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titulus hic est In finem psalmus Dauid. Id est psalmus ille dirigēs nos in finē. i. in xp̄m q̄ est finis legis est Dauid pphete d̄ loquētis. ¶ Materia: contemptus dei a malis. ¶ Intētio: confutare hmōi contēptores dei et cauere. ¶ Sententia in generali propheta in isto psalmo loquitur de quolibet peccatore obstinato in malis suis: qui licet verbis confiteat̄ deū factis tamen negat: cuius malitiā deus examinat & punit & innocentem de manu eius eripit. Et specialiter intelligitur de gentibus et iudeis infidelibus qui dñm iesum xp̄m deum esse negauerunt: et ideo ipsi per errorē et prauitatē corrupti alios quoqꝫ secū corrūpere conati sunt post mala ergo p̄missa adhuc mala obstinatorum exaggerat et specialiter iudeorum infideliū q̄ dñm iesum xp̄m venisse & deum esse negant. ¶ Sententia in speciali increpans ergo duriciam infideliuꝫ & maloꝝ ait. Dixit insipiens id est peccator in malis obstinatus in corde suo non tantum ore et ideo grauius. Vel dixit i. facit ac si diceret nō est deus scꝫ qui mala videat vl̄ puniat quia si hoc crederet ita obstinate non peccaret nam ita superbe & inuerecūde peccat ac si non esset deus qui eum videret vel punire posset. Quia etiam apparuit christus a prioribus patribus expectatus dixit insipiens scilicet iudeus hic homo

[non est deus] Omnes hmōi irretiti sunt vilibus et abominabilibus peccatis. quia

2 Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in† studijs suis: non est qui faciat bonum, nō est usque ad unum.

ps.lij. †affectionibus.

¶ [Corrupti sunt] in se vitijs et pctis ac reprobi morib⁹ [et abominabiles] .i. odibiles [facti sunt] alijs. s. deo: et āgelis: et sanctis [in studijs suis]. i. i omnib⁹ vijs suis: scʒ cogitationib⁹: affectionib⁹: verbis et factis prauis. Et bene vitia eorum et pctā vocat studia: qꝛ nō ex ignorantia vel infirmitate tm̄: sʒ ex studio et volūtate ea ꝑpetrāt: et qꝛ a deo recedūt [nō est] aliqs de illis vel de numero illoꝝ [qui faciat bonū] meritoriū. [nō est] dico [vsqꝫ ad vnū]. i. nec etiā vnus. vel vsqꝫ ad vnū [. i. preter vnū scʒ christum sʒ sunt inexcusabiles. quia

3 Dominus de cælo prospexit super filios hominum: ut uideat si est intelligens aut requirens deum.

ps. liij.

¶ [Dñs de celo]. i. ꝑ sanctas aīas que sedes eius sunt: nam per se nihil eum latet [prospexit sup filios hominum] diligenter attendendo et ammonēdo tanq̄ de eis specialem curam gerēs [vt videat]. i. videre sanctos suos faciat in qbus habitat et per quos respicit: nam apud deū nihil habet obiectū. [si est] aliqs [intelligēs] corde ꝑ verā cognitionē [ac requirēs] ope ꝑ bonam operationem [deum] mandata eius sequendo. Per iustos enī prospicit deus peccatores et redarguit: et per sanctorum vitam facit innotescere prauorum iniustitias. sed prospiciēs hoc inuenit.

4 Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vsqꝫ ad unum. 4 ps. liij.

¶ [Omnes declinauerūt] ab ipso bono incommutabili scilʒ deo: ad bona cōmutabilia [simul] cū ipsa declinatione [inutiles facti sunt] qꝛ deo ingrati cui placita nō operātur ac perniciosi sibi et alijs [nō est qui faciat bonum non est vsqꝫ ad vnum] vt supra. Non intelligitur de omnibus in humano genere sʒ de his q̄ sunt imitatores carnalium quorum corrupta est vita ex quibus nō est aliquis qui faciat bonum. Q̄diu enim homo malus est bonum facere non potest. Quantum autem a via veritatis declinauerunt et non solum sibi sed et alijs nocent: ostendit dicēs.

Homo q̄diu malus est: bonū facere non pōt.

5 Sepulchrum patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebāt: uenenum aspidum sub labijs eorum.

ps. v. et Rom. iij.

¶ [Sepulchrum patens est guttur eorum] quia verba fetida et corruptiua proferunt quibus alios occidunt: et quasi deuorant eos quibus morum suorum peruersitatē persuadēt [linguis suis dolose agebant] id est mala sub specie boni suadendo: et proximum verbis dolosis decipiendo: [venenum aspidum] et odium insanabile est: [sub labijs eorum] id est in corde quod peius est q̄ i ore. Recte aspidi comparantur: quia sicut aspis

obturat aures ne audiant incan- tatores: sic ipsi nolunt audire pre cepta dei et predicatores sed red- dunt mala pro bonis unde sub- dit.

Ro- ma. iij.

6 Quorum os maledi- ctione & amaritudine plenum est: ueloces pe- des eorum ad effunden dum sanguinem.

¶ [Quorum os maledictione] .i. opprobrijs et blasphemijs contra deū [& amaritudine] .i. minis & ter roribꝰ ꝯtra ꝓximū [plenū ē] quia his abundat [veloces] q: omnia inconsulte faciunt: vel quia expe- diti sunt et prompti pro consue- tudine malefaciendi [pedes eorū] scilicet affectiones anime & pedes corporis [ad effundendum sangui nem] .i. ad occidendum corporali- ter et spiritualiter. Quando enim terrere non possunt minis / perse- quūtur christum et suos gladijs. Ideo

7 Contritio & infelici- tas in uijs eorū: & uiam pacis non cognouerūt: non est timor dei ante oculos eorum.

¶ [Cōtritio et infelicitas in vijs] i. cogitationibus / locutionibus / & actionibus [eorum] Omnes enī vie malorum plene sunt labori- bus & miserijs: Uel via impiorum dicitur contritio quia terunt et teruntur dum sibi nocent & alijs. et infelicitas quia ducit ad infeli- citatem damnationis: quia [et viā pacis] vere ad deum et proximum meritoriam vite eterne [non co- gnouerunt] id est cognoscere per

Impiorum via cōtritio dicit.

operationes noluerunt. & horum omnium causa est quia [non est timor dei quo retrahantur a ma- lo [ante oculos eorum] & ideo ad malum currunt sine freno. Sed

8 Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem: qui deuo- rant † plebem meam si cut † escam panis?

†populum meus. †cibū.

¶ [Nonne cognoscent] deum esse & dei iustitiam seu vltionem ven- turam qui modo scire dissimulant [omnes qui operantur] perseuerā ter [iniquitatem] nunc sine timo- re. quasi diceret sic. nam cogno- scent per pene experientiam id cuius modo nolunt habere noti- ciam: quia qui stultus est in culpa sapiens erit in pena sciens quod ignorauerat [qui deuorant plebē meam populum christianum eccle siasticū seductiōe incorporādo vel occidendo vt sit eis satietas de de ceptione vel occasione. et hoc [si- cut escam panis] id est quotidie sicut panis est quotidianus ci- bus. Inde autem eis tanta ceci- tas. quia

Stultus q ē i culpa: sapiens erit in pena.

9 Dominum non in- uocauerunt: illic tre- pidauerunt timore ubi non erat timor.

¶ [Dominum non inuocauerunt] id est in se non vocauerunt. Si enim inuocassent salui vtique fuis- sent Non vere deum inuocant qui cum displicentia amant. et ideo [illic trepidauerunt timore] quia enī securus sine dn̄o: [ubi nō erat

timor] .i. iusta causa et ratio timoris. Plus enim illi timent dāna et mala temporalia incurrere et terrena perdere vbi non timendum ꝙ eterna et celestia vbi esset timēdum. Uel quia propter eorū maliciam domin⁹ immittit eis timorē nemine persequente in penam ipsorum. Sicut autē est cautela oportune timere: ita ignauia est inepte trepidare.

† deus.

10 Quoniam † dominus in generatione iusta est: consilium inopis confudistis: quoniam dominus spes eius est.

¶ [Quoniā dominus in generatione iusta] .i. iustorum [est] per gratiam tanꝙ defensor et protector eorū: q2 nō deest sanctis suis sed non est in gnātione iniusta que seculū diligit et conditorem seculi relinquit q2 iniustū est seruire creature potius ꝙ creatori: et ergo non est in vobis o miseri q eū ꝯtempsistis q2 vos [consilium inopis] scz xpi qui pro nobis paup factus est vel cuiuslibet imitatoris sui quod est vt in deo solo hoīes spē ponāt non in seculo [cōfudistis] i. confusibile iudicastis: q2 vobis magis placent terrena ꝙ celestia et contempsistis eum [quoniam domin⁹ spes eius est] id est quia sperat in deo nō in homine. Unde ergo magis reuerendus esset inde venit contemptus. Sed o stulti.

11 Quis dabit ex syon salutare israël: cum auerterit dominus captiuitatem plebis suæ: exultabit Iacob & letabitur Israël.

¶ [Quis] aliꝰ [dabit ex syon] .i. ex ciuitate celesti vel ex iudeis p cedens [salutare] id est salutem [israel] id est populo fideli id est quis saluabit fideles nisi ipe dñs et amouerit cui⁹ cōsilium spreuistis: quasi diceret, nullus alius, sed ipse in futuro eos saluabit cū ad iudicium venerint. quia [cum auerterit dominus captiuitatem plebis sue] id est cū damnauerit diabolum qui captiuat populum suum et mortale hoc induerit immortalitatē. tūc [exultabit iacob] id est luctator et supplantans vicia per quem significantur actiui [et letabitur israel] id est vir videns deum et meditans celestia per quem significantur contemplatiui. Tunc enim erit exultatio in corpore his qui fuerint spiritaliter iacob: id est qui luctando vitia supplantauerunt: et erit leticia in mente his qui spiritaliter fuerint israel .i. qui in amore et contēplatione diuinitatis exarserint. Ibi actiua et contemplatiua vita gaudio eternitatis remunerabiliter: ibi proficientium et perfectorum merces sempiterna recompensabiliter.

Oratio.

Dignare domine de celo scō tuo respicere super filios hominum: et da nobis cognoscere vias pacis: vt auersa vitiorum captiuitate celestis hierusalem habitaculis perfruamur. Per dominum.

Psalmus de militia digne habitantium in præsenti ecclesia: & de virtutum exercitijs introducentibus post militiam ad cælestia.

Psalmus. XIIII.

†pere i grinabitur. Domine quis† habitabit i tabernaculo tuo †aut quis requiescet in monte sancto tuo. †et.

¶[Auctor psalmi pphēta dauid. ¶Titulus talis est. Psalm⁹ dauid. Id est ps iste ē Dauid pphete qui hic loquit de morū institutione ꝛ presumptiōis repressione ¶Materia: habitatio tam militantis eccl'ie ꝙ triūphātis. ¶Intētio: ostēdere q̄ ad illas ecclias ptinent: ꝛ qua via p christianā militiam tēdam⁹ ad patriā. ¶Sētia in gñali: pphēta in isto psalmo loquitur de digne habitantibus in ecclesia militante: et quiescentib⁹ in triumphante. Multi eñ vidētur esse nunc de ecclesia ꝛ nō sunt ꝛ tamen iactāt se esse: quorum presumptionē propheta intendens retundere querit a dño rogans sibi a domino responderi. ¶Confutatis ergo malis de quib⁹ dictū est supra querit a deo de bonis quos sua dignos iudicet ecclesia. ¶Sētia i speciali. pphēta ergo velut sacerdos petēs respōsum ait. [Domine quis habitabit] scꝫ digne ꝛ pseuerāter. [in tabernaculo tuo. i. in presenti militante ecclesia dimicans strenue in ea: vbi militam⁹ contra carnē: mūdum. diabolū. Tabernaculum eñ est pprie militantiū. [aut quid requiescet] post militiā ꝛ laborē [in mōte sancto tuo]. i. in eterna beatitudine ꝛ in ecclia triumphante/ vbi est visio pacis/ ꝛ supemināētia charitatis. Propheta quasi sacerdos stās añ faciē dñi q̄rit q̄s de⁹ ecclia sua dignos iudicet: et respōdet dñs in exemplum decalogi decem vir-

Taber-naculū ppe est militā-tium.

tutibus ad atria sua perueniri. Prima.

2 Qui ingreditur sine macula: & operatur iustitiam. Virtutib⁹ decē ad atria dñi peruenit.

¶[Qui ingredit] i. hac vita [sine macula] mortalis culpe et infamie. id est qui est innocens et militat cum temperantia abstinēdo a malo. Secunda [Et operatur iustitiā] id est opera bona et iusta quia non sufficit abstinere a malo sed oportet etiam facere bonū. Iustitia magna virtus est: non nouit patrem vel matrem: veritatē nouit. personam non accipit. deuꝫ imitatur. Deinde partes et opera harum vertutum exequitur. Tertia.

3 Qui loquitur ueritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua.

¶[Qui loquitur veritatem in corde suo] et nō tantū in labijs. id est q̄ nulli fraudē machinatus est sed ita habet i corde sicut ē in ore vt cor consonet cum ore. Quandoqꝫ enim aliquis verum dicit et putat fallere et habet veritatem in labijs non in corde: ergo paruꝫ est verum loqui: nisi in corde ita sit. Quarta [q̄ nō egit dolū in lingua sua] id est q̄ non decipit primū dolose mendacijs ꝛ verbis falsis sed veritati quam scit et in corde habet etiam ore ꝛ lingua cōcordat. Quinta.

4 Nec fecit proximo suo malū: & opprobrium non accepit aduersus† proximos suos. †proximum suum.

¶[Nec fecit proximo suo malū] id est

id est nõ nocuit eum. vt dicit Augustinus. Unde scriptũ est: quod tibi non vis fieri alij ne feceris. vt nemini faciam⁹ malũ qđ vtiq͂ nob̃ ab alio fieri nolim⁹: ꝓxim⁹ ei pro omni homine accipit. Sexta [et opprobrium]detractionis[non accepit].i. acceptum et gratũ non habuit prolatum[aduersus proximos suos]id est temere vel libenter non credit criminatori: nec libenter audit detractorem sed potius displicet et nec ipse criminatur vel detrahit. Septima.

5 Ad nihilũ deductus est in cõspectu eius malignus: timentes autem dominum glorificat.

¶ [Ad nihilũ deduct⁹ ẽ in cõspectu eius]scz viri iusti vt nihil in eo valeat[malignus]scilicet diabolus vel homo male suggerens a quibus non potuit cogi nocere alij. Uel[malignus]homo scilicet iniurie illator vel proximi criminator quem pro nihilo ducit et habet quantuncumq͂ sit magnus: quia non est aliquo honore dign⁹ [timẽtes autem dominum]id est vere virtuosos licet pauperes[glorificat].i. gloriosos reputat et honorat. scit enim in his habitare deum. Octaua.

6 Qui iurat proximo suo & non decipit: qui pecuniam suam nõ dedit ad usuram: & munera super † innocentem nõ accepit. †innocẽtes.

¶ [Qui iurat ꝓximo suo].i. firmiter promittit[et non decipit] qꝛ ꝓmissum reddit. hoc est si iurat iplet qđ ꝓmisit. Nona [q pecuniã suam non dedit ad vsuram]: id est non expetit super abundantiam temporalem quia est vsura spiritualis que est exercenda vt predicatio. Sed vt dicit Hieronymus ex pecunia domini: id est ex predicatione verbi dei licet victum et vestitũ accipere: et qui plus reqrere voluerit in vsuram reputabitur. Decima[et munera super innocentem non accepit]ad deprimendum causam innocentis et ad superãdum eum in causa sua. sequitur conclusio. Hieronym⁹

7 Qui facit hęc: non mouebitur inæternum. †cõmouebit.

¶ [Qui facit hec] predicta tam priora q͂ posteriora et qui sic militat in via[non mouebitur ineternum]quia in presenti non mouebitur a statu gratie et sic perueniet in futuro ad statum glorie et regnabit in patria. Iste ergo habitabit nunc in dei tabernaculo et requiescet postea in monte eius sancto et non diuidetur ab ipso. Et nota q dicit. facit hec. vt ad actũ nos inuitet et operandum non solum ad dicendum et cantandum. Unde Augustinus. Caue ne bene cantes et male viues. Oratio. Augu.

Concede nobis piissime deus sine macula ingredi ecclesiam tuam: et auerte nos a dolis ꝓximi et vsuris: et dũ hec ſm tuum seruamus preceptum nõ commoueamur ab eius supplicijs ineternum. Per do.

Psalmus de Christi ad patrem oratione in susceptiõe personæ humanæ & gratiarũ pro beneficijs actione.

Psalmus. XV.

1 Conserua me domine, quoniam speraui in te: dixi domino deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic est. Tituli inscriptio ipsi dauid.i. regnum xpi de quo hic agitur quod inscriptionem tituli significat. attribuit dauid.i. xpo manu forti: qui est verus rex iudeorum.i. omnium vere confitentium. hunc titulum noluit mutare pilatus: quia quamuis nesciens signauit quod regnum xpi per passionis victoriam acquisitum non destrueretur. In presenti ergo psalmo quesiuit quis habitabit in tabernaculo: et responsum est quod ille qui habet virtutes: in isto subiungit de illo per quem habent virtutes.i. de Christo qui hic orat. ¶ Materia: Christi passio et resurrectio ad dexteram patris assumptio. Intentio: huiusmodi xpi passionem resurrectionem et assumptionem firmiter credere: et ne aliquis contradicat monere: nosque ad christi regnum quod nobis per hoc acquisiuit inuitare. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo loquitur in persona xpi qui orat et petit a deo patre se conseruari: eique gratias refert quod sua virtute iniquitatem seculi superauit: et post resurrectionis gloriam in delectationibus dextere sue eum collocauit. ¶ Sententia in speciali. Xpus ergo secundum hominem ad patrem orans ait. [Conserua] et custodi inter pericula [me domine] pater et quos mihi dedisti [quoniam speraui in te] non in me. Hoc dicit pro infirmantibus membris suis quos transformat in se. Nos enim qui puri homines sumus conseruari indigemus [dixi] nihil [domino] meo patri [deus meus es tu] id est mei dominus: et in eo quod sum homo. Et vere deus [quoniam bonorum meorum non eges]. Non enim tu indiges meo seruitio, sed ego potius tuo beneficio. Unde ly. quoniam non est causale sed adiunctiuum. quasi diceret non causa sed signum est et euidentia tue diuinitatis quod tu non indiges bonis meis. Deinde conuertens se ad auditores narrat que bona dominus pater sibi fecerit. D.

2 Sanctis qui sunt in terra eius: mirificauit omnes uoluntates meas in† eis. †filii

¶ [Sanctis] scilicet apostolis et aliis fidelibus [qui sunt in terra eius] scilicet in ecclesia sancta. vel qui in terra viuentium spem suam fixerunt quorum conuersatio est in celis [mirificauit] dominus pater.i. miras fecit et mirabiliter impleuit [omnes voluntates meas] et desideria. et hoc fecit non extra eos sed [in eis] id est in profectum eorum. Vel [in eis].i. inter eos. Voluntas enim christi erat vt illi fierent de impiis pii et iusti: de terrenis celestes et sancti. de filiis diaboli filii dei. secundum illud apostoli. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra (Tessa. iiij.a.) quam dominus pater in eis mirabiliter adimpleuit. Sed prius

3 Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea accelerauerunt.

¶ [Multiplicate sunt infirmitates eorum] id est multiplices intellexerunt suas esse infirmitates. quia nihil perfectum habuit lex. et hoc non ad perniciem sed vt gratiam desiderarent. vnde addit [postea accelerauerunt] cur-

uentes ad medicũ vt eos sanaret. ad medicinam penitentie vt purgaret ad postulandam gratiam que comfirmaret ad impetranduz gloriam que comsummaret. Unde enim propriam cognoscunt infirmitatem inde citius festinant ad sanitatem. Et quia infirmos ꝛ peccatores humiliter se confitentur ideo a celesti medico sanari promerentur et id circo adiunctum est.

4 Non congregabo cõuenticula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.

¶ [Non congregabo conuenticula eorum de sanguinibus] .i. nõ erũt cõuẽt⁹ eorũ carnales sed spũales nec sanguinibus pecorum ꝓpiciatus congregabo eos ꝛ cõstruã meã ecclesiam: spiritualis est enĩ religio noui testamẽti [nec memor ero nominum eorum] que peccando sibi acquisierunt ẜm culpe qualitatem si culpe pro quibus sunt nomina corrigantur: quia spirituali immutatione obliuiscentur qui fuerũt [per labia mea] nos vocãdo eos vltra peccatores vel inimicos vel homines sed iustos fratres ꝛ dei filios. Quia ergo in hereditatem domini transferũtur ꝛecte subiũgit.

5 Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu es qui restitues † hæreditatem meam † mihi.

† mibi † nõ est

¶ [Domin⁹] scilicet pater. ẽ [pars] .i. portio et premium [hereditatis mee] id est sanctorum qui sunt hereditas mea [Uel pars hereditatis mee] .i. portio hereditaria mei et meorum .q.d. habebunt ꝛ possidebũt mecum hereditatem ipsum dñm [et pars calicis mei] .i. pmiũ et merces mee passionis: sed et ipse calix .i. portio mea delectabilis. Eligant alij partes terrenas: pars mei et sanctorum est deus. Bibant alij voluptates mortiferas: ego et mei bibemus deum. De inde conuertens se ad dñm ait [tu es] o dñe pater [qui restitues hereditatem meam mihi] .i. fideles meos qui ꝑ pctũ pierãt. Hoc est qđ in euangelio dicitur nemo venit ad me nisi pater me⁹ traxerit eũ. Jo.vj.c.
Dicitur autẽ xp̄s hereditas nr̃a: q2 ipse pascit et vescit nos et hic et in patria: ꝛ nos dicimur hereditas et regnum illius quia extollit nos et regnat in nobis. Sed nemo putet se hereditatem nisi preclarus sit quia sequitur.

6 Funes ceciderunt † in præclaris: etenim hæreditas mea præclara est † mihi mihi.

¶ [Funes] quibus diuidunt hereditatũ portiones [ceciderũt] mihi qũ sorte [in preclaris] .i. in sctĩs siue inter sctõs q̃ diuina electione xp̄o cesserunt. Sicut enĩ nos diuidimus hereditatem nr̃am funib⁹ sic de⁹ fide spe et charitate suis hereditatem diuisit super quos ceciderũt isti funes ipis qui in hereditatem dei peruenerunt. Non autẽ ceciderũt nisi p̄claris qb⁹ magis placuit celestis claritas q̃ terrena: spũales virtutes q̃ tpales honores [etenim hereditas mea] .i. ecclesia fideliũ [p̄clara ẽ mihi] p abũdãtiam gratie ꝛ sanctitatis: licz non mundo vbi sancti abiecti videntur peruersis sicut funis in diuisione possessionuz aliquando cadit alte

Funibus hereditatum diuiduntur portiones

ri in pulchro: alteri in turpi sic in diuisione hoim illi super quos fu nes xpi ceciderunt ornamento vir tutū sunt pulchri: q̄ autem diabolo cōtigerunt vitiorū sordib⁹ sunt deturpati. vnde

7 Benedicam dominum qui tribuit mihi intellectum: insuper † & vsq; ad noctem † increpuerunt me renes mei.

† ante temen daue runt,

ℭ [Bñdicā dñm] .s. patrem grās ei agēdo [q̄ tribuit mihi intellectum] .i. intelligentes ad cognoscē dū creatorē. Vel [mihi] .i. mēbris meis mihi cōiūctis [intellectū] quo deum cognouerunt: quo contemptis temporalib⁹ spūalia itellexe runt. Vñ. Hec est aūt vita eterna vt cognoscant te verum deum et quem misisti iesum christū. [insuper] .i. de hoc benedicam dominū q̄ [vsq; ad noctem] .i. est vsq; ad mortem [increpuerunt me] .i. increpauerunt ꝛ psecuti sunt blasphemijs et iniurijs. Nam de increpo increpas reperitur increpaui ꝛ increpui increpatū et increpitum. [renes mei] .i. iudei ex quibus fm carnem exiui. Et sic in psperis et aduersis gratias agit et deū benedicit. Unde nos iste versus instruit vt laudemus deum in donis suis et prosperis: et insuper in flagellis et aduersis. vnde et sequitur.

Joh. xij.

Instructio bona,

8 Prouidebam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi ne commouear.

Actuum. ij.

ℭ [Prouidebā dñm I ɔspectu meo semp] .i. ɔtinue nō abstuli oculū meum ab eo qui semper est presidens q̄ in eum post ista tēporalia pacta recurremus. [quoniam a dextris est mihi] .i. fauens mihi propici⁹ assistit et ptegit ne [commouear] aliquo motu iordinato ex iniurijs vel causis alijs: sed vt in eo stabilis permaneam. Hinc trahe exēplū quo petā vitent qui eū deū semp acie mentis intuent hic neq; psperis extollit: neq; aduersis frangitur: nec peccatis inclinatur. In cūctis q̄ q̄ agim⁹ q̄ loquimur: que cogitamus si dñs vt oim inspectorē auxiliatorē iudicē et remuneratorem semper in cōspectu nro puidemus vt neq; amore neq; timore alicuius rei ab ei⁹ volūtate discordemus erit vtiq; a dextris nobis ne de bono ad malum commoueamur et offendamus.

Petā vitent exēplū.

9 Propter hoc † lætatum est cor meū & exultauit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.

† Iocūdatū

ℭ [Propter hoc] .i. hmōi assistentiā et adiutorium [letatū est cor meū] gaudio interiori. [et exultauit lingua mea] gaudio exteriori quod prumpit in voce: et ideo quod est in cogitationib⁹ et in verbis est exultatio hoc est plena letitia q̄ ꝛ corde hilari pcipitur et alacri sermone profertur [insuper] preter predicta [et caro mea] non deficiet i interitu: sed [requiescet] i sepulchro sine putrefactione per triduum sepulture [in spe] resurrectionis future. Sic si nos spiritualiter letamur: et caput nostrum imitamur spem certam habemus quoniam simul cum ipso resurgemus: vt vbi caput processit et membra sequantur et subiungit in qua spe.

10 Quoniam non derelinques animam meam in inferno: † nec dabis sanctū tuum uidere corruptionem,

¶ [Quoniam nō derelinques] .i. nō pati eris communi more aliorum detineri [animam meam] quā habeo vt ver⁹ homo [in inferno] scilicet in limbo sanctorum patrum: immo et ipā anima christi beatas animas ibi non dereliquit [nec dabis sanctum tuum] .i. non permittes corpus meū impolutū ꝛ a te sanctificatū [videre corruptionē] .i. experiri putrefactionē vel incinerationē. Et sic factum est qꝛ aīa que ad infernū descēdit vt electos suos inde eijceret ꝛ diabolū ligaret nō est ibi derelicta sꝫ redijt ad corp⁹ die tertia ꝛ corp⁹ beneficio diuinitatis sibi semp vnite defendebatur ab incineratione. Immo

11 Notas mihi fecisti uias uitæ: adimplebis me lætitia cum uultu tuo: † delectationes in dextera tua usqꝫ in finē.

¶ [Notas mihi fecisti vias vite] accelerādo tps resurrectiōis mee [adimplebis me letitia cū vultu tuo] .i. assumpt⁹ de tua manifesta visione ꝛ claritate diuina letabor [delectatiōes] vite eterne erūt mihi [in dextera tua] posito [vsqꝫ in finē] cōsummātē nō cōsumētē .i. eternaliter: qꝛ christ⁹ assumptus sedet ad dexterā patris. ꝛ h̄ dignitas cessionis inerit christo homini semp ꝛ sine fine hoc quoqꝫ ꝛ de sanctis intelligi īec pōt. [Notas fecisti] mihi .i. meis i q̄b⁹ ego sum [vias vite] .i. vias humilitatis ꝛ opera q̄b⁹ ad vitā redeāt. [adimplebis me] .i. meos in futuro [letitia cū vultu tuo] vt nil vltra desiderēt cū te facie ad faciē viderint ꝛ interim sunt eis delectatiōes in vis hui⁹ vite [in dextera tua] .i. in fauore ꝛ propiciatione tua. [vsqꝫ in finem] id est vsqꝫ ad consummationem beatitudinis eterne. Uel [delectatiōes] .i. sufficientia oīm bonoꝝ delectabiliū erūt eis [in dextera tua] .i. i eterna btītudīe [vsqꝫ in finē] .i. pfecte ꝛ semp. Oratio.

Conserua dn̄e sperātes i te et effice voluntates tuas nobiscū vt clarificati leticia resurrectōis tue mereamur a dextris tuis cum oīb⁹ scis delectari. Per dominum.

Oratio Christi tempore sue passionis instante: uel cuiuslibet fidelis & iusti positi in tribulatiōe.

Psalmus. XVI.

Exaudi domine iustitiā meā: intende deprecationē meam.

Auctor psalmi. propheta dauid. ¶ Titul⁹ talis. Oratio dauid. Hoc est oratio hui⁹ psalmi ꝯuenit signi ficato Dauid .i. xpo adiuncta sibi voce corporis eius quod est ecclesia. Quod ergo supra orauit iterum cum membris hic orat non pro sua vtilitate sed pro nostra necessitate: christi enim oratio est fidelium instructio. sicut enim flendo Lazarum charitatem proximi habere nos docuit: ita orauit vt formam orandi nobis proponeret illi... ¶ Materia: oratio xpi tempore sue

Christi orō siue celuz est illius

passionis sue instante vel fidelis et iusti in tribulatione. ¶ Intentio nos ad orationem monere vt exemplo sui studeamus in necessitatibus semper orare. ¶ Sententiam generali. pphetа in isto psalmo in persona christi vel viri fidelis et iusti in magna tribulatione corporis vel anime positi petit inde diuinitus liberari. ¶ Sententia in spirituali: christus ergo secũ dum hominem ad patrem orans adiuncta sibi voce corporis ait. [Exaudi domine iustitiam meam] nõ a me sed a te mihi datã. Justitia enĩ viui vocis hʒ apud deuʒ ⁊ penetrat celum. felix q̃ talẽ ad orãdum se preparat vt in oratione iustitiã suã pretendere valeat: ⁊ nihil nisi qd̃ iuste cõferẽdum est orare presumat ⁊ ꝑ iustitia [intẽde] id est deligẽter ausculta [deprecationẽ meã] que est de malis amouẽdis et cauẽdis. Et nõ solũ intẽdas deprecationẽ meam. Sed et

2 Auribus percipe orationem meam: nõ in labijs dolosis.

¶ [Aurib⁹ percipe] id est perfecte cape nõ transitorie [orõnẽ meam] q̃ est de bonis sibi et suis adhibẽdis ⁊ ꝯseruãdis. Orõnẽ inquam [nõ in labijs dolosis]. platã. Sicut est orõ illorum qui dicunt dñe dñe ⁊ nõ faciũt volũtatẽ patris. Uel illoꝝ qui aliud petũt ⁊ aliud in corde versant. Labia enĩ dolosa essent si ab eq̃tate vel intẽtiõe verba discordarẽt. Deinde subiungit q̃d petit. q̃si diceret. h̃ peto. vt

3 De uultu tuo iudicium meũ prodeat: oculi † tui uideant equitatẽ. † mei.

¶ [De vultu tuo] q̃ oĩa videt nec alteri⁹ testimonio eget. i. de manifesta iustitia tua. [iudiciũ meũ ꝓdeat] i. exeat vel esse appareat. i. iudica me ſm illa que in me respicis ⁊ cognoscis q̃ nullũ habeo peccatũ [oculi tu] i. cõtuitio diuinitatis tue [videãt equitatem] vt facias mihi secundum eam nõ secundum voluntatẽ hominuʒ ⁊ mihi des remedium aduersarijs vero secundũ suũ demeritũ. Jã autẽ fac qd̃ peto a te: q: tu q̃ omnia vides

4 Probasti cor meum & uisitasti nocte: igne me examinasti & nõ est inuenta in me iniquitas.

¶ [Probasti] cor meum quod conspectui tuo semper patet [et visitasti nocte] i. tribulatiõe. quasi diceret: cor meũ visitatione tribulationis ꝓbatũ est: q̃ tribulatio et nox dr̃ q: ꝑturbat. ⁊ ignis q: exurit. Uñ subdit [igne] scilʒ tribulationis [me examinasti] sicut metallũ [⁊ nõ est inuẽta i me iniq̃tas] quã aliquã vstio coq̃ret. i. inuẽt⁹ suʒ imunis a dono pctõ. Debẽt ergo sctĩ viri semper oculos dei sine iniq̃tate habeãt ꝓbatũ ignis. Et adeo suʒ iust⁹ ⁊ sine iniquitate. Tribulatio dr̃. alis examinare cor suũ vt illõ ãte

5 Vt non loquatur os meum opera hominũ: propter uerba labiorũ tuorum ego custodiui uias duras.

¶ [Ut nõ loquatur os meũ opera hominũ] id est vt nõ aliud procedat de ore meo q̃ quod ad gloriã ⁊ laudẽ [tuam] ptinet nõ ad opa hoĩs q̃ pter volũtatẽ tuã faciũt. i. vt nihil nisi tuũ loq̃r ⁊ i lingua nõ peccẽ qd̃ est pfectorũ. vt dicit Ambrosi⁹. Nõ mediocre piculũ est cũ

Ambro habeas tanta eloquia dei et opa
sij pul- q̄ fecit illis p̄termissis loquaris et
cherri- audias q̄ scti sunt. Et q̄uis ita in-
mū di- nocens sim tamen [propter verba
ctum. labiorū tuorū] scz mādata 7 ɔsilia
cōplenda [ego custodiui vias] tri-
bulationū vel virtutum 7 bonorū
operum [duras] scz nolētibus sed
suaues volentibus. Et ergo

†Ad 6 †Perfice gressus meos
pficien in semitis tuis: ut non
dos. moueātur uestigia mea.

¶[Perfice] vsq; in finem. quia a deo est incipere 7 a deo est finire. [gressus meos] .i. operum meorū actus [in semitis tuis] id est in p̄fectorum mandatorum tuorum arctis et angustis vijs [vt vestigia mea] .i. imitatores mei quibus est impressa forma iustitie [nō moueātur] a te vel a me. Bene siquidē sequax pergit vbi ille qui exemplū prebet rectus incesserit. Vel [vt non moueantur vestigia mea] recedendo a veritatis via: neq; enim sufficit perfecta agere nisi cōtingat i ipsis firmiter pmanere.

7 Ego clamaui quoniā exaudisti me deus: inclina aurem tuam mihi & exaudi uerba mea.

¶[Ego clamaui] nunc et valida intentiōe preces direxi. [qm̄ exaudisti me deus] alio tempore. q.d. exauditio prioris clamoris inuitat me ad iterandum clamorem. 7 ex hoc q̄ exaudisti me ausus sum inuocare te /habens spem iterum de exauditione. et ideo sicut consueuisti [inclina aurem tuam] scilicet misericordie 7 clemētie [mihi] humili sicut medicus egroto. [et exaudi] ad effectum perducendo [verba mea] quibus loquor ad te orando. hec scilicet.

8 Mirifica misericordias tuas: qui saluos facis sperantes in te.

¶[Mirifica misericordias tuas] id est innoua et fac eas nouas ac mirabiles circa me q̄ homines ad mirentur eas. Mira enim sunt que noua sunt et ne vilescant misericordie tue 7 minus amentur. Tu dico [qui saluos facis sperantes in te] non presumentes de se. Mira sunt et noua que in carne christus gessit que iudei mirati sunt sed credere noluerunt et quotidie mirificat domin⁹ misericordias suas ex iniusto iustū faciēdo.

Mira sunt et noua q̄ i carne xp̄s gessit.

9 A resistentibus dexteræ tuę: custodi me ut pupillam oculi.

¶[A resistentibus dextere tue] id est ab impijs qui resistunt protectioni tue et fauore quo mihi faues: seu quem mihi facis et ostendis [custodi me] ab omni occasiōe lesionis. ne iniustitia iustitiā premat. ne qua obuians tentatio me frangat vel seducat [vt pupillam oculi] .i. ita tenere et diligenter sicut homo custodit pupillam oculi sui qui diligenter custoditur quia nil tam diligitur. ita q̄ nō possint mihi nocere vl' finaliter p̄ualere.

Pupilla ocu-li dilige-gēter custo-ditur.

10 †Sub umbra alarum tuarum protege me: à facie impiorum qui me afflixerunt.

†in teg-mine.

¶[Sub vmbra alarū tuarū] .i. sub munimēto charitat͡ 7 mie tue [ptege me] vt gallina pullos [a facie] .i. ab istātia 7 ifestatiōe [impiorum] scilicet demonum et malorum hominum [qui me afflixe-

runt] persequendo. Misericordia que gratiam impendit et charitas que gratiam impensam custodit: ale dei spirituales sunt quibus nos protegit quia ab estu refrigerant viciorum: et afflictione tempe rant impiorum. Et subiungit quo modo afflixerunt. d.

11 Inimici mei animam meam circundederunt: adipem suum concluserunt: os eorũ locutum est superbiam.

[Inimici mei aiam meã] i. me ponendo partẽ pro toto [circunderunt] diuersis tẽtationibus cõsilijs et machinationibus quentes vitam meã tollere et me pdere [adipẽ suum] id est viscera misericordie [cõcluserunt] i. intus clauserũt omnino erga me: persequendo me absq; vlla mia. et obstinate [os eorũ locutũ est superbiã] contra deũ et proximũ. Quidã cogitãt superbiã. quidam loquuntur. quidam faciunt. quidam alijs signis exprimũt: et non est aliquod mẽbrum in homine in quo non regnet quandoq; superbia.

Superbia qñ q; regnat in oib' membris.

12 Projiciẽtes me nunc circundederũt me: oculos suos statuerunt declinare in terram

[Projicientes me] i. tẽtantes me pijcere ab omni honore et bono spirituali [nunc circundederũt me] tentantes insidias circunquaq; ne possim euadere. quia [oculos suos] s. cordis. i. considerationem et intentionẽ [statuerunt] id est deliberauerunt et firmauerunt: q̃si ex proposito [declinare] et flectere [in terram] id est in ista terrena non leuare ad deũ et celestia non attẽdẽtes spũalẽ iacturã sed vtilitatẽ terrenã: quia non habendo respectum ad deũ sed quasi auertendo se ab eo plus timebant perdere temporalia q̃ eterna.

13 Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam: & sicut catulus leonis habitans in † abditis.

† occultis.

[Susceperunt me] id est suscipere auide conati sunt et parati sunt [sicut leo paratus ad predam] id est aperte me persequentes cum magna crudelitate. [et sicut catulus leonis habitans in abditis:] id est in absconditis et insidiens insidijs quia cum hoc etiam latenter et insidiose me persequuntur. Mos ẽ enim malis vota sua tegere. vt latenter possint ea perficere: quoniam qui male agit odit lucem. Sed tu qui dissimulãdo videris dormire et iniquitates hominum non curare

Jo. 3.

14 Exurge domine præueni † eum & † supplanta eum: † eripe animam meã ab impio: frameam tuam ab inimicis manus tuæ.

† eos. † subuerte eos. † erue.

[Exurge] o [dñe] p ostẽsionẽ tue potentie [preueni eum] i. eos scilicet impiũ et suos a simili currentis ne ad cõplemẽtũ volũtatis sue pcedãt [et supplãta] i. decipe [eũ] a simili lucrantis. i. subuerte eos et deijce inefficaces faciendo et a suo pposito frustrãdo [eripe] et libera [aiam meã] i. me [ab impio] scz diabolo vel homine malo [frameã tuã]

i. gladiū seu potestatē & potentiā quā dedisti eis. q2 a te acceperunt qua abutūt psequēdo bonos crue & aufer [ab inimicis man9] & * tur [tue] q2 aduersant tue potētie.

15 Domine † à paucis de terra diuide eos in uita eorum, & de absconditis tuis adimpletus est uenter eorum.

† pdēs eos de terra: dispartire eos in vita eorum. Mat. xx. & xxij. b.

℄ [Dñe a paucis] i. iustis & electis q̄ pauci sunt cōparatiue. Multi enī sunt vocati pauci vo electi [de terra] vinetū. s. ecclia & [diuide] & separa [eos] i. s. malos ſm mores & merita [i vita eoꝝ] i. quādiu viuūt ne possint nocere bonis. & postea etiā diuide eos ſm loca: q2 [de absconditis tuis] i. peccatis q̄ de9 nō nouit p approbationē sed phibet & q̄ tanq̄ tenebre abscōdunt a lumine veritatis tue [adiplet9 est vēter eoꝝ] i. satiata ē carnalitas et desideriū eoꝝ: vel plena est memoria eoꝝ vt obliuiscant domini.

16 Saturati sunt † filijs: & † diuiserunt reliquias suas paruulis suis.

† porcina. † reliq̄runt. Opa bōa vl' mala dicunt filij.

℄ [Saturati sunt filijs] i. opib9 malis q2 satisfecerūt sibi i prauitatib9 suis. Opa enī dicunt filij: & sicut bona opera filij boni: mala mali. & ita saturati sunt q2 [diuiserūt [& dereliq̄rūt [reliq̄as suas] s. peccatoꝝ & maledictionis [paruulis suis] i. posteris eoꝝ imitatorib9: q2 traducūt ea ad posteros. ita illi satiati sunt imūdicia. Sed q2 ad h' nostra tēdit oratio nostreq3 deuotionis affectus: nostra opera: nostre patientie exercitia vt gloria domini satiari valeam9 subiūgit.

17 Ego autem in † iustitia apparebo † cōspectui tuo: satiabor cum † apparuerit gloria tua.

† tua. † in cōspectu † manifestabitur.

℄ [Ego autem] potius [in iustitia] quod est mandata tua adimplere [apparebo conspectui tuo] id est in presentia tua nūc per gratiam tuam iuste viuendo. et [satiabor] in futuro celesti refectione: et replebor omni gaudio vel eo quod nunc desidero. Qui enim nunc esuriunt et sitiunt iustitiam tunc saturabuntur ca[cum apparuerit] et manifestabitur sanctis [gloria tua] eterna que satiat appetitum humanum eo q2 ibi consequitur bonū infinitum. Felices q̄ presentiā delitiarum et vanitatū obliti merebuntur ibi satiari. Oratio.

Concede domine oculos cordis nostri ad cernendā tui iudicij veritatem: vt dum hic igne spirituali probamur: ĩ tuis ineternū ꝯspectib9 cū fructu iustitie satiemur. per dñs.

Vox Christi & ecclesiæ gratias agentis pro sua liberatione de omni inimicorum suorū multiplici liberatione.

Psalmus. XVII.

1 Diligam te domine † fortitudo mea: dominus firmamentum meum, & refugium meū & liberator meus.

† virt9

℄ Auctor psalmi propheta dauid.
℄ Titulus hic est. In finem verba cantici huius &c. Id est verba cantici huius scilicet de his vnde

habendum est canticum id est de-
lectatio et leticia sunt attribuen-
da Dauid id est manu forti christo
secundum caput et secundum cor-
pus eius: id est ecclesiam puero
propter puritatem et obedientiã
domini id est dei patris. Dauid di
co fideles suos in finem dirigenti.
id est in summum bonum que ver
ba locut⁹ est in terna sua locutiõe
christus totus scilicet caput et cor-
pus: domino id est ad honorem do
mini patris in die id est pro die.
Uel in die id est in consideratione
illius diei scilicet resurrectionis
christi: quia die eripuit eum id est
christũ. secundũ caput ꝛ corp⁹. do-
minus pater de manu saul id est
de potestate mortis christũ in re ꝛ
mẽbra in spe: et tãdẽ eripiet i re: et
de manu omnium inimicorum suo-
rum id est de potestate iudeorum
secundum caput: et de potestate
demonum secundum corpus ꝛ mẽ
bra. Et bene saul persecutor dauid
mors dicitur que sola nos perse-
quitur. nisi enim mortales essem⁹
nihil nobis facere posset inimicus.
Et pro hac spirituali liberatione
totus christus agẽs gratias deo
dicat que sequuntur in psalmo.
Qui ergo supra pro liberatiõe ob
tinenda orauit nunc pro ea obten
ta grãs agit. ¶ Materia gratia-
rum actio de multiplici liberatiõe
ab inimicis ꝛ periculis. ¶ Inten-
tio: ad gratiarum actionem mo-
nere pro hmõi liberatiõe. ¶ Snia
in generali. propheta in isto psal-
mo in persona xp̄i et ecclesie gra-
tias agit ꝓ sua multiplici libera-
tione tam a tẽtationibus varijs
q̄ꝫ a persequẽtibus inimicis fortis
simis ¶ Psalmus iste multa con-
tinet sacramenta et diuersa eccle-
sie tempora. Ea autem q̄ pmo hic
ponunt̄ pñt indifferenter in voce
xp̄i seu eccl'ie accipi: et ad vtriusq̄ꝫ
personam referri. ¶ Snia in spe-
ciali: de spirituali ergo liberatiõe.
christus integer grãs agens ait.
[diligã te domine] qui dignus es
omni dilectione quia es [fortitudo
mea] effectiue sc; p quẽ sum fortis
ad resistendũ aduersarijs. ad exer-
cendum bona. ad tolerandũ mala
ꝛ expugnãdum tentamenta. Dein
de mutans personam de eo hoib⁹
loq̄t. d. [dñs] ẽ [firmamẽtũ meũ]
per quẽ sum tutus habẽs in eo fir
mũ fundamẽtum ne ventis ten-
tationũ mouear. [et refugiũ meũ]
ad quẽ refugio ab oĩ pressura ne
in periculis peream [et liberator
me⁹] a conformitate malorum et
potestate inimicorum.

2 Deus meus adiutor
meus: & sperabo in eũ.

¶ [Deus meus] q: me creauit ex
nihilo [adiutor me⁹] ꝛ cooperator
in bono [ꝛ] ideo [sperabo] ꝛ totam
spem ponam [in eũ] p quẽ salua-
bor in futuro ꝛ non in alium. Hoc
distat inter deum ꝛ dñm ꝙ deus
nomẽ est nature: sed dñs nomẽ est
officij. Illud pertinet ad maiesta-
tem ꝛ dignitatẽ que ipse est: hoc
pertinet ad potestatem et dñium
quod in nobis exercet. Ibi ostẽdit
nobis quid amemus: hic autem
quid timeam⁹: in vtroq̄ꝫ quid cre
dam⁹/ q̄d speremus/ q̄d amem⁹.

3 Protector meus &
cornu salutis meæ: & tres pro.
†susceptor meus.

¶ [Protector meus] a cõuẽtu ma
lignãtiũ tãq̄ꝫ scutũ q: me ꝓtegit
ꝫ insidias ꝛ defẽdit a malis [ꝛ cor
nu salutis meæ] .i. firma ꝓpugna
tio ad salutẽ ꝛ celsitudo salut' ad
repellendos ꝛ dissipãdos inimicos
meos fortes. Sicut enim cornu
eminet: ita ipse ẽ eminens nostra

sal⁹. Loquit̃ s̃m similitudinẽ sumptã de aialib⁹ cornutis q̃ cornu salutẽ suã defendũt. [et susceptor me⁹] me tanq̃ medicus infirmũ suscipiens ad sanandum. et ideo non ingratus.

4 Laudans inuocabo dominum: & ab inimicis meis saluus ero.

¶ [Laudãs] non me sed dñm pro euasiõe malorũ et adeptiõe bonorũ. et nõ meã gloriam sed dñi querens [inuocabo dñm] ad pseuerandũ [et] [sic] [ab inimicis meis] oib⁹ scʒ visibilibus et inuisibilib⁹ [saluus ero] per suum adiutoriũ qui mihi nocere nõ poterũt. Ecce quãta est vtilitas laudare deũ. Si eñ et in prosperis et in aduersis deũ toto corde laudaueris nullus poterit tibi nocere inimic⁹. Et merito ab inimicis saluari desidero. q̃r

5 Circundederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbauerunt me.

Ps. cxvij.

¶ [Circundederunt me] vndiq̃ [dolores] nõ de reb⁹ mũdi sʒ [mortis] i. insidie inimicoꝝ qb⁹ satagũt me ad mortem trahere: qui et per inuidiam dolent me viuere. [et torrentes iniquitatis] i. transitorij impetus iniquoꝝ et psecutiões malitiose cum impetu venientes sicut inundationes torrentiũ [cõturbauerũt me] torrẽdo: et egerũt vt me conturbarẽt nam fecerunt me pauere ac tristari et mestum esse.

6 Dolores † inferi circũdederũt me † preoccupauerunt me laquei mortis.

† inferni. † puenerunt.

¶ [Dolores inferi] id ẽ dolores inuidie q̃ ducũt ad infernũ sicut inuidia diaboli ducta est mors i mũdũ [circundederunt me] q̃ erãt in circũdãtib⁹ me ex oi parte [pocc̃pauerũt me] et puenerũt ad nocẽdũ mihi [Laq̃i mortis] i. deceptiões inimicoꝝ q̃s tẽdebãt vt caperẽt me ad mortẽ sic auis capit̃ laq̃o. Sʒ q̃ in angustijs et periculis ẽ recurrẽdũ ad auxilium diuinum magis q̃ humanum subiungit.

7 † In tribulatione inuocaui dominum: & ad deum meũ clamaui.

† et i plura mea.

¶ [In] [hac tãta] [tribulatiõe] et necessitate mea et pssura [inuocaui] totis viribus [dñm] adiutorẽ qd̃ est vnicũ inter mala remediuʒ [et ad deũ meũ] non alienũ [clamaui] valide qd̃ plus est q̃ inuocare q̃r notat intentionẽ inuocatiõis. Si ergo te circũdãt dolores et laquei mortis et inferi. si pturbatiões iniquitatis intus in corde: inuoca dominũ et toto cordis affectu clama ad deum tuũ et eripiet te de omni tribulatione. vnde subditur.

8 Et exaudiuit de templo sancto suo uocem meam: & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius.

¶ [Et exaudiuit de tẽplo sancto suo vocem meã] i. de celo qd̃ ẽ tẽplũ glie dei: vl̃ de corde meo i quo de⁹ hitat [et clamor me⁹] i. deuota oro q̃ est [in cõspectu ei⁹] id est quẽ nõ corã hoib⁹ sed corã deo intus i cõsciẽtia habeo qui nõ tam vocis est q̃ cordis: q̃r mẽt[is] ħ̃c desiderium clamor est in conspectu dei [introiuit] [in] simili fidelis nunq̃ [in aures] potentie et cle:

mentie[eius]hoc autem modo audit q2 tẽpore aduẽtus christi predicantibus apostolis.

9 Commota est & contremuit terra: fundamẽta montium conturbata sunt commota sunt: quoniam iratus est eis.

[Cõmota ẽ]int⁹ ad penitẽtiam [et]post ẽt[cõtremuit]cꝫ ꝓpter iis audito ꝙ futurũ esset iudiciũ[terra].i.pctõres seu terrena carnaliũ corda[fundamẽta mõtiũ].i.diuitie qb⁹ innitũẽ supbi ⁊ falsa spes mũdi[ꝯturbata sunt ⁊ ꝯmota sũt] sublata vt iã spes mũdi nõ hẽat firmamẽtũ i cordib⁹ hoiꝫ: spes enĩ mũdi abijt quã deꝯodit.[qm irat⁹ est eis].i.q2 inotuit eis ira dei sup se vẽtura si nõ mutarentur.⁊ ita.

10 Ascendit fumus in ira eius: & ignis â facie eius† exarsit: carbones succensi sunt ab eo.

† exardescit.

[Ascendit fum⁹].i.lachrymosa ꝯpũctio ⁊ deprecatio penitẽtium. Fumus enim lachrymas ꝓuocat et in altum ascẽdit.[i ira ei⁹].i.in ꝯsideratiõe ire ei⁹ cũ nouissent qd minetẽ de⁹[et]post pniam[ignis] charitatis ⁊ amoris[a facie].i.noticia eius[exarsit]et ardere cepit et ita[carbones].i.peccatores tenebrosi et frigidi ac desperatione extincti ⁊ mortui[succensi sunt ab eo]scilicet igne ad amorẽ dei ⁊ rursus reuixerũt. Et quo ordie et quõ hec facta sunt demonstraẽ cũ dicitẽ.

Fum⁹ lachrymas ꝓuocat.

11 Inclinauit cęlos & descẽdit: & caligo sub pedibus eius.

[Inclinauit celos].i.exinaniuit ⁊ humiliauit se verbũ vt ꝓpter hominum infirmitatem carnẽ sumeret:[⁊ descẽdit]ad nos vt et ita etiã humiliauit celestia subdẽs angelos humane nature[⁊ caligo].s. diabol⁹ q̃ hoiꝫ mentes obnubilat est[sub pedibus eius]q2 dñi ptãte calcatẽ: q2 vñ humilis i carne apparuit inde principem tenebrarũ oimoda subiectiõe prostrauit: et ecclesie sue prosternendum dedit.

12 Et ascẽdit super cherubin & uolauit: uolauit super pennas uentorum.

[Et]ipẽ q ꝯscendit[ascẽdit sup cherubin]qd interꝑtaẽ plenitudo scie.i.oẽm modũ scie excedit.qd carro passa sic ẽ exaltata[⁊ volauit] quia delectoribus suis se incomprehensibilẽ ostendit ne corporeis imaginib⁹ ꝯprehẽdere qrãt[volauit]dico[sup pẽnas vẽtoꝝ].i.ꝯtẽplationẽ aiaꝝ q2 icõprehẽsibilitas ei⁹ supat ꝟtutes aiaꝝ qb⁹ se ad deũ ꝯtẽplãdũ in altum attollunt: null⁹ enĩ itellect⁹ p̃t ad eum attingere.

Cherubin iterpratio.

13 Et posuit tenebras latibulum suum: in circuitu eius tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aẽris.

[Et posuit tenebras latibulum suũ]scꝫ obscuritatẽ sacramẽtorum in qb⁹ ipse lateret nec suos desereret. latuit enĩ diuinitas i carne: remissio pctõꝝ i baptismo. xp̃s i altari sub panis ⁊ vini sacramẽto.⁊ q̃uis lateat tñ[i circuitu ei⁹ tabernaculũ ei⁹].i.credẽtes in qb⁹ hoc tẽpore habitat ⁊ militat ãbigunt ⁊ adherẽt ei nec tñ vident eũ apte p scripturas veteres .q2[tenebrosa aqua i nubib⁹ aeris].i.obscura

Diuinitas in carne latuit: remissio pcõrũ i baptismo

sanctia et doctrina est in prophetis que a terrenis eleuati inferioribus com pluunt verbum dei. Sed lux vera has tenebras illuminauit. quia.

14 Prę fulgore in con-
†ipsius spectu eius nubes †trā
sierunt grando & car-
bones ignis.

¶ [Pre fulgore] i. a claritate [qui est in conspectu et manifestatione [ei*] qua manifeste conspicitur [nubes] non veteris sed noui testamenti/ scz apostoli vicini* eū contēplātes: et diuino lumine ab eo illustrati. Uel [pre fulgore] i. perfulgide vt sit vna dictio penultima ēt producta [nubes] in conspectu ei* existētes [trāsierunt] de iudeis ad gentes et ipsi facti sunt [grādo] obiurgādo et dura corda feriēdo [et carbōes ignis] humana corda fidei et charitatis ardore inflāmādo et alios suo exēplo et verbo ad amorem dei accendendo.

15 Et intonuit de cęlo dominus: & altissimus dedit uocem suam, grā do & carbones ignis.

¶ [Et intonuit] minis que sunt de penis eternis. i. sonuit [de celo] i. de predicatoribus [dñs] que loquitur in eis [et altissimus dedit vocem suā] suauē scz promissionis que est de premijs eternis: tanquam [grando et carbones ignis] vt. s. Ipsa enim aplorū predicatio nō tā aplica erat quam dñica: quia ipse in eis loquebatur. Iuxta ergo capacitatē audientiū modo minando et terrēdo intonat dñs: modo promittēdo et demulcendo dat vocem: modo vt grando cōtūdēs. modo vt ignis accendens.

16 Et misit sagittas suas & †dissipauit eos: † ful gura multiplicauit & conturbauit eos.

†disper sit.
†conturbatio nem.

¶ [Et] ad hoc faciendū [misit sagittas suas] scz predicatores pennis virtutū recta itinera transuolantes et corda pungentes [et dissipauit] vel dispersit [eos] ad quos missi sunt vt alijs eorū essent odor vite in vitā: alijs odor mortis in mortem. [fulgura multiplicauit] i. miracula coruscātia in cordib* auditorum et stupidos reddētia [et conturbauit eos] bona cōturbatione ad penitentiam. vnde subdit.

17 Et apparuerunt fon tes aquarum: & reuela ta sunt fundamenta or bis terrarum.

¶ [Et apparuerunt] auditoribus [fontes aqrū] salientiū in vitā eternā. i. profunditates scripturarum/ scz vet* et nouū testamētū que nimiru scz spiritales fontes ceteros ex se scripturarum riuulos emittūt [et reuelata sunt fundamēta orbis terrarum] i. reuelati et intellecti sunt prophete que añ non intelligebantur: sup quos edificatur orbis terrarū credēs dño. i. ecclesia vniuersalis que de toto orbe colligitur cui* fundamēta sūt prophete quia per ipsos fundata est fides. Et hec omnia facta sunt.

18 Ab increpatione tua domine: ab inspiratio ne spiritus iræ tuæ.

¶ [Ab icrepatiōe tua dñe] scz* te eos icrepāte [ab ispiratione spūs ire tue] i. sctō spū icutiēte eis timorē ire tue. Uel increpationē et inspirationē accipit xpi predicationem: quia per predicationē increpabat peccatores vt penitentiam age-

rẽt ꝛ ĩspirabat vt irã futurã time
rent. Et bñ postq̃ dixit icrepatio-
nẽ adiũxit ĩspiratiõẽ. tũc eñi vti-
liter foris icrepamur qñ inspira-
mur intus vt timeam⁹. Deinde lo
quitur ecclesia vbi ostenditur quo
ordine ista sunt facta.

19 Misit † de summo & accepit me: & assumpsit me de † aquis multis.

†alia lr̃a e †multitudine aq̃rum

¶ [Misit] deus pater filium [de summo] .i. de celo vel de sinu suo [et accepit me] ecclesiam sponsam [et assumpsit me] in hereditatem vocando: [de aquis multis] .i. de multitudine populorum. quia in multis populis me instituit. Uel [Misit] ĩspiritũ sanctum qui est donum de alto [et accepit me] quasi fugitiuam per gratiam iustificantem vel pficientem [et assumpsit me] extrahendo [de aquis] id est vitijs [multis] in altitudinem virtutis et boni operis.

20 † Eripuit me de inimicis meis fortissimis: & ab his qui oderũt me, quoniã confortati sunt super me.

†eruit.

¶ [Eripuit] ꝛ saluauit [me de inimicis meis fortissimis] .i. de vitijs que sup oẽs inimicos nocẽt. [et ab his qui oderunt me] .i. exterioribus inimicis scʒ demonib⁹ ꝛ malis hominibus. ꝛ necesse erat [qm̃ confortati sunt super me] robore ꝛ potestate. Sunt inimici fortes scʒ homines ꝛ maxime propinquitqʒ inimici hominis domestici eius. Fortiores scʒ demones. q̃ non est potestas sup terram que ei compareẽ. Fortissimi scʒ vitia carnis quia nulla pestis efficacior ad nocendum q̃ familiaris inimicus.

mich. vij.

21 Preuenerunt me in die afflictionis meę: & factus est dominus † protector meus.

†firmamentũ meum.

¶ [Preuenerũt me] scʒ ĩsidijs a seculi currentiũ priores mihi nocerevolẽtes [in die afflictionis mee] id est in tempore tribulationis et persecutionis quo me sua persecutione affligebant [et factus est] dñs protector meus [et auxiliũ cõtra miserias ꝛ voluptates ptegẽs me ne succũberẽ. ipe enim cũ suis est in tribulatione eos ptegẽdo ꝛ liberando aliqñ in corpore/aliqñ in aĩa: aliqñ in vtroqʒ prout videt necessitatibus et vtilitatibus hominum expedire.

22 Et eduxit me in latitudinem: † saluum me † fecit quoniã uoluit me.

†eruit †nõ est

¶ [Et] quia carnales patiebar angustias [eduxit me] de angustia tribulationis carnis [in latitudinem] consolationis spũalis scʒ fidei ꝛ charitatis vt diligerem etiã inimicos. Per mala enim dilatat de⁹ charitatem ꝛ p seuitiã maloꝝ ecclesia crescit numero et merito. [saluum me fecit] vocando ad fidem et dando perseuerantiã [qm̃ voluit me] .i. q̃ placuit ei hoc est gratis me elegit nullis p̃cedentibus meritis sed sola sua beniuolẽtia: et gratia.

Charitatẽ dilatat de⁹ per mala.

23 Et retribuet mihi dominus secundùm iustitiam meam: & secundùm puritatem manuũ mearum retribuet mihi.

¶ [Et] post [retribuet mihi dñs gratiam p gratia hic in presenti [sm iustitiã meam] i. sm meritũ bone voluntatis et fidei quam immisit per miam vt vellẽ bonũ. [ꝛ sm puritatẽ manuũ mearũ] i. sm innocẽtiã meoꝝ operũ bonoꝝ q̃ fides pmeruit [retribuet mihi] qui dedit vt facerẽ. Hoc addit ne qs putet sufficere bonã voluntatẽ sine operib⁹ cũ habeat copiã bene operandi. Primo ergo fidẽ ꝛ charitatẽ gratis deus prestat. deinde pro illis ꝛ operib⁹ ex illis prouenientibus quasi pro meritis retribuet hic perseuerantiam et alia bona. vnde subdit.

Volun tas bo na sine opib⁹ nõ sufficit cũ habeat copiã bñ operandi.

24 Quia custodiui uías domini: nec impiè gessi à deo meo.

¶ [Quia custodiui vias domini] i. pcepta ei⁹ ꝛ latitudinẽ bonoꝝ operum perseuerãdo seruaui [nec impie gessi a deo meo] recedẽdo i. postq̃ ad illũ bene operãdo accessi ab illo praue viuẽdo nõ recessi. Sic vtiq3 ad deũ directa debẽt esse nr̃a itinera vt vltra nõ sint ad prauitatẽ operis distorta. Et hoc vtrũq3 ideo habeo q2 ꝯsideraui iudicia dei que ad custodiendã iustitiam ꝛ cuitãdã impietatem vtile est pensare. vnde subiungit.

25 Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo †: & iustitias eius non repuli à me.

† sunt semp.

¶ [Quoniam oĩa iudicia eius] scz presentia q̃ futura [in conspectu meo] semp sunt: ꝛ mihi placent q̃ semp attẽdo: ac pseuerãti ꝯtẽplatiõe ꝯsidero ꝛ approbo: quoꝝ q̃dã sunt in presenti scz flagella corrigendoꝝ et tentationes probandorum: quedã in futuro scilz premia iustorum ꝛ pene impioꝝ. [et iustitias ei⁹] i. illa iudicia que vidi ꝛ inueni iusta [nõ repuli a me] quasi displicentia tanq̃ sarcina grauat⁹: vel fragilitate carnis superatus illud qđ ceperam dimittendo et ad vomitum redeundo.

26 Et ero immaculatus cum eo: & obseruabo me ab iniquitate mea.

¶ [Et] sicut cepi ita postmodum [ero cum eo] i. ei adherẽo [immaculat⁹] i. perseuerabo in innocentia mea [ꝛ obseruabo me ab iniquitate mea] i. nõ conuertar ad iniquitatẽ in qua prius fui. Uel [ero immaculatus] sm delectationẽ male cogitatiõis. [et obseruabo me ab iniquitate] opatiõis que esset [mea] si facerẽt eã. Tale debet esse nostrũ studiũ: nr̃m desiderium: vt int⁹ sim⁹ immaculati ꝛ foris innocui: q2 vnũ sine altero non sufficit.

Immaculati esse debem⁹ intus: foris xo innocui.

27 Et retribuet mihi dominus secundùm iustitiam meã: & secundùm puritatem manuũ mearum in conspectu oculorum eius.

¶ [Et retribuet mihi dominus] in futuro in retributione iustoꝝ [sm iustitiam meam] ergo proximum [et secundum puritatem manuum mearum] id est sm innocentiã operum q̃tum ad me [in cõspectu oculoꝝ eius] q2 ipse aspicit quicq̃d hõ in mãdatis dei operat. Uel retribuet illud qđ est in cõspectu ei⁹ scilz eterna q̃ hoies nõ vidẽt: sed sol⁹ de⁹. Supra q̃ dixit sibi pseuerãtiam retribuendã in pñti pro fide et charitate et bonis operibus: hic dicit etiam aliud in

Socie | futuro pro eisdē ꝛ pro perseueran
tas bo | te lōganimitate sibi retribuendū.
norum | Et qꝛ dixerat de iustitia ostendit
appetē | quō habeat: salubriter nos infor-
da est: | mans et admonēs ꝙ societas bo-
malo- | norum sit apperenda: malorum ve
rum fu | ro fugienda. et. d.
giē- 28 |
da.

Cum sancto sanctus eris: & cum uiro innocente innocens eris.

¶ [Cum sctō] scilicet qui sancte viuit [sanct⁹ eris] qꝛ ppter eius sanctam vitam ꝛ exempla ad sctā opa exercēda puocaris: ꝛ sic etiā sctūs eris [ꝛ cū viro inocente] qui malum alijs nō facit ꝛ vitā suam vitijs nō corrūpit [innocens eris] nulli nocendo et a vitijs abstinendo. Tria notat hic genera bonorū: scȝ perfectiōis cum dicit. cum sancto sanctus eris. proficientis cum dicit: ꝛ cū innocente innocēs eris. Incipientis cum subdit. et cum electo elect⁹ eris. et pmittit qō dignus est de his tribus: qꝛ in electione notatur preparatio: in innocentia gratia in presenti: in sanctitate gloria in futuro.

Bono- rū gra- tris.

29 Et cum electo electus eris: & cum peruerso †peruerteris.

Pro- uer. v. †puer- sus eris.

¶ [Et cum electo] ad bona vite eterne [electus eris] eum imitando [et cum peruerso] in vita et moribus qui opera et facta dei reprehendit [perueterteris] malis ei⁹ exemplis: id est peruersus eris. Et est hic argumentum a conuictu: quia ex conuictu mores formantur. et qui tangit picem inquinabitur ab ea. Ecce due vie tibi ostēse sunt vna iustoꝝ ꝛ salutꝭ: altera reprobꝛoꝝ ꝛ dānatiōis. vna quā tenēt hūiles ꝛ a dño exaltanꝭ: altera quā tenēt supbi ꝛ a dño hūiliant.

Mo- res ex cō- ui- ctu for- man- tur.

vñ ꝛ subdit cōuertēs ṽba ad deū. Qm̄ tu ppl'um hūilē ꝛc. Uel supra conuertit sermonē ad dñm: et qsi cū gratiarum actione dicit. o. dñe merito tecū erunt immaculati: qꝛ tu [Cum sancto sanctus eris] i. adiuuas sanctos in sanctitate: qꝛ es sanctus natura alios sanctificans grā. [Et cū viro innocēte innocens eris] i. innocentes adiuuas in innocentia: qꝛ innocēs es natura. [Et cū electo electus eris] i. ab eo quem eligis eligeris: qꝛ añ ꝙ ipse te eligat tu eū eligis [et cū peruerso peruerteris] i. a puertente vias tuas te auertis. Et hoc ideo

30 Quoniam tu populum †humilem saluum facies: & oculos superborum humiliabis.

¶ [Qm̄ tu populū humilē] de se non presumentē et pniam agētē [saluū facies] ꝛ in celo exaltabis. ꝛ econtrario [oculos superborū] i. supbos qui magni sunt in oculis suis et pniam agere cōtemnūt. Illa enim ps in qua maxime manifestatur gestus supborū ponit pro toto scȝ oculi pro homine [humiliabis] et in infernū deijcies. In pūti ēt de⁹ supbis resistit: hūilib⁹ aūt dat gratiā. Deide pgrediēs ecclia qō enunciauit orat dicens.

Iaco. iiij. ꝛ. 1. Pe. v. b.

31 Quoniam tu †illuminas lucernam meam domine deus meus illumina tenebras meas.

†illu- minae bis.

¶ [Quoniam] i. ex quo [tu illuminas lucernam meam domine: scȝ apostolos ꝛ pdicatores in qb⁹ est lux et cognitio veritatis q̄ illuminantur alij [de⁹ me⁹ illumina] Et p eos [tenebras meas] i. id ē aias tenebrosas pctis: seu eos qui adhuc sunt

hue sunt in tenebris: mihi per pdestinationem pertinentis. Uel q: illuminasti lucernam meā donādo fidē: illumina etiam tenebras operū meorū: vt qd teneo credendo seqr opando. Et rogo z merito.

32 Quoniam †in te eripiar à tentatione: & in deo meo transgrediar murum.

† a te ernar.

C [Qm in te] .i. p te z nō per me. in me em infirmus sum: sed in te fortis [eripiar a tētatiōe] diaboli mundi/z carnis. deide q̄si ex gaudio mutat personā dicēs [z in deo meo] nō in me .i. in v̄tute dei mei: non in mea [transgrediar murū] .i. obstaculū peccatorū q̄ me impediunt facere bonum z venire ad quem murum inter nos z celum extruimus peccatis peccata augēdo: sed trāsgredimur eum per dei gratiam vitiorū cōgeriē superando: vt ait gregori⁹ Murus est qd in itinere nr̄o erigitur: ne ad deum transeamus: sed hunc murum transgredimur q̄n pro amore eterne patrie quecūq; in hoc mūdo fuerint obiecta calcamus. Et vere per eum eripiar et in eo trāsgrediar. quia

Grego ry solē ne di ctum.

33 Deus meus †impoluta uia eius: eloquia domini igne examinata: protector est omniū sperantium in se.

† imma culata.

C [De⁹ me⁹] noiatiu⁹ ille absolute stat vt locū habeat sequēs relatio cū dicit [ipoluta est] via ei⁹ [si ne qua venit in nos scz fides siue qua venit ad nos .s. beata virgo si ne qua venim⁹ ad ip̄s .s. charitas. [eloq̄a dn̄i igne examiata] .i. precepta etiā ei⁹ sūt adeo mūda vt nullis rōnibus adulterari possint. Uel [eloq̄a dn̄i] sunt [igne examinata] .i. in tribulatione sunt pbata z vera inuenta: quia nunq̄ deserit sperātes in se. z hic talis [protector est omniū sperantiū in se] nō presumentiū de se: quia tales ignis tribulatiōis nō cōsumit. Et dicit omniū q: nullus excipit nisi qui sperare non vult. Et merito sperandum est in illo.

34 Quoniā quis deus præter dominum: †aut quis deus præter deum nostrum?

† et.

C [Qm q̄s] ali⁹ est vere [de⁹ p̄ter dn̄m] dn̄o: ā .i. nisi ille q̄ est oīm domin⁹ q̄ nos regit. quē timem⁹: cui merito ex debito seruim⁹ [aut q̄s de⁹ est p̄ter deū nostrū:] qui nos creauit. quē amam⁹. quē post bonā nostrā seruitutē in p̄emiū expectam⁹ z q̄si hereditatē filij possidem⁹. q.d. null⁹ z iō nō mirū si potest suos ptegere ab his q̄ nec fortes nec potentes sunt hec dicit contra paganos qui multos sibi fingunt deos. Et ipse est vere

35 Deus qui præcinxit me uirtute: & posuit immaculatam uiam meā.

C [Deus qui p̄cinxit] .i. p̄muniuit [me virtute] scz fide/spe/z charitate. Uel armauit me fortitudine z constātia ad aggrediendū ardua/z tolerandum difficilia: et ad resistendū hostib⁹ z eorū tētatiōibus. [z posuit immaculatā viam meā] pseruando me sua grā ne in maculas pctōrū caderē: z dādo mihi grām vt innocēter viuā et incedā p huius vite viam qua ad illā perueniam sicut immaculata est via qua ad me veniet.

36 Qui perfecit pedes meos tanquàm †ceruorum: & superexcelsa †statuens me. †ceru. †statuet.

❡ [Qui] etiā [pfecit] .i. pfectos fecit [pedes meos] .i. amorē meū et animi affectus qbus vado ad eū: et etiā pedes meos corporales scʒ operū meorū gressus [tanq̃ ceruorum] id est ad currendū post eū ꝛ transiliendum oīa huius seculi impedimēta agiles: ꝛ in bonorum operū cursu nō deficiētes. [ꝛ super excelsa] scʒ in celo [statuens me] corde .i. figens cordis mei intentionem in supernis: et collocans spem meā in celestibus. Et ipse est

37 Qui docet manus meas ad prælium: & posuisti ut arcum æreum brachia mea.

❡ [Qui] ēt [docet] ab iminētib⁹ insidiis cautū faciēdo [man⁹ meas] .i. opera [ad plīū] cōtra vitia ꝛ demones. hoc est dat mihi prudētiā: ꝛ docet me operari ad superādos hostes q conātur claudere iter ad celū ꝛ mutādo psonā subdit. [ꝛ posuit vt arcū ereā brachia mea] .i. dedisti mihi inflexibilē ꝛ infatigabilē intētionē bonorū operū: ꝛ ad feriendū ꝛ fugandū inimicos. sicut eī manus brachii adherent, ita ab intētione procedit opatio.

38 Et dedisti mihi protectionem salutis tuę: & dextera tua suscepit me.

❡ [Et dedisti mihi ptectionē salutis tue] .i. protectionē q saluasti me [ꝛ ptexisti me ad salutē] ꝛ dt [tue] .i. quā tu fecisti. q. d. pdicta nō sufficerēt ꝛ fortitudo mea parū posset nisi ptectio tua adesset. [et dextera tua] .i. fauor grē tue suscepit me] qsi ad curādū ꝛ refocillādū post bellū tanq̃ medicus egrotum. Et qz eosdē quos protegit ꝛ curat aliquando vtiliter flagellat recte subiungitur.

39 Et disciplina tua †correxit me in finem: & disciplina tua ipsa me docebit. †me direxit.

❡ [Et disciplina tua] .i. tribulatio purgatoria seu tribulationū et tētationū experiētia [correxit me] a malo reuocādo ꝛ dirigendo [in finem] debitū: scʒ in eternā salutem non sinit me deuiare vt qcqd ago in eū finē referā quo tibi cohereā. [et] eadem [disciplina tua] vel doctrina tua. [ipsa] ad meliora promouendo [me docebit] peruenire quo direxit: et qualiter ad hūc finem pueniā. In hoc ergo apparet q nos diligit de⁹ qz dat nobis disciplinā: qz hic corrigit mores: ꝛ dando disciplinaꝫ docet scientiā et per disciplinā ēt diligit

40 Dilatasti gressus meos †subtus me & non sunt infirmata uestigia mea. nos deus. †subt.

❡ [Dilatasti gressus meos] .i. affect⁹ vl' opa charitatis late extēdisti [subt⁹ me] .i. vt hilariter operer ēt q de his subt⁹ me sunt reb⁹ scʒ mortalib⁹ ꝛ mēbris: ꝛ vt nō pferā illā saluti aie sʒ poti⁹ supponā [et nō sūt ifirmata] p mala mūdi [vestigia mea] .i. itinera vel signa q reliq imitauerūt. Dilatatos etiā sub se hʒ gressus qsqs gliaf in tribulatiōib⁹: si ei foris e angustia doloris, int⁹ ē latitudo charitatis. Ei⁹ qʒ nō sūt ifirmata vestigia q

ꝯfirmat vocē suā ad tolerāda ꝑpter deū mala. Deinde est vox christi seu ecclesie ꝛ tamen cuilibet quod sibi congruit reddatur

41 Persequar inimicos meos & comprehendam illos: & non conuertar donec deficiant.

¶ [Persequar inimicos meos] .i. ꝑsecutores ꝛ aduersarios arguendo/flagellādo: vel affect⁹ carnales ꝛ spūs malignos orōnibus vigilijs ieiunijs/et spūalibus studijs a me repellendo [et cōprehēdā illos] in astutia sua: vel eos mihi subijciendo ne ab eis cōprehendar ꝯsentiēdo [ꝛ nō cōuertar] cessando ab hac intentione et studio [donec] q̄ modo obstrepunt [deficiant] ā rebellione insistere debet homo penitētie sue et bonis operibus et non corrumpere illa/vel cessare ab eis Recte ergo subiungit

42 Cōfringam illos nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.

¶ [Confringā illos] ꝛ humiliabo impetus eorū frangēdo vel tentationes repellēdo: et eos in me regnare nō pmittēdo [nec poterunt stare] .i. nō durabit aduersus veritatē et me sic eis resistētē [cadēt subtus pedes meos] q2 se humiliādo mihi obedient vel q2 in corde meo eos abominando despiciā: et insuper affect⁹ bonos ꝛ spirituales actiones illis ꝑferā ꝛ opponā. Nec eni quo faciunt perfecte supare diabolū et vitiū: scz amor dei et odiū peccati et hoc totū est ex deo: quia

43 Et præcinxisti me uirtute ad bellum et supplantasti insurgentes in me † subtus me. †subter

¶ [Et pcinxisti me virtute] .i. armasti me fortitudine [ad bellū] cōtra hostes ne in tali pugna deficerē [et supplātasti] .i. humiliasti [insurgentes in me subtus me] vt superiores esses et vt subter me fierēt ꝛ mihi subessent q̄ super me esse volebant. Quodcūq3 vitiū cōtra te insurgere videris ꝛ subt⁹ te supplatare volueris postula a dño virtutē illi vitio ꝯriā vt ea te pcingat ad debellādū illō ꝛ dabit tibi dns

44 Et inimicos meos dedisti mihi dorsum: & †odientes me disperdidisti. †odio habiētes

¶ [Et inimicos meos] scz ꝑsecutores ꝛ aduersarios mihi resistentes [dedisti mihi] q̄si [dorsum] .i. a dorso: et fecisti vt ego eis ꝑsidiā et ipi me sequant: et iā mihi quasi a facie nō resistāt. Uel illicitos appetitus ꝛ vitia retro conuertisti vt penitus obliuioni tradēs nō videā iterū peccando: nec retro respiciā delectando: sed mētis oculos dirigā ad celestia contēplanda: et ea q̄ ante nos sunt appetēda dz eni hō habere peccata añ oculos penitēdo [et odiētes me] .i. malos hoies in odio ꝑseuerantes vel malignos spūs [disꝑdidisti] repellēdo eos a me ne mihi noceant.

45 Clamauerūt nec erat qui saluos faceret ad dominum: nec exaudiuit eos.

¶ [Clamauerūt] si ꝑssura nōnulli ex eis ad hoies vl' ad alios deos petētes auxiliū ab eis [nec erat q̄ saluos faceret] eos ali⁹ eni nō poterat: ꝛ postea clamauerūt [ad dñm] deficiēte alioꝝ auxilioꝝ nec exaudi

pit eos in malitia pdurātes: qꝛ nō erant digni exauditiōe et diuino auxilio: ac si diceret alius saluare nō potest et deus nō vult: qꝛ a malitia sua nō recedunt: nec pure domini misericordiam requirunt.

46 Et comminuam †eos vt puluerem ante faciē uenti: ut lutum platearum delebo eos.

† illos

¶ [Et] ideo tanꝗ destitutos ab os auxilio [cominuā eos] et ad nihilū deducam vel ad minimum et vilez statum redigā [vt puluerem] .i. ita faciliter sicut delet puluis [ante faciem venti] qꝛ aridi imbrē mie dei non receperunt: qꝛ leues ꝛ mobiles ante vētū tentationis fuerūt [vt lutū platearū] qḋ pedibus conculcatur [delebo eos] et conculcabo: qꝛ in latā et spaciosa via in inmūdicijs et vitijs vixerunt. Deinde orat pro subiectione gentium dicens.

seruies

47 †Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium.

¶ [Eripies me de ꝯdictiōib⁹ ppli] scꝫ iudaici ꝯtradicētis mihi [constitues me in caput gentium] vt gentes mihi subijciantur et obediāt: et sim caput eoꝝ vñ dñs volens recedere a cecitate iudeorū ad fidem gentiū dixit: surgite eamus hinc. q.d. ita vincam iudeos et victis iudeis ero tanꝗ triūphatos super gentes. Et vere sic fiet: quia.

48 Populus quem non cognoui seruiuit mihi: †in auditu auris obediuit mihi.

tobauditu.

¶ [Populus] gentiū [quē non cognoui] .i. nō visitaui corpali pñtia vel lege ꝛ pphetis [seruiuit mihi] pcepta mea humiliter custodiēdo [i auditu auris obēdiuit mihi] euāgelium statim vt pdicari audiuit pmpte suscipiēdo ꝛ adiplēdo: oculis christū nō vidit nec ei⁹ audito p pdicatores obediuit hoc potest dicere xp̄s vel ecclesia de simplicibus ꝛ idiotis quos nō videtur cognoscere erudiēdo sciētia: et tñ promptiores sunt ad oia eius mādata. Literati vero quos ad plenū erudiuit tardi sunt ꝛ negligūt ea. Sꝫ

49 Filij alieni mentiti sunt mihi: filij alieni †inueterati sunt: & claudicauerunt à semitis suis.

tinueterauerunt

¶ [Filij] scꝫ pri⁹ a me nutriti [alieni] a me p peccatū effecti ꝛ mō filij diaboli scꝫ iudei [mētiti sūt mihi] in veritate nō pmanētes. Et repētit vt exprobret [filij] quōdā [alieni] p peccatū [inueterati sunt] qꝛ in pctis suis antiquis ꝛ veteri homine remanserunt et noui hominis aduētum nō receperunt [ꝛ claudicauerunt a semitis suis] .i. a pceptis sibi datis. Deinde quasi exultās summatim recapitulando munera dei laudat vt sic grāꝝ actionem concludat. q.d. Et qꝛ pdicta deus facit patet ꝙ

50 Viuit dominus & benedictus deus meus: & exaltetur deus salutis meæ.

¶ [Uiuit dñs] in eternū ꝗ p tot bñficia ostendit se viuum et nō idolū mortuum qꝛ est ipsa vita vnde ēt viuit oīs creatura qui nos viuifi

at et viuere facit vita corporali
gr̃e ꝛ glorie [ꝛ benedict⁹] .i. lauda 53
tus sit [deus meus] ex beneficijs
mihi collatis [et exaltetur] apud
credentes .i. in toto orbe terrarum
extollatur ꝛ glorificetur per laudem et con
fessionem semper excelsus in se
[de⁹] ꝛ auctor [salutis mee] qz sua
bonitate me saluet. Deinde conuer
so sermone ad deum ait

51 Deus qui das uindictas mihi & subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis.

Vindicta pia. Vindicta gloriosa

¶ [Deus] tu es [qui das vindictam mihi] et victorias non solum de iudeis depressis: sed [ꝛ subdis populos gentium] [sub me] scilicet sub potestate xpi ꝛ ecclesie ꝛ facis eos obedire fidei. Pia vindicta est dum rebellis subditur: ꝛ gloriosa vindicta cum christiani triumphant. tu dico existens [liberator meus de inimicis] meis non quibuscunque: sed [iracundis] .i. impijs valde feruentibus in persecutione mea. Maior gloria est a feruentibus malis liberari.

52 Et ab insurgentibus in me exaltabis me: à uiro iniquo eripies me.

¶ [Et ab insurgentib⁹ in me] istis vel futuro antixpi tempore [exaltabis me] patientem eis altiorem me constituendo: et ne mihi resistant vel noceant eos humiliando: qz quanto alti⁹ surgunt in iram tanto amplius exaltatur ille qui pertulit iniuriam. [a viro iniquo] iniuste et inique me persequente scilicet quolibet scismatico et heretico vel ipso antichristo seu etiam diabolo qui vir est virilis est ad nocendum [eripies me] liberando vel tuendo ab ipso.

Propterea confitebor tibi in † nationibus domine: & nomini tuo † psalmum dicam.

† gentibus psallam.

¶ [Propterea] .i. propter hanc victoriam et alia beneficia supradicta [confitebor tibi] confessione laudis scz predicando laudem tuam [in nationibus] omnibus sequentib⁹ vel in gentibus [domine] [et nomini tuo] .i. ad honorem nominis tui [psalmum dicam] .i. bene operabor vt latius innotescas bonis operib⁹ meis. Ille enim deum vere ꝛ integre laudat cuius in laude ipsius lingua ꝛ vita concordat. Christus per suos et ecclesia per se confitetur et psalmum dicit. Et merito etiam ex hoc deus est laudandus quia est

Laudatio dei sa ꝛ integra.

54 Magnificans salutes regis † eius: & faciens misericordiam Christo suo dauid: & semini eius usque in seculum.

† ipsius.

¶ [Magnificans] .i. magnas ꝛ mirabiles faciens ostendens [salutes regis] .i. xpi eius .i. sui scz patris hoc est salutes christi qui est rex super ecclesiam a patre constitut⁹ ꝛ saluator omnium quantum in se est: salutes inquam quas ipse christ⁹ dat credentib⁹: confert enim eis salutem corporalem spiritualem ꝛ celestem [et] prius [faciens misericordiam christo suo dauid] .i. xpo iesu qui est filius dauid secundum carnem. Vel xpo victori ꝛ liberatori manu forti per dauid significato eum equalem sibi per diuinitatem faciendo / vel resurrectionem ei dando [et] similiter [semini ei⁹] scilicet spirituali .i. populo in eum credenti quem in euangelio ge

nuit: ꝛ hoc [vsq; in seculū] .i. fine sine ꝛ in eternū remissionē peccatorū ꝛ vitā eternam ei largiēdo.

Oratio.

Firmamentū spei ꝛ refugium p̄ssure pijssime deus salua nos ab inimicis et a laqueis mortis: vt assumpti de multitudine circunstantiū tribulationū deuoti scō nomini tuo cū innocētie puritate psallam⁹. Per.

Psalmus de Christi incarnatione ac noui regis & ecclesiæ catholicę prędicatione ac cōmendatione.

Psalmus. XVIII.

Celi enarrant gloriam dei: & opera manuū eius annūciat firmamentum.

℄ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ℄ Titulus talis est. In finem ps dauid. hoc est psalm⁹ iste attribuitur dauid ꝓphete respiciēti in finem .i. in xp̄m qui est finis consummationis vel in vltimū tp̄s scilicet plenitudinis quo acta sunt q̄ hic dicunt. Uel referēti in finē .i. xp̄m ea q̄ dicturus est de laude ecclesie ꝛ predicatorū ei⁹ ꝛ illi⁹ a quo predicationē habuerunt. Post graꝝ ergo actionē ꝓ liberatiōe xp̄i et ecclie orōnemq; pro gētiū subiectione cōmēdat statum catholice religiōis ꝛ predicatores eccl'ie et illū a quo p̄dicationē habuerunt. intendens pastores admonere vt coꝝ p̄dicatiōi obtēperent. ℄ Materia xp̄i incarnatio: ꝛ noue legis cōmēdatio. ℄ Intentio: monere vt in christum credamus. ꝛ relicta veteri lege ad nouam accedamus. ℄ Omnia in gnali: propheta in isto psalmo predicatores dn̄i collaudans eius incarnationē speciosissime describit: necnō precepta noui ac veteris testamenti magnificās ab occultis delictis ꝛ ab alienis peccatis purgari se a dn̄o. petit. ℄ Omnia in speciali. Commēdans ergo p̄dicationē noue legis q̄d p̄dicet ꝛ q̄nō in prima parte ostendit ita incipiēs [Celi] .i. apostoli ꝛ euangeliste in quibus tāq; in celis habitat deus. Dicit etiam celi quia excellenter illuminati ꝛ per vite sanctitatem eminenter eleuati [enarrant] in sua predicatione [gloriam dei] scz domini nostri iesu christi .i. gloriam diuinitatis eius in qua est equalis patri ꝛ ea que secundum diuinitatem fecit scz resurrectionem / ascensionem / spiritussancti missionem / peccatorum remissionem ꝛ hmōi [ꝛ opera manuū eius] .i. opera humanitatis que secundum hoīem egit scz natiuitatem / passionem / mortē ꝛ facta virtutū ei⁹ ꝛ hmōi [annunciat firmamentū] ipsi idē apl'i firmati spiritu sancto: ꝛ solidati in fide et charitate. Et his duobus scz diuinitate ꝛ humanitate ꝯsistit vera ꝛ catholica fides. Apl'i ꝛ euāgeliste celi appellati sūt.

2 Dies diei eructat uerbum: & nox nocti † indicat scientiam. † annūciat.

℄ [Dies diei] .i. spiritales spiritalib⁹: clari claris. [eructat] .i. q̄si de pleno ꝓfert [v̄bū] .i. sapientiā dei q̄d est v̄bū in p̄ncipio apd̄ deū: loquētes d̄ xp̄i deitate ꝛ dātes auditoribus solidū cibū [ꝛ nox] .i. ipsi idē infirmitati carnis ꝯdescēdētes ꝛ q̄si nox ꝛ carnales facti. [nocti] .i. tenebrosis ꝛ carnalib⁹ [indicat] vt simplicib⁹ nō v̄bū patris sz sciētiā q̄ ē de humanis .i. de hu

manitatē christi. hoc ē illa historia lia de christo p que de ceteris acq̄rūt scientiā dantes auditoribus lac ad potandum. Ecce q̄ discrete predicant: non enim omnibus oīa dicunt: sed iuxta capacitatem auditorum distribuunt.

3 Non sunt loquele neque sermones: quorum non audiantur uoces eorum.

¶ [Non sunt loquele] .i. lingue ex omnib⁹ linguis [neq̄ s̄mões]. i. modi locutionum ex diuersis modis in eadē lingua [quorum] .i. per quos sermones & linguas [non audiantur] .i. nō sunt audite [voces] et verba eorum [celorum scʒ apostolorum: q2 venērē super eos spiritu sancto omnes impleti sunt illo & omnibus linguis primos doctores loqui fecit sp̄us sanctus: q̄ omnes in vnum erat congregat⁹. Non tantū autem ibi vbi impleti sunt sonuerunt / sed etiā tam late et tā publice predicauerūt q̄

4 In omnem terram exiuit sonus eorum: & in fines orbis terre uerba eorum. Ro. x.

¶ [In omnē terrā] .i. in omni parte ambitus terre [exiuit sonus] p̄dicationis [eorum] .i. doctrina apostolorum et euangelistarum. Uel [sonus eorū] .i. fama apostolorum & s̄ non etiam p̄ntia [et in fines orbis terre] .i. etiam in terminos: et fines mundi vel in insulas & angulos terre exierunt & sonuerunt [verba eorum] .i. que dixerunt et scripserunt. publicata enim sunt hec vbiq̄ per predicationem euangelij: & p ep̄las eorū: idō & nos hec loq̄mur: son⁹ eorū ille ad nos vsq̄ peruenit. Eorum inq̄ ita dicentiū

5 In sole posuit tabernaculum suum: & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.

¶ [In sole] .i. in manifesto non in occulto vt lateat [posuit] Domin⁹ christus [tabernaculum suū] .i. corpus assumptū in quo militauit patri. Uel [in sole] .i. in beata virgine q̄ illuminat ecclesiam sicut sol mūdū [posuit tabernaculū suū] scilicet corpis hūani q̄si militare habitaculu: q2 de ea carnē assumpsit in q̄ venit militare & expugnare mūdū & diabolū vel ī vtero ipsius sicut in tabernaculo habitauit [& ipse tāq̄ spōsus p̄cedēs] ad desponsandam sibi ecclīam [de thalamo suo] .i. de virginali vtero in quo humane nature vt spōsus sponse est copulatus. Et p̄cedēs

6 Exultauit † ut gigas ad currēdū uiam à summo cælo egressio eius. † sicut

¶ [Exultauit] q2 nō inuitus laborem suscepit. [vt gigas] .i. sicut fortissimus: oēs hoīes incōparabiliter magnitudine virtutis & fortitudinis p̄cedēs. [ad currēdū] non habitādū vel morandum [viam] nr̄e salutis. q. d. hilarem & fortem se ostendit ad p̄ficiēdū cursuʒ nr̄e redemptionis. [a summo celo] .i. a p̄re & eq̄litate p̄ris est [egressio ei⁹] nō t̄palis sʒ eterna q̄ exiuit a p̄re: & venit in mūdū factus homo. Iterū aūt relinq̄ēs mūdū ascendit ad p̄rem: vnde subditur

7 Et occursus eius usque ad summum eius: † nec est qui se abscondat á calore eius. † & nō

¶ [Et occursus eius] facti homi-nis [usque ad summam eius] scilicet equalitatem patris quam secundum hominem ascendens ad sedem patris occurrit: et venit usque ad equalitatem patris secundum quod deus [nec est] .i. esse debet [qui se abscondat] id est absconditi debeat [a calore eius] .i. a spiritu sancto qui in linguis igneis apparuit. ignem enim venit mittere in terram/ a cuius calore neminem vult esse excusatum. Vult enim ut ardeat quia ardor sue charitatis quantum de se est ad omnes se extendit.

8 Lex domini immaculata conuertens animas: testimonium domini fidele sapientiam pręstās paruulis.

¶ [Lex domini] noua et euangelica est [immaculata] et irreprehensibilis nihil immaculatam aut illicitum precipiens vel permittens: ac sanctos et immaculatos nos reddens [conuertens] diuina gratia aspirante ab iniquitate ad iustitiam [animas] .i. voluntates: non tantum manus ut vetus que solum manus retinebat a culpa: et timore non amore [testimonium domini] .i. preceptum cum attestatione premij vel pene. est [fidele] id est verax. quia quod promittitur complebitur [sapientiam] de diuinis [prestans paruulis] .i. humilibus non superbis.

9 Iustitię domini rectæ lętificantes corda: præceptū domini lucidum illuminans oculos.

¶ [Iustitie domini] .s. eadem mandata diuina quia iustificant. sunt [recta] in se non declinantes ad dexteram siue ad sinistram: et in effectum quia dirigunt nos ad rectitudinem [letificantes] spirituali gaudio et spe premij eterni ad quod perducunt [corda] obseruantium eas: non tamen premientes iugo seruili: nec terrentes timore pene ut vetus lex faciebat. et [preceptum domini] id est christi est [lucidum] id est apertum non sub velamine litere tectum: et sine velamento carnalium obseruationum [illuminans] diuino munere [oculos] cordis. id est interioris hominis aspectum. Et

Timor domini †sanctus permanens in seculum seculi: iudicia domini uera iustificata in †semetipsa: †casstus: †idipsum

¶ [Timor domini] scilicet castus et filialis gratis amans non puniri sed separari a summo bono timens est [sanctus] quia sine omni pertubatione est. et pro temporalibus mutari homines non faciens eos sanctos reddit [permanens in seculum seculi] vel quantum ad fructum vel quantum ad vsum eius. s. reuerentie: quia non foras mittitur a charitate perfecta que foras mittit initialem: que in charitate imperfecta est: partim timore pene partim ex amore iustitie similem seruilem autem quo timore pene a malo cohibemur: et mundanum quo bona mundi perdere timemus/ charitas etiam imperfecta euacuat. [iudicia] et mandata [domini] contenta in lege euangelica sunt [vera] quia siue minatur siue pollicetur neminem fallit. et sunt [iustificata in semetipsa] quia non egent alterius auctoritate quam ipsius domini. Et quia talia sunt iudicia dei. ideo sunt

11 Desiderabilia super aurū & lapidem preciosum multùm: & dulciora super mel & fauū.

¶ [Desiderabilia multum] .i. valde bone menti [super aurum et lapidem preciosum] .i. super omne preciosum seculi quod pertinet ad ambitionem [et dulciora super mel et fauum] .i. super omne delectabile quod pertinet ad concupiscentiam carnis. Hoc est super omne quod appetitur scilicet super diuitias que notantur in auro: super potentiam mundi que notatur in lapide precioso: super voluptatem que notatur in melle et fauo. Pro his enim sepe iudicia dei non desiderantur sed timentur. vel contemnuntur: vel non creduntur. ac si diceret nulla res eis comparari pot in valore et dulcore propter quod obseruanda sunt diligentissime. ideo subditur

Diuitie auro notantur potentia in lapide precioso: volupras in melle et fauo.

12 Etenim seruus tuus custodit ea: in † custodiendis illis retributio multa.

† custodiendo illa.

¶ [Etenim seruus tuus] non tantum dixit: sed et opere [custodit ea] et ita non loquendo sed custodiendo probat ea desiderabilia et dulcia quia [in custodiendis illis] non tantum pro custodiendis .i. in hoc ipso quod custodiuntur in hac vita est [retributio multa] quia per se ipsa delectant et letificant. q.d. non tantum pro eis in futuro reddetur premium / sed et hic in eorum custodia magnum est gaudium. Seruire enim deo regnare est. In via sunt dulcia vbi gustamus: in patria salubria vbi satiabimur. Quia vero hanc suauitatem auferunt peccata: et obseruatores quandoque non aduertunt omnia. recte sequitur

13 Delicta quis intelligit ab occultis meis munda me: † et ab alienis parce seruo tuo.

† domine

¶ [Delicta] scilicet omnia [quis intelligit] .q.d. nullus perfecte: vel quia non sunt in memoria. vel quia non reputat peccata esse que sunt: vel quia modica reputat que sunt magna: vel quia non vult intelligere vt bene agat: et ideo orat pro delictis subdens [ab occultis] .i. a peccatis in me latentibus [meis] scilicet que ex me proueniunt: et propria voluntate oriuntur [munda me] illa remittendo [et ab alienis] que suggestione diaboli vel hominis fiunt. vel que prauis occasionaliter in me torqueri ratione negligentie correctionis fraterne quantum ad omnes: vel correctionis coacte quantum ad prelatos. [parce] mihi [seruo tuo] mihi non imputando. quia

14 Si mei non fuerint † dominati tunc immaculatus ero: et emundabor a delicto † maximo.

† dominati † magno.

¶ [Si mei] seu mihi [non fuerint dominati] scilicet hostes mei occasione aliquorum predictorum peccatorum: vel interna et externa temptatione [tunc immaculatus ero] a macula criminali: quia non est tertia origo peccati preter occultum quo cecidit diabolus et alienum quo homo seductus est et consentiendo fecit suum [et emundabor] .i. mundus ero [a delicto maximo] .i. a superbia. Non enim est maius delictum quam peccando apostatare a deo quod est initium superbie. superbia vero est initium et causa omnium delictorum: quo delicto qui caret vere immaculatus est: quia hoc est primum recedentibus a deo et vltimum redeuntibus ad deum.

Apostatare a deo peccando est maximum delictum.

15 Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in con

spectu tuo semper.

¶ [Et] ita [erunt] talia [eloquia oris mei] .i. orones mee vocales [et meditatio cordis mei] .i. mētales [vt complaceant] .i. placentes et acceptabiles sint [in conspectu tuo semper] nō hoīs .i. corā te dn̄e q̄ int⁹ vides et inspicis cōsciētiā nō corā hoīb⁹ ad iactātiā. Ex his verbis instruimur vt dn̄o nostro placere studeamus in nostris sermonibus et cogitationib⁹ delicta refrenādo: et a superbia nos emādando. Sed quia hoc nō est meorum viriū: ideo O

16 Domine adiutor meus & redēptor meus.

¶ [Domine] esto [adiutor] et cooperator in bonis agendis [meus] .i. mei tendentis ad te [et] prius [redēptor] .i. liberator [me⁹] a malis vt tendā ad te [adiutor] vt habitē in charitate tua [redēptor] vt liberes me ab iniquitate mea. Caueat ergo q̄sq3 ne sibi conuerti ad te vl' peruenire tribuens repellatur vt superbus: q2 non est volentis neq3 currentis sed dei miserentis/ qui omnia operatur in nobis.

Oratio.

Piissime deus qui virginali thalamo egressus procedens: ad patris dexteram cōscendisti: imēsam miām tuā exposcimus: vt lege tua cōuersi: preceptis illuminati: testimoniis eruditi/ mereamur et ab alienis et ab occultis intus liberari. Per dn̄m.

Optatio pro Christo uel ecclesia ut à suis tribulatiōibus releuetur: & in suis petitionibus ac uotis exaudiatur.

Psalmus, XIX.

1 Exaudiat te dominus in die tribulationis: protegat te nomē dei Iacob.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic est. In finem psalmus dauid: id est psalmus iste attribuitur dauid prophete considerationem suam dirigenti in finē et cōplet .i. christū qui est finis et cōpletio le / gis quā venit adimplere ¶ Materia: petitio liberatiōis a tribulationibus. ¶ Intentio: ad petitionem hmōi amorem et desideriū fideliū excitare. ¶ Sentētia in generali: propheta in isto psalmo ex nimia charitate sub figura optādi que ventura sunt canit et optat christum vel ecclesiam in suis petitionibus pro reuelatione suarū tribulationum: exaudiri desiderās illius consilium a dn̄o confirmari: dicensq3 fideles non potestate humana: sed potentia diuina magnificādos. Post commēdationē ergo christi et ecclesie propheta ex magna affectione optat prospere eis euenire ea que preuidebat ventura esse. ¶ Sentētia in speciali: optās igit' xp̄i vocē tanq̄ sacerdotis exaudiri ait. [Exaudiat te dn̄s in die tribulationis] .i. passione vl' tribulatione tibi superueniente. et subiungit in quibus exaudiri optat dicēs [protegat te] a malo et ne te superet tribulatio [nomen] .i. inuocatio nominis [dei iacob] .i. ille qui appellat⁹ est deus iacob: cuius nominis gloriam queris: q2 ad te ip̄e ptinet populus posteri⁹ natus: et sicut illi iacob/ ita tibi ecclesie gratiam dei benedictionis. et sicut illius maiori fratri sic et te p̄ponat iudeis.

2 Mittat tibi auxilium de sancto: & de syon tueatur te.

¶ [Mittat tibi auxiliu] ad triumphandu de hostibus [de sctō] videlicet de seipso vel de celo tibi fideliter assistendo [& de syon] super celestis [tueatur te] christe ne vincaris quia non presentē sed futurā gloriā attendis. Vel [de syon tueat te] ecclesiā .i. de alta speculatione faciat te tutā. syon enī iterptat speclatio & hi ptinēt ad syō qui, cōtēptis terrenis ad supna dirigūt oculū mētis.

Syon speclatio iterptat.

3 Memor sit omnis sacrificij tui: & holocaustum tuum pingue fiat.

¶ [Memor sit] ad remunerandū & memores nos faciat [omnis sacrificij tui] christe id est omniū iniuriarū quas p nobis tulisti [& holocaustū tuū] .i. oblatio tot9 corporis in cruce [pingue fiat] id est delectabile deo. Vel crucem qua tot9 oblatus est conuertat in letitiam resurrectionis. [Memor] etiā [sit omnis sacrificij tui] ecclesia scilicet cordis oris & operis, ac corporis & sanguinis christi et aliorū sacrificiorū pro te & per te oblatorum [& holocaustū tuū] .i. intitio amore dei tota incensa [pingue fiat] .i. deo gratū & iocundū. In sacrificio pars peccadis offerebatur in holocausto totū pecus. Sacrificiū ergo est cum quis aliquid deo vouet et aliqd sibi retinet. Holocaustū est quando nihil sibi retinet sed se totum deo vouet.

Sacrificiū qd est.

†dn̄s †compleat.

4 Tribuat tibi † secundum cor tuū & oē cōsilium tuum † confirmet.

¶ [Tribuat tibi secundum cor tuum] .i. secundum intentionem: o christe qui scis quid vtilitatis habet tua passio, nō sm cor te delere volentium [& omne consiliū tuum cōfirmet] .i. compleat: quia omnia alto consilio christ9 facit. Tribuat etiam tibi ecclesia secundum desiderium tuum dando tibi petitiones cordis tui [et omne cōsiliū tuū confirmet] .i. voluntatem tuam in bono perficiat. Consilium ecclesie est vt vitet mortalia et non impediatur per temporalia cursumque suum dirigat ad eterna. hoc ideo oro: quia.

Cōsiliū eccle qd est.

5 † Lætabimur in salutari tuo: & in nomine dei nostri magnificabimur.

†exultabim.

¶ [Letabimur in salutari tuo] o christe .i. in salute a te collata nobis in vnitate fidei existentibus [& in noie dei nostri] .s. tui [magnificabimur] quia a nomine tuo dicti christiani glorificabimur in futuro. Vel [letabimur in salutari tuo] o ecclesia .i. in salute a deo tibi data in qua saluat nos deus nō in huius mūdi vanitatib9 [& i noie dei nri] scz xpi a quo dicimur xpiani, & in cui9 noie sum9 in ecclesia cōgregati nō in meritis nostris vel nomine nostro [magnificabimur] magnitudine gratie i presenti et glorie in futuro. Et quid per singula.

Christiani a xpo dicūtur.

6 Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognoui quoniā saluum fecit dominus Christum suum.

¶ [Impleat dominus omnes petitiones tuas] o christe tam pro tua glorificatione quam pro membrorum cōglorificatione: & non solum quas in terra, sed & eas quas i celo

facis interpellās pro nobis:nec in de dubito:quia iam[nunc]tanto ante[cognoui]id est per prophetam mihi ostensum est[quoniam saluum fecit]id est faciet[dominus christum suum]scilicet teipsum a morte suscitando. Uel[Impleat dominus omnes petitiões tuas] o ecclesia quas facis pro tuis:et tunc potero dicere[nunc cognoui] per experientiam prestiti beneficij [quoniam saluum fecit dñs christum suum]id est populum christianum. Et.

7 Exaudiet illū de cælo sancto suo:in potentatibus salus dexteræ †tuæ. †eius.

¶[Exaudiet illū]scilicet christū nō solum de terra:sed etiā[de celo sctō suo]vbi interpellat pro nobis. Uel [exaudiet illum]scilicet pplm xpianum [de celo sctō suo]quia[in potētatibus]nris est.[salus dextere eius] scilicet xpi vel dñi.i.potentatus nostri sunt salus fauoris eius hoc est nos potentes sumus ex auxilio grē eius cū etiam de tribulatione dat nobis auxiliū vt qñ ifirmamur tunc potētes simus. Nam vana est salus hoim et rerū tēporaliū q nō dextere est et eterna:sed finistre et trāsitoria:hac enim i superbia extolluntur hoies quicūque peccantes tēporaliter salui facti sunt:de quibus subdit.

8 Hi in curribus & hi in equis:nos autē in nomine domini dei nostri †inuocabimus. †exltabimus.

¶[Hi i curribus]trahunt.i.in iuolubili successione bonorum tēporaliū seu fortuna et diuitijs huius seculi gaudēt q i rotis designantur[et hi in equis]efferūt.i.i suꝑbis honoribus mūdi/et terrena dignitate seu seculari potētia gloriāt:et propter hoc despicit eos propheta qui de istis presumūt et letantur. illi ita[nos autē]nō i his supradictis:sed i eternis spem figentes[in noie dni dei nri inuocabimus]deū:nō aliud a deo:scilicet querētes gloriam dei non nostram eternam:non temporalē. Ideo

9 Ipsi obligati sunt & ceciderūt: nos † autem surreximus & erecti sumus: †vero.

¶[Ipsi]tales[obligati sūt]laqueis et terrenis desiderijs scilicet cupiditate tpalium rerum et honorum[et] sic iclinati ad casum[ceciderunt] a spe celesti in peccatū et mortem [nos autem surreximus]a peccatis et morte[et erecti sumus]in spē venie et ad alta.scilicet diuina et celestia cōtemplanda.et hoc nō viribus nris: sed gra diuina. Et quia saluo rege populus mouetur nra salus et melius saluus erit saluus em regis ē salus ppli:ergo O Regis salus: salus est ppli.

10 Domine saluum fac regem: & exaudi nos in die qua inuocauerimus te

¶[Dñe saluum fac regē]christum vt excitatus a mortuis et in celo cōstitutus offerat sacrificia nra[et]eo iā pro nobis offerente[exaudi nos] per eū mediatorē et aduocatum[in die q inuocauerimus te]credētes eū resurrexisse. Uel[Dñe saluū fac regē]id est ppli xpiani rectorē et gubernatorē. Uel[regē]q se bñ regit[et exaudi nos i die]tribulationis et tpe oportuno[q inuocauerimus te]i auxiliū nri:quia quicūque inuocauerit nomē domini saluus erit. Oratio.

Imple dñe petitiones noſtras et tanq̄ pinguiſſimũ holocauſtũ nos aſſume: vt inimicorũ curribus obligatis ſalutaris tui exultatione letemur. Per dominum.

Pſalmus de Chriſti gloria & magnificentia: ac inimicorum ſuorũ miſeria & pœna preſenti, & futura.

Pſalmus. XX.

1 Domine in uirtute tua lætabitur rex: & ſuper ſalutare tuum exultabit uehementer.

¶ Auctor pſalmi propheta dauid. ¶ Titul⁹ talis eſt. In finẽ pš dauid hoc eſt pſalm⁹ ille attribuit dauid pphete proſpicienti in finem ſcꝫ xp̄m q̄ eſt finis legis: vel in finẽ tẽporũ quando hec cõplẽda erãt. ¶ Materia: chriſti magnificẽtia ⁊ inimicoꝝ ſuoꝝ miſeria. ¶ Intẽtio: vt chriſtum deum ⁊ hominem credamus ac ipſum dñm deũ noſtrum laudemus et magnificem⁹. ¶ Sentẽtia in generali. ppheta in iſto pſalmo loquitur de chriſti virtutib⁹ ac gloria ⁊ magnificẽtia ⁊ aduerſariorum eius depreſſione ⁊ pena. Propheta ergo cõgaudẽs de exaudita orõne dicit illuꝫ regẽ letari in dño: ⁊ oſtẽdit quot ⁊ quãta bona datur⁹ eſt ei pater ꝓpter conſtantiã: ⁊ econtrario quãta mala daturus eſt aduerſarijs ſuis ꝓpter eoꝝ malitiã. ¶ Sententia in ſpeciali: quod ergo in precedenti pſalmo orauit de chriſto: hic enũciat ita incipiẽs. o [Dñe] pater [in virtute tua] a te genita ſcilꝫ verbi .i. in eo q̄ verbum caro factum eſt: quod recte dicitur virtus tua: q2 tibi coomnipotens [letabitur] in animo [rex] ſcꝫ homo chriſtus Ieſus qui eſt a te conſtitutus rex ſuper eccleſiã tuam ad eam ſpiritaliter regẽdã [⁊ ſuper ſalutare tuũ] id eſt ex eo q̄ per te eſt ſaluator generis humani. vl' ſuper eam ſalutẽ quam per eum eidem eccleſie tribuiſti [exultabit] in corpore [vehementer] id eſt valde ſm̄ q̄ res magna eſt. Intus letabitur de diuinitate humanitati coniuncta. foris exultare ſe oſtendet de eccleſia ſua per diuinitatem et humanitatẽ redempta. vnde ⁊ ſubditur.

2 Deſiderium † cordis eius † tribuiſti ei: & uoluntate labiorum eius non fraudaſti eum. †aie †pcediſti.

¶ [Deſideriũ cordis eius tribuiſti ei] ſcilꝫ de mũdi redẽptione: corporis ſui glorificatione: credentiũ vocatione: ⁊ alijs que aīe ſua ⁊ ccꝛ deſiderauit [et voluntate labiorũ eius] .i. voluntate rõnis expſſa p labia oris [nõ fraudaſti eum] quin ꝓcederes ei qđ voluit: q2 ſemp exaudit⁹ fuit: ⁊ quicq̄d dixit fugãdo demones: ſanãdo infirmos: vel alr totũ factum ⁊ iplecũ eſt. pdicatio quoq3 eius recepta eſt. Eſt ⁊ aliud vnde letabitur ⁊ exultabit.

3 Quoniam præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis: poſuiſti in capite eius coronã de lapide precioſo.

¶ [Qm̄ pueniſti eũ i bñdictiõib⁹

dulcedinis]. i. immunitate peccati vt non esset sub maledictione ade: ac gra et donis spūsancti quibus repletus est ab instanti conceptionis que dicuntur dulcedinis: quia totus ex gratia fuit: et ex dulcedine dilectionis processit. et [posuisti in capite eius]. i. in mente ꝛ superiori parte anime que est rationalis [coronā de lapide precioso] i. perfectionem et ornatū omnium virtutū. vel per hoc intelligitur totius mūdi circulus. i. ecclesia generalis que constat ex viuis et preciosis lapidibus: et cum et omni parte fide ambit sicut corona capit. Non dicit de lapidibus: sꝫ de lapide: multi enī vnū sunt in vnitate fidei ꝛ omnes virtutes vnum sunt in radice charitatis.

4 Vitam petijt a te: † tribuisti ei longitudinē dierum in seculum & in seculum seculi.

† dedisti.

¶ [Vitam] scilꝫ glorie in sua resurrectiōe [petijt a te] dicēs: pater clarifica filium tuum [et tribuisti ei] vitam scilicet resurrectionem. nam vt hō mortuus est: vt hō resurrexit et resurgens a morte iam non moritur: ecclesie vero sue que est corpus etiam petijt et tribuisti ei [longitudinē dierū in seculū] pñs i. lōgam vitā et longa tēpora huiꝰ seculi: ꝛ post tribues ei vitam eternā ꝛ eternitatē [in seculum seculi] futurū sine fine. Et preterea

5 Magna est gloria eius in † salutari tuo: gloriam & magnum decorem impones super eū.

† salute tua

¶ [Magna est gloria eius]. i. claritas nois eius et fame: qꝛ dedisti ei nomē qđ est super omne nomen et hoc [in salutari tuo]. i. in salute qua eum resuscitasti: et de mortali immortalem fecisti. Uel i effectu tuo salutari quo per eū mundum saluasti. et adhuc [gloriam et magnū decorē impones super eū]. i. addes ei: cum eū in celo exaltabis et ad dexteram tuam collocabis. Et vere ita erit

6 Quoniā dabis † eū in benedictionem in seculum seculi: lætificabis eū in gaudio cum uultu tuo.

† tribulationē.

¶ [Qm̄ dabis eū in benedictionē ī sclm̄ scli]. i. ipse erit in bñdictiōe in eternū ꝛ sine fine et hec erit illa bñdictio [qꝛ letificabis eum] scdm̄ hoiem quem leuauit ad te vt sit ī gaudio] ad dexteram tuam [cum vultu tuo]. i. cū presentia visionis tue. Uel [letificabis eum in gaudio cum vultu tuo]. i. de hoc ꝙ sui gaudebant cū tua pñtia qñ erit oia in oibus. Et merito hec oia ei propter suam humilitatem.

7 Quoniā rex sperat in domino: & in misericordia altissimi non cōmouebitur.

¶ [Qm̄ rex] scꝫ hō xp̄s nō supbit pp regalē dignitatē: sꝫ vt humilis corde [sperat] ꝛ spē suā ꝯstituit bꝫ hūanitatē: nō i se: sꝫ [in te [dño] et patre suo [ꝛ i mia altissimi nō ꝯmouebit] ab hoc spe: sꝫ coopante gra dei stabit in ea: et nihil turbabit hūilitatē eiꝰ et obediētiā eiꝰ vsqꝫ ad mortē. Deinde plus laudes xp̄i agit de penis malorum ꝛ cōuertit se ad christū. q. d. Et quia talis es o rex christe.

8 Inueniat manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.

¶ [Inueniat] i. sentiatur q̄tum ad penam cōem [manus tua] i. virtus et potestas tua premens pctā cū ad iudiciū veneris [ab oībus inimicis tuis] q̄ eā in hūilitate tua nō cognouerūt ꝛ in te non crediderūt: seu credentes tibi non obedierūt [dextera tua] i. potētia et maiestas grauius puniēs [inueniat] in die iudicij puniēdos [oēs] impios [q̄ te oderūt] ꝛ contempserunt qd grauissimū est. Uel [inueniatur] i. credat [manus tua] medicinalis [oībus inimicis tuis] tā iudeis q̄ gētibus alioqn [dextera tua] vindex [inueniat omnes q̄ te oderunt] ptinaciter. Et sic erit: q2

9 Pones eos ut clibanum ignis in tempore uultus tui: dominus in ira sua cōturbabit eos: & deuorabit eos ignis.

¶ [Pones eos vt clibanū ignis] i. ardentes intus in cōscia vt eos torqat int⁹ ignis doloris ꝛ male cōscie: sicut cliban⁹ ardet intrinsecus [in tpe vultus tui] i. in tpe manifestationis tue in iudicio qñ videbūt vultū tuum iratū. Et dī vultus: q2 cordis velle p signa demōstrat. Deinde psonā mutās ostēdit illos etiā exterius cruciandos subdens [dñs in ira sua] q2 irasci malis videbit͂ [cōturbabit eos] cū dicet: ite maledicti in ignē eternū [ꝛ] mox [deuorabit] ꝛ inoluet eos exterius ignis infernalis nō cōsumēdo/ sꝫ eternaliter puniendo. q.d. intus cruciabit eos ignis ꝛ vermis cōscie: ꝛ exterius ignis gehēne. Et iterū psonā mutās subdit

10 Fructum eorum de terra perdes: & semen eorum à filijs hominū.

¶ [Fructū eoꝝ] q2 terren⁹ est [de terra] viuentium [pdes] i. nō erit eis fruct⁹ eterne btitudinis in terra viuentiū: ꝛ ipsi tanq̄ male arbores ꝓpter malū fructū pdētur [et semen eorū] i. opa vel sequeces et imitatores malitie eorū quos seduxerunt perdes ꝛ sepabis [a filijs hoim] i. a cōsortio ꝛ societate iustorum rōne vtentiū. i. nō depubabis eos īter heredes regni. Hec autem pena ideo erit eis merito

11 Quoniam declinauerunt in te mala: cogitauerunt †consilia quæ nō potuerūt stabilire. †consiliū qd.

¶ [Qm̄ declinauerūt] i. detorserūt [in te] occidēdū dicētes: expedit vt vn⁹ moriatur hō ꝛ nō tota gens pereat [mala] q̄ sibi imminere te regnāte arbitrabant͂ [cogitauerunt cōsilia] s. nomē tuū delere de terra ne totus mūdus post te iret: ꝛ ipi gētē ꝛ locū amitterēt [q̄ nō potuerūt stabilire] ꝛ pficere iuxta volūtatē suā: q2 euenit cōtrariū: nō est eīm ɔsiliū ɔtra dñm. Et qm̄ de pena eoꝝ futura dixit: dīt ꝛ de presenti que est causa future. q.d. ideo hec eis erunt in futuro

12 Quoniā pones eos dorsum: in reliquijs tuis preparabis uultum eorum.

¶ [Quoniam] in presenti [pones eos dorsum] i. inter eos a quibus auerteris et vt respicientes retro

terrena appetāt et non apti regno dei celestia amittāt:sꝫ nō oēs perdes.reliqe em̄ salue fiēt:vn̄ et subdit[in reliquijs tuis].i.in eis q̄s tibi saluādos relinquis[preparabis vultū eorū].i.cōgregationē et pniam tui q̄ fuisset eorū si ipsi credidissent.et vt oīa ista cōpleant.

13 Exaltare domine in uirtute tua:cātabimus: & psallemus uirtutes tuas.

¶[Exaltare [o]domine in virtute tua].i.resurge et ascende in potentia et gloria quē prius infirmum putauerūt et in humilitate positum non cognouerunt:et hec virtus et maiestas maxime apparebit in iudicio finali et nos[cantabim⁹ et psallem⁹].i.voce et ope celebrabimus et notas faciemus. Cant⁹ enim ad laudem:psalmus ptinet ad bonā opationē[vtutes tuas]:et mirabilia qb⁹ iduras q̄s vis et misereris quib⁹ vis. Oratio.

Cātus ad laudē.p̄s. ad bonā operationē ptinet.

Benedic nos domine bn̄dictione dulcedinis:et cōple tibi placitū desideriū nr̄ꝫ vt̄ iugiter vtutes tuas suaui modulatione concinim⁹ longitudinē vite perpetue conseq̄mur. Per do.

Psamus de Christi uehementissima & amarissima passione: eiusdem'que passionis fructu & utilitate.

Psalmus. XXI.

1 Deus de⁹ me⁹ respice in me quare me dereliquisti:longè à salute mea uerba delictorum meorum.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus hic est In finē ps dauid pro assumptione vel susceptione seu pro cerua matutina. Id est ps ille attribuēd⁹ est dauid manu forti xp̄o dirigenti nos in finē i.in sue resurrectionis glorificatione:xp̄o dico orāti pro assumptione matutina.i. pro resurrectione obtinenda que mane est facta q̄n humana natura in gloriam est assumpta. Uel pro cerua matutina qd idē est. Cerua enim est humana natura christi que lutū et spinas peccatorū trāsiliuit:et mane in resurrectiōis gloriā q̄n in altū est assumpta. Quia ergo supra propheta christo dixerat vt exaltaretur et resurgeret in vtute et gl'ia: iam christus orat pro ipso exaltatione et resurrectione obtinenda. Et quia per exaltationem et resurrectionē notat qd precedit scꝫ humiliatio et passio:ideo orās pro resurrectione premittit passionem. ¶ Materia:xp̄i passio. ¶ Intētio hortari nos vt ei cōpatiamur vt et cōregnem⁹:et inuitare nos suo exēplo ad passionē et patiētiam et dei laudē. ¶ Sententia in gn̄ali: ppheta in isto psalmo in psona xp̄i voce hois nostri loquit de ei⁹ derelictione in sua vehementissima passione:et ammonet fideles laudare deum de ipsius passionis fructu et vtilitate. ¶ Summa in spāli christus ergo sm q homo clamat ad patrē.d. O tu pr̄.[De⁹]ois per potētiā spāliter aūt[de⁹ me⁹] per grām[respice in me]positū in afflictiōe[q̄re me dereliq̄sti]i mainibus iudeorū et penis me expo suisti:et post questionem ponit solutionē:q2 petm̄ hois hoc exigebat.q.d.ecce quare:q2[vba].i. cla

mors postulatio [delic torũ] q̃ sunt [meoꝝ] sꝫ hoĩum: ita vt trãsitio sit iste: delictorum et meorum: hoc est delicta mẽbroꝝ meorum postulãtia mortẽ meã sine qua nõ est salus. sunt lõge a salute mea] idest sunt causa quare patiar: q: sic sꝫ per passionem sunt tollenda delicta meoꝝ. Vñ Esaias. Propter scelus populi mei pcussi eum. Sicut eñ egritudo aliquando dicit postulare medicinã q: p eã põt sanari: sic delicta nr̃a postulabant mortem xp̃i q: p eã a peris sum⁹ sanati. Et ita sunt lõge q̃ o

Esa. liij. Egritudo aliqñ dicitur postulare medicinam.

2 Deus meus clamabo† per diem† & non audies: & nocte & non ad insipientiam mihi.

†ad te. †nec.

[Deus me⁹ clamabo] ad te [per diẽ] .s. i cruce hora nona de⁹ meus vt quid dereliquisti me: [& nõ exaudies] me quin sinas crucifigi [& nocte] precedente. pater mi transseat a me calix iste: & sĩr nõ exaudies. q. d. me assidue die ac nocte p liberatione orãtem non exaudies. Nõ eñ audit⁹ est xp̃s ad salutem corporalẽ [& nõ ad isipiẽtiã mihi] sꝫ h̃ facis si poti⁹ ad sapiẽtiã sꝫ vt sapiã quid me clamare velis. q: expediebat pati christum et redimere genus humanum. Dicit Hieronymus q̃ constat totum psalmum a christo in cruce decantatũ. Dicũt etiã aliqui alij q̃ insuper etiam ceteros psalmos vsq̃ ad illum versum. In manus tuas dñe cõmendo spiritũ meũ: decantauit. Unde sicut Mattheus et Marcus principiũ posuerũt a quo xp̃s psalmos incepit. sic Lucas finem psalmorum ponit cum dicit. pater in man⁹ tuas cõmẽdo spm̃ meum.

Hieronym⁹.

3 Tu autem in sancto habitas: laus Israël.

[Tu autẽ] & si non audis tñ [in sctõ] .s. in me sctõ sctõꝝ [habitas] & me nõ deseris. Uel [in sancto] .i. in sanctificatis a te nõ in corpore subdito peccatis [habitas] p gratiam quos facis intelligere quare me non audis: et q̃ interdum sanctos non audis ad salutẽ tpalem malos vero qñq̃ audis ad dãnationẽ: et q̃ cuncta sancte facis: et ordinate disponis/ lꝫ aliter videatur ab ignorantib⁹. o [laus israel] id est videntis te nõ ei⁹ q̃ se vult a cõspectu tuo abscõdere: illi deus laudare nesciunt qui eum non vidẽt nec intelligũt: sed ab his veraciter laudat a quibus spiritualr videt id est creditur/intelligitur/amatur.

Deum laudarẽ nesciũ: qui eũ non vidẽt nec intelligũt.

4 In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt & †liberasti eos.

†eruisti.

[In te sperauerũt patres nostri] ãtiqui nec frustra [sed sperauerunt] perseueranter [& liberasti eos] sm̃ spem & cõfidentiam eorũ de necessitatib⁹ & tribulationib⁹ suis. q. d. mirant infirmi me nõ statim exauditum cũ audiant antiquos patres qui minores fuerunt q̃ ego in suis necessitatib⁹ exauditos: vnde sciant oẽs ad xp̃m veniẽtes qñq̃ ideo se non exaudiri q: in tribulatione christianus probat si nõ reliquit deũ suũ. Fornax eñ paleas in cinerẽ vertit: auro sordes tollit: ita illi inquib⁹ habitas de⁹ meliores siũt in tribulatione pbati in ea tanq̃ aurum in igne. vnde bene sequitur.

5 Ad te clamauerũt & salui facti sunt: in te sperauerunt & non sunt cõfusi.

[Ad te clamauerũt] in tempore

tribulationis [et salui facti sunt] ista tum. et repetit [in te sperauerunt.] et nec in se specie posuerunt et [ideo nō sunt confusi] de pmio nec eos fefellit spes: sȝ sperata receperūt. Minus dicit. s. nō sunt cōfusi: et plus intelligit q: multū honorati. Anti quis carnalibus ad erudiendū sunt concessa temporalia: nouis aūt in christo subtrahūtur vt christus solus desideretur. Illos ergo exaudisti et liberasti.

6 Ego autem sum uermis & nō homo: opprobrium hominum & abiectio plebis.

¶ [Ego a. s. ē] qui sum maior illis [sum vermis] .i. reputatus vilis et abominabilis ac totus contēptibilis in cōspectu iudeorū [et non homo] vtens rōne sm estimationem eorum. q. d. ita vtiliter sum pculcatus ac si essem vermis et nō homo. Vel [ego sum vermis] q: feruore sancti spiritus sine ꝯcupiscētia carnis de terra virgine cōceptus et natus sicut vermis virtute solis sine semine de terra nascit [et non homo] tm: sed vltra hoies etiā deus: et cū sim tantus: factus sum [opprobriū hominū] scȝ maiorū in sputis alapis colaphis: et spinis [et abiectio plebis] scȝ populi cōis/ q: me spreto et abiecto Barrabā elegerūt ideo vo de se abiecto hoc dicit vt vl sic superbia hominis hūilitatē dei imitetur.

† q̄ cōtēpsiciebāt † subsānabāt.

7 Omnes † uidētes me † deriserunt me: locuti sunt labijs: & mouerūt caput.

¶ [Oēs] scȝ mali [vidētes me] in forma humana [deriserunt me] in corde suo tanq̄ fatuū detestando et ꝯtēnēdo/ et nō tm in corde deriserunt: sed etiā [locuti sunt labijs] derisoria vba: me vituperando et blasphemādo [et mouerūt caput] in mei detestationē et ꝯtemptum me subsanando vel q̄si minādo: et tanq̄ falsum ꝑphetam notādo. q. d. corde/ voce/ et gestu subsannauerunt dicentes hyronice.

† dñm eruat.

8 Sperauit in † domino eripiat eum: saluum faciet eum quoniam uult eum.

¶ [Sperauit i dño] ꝑevt ait suo: q: filiuȝ dei se nominauit [eripiat eum] de manibus nr̄is mori non pmittēdo: vel si nō eripit [saluum faciet eum] a morte resuscitando [qm̄ vult eū] .i. diligit eum vt ipse ait. hyronice de xp̄o dicebāt iudei et tamē verū dicebant nesciētes. Ideo autem hoc mihi dicūt et faciunt: q: homo factus sum tui operatione: nō in verbū quod est deus. talia non dicerent: et hoc est quod sequitur.

† iactatus. † cōfirmatus

9 Quoniam tu es qui extraxisti me de uentre spes mea ab uberibus matris meę: in te † proiectus sum ex utero.

¶ [Qm̄ tu es qui extraxisti me de ventre] scȝ virginali: q: miraculose et supra naturā te operante natus sum de vtero mr̄is et sine violatione de ea extractus: et non solū mr̄is sed etiā synagoge et eius tenebris in q̄bus est nōdū in luce christi natus et tu deus es [spes mea ab vberibus matris mee] .i. sȝ hūanitatē sm quā suxi vbera mr̄is: q: in te ꝯsisus suȝ sm q̄ hō: et nō salū matris/ sȝ ēt synagoge a q̄bus alienasti me ne carnalē ꝯsuetudinē sug-

gerē.[i te].i.in tuā tutelā et pro-tectiōes[piect⁹sū ex vtero].i.a na-tiuitate mea ex q̄ ex vtero ꝓcessi vt tu solus esses mihi spes ⁊ auxi-liū qui iam homo ⁊ infirm⁹ sum: ⁊ nō solū ex vtero mr̄is s; ēt syna-goge que me non pertulit sed ia-ctauit. Et non tantum ab vberi-bus est spes mea/sed etiam.

10 De uentre matris meę deus meus es tu: ne†discesseris à me.

†discedas.

❡[De vētre mr̄is mee] ⁊ a vberi-b⁹.i.ſm id qd̄ de mr̄e habeo: ⁊ ſꝫ ꝙ sum homo[de⁹].i.creator[me⁹ es tu]sed ſm id quod de te habeo ⁊ ſm ꝙ sum deus es ante secula pater meus.q.d.te tanꝙ deum et creatorem meū venero: ſm meā humanitatem qui es pater meus ſm diuinitatē. Et ēt nō effecit vē-ter matris mee synagoge vt tāꝙ paruulus essem tui oblit⁹.sed[tu es]id est fuisti[de⁹ me⁹ de vētre] eius: ⁊ ideo[ne discesseris a me] i.ne destituas me tuo auxilio Ter-minat in oratione conquestionē: ⁊ causam supponit.

11 Quoniam tribulatio †proxima est † quoniā non est qui adiuuet.

†iuxta. †quia.

❡[Qm̄ tribulatio].i. acerbitas maria passiōis mee[proxima est] ⁊ imminet corpori meo ⁊ itē ideo [quoniam non est]alius neqꝫ an-gel⁹ neqꝫ hō[qui adiuuet]me eri-piēdo de manib⁹ iudeorum nisi tu pr̄ sol⁹. Quis em̄ adiuuet si tu nō adiuuas: Qui et si mori non ꝓhi-beas pro redēptiōe hūani gn̄is. tamen mortis vinculis me deti-neri non permittis: Deinde ðscri-bit passionem.

12 Circundederunt me uituli multi: tauri pingues obsederunt me.

❡[Circūdederūt me]consiliis vel cū gladiis ⁊ fustib⁹[vituli multi] i.iudei insolētes et lasciui sicut vi-tuli qui erāt sine iugo dei.[Tau-ri]pro superbia[pingues] ꝓpter crassitudinē malitie quorū iniqui-tas prodiit ex adipe.i. principes.s. Annas ⁊ Cayphas ceteriqꝫ ma-iores q̄ erant superbi et malitia pleni[obsederūt me]tāꝙ iudices i.vallauerunt me vndiqꝫ: ad simi-litudinem castri ne euaderem.

13 Aperuerunt † super me os suum: sicut leo rapiens & rugiens.

†in

❡[Aperuerunt super me os suū] palā ⁊ alta voce me blaspheman-tes et crucifigi postulantes ipsi di-co existētes[sicut leo rapiens]et vim facientes in cōprehēsione[et rugiēs]in clamore. Sicut em̄ leo rapit predā ita ipsi ex malitia et crudelitate rapuerunt me ad pas-sionem rugientes ex crudelitatis magnitudine atqꝫ irrationabili fremitu ⁊ clamore sonātes Tolle tolle crucifige eū: reus est mortis.

14 Sicut aqua effusus sum: & dispersa sunt omnia ossa mea.

❡[Sicut aqua effusus sum]: id est occisus sum ab eis ita viliter vt aqua effunditur: quia sicut aq̄ effusio pro nihilo reputatur/ ita mors mea ꝓ nihilo est reputata. Vel sicut aqua perfectius effun-ditur de vase ꝙ liquores alii de quibus sapor et odor remanet: ita iudei itēdebāt eū delere vt de eo nulla memoria remaneret[⁊ dispsa sūt oia ossa mea].i.sepata ⁊

a iūcturis dissoluta.s.p distensio-
nem in cruce/vel relicto me fuge-
runt apostoli fortiora/scʒ mēbra.

15 Factum est cor meū
† sicut. †tanquàm cera lique-
scens: in medio uentris
mei.

¶ [Factū est cor meum tāq̄ȝ cera
liquescēs]id est mollificatū est et
resolutū pre mortis tristitia ⁊ do
lore: q2 tristis est aīa mea vsq3 ad
mortē[in medio ventris mei].i.in
medio interiorū meorū. Sicut em̄
cera resoluitur ex calore ignis: sic
cor humanū horrore et molestia
mortis terribilis imminentis. Uel
intimi mei sicut cera admoto igne
liq̄facti sunt in cōspectu infirmo-
rum meorū qui sunt vēter id est
molliores in corpore ecclesie.

16 † Aruit tanquàm te-
† ex- aruit velut. sta uirtus mea: & lin-
gua mea adhesit fauci-
bus meis: & in puluerē
mortis deduxisti me.

¶ [Aruit tāq̄ȝ testa]olle in igne
posita[virt⁹ mea].i. fortitudo: q2
pp̄ter totalē extractionē sanguis
et oīs humoris corp⁹ suū remāsit
quasi arefactū: et deficiēte humo-
re naturali deficit fortitudo. [⁊ lin
gua mea adhesit faucibus meis]
pre siti et defectu humoris [et in
puluerē mortis].i.in locū sepultu
re mortuorū [deduxisti me].i.de-
duci pmisisti/vel virtus hūanita-
tis ab igne passiōis sicut testa fir
mior facta est: q2 ex hoc ad virtutē
incorruptiōis creuit. [⁊ ligua ad-
hesit faucib⁹] q2 non rn̄dit eis ad
vllū verbū [et in puluerē mortis
deduxisti me].i.in habitum eorū
quorum corpora putrescūt in se-
pulchro. Nec mirū si h̄ passus sum.

17 Quoniam circunde
derunt me canes multi:
conciliū malignantium
†obsedit me. † arcūs- dedit.

¶ [Qm̄ circūdederunt me]scʒ vn
diq3 et circūquaq3 [canes multi]
.i.iudei habentes se ad me nō si-
cut hoīes sʒ sicut rabidi canes. nō
pro veritate/sed pro cousuetudi-
ne cōtra veritatē latrātes ac mor
dētes ⁊ detrahētes [cōciliū mali-
gnantiū]scʒ pōtificū scribarum ⁊
pharisęorū mala cogitantiū qui
cōcilium fecerant in vnum vt me
morti traderent [obsedit]et valla
uit [me]in passione.

18 Foderūt man⁹ meas
& pedes meos: dinume
rauerunt omnia ossa
mea.

¶ [Foderūt man⁹ meas ⁊ pedes
meos].i.clauis pforauerūt et cōfi
xerunt.s. milites gētiles. Nō ait
trāsfixerūt vel vulnerauerunt sed
foderunt. q2 sicut terra fossa fru-
ctū facit: sic christus vulneratus
fructum vite dedit. [dinumeraue
runt]id est dinumerabilia fecerūt
et ostenderunt [omnia ossa mea]
extendēdo me in cruce: q2 ex violē
ta corporis extensione apparebāt
ossium iuncture ita q̄ poterant
dinumerari.

19 Ipsi uerò considera-
uerunt & † inspexerunt † cōspe-
me: diuiserunt sibi ue- xerūt.
stimenta mea: & super Math.
uestem meam miserunt xxvij.
sortem. Johā. xix.

¶ [Ipsi vero]scʒ iudei a sua nequi-
tia nō mutati [cōsiderauerūt ⁊ in-

spexerũt me] .i. studiose cũ diligentia ⁊ delectatiõe ac sine cõpassiõe inspexerũt me talia pferentẽ cum tñ a re crudeli soleãt oculi auerti. Tãto autem cuiq̧ pena ⁊ ignominia grauior est q̃to a pluribus attẽditur nõ ꝯpatiẽtib⁹ sʒ exprobrãtibus et illudentibus [diuiserunt sibi] ipsi milites qui erãt quatuor [vestimẽta mea] in quatuor partes vt vnusquisq̧ partẽ suã haberet [et sup vestem meã] scʒ tunicam inconsutilem [miserunt sortem] cuius esset. Ipsi ita fecerunt.

20 Tu autem domine ne †elongaueris auxilium tuũ à me †ad defensionem meam † conspice.

† longe feceris
† in
† aspice.

[Tu aũt dñe ne elõgaueris auxiliũ tuũ] scʒ [a me] .i. ne differas resurrectionem meã vltra triduũ: qđ et factũ esset interim [ad defensionẽ meã cõspice] ne noceant mihi canes: ⁊ ne q̃d resurrectionẽ meã valeat impedire. Attende in his verbis humilitatẽ et patientiã christi: vt cũ positus fueris in tribulationibus vel tentationib⁹ suo exẽplo humiliter ⁊ patiẽter sustineas: ⁊ diuinũ auxiliũ postules ⁊ requiras. Ne iquã elõgaueris: sed

Christi hũilitatẽ ⁊ patiẽtiã.

21 Erue à framea † deus animã meã: & de manu canis unicam meam.

† nõ hʒ

[Erue a framea] .i. a morte. Framea enĩ gladius est p quẽ mortẽ intelligit quam inferre ꝯsueuit. o [deus aiam meam] nõ faciẽdo q̃ nõ moriar: sed q̃ in morte nõ detinear nõ ait corp⁹ meũ: sʒ aiam. q: magis debemus orare pro vita aie q̧ corporis [⁊ de manu canis] .i. de potestate ppli latrãtis ⁊ irascẽtis [vnicã meã] .i. ecclia. q.d. libera caput et corp⁹. Uel [de manu canis] .i. de potestate inferni q̃ auide deuorat vt canis [vnicam meam] .i. aiam meã: q̃ sola vnice immunis est a pctõ ne remaneat in inferno.

Framea gladi⁹ est.

22 † Salua me ex ore leonis: & à cornibus † unicornium humilitatem meam.

† saluũ me fac de
† vnicornio rum.

[Salua me ex ore leõis] .i. diaboli: qui tanq̃ leo rugiẽs circuit querens quẽ deuoret. Uel [leõis] .i. regni secularis qđ tũc dñabatur alijs hominibus sicut leo dñatur ceteris aialibus [⁊ a cornib⁹ vnicornium] id est a sublimitatibus iudeorũ ⁊ quorũlibet superborũ singulariter se erigentiũ et cõsortes nõ ferentiũ [humilitatẽ meã] qua humiliaui me vsq̧ ad mortẽ .i. me humilẽ. Et ne pro audita passione fideles turbent ⁊ desperent ostendit passionis sue fructũ. q.d. Salua me et

23 Narrabo nomẽ tuũ fratribus meis: in medio ecclesię † laudabo te.

† cantabo.

[Narrabo nomẽ tuũ fratribus meis] .i. humilibus inuicẽ se diligẽtib⁹ et regni tui coheredib⁹: scʒ aplis alijsq̧ discipulis quib⁹ manifestauit suã resurrectionẽ factã vtute dei pris / ⁊ alia q̃dã ad manifestationem sui nois: et per eos fres [laudabo] ⁊ gaudẽs pdicabo [te] o pr nõ occulte et in pte: sʒ palã [⁊ i medio ecclie] .i. p q̃ passus sũ .i. cõgregatiõis fideliũ. Narrat nomẽ vt cognoscat: pdicat laudẽ vt timeat: q̃ten⁹ p fidẽ et dilectionẽ deo colat. Deĩde ad ipi⁹ laudẽ q̃ta

de quocūq; statu inuitat dicens.

24 Qui timetis dominum laudate eum: uniuersum semen Iacob †glorificate eum.

†magnificate.

¶ [Qui timetis dñm] timore filiali [laudate eū] corde/voce/& moribus: ei⁹ bñficia & magnificētiā recolēdo quē antea blasphemastis praue viuēdo. & p hoc tāgit statū inchoātium q pi⁹ timore pene q̄ amore iustitie ad deū redeūt et ei seruiūt [vniuersum semē iacob] scz veri imitatores fidei et operū ei⁹ [glorificate eū] de vr̄is pfectib⁹ nō in vobis/sz in dño gl'iando. & p h̄ tangit statū pficientiū qui iam studēt se in spiritualibus exercere & vitia virtutibus supplantare.

25 Timeat eum omne semen Israel: quoniam non spreuit neque despexit †deprecationem pauperis.

†p̄cē.

¶ [Timeat eū] indifferēter: nō iam seruili timore ne puniat: sz timore casto ne deserat [oē semē israel] i. qcūq; sunt imitatores israel mēte deū vidēdo: & p hoc tāgit statū pfectorū q cūcta terrena aīo trāscēdūt: solis celestib⁹ cōmorant/& mētis oclis deū contēplant. Quare aūt timēd⁹ & gl'ificād⁹ sit dñs ondit: cū subdit [qm̄] is eēt alt⁹: tñ [nō spreuit] i. nō spe puauit vt repelleret [neq; despexit] vl vilipenderet [depcationē] i. hūilē p̄cem [pauperis] i. hūilis de se nō p̄sumētis: nec de pōpis sc'li tumētis.

26 †Nec auertit faciem suā à me: & cū clamarē ad eū exaudiuit me.

†neq;.

¶ [Nec auertit faciē suam a me] deprecāte. s. nō exaudiēs meā ōrōnē: & in nullo mihi fuit auersus. more hūano loquit: solēt ei hoies auertere faciē suā ab eis quorum p̄ces nolūt audire. Uñ hoc exponēdo subiungit [& cū clamarē ad eū exaudiuit me] scz suscitādo me a mortuis. hui⁹ p̄rium dixit superi⁹. de⁹ me⁹ clamabo p diē & non exaudies. Et cā hui⁹ diuersitatis pōt eē vt p hec capiam⁹ cōsolationem et exemplum: q̄ sicut ipse in quibus expediebat fuit exaudit⁹ non in alijs: sic et nos. Et ideo

27 Apud te laus mea in ecclesia magna †uota mea reddam †in cōspectu timentium eum.

†cōfitebor tibi

†coram timētibus.

¶ [Apud te] o [dñe p̄r erit [laus mea] i. laudabo te. i. laudari faciā nō laudē meā querā. & hoc [i eccl'ia magna] i. in vniuersali eccl'ia toti⁹ orbis terrarū in q̄ q̄tidie laudes dño referunt [vota mea] i. votiua sacrificia redēptiōis hūane q̄ a me volūtarie facta est scz sacrificiū corpis & sanguis mei: qd ió votum vocat/q: volūtarie factū est qd ipm significat [reddā] i. reddi & offerri faciā in manifesto scz [i cōspectu timētiū eū] i. fideliū & credētiū vt itelligāt p illd se saluari. Et h̄ sacrificia corpis & sāguis

Uotum dicitur q̄si voluntarie factū.

28 Edent pauperes & saturabuntur: & laudabūt dominū qui requirunt eum: uiuent corda eorum in seculū seculi.

¶ [Edēt] credēdo [pauperes] spū i. vere hūiles & cōtēptores sc'li [et saturabuntur] imitando: q: proficit eis ipsū aliter hoc sacrificium vl' sacramentum vt etiā imitet. s. p pa-

Diuites nō saturā tur. tiendo. Diuites non saturantur qz non esuriunt cenas.i.dñi passionē et laudabunt dñm .de hoc bñficio. Laus enī dei est cibi illius eructuatio [qui requirunt eum] per fidem τ opera: vt eo corda ipsoruʒ impleantur cognoscentes φ ipse est diuitie pauperuʒ: τ panis viu⁹ qui de celo descendit: τ ideo si moriūtur corpa [viuēt corda].i.anime [eorum] quia cibus ille cordis et anime est: τ viuificat spūaliter et etiam eternaliter. vnde sequitur. [in seculuʒ seculi].i.sine fine. Qui enim manducauerit ex hoc pane viuet in eternū. Quod autē ecclesia magna sit ostenditur cuʒ dicit

†cō memorabūt.

29 † Reminiscentur & cōuertātur ad dominū uniuersæ fines terræ.

¶ [Reminiscentur].i.recordabūtur domini cuius obliti erant: et qui eis a memoria exciderat [et cōuertantur ad dominū] a quo auersi erant cum terrena appeterent eterna non intelligerent quia euʒ cognouerunt quidam per visibilia exteriora: quidam per scripturas. quidam per predicationē [vniuersi fines terre].i.ecclesia de omnibus finibus τ de toto orbe. Verbū est xpi vel dauid preuidentis conuersionem omnium gentium ad fidem ante mundi finem: et est hic expressa prophetia de conuersione gentiū. Vel [reminiscentur] huius tanti sacrificij [τ conuertantur] tāto pignore subarrati [ad dominum] id est ad amorem eius cū gustauerit quam suauis est dominus [vniuerse fines terre] nō tantū iudea.

†pñe.

30 Et adorabunt in conpectu eius: uniuersę †familiæ gentium.

¶ [Et adorabūt] eū q̄ idola adorare psueuerāt [in cōspectu ei⁹].i.in corde vbi deus videt: τ in conscientijs suis vbi veri adoratores adorant patrem non in conspectu hominum. Vel [adorabunt in conspectu eius].i.humiliabuntur in eū respiciendo eum [vniuerse familie gentium] id ē aliqui de omnibus familijs de omni etate et sexu. In hoc enim φ ait vniuersi fines terre: et vniuerse familie gentium: insinuat in omni parte mundi: in omni gente coli et adorari deum. Et merito

31 Quoniā domini est regnum: & ipse dominabitur gentium.

¶ [Quoniam domini] non hoīm superborum [est regnum].i.toti⁹ ecclesie vniuersalis imperium: qz solus christus rex noster est [τ ipse dominabitur gentiū] ad suam fidem conuersarū: non tm̄ iudeoruʒ qz omnes gentes seruient ei. Regnum quidem diaboli cecidit: et regnum xpi aduenit. Expulsus est diabolus: recuperauit hereditatē suā christ⁹. Regit spiritaliter populū suū: possidet eū tanq̄ regnū suū. dñatur in gētib⁹ dñatiōe ppetua τ ieternū. Et qz supra egit de spūali pticipatiōe sacramēti nūc agit d sacramētali: τ vult scī̄ʒ altaris esse commune etiā ma.i.o.d.

xp̄s solus rex noster est.

†diuites †pcedet vniuersi.

32 Manducauerunt & adorauerūt omēs †pingues terrę: in cōspectu eius † cadent omnes qui descēdunt in terrā.

¶ [Māducauerunt] scʒ cōicando sacrm̄ corpis τ sanguinis xpi nō tm̄ pauperes scʒ humiles τ boni: sed etiam [omēs pigues terre].i. diuites terreni scʒ supbi τ mali.

de omnibus aliqui. et tamen adora-
uerunt [specierem] aliter enim nõ
daretur eis nisi venerarentur: nec
sicut pauperes saturati sunt usq;
ad imitationem qz non imitãtur
nec laudant dñm. Sic ergo boni ꝛ
mali sacramento vite cõicant. sed
oẽs qui descẽdunt in terrã].i. in cu
piditatem terrenorum scz reprobi
qui celestia deserentes et statum
mentis ad terrena cõcupiscẽda in
flectentes amant inordinate terre
na: ꝛ eligunt beati fieri in terra/
cadent prius in tentationem ꝛ la-
queum / ꝛ post in dãnationem et
interitum: qz indigne sumũt sacrm
[in cõspectu eius].s. dei qui solus
videt quõ cadant. ꝛ discernit qui
sumant ad vitam: ꝛ qui ad mortẽ.

33 Et aĩa † illi uiuet: & † ipsi fili.
semẽ meũ seruiet † ipsi.

[Et] econtra [anima mea] que
in cõtemptu huius seculi hoibus
quasi mori videtur [illi] non sibi
[viuet].i. ad eius obsequiũ ꝛ lau-
dem vt post ea cũ eo viuat inter
num: ideo sancti viri abnegant se-
metipsos ꝛ quasi pdũt in hoc mũ
do animas vt in vita eterna custo
diant eas [ꝛ semẽ meũ].i. per me
conuersi ꝛ credentes ac imitato-
res: vel etiã bõa opa mea [seruiet
ipsi] laudãdo deum ꝛ omnia refe-
rendo ad ipsum. quia.

34 Annunciabitur do-
mino generatio uentu-
ra: & annunciabunt cęli
iustitiam eius: populo
qui nascetur quem fe-
cit dominus.

[Anũciabit].i. p annũtiationẽ
cõuertet [dño].i. in laudẽ ꝛ hono-
rem dñi [gñatio vẽtura].i. gñatio
xpiana ꝛ noui testamẽti q̃ ex aq̃ ꝛ
spũsctõ ; gñabit q̃ nos sumus [ꝛ an
nũciabũt celi].i. apostoli aliiq; disci
puli ꝛ doctores [iustitiã ei⁹] dei scz
iustũ ei⁹ xp̃s vel mãdata ei⁹ iusta
[pplo].s. xpiano [q̃ nascet] dño spiri
talr ex fide p verbũ p̃dicatiõs [quẽ]
scdo [fecit].i. reformauit [dñs] spe-
ciali ꝛ nouo gr̃e factiõis: scz p re-
generationẽ: qz creauit eũ in bo-
nis operib⁹. Prio eñ nos fecit vt
essemus. Scdo fecit vt iusti esse- Fecit
mus. Prima factio fuit de nihilo. nos
Scda de sanguine pprio: ꝛ iõ est dño du
magis appreciãda ꝛ amãda q̃ pri plica-
ma. Nota pos de passione in ma- ter.
gna spe christianorũ terminari vt
sciatur ex passione saluos esse. Orõ.

Caput misericordie de⁹ q̃
ppter nos descendens in
uterũ: addictus ligno: per
fossus clauo: vestimẽtis insup sor
te diuisis: surrexisti libere ab infe-
ris: p̃camur vt hui⁹ commercij nõ
immemor in te sperantibus sis
liberator. Per dominum.

Psalmus de gaudio
& gratiarum actione ec
clesię, uel cuiuslibet fi-
delis, p dei dõis & impẽ
sis sibi cęlitus benefi-
cijs. Psalmus. XXII.

1 Dominus † re- † pasc
git me & nihil cit.
mihi deerit: in
loco pascuę
ibi me collocauit.

Auctor psalmi ppheta dauid.
Titul⁹ talis ẽ. Psalm⁹ dauid.
hoc est ps iste attribuit dauid.i.
eccl[i]e: vel cuilibet fideli: i cui⁹ per-
sona loquit hic propheta. Ma
teria: plena confidentia de miseri-
cordia dei per quam homo ad deũ

reuertitur. ¶ Intentio: monere et hortari homines vt habeãt hmõi cõfidentiam τ oẽs sperent in dei misericordia: et si quid boni in eis completũ est vel complendũ diuine gratie nõ suis meritis studeãt imputare. ¶ Sentẽtia in generali: propheta in isto psalmo loquitur in persona ecclesie post baptismũ et fidelis populi trãseuntis de babylone huius seculi per christũ ad domũ dei: vel etiam in persona hoĩs deuoti transeũtis de seculo ad desertũ τ paupertatem religiõis: ac plene cõfidẽtis quod ibi diuinitus corporaliter τ spiritualiter sustẽtabitur: τ ab hostibus mentis τ corporis defendetur. Agẽs ergo de mĩa dei diuidit eã in decem gratias per quas in hac vita homo quasi per quasdã dietas de babylone reducitur ad domũ dei que est eterna beatitudo de quibus gratijs τ donis suis per ordinem gratias agit christo. Ecclesia ergo de qua supra multa dixit: τ quilibet fidelis gaudens et gratias agens pro impensis sibi celitus beneficijs per totũ hunc psalmum gratias deo refert: et diuinam gratiam commendat. ¶ Sententia in speciali: quia per christum fit spiritualis reuersio: ideo ecclesia loquitur de ipso sic incipiẽs. [Dominus] scilicet christus [regit] vel pascit [me] ad se vocatum per baptismum vel religionis ingressum: id est christus dominus est dux vel pastor meus qui regit me et pascit corporaliter/doctrinaliter/sacramentaliter/et eternaliter. sub quo sum tutus et sufficiens. vnde et subdit [et nihil mihi] sibi militanti [deerit] in futuro de necessarijs ad salutem vel ad vitam: quia spiritualem et corporalem substantiam credo mihi a deo conferendam. iam enim in presenti [in loco pascue] id est in statu fidei τ in vnitate ecclesie vel in vberrimis pascuis et intelligentia sacre scripture vbi est dulcis animarum refectio [ibi me collocauit] nutriendum et roborandum. Ecce prima gratia loci vel pascue. Secũda est educatio de qua subdit.

2 Super aquam refectionis educauit me: animam meam conuertit.

¶ [Super] et post [aquam refectionis] id est baptismi vel sapientie salutaris qua reficiuntur qui vires amiserant. et anima ariditate peccatorũ sterilis fecundatur [educauit me] paulatim vt puerum. q. d. primo instruxit me ad fidem: et post enutriuit ad perfectionem. Sequitur tertia gratia [animam meam] auersam [conuertit] vt de contracta sit sine ruga: et de peccatrice iusta et sancta: per augmẽtum virtutis et bone operationis. Deinde tangitur quarta gratia cum dicitur.

3 Deduxit me † super semitas iustitie: propter nomen suum. † in semitis.

¶ [Deduxit me] τ ambulare fecit [super semitas iustitie] id est arctiora precepta τ perfectiõis cõsilia hoĩem iustificãtia. que sunt quodã semite arcte respectu cõis mãdatorum vie τ hoc de grã sua. vñ sequitur [propter nomen suũ] glorificãdũ τ vulgandum. i. propter grãm suam non propter meritũ meũ. ista clausula repetenda est cũ oibus supradictis gratijs. Deinde mutãs psonã põit quartã grãm. q. d. Et vere deduxit me.

4 Nam & si † ambulauero in medio umbre mortis: non timebo ma † ambulem.

la quoniam tu mecū es.

¶ [Nam et si ambulauero] sub tā to duce [in medio vmbre mortis]. i. grauium tentationum: vel hui⁹ mundi periculis et aduersis. Pūs quoq; tribulatio pōt dici vmbra mortis quia sicut vmbra protegimur a calore solis sic per p̄sentes tribulatiōes liberamur a futuris. Aut i n medio nationis praue et puerse q̄ est q̄dā vmbra mortis nō timebo mala [occulta vel manifesta: actus vel ɔsensus] [qm̄ tu mecū es] in corde p fidē tāq̄ defensor fortis cōtra oēm aduersitatē ⁊ tētationē. Et sequit̃ sexta grā q̄ est correctio. nō iquā timebo qꝛ

Tribulatio dr̄ vmbra mortꝭ.

5 Virga tua & baculus tuus: ipsa me consolata sunt.

¶ [Uirga tua]. i. leuis correctio [⁊ baculus tuus]. i. grauior: [ipsa me cōsolata sunt]. i. nō sunt mihi timori sꝫ cōsolationi. Uel [v̄ga tua] id est disciplina qꝛ virga percutimur [⁊ baculus tuus]. i. sustentamentum qꝛ baculo sustentamur [ip̄a me ɔsolata sunt]. i. erudierūt me cōsolando: qꝛ in his te esse me morem mei intelligo. Utroq; modo cōsolatur nos deus: flagellis videlicet: qꝛ quem diligit corripit. et donis ne deficiamus in aduersis. Deinde subiūgitur septima grā que est mensa domini. nam.

6 Parasti in conspectu meo mensam: aduersus eos qui tribulant me

¶ [Parasti in conspectu meo mē sam] scilicet communionē corporis et sanguinis cristi: vt intelligam me debere imitari vestigia passionis eius· vel mensam sacre scripture que in conspectu nr̄o parata est et expoñta: q̄ p̄sentat nobis diuersarū sentētiarū fercula vt eis reficiamur ⁊ ɔsolemur tāq̄ cibis sp̄ualib⁹ ne iter mūdi hui⁹ deficiamus aduersa [aduersus eos qui tribulant me] scilicet demones et malos homines qui impugnant fidē meam. vel alio modo persequūtur. qꝛ scrā eucharistia et sacra scriptura contra oēs tribulationes nos iuuant et consolantur: Sequitur octaua gratia.

7 Impinguasti in oleo caput meum: & † calix meus inebrians † quam preclarus est. † poculum meum. † q̄ p̄clarū.

¶ [Impinguasti i oleo caput meū]. i. letificasti sp̄uali iocunditate mētem meam: ⁊ infusione scti sp̄us inunxisti· et subditur noua gratia [et calix] benedictionis. i. xp̄i sanguinis vel ipsa scriptura sacra [meus] qꝛ accipio sed tuus qꝛ das [inebrians] feruore diuine dulcedinis ⁊ dans obliuionem vanarū delectationum ⁊ cogitationū sapiensq; ab appetitu tp̄alium. sic eñ inebriat vt sobrios reddat [q̄ p̄clar⁹ est] effectiue. i. valde et multum: qꝛ ducit ad claritatem patrie ⁊ dat claritatem vite eterne. Deinde subinfertur decima gratia.

8 Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vite mee.

¶ [Et] post hec oia [mia tua] que precessit ad gratiā cōferēdā [subsequetur me]. i. nō deerit mihi ad custodiam. hoc tangit̃ de grā subsequēte que videt̃ esse necessaria ad ɔseruandum sicut p̄ueniens ad inchoandū. Misericordia eñ domini nolentem p̄uenit vt bene velit. volentē adiuuat vt pficiat. operārē subsequit̃ vt pseueret. et hoc [omnibus diebus vite mee]

id est q̄diu vixero in hac vita mor
tali et usque ad cōsummationem secu
li. Non autem hic tm̄ sequetur ad
conservanda precedentia sed etiā
†Alia lr̄a nō hz et. in futurum. unde sequitur.

†Et ut inhabitem in domo domini: in longitudine dierum.

¶ [Et] etiam [ut inhabitem] in futuro [in domo domini] nō manu facta sz eterna in celis ubi sanctorū ē habitatio. ubi nulla ē dierum varietas sz unus dies et una eternitas. Sed qz nos longa tpa dierū spaciis solemus mensurare: scriptura sacra nr̄o usu loquens eternā vitā dierū longitudinē voluit designare: unde subditur [in longitudine dierum] i. in diebus non finiendis: hoc est eternaliter et sine fine: Versus iste de omnibus superioribus pendet et eis iungendus est ad hoc enim supradicta cō cessa sunt ut inhabitem in domo domini celesti ineternū. Oratio.

Rege nos domine suavibus tue preceptiōis habenis: ut eterni tabernaculi habitatiōe percepta plenitudie perē nis poculi repleamur. Per dn̄m.

Psalmus de generali Christi dominio & potestate, suorum'que membrorū statu laudabili & conditione.

Psalmus. XXIII.

1 Domini est terra & plenitudo eius: orbis terrarum & universi qui habitant in

j. Cor. x.

†eo. †ea.

¶ Auctor psalmi propheta david. ¶ Titulus hic est ps David in prima sabbati. Id est psalmus ille est david q̄ hic loquit in persona sua vel ecclesie. psalmus dico agens de clarificatione dn̄i et bois reparatione q̄ facta est in resurrectiōe in prima die sabbati. i. septimane: vel prima post sabbatū que dominica dicit pp cātū deo factū miraculū. Eadē q3 dies fuit pma in pmordiali rerum conditione: qz in ea mundus est ꝯditus: et similiter in ea homo p resurrectionē xp̄i est restauratus. propheta ergo et quilibet fidelis ꝯgratulās christo resurgēti quasi victori de bello redeūti testatur ecclesiam de qua supradictum est ipi xp̄o esse subiectā: simul ostē dēs conditiones fideliū in ecclesia manētiū. ¶ Materia: xp̄i generalis dominatio: suorumq3 mēbrorū ꝯditio. ¶ Intētio. monere fideles ut mūdēt se ab omni iniquitamēto et pficiāt in bono quatenus accipe mereant benedictionē et misericordiā a dn̄o: et suscipe regē glorie cū honore et triūpho. ¶ Sententia in generali. propheta testat xp̄i dn̄ationi orbē vniuersum esse subiectū definiēs quibus virtutibus predi ti esse debēt fideles in eius ecclesia ꝯstituti: alloquiturq3 superstitiosos. i. demones ut portas mortis et dānationis auferāt. desiderat q3 ut porte eterne vite aperiantur et sic christus ingrediatur. ¶ Sentē tia in speciali. propheta post resurrectionē letus sicut preco post triū phū resurrectionis xp̄i gloriā attēdēs clamat totā terram esse xp̄i victoris. dicēs [Domini] id est xp̄i qui est dominus dominantiū [est terra et plenitudo eius etc.] Quia ipse terram stabilivit et dispo suit ne obruatur eis. Ad literam omnia sunt domini et omnia per

ipsm sant facta: fundata ꝛ disposi
ta. et sic ex rebus visibilib⁹ intra
nos pensare debemus quãta sit di
gnus veneratiõe tantus ac talis
dominus: vt sicut nullus ab eius
imperio ita nec a fide eius sit alie
nus. Uel [domini] xp̃i [est terra]
i. eccl̃ia fructifera cuius fruct⁹ est
a dño [et plenitudo eius] .i. omnia
quibus plena est ecclesia. s. oẽs san
cti ꝛ crismata gratiaruꝫ ac opera
ꝛ virtutes omniũ que cuncta sunt
dñi id est a domino facta: data ꝛ di
sposita. ꝛ hec terra .i. ecclesia nõ est
parua sꝫ est de toto orbe ꝛ de oib⁹
que in eo sunt: vnde subdit [orbis
terre ꝛ vniuersi qui habitãt in eo]
Clarificato enim xp̃o in toto orbe
totus orbis seu de toto orbe fit ec
clesia ei⁹. Et merito ecclesia est do
mini.

2 Quia ipse super ma
eam ria fundauit † eũ: & su
per flumina pręparauit
† eam. † eum.

❡ [Quia ipse] scꝫ christus [supe
maria fundauit eum] .i. stabiliuit
ecclesiam super omnes fluct⁹ secu
li vt eos superet nec sibi noceant:
quia nõ ei vitia sed ipsa vitijs do
minatur. Uel sup populuꝫ amari
cãtẽ vt nec tribulationes vel ma
los homines timeat. [ꝛ super flu
mina] .i. super cupidos seculi qui
labunt̃ i seculũ sicut flumina fluũt
in mare [preparauit eum] orbem
i. ecclesiam: q2 hos superat eccle
sia que victis per dei gratiaꝫ cupi
ditatibus paratur ꝛ tẽdit ad eter
na. Uel super principes ꝛ poten
tes qui tendunt in populum sicut
flumina in mare: quia ꝛ eis do
minat̃ ecclesia. Ecce in alto ꝛ sub
jimi posita est ecclesia. Et

3 Quis ascẽdet in mõ
ps xiiii.
tẽ domini: aut quis sta
bit in loco sancto eius?

❡ [Quis ascendet] .i. dign⁹ ẽ ascẽ
dere [in montem dñi] .i. in altam
iustitiam dñi seu in ipsam eccle
siam que sicut mons est firma ꝛ al
ta in virtutibus [aut quis] post
ascẽsum [stabit] .i. stabilis perma
nebit [in loco sancto ei⁹] .i. in taꝫ
eminenti sanctitate perseueran
do in eo quod ascendit vt nõ cadat
ꝛ in tempore tentationis non rece
dat. Ascendere multoꝝ est: stare Ascen
autẽ ꝛ perseuerare tm̃ pfectorum. dere
multi eñ ascẽdũt qui non pseue multo
rant: quia multi vocati pauci vero ruꝫ est.
electi. Et respondet propheta pre Mat.
misse interrogationi .d. xx. ꝛ. xx
ii. b.

4 Innocens manibus
& mundo corde: qui
non accepit in uano ani
mam suã: † nec iurauit
in dolo proximo suo. † ꝛ nõ.

❡ [Innocens manibus] .i. purus
in operib⁹ [ꝛ mundo corde] .i. mũ
dus in cogitationibus: hoc est qui
non operatur nec cogitat malum
[qui] etiam [non accepit in vano
animam suam] vt scilicet relicto
desiderio eternorum vana ꝛ tran
sitoria optaret vt aie vita neglecta
ei curã carnis ãteponeret: ꝛ sola
p̃sentia cogitãs q̃ sequit̃ i ppetuũ
non attenderet. In vano etiã ani
mã accepit q̇squis ocio vacans in
fructuose viuit: ꝛ in vinea domini
non laborat. Uel qui hoc qđ ope
ratur ad anime vtilitatẽ nõ refert
[nec iurauit in dolo proximo suo]
quicq̃: vnde euꝫ deciperet asseren
do vel promittendo cũ periurium
sit nequiter decipere credentem.
Qui ergo in opere in cogitatione
ꝛ in verbo innocuus est ꝛ innocẽs
sibi ꝛ proximo

Hic accipiet benedictionem à domino: & misericordiam à deo salutari suo.

¶ [Hic] i. iste innocentie [accipiet benedictionem a domino] i. gratie infusionem et bonorum spiritualium multiplicationem ac promotionem de virtute in virtutem usque ad ascensum montis: et hec benedictio non datur pro meritis sed per misericordiam per quam prius peccata dimittit deus. et hoc est quod subdit [et] prius [misericordiam] id est remissionem peccatorum factam per misericordiam [a deo salutari suo] id est a domino iesu christo qui est salutaris noster. Ecce quomodo premium restat innocenti sibi et proximo. Ideo dicit Cyprianus. Qualem vis invenire dominum talem te exhibe erga proximum tuum. vnde quisque bene videat qualiter interius et exterius circa proximum suum se habeat.

Cyprianus.

6 Hæc est generatio quærentium ‡ eum: quærentium faciem dei Iacob.

‡ dominum

¶ [Hec est] et talis esse debet [generatio] omnium [querentium eum] id est deum et ascendentium in montem. Ex talibus enim constituitur ecclesia. [querentium] dico non pro fauore seculari vel pro terrenis operibus sed [faciem dei iacob] i. qui querunt deum vt Jacob quesiuit. scilicet dei presentiam et cognitionem seu manifestam visionem: et tales inueniunt eum in presenti per gratiam et in futuro per gloriam. Declarata ergo christiana religione impedimenta contraria auferri iubet vt patefactis cordibus christus intret quasi diceret. Et quia nullus ascendit vel stat nisi innocens et purus ergo

7 † Attollite portas principes uestras & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

† tollite.

¶ [Attollite] i. amouete [portas principes vestras] i. o vos demones qui principari hominibus quæritis auferte portas vestras scilicet cupiditatis et timoris seu vitia et peccata que sunt aditus mortis quibus ingredimini in animas et contra illas portas mortis [eleuamini] i. exaltamini in cordibus hominum vos [porte eternales] scilicet renunciationis a seculo et conuersionis ad deum: seu virtutes et gratie que sunt aditus eterne vite: [et] sic ornata domo [introibit] per vos ad corda et animas [rex] dator [glorie] eterne scilicet christus. Et quia excellentia glorie et honoris eius est omni creature admirabilis ideo quasi admirans querit.

Peccata sunt aditus mortis

Virtutes sunt aditus vite eterne.

8 Quis est iste rex gloriæ? dominus fortis & potens, dominus potens in † prælio.

† bello.

¶ [Quis est iste rex glorie] qui intraturus est ad corda Interrogat hic propheta non propter suam ignorantiam sed vt amplius christum commendando alios ad eius incitet amorem. Vel princeps huius aeris qui ante primatum habebat in homine miratur et querit. Et respondens propheta describens eum per virtutes quasi proprio nomine et dicens ipse est [dominus] absolute omnium omnia gubernando [fortis] in se et in adiuuando. [et potens] ad resistendum aduersarijs et protegendum sibi subiectos [dominus potens

in prelio]contra mortem quã moriendo destruxit et contra diabolũ cui potestatem abstulit.

9 † Tollite † Attollite portas principes uestras & eleuamini portę ęternales: & introibit rex glorię.

¶[Attollite portas.&c.]predicta repetit & congeminat vt amplius determinet quis sit rex glorie qui dignus est vt ei paretur hospitium: et non per singula vt prius fecerat dicendo fortis et potens &c.sed breuiter totum respondet dicens dominus virtutum celestium.i.angelorum. Unde in hebreo habetur sabaoth qđ interpretatur exercituũ vel militiarũ vł virtutũ.i.gratiarũ: q2 omnibus omnia dat dona ipse est rex glorie super omnia gloriosus & bñdictus cui seruire regnare est. Uel dicit hoc dauid propheta in persona angelorum precedẽtium christum descendẽtem ad inferos et ascendentem ad celos annunciantiũq3 et respondentium: necnon in persona potestatum tartarearũ et virtutem celestium admirantium & querentium. Primo ergo angeli christum ad infernum preeuntes dicunt[principes]inferni[attollite portas vestras].i.auferte potestatem qua vsq3 nunc iustos in inferno detinuistis.[& eleuamini]id est aperiamini[porte eternales]tenebrarum que super iustos clause eratis[& introibit rex glorie]vt suos inde liberet. Mirantur autem demones et querunt.

Sabaoth interpretatur exercituum.

10 Quis est iste rex glorię: dominus uirtutum ipse est rex gloriæ.

¶[Quis est iste rex glorie?]quasi dicerent nos regem nostrum habemus scz diabolum: ille rex glorie quis est? Et respondent angeli ipse est[dominus fortis et potens]qui mortem vicit et diabolum principem vestrum ligauit: & nũc venit euertere domum ei9 & vasa diripere.i.confringere claustra infernalia: et captiuam captiuitatẽ educere. Deinde angeli precedentes xp̃m in ascensione clamant. O principes celi[Attollite portas vestras]id est reserate celestes aditus domino veniẽti[& eleuamini].i.aperiamini o vos: porte eternales: id est adit9 celi & eternalis]ingressus pateat: aperiantur ethereae ianue & eternalium edium value[& introibit rex glorie].s.xp̃s vt ad dexteram patris sedeat et pro nobis interpellet. Ipse autem virtutes angelice nouo mysterio carne[induti stupefacte querunt cum ammiratione[Quis ẽ iste rex glorie]quasi diceret. Nos patrem et filium semper insimul esse videm9 ille rex glorie quis est? Et respondent angeli comites[dominus virtutum]id est angelorum[ipse est rex glorie]scilicet christus qui ex virtute dei viuit in gloria.. Non est hic intelligendum ꝙ celum vł infernus portas materiales habeat: sed angelorum vel bonorum vel malorum custodias metaphorice portas vocat. Oratio.

Stabilitor terre deus cui cuncta plenitudo mundi deseruit: restitue nos in innocentiam vite vt possimus te premio in montem sanctificationis ascendere. Per Dominum.

Oratio ecclesię uel personę deuotę flagellis & tribulationibus graui

ter afflictæ: & implora-
tio diuini auxilij pro li-
beratione.

Psalmus. XXIIII.

1 AD te domine leuaui animā meam: deus meus in te cō-
fido non erubescam.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finē ps da. Hoc est ps iste dirigens nos in finem attribuitur Dauid id est ecclesie que hic loquitur in psona penitentis per flagella correcti. Ecclesia ergo xpo subiecta et fidelis quilibet ad deū cōuersus: qz tribulationes et tētatiōes pati habet: diuinum auxiliū implorat quatenus in bono pseuerare valeat: suo exēplo nos instruēs vt in bono pseueremus et orōni insistamus. ¶ Materia: ecclesie vel aīe flagellis grauiter afflicte oratio: et diuini auxilij imploratio. ¶ Intentio: vt doceat nos in aduersis nō murmurare sz deuota orōne ad deum recurrere: et in bono proposito perseuerare. ¶ Sententia i gñali: ppheta i isto psalmo in persona eccl'ie et cuiuslibet fidelis existētis in persecutione inimicoꝝ visibiliū siue inuisibiliū petit a pressuris liberationem in deuio huius vite directionē. culpe ꝓ qua tribulatꝰ remissionē ac diuine cōsolatiōis degustationem. ¶ Sententia in speciali. Ecclesia itaqz vt secure valeat petere q̄ sequunt premittit de suo desiderio et dilectiōe quā habz erga deum sic ad ipsam loquens [Ad te dñe] cōtēplandum et promerēdū: gustandum et amplexādum [leuaui] spūali desiderio et deuotione de terra [animam meā] q̄ terrenis et carnalibus desiderijs inherebat abstrahēdo eā ab istoꝝ inferiorum sollicitudine et amore. Facile quidē terrena despicit q̄ ad diuina cōspiciēda se erigit [deus meus in te] solo nō in me vl' in alio a te creato [cōfido] et spē meā pono: et ideo rogo [non erubescam] vlterius in peccō qd᷒ de me procedat corruptus: nec ēt aliorū suggestione peccē. vnde sequitur.

2 Neque irrideant me inimici mei: etenim uniuersi qui † sustinent te non cōfundentur.

¶ [Neqz irrideāt me inimici mei] siue visibiles siue inuisibiles mala mihi suggerētes et nocere querētes: qui vtiqz me irridebūt si preualuerint. qz ipsos irrisores patimur quos ad malū psuasores habemus. et certus sum de eo qd᷒ peto [etenim vniuersi qui sustinent te] tribulationes psentes longanimiter et patienter ferendo/ nullisqz tentatiōibus a te recedēdo sed in bono proposito perseuerando [nō confundentur] neqz per se neqz p inimicos: id ē per peccatū a se vel ab inimicis externo: et neqz hic neqz in futuro: quia patientie sue pmium accipiāt tempore oportuno Sz econtrario.

3 Cōfundātur omnes † iniqua agentes superuacue. †iniq̄ facientes uana.

¶ [Confundantur] hic pro peccatis salubriter: vel si hic nolunt tādē in pena eterna et supponit q̄ et quare scilicet [omnes iniqua agētes] ꝓpter acquirēda q̄ transeūt:

temporalia eternis preferentes: et animam suam de terra ad te non leuantes. Ideo iniqua quia [super-uacue] frustra et vane agunt: et in su-peruacuis laborant inutiliter et in-fructuose: nihil secum de fructu sui laboris deferentes. quia oia sunt va-na et infructuosa que a deo sunt alie-na. Ergo vt non erubescam vel cō-fundar

4 Vias tuas domine † demonstra mihi: & se-mitas tuas edoce me.

† notas fac.

¶ [Vias tuas] aptas scilicet mā-datorum que vie conueniunt cib9 etiam simplicibus de quibus di-citur. Si vis ad vitam ingredi ser-ua mandata [domine demonstra mihi] quasi manifesta que visui subsunt: vt melius innotescant si-cut solet manu demōstrari oculis subiectum vt magis appareat [et semitas tuas] angustas scilicet cō-siliorum [edoce me] quasi ea que oc-culta sunt quia paucis sunt note. de quibus dicitur. Si vis esse per-fectus vade et vende omnia que habes etc. Et o domine ne errem.

Mat. xix.

Ibidē.

5 Dirige me in ueritate tua & doce me quia tu es deus † saluator meus: & te sustinui to-ta die.

† saluta-ris.

¶ [Dirige me in veritate tua] vt recte iuste et pie viuā sicut veritas tua exigit [et doce me] ipsam veri-tatem vt recte omnia mihi necessa-ria sciā et intelligam. duo petit in quibus est pfectio scilicet dirigi ad bo-nam vitam: doceri ad veram scien-tiam. et ideo fac qđ peto [quia tu es deus] meus qui me creasti [saluator meus] qui me redemisti [et] etiā ideo quia [te sustinui tota die] i. miseri-cordiam et retributionem tuam toto tpe vite et assidue patienter expectaui. et nec psperis nec aduer-sis asperando in te moueri potui. Ista duo bonos faciunt: vt deum saluatorem credamus: et patiēter retributionem eius expectemus. Et

Perfe-ctio in duob9 est.

Bonos faciunt duo.

6 Reminiscere misera-tionū tuarum domine: & † misericordiarum tuarum quæ à seculo sunt.

† quia mie tue

¶ [Reminiscere] qui oblit9 crederis dum tardas [miserationū tuarum dñe] i. operum mee tue [et miseri-cordiarum tuarum] naturaliter tibi in-sitarum [que a seculo sunt] i. ab ini-tio seculi nūquam enim sine misericor-dia fuisti que naturaliter in te est. nec peccāti homini miseratio tua defuit que est in bonorum exhibitione Unde enim in se est misericors in-de est miserator in nobis. q. d. fac nunc sicut consueuisti ne in me fal-lat qđ ab initio seculi inceptū est. Et per misericordiam tuam.

7 Delicta iuuentutis meæ: & † ignorātias me-as ne memineris.

† Igno-rantie mee.

¶ [Delicta] quibus scienter viam eqtatis dereliqui [iuuētutis mee] i. que est inconsulto calore ac cōfi-dēti et pcipiti audacia vel ex infir-mitate cōmissa: que etiā quandoque sunt in senibus [et ignorantias meas] i. peccata que ex ignorantia feci: vel que peccatā esse nesciui [ne memine-ris] i. ne ad vindictā reserues. Tri-bus enī modis fit omne peccatum aut studio: aut infirmitate. aut ignorantia. Peccata studij et infir-mitatis concludit cū ait. [Delicta iuuētutis mee.] Iuuētus enim prona

Petm fit tri-b9 mo-dis.

prona est & infirma ad delinquendū. Peccata ignorātie designat cū subiungit [et ignorantias meas ne] inquā [memineris] s3 potius.

†me mor esto mei deus.

8 Secūdùm misericordiam tuam † memento mei tu: propter bonitatem tuam domine.

¶ [Scdm misericordiā tuā] que est respectu miserorum vbi nulla sunt merita: & que te est digna nō fm iram quam merui et qua ego sum dignus [memento mei tu] vt videns q fragilis sim mecum misericorditer agas peccata dimittēdo & gratiā infundēdo. q. d. vt ampla est misericordia tua: ita & ample miserere mei. & nō ppter meū meritū qd nullum est: sed [propter bonitatem tuam dñe] naturaliter tibi insitam & amplā qua de nihilo oia fecisti & omnib9 benefacis. Deinde puertit sermonē ad homines. q. d. hac fiducia peto. quia

9 Dulcis & rectus dominus: propter hoc legem † dabit delinquentibus in uia.

†statuit.

¶ [Dulcis] .i. pius & misericors in miserendo est [dñs] q2 penitētib9 oia priora petā dimittit: vbi est grā sine meritis [& rectus] id est equ9 & iust9: quia corrigit & peccata purgat: vel quia post misericordiam venie digna meritorum in futuro retribuet. Ama q dulcis est: time q rect9 est: vt amore & timore dei excitatus legem eius custodias. & [propter hoc legem] correctionis [dabit delinquentibus] vt fm eā corrigantur: que lex est vt si vere peniteant miam cōsequantur sin autē eternaliter puniātur & hoc [in via] huius presentis vite: quia post mortem non est locus penitētie. Et dominus.

10 Diriget † mansuetos in iudicio: docebit † mites uias suas.

†mites †mansuetos.

¶ [Diriget] ad meliora vt ex patiētia pficiāt & de vtute i virtutē pcedāt [mansuetos] qui i aduersitatibus patientes sunt & nō murmurant [in iudicio] pñti quo iudicat dñs flagellat & corripit. Vel dīriget māsuetos in iudicio futuro. i. nō pturbabit eos in iudicio q. i sequunt volūtatem eius nec ei resistunt [docebit] hic [mites] q, se nō erigunt cōtra eum nec recalcitrāt cū eis leue iugū dñi iponit. [vias suas] quib9 ad ipsū9 pueniāt. Tales eni q2 nō psumūt regere & docere semetipsos ideo diriguntur & docentur a domino. Deinde ostendit que sint vie eius. d.

11 Uniuersæ uiæ domini misericordia & ueritas: requirentibus testamētum eius & testimonia eius.

¶ [Uniuerse vie dñi] sunt [mia] q est placabilis [& veritas] qua est incorrupt9. quorum vnū exhibet cōdonando petā: alterum iudicando mei ita. Hec duo in omni tēpore dñi sunt q2 qcqd facit aut misericorditer facit aut iuste. & hoc apparet [reqrentib9] & scrutantibus [testamentum] eius nouum qd testamētum dicit q2 ibi est clara promissio hereditatis & morte pfirmatū est testatoris [& testimonia ei9] scz vetus testamētū quia testimoniū nouo phibet: & ibi fuerūt prophete testes pmissionū. Tenet aūt ille vias dñi q expt9 miaz depōit supbiam: nullis meritis liberatus

Vias dñi qs tenet

se videns et deinceps severitatem iudicis cavens. Ergo.

12 Propter nomen tuũ domine propiciaberis peccato meo: multum est enim.

¶ [Propter nomẽ tuũ] o [dñe] nõ propter meritũ meũ. i. ppter gloriam nois tui et declarationem bonitatis tue vt lauderis ab homie [ppiciaberis] i. misereberis oblato tibi sacrificio spũs contribulati et cordis contriti pctõ meo [ipm ex mia remittẽdo: et necesse est mltũ est enĩ] excedẽs facultatẽ virtutis mee ad satisfaciendũ. et nisi p te nõ delebitur. Quãdiu enim hic mortaliter viuim⁹ sine multo peccato esse nõ possum⁹: nã in multis offendimus omnes. Et cum ita sit

13 Quis est homo qui †timet dominum: legẽ statuit ei in uia quam elegit.

† tri-meat.

¶ [Quis est hõ] scz rõnalis [qui timet dominum] timore filiali. q. d. quisquis ille est: magn⁹ est. beatus est. [legem] euãgelicã seu fidei et mor [statuit] i. obseruãdã dedit [ei] [dñs] vt pseueret et spiritualiter i deo viuat: et nec impune peccet [in via] [dei] [quam elegit] i. libere apprehẽdit et in regula quã professus est scz timẽs deum. Ligat enĩ deus talem in lege sua. Elel: quã ipse dñs [elegit] nobis incedẽdum Et postea subdit de premio. d.

14 Anima eius in bonis demorabitur: & semen eius † hæreditabit terram.

† hereditate possidebit.

¶ [Aia eius] scz legẽ dei obseruãtis [in bonis] grẽ q̃si in delitijs: et si nõ re tñ spe etiam in bonis glie futuris [demorabit] in presenti delectat enĩ legi dei sm iteriorem hominẽ: et celestib⁹ desiderijs inardescit spiritalibus studijs inheret. in bonis operibus se exercet [et semẽ ei⁹] i. bonũ opus qd quasi seminat cũ agit et vñ fruct⁹ colligitur [hereditabit terram] id est faciet eũ terram viuentiũ hereditate possidere. Et inde illis texta constantia quia interim.

15 Firmamẽtum est dominus timẽtibus eum: & testamentum ipsius ut manifestetur illis.

¶ [Firmamẽtum est dominus timẽtibus eum] ne cedant tẽtationibus. videtur enim timor esse infirmorum. et homo est mutabilis in se et fragilis sz firmat dñs timẽtem: qz timor dei dat firmitatẽ: human⁹ diffidẽtiã. [et testamẽtũ ipi⁹ est hoc vt manifestet illis] i. manifestabit seipsum illis sicut pmisit q. d. promissio ei⁹ ẽ etiã eis firmamẽtũ. s. h vt videãt eũ facie ad faciem. Merces laboris nñi est visio dei: quẽ cũ videbimus nihil vltra erit qd queram⁹. Et ideo quicquid alij faciant.

Merces laboris nñi ẽ visio dei.

16 Oculi mei semper ad † dominum: † quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.

† q:

¶ [Ocli mei] scz cordis i. iterioris ois sens⁹ et itẽtiões mee sũt [sp ad dñs] sursũ spectãtes: et iõ nõ timeo picl'a terrena [qm ipe] quẽ intueor [euellet] extrahet [d laqo] timoris et cupiditat ac oĩz vitioꝝ et tẽtationũ [pedes meos] i. animi affectus ab hoc diuersarũ tẽtationũ laqo. Nemo euellit nisi cui itẽtio et desi

derinin ad alta sublevatur. Semper ergo homo intendat in oibus que dei sunt: et deus eum de tētationibus ꝛ tribulationibus finaliter liberabit. Et quia ego respicio ad te o domine et tu.

17 Respice in me & miserere mei: †quia unicus & pauper sum ego.

†qm̄ ps. l. xxxv.

℄ [Respice in me] et in desideriū meū pietatis affectu [et miserere mei] qꝛ miser sum et locus est miserie [qꝛ vnicus] non ꝑ multa distractus vł vnicam spem in te habens [et pauper] a mūdi rebus. vł [pauper] spū ꝛ hūilis [sum ego]. Vel [vnicus ꝛ paup] i. solus ꝛ impotēs respectu multitudinis demonum ꝛ satellitum suorū. Ideo se vnicum ꝛ pauperem dicit vt dei misericordiam sibi cōciliet. Unicꝰ enim plus amat: pauper plus dolet. Et item ideo quia

Unicꝰ plus amat.

18 Tribulatiões cordis mei multiplicatę sunt: de necessitatibus meis †erue me.

†educ.

℄ [Tribulatiões cordis mei multiplicate sunt] i. multis modis affligor. modo ꝑ tētationes demonū et vitiorū: modo ꝑ persecutiones hoīm malorū. et tot sunt calamitates mundi ꝙ earum anxietas vsq͡ ad cor puenit. ꝛ o dñe [de necessitatibꝰ meis] i. tribulationibꝰ ꝑ quas necesse habeo trāsire [erue me] liberando. Aduersa cōgrue vocat necessitates: qꝛ necessaria sunt oibꝰ pie viuere volentibꝰ. et hec necesse est eos tolerare vsq͡ in finem vt salui fiant. Et

19 Vide humilitatē meā & laborem meum: & †dimitte universa delicta mea.

†remitte oia peccata mea

℄ [Vide hūilitatē meā ꝛ laborē meū] qꝛ ꝑ aduersa humiliatus in magno labore ꝛ tribulatiōe sum. et his purgationis mee flagellis placatus [dimitte vniuersa delicta mea] tā mortalia ꝙ venialis. Vel [vide] i. gratam habe [humilitatem meam: scilꝫ cōtriti cordis: ꝛ qꝛ tribulationē (ꝙ pena pctī est) humiliter ꝛ patiēter tolero [ꝛ laborem meū] in sustinēdo malos [ꝛ dimitte vniuersa delicta mea] vt ex tolerātia tribulationū ꝛ laborum merear veniam delictorum.

20 Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt: & odio iniquo oderunt me.

℄ [Respice] etiā [inimicos meos] eos conuertendo vel reprimendo. vel qꝛ nescimꝰ quid oremus sicut oportet: fac de eis sicut tu scis [qm̄ multiplicati sunt] nō solū foris in infideles sed etiā intus in ecclia falsi fratres: et tot hoīm perditio non pōt esse sine dolore. q. d. attendendo eos me ꝓtege ꝛ mihi auxiliare. [ꝛ odio iniquo oderunt me] qꝛ oderūt me diligētē se: et qꝛ nō vitia in me sed ipsam naturā oderunt. Equū eñ odium est cum oditur culpa ꝛ diligitur natura. Iō

21 Custodi animā meā & erue me: non †erubescam: quoniam speraui in te.

†cōfundar.

℄ [Custodi aīam meā] ab eorꝫ insidijs ꝛ imitatiōe ne pereat [ꝛ erue me] ab eorū cōsortijs ꝛ cōtione vt euadā [nō erubescā] id est nō confundar a ꝓposito cadēdo ꝛ erubes-

scenda cōmittendo si forte insur-
gunt aduersum me. et debes me
exaudire [quoniam sperani in te] nō pre
sumpsi de me: et nō est cōfusio spe
rantibus in te. Cū aūt pfecti sic se
spei fortitudine roborant: ceteros
ad se per exēplum trahunt. vnde
subditur.

22 Innocentes & recti
adheserunt mihi: † quia
sustinui te †.

† q̄m
dn̄e

¶ [Innocētes] morib⁹ et sibi et
pximo [et recti] fide ꝛ corde q̄s nō
frangit aduersitas vel ꝓsperitas
[adheserāt mihi] nō solū pñtia
corporis sed etiā cōsensiōe cordis.
ꝛ adherendo sunt mihi ꝯformati.
ꝛ hoc ideo [quia] non defeci a bono
sequens malos sed [sustinui te]
expectans discussionē vltimi iudi
cij ꝛ retributionem. Qui innocen-
ter viuunt: qui celestem patriam
appetunt: sicut disiungi a malis
ita adherere cupiūt bonis vt sese
inuicem verbis et morib⁹ edificēt
et bona sua p charitatem sibi com
municent: quatenus in bono alter
crescat ex altero. Et tu

23 † Libera deus Israēl:
ex omnibus tribulatio-
nibus † suis.

† redi-
me.
† eius.

¶ [Libera] o [deus israel] .i. pplm
quē ad tuā visionē ꝛ ad te contē-
plandū ꝓparasti [ex] oibus tribula
tionibus suis [scz] spūalib⁹ ꝛ cor-
poralibus .i. nō solū ex his q̄ tole-
rat exteri⁹ sed etiam ex his q̄ pati
tur interi⁹: vt magis quiete ꝛ de-
uote tibi posit seruire. Uel [ex oi-
bus tribulationibus] presentib⁹:
ne in eis succumbat: et futuris ne
eas incurrat. Oratio.

Libera nos ab oib⁹ angu
stijs nr̄is mitissime deus
q: ad te aīas nr̄as erigi-
mus: obliuiscere q̄s delicta iuuē-
tutis ꝛ ignorātie priores: ꝛ si quid
negligenter deliquimus clemen-
ter ignosce. Per dominum.

Psalmus de ecclesiæ
seu uiri iusti innocētia
& sanctitate: eiusqué
ne à proposito mouea-
tur oratione.

Psalmus. XXV.

1 Iudica me do
mine quoniā
ego in inno-
cētia mea † in-
gressus sum: & in domi
no sperans non infirma
bor.

† ambu
laui.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid.
¶ Titul⁹ hic est psalm⁹ dd. Qua
si diceret ps ille attribuit Dauid:
id est perfecto viro ꝛ excellentiori
ecclie mēbro ſuperi⁹ deum oranti
ꝛ hic ostendenti se esse exauditū ꝛ
diuina mīa adeptū innocētiam ꝛ
pfectionē: ac deuoti orāti ne a pro
posito suo dimoueat: et hoc facit
vt a quibus moralr segregat ab
his etiam eternalr separet ¶ Ma
teria: viri iusti innocens ꝛ sancta
conuersatio: ꝛ a cōsortio malorū
sepatio. ¶ Intentio: vt exēplo sui
doceat nos innocēter cōuersari: ꝛ
a consortio malorū separi: iustisq̄
iūgi: q: ex cōuictu mores forman-
tur. ¶ Sūia in gnāli propheta in
isto psalmo in persona ecclesie vl'
cuiuslibet pfecti / ꝛ viri iusti alle-
gat suā inocētiā: ꝛ detestatur ini-
quorū malitiā. attestat insuper se
in cultu dei sedulum: ꝛ petit cum
impijs nō dānari in perpetuum

Mo-
res ex
conui-
ctu for
mant.

¶ Sn̄ia in speciali: videns ergo ille vir sanct⁹ bonos cū malis: grana cū paleis: orat in futuro locali diuidi. d. [Judica me dn̄e] sc3 iudicio discretiōis. i. discerne me in futuro a malis loco a quib⁹ in p̄nti licet simul mecū sint seiūct⁹ sum merito. Hoc aūt dicit nō ex p̄sumptione iustitie sue sed ex certitudine mīe dei ⁊ subdit meritū [quīi ego in innocentia mea ingressus sum] vias vite inter petōres innocenter vitam ducendo: ⁊ hoc dicit nō se iactando s3 grās agēdo [⁊ in domino] nō in me [sperās] ne iter malos titubē [nō infirmabor] deficiēdo ab inocētia ⁊ cadēdo i peccatū: sed sicut incepi ita diuino auxilio perseuerabo: q2 ipse dn̄s est mea fortitudo. S3 ne q̄d delictoꝝ occltoꝝ me lateat ⁊ ī me remāeat.

p̄s. c. xxxviij. 2 Proba me domine & tenta me: ure renes meos & cor meum.

¶ [Proba me dn̄e] i. s. q̄d in me est purgādū p⁹ vires meas respice [⁊] tunc p̄ut ferre valeo [tenta me] i. tētari me p̄mitte notū mefaciēs: nō tibi q2 oīa nostri: s3 mihi ⁊ alijs ne q̄d delicti in me remaneat ⁊ hic me corrigens flagello filioꝝ vt spū saluus fiat. ⁊ deinde [ure] igne sancti spiritus [renes meos] i. delectationes. s. malas absumēdo et bonas inflammando [⁊ cor meū] i. cogitatiōes scilicet malas consumendo ⁊ bonas illustrando. Ac si dicat interiorib⁹ ⁊ exterioribus vitijs spiritale adbibe medicamētum hic ergo p̄fectus p̄cat tribulationes ⁊ tētationes ne q̄s de eis murmur et. Nectimeo consumi tribulatione vel tentatione.

3 Quoniam misericordia tua an̄ oculos meos est: & complacui in ueritate tua.

¶ [Qm̄ mīa tua] que nō finit tētari supra vires vel cōsumi [ante oculos meos est] id est nō merita mea sed misericordiam tuam tanq̄ fiduciam meam toto corde intueor ⁊ attēdo: ita q̄ nec ego misericordie nec misericordia mei obliuiscitur. q̄si diceret disciplinā tuā patienter fero: sed vt miserearis indesinenter expecto [⁊] nō tā cōplacui tibi] id est bn̄placitū habui [in veritate tua] scilicet vindicte quā merui qui prius displicui in mēdacio culpe qua deliqui. Et qui lapsus merui irā a te correpť⁹ inueni misericordiam. Uel [cōplacui in veritate tua] probando que p̄bas et reprobando que reprobas. Ex hoc autem apparet quoniam in innocētia mea ingressus sum. quia.

4 Non sedi cum consilio uanitatis: & cum iniqua agentibus non introibo.

¶ [Non sedi cum consilio vanitātis] id est tractum iniquoꝝ vitaui ⁊ eis non consensi qui de terrenis semper cogitant ⁊ loquuntur prouidentes beati fieri in temporalibus ⁊ transitorijs que vana sunt ⁊ instabilia et causa omnis iniquitatis [⁊ cum iniqua gerentibus non introibo] iniquis operibus cum ipsis me gerendo. Peruersi enim aut vane loquacitati vacāt: aut inique opationi desudant. Quo contra sancti viri vt et verbo et facto habeantur innoxij ⁊ a vanitate restringunt linguas: ⁊ ab iniquo opere conseruant vitā. Et quia non satis est vitasse addit. Immo.

Peruersi vane loquacitati vacāt

5 † Odiui ecclesiā malignātium: & cum impijs non sedebo.

†odio habui cōgregationē malignorum.

℄ [Odiui ecclesiam] i. congregationem ⁊ cōuentū [malignantiū] id est malitiā suā studiose exaggerantium: quibus scilicet nō sufficit ꝙ ipsi mali sint nisi etiā alios trahant. odiui quidē in eis nō naturā sed culpam. [et cum impijs] deum non colentibus. Pietas enī proprie pertinet ad cultū dei [non sedebo] id est placitū non habebo: corde eis consentiendo vt placeat mihi quod eis. Ab his enim omnibus ꝙuis nō corpore tamen vita ⁊ moribus separatur ecclesia. Sz qui ab iniquis se separat: cum quibus adiungitur audiamus. Sed

Pietas ad cultū dei ptinet

6 Lauabo inter innocentes manus meas & circundabo altare tuū domine.

ps. lxxij.

℄ [Lauabo] i. mūdabo [inter innocētes] qui nec sibi nec alteri nocent [manus meas] id est opera. q̄si diceret. non consentiā impijs sed potius cum innocentibus et inter eos mente semper et corpore sepe habitans ⁊ conuersans penitendo mūda faciam opera mea. Manus enim opera significant. [et circūdabo] i. virtutibus ⁊ bonis operibus ornabo [altare tuū domine] i. mentē meam vl' fidem vbi deo vota offerant̄: vbi preces fundātur: q2 nō est loc⁹ veri sacrificij extra fidē catholicā q̄ est in corde: id aūt inter innocētes ꝯuersabo:

Manus opa significant.

7 Vt audiam uocem laudis †: & enarrem uniuersa mirabilia tua.

†tue.

℄ [Ut audiam vocem laudis] i. discam et intelligam ab eis ⁊ intus a magistra veritate qua voce sis laudandus: scilicet quomodo te laudem non me: vt scilicet bonum tibi non mihi tribuam: ⁊ ex ipso bono non de me sed de te qui dedisti presumam. Ille ergo intelligit qualiter eit laudandus de⁹: qui q̄cquid bōi agit a deo esse reputat: quicquid vero mali facit a se esse non dubitat. [⁊] cum didicero [enarrem] id est expo..am ceteris [vniuersa] id est precipua et perfecta [mirabilia tua] corporalia et spiritualia visibilia et inuisibilia hominib⁹ exhibita, docens ⁊ eos te laudare. quia o

8 Domine dilexi decorem domus tuę: & locum habitationis gloriæ tuæ.

℄ [Domine dilexi decorem dom⁹ tue] id est bonos actus quib⁹ decoratur domus tua scilicet ecclesia: vel virtutes animam ornātes [⁊ locum habitationis glorie tue] scilicet illos in quibus habitans glorificeris: id est locū in quo gloriose habites vt non sibi sed tibi gloria detur: quia non suā sed tuā gloriam querunt: vel animam virtutibus ornatā. Unde Gregorius. Domus quippe dei nō solum sancti angeli sed etiam nos sumus quorum mētes inhabitare dignatur. Et quia electus quisq3 quantumcunq3 proficiat adhuc reprobari formidat misericordiam deū humiliter exorat. d.

Greg.

9 Ne perdas cum impijs animam meam: & cum uiris sanguinū uitam meam.

¶ [Ne perdas] id est ne perdi permittas in futuro [cum impijs o] [deus] id est cum male se habentibus erga deum et cum odientibus [animam meam] que dilexit decorem domus tue [et cum viris sanguinum vitam meam] in presenti: id est cum hominibus male se habentibus erga proximum/ et cum odientibus. De quibus dicitur. Qui odit fratrem suum homicida est. Et ita impij et viri sanguinum illi accipiuntur qui cōtra duo mandata charitatis agunt: et sic domum dei que duobus preceptis dilectionis scȝ dei et proximi decoratur quantum in se est dehonestant et maculant

i. Joh. iij.

10 In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus.

¶ [In quorum manibus] i. operibus [iniquitates sunt] quia eorum opera sunt iniqua et semper parati sunt inique agere [dextera eorum repleta est muneribus] quia si quid boni agunt pro muneribus faciunt pecunie: vel laudis humane. vel timoris quo timent diuitē vel potentem offēdere Hi sunt qui sapientiam suam vēdunt: pro iusticia precium accipiunt: ipsis etiā spiritalibus studijs quousque desudant vt terrenū aliquid cōquirāt. in acquirēdis lucris īsistūt ardēti studio: circūquaque exquirūt vt dextera eorum repleatur muneribus. Ita illi muneribus sunt ditati.

11 Ego autem in innocentia mea † ingressus sum: redime me & miserere mei.

† ambulaui.

¶ [Ego autē] sine flagitio et facinore [in innocētia mea ingressus sum] inter peccatores i. diuitijs innocētie et spiritualibus thesauris ditatus sum et ideo [redime me] i. tanquam redēptū libera me a malis [et miserere mei] i. nō deserat me misericordia tua in huius vite periculis quā vix aliquis trāsit sine culpa. sed in omnibus me comitetur fāciēdo mecū: non secundum merita mea sed secundum misericordiā tuam. Et debes quia

12 Pes meus stetit in † directo: in ecclesijs benedicam te domine.

† rectitudine.

¶ [Pes meus] spiritualis scȝ affectus qui facile labi solet: et etiaȝ corporalis [stetit i directo] i. nō recessit a iusticia tua et permāsit cōtra omnia scandala imobilis. quia tā affectiōe et dilectione quam gressu et opere nō recessi a rectitudine: et si scādalis cōcussus essem vndique In hoc ergo ostēdit se diligere deum: deinde subijcit etiam de dilectione proximi dicens [in ecclesijs] et sanctis congregationibus et in omni conuētu fideliū [benedicā te dn̄e] de tuis beneficijs mihi a te collatis: non solum lingua et vocibus sed etiaȝ vita et moribus et laudādo vt alij mea doctrina et exemplo similiter informentur ad benedicendum. Hoc est enim in ecclesijs benedicere deum: sic viuere vt per mores cuiusque benedicatur dominus. Qui enim benedicit domino lingua/ et non factis non vere bn̄dicit. Oro

Bn̄dicere deum quod est.

Largire dn̄e miam tuā famulis supplicibus: et fac nos in tua veritate deuotos: vt factis per innocentiam restitutis liberari mereamur ab impijs. Per dominum.

Psalmus de fortitudine & cōstātia in aduersis: & tētatiōibus vite p̄sentis

ſentis:ac de profectu & perſeuerantia in uirtutibus & bonis.

Pſalmus. XXVI.

1 DOminus illumĩatio mea & ſalus mea: quẽ timebo.

¶ Auctor: pſalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus talis eſt. In finem pſ dauid priuſq̃ liniretur ſecundo. Hoc eſt pſ ĩte dirigens nos in finẽ future cõſummatiõis attribuitur dauid.i.cuilibet fideli manu forti. pſalmus inq̃ agens de hoc qḋ eſt illi fideli priuſq̃ liniretur ſecundo.i.ante perfectam vnctionẽ. Sicut enim dauid poſt primã in domo patris vnctionem in ſignũ regni factã hoſtes habuit anteq̃ in hebron in regem vngeretur ſecũdo. nec cõfirmatus eſt in regno donec ſaule deuicto: ſic fidelis quiſq; poſt primam vnctionem baptiſmi qñ accipit pignus ſpiritus ſed hoſtes anteq̃ ſcdo vngat̃ ſcilȝ poſt hanc vitam qñ immortalitatem ⁊ impaſſibilitatem cõſeqtur: ⁊ nũq̃ cõfirmabit̃ i regno donec diabolo penit⁹ ſupato. Fidelis ergo pma vnctione vnctus tãq̃ xpi tyro hic loquitur optans vt ſcdam vnctionem cõſequat̃. Qḋ ergo ſupra. oſtẽdit ſe exauditũ ⁊ perfectionẽ cõſecutũ orauit: tq; ne a ꝓpoſito ſuo dimoueret̃ hic ſe ipſum ⁊ ſuo exemplo vnũquẽq; q̃ pignus ſpũs accepit cõfortat. vt ſi btũs eſſe deſiderat in tentationibus vite pñtis viriliter agat: ac pondus diei et eſt⁹ longanimiter ſuſtineat. ¶ Materia: in aduerſis ⁊ tentatiõibus vite pñtis fortitudo ⁊ cõſtãtia: ac in virtutibus ⁊ bonis pfect⁹ ⁊ perſeuerãtia. ¶ Intẽtio: ſuo exemplo vnũquemq; exhortari ad iſta: ⁊ a deo ĩpetrare ⁊ obtinere orõne deuota. ¶ Sentẽtia in generali: propheta in iſto pſalmo in pſona eccleſie vel cuiuſlibet viri fidelis et iuſti cõfitet̃ ſe deũ metuere et nullum aliũ formidare: ac conſtãtiam cõtra inſultus aduerſarioꝝ ſe habere. Itẽ pfitet̃ ſe habere deſideriũ et conatũ pficiẽdi ⁊ pſeuerandi in bonis vt pertingat ad pmiũ regni celeſtis. ¶ Sentẽtia in ſpeciali: fidelis ergo pma vnctiõe inũctus tanq̃ tyro chriſto ait. [Dñs] habitãs in me qui illuminat oẽm hoiem veniẽtẽ in hũc mũdũ eſt [illuminatio mea] cõtra ignorãtiã. Illuminat eñi me cõferẽdo mihi lumẽ naturale ad cognitionẽ agẽdorũ ſupaddẽs lumẽ grẽ ad cognitionem ſperãdorum [⁊ ſalus mea] cõtra infirmitatem vt iã poſſim reſiſtere peccatis: quia ei⁹ eſt ſaluare in omnib⁹ tẽtationibus ⁊ tribulationibus: ⁊ in futuro ipẽ ẽ vera noſtra ſalus ⁊ beatitudo perennis [quẽ ergo] aliũ [timebo] ſub tãto dño. quaſi diceret nullũ. qꝛ nullus pōt cõtra eũ. Quẽ eñi aĩa timeat in qua deus habitat?

2 Dominus protector uitę meę: à quo trepidabo?

¶ [Dñs eſt protector vite mee] ſcꝫ grẽ q̃ dr vita fideliũ: ſicut vita nature dr brutoꝝ: culpe demonũ: glie angeloꝝ. qꝛ vitam virtutũ quam mihi dedit etiã ꝓtegit cõ oẽs ĩpetus ⁊ inſidias repellit: ſine cui⁹ ꝓtectione oĩa dona eius pduntur [a quo] igit̃ alio [trepidabo] quaſi diceret a nullo. ad potentiſſimũ eñi omniũ pertineo. Si ergo de⁹ illuminat hominẽ vt recta videat/ ſi ſanat vt recte q̃ videt in opere cõpleat. Deinde ſi ꝓtegit ne tẽtatus

cadat: quid restat quod formidare debeat? Unde et subditur.

3 Dum † appropiant super me nocentes: ut edant carnes meas.

† ap/ ppinquant.

¶ [Dum appropiant super me] i. appropinquant et accedunt contra me [nocentes] voto suo et si non effectu. i. dum me invadunt et obsident inimici volentes nocere mihi [ut edant carnes meas] vel me in carne affligendo et occidendo: vel in carnalibus desiderijs nimis delectando et se pascendo: vel bona mea devorando. Crudelitas inimicorum hic notatur qui carnes lacerant: animas ledere non valentes: et ideo non sunt timendi: quia corpso infirmantur et cadunt quo ad interiora animi irrumpere non possunt. unde subditur.

4 Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt & ceciderunt.

¶ [Qui tribulant me] persequendo vel tentando [inimici mei] corporales vel spirituales [ipsi infirmati sunt] a proprijs viribus et debilitati in semetipsis et inefficaces erunt in hoc quod intendunt [et] victi [ceciderunt] a potentia et potestate nocendi ne tamen nocere possint quantum velint. potestate divina me protegente et eos deijciente. Nihil ergo nisi dominum timeamus. et quicquid alius fremat vel superbiat contra nos non curemus. Si enim deus pro nobis quis contra nos? Ideoque accepta tanta fiducia

Ro. viij. f.

5 Si consistant aduersum me castra: non timebit cor meum.

¶ [Si] deinceps [consistant]: id est circumueniant [aduersum me castra]: id est conspirans contradicentium et aduersantium multitudo et fortitudo [non timebit cor meum] in deo protectore confirmatum licet corpus occidant. quasi dicat. Si impiorum exercitus: si vitiorum impetus: si demoniorum cetus collectis viribus omnibus atque acie ordinata consurgat: nihil cor dubitat quod omnipotens deus illuminando/sanando/protegendo confirmat. Dominus enim bellator fortis ipse pro me pugnabit.

6 Si † exurgat aduersum me prelium: in hoc ego sperabo.

† insurgat in me bellum.

¶ [Si] etiam [exurgat] subito vel in immensum crescat [aduersum me prelium] scilicet insultus et conflictus vel persecutio inimicorum predictorum ut me debellare velint et contererer: non solum non timebo sed etiam [in hoc] prelio [ego] cui deus protector est [sperabo] i. ex hac occasione certiorem et firmiorem confidentiam capiam de divini auxilij experimento. Vel [in hoc] scilicet in domino [ego sperabo]. i. spem victorie et remunerationis eterne habebo in domino. Et merito quia

7 Unam petij à domino hanc requiram: ut inhabitem in domo domini † omnibus diebus uite meæ.

† ego dico.

¶ [Unam] scilicet rem est unum scilicet ipsum deum ubi more hebraico ponitur adiectivo feminino pro substantivo neutro. [petij a domino] pre ceteris. Multi quidem multiplicia querunt ego tantum unam et [hanc requiram] supplicando instanter et perseuueranter pro obtentu ipsius scilicet

[vt] qui nunc ad tempus habito in tabernaculo tādem [inhabitē] id est perseuerāter habitem [in domo domini] non manu facta sed eterna in celis [omnibus diebus vite mee] .i. eternalr̄ vbi nō sunt dies mortis O vna dulcis quando me de te satiabis.

8 Vt† uideam uoluntatem domini: & uisitem templum eius.

† cōtēpler delectationes dñi et ꝓtegar a templo ei⁹.

¶ [Et] ibi [videam voluntatem domini] sicut est qui maxime apparet in facie id est vt contempler speciem eius desiderabilē ꝛ videā eum facie ad faciem vbi voluntas dei ꝛ quid velit ꝑlene cognosceť. Hic eñ volūtas aliqua hoīs a voluntate dei dissentit: sed ibi in nullo dissentiet. Unde dicit. Fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ i terra [ꝛ visitem] .i. cum desiderio ꝛ frequētia videam ꝛ interiori mente frequentem [templum eius] .i. ecclesiam electorum ꝛ celestis curie cōuentum. fidenter autem peto et spero illud peruenire.

Math. vi. b.

9 Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum †: protexit me in abscondito tabernaculi sui.

† meorum.

¶ [Quoniam abscondit me] militātē sibi ne me tentationū ꝓcelle obruerēt [in tabernaculo suo] .i. in p̄senti ecclesia in qua militamus [in die malorum] scȝ hoīm .i. in die ꝛ vita p̄nti vbi mali florent: vel in tp̄e tētationum quib⁹ mortalis vita subiacet [protexit me] ad salutem ne lederer i anima licet corpus affligeretur [in abscondito tabernaculi sui] .i. in christo p fidem quod est sanctus sanctorum ꝛ abscōditum ecclesie spiritualis: sicut scōm sanctorum sunt absconditū ecclesie materialis in quo vita nostra abscondita est. quem mox vocat petram.

10 In petra exaltauit me: & nunc † exaltauit caput meum super inimicos meos.

† ecce

¶ [In petra] .i. in xp̄o non tm̄ protexit sed ꝛ [exaltauit] a terrenis cupiditatibus sublimando: ꝛ de virtute in virtutem ꝓgredi faciendo [me] fundatum supra petrā. Pri⁹ ergo in christo protexit eum a malis: deinde exaltauit in bonis [et nunc] dum dies malorum est [exaltauit caput meum] .i. mentem meā [super inimicos meos] .i. super viciosos appetitus q̄ me sepe humiliabant ne celestia contemplarer vt nullis iam vitijs vel aduersitatibus succūbam sed superem non deficiendo. Et quia sic exaltauit id

11 Circuniui & immolaui in tabernaculo eius hostiam † uociferationis: cantabo & † psalmum dicam domino.

† iubilationis † psallam.

¶ [Circuiui] .i. oīa beneficia recogitaui ꝛ mecum ptractaui [ꝛ] non ingratus [immolaui] offerendo ꝓ gratiarum actione [in tabernaculo eius] .i. in ecclesia toto orbe diffusa [hostiam vociferationis] vel iubilationis .i. laudis ineffabilis cum magna deuotione ꝛ cōtritiōe cordis. et de reliquo [cantabo] scilicet iocunditate contemplationis [et psalmum dicam] id est operabor [domino] id est ad honorem domini. Cantus enim pertinet ad iocunditatem laudis: psalmus ad exercitium bone opatiōis. q. d. po-

[illegible]

cundi tatem ptinet laus 12 dis. — te. corde & ope laudes deo annũcia bo sic enim laus nr̃a accepta ẽ deo nostro Ideo

Exaudi domine uocem meam qua clamaui ad te: miserere mei & exaudi me.

¶ [Exaudi dñe vocem meam] .i. orationẽ tam mentalem q̃ vocalẽ [quia clamaui] forti intentione [ad te] p̃ obtinendũ & pro illa vna [miserere mei] id est misericorditer

Misere re .i. misericordit agere. — mecum age [& exaudi me] preces meam cõcedendo. q. d. ex mĩa tua exaudi me: vt merear in illa vna esse. Preces inculcat q2 q̃diu in diebus malorum sumus oratio nostra cessare non debet. transiet orõ succedet laudatio. transiet fletus succedet gaudium. Et merito me exaudies quia.

15 Tibi dixit cor meũ: † exquisiuit te facies mea: † faciem tuam domine requiram.

† q̃si: tu vultũ tuũ. † vultũ tuum. Orõ ñ solũ in labijs ẽ: sed & in corde. — ¶ [Tibi] qui solus occulta intelligis [dixit cor meũ] .i. desiderium cordis mei: hoc est oratio mea nõ in solis labijs est sed in corde prolata. & [exquisiuit te] non aliud extra te [facies mea] .i. intentio mea mens mea in qua me cognoscis: & que vultu quandoq3 designatur [faciẽ tuã] .i. presenciam [domine] perseuerãter [requiram] nõ mundi gloriã: non diuitias: non delitias: facies tua visio tua q̃ ẽ vna mihi est in desiderio. quia inter oĩa nihil ita preciosum inuenio. Ut autem inueniã qđ quero: tu domine

14 Ne auertas † faciem tuam à me: ne declines in ira à seruo tuo.

† vultũ tuum.

¶ [Ne auertas] & abscondas nũc [faciem tuam] scz gratie tue [a me] tãq̃ nolens mihi fauorem & gratiã impenderes: scz ppiciata facie me respice: & a peccatis meis faciẽ vindicte auertas vt ea nõ puniatis: ne declines in ira a seruo tuo] scilz tanq̃ ex despectu recedẽdo ab eo: & loquit̃ de se tanq̃ de alio. Rogat vt eum hic corripiat non vt ab illo cum ira sine correctione & venia discedat: & vt illa gerat a quibus non declinet scz vultu propicio respiciat. Sed 15

Adiutor meus esto ne derelinquas me: neque despicias me deus salutaris meus.

¶ [Adiutor] & cooperator [meus esto] vt proficias et perseuerare valeam in bono: quia ego mihi non sufficio: & ideo precor [ne derelinquas me] ne cadã & incidam in peccatum quia sine te deficio. q. d. incẽptum ne intermittas: in viam me posuisti sed aberrabo si me relinquis [neq3 despicias me] a te abijciendo ne peream: quia tu [deus] meus es qui me creasti: & [salutaris meus] qui me redemisti. q. d. frustra creasti et recreasti si me despicis. & hoc necessarium est mihi nõ habẽti adiutorium extra te:

16 Quoniã pater meus & mater mea dereliquerunt me: dominus autẽ assumpsit me.

¶ [Quoniam pater meus] .s. mundus vel diabolus [& mater mea] .s. societas malorum vel carnalis cõcupiscentia que me genuerunt & quorum eram imitator: [dereliquerũt me] querẽtẽ te & cõtẽnẽtem se q. d. ista dereliqui, separat9 sum ab

eis cũ id quod quero dare nõ pos
set.[Dominus autẽ] qui potest mi
hi dare ꝛ modo necessaria [assũmp
sit me] vt pater q: condidit: quia
vocat quia iubet: q: regit: ꝛ vt ma
ter: quia lactat: quia nutrit: q: fo
uet: q: continet. Et quia tendo ad
te ideo

†cõ 17 struc. Legem † pone mihi
domine in uia tua: & di
rige me in semita recta
propter inimicos meos.

[Legẽ] ꝛ regulam viuẽdi [po
ne] et [da mihi] tendenti ad te
o [domine in via tua] scꝫ manda
torum tuorũ q̃ me dirigat ꝛ non si
nat aberrare a mandatis tuis. et
vlterius [dirigere me in semita re
cta] scꝫ ꝯ.siliorũ ꝛ in rectitudine an
gustiarũ vt recte incedam ꝛ nõ de
clinẽ ad dexterã vel ad sinistrã. ꝛ
hoc rogo [propter inimicos meos]
visibiles ꝛ inuisibiles cauendos q̃
insidiari non cessant vt me ad ini
quitatẽ siue errorẽ trahant. Et

18 †iniqi Ne tradideris me in
animas tribulantium
me: quoniam insurre
xerunt † in me testes ini
qui: & mentita est ini
quitas sibi.

[Ne tradideris me] .i. aiaꝫ meã
vt si corp⁹ occidũt vel aiaꝫ nõ occi
dãt [in animas] .i. in voluntates:
nõ dico in man⁹ [tribulantiũ me]
ꝛ mihi aduersãtiũ .i. ne sinas aias
eorum satiari de malis meis vt cõ
sentiã eis [qm̃ insurrexerũt in me]
i. contra me [testes iniqui] scilicet
dectractores ꝛ adulatores mihi et
de me falsa dicentes vt moueant
ꝛ reuocent me a te] ꝛ mentita est
iniquitas] emphatice id est ini

quus testis [sibi] .i. ad dãnum suũ
non meum: quia mendaciũ malo
rum sibi vertitur in penã: sanctis
vero in gloriam. Omne enim pec
catum in suum redit auctorem: sed
inter omnia pericula deo dirigen
te. ego

19 Credo uidere bona
domini: in terra uiuen
tium.

[Credo] .i. indubitanter cõfido
[videre] .s. per experientiam [bona
dñi] que sunt vera ꝛ eterna nõ trã
sitoria [in terra viuẽtiũ] vbi null⁹
moritur: nullus locus falsitatis
est: scꝫ in vita beata que est eterna
quia pign⁹ nr̃m ibi habem⁹ quod
est xp̃s. Terra dicta est per simili
tudinẽ propter sui soliditatẽ: stabi
litatẽ ꝛ permanẽtiã: vbi null⁹ pe
rit sꝫ semꝑ ꝑmanet ꝛ beate viuit.
Et in hac spe cõfortans seipm̃ loq̃
tur ad se tanq̃ ad alium. q. d. cert⁹
sum de illa vna ꝛ si tardũ est hoc
amanti.

20 † Expecta dominũ,
uiriliter age: & confor
tetur cor tuum: & susti
ne dominum.

[Expecta dñm] secure q̃ nõ fal
lit bona ab eo sperando ꝛ ꝑstolã
do: ꝛ vt ꝯsequaris nõ remittẽs [vi
riliter] ꝛ fortiter [age] ꝛ operare de
bono i meli⁹ ꝓficiẽdo [ꝛ ne lassetis
[ꝯfortetur cor tuũ] nõ desperatiõe te
ficiẽdo: ꝛ corde ꝯfirmatus si mala
cueniãt [sustine dñm] tribulatio
nes patiẽter ꝛ ꝑseuerãter pro eo
vsqꝫ in finẽ sufferẽdo vt bene vi
uẽdo sis iustus ꝛ patiẽdo ꝑfectus.
Ubi nota q̃ quatuor sunt q̃ nostrã
spem euacuãt scilicet diuturnitas
tẽporis. cõtra quod dicit. expecta
dñm: id est illũ q̃d credis ꝛ speras eter

Peccatũ omne in suum redit auctorem.

Terra quare dicta est vita eterna.

†sustine.

Spes vite

ne eva de dño difficultas bone actionis
cuant cõtra q̃ dicitur viriliter age. Pu
q̃tnor sillanimitas mentis cõtra quod di
citur confortetur cor tuum. Acer-
bitas tribulationis contra quod
dicitur. & sustine dominum: id est
illud quod pateris pro domino et
a domino. Oratio.

D Efensa nos a castris & p̄
lijs inimici adiutor oĩm
deus: vt in dom⁹ tue p-
petuitate durãtes mereamur vul
tum tuũ spirituali cõtemplatione
spicere. Per dominum.

Petitio Christi uel ecclesiæ pro liberatione ab iniquorũ tribulatione: & gratiarũ actio deuota pro sua exauditione. Psalmus. XXVII.

† clama ni. † tace † ero si milis.

AD te domine † clamabo: deus meus ne † sileas à me: nequando taceas àme: & † assimilabor descendentibus in lacum.

¶ Auctor psalmi dauid propheta. ¶ Titulus hic est Psalmus ipsi dd. Attribuitur enim dauid significato .i. christo in conflictu passionis posito vel iusto in afflictione constituto suadenti id quod supra s. vt quosq; fidelis sui exemplo aduersa toleret & non in se sed i deo confidat si cum eo regnare voluerit. ¶ Materia: petitio liberationis christi vel iusti ob iniquorum liberationibus. ¶ Intentio: monere fideles aduersa patienter tolerare: & cor suum in domino ponere si volunt cum christo regnare

¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona xp̄i vel cuiuslibet iusti positi in afflictione mentis vel corporis petit deuote diuinitus liberari: & sentiens se a domino exauditum studet ei deuote regratiari. ¶ Sententia in speciali: Christus itaq; secundum q̄ homo proponens se exemplum iustis humiliter ad patrem ait [Ad te] o [domine clamabo] i. ex toto et magno desiderio & affectu in afflictione mea orabo et tu [de⁹ meus ne sileas a me] christo in resurrectione: sed responde mihi annuendo & resuscitando et [nequãdo] .i. nec ad horam [taceas a me] in passione sed clarifica protegendo [et] si silueris [assimulabor] id est similis ero alijs hominibus [descendentibus in lacum] idest in miseriam huius vite vel in infernum. Vel [ne sileas a me] christiano quãtum ad exteriorem eruditionem [nequando taceas a me] quãtum ad interiorem inspirationem [et] si silueris vel tacueris remotus a me tunc [assimilabor descendentibus in lacum] gehenne & profunde miserie: id est peribo: quia dei silere et tacere: nostrum perire est. Sed

2 Exaudi domine uocẽ † deprecationis meę dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum sanctũ tuum. † orationis

¶ [Exaudi dñe vocẽ dep̄catiõis mee] cordis deuote peccãtis [dñ] .i. q̃r [oro ad te] id ẽ ne differas me exaudire & [dñ] id ẽ q̃r ego christ⁹ [extello man⁹ meas] i cruce [ad] ꝯstruẽdũ [tẽplũ sãctũ tuũ] id ẽ ecclesiã q̃si diceret h̃ facio ad edificãdum ecclesiã vt sit templũ sanctũ

tuum: et ad salutem illorum qui fiunt tēplū tuum. Uel [dum] ego christianus [extollo manus meas ad templum sanctum tuum] scilicet ad celum qz est consuetudo fidelium elevatis ad celum manibus deprecari dominum. Inde enī speramus auxilium vbi notat ad eterna debere opera nostra deferre non ad terrena deprimere. Et

Fideliū consuetudo.

3 Ne simul tradas †me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatē ne† perdas me.

†Alia lrā nō habet me. †cōperdas.

¶ [Ne tradas me] in mortem simul [cum peccatoribus] id est ea intentione et eo voto quibus illi [et cum operantibus iniquitatē] scilicet mortē meā [ne perdas me] damnando velut reū supplicij id est ne hoc mō moriar quo moriuntur operarij iniquitatis. Ora et tu fidelis ne simul tradaris cum peccatorib⁹: nec eorū cū qb⁹ habitas prauis moribus corrumparis: & cū opantib⁹ iiq̄tatē ne pdaris ne videlicet cū iniquis percas quorum psecutionē tēporaliter toleras. Et nō solū sunt iniqui actu sed etiam lingua. vnde subditur.

4 †Qui loquuntur pacem cum proximo suo mala autem † in cordibus† eorum.

†cū his. †loquūtur. †suis.

¶ [Qui loquūt pacē cū p̄ximo suo] p carnē & per impēsam misericordiā scilicet mecū dicētes. Scimus qz a deo venisti magister. [mala autē] scz odij pditiōis & homicidij sunt [i cordib⁹ eorum] cogitabant eū vt iesum dolo tenerēt & occiderēt qsi diceret/bōa et pacē simulāt labijs sz mala & fraudes habēt in cordibus. Qō multi talcs inue-

niuntur in ecclesia dei qui persequuntur corp⁹ christi: hi sunt q̄ veniūt in vestimētis ouiū intrinsecus autē sunt lupi rapaces. Et qz ipi tales sunt.

5 Da illis secundùm opera †eorum: & secundùm †nequitiam adinuentionum ipsorum.

†ipsorum †malignitate affectionū.

¶ [Da illis] scilicet malis mercedem cōdignam [sm opera eorum] id est sm meritū operum suorū [& sm nequitiam adinuentionū ipsorū] id est sm quod intēderunt nō sm quod inde prouenit. Ac si diceret nō sm vtilitatē q̄ ex eorū operib⁹ pcessit recipiāt: sed sm nequitiā quā se ad vtilitatē suā studio se inuenisse putabāt.. Nō optat q̄ dicit sz qd eis immineat p̄dicit vel optat iustitiā dei in hoc seruari quia hoc iustū est. vt sm modū culpe fit retributio pene. sequitur ergo.

6 Secundùm opera manuum † eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis.

†illorū da eis

¶ [Scdm opera manuū eorum] id ē sm voluntatem & meritum operū ipsorum [tribue illis] licet quod fecerat profit ad salutē alijs p opa manuū vult designari excellētem iniq̄tatē quā fecerāt in morte dñi [redde retributionē eorū ipsis] .i. qz mala p bōis retribuebāt mihi redde eis vt sicut fallaciā p veritate mihi reddebāt ita fallacia eorū ipsos fallat. Vñ dr retributionē qz cū xps eis bōa fecisset ipsi sibi mala retribuebāt. Ideo aūt sic retribue eis.

7 Quoniam non intellexerunt opera domini:

& in opera manuum eius destrues illos: & non edificabis eos.

¶ [Quoniã nõ intellexerũt] id est intelligere noluerunt [opera domini] scilicet magis occulta que operatus est per filiũ sicut est qꝫ eum incarnari fecit de virgine: qd eum misit pro nostra redẽptione [& in opera manuum eius] scilicet manifesta miracula que per filiũ pater faciebat. mali etiam christiani opera itelligere nolũt per christuꝫ facta: qꝛ salutem sibi oblatam respuunt & cõtẽnunt. Ideo [destrues illos] id est depones a potentia vt nihil mihi noceant amplius. Deinde de sua exultatiõe gras agit. d.

8 Benedictus dominus: quoniam exaudiuit uocem deprecationis meæ.

¶ [Benedictus] sit [dominus] & gratias illi: & causam gratiarũ subdit dicẽs [quoniã exaudiuit vocẽ deprecationis mee] annuenda mibi quod deprecatus sum tam pro mea glorificatione qꝫ eoꝝ depositione.

Nota. Quotiẽs exaudimur a dño debemus illũ benedicere. non enim habet homo qd retribuat dño pro tantis beneficijs nisi benedictioneꝫ & laudem. nemo autem in donis dei sit beatus si donãti existit ingratus. Quomodo autem exauditus sit ostendit per hoc quod subdit.

9 Dominus adiutor meus & protector meus: & in ipso sperauit cor meum & adiutus sum.

¶ [Dominus] est [adiutor meus] in resurrectione & ad bene operandum [& protector meus] in passione: & ne ledar a telis persequentiũ [& in ipso sperauit cor meum] id est mens & ratio mea [&] iam [adiutus sum] eo qꝫ vere & sine hesitatione speraui. Ad hoc oĩpotẽs deus nos adiuuat in bono & protegit a malo vt spem nostram constituamus in ipso. Quanto autem fidentius in ipso speramus tãto ab ipso adiuuamur vberius. vnde fit vt per dei adiutorium spes in nobis generetur: & deinde per spei meritũ adiutorium augeatur. Et ostẽdit. in quo adiutus sit. d.

10 Et refloruit caro mea & ex uoluntate mea cõfitebor † ei. † illi

¶ [Et refloruit caro mea] in resurrectione q̃ defloruit in passione. Caro christi prius floruit i conceptione imunitate peccati: qꝛ immunis ab omni peccato fuit. deinde defloruit in passione quando morti succubuit. postea refloruit in resurrectione quando immortalitatem suscepit [&] ideo iaꝫ metu mortis consumpto [& voluntate mea] libera / nõ timoris necessitate [cõfitebor ei] & confitebuntur mei in quibus ego sum confessione laudis. Sic dicat peccator confitebor peccata ex voluntate: non expectabo infirmitatem que compellat confiteri / vel finem vite. et merito confitebuntur ei quia.

11 Dominus fortitudo plebis suæ: & protector † saluationũ Christi sui est. † salutarium.

¶ [Dñs est] [fortitudo] i pugna cõ diabolũ [plebis sue] sibi deuote q̃ i

eo confidit: quia nō sua sed diuina virtute saluātur quos dn̄s de diaboli iugo eripit et suos facit [et ipse] [protector salutationum christi sui est] id est saluatorum a christo: quia illos qui per christū saluati sunt protegit hic in lucta nō permittendo eos tentari supra vires ne ludantur a diabolo: et post pugnam immortalitate proteget in futuro. Et quia dominus est fortitudo plebis sue, ergo faciendo quod tuum est

9 Saluum fac populum tuū domine: & benedic †hereditati tuę: & rege eos & extolle illos usque in †ęternum.

†hereditatem tuā. ‖ seculū.

[Saluū fac populū tuum] scilicet populum christianū o domine a malis seculi vt perseueret in accepta gratia. [et benedic] ipso facto [hereditati tue] dādo incremētū vi‑ tutum et augendo in merito et numero [et rege eos] sēm mores et virtutes ne exorbitent et declinēt ad praua [et extolle illos] a terrenis ad appetenda celestia et de virtute i virtutem [vsque ineternum] id est donec perueniant vsque ad eternitatem. Oratio.

F Ortitudo oīm fortissime deus, salua populum a descēdētibus in lacum: et ita nos in tēplo sancto tuo vnanimiter nec te vt pacem quam primis ore proferimus corde teneamus. Per dominum nostrum.

Hortatio populi fidelis & ministrorum ecclesię ut de beneficijs à deo sibi collatis studeāt grati esse.

Psalmus. XXVIII.

1 AFferte, domino filij dei: afferte domino filios arietum.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus talis est. Psalmus dauid prophete qui hic loquitur: habitus in consummatiōe tabernaculi id est in cōsideratione cōsummationis ecclesie. agit enim de pfectiōe ecclesie de cuius supra adhuc agebatur edificatiōe q̄ recte hic tabernaculū dicit, quia i ea cōtra diabolum temporaliter militatur sed in futuro erit domus in qua habitatur. Dauid namque fecit tabernaculum de tentorijs in quo arcam deo reposuit: quo consummato multos ad immolandum ibi hostias inuitauit: in quo consummationem ecclesie futuram prophetauit: cum christus dona gratie contulit: quia septem donis spūsancti eam replet et post remunerabit. Materia: multa beneficia in ecclesia fidelibus a deo collata. Intētio: hortari fideles qui filij dei facti sunt per adoptionem vt grati beneficijs pure et deuote seipsos et sacrificia sua in ecclesia offerāt deo consummatori. Sētētia in generali. propheta in isto psalmo in persona sua vel fidelis anime credentes generaliter oēs et specialiter ecclesie ministros ammonet et inducit vt dn̄o sacrificia deuota mente psoluant in ecclesia et hoc propter multa bn̄ficia fidelibus collata. Sentētia in speciali. Monens ergo propheta fideles afferre spirituales hostias deo ait.

[Afferte dn̄o] nō appareatis in conspectu dei vacui o [filij dei] i. vos fideles ppl'i et ecclesie ministri filij dei p gratiam adoptionis effecti. Et subdit quid debeāt afferre. d.

re.d.[afferte dño filios arietuȝ].i. vos ipsos mundos ꝛ puros tanq̃ agnos quos per euangelium genuerunt apostoli duces gregis dominici. Deo nos offerim⁹ si deuote cor nostrũ deo prebemus.sed necesse est vt oblatio cordis etiaȝ in cõpletione se demonstret actionis. vnde ꝛ subdit quales se debeant afferre:dicens.

Offerre nos deo q̃modo possumus.

ps. xcv.

2 Afferte domino gloriam & honorem:afferte domino gloriam nomini eius:adorate dominum in † atrio sancto eius.

†aula sancta.

¶[Afferte domino gloriam ꝛ honoreȝ].i.tales vos exhibete vt per opera verba ꝛ exempla vestra bona glorificetur et honoretur deus vbiq̃ apud ceteros.[afferte domino gloriã nomini eius]id est ascribite gloriam nomini eius non vestro:querentes gloriam suam non vestraȝ.[adorate dominũ in atrio sancto eius]id est i dilatato ꝛ sanctificato corde[q: ex charitate est oĩs sãctitas. Jure quippe gloria ꝛ honor a nobis sibi exhibet̃ pro tot ꝛ tãtis beneficijs que in edificationem ecclesie subscribuntur.primũ est collatio baptismi in quo fideles fiunt membra christi quod notatur cum dicitur

3 Vox domini super aquas: deus maiestatis intonuit: dominus super aquas multas.

¶[Vox dñi]scȝ dei patris facta est[super aquas]iordanis i baptismo christi q:[deus maiestatis]et excelse virtutis tunc[intonuit]dicẽs.hic est filius meus dilect⁹[dominus sup aquas multas]quia oĩbus aqs tũc data est virtus regeneratiua in inuocatione sancte trinitatis. Jn noĩe eni patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti baptizant̃ credẽtes ꝛ ipse est q̃ vbiq̃ baptizat.q: vn⁹ domin⁹.vna fides.vnũ baptisma. Deinde ponitur secundum beneficiũ qd̃ ẽ catholice fidei diuulgatio per christi ꝛ discipulorum predicationem:quod notatur cuȝ dicitur.

4 Vox domini in uirtute:uox domini in magnificentia.

¶[Vox dñi]id est p̃dicatio christi ꝛ discipulorũ facta est[in virtute] magna.quia multi fuerunt conuersi ad fidem per eorum efficaceȝ p̃dicationẽ.[vox domini]facta est [i magnificẽtia]miraculoȝ.ꝛ operũ nã mortuos suscitabãt.cecos illuminabãt.leprosos mũdabãt:ꝛ alia miracula faciebãt que sermonẽ cõfirmabãt ꝛ etiã multos ad fidem ꝯuertebãt. Deinde ponit̃ tertiũ bñficiũ qd̃ est humiliatio ꝛ subiectio pricipũ sub iugo fidei christiãe.qd̃ notatur cum dicitur

5 Vox domini † confringentis cedros:& † confringet dominus cedros libani.

†contereñs.
†conteret

¶[Vox dñi confringẽtis cedros] i.humilians p penitẽtiã ꝛ ꝯtritionem cordis superbos ꝛ altos: ꝛ cõfringet dñs]p penitẽtiã[cedros libani].i.magis elatos ꝛ gloriantes de suo candore.i.d: e... nis nobilitate ꝛ secli felicitate. Libanus eni interp̃tat̃ candor. Per cedrum q̃ppe superbia designatur quia cedrus altissima arbor est.sed in libano sunt cedri magis ꝓcere per quos significat̃ magnitudo pricipum terrenorũ qui confracta eorũ

Libanus cā dor: interpretatur

ſuperbia humiliter colla ſua iugo fidei ſubmiſerunt.

6 Et comminuet eos tanquàm uitulum libani: & dilectus † quemadmodum filius † unicornium.

†ſicut †vniſcorniorum.

¶ [Et cōminuet eos tā𝔮̄ vitulus libani] vbi vituli ad ſacrificia nutriebātur. i. humiliabit eos adeo vt tan𝔮̄ vitulus parati ſint pro eo mori [⁊] hoc faciet [dilectus] patri ſcilicet xp̄s qui eſt [quēadmodū filius vnicornium] .i. iudeorum ſm̄ carnē: qui dicātur vnicornes quia in vna lege ſuperbiunt: ⁊ de ſingulari iuſtitia ſe erigūt. Uel nō mirū ſi illi cōminuent [⁊ dilectus] enim vnicus patris cōminuetur. i. humiliabitur vſqʒ ad mortem. ⁊ hoc quēadmodū] ⁊ ꝑ ea parte qua eſt [filius vnicornium] .i. iudeorū idest ſm̄ 𝔮 eſt homo. Deide ponit quartum beneficiū quod eſt cōdeſcenſio diuina in perſecutiōe ſanctorū quod notatur cum dicitur.

7 Vox domini † intercidentis flammā ignis: uox domini † concutiē tis deſertum: & cōmouebit dominus deſertū cades.

†precidentis. †amouentis ſolitudinem.

¶ [Uox dn̄i intercidentis] ⁊ interrumpentis [flāmā ignis] id eſt precidentis ferentem iracūdiam perſecutorū ⁊ cōprimentis inſanū tumultū eoꝝ ⁊ ſic ſanctis ſuis prebētis auxilium: [vox domini cōcutiētis deſertū] id eſt cōmouētis ad fidem gētiles: qui ſicut deſertuʒ culti non erant doctrina legis ⁊ prophetaꝝ [⁊ ſimiliter [commouebit ⁊ conuertet dominus ad fideʒ [deſertum cades] id eſt iudeos qui deſeruerāt ſcrm̄ legis mādatū ꝓpter traditiones ſuas. Interpretatur enī cades ſanctum legis. Deide ponit quintū beneficium qd̄ fuit illuminatio doctorū eccleſie. qd̄ notatur cum dicit.

Cades ſcrm̄ legis iterpretat.

8 Vox domini † preparantis ceruos & reuelabit † cōdenſa: & in tēplo eius † omnes dicēt gloriam.

†perficientis. †ſiluas †vnuſquiſqʒ dicet.

¶ [Uox dn̄i preparātis ceruos] .i. apl̄os ⁊ doctores eccleſie q̄ oīa mūdana tranſilientes ⁊ contēnentes ad nunciandum euangelium erāt agiles. qui ꝑ venenoſas linguas hereticorum non timebant ⁊ eos vtriuſqʒ teſtamenti ſcripturis tā𝔮̄ duobus cornibus reprimebant [⁊ reuelabit] eis [condenſa .i. ſacre ſcripture obſcura ⁊ miſteriorum vmbracula. [⁊] quia ita chriſtus ꝑfecit eccleſiam ideo [omnes] exiſtētes [in tēplo eius] ſic conſummato .i. in eccleſia [dicent gloriam] .i. laudē dn̄i ꝓ donis q̄ ab eo perceperūt. Deinde ponit ſextum beneficiū quod eſt repreſſio multitudinis peccatorum: ⁊ quātum ad hoc dicitur.

9 Dominus diluuium † inhabitare facit: & ſedebit dominus rex in æternum.

†inhabitat.

¶ [Dn̄s diluuiū] .i. hoīes in quib⁹ eſt diluuium peccatoꝝ ⁊ inundantis vanitatis [inhabitare facit] hoc tēplū ſcꝫ eccleſiaꝫ ꝑ grē infuſionem ⁊ collationē: quia etiā tales ad ſancte eccleſie cōuertit vnitatē. Uel [dn̄s facit] hoc tēpluʒ ſcꝫ ſctōs ⁊ electos i eccleſia tā𝔮̄ in arca cōſtitutos [inhabitare] ſecuros

[diuinũ huiꝰ seculi sine lesiõe nõ sinẽs eos submergi fluctibꝰ tẽtationũ.] et deinde in eo tẽplo scz in ſcti[s] sedebit dñs rex in eternũ [re gnãs in eis & regẽs eos spiritalr in perpetuum. Et vere reget/quia

10 Dominus uirtutem populo suo dabit: dominus benedicet † populo suo in pace.

† popu lũ suũ.

℄ [Dñs virtutẽ] & fortitudinẽ [populo suo] cõtra pcellas huiꝰ scli & turbines tẽtationũ dimicãti [dabit] vt tãtã possit hr̃e cõstãtiã: & ne ab inimicis & vitijs supẽt: qz nõ est par in hoc sclo. [et dñs bñdicet pplo suo in pace] nũc tpis promouẽdo eos de vtute in virtutẽ & tãdẽ eternitatis faciendo eos post tẽpestates scli huiꝰ secũ requiescere feliciter in celis. Unde ipe ait. Pacem relinquo vobis: pacem meã do vobis. Oratio.

Par nõ est in hoc seculo.

Joan. xiiij.

DOna dñe vtutem pplo tuo: et effice nos tẽplum spũssctĩ vt tibi de corde puro holocaustũ acceptabile preparemus. Per dominum.

Gratiarũ actio Christi pro sua liberatione & reformatiõe, in resurrectione uel ecclesiæ seu cuiuslibet fidelis, in tentatione & tribulatione. Psalmus. XXIX.

1 EXaltabo te domine quoniã suscepisti me: nec † delectasti inimicos meos

† iocũdasti.

super me.

℄ Auctor psalmi pphta Dauid. ℄ Titulꝰ talis est. ps cãtici in dedicatiõe domꝰ dauid. Nõ legit dauid fecisse vel dedicasse aliquam domũ: de spũali ergo domo hoc accipiẽdũ est. Psalmꝰ cãtici .i. letitie & exultatiõis habite in dedicatiõe domꝰ dauid .i. in cõsideratiõe dedicatiõis domꝰ xpi & mẽbroꝝ eiꝰ: qz est pꝑter dedicationẽ q̃ facta est in capite qñ surrexit: & futura est in mẽbris qñ capiti suo sociabuntur. Domꝰ xpi est hũanitas. vñ domꝰ Dauid edificat qñ humanitas assumit/sed dedicat qñ a mortuis resuscitat. Sicut ei domꝰ celebris fit in dedicatione: sic xp̃s celebrior factꝰ est in resurrectiõe assumpta imortalitate & ipassibilitate. In supiori ergo psalmo tabernaculũ vbi tpe belli habitamꝰ cõfirmatũ est; in isto dedicat domꝰ q̃ manebit in eterna pace. ℄ Materia: grãrũ actio pro liberatione & renouatiõe xpi in resurrectione. vel fidelis in tribulatiõe & tẽtatiõe. ℄ Intẽtio: inducere fideles ad dei pconiũ & laudẽ pꝑter eiꝰ bonitatẽ in his relucẽtẽ. ℄ Sñia in gñali: pphta in isto psalmo in psona xpi grãs agit de liberatiõe & reformatiõe sua in resurrectiõe. vel in psona ecclesie seu cuiuslibet fidelis pro liberatione a malis et pmotiõe in bonis. ℄ Sententia in speciali: xp̃s ergo ſm q̃ homo gratias agẽs deo prĩ pro sua dedicatione ait. [Exaltabo te domine] pater .i. altitudinẽ & magnitudinẽ tuã pdicabo laudabo [qñ suscepisti me] ad immortalitatẽ in resurrectiõe facta in me & faciẽda in ecclesia [nec delectasti] .i. delectari vel iocũdari pmisisti [inimicos meos] persecutores scl; et & demones [super me] vt me superarent retinendo in sepulchro

Humanitas est domus xp̃i.

Uel in psona fideliu[m]. Exaltabo te dñe]altitudinē tuam corde et ore laudabo[qm̄ suscepisti me]p participium grē me ptegendo et saluando[nec delectasti]i.delectari permisisti[inimicos meos]visibiles vel inuisibiles][super me]vt me opprimerent vel deciperent.

2 Domine deus meus clamaui ad te: & sanasti me.

Joh. xvij. ¶ [Dñe deus meus clamaui ad te]in passione sicut ad medicum. Pater clarifica filium tuū[et sanasti me]in resurrectione corpus meū mortale et egrū faciendo immortale et gloriosum. Uel dicit fidelis[dñe deus meus clamaui ad te] tanq̄ ad medicū aīe mee[et sanasti me]a peccati vulnere. Et o

3 Domine † eduxisti ab inferno animā meā: † saluasti me à descendē tibus in lacum.

† eduxisti ab ifernis. † saluū fecisti me.

¶ [Dñe deduxisti ab inferno aiam meā]et restituisti eā corpori[saluasti me a descēdētib⁹ in lacū]i.ex manib⁹ iudeorum me liberasti qui sua sponte descēdūt in lacū inferni. Uel dr fidelis.[Dñe eduxisti ab īferno aiam meā]liberādo eā vel pseruādo a petō cui debet dānatio [saluasti me a dscēdētib⁹ in lacū] separādo me a cōsortio et cōformitate malorum ne sicut illi preceps caderem in mortis et damnationis abyssum. Et ergo

4 Psallite domino sancti ei⁹: & cōfitemini memorię sanctitatis eius.

¶ [Psallite dño]i.bñdicite operādo[sancti eius]i.sa nati et facti sancti p ei⁹ liberationē: et certi de resurrectione que pcessit in capite.[et cōfitemini] pfessiōe laudis ore et corde[memorie sanctitatis eius]i.laudate eū quia ipse cuius vos eratis obliti memor fuit vestri vt sctificaret et iustificaret vos p fidē et grām vocando vos p suā bonitatē ad sui nomīs agnitionē. Ideo etiā psallite et confitemini.

5 Quoniam ira in indignatione eius: & uita in uolunrate eius.

¶ [Qm̄ ira]i.iusta vindicta q̄ genus hūanū pro prio petō puniuit qd morte solutis fuit et venit p ipm̄ sup vos[in indignatiōe ei⁹] i.ex zelo iustitie quo fuit q̄si indignatus.[et vita]i.s.grē ac et glorie ad quā per vos non rediretis restituta est p ipm̄[in voluntate eius]i.ex ei⁹ bñplacito et grā nō per vires vestras vel merita. Ubi habes in deo quod timeas scz iustitiam: habes etiam quod speres scz gratiam. Et pro hac ira.

6 † Ad uesperum demorabitur fletus & † ad matutinum † lętitia

† vespere. † in terulitario.

¶ [Ad vesperū]i.in vespere huius mūdi.i.in tota vita pñti vsq ad finē seli.et durabit.s.et[demorabitur]i.diu morabit[flet⁹ et gemitus pnie.q: pter petm̄ ade oēs causam et occasionē flendi in pñti habēt qn̄ recordant bōa q̄ in adā pdiderunt: et mala q̄ incurrerunt [et sic ad matutinū]future resurrectiōis q̄ in matutina xpi resurrectiōe pfloruit erit ipis nūc flētibus[letitia]perennis et eterna. Hec predicta in tribus versibus potest dicere christus vel fidelis.

7 Ego autem dixi in abundantia mea : non

mouebor in æternum.

ℭ [Ego aūt] scʒ xp̄s [dixi⁹] Adē qui in paradiso abūdās oīb⁹ bōis mo tus est adeo ad pˀsuasionē serpētis [dixi] .i. deliberaui [in abundātia mea] scʒ v̄tutū ⁊ cōfidētia deitatis [nō mouebor in eternū] a deo: sed ero obediēs prī vsqʒ ad mortē q̄si diceret. In alijs q̄ moti sunt a deo demorabitur fletus: sed in me nō demorabit qui nō sum mot⁹. Nec hoc suis virib⁹ tribuit: sed diuine gratie scribit. vnde subdit.

8 Domine in uolunta te tua pręstitisti decori meo uirtutem.

ℭ [Dn̄e in volūtate tua p̄stitisti decori meo v̄tutē] .q.d. ꝙ immunis sum a pctō: decor⁹ i iustitia fortis in patiētia: ⁊ potēs i faciēdo mirabilia. ⁊hmōi nō habeo ex merito humane nature: vel ex mea ptāte/ sʒ ex tuo beneplacito ⁊ volūtate. Nō est ergo vnde debeat homo presumere cum audiat xp̄m de se talia dicere scilicet virtutem ⁊ decorem a dn̄o sibi dari. Qō autē virt⁹ carnis fuerit a te probatur ex eo ꝙ

9 Auertisti faciem tuā à me: & factus sum con turbatus.

ℭ [Auertisti faciē tuā a me] exponēdo me passiōi. Uisus est eīi auertisse faciē suā ab eo qn̄ eū i passione dereliquit. [⁊ factus sum conturbatus] te eīn̄ auerso ad penam nō ad pctm̄ turbat carnis mee infirmitas. Unde cepit pauere ⁊ tedere ⁊ ipse ait. Tristis est aīa mea vsqʒ ad mortē. Hic ppēde quantū homo de turbatione ⁊ casu timere debeat si deus faciem suam ab eo auertat et eum deserat. Uel fidelis recognoscens propriam fra

Mat. xxvj.

gilitatē dicit. Ego autem dixi in abūdantia mea/ ⁊ p̄speritate spirituali scʒ virtutū: elat⁹ ex ea: non mouebor in eternum a rectitudine iustitie ⁊ mea stabilitate. Sed o dn̄e in volūtate tua/ ⁊ pro libitu tuo nō ex mea iustitia vel merito: prestitisti decori meo virtutē: qua mala superarem quō ad decus mihi contingit. Quod inde cōstat quia. [Auertisti faciē tuam a me] ꝓpter electionē meam ex donis grē tue. [et] a stabilitate mea mot⁹ [fact⁹ sum cōturbat⁹] ꝓpter grauitatem sequētis casus. Et

10 Ad te domine clamabo: & ad deum meū deprecabor.

ℭ [Ad te domine] pr̄ q̄ regis me [clamabo] id est intense orabo de obtinendis bonis scʒ pro adhibēda gloria immortalitatis [et ad] te [deū meum] qui creasti me [deprecabor] hūiliter de remouēdis malis scilicet de tollēda mortalitate carnis. Dicens

11 Que utilitas in sanguine meo: dū descen do in corruptionem?

ℭ [Que vtilitas] erit in sanguie meo] .i. in effusiōe sanguinis mei: ⁊ quid p̄ficiet mihi vel alijs sanguis meus effusus [dum descēdo in corruptionē] .i. si corp⁹ meū putrescit in sepulcro: si tertia die nō resurgam. q.d. nullo. ergo nemini te annunciabo: nullū lucrabor ⁊ ita pibit ⁊ cōfessio tui/ ⁊ annūciatio.

12 Nunquid confitebitur tibi puluis: aut annunciabit ueritatē tuā.

ℭ [Nunquid] enim [confitebitur tibi] .i. erit causa confessionis ⁊

laudis tue [plus] .i. caro redacta in puluerē [aut annunciabit veritatem tuā] ad salutē ceterorum .i. erit eā quare virt⁹ tua annunciet ur quā repatiōi hūani gñis pmi sisti: et p me facere decreuisti. Ondit p necessitatē ꝙ non sinat eum descēdere in corruptionē. Uel fide lis orāo pro remissione pctōꝝ .d. [Ad te dñe clamabo: et ad deum 15 meū depcabor] vt dimittas mihi pctā. Appropinq̄ tribulato q̄ dese ruisti supbiētē. [Que] ei [vtilitas] puenit tibi [in sanguine meo] .i. in peccato meo [dum descendo in corruptionem] id est propter ipsam incurram corpis ⁊ aie mortem. q. d. nulla. q: nec aliqd p hoc laudi dei a pte mei accrescit. [Nūqd] [em] [cōfitebit tibi] laudes vel pctā [puluis] scʒ corporis incinerati [aut annunciabit veritatē tuā] alijs. q. d. nō. ⁊ iō meli⁹ ē vt remittas mihi culpā meā ad tuā laudē ⁊ gliā deide exauditū se isinuat. d.

13 Audiuit dominus & misertus est † mei: dominus factus est adiutor meus.

† mihi.

[Audiuit dñs] pr̄ me depcantē [⁊ misert⁹ est mei] ne viderē corruptionē [dñs fact⁹ est adiutor me⁹] vt etiā glia imortalitatis iduerer et resurgerem. vñ subiungit ostendendo in quo sit adiutus conuertens se ad patrem. et dicens

Conuertisti planctū meum in gaudiū mihi: concidisti saccum meum: & † circundedisti me letitia.

[Cōuertisti] plāctū meū .i. meorū [in gaudiū] .i. planctū [illegible] mutasti in [illegible] resurrectionis [mihi] .i. ad vtilitatem mei et meorū hoc est de morte mea dolētes de resurrectione gaudere fecisti. q: [pcidisti saccum meū] .i. mortalitate carnis q̄ idut⁹ erā in resurrectione destruxisti [⁊ circundedisti me letitia] quia stola immortalitatis me induisti. h̄ aūt fecisti

Vt cantet tibi gloria mea & non cōpungar: domine deus meus in æternū confitebor tibi.

[Ut cantet tibi] ⁊ laudet te [gloria mea] scʒ resurrectionis .i. vt resurrectio mea sit causa q̄re laudes ris a me ⁊ a meis [et] hoc iō q: semel passus [nō cōpūgar] .i. nō moriar vlteri⁹ ergo o [dñe de⁹ meus in eternū ɔfitebor tibi] .i. in secula et sine fine laudabo te. Uel fidelis confitens diuinā clementiā dicit. [Audiuit dñs ⁊ misertus est mei] quia dum se accusat dñs miseret: [dñs factus est adiutor me⁹] vt resurgerem a peccato. [Conuertisti planctū meum] habitū de peccati cōmissione [in gaudiū mihi] de ei⁹ remissione et ipe venie [conscidisti saccum meum] .i. carnē scindi fecisti per macerationem [⁊ circundedisti me letitia] .i. gaudio interiori vt gaudens agam penitentiam. [Ut cantet tibi gloria mea] .i. conscientia exultet ad honorē tuum ⁊ laudet te. Gloria em̄ nr̄a est testimonium conscientie nostre [⁊ non compungar] remorsu et cōsciētie peccati. vel nullis penis in futuro pūgar: ⁊ sic [dñe de⁹ me⁹ in eternū confitebor tibi] et laudabo te qm̄ nihil mihi est ex me / sed omnia ex te.

Accusando se dñs miseretur.

Oratio.

Susceptor omniū clementissime de⁹ ne pmittas delectari inimicos nostros sup

hos:sed ista nos in ṽtute tua cor-
robora:vt cōuerso planctu nostro
in gaudiū sanctitatꝭ tue memoriā
iugiter excolamus. Per.

Psalmus de liberatio
ne á multitudine & ma
gnitudine tribulationū
Christi uel fideliū: ac cō
solatione & exaltatione
eorum

Psalmus. X X X.

1 IN te domine
speraui nō cō-
fundar inęter-
num: in iusti-
tia tua † libera me.

†erue me ꝛ eripe me.

❡ Auctor: psalmi ꝓpheta dauid:
ꝛ Titulus hic est. In finem ꝑ extasi
ps Dauid. Iste enim ps. dirigens
nos in finē .i. christū: est dauid qui
hic loquiť in psona xp̄i vel ecclie ꝛ
cuiuslibꝫ fidelis: habitus ꝑ extasi
i. agens de excessu mentis q̄ fit vel
pauore terrenorū: vel mēte rapta
ad supna ꝛ inferiorum oblita. Hic
aūt extasis marie accipitur pauor
ppl̄i dei de psecutiōe oīm gētiū: ꝛ
de defectu fidei p orbē pturbati.
Hic eīn hūliatio xp̄i ꝛ sctōꝝ mar
tyrū describiť q̄ exaltationē ꝛ de-
dicationē domus dei (q̄ supra di-
ctū est) mereť: q: christus mētis ex
cessu altitudinē diuini cōsilij sup
salutē generis hūani ceteris alti⁹
intelligens volebat prius hūiliari
postmodū exaltari vt admodū ei⁹
ceteri pri⁹ humiliētur postmodꝫ
exaltandi. ❡ Materia: multitudo
et magnitudo tribulationū christi
ꝛ fideliū ac diuine pietatꝭ auxiliū.
❡ Intētio: īducere fideles vt ī tri
bulatiōe ꝯ mīa dei ꝯfidāt ꝛ nō de
se presumāt. ❡ Summa in generali:
propheta in isto psalmo in psonā
christi vel cuiuslibet fidelis tribu-
lati in tēptationibus demonis vel
maligni hois cōstituti postulat li
berari. ❡ Sunia in ipsū: incipit er
go in psona christi ad patrem. d.
[In te dn̄e pr̄] speraui sm q̄ hō
[nō cōfundar in eternū] .i. nunq̄
cōfundar dū mihi hn̄ti similitudi
nē carnis pcti insultať vt hoi cete
ris simili [i iustitia tua] mihi a te col
lata [libera me] innocētem de mor
te ne in ea remaneam. Et

2 Inclina ad me aurem
tuā: accelera ut † eruas
me.

†eripe me.

❡ [Inclina ad me aurem tuā] .s.
mīe .i. sublimitās tua humilitati
mee cōdescēdat: ꝛ [accelera] .i. festi
na [vt eruas me] a morte .i. fac me
cito resurgere: nō differas vsq; in
cōē resurrectionē ne decidat spes
credentium. qđ vt fit

3 Esto mihi in deum
protectorē & in domū
refugij: ut saluum me
facias.

❡ [Esto mihi in deū ꝓtectorē] ꝯ
iacula ꝛ īpedimēta inimici .i. esto
tāt⁹ ꝓtector ꝛ defensor q̄tū decet
esse deū [ꝛ in domū refugij] vt ī te
sim tut⁹ [vt saluū me facias] resu-
scitādo .i. esto mihi q̄si domus ad
quam refugiens saluus fiam: non
alium quero

4 † Quoniam fortitu-
do mea & refugiū meū
es tu: & propter nomē
tuum † deduces me &
enutries me.

†robur. †duces. †mihi eris.

❡ [Quoniam fortitudo mea] ad
tolerandas persecuti. [et refu
gium meū] ad eas ꝛ aliter ena-

dēdas [es tu] nō ali⁹ [ꝛ] iō [ꝑ nomē tuū] innotescendū ꝛ glorificādu [deduces me] ad oēs gētes [ꝛ enutries me] .i. aggregando mihi sanctos ꝛ membra adimplebis corpus meum nondum perfectum.

5 Educes me de † laqueo hoc quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

Imus sagula i. tiquā occulta uerunt.

¶ [Educes me de laqo hoc quē abscōderūt mihi] .i. liberabis me d morte quā mihi latēter q̄si nesciēti parasse se putauerūt vt frustrata sint coꝝ ꝯsilia [qm̄ tu es ꝓtector me⁹] quo ꝓtegēte null⁹ pōt laque⁹ vel aduersitas preualere: vnde iam in passione clamo

6 In manus tuas commēdo spiritum meum: redemisti me domine deus ueritatis.

Luce xxiij.

¶ [In manus tuas cōmēdo spm̄ meū] .i. inter man⁹ potētie ꝛ mie tue vt potētia ꝓtegat: mia eruat ꝛ redimat [redemisti me] a morte .i. liberasti me tāq̄ me redemisses [dn̄e deus veritatis] implens qḋ ꝓmittis. redēpta est aīa christi et alioꝝ ꝑ suā perfectā obedientiam. Pōt etiā ꝓdicta accipi in ꝑsona ecclesie/vel cuiuslibet fidelis ita dicētis. [in te] solo nō in me [dn̄e spera ..i] ꝛ fiduciā posui: ꝛ iō [non cōfundar in eternū] ꝛ finaliter lȝ forte ad tps. Iō dicit in eternū: qꝛ est cōfusio tpalis q̄ est salubris vt cōfundi de pctō ad pniam: hāc nō formidet xpianus: qꝛ si hāc nō habuerit habebit eternā [in iustitia tua] ꝛ nō mea q̄ nulla est [libera me] ab eterna cōfusiōe: qꝛ ad iustitiā tuā ptinēt sperātes in te liberare. [Inclina ad me aurem tuā] orationem meam attendendo/et humilem exaudiendo [accelera vt eruas me] a malis ne deficiam in tentationibus ꝛ tribulationibus. [Esto mihi in deuȝ ꝓtectorem] defendendo me ab inimicis ne me lędāt [ꝛ i domū refugij] suscipiendo me fugientem ad te a ꝑsequentibus ne me rapiāt: ita [vt saluum me facias] ꝛ liberē ꝛ hoc ꝛ in eternū. [Qm̄ fortitudo mea] q̄ inimicis resistā [ꝛ refugiū meū] in q̄ secur⁹ ꝑmaneā ꝛ qescā [es tu] nō ali⁹ [ꝛ ꝑ nomē tuū] glorificādū nō ꝑ meritū meū [deduces me] ꝑ viam mandatoꝝ tuoꝝ ne aberrē a te [enutries me] pabulo ṽbi tui ꝛ eucharistie sacramēto ne in via deficiā. [Educes me de laqo ħ quē absconderunt mihi] .i. de insidijs q̄s occulte tēdūt mihi diabolus ꝛ sui [qm̄ tu es ꝓtector me⁹] ꝛ nō pōt illaqueari q̄ talē hȝ protectorē. Et iō [In man⁹ tuas] .s. potentie et mie [cōmēdo spiritū meum] vt eo egrediente de corpe cito suscipias ipm: hoc exēplū accepit ecclesia a xpo: hoc ꝛ scti orant qn̄ exeunt de corpe: hāc vocē dȝ quilibet fidelis emittere [redemisti me dn̄e] morte ꝛ sāguine tuo sicut ꝓmisisti. [de⁹ veritatis] non fallēs in ꝓmissis. Et qꝛ es deus veritatis

7 Odisti obseruantes † uanitates superuacuè. †vanitatem.

¶ [Odisti] et reprobasti [obseruātes] ꝛ amantes [vanitates] mūdi ꝛ sperantes in falsa beatitudīe huius seculi scȝ in diuitijs: vel delitijs: vel in honore: vel in sublimitate: vel in amicis carnalibus que omnia vana sunt: qꝛ aut deserunt aut deseruntur: ꝛ sic terrenis inherentes vt celestium obliuiscātur ꝛ hoc [superuacue] .i. inaniter ꝛ sfructuōse. Non tm̄ vacue lȝ supuacue hec obseruantur: qꝛ nō tm̄ ipsa de

ſtruunt ſed etiã vita hominis pro
pter quam petuntur.

8 Ego autem in domi-
no ſperaui: exultabo &
† letabor in miſericor- † iocũ-
dia tua. dabor.

¶ [Ego aũt in domino] q̃ nõ ẽ va
nitas: ſꝫ veritas ⁊ vita [ſperaui] ⁊
confidentiã poſui: nõ in me vel in
vanitate: ⁊ idõ [exultabo] foris cor-
pore [⁊ letabor] intus ſpiritu nõ in
mea iuſtitia: ſꝫ [in mia tua] me li-
berãte ab anguſtia q̃ mihi vt in te
ſperarem donauit ⁊ me non fallit
Et merito exultabo ⁊ letabor.

9 † Quoniam reſpexi
† q̃r ſti humilitatem meam:
† ſal- † ſaluaſti de neceſſitati
uũ feci bus animam meam.
ſti.

¶ [Qm̃ reſpexiſti] oculo miſericor
die humilitatem meam] .i. miſer-
tus es mee fragilitatis ⁊ afflictio
nis ſcꝫ prouidendo mihi de reme-
dio ne a pſequẽtib⁹ ſuparer. reſpi
ciẽdo aũt humilitatem meam [ſal
ua de neceſſitatibus aiam meã].
i. de malis cõſuetudinibus et cor-
poralibus miſerijs q̃s in hac vita
patitur anima ex infirmitate car-
nis vt me non opprimerent.

10 Nec concluſiſti me
† ma- in † manibus inimici:
nus. ſtatuiſti in loco ſpacio
ſo pedes meos.

¶ [Nec concluſiſti me] .i. concludi
pmiſiſti [in manibus inimici] viſi-
bilis vel inuiſibilis vt mihi finali
ter dñaretur ⁊ non reſpirarẽ in li-
bertatẽ [ſtatuiſti] .i. firmiter collo-
caſti [in loco ſpacioſo] ſcꝫ charita-
tis [pedes meos] .i. affectiones
meas: me de anguſtijs timoris in
libertatẽ ⁊ viã latã charitatꝭ de-
ducẽdo. pdicta pñt dici ex perſona
chriſti ⁊ mẽbroꝝ. Sed qꝛ caro eſt
infirma ⁊ vrgent mala ſubdit ex
ipſorum membrorum perſona.

11 Miſerere mei domi-
ne quoniã tribulor: cõ-
turbatus eſt in ira ocu-
lus meus: anima mea &
uenter meus.

¶ [Miſerere mei dñe] ⁊ neceſſe ẽ
[qm̃ tribulor] põdere maloꝝ pñ-
tiũ ⁊ timore futuroꝝ imminẽtiũ:
adeo ꝙ [cõturbat⁹ eſt in ira] .i. pro
pter irã ⁊ furorẽ pſequẽtiũ. ſ. de-
mõis vel maligni hoĩs cõtra me ex
citata [ocul⁹ me⁹] interior. ſ. rõis
[aĩa mea] .i. affect⁹ ſenſualitatis
[⁊ vẽter me⁹] .i. naturalꝭ appetit⁹
carnis. Et hic ẽ tribulatio ⁊ met⁹.

12 Quoniam defecit in
dolore uita mea: & anni
mei in gemitibus.

¶ [Qm̃ defecit] .i. ad defectionem
appropiñquit [i dolore] .i. ex dolori-
bus ⁊ anguſtijs [vita mea] tpalis
[⁊ anni mei] .i. tpa q̃ h̃ diuti⁹ ago
ſunt [in gemitib⁹] nõ ĩ claris voci
bus pp tribulatiõis pond⁹. Totũ
eñi ſpatiũ pñtꝭ vite ſctis dolor ẽ ⁊
gemit⁹: ⁊ multas cãs doloris ⁊ ge
mit⁹ habet vita iſta mortalis. Et

13 † Infirmata eſt in † infir-
paupertate uirtus mea: mat⁹ ẽ
& oſſa mea conturbata in ege-
ſunt. ſtate vi
gor
meus.

¶ [Infirmata] .i. debilitata [eſt in
paupertate] .i. in conſideratiõe mee
paupratis ⁊ defectus bonoꝝ [vir
tus mea] .ſ. animi .i. vigor ⁊ cõfidẽ-
tia: ⁊ [oſſa mea cõturbata ſunt] .i.
firmitas ⁊ fortitudo corpis mei de

bilitata est: p h̄ ondit q̄ nec in aīa nec in corpe vlla pt eē hoīs ꝑsum ptio: q: hūana fragilitas nihil hōi hꝫ ex se. Deinde pōt eē vox xp̄i ꝛ fi delis.

14 Super oēs inimicos meos fact⁹ sum opprobriū uicinis meis † ual de: & timor notis meis.

† inimi um.

¶ [Super oēs inimicos meos] .i. plusq̄ inimici mei q̄ sunt oēs iniq [fact⁹ sū opprobriū vicinis meis valde] q̄ iā fidei mee ꝓximi ꝛ cre dere volētes deterriti sūt .i. maiori opprobrio habit⁹ sū q̄ illi q̄ ꝓ sce lerib⁹ suis errāt digni opprobrio ꝛ tormēto: eorūq; opprobriū supo [ꝛ timor notꝫ meis] ꝛ familiarib⁹ qb⁹ timorē icussi exēplo horribilis tribulationis mee ne malū eueni ret eis propter me

15 Qui uidebant me foras † fugerunt à me † obliuioni datus sum tā quam mor uus à corde.

† fugie bant. † oblit⁹ sum.

¶ [Qui videbāt me foras] patien tē nō intelligentes interiorē spem meā [fugerūt a me] ꝛ me reliqrūt ne ex mea societate pati haberent [obliuiōi dat⁹ sum] ab illis [tāq̄ mortuus] sim [a corde] ipoꝝ. q.d. excidi a corde ꝛ mēte seu recorda tione eoꝝ: sicut mortuus excidit a corde per obliuionem: cui⁹ memo ria cū corpe sepelit. vñ: ꝓuerbialr dr q̄ mortu⁹ non habet amicū. Et

Mor tu⁹ nō habet amicū

6 Factus sum tanquā uas perditum: quoniam audiui uituperationem multorum † commo rantium in circuitu.

† accō lētiū.

¶ [Fact⁹ sum] .i. reputat⁹ a me lis [tanq̄ vas perditum] et con fractum vel destructum quod nul li vtilitati vel vsui ē aptum .i. h̄ ie sus sum pulse ꝛ putabar abijciēd⁹ tāq̄ inutilis nullū dño faciēs lu crū vl' factū. h̄ aūt iō dico [qm̄ au diui] ꝛ tñ tacui [vituperationē mul toꝝ cōmorātiū in circuitu] ꝛ circū quaq; q̄ mihi miseriā meā obij ciūt i opprobriū ꝛ me vituperāt si cut canes mordēt canem ꝑcussuꝫ.

17 † In eo dū cōuenirēt simul aduersum me: ac cipere animā meā consi liati sunt.

† dū cō gregarentur ipsi.

¶ [In eo] .s. ꝯuētu [dū ꝯuenirēt sil aduersuꝫ me] oēs nō pauci vt me expugnarēt [accipe aiaꝫ meā] .i. fa cere vt eis ꝯsentiret [ꝯsiliati sunt] ꝛ cogitauerūt. q.d. in illo ꝯuētu ni hil aliō ꝯsiliati nisi vt aiaꝫ meā ꝑ derēt: h̄ v̄ba nos docēt ꝯtēptū mū di: ꝛ mortꝫ hūilitatē ꝛ patientiā: ꝛ vt i deo habeam⁹ spem nostrā. vn de ꝛ subditur.

18 Ego aūt in te speraui dñe: dixi de⁹ me⁹ es tu: ī manib⁹ tuis sortes meę.

¶ [Ego aūt] liter hec opprobria [in te speraui dñe] nō de me ꝑsūpsi vl' q̄cūq; hoīe. nihil salubri⁹ nihil se curi⁹ q̄ sperare i deo/ q: i h̄ nemo fallit: spes aūt i alijs sepe frustra tur: ꝛ [dixi dño] v̄bo oris ꝛ cordis [de⁹ me⁹] .i. saluator meus/ qi saluus uū me facies [es tu] [in ma nibus tuis] .i. in potestate ꝛ dispo sitione tua sunt [sortes mee] .i. gra ꝛ ele ctio mea electio vl' tēpora mea .i. deo. decursus vite mee. Et ideo.

Secu rus q̄ spe ro i deo.

19 † Eripe me de manu inimicorū meorum: & à persequentibus me.

† erue

❡ [Eripe me de manu] .i. de potestate [inimicorum meorum] visibiliū et inuisibiliū q̄ me odiūt [et a persequētib⁹ me] visibilr̄ et inuisibilr̄ q̄ mihi mala iferūt ne mihi praualeāt: et de meo interitu gaudeāt: q2 totū me in te cōieci. Maxime illi persecutiones et opprobriū christo et ecclesie inferūt: q̄ cū christiani sint bene viuere nolūt. inter quos q̄si gemēs ait

Nota.

20 Illustra faciem tuam super seruum tuum: saluum me fac in misericordia tua: domine non confundar quoniam inuocaui te.

❡ [Illustra faciē tuā sup seruum tuū] .i. manifestā fac beniuolētiā tuā sup me tua grā me cōsolādo et saluādo vt notū fiat mihi et alijs q̄ facies tua sup me intendat: et q̄ mihi sis placatus [saluū me fac in mīa tua] non in meis meritis vel iustitia [dñe nō cōfundar] et erubescam vnq̄ frustrata spe mea [qm̄ inuocaui te] nō aliū .i. intra me vocaui deuote orādo recte viuendo. Sed ex opposito potius

21 Erubescant impij & deducantur in infernū: muta † fiant labia dolosa.

†efficiant.

❡ [Erubescāt] et confundant [impij] scʒ infideles et falsi xpiani q̄ idola inuocāt et vanitates obseruāt: qd̄ tūc erit qn̄ a dño audiēt nescio vos et ite maledicti in ignē eternū. [et deducātur i infernū] itaq̄ ad locū sibi deputatū. et tūc [muta fiāt] a laude dei ab excusatiōe sui ab accusatiōe aliorum [labia dolosa] .s. maligna et falsuʒ fingētia q̄ hic garrula sunt dū iudiciū non timent

22 Que loquunt aduersus iustū iniquitatē: in superbia & † in abusione.

†cōtēptu.

❡ [Que] .s. labia [loqūt] nūc [iniq̄tatē aduersus iustū] .s. contra xpm̄ et suos. et hoc [in supbia] .s. cordis [et in abusione] .s. operis .i. peruerso vsu bn̄ficiorum dei nō vtētes de eis grati. pter vsuʒ eni q̄ solēt hoīes eē grati et bn̄ficijs ipi fecerūt. Quotidie mō clamāt et garriūt mali cōtra xpm̄ et suos: sʒ tūc efficient muti qn̄ sctōrum apparebit glia et eis immin ebūt tormēta. Quo contra de sctōrum felicitate admirans propheta vel q̄libet fidelis exclamat. d.

25 Quàm magna multitudo dulcedinis tuę domine: quam abscondisti timentibus te.

❡ [Quā magna] .i. valde magna ē [multitudo dulcedīs tue dñe] i tātā britudinē et gliā sctis tuis pparasti q̄ nec dici pt nec cogitari [quā abscōdisti] .i. occultasti nūc ad tps [timētib⁹ te] vt ardēti⁹ desiderēt: et ne accepta securitate a via iustitie excedāt vl [abscōdisti] .i. reseruasti in futura britudie [timētib⁹ te] vt secis illis reddas tpe opportuno: hāc autē dulcedinē icipit de⁹ dare fidelib⁹ i hac vita i spe: sʒ pficit i alia exhibēdo in specie. vñ subdit

24 Perfecisti † eis qui sperāt in te: in cōspectu filiorum hominum.

†sperātib⁹ in te.

❡ [Perfecisti] .i. pfectā fecisti: et pficies nō subtrahēs hāc britudinē q2 consummata spe retribues sperata in specie [eis] q̄ si hic sctō nō tm̄ timent sed et [sperant in te] et vsq̄ in finem expectāt [in conspectu filiorum hominum] id est qui ita

sperant vt in ↄspectu filiorū hoīs de sua spe ⁊ fide nō erubescāt: sed corā hoib⁹ ↄfitētur. opprobriaq̨ ⁊ afflictiones cōstanter sustinētes ⁊ nec ore nec factis christum negantes ostendunt se sperare in domino

Sperare i domino qui se ostēdunt.

25 Abscondes eos in abscondito †faciei tuæ: à conturbatiōe hominū.

†vult⁹ tui.

¶ [Abscōdes eos] ne videantur ab impijs [in abscōdito faciei tue] i in secreto notitie tue: ⁊ cōtēplationis diuine seu facialis visionis tue impijs abscondite. s. vt te videāt p speciē q̄ modo lates [a cōturbatiōe hoīm] dum mali turbabunt dānati: vel vt nulla humana malitia eos iā valeat cōturbare. In p̄nti etiam tribulati ⁊ opprobrijs hoim vexati mente intrātes ad vultū dei: ⁊ in amore ei⁹ quiescentes a perturbatione recreant̄. In futuro ergo abscondes ⁊ hic interim dū peregrinantur

29 Proteges eos in tabernaculo tuo: à cōtradictione linguarum.

¶ [Proteges eos] ne noceant̄ in tabernaculo tuo] scʒ in p̄nti eccl'ia in qua tibi militāt [a ↄtradictiōe] ⁊ strepitu [linguarum] malarum scʒ scismatuʒ ⁊ heresium q̄ ↄtradicent doctrine christiane ne tales ligue ↄtradicētes veritati valeāt eos sibi icorpare. Ideo ad tabernaculū dei tu curre: ecclesiā catholicā tene: a regula veritatis noli discedere. Deinde plenitudinē bn̄ficiorū in laudē ↄcludit: ⁊ pro tātis bn̄ficijs deū laudat. d.

27 Benedictus domin⁹ quoniā mirificauit misericordiā suam †mihi in ciuitate †munita.

†nō est

†circūstātie.

¶ [Bn̄dict⁹] sit [dn̄s] .i. laudatus [qm̄ mirificauit] .i. mirificā ⁊ mirabilē fecit ⁊ ostēdit [miam suā mihi] inter aduersitates ⁊ psecutiones acerrimas me ptegēdo [i ciuitate munita] scʒ in eccl'ia munimēto fidei solidata: ⁊ ↄtra oēm impugnationē aduersariorū vndiq̨ p fidē munita: q̄ d̄r ciuitas q̄ multi sub vna lege diuina ↄiungunt̄: et munita ppter virtutes multas ⁊ diuersa dona sancti spirit⁹ quib⁹ muniuntur.

28 Ego autem dixi in †excessu mentis meę: proiect⁹ sum à facie oculorum tuorum.

†terrā mea

¶ [Ego aūt] nihilomin⁹ tribulationes ⁊ miserias h̄ns [dixi in excessu] vel extasi [mētis mee] .i. in pauore meo qui pauor d̄r excessus q̄ a rōne excessit timēdo. Excessus em̄ mētis d̄r siue qn̄ hō ad cōtēplationē ⁊ reuelationē diuinorū rapit̄: siue qn̄ aliq̄s pre tristitia ⁊ pauore seipm excedit nec apud se remanet. [piect⁹ sum a facie oculorū tuorum] .i. derelict⁹ sum a te. Si em̄ me respiceres nō ita pati sineres. si in facie tua esseʒ non ita timerē. Et q̄ trepidans clamaui

Excessus mētis q̄d dicitur

29 Ideo exaudisti uocē orationis meę: dum clamarem ad te.

¶ [Iō exaudisti vocem orationis mee] tribulationē mitigādo: ⁊ cōsolationē maximā p tribulatione modica reddēdo: ⁊ h̄ fecisti idilate scʒ dū clamarē ad te] toto cordis affectu te iuocādo. Clamor ad deū non est voce sed corde. multi silentes labijs corde clamauerūt: multi ore strepentes corde auerso nihil impetrare potuerunt. Si er-

Clamor ad deū nō ē voce sʒ corde.

go clamas clama intus vbi audit deus:pro his ergo predictis

30 Diligite dominum omnes ſancti eius:quoniam ueritatem requiret dominus: & retribuet † abundanter facientibus ſuperbiam.

His q̄ abūdāter faciunt ſuperbiā.

❡ [Diligite dn̄m] auctorē tā̄ti bn̄ficij o vos [oēs ſancti eius] quorū̄ eſt diligere deum non mūdū̄:neq̃ ea que in mundo ſunt.q.d.in cantis ſpe poſiti ſeruite dn̄o in dilectione ita q̄ nō recedatis ab eius amore poſiti ī tribulatione [qm̄ veritatē requiret] in futuro [dn̄s] ve rat:diligētes ſe pro penis ꝛ laboribus remunerādo [ꝛ retribuet] .ſ. debitā penā [abundanter] nō modice. [facientib⁹ ſupbiā] .ſ.eū cōtēnentes ꝛ cōtra iuſſa ei⁹ facientes debite puniendo. Interim ergo

p̄o.xx vj.

31 Viriliter agite & conforteṭur cor ueſtrum: omnes qui ſperatis in domino.

❡ [Viriliter agite] in bonis inceptis proficiendo ꝛ pſeuerādo ne ſit ocioſa dilectio:ſed indeſinēter ꝛ ſine defectu bonū̄ operet [ꝛ] ſi grauia occurrāt: cōfortetur cor vr̄m] ſcʒ tribulatiōes ſufferendo aduerſarijs malis reſiſtē[n]do/ꝛ mortē nō timē[n]do.q.d.ſi i corpe eſt iſirmitas vl' laſſitudo.ſic i corde ad tolerāda mala mū̄di patiētie fortitudo.Vl' [Viriliter agite] in pſperitate q̄ diſſoluit. [ꝛ confortet cor vr̄m] in aduerſitate q̄ affligit oēs q̄ ſperatis i dn̄o [b]ravīū eterne remunerationis expectātes ab eo. Oratio.

Proſperitas diſſoluit.
Aduerſitas affligit

Iam mēſam mltitudinē dulcedinis tue pijſſime dn̄e ſupplici ter exoramus:vt dn̄s veritatē tuā requirimus tumorem execrabilē ſuperbie conteramus.Per do.

Pſalmus pœnitentialis,ubi propheta oſtendit hominem non meritis proprijs:ſed gratia dei poſſe ſaluari, ſi admiſſa non neglexerit confiteri. Pſalmus. XXXI.

1 Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates: & quorum tecta ſunt peccata. Ro. iiij.

❡ Auctor pſalmi propheta dauid. ❡ Titulus talis eſt: Intellectus dauid.i.penitētis q̄ꝛ hic d̄r q̄d intelligere debeas ſi vere penites ſcʒ vt te peccatorem eſſe intelligas:ꝛ non poſſe ſaluari aliquem niſi per peccatorū̄ remiſſionē quā p̄cedere oportet humilē confeſſionē:et ſi te peris facere bonū̄ nō tibi ſʒ grē dei deputandū̄. ❡ Materia: peccatorum recognitio ꝛ accuſatio. ❡ Intētio:monere hoīes ad confeſſionē et pn̄iam. ❡ Sn̄ia in gn̄ali ꝓpheta ī iſto pſalmo i pſona ꝯ penitētis primo grās agit deo de pcī dimiſſione:cōſequēter agit de pcī recognitione ac ꝯfeſſione/ac pn̄ia ſeu ſatiſfactione. Qꝛ enim ſupra narrauit de infelicitate ꝛ miſeria impiorū̄ ac de felicitate ꝛ gloria iuſtoꝝ:qꝛ vtrıq̃ retribuet dn̄s ſm̄ opa eoꝝ:ideo nūc monet vt petōres nos agnoſcam⁹ ꝛ pn̄iam agam⁹ q̄tenus felices ꝛ beati eſſe poſſimus. ❡ Sn̄ia in ſpeciali: Brām itaq̃ propheta cōmēdans initiū̄ boni per indulgentiam dei

Saluari nemo poteſt ſine peccatorū̄ remiſſione

sperant vt in conspectu filiorum hominum de sua spe et fide non erubescant: sed coram hominibus confitetur. opprobriaque et afflictiones constanter sustinentes et nec ore nec factis christum negantes ostendunt se sperare in domino

Sperare in domino qui se ostendunt.

25 Abscondes eos in abscondito †faciei tuæ: à conturbatione hominum.

†vultus tui.

[Abscondes eos] ne videantur ab impijs [in abscondito faciei tue] i. in secreto notitie tue: et contemplationis diuine seu facialis visionis tue impijs abscondite. s. vt te videant per speciem quem modo lates [a conturbatione hominum] dum mali turbabunt damnati: vel vt nulla humana malitia eos iam valeat conturbare. In presenti etiam tribulati et opprobrijs hominum vexati mente intrantes ad vultum dei: et in amore eius quiescentes a perturbatione recreantur. In futuro ergo abscondes et hic interim dum peregrinantur

29 Proteges eos in tabernaculo tuo: à contradictione linguarum.

[Proteges eos] ne noceantur [in tabernaculo tuo] scilicet in presenti ecclesia in qua tibi militant: [a contradictione] et strepitu [linguarum] malarum scilicet scismaticorum et hereticorum que contradicunt doctrine christiane ne tales ligue contradicentes veritati valeant eos sibi incorporare. Ideo ad tabernaculum dei tu curre: ecclesiam catholicam tene: a regula veritatis noli discedere. Deinde plenitudinem beneficiorum in laudem concludit: et pro tantis beneficijs deum laudat. d.

27 Benedictus domin' quoniam mirificauit misericordiam suam †mihi in ciuitate †munita.

†non est

†circumstantie.

[Benedictus sit [dominus] i. laudatus [quoniam mirificauit] i. mirificam et mirabilem fecit et ostendit [misericordiam suam mihi] inter aduersitates et persecutiones acerrimas me protegendo [i. ciuitate munita] scilicet in ecclesia munimento fidei solidata: et contra omnem impugnationem aduersariorum vndique per fidem munita: que dicitur ciuitas quia multi sub vna lege diuina coniunguntur: et munita propter virtutes multas et diuersa dona sancti spiritus quibus muniuntur.

28 Ego autem dixi in †excessu mentis meę: proiect' sum à facie oculorum tuorum.

†terrore mea

[Ego autem] nihilominus tribulationes et miserias habens [dixi in excessu] vel extasi [mentis mee] i. in pauore meo qui pauor dicitur excessus quia a ratione excessit timendo. Excessus enim mentis dicitur siue quando homo ad contemplationem et reuelationem diuinorum rapitur: siue quando aliquis pre tristitia et pauore seipsum excedit nec apud se remanet. [proiectus sum a facie oculorum tuorum] i. derelictus sum a te. Si enim me respiceres non ita pati sineres. si in facie tua essem non ita timerem. Et quia trepidans clamaui

Excessus mentis quid dicitur

29 Ideo exaudisti uocem orationis meę: dum clamarem ad te.

[Ideo exaudisti vocem orationis mee] tribulationem mitigando: et consolationem maximam pro tribulatione modica reddendo: et hoc fecisti idilare scilicet dum clamarem ad te [toto cordis affectu te inuocando. Clamor ad deum non est voce sed corde. multi silentes labijs corde clamauerunt: multi ore strepentes corde auerso nihil impetrare potuerunt. Si er

Clamor ad deum non est voce sed corde.

go clamas clama intus vbi audit deus: pro his ergo predictis

30 Diligite dominum omnes sancti eius: quoniam ueritatem requiret dominus: & retribuet † abundanter facientibus superbiam.

† his q abūdāter faciunt superbiā.

℄ [Diligite dñm] auctorē tāti bñficij o vos [oēs sancti eius] quorū est diligere deum non mūdū: neq; ea que in mundo sunt. q. d. in tanta spe positi seruite dño in dilectione ita ꝙ nō recedatis ab eius amore positi i tribulatione [qm̄ veritatē requiret] in futuro [dns] verax: diligētes se pro penis ꝛ laboribus remunerādo [ꝛ retribuet] .s. debitā penā [abundanter] nō modice, [faciētib⁹ supbiā] .s. eū cōtēnentes ꝛ cōtra iussa ei⁹ facientes debite puniendo. Interim ergo

p̄s. xxvj.

31 Viriliter agite & confortetur cor uestrum: omnes qui speratis in domino.

℄ [Viriliter agite] in bonis inceptis proficiendo ꝛ pseuerādo ne sit ociosa dilectio: sed indesinēter ꝛ sine defectu bonū operē [ꝛ] si grauia occurrāt [cōfortetur cor vr̄m] scz tribulatiōes sufferendo aduersarijs malis resistēdo/ ꝛ mortē nō timēdo. q. d. si i corpe est isirmitas vl' lassitudo. sic i corde ad tolerāda mala mūdi patiētie fortitudo. Vl' [Viriliter agite] in psperitate q̄ dissoluit. [ꝛ confortet cor vr̄m] in aduersitate q̄ affligit oēs q̄ sperātes i dño brauiū eterne remunerationis expectātes ab eo. Oratio.

Prospe ritas dissol uit. Aduer sitas affligit

Iam mēsa multitudinē dulcedinis tue pijssime dñe suppliciter exoramus: vt dnz veritatē tuā requirimus tumorem execrabilē superbie conteramus. Per do.

Psalmus pœnitentialis, ubi propheta ostendit hominem non meritis proprijs: sed gratia dei posse saluari, si admissa non neglexerit confiteri. Psalmus. XXXI.

1 Beati quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata.

Ro. iiij.

℄ Auctor psalmi propheta dauid. ℄ Titulus talis est: Intellectus dauid. i. penitētis qz hic dr̄ q̄d intelligere debeas si vere penites scz vt te peccatorem esse intelligas: ꝛ non posse saluari aliquem nisi per peccatorū remissionē quā p̄cedere oportet humilē confessionē: et si ceperis facere bonū nō tibi sz grē dei deputandū. ℄ Materia: peccatorum recognitio ꝛ accusatio. ℄ Intētio: monere hoīes ad confessionē et pniam. ℄ Snīa in gn̄ali ꝓpheta i isto psalmo i psona de penitētis primo grās agit deo de peti dimissione: cōsequēter agit de peti recognitione ac ꝯfessione / ac pnia seu satisfactione. Qz enim supra narrauit de infelicitate ꝛ miseria impiorū ac de felicitate ꝛ gloria iustoꝝ: qz vterq; retribuet dns sm opa eoꝝ: ideo nūc monet vt petōres nos agnoscam⁹ ꝛ pniam agam⁹ q̄tenus felices ꝛ beati esse possimus. ℄ Snia in speciali. Grām itaq; propheta cōmēdans initiū boni per indulgentiam dei

Saluari nemo potest sine peccatorū remissione

pstēdit esse.d.[Beati]scʒ sunt illi i spe & gra/sʒ beatificādi in re & gloria[quorum remisse sunt iniquitates]p lauacrū regenerationis scʒ p baptismū[& quoꝝ tecta]& coopta[sunt]p pñias & emēdationē[peccata]que post baptismū cōmiserūt ne in iudicio reuelentur. Uel[Beati quorū remisse sunt iniquitates]quātū ad culpā[& quoꝝ tecta]& abscondita[sunt peccata]scʒ ipsi deo quātū ad penā eternā:vt nō videat ea deus ad puniendū vlteri⁹. Uidere eñ dei peccata/est punire ea.

2 Beatus uir cui non imputauit dominus peccatum: nec est in † spiritu eius dolus.

† oro

[Beat⁹ vir]strēnuus & iō vn⁹ q: rar⁹[cui nō iputauit dñs petm̄]i.quē reū peccati nō iudicat: q: animi virtute fult⁹ se ab oī peccato criali custodiuit[ne est i spū ei⁹ dolus]dūʒ in hoc se non iustificat sʒ peccatorē ↄfitetur & seipsum accusat. Uel[Beat⁹ vir cui nō imputauit dñs peccatū]siue ad culpam siue ad penā q:[nec est in spiritu eius dolus]vere eñ penitet mēte & se accusat ore:et corde tenet qd ore fatet. Uel[Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates]per cordis cōtritionē[& quorū tecta sunt petā]per oris ↄfessionē[Beatus vir cui nō imputauit dñs petm̄]p opis satisfactionē[nec est in spū eius dol⁹]i.nihil dolose aut fraudulēter agit vel in conterendo/vel in confitendo/vel in satisfaciendo. Sed

3 Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea: † dum clamarem tota die.

† declamando me.

[Qm̄]olim[tacui]cōfessionem peccati:scelus meū abscōdēdo[inueterauerunt ossa mea:]id est consumpte sunt virtutes aīe mee qm̄ qui malus qd gessit nō aperit eas etiā quas hʒ virtutes pdit. vñ tota virtus mea & interior fortitudo defecit & mole vitiorū grauata in vetustate sua remāsit: q: ↄstēdo nō amaui nouitatē.[dum clamarem tota die]i.cōtinue petm̄ defendēdo aut de iustitia & meritis me iactādo vel ex anxietate et timore diuine vindicte et punitionis ad dominum orando. Et q: tacuit vindicantē dñi manū sensit.d.

4 Quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua: conuersus sum in ærumna mea dum † configitur spina.

† affigetur.

[Qm̄ die ac nocte]i.assidue[grauata est sup me man⁹ tua]i.ptās vindicte:vltrix supbie tribulationes mihi immittendo ad humiliandū me supbū. Quia cōfessione peccati noluit humiliari humiliatus est pōdere manus dei. Et ideo subdit[conuersus sum in erūna mea]i.in consideratione mee miserie:quia in assidua tribulatione flagellorum tuorū cognoui me miseꝛū[dū configitur spina]mihi scʒ aculeus & stimulus conscientie peccatricis:id est dū cōpuncta est conscientia. Stultus in culpa redditꝰ sapiēs i pena. Uñ protin⁹ ait.

5 Delictum meum † cognitum tibi feci: & iniustitiam meam non † abscondi.

† cognoui
† operui

[Delictum meum]scilicet qꝫ faciēda dimisi[cognitū tibi feci]per verā cōfessionē[et iniustitiā meā]scʒ qꝫ nō faciēda feci nō abscōdi]i.nō operui sʒ apui vt tuo ope

rires: detexi vt tu tegeres. Pecca-
tum quidem absconditur omnino
tacendo: in parte excusando: ver-
bis falsatis tegendo. Ut autem di-
Isidori dictum cit Isidorus. Seruo dei tantad e-
bet esse peccati recordatio vt eo q
gessit semper lachrymas confitea-
tur. Pia itaq domini dispensatio
ne factum est: vt quod pena pecca
ti extitit hoc ipsum virtutis occa-
sio fuerit. Unde et subiungit.

6 Dixi † confitebor ad uersum me † iniustitiam meam domino: & tu remisisti impietatem † peccati mei.

† pnunciabo. † iniusticias meas. † cordis

¶ [Dixi] enim prius in corde vbi deus videt. i. deliberaui apud me et firmiter proposui hoc. s. q ego [confitebor] simul corde et ore [aduersum me] s. non deo: no diabolo: non nature: no fato: no fortune: sed mihi ascribendo est in me referendo: meq ipm et no aliu accusando. [iniusticiam mea dno] i. ad honorem dni coram ei9 vicario [et tu remisisti] absq mora per gram tua [impietatem pcti mei] quatu ad culpa. Cu agim9 malu pctm qde est: cu aut id ipm deo abscondere volum9 ia no solu peccatu est: sz etia ipietas pcti. vn no solum ei deus qd male gessit: sed etiaz qd impie absconderat dimisit. Et vide q velox sit dei mia erga peccatorem: no dum confitetur vt audiat homo: sed confiteri promittit qd audit deus et votum pro confessione reputans dimittit. Magna pietas vt ad sola pmissionez dimiserit. verum cum pobatione iudicat. Postea tn si fieri pt facieda est ministris ecclesie confessio: alioquin non prodesset contritio: quia nisi confitetur ex sua inobedientia damnaretur.

7 Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in tempore oportuno.

¶ [Pro hac] scz remissione facienda vel [pro hac] ipietate remittenda [orabit ad te] o deus [ois sanct9] quia nullus est sine peccato etiam sctus [in tpe oportuno] i. in hac vita in qua licet puerti. Tepus oportunum est tpa meredi: scz tps gre quod est totum tempus presens quo semp est orandu. Inter tpa merendi est optimu et pcipuu tps sanitatis. Sed tps pdimus triplr. vel violentis et importunis negocijs: vel voluptuosis opib9: vel desidiosis negligentijs. p ista eripiut nob tpa. Et is fit no tps oportunum.

Tps oportunu. Tps pdimus tripliciter.

8 Uerutamen in diluuio aquaru multaru: ad eu no † approximabunt.

¶ [Uerutn] o illi q sunt [i diluuio aqu multaru] i. i cupiscetijs carnalib9 [ad eu] scz deu [no approximabut] saluadi scz sz elogabut. Ul' [Uerutamen] si sic fecerit orado [in diluuio] et inundatione [aquaru multarum] i. tentationu vehementium supuenietiu. i. licet abundauerint tentatioes tanq inundatioes aquaru multaru: ipe tn tentationes [ad eum] scilicet sanctum sic orantem [non approximabunt] vt eum superent et in peccatum recidiuare faciant: quia conuertet se ad dominum et orabit dicens. Quia peccata remisisti in hoc diluuio quod vndiq perstrepit.

9 Tu † es refugium meu a † tribulatione que circundedit me: exultatio mea † erue me a circundantibus me.

† mihi † pssura. † redime.

¶ [Tu] scelus [es refugiū meū] nō mea vis vel alius dñs [a tribulatione] huiꝰ seculi/vl' tētatiōe vitiorū: & diaboli [q̄ circūdedit me] & ipugnat in isto diluuio ex oī parte volēs me subuertere: quia a dextris sunt prospera: a sinistris aduersa: ante vana glia: retro delectabilis pctō℞ memoria: supra diabolus: infra carnis tyrannꝰ: extra mūdus: itra cogitationum tumultus & tu es [exltatio mea] q₂ de te & in te gaudeo: & si gemo adhuc in re gaudeo tñ i spe: & ideo [erue me] q₂ adhuc sū i malis [a circūdātibꝰ me] .s. & inimicis & vitū mihi isidātibus. Et respōdet dñs penitenti.

Prospa sūt a dextris aduersa a sinistris.

10 Intellectum tibi dabo & † instruam te in uia hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos.

† statuā

¶ [Intellectū tibi dabo] vt semp te cognoscas & semp ad deū in spe gaudeas [& instruā te] armis iustitie: scia: bonis moribus: & virtutibus ad prosequēdū bonū/& fugiēdum malū: ne aberres [in via hac] s₃ virtutū [q̄ gradieris] & ambulabis [firmabo sup te oculos meos] profectū tuū p viā virtutum misericorditer attēdendo: & te in eodē itinere ne q̄s tibi noceat & vsq₃ in finē pseueres diligēter custodiēdo. Accepto ergo intellectu cōuertit se penitens ad alios dicens: q₂ dñs mihi ita fecit: ergo o vos consortes mei quos inuito

11 Nolite † fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus.

† esse.

¶ [Nolite fieri sicut equꝰ & mulꝰ] sequentes sensitiuum & bestialem appetitū [quibus nō est intellectꝰ] & ratio ad hmōi appetitū refrenādū: equus supbos sigt: & lubricos carnis voluptatibus seruientes. Mulꝰ pigros & ifecūdos nullam aie fructū facientes: qui dū₃ solis terrenis inherent intellectum de celestibus nō hnt: vl' q₂ sine discretiōe equus sessorem & nullus onꝰ accipit: & ita neutri ē itellectꝰ: vel illi sessoris vl' huic oneris phibet homines a diabolo insideri et vitijs onerari. Deinde conuertit se penitēs ad deū dicēs ꝙ si nolunt acquiescere: o deus fac eis quod fecisti mihi: s₃

Equus supbos significat.

Mulꝰ pigros & ifecūdos significat.

12 In † camo & freno maxillas eorum cōstringe: qui non † approximant ad te.

† freno & chamo.

† ppinquant.

¶ [In chamo & freno] .i. i maiori & mīori tribulatiōe [maxillas eo℞] .i. ora iactātia & supba eo℞ q̄ se de suis viribꝰ & meritis iactāt & pctā tacēt [cōstrige] .i. coarcta & reprime [q̄ nō approximāt ad te] humiliando se: s₃ per supbiā elōgant a te .i. eos q̄ erecta ceruice sūt sicut equꝰ & mulus idomitꝰ: & nolūt tibi obedire penis & laboribꝰ afflige: ita ꝙ pena & vexatiōe dāte eis itellectū obediāt tibi ad nutū: sicut aialia donec viam teneant frena patiūtur & flagella. Nec mirū si adhibito talibus freno flagella etiam adhibentur. quia

13 Multa flagella peccatoris: sperantem autē in domino misericordia circundabit.

¶ [Multa] ēt cū freno sunt [flagella pctōris] q̄bus a deo flagellant: siue i pnti/siue i futuro idē₃ cessa a pctō. Post frenū adduntur flagella ad domandum hic: cū indomito

domito et d quicquid vaga dat licentia et in futuro multo flagello. [sperantes autem in domino] spe certa et debita et agentes de peccatis penitentiam [misericordia circumdabit] undique eum protegendo ne sit locus hosti. Quem primo circundat tribulatio postea circundat misericordia quia misericordiam dabit qui propter peccata nostra iuste tribulari nos voluit. Ideo admonendo subiungit: ergo.

4 Lætamini in domino & exultate iusti: & gloriamini omnes recti corde.

¶ [Letamini] interius corde [in domino] non in vobis: non in mundo [et exultate] exterius in corpore: non mundi amatores/non peccatores: sed [iusti] non meritis vestris: sed gratia dei iustificati [et gloriamini] etiam in tribulationibus: et gloria seu testimonio bone conscientie [omnes recti corde] habentes voluntatem conformem et subditam voluntati divine. Recti corde sunt quibus omnia iudicia dei placent: et se de peccatis suis accusant: deum sive in prosperis sive in adversis semper laudant: deo non resistunt: et cor suum secundum voluntatem dei dirigunt quem sue preponunt: ut et Christus docuit dicens. Non quod ego volo: sed quod tu.

Recti corde qui sunt.

Oratio.

Sancte domine qui remissis delictis beatitudinem te confessis attribuis: exaudi vota presentis familie: et confracto peccati aculeo: spirituali nos exultatione perfunde. Per dominum.

Exhortatio & inuitatio iustorum ad dei laudem propter ipsius summam fidelitatē potentiā: sapiētiā: & bonitatē. Psal. XXXII.

1 Exultate iusti in domino: rectos decet † collaudatio.

† laudatio.

¶ Auctor psalmi propheta david. ¶ Titulus hic est. In finem psalmus David. Iste enim psalmus dirigens nos in finem: scilicet in Christum convenit david prophete vel perfecte anime exhortanti ad laudem dei fideles ad semine omnia vid pertinentes. ¶ Materia: divine potentie/sapientie et bonitatis commendatio. ¶ Intentio: fideles ad laudem dei nostri invitare. ¶ Sententia in generali. propheta vel perfecta anima in isto psalmo potentiam et misericordiam dei commendat: agens de operibus creationis et recreationis ut timeatur potentia qua creat et ametur misericordia qua recreat. invitatque fideles ad dei laudem et preconium: et beatificat digne laudantes et colentes eum. Quia enim in precedenti psalmo breuiter psalmista concluserat. Letamini in domino et exultate iusti: vult nunc de hoc negocio principaliter agere/scilicet ad dei laudes invitare. Quibus autem modis et quibus de causis laudandus sit per totum corpus psalmi exponit. ¶ Sententia in speciali: ostendens ergo propheta qui laudare debeant: iustos ad laudem monet dicens. [Exultate] etiam in adversis o [iusti] ipsis enim non est gaudere dicit dominus. [in domino] non in vobis: non in seculo: et quia exultare in domino nisi laudando non possumus [rectos] unde [decet laudatio] i. laudare deum. Iusti sunt qui per fidem et bonam operationem domino serviunt. Recti sunt qui cor suum secundum voluntatem dei dirigunt: et in omnibus ac semper super deo gratias referunt: et si eos perturbat humana fragilitas divina consolatur equitas. Qui tales sunt ad exultandum in domino et laudandum eum

In ipsis non est gaudere.

Iusti qui sunt. Recti qui sunt

idonei sunt. Et subiungit quomo-
do sit laudandus.

2 Confitemini domi- †decachordo.
no in cythara: in psalte-
rio † decē chordarum †ei,
psallite † illi.

¶ [Confitemini dn̄o] ꝯfessiōe lau
dis [in cythara] seruiēdo ei in ope
rib⁹ misericordie. Cythara ei deor
sum aperturā habet / ⁊ ex inferio-
ri pte sonat: ⁊ sm̄ Hieronimū ha-
bet sex chordas: sed sm̄ Isidoꝝ se-
ptē. p quā possunt itelligi sex ope-
ra misericordie q̄ in euangelio po-
nuntur: vel septē addito eo quod
in Thobia de sepultura mortuorū
dicitur que maxime de inferiori-
bus ⁊ terrenis fiunt [in psalterio
decem chordarum psallite illi] ser-
uiendo ei in decem preceptis. Psal
terium enī de sursum habet aper-
turam ⁊ a superiori parte sonat: ⁊
habet decem chordas per q̄s signā
tur doctrina celestis que desursum
est ⁊ in decem preceptis breuiter
ostensa est.

3 Cantate ei canticum
nouum: bene † psallite †castate
ei in † uociferatione. †iubilatione.

¶ [Cantate ei] nō tantum lingua
sed vita [canticum nouum] scilicet
canticum gratie / ⁊ fidei / ac cha-
ritatis. Audeste exuite vos vetustatē
⁊ iduite nouitatē: q2 nō nisi ad no
uos p gratiā renouatos pertinet
hoc canticū ⁊ nouum testamētum
[bene psallite ei] bonis operibus
[in vociferatiōe] vt in auribus dei
sonet. Bene psallit qui bene viuit: Psallit bene q̄ bene viuit.
sed hic ipa bona vita nostra quan
dā i auribus dei debet habere spi
ritalem vociferationem / vt quic-
quid bene viuendo agimus toto
affectu ⁊ deuotione ad laudem dei
faciamus. Uel in iubilatione. .i. in
leticia ineffabili vt non possit ver
bis dici:

4 † Quia rectū est uer- †qui.
bum domini: & omnia
opera eius in fide.

¶ [Quia rectum est verbū domi-
ni] quia recte docet / recta iubet /
recta predicat / recta promittit /
ad dexteram nō declinat / neq3 ad
sinistrā: recto itinere ad supernam
patriam nos perducit: nec in ver-
bo tantum rectus deus est: s3 ⁊ in
operibus suis fidelis existit exhi-
bens hominibus quod promisit: vnde
sequitur [et omnia opera eius in
fide] id est in fidelitate sunt et fi-
delia ⁊ nihil verbo promittit quod
in opere non reddit. Uel [Quia re
ctum est verbum domini] id est pro
missio eius vera est in omnibus [et
omnia opera eius in fide] id est q̄
cunq3 iubet fieri omnia fundamē
tum habent fidem Ideo etiam est
laudandus; quia.

5 Diligit misericordiā
& iudicium: misericor-
dia domini plena est ter
ra.

¶ [Diligit misericordiam] quā nūc
erogat in via vocādo: peccata do-
nādo / iustificādo / ⁊ promittēdo [⁊
iudiciū] quo i futuro exiget erro-
gata ⁊ retribuet vnicuiq3 sm̄ me-
rita sua. Dilige et tu misericordiā
scilicet miserando vt misericordiā
ꝯsequaris. Ama iudiciū vias tuas
subtilr̄ discutiēdo: ⁊ peccā fletibus
ac penitētia puniendo: vt quem ti
mes iudicē inuenias misericordē.
Et vere misericordiam diligit:
quia [Misericordia domini plena
est terra] vbiq3 enim euangelium
predicatur: remissio peccatorum
prestatur: salus annūciatur. Et di-

cit terra: qr ibi abūdat hois miseria r supabūdat dei misericordia.

6 Verbo domini cœli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis uirtus eorum.

¶ [Verbo] eiū [dñi] .i. sapiētia dei pris [celi] .i. apostoli [firmati sūt] .i. plene instructi sunt cū eo côuersando r firmati ac solidati i fide/ verbo/ exēplo/ r dono [r] post [spiritu oris ei9] .i. filij qui est os patris [oīs virt9 eorū] in doctrina et miraculis cōsistēs roborata est: qr r doctrina eorū r miracula a spū sancto data sunt r firmata q hic filij eē dicunt: ne tm a pře pcedere crederet: r hos aplos p oēz terram misit r miiam suam id est remissionem peccatorum predicari precepit. Et ipse misericorditer est

7 Congregans sicut in † utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

† vtre.

¶ [Cōgregās sicut in vtre] vase de corio [aqs maris] .i. seculi tribulationes. qr sicut homo in vtre aqs stringit r qn vult spargit: sic dñs tribulatiōes ecclie. Seuiebat tūc mare .i. sclz fluctib9 psequētiū qd nō intra suos terminos manet inclusum. Sz q tūc seuiebant apte: nūc seuiūt occlte. pēsem9 igr mō nō deesse deo vñ pferat q nos emēdet. Jō sequit [ponēs in thesauris] .i. recōdēs in abscōditis r i secreto suo [abyssos] .i. reprobos r valde malos vt tēpore suo proferet vnde bonos erudiat. Jdeo

8 Timeat dominū omnis terra: ab † eo autē cōmoueantur † omnes inhabitantes orbem.

† ipso enim.

† vniuersa.

¶ [Timeat] et si de mīa gaudeat [dñm] nō aliū [oīs terra] .i. oīs hō vt desinat peccare: r si nō amore vel timore: hoc ideo dicit ne qs audiēs aquas clausas vana letitia supbiat r cōfirmās nos in timore dei subiūgit [ab eo autē] r manu mie eius [cōmoueātur] ad hūc timorē: r moueant ad eius impiū [oēs inhabitantes orbē] .i. vniuersam ecclīam ab eo inquā nō terroribus diaboli vl' hoim seu cuiusq creature: si hec seuiūt: deum time non ista. tota enim creatura sub illo est quem iuberis timere solū nō alterū pter illū. vnde r subdit

9 Quoniam ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt.

¶ [Qm ipse dixit] .i. voluit [r facta sunt] oīa .i. formata de informi materia [ipse mandauit] .i. verbo suo precepit [r creata sunt] informia de nihilo: r ita pōt in nihilū redigere. et premittit formationē creationi: quia dignior est formatio. Omnia fecit xbo. omnia creauit mādato. omnia sequunt eius imperium. cum iubet mouentur: cum iubet quiescūt: r malitia hominū cupiditatē nescēdi hře vz: potestatem si ille non dat non hz. Non est enim potestas nisi a deo vnde ipse solus est timendus. Jō adiungit.

Deus oīa fecit verbo.

10 Dominus dissipat cōsilia gentium reprobat autem cogitationes populorum & reprobat consilia principum.

¶ [Dn̄s dissipat] ne effectum habeāt [cōsilia] cōtra se & suos facta [gētiū] eorū destruendo idolatriā q̄ putabāt destruere ecclīā [reprobat aūt cogitationes ppl'oꝝ] .i. iudeorū q̄ nō ei⁹ s3 suū q̄rūt regnū: & si eiū mlta machinarētur vt tollerēt nomē xpianū de terra tn̄ creuit ecclīa [& reprobat cōsilia pncipū] id est demonioꝝ vel tyrānoꝝ hui⁹ seculi qui talib⁹ ppl'is q̄rūt dn̄ari. Non enim est sapientia: non est prudētia: nō est cōsilium cōtra dn̄m. Ideo non sunt timendi persecutores: sed deus qui habet potestatem super eos.

Consiliū nō est contra dnm.

11 Consilium † autem domini in æternum manet: cogitatiōes cordis eius in † generatiōe & generationem.

† vero.

† secula seculorum.

¶ [Cōsiliū aūt dn̄i] de nr̄a vocatiōe/ iustificatiōe/ & glorificatiōe [in eternū manet] q2 nullo dissolui† tpe; & cogitatiōes cordis [et sapientie] [ei⁹] [sunt] [in generatiōe & gn̄ationē] q2 non sunt mobiles & mutabiles s3 eterne & manentes. q.d. dispōnes ei⁹ q̄ ideo dicūtur cordis: q2 rōnabiliter ordinātur in oēm gn̄ationē extēdunt: q2 nō est q̄ voluntati ei⁹ possit resistere vel ordinationi eius contraire. Unde et subditur de eius consilio.

Uoluntati dei nemo ullus resistere pōt.

12 Beata gens cuius est dominus deus † ei⁹: populus quem eligit † in hereditatem sibi.

† eorū.

† dn̄s.

¶ [Bt̄a est] [gens cui⁹ dn̄s est de⁹ ei⁹] p verā fidē & debitū cultū .i. q̄ sibi dn̄m nō elegit nisi deū suū de quo viuit: quē colit: hoc est cōsiliū dei vt beata sit gens cui⁹ est dn̄s voluntate q̄ de⁹ est prītē: illā enim solā btificat q̄ ei obediuit: nec hoc est a se sed a deo vn̄ sequit†. & [populus] .s. btūs est [quē elegit] dn̄s electiōe predestinatiōis & p̄parauit [in hereditatē sibi] vt eā possidēdo regat & colat & nō sinat esse incultā & miserā .i. in possessionem ppetuā tā q̄ hereditariā: electi eīn sunt hereditas dei: & de⁹ hereditas ipsoꝝ. Et ostēdit q̄uo elegit .d.

Btificat solā deꝰ eū qui ei obediuit.

Electi sūt hereditas dei

13 De cælo respexit dominus: uidit omnes filios hominum.

¶ [De celo] tā q̄ de excelso habitaculo siue ō alto diuinitatis sue: siue de celsitudine mīe sue [respexit dominus] misericorditer: et inde vidit in imo positos & valde a se remotos [oēs filios hoim] ptinētes ad filiū hois vt oīb⁹ misereat: q2 nū q̄ respectus ei⁹ sine misericordia fuit: vidit inq̄ & misericorditer attendit. vidit q2 eorum miseratus est. Et bene dicit oēs q2 discretor personarum non fuit

14 De preparato habitaculo suo: respexit super omnes qui † habitant terram.

† inhabitāt.

¶ [De p̄parato habitaclo suo] .i. de diuinitatis sue secreto. Uel de habitaculo qd̄ sibi p̄parauit .i. de angelis. de apl'is. de p̄dicatorib⁹ veritatis ad p̄dicādū nobis missis doctrina & grā spūs scī p̄paratis ad vocationē alioꝝ quos misert⁹ est oim [respexit] qui prius se ab eis auerterat [sup oēs q̄ habitāt terrā] tā q̄ pegrini in pegrio loco vt p̄sit illis ad regēdū eos. Et ostēdit qd de illis fecit quia ipse est

15 Qui finxit singulatim corda eorum: qui

intelligit omnia opera eorum.

¶ [Qui finxit] .i. manu gratie formauit [singulatim] .i. singulariter [corda] et alias [eorum] singulis singula quedam dona dans: quia cordibus singulorum propria dona tribuit et conformauit et singulos donis gratuitis ornauit: et scit quomodo quisque eis vtatur vnde sequitur. [qui intelligit omnia opera eorum] .i. secretius et interius videt. Non enim solum videt opera que stant sed et intelligit et subtiliter attendit qualiter. qua volutate qua intentione et quo fine fiant. Nec solum spiritualia dona sunt a deo, sed etiam corporalia ab eo esse declarat ne quis ea sibi ascribat. quia

16 Non † saluatur rex † per multam uirtutē: & gigas non saluabitur in multitudine uirtutis suę.

† salu fit. † in multitudine virtutis: nec gigas saluus erit.

¶ [Non saluatur] corporali salute [rex] licet multitudine exercitus potentissimus [per multam virtutem] .i. potentiam suam: vt patuit in pharaone [et gigas] licet corpore fortissimus nō saluabitur in multitudine [virtutis] .i. fortitudinis [sue] vt patuit in golia: nisi cum hoc habeat dei auxilium et protectionem. Quis rege potentior: quis gigante fortior? Cum ergo isti in se suaque potentia et fortitudine confidentes non saluentur: nemo nisi dei misericordiam querat ad salutem. Et nō tantum in potentia vel viribus nō est salus, sed etiam

17 † Fallax equus ad salutem: in abundantia autem uirtutis suæ non † saluabitur.

† mendax. † erit saluus.

¶ [Fallax] est [equus ad salutem] sessorem suum velocitate saluare non valens [in abūdantia autem virtutis] et fortitudinis [sue] scilicet equi [nō saluabitur] sed ascensor in eo confidens sic humana: et mundana felicitas que subleuat hominem sicut equus suum sessorem: fallax est ad salutem quam videtur quidem promittere sed nō potest donare. Et quantumcunque sit magna felicitas etiam tamen fallax est quia in abundanti virtute bonorum: et diuitiarum nō saluatur possessor eius. q.d. nō speres in potentia temporali: nō in fortitudine corporali: nō in diuitijs et felicitate seculi que notatur per regem: gigantem: et equum. Mystice etiam [rex] qui carnem suam regit [nō saluatur per multam virtutem suam] si in ea confidit imputans sibi non deo [et gigas] qui est rege fortior: qui contra diabolum et suam concupiscentiam militat [non saluabitur in multitudine virtutis sue] si superbus contra deum se extollat [et equus] .i. superba opinio quam ascendit existimans se sua virtute saluandum [fallax est ad salutem]. Nam huius opinionis insessor [nō saluabitur in abundantia virtutis sue] .i. quantumcunque perfectus sit. vnde ergo est saluus.

18 Ecce oculi domini super metuentes eum: † & in eis qui sperāt super misericordia eius.

† sperantes super.

¶ [Ecce] .i. in manifesto habetur saluatio. quia [oculi domini] .i. misericordie ipsius respectus sunt [super metuentes eum] timore sancto qui eius amore timent peccare non super presumentes de se [et in eis qui sperant] non in viribus suis vel meritis sed [super misericordia eius] expectantes eam per spem firmam non in eis qui desperant. Timere dominum et sperare semper sunt coniuncta

Timor sine spe desperatio est.

Timor enim sine spe desperatio est. Spes sine timore: psumptio. Nō ergo de⁹ personā hominis accipit sed tm̄ metuentes se: ꝛ sperantes in se misericorditer respiciat. Ad hoc

19 Vt eruat à morte animas eorum: & alat eos in fame.

¶ [Et] tandem [eruat] a morte ꝛ dānatione ꝑpetua [aias eorū] dās eis vitam eternam [ꝛ] hic interim [alat] .i. nutriat [eos in fame] iustitie existētes. Hec sunt duo vota fidelis vt in iudicio eripiat a morte eterna: ꝛ hic spūalibus alatur vbi est bonorū indigētia. Tēp⁹ famis modo est: tēpus saturitatis post erit. Alit nos iterim pi⁹ dñs in hoc heremo sacramentis suis: doctrina sua: grā sua: ne deficiam⁹ in via. Jdō vt post perfecte saginet.

Fidelis duo vota.

20 Anima nostra † sustinet dominum: quoniam adiutor & protector noster est.

† patiens erit domino.

¶ [Aia nr̄a] mō interim q̄diu fames ꝛ pegrinatio est [sustinet dominū] .i. patiēs est i dño qcqd acciderit ei sustinēdo propter eū: et patiēter expectādo ei⁹ bn̄placitū vt alatur cibis incorruptibilib⁹: ꝛ poterit sustinere dñz [qm̄ ipse [adiutor] in pugna / ꝛ ad debellādum hostes [ꝛ protector nr̄ est] ab eis ꝛ ad defendēdū ab hostib⁹. Uel [adiutor] ad faciēdū bōa: ꝛ dū ad deū cōamur [ꝛ protector] ad cauēdū mala ꝛ dū hosti resistim⁹. Jdeo autē et hac spe est sustinendum.

21 Quia in † eo letabitur cor nostrū: & in nomine sancto eius sperabimus.

† ipso.

¶ [Qz in eo] nō in nobis vbi magna sine illo est iopia [letabit̄ ꝛ ac plene [cor nr̄m] ꝛ aia cū ꝑ opib⁹ ꝛ meritis pmia recipiem⁹ [ꝛ in nomine sancto ei⁹] .i. in re nois qd ē saluator qd nobis absentib⁹ per fidē misit non in meritis nr̄is [sperabim⁹] nos vēturos ad eū in futuro: et vt oia hec bōa ipleant: spera hic vt ibi leteris: esuri et siti hic vt ibi epuleris: ꝛ cōuertēs sermonē ad deum subdit orationem breuem et salubrem dicens. Et iō

22 Fiat misericordia tua dñe sup nos: † quemadmodū sperauimus in te.

† sicut.

¶ [Fiat mīa tua dñe sup nos] .i. p miam tuā ipleat in nobis scz vt in futuro in te letemur [quēadmodū] ꝛ sic hic [sperauim⁹ in te] .i. scz meritū spei quā in te habuimus. Spes eñ nō ɔfundit. q. d. Jta fiat ꝛ p hoc fiat qz sperauim⁹ nō i alio sz in te. Sicut ḡ i te sperauim⁹: sic supra nos tuā miaz sētiam⁹: ꝛ scz q̄ orauim⁹ nō scdm q̄ meruim⁹. Jstū vsum cogitare dz vnusqsq3 qn̄ legat vt fideliter dicat quēadmodum sperauim⁹ in te: ne alibi vagetur ꝛ vacet mente. Oro.

Parce dñe plebē tuā in fame: vbi tibi: ꝛ eripe aias nr̄as de morte peribit: te pleti misericordia tua aggregari iustorum gaudijs te impartiente mereamur. Per dominum.

Psalm⁹ ad dei laudē & timorē ac plura bona alia nos informās & alliciens: à malis quoq3 pluribus nos retrahens & deterrens.

Psal. XXXIII.

1 Benedicam dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo.

¶ Auctor psalmi propheta david. ¶ Titulus talis est. psalmus .s. iste attribuitur david .i. xpo qui hic loquitur: et in eo xpianus perhibens. in quo agens de hoc quod fecit cum mutavit vultum suum .i. vetus sacrificium quod dicitur vultus: quia indicat voluntatem dei in signo in novum quod manifeste eum ostendit: quam mutationem fecit in cena: et hoc coram Abimelech qui interpretatur pater meus regnum .i. coram iudeis qui regnum patris sui dei credebant: et deo dimisit eum scilicet abimelech .i. xpus iudeos: et abiit ad gentes. Ita et coram achis mutavit .i. coram ignaris discipulis qui dixerunt: durus est hic sermo. Achis enim quod est interpretatur quod vbi: quod ignorantia designatur. et achis dimisit eum deo et abiit .i. illi discipuli dimiserunt xpm et abierunt retro. In historia ponitur achis: sed esdras propter scientiam credendum nomen mutavit ne putaretur sola historia narrari. ¶ Materia: laudationis dei et timoris filialis affectio et fidelium ad hoc invitatio.

Sacrificium per quod dicitur vultus.

Achis quod interpretatur

Sicut supra ita et hic iterum ad dei laudem invitat/aliis tamen ex causis. ¶ Intentio: monere fideles vt deum laudent: et timeant bonorum et malorum finem: et retributionem attendant. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo loquitur in persona xpi vel xpiani seu etiam viri religiosi ammonentis alios vt in dei laude et timore perseuerent: et vt a delictis abstineant iustosque dicit saluandos impios vero perituros. ¶ Sententia in speciali laude itaque incipiens ait christus et in eo christianus [Benedicam]: id est laudabo [dominum] corde/ore/et opere: et hoc [in omni tempore] tam prosperitatis quam adversitatis. Pro vtraque enim fortuna deum laudare debemus: sicut Job qui dicebat. Dominus dedit dominus abstulit: sit nomen domini benedictum. et [semper] id est assidue [laus eius] erit [in ore meo] vt alios instruam ad laudandum meo exemplo: et similiter in corde vt intenta mente deum laudem. Omnia enim que dicit que cogitat sine culpa sunt et ad laudem dei. et ita laus dei semper est in ore: non quod continue laudet: sed quod in eo non est nisi laus: id est non prorumpit in vituperium.

Job. j. d.

2 In domino laudabitur anima mea: audiant mansueti & letentur.

¶ [In domino] a quo virtutem et potentiam sumpsit non in me [laudabitur anima mea] de bono suo: id est si in me sit aliquid laudabile ad ipsum refero a quo habeo: non mihi attribuo et propriam laudem non quero [audiant mansueti]: id est mittes et benigni laudem domini. Qui enim in domino nolunt laudari: vel qui laudant in prosperis et blasphemant in adversis non sunt mansueti: sed superbi [et letentur] quia res iocunda est aic mansuete et humili. Et ideo ad eos convertendo sermonem hortatur ad dei laudem dicens. Et o vos mansueti

Mansuetus dicitur qui deum laudat in prosperis et adversis

3 Magnificate dominum mecum: & exaltemus nomen eius in idipsum.

¶ [Magnificate dominum] .i. predicate eum magnum/mirabilem/et ineffabilem quod est magnum cordis mei desiderium [mecum] quasi dicat quod ego facio/sic et vos facite [et exaltate nomen eius]

s. p oēs gentes q̄buscū𝔮3 possum⁹ altum & eternum ppalem⁹ [in id ipm].i. pariter oēs in vnū in vnitatē in concordia: vt sit nobis cor vnum & aīa vna. Quilibet fidelis d3 ad deū laudādū & amādū secū alios trahere & inuitare. Ut aūt inuitatos ad hoc trahat dicat q̄ bōa sibi inde euenerunt subdens

4 † Exquisiui dominū & exaudiuit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

† inq̄sivi.

Ⅽ [Exq̄siui].i. ex toto corde: ex tot] viribus & intus mūda ɔscia q̄sui: nō aurum nō aliud: sed [dn̄m] orōnib⁹ sedulis ipm implorando [et exaudiuit me] bona q̄ ab eo postulaui: & vt eū inuenirē mihi cōcedēdo [& ex oībus tribulationibus] et [angustijs [meis] tā corporalib⁹ q̄ spūalibus [eripuit me] manifeste vl' occulte misericorditer liberādo. Est eni ereptio manifesta: sicut danielis & trium puerorū: occulta sicut martyrū in tormētis triūphantiū. Deinde hortat aliios qd ipse pbauit dicēs. Uos ergo exēplo mei

Ereptio manifesta q̄ dicit

5 Accedite ad eum & illuminamini: & † facies uestrę non confundentur.

† vulte⁹ vr̄i nō erubescent.

Ⅽ [Accedite] ppius corde & opere de tenebris erroris ɔ̄stini & conuersatiōis mūdane [ad eū] sc3 deū lumen aīe verum [& illuminamini] spūaliter lumine grē: & post lumē [facies vr̄e].i. mētes [nō cōfundētur].i. non frustrabuntur nunc in precū exauditione: vel in futuro in mercede. Ad deū accedim⁹ bonis studijs & spūalibus exercitijs legēdo/meditādo/orand: amādo. Illuminamur autem per intellectū: per gratiam: p doctrinam: p vitā. Illuminati aūt nō cōfunduntur. i. nō erubescūt de pctis sicut mali vel de opprobrijs & contumelijs sibi illatis: sicut supbi. & ad hoc adducit exēplum de se in tertia persona dicens: quia

Accedim⁹ ad deū bo

nis sta dyarē.

6 Iste † pauper clamauit & dominus exaudiuit eum: & de omnibus tribulatiōib⁹ eius † saluauit eum.

† sops.

† saluū fecit.

Ⅽ [Iste paup].i. spūalis et volūtari⁹ pauper p deū sicz ego [clamauit] ad dn̄m & dn̄s exaudiuit eū] hūiliter clamātē: sed quō exaudiuit subiūgit dicens [& de oib⁹ tribulatiōib⁹] & angustijs [ei⁹ saluauit eū].q.d. sic faciet & vobis si ad eū accedat]. Hic ostēdit quō exaudiaris. s. si fueris paup spū vt de nullo qd habes p̄sumas: & te indigentē intelligas. & ad deū accedas. Sed quō saluos facit ab oībus tribulationibus: Ecce

7 Immittet angelus domini in circuitu timentium eum: & † eripiet eos.

† eruet.

Ⅽ [Immittet] se [angel⁹ domini] scilicet christus qui ē angelus magni consilij: vel alius angelus de celo. Uel [immittet].i. immissiōes faciet [in circuitu] et gyro: pure [timentium eum] scilicet dominum vt circuntegat timētes se vndiq3. & ex oī pte custodiēs & defēdēs eos vt in nulla parte irrūpere valeat inimicus: aut ei pateat via ad nocendum eis [et eripiet eos] de oī angustia & a tentationibus ac tribulationibus omnibus liberando. & non solum mihi credite accede .do ad eum: sed etiam vos ipi.

8 Gustate & uidete quoniam suauis est dominus: beatus uir qui sperat in † eo.

ferum.

¶ [Gustate] .i. experimēto pbate vł p spiritualē gustū aic: vł p sumptionē scē eucharistie [&] [sic] [uidete] .i. itelligite [qm suauis ē dñs]. i. dulcissim⁹ cib⁹ palato cordis et iō [btūs] [est] [vir] iā in spe: & tandē erit in re [qui] [tali gustu ɔfortat⁹] [sperat in eo] [tñ]: q; eū iam h; in spe q̄ est oē bonū. Quo ɔtra: miser est qui sperat in se vel in alijs hoībus seu quibuscūq; reb⁹ trāsitorijs. Et ne post gustationem securi essent: protinus addit.

9 Timete dominum oēs sancti eius: † quoniam non est inopia timentibus eum.

†q; nihil deest

Deū timere qd est.

¶ [Timete dñm oēs sancti eius] [sem] per casum metuendo nō securitatem psumēdo. Deū timere est corā eo se humiliare: & metuendo cauere ne in his q̄ agim⁹: siue in cogitatiōe: siue in ṽbo: siue in opere illū offendam⁹. Qui hoc faciunt sancti sunt qui vero non faciunt iā nō scti sed supbi & vani sunt [qm nō ē inopia] tpalium necessariorū seu spūalium bonoꝝ [timētib⁹ eū] Qui eñ pascebat cōtemnentes se nō ī eseret timētes scē& hoc probat cum subiungit

10 Diuites eguerunt & esurierunt: inquirentes autem dominum nō minuentur omni bono:

¶ [Diuites] [sc]ili[cet] exterioribus dediti [eguerunt] .i. indiguerunt his q̄ hñt male & miserabilit vtendo [et] esurierūt] ea q̄ nō hñt concupiscendo. Vel [eguerūt] diuitijs grē & vtutum carētes [& esurierunt] defectū panis verbi & mētis inopiā sustinentes [inq̄rentes aūt] .i. toto corde & studio q̄rētes dñm in quo oīa reperiuntur non aliud extra ipm [nō minuētur] .i. sine diminutiōe replebunt [oī bono] q; abundant bōis spūalib⁹: tpalia vo q̄tūcunq; modica sufficiūt eis: imo cōputant p diuitijs Et ideo protinus nos admonet dicens:

11 Venite filij audite me: timorem domini docebo uos.

Mos pphetic9.

¶ [Venite] p desiderium discipline ad me appropinquādo. o [filij]. s. discentes: mos eñ pphetic⁹ est discipulos vocare filios [audite me] aurib⁹ cordis .i. diligenter attēdendo: discite a me: & filij obedite [timorem dñi] q̄ est initiū celestis sapientie & prim⁹ grad⁹ spūalis doctrine [docebo vos] q; nihil eo vtili⁹ doceri pōt in mūdo. Quisq̄s accedit ad dei huitiū h̄ dȝ esse pmū illi⁹ studiū vt discat q̄liter debeat timere deū. Et debetis discere timorē: q; ī h̄ ē vita. Vñ subdit

12 Quis est homo qui uult uitā † diligit dies uidere bonos?

te:

¶ [Quis est homo qui vult] in effectu non tantum verbo [vitā] scilicet verā & eternā non temporalē que cito transit et homines deserit: et qui [diligit videre dies bonos] in celesti beatitudine vbi cū sanctis iocundetur: quia nunq̄ in hoc seculo inueniuntur. Et pluraliter dicit hic dies propter interminabilitatem eorum. quandoq; tamen dicit singulariter: propter idētitatem gaudij: vt ibi. Melior:

est dies vna in atrijs tuis super milia: talis scz audiat & faciat qđ sequitur. Oēs q̄ppe vellēt vitam & dies bonos: sz nō sic querūt vt deberēt. Sz quicūq; h vult sic q̄rat

13 †Prohibe linguam tuam à malo: & labia tua ne loquātur dolū.

†contine.

¶ [Prohibe linguā tuā a malo] oīno. ne in apto loquatur malum. scilicet blasphemie/ cōtentionis/ detractionis / murmurationis et similiū [& prohibe] [labia tua ne loquātur dolū] .i. ne bona dolose loq̄ris vt bona vba ore pferas & malū mēdacij/ simulatiōis/ adulationis/ deceptiōis/ & hmōdi in corde abscōdas: q2 lingua est malus indomabile mēbrū in toto corpe: et in ea frequētius labimur. Merito linguā pusq̄ cetera mēbra cohibere & a pctō reprimere p̄cepit quaz magis in corpe preualere ad pctm̄ vidit. Deinde vniuersalr subiūgit

Lingua ē malū idomabile mēbrū in toto corpe.

14 † Diuerte à malo & fac bonum: † inquire pacem & † persequere eam.

†declina †q̄re. †seq̄re.

¶ [Diuerte] .i. declina [a malo] vitia relinquēdo vbi culpa vitat. Et quia hoc non sufficit addit [et fac bonū] virtutib⁹ insistendo vbi corona meret. & sic [inquire pacem] iternā/ fraternā & supnā [& psequere eā] .i. pseuerāter seq̄re & pseuerā ing̃redo. Malū relinq̄re ichoatiū est: bonū facere pficiētium. in his duobus p̄ceptis ɔsistit iusticia. Finis autē perfecte iusticie est ita intra se esse pacificū vt caro cōcordet cū aīo: & anim⁹ cū deo & pximo vt iā nulla possit aduersitate moueri ab hac quiete: Nec ex infirmitate diffidas: quia

Iusticia in duob⁹ p̄ceptis ɔsistit.

15 Oculi domini super iustos: & aures eius † in preces eorum.

†ad

¶ [Oculi domini] .i. respectus pietatis dei & intuitus diuine misericordie sunt [super iustos] .i. super eos q̄ iuste viuunt [& si ipsi petāt aliq̄d] [aures ei⁹] .i. clemētia & potentia sūt pate [i p̄ces eorū] exaudiēdas: videt opantes & laborātes: audit gementes & orantes. Sic q̄ viue vt oculis dn̄i valeas dignus apparere: sic ora vt preces tue ad aures eius pertingant. Et ne dicat malus secure faciā mala: quia de⁹ non attendit. Ideo subdit

16 Vultus autem domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum.

¶ [Vultus aūt dn̄i] scz ire & indignationis ac terrorū seueritatis vel cognitio dei ē [sup faciētes mala] ad puniēdū. Bonis q̄dē bland⁹ est & ppici⁹: malis vo terribilis & districtus [vt pdat de terra] scz viuētiū in qua nō habebunt locū [memoriam eorū] scz vt nec mētio nec intercessio fiat p eis inter bonos. Et sicut in memoria eterna erunt iusti: ita de memoria eterna tollentur mali. Et vere oculi domini sunt super iustos: et aures eius in preces eorum: quia

17 Clamauerunt iusti & dominus exaudiuit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum † liberauit eos.

†eruit.

¶ [Clamauerunt iusti] pro liberatione sua ad dominum deuote orādo [& domin⁹ exaudiuit eos] vt

corporali.vl' spūaliter liberádo ꝛ hoc est qđ subdit[ꝛ ex oibꝰ tribulationibꝰ eoꝝ liberauit eos] preségdo a malis spūalibus ꝛ aliqñ ēt corpalibꝰ:pfecte tñ eos liberat qñ de malis vite pñtis transferendo ad requiē pducit.Cōfirmati ergo tot scórū exéplis clamemꝰ hūiliter ꝛ deuote ad dñm vt piter exaudiamur ꝛ a tribulatiōibꝰ oibꝰ liberemur. Sequitur enim.

18 Iuxta est dominus † his q † tribulato sunt corde: & humiles spiritu † saluabit.

¶eis. ¶obter ruerūt cor. ¶sal uos faciet.

¶[Iuxta est dñs his q tribulato] i. ptrito[sunt corde]eos adiuuádo nō oibꝰ tribulatis corpe[ꝛ hūiles spiritu] .i.corde ꝛ veraciter non verbo vel habitu ꝛ ficte[saluabit] finaliter glorificádo.Pluribꝰ modis tribulāt corda scórū i bō scōꝝ. s.aut dolore pnie p pctis ppriis ꝛ alienis:aut ārcerate p incolatu pñtis vite:aut desiderio celestis patrie:aut timore future pene.Vñ autem cor conteritur inde hūilitas generatur:ꝛ ex humilitate salnationē ꝯsequimur:Proprium vero iustorū ē vt in hoc seculo tribulentur.vnde ꝛ subditur

Sctōrū corda multis modis tribulant.

19 Multe tribulationes iustorū: & de his omnibus † liberabit eos dominus.

Iustorū proprium est tribulatio. ¶erue et.

¶[Multe tribulationes]sunt nō oīū sꝫ[iustorū]qꝛ a diabolo ꝛ a malis hoibꝰ ꝛ a seipsis.Per multas enim tribulatiōes oportet transire ad regnū:ecōtra pauce sunt iniquorū Qui ergo tribulationē non patitur timere hꝫ:nō sic iustꝰ.Sed in his sequit ꝯsolatio cū ptinus addit[ꝛ de oibꝰ his liberabit eum

Tribulatione nō patiēs timeat

dñs potēs liberator:nunc vt non succūbāt:vel in futuro plene liberabit:quia post multas tribulationes venient adpacem perpetuā. iniusti autem post paucas aut nullas ad tribulationē sempiternā. Sed interim

20 Custodit dominus omnia ossa eorum: unū ex his non conteretur.

¶[Custodit dominus omnia ossa eorū].i.virtutes aīe in qbꝰ robur mentis:ꝛ q sunt ossa ꝛ firmamentū fideliū:qꝛ sicut caro ossibꝰ sic anima sustētatur virtutibꝰ quas dominꝰ custodit illesas in electis: ita q[vnum ex his nō ꝯteretur] quia sic sanctorum suas virtutes seruat:vt nulla earū in tentatiōe oīno deficiat:qꝛ nec patientia in tribulationibus vincitur:nec cetere virtutes a vitiis ꝯtrariis supantur:ꝛ si aliquādo frangitur in tentatione nō tñ ꝯterit.i.ex toto nō deperit qꝛ integra manet in intentiōe. Subiūgit autē de reprobis

21 Mors peccatorum pessima: & qui oderunt iustum delinquent.

¶[Mors peccatoꝝ]secundū animaꝫ est[pessima]qꝛ priuat in perpetuum visione beatifica:ꝛ rapit ad gehēnā ꝛ tormēta innumerabilia:ꝛqꝛ multa sunt genera peccatoꝝ:ꝛ nō eē peccatorē difficile est in hac vita:subdit quorum peccatorum mors sit pessima.dꝫ[ꝛ q oderunt iustū].s.iesum xpm qui iustificat impiū:qui est etiā propitiatio pro peccatis nostris [delinquēt]ꝛ peccabūt singlari delicto qui ergo hunc oderunt sibi non obediendo habent mortem pessimam:quia in peccatis suis moriūtur qui per eum deo non reconciliantur .Sed

22 Redimet dominus animas ſeruorū ſuorū: & nō delinquēt omnes
ſeam. qui ſperant in † eo.

¶ [Redimet dñs] pcio mortis ſue [aīas ſeruoꝝ ſuoꝝ] .i. ſibi obediētiū. oēs ei ſerui erāt pctī: fuſus eſt ſanguis xpi ⁊ tāto pcio a pctō ⁊ diabolo ſunt redēpti ⁊ ſaluati: ac ſerui dei facti/ ppter qḋ merito ſeruire debēt ei. redimit etiā q̄tidie dñs eos liberat a vitijs ⁊ tribulatiōnib⁹ aīe ⁊ corporis. [⁊ non delinquēt] .i. nō peccabūt ad mortē finaliter [oēs qui ſperant in eo] ſpe formata charitate q̄ pueniūt ex grā ⁊ merit[.] .i. p hoc mortale cauēt delictū qꝫ ſperāt in eo q̄ ⁊ in quo ē remiſſio oīm peccatorum. Orō.

Angeloꝝ ⁊ totius creature diſpoſitor deus emitte angelū tuū in circuitu nr̄o: cui⁹ ambitiōe muniti mereamur a morte peccatorum peſſima liberari. Per do.

Pſalmus de Chriſti & ſuorum membrorum perſecutione, & diuini auxilij imploratiōe: eorumq; liberatiōe & perſecutorum ſuorū deiectione.

Pſalmus. XXXIIII.

1 Iudica domine nocentes me: expugna ipugnātes me.

¶ Auctor pſalmi ppheta dauid. ¶ Titulus hic eſt. In finē ps. ipſi dauid. hoc eſt ps iſte dirigēs nos i finē .i. in eternitatē attribuit ipſi dauid vero .i. xpo manu forti qui vicit mūdum: mortē: ⁊ diabolū. q̄ hic loquit̄ nūc in pſona ſua: nūc in pſona mēbroꝝ. ¶ Materia: xpi ⁊ ſuoꝝ paſſio ⁊ liberatio: qꝛ enim ſupra dixit ꝙ redimet dñs ſuos pcio mortis ⁊ ſanguinis ſui: ideo nūc latius agit de paſſione Chriſti. ¶ Intentio monere ad tolerātiā aduerſarioꝝ exēplo paſſionis xpi ⁊ fideliū xpianoꝝ. ¶ Suia in generali: propheta in iſto pſalmo in pſona xpi ⁊ ſuoꝝ mēbroꝝ ſcꝫ fideliū xpianoꝝ petit in perſecutione ipugnātiū diuinū auxiliū: pdicit deiectionē hoſtiū: exprimit ſue liberationis gaudiū ⁊ narrat pſecutiōis piculū. ¶ Suia i ſpāli: incipiēs itaq; ab ofꝼne in perſona ſua ⁊ membrorum ait. [Iudica dñe nocētes me] voto .i. diſcerne eos ab alijs. [vl̄ iudica] .i. fac vindictā p me puniēdo eos ſm ordines iuſtitie tue: ⁊ reddēdo eis ſm merita ſua. [⁊ expugna] .i. vice [impugnātes me] actu ne ſemp i ſua fortitudine glorieī. Nocētes ⁊ impugnātes ſunt nr̄i viſibiles ⁊ inuiſibiles inimici q̄s petit diſcerni ⁊ dſtrui. ecce p nobis pugnat de⁹: q̄s ergo ꝯtra nos: dico expugna: ſed quomodo hoc ages.

2 Apprehende arma & ſcutum: & exurge in adiutorium mihi.

¶ [Apprehende] p me [arma] ad expugnādū. [⁊ ſcutū] ad ptegēdū .i. ita adiuua ⁊ muni nos vt inimicos pcutiam⁹: ⁊ ab eoꝝ iaculis ptegamur. Armis eñ hoſtes pcutit: ſcuto nos ptegit. In armis q̄ celeſtia adiutoria: in ſcuto diuinā ptectionē deſignat. [⁊ exurge i adiutoriū mihi] .i. innoteſce: appare: fieri te cē adiutor me⁹ ꝯ aduerſarios meos me ſublimādo: ⁊ illos deijciendo

3 Effunde frameam & cònclude aduersus eos qui persequuntur me: dic anime mee salus tua ego sum.

¶ [Effunde frameam] .i. multiplica vindictā [& cōclude] .i. fac cōclusionē [aduersus eos qui psequūtur me] sc3 visibiles & inuisibiles hostes vt effusus ire tue gladi9 sup eos decidat adit9q3 illis cōcludat ne ad nocendū mihi valeāt euagari [dic aie mee] p reuelationē internā in spū vel in ope: & reipsa p experientiā ita vt ego itelligā & oēs sciant [salus tua ego sum] p pfectam saluationē. s. in presenti: & in futuro in temporalibus & eternis vt preter te aliam salutem non requiram.

4 Confundantur & re- † frequirētes
uereantur: † querentes animam meam.

¶ [Confundantur] erubescentia pcti salubriter ad penitētiā: & erubescāt de facto suo: hec est bona cōfusio q2 adducit gloriā i futuro. [& reuereantur] .i. timeāt & reuerētiā deo exhibeāt timore penaꝝ & supplicij [q̄rentes aiā3 meā] .i. vitam meā ad pdēdū ad h cū illā querūt vt pdant nō vt imitentur. Multi salubriter cōfusi sunt: multi reueriti ac de malo in bonum deuota pietate mutati.

5 Auertantur retror- † qui co-
sum: & confundantur gitant
† cogitātes mihi mala.

¶ [Auertāt retrorsu3] sc3 me seqndo nō pcedēdo: imitādo nō pseqndo [& ɔfundāt] salubriter de pctis & erubescāt penitēdo [cogitantes mihi mala] iferre siue: & ea machināte ɔtra me. Hec pdicta vr orādo p ɔuertēdis deinde nō optādo s3 pphetizādo subiūgit de reprobis. Seqntes g iā nō cogitabūt mihi mala: sed desiderabūt bona: pertinaces autem & reprobi

6 Fiant tanquam pul-
uis ante faciem uenti: & † tribulans.
angelus domini † coar-
tans eos.

¶ [Fiāt tanq̄ puluis añ faciē vēti] .i. tentatiōi. Hoc est facile cedant omi tētatiōi & suggestiōi etiā minime vt sicut nec puluis vēto ita nec ipsi tētatiōi possint resistere [& angel9 dñi] sc3 spūs mal9 sit [coartās] .i. affligēs [eos] cū ipa suggestiōe ad casu3 ipellēdo: vel tales coartat qñ eos sub potestate sua redigit de quibus ad huc subdit

7 † Fiat uia illorū tene-
bre & lubricum: & an- † fiant
gelus domini perse- vie eorum
quens eos.

¶ [Fiat via illoꝝ tenebre] .i. obscura et tenebrosa p ignorātiā & cecitatē cordis vt nō videant q̄ ire debeāt & nociua vitare nō valeāt [& lubricū] .i. icōstās & ruinosa per fragilitatē & pcipitationē opis vt stare nō possint qn de pctō i pctm ruant: nec iā pñt retrorsu3 ɔuerti vñ sequit [& angel9 dñi] sc3 mal9 sit [psequēs eos] q ipellat eos ad lapsu3 vt de malo ad peius cadant Et hec ideo fiant eis.

8 Quoniam gratis ab- † muscipulam
sconderunt mihi † inte- corruptionis
ritum laquei sui, super- sue: vano.
uacue exprobrauerunt
animam meam.

¶ [Gratis] .i. sine causa et culpa mea. quia nihil mali feci nec eis nocui [absconderunt mihi interitum laquei sui] .i. occultos laqueos ad interitum meum parauerunt: et est hypallage [interitum laquei sui] .i. laqueum interitus. et hoc [sui] quia ille laqueus non tam meus quam eorum erat interitus [et superuacue] .i. inutiliter: et nullo meo merito [exprobrauerunt] .i. accusauerunt [animam meam] scilicet falsa mihi imponentes: et nihil probantes. Et ideo in penam.

†illis muscipula quam ignorant.

9 Veniat † illi laqueus quem ignorat: & captio quam † absconditapprehendat eum: & in laqueo cadat in ipso.

†occultauerunt: non preparauerunt ... in muscipula incidit in ipsa.

¶ [Ueniat illi] pro illorum [laqueus quem ignorat] .i. ipse suus laqueus teneat illos vt ide decipiatur ignorantes. vnde decipere conati sunt. vnde sequitur [et captio quam abscondit ad apprehendendum alterum [apprehendat eum] vt in eo quo alterum capere voluit ipse capiatur [et in laqueum cadat] non alium: sed [in ipsum] quem mihi tetendit ad capiendum. Omnis enim qui nocere alteri appetit prius sibi quam alteri nocet et si fieri potest vt malitia sua non noceat alteri: fieri autem non potest vt non noceat sibi. Ita ergo erit ipsis.

Anima autem mea

10 exultabit in domino: † & delectabitur super † salutari suo.

†nam ex salutari eius.

¶ [Anima autem mea exultabit in domino] tanquam in eo a quo audiuit salus tua: ego sum: non querens extrinsecus alias diuitias vel delitias seu aliud quod delectet sed ipsum solum sibi proponens in quo delectetur quo nil suauius nil melius est. Ipsum ergo et tu pete et in ipso habebis omnia [et delectabitur super salutari suo] .i. de saluatione sua quam fecit ei dominus non delectabitur in voluptatibus bonisque terrenis et transitoriis. Et insuper.

11 Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tibi?

¶ [Omnia ossa mea] .s. omnes iusti firmi corde: fortes nullis persecutionibus et temptationibus cedentes ad consentiendum malo qui ossa dicuntur in corpore domini seu ecclesie. Uel omnia ossa mea] .i. omnes vires anime mee: et omnis fortitudo mentis mee [dicent] te magnum laudando et tremendo [domine quis similis tibi [est]: scilicet in potestate et misericordia. q.d. nullus: quia ipse solus omnipotens et inestimabilis liberat hominem in eo sperantem de omni tribulatione vnde subdit quia tu es.

12 † Eripiens inopem de manu † fortiorum eius: egenum & pauperem a diripientibus eum.

†eruens †fortioris.

¶ [Eripiens inopem] sine viribus et ope humana [de manu et potestate [fortiorum eius] .i. eo. et grecus genitiuus pro ablatiuo. i. de manu diaboli et satellitum eius violenter eum detinentium: fortior enim erat diabolus ad tenendum eum: quia ipse eum vicit cui consensit [egenum] auxilio et adiutorio egentem: et pauperem spiritu. nihil de se presumentem [a diripientibus eum] .i. crudeliter lacerantibus .s. a diabolo et membris eius. Si de tuis viribus presumis cades ille ergo vnus querendus est qui et redemit et liberat. Sed

13 † Surgentes testes iniqui que ignorabam

†Insurgentes.

interrogabant me.

¶ [Surgentes] subdito et immoderate [testes iniqui] qui contra iniquitatem testabantur ea mala [que ignorabam] scilicet actu et committendo [interrogabant me] falsa et que non cogitaui mihi imponendo: et in malis que non feci accusando sed non conuincebant. q.d. de iniquitatibus interrogabant et conuincere volebant sed non poterant: quia ignorabam opere: et aliena erant a mea conscientia et per consequens etiam a scientia. Et cum fecissem eis bona: ipsi

14 Retribuebant mihi mala pro bonis: † sterilitatem animæ meæ.

† et

¶ [Retribuebant mihi mala pro bonis] tanquam ingratissimi quod est iniquorum detestabilis consuetudo reddere vero bona pro malis est christiana perfectio. retribuebant inquam [sterilitatem anime mee] i. contumelias: vulnera et mortem in quibus omnibus vtique sterilitas erat cum eo attulissem fecunditatem scilicet honores: medicinam et vitam. Vel retribuebant [sterilitatem anime mee] defectum omnium bonorum mihi imponentes et obycientes quasi essem sterilis sine fructu operum bonorum. Illi ita

Iniquorum detestabilis consuetudo.

15 Ego autem cum mihi molesti essent † induebar cilicio.

† induebam me.

¶ [Ego autem cum mihi molesti essent] verbis et factis .i. cum seuirent in me [induebar cilicio] id est abscondebar et latebam vim diuinitatem sub carne mortali que dicitur cilicium propter similitudinem carnis peccati: et quia potentem non exercui et me non demonstraui ideo incognitus eis fui: vel non me vindicabam: non defendebam: sed dedi locum ire. et per hoc apparebam hominibus tanquam essem peccator et reus. Cilicium enim fit de pilis caprarum que in lege offerebantur pro peccatis et etiam.

Cilicium vnde fit.

16 Humiliabam in ieiunio animam meam: & oratio mea in † sinu meo conuertetur.

† sinus meum.

¶ [Humiliabam] i. affligebam [in ieiunio animam meam] et vitam. Ieiunabat christus quia in crucifigentibus bona opera non ieiunabat. apostoli etiam fugerant sed vnum solum latronem in cruce commedit et sibi incorporauit: et etiam orabat pro illis. [et oratio mea in sinu meo] et secreto cordis a quo exierat [conuertetur] et redibit. i. et si eis non profuit mihi tamen proderit. ego enim non frustrabor mea mercede. Qui enim pro alio orat pro seipso laborat. Nullum maius aut melius negocium est in tribulatione quam recedere ab strepitu qui foris est: et in interiora secreta mentis ire: ibique orare dominum in temptatione vincamur: et vt illi qui nos persequuntur ad sanitatem iustitie conuertantur. Quantum autem eos diligebat pro quibus orabat ostendit cum subiungit.

Orans pro alio pro seipso laborat

17 † Quasi proximum & quasi fratrem nostrum † sic complacebam, † quasi lugens & contristatus † sic humiliabar.

† sicut † ita † tanquam † ita

¶ [Quasi proximum et quasi fratrem nostrum] per affectum pietatis habendo: et diligendo persequentes. Hic ponitur actiuus pro ablatiuo. i. quasi in vel de proximo et de fratre [lugens] in corpore [et contristatus] in anima de morte filii [sic humiliabar] sic complacebam mihi in eis et de eorum prosperitate gaudebam. Ecce gratia pro odio: benedictionem pro lesione: et cum nollent accedere

re ꝛ conuerti quasi pater se affligebar: ꝛ de eorū malitia ꝛ aduersitate dolebam. Exemplo ergo isto admonentur vt non solum quos toleramus amemus: sed ꝛ praua eorum opera cōtristati defleam⁹.

18 Et aduersum me lætati sunt & conuenerūt congregata sunt † super me flagella & † ignoraui.

† in signo, † ignorauerunt.

℄ [Et] ecōtra illi [aduersum me] qꝛ aduersando mihi [letati sunt] i. delectiōe et aduersitate mea: cum ego pie contristor ipsi impie letantur. [ꝛ conuenerunt] in vnum consiliū ꝛ eādē volūtatē cōtra me [cōgregata] i. multiplicata ꝛ coadunata [sunt sup me flagella] i. parabāt tormēta [ꝛ ignorabāt] ꝑm eoꝝ opinionē. Vl' [ignorabā] causā vñ meruissem ꝛ cur facerēt. nesciebā enim in me culpā quare sustinere debuissem ecce retributio mali ꝓ bono.

19 Dissipati sunt nec cōpuncti: tentauerunt me † subsannauerunt me subsannatione: † frenduerunt super me dentibus suis.

† et. † strideruūt in.

℄ [Dissipati sunt] ꝛ tabescētia resoluti visis miraculis ac ꝑm iterio rem hoiem sunt destructi: ꝛ a charitatis vinculo diuisi. [nec compūcti] [sunt de sua iniqtate ad penitētiā [tētauerūt me] multotiēs ꝛ mł'tis modis [subsannauerūt me subsannatiōe] vbis ꝛ factis multipliciter me deridēdo. Replicatio verbi insinuat ꝙ illa subsannatio ex studio ꝛ cū delibꝰatiōe vel copiose facta fuit. [Frēduerunt] bestiali ferocitate concutiētes dentes [super me dentibus] i. corrosionibus [suis] quasi fere seuiendo. Jdeo cōtra talia conuertit se ad dominū deprecando. d.

20 Domine quando respicies: restitue animā meam † à malignitate eorum: à leonibus unicam meam.

† ab astutijs.

℄ [Dñe qñ respiciens] hoc scꝫ malo iniqtatem ꝛ meā innocētiam [restitue aiam meā] vt a morte resurgā: vel vitā meā in pacē pristinā [a malignitate eorum] ne mihi fiat ꝑm malā coꝝ volūtatē. i. pone me in securitate ab eoꝝ ꝑsecutiōe [a leōib⁹] i. s. a ꝑsecutorib⁹ ad modum leonum fortibus ꝛ crudelib⁹ [vnicā meā] i. aīam meam vnice a peccō imunē: vł' vitā meā quā tāꝙ vnic⁹ ab impijs separatus duco. Et si hoc feceris

21 Confitebor tibi † in ecclesia magná: in populo graui laudabo te.

† dñe

℄ [Confitebor tibi in ecclesia magna] toto orbe diffusa [in pplo grani] i. maturo ꝛ modesto morib⁹ et vita quē vēt⁹ tētationis a te non diuellit [laudabo te] non ī his qui leues sunt ad peccādū. Jn oī qdē multitudie granoꝝ ꝛ paleārū ē cōfessio: qꝛ i bonis est ꝯfessio laudis in malis ꝯfessio peccōꝝ. vel ꝯfessio exterior scꝫ oris cōiter est tā in bonis ꝙ in malis: ꝯfessio interior. s. cordis est tantū in bonis. sed laus tm̄ in bonis in quib⁹ deus laudat non in malis in quibus semp blasphematur. Et quia laudabo te.

Cōfessio laudis ē i bonis.

Laudatur de⁹ i bonis tm̄ insultant.

22 Non † supergaudeāt mihi qui aduersantur

mihi

mihi iniquè: qui oderũt
me gratis & † annuunt oculis. († ānnuẽtes.)

℄ [Nō supgaudeāt mihi] nec letẽtur sup me supato. [q̄ aduersant mihi] me crudeliter persequendo [inique]. s. nō ex amore s; sex odio non studio corrigendi: sed volũtate nocẽdi. [qui] ẽt [oderũt me gratis] i. sine culpa mea & merito: cũ ego eis nihil nocuerim: sed ex sola malicia sua & inuidia. [&] tñ [annuũt] mihi [oculis] & motu capitis sicut hypocrite & simulati nutib⁹ simulãtes me diligere: & simulato vultu pnũciãtes qd̄ nō habẽt i corde. Uel [annuunt oculis] i. tacitis nutibus se admonent ad decipiẽdu; de quibus mox subditur.

23 Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: & † in iracũdia terre loquẽtes dolos cogitabant. († in sup irā dolose.)

℄ [Quā mihi q̄dẽ pacifice loq̄bāt] p̄tẽdẽtes mihi amiciciā: & ipi loq̄ntes sic pacifice [dolos cogitabant] ꝯ me decipe volẽdo. Et b̄ [i iracũdia terre] amittẽde & p terra: quia irati & iracũdo aīo loq̄bant: pl⁹ ne terrena & tpalia pderẽt q̄ ne spũalia & eterna amitterẽt. Mẽstos isti relinquũt heredes q: malti eoꝝ rep̄iũt miratores. vel [i iracũdia terre] i. exitialr ad modum terrenoꝝ q̄ aliḋ habẽt in ore & aliḋ i corde.

24 Et dilatauerũt † sup me os suũ: dixerũt euge euge uiderũt oculi nonostri. († in.)

℄ [Et] ipi q̄ p⁹ erãt ānuẽtes & dolos cogitãtes post apte [dilatauerũt os suũ sup me] libera & aperta voce mortẽ iclamãtes: vl i derisione cachinantes: & supbe sup me loquẽtes & palā blasphemãtes [dixerũt] mihi insultãdo & me deridẽdo [euge euge] i. bene bene actu; est nobis; gaudẽtes de mea afflictiōe [viderunt ocli nr̄i] de te malũ qḋ volebamus quod desiderabamus. Ita illi sed tu.

25 Vidisti domine ne sileas: domine ne discedas à me.

℄ [Uidisti] o [domine] & cognouisti meā innocẽtiam & illoꝝ nequitiā. & ideo [ne sileas] a flagello correctionis sed damnationis: ne taceas dissimulando & absq; debita punitione transeundo: qui non siles a precepto ne sileas a precepto ne sileas iudicio nec differas quē q̄ iudicare pro merito [domine ne discedas a me] i. ab adiutorio mi tuam defensionem & auxilium mihi subtrahendo. sed potius.

26 Exurge † & intende iudicio meo: deus meus & dominus meus in causam meam. († domine.)

℄ [Exurge] in adiutoriũ. i. in auxilium mihi: adiuuando me: qui dn̄s dissimulas videris dormire & tacere. [et intende iudicio] i. discerne me & illos: vel considera quale sit iudiciũ de me factum in quo iudicatus sum & tribulatus [de⁹ me⁹] qui me creasti. Sed q: & isti multa mala patiunt ne putaretur iudiciũ attendi debere ƀm penā addit [& dn̄s meus] q̄ me redemisti intẽde [in cām meā] p qua afflict⁹ su; & passus: pena eni similis est hominis & malis. Itaq; martyrem non facit pena tantum sed causa neutrum tamen per se martyrem facit: & ideo subdit (marty rē pena nō tantum facit syca.)

27 Iudica me secundùm iustitiam tuam domine deus meus: & non † supergaudeant mihi.

†insultent in me inimici mei.

¶ [Iudica me] quē illi iudicāt iniuste [ſm iustitiā tuā] dando iudicij sententiā non ſm penam sed ſm causam. Uel [ſʒ iustitiā tuam] id est ſm ꝙ ꝓ iustitia patiētes remuneras [dñe deus meus] qui iustus es: ⁊ ideo fac quod iustum est protegendo innocentes et puniendo malignantes. [⁊ non supgaudeant mihi] insultando persecutores mei habentes suū intētuʒ malignū me superate: sed magis defleāt ꝙ gaudeāt iplesse mala sua.

28 Non dicant in † cordibus suis euge euge anime nostre: nec dicāt † deuorabimus eum.

†corde suo. †absorbuim⁹.

¶ [Nō dicāt in cordib⁹ suis] exultantes ⁊ si in ore, [euge aie nr̄e] i. bene est nobis ⁊ satisfactū est voluntati nostre: quia fecim⁹ qđ voluimus. q.d. ostēde eis q₂ nihil fecerūt vt nō gaudeant [nec dicāt.] iactantes [deuorabimus eū] i. destruxim⁹ ⁊ oino deleuim⁹ crudeli morte me perdēdo. Uel [deuorauimus eū] mihi qđ sunt ꝑsuadēdo ⁊ me seductionib⁹ vt vnū corp⁹ efficeremur sibi incorporādo: de talibus ēt vt ꝯuertantur postulat cū subditur

29 Erubescant & reuereantur simul: qui gratulantur malis meis.

Erubescere pt̄ q nō bʒ reuerē-tiam.

¶ [Erubescāt] de pctis act⁹ suos propria estimatiōe dānantes: sed q₂ pōt erubescere q non bʒ reuerētiā ideo addit. [⁊ reuereant̄ sil' oēs] i. timeāt penas ⁊ ex timore cogantur ad reuerentiā q₂ reuerētia est timor dñi cū amore. q.d. oēs peniteant ⁊ deum honorēt [qui gratulant̄] i. gaudent ⁊ gratulādo consentiunt [malis meis] i. qui letantur de afflictiōe ⁊ tribulatiōe mea Hoc est nō solū qui faciūt sed etiā q consentiunt facientibus.

30 Induantur confusione & † reuerentia: qui maligna loquuntur † super me.

†verecūdia. †aduersum.

¶ [Induant̄] plene [confusione] i. pudore [⁊ reuerentia] timore. q.d. talibus circūdentur vndiq₃ sicut vestimentū circūdat hominem ex omni pte vt p penitentiā pterita mala tegant̄ [q maligna loquunt̄ sup me] dicētes de me falsa ex animi malitia. q.d. ⁊ illi sic peniteāt ⁊ deo reuerētiā exhibeāt: qui si nō facto vel verbo peccauerūt super me: pudorem habeant cōtra audaciam quā habuerūt furentes reuerentiam contra impudētiam falsitatis vt his illa curēt. Quo cōtra,

31 Exultent & lætētur qui uolunt iustitiam meam: & dicant semper magnificetur dominus qui uolunt pacem serui eius.

¶ [Exultent ⁊ letent̄] i. exterius ⁊ interius gaudio repleantur: quia exultatio ad corp⁹ simul ⁊ ad animam ptinet letitia tantū ad aim [qui volunt] ⁊ diligunt declinando a malo ⁊ faciēdo bonū [iustitiā meam] a te mihi datā: quia amor iustitie gñat gaudium spirituale [⁊ ne inde in se glorientur [dicāt semper magnificetur] ⁊ laudetur dñs a quo est iustitia nr̄a: qui ope

Exultatio ad corpus ⁊ animā ptinet.

rat in nobis ꝛ velle ꝛ operari pro bōa voluntate[q volūt]et diligūt]pacē serui ei⁹]ad deū ꝛ pximū. neqꝫ enī sufficit seruis dei velle iustitiam nisi studeant ꝛ velle pacē.

32 Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

¶ [Et lingua mea meditabit iustitiam tuā].i.meditatā iustitiam exprimet:q: sancti viri die ac nocte meditant in lege dñi:ꝛ q̄ meditantur loquūtur:iō lingua eorū dei iustitiā meditari dicitur:quia corde et ore eam confitentur. Hic
Ecclia. xxj.d. scriptū est:os sapiētiū i corde ipsorū[tota die].i.assidue scꝫ meditabit[laudem tuam].i. meditatam laudem exprimet. Uel potest intelligi de lingua cordis. Opera etiaꝫ bōa.vita bona linguam suam habent apud deum. Tota die deum laudat qui bene omnia agit.qui tota die bene viuit.nec desinit laudare qui non desinit bene agere. qui non desinit iustus esse.

Oratio.

Protector salusqꝫ anime nostre opi nos galea spei. scuto inexpugnabilis munimenti:vt a te in causis nostre necessitatis adiuti mereamur cuꝫ te diligentibus letitia ꝛ exaltatione perfundi. Per dominum.

Psalmus de malitia ac peruersitate & accusatiōe iniquorum: necnon de benignitate laude ac gloria & præmijs iustorum.

Psalmus. XXXV.

1 Dixit iniustus ut delinquat in semetipso: nō est timor dei ante oculos eius.

¶ Auctor psalmi pphetā dauid. ¶ Titul⁹ talis est. In finem seruo dñi ps dauid. Hec est ps ille tendens in finē scꝫ vt superbiam contemnet ꝛ hūilitatē cōmendet:attribuit dauid.i.fideli qui hic loquitur seruo dñi.i.humiliter obediēti ꝛ de deo recte sentienti:quia oīa bona deo:mala sibi tribuit. Uł ps ille tendens in finem attribuitur dauid.i.christo seruo domini.i.deo patri obedienti. ¶ Materia malitia ꝛ accusatio impiorum:benignitas dei ꝛ gloria iustorum. Supra enī orauit pro malis cōuertēdis:hic vero agit de malis obstinatis:describens impiū cum sua accusatione ꝛ iustum nō cū sua sed dei laude. ¶ Intentio nos a malo retrahere et admonere vt vitia nostra a nobis esse:bōa aūt a deo cognoscamus. Dei benignitatem amare:ꝛ gloriā btōrū ardēter appetere. Summa in generali:propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet pfecti loquitur de malitia ꝛ peruersitate iniquorū de misericordia ꝛ benignitate dei ac gloria:et premijs iustorū:ostendens deum neminem nisi iuste dānare:neminem nisi p miam a morte anime liberare. Sententia in speciali:de obstinatis ergo primo agit dicēs. [Dixit iniustus in semetipso].i.in seipso:ꝛ apud se proposuit:deliberauit ꝛ statuit:nihil cum impulit [vt].i.q[delinquat]libere ꝛ peccet.quia[nō est timor dei añ oculos eius]scilicet interiores:qui esset peccare nō deliberasset. Timor

Timor enim dei frenū est peccati. Ubi autē dei fre nō est timor ibi est dissolutio animū est mi: agit ergo hic cōtra peccantes peccati ex deliberatiōe et ppria volūtate ac neqtia spūali et interiori: et non ex infirmitate aut impulsu aliquo exteriori vel interiori sicut ad titillationē carnis vel ad excessum in cibo et potu quandoqz quis mouetur. Et vere non timet deum.

Inueniret iniqtatē suā et odisset.

2 Quoniā dolosè egit in conspectu eius: ut † inueniatur iniquitas eius ad odium.

[Quoniā dolose egit in conspectu] id est oculis et presentia [eius] scilicet dei: dum vult ei abscōdere peccatum suū: et dū estimās eum non curare vel latere et nō scire secur⁹ agit iniquitatē [vt] ita qz dolose egit [inueniatur iniquitas ei⁹ ad odiū] id est odiosa apd deū et oēs bonos. Uel [dolose egit] ne intelligere [vt inueniat] .i. cognoscat ab ipso [iniquitas eius ad odiū] ei si intelligeret. q.d. noluit studere legi dei vt per eā inueniret iniquitatē suā et odiret: quasi per ignorantiā excusari posset. Multi quippe si scripturis maxime vbi de petis agitur intenderēt multa peccata inuenirēt que modo eis etiā conscientias scrutantibus nō apparent. Deinde ostēdit iniquitatē p ptes et primo in locutione dicens.

3 Verba oris eius iniquitas & dolus: noluit intelligere ut bene ageret.

[Uerba oris ei⁹ sunt [iniqtas et dolus] id est iniqua et dolosa ad nocēdū et fallendū scz vel apte mala vel si bona cū dolo [noluit intelligere vt bene ageret] lz posset si bona voluntas accederet: et hec est summa iniqtas vñ pniciosus contra se ipm agēs nō est excusabilis et veniā nō hz: qz qd pōt intelligere nō vult. Imprudētie enī et ignorantie aliqñ datur venia: sed volūtati male semp pena. Cogitatio quoqz eius cū posset esse de bonis est de iniquis. vnde subiungit.

Ignorantie qñqz daf venia.

4 Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni uiæ non bonę: malitiam autem † non odiuit.

Tedio habuit

[Iniqtatē meditat⁹ est in cubili suo] .i. in corde frequēter et cum deliberatione: mala cogitādo vbi compūgi debuit. et in quo si mundū esset velut in cubili qesceret: si ergo extra est tumultus saltē in cubili et cōsciētia sit quies. qd si ibi nō est nec vsqz est. opera etiā eius sunt mala. vnde sequit [astitit] qsi cū studio et mora [omni vie nō bone] id est ad omē malum pronus fuit: et pseuerāter peccādo in malo se firmauit [malitiā aūt non odiuit] sed dilexit: in malis gaudēdo et delectando. Ecce summa mali ex amore iniquitatis delinquere. Qui enī nō pōt penit⁹ carere malitia dz saltē odisse qd de⁹ odit: vt mēte legi dei seruiat. Deinde puertit sermonem ad dominū: dicēs. o

5 Domine in cælo misericordia tua: & ueritas tua usque ad nubes.

[Domine in celo est [mia tua] ac si diceret: mala sunt ex homine sed bona sunt ex deo: vnde in supradictis iniquis sunt mala: sed [in celo] id est in bonis et sanctis qui a terrenis ad celestia suble-

uantur est[mīa tua].i.bōa q̄ sunt ex tua mia.sʒ quomō hec annunciata sit ostēdit.d.[veritas tua].i. cognitio veritatis tue venit[vsqʒ ad nubes]id est predicatores qui nubes dei sunt q: tonant minis: chorusicant miraculis:pluunt veritatis doctrinis.et per hos nubes venit ad alios homines.Qui autē sunt nubes sunt etiam montes vnde subdit.

Predicatores sūt nubes dei.

6 Iustitia tua sicut mō
†sicut. tes dei : iudiciā tua †
abyssus multa.

℄[Iustitia tua].s.facit hoies[sicut mōtes dei]nō seculi.Oēs em̄ iustificati ⁊ iustitiā dei imitantes quasi mōtes efficiūtur.q: virtutibus ⁊ bonis opib⁹ exaltant̄ et cō firmantur ques sol iustitie prius illustrat ⁊ inde lux ei⁹ad alios descēdit.Et ne aliquis q̄reret q̄re potius hos elegit ⁊ hos reprobauit addit[iustitia tua]q̄ horū miseretis ⁊ hos excecas sūt[abyssus multa].i.pfunda iscrutabilia ⁊ hoib⁹ abscondita.Et si misericordia faciat homines celos:ac veritas nubes:et iustitia montes tamen

7 Homines & iumēta
†saluos facies. † saluabis domine :
†sicut multiplicata ē mia tua. † quemadmodū mul
tiplicasti misericordiā
tuam deus.

℄[Hoies].s.rōne vtētes spūales ⁊ sapientes hoc est proficientes ⁊ non solum hos sed[⁊ iumenta]scilicet brutos carnales ⁊ simplices hoc est icipientes[saluabis domine]quia non est acceptio personarum apud te [quemadmodū multiplicasti misericordiā tuam de⁹]. Ab initio enim proflua fuit mia tua sed hoc tempore gr̄e tm̄ eam multiplicasti q̄ non solū pfectas sʒ ⁊ iperfectas saluasti.Un impfectum meū.i.iperfectionem meorū dicit christus viderunt oculi tui o pater:⁊ in libro tuo oēs scribētur perfecti ⁊ iperfecti.Item benedixit omnib⁹ pusillis cū maiorib⁹: vbi enim abundauit peccatum superabundauit ⁊ gr̄a.Iō sequitur.

ps.cxxxviij.

8 Filij autem hominū.
† in tegmine alarum †sub
tuarum sperabunt.

℄[Filij aūt hominū].i.generalr hoies ⁊ tota ecclesia vsqʒ in finem seculi[in tegmine alarū tuarū].i. in ptectione duoꝝ p̄ceptorū charitatis dei videlicet ⁊ pximi[sperabūt]protegi ⁊ ptecti bona eterna adipisci.Sub isto alis quisqʒ nō ptegitur vitiorū estib⁹exurit̄. Iste etiā ale sunt generaliter oēs virtutes quib⁹ filij hominū cōtra insidias demonū eriguntur fouentur et defenduntur.Uel[in tegmine alarū tuarum sperabunt].i.in ptectione noui ⁊ veteris testamēti sperabunt futura bona.Uel spērabunt in protectione gratie in presenti et glorie in futuro.

9 Inebriabunt̄ ab ubertate domus tuę:& torrente uoluptatis tuę potabis eos.

℄[Inebriabunt̄ ab vbertate].i.a piguedine spūssancti ⁊ gr̄a dei[domus tue]p̄sentis scʒ sancte ecclesie. Hac vbertate inebriabuntur qui ita spiritusancto ⁊ amore dei repleti sunt vt pter deum oim aliorū immemores flant[et torrente Ubertatis voluptatis tue potabis eos]Ipsa tanta vbertas etiā torrens voluptatis [illegible] dicitur:quia cum impetu venit ⁊ [illegible] cū delectatiōe potat̄ ⁊ [illegible]

talibus inebriat fluctis. Vel [Inebriabunt ab vbertate dom⁹ tue] future vbi totus satiatur appetitus et perit quodammodo mes humana ꝛ fit diuina. [et torrente voluptatis tue] .i. abundantia delectationis tue ꝛ delitiarum potabis ꝛ visione beatifica. Et poteris

10 Quoniã apud te est
fons uitæ: & in lumine
tuo uidebimus lumen.

℄ [Qm̃ apd̕ te ē] tu ipse es [fons vite] q: vita p essentiã et initium oim̃ bonoꝝ per que vitã largiaris eternã. [et in lumine tuo] scilicet christo illuminati ab eo qui est lumen de lumine ꝛ illuminat oẽm
Joh. j. hoiem venientem in hunc mũdũ. [videbimus lumen] totius trinitatis et notitiã eius habebimus nũc p fidem ꝛ in futuro p specieꝫ. Et q: ad hec nõ possumus pertingere nisi per diuinam gratiam. iõ subditur deprecãdo. q. d. Et vt hoc fiat fac o domine quod sequitur.

11 Pretẽde domine mi-
sericordiam tuam scien
tibus te: & iustitiam tuã
his q recto sunt corde.

℄ [Pretẽde] .i. demõstra ꝛ prepara [misericordiam tuam] .i. effectũ mie tue scꝫ prius donãdo remissionem petõꝝ [sciẽtib⁹] [et cognoscẽtibus [te] p fidẽ .i. recte credentib⁹ in te scꝫ ꝙ bona sunt a te mala a se: ꝛ deinde cũ iã coꝛ rectũ habere receperunt vt ea que de⁹ vult [ꝛ] ipsi velint [iustitiã tuã] scꝫ vite rectitudinẽ vt de peccatoribus iusti efficiantur: ꝛ bona operentur [his qui recto sunt corde] qui dirigunt se ad voluntatem dei et non eam curuant ad se: vt in omnibus scilicet prosperis et aduersis laudent deum sed iam caueant ne superbiant. vnde orandum est et dicendum. Et cũ hic bona mihi dederis

12 Nõ ueniat mihi pes
superbię: & man⁹ † pec	† peccatorum.
catoris non moueat
me.

℄ [Non veniat mihi pes supbie] .i. affect⁹ superbus qui est pes quo a deo receditur. ꝛ qui recte factis vt pereant insidiatur. [et manus peccatoris] .i. suggestio ꝛ impulsus diaboli vel opatio hois male suadẽtis [non moueat me] de bono in malum faciendo me recedere a te et a bono proposito. Fact⁹ enim superbus cito corrumpitur: et male suasus vel impulsus cito in peccatum labitur. Serua igiť quod intus est scilicet affectũ tuũ ꝛ non timebis foris vt te moueat manus peccatoris: quia si superb⁹ es cito moueberis. Hoc autem dicitur contra superbiam: quia.
Superbus cito corrũpitur.

13 Ibi ceciderũt omnes
qui operantur iniquita
tem: expulsi sunt nec
potuerunt stare.

℄ [Ibi] scꝫ in pede supbie [ceciderunt oẽs] quasi de alto in petrũ [q operanť] adhuc [iniquitatẽ] scilicet diabol⁹ ꝛ hõ qui mõ iniq sunt pius in superbia ceciderunt [expulsi sunt] alter de paradiso celesti: alter de terrestri. [nec potuerunt stare] in suo loco: vl' se erigere p se ad bene operandũ. Vel expulsi ab interiori suo paradiso stare nõ potuerũt in exteriori adam scilicet in terrestri: diabol⁹ vero in celesti. Summope ergo cauendum est ne affectus noster moueatur a summo bono ne labatur p superbiam. Inquãtũ quisqꝫ min⁹ amat deũ

intantũ labitur pes eius ad pec-
candũ. Et inquãtũ plus deũ amat
intantũ robustius stat et minus
peccare eum delectat. Oro.

C Larifica nos celesti miseri-
ricordia oipotẽs deus fõs
ꝛ origo luminis sempiter-
ni: vt vbertate dom⁹ tue repletio-
nem iniquitatem ꝛ dolum cum ꝑ
tacitate ferocis superbie renuam⁹
Per dominum.

Psalmus de morum correctione & infirmorum consolatione: ac de dispari bonorum & malorum statu & conditione in presenti & in futuro.

Psalmus. XXXVI.

1 NOli emulari in malignãtibus: neque † zelaueris facientes iniquitatem. † emulerio.

Auctor psalmi ꝓpheta dauid. Titul⁹. hic ẽ ps dd: qꝛ attribuit dd ꝓphete vl' cuilibꝫ iusto q̃ hic loquit monẽs operarios dñice vinee vt studeãt pond⁹ diei ꝛ estus sine murmuratiõe portare si volũt denariũ diurnũ hora nouissima recipe. Materia: stat⁹ ꝛ ꝯditio malorũ ꝛ bonorũ in pñti et in futuro: Intẽtio hortari ꝛ mõere ne qs pp impiorũ neqtiã vl' iniuriã moueat: sed cõtẽpta mũdana ꝓsperitate ꝛ malorũ societate: adhereat deo ꝛ scõs imitet. Sñia i gñali: ꝓpheta vl' qlibꝫ iustus q̃ hic loquit ꝟidẽs ipios ꝓspari: ꝛ iustos ab impijs conculcari: ꝛ ꝙ quidam simplices iusti inuident potentie eorum ꝛ vellent vlcisci iniurias illatas ab illis vel aliquando conformes fieri eis ponit in hoc psalmo contra hec saluberrimã doctrinam. Cũ ergo supra de malis ꝛ bonis tractauit nunc simplices de flore malorũ ꝛ l[illegible]ore bonorũ murmurãtes ꝯsolãs contra eorũ infirmitatẽ salubre ꝯtri iotũ apponit. Sñia in speciali: Dehortãs ergõ eccl'a ab emulatione malignãtiũ att. [Noli] o tu infirme q̃ hoc soles [emulari]: id est: inuidere ꝛ indignari [in malignantibus] .i. in consecratione malignãtium quia florẽt. Malignãtes dicti sunt q̃si malũ ignẽ alẽtes .i. ꝯcupiscẽtiã: scꝫ q̃ peccm̃ diligũt ꝛ i malo delectãt. Malignã tes vñ dicunt. [neqꝫ zelaueris] .i. non ames nec imiteris [faciẽtes iniqtatẽ] .i. iniq̃ cõgregãtes diuitias ꝛ ꝑmẽtes bonos. q. d. nulla te accẽdat ira vl' cupiditas vt male florẽtib⁹ in seculo inuideas vl' eos imiteris: sed esto equo animo nã breuis ẽ eorũ ꝛ felicitas ꝛ iniquitas. vñ sequitur.

2 Quoniã tãquã fenũ † uelociter arescẽt † queadmodum olera † herbarũ cito † decidẽt † festĩo † sicut † prati † cadẽt

[Quõ tãq̃ fenũ] qd̃ hodie floret ꝛ cras marcescet [velociter arescẽt] qꝛ ad tps florẽt ꝛ letãtur sed cito deficcant ꝛ in puluerẽ redigũtur. [ꝛ queadmodũ olera] .i. viriditas [herbarũ] vel prati [cito decidẽt] .i. deficient / ac florẽ ꝛ veritatẽ mũdane felicitatis amittẽt. Uel [queadmodũ olera herbarũ] que hyeme virẽt estate a ꝯnub⁹ corrodũtur. [cito decidẽt] .i. cadẽt: qꝛ mali q̃ hui⁹ sc'li hyeme virent in futuri iudicij estate ab inmortalibus p[illegible]mibus consumentur. Illi

ergo nō sperant i domino q: spes
illoꝝ mortalis ē ꝛ inanis. Tu vero

3 Spera in † domino † dn̄m
&fac bonitatē: & inha
bita terrā & pasceris in
diuitijs eius.

¶ [Spera in dn̄o nō in vanis pu
ta in diuitijs: in delitijs: in mundi
honore ꝛ flore: more illorum malis
gnorum [ꝛ fac bonum] .i. opus bo
num. Neqꝫ em̄ vtilis est spes sine
bono opere: sed nec bonum opus
est aliqd sine charitate. vnde mor
subdit [ꝛ inhabita terrā] dn̄i .i. ec
clesiam quam colit ꝛ rigat in vni
tate ecclesie catholice permanēdo
ꝛ concorditer viuendo: quia nō ꝓ
sunt bona extra ecclesiam facta [ꝛ
pasceris] vsqꝫ ad satietatem et
suauitatem [in diuitijs eius] terre
i. ecclesie que diuitie sunt ipse de⁹:
vel sacre scripture: ergo spreta mū
di iocunditate

Spes vtilis nō ē si ne bo no ope re.

Bōa ex tra ec clesiaꝫ facta nō pro sunt.

4 Delectare in domi † peti-tiones
no: & dabit tibi † peti
tiones cordis tui.

¶ [Delectare] i diuitijs tuis. s. [in
dn̄o] syncere ꝛ delectabiliter eū con
tēplādo amando ꝛ memorando [ꝛ
dabit tibi petitiōes cordis tui] .i.
rōnis nō carnis. Cor em̄ delectan
tis in dn̄o non petit qd caro vult/
sed qd vult spūs: nō petit nisi ipm
deum/ipsaꝫ lucē: ꝛ eternitā: ē hāc
ꝓmittit deus delectātibus in se:
q: qd oclus nō vidit: nec auris au
diuit: nec in cor hoīs ascēdit: hec ꝑ
parauit de⁹ diligentibus se. Et si
ꝓpter peccatorꝫ multitudinē du
bitas sperare vel delectari in dn̄o
audi salubre consilium.

.j. cor. ij.

5 Reuela † domino † ad dn̄m
uiam tuam & spera in
† eo: & ipse faciet. † eum;

¶ [Reuela dn̄o viā tuā] ꝑcā tua cō
fitēdo teipꝫ accusādo ꝛ corrigēdo. ꝛ
in orone deuota corā eo tuū deside
riū explicādo: ac directionē petēdo
[ꝛ spera in eo] non in alio [ꝛ ipse]
q pōt [faciet] qd petis vel deside
ras. Spē em̄ ꝓmittit petētib⁹: et
indulgentiam facit penitētiā agē
tibus: O q̄ salubria mandata nō
inuidere malis: nō diligere iniqui
tatē: in dn̄o sperare: in domino de
lectari: vias ꝛ opera nostra domi
no confiteri. Si hec facis ꝛ ipse
faciet te exaudiendo et subiungit
quid amplius faciet. s.

6 Et educet † quasi lu 6 † sicut
men iustitiam tuam & † sicut
iudicium tuum † tan † obsecra.
quam meridiem: subdi
tus esto dn̄o & † ora
eum.

¶ [Et educet] de tenebris huius
seculi [iustitiā tuā] .i. fidē tuā qua
iuste operaris: ꝛ ex qua viuis q̄ mo
do abscōdita ē ꝛ quasi sub modio
latet: q: nondum vides quod cre
dis [q̄si lumē] .i. ad lucē cū experis
videre qd credidisti. Tunc em̄ opa
tua i claritate erūt [ꝛ iudiciū tuū]
q̄ iudicas seq̄ christū et eligis qd
nō vides: qd iudiciū modo in ab
scondito est/et a malis irridetur
educet [tan q̄ meridiē] .i. clarū lu
mē ꝛ in pleno splēdore: q: cū xp̄s
apparuerit tūc ꝛ tu apparebis cū
ipso in gloria: et interim [subdit⁹
esto domino] ꝓceptis eius obedīē
do [et ora eum] non cessando: per
seueret bonum opus et oratio do
nec det quod promisit.

7 † Noli emulari in eo † ne sub emuleris.
qui prosperetur in uia

sua: & in homine facien
te † iniustitias.

†iniqui tatem.

¶ [Noli emulari] id ē inuidia mo
ueri siue indignari et cōmoueri [in
eo] id est in cōsideratione eius [qui
prosperatur] [& floret] [in via sua] [mala
let] [in factis suis nō in via dei in
qua tu es: puta [in hoīe faciēte in-
iustitias] id est i cōsideratiōe hoīs
male agētis] q̄si diceret. si videris p
sperari & florere ipsū nō te moueat
vanitas eius ad indignādū. Et sic
exponit hic: vn̄ solet nasci emula-
tio de qua ē supra dixit. Dico ne
emuleris: & si aliquo modo mot⁹
es: siue in animo siue in corpore
corrige illud: & hoc est qđ subdit.

8 Desine ab ira & dere
linque furorem: † noli
emulari ut maligneris.

†ne sub emuleris. vt maligne facias.

¶ [Desine ab ira] animi [& derelin
que furorem] corporis. Vel [desine
ab ira] ne subito irascaris visa pro
speritate malorum [et derelinque
furorem] ne diu perseueres: quia
inde irasci & idignari ē ꝯ deū mur
murare & ppe blasphemare. Ac si di
ceret: nec prosperitas prauorum:
nec iniquitas illorum moueat te
ad iracundiam vel inuidiam pre-
sertim [noli emulari] id ē indigna-
ri intantum [vt maligneris] id est
vt malitiam eius imiteris: et eo-
dem modo volūtarie efficiaris ma
lignus quasi imitando eum qui
maligne faciens floret ad temp⁹.

9 Quoniam qui † mali
gnantur exterminabun
tur: sustinentes autem
dominum ipsi † heredi
tabunt terram.

†Maligne agunt. †heredi tate possidebunt.

¶ [Quoniam qui malignantur]
id est qui mali sunt et si modo flo-
rent [exterminabunt] [in futuro: id
est extra terminos terre viuentiū
& superne hierusalem eiicientur si
cut scriptum est. Tollatur impius
ne videat gloriam dei [sustinentes
autem dominum] aduersa patien
ter ferendo: prospera despiciendo:
& beneplacitum domini qui non
fallit & omnia potest expectando
[ipsi hereditabunt] id est heredi-
tario iure possidebunt [terrā] viuē
tium: scilicet patriam celestem vbi
nullus moritur. Et ne infirmo lon
gum videatur sustinere protinus
adiungit quasi diceret. Jam diu
sustinuisti.

Esaie. xxvj.b.

10 Et adhuc pusillum
& non erit peccator &
queres locum eius &
non inuenies.

¶ [Et adhuc] restat [pusillum] tē-
poris. i. parum. ne ergo tedeat te
qui sustines: sed modice expectat.
[& non erit peccator] pro quo ge-
mis. i. nō apparebit subtractus
de medio: nec erit dominium eius
cito transeunt tempora: breue est
quod durare nō potest. [& queres
locum eius & non inuenies] id est
si quereres nō inuenires: quia nō
habebit tunc vsum quē modo ha-
bet quando vtitur eo deus ad pro
bandum iustum. Cum enim tran-
sierit tempus probationis nostre:
quando non erunt qui probentur
non erunt etiā per quos pbent.

Breue est qđ durare nō potest.

11 Mansueti autem † he
reditabunt terram: &
delectabuntur in multi
tudine pacis.

†heredi tate possidebunt.

¶ [Mansueti autem] et mites
qui domino non resistunt qui iu
gum eius patienter portant. qui
malos et aduersa mundi equanim-

miter tolerant [hereditabunt ter-
ram] viuentium scilicet illam san-
ctam hierusalē [et delectabuntur]
id est delectabiliter viuent et leta-
buntur [in multitudine pacis] ex
amotione omniū malorū inquie-
tantium: fruetur enim eterno deo
qui est omnium bonorum fons et
plenitudo: inde illa superna ciui-
tas hierusalem nominatur que vi-
sio pacis interpretatur. Et quia
quamdiu hic viuitur iusti iniusto-
rum insidias patiuntur subiun-
ctum est

Hierusalē visio pacis interpretatur.

12 Obseruabit peccator iustum: & stridebit super eum dentibus suis.

¶ [Obseruabit peccator iustum]
vt inuēto loco eū capiat et perdat.
Nō eñ cessant praui bonorum vi-
tam inquirere attēdentes si qua
ex parte valeant eis nocere [et stri-
debit sup eum dentibus suis] scz
detractiōis: quia quod opere exer-
cere non valet fera et bestiali corro-
sione vborū exercet. [Vel obserua-
bit] occultis insidijs vt eū alliciat
sibi et decipiat: et si hoc non potest
[stridebit sup eum dentibus suis]
scz crudelitatis quibus eum quē
nō pōt subuertere: quasi furēs belua
freniēdo et dentes colludendo cona-
tur occidere.

13 Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod ueniet dies eius.

¶ [Dñs aūt irridebit eū] i. irrisiōe
dignū iudicabit et irrisibilē ostēdet
quādo penis eternis cruciād⁹ tra-
det: hic etiā irridebit iefficaces ei⁹
insidias faciēdo: et malicie ei⁹ gla-
diū in seipm cōuertendo [qm pspi-
cit] i. procul aspicit quod ipse pec-
cator nō videt scz [q veniet dies
eius] quo retribuatur ei. i. dies de-
bite punitionis p suis malis. Sē-
per eñ vindicat in impiū aut si se
cōuertit: aut in futuro si se nō con-
uertit: sed si neqz blandicijs neqz
minis aget: pena aggreditur vn-
de sequitur.

14 Gladium † euaginauerunt peccatores: intenderunt arcum suum. † eduxerunt.

¶ [Gladium euaginauerunt pctō-
res] id est apertam et manifestā im-
pugnationem et persecutionem.
Gladium eñ euaginare est mali-
ciam prius in corde occultam etiā
ope exercere. Si vero nō sic pficit
insidiat dolis vnde subditur [intē-
derunt arcum suum] i. occultas in-
sidias et dolosam deceptionem. Ar-
cum eñ intēdit qui dolū parat vn-
de incautum feriat. His duobus
generib⁹ persecutionis impugnāt
mali bonos. Deide reddit singulis
singula. Intenderunt enim arcum
suum

Gladiū euaginare, qd est

15 Vt decipiant pauperem & inopem † ut trucident rectos corde. † et trucidant.

¶ [Vt decipiant pauperē] qui sibi
nō sufficit [et inopē] qui nec opem
ab alio habet: vel [pauperem] de
astutia sua nō cōfidērē [et inopem]
de virib⁹ suis nō psumētē: gladiū
vero euaginauerūt [vt trucidēt] i. oc-
cidāt et interimāt [rectos corde] vt
martyres fortes in fide. Nomine
pauperis et inopis designantur
simplices scientiam et virtutem
non habentes: per rectos corde in-
telligimus perfectos: Simplices
ergo moliuntur arcu occulte deci-
pe: perfectos vero student a pte per-
secutionis gladio trucidare. Sed

Corde recti perfecti intelligūtur.

16 † Gladius eorū in-
tret in corda ipsorum
& arcus eorum † con-
fringatur.

†framea †cōteratur.

¶ [Gladius eorū intret in corda ipsorū] vñ venerat vt noceāt sibi prius in mēte q̄ alijs in corpore. In corpore occidere voluerūt: in aīa moriūtur. Quicūq3 eñ alium ledere molit̄ primū seipm ppͥo iaculo percutit [⁊ arcus eorū cōfringūtur] .i. insidie eorū frustrantur ne iusto noceāt: dolusq3 ⁊ mala voluntas ad effectū non perueniat ne possint implere quod ceperāt. Et licet possint iustorum bona diripere ⁊ iustus spolietur per eos tamē

17 Melius est modicū
iusto: super diuitias pec
catorum multas.

¶ [Melius] ⁊ magis sufficiēs [ē iusto modicū] qd̄ habet [sup diuitias petōrū multas] .i. q̄ multe diuitie peccatorib9: melior est iusti paupertas q̄ peccatoris diuitie. Iste eñ paucis cōtentus est ⁊ abundat: ille autē plenus sitit ⁊ eget. Iste in paupertate aīā saluat: ille in diuitijs ⁊ corpus ⁊ animam pdit Alter ergo egit de malitia peccatorum ⁊ sustinentia bonorum: hic vero de diuitijs illorū ⁊ paupertate istorū. ⁊ vere meli9.

18 Quoniam brachia
peccatorū conterantur
cōfirmat autem iustos
dominus.

¶ [Qm̄ brachia petōrū cōterent̄] id ē potentia diuitie: fortitudo et robur in quib9 cōfidūt destruent̄ ⁊ ad nichilū redigent̄ ne amplius innocentibus noceant. [cōfirmat autē iustos dñs] eis fortitudinem ⁊ robur prestando ne ab iniustitia vincāt̄: vt ⁊ neq3 in psperis neq3 aduersis a bono virtutis moueāt̄ ⁊ nec morte nec vita a charitate dei separentur: ⁊ hoc p spem futurorum per exempla martyrum ⁊ maxime per exemplum sue crucis passionis ⁊ mortis. Sic autem cōfirmat quia

19 Nouit dominus † †viam
dies immaculatorum:
& hereditas eorum in
æternum erit.

¶ [Nouit] ⁊ approbat dñs in vita pñti [dies immaculatorū] .i. cōuersationem ⁊ vitam iustorum in qua immaculate viuunt ⁊ mala patiuntur. nouit enim quomodo vixerint ⁊ in quib9 vitā finierint Et si miseri videntur ignaris scit deus quid post finē dierū seruet eis: qz ⁊ [hereditas eorum] q̄ pro vita imaculata ⁊ pro maloꝝ tolerantia dabitur [in eternū] .i. in vita eterna] erit [⁊ semper durabit. Esto ergo purus ⁊ mundus oībus diebus vite tue: vt placeas deo in tua conuersatione: ⁊ in vita eterna hereditabis

20 Non cōfundātur in †qm̄
tēpore malo: & in dieb9
famis saturabūt̄ † quia
peccatores peribunt

¶ [Nō cōfūdāt̄ in tpe malo] .s. tribulationis pntis i q̄ iusti laborāt ⁊ mala tolerāt: ⁊ si deridēt̄: si cōtumelijs ⁊ penis dehonestāt̄ nō solū nō erubescūt/ sz poti9 gliantur: ⁊ gaudēt: qz nō suā sz dei gliam q̄rūt. Ecōtra ē de malis ⁊ elatis [⁊ in die famis] q̄ modo sunt qñ boni esuriūt deū. ⁊ iustitiā [saturābūt̄] p scripturas ⁊ celestia sacramēta per spē ac diu pmissiōes ⁊ exēpla

ne deficiãt ĩ via donec viſiõe ipſi⁹
ſatieñt in patria. Uel [nõ ↄfundē
tur] .i. nõ priuabũtur ſpe ſua [in
tpe malo] ſcilʒ iudicij quo punien
tur mali [⁊ in die famis] quando
mali fame peribũt [ſaturabũtur]
interea ſatietate [quia] econtra-
rio [pctõres] tñ carentes iſta ſati
etate peribunt ſine omni con-
ſolatione. Et oſtẽdit quomodo pe-
ribunt .d.

†autē ſitati vt glia bũt et exalta būtur †ſicut.

21 Inimici † uerò domi
ni † mox ut honorifica
ti fuerint & exaltati: de
ficientes † quemadmo-
dum fumus deficient.

¶ [Inimici vero domini] .i. ipſi
peccatores [mox vt honorificati
fuerint] glã ⁊ reuerentia [⁊ exal-
tati] dignitatib⁹ ⁊ potẽtia in vi-
ta pñti: que nõ momentum reſpe-
ctu future [deficiẽtes] quotidie de
malo in peius [quemadmodum
fum⁹] cui⁹ nullũ poſt exaltationẽ
inuenit̃ veſtigiũ: [deficiẽt] penit⁹.
Fum⁹ enĩ in altũ extollit̃ ⁊ ipſa
exaltatione extendit̃ ⁊ euaneſcit:
ſic inimici in altũ eriguntur ⁊ in am
bitũ extendũtur: ⁊ deinde deficien
tes euaneſcũt: quãtoq; grad⁹ altior
fuit tãto hic caſus grauior ⁊ in fu
turo pena maior erit: Ideo autem
hoc malis quia

Fum⁹ poſt exaltatio nẽ nullũ veſtigiũ re-liquit.

22 † Mutuabitur pecca
tor & nõ ſoluet: iuſt⁹ aũt
miſeret̃ & † retribuet.

†feneratur †cõmodat.

¶ [Mutuabitur] .i. mutuo acci-
cipiet [peccator] corpus ⁊ aiam ac
bona naturalia ⁊ gratuita atq;
tpalia a deo accipiẽdo. Nihil enĩ
hõ habet qd̃ mutuo accepit. [⁊ nõ
ſoluet] de bonis acceptis ſeruiẽ-
do ⁊ grãs agẽdo vl [mutuabitur]
i. audit verbum dei [⁊ nõ ſoluet] .i.

Nõ qcqd hʒ mutuo accepit.

nõ reddit operib⁹ qd̃ auditu pcepit:
q.d. nõ refert lucrũ [iuſtus aũt] de
bonis a deo acceptis [miſeretur]
affectu ↄpatiendo [et retribuet] p
effectũ ſubueniẽdo. Cuius enĩ pe-
ctus plenuʒ eſt charitate ⁊ bona
volũtate ſp hʒ vñ det: vel facultã
tẽ: ſeu beniuolentiam vel auxiliũ
ſeu cõſiliũ: aut ſaltẽ votũ vel orõ-
nẽ. Jdõ aũt miſeret̃ ⁊ dat: ſciat enim

23 † Quia benedicen
tes † ei hęredi tabũt ter
ram: maledicentes autē
† ei diſperibũt.

†qm̃ †eũ bereditate poſſidebunt. †eũ diſ ient.

¶ [Quia benedicẽtes ei] ſcʒ dño
bene viuẽdo: ⁊ bona que poſſunt
alijs impẽdẽdo: ac de beneficijs
acceptis gratias referẽdo [hęredi
tabũt terram] ſcʒ viuẽtiũ cũ ppe-
tuo poſſidendo [maledicẽtes autẽ
ei] male viuẽdo ⁊ ſibi cõmiſſa in-
iuſte retinẽdo ac ingrati ei⁹ bñfi
cijs ea que mutuo acceperũt non
pſoluẽdo [diſperibũt] .i. dupliciter
ſcilʒ in aĩa ⁊ corpore peribũt: quia
in vtroq; eterna perditione mo-
rientur. ⁊ ſic duplici contritione cõ
terent̃. Et vt ſciat quiſq; quo ten
dere debeat ne ſimul pereat ſe-
quitur ⁊ dicit

24 † Apud dominum
greſſus hominis dirigẽ
tur: & uiam eius uolet.

†a deo

¶ [Apud dñm] .i. a dño [greſſus
hois] ratione pñtia .i. affectus ⁊
opa qbus ad eũ tranſire conatur
[dirigetur] in via pñti. vt nõ de-
clinet a rectitudine iuſtitie: quia
ex dei voluntate eſt via iuſti: ⁊ to
tum quod habet ex gratia eſt. Nõ
enim eſt hominis dirigere viam
ſuam [⁊ per hoc [viam eius] ſcilʒ
eet domini et ſi ſit dura q: tamẽ
trita eſt [volet] bonis mandata
eius deſiderando. Si ergo errare

nolumus apud dominum gres-
sus dirigamus: et per illam viam
qua iuit ambulemus fortassis vide
tur dura sed secura. Alia forte de-
litias hz sz latronibus plena est. In
que via dei

†iu 25 Cum ceciderit † non
stus. † collideur: † quia do
†cōtur minus † supponit ma-
babit. num † suam.
†q̄m
†fir-
mat
†eius.

¶ [Cum ceciderit] iustus per pec-
catum propter carnis infirmitaté 27
q2 septies cadit iustus in die et se-
pties resurgit: et nō est homo qui
non peccet [non collidetur] .i. non
frangetur irrecuperabiliter grati-
am dei et virtutes amittendo et
finaliter in peccato illo permanen
do. [quia dominus supponit ma-
num suam] auxiliatricem ne crimina
liter delinquat: cum auxilio sue
gratie et misericordie sublevando
et sustétando: et per penitentiam
ad gratiam reducendo. Magna
rum virium homo se crederet si
semper in virtute fixus permane-
ret. Hic ergo dominus aliquando
gratiā suā subtrahit et presumenti
taliter infirmetur ostendit. Et ve-
re sic est de iusto quia

†iu- 27 † Iunior fui † etenim
venis. senui: & non uidi iu-
†et stum derelictum: nec se 28
men eius querens pa
nem.

¶ [Iunior] et puer fui dicit corpus
christi tanq̄ unus homo qui iu-
nior fuit in primis etatibus senior
autem in novissimis temporibus
et in tanto spacio [non vidi iustum
derelictum] a deo finaliter ita ut
periret: [nec semen eius querens
panem] id est bona opera eius ir-
remunerata. Vel [nec semen eius]
i. aliquē fidelē imitatorē ipsius i ope
ribus iustitie [querens panem]
spiritualem puta verbum dei qua
si ei non adesset et indigeret pa-
ne verbi: quia verbum dei semper
est cum iusto reficiens ipsum. Lex Verbū
enim dei in corde ipsius: et in ipsa dei sem
meditabitur die ac nocte. Tali pa p est cū
ne nutritur iustus ut in via non iusto.
deficiat sed in deo vivat: et bona
que potest proximis impendat.
Unde et subditur

27 Tota die miseretur †fenera
& † commodat: & se tur.
men † illius in benedi- †eius.
ctione erit.

¶ [Tota die] id est indesinenter et
assidue vel toto tēpore vite sue: q2
semper iustus habet quid det [mi
seretur] affectu sibi et aliis [et cō-
modat] effectu et dicitur hic de elee
mosyna actuali vel spirituali. Et
licet donet tamē magis commoda
re dicitur: quia quod dispensat nō
a paupere sed a domino sibi reddi
expectat: et dñs cum fenore multi-
plicatum reddit [et semen illius]
quod seminat ut metat id est ope-
ra bona vel imitatores [in bene-
dictione erit] .i. in multiplicatione
q2 cum exultatione veniet portās
manipulos suos. Et ideo tu quis-
cunq3 es noli esse piger: sed

Declina à malo & fac
bonum: & inhabita in
seculum † seculi. p̄. xxxii
†seculorū

¶ [Declina a malo et fac bonum]
id est ne ei noceas sed ei benefac.
Vel [Declina a malo] id est diver-
te a peccato quod fit per dei timo-
rem et inchoat hominem [et fac bo
num] opus exercendo te in virtu-
tibus quod debet fieri per amo-
rem et perficit hominem. Nec

enim bona deo accepta sunt que malorum admixtione maculantur et perseuerando in bono [et inhabita in seculum seculi] in ecclesia. in vnitate in veritate in deo vt qui hic incboaris in eternum perficiaris. Uel [inhabita] terram viuentium [in seculum seculi] id est per hoc habitabis in eterna beatitudine et habebis vitam eternam. Ecce merces

29 † Quia dominus amat iudicium: & non derelinquet sanctos suos: in eternum conseruabuntur.

†qm̄

¶ [Quia dominus amat iudiciū] id est discretionem qua separatur bonum a malo: falsum a vero temporale ab eterno. Uel [amat iudicium] vnicuiqꝫ pro meritis reddere disponendo [et non derelinquet sua gratia et protectione destituendo [sanctos suos] qui recedunt a malo et faciunt bonum etsi ad tempus flagellat iuste tamen iudicat quia [in eternum] scilicet in horreo eterno et in vita beata [conseruabuntur] in corpore et in anima: et si hic moriuntur in hac vita et merito eterna possidebunt quia eterna concupierunt. Et econtra.

30 Iniusti † punientur: & semen impiorum peribit.

†autē

¶ [Iniusti punientur] in inferno pena eterna propter mala eorum opera [semen impiorum peribit] .i. opera eorum qꝛ iniqua sunt nullū fructum beatitudinis habebunt. Uel [semē impioꝝ peribit] .i. imitatores eorū peribūt cum ipsis sicut ecōtra semē iusti i bn̄dictiōe erit. hec scriptura modo nos erudit verbis modo informat exēplis. Hinc proponit nobis reproborum penā illinc iustorum gloriam: quatenus illo nos terreat atqꝫ ab amore huius secli compescat: & ista nos excitet atqꝫ ad amorem patrie celestis inuitet. vnde & subditur.

31 Iusti † autem † hereditabunt terram: & inhabitabunt in seculum seculi super eam.

†nō hs †hereditate possidebunt.

¶ [Iusti aūt hereditabunt terrā] scꝫ viuentiū vbi nullus moritur: qꝛ terram mortuorū cum suis delitijs spreuerūt et hoc nō ad tempꝰ sed in eternum vñ sequitur [& inhabitabunt in seculum seculi] .i. eternaliter [super eam] tanq̄ eius dn̄i & possessores: qꝛ ibi portionē suam elegerunt. Noli ergo istā transitoriam hereditatem diligere in qua diu non potes habitare despiciēda sunt cuncta que transeunt: illa sola appetenda suntq̄ trāsire non possunt. Et merita hec erunt iusto quia

32 Os iusti meditabitur † sapientiam: & lingua eius loquetur iudicium.

Trāscētia despiciēda sūt †iustitiam. Cor nostrū est os interioris hōis

¶ [Os iusti] interiꝰ scꝫ cordis os enī interioris hōis est cor nostrū: qꝛ sicut ore corporis loqmur hōibꝰ ita corde loqmur deo [meditabitur] & ruminat [sapiētiā] q̄ est de deo & eternis vt postmodū eructare possit ṽbū bonū vñ & subdit [& lígua eius loquetur] instructioni aliorū [iudicium] scilicet quod deus precipit fugere vel tenere. Uel [lingua eius loqtur iudiciū] .i. pfert sermonem discretum dicens tantum quod est dicendum: et tacens quod est tacendum. Et

33 Lex dei eius in corde ipsius: & non supplãtabuntur gressus eius.

¶ [Lex dei eius] .i. obseruatio legis & precepta dei [in corde ipsius] sunt per iugem meditationem vt cor consonet lingue: nobis autem est tantum in ore. de quibus dici potest. populus hic labijs me honorat cor autem eorum longe est a me. Hec autem lex et peccare vetat & bona facere docet [&] ideo [nõ supplantabuntur] .i. laqueos non incurrẽt a diabolo seu homine iniquo vel peccato [gressus ei⁹] quibus ad deum nititur peruenire: q2 verbum dei in corde liberat a laqueis & ab omni tentatione. vt nõ moueatur a via iustitie. Tecum est cuius verbum a te non recedit. Et tamen.

Mar. vij.

34 Considerat peccator iustum: & querit mortificare eum.

¶ [Considerat peccator] & impius iustum] & notat vias eius sibi callide insidiando vt eum decipiat et supplantet: eiusq; gressus detorqueat & querit quantũ potest [mortificare eũ] vel vt ei cõsentiat & sic eum faciendo iniustum occidat in aĩa. vel si nõ ꝯsenserit querit vt eũ persequẽdo occidat in corpore. Dicit enim propter inuidias quod in libro sapientie predictum est. Grauis est nobis etiã ad videndũ: qm̃ dissimilis est alijs vita ipius. Sz si iustus vigilãter resistat eueniet quod sequitur.

Sap. ij. c.

35 Dominus autem nõ derelinquet eũ in manibus eius: nec damnabit eum cũ iudicabitur illi.

¶ [Dñs aũt nõ derelinquet eum] scz iniustus. [in manib⁹ eius] .i. in potestate impij scilz totaliter & secundum animã vt eum ad consentiendũ sibi cõpellendo iustitiã ei⁹ auferat: quia impius animas non mortificat: sed poti⁹ purgat & saluat [nec dãnabit eũ] scz iustum: et si ab homie hic dãnetur [cum iudicabitur] .i. cũ iudicetũ fiet ante christi tribunal [illi] .i. impio ad eius malum & nocumẽtum. vel [illi] scz iusto ad eius vtilitatem & commodum. Et quia ita facit iusto: ergo nunc.

Impi⁹ aĩas nõ mortificat.

36 Expecta dominum & custodi † uiam eius & exaltabit te: ut hereditate † capias terram cũ perierint peccatores uidebis.

† vias
† possideas.
† peeũt.

¶ [Expecta] patiẽter & si diu pateris [dominũ] q̃ te vindicabit & remunerabit [&] in expectando [custodi] indeficienter [viã eius] .i. serua mãdata [& exaltabit te] de virtute i virtutẽ & de terrenis ad celestia ita [vt hereditate] .i. firmiter iure hereditario [capias terrã] [viuentiũ: & si modo nescis qd ꝓmittit in experientia disces: q2 [cũ perierint peccatores] & impij [videbis] in re qd mõ credis de pmijs bonoꝝ & penis maloꝝ. Ubi sciendum ꝙ deus nunq̃ eos creasset qs in eternũ perituros p̃scisset nisi aliq̃s ex eis vs⁹ bonos ꝓuidisset. Quorum quidem iniquitas sicut modo ꝓdest bonis ad augmentũ sanctitatis: sic ipsorum pena eisdẽ iustis proderit ad incrementum beatitudinis Nam ex reproborũ dãnatione cognoscẽt electi quid p iustitias meruerint: & ex sua salua

tione sentiēt quid p gratiā recepe rint. Tantoq̧ amore ardētiori ad⸗ herebunt diuine bonitati quanto eius gratuito dono ꝛ promeritam non sentiunt penam ꝛ immeritaȝ percipient gloriam. Deinde ꝙ nul la sit impiorū felicitas ostendit.d.

37 Vidi impiū † super⸗ exaltatum: & † eleua⸗ tum sicut cedros liba⸗ ni.

†super exaltatū. † leuatū sup⸗ra.

¶ [Uidi ipsuȝ superexaltatū]id est supra modum exaltatum in gloria mūdi ꝛ dignitate deo hoc permit⸗ tēte [ꝛ eleuatū]in elatiōe [sicut ce⸗ dros libani]mōtis i q̄ sunt altio⸗ res cedri q̄ a vēto deijciunt̄ hoc est in magna dignitate temporali et in candore seculi que cito denig⸗e scit. Liban⁹ eni cādidatio interp⸗ tat̄: etiā sup sublimes eminentem ita vt altis celsioꝝ videretur. Ta⸗ lis videtur impius quādo corde tu mēs ꝛ virtute ꝛ gloria ceteros etiā altos seculi precellēs cernitur ela⸗ tus.

Liban⁹ can didatio interpre tatur.

38 Et transiui & ecce non erat: quæsiui eum & non est inuentus lo⸗ cus eius.

¶ [Et trāsiui]mēte ꝛ cōsideratio⸗ ne ad nouissima eius: non presen⸗ tia sed futura attēdendo. Uel [trā siui]p aliqđ tempus modicum ex⸗ pectādo [ꝛ ecce nō erat]potēs. Trā sierat eni gloria eius: vel non erat oino quia p mortē sublat⁹ erat de mūdo. ꝛ [quesiui eū]cōsiderando ꝛ rememorando [ꝛ non est inuentus loc⁹ ei⁹]regnādi. vel oino in hoc se culo sed abscōditus ꝛ sepultus est in iferni profundo. Et ne tibi simi liter contingat.

39 Custodi innocentiā & uide † æquitatem: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.

†directionē.

¶ [Custodi inocētiā]quo ad deuȝ ꝛ teipȝ sancte viuēdo [ꝛ vide equi tatē]quo ad proximum iuste cum ipso agendo, ꝛ ƺ̄n aplꝰs. Sobrie ꝛ iu ste ꝛ pie viuamus. Innocētia spe⸗ ctat ad sobrietatē ꝛ pietatē. Equi⸗ tas ad iustitiā. Uel inocētiā custo dit q̄ nec sibi nec alteri nocet: atq̧ a vitijs ꝛ pctis se imaculatuȝ ser⸗ uat. Equitatē videt q̄ sollicite pen sat ꝛ q̄ a dn̄o acceperit ꝛ q̄ ei psol⸗ uere debeat: qm̄ homini pacifico] q̄ hec agit [sūt reliq̄e]scȝ vita eter na ꝛ bona q̄ post hāc vitā relinquūt̄ ac supersunt ꝛ remanent sanctis.

Titū. ij.

Innocētiam q̄s custodit.

40 Iniusti autem † dispe ribūt simul: reliquiæ im piorum interibunt.

†dispereūt in dipm.

¶ [Iniusti autē]ecōtra [dispibūt] ꝛ duplici ƺtritione cōterent: quia in corpore ꝛ in anima destruentur ꝛ eterna damnatione delebuntur [simul]etiā cū eis [reliquie impio rū interibūt]qb⁹ nihil restat nisi i terit⁹ etern⁹: q: nō supsunt nec re seruant̄ eis reliquie vt viuant sed vt in pena gehenne ignis intereāt. Hec oia predicta bona iustis: totū est tm̄ a dn̄o oim bonoꝝ fonte ꝛ lar gitore. Et colligendo summatim subiūgit.

41 Saluus autē iustorū à domino: & protector † eorum † in tempore tri bulationis.

†est.

¶ [Sal⁹ aūt iustoꝝ]mētis ꝛ corpis i pn̄ti ꝛ i futuro [a dn̄o est]nō aliū de. Pria sal⁹ q̄ ad aiaȝ ptinet ē re missio pctoꝝ: ſȝ adhuc plicitamur i tribulatiōib⁹ recte subiūgit̄ [ꝛ p⸗

Remissio pria.

rectoꝝ

tector eorū [est si qd impugnat[in tpe tribulationis et tentationis ne superētur. Nā nisi fideles suos diuina virtus protegeret quis tot iacula tentationum aut tantos est⁹ vitiorū ferre potuisset? Et specialiter est protector eorum in hora mortis: quia tunc protegit eos a potestate demonis.

42 Et adiuuabit eos dominus & † liberabit eos: & † eruet eos à peccatoribus & saluabit eos quia sperauerunt in eo.

† eruet
† eripiet

¶ [Et adiuuabit eos dominus] i. cooperabit eis in presenti ad pugnandum ad bene operandum et pseuerandū [et liberabit eos] a tribulationibus et angustijs [et eruet eos a peccatoribus] ab eorum insidijs et contrarietate seculi illesos seruando: vel de hac vita eos ducendo [et saluabit eos] salute et saluatione perpetua ad vitam eternam perducendo propter hoc [qr] hic [sperauerunt in eo] non in homine aliquo vel seculo. Attende o miles christi quanta faciat pro te tuus imperator. Ipse est tua salus: tua protectio: tua arma: tua liberatio vt te hic regat / custodiat / et deinde ad vitam eternam perducat. Collige etiam ex predictis q iusti et pij habēt bona maxima scilicet spiritualia / puta gratias et virtutes in presenti i omnibus vijs a deo directi: in omnibus actibus protecti: [ab angelis custoditi: intus leti in futuro eternaliter beati. Sz iniusti et impij gaudentes et florentes prosperitate temporali habēt bona modica scilicet carnalia i presenti sunt a deo derelicti: angelorum custodia destituti: amaritudine pleni i futuro ppetue damnati.

Impij habent modica bona.

Oratio.

Beatitudo oīz nō icerta in stor de q sctōs tuos nō derelīqs i fame: nec i stadio tribulationū supari pmitt[: pcamur vt ea nos munias dextera quā illis ne corruāt velociter porrigis pparatam. Per dominum.

Psalmus de oratione uere pœnitētis suas miserias pro peccatis lamentabiliter conquerentis: docens nos in memoria habere peccatum ad cauendum & dolendum.

Psalm⁹. XXXVII.

ij Domine ne in † furore tuo arguas me: neque in ira tua † corripias me.

† indignatio tua.
† emendes.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus talis est. Psalmus dauid in rememoratiōe sabbati. Hoc est ps iste pnenit dauid pphere vl alij penitenti docens nos pcti i memoriā habere ad cauēdū et dolēdū habit⁹ in rememoratiōe sabbati. i. recordatiōe eterne requiei quā habere optat et pdere formidat. Cum enī (vt supra dictū est) mali floreāt et boni laborēt ille penitēs qcūqz mala pro pctis patienter tolerare paratus est et flagella timēs peiora scz supplicia eterna et recordās sabbati eterni quo timet priuari peccati conscius et desiderat frui grauiter affliet⁹. ¶ Materia mul

triplex afflictio et miseria peccatoris dolentis pro peccatis suis. ¶ Intentio: inuitare peccatores ad penitentiam et monere vt patienter sustineant quecunque mala ad purgationem peccatorum euenerint. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona vere penitentis implorat dei misericordiam enumerat et describit suam miseriam promittit emendam et petit conseruationem diuinam. ¶ Sententia in speciali. Ab oratione ergo et lachrymis incipiens ait. O [Domine ne in furore tuo] id est vehementi indignatione tua [arguas me] cum reprobis me damnando neque in ira tua] i. indignatione leuiori [corripias me] pena purgatorij me cruciando. cui tamen pene nulla pena mundana comparabilis est sed hic emenda: et sic me purga quod ignis purgatorij non sit mihi opus: quasi diceret ne punias me secundum rigorem iustitie tue sed magis secundum dulcorem tue misericordie. Et pretendit multas miserias quibus iam in hoc seculo affligitur: vt quia multa sunt que patitur sufficiant ne peiora patiatur. Unde subdit.

3 Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: & confirmasti super me manum tuam.

¶ [Quoniam sagitte tue] id est vindicte scilicet dolores corporis et anime. [infixe sunt mihi] et vulnerant me propter peccatum et non ad horam sed [et confirmasti] diu scilicet vt sint vsque ad finem seculi [super me manum tuam id est vindictam quia pena peccati qua primum hominem percussisti adhuc in humano genere perducat vt dedecus culpe non remaneat sine decore iustitie: hoc autem fecisti vt tanquam bonus magister verberibus castigationis afflictum redderes emendatum. Eo vsque autem confirmasti et sic tetigit me manus tua quod

vindicta pena est pecti.

5 Nõ est sanitas in carne mea à † facie iræ tuæ nõ est pax ossibus meis à facie peccatorũ meorum.

† vultu

¶ [Non est sanitas in carne mea] Portamus enim corpus mortale plenum tentationibus et miserijs doloribus et indigentijs [a facie ire tue] i. ob instantia vindicte propter peccatum: et post ostensam infirmitatem carnis ostendit etiam afflictionem anime: dicens [non est pax ossibus meis] i. virtutibus que sunt anime fortia quia sicut ossa carnem sic virtutes sustinent mentem [a facie peccatorum meorum] id est ab instantia suggestionum malarum ex peccato prouenientium: quia caro impugnat spiritum et innumeris modis turbant virtutes a vitijs et peccatis. Nec hoc mirum.

Sustinent sic carnem virtutes vo mentem.

4 Quoniam iniquitates meæ † supergressæ sunt caput meum: & sicut onus graue grauatæ sunt super me.

† Sustulerunt. † fascis grauis

¶ [Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum] i. preualuerant et dominantur menti mee que est interioris hominis caput: et anima mea: peccatis inualescentibus succumbit per consensum [et sicut onus graue grauate sunt super me] propter multitudinem et magnitudinem quia peccata sicut plumbum deprimunt: et nullum onus tam graue potest esse quam iniquitas: cuius grauitatem illi soli sentiunt qui eam deponere cupiunt et mentem ad celestia subleuare

Peccata sicut plumbum depriment.

appetūt. Non enim grauis illi videtur qui adhuc illa delectatur. vnde adhuc subditur.

5 † Putruerunt & corruptę sunt cicatrices meę: à facie insipientię meę.

† cōputruerūt et putruerūt liuores mei.

¶ [Putruerūt] peccato iterū consentiendo et ipsum in voluntate renouādo [& corrupte sūt] ad actū perducendo & in opere exercēdo [cicatrices mee] id ē plage peccatorum sanate: et sanitates per remissionem pctōrū precedentiū inducte: & hoc [a facie insipiētie mee] id est ppter stultitiā meā. q: non sum vsus virib⁹ in baptismo receptis. q.d. mihi & mee insipiētie nō deo iputo. Multū enim insipiēs est qui semel sanatus iterum recidiuat. Ideo adhuc subditur.

6 † Miser fact⁹ sum & curuatus sum usque in finem: tota die contristatus † ingrediebar.

† miserijs afflict⁹. † ambulabam.

¶ [Miser factus sum] id est miserijs afflict⁹ sum portans multas miserias & in anima & in corpore [& curuatus sum] ab elatiōe quia ois qui se exaltat humiliabit [vsq in fine] i. totaliter vel vsq ad mortem [tota die] i. tota vita mea iugiter assidue & sine intermissiōe [cōtristat⁹] amissa letitia spūali propter mea peccata: ppter murmurationē synderesis cōtra malū [ingrediebar] i. pambulabā vias huius vite. Et hoc ideo.

Luc. xiiij.

7 Quoniam † lumbi mei impleti sunt illusionibus: & nō est sanitas in carne mea.

† aīa mea cōpleta ē

[Quia lūbi mei impleti sunt illusionibus] id est libidinū incētiuis et carnalib⁹ delectationib⁹ q̄ mihi illudunt attrētātes diuersis fantasijs [et] per hoc [non est sanitas in carne mea] Nam in totū corpus redundant hmōi incentiua. Vel illusiones sunt vane imaginatiōes & cogitatiōes ex quib⁹ aīa fatigatur & aliqn̄ vix orare permittitur. Ideo autē lūbos posuit q: in lūbis est carnalis voluptas. vnde illusiones procreantur. [et nō est sanitas in carne mea] i. in corpore scilicet in hac vita.

Voluptas carnalis in lūbis est.

8 † Afflictus sum & humiliat⁹ sum † nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.

† infirmat⁹. † vsq.

¶ [Afflict⁹ sum] corpe [& humiliatus sum] corde vt nihil in me sit liberum a pena: vnde sequitur [nimis] q: vndiq est calamitas [rugiebam] iuuare flēdo [a gemitu] & amaritudine [cordis mei] considerans tātas meas miserias interiores & exteriores. Ex afflictione humiliatio: & ex humiliatione procedit gemit⁹. Ad hoc penis & flagellis peccator affligitur vt a sua superbia humilief: quaten⁹ qui let⁹ & elat⁹ perpetrauit pctm̄: afflict⁹ & humiliatus redeat ad lamentū.

Hūiliatio ex afflictione pcedit.

9 † Domine ante te † omne desiderium meum: & gemitus meus à te non est absconditus.

† est. † est.

¶ [Dn̄e] qui vides cor [ante te] ē [omne desideriū meū] & affectus: non contra te quia nihil desidero nisi quod tibi placet. q.d. ad consequendum desiderium meum nō habeo hominem ad quē confugio

et iō ad te q̄ oē desideriū meū nosti recurro [ꝛ gemit⁹ me⁹] non pro terrenis sʒ ꝑ celestib⁹ [a te nō est abscōdit⁹] ꝛ si abscōdit ab hoīb⁹: quasi diceret: apponas mihi remedium qui nosti secreta cordiū.

10 Cor meum conturbatum est: † dereliquit me † uirtus mea: & lumen oculorum meorū † & ipsum non est mecum.

†deseruit. †fortitudo. †nō hʒ ₐipm.

¶ [Cor meū cōturbatū est] passionib⁹ succūbēdo ac pacē ꝛ trāquillitatem conscientie amittendo: q̄ [dereliq̄t me vt⁹ mea] quā aū peccatū habui [ꝛ lumē oculoꝝ meoꝝ] spūalium et mētalium .i. ratio imperturbata scʒ dereliq̄t me ꝛ defecit propter turbulētiam passionū ꝛ pro ingentib⁹ molestijs [ꝛ] ideo [ipsum non est mecum] q̄ mens mea cecata est a peccato ꝛ sic post posito veritatis lumine secutus sum errorem: et in tenebras decidi peccatorum.

11 Amici mei & proximi mei: aduersum me appropinquauerunt & steterunt.

¶ [Amici mei] scʒ nature ꝛ fortune nō gratie: [et p̄ximi mei] bn̄ficij collatiōe. his duobus solatijs gaudet humanitas sed hinc sunt cumulus passionū vnde sequitur [aduersum me appropinquauerunt] cōsilijs ꝛ dolis: vel exprobrādo et in bonis resistendo [ꝛ steterunt] in malitia sua pseuerantes et contra me causantes. Non ait inimici aut extranei sed amici et proximi. Grauiora quidē sunt mala que ab amicis patimur: q̄ non solum pena/sed etiam amissa charitas nos cruciat.

12 Et † qui iuxta me erant de longe steterūt: & uim faciebant qui querebant animā meā.

†proximi.

¶ [Et qui iuxta me erāt] ꝛ me in bono dirigere et confortare debebant [de longe steterunt] id est de salute mea parꝫ curauerūt [ꝛ vim faciebāt qui querebāt aīam meā] pdere scʒ demones cum ministris suis tentationes horridas immittentes. Uel [qui iuxta me erāt] scʒ vicini mei [de longe steterūt] tāq̄ abominātes me propter multitudinem miserie mee. [ꝛ vim faciebant] venientes cum impetu [qui querebant animam meā: id est vitam meam vt auferrent] eam.

13 † Et qui inquirebāt mala † mihi locuti sunt † uanitates: & † dolos tota die meditabantur.

†qui q̄rebāt. †mea. †vanitatem. †dolū.

¶ [Et qui inq̄rebāt mala mihi] inuestigantes quō mihi nocerent vel mortem inferrēt scilicet homines maligni q̄ sunt mēbra diaboli: q̄ nō inueniebāt crimina [locuti sunt vanitates] .i. finxerūt falsa ꝛ mēdacia [ꝛ dolos] .i. fallacias [tota die] id est assidue ꝛ sine cessatione [meditabantur] corde quib⁹ me decipere possent vel accusare. Deinde subiungit q̄ patiens in omnibus his fuit.

14 Ego autem † tanquam surdus non audiebam: & sicut mutus non aperiens os suum.

†velut

¶ [Ego autem tanq̄ surdus non audiebam] id est me audire dissi-

inulabam: et quasi non audirem non respondebam: vnde sequitur. [Et sicut mutus non aperiens os suum] quia sic tacebam quasi respondere non possem. Mut⁹ aperiens os suum ꝛ si non clare loquitur vel balbutiendo remurmurat. Is autem nihil aspera dixit vel respondit: quia os suum ad ꝯtradicendum vel respondendum eis non aperuit sed tam patienter omnia sustinebat ac si nihil audirẽ vel loqui posset. Et quasi exponendo subdit.

15 Et factus sum sicut homo non audiens: & non habens in ore suo † redargutiones. (†argutiões.)

¶ [Et factus sum] .i. simulat⁹ sum [sicut hõ nõ audiẽs] .i. nõ potens audire dissimulando obiecta conuitia. [ꝛ sicut hõ nõ habens in ore suo redargationes] cõtra aduersarios .i. ꝗuis haberẽ vñ eos redarguere possem tñ fui q̃si nõ habẽs: q: mala patiẽter sustinui ꝛ sic tacui quasi nõ eẽt vnde illos arguerem. Ecce magna virtus audire noxia et non reddere cõtra. Et

16 Quoniã in te domine speraui: tu exaudies domine deus meus.

¶ [Qm̃] inter tot mala [in te] solo [dñe] qui mutas tristia in leta [speraui] propter te predicta sustinendo: ꝛ remedium a te expectando. Salutaris medicina est in malis sperare ꝛ nõ deficere. Iõ merito spei [tu exaudies] petitiones meas [dñe deus meus] me de malis omnib⁹ liberãdo. Facile aduersa superas si spes tua firma sit in deo. Et si tribularis ad temp⁹ in tẽpore opportuno exaudiet te dominus deus tuus. Inde autem exaudies. (Medicina salutaris.)

17 Quia dixi nequãdo † supergaudeant mihi inimici mei: & dum cõmouentur pedes mei: † super me magna locuti sunt. (†exultent in me. †in)

¶ [Quia dixi] in orõne te deprecãdo [neq̃n supergaudeant mihi] me superato et insultando cõuitiẽtur .i. pualeãt ad gaudẽdũ de me superato et mihi cõuitiatõ insultando [inimici mei] .i. demones vł maligni homines de lapsu hominum gaudẽtes [ꝛ dũ cõmouent̃] ꝛ q̃si labunt̃ aliq̃n humana ifirmitate [pedes mei] .i. affect⁹ vel act⁹ mei. Hoc est si viderent me a proposito meo moueri ꝛ a rectitudĩe iustitie declinare [sup me magna locuti sunt] .i. loq̃rent̃ exprobrãdo ꝛ illudendo vbi esset miserendus. Inde enim irrident impij: vnde dolent pij. Potest etiam penitens iam predicta dicere in persona capitis exponens eius passionem non diuidens a capite vocẽ suam vt enim caput dicit peccata nostra sua in psalmo. Deus deus me⁹ respice in me: sic nos passiões eius que hic ponuntur dicamus non iras sic loquendo. Amici mei fieri ꝛ proximi mei s̃m carnem scilicet iudei. Et qui iuxta me erant scilicet discipuli de longe steterũt fugiẽdo. ꝛ vim faciebãt: trahẽtes ad iudiciũ ꝛ mortem ꝛc̃. vt p3 ex ꝑdictis. Deinde penitẽs de se loquitur. D. Et iõ etiam exaudies. (Impij inde irrident vñ pij dolent)

18 Quoniam ego in flagella parat⁹ sum: & dolor me⁹ † in conspectu (†ante me ẽ.)

meo semper.

¶ [Quoniam ego] sciens me deliquisse [in flagella] sustinenda [paratus sum] .i. sustinere patienter quicquid intuleris: quia ad hoc natus sum ut flagella feram. Flagellat enim deus omnem filium quem recipit ad hereditatem. [et dolor meus] de peccatis commissis. Uel (dolor) .id est peccatum unde est dolor et quod est causa doloris mei antecedens pro consequenti est [in conspectu meo] et consideratione [semper] .i. assidue per cordis contritionem. Inde dolet quia deliquit. Imprimis enim se defendit iustus contra se irascitur: unde se accusando subiungit

19 Quoniam iniquitatem meam † annunciabo: & cogitabo pro peccato meo.

†pronunciabo et curam gero.

¶ [Quoniam iniquitatem meam annunciabo] in vera confessione .i. confitebor. nisi enim doleret non sic se accusaret. et quia non sufficit solum confiteri: addit [et cogitabo] .i. sollicitus ero et sedulo curam agam [pro peccato meo] sanando ac pro eius satisfactione et emendatione per fletus/eleemosynas/ieiunia/et huiusmodi. Sic enim est de eo qui post confessionem de peccato non cogitat quando de vulnerato qui vulnus suum medico detegit: et post vilipendit emplastrum apponere vel negligit.

Simile quoddam.

20 Inimici autem mei † uiuunt & confirmati sunt super me: & multiplicati sunt qui oderũt me iniquè.

†vivunt

¶ [Inimici autem mei vivunt] id est prosperantur et florent felicitate seculi fruunturque mundo ac bene est eis et gaudent in eo ubi ego laboro et rugio [et confirmati] ac corroborati [sunt] in fortitudine et potestate nocendi [super me] ad opprimendum me [et multiplicati sunt] numero ac quotidie plures fiunt et apparent. Quoniam nec in prosperis agnoscitur amicus nec in adversis absconditur inimicus. [qui oderunt me inique] .i. contra equitatem quia amicum et sine culpa: et pro bonis reddentes mihi mala. Ideo sequitur

21 † Qui retribuũt mala pro bonis detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem.

†detrahebant mihi qui retribuunt mala pro bonis: quoniam prosecutus sum iustitiam.

¶ [Qui retribuunt mala pro bonis] ex ingratitudine hoc pessimorum est: sicut reddere bona pro malis est perfectorum. Cetera vero duo sunt mediocrium [detrahebant mihi] ex invidia pro bono malum reddiderunt: nec solum nocebant facto sed insuper detrahebant verbo: et causam omnium istorum subdit: quia non alia de causa nisi [quoniam sequebar bonitatem] et ideo dixit mala pro bonis. Ecce quam mala et perversa intentio. Si etiam corripiat te aliquis bonum tibi volens et illum oderis reddis mala pro bonis. Sed quia hec mala sunt homini intolerabilia nisi ex dei gratia. Ideo

22 Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris à me.

¶ [Ne derelinquas me] subtrahendo tuum auxilium [domine deus meus] auctor salutis mee .i. ne dimittas me fragilitati mee quia dimissus non potero subsistere. vel si ad horam relinquis [ne discesseris] penitus [a me] subtrahendo gratiam tuam tanquam elongatus a me: id est ne per absentiam gratie tue dimiseris

Offen/ me perire. Vel [ne derelinquas
sio post me]permittendo me cadere in ten
veniā tationem vt peccē: q2 grauior est
gra/ offensio post veniā. [ne discesseris
tios ā a me]ita q a bono desistam. Sed
potius

23 Intende in adiutoriū meum: dominę deus salutis meę.

[Intēde in adiutoriū meū] .i. da te intētum vt me adiuues ad pugnādū cōtra hostē & cōtra pec/ cati recidiuū: & celerrime p̄sta mi/ hi auxiliū [dn̄e deus salutis mee] rector me9: creator meus et mee salutis eterne auctor & dator. Vel [intēde i adiutoriū meū] ad bene operandum ita vt bona faciā & in eis perseuerem [domine deus salu tis mee] vt habeam eterne beati/ tudinis retributionem. Oratio.

Emitte dn̄e salutare tuū infirmitatib9 nostris: vul nerū cicatricūq3 mortaliū potentissime mediator: vt omnem gemitū dolorēq3 nostrum coram te deplorantes valeamus euince/ re insultationes aduersantium vi tiorum. Per dominum.

Psalmus de custodia linguę ac de uanitate & miseria uitę hūanę multis aduersitatibus & uanitatibus subiectę.

Psalmus. XXXVIII.

Dixi custodiam uias meas: ut non delinquā in lingua mea.

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus hic est. In finem canticum dauid pro ydituN. Et est sen/ sus Canticū istō qd ideo dicit cāti cum quia spiritualem continet io cunditatē: docet enim nos mente de terrenis ad celestia transilire: dirigens nos infinem .i. in consum mationem: est dauid prophete et est pro yditum .i. pro transiliente eos qui vana sectantur: conuenit enim perfecto de vitijs ad virtu/ tes: de dilectione seculi ad amorē dei & inde ad eternitatem mente transilienti: qui omnibus munda nis postpositis solis celestibus in hiat. & adeo perfectus est vt etiam linguam a peccato omnino cohi/ beat. Fidelis ergo qui in preceden ti psalmo per penitentiam vitam suam correxit: hic perfectionem vi te sue alijs formam bene viuendi proponit. referens eis transitum suum vt & ipsi satagant cōformes eius fieri: & in transeundo ipm imi tari. Materia: miseria huma/ na quia breuis vita fragilis natu ra et substantia multis aduersi/ tatibus et vanitatibus subiecta. Intentio: monere nos miserias presentis vite attendere: tempora lia & mundana contemnere: et eis postpositis ad eterna et celestia desiderio transire. Sententia in generali propheta in isto psal/ mo in persona transilientis lo/ quēs docet inter prauos & calum/ niosos linguam continere: osten/ dit mundana esse vana et celestia appetenda. petit a malis liberari et culpam sibi remitti vt secure possit ab hac vita migrare & cele/ stia obtinere. Sententia in spe/ ciali. Transilitor ille de bona opi nione semper trahens inuidiam iniquorum & calumniam delibe/ rat inter malos tacere ne quid dicat male ita incipiens [Dixi] .i. in corde decreui & firmiter pposui [custodiā vias meas] .locutiōes &

Cāticū q̄re d2

actiones q̄ sunt vie nostre ad deū. Bene enim loquendo ꝛ recte agendo ad eterna proficiscimur. Custodiam inquam [vt] etiam [non delinquam]. i. non peccem [in lingua mea] loquēdo fatua vel ociosa verba: nam qui in verbo non offendit ille perfectus ē vir: ꝛ qui custodit linguam suam costodit animam suā. Non enim aliter scio vite mee custodire vias nisi custodita lingua. Nam qui inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Dixi inquam ꝛ feci. Nam

Vite vias quō custodire possum?

2 Posui ori meo custodiam: cum † consisteret peccator aduersum me.

†consistit aduersus me peccator.

¶ [Posui ori meo custodiam] et silentiū obseruās os alloquēdo [cū] ꝛ q̄diu [consisteret] ꝛ esset [peccator] ꝛ impius ꝛ litigiosus ꝛ calumniosus [aduersum me] mihi insidiando ꝛ laqueos proponendo ad capiendum me in verbis ꝛ ad querendum calumniam ex eis. Talib9 quidem magis silendum est q̄ aliquid dicendum: quia decipiuntur per silentium non valentes cum verbis tenere quem querunt decipere. Unde i Ecclesiastico. Ubi auditus non es non effundas sermonē. Posui ergo custodiā vsq3 eo q̄

eccli. xxij .a.

3 † Obmutui & humiliatus sum & silui à bonis: & dolor meus renouatus est.

†obsurdui.

¶ [Obmutui] penitus tacendo [ꝛ deinde [humiliatus sum] et vilis factus apud aduersarios improperia ab eis sustinendo [et silui] non solum a malis sed etiam [bonis] annūciandis vt non delinquerem in malis: ꝛ vt vitarē ꝯtētionē cum impijs. [ꝛ] ex hoc dū sic tacui [dolor meus] quo ante silentiū de malis peccatorum dolui [renouatus est] ꝛ excitatus per remorsum conscientie dum vidi iniquitates hominū crescerere me tacente. Et q3 videns mala tacui dicēda. Ideo

4 † Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescit ignis.

†renouat9 ē dolor meus.

¶ [Concaluit cor meū intra me]. i. ex omni parte igne inflammatū est ex dei ꝛ pximi amore et cepit inquietum esse videns hinc mihi pericula iminere [ꝛ in meditatiōe mea] de his habita. i. dū sic meditarer [exardescit]. i. ardenter inflāmatur [ignis]. i. feruor dilectionis et ire per zelum vt arguerem insensatos quia zelus domus tue comedit me tacentem: et quamdiu silebo tanto amplius ignis exardescet: quia amor proximoꝝ pro quib9 tacui angit me ꝛ stimulat. Et in hac fluctuatione dicendi ꝛ tacendi dum in vtroq3 video pericula tandem

5 Locutus sum in lingua mea: notum fac mihi domine finem meū.

¶ [Locutus sum in lingua mea] non hominibus sed deo ipsum deuote exorando: ei cui nota est cogitatio sua: ideo in lingua loquitur vt eius locutione auditorum vita insinuatur: et subiungit quid sit locutus dicens [notum fac mihi domine finem meum] ante oculos meos ponendo quo tendere debeam: ne si curram in incertum aberrare valeam quasi dicat iste trāsiliēs quesiui meliorem locū vbi hec non patiar suspirans in finem

quendam vbi non sunt scandala. scilicet vitam eternam.

6 Et numerum dierũ meorũ quis est: ut sciã quid desit mihi.

¶ [Et] insuper etiam fac mihi notum [numerum dierum meorum] scilicet eternitatis [qui] numerus dierum vere est ac verum esse habet quia preterire non valet: et est numerus sine numero nec transit numerando. [vt] illis intentus [sciam quid] et quantum [mihi] hic degenti [desit] ad beaditudinẽ tendenti vnde humilior homo sit qui hec nouit. Et consideratione enim eorum que nobis assunt solet nasci superbia ex illorum que desunt humilitas. Idcirco autem reprobi quid eis desit deprehendere non possunt quia terrenis ex amore succũbunt: ꝛ corda ad superna non erigunt. Noto autem fine ꝛ diebus qui sunt: attendit ad hec temporalia ꝛ comparat inuicem dicens.

Eternitas numer⁹ ẽ sine numero: nec trã sit nũc rãdo.

7 Ecce † mensurabiles posuisti dies meos: & substãtia mea tanquã † nihilum ante te.

† veteres. † nihil.

¶ [Ecce mensurabiles] .i. breues ꝛ transitorios: quisqꝫ enim sub certa mensura viuit [posuisti dies meos] qui dederas immensurabiles si homo perstitisset [et substantia mea] scilicet nature .i. temporalis hec vita mea [tanquam nihillum] reputandum est [ante te] .i. comparata eternitati tue: ꝛ in cõparatione ad te qui eternus es: quia id quod est modicum tanꝙ nihil reputatur. Vel [substantia mea tanquam nihilum est ante te] .i. id est contuitu illius que ante te erit. Iste vir sanctus dies suos transitorios conspicit: ꝛ se nihil nisi puluerem cognoscit. vnde etiam secutus adiungit

8 Veruntamen uniuersa uanitas: omnis homo uiuens.

¶ [Veruntamen] adhuc etiã [vniuersa] .i. omnia que sunt apud nos sunt [vanitas] .p mutabilitate qꝛ sunt mutabilia ꝛ transitoria ac vana ꝛ non tantum terrena ꝛ bruta sed etiam [omnis homo viuens] hic in hoc mundo de quo minus videtur est vanitas etiam supra bruta: quia illa non subiacent culpe sed tantum pene. Vel [omnis homo viuens est vniuersa vanitas] quia vana cogitans vana loquẽs vana faciens. vel omni vanitate plenus quantum est ex se scilicet nature culpe ꝛ miserie ꝛ vniuersa que in homine sunt tam interius ꝙ exterius diminutionem habẽt ꝛ mutabilitatem.

9 † Veruntamen in imagine † pertransit homo: sed † & frustra conturbatur

† ꝙ̃ ꝙ̄. † ãbulet. † tũ vane.

¶ [Veruntamen] preter hec etiã [imagine] .i. ad similitudinẽ imaginis in somnis vel in speculo apparentis que subito disparet: ꝛ in obliuionem venit. [pertransit homo] omnis .i. cito transit / ꝛ trãseũdo deficit ꝛ euanescit: ꝛ non solum hoc [sed] ꝛ ꝙuis sic trãseat nihilominus tñ [frustra conturbatur] .i. inutiliter ꝛ vana sollicitudine circa tpalia grauatur ꝛ irascitur de vanis ad votum non succedentibus: quia omnia transeunt ꝛ deficiunt. Et vere ẽ vana ꝛ inutilis cõturbatio. quia

·id †nō cognoscat.

Thesaurisat: & † ignorat cui congregabit ea.

¶ [Thesaurizat] ⁊ congregat diuitias cū magna sollicitudine ꝓ se ⁊ sua successiōe [⁊ tñ] ignorat cui cōgregabit ea] q2 nescit vtrū ipse fruetur eis vel nō: ⁊ vtrū filij hereditabūt eas post mortē vel nō forsitā eni⁹ cito moriet ⁊ desidia filiorum euertet: aut fiscus occupabit: aut fures rapient: aut aduersarij vel ignoti possidebūt. Beatus aūt ille est qui ibi thesaurizat vbi dānum timere non habeat.

Nota.

11 † Et nunc quæ est expectatio mea: nonne dominus? & substātia mea † apud te est.

†ergo †āte te semp.

¶ [Et nūc] inter tot vanitates vite pūtis cū alij alia expectant [q̄ est expectatio mea] nō vana. i. finis me⁹ quē quero: spero ⁊ expecto [nōne dñs?] q̄ est sup oia. q. d. ex quo tota vita humana vanitas est: relictis oibus nihil nisi dñm: ⁊ ab eo solo bona expecto. Et cōuertens se ad illū quē expectans diligit ⁊ dicit. [⁊ substantia mea] scilz meritorū ⁊ premiorū [apud te est] Possessiones eñ ⁊ diuitie iustorū nihil preter deum cōcupiscētium: reseruantur apud deum. Sed q2 nemo sine peccato est. ideo

12 Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me.

¶ [Ab oib⁹ iniquitatibus meis erue me] tā cogitationis q̄ locutiōis ⁊ opis: tā ab occultis q̄ ab alienis: tā a venialib⁹ q̄ a criminalib⁹: remittēdo mihi culpas ⁊ penas pro eis meritas: ⁊ q2 terrena cōtēno: ⁊ sola inuisibilia ꝯcupisco [opprobriū insipiēti] .i. maligno de eternitate nō satagēti / ⁊ me psequēti [dedisti me] q2 mali illudūt bōis factis hoim: ⁊ stult⁹ irridet bonos mores aliorū. Unde apls. Spectaculū facti sum⁹ mūdo ⁊ āgelis ⁊ hoib⁹ Sz habit⁹ opprobrio

†obsurdui. tes q. †me. †flagella tua.

13 † Obmutui & non aperui os meū quoniā tu † fecisti: † amoue a me † plagas tuas.

¶ [Obmutui] .i. tacui. nō egi cōtētiose cōtra aduersarios oēm exhibens patientiā [et non aperui os meū] .i. nō egi murmure cōtra te: sed cū silentio ⁊ patientia oia ptuli. ⁊ [q2 tu fecisti] ⁊ hec ita cōstituisti [amoue a me plagas tuas] i. grauedinē penarū ⁊ flagellorū: quibus me affligi permittis: vt non succūbam vel tenear supra id qd possum. Sicut eñ tuū est ferire peccatorem ex iustitia: sic tuum est parcere ex mia: nec eñ tm iust⁹ es sed etiā misericors. Et necesse est vt amoueas. quia

† argu nōib⁹. †p iniq̄tate erudisti hominē.

14 A fortitudine manus tuę ego defeci in † increpationibus: † propter iniquitatem corripuisti hominem.

¶ [A fortitudine man⁹ tue] vindicte .i. a forti vīdicta ptāt] tue facta [i icrepatiōib⁹] .i. tuis duris punitiōib⁹ [ego defeci] q̄si nō potēs sustinere. Per h qd dt i increpatiōib⁹ notat deū vīdictā suā ad h facere vt retrahat hominem a peccato nam flagellum medicina est cōtra peccatum. In eo ergo quod

Peccati medicina flagellum.

flagellat increpat nos. qr peccauimus. vnde adiūgit. [propter iniqtatē corripuisti hominē] vt corripiendo erudires: aliter enim iniquitas incurata in peius tenderet. Quia

†tēs tabescere. †meas †viuēs

15 Et † tabescere fecisti sicut araneam animam † eius: uerumtamen uanè conturbatur omnis homo. †

Aranea nihil tabidi⁹.

¶ [Et tabescere] i. infirmari & hūiliari [fecisti] aiam ei⁹ ad erudiēdā eā [sicut araneam] qua nihil est tabidi⁹ que leuiter tacta cadit fecisti vt aia ei⁹ infirma fieret: & hūiliata supbiā dponeret: supbia eīm & fortitudine quādā hōdisplicuit: erudit hūilitate & infirmitate vt nō de se psumat [verūtamen] licet tāte sit fragilitat[is] & miserie nihilomin⁹ [vane] i. p vanis appetēdis & acqrēdis iutiliter [conturbatur] i. inquietat [ois homo] i. tota multitudo hominum carnaliter viuētium. Et ne pro vanis conturber.

16 Exaudi orationem meā domine & deprecationē meam: auribus pcipe lacbrymas meas.

¶ [Exaudi orōnē meā dñe] p bonis adipiscēdis [& depcationē meā] pro malis amouēdis: & ne putes tm̄ vbis orare addit [auribus pcipe lachrymas meas] misericorditer suscipiēdo eas. Et bn̄ dicit [auribus pcipe] qr lachryme pōdera & etiam voces hnt: lachryme ad orōnē sunt sicut pluuie ad semē. & faciūt in pcib⁹ violētiā ad mouēdā miam: Quāto qsqz sanctior est tanto vberiores lachrymas in orōne habet; vbi lachryme sunt ibi diuinus ignis accenditur. Et qr oro & depecor

Lachryme ad orationem sunt sicut pluuie ad semen.

17 Ne sileas † quoniam † aduena ego sū apud te adperegrinus: sicut omnes patres mei.

†a me ne obsurdescā in eternū †inquilinus.

¶ [Ne sileas] i. dissimules te audire nō rñdēdo petitiōi mee: sed fac vt audiam te dicentē mihi in corde: modo salus tua ego sum: vel remissa sunt tibi peccata tua: quoniā [aduena ego sum apud te] translatus de ciuitate babilonie manens apud te & seruiens tibi quotidie: nec tamen adhuc in ciuitate tua sum: propterea subdit. [& peregrinus] nō eligēs vel habens hic sedem. sed semp patriā querens: Non enim habemus hic manentē ciuitatē: sed futuram in celo requirimus: & qdiu sumus in corpore peregrinamur a domino [sicut oēs patres mei] fuerūt: qr hinc migrauerunt. Et quia etiam sine dubio migraturus sum

†dimitte. †eam- tiam.

18 † Remitte mihi ut refrigerer priusquàm † abeā: & amplius † nō ero.

¶ [Remitte mihi] debita mea scz culpā & penā merito z. [vt refrigerer] in cōscia mea p tuā ɔsolationē vt exonerata sit estu solicitudinis pctōrū meorum [priusqz ab hac vita abeam] nec cū pctis eā [& amplius nō ero] in illo vero esse qd est cum deo si non remissis peccatis hinc abiero. Mali enim nō esse dicūtur: qr non habent verum esse. Vel [amplius non ero] in statu merendi: & propter hoc non est tempus remittēdi: quia post mortē nō est peccati remissio nec valet ɔfessio. vñ añ terminum vite

Mali eē non dicūt.

subueniendū est infirmo: ante latio-nē sētentie ꝓuidēdū ē reo: āte clausionē ianue festinādū est peregrino.

Oratio.

Custodi domine viā nr̄am ne delinquam⁹ in lingua vt in meditationib⁹ nostris spiritnali igniculo ardescēte ea thesaurizemus in seculo que retribuente te capiamus in perpetuum. Per dominum.

Psalmus de aduentu Christi in carne & ueteris sacrificij immutatione: de euangelicę legis promulgatione: & pro fideliū bono statu supplicatione.

Psalmus. XXXIX.

† sustinēs sustinui † attendit.

Expectans expectaui dominū: & † intendit mihi.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finem ps dauid. hoc est ps ille dirigēs nos in finē .i. in nouum testamentum cōsummans. agit enim de mutatione veteris testamenti in nouū attribuitur dauid .i. christo/ scȝ capiti ⁊ membris. Quia ergo supra egit de transiliente ⁊ alios ad sui imitationē inuitāte: nūc exemplo ecclesie deum perseueranter expectantis admonet laborantes in vinea vt non ante finē laboris querāt denariū: sed bene operādo et primis salutis necessaria ꝑdicādo: ⁊ sine intermissione orando deū expectent remuneratorem: ¶ Materia expectatis aduent⁹ christi in carne ⁊ veteris sacrificij imutatio: euangelice legis ꝓmulgatio: ⁊ pro fideliū bono statu supplicatio. ¶ Intentio: persuadere ad fideȝ christi accedere: ⁊ fideles de tāto bn̄ficio gratos esse. ¶ Sētētia in generali propheta in isto psalmo primū inducēs ecclesiam expectasse deū ⁊ accepisse eū: ⁊ ab eo nouum testamentum: in ꝑsona fidelium circa misteriū incarnationis agit gratiarū actionē. Deinde in ꝑsona christi ponit hui⁹ mysterij rationē: ⁊ tādē pro bono statu corporis sui mystici deprecationē. ¶ Sētētia in speciali: ⁊ q2 difficile erat iudeos a consuetis ceremonijs ⁊ gētes ad idolatria reuocare ad nouum testamentū vtitur auctoritate antiquoꝝ patrum dicens. [Expectās expectaui] nō hominem q̄ fallere ⁊ falli pōt ⁊ qui mecum indiget: nec aliud sȝ [dn̄ȝ] q̄ saluare pōt. i. cū magno desiderio ⁊ assidue expectaui xp̄i aduētū in promissione prophetarum. q. d. ita expectaui dn̄s vt quotidie esseȝ expectās eū. Talis geminatio ad exprimēduȝ intēsum affectū frequēs est in ideomate hebreo [⁊] q2 ꝑseueraui [intēdit mihi] .i. ad vtilitatem meam: scilicet prestando gratiam suam. Quomodo aūt dominus ei intendit exponit cum subiungit.

2 Et exaudiuit † preces meas: & eduxit me de lacu miserię & de luto † fecis.

† deprecationem meaȝ. † limi.

¶ [Et exaudiuit] veniendo in mūdum [preces meas] a quibus expectās non cessaui [⁊ eduxit me] per suam ⁊ apostolorū predicationē [de lacu miserie] .i. de ceca ⁊ tenebrosa ꝓfunditate erroris que hoies cecos facit [⁊ de luto fecis] i. de cōcupiscētijs carnis ⁊ deside

nijs terrenis: que aīas reddunt lu
tulentas corā dño ⁊ i imo iacētes.

3 † Et statuit supra pe- †po
tram pedes meos: & di- suit.
rexit gressus meos.

¶ [Et statuit] .i. firmauit per fidē [supra petram] .i. seipsum [pedes meos] .i. sensus ⁊ affectus meos q̄ prius cum diabolo erant. q. d. totum sensum et affectū in se posuit ꝯtemptis tpalibus ne ab huius seculi nutare impulsibus [et direxit] i via morū ne ad cūveniēdo post tergū ⁊ retro aspicerē [gressus meos] id est operum ⁊ actuū meorum. Prius de lacu prauitatis educitur deinde in petra solidatur et post boni opis gressus diriguntur et sic ad p̄dicandū alijs dignus efficitur vnde sequitur.

4 Et immisit in os me- †hym/
um canticum nouum: nuum.
† carmen deo nostro.

¶ [Et sic] [imisit in os meū canticū nouū] sez p̄dicationē noui testamēti qđ ipse nouꝰ homo attulit et de nouo cantatur: scilicet de eius incarnatione passione resurrectione/ ascensione/ et hmōi: ⁊ a nouo pp'lo: q2 nemo nisi innouatus cantare presumit: quodq3 innouat et nouum hoiem facit: ac nouitatem vite docet canticum dico: [carmen] i. laudem vel hymnum scilicet gratiarū actionis pro beneficio diuine miserationis [deo nr̄o] qđ ad magnā dei ptinet laudē. Et quia hoc cantico et carmine audito multos ad fidem conuersuros vir sanctus vidit: ideo adiungit

5 Videbunt † multi & †iusti.
timebunt: & sperabunt †dñm.
in † domino.

¶ [Videbūt] per fidē [multi] q̄ ceci erant: et de deo nihil intelligebant: quia attendentes et imitantes cātica noui cātores illuminati sunt [et timebunt] q2 se peccatores intelligent et penitentiam agent [⁊ sperabūt i domino] remissionez peccatoꝝ cōsequi ab eo. Uidebunt ergo credentes timebunt penitentes sperabunt celestia appetentes Ecce fides/ spes/ ⁊ charitas quibꝰ colitur deus ⁊ efficitur homo beatus. Unde ⁊ subditur

6 Beatus uir cuius est
nomen domini spes eius
& non respexit in uani-
tates & insanias † falsas. †mēda
ces.

¶ [Beatus vir cuius est nomē domini] scilicez iesu christi quod est saluator [spes eius] .i. qui non tēporalia sperat ab eo: sed illđ qđ eius nomen indicat: sez salutē [⁊ non respexit in vanitates] huius mundi scilicet appetendo temporalia terrena que vana sunt ⁊ transitoria [et insanias falsas] que sunt in voluptatibus huius seculi que fallunt Tpalia ⁊ decipiunt. Uel [insanias falsas] vana errorū vt idola adoraret que fal- sunt. lunt ⁊ falsos faciunt. Unde conuertens se ad dominum vt corda talium similiter ad ipsum conuertat ait.

7 Multa fecisti tu domi
ne deus mirabilia tua &
cogitationibus tuis non
est qui similis sit sibi

¶ [Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia ⁊ aliis corporalibus ⁊ spiritualibꝰ. Fecisti eñ celū ⁊ terrā ⁊ oia que in eis sunt [⁊ in cogitationibus tuis] quibus illa mirabilia fecisti et quibus omnia

disponis.i.in sapientia tua et con
silio[non est qui similis sit tibi]
Quis enim cognouit sensum dñi/
aut quis consiliarius eius fuit?
Quasi diceret:hec tua mirabilia
opera tam visibilia q̃ inuisibilia
τ tua in cõprehẽsibilis sapientia
predicant te solum esse colendum:
amandum et appetendum: non
istas vanitates et insanias falsas
Deinde loquitur christus ad pa-
trem partim in persona sua/par-
tim in membris.q.d.

8 Annunciaui & locu-
tus sum: multiplicati
sunt super numerum.

¶[Annunciaui] mirabilia tua
prius per patres[et]nouissime[lo
cutus sum]per memetipsum/et p
apl̃os et[multiplicati sunt]cre-
dentes[super numerum]saluan-
dorum q̃ certus est. Multi em̃ au-
dita predicatione venerunt ad so-
cietatẽ credentiũ q̃ nõ sunt in nu-
mero electorum:teste veritate que
ait. Multi sunt vocati/pauci vero
electi grauis admiscentur τ palee
sed grana sunt pauca palee/ mul
te Fuit autẽ necessitas loquendi
cum non sufficerent legalia:quia.

Mat. xx. et xxij.

9 Sacrificium & obla-
tionem noluisti: † au-
res autem perfecisti
mihi.

Corp⁹

¶[Sacrificium et oblationẽ]ve-
terislegis[noluisti]vlterius post
q̃ veritas est exibita aures aũt p-
fecisti .i.pfectas fecisti[mihi]ad in
telligendum quid velles:τ ad
obediendum quia fuit obediens
deo patri vsq̃ ad mortem.q.d.feci
sti me tibi bene obedientem:vel
promptam exegisti a me obedien-
tiam. Perficit autem nobis aures
deus vt que de lege audimus spi-
ritualiter intelligamus vel quan-
do ad obediendum et per omnia
perfecti sumus.Deinde hunc ver-
sum magis exponit

10 † Holocaustum & pro
peccato non postulasti
tunc dixi ecce uenio.

holocausta etiã p delicto nõ petisti.

¶[Holocaustum]quod maius est
[et].i.etiã[p peccato nõ postulat
sti]sicut ante petebas. Hoc dista
inter sacrificium et holocaustũ q̃
hostie pars aliqua deo oblata sa-
crificium dicebatur holocaustum
aũt totũ incẽsum erat:scz qñ tota
hostia in sacrificio incendebatur.
Sed domin⁹ nec munera nec ma
iora veteris legis sacrificia requi
rit cui nõ iã vmbras/sed veritas gra
ta existit. Et qz hoc noluisti[tunc
dixi]ego christus[ecce]statim[ve-
nio]in carne ad offerendum sacri-
ficium acceptissimum.q.d.tempus
est vt veniant promissa:quia au-
feruntur promittentia. Nam

Sacrificiũ τ holocaustũ differũt

11 In capite libri scriptũ
est de me ut facerem uo
luntatem tuam: deus
meus uolui:& legem tu
am in medio cordis mei.

¶[In capite]et principio[libri]
huius scilicet psalmorum[scriptũ
est de me]in primo psalmo videli-
cet ibi Sed ĩ lege dñi volũtas ei⁹
[vt facerem voluntatẽ tuam].i.vt
impleam obediẽtiam a te mihi in
iunctam offerendo me ad mortem
p vita hoim :et sicut scriptũ ẽ itaq
[deus meus volui]vt facerẽ tibi
placitũ[τ legẽ tuã]scz euãgelicã
volui vl̃ habui[imedio cordis mei]
i.plene p iugẽ meditationẽ vñ et ĩ
eodẽ psalmo dr̃ τ ĩ lege ei⁹ medita

bis die ac nocte. Nec solū habeo i cor de: sed insuper.

12 † Annunciaui iustitiam tuā in ecclesia magna: ecce labia mea nō prohibeo domine tu † scisti.

† euāgelicam.

† cognouisti.

¶ [Annunciaui] alijs per me ⁊ p apl'os [iustitiā tuā] .i. ex te esse non ex lege. Uel [Annunciaui iustitiā tuam] .s. legē euangelicum q̄ iustitiā ptinet pfectā [i ecclia magna] .s. vniuersali p totū orbem diffusa: non parua vt fuit prius. [ecce labia mea nō prohibeo] loqui vt timore taceam. q.d. si aliq voluerint prohibere ego tñ nō tacebo. Uel [labia] dicit aplos p quos loquit/ quos non phibuit: sed oībus predicare pcepit [dñe] qui es cognitor cordis et testis consciētie [tu scisti] ⁊ nostri quia ita est. Testes ad hoc deum inuocat vt nulla in iudicio excusatio fieri valeat.

Lex euāgelica q̄ ptinet.

13 Iustitiam tuā non abscondi in corde meo: ueritatem tuam & salutare tuum dixi.

Jo. iiij.

¶ [Justitiā tuā] .i. fidē iustus enī ex fide viuit. vnde credidit Abraham deo ⁊ reputatum est ei ad iustitiam. [nō abscōdi in corde meo] i. non tenui in secreto. sed potius alijs diuulgari. [veritatem tuam] qua implesti promissum de me patrib' factū: seu pmissionum exhibitionē [⁊ salutare tuū] .i. saluationē ⁊ salutē quā pro me fecisti. Uel [veritatem tuam ⁊ salutare tuū] i. christum qui est veritas ⁊ salutaris scz meipm a te missum p salute hominū [dixi] .i. predicaui ⁊ venisse alijs nunciaui.

14 Non † abscondi misericordiam tuam & ueritatem tuam: à † consilio multo.

† celaui

† cōgregatiōe multa.

¶ [Non abscōdi] et celaui [miām tuā] qua peccata donas et remittis [⁊ veritatē tuam] qua premia que pmittis: ⁊ penas qs minaris adimples ⁊ reddis [a cōsilio multo] .i. a congregatiōe multa timēs pter psilium ⁊ multitudinē mihi ⁊ meis aduersantium quin in eas publice diuulgarem: ⁊ in tota plebe p me ⁊ meos annūciarē. Deinde orat christ' p bono statu corpis sui mystici dicēs. Ego quidem non celaui misericordiam tuam ⁊ veritatē tuam a multis.

15 Tu autē domine ne † longe facias miserationes tuas à me: misericordia tua & ueritas tua semper susceperūt me.

† elōgin quaueris misericordias.

¶ [Tu aūt dñe] .i. tu de' pater [ne longe facias] id est noli remouere ne sint sine effectu [miserationes] ⁊ misericordias [tuas a me] .i. a corpe meo mystico: ⁊ a saucijs mēbris meis ne pmaneant in petis. Quisqs se sentit elongari a dño p prauā vitā: p malā volūtatē dicat deuote: dicat lachrymabiliter. Tu aūt dñe ne lōge facias miserationes tuas a me. Ego miser: tu misericors: multe sunt mee iniquitates sed superant tue miserationes [misericordia tua] q̄ bon' es ⁊ te amo. [⁊ veritas tua] qua iustus es ⁊ te timeo [semper susceperunt me] ducēdum ad te. Attēdi qz misericors es: attēdo quia verax es. Amo misericordem ⁊ timeo veracē: ⁊ sic amor ⁊ timor q̄ sp ɔspicio

Nota.

ducūt me a te. Et necesse est vt nō
elongeris.

16 Quoniam circumde-
derunt me mala quo-
rum non est numerus:
comprehenderunt me
iniquitates meæ & non
potui ut uiderem.

¶ [Quoniam circūdederūt me] .i. meos
[mala quorum non est numerus]
Apud hoīes innumera sunt peccā:
innumerabiles sunt negligētie &
tētationes que vndiqꝫ circūdant:
vndiqꝫ impediunt christi fideles
[cōprehenderūt] & illaqueauerunt
[me] ipso actu [iniqtates mee] qui
bus pressus: oculus mētis videre
nō pōt vn̄ sequit̄ [& non potui vt
viderē] .i. nō potuerūt mei aliquo
conatu efficere vt viderē ea mētis
oc̄lis: & itelligerēt ī quāta cecitate
essent. In tātū cōphēdunt nos ini
qtates nr̄e vt ēt si velim⁹ euadere
sine adiutorio nō valeam⁹. In tā
tam etiam cecitatem venimus vt
nosmetipsos ignorem⁹: nec patra
ta mala deprehēdimus. Ex amis
sione autē luminis creuit multitu
do iniquitatis: ideo adiungit

Iniqtates nr̄e ī quātū cōphē-dunt.

17 Multiplicatę sunt su
per capillos capitis mei
& cor meū dereliqt me.

¶ [Multiplicate sunt] .s. iniqui
tates mee [super capillos capitis
mei] .i. innumērabiliter & plusqꝫ sci
rē numerare. Caue ergo si vitasti
grauia ne obruaris minorū peccō
rum arena. Minima quidē viden
tur sed multa sunt [& cor meum] .i.
ratio mea. [dereliqt me] hoc est vir
tus cordis mei defecit & nō est ido
neū ad cognoscēdum se. Quotiēs
mēte vagamur / foris delectamur
terrenis propria nostra studia re
linquimus: atqꝫ inania vl' agim⁹ /
vel loquimur / vel cogitamus: to
tiens cor nostrū derelinquit nos.
Quotiens non cogitamus deum /
vel ea que ad vtilitatem ptinent
animarum totiēs amittimus cor
nostrum. Congrue ergo sequitur
hec oratio qua dicitur

Cor nostrū qtiens nos derelinqt.

18 Complaceat tibi do-
mine † ut eruas me: do
mine † ad adiuuandum
† me respice.

†placeat. †erue. †in. †mihi.

¶ [Complaceat tibi domine] .q.d.
in voluntate tua est: quia si vis
potes [vt eruas me]: id est corpus
meum mysticum a tot & tantis
malis & malorum perplexitatib⁹.
Unde ait. complaceat. non enim
ex meritis sꝫ solo beneplacito suo
sola gratia: sola bonitate sua iusti
ficat deus hominem. Miseretur
nobis pius domin⁹ quia ei sic pla
cet non quia nos meruimus [do
mine ad adiuuandum me respice]
i. vt misericorditer respiciendo ad
iuues in bonis vt non tantum de
sistant a malo / sed etiam faciant
bonum respectus enim auxilium
nostrum est. Me inquam respice
Econtra autem.

Dei respect⁹ auxiliū ē nr̄m.

16 Confundantur & re
uereantur simul: qui
quærunt animam me-
am ut auferant eam.

¶ [Confundantur] confusione bo
na vt erubescant de malis & peni
tentiam agant & timentes [& reue
reantur] .i. ex timore reuereri & re
uerentiam habere cogātur [simul]
mente & corpore [qui querunt ani
mam meam] id est vitam meam &
meorum fidelium insidiando [vt
auferant eam] interficiendo nō vt
imitentur sed vt perimant. qd nō
possunt

possunt facere nisi te permittente. Multi quesierunt animã christi q gauisi sunt cum animã posuit: sed cõfusi cuz eam recepit. Multi adhuc querunt corpus christi et animas perdere: qui aut modo penitendo confundentur: aut eternam confusionem postmodum patientur.

†cõuertẽt. 20 † Auertantur retrorsum & reuereãtur: qui uolunt mihi mala.

¶ [Auertant retrorsus] et sequantur p humilitatẽ: et obediẽdo q preibant per superbiam: et trahẽdo [et reuereant] i. timeant et honorent deum: et sic conuertant a mala voluntate [qui volunt mihi] et meis [mala] me et meos persequẽdo: vel qui cum bene dicunt tñ mala volũt nõ solũ qui faciunt. Et qui bona dicit malo aio: et q mala dolose laudãdo [vterq malus est et cauẽdus. vnde adhuc subditur:

21 Ferant confestim cõfusionem suam: qui dicunt mihi euge euge.

¶ [Ferãt] vt magnũ põd' [confestim ne diutius ingrauet malum eoꝝ. [cõfusionem suam] vt cito redeãt ad penitentiã [q dicunt mihi euge euge] i. bene bene: gaudentes de mea detectiõe et isultãtes irrisorie: vel applaudẽtes mihi quasi bono animo adulatorie et dolose. In his tribus versibus notantur tria gñã persecutoꝝ. Primo illi q aperta psecutiõe dei seruos conãt occidere. Tales fuerant illi qui cõprehenderunt iesum/ et q in cruce posuerũt eum. Secũdo qui nondum persequũtur aperte sz odium et inimicitias gestant in corde: et qñq simulationib' conant decipe: quando eos effrenant in verba malitie. Tales fuerũt iudei aduersus dñz. Tertio illi qui deridere solent religionẽ et simplicitatem iustoꝝ. Tales etiam fuerũt in passione christi. Isti oẽs in ipsi' corpore adhuc perseuerant. Sicut autẽ nõ se vindicauit de illis dñs sed p eis orauit: sic nos non debem' de inimicis querere vltionẽ: sed humiliter proferre orõnẽ queadmodũ et ipse nobis pcepit: ita illi. Et ecõtra.

Persecutorum tria genera.

Vltionẽ non debem' qrere de inimicis.

22 Exultent & † lętentur sup te omnes † quarentes te: & dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum.

† iocũdetur. † q te qrũt dñe

¶ [Exultent] exterius i corpe [et letent] interius in ipũ seu mente nõ in se nec in vanis rebus huius seculi: sed [super te] et in teyt qui gloriatur i dño glorief. [oẽs querentes] p fidẽ et dilectionẽ [te] pncipaliter nõ tua nisi propter te. Gemina merces nobis promissa est a dño scz imortalis corpis atq aie beatitudo ppterea gemina exultatione p̃cipimur gaudere cum dicitur exultent et letentur. Exultare enĩ ad corp' ptinet: letari vero ad aiam. [et dicãt] ore cordis et corpis [semper] tam in aduersitate q̃ in psperitate [magnificet dominus] id est in laude magnus predicetur de bonis eius [qui diligũt salutare tuũ] s. me christũ filiũ tuũ quez misisti p salute hoĩs: qui p merita sua saluari se nõ pfidunt. hoc illi de te dicãt/

Exultat ad corp' letari ad aiam ptinet.

23 Ego autem † mendicus sum & pauper dominus † solicit' est mei.

† egenus. † curam habebit

¶ [Ego autem] i mēbris meis [mēdi-
cus sum et paup.] i. nō est qd̄ i me
laudet ex me. Mēdici dñi sum⁹: ad
ianuā mīe sue sedent⁹: mēdicam⁹
salutē nr̄az et clamam⁹. Adueniat
regnū tuū: et da nobis panē nr̄m:
et libera nos a malo. Pauperes em̄
sum⁹ nihil a nob̄ habētes et nobis
insufficiētes. Et seq̄t cōsolatio: [sz]
dñs solicit⁹ ē mei] i. cu⁹ ē mei hz
mīstrāz mihi et saluti mee necessa-
ria. Ecce magna spes: si enim dñs
est solicitus nos securi sumus. Et
cōuertēs sermonē ad dominū dr̄.

18 Adiutor meus & protector meus tu es: deus meus ne tardaueris.

¶ [Adiutor meus] i. cooperator i
bonis et ad ea me promouendo. [et
protectō: me⁹] i. liberator a malis et
ab eis me p̄seruādo [tu es] solus
nō ali⁹ [de⁹ meus ne tardaueris]
mihi auxiliari et assistere in predi-
ctis: et fac ne diu sim in malis sz ci-
to subueniēs: presta auxiliū ne de
ficiā in eis. Quādiu te nō video: nō
possideo mēdic⁹ et paup sum nihil
extra me mihi sufficit; tu expecta-
tio mea noli morari vna hora desi
derāti et estuāti: lōga mora est de⁹
me⁹ ne tardaueris. Oratio.

Expectatio tuorū vnica fa-
miliarū de⁹ quē venturū
a mundū caput libri p[ro]ri
cipalis edocuit: fac ut sere p̄camur le-
gē tuam in medio cordis nostri vt
tuas iustitias annunciātes ab im
minētibus p̄iculis eruamur. Per.

Psalmus dei Christo deo simul & homine credenda secundùm humanitatem iniuriato & passo: ac per diuinitatē resuscitato & glorificato. Psalmus. XL.

1 Beatus qui intelligit super egenū & pauperem: in die mala liberabit eum dominus.

¶ Auctor psalmi p̄pheta Dauid.
¶ Titulus talis est. In finē itelle
ct⁹ filijs Chore. Hoc est intellect⁹
psalmi huius tendēs in finem: id
est in christū: attribuit filijs. Cho
re. i. filijs crucis q̄ Christū et si pau
perem et mortuum credunt: tamē
non tantum hoiem: sed etiam ve-
rum deū. Supra ergo ostēdit eccle
siaz expectasse et accepisse Christū.
hic monet omnes vt non tantum
eum hominem credant. sed etiam
deum. ¶ Materia: christus deus
et homo et vtilitas promissa credē-
tibus ipsum secundum humanita
tē iniuriarum et passum: et per dei
tatē resuscitatū et glorificatū. ¶ In
tentio admonere nos credere Chri
stū mediatorē dei et hoim hoiem si
mul extitisse et deū. Sētētia i gn̄a
li. Propheta i isto psalmo agit de
beatitudine credētium et confiten
tium christū verū deū esse: ac de
ei⁹ passiōe et resurrectiōe. Et pri⁹
p̄pheta i sua p̄sona loq̄t et post in
ducit xp̄m loquētē et i mēbris et in
se. ¶ Snia in sp̄ali. Ait ḡ p̄pha.
[Beatus q̄ intelligit sup egenum
et pauperē] scilz christū: id est qui
sic videt eū i habitu egeni et pau-
peris: et sic credit eū hoiem vt ēt itelli
gat eundē eē deū. Pōt ēt h̄ referri
ad mēbra xp̄i sup q̄ itēdēdū est vt
eis subueniatur: qd̄ ad xp̄m per-

Christian⁹ qbus gradi- b⁹ pcedere debet.

tinet qui dicit esuriui ꝛ sitiui/et nudus/ꝛ peregrinus/ꝛ infirm⁹: ꝛ in carcere fui. His gradib⁹ procedat christianus. Primo intelligat xp̄m secūdum hominē egenū et pauperem. et ꝙ paupertas et infirmitas eius exemplum nobis tribuit humilitatis/patiētie/obedientie/mansuetudinis/charitatis: et se ei in his conformet quantum potest. Deinde intelligat in christo super humanitatem ꝛ infirmitatem eius aliquid altius scilicet diuinitatem illius: et hoc per fidem: per dilectionem: per honoris exhibitionem. Secundo intelligat se egenum et pauperem per humilitatem. Tertio proximū per beneficij collationem. Et exponit beatitudinem subiungens huius intellectus fructū [in die malorum] scilicet in die ire et iudicij [liberabit eum domin⁹] ab omni malo/ꝛ a potestate diaboli/ꝛ trāsfert eum in libertatem glorie filiorum dei. Interim autem largiendo et alia beneficia.

2 Dominus cōseruet eum & uiuificet eum: & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in † animam inimicorum eius.

† man⁹ inimicorum.

[Dominus conseruet eum] scilicet huiusmodi intelligentem inter pericula et tentationes huius laboriose vite: et nō sinet eum perire: nec permittit tentari supra ꝙ potest ferre: [ꝛ viuificet eū] suo spiritu et gratia in interiori homine vt quotidie iustius ꝛ puri⁹ viuat in deo [et beatum faciat eū in terra] hac: spūales virtutes largiēdo: ꝛ ēt in terra viuētium vbi est vera btitudo [ꝛ nō tradat eum in animā]: id est in voluntatem: et si in manus [inimicorum eius] corporalium et spiritualium vt scilicet possint eum facere suis iniquis voluntatibus obedire/vel aliquatenus consentire: hec optatio et oratio promissio est et similiter q̄ sequitur.

3 Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: † uniuersum stratum eius † uersasti in infirmitate eius.

† torū † vertisti

[Domin⁹ opē] sue gratie diuine [ferat] ꝛ det [illi] scilicet intelligēti [super lectum doloris eius] .i. super infirmitatē carnis que animam piam grauat ꝛ dolorē ei ministrat. In ea enim animus pius gemit tanꝙ paraliticus in lecto: impius vero gaudet ꝛ requiescit. Ferat inꝙ opē: cū ne labatur subleuando: ꝛ vt quasi sanatus paraliticus portet lectum: imperando carni non seruiēdo. Sed vnde dolor expōit cōuertēs sermonem ad deum ꝛ dicit. q: [vniuersum stratum] ꝛ lectum [eius] scilicet hominis .i. omnē sensualitatē q̄ in paradiso erat subtracta rationi ac lectus letitie ꝛ quietis [versasti] .i. verseri permisisti per contraria vt modo repugnet et dolores inferet ꝛ hec [in infirmitate ei⁹] scꝫ hoīs .i. ppter infirmitatē ꝛ petiū q̄n infirmat⁹ est preuaricando. Sciens ergo homo se pati hic propter peccatum conuertat se ꝛ dicat.

4 Ego dixi domine miserere mei: sana animā meā, quia peccaui tibi.

[Ego dixi] scꝫ confitēdo peccata mea: non abscondi ea: nō tacui ꝯfessionē: o [domine miserere mei]

ita scȝ[sane animā meā]scȝ aufe-
rendo ab ea peccati sui reatum:q2
nullo modo excuso peccatum:sed
accuso dicēs[q2 peccaui tibi]:id ē
coram te vel contra te vel rationē
tibi redditurus de peccato. Uere
humilitatis iudicium est culpam
suam recognoscere atq3 eandem
voce confessionis aperire. Jdeo
precipit dominus vt peccata no-
stra sacerdotibus confiteamur vt
videlicet confitēdo humiliemur:
et vt per humilitatis meritū per-
cipiamus remissionem peccatorū.
O beata confessio quanti per te
mundantur: sanantur: iustifican-
tur. Deinde loquitur in persona
christi.q.d. Talia dicūt amici. Ex

Humilitatis iudicium.

Inimici mei dixerūt
5 mala mihi: quando mo
rietur & peribit nomē
eius.

¶[Jnimici mei]scȝ iudei me ho-
minem tm̄ non deū esse credentes
[dixerunt mala]et falsa[mihi]i.
de me scilicet hec[qn̄ morief]iste
qui predicatiōe ⁊ miraculorū ope
ratione totum mundū trahit post
se[et peribit nomen eius.]de ter-
ra vt nullus eum confiteatur et
deleatur eius memoria:nec sit de
eo fama. Hec dixerūt q2 tediosus
et grauis erat eis ad videndum.
Hec specialiter de Christo dicta
sunt:sed et de membris dici pos-
sunt:nam et hodie fit tribulatio
vt nomen Christi extinguatur:sed
post mortem suam et suorum ma-
gis creuit ecclesia et admirabile
factum est nomen eius. Et non so
lum aperti inimici:sed etiam qui
simulabāt se amicos esse:dixerūt
mala. Unde sequitur.

6 Et † si ingrediebatur
ut † uideret uana † lo-
quebaf: cor † eius † cō
gregauit iniqtatē sibi.

†ingrediebāf. †videbat. †loquebatur. †iecur. †congregauit.

¶[Et si igrediebatur]aliqs[frau
dulentus et insidiator scilicet iu-
das[vt videret]:id est exploraret
quid posset reprehendere et accu-
sare non quid posset imitari.[va-
na loquebaf cor eius]cogitādo et
tractando de mea morte:⁊ sic[cō
gregauit]⁊ cumulauit[iniqtatē]
parās calūniā quā ibi debebat de
ponere:et hoc[sibi]i.in malū et
damnum suum:qui sibi nocet nō
mihi. Melius eīn ei erat si natus
non fuisset. Uel[vana]i.ficta[lo-
quebatur]ore:et[cor eius congre-
gauit iniquitatem sibi]cogitans
insidias. Et quia intrauit vt explo-
raret et mala in corde concepit

7 † Egrediebatur fo-
ras: & † loquebatur in
idipsum.

†egrediebantur. †loquebātur.

¶[Egrediebaf foras]ad iudeos
⁊ cōtrarios vt fieret apertus ini-
micus[⁊ loquebaf in idipsum]scȝ
vanitatis ⁊ iniquitatis:id est fal
sa et vana que gestabat in corde.
Uel[in idipsum]i.vno consilio et
vna conspiratione cum cōtrarijs
tractando de mea venditione et
morte. Quod passum est caput:pa
tiuntur ⁊ mēbra. Tales enim mul
ti inueniuntur intra societatem
fratrum qui appetunt explorare
defectus aliorum ac cogitantes ⁊
loquentes praua congregant ini-
quitatem sibi:et ad detrimentum
suum si id quod inutile ⁊ vanū est
cor nostrum delectabiliter medita
tur ad ipsum et lingua nostra li-
bēter loquitur. Si vis scire de fra
tre quale cor habet attende vnde
libentius et frequentius loquaf.
Ex abundantia enim cordis os lo-
quitur. Egressus iudas locutꝰ est pont.

Frīs cor̄ modo cognos[cere].

ad iudeos. Sed quid illi

8 Aduersum me susur
rabant omnes inimici
mei: aduersum me cogi
tabant mala mihi.

[Aduersum me susurrabant] faciem in auribus de me murmurando non audentes consilia detegere qui socij sunt in scelere: quasi diceret quod aduersa et nociua mihi erant secretis consilijs et cogitationibus exquirebant [omnes inimici mei] scilicet scribe et pharisei et alij [aduersum me cogitabant mala mihi] id est deliberauerunt in cogitatione quod malum mihi inferre possent: et si quis amplius alio inueniret: mala dico secundum quod intendunt cum potius sibi mala esset. Et tandem

9 Verbum iniquum
† constituerunt aduer-
sum me: nunquid qui
dormit non addijciet ut
resurgat?

†omni fuerūt aduersus.

[Verbum iniquum constituerunt] et confirmauerunt [aduersum me] quia ordinauerunt me occidi: et mortuum in sepulchro custodiri. Ipsi ita: sed [nunquid qui dormit] et moritur sponte et voluntate [non adijciet] .i. apponet vel addet morti sue [vt resurgat?] proprio virtute et potestate q.d. qui habet potestatem ponendi animam: nonne habet et resumendi eam? Non enim mortuus est necessitate vel inuitus: sed sponte dormit cito euigilaturus: nec mirum si iudei inimici talia faciebant contra me

10 † Etenim homo pa
cis mee in † quo spera
ui qui edebat panes me
os: † magnificauit su-
per me † supplantatio
nem.

†pacis meae. †quem. †suplicauit. †calcaneum.

[Etenim] etiam [homo pacis mee] scilicet iudas cum quo pacem habebam: et qui se pacificum simulabat [in quo speraui] secundum estimationem hominum: vel de quo ostendi quod in eo confiderem committens ei custodiam oculorum [qui edebat panes meos] mecum in mensa cum alijs discipulis [magnificauit] id est magnificam fecit [super me supplantationem] et deceptionem: quasi maiorem se faciens me: contempsit et vilificauit me tanquam conculcandum ab eo: et calcare me voluit tradendo me iudeis vt essem totaliter deiectus et conculcatus per mortem. Sed quicquid cogitauerunt proditor et persecutores

11 Tu autē domine mi-
serere mei & resuscita
me: & † retribuam eis.

†reddā illis.

[Tu autem domine] deus pater vel tota trinitas [miserere mei] .i. fac mecum secundum misericordiam tuam: in hoc scilicet [et resuscita me] a morte animam corpori reuniendo et non dimittendo animam meam in inferno: nec corpus in sepulchro. Christus vt homo petit qui vt deus facit quod petit [et retribuam eis] penas debitas pro commissis in presenti: vt locum et gentem amittentes dispergantur: et in futuro vt secundum merita recipientes damnentur. Qui vere fecit: quia

12 In hoc cognoui quo
niam uoluisti me: quo-
niā gaudebit inimicus
meus super me.

¶ [In hoc] scz [quoniam voluisti me] .i. id est ꝙ semp acceptus volũ tati tue placui tibi [cognoui] et fi duciã habui [quoniam nõ gaude bit inimicus meus] scz populus iudaicus [sup me] quasi me supe rato .i. ꝙ me resuscitabis vñ non gaudebunt: sed potius dolebunt. Gauisi eñ sunt de morte: et trista ti de resurrectione. Vel [In hoc co gnoui] experimẽto [quoniam vo luisti me] .i. diligis me [quoniã nõ gaudebit inimicus meus sup me] nõ resuscitato .i. quoniã resuscita bis me. In hoc enim ꝙ resuscitat apparet patris dilectio. Deinde af firmat quod orauit dicens.

13 Me autem propter innocentiam suscepi sti: & confirmasti me in cõspectu tuo in æter num.

¶ [Me autẽ] flagellatũ sine me rito: occisum sine debito [propter innocentiam] .i. propter meritum innocentis vite et immunitatẽ a pctõ [suscepisti] sanandũ sicut me dicus egrotum: [& confirmasti me] dando immortalitatem & impassi bilitatẽ [in cõspectu tuo] .i. in maie state & diuinitate tua; vel in pre sentia tua [in eternũ] vt vltra nõ moriar qui in conspectu hominũ: & ad tempus infirmasti me passus. Vel [suscepisti] in resurrectiõe de morte ad vitã [et confirmasti me] gloria immortalitatis [in conspe ctu tuo] mansurũ tecum. Et inde laus tibi & grãrũ actio. vñ sequitur

14 Benedictus domi nus deus israël à seculo & in seculũ: † fiat fiat.

fer dic cer oĩa boĩo.

¶ [Benedictus] et laudatus sit [dñs de⁹] .i. tã ꝑ dilator & creator [israel] id est videntiũ eũ per fidem & credentiũ videre illũ p speciem qui intelligunt filiũ ei⁹ deũ esse & hoĩem [a sclo] .i. ex quo oĩa incepe runt [& in sclm] .i. vsq in seclm fu turũ: vbi iam oĩa eterna sunt [fiat fiat] hec scz laudatiua bñdictio ab omnibus: quia hec repetitio & ge minatio confirmatio est. et osten dit hoc ab omnibus esse faciendũ. In hebreo autem habetur amen amen: quod importat veritatem ac fidelitatẽ et cõfirmationẽ. Oro.

Nostrorum peccaminum mitis indultor eterne deus: qui indignanter illinuos effugere diem malum si misericor dia subsequatur egenũ: fer opem quesumus doloribus nostris: vt dũ carnalia delicta clementer ar guis: medicinam anime placabili ter largiaris. Per dominum.

Psalmus de ardenti & feruenti desiderio di uinę uisionis: ac tędio & tristitia dilatiõis pro pter moram pręsentis peregrinationis.

Psalmus. XLI.

1 Quemadmo dũ desiderat ceruus ad fon tes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titul⁹ talis ẽ. In finẽ intellect⁹ filijs Chore. Hoc est intellect⁹ hui⁹ psalmi attribuitur filijs Chore .i. crucis & xpi directis in finem .i. ad summã beatitudinẽ puenire desiderantib⁹. Hic enĩ ps cõuenit oĩbus

christianis aīma diuine charitatis accensis: τ deū ardēter desiderantibus. Jam ergo fidelis non solum credens christum esse deum (vt supra monebatur) sed etiam intelligens ꝙ non sint condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam q̄ reuelabitur in nobis hoc intellectu se consolatur: quatenus sic speret in deo in sua peregrinatione vt eum videre mereatur in peruentione: patriam desiderās τ miserias huius seculi deplorans.
¶ Materia ardens τ feruens desideriū summi boni τ diuine visionis: ac tediū τ tristitia dilationis.
¶ Intentio: monere nos p̄sens seculum relinquere et aduersitates huius vite non timere: ac feruenti animo deum desiderare: et celestia sola appetere. ¶ Sententia in generali: ppheta in isto psalmo loquitur i persona perfecti τ deuoti cōsiderantis miseriam p̄ntis vite: ac totis p̄cordijs suspirātis de p̄senti seculo nequā eripi: τ ad celestē patriam peruenire habentis cū paulo desideriū dissolui τ esse cum xpo.
¶ Sententia in speciali: ostēdens ergo desideriū suū ait. [Quēadmodū] .i. ꝗ ardēter [desiderat] τ festinat [ceruus] serpente per empto τ cōsumpto venire [ad fontes aquarum] ꝓpter sitis refrigeriū [ita] cōsumptis vitijs [desiderat] ardenti desiderio amplius ꝙ ante [anima mea] venire [ad te deus] q̄ es fons aquarum irriguus vnde omnia bona fluunt te sitientibus: vt te videre mereatur: ac per claram visionē et plenam fruitionem tui satietur. Deinde conuerti se ad auditores vt admoneātur τ edificētur dicēs.

2 Sitiuit anima mea ad deum † fontem uiuū: quando ueniam & † apparebo ante faciem dei.

[Margin: † fortē] [Margin: † al' parebo.]

¶ [Sitiuit] .i. summe desiderauit [aīa mea] venire [ad deū fontem] vel fortem [viuum] Deus est fons viuus: fons indeficiens: vel fortis et viuus: id est incorruptibilis et immortalis [quando] ergo [veniam:] quādo finietur peregrinatio mea: quasi diceret: cupio dissolui. Hoc ait ex magnitudine desiderij: quia qd̄ citius est [illegible] dū est hominis desiderio [et apparebo] q: tunc τ nos apparebimus qui modo latem⁹ [ante facie3 dei] quia tunc videmus eum sicuti est. Interim autem

[Margin: v. Glos.]

3 Fuerunt mihi lachrymę meę panes die ac nocte: † dum dicitur mihi quotidie ubi est deus tuus?

[Margin: † [illegible]]

¶ [Fuerunt mihi lachrymę meę] non amaritudo q̄ peccārem absorbet: sed [panes] .i. refectio et consolatio spiritualis: quia afflictionibus eruditur christianus: τ sicut corpus cibatur et satiatur pane: ita anima eius lachrymis [die ac nocte] id est semper τ cōtinue: siue in prosperis τ aduersis. quasi diceret ꝓ dilatione visionis semp vt [illegible] in luctu τ lachrymis nullā aliam recipiens consolat. o[illegible] [dum] id est quia [dicitur mihi quotidie] improperando ab in[illegible] vel in visibilem colentibus [vbi est deus tuus?] vt subueniat tibi [illegible] sunt et predicta conuenire [illegible] cuilibet vel penitenti sicut perfecto et iusto. Ceruo enim comparatur quilibet fidelis: quia ceruus senio aggrauatus [illegible] tibus [illegible]

hauwit naribus: quo ab sorpto veneno estuat: vnde ad fontem bibendū ardentissime anhelat: quo hausto cornua & pilos deponit. Ita cathecuminus vel penitens veneno vitiorū a terra contractorū se estuare cognoscēs fontē baptismi vel penitentie desiderat vt ibi vitiorū pilos & superbie cornua deponat: et sic reiuuenescit fact⁹ homo nou⁹. Sicut etiā ceruus serpentem tractum interimit: quo interempto fontem causa bibēdi querit: ita perfectus & iustus cōsumptis in se vitijs & peccatis fontem cōtemplationis vbi reficiatur concupiscit. Omnes tamen ad eūdem tendūt fontē: id est ad christū qui est fons aquarū viuentium. Unde dicit cathecuminus vel penitens. [Quēadmodū ceruus] tracto serpēte [desiderat] venire [ad fontes aquarū vt reiuuenescat] ita desiderat anima mea [tractis vitijs peruenire [ad te deus] vt per te deponam omnem vetustatem peccati: & in nouitate reformer spirituali. Ideo [Sitiuit aia mea ad deū fontem] vel fortem [viuum [quia erit mihi indeficiens refrigeriū vel reuelatio multarū miseriarum [quando veniam et apparebo ante faciem dei] scilicet ante faciem gratie: sicut perfectus & iustus ante faciem glorie. [Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte] quia semper est mihi dolor vt in hac vita q̄ nocte ac die variatur: sed ille dolor me reficit propter spem venie que cōsolatur: quia exinde spero remissionem peccatorum [dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus:] cur nō subuenit tibi in pssura tua?

4 Hec † recordatus sum & effudi † in me animam meam: quoniā † transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei.

†medi tatus. †super †ingrediar.

[Hec recordatus] vel meditat⁹ [sum] scilicet has visiones & vbi sit deus meus [& effudi in me animam meam] id est relictis exterioribus dilataui eam ad intelligendum & attingendum deum [quoniam transibo] vel ingrediar per collustrationem & contemplationē fidelium & sanctorum [in locum tabernaculi] scilicet ecclesie militantis [admirabilis] in profunditate fidei: in altitudine spei: in latitudine charitatis. id est in presentem ecclesiam/ extra quam si quis querat deum errat: que est quedam imago & species future hierusalē: que dum videtur omplius illa desideratur: & sic perueniam mente [vsq; ad domum dei] eternā in celis vbi inuenitur deus. Sed quomodo perueniam?

5 In uoce exultationis & confessiōis: † sonus epulantis.

†soni festiuitatē celebrantis.

[In voce exultatiōis] .i. inefabilis gaudij [& confessionis] .i. laudis eterne que deo decantetur ab angelis que vox est [sonus epulantis] id est sonantium epulantium i. de eterna refectione gaudentium quasi diceret capt⁹ suauitate laudis angelice que iam suscipitur mente/ & ductus summa mentis dulcedine illuc perueniam. De illa enim eterna & iocunda festiuitate sonat nescio quid canorum & dulce auribus cordis: & mulcet aures sonus festiuitatis illius: & rapitur ceruus ad fontes aquarum: si tamen non perstrepat mundus ambulanti i hoc tabernaculo: & mirabilia dei infidelibus cōsideranti.

6 Quare tristis es ani-
ma mea: & quare con-
turbas me.

¶ [Quare] ergo [tristis es] o [anima mea] scilicet pars inferior [& quare conturbas me] rationem & intellectum tu sensualitas dolorem mihi ingerendo & gaudium meum interrumpendo. Increpat enim superior pars anime partem inferiorem. q. d. o anima mea cum iocunda videas: cum de deo non dubites quem presentis: nihil est in mundo quare hoc facere debeas. Ecce iam quadam interiori dulcedine letati sumus: ecce acie mentis aliquid incommutabile perspicere potuimus quare adhuc tristis es tantum expectans beatitudinem. Et quasi responderet illi anima eius in silentio: ideo te conturbo: quia nondum ibi sum & adhuc concutior scandalis et tentationibus. Dat inter hec mala ratio consilium. d.

7 Spera in † deo quo-
niam † adhuc confite-
bor illi: salutare uultus
mei & deus meus.

†dominus
†nomen.

¶ [Spera] interim [in deo] & habitans in spe per patientiam sustine: & consolationem recipe [quoniam adhuc] & si non modo plene sed solum in spe tamen in futuro [confitebor illi] in re continue cum beatis confessione laudis diuine quando videbo eum sicuti est dicens sic: [salutare] i. vera salus anime mee a quo scilicet non a me est salus mihi. [vultus mei] i. ex forma mea quam assumpsisti quia homo vt ego: & etiam [deus meus] i. creator meus tu es/ & non alius. Ipse enim saluator noster homo est & deus. Vel sperare potes quoniam confitebor in presenti id est de peccatis penitentiam agam vt tibi non obsistam. Hec autem perturbatio est ex nobis seu nostro vitio & defectu: vnde sequitur

8 Ad meipsum anima
mea † conturbata est
propterea † memor
ero tui † de terra Iorda
nis & Hermoniim à mon
te † modico

†turbata.
†memoratus sum
†domine
†parvo

¶ [Ad meipsum] vel a me ipso [anima mea turbata est] quod nisi carnis vitia essent tranquilla permaneret: vnde ad meipsum referendum i. meo vitio est retorquendum. Vel [ad meipsum anima mea] relata [conturbata est] que ad deum relata reficitur non est mihi firmitas in me: ideo nunquam presumam de me sed sperabo in deo. Et quia hanc conturbationem fecit superbia [propterea] vt consoletur [memor ero tui] domine festinando ad te qui excludis omnia mala: & pro quibus sit memor dei subdit scilicet [de terra iordanis] i. quia in baptismo peccata remisisti: & me humiliando terram fructiferam fecisti. Iordanis enim qui interpretatur descensio siue humiliatio significat baptismum in quo humiliati lauantur & fiunt terra fructifera [&] memor ero tui [de hermoniim] scilicet [a monte modico] i. quia fecisti me mihi displicere & diabolo abrenunciare ac montem & in virtutibus altum & tamen modicum & humilem. Hermoniim enim paruus mons est iuxta iordanem scilicet quidam tumor & collis montis hermon. et interpretatur anathematizatio: horum memor malis non turbatur. Descende ergo vt eleueris: noli extolli ne elidaris: Anathematiza teipsum displicendo tibi vt placeas deo: ac

Iordanis quod interpretatur & quod significat.

Hermoniim & mons.

diabolum et vitia abrenunciando eis. Et nota congruam coniunctionem iordanis et hermoniim et montis modici. Nemo enim currit ad remissionem peccatorum quasi ad iordanem nisi qui sibi displicet: et qui se fatetur peccatorem quod sonat hermoniim: et nemo cõfitetur se peccatorem nisi qui se humiliat: quod notatur in mõte modico: de terra ergo iordanis et hermoniim dei reminiscitur: quia in eo quod ab elatione descẽdit: et semetipsum despicit diabolumque: et vitia excludit ad conditoris sui memoriã reuocatur. Et debeo sic esse memor tui: nam ad hoc

9 Abyssus abyssum inuocat: in uoce catharactarum tuarum.

¶ [Abyssus abyssum inuocat]: id est euangelium et lex in hoc cõcordant: quia duo testamenta que propter profunditatem intelligentie dicuntur abyssus: quoddam sibi mutuo adiumentum conferunt. Uetus enim est prophetia noui quod annunciat: et nouum veteris est expositio quod in testimonium vocat: et hec inuocatio fit et probatur [in voce] et testimonio [catharactarum tuarum] id est per doctrinam et predicationem prophetarum et apostolorum tuorum hoc hominibus denunciantium. Catharacte enim proprie dicuntur fenestre terre seu aqueductus vnde ebullit aqua: vel fenestre seu nubes vnde procedit pluuia. Unde dicit Hugo quod catharacte sunt vie subterranee per quas fluunt aque: et dicuntur translatiue in celo meatus pluuiarum catharacte. Tales sunt sancti prophete et apostoli a quibus manant dei fluenta et pronuit nobis vera doctrina.

Catharacte que dicunt

Audita autem doctrina et predicatione

10 † Omnia excelsa tua & fluctus tui: super me † transierunt.

†Id est suspensiones tue.

†Ingressi sunt.

¶ [Omnia excelsa tua] id est omnia iudicia tua alta inuestigabilia [et fluctus tui] id est comminationes tue terrẽtes et tundentes que ibi continentur [super me transierunt] id est superauerunt me: ac in imo dimerserunt et humiliauerunt sed tamen transierunt. Uel ideo etiam merito memor ero tui quia [Omnia excelsa et fluctus tui] qui erant [super me] id est maior et minor pena que me superabant [transierunt] id est quieuerunt. recessit ira venit misericordia transierunt fluctus. venit tranquillitas: vbi abundauit peccatũ superabũdauit gratia: quia in ira sua non continuit misericordias suas deus. vnde et subditur

11 In die mandauit dominus misericordiã suam: & nocte cãticum eius. †

†Declarauit.

¶ [In die]: id est in tempore prosperitatis et gratie. Unde scriptũ est. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis [mandauit dominus misericordiam suam]: id est fecit nobiscum misericorditer. Sed quia et dies habet noctem et gratia tribulationem: omnes enim qui volunt pie viuere in christo persecutionem patiuntur. ideo [et in nocte] tribulationis mandauit [canticum] laudis [eius] Canticum enim in nocte est laus dei et gloriatio in tribulatione. Uel ideo etiam memor ero tui quia [In die] id est in prosperitate [mãdauit dñs] et docet [misericordiam

ij. Cor. v.

Cãticum in nocte quid est.

suam] et vult se predicari miseri- cordem: quia liberat de tribulatio ne[et nocte].i.in aduersis manda- uit[canticum eius]id est percepit exultare in ipso. Sed: quia dum tribulamur periclitamur nō solū laudare deū nos oportet sz et ora re. ideo subdit

12 Apud me oratio deo uitę meę: dicam † deo susceptor meus es. (†Domo.)

¶[Apud me].i.in me et mecum [est oratio]in tribulatione immo laus[deo vite mee].i.que fit deo qui prestat mihi vitam et presentē et eternam.q.d.int⁹ me.habeo qđ offeram: et vnde deo placeam non extra queram: nec de longinquo afferam: Hoc potest veraciter dice re qui intimo arcano cordis sui deum orat/non qui mēte extraua gatur: et quod dicit non intelligit. Et in ipsa oratione[dicā deo]qua si gratias agendo[susceptor meus es]id est me infirmū suscepisti ad curandū. Vel[susceptor meus es] ad protegendum ne in tribulatio ne succumbam Iterum autem in firma aia videns se inter tentatio nes tribulari gemendo conque- ritur dicens.

13 Quare oblitus es mei & † quare contri- status incedo: dum affli git me inimicus. (†Vt quid.)

¶[Quare] ergo[oblitus es mei] in miserijs me relinquendo. Sic enim laboro: quasi tu oblitus sis mei. videtur obliuisci domin⁹ ser- uos suos quādo permittit eos af- fligi/tentationib⁹ cōcuti: nec eos cito exaudit: nō visibiliter adiuuat [et quare cōtristatus]secundus sen suz carnis quē horret has difficul tates[incedo]ad te per viā huius vite [dum]id est quia[affligit me] tentando et tribulando interius et exterius [inimicus]visibilis et in uisibilis scz diabolus hereticus: ty rannus: falsus frater: mundus et corpus.q.d. vtinam liberes me ne sic affligar. Ideo autem dicit qua re. quia nescit aliquis vtrum hoc patiatur ad probationem siue ad damnationem. Affligit inqȝ et

14 Dum † confringun- tur ossa mea: exprobra- uerunt mihi qui tribu- lant me † inimici mei. (†Confrin git. †Hal. nō habet.)

¶[Dum confringuntur ossa mea] id est virtutes in quibus consistit robur mentis que aliquando tur- bantur ex afflictionibus: nam qua si ossa franguntur dum virtus patientie vel quelibet alia afflu- gitur et tot pesci: tunc inquam vl tra afflictionez etiam[e- probraue runt mihi qui tribulant me inimi ci mei] scilicet demones et homi- nes mali qui sunt eorum ministri exultantes et me irridentes: Vn- de in alio psalmo dicitur. qui tri- bulant me exultabūt si motus fu e ro. Et subiungit quomodo expro- brauerunt. (ps. xij.)

15 Dum dicunt per sin- gulos dies ubi est deus tuus: quare tristis es ani ma mea & quare con- turbus me?

¶[Dum dicunt]idest dicentes[mi hi per singulos dies]id est assidue [vbi est de⁹ tu⁹]tētātes me in de sperationē inducere de tua visiōe & maxime in tentationib⁹ ecclie ɔ̃ fidelibus. Quasi dicerent null⁹ est

deus tu⁹:ꝛ nõ apparet ꝙ habeas deum cum te nullus defendat vel te liberare nõ curat vel nõ põt. Et q² propter hoc anima turbata est ꝛ talis tentatio est simpliciter repellenda: ideo subditur [quare tristis es anima mea] per dolorem [et quare cõturbas me] per desperationem propter tales tentationes. Et ne dicas ideo ꝯturbor quia hic mala patior: sed potius

16 Spera in † deo quoniam adhuc confitebor illi † salutare uultus mei & deus meus.

† dño. psal.

ℭ [Spera] interim in [deo] expectando liberationem [qm̄ adhuc] post istas tribulationes [confitebor illi] in futuro confessione laudis cõtinue cũ ad sui cõspectum adduxerit vultũ meum dicens ei [salutare vultus mei ꝛ deus me⁹] tu es ꝛ non alius. De hoc vide supra. Repetit hic ipsam cõfessionẽ ꝛ spei confirmationem quia repetitio ꝯfortatio ẽ ꝯtra tribulatiões ꝛ tentationes frequentes. Orõ.

Vultus nostri mirificũ salutare: quem anime fideliũ ardenter sitiũt seruulorũ: tribue: vt dum te visibili lachrymarum imbre pasci requirimus inuisibiliter te intra pectoris nostri tabernaculũ collocemus. Per dominum nostrum.

Psalmus contra pressuras seculi: ne deficiamus in eis: neq; retrahant nos à deo: ac de separatione iustorũ à prauis & hic & in futuro.

Psalmus. XLII.

1 Iudica me deus & discerne causam meã de gente non sancta: ab homine iniquo & doloso erue me.

ℭ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ℭ Titulus hic ẽ. in finẽ ps Dauid. Hoc est psalmus iste dirigẽs nos in finẽ. i. in xp̄m cõuenit dauid. i. iusto ex societate prauorũ ꝛ miserijs huius vite afflicto: qui hic loquit ꝛ gemẽs iter malos petit ab eis separari. Qui ergo supra se ꝯsolat per spez quã habet in deo hic conquerẽs de permixtione malorum precatur ab eis separari nũc animo ꝛ in futuro ꝛ loco. ℭ Materia separatio iustorum a malis hic in causã: futuro autẽ separatio ꝛ loco ꝛ persone. ℭ Intentio monere vt iudicium ꝛ separationem malorum appetamus: ꝛ ne in pressuris deficiamus: sed in domino speremus. Seipsuz eñi ꝯfortando intẽdit cõfortare ꝛ debiles quosq; suo exẽplo. ℭ Ex his patet s̄nia ẽ gñali. Naz propheta in isto psalmo in ꝑsona iusti ṗcat non peccata sua discuti qd̕ periculosum est. sed causam suam ab impijs separari vt possit cum electis sociari. Qui eñi a malis hic in causa discernitur secur⁹ esse p̄t: quia in extremo iudicio totus ꝛ corpe ꝛ aia separabit. S̄nia in sp̄ali vidẽs ꝙ nũc malos cũ bonis corpe volens ab eis separari nunc aio ꝛ postea loco exclamat. [Judica me deus] ꝙ iustus es ꝛ misericors: ꝛ determinat qualiter accipit nomẽ iudicij cũ dr. [ꝛ discerne] hic ſ nõ locũ sal tez [causam meã] ꝛ merita ꝙ sunt causa vite [de gẽte non sancta] qd̕ quasi exponens subdit [ab homi

me iniquo] scilicet a persecutore manifesto et qui aperte malum facit [et doloso] scilicet insidiatore occulto et qui latenter decipe q̄rit et hec est gens non sctā [erue me] hic in p̄nti ne ab eis corrūpar. Ul' de futuro totū accipiēdo petit causam sue retributionis separari ab ipsis: vt hedis ad sinistram positis ipse sit ad dexterā cum electis, et debes hoc facere.

2 Quia tu es deus † fortitudo mea † quare me repulisti: & † quare tristis incedo dum affligit me inimicus?

¶ [Quia tu es] o [deus fortitudo] et virtus [mea] qua opus est vt s per hec scandala. i. a te est et depēdet mea fortitudo q̄ p me infirm⁹ et fragilis sum et non sufficio: nō de viribus meis presumo: nec aliū de hr̄e aliquam fortitudinem nisi a te solo et totā spē meā in te pono [quare] ergo [me repulisti] dimittendo me in afflictione cuȝ sis fortitudo mea. Nunquid inualida est man⁹ tua [et] etiā [quare tristis incedo] et ambulo p hāc miserias: q2 periclitor et nondū vici eā [dum affligit me inimicus] diuersis tētationibus. Ac si optando diceret vtinam vlterius affligi non permittas. Ut autem excludatur inimicus.

3 Emitte lucem tuam & ueritatem tuam: ipsa me deduxerunt & † adduxerunt in montē sanctum tuum & in tabernacula tua.

¶ [Emitte lucē tuā et veritatē tuā] i. aufer tenebras et da lucē aufer errorē et doce veritatē. Nisi eni nos illumines in tenebris sum⁹ nisi nos veritatē doceas errabimus: et q̄si iā impetrasset qd̄ orauit subdit [ipsa] scȝ lux et veritas tua [me deduxerūt] ab errore et iniquitate ne ab errarē de lata et spaciosa via q̄ ducit ad mortē ne perirē [et adduxerunt] per fidē charitate formatā [in montē sanctū tuū] .i. in pfectionē et eminētiā virtutū [et in tabernacula tua] .i. in vnitatē et societatē sctōrū scȝ in presentē ecclesiā. Tabernacula eni sunt peregrinātiū et militātiū: et nos hic peregrinamur a dn̄o et militamus aduersus diabolū. Non ait tabernaculū: sed tabernacula: q2 multe sunt cōgregationes iustorū: et in multis locis seruit dn̄o militia xp̄iana.

4 Et introibo ad altare dei: ad deum qui letificat iuuentutem meam.

¶ [Et] ibi posit⁹ [introibo ad altare dei] scȝ [ad deū] videndū [q̄ letificat iuuētutem meā] nunc p spūs renouationem me veterem hominem exuendo et nouum induendo et in futuro me iuuenem factum et innouatum: deposita omni vetustate letificabit dando immortalitatē et impassibilitatē. Altare eni dei est ipse fili⁹ dei. Ad hoc autem altare introimus modo p fidē postmodū introibimus p speciē. Et in hoc altari modo offerim⁹ deo p̄ri vota et sacrificia cor contritū et humiliatū orōnes et p̄ces postmodū repulsa oi tristitia in eodē altari i ipa diuinitate sacrificiū tātūmodo offerim⁹ laudis et nō orōnis. Sed ad illam laudē quisquis peruenire appetit prius oportet vt hoc inchoet. Ideo subdit.

5 Confitebor tibi in cy-

Marginalia: timet. / vt qd / vt qd / Indu- / xerunt. / Via q̄ ad mortē ducit lata ē. / Dei fili⁹ altare est dei.

Tvt qd Tvt qd thara deus deus meus & † quare tristis es ani ma mea: & † quare con turbas me.

¶ [Cōfitebor tibi] .i. laudabo te et grās agā tibi [in cythara] id ē in tribulatione o [deus] oīm p crea- tionē [deus me⁹] p speciale voca- tionē. Cythara ab inferiori reddit sonū sicut psalteriū a supiori. Qui ergo pcepta dei facit τ nō patitur in psalterio cōfitet: q vo facit τ pati- tur (qd qdē ex inferiori natura est in cythara) cōfitet: Dicit ḡ cōfitebor tibi in cythara: ppter illō qd dire rat Quare tristis incedo dū affli- git me inimicus. Patiebat eñi ex inferiori afflictione τ in eo ipso vo lebat placere deo: τ gestiebat grās agere fortis in tribulatiōib⁹ [q̄re] ergo [tristis es aīa mea] i. tāta spe posita [τ quare cōturbas me] ob- nubilās serenitatē interni gaudij mei quasi dicat ne hoc facias: sed potius

Cythara ab inferiori reddit sonum

pōno 6 tn3 b5 tnō b3 Spera in † deo quo- niam † adhuc confite- bor illi: salutare uultus mei † & deus meus.

¶ [Spera in deo] nā in te expe- cta patiēter dñm remuneratorē et cōsolare [qm̄] lz cōfessus in tribu lationibus [adhuc] post has mise rias [confitebor illi] laude cōtinua cum electis: modo confiteor afflic- ctus futurū est vt adhuc cōfitear renouatus τ letificatus. Et hec ē et erit mea confessio scz [salutare vultus mei] quia me saluasti [et de⁹ meus] qz me creasti. Et hec est magna causa sperādi: quia salua- tor me⁹ ē vult⁹ mei .i. hñs vultū meū formā meā: τ p me ē homo

factus τ ipse est deus meus.

Oratio.

Te fontē perpetui luminis oīpotens deus inuocam⁹ τ q̄sumus vt emissa veri- tate tua cordib⁹ nostris noue nos lucis claritate perfundas. Per do minum.

Psalmus de prospe- ritate tēporali patrū ue- teris testamenti: & de grauitate temporalis afflictionis fidelium te- stamēti noui.

Psalmus. XLIII.

Deus auribus nostris audiui mus: patres no stri annuncia- uerunt nobis.

¶ Auctor psalmi pphēta Dauid.
¶ Titulus talis est. In finē psal- mus filijs Chore ad intellectum. Et est sensus psalmus iste dirigēs nos in finem: id est in christum: et in eternitatē: attribuitur seu pro ponitur filijs Chore id est passio- nis et sanctis martyribus ad in- telligendum id est vt intelligant cur deus videtur fideles noui te- stamenti derelinquere temporalia subtrahendo et affligi permitten- do cum patres antiquos iuuerit in manu valida: et eis apposuerit temporalia: quod ideo facit deus vt contemnant temporalia τ desi- derent eterna vt sciant per tempo ralia bona data antiquo populo significata esse spiritualia bona que iam dantur christiano po pulo et plenius dabuntur in

futuro. Et est ille psalmus confortatio et confirmatio infirmorum. Fideles enim qui supra gemunt inter malos nunc vt consolentur et patientiam habeant monentur vt intelligant nos hic vocari ad agonem non ad securitatem: in futuro vero ad coronam: non hic prosperandum sed tribulandum: in futuro vero gaudendum.

¶ Materia: prosperitas temporalis patrum veteris testamenti et tribulatio fidelium testamenti noui.

¶ Intentio: nos inuitare ad patientiam et consolationem in temporalibus tribulationibus habendam: ac monere ad contemptum terrenorum et appetitum celestium. ¶ Sententia in generali. propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis et iusti in afflictione mentis vel corporis positi et specialiter in persona martyrum imitatorum christi recolit beneficia et bona populo antiquo exhibita: et explicat mala que nunc fideles sustinent in hac vita: petitque a malis ipsis liberari misericordia et virtute diuina. ¶ Sententia in speciali: propheta ergo in persona fidelium et martyrum recolit preterita dicens. [Deus auribus nostris] scilicet audiendi et cordis [audiuimus] id est cognouimus et intelleximus. Audire enim auribus est ad plenum audire vt et cor intelligat. Unde et dominus in euangelio. Qui habet aures audiendi audiat. Multi enim habent aures carnis non cordis: quia exterius audiunt interius non recipiunt. Nam [patres nostri] quia noluerunt nos decipere scilicet patriarche et prophete non qualescunque homines [annunciauerunt nobis] per scripturas suas et libros autenticos. Et quid annunciauerunt?

Audire auribus quid est.

Luce. viij. a.

2 Opus quod operatus es in diebus eorum: & in diebus antiquis.

¶ [Opus] scilicet miraculosum [quod operatus es in diebus eorum] vt est eductio de egypto. per mare traductio: custodia in deserto et in terram promissionis inductio et cetera talia. et [in diebus antiquis] scilicet opus quod fecisti in exordio de creatione celi et terre de his que contigerunt ante diluuium que omnia spiritualiter implentur in nobis. Et hoc est opus quod fecisti in diebus eorum: quia.

3 Manus tua gentes disperdidit & plantasti eos † afflixisti populos & exuisti eos.

† insti- masti.

¶ [Manus tua] id est virtus et potentia [gentes] terre promissionis [disperdidit] morte et aliis modis [et plantasti eos] scilicet patres nostros in eadem terra firmando habitationem eorum in illa sicut in terra firmatur planta que ad hoc plantatur vt radicet et fructificet. Nota ex hoc ordine quod prius naturaliter remittuntur peccata quam infundatur gratia. iuxta illud. Egressus vitiorum virtutis operatur ingressum. Dispersio enim gentium significat extirpationem vitiorum plantatio patrum infusionem et conseruationem virtutum. Et hoc factum est non facile immo post [afflixisti] per multa bella [populos] qui ibi erant [et sic expulisti eos] de terra sua. Cum multa difficultate sunt eiecti: et te opus cum multa difficultate inolitam malitiam vincere. vix enim dediscitur vitium cui aliquis assueuit. Hec itaque tu fecisti non patres nostri.

Peccata prius naturaliter remittuntur quam gratia infundatur.

4 † Nec enim in gladio suo † possederunt terram: & brachium † eorum non † saluat eos.

† non † hereditate. † ipsorum

¶ [Nec enim in gladio suo] id est in

virtute armorū suorum patres nostri[possederunt terram]iudam[τ brachium eorum].i.fortitudo naturalis τ robur]non saluauit eos] de manib⁹ inimicorū.q.d.Nec per se habuerunt terram:nec p se sunt saluati.Si enim seipsos non potuerunt saluare ab illis gētibus: multo minus ɔstat vt propria virtute terras illorum potuissent possidere.Brachiū igitur non saluauit eos

5 Sed dextera tua & brachium tuum & illuminatio uultus tui: quoniam complacuisti in eis.

¶[Sꝫ dextera tua]. i. propitiatio τ fauor grē tue[τ brachiū tuū] .i.potētia tua τ fortitudo quā eis dedisti[τ illuminatio vultus tui] i.claritas τ manifestatio pñtie tue certis signis ostense:scꝫ miracula que erāt eis demōstratio patiētie tue.Talibus enī signis eis affuisti vt effectu signorum tuam presentiam insinuares:τ hoc fecisti non meritis suis:sꝫ[qm̄ cōplacuisti tibi:τ placitū tuū collocasti[in eis] i.ex beniuolentia tua:qꝫ placuit tibi vt illis hoc faceres:τ qꝫ ita bñ fecisti illis patribus corporaliter: spero ꝙ similiter mihi facias spiritualiter. Nam

6 Tu es ipse rex meus & deus meus: qui mandas † salutes Iacob.

†salutē

¶[Tu es ipse]non mutatus qui hoc illis fecisti/es[rex meus]τ rector regēs me spiritualr̄ secundum bonos mores τ virtutes[et deus meus]creator τ conditor quē adoro τ colo:tu me soles ducere vt rex: tu mihi soles subuenire vt de⁹.[ꝗ mādas] fieri[salutes] corporales [iacob].i.illi pplo antiq̄ descēdēti de iacob.Et p salutaria mandata tua spūaliter saluas eos ꝗ luctantur[τ vita supplantant.q.d.tu es vnus τ idē modernorū τ antiquorum fidelium:τ ideo que illis tunc tēporaliter fecisti hec nobis τ cuilibet fideli luctatori τ supplantatori vitiorum spiritualiter facies. τ sicut illos iuuisti ita τ nos.vnde sequitur

7 In te inimicos nostros uētilabimus † cornu: & in nomine tuo spernemus insurgentes in † nobis.

†al.nō habet. †nos.

¶[In te]pro pugnatore nostro et p te ocēs[inimicos nostros]scꝫ carnem/eius voluptates fugiendo: mundum/eius vanitates contemnendo.diabolum/eius tētationib⁹ resistēdo[ventilābimus].i.proijciemus τ dispergemus sicut paleā a granis separantes[cornu].i.tua virtute seu fortitudine et defensione nō nostra[τ in nomine tuo] christiano a te nobis dato:vel in nominis tui inuocatione[spernemus]id est suppeditabimus τ pro nihilo reputabimus aduersarios [insurgentes in nobis].i.contra nos:τ nos impugnantes.Et bene dico in te τ in nomine tuo

8 Non enim in arcu meo sperabo: & gladius meus nō † saluabit.

†saluū faciet.

¶[Non enim in arcu meo sperabo].i.in ꝓuidētia τ prudētia mea humana:vel in calliditate τ occulta defensione.Arcus enim a lōge

trahit

Arc⁹ longe trabit ꝛ occulte ferit

a trabit ꝛ occulte ferit. Et quasi i ar cu suo sperat qui prudentie sue in nititur et in sensu suo confidit [et gladius meus] .i. fortitudo mea ꝛ violenta defensio [non saluabit me] sed tu. Sicut et patres nostri non sperauerunt nec saluati sunt in suo arcu vel gladio. Singulariter loquitur propter humilitatem: quis in persona plurium vel ecclesie loquatur. Hec sunt duo in quibus valde confidunt homines seculi, scilicet in calliditate propria et virtute. Sed ille totam saluationem suam in deo constituit: vnde subiungit:

9 † Saluasti enim † nos † de affligentibus nos: & † odientes nos confudisti.

† Salos nos † fecisti † ex † eos q oderũt

¶ [Saluasti enim nos] .i. saluabis. vbi preteritum pro futuro ponit: quia tam certum est quasi iam factum sit. [de affligentibus nos] modo propter te scz ab inimicis visibilibus et inuisibilibus qui nos hic affligunt. [ꝛ odientes nos] .i. in odio nostro perseuerantes [confudisti] .i. confundes: ꝛ erubescere facies quando dãnabuntur ostendendo eis mala que fecerunt: dãna bonorum que amiserunt: penas eternas quibus puniendi sunt. Confusis autem inimicis

10 In deo laudabimur tota die: & in nomine tuo confitebimur in † seculum.

† seculo

¶ [In te [deo laudabimur] nõ arrogãtes de gloria quia tu es laus ꝛ gloria nostra [tota die] : idest in perpetuitate q nõ est interpollata noctib⁹, sed tota est dies. Tunc enim erit vn⁹ dies cui nũc succedit nox: vna eternitas tũc erit laus vnicuique a deo [ꝛ i nomine tuo] .i. ad honorẽ nominis tui. [confitebimur] tibi cõfessione laudis [in seculũ] .i. semper ꝛ sine fine hoc est laudabimus te que es gloria nostra: laudabimus ergo ꝛ laudabimur nos in te: ꝛ tu in nobis. Ita ergo fecisti antiquis in preterito: ꝛ ita facies nobis in futuro.

11 Nunc autem repulisti & confudisti nos: & non egredieris deus in uirtutibus nostris.

¶ [Nũc autẽ] in hoc tpe meo [repulisti nos [id est videris repulisse p hoc q pmittis nos affligi [ꝛ cõfudisti nos] in facie iniquorum quibus hic habemur opprobrio tanquam frustra in te sperauerimus [et non egredieris] vlterius o [deus] euidenter .i. non videris egredi manifestus: et apparere [in virtutibus nostris] ostẽdẽdo tuã psentiã i virtute ꝛ fortitudine nostra ↄtra hostes sicut olim patribus faciebas: i hoc tpe ad exercitationes repellimur, ꝛ cõfundimur vt in eternum glorificemur: nũc nõ egredieris in virtutib⁹ nostris vt nos in posterum perpetua virtute corrobores:

12 Auertisti † nos retrorsum † post inimicos nostros: & qui oderũt nos diripiebãt sibi.

† ante † pre inimicis nr̃is.

¶ [Auertisti] .i. auerti permisisti. [nos retrorsum post inimicos nostros] vt nos victos post se trahãt vt illi sint ante: nos retro. vt illi victores: nos victi deputemur. [et q oderunt nos diripiebãt] nos tãq in pdã. [sibi] alios trahentes: alios flagellãtes: alios i carcerẽ mittẽ-

tes: alios accidētes: alios diuersis tormentis vexantes. Hoc cōtra illos q̄ de claustro reuertūtur ad seculum: quos demones faciunt sibi predam.

13 Dedisti nos tāquàm oues escarum: & in † gētibus dispersisti nos. †natio nibus.

¶ [Dedisti nos] persecutorib9 ad interficiēdū vel feris ad vorandum hoc est viliter occidi permisisti [tāquā oues escarum] que interficiuntur vt ab hominib9 vel lupis deuorent. [& in gētibus dispersisti nos] id est dispergi permisisti per captiuitatem & venditionem vt nos in seruitutem redigerent: ad tempus dominarentur nostri. In gentibus etiam dispersi sunt quando Petrus rome crucifigitur: & Thomas in india moritur: & innumeri martyres per innumera loca occiduntur.

14 Vendidisti populū tuum sine precio: & nō fuit multitudo in † cōmutationibus eorum. †iubila tiōib9.

¶ [Vēdidisti] i. vēdi: & in mortem tradi permisisti [pplm tuū sine pcio] i. sine compensatione & lucro. Quasi sine pcio ppls scōrum martyrū vēdebat qn̄ tam pciosus sanguis fundebat: & exēplo eorū nullus ad redemptionem & salutē cōuertebat qn̄ occidebant & neminē lucrabant: & si aliq erāt qui cōuerterent ad cōparationē martyrum pauci erant: & hoc est quod subdit [et non fuit multitudo in commutationibus eorū] scilicet martyrum i. pauci p eis acqrebant: qz martyres occidebantur: et pauci de occidentib9 conuertebantur. Insuper preter dura etiā turpia patimur. nam

15 Posuisti nos † opprobrium uicinis nostris: subsannationem & derisum his qui sunt in circuitu nostro. †in

¶ [Posuisti nos opprobrium vicinis nr̄is] circa nos existētib9. Grauis est afflictio que a vicinis ingeritur: quia non transitorie dicitur nec cito finitur. Uel [vicinis nris] idest ad fidem appropinquantib9 & venire volentibus qui videntes mortem nostram ita probrosam retrahebant se a fide: & posuisti nos [subsannationē] naso [& derisum] ore [his qui i circuitu nostro sunt] & nobiscum non sunt & tamen subsannant et derident nos: vel qui nos circundant & vt capiāt & occidant.

Afflictio grauis est q̄ a vicino igerit.

16 Posuisti nos in similitudinem † gentibus: commotionem capitis in populis. †in nationib9.

¶ [Posuisti nos in similitudinem] & exēplū [gentibus] vt cum alicui maledictum inferre vel malū contingere velint: de nobis formā maledictionis sumant: & nos in exemplū proponāt nr̄am miseriā sibi imprecādo dicētes sic pereas vt Laurenti9 & huiusmodi: & posuisti nos [commotionem capitis in populis] ad insultandum nobis vt videntes nos continue cum derisione & indignatione mouendo capita insultēt nobis sicut & xp̄o insultauerunt mouentes capita sua.

17 Tota die uerecundia mea contra me est: & cōfusio † faciei meę † cooperuit me. †vult9 mei †opuit

¶ [Tota die] .i. assidue [verecundia mea] seu pudor & erubescētia tantorū opprobriorum [contra me est] .i. corā me & añ cōspectū meū [& cōfusio] seu rubor & ignominia [faciei mee] q2 in facie maxime apparet verecūdia & cōfusio [cooperuit me] .i. ex omni parte mihi occurrit: tāq̄ essem ea opertus. Per hoc enim q̄ dicit me: non facies/ nō solū faciei sed etiam totius corporis indicauit horrorem. Et hec confusio procedit et euenit mihi

18 A uoce exprobrantis & obloquentis: à facie inimici & persequētis.

¶ [A voce exprobrantis] .i. insultantis & in faciē maledicētis aperte. [& obloquētis] .i. dolose mordētis & in absentia detrahentis occulte [a facie] .i. a presentia & instātia [inimici] in volūtate & odio habentis corde. [et persequentis] in actu & opere. q.d. aduersarij mei persequuntur me ore corde & ope.

19 Hec omnia uenerūt super nos † nec obliti sumus te: & iniquè non egimus in testamento tuo.

† & obliti non.

¶ [Hec] predicta [oia] valde grauia simul [venerunt super nos] & amore tui ea toleram⁹ [nec obliti sumus te] dimittēdo cultū tuū tāq̄ obliti essem⁹ tui [& iniq̄ nō egimus in testamento tuo] .i. in lege: mādata eius trāsgrediēdo. vel fidem tuā quā in baptismo pacti sumus abnegādo. q.d. inter tot aduersa h3 pcepta tua nos habuim⁹ nec fide nec operatiōe a te recessimus. Magna hic martyrū cōstātia & perfectio cōmendatur. Sed nos si vel leue verbū iniurie audimus mox ad iracūdiam exardescimus: vindictā si possum⁹ exquirim⁹ si non possumus odiū in corde qd' est venenū diaboli portam⁹. Obliuiscimur deū: obliuiscimur charitatem & patiētiā: inique agim⁹ in testamēto dei mādatorū ei⁹ puaricatores facti. Ad hoc igit̄ h̄ scripta legim⁹ vt quanta pro amore dei martyres sc̄ti pertulerūt vigilanter attendamus: attendentes nostram fragilitatem et impatiētiam deploremus & corrigamus. Sed adhuc quid dicāt audiamo.

Odium venenum diaboli.

20 Et non recessit retro cor nostrum: & declinasti semitas nostras † à uia tua.

† de

¶ [Et nō recessit retro cor nr̄m] bōa dēserēdo & ad mala dēclinādo: vl' de bōitate tua desperādo s3 sp̄ ad ea q̄ añ sūt nos extēdim⁹ ad p̄missum brauiū festināter [& dñe sic tribulamur [declīasti] .i. declinare fecisti: q2 deriuasti & tulisti [semitas nr̄as] sc3 carnalium cogitationū desideriorum voluptatū & p̄speritatū [a via tua] certa & angusta: & ōndisti nobis viā tuā sequēdam q̄ ducit ad vitā. Cōmēdatio diuine gr̄e est. Quisq̄s viā dn̄i ingredit̄ ne tāq̄ de iustitia sua gliet̄ p̄teritas vias su[as] ad memoriā d3 reducere & pensare de quātis cōcupiscētijs & dēsiderijs malis: de quātis voluptatib⁹ et negligentijs p̄ grām suam liberauerit eū misericors de⁹. In h̄ aūt & id declnasti.

21 Quoniā humiliasti † nos in loco † afflictionis: & cooperuit nos umbra mortis.

† de † infirmitatis † operuit

C[Quoniã humiliasti nos in loco afflictiõis].i.in hoc mũdo vbi affligimur ꝓpter te:qui est locus afflictionis ac vallis plorationis & miserie non letitie.sed mali vtũtur mundo pro paradiso:et peregrinatione terre pro habitatione patrie.Quia hũiliauit nos deus affligẽdo ideo declinauit nos a superbia nostra quaten⁹ humiliati semitas nostras relinqueremus & sequeremur vias domini:etiã ex illa humilitatiõe[cooperuit nos] i.vndiq; tanq̃ experimento circũdedit[vmbra morti]nõ vera mors sed vmbra. non mors anime:sed mors carnis.Umbra mortis carnalis mortalitas:vera mors damnatio:cum diabolo. Uel[vmbra] id est timor [mortis] quia causatur a morte sicut vmbra a corpore.Sed propter hec omnia mala non sumus obliti te.quia.

22 Si obliti sumus no-
men dei nostri: & si ex-
pandimus manus no-
stras ad deum alienũ.

C[Si obliti sum⁹ nomẽ].i.bonorificentiã[dei nr̃i]vt ab ei⁹ fide & cultu tãq̃ ei⁹ obliti recederemus [et si expandimus man⁹ nostras] scʒ per modũ orantiũ vel offerentium[ad deũ alienũ]venerandũ & colendũ.qui neq; nos creauit neq; bonum nobis fecit:et si sumus ydolatre.Et nõ solũ ydola sed etiã vitia per hec pñt intelligi.quorũdam enim deus venter est & auaritia:que est ydolorũ seruit⁹.& cetera huiusmodi.Expandit etiam manus ad deum alienũ:qui operatur ob fauorem humanum.

Deus quorũdã est venter & auaritia.

23 Nonne deus requi-
ret ista? ipse enim nouit
† abscondita cordis.

†occulta.

C[Nõne de⁹ requiret]et exiget[ista].s.ita manifesta in districto examine & iusto iudicio ad puniẽdum ea.q.d.vtiq; sic.nam et occulta requiret.vnde sequitur[ipse enim nouit abscondita].i.occulta & cogitationes[cordis]quo scʒ corde magis religio geritur q̃ deuotione corporis.& ideo solus potest iudicare non solum de manifestis sed etiam de occultis propter qđ non reqret a nobis.ipse em̃ testis est cõscientie nostre:& nouit quia non obliti sumus eum:quod ex hoc apparet

24 Quoniam propter
te mortificamur tota
die: † æstimati sumus †deputati.
† sicut oues occisionis. †velut

C[Qm̃ ꝓpter te]o deus & tuam dilectionem [mortificamur].i. diuersis tribulationibus opprimimur[tota die].i.incessanter & assidue[estimati]et reputati[sumus] ab hoĩbus[sicut oues occisionis] s.nõ fetose ad occidendum deputate:q2 non reputamur idonei nisi ad occasionem:& occidimur sine aliqua reluctatione.Scti viri mortificãtur sanguinem suum pro xp̃o fundẽdo. proximis cõpatiẽdo.carnem macerãdo.vitia resecãdo culpas lachrymis lauãdo.& hoc tota die/q2 tota vita sctõrũ martyriũ est.Igit̃ q2 ꝓpter te ista patimur

25 Exurge quare ob-
dormis domie? exurge
& ne repellas † in finẽ. †vsq;.

C[Exurge] gerẽdo curam tuorũ et ferendo opem[quare obdormis dñe?].i. videris negligere. Quasi dormit domin⁹ qñ dissimulãdo nõ liberat.excitat̃ deprecatiõib⁹ & laborãtes adiuuat.Querit̃ autẽ q̃re obdormit q2 incertũ est vtrũ hoc

rit ex ira an ex mia: verũ eum velit ad tẽpus ꝓbare ⁊ corrigere an ex toto relinqre. ⁊ ideo orat. d. [exurge] [tãq̃ vigilans] [⁊ si hic ⁊ ad tẽpus repellis] [ne repellas] nos [in finem] [ⁱ consumptionem. i. omnino et ex toto. Si vis vt tribulemur ⁊ tentemur: ne finas vt frangamur et pereamus.

26 Quare faciem tuam auertis: obliuisceris † inopię nostrę & tribulationis nostrę.

† inopiam nostrã ⁊ tribulationẽ nostram.

¶ [Quare faciẽ tuam] [ⁱ grẽ tuẽ pñtiã] [auertis] [ⁱ abscõdis ac beniuolẽtiã quã erga nos habes non ostendis. quasi irat⁹: quasi non adsis: quasi oblit⁹ sis nostri [obliuisceris inopie nr̃e] [ꝙ ꝓpter te relinquimus terrena ⁊ modo sum⁹ q̃si sine ope sine solatio [⁊ tribulationis nr̃e] [ꝙ pro amore tue tribulamur ⁊ nõ eripimur. Et si nos nescim⁹ tu scis q̃re: quia non nisi iuste. vnde hoc dicere nõ est querela sed supplicatio pari cordis pia. Et non debes obliuisci:

27 Quoniam humiliata est in puluere anima nostra: † cõglutinatus est in terra uenter noster.

† adhesit.

¶ [Qm̃ humiliata est in puluere] [supra nos in signũ penitẽtie sparso [aĩa nr̃a] [recordatione peccatorũ. hoc est ad penitẽtiã cõpũcti sumus aiam peccatoꝝ memoria cruciando: ƀm morem penitentium ⁊ ad modũ tribulatorũ cineres super capita sua ponẽtiũ [cõglutinatus est i terra] [. i. adhesit terre [venter nr̃] [in eadẽ penitẽtia tota corporis effusiõe extẽsus vt sit ꝓstratis toto corpe tẽsis: hoc aũt dicendo summam humilitatẽ ostẽdit. Qui enĩ genua terre affligit habet quo plus humilietur. qui vero flexio terre prosternitur non habet vlterius quo humilietur. q. d. nimiũ humiliati sumus: vltra quo humiliemur non habemus: iam peruenit vsq; ad summũ hũiliatio: veniat ⁊ assit tua miseratio. Jõ concludit

28 Exurge domine adiuua nos: & redime nos ꝓpter nomen tuũ.

¶ [Exurge dñe] et ne dissimules sicut dormiens [adiuua nos] [laborãtes [⁊ redime] [. i. libera [nos] [tãtis malis oppressos adiuua in bonis libera a malis: ⁊ hoc nõ propter meritum nostrum sed gratis ꝓpter nomẽ tuũ dilatandũ ⁊ glorificãdum: vt cognoscaris ⁊ lauderis ab omnibus qui es deus in secula bñdictus. Oratio.

Exurge dñe in auxiliũ nostrũ: ⁊ erue nos ab opprobrijs vitiorũ: et qui corã pñbus nostris inimicarũ gẽtium regna vicisti/a persequentib⁹ inimicis vultus tui illuminatione nos eripe. Per dominum.

Psalmus de nuptijs Christi & ecclesiæ, ac de ipsius Christi sponsi & ecclesiæ suę sponsę multiplici laude & commendatione.

Psalmus. XLIIII.

1 ERuctauit cor meum uerbum bonũ: dico ego opera mea regi.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic est. In finē pro his q̄ commutabunt filijs Chore ad intellectū cāticū pro dilecto. Hoc est canticū istud q2 hec est exultatio pro eternis: tēdens in finē.i. in cōsummationē: habitū pro his q̄ cōmutabunt..i. pro cōmutādis in melius ꝛ pro dilecto pris.i. xp̄o cōmutāte. sc3: pro sponsa ꝛ spōso: q2 est pro laude vtriusq3: scribit filijs chore.i. xp̄i et imitatoribus passionum crucifixi. ad intellectum.i. vt intelligāt ꝛ venerent mysteriū tāti decoris ꝛ grē sc3 coniunctionis xp̄i ꝛ eccl'ie. Hec ergo ecclesia que in p̄cedēti psalmo tāta pati describitur in hoc psalmo laudibus extollitur ꝛ pro ipsa xp̄s cōmendat vt intellecta eminentia xp̄i omnē maculā ꝛ rugā deponat: ꝛ per ornatū virtutū dignā se tanti sponsi amplexib9 exhibeat: vnde premittitur pro his qui cōmutabuntur: ꝛ sequitur pro dilecto. ¶ Materia: nuptie xp̄i ꝛ ecclesie: spōsi ꝛ sponse regis ꝛ plebis. ¶ Intētio: monere ad laudem sponsi ꝛ spōse ꝛ fideles exhortari vt taliter viuere studeant quatenus se vni viro sc3 xp̄o virginē castā exhibeāt vt in nuptijs a dextris sponsi sui sedeāt. ¶ Sn̄ia in generali: propheta spūsancto repletus et celestib9 epulis saginatus in isto psalmo preconia dei se eructaturus p̄mittit: ꝛ xp̄m sponsum ꝛ ecclesiā suā spōsam a multis laudat ꝛ magnificat. ¶ Sn̄ia in sp̄ali: propheta ergo q̄si ad has nuptias intromitti desiderās vt sibi aperiat se velle spōso cantare dicit [Eructauit] q̄si de pleno ꝛ plenitudine diuīe grē spūalis [cor meū] qd̄ cōcipit verba.i. mens mea intus plena grā. [verbum bonū] hymnū deo sciz carmē qd̄ dicitur9 iam. et exprimēs ad cu9 honorē eructat v̄bū subdit [dico ego].i. dicere ꝛ cātare gestio [opa mea].i. dictamina ꝛ carmina mea.s. hunc psalmū de laudib9 cōpositū [regi] regū iesu xp̄o q2 ex eo habet.i. ad xp̄i ꝛ similiter ecclesie sue sponse laudē ꝛ cōmēdationem dicā ergo hoc epithalamiū i. laudē thalami ꝛ carmen nuptiale. Tūc predicator opera sua regi dicit/quando fructū p̄dicationis deo attribuit. Et ne eum aliquid a se putares dicere subiungit. Epithalamium qd est.

2 Lingua mea calamus scribæ: uelociter scribentis

¶ [Lingua mea] in faciēdo ꝛ pronunciando hoc carmē: fuit [calam9] ꝛ pēna seu stylus ꝛ graphiū scribe: id est scriptoris [velociter scribentis].i. spiritussancti q̄ in docendo nō indiget interuallo: quia dixit ꝛ facta sunt. velociter etiam se dicit scribere quia que dicit et scribit cito ventura nouit. Spiritussanctus est quasi scriba a quo lingua quasi calamus regitur dū eius ministerio spūs loquitur. Calamo linguā suā cōparat: vt p hoc intelligat scripsisse que dicit. Deinde sicut promiserat laudes regis sponsi decantat et conuertēs se ad christum primo laudat eum a forma et eloquentia dicens: Spiritussanct9 est q̄si scriba.

3 Speciosus forma præ filijs hominum diffusa est gratia in labijs tuis: propterea benedixit te deus in æternum.

¶ [Speciosus] es [forma pre filijs hoim] fuit enim speciosissim9 vt pote virtute spiritussancti qui deficere in opere suo nō potuit de v̄gie nat9. Uel'iō speciosus q2 sol9

immanis a peccato qd' summa et vera est pulchritudo. et quia non solū homo sed etiā filius dei [diffusa ē grā] [sc. eloquentie fructuose [in labijs tuis] q: mirabāt oēs de verbis grē q̄ pcedebāt de ore ei9. Uel quia per eum verbum gratie et reconciliationis mundus accepit: nam penitentiam in remissionem peccatorum predicauit [propterea] et propter hanc gratiam per te mūdo datam [benedixit te] hoiem [deus] pater [in eternū] nō ad tps dando tibi nomē qd est super oē nomen et regnū cuius non erit finis Uel q: hic et in futuro semper bndicet xps. Deinde laudat eum a potestate et fortitudie d. Et tu talis rex

4 Accingere † gladio tuo super femur tuum potentissime.

†gladium tuum circa

¶ [Accingere] ad pugnandū [gladio tuo] spūali. s. vbo dei. i. euangelio. De quo apls ait. et gladiū spūs qd est vbū dei. [sup femur tuum] id est super carnē siue corpus. Accinxit eni gladiū sup femur suū q: in carne assumpta pdicauit euāgeliū q̄ pcidit vitia et errores circa fidē et mores. male coherētia separauit et inimicos pstrauit: ac mūdum debellauit. et h' [potētissime] i. fortiter et vtiliter vtere vbo pdicationis tue nō segniter neq: leuiter. pdicauit eni q̄si ptātē habēs: et vita sē pdicatiōis pfirmauit miraculis

Ephe. vj.

5 Specie tua & pulchritudine tua † intēde prospere pcede & regna.

†et

¶ [Specie tua] quantū ad morū sanctitatē [et pulchritudine tua] quantum ad diuinitatis decorē: ni etiam accingere et accinctus [intende] et intētus sis ne remisse agas: sed potius [prospere] i. ad prosperitatem ecclesie liberans homines pereuntes [procede] p viā hui9 vite regnum dei pdicando et contra diabolum pugnando [et] sic totius mundi imperio precioso sanguine tuo redēpto ac diabolo superato [regna] nunc in ecclesia militante et eternaliter in triumphante Regna in fide hoim tuam potentiam ostendēdo: et eos regendo q̄ semp regnasti ab eterno. Regna iq̄ et h

6 Propter ueritatem & mansuetudinem & iustitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.

¶ [Propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam] i. quia es verus per te et per tuos veritatē docendo. et mansuetus malos ferendo. et iustus vite iustitiam ostendēdo q̄ omnia decent regem. Ueritatem q̄ppe exequens mansuetudinem cū iustitia cōseruauit: vt nec iustitiā amitteret [et deducet te] inoffense p cursus toti9 vite [mirabiliter] quia oēs mirabunt. vl' quia mirabilia facies [dextera] i. fortitudo virtus et potētia tua/ sc. deitas/ cuius organum fuit humanitas et ideo in omnibus monebatur secundum motum deitatis. Et

7 Sagitte tue acute †: populi sub te cadent in † corda inimicorum regis.

†potētissime.
†corde

¶ [Sagitte tue] i. vba pdicationis tue ex ore tuo et aploꝝ emissa sunt [acute] q: cordis iteriora penetrāt. et sic vba dei vocantur sagitte q: occlte hoies alliciūt: et gladi9 q: manifesta rōne hoies deo adherere faciunt et per eas sagittas vulnerati [populi inimicorum] q̄ fuit

Dei vba sagitte vocant

De numero inimicorum[regis].s. tui q̃ es rex magnus.hoc est multi de inimicis tuis[sub te cadēt]. i.supponēt se tibi ⁊ obediēt.⁊ hoc [in corde].i.ex rōne et voluntate. vbi se erigebant cōtra xp̄m ibi humiliabunt̄ ante eū vt de inimicis sint amici.Deinde laudat eū a dignitate regali ⁊ iudicio.D.

8 Sedes tua deus in † seculum seculi:uirga directionis uirga regni tui

† scl'a scloꝝ

¶[Sedes tua].i.regni tui hoc est regalis ⁊ iudiciaria tua pt̄as in q̃ regnas ⁊ iudicas o[deus].i.xp̄e q̃ es dei filius:est[in seculum seculi] i.eterna:⁊ q̃cquid ꝯstituis nō mutatur.[⁊ v̄ga regni tui].i.sceptrū. ac gubernatio et correctio tua est [v̄ga directionis]⁊ regl'a diuine equitatis q̃ vere recta est ⁊ nunq̄ curuat̄. hec iustos regit:iniquos percutit:⁊ distortos dirigit.Nemo ergo sibi multū de mia xp̄i blandiatur quia virga directionis.i.iusticia est ei.Si alios regit alios et cōterit.Sic dilige misericordē vt velis esse veracem.Et bene dico virgam tuam esse directionis.q2

9 Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē:ꝓpterea unxit te deus deus tuus oleo † leticię prę † consortibus tuis.

† exultationis. † participib⁹.

Odiendo iniq̃tatē diligit̄ iustitia

¶[Dilexisti iustitiā]⁊ i te ⁊ i alijs ⁊ i tantū q̄[⁊ odisti iniq̃tatē]non hoīes.aliter pfecte nō diligit̄ iusticia nisi odiat̄ iniq̃tas.⁊ vt talis posses esse[ꝓpterea vnxit te]spiritualit̄ sm̄ hoīeꝫ i regē ⁊ sacerdotē o[de⁹]filius[deus tuus].i.tibi cōsubstantialis.s.pr̄[oleo leticie].i. spū scō q̃ leticiā p̄stat aīe.[pre consortib⁹ tuis].i.plusq̄ ceteros homines quoꝝ mortalitatis factus es particeps vt eos tue immortalitatis ⁊ regni faceres tecum esse consortes:q2 ceteris datus ē spūs sanctus p partes:in ipo vero fuit oīs plenitudo diuinitatꝪ corporaliter. Deinde laudat eum ab ornatu:D.

10 Myrrha & gutta & cassia à uestimentis tuis à domibus eburneis:ex quibus delectauerunt te filię regum in honore tuo.

¶[Myrrha ⁊ gutta ⁊ cassia]per has spēs aromaticas significant̄ v̄tutes fideliuꝫ spirātes bonū odorē alijs p bonā famā ⁊ exempluꝫ. Vn̄ myrrha q̃ amara ē ⁊ arcet vermes ac seruat a putredine.s.mortificatio carnis q̃ amara est ⁊ pellit vermes malorū desideriorū ac seruat a putredine vitiorū.et gutta q̃ et armoniaca dicit̄ ⁊ pellit inflaturas ⁊ tumores scilicet hūilitas q̃ pellit inflationem ⁊ omnem tumorem supbie.Et cassia q̃ ⁊ fistula dicit̄ ⁊ nascit̄ in aquosis locis et crescit in imensum/scꝫ fides q̃ in baptismo nascitur ⁊ crescit i iustitia multum.He ergo virtutes fluunt ⁊ ꝓcedūt[a vestimentis tuis]scꝫ[a domibus eburneis].i.a sanctis tuis q̃ dicunt̄ vestimēta tua q2 ornāt te vita ⁊ doctrīa.Dom⁹(q; in eis habitas)eburnee ꝓpter cōstātiā ⁊ infirmitatem:ac v̄tutum luciditatem et vite puritatem[ex q̄b⁹] virtutibus[filie regum]:id est ecclesie singule quas per orbem apostoli et sancti se et alios in virtutibus regentes fonte baptismatis genuerunt et rexerunt[delectauerunt te]:id est delectabiles

Cassia fistula dicit̄.

Sācti vestimenta dei dicunt̄.

et amabiles tibi sunt facte eo ꝙ
ipsis virtutibus fragrant nitent ⁊
placent:et hoc[in honore]non suo
sed[tuo].i.ad tui honorem et glo-
riam:quia non quesierunt honorē
suum sed tuum. Ex omnib⁹ facta
est vna sponsa regi:vna regina a
qua eum commendat.⁊ post sponsi
descriptionem ipsam sponsam de
scribit.

11 Astitit regina a dex-
tris tuis in uestitu deau
(†circū amicta) rato: † circūdata uarie-
tate.

¶ [Astitit]parata seruire[regina]
scilicet catholica eccl'ia xp̄i regis
sponsa q̄ sub xp̄o rege bñ regit fi-
lios suos[a dextris tuis]et non a
sinistris q: semp ei placita et nun
ꝙ ɔtraria opat.iō sequit[in vesti-
tu]opum bonorū[deaurato] non
aureo ne sola sit charitas sȝ assint
(charitas in auro intelligit) cetera q̄ charitas ornat. In auro
em̄ intelligit charitas.qḋ vo au-
reū ē totū de auro est:qd aūt deau
ratū est aurū h̄z et aliud est[circū-
data varietate]populorum:perso-
narum:statuum: officiorum:gra-
duū:linguarū:meritorum et dono
rum. Hāc repñtat eccl'ia in vesti
mētis nūc sic nūc aliter colorat[⁊
in cātib⁹ ⁊ cātuū vocib⁹ diuersis.
Deide alloquit ppha reginā tāꝙ̄
vn⁹ ḋ prīb⁹ ei⁹.i.de aplis.d. Ergo
vt ad huius spōsi thalamum va-
leas peruenire

12 Audi filia & uide &
inclina aurem tuam: &
obliuiscere populū tuū
& domum patris tui.

¶ [Audi]int⁹ scȝ credēdo o regia
[filia]mea.i.mea p̄dicatiōe geni-
ta:xp̄m in euāgelio loquētē ⁊ do-
cētē[⁊ vide]eius doctrinā ȝ intelli
gendo ⁊ vitā cōsiderādo[⁊ iclina
aurem tuā]ad obediēdū hūiliter:
et imitandū.s.in opere ea que do-
cet replendo[⁊ obliuiscere populū
tuum]vñ venisti.s.vitia perpetra-
ta per q̄ regi babylonie seruisti[et
domū p̄ris tui].i.consortium dia-
boli et conuersationē seu vanita-
tes huius mundi in quo quasi in
ppria domo vsqȝ modo diabolus
regnauit:cuius filia pro malorum
operum imitatione fuisti. Deinde
laudat eam ⁊ primo a forma.d.

13 Et concupiscet rex (†qm̄ cōcupi uit.)
† decorem tuū: † quo- (†speciē tuam.)
niam ipse est dominus
deus tuus, & adorabūt (†quia.)
eum.

¶ [Et]tūc[cōcupiscet rex]celestis
scilicet filius[decorē tuū].i.te de-
corā propter pulchritudinē spūa-
lē quā ipe fecit in te ⁊ dedit p gra
tiā reparās i te imaginē suā. Mul
tiplex est decor eccl'ie q̄ in duobus
cōsistit.s.in forma vite et doctrine.
Et ideo debes libēter audire q̄ p̄ce
pta sunt tibi[qm̄]ille q̄ cōcupiscit (Eccl'ie decor in duobus cōsistit.)
te nō solū ē rex ⁊ spōsus tu⁹ sȝ[ipe
ē dñs de⁹ tu⁹].i.creator et dñator
tui. Quicquid habes vnde illi pla
ces ab illo habes.[⁊ adorabūt]locē
ppl'i de quibus facta es[eū].s.re-
gē tuum adoratione latrie:q: ei
omē genu flectetur

14 † Et filię tyri in mu- (†nō habt ⁊)
neribus: uultum tuum (†nō h̄s oēs.)
deprecabuntur † oēs
diuites plebis.

¶ [Et]nō tm̄ iudei sed etiā[filie
tyri].i.gētiū hoc est gentes a par-
te totū significās. Per tyrum enī
vicinā iudee vbi prophetia erat gē
tes in xp̄m crediturās significa-
bat quam p̄cipue nominat:quia

ciuitas nobilis ꝛ famosa erat: ve-
niet ad regē tuum [in muneribus]
se et sua xpo deuote offerēdo ipmq3 adorando ꝛ elemosynas facien
do [vultum tuū] ꝛ p̄ntiam o regina
[depcabunt] ꝛ petēt a deo. i. deuo
te pcabūtur deū3 vt det eis posse
puenire ad tuum vultū. i. presen-
tiā et cōformitatē tuam ne extra
gremiū ecclesie positi faciāt opa sua
sed in vultu et ꝯspectu sponse. i. in
vnitate ecclesie: aliter enim non p
dessent. [oēs diuites plebis]. i. oī-
modi diuites siue sint locupletes
siue nobiles siue sapientes siue po
tentes ꝛ hmōi. Deinde laudat eū3
a gloria dicens

15 Omnis gloria eius fi
†in tri secus. lie regis † abintus in
†varie tate. fimbrijs aureis: circum
amicta † uarietatibus.

¶ [Oīs gloria ei⁹] sc3 [filie regis]
q̄ iā dicebatur regina. i. ecclesie: est
[ab intus]. i. consistit in ornatu in
teriori scilicet in puritate conscie
et non in ostensione iactantie. nec
in magno apparatu exteriori in q̄
synagoga gloriabat. Unde Pau-
ij Cor. lus ait. Glia nr̄a hec ē testimoniū
cōscientie nr̄e. Gloria aīe fidelis ē
de iterioribꝰ bonis glia aūt malo
rū est de his que foris sunt vt de
pulchritudine. fortitudine: genere
dignitatibus: diuitijs ꝛ hmōi. Et
li3 eius gloria sit intus in ꝯsciētia
tn̄ est etiā [in fimbrijs aureis]. i. in
honestate conuersationis ꝛ in ope
ribus bonis: q̄ hn̄ p fimbrias itel-
ligunt q: patēt sicut fimbrie ꝛ pu-
rissime sicut aurum oportet eē [cir
cumamicta]. i. ornata [varietati-
bus] virtutum: q: singule v̄tutes
vndiq3 eam circūdāt. Deinde lau-
dat alios a societate. d.

16
†afferē tur † Adducentur regi
uirgines post eam: pro-
ximæ eius afferentur
tibi.

¶ [Adducentur] p̄dicatione ꝛ grā
adiuuāte q: p se nequeūt venire,
[regi] xp̄o ad seruiēdū [virgines]
ꝛ pudic. s. integre ꝛ aīa ꝛ corpore
q̄ sunt in primo gradu p quas ro-
busti et fortes accipiunt [post eā]
sc3 reginā. i. aplicā ꝛ primitiuam
ecclesiam catholicā gn̄alem matrē
fidelium q̄ domum patris oblita
prima venit ad regē. Et conuertēs
verba ad regē ait. et [proxime ei⁹]
regine ꝛ ad eam pertinentes id ē
vidue ꝛ in matrimonio ab aliena
cōiūctione cōtinētes que sunt in
scd̄o gradu p quas infirmi ꝛ im-
becilles designantur. [afferentur]
et portabuntur [tibi] o rex ꝛ ad ho
norē tuū in tuum consortium: ꝛ ve
re proxime q: prioribus cōsimiles
et eas in continentia imitantes
De ergo oēs ꝛ virgines ꝛ proxime

17 Afferentur in lætitia
& exultatione: adducē-
tur in templum regis.

¶ [Afferentur in letitia] virtutū
[et exultatione] gratiarum seu in
gaudio interiori et exteriori non
in tristitia peccati: quia in presen-
ti quoq3 ecclesia valde letantur
sancti de puritate sue cōscientie ꝛ
pectoris sui pace et de hac deinde
[adducentur] ministerio angelo-
rum tanquam viui lapides [in tē-
plum regis]: id est in supernam
hierusalem facti per christum re-
gnum ꝛ sacerdotes dei. Duce ergo
gratia adducentur in templum re
gis: in vnitatem perfecte charita-
tis vbi possint in eternū laudare
deū: deīde laudat eos a ꝑte osten
dens quanto incremento ecclesia
spōsa perfecerit ꝛ alloquitur eā. d.

18 Pro patribus tuis na|ti sunt tibi filij: consti|tues eos principes su|per omnem terram.

¶ [Pro patrib⁹ tuis] .i. loco apo|stolorū q̄ te genuerunt [nati sunt tibi filij] imitatores eorū .s. ep̄i & alij quos genuisti: non te ergo pu|tes desertā q: non vides eos per quos nata es: nati sūt filij ad op|tum & de ple tua creuit tibi prin|tas. Sunt em̄ & hi p̄res tui: q: ab ipsis regeris. Un̄ sequit̄ [cōstitues eos] in sede patrum [principes] in spūalib⁹ .i. p̄latos: magistros & do|ctores ad regendū pplm̄ dei [sup oēs terrā] .i. super vniuersalē eccle|siam: p omēs partes terre diffusaꝫ nō in vno loco tantū. Et nota ex hoc q̄ principes scli subesse debēt sacerdotibus non preesse. Et quia ita est ordinata ecclia & cōfirmata facto ipsa tanq̄ grata alloquitur dominum. O.

Principes subsunt sacerdotibus: †memo ry res erunt. †ōne.

† Memor ero nomi|nis tui: † in omni ge|neratione & genera|tionem.

¶ [Memor ero nois tui] .i. fame & glie tue memoriam agā & super te p̄dicabo [in omni gn̄atione] dif|fusa in omni terra. [&] deinde [in omni gn̄atione] succedēte .q.d. ec|clesia: semper nomen tuum annun|ciabo: gn̄ationibus sibi succedēti|bus vsq ad finē mūdi. Uel ipsi fi|lij nati & principes constituti me|mores erunt semper [nominis tui domine] quia succedēt: sēper oēs generationes perseuerabunt.

20 Propterea populi cō|fitebuntur tibi in eter|nū: & in seculū seculi.

¶ [Propterea] etiam [populi] qui futuri sunt videntes tantam glo|riam ecclesie tue [confitebuntur ti|bi] id est laudabunt te tanq̄ au|ctorem & gubernatorem [in eter|num] presentis seculi id est per to|taꝫ hanc vitam [& in seculum] sub|secutiuum huius [seculi] id est in futuro vbi est laus eterna que nū|q̄ finietur. O felix apostolorū pre|dicatio que eternam laudem do|mino acquisiuit. O felices & nimi|um beati qui dominum laudare merebunt̄ in seculuꝫ seculi. Orō.

O Christe domine v̄bū p̄ris per quē cūcta creata sunt & creantur: custodi quesu|mus ecclesiam tuam varietate gē|tium congregatam: vt dum te ex ipsa credulitatis iustitia corde pu|ro diligimus: principatuꝫ eterni se|culi cum patrib⁹ mereamur. Per dominum.

Psalmus de aduentu Christi ac conuersatio|ne & saluatione genti|um: necnon de liberatio|ne & consolatione fide|liū in persecutione ma|lorum.

Psalmus. XLV

1 Deus noster refugium & uirtus: adiu|tor in tribula|tionibus que inuene|runt nos nimis.

¶ [Auctor psalmi propheta. Da|uid. ¶ Titulus talis est. In fi|nem filijs Chore pro arcanis

psalmus David. Hoc est: psalmus
ille David prophete tendens in fi
nem id est in Christum seu in perfe-
ctionem. attribuitur filijs chore .i.
imitatoribus crucifixi qui hic lo-
quuntur. habitus pro arcanis .i.
occultis manifestandis: quia agit
de aduentu Christi qui multum erat 2
occultus: et quibusdam aduentum
huiusmodi circunstantibus et conse
quentibus. ¶ Materia aduentus
Christi ac liberatio et consolatio fide
lium in persecutione malorum. ¶ In
tentio: omnes monere ad fidem et
vt ad deum in omni tribulatione
refugium habeant: et de liberatio
ne plene confidant. Sententia in ge
nerali propheta in isto psalmo in
persona primitiue ecclesie tribulate
primo beneficia que deus impen-
dit fidelibus tempore tribulatio-
nis recitat: deinde mirabilia dei
opera que inter fideles operatur
narrat: et ad diligenter attendendum
et per consequens ad credendum et imitandum
inuitat: quia vt in precedenti psal
mo dicitur primitiuam ecclesiam alie
subsequuntur: proponunt se primi
tiui posteris exemplum patientie vt
non deficiant sub tribulationum
pondere cum eos audiunt qui salu
tem hominum querebant tot et tan
ta patienter pertulisse. ¶ Senten
tia in speciali: propheta ergo in
Christi aduentu videns multas tri 3
bulationes exurgere: contra eas
premittens consolationem in perso
na filiorum Chore ait. [Deus] omni
um potestate [noster] gratia et vo
luntate seu per fidem et confessionem: est
nobis [refugium] id est securitas con
tra pericula: contra tormenta: contra persecutiones
[et virtus] .i. fortitudo. quia ad eum fu
gerimus cum firmi erimus: vnde nihil est
nobis timendum. et [adiutor] est in
tribulationibus] vincendis [que in
uenerunt nos nimis] quia tribu
laremur supra quam ferre posset fra-

gilitas carnis nisi iuuaremur au-
xilio diuinitatis. Tribulationes
inuenimus quando iam premedi
tatas sustinemus: ipse vero nos
inueniunt quando inopinatos in
tercipiunt. Grauius autem feriunt
tela que preuisa non sunt

Tela que preuisa grau. feriunt. †conturbabit.

Propterea non time bimus dum † turba bitur terra: & transfe- rentur montes in cor maris.

¶ [Propterea] quia talis est nobis
deus: fretitanto adiutore [non time
bimus] quia in ipso credulitatem ha-
bemus [dum turbabitur terra] .i.
peccator terrenus vel iudeus: Ge
nere eorum qui terrena sapiunt
irascitur et indignatur ac insurgit
fremendo aduersus nos [et transfe-
rentur montes in cor maris] .i. du
centur apostoli et fideles ante iudi
ces huius mundi et tyrannos. Vel
dum [transferentur] apostoli a iu
dea in mundum seu fidem gentium:
tunc nos qui compuncti sumus et
montibus consentimus non time
bimus ne de numero reproborum
iudeorum fuerimus. Turbatis omni
bus dei seruus manet intrepidus
in qua translatione

†sonauerunt. †eius.

† Sonuerunt & tur bate sunt aque † eo- rum: conturbati sunt mon tes in fortitudine eius.

¶ [Sonuerunt] christi montes
id est apostoli et sancti fidem pre
dicando et confitendo [et turba-
te sunt aque] id est irati sunt po
puli tyrannorum seu gentium
[conturbati sunt] simul cum ple-
be [montes] id est potentes secu-
li terrena altitudine timentes [in for

titudine eius]scilicet dei ostensa per apostolos et sanctos dum an nunciaretur per eos. Alij sunt mõtes dei quibus caput est christus: alij sunt montes seculi quibus caput est diabolus. Sic ergo per istos montes turbati sunt illi mõtes. Sed non est timendum quia

4 Fluminis impetus lętificat ciuitatem dei: sanctificauit tabernaculum suum altissimus.

¶ [Flumis impetus] id est inundatio et irrigatio sancti spũs [letificat] suis gratijs et donis [ciuitatem dei] id est sanctam ecclesiam virtutibus munitam [et sanctificauit] per illum fluuiũ [tabernaculũ suũ] id est congregationem fidelium in qua habitat per fidẽ [altissimus] scilicet ipse xp̃s. Ideo spũs sanctus dicitur flumen quia concupiscẽtias et ardores carnis extinguit. impetuosus autem quia nemo ei resistit. Ecclesia vero dicitur ciuitas vel propter cõcordiam habitantiũ: vel quia legem habet et regẽ: hanc intantum letificat spiritus sanctus vt glorietur etiam in tribulationibus. Dicitur et tabernaculum q: in ea domino militatur. Et hoc tabernaculum significatur per spiritum sanctum sine quo nullus est sanctus. Nec solum letificat et sanctificat deus: ecclesiam suam sed etiam

Eccle sia dicitur ciuitas tripliciter

5 Deus in medio eius non commouebitur adiuuabit eam deus † mane diluculo.

† vultu suo.

¶ [Deus in medio eius] scilicet ciuitatis et ecclesie fidelium est et manet ad protegendum a malo et roborãdũ in bono. In medio est id est in communi quia oĩbus equaliter propositus est: equaliter oib⁹ consulit: nec personas accipit. Uel ideo quia est columna que sustentat omnes partes domus ne corruat et ideo illa ciuitas [non commouebitur] a veritate fidei et operatione virtutũ seu de bono ad malum. Et nõ solũ sustẽtat ne corruat sed etiam [adiuuabit eam deus] in labore hui⁹ seculi ad bene operãdũ ꝛ ꝑficiendũ [mane] .i. in principio cõuersionis vel boni operis et hoc [diluculo] .i. illuminatione spũs sancti: quia sicut post mane sequitur diluculũ sic per initiũ cõuersionis venitur ad lumen virtutis. Uel secundum aliam literam [adiuuabit eã deus vultu suo] .i. ꝑsentia ꝛ demõstratione auxilij sui .i. cũ eã adiuuando se indicat. Et sic

6 Conturbatę sunt gentes & inclinata sunt regna: dedit uocem suam † mota est terra.

† altissimus et

¶ [Cõturbate sunt gentes] salubriter et bona cõturbatione id est admirate ac compuncte et mote ad penitẽtiã visis miraculis ꝛ multiplicatione fidelium [ꝛ inclinata sunt etiam regna] .i. principes vel regiones humiliati per fidem: predicationem humiliter suscipiendo vt adorent qui per superbiã erant erecti vt seuirent quia [dedit vocem] id est predicationem [suam] deus p ora predicatorum: et [mota est terra] id est terreni ad cõuersionem scilicet ab infidelitate ad fidem a vitijs ad virtutes a diabolo ad deum. Quis est qui dedit vocem suam dicat ecclesia?

7 Dominus uirtutum nobiscum: susceptor no

ster deus Iacob.

ℭ[Dominus virtutum] celestiū scilicet angelorum. Uel [Dominus virtutum] a quo dona virtutū fluunt: ipse est [nobiscum] emanuel in carne assumpta: et per hoc est [susceptor noster] Susceptꝰ est a nobis et suscepit nos. Accepit nostrā humanitatem: suscepit nos in suā diuinitatem. factus est particeps nostre mortalitatis vt nos faceret participes sue immortalitatis [deꝰ iacob] id est significatorum per iacob scilicet luctantium et supplantantium quibus ipse dat virtutes Nulla ergo nos terreat infirmitas nostra. Et quia admirabilis et salubris est ista grātia ergo.

8 Venite & uidete opera domini quæ posuit †fines prodigia super terram: auferens usq; ad † finem terræ.

ℭ[Uenite] o gentes fide ⁊ credite [et viacte] .i. intelligite [opera dn̄i] que tempore incarnationis fecit [que posuit prodigia] id est in signum. Prodigia em̄ dicuntur in quibus aliud significatur q̄ videtur [super terram] id est super terrenos: et subiungit que sunt illa. s. [auferens bella] scilicet spiritualia. Fecit enim pacem inter deum et hominem et vtraq; scil; iudeos ⁊ gentes fecit vnū et hoc [vsq; ad finem terre] non tm̄ localiter in om̄i terra mundi: sed etiam temporaliter vsq; ad fines seculi. Aufert etiam a nobis dominus bella quādo extinguit repugnantia vitia: ⁊ hoc significabat illa pax temporalis que per totum mundum tempore natiuitatis Christi fuit. Et vere est auferens bella quia.

Prodigia q̄re dicunt

9 Arcum conteret & confringet arma: & scuta comburet igni.

ℭArcum conteret] id est occultas malorum contra fideles insidias destruet [⁊ confringet arma] id est publicas et apertas impugnationes [⁊ scuta] id est vana errorum ⁊ vitiorum protectiones et defensiones [comburet igni] id est annihilabit spiritus sancti igne et calore. Feruente isto igne nulla in nobis arma remanent impietatis vt armemur armis euangelicis que describit apostolus: Et quia prius inuitati sumus ad videndum opera dn̄i: iam ip̄e dominus nos inuitat ad videndum se dicens.

10 Vacate & uidete quoniam ego sum deus: exaltabor in gentibus & exaltabor in terra.

ℭ[Uacate et videte quoniam ego sum deus] q.d. vidistis opera mea iam preparate vos ad vidēdū artificē ip̄m. Et vt ad hoc idonei [sitis] vacate cessate ab operibus malis et vitijs: a tumultibus ⁊ terrenis nullus tumultꝰ in mēte sit et nulla macula: oia sint pacata: oia mūdata. [⁊ videte] .i. intelligite deus auctorem oim̄ et munerum suorū [qm̄ ego] solus [sum deus] qui feci et reficio vos: et non est alius p̄ter me: nō ergo de operibus vr̄is extollamini ego quidē [exaltabor] ⁊ magnificabor: [in gentibus] q2 conuerse ad fidem me deprecabuntur [⁊] deinde [exaltabor in terra] .i. in iudea seu in iudeis vt cū plenitudo gentium intrauerit omnis israel saluus fiat. Q2 iudei i diuersis erroribus sicut gentes nō fluctuabant ideo isti per terrā que solida

est: ille per mare accipiũtur. Exul-
tabitur itaq; in gẽtibus & iudeis
vt iam omnes dicant quod sequi-
tur.

8 Dominus uirtutum nobiscũ: susceptor noster deus Iacob.

¶ [Dñs virtutũ] est [nobiscũ: & su
sceptor noster] est [deus iacob] qui
facit vincere populum xp̄ianũ per
Iacob figuratũ licet posteriorem.
Semp enim cũ credentib' dignã
ter inhabitat sicut ipe polliceri di
gnatus est dicens. Ecce ego vobi-
scũ sum oĩbus dieb' vsq; ad con-
summationẽ seculi. aliter aũt no-
biscum non esset nisi vacaremus a
vitijs et exaltaretur i nobis. Oro.
Perspicuũ i imminẽti tribu-
latione refugium miseri-
cors de' fertifica ipetu eter
ni fluminis habitaculũ nostri cor
dis: vt te deo virtutum nobiscum
cooperante terrena prelia confute
mus. Per dominum.

Inuitatio ad Christi laudem propter eius excellentiam & dignitatem: ac beneficiorum exhibitionem: & suam gloriosam in cælum ascensionem.

Psalmus. XLVI.

1 OMnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in uoce exultationis.

¶ [Auctor psalmi] pp̄heta dauid.
¶ Titulus hic est. In fine p̄s. da-
uid p̄ filijs Chore. Et est sensus p̄s
ille dauid est prophete qui hic lo-
quitur habitus pro filijs chore.
id est passionis scil; pro conuersio
gentib' dirigendis in finem. i. ad
xp̄i laudẽ. Gẽtes eñ quas in p̄ce-
denti psalmo vocauit ad fidẽ iam
conuersas hic inuitat ad laudem:
¶ Materia: Christus ascendens
ad patrem & filij xp̄i scil; gẽtes cõ
uerse ad fidẽ. ¶ Intentio: deũ lau-
dare & ad ei' laudẽ inuitare. ¶ Sẽ-
tẽtia in generali: Propheta in isto
psalmo in persona apostolorũ seu
ecclesie inuitat omnes fideles ad
dei laudem et hoc propter eius ex-
cellentiam & dignitatem bñficio-
rũ exhibitionẽ et suam gloriosam
in celum ascensionẽ. ¶ Sentẽtia
in speciali. In voce ergo apostolo
rũ seu ecclesie gentes ad laudem
monens ait. O vos [Omnes gen-
tes] que ad fidem vocate estis & iã
conuerse in christum creditis non
tantũ iudei [plaudite manibus] i.
gaudete bonis operibus: vel inces
santer bona opera coniũgite ope-
ribus bonis [iubilate deo] id est tã
tam dei laudem mente concipite
que non posset exprimi voce: et ita
q iubilatio illa sit [in voce exulta
tionis]. id est non solũ deum lau-
date corde sed etiam exaltanti vo
ce alijs annunciate: quasi diceret
gaudete ad vos peruenisse gratiã
dei: et si gaudetis concordent ma-
nus et lingua: ille operentur hec
confiteatur & subiũgit causas qua
liter laudandus sit.

2 Quoniam dominus excelsus terribilis rex magnus super omnem terram.

¶ [Cũ dominus] quia dominatur
omni creature sicut est iesus Chri-

qui prius apparuit humilis est [excelsus] in potentia: quia potens et efficax sue voluntatis: potest quod vult: et qui prius apparuit irrisibilis / est [terribilis] quia iudicaturus in potestate puniet malos et [rex] quia suos spiritualiter regit. [magnus] quia rex regum et dominus dominantium [super omnem terram] non tantum iudeorum sed etiam gentium: quod ostensum est in titulo cruci superposito tribus linguis iscripto: quia nulla pars est terre ubi ipse non dominetur. Ideo etiam est laudandus quia.

3 Subiecit † populos nobis: & gentes sub pedibus nostris.

†plebes.

¶ [Subiecit populos iudeorum nobis] i. universali ecclesie [et gentes] i. gentiles credentes [sub pedibus nostris] i. sub predicatione nostra cui obediunt. Ideo autem dicit sub pedibus ut omnimodam humilitatem subditorum intelligamus. Sic enim dominus ordinavit ecclesiam ut alios vellet esse prelatos: alios subiectos. Prelatorum officium est predicare monere: corrigere: et in hoc xpi vices in ecclesijs tenere. Subiectorum officium est audire: obedire: et omnem subiectionem prelatis suis tanquam ipsi domino christo exhibere. Illa utique que propter deum fit subiectio / non tam hominibus exhibetur quam deo. Et

Prelatorum officium.

Subiectorum officium.

4 Elegit nobis hæreditatem suam: speciem Iacob † quem dilexit.

†quam

¶ [Elegit] non nostris meritis sed sua gratia: dare [nobis hereditatem suam] celestem hoc est vitam eternam. s. [speciem] i. pulchritudinem [iacob] i. significatorum per iacob. s. posterioris populi. Celestis enim hereditas pulchritudo est populi christiani qua speciosus erit fulgens sicut sol quod nunc est abiectus [quem] iacob et similes iacob vel significatos a iacob. s. qui terrena dant pro celestibus ut iacob fecit. vel qui luctantur cum carne et vitia supplantant: dominus [dilexit] et celestem hereditatem eis dare elegit. Deinde ostendit quo ordine gentes electe sunt cum subiungit.

Celestis hereditas ...

5 Ascendit deus in † iubilo: & dominus in voce tubæ.

†iubilatione.

¶ [Ascendit deus] s. christus deus et homo [in iubilo] scilicet angelorum iubilantium de christi victoria et claritatis gloria: de eius ascensione et sui ordinis reparatione. et similiter in iubilo discipulorum quia gaudium ammirantium discipulorum non poterat exponi aut verbis explicari. Est enim iubilus ineffabile gaudium quod nec taceri potest nec exprimi valet. [et dominus in voce tube] i. in manifesta voce angelorum clamantium. viri galilei. etc. Quod ideo factum est ut mundus firmius crederet quod tales precones. s. angeli et apostoli confirmarent. Et tunc post ascensionem missus est spiritussanctus in apostolos et predicatum est euangelium gentibus et sic electe sunt. Et quia ecclesia militans conformari debet triumphanti. ideo sequitur.

Iubilus quid est.

6 Psallite deo nostro psallite: † psallite regi nostro psallite.

†alia litera non habet residuum.

¶ [Psallite] bene operando [deo nostro] i. christo secundum divinitatem. hoc est ad honorem dei nostri. q. d. operibus laudate eum [psallite] mente et voluntate id faciendo. Et non solum psallendum est ei in eo quod deus est: sed etiam in eo quod homo

nec

nec qualiſcūqȝ hō ſʒ rex:ꝛ iō ſubiū-
git[pſallite regi nr̄o].i.xp̄o ſm̄ hu
manitatē ꝛ h̄ ore[pſallite]etiā cor
de pſallendū eſt deo:q2 nos crea-
uit pſallendū eſt regi:q2 nos rede-
mit.pſallēdū eſt aſſidue corde ore
ꝛ ope.Jdeo etiam ei pſallendū eſt

7 Quoniā rex omnis terræ deus:pſallite † ſapienter. †intelligenter.

¶[Quoniā ipſe ē][deus]q creat.ꝛ[rex] qui creata gubernat.rex dico iam [omnis terre]non tantū vni9:q2 iam ab oī terra agnoſcit q̄ pri9 tm̄ in iudea erat not9.iō[pſallite ſapiēter].i.bn̄ opamini:nō p terrenis vel inani glīa ſicut fatue virgines:ſed vt ſoli dn̄o placeatis ſicut prudētes.Uel[pſallite]ꝛcanite ad laudē eius[ſapiēter]vt quod dicitis intelligatis.Nemo em̄ ſapienter facit qd̄ nō itelligit.Uel quinquies pſallite:ad q̄nqȝ ſenſus corporis referre poſſum9 vt videlȝ eos in bonū vſum v̄tam9.Deide oſtendit quō ſit rex oīs terre cū ſubdit.

Sapiēter nō facit qd̄ q̄s nō itelligit.

8 Regnabit † deus ſuper † gentes: deus ſedet ſuper ſedem ſanctā ſuam. †dn̄s †om̄es

¶[Regnabit deus ſup gētes].ſ. oēs q̄ olim ſup vnā gentē iudeorū regnabat[de9 ſedet ſup ſedē ſanctā ſuā].i.ſuper celos ad dexteras p̄ris regnans in ſecula.vel ſup angelos ꝛ iuſtas aīas:q2 aīa iuſti ſedes ē ſapie.i.ita regnat ī gentib9 vt tn̄ maneat ī ſolio ſctīs.vbi ergo regnabat diabolus modo regnat xp̄s.ille regnabat p vitia iſte regnat p v̄tutes.Si has agim9 regnum et ſedes dei erimus.Et exponit quomodo factū ſit vt regnet ſuper gentes cum ſubiungit

†iuſti aīa ſedes eſt ſapientie.

9 Principes populorū † congregati ſunt cum deo Abraham: quoniā dij fortes terræ † uehementer eleuati ſunt. †cōuenerunt †valde

¶[Pricipes pplo2]oīȝ nō vnius ppli tantū.i.p̄mitiui oim gētiū.vl reges ꝛ alie poteſtates q̄ pus deo aduerſabant[ɔgregati ſunt]p fidem.i.ɔuenerūt credendo[cū deo abrahaȝ].i.in xp̄o qui eſt de9 abrahe:vel cū deo cui credidit abrahā.Silr ꝛ ppl̄i cū eis.Jdeo aūt acceſſerūt ad fidē[qm̄ dij fortes terre] i.apl̄i et p̄dicatores ſcti dij terre p gratiā fortes p fidē:q̄s neqȝ vita neqȝ mors ſeparat a charitate xp̄i [vehemēter eleuati ſunt]ꝛ clarificati ī doctrina ī virtutib9ꝛ ſignis ſeu miraculis:ꝛ ita factū eſt vt mlti generarentur ad fidem.Oratio.

REx oīȝ ſeclo2 de9 cui9 regnū ſup oēs pplos dilatatur:ſubijce q̄s gētes vitiorū ſub pedib9 nr̄is:vt dū tibi deo nr̄o pſallimus ſapiēter:tuo eas auxilio ſuperemus.Per dominum.

Pſalmus de ciuitatis Hieruſalem commendatione:ac de eccleſiæ fundatione & magna ac multimoda eius & fundatoris ſui dignitate & laude.

Pſalmus. XLVII.

1 MAgnus domini & laudabilis † nimis: in ciuitate dei †valde

p

nostri in monte sancto eius.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus talis est. psalmus iste vel laus e cantici q3 de re agit vñ nobis exultandū e maxime. s. de eccl'ie dignitate: et est filiorū: vel attribuit filijs chore. i. filijs et imitatoribus xpi. s. apostolis et quibuscūq3 perfectis. Psalmus in quo habitus scḋa sabbati qua factū est firmamētū. i. celum. i. agēs de eccl'ia q̄ post resurrectionem xpi est firmata. Prima em̄ die discreta ē lux a tenebris: in qua significat resurrectio xpi vbi lux immortalitatis a tenebris mortalitatis discreta est. In scḋa die factum est firmamentū: i q̄ significat xps post resurrectionē q̄ fundata ē ecclia et firmata supra firmā petrā: a qua neq3 morte separi pt neq3 vita. Q: q̄ supius plura dixit de eccl'ie dignitate: nūc agēs de eius fundatiōe cōmēdat ipsas et fundatorē eius mirimode itēdēs p h' oēs ad eiusdē eccl'ie virtutes et imitationē inuitare. ¶ Materia: cōmēdatio ciuitatis hierl'm seu eccl'ie quā vocat ciuitatē: et xpi huius ciuitatis dñi et fūdatoris. Intētio monere et hortari vt oēs istā ciuitatē et xpm magnificēt et cōmēdēt. ¶ Sūia i gnali propheta i isto psalmo i psona aplorū seu pfectorū loqt̄ de honore et magnificētia huius ciuitatis et xpi fundatoris eius et cōmēdat ambos a mlt'is. ¶ Sūia i spāli: ppheta q̄ prio cōmēdās ciuitatē a dignitate cōditoris ait [Magnus] i. magni imperij et magne potētie est [dñs] s. iesus xps q̄ ē dñs oim creaturarū [et valde laudabilis] i. dign9 laude nimis sine termīo et fine et supra q̄ ligua possit explicare et vltraq3 hūan9 intellect9 possit cōcipere vl' attingere [in ciuitate dei nr̄i] s. hierl'm q̄ fuit electa a deo ī oīa [in mōte scō eius] scz syō hoc est in pede ei9 ad aqlonē. Uel: in ciuitate dei nr̄i] i. i ecclia q̄ est munita virtutib9: ampla charitate: collecta p fidē ad iuste viuendū ciuitate dico posita [in mōte scō ei9] scz ciuitatis. i. in xpo sup quē ē fundata: siue in mōte virtutū vel cōstātie. Hec ergo ciuitas a tali dño est possessa. et subdit de quibus est constructa commēdās eam ab amplitudine.

2 † Fundatur exultatione uniuersę terrę † mōs Syon: latera Aquilonis ciuitas regis magni. †dilatās exultatione. †montes

¶ [Fundatur] hec ciuitas hierl'm i fide catholica p xpm et aplos ibidem pdicātes et miracula facientes. [exultatiōe] i. ad exultationē [vniuerse terre] et oim credētium. q3 fides est deriuata de hierl'm ad alias ptes orbis qḋ est eis cā exultatiōis [mōs syon] q̄ est in pte australi ciuitatis. et [latera aqlonis] q̄ sunt de ptra ex alia pte ciuitatis: sunt [ciuitas regis magni] quia ex illis tāq3 ex quibusdā extremitatibus cōstat ciuitas hierusalē. Uel [Fundat̄] hec ciuitas. i. ecclia [exultatione vniuerse terre] i. firmiter edificata est de habitatorib9 vniuerse terre exultātib9 de petōrū remissiōe: et hoc exeqt̄ p ptes dicens [mōs syon] i quo caput regis iudeorū erat. i. iudei [latera aqlonis] i. gētes q̄ torpētes frigore ifidelitatis adherebāt tāq3 latera diabolo. q̄ p aqlonē vētū fridū significat: sūt [ciuitas regis magni] i. dei q̄ fecit vtraq3 vnum et hos populos in ecclesia sua per fidem collocauit. Seqitur alia cōmendatio.

Fides dei hierl'm est deriuata ad alias orbis partes

3 Deus ī domibus eius cognoscetur: cum susci-

piet eam.

¶ [Deus in domib⁹ ei⁹] scʒ ciuitatis hierusalē [cognoscetur] q: xp̄s de⁹ ꝛ hō in tēplo fuit cognitus a symeone ꝛ anna et alijs fidelib⁹. [cū] per suā incarnationē et grām [suscipiet eā] tuendam scʒ ꝓmouēdo ad talē glīam. Uel [Deus in domibus ei⁹] ciuitatis scʒ ecclesie. i. in singulis fidelib⁹ q̄ dicuntur domus q: in eis habitat dn̄s [cognoscet] q: ipsū cognitionē habebunt de deo cū p grām [suscipiet eā] tuēdam ꝛ ꝓtegēdā ab inimicis. Uel in domib⁹ dictū est pluralr̄ ꝓpter duos parietes iudeorum et gentiū vl̄ ꝓpt̄ diuersos ordīes ecclīarum vna tn̄ ecclīa. ꝛ ꝟe suscipiet

4 †al. nō habet. Quoniā ecce reges † terræ † congregati sunt: † conuenerunt in unum.

†colle-cti. †et.

¶ [Qm̄ ecce reges] scʒ tres magi. vel principes iudeoꝝ cum herode [cōgregati sunt] simul. [cōuenerūt in vnū] scʒ magi in vnitateʒ fidei ad adorādū xp̄m natū: ꝛ pn̄cipes iudeorū cōcordātes in dn̄ice natiuitatis locū. Uel [Qm̄ ecce reges] ꝛ ptātes seculi [congregati sunt] de multis locis: de multis pplis cū ceteris fidelib⁹ in vnitate fidei ꝛ moꝝ. [cōuenerūt in vnū] scʒ lapidē angularē qui de mīis facit vnum. vnde non est locus hereticis per partes confessis et dicentibus ecce hic est. ecce illic. Et sic.

5 †ira. Ipsi uidētes † sic admirati sunt: conturbati sunt: commoti sunt: tremor apprehendit eos.

¶ [Ipsi] scʒ magi [vidētes sic] scʒ stellā ductricē ꝛ puerū iesum ꝛ ei⁹ matrē [admirati sunt] de visis. vl̄ [ipsi] pn̄cipes iudeorum [vidētes sic] que in ꝓphetia legerāt [admirati sunt] de adimpletiōe [cōturbati sunt] pro pctis ꝛ [cōmoti sunt] ad fidē. s. magi. sʒ pn̄cipes ꝛ herodes ad irā ꝛ vīdictā [tremor apprehēdit eos] s. magos ꝓ tāte rei reuerentia: sʒ principes iudeorū et herodē pro timore amittendi tp̄alia. Uel [Ipsi reges et potestates seculi [videntes sic] id est intelligentes ciuitatē dei scʒ ecclesiam sic fundatam: sic constructam: sic decorā: sic firmam [admirati sunt] gloriā ꝛ potentiam redemptoris ac virtutes eius ꝛ aploꝝ. post admirationem glorie et miraculorum ecclesie christi [conturbati sunt] de pctis suis [cōmoti sunt] ad penitentiam et ad bōa mutati; tremor apprehendit eos pro conscientia delictorum et timore future ire.

6 Ibi dolores ut parturientis: in spiritu † uehementi conteres naues tharsis. †violē-to.

¶ [Ibi dolores vt parturientis] scilicet matrum quarum filios herodes fecit occidi propter christū [in spiritu vehementi] id est in ira magna scilicet herodis [conteres naues tharsis] q: naues in tharso cilicie q̄ magos p aliā viā reuertētes trāsposuisse in patriā suā credebātur ꝯfracte sunt ab herode. Uel [Ibi] id est in illa cōturbatione et tremore fuerunt [dolores] penitentie [vt parturientis] id est graues sed fructuosi et vtiles. Uetus enim homo peperit nouū: et hoc non ex suis fuit meritis sʒ ex tua gratia deus. ꝛ ideo subditur [in spiritu vehementi] i. in virtute spiritussancti: vel in forti tu

more iudicij [cōteres naues thar-
sis] .i. euertes et humiliabis super
biā gētiū. Per tharsis enim gen-
tes accipiantur a parte totū. Per
naues vero superbia signat que
in incertis diuitiarū velut in flati
bus vētorum cōfidit et presumit.
Et quia ita est ergo.

Super bia p naues signat.

7 Sicut audiuim⁹ † sic
uidimus in ciuitate do-
mini uirtutum: in ciui-
tate dei nostri: deus fun
dauit eam in æternum.

†ita et

¶ [Sicut audiuim⁹] et i pmissiōe
et i ppheia [sic vidim⁹] in exhibi
tione et in euāgelio: oia ei que nō
cōplent ante pphetata sunt. [in
ciuitate] hierusalē [dñi vtutū] .i.
angelorū pter reuerētiā diuini
cultus in ea frequēter habitātiū.
Vel [in ciuitate] .i. in ecclesia [dñi
virtutum] q2 ibi custodes angelos
deputat: et ipse cūctis celorum agmi
nib⁹ dñat. Et tāt⁹ dñs q regnat
in angelis nō dedignat regnare
in nobis io addit [in ciuitate dei
nri] Ipse qui dñs est virtutū ipse
est deus noster: idē dñs et de⁹ an-
gelorum hoim. oēs vna ciuitas: oiū
vnus dñs et deus. [de⁹ fundauit]
in fide catholica [eā] scz ecclesiā p
hierusalē intellectam. i. incōmuta
biliter stabiliuit [in eternum] mā-
surā nō ad tēpus sicut synagogā.
Fundauit aūt mittēdo filiū suum
vt credentes in ipso habeant vitā
eternam. De quo ecclesia gratulā-
do et laudando dicit.

8 Suscepimus deus mi
sericordiam tuā: in me-
dio † templi tui.

†popu li.

¶ [Suscepim⁹] o deus pater ac-
tualiter [misericordiam tuam] .i.
filium tuum misericordem [in me

dio templi tui] vbi fuit cum nostre
carnis substātia pñtat⁹. Vel [susce
pimus] fide [miam tuā] .i. filium
tuum [in medio tēpli] .i. in cōmu-
ni tui populi. Bene mia dei dicit
fili⁹ quia per eū misert⁹ est nobis
de⁹. Si tm peccata dimitteret mi
sericors christus dici potuisset: sed
q2 et culpas dimisit et insup eter-
nā vitā immeritis dedit non solū
misericordē sed ipsam misericordiā
digne appellat. Qui recte in me-
dio dicit posit⁹ quia equaliter se
habet ad omnes tā ad nobiles q
ad ignobiles. tā idiotas q ad sa
pientes. Bene ergo subiunctū est

Filius dei mia dei di.

9 Secundū nomen tuū
deus † sic & laus tua in
fines terrę: iustitia ple-
na est dextera tua.

†ita Mat th. xxv.

¶ [Scdm nomē tuū] o [de⁹] sic est
[et laus tua in fines terre] dilata-
ta. i. sicut nomē tuū vbiq3 terrarū
diffusum est sic et laus tua dilata-
ta est vsq3 in fines terre vniuerse
i. in ecclesia q toto orbe terrarum
est diffusa. Nulla est enim terra in
qua xpi nomē nō sit auditum: nec
desunt q eum laudēt p omes ter-
ras. Et vere multi erūt q te lauda
bunt q2 [dextera tua] .i. tua propi-
ciatio seu potentia [plena est iusti
tia] .i. iustis. quia per tuā oipotē-
tiam et grām multos iā cōuerti-
sti et iustificasti seu iustos fecisti:
qui oēs te laudāt: et multi sunt in
fin qui stabūt ad dexteram tuam
et te laudabunt. Et ideo.

Christi nomen in tota terra auditū est.

10 Lętetur mōs syon &
exultēt filiæ iudæ: pro-
pter iudicia tua domie.

ps. xc vi.

¶ [Letet mōs syō] .i. iudea q pri
mo radios fidei suscepit et i specu
latiōe ppli cōstituta fuit. [et exul-

iudas confessio est. tēt filie iude].i.confessiōis scʒ gētes ab apl'is p fidei confessionē genu/ te.iudas eñi confessio est:ꝛ hoc ꝓpt iudicia tua dñe]quib9 nō falleris in diuidēdo grana a paleis nunc vita/post loco.Et si mō electi tui patiunt multas molestias adhuc inter malos positi tūc ꝑfecto erit plenū gaudiū ꝛ pfecta exultatio:ꝛ nihilominꝰ iā exultēt pro futuro. Et vos vterqꝫ apostolus.iudea ꝛ gentilitas

u Circundate syon & complectimini eā:narrate in turribus eius.

¶[Circūdate syō].i.defendite et munite p fidē:p opationē:p bonos mores ecclia ʒ q̄ ē ispeculatione[ꝛ cōplectimini eā]brachijs et amplexibꝰ charitatis[narrate].i. predicate alijs laudē ꝛ gloriā ꝛ ecclesie[in turribus eius].i.in altitudine munitionū ꝛ virtutū ecclesie cōstituti. Nō eñi verbū dei predicare dꝫ q̄ adhuc praue viuendo in imis iacet. Justū est vt alte viuat q̄ alta p̄dicat vt cū doctrina cōcordet vita. Apte itaqꝫ subiūctū ē

Predicās alta alte viuat.

ri Ponite corda uestra in uirtute eius & distribuite domos eius: ut enarretis in progenie altera.

¶[Ponite corda vestra].i.intētionē ꝛ affectū vr̄m nō tm̄ ora[in virtute eiꝰ]ciuitatis scʒ in charitate q̄ ē vtꝰ ecclie p quā sustiet. Nihil est fortiꝰ ac virtute q̄ nihil eā vincit vbi regnat charitas nō regnat cupiditas:nō supbia:non ira:non inuidia:nō luxuria:nō cetera vitia. Charitas vitia extinguit:virtutes nutrit:et est virtus virtutū. reliq̄ virtutes sine charitate figurā habere possunt veritatem habere nō possunt. Et sic habita charitate[distribuite]id est distinguite et diuidite inter vos[domos eiꝰ]ꝛ loca et singuli eāt in loca sibi destinata vt sic[enarretis]p̄dicādo magnalia dei[in ꝓgenie altera].i.in oī gn̄atiōe ꝛ generationē vsqꝫ ad postremos. Enarret] iquam h̄ scʒ

Charitatem nihil vicit ꝛ multa operatur.

rij Quoniā hic est deus deus noster in æternū & in seculū seculi:ipse reget nos in secula.

¶[Qm̄ hic]scʒ xp̄s in terris visus q̄ tā magnus est ꝛ tā laudabilis[est deꝰ]eim ptāte[deꝰ noster]i volūtate nō ad tēpꝰ vt falsi dij:sʒ [in eternū:et]p id est[in sclm̄ seculi]regnaturꝰ ꝛ in hoc sclo ꝛ in futuro.vel[in eternum]in presenti tēpore[ꝛ in seculuʒ seculi]in futuro[ipse]ꝛ nō aliꝰ[reget nos]q̄ rex est et hoc[in secula]ꝛ sine fine. Est eñi deꝰ ꝛ rex nr̄ deꝰ q̄ p ipm̄ facti sumus. Rex:q̄ ab ipso regimur. Q̄ deꝰ ē:ꝓreget nos ne moriamur et pereamꝰ. Q̄ rex est reget nos ne aberremꝰ et cadamꝰ. Ab illo ḡ optemus regi ꝛ liberari hic ꝛ ineternū in scl'a scl'oꝝ. Oro.

LAudabilis atqꝫ terribilis deꝰ q̄ in celesti hierusalē p̄nceps magnificꝰ es:dilata mētem nostrā spirituali intelligētia:vt mīa tua i nr̄i pectoris tēplo suscepta digni narratiōe tui nois habeamur. Per do.

Psalmus de amatoribus mundi, & de uanitatibus quibus sunt intenti: quòd cum omnibus uanis in quibus cō fidunt sunt æternaliter

perituri.

Psal. XLVIII.

1 AUdite hæc omnes gentes: auribus percipite omnes q habitatis orbem.

¶ Auctor psalmi: pphēta dauid. ¶ Titul⁹ hic ē. In finē filijs Chore psalmus Dauid. Hoc est psalmus ille est dauid prophete: tendens in finem scilicet Christū propositus ꝛ ascribendus filijs Chore id est predicatoribus et christi imitatoribus qui nos admonent vt presentia contemnamus. et in finem id est ad eternitatē nostrā intentionem dirigamus. Quia enī supra inuitauit ad ecclesie virtutes et imitationem / ideo ad hoc pficiēdū admonet nunc vt caduca ꝛ temporalia spernam⁹ ac semper mansura et eterna appetam⁹: quia non amatorum sed contemptorum mundi redemptor est christus. ¶ Materia: cōtemptus mūdi cum sua gloria et amatoribus perituri. ¶ Intentio: omnes fideles cuiuscunq̄ cōditionis sint dehorta. i. ab appetitu terrenorū ad amorē celestium: et sic nō eis erit in die iudicij timendum. ¶ Sententia in generali: pphēta in isto psalmo in persona filiorum Chore: loquitur contra eos qui deum colunt vt hic illis bene sit: et dum non colentes vident florere se autem laborare contra deum murmurant: narratq̄ de iudicio ac de miseria impiorum et felicitate iustorū vt terreat malos p penam ꝛ alliciat bonos p gl'iam. ¶ Quia in ipso psalmo primo eos reddēs attentos ait. [Audite hec] q̄ sequunt [oēs gētes] indifferenter nō vna gēs tātū: q: vtilia sunt pro cōi bono oīm [auribus] scꝫ mētis ꝛ corporis [pcipite] hoc est nolite transeunter audire sed intelligite ꝛ memorie commēdate [omnes qui habitatis orbem scilicet terram vniuersam que orbicularis est. Nullum excipio nulli sermonem subtraho quia non accipit deus personas: omnibus presto est permixte: modo audiunt omnes sed cum ventum fuerit ad reddendam rationē separabuntur qui sine causa audierunt ab illis qui auribus perceperunt. Deinde quod dixerat exponit per partes dicens.

Amatorum mundi nō sed cōtemptorum redemptor ē xp̄s.

Terra orbicularis ē

2 Quiq̄ terrigenæ & filij hominum: simul in unum diues & pauper.

¶ [Quiq̄ terrigene] id est quicunq̄ iniqui terre dediti ꝛ vitia terre sequentes quasi geniti a terra [ꝛ filij hominum] id est iusti ratione tanq̄ homines vtentes ꝛ eam sequētes. [simul in vnum] et pariter [diues] id est superbus [et pauper] id est humilis vel amator mūdi ꝛ contemptor. Habeat multas facultates pecuniarū si in eis nō extollitur pauper est. Non habeat aliquid et cupiat et inhietur: inter diuites reprobos deputat eū deus. q. d. quarūcunq̄ nationum et statuum seu cōditionum homines. Non pua se dicturū insinuat cum tantam omnium aduocationem faciat. Et ponit causam quare debeat audiri cum subdit. quia.

3 Os meum loquetur † sapientiā: & meditatio cordis mei † prudentiā.

† prudentiā. † intelligētiā

¶ [Os meum loquet sapientiam]

que est noticia de diuinis seu co-
gnitio diuinorũ ⁊ ne putes eũ so-
lo ore ⁊ non corde loqui addit[et
meditatio cordis mei].i.ex p̄medi
tato corde loquetur os meũ[prudē
tiam] que est de institutione seu in
structione morũ.sapientiam loqui
tur vbi Christum filiũ dei omnium
redemptorē iustorũ ⁊ cetera ad fi-
dē ⁊ diuinas res pertinentia annũ
ciat. Mores informat cũ hec ter-
rena non appetenda ac diuitias
delicias: ⁊ mundi vanitates negli
gendas esse docet. In his duobus
omnis sermo diuin⁹ indicatur. Nec
hec a me loquar sed

4 Inclinabo in parabo
lam aurem meam: ape-
riam in psalterio propo
sitionem meam.

¶[Inclinabo i pabolā aurē meā]
scilicet cordis.id est audiam humi
liter spm̄ in me loquentem ⁊ in pa
rabolis seu prouerbijs docentem
vnde eum intelligas: nā parabola
nobis est quicquid audimus dum
in enigmate videm⁹ ⁊ cũ intellexe
ro[aperiā].i.apertis verbis edisserā
[in psalterio]id est in huius psal-
terij psalmo[propositiones meas]
id est locutionem obscuram mihi
propositam ⁊ a spiritu sancto re-
uelatam. Vel[aperiam in psalte-
rio propositiones meas]id est ope
re ostendam qd̄ verbis p̄ponam.
Psalterium enim qd̄ manibus tā
gitur bonam operationem signifi
cat. Quod ergo audiuit in hoc psal
terio psalmus manifestat.d.

Parabola qd est.

Psalteriū bonā operatione significat.

5 Cur timebo in die
mala: iniquitas calcanei
mei circundabit me.

ſ. vt qd timebo.

¶[Cur timebo in die mala]id est
in die iudicij q̄ dicitur mala quantũ ad iniustos q̄ tunc damnabun
tur. ⁊ respondet q̄[iniquitas cal-
canei mei]id est finalis iniq̄tas q̄
mihi erit in fine vite[circundabit
me].i.ex omni p̄te opprimet me ⁊
faciet me timere: ostēdēs me dam
nabilē. non ergo tā iniq̄tas q̄ fi-
nis iniquitatis timēda est. Non
eũ qui male vixerit s3 q̄ mala vita
finierit periturus est. Si ergo vi-
tet iniquitate calcanei sui ⁊ am-
bulet in vijs dei non timebit in die
nouissima s3 gaudebit. Deinde ostē
dit quibus timēdum sit.d.

Periturus est q̄ male finierit non q̄ male vixerit.

6 Qui confidũt in uir-
tute sua: & in † multi-
tudine diuitiarum sua-
rum gloriantur.

† abundantia.

¶[Qui confidunt in virtute sua]
id est in sua iustitia nō in christo.
Vel[qui confidunt in virtute sua]
id est fiduciam ⁊ finem ponunt in
quacunq3 corporis vel animi seu in
genij dote. aut dignitatis seu excel
lentia potestate/ ⁊ alijs huiusmo-
di[⁊ in multitudine diuitiarũ sua-
rum gloriantur] ⁊ superbiunt feli-
citatem in eis tāq̄ in summo bo-
no querētes tales in q̄ habent ti-
mere in iudicio futuro. Sed quia
sunt qui confidunt et p̄sumunt
in amicis subiungit ⁊ de ipsis.

7 Frater non redimit
redimet homo: non da-
bit deo placationē suā.

† de p̄piciatione sua.

¶[Frater].i.xp̄s q̄ ē p̄mogenitus
in multis frib⁹ ⁊ tāt⁹ fr[non redi-
mit]tales ab ira vētura[redimet
aliquis[hō]put⁹ in quo cōfidūt.
q̄si diceret/nō: q̄ nullus ibi pote-
rit redimi p̄ce vel p̄cio amicoꝝ vel
alioꝝ. Frater noster voluit esse do
minus noster assumēdo nostrā na
turā. Ergo si Christus non redimit

qui deus est et homo: redimet aliqui purus sit homo: nec ipse peccator met poterit se redimere ideo sequitur [non dabit deo placationẽ suam] id est penitentiam nõ aget: nec sacrificiũ offeret vñ placetur sibi deus.

†nec

8 † Et precium redemptionis animę suę: & laborabit in ęternũ & uiuet † adhuc in finem.

†al'. nõ labs adhuc.

[Et pretium redemptionis aie sue] id est elemosynas p quas peccata redimuntur et delentur similiter dare nõ poterit vt eis animã suã redimat [et] ideo hic talis [laborabit in eternum] i. affliget in perpetuis tormentis qui ad tempus delectatus est in diuitijs et delitijs [et viuet adhuc in finẽ] i. sp reparabitur vt sp sentiat penam. desiderabit mori sz nõ potest: ad hoc tñ viuet vt semp laboret. Ecce vita laboriosa sine terminatione. Ve tibi mala cupiditas/q̃ male tuos decipis amatores. Ideo autem laborabit quia

9 † Non uidebit interitum cum uiderit sapientes moriẽtes simul † insipiens & stultus peribunt.

†qñ non. †prudens et insipiens.

[Non videbit] oculo mentis et meditationis: nec intelliget [interitũ] verum et eternum [cũ viderit sapientes morientes] tpalr sicut et stultos id est qz videt eque mori bonos et malos attendit temporalem mortem quam communem videt/sed quid intersit non attendit et futurum dãnationis interitũ q̃ peccatori imminet nõ preuidet. qz cũ sapiens q̃ pie deum colit transit a morte ad vitã [simul] cũ morte temporali [insipiens] qui penã etiam nõ credit vel attendit [et stultus] qui licet credat vel attendat nõ tamẽ cauet [peribũt] interitu mortis eterne vel simul in corpore et aia.

10 Et relinquent alienis diuitias suas: & sepulchra eorum domus † illorum in ęternum.

†eorum

[Et relinquent] tales iniq̃ [alienis diuitias suas] ppter quas acquirendas multipliciter peccauerũt. et bene dicit alienis: qz et si filij vel parẽtes aut cognati sint q̃bus relinquũt/tamẽ in hoc alieni sunt qz nihil eis prosunt et illis de diuitijs suis subuenire nõ possunt: [et sepulchra eorũ] sunt [domus illorũ] q̃ palatia edificauerũt [in eternũ] huius seculi. q.d. in sepulchris vsq3 in finem mũdi manebũt nõ in palatijs q̃ extruxerũt. Ve ergo vobis diuites q̃ tãto tpe terrenas domos extruitis et perpetuo in sepulchris habitare debetis. Et

11 Tabernacula eorum in † progenie & progenie: † uocauerunt nomina sua in terris suis.

†generatiõe et generationem. †inuocabũt noĩa eorũ in terris ipsorũ.

[Tabernacula eorũ] id est alta palatia et domus lapidee q̃s de diuitijs construxerũt in q̃b9 ad horã habitauerunt manẽtia [in pgenie] filiorũ [et pgenie] nepotũ [vocauerũt nomĩa sua] i. fuerunt cã q̃re nomĩa eorũ haberent in memoria [in terris suis] i. in vicinio nõ vbiq3. Faciũt enĩ aliq̃ magna et fortia edificia p plures generationes duratura vt in illis remaneat eorũ memoria et fama. Cõtra hos est qđ dicit Chrysostom9. O insipiens hõ qđ pdest tibi post mortẽ

Chrysostom9.

puls/ therri/ mũ di ctum ista memoria si vbi es torqueris: ⁊ vbi non es lauderis. Hoc aũt ideo faciunt-quia

12 Et homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis † insipientibus: & similis factus est illis.

† insensatis.

¶ [Et] tã hic in hoc ꝙ in ceteris [homo cũ in honore esset] cõstitutus habens rõnẽ ⁊ intellectũ deiꝗ similitudinem [nõ intellexit] illum honorẽ ⁊ suã dignitatẽ: ⁊ non intelligenter sed insipienter egit extruendo magna edificia ⁊ querẽdo memorias ꝑ talia cũ potius deberet querere eterna. vñ amissa rõne [comparatus est iumentis insipientibus] nõ ẽm aliõ nisi ẽm insipientiam [⁊] in actu [silis factus ẽ illis] cũ totã felicitatẽ q̃rit in p̃nti vita ⁊ more iumẽtorũ sequitur sensũ ⁊ sensibilia: q: sicut iumẽta terre ⁊ ventri tantum intendunt/ita amatores mundi terrenis rebus tantum diditi sunt.

13 Hec uia † illorum scandalum ipsis: & postea in ore suo † cõplacebũt.

† eorũ † benedicẽt.

¶ [Hec via illorũ] nõ dei. i. talis vita ẽm ꝙ ipi terrena tm̃ appetũt: q̃ dr via quia ducit ad mortem est [scãdalũ] .i. offensio [ipsis] malis q: facit eos ruere de peccato i peccatũ donec veniãt ad interitũ [et postea] cũ facti fuerint tales vt nõ q̃rãt nisi tpalia ⁊ ditati fuerint [in ore suo cõplacebunt] sibi: laudãtes se inuicẽ ⁊ iactãtes de tali vita ꝙ sibi ꝯgregẽt: ꝙ sibi edificent: ꝙ se splẽdide ꝓcurẽt: tãꝗ felicitatẽ hõi possibilem assecuti essent. Sꝫ quia non vident penam sibi paratam post mortem id subditur.

14 Sicut oues in inferno positi sunt: mors † depascet eos.

† pastor est eis.

¶ [Sicut oues] scz ducte ad occisionem hoc ignorantes sic isti [in inferno positi sunt] .i. ponent post mortẽ. Uel sicut in ouib⁹ tonsa lana alia succrescit vt iterũ tõdetur sed ipse manent: sic in istis sine cõsumptiõe substãtie semp pena inuenit qd cruciet. vñ sequit. [mors] gehẽne ⁊ diabolus [depascet eos] deuorando vt semper renascantur ad penam a similitudine iumẽtoꝝ que nõ radicitus herbas vellunt sed summitates carpunt: vnde iterum herbe renascũtur ad pastũ sic illis morte depasti reuiuiscũt: q: non deficiunt.

15 Et † dominabuntur eorũ iusti in matutino: & auxilium eorum ueterascet in inferno † à gloria eorum.

† obtinebũt eos recti mane. † ter.

¶ [Et dominabunt eoꝝ iusti] .i. ꝑeminebũt eis ⁊ iudicabũt eos: q: iudicabũt sancti nationes ⁊ dñabunt poplis [in matutino] id ẽ in resurrectione ⁊ iudicio qñ post noctẽ q̃ nunc est oĩa apta erũt: q: corda ⁊ merita singuloꝝ patebũt. [et auxiliũ eorũ] qd habebant in hoc mundo de potentia: de diuitijs: de amicis et hmõi [veterascet in inferno] a simili veteris panni .i. deficiet ⁊ peribit [a glia eorũ] .i. ꝓpter hoc ꝙ gliati sunt in eis. Ue [a gloria eorũ] .i. ad cõparationem ⁊ quãtitatem prioris glie eorũ. Quanto eñ hic videbat eorum glia tanto erit ibi corruptio ⁊ pena Deinde loquens in persona iusti subiũgit.

16 Ueruntamen deus

redimet animam meam de manu inferi: cum acceperit me.

¶ [Uerūtamē] [l. nō redimat animas taliū: [de⁹ redimet aīaȝ meā] scȝ vere penitētē ꝛ iusti [de manu inferi] .i. de ptāte diaboli [cū acceperit me] de vita pñti. Nō ēm iustis ē labor tribulatio ꝛ pressura: in futuro erit verū gaudiū ꝛ felicitas eterna. Non ḡ vt iniq et stulti putāt ꝙ scti veȝ ꝛ sapiētes ad eoꝝ similitudinē oīno pereāt. Et qꝛ sic peribūt mali: ꝛ deus redimet suos ergo quicumq̄ fidelis.

17 Ne timueris cū diues factus fuerit homo: & cúm multiplicata fuerit gloria domus eius.

¶ [Ne timueris] ꝛc̄ bon⁹ ꝛ ne turberis [cū diues fact⁹ fuerit hō] iniqu⁹ ꝛ tu iust⁹ es paup. i. cū videris malos i pñti ꝓsperari ꝛ florere teq̄ pauperē miserū et abiectū: qꝛ in futuro totū erit oppositū. [ꝛ cū multiplicata fuerit] in honoribus sclī [glīa] nō tm̄ ei⁹ sȝ ꝛ [dom⁹ ei⁹] qꝛ nō solū ipe sed ꝛ oēs q̄ ad eū ptinēt honorāt. Nō desperes nec putes eū a deo diligi qꝛ abūdat diuitijs: ꝛ te qꝛ paupes a deo derelictū

18 Quoniam cum † interierit non † sumet omnia: neque † descēdet cum eo gloria † eius.

† morietur. † accipiet ℓ † simul † dom⁹

¶ [Qm̄ cū interierit] p mortē cito ꝛ repēte [nō sumet] i. aufert secū oīa ℓ possessa imo nihil nisi petā: qꝛ nihil eoꝝ q̄ possidebat suū erit sȝ ℓ tm̄ suū ē qd apd iferos sentit [neq̄ descēdet cū eo] ad abyssum ꝛ iferos [gloria eius] scȝ felicitas q̄ vite pñtis. Ideo aūt ipē illuc descēdet ꝛ nō descendet cū eo gloria eius qꝛ in vita sua q̄sluit tēporalē gloriā mūdi hui⁹: ꝛ ℓ ē qd subiūgit

19 † Quia anima eius in uita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cū benefeceris ei. † q̄m

¶ [Quia aīa ei⁹] sensualis ꝛ nō rōnis [i vita ipi⁹] pñti tm̄ [bñdicet] i. laudabit ab adulatorib⁹ secū epulātib⁹ nō de bono actu sed de delicijs q̄ eum bñfacere dicunt ꝛ bñ ei optāt qꝛ beatū dixerunt ppl̄m cui hec sunt: sȝ in morte torq̄bit ꝛ sentiet penā q̄ hic trā⁹ totā iccirco ē gloriā [ꝯfitebit tibi] i. laudabit te ꝛ grās tibi aget tunc tm̄ o de⁹ [cū bñfeceris ei] dādo ꝓspera. Perfectoꝝ est deū laudare in aduersis. reprobi aūt tm̄ laudāt in ꝓsperis sed blasphemant in aduersis. Et ideo

ps. cxliij.

20 Introibit † in progenies patrum suorum: & usque in æternum non uidebit lumen. † vsq̄

¶ [Introibit] vsq̄ [in progenies patrū suoꝝ] descēdēs i ifernū vsq̄ ad reprobos sicut i sceleribus eos fuit imitatus. Qui ēm pr̄es pessimos imitant coꝝ societate dānabunt. Patres ei⁹ sunt diabol⁹ et angeli eius: ꝓgenies vero diaboli sunt oēs reprobi. Ergo in ꝓgenies patrum introibit qꝛ simlʼ cū reprobis eterno igne peribit [ꝛ vsq̄ in eternum non videbit lumen [glie. Mittetur enim in tenebras exteriores. nam qui hic in tenebris interioribus est postea exterioribus patietur. Et merito quia

Pessimos imitās eius societate dānabitur.

21 Homo cū in honore esset nō intellexit: com

paratus est iumentis †
Insensatis. insipientibus: & simi-
lis factus est illis.

ℭ [Homo cū in honore] diuine imaginis & similitudinis [esset] constitutus [nō intellexit] honorē suū & qd facere debuit scꝫ vt pꝫ rōnē & intellectū viueret. & ideo [cōparatus est iumentis insipiētib⁹: & similis factus est illis] sequēdo sensuum delectationes & solius corporis voluptates. Magna verecundia est a similitudine dei & āgelorum transire ad similitudinē iumentorum. Et ideo deformitatem hominis repetit & iterat vt mal⁹ a malo ↄ̄fescat: & vt itelligat ꝙ est verbum memorie dignum & vitet tamen opprobrium. defende ergo o homo honorem tuū vtere rōne: vtere intellectu que tibi deus dedit ad hoc vt contemnas & despicias terrena & tēporalia: diligasqꝫ et pcipias celestia & eterna. Orō.

REple domine os nostrum sapientia tua: vt memores te hominem factū nosqꝫ redemisse de tartaro mereamur vult⁹ tui luce decorari. Per

Psalmus de duplici aduentu Christi: de sacrificijs ueteris ac noui testamenti: & redargutione ac repulsione indebiti ministri.

Psalmus. XLIX.

1 talis lra nō hꝫ ꝛ. DEus deorum dominus locutus est: † & uocauit terrā.

ℭ Auctor psalmi propheta dauid. ℭ Titul⁹ talis ē. Psalm⁹ Asaph. Hoc est ps iste attribuitur asaph. i. synagoge & congregationi fideli per quam magis ↄ̄futantur increduli iudei in cuius persona loquit̄ hic propheta dauid. ℭ Materia duplex xpi aduentus & mutatio sacrificij veteris in sacrificium laudis: recitatioqꝫ malorum que sunt in multis ecclesie ministris. ℭ Intentio: suadere auditoribus vt a carnalibus obseruantijs desistant & ab vmbris & figuris ad veritatem significata se transferant: nec ita voce predicent & benedicāt vt opere non impleant & moribus cōtra dicant. Obtemperandum est enim preceptis christi talia in hoc psalmo suadētis si ecclesie sue (de qua supra dictum est) membra vere sociari volunt & ministris. ℭ Sñia in generali: propheta in isto psalmo loquitur de duplici aduentu xpi. Primo in mundū quo ad euāgelij predicationem. Secundo ad generale iudicium quo ad districtam examinationē vt inuitet per primum & terreat per secundum. Tāgit insuper christi auctoris euāgelij magnificentiam & sublimationem. sacrificiorum veteris legis euacuationē: & sacrificiorum noue legis institutionem: ac ministri indebiti redargutionem & repulsionem. Sententia in speciali: Ne qs oīo mediocriter de incarnatione estimet potētia incarnati pdicatur vt incredulitas oīs tollatur cū dicit [De⁹ deorum] scꝫ hoīꝫ deificatorum operatore & factorum: qr hoīes deificat q̄ dicunt̄ dij qr p alijs sunt pncipes deitatis scꝫ dñs nr̄ iesus xps q̄ est dominus dominantiū: iste tantus & talis [locutus est] primo aduentu p semetipsum: p apostolos & sacerdotes suos q̄ olim multipharie locutus ē i pphetis [& uocauit

Christi pcptꝫ obtēperādū ē.

De⁹ homines deificat.

terram id est homines habitātes in terra ad fidem et legem euangelicam. Tribus quidem modis deus dicitur. scilicet substantialiter vel naturaliter scilicet pater et filius et spiritus sanctus. adoptiue vt sancti qui per gratiam adoptionis dij sunt/ nuncupatiue vt ydola et demones Uocauit autem non in vna terra Unde sed in omni scilicet

De tribus modis dicitur.

2 A solis ortu usque ad occasum: ex syon species decoris eius.

[A solis ortu vsque ad occasum] missis testibus vsque ad vltimum terre: Nihil requirit quod non sua vocatiōe dignum faceret. Et quia predicatio cepit ab hierusalem recte subiungit [ex syon] id est a hierusalem cepit annunciari [species decoris eius] id est pulchritudo diuinitatis et virtutum christi hic enim ibi ab hominibus propter eius predicationem et miraculorū operationes primo agnosci cepit et inde ad alias mundi partes noticia eius per apostolos et alios predicatores peruenit. Unde alius propheta dicit. De syon exibit lex. et verbum domini de hierusalem Qui et si prius occultus fuit et est adhuc tamen

Esaie. ij.

Deus † manifestè ueniet: † deus noster & non silebit.

† manifestus † veniet manifestus

[Deus manifeste veniet] ad generale iudicium vt iudicet qui prius occulte venit vt iudicaretur. occulte venit quia infirmus in carne apparuit: erat glorie species in diuinitate sed hec latebat in humanitate [deus] inquam [noster] scilicet christianorum qui verus deus est ipse veniet non enim est deus qui non est noster deus [et nō silebit] in iudicio a vindicta. Siluit in primo aduentu quia os suum nō aperuit nec se vindicauit. Silet modo a iudicio occultus in celo non exercens iram sed expectans penitentiam. tamē non tacet mādato nec cessat monere flagello: in secundo profert verba alijs blāda alijs aspera.

4 Ignis † in conspectu eius exardescet: & in circuitu eius tempestas ualida.

† ardebit.

[Ignis] malis replens spacium huius aeris [in cōspectu eius exardescet] quia seculum per ignē iudicabit qui faciem iudicaturi precedet. hic ignis illuminat et exurit. Gaudeant iusti quia illuminātur et contremiscant peccatores quia exurēdi sunt ab eo. Bonos non ledet: imperfectis si quid erit cremabile cremabit: malos vero incinerabit et statim ad damnationem resurgent [et in circuitu eius] circumquaque se extendens erit [tempestas valida] non ventis sed potentia dei que subito et improuise veniet: ac bonos et malos separabit. Ueniens autem ad iudicium.

5 Aduocauit cælum † desursum: & terram discernere populū suū.

† sursum.

[Aduocauit] id est aduocabit [celum] id est omnes perfectos quorum conuersatio est in celis. et qui despectis terrenis quam sursum sunt sapiūt [desursum] scilicet sup duodecim sedes sessuros et secum iudicandos tam bonos quam malos similiter aduocabit [discernere] id est ad discernendum et diuidendum [populum suum] non suo id est saluandos a damnādis quia bonos ad se recipiet: malos in tenebras

precipitabit. Uidens autem pro-
pheta futura quasi presentia hor-
tatur angelos.d.& quia ita erit er
go o vos angeli messores

6 Congregate illi † san- †iustos
ctos eius: qui † ordināt †dispo
testamentum eius super sunt.
sacrificia.

[Congregate illi].s.xpo de di-
versis partib⁹ orbis [sanctos ei⁹]
i.electos sicut capiti membra vt
eo: corporibus animabus coniunctis
dño occurrant [qui] scz sancti [ordi
nant] et proponunt predicant & im
plent [testamentum eius] nouū.s.
euāgelica pcepta & charitatis ops
[super sacrificia] testamenti vete-
ris & super obseruantias legales
hoc est q pluris pcij habent hec q
illa: et hec illis pferunt. Illa enim
sacrificia testamenti veteris vm-
bra fuerunt & prophetia veritatis
Transierunt vetera: & ecce noua fa
cta sunt omnia. Ad cuius nouitas-
tis ordinē pertinet quod subditur

7 Et annunciabunt cæ
li iustitiam eius: quo-
niam deus iudex est.

[Et annunciabunt] .i.predica-
bunt [celi] .i.apli ac predicatores
sancti & spiritales viri toti mundo
[iustitiam eius] .i.fidem & mādata
dñi nostri iesu xpi et bona opera.
Que profecto iustitia ideo nobis
predicatur quatenus illas exequē
tes irā iudicis euitare mereamur
[quoniam deus] trinitas [iudex ē]
qui iudicabit viuos et mortuos. &
secundū opera vnicuiq retribuet
merita: hoc incessanter attēdētes
sancti viri qm deus iudex est vitas
suam inquirere: pctā sua deflere: &
semp proficere non cessant vt ante
tam districtū iudicē inudicabiles

appareant. Deinde est vox christi
monentis vt relictis pecudum sa-
crificijs fiat sacrificium laudis: vbi
dicitur quid deus deorum sit locu
tus.q.d. hec dominus locutus est.

8 Audi populus meus
& loquar † Israël & te-
stificabor tibi: deus de⁹ †tibi.
tuus ego sum.

[Audi] aure cordis [ppl's me⁹]
electus & peculiaris.q.d. si meus
es debes audire [et loquar] tibi.
Christus enim in propria person a p
dicauit populo israel: & repetit hoc
idem sub alio verbo.d. [israel] .i.
vir videns deū iam fide audi: [& te
stificabor tibi] .i. testimonijs scri-
pturarum approbabo: scz q ego
[deus] omnium per potentiam
[sum deus tuus] specialiter et pro
prie p grām quā familiari⁹ habeo
tāq in mācipio & ex peculio meo.
Quicūq enim prophetarū & apo-
stolorum scripturas intelligit: do-
minū iesum i prophetis pmissum
esse dominū nostrum agnoscit. Et
ego ipse.

9 Non † in sacrificijs
tuis arguam te: holocau
sta autem tua in conspe †super
ctu meo sunt semper. sacrifi-
cia tua

[Non arguam te] vlterius tāq
reprehēsibilem [in sacrificijs tuis]
carnalib⁹ scz testamēti veteris ob
missis & nō exhibitis: q: animalia
in sacrificium nō qro nec ea volo
[holocausta aūt tua] tota igne as-
sumpta scz sacrificia noui testamē
ti vel tui iuris & de te facta vt caro
spūi subiecta: volūtas de pctō ptri
ta: aīa hūiliata & igne charitatis
tota incēsa [in cōspectu meo sunt
sp] tanq grata & accepta.i.mihi
placēt & hec volo. Uñ ne putes h ec

illis contemptis peruersa agere holocausta eē de aialibus subdit.

10 Non accipiam de domo tua uitulos: neq; de gregibus tuis hircos.

¶ [Non accipiam] .i. nō acceptabo vltra [de domo tua vitulos] ad sacrificiū vel holocaustū. [neq; de gregib⁹ tuis] existētib⁹ in pascuis accipiā [hircos] ad hostiā pro pctō q.d. nō arguā si non feceris: ꝛ si feceris non accipiā .s. illos de domo tua vel de gregibus tuis q̄ sunt figurales et carnales: sed bene accipiā significatos ꝛ spūales .i. sacrificiū laudis .s. hymnos ꝛ laudes diuinas. vnde alibi dicit̄ reddemus vitulos labiorū nostrorū. Ideo autem illa a te non accipiam.

Osee. xliij.

11 Quoniam meæ sunt omnes † feræ syluarum: † iumenta in montibus & boues.

† be stie silue. † pecora.

¶ [Om̄ mee sunt oēs fere syluarū] .i. mea sūt aialia q̄ nō possides scꝫ indomita: ꝛ etiā [iumenta] q̄ pascis [i mōtib⁹: ꝛ boues] .i. mea sunt ēt domita q̄ tu nutris ꝛ possides. q.d. nō solū indomita ꝛ syluestria q̄ nō possides sed etiā domita ꝛ domestica q̄ possides de quibus minus videt̄ mea sunt: sicut̄ seruus meus es tu totū pecudū tuarū meum est. Cur ergo querā a te q̄ mea sunt q̄ creaui oia. Et nō solū ista sed etiam volatilia que difficilius capiuntur sunt mea quia

12 Cognoui omnia uolatilia celi: & † pulchritudo agri mecum est.

† spēs.

¶ [Cognoui] ab eterno [oia volatilia celi] q̄ et q̄t sunt .s. tanq; mea ꝛ quibus rebus sint subiecta qd̄ nullus homo scit cū tū scire deberet si sua esset. q.d. ꝛ volatilia mea sūt. Hoc dt̄ q: ꝛ de auibus fiebāt sacrificia. [ꝛ pulchritudo agri] .i. vbertas oīs q̄ terra gignit de q̄b⁹ ēt sacrificia fiebāt [mecum est] .i. tanq; mea creatura mihi būt: ꝛ volūtati mee obedit. Uel [mecū ē] cognitiōe etiā anteq; fieret. Cū illo est ager: cū illo species celi ꝛ terre: cū illo ois creatura q: ille vbiq; est. Et ideo.

13 Si esuriero nō dicā tibi meus est enim orbis terrę & plenitudo eius.

¶ [Si esuriero] qd̄ nūq; fit sꝫ dz ad cōuincēdū paruulū sensum [nō dicā tibi] vt pascas me tanq; tuis indigēs. q.d. si hec das forsitan esurire me putas qd̄ est magna īsania. [me⁹ est enī orbis terre] qi o ad cōtinēs [ꝛ plenitudo ei⁹] que ad contētū .i. oēs creature. Noli ḡ laborare ad q̄rēdū qd̄ mihi des: q: sine labore hēo qd̄ volo ꝛ sine te satis accipe possū de meo. Oia aūt me sūt. ꝛ ad nutū meū parata mihi seruiunt. Sed

14 Nunquid manducabo carnes thaurorum aut sanguinem hircorum potabo?

¶ [Nūqd mādūcabo carnes thaurorū: aut sanguinē hircorū potabo?] q.d. nō: q: de⁹ nō esurit nec sitit ꝛ iō nō idiget cibo ꝛ potu corporali vū nō in sacrificijs sed in pauperib⁹ vult hec sibi offerri. Uetera ḡ sacrificia euacuando hic declarat: quorū tria genera erant. Unū in quo pars offerebat̄ ꝛ ps retinebatur qd̄ dicebat̄ sacrificiū. Aliud qd̄ totū incendebat̄ ꝛ offerebat̄ quod dicebatur holocaustum. Tertiū qd̄ fiebat de non aiatis vt de thure: similia et hmōi quod dicebatur ob

Sacrificiorū veterū tria genera.

latio. Ista cesserũt ĩ sacrificia euã-
gelica quorũ quoddã est iustifican
doꝛũ scʒ contritio cordis: et spiri
tus cõtribulat⁹: quoddã iustifica-
toꝛum. s. sacrificiũ laudis: quoddã
iustificationis scʒ sacrificiũ coꝛpis
ꝛ sanguinis domini. Erit ꝛ q̃rtum
sacrificiũ in tp̃e glorie ꝛ eternita-
tis. Improbato ergo veteri ritu de
se quasi de alio loquens quid exi-
gat ĩducit. q. d. hoc nolo. Sed

Sacrificia euãgelica.

15 Immola deo sacrifi-
cium laudis: & redde al
tissimo † uota tua.

† p̃ces tuas.

¶ [Immola deo] s. mihi. i. offer ad placandũ deũ [sacrificiuʒ laudis] quod in te est. s. vt ei gratias agas de oibus: a q̃ habes q̃cq̃d boni ha bes: ꝛ cui⁹ mia tibi dimittit̃ q̃cq̃d ex te mali habes. [ꝛ redde] tanquã debita [altissimo] deo [vota tua] i. votiuas orationes et laudes seu desideria tua que exp̃mũt̃ p oꝛões ꝛ p̃ces: vel vota q̃ p̃misisti: ĩ baptismo: ĩ sus. eptõe oꝛdinũ: in p̃fessiõe religionis. hoc est sacrificium acceptabile: hoc est holocaustũ pingue vt laudetur deus ab homine queʒ creauit / quem redemit: cui ꝛ celeste regnum promittit.

16 Et inuoca me in die
tribulationis † eruam
te: & honorificabis me.

† tue ꝛ eruimã te ꝛ glꝛificabis me.

¶ [Et] cũ sic feceris tũc [inuoca me] s. i auxiliũ nõ de te vel de viribus tuis p̃sumas [in die tribulatiõis] i. aduersitatis et tentationis que ideo tibi datur vt inuoces [ꝛ eruam te] tunc de tribulatiõe vel tollendo eam vel dando foꝛtitudineʒ ne deficias. [ꝛ] cum fueris erutus [honorificabis me] pro tua liberatiõe vt mihi gratias referas. et iam a me non discedas: vel apud alios cã honoꝛis mihi eris. Tanto auteʒ magis eũ honoꝛamus q̃ liberationem nr̃am nõ a nobis / sed ab ipo p̃cedere scim⁹. Sed vide ne dũ hĩ cantas. i. p̃dicas male viuas. quia

17 Peccatori † autem
dixit deus † quare tu
enarras iustitias meas:
& assumis testamentũ
meum per os tuum?

† ꝑm̃ † vt q̃d.

¶ [Peccatori aũt] i. malo p̃dicatori q̃ qd̃ oꝛe p̃dicat opere non implet [dixit de⁹] exteri⁹ scribẽdo: interi⁹ inspirãdo [q̃re] i. qua presumptiõe ꝛ audacia. [tu enarras iustitias meas] i. precepta mea iustificantia predicas: cum ope non imples [ꝛ q̃re assumis testamẽtum meũ] sanctũ [p os tuum] pollutũ. i. euãgeliũ meũ tã pollutis labijs predicare presumis. q. d. indigne hoc fero assumis quidẽ p os tuũ ad p̃dicãdũ: nõ per coꝛ ad diligendum: nõ p manus ad opandũ: nõ tñ interdicit laus dei cõuersis ad p̃niaʒ sed oblitis deũ vt ait inferius.

18 Tu uerò odisti † di-
sciplinam: & proiecisti
sermones meos † re-
trorsum.

† erud i tiones † post te

¶ [Tu v̾o odisti disciplinã] v̾berũ ꝛ verboꝛum. i. coꝛrectionem contra eã murmurãdo: quia laudas quãdo parco: murmuras q̃ñ castigo [ꝛ p̃iecisti] i. post posuisti [sermones meos retroꝛsũ] q2 v̾ba mea negligẽs nõ custodisti: sʒ ꝯtẽpsisti sicut hõ ꝯtẽnit ꝛ dspicit qd̃ post terguʒ abijcit: oꝛe bñdic sʒ factis negas. q. d. q̃ dic post põis ne videas i odiẽdo disciplinã: redarguit̃ voluntas mala ĩ p̃ijciẽdo v̾ba dei retroꝛsũ rep̃hẽditur negligẽs ꝛ praua vita: nam sermones dei p̃oijcere

Sermones dei q̃ñ p̃oijcim⁹.

Et hoc euidenter apparet. quia

19 Si uidebas furē † curr
rebas cum eo : & cum
adulteris portionē tuā
ponebas.

† cōcurrebas ei.

℄ [Si videbas furē currebas cū eo] niente et si nō corpe. s. cōsentiēdo/laudando/vel etiam in furto ei participando. [& cū adulteris portionē tuam ponebas] facto vel ɔsensu aliq̄ vel adulādo. Si enim placuit tibi qđ fecit ipō placito cucurristi: & portionem tuā cum illo qui fecit laudādo posuisti. Et si nō facis malum. si tu non laudas malū: si cū ex toto voto cōsentis curris cum malo et portionem mali recipis. Et propter hec predicta.

20 Os tuum abundauit
† malitia: & lingua tua
† concinnabat dolos.

† nequitia

† tam plexa ē dolositatem.

℄ [Os tuū abūdauit malitia] q: non solum nō reprehendit vel tacet. sed etiā adulando laudat malū vel illud faciētes: malū est scire illđ & nō rep̄hēdere: sꝫ peius est laudare. Vel os malitia abūdat quādo maledictis & ɔuitijs alios exasperat. [& lingua tua ɔcinnabat] .i. cōponebat vel v̄bis ornabat [dolos] .i. falsa & mēdacia aliđ dicendo & aliud cogitādo ad proximi deceptionem. Concinnare eñ est diuersa insimul cōmiscere & componere. vñ bñ dicit cōcinnabat: quia mos est decipiētis sic falsa ɔponere & ornare vt blādiat ī lepore verborū: & hoc fecit iste circa p̄ximū.

cōcinnare q̄d est.

21 Sedens aduersus fra
trem tuum † loqueba-
ris: & aduersus filium
matris tuę ponebas scā
dalum: hęc fecisti & ta
cui.

† detrahebas.

℄ [Sedēs] q̄si cum mora & studio [aduersus fratrē tuū] .i. p̄ximū. s. oēm hoīem [loq̄baris] nocitura p̄ximo detrahendo. [et aduersus filium matris tue] .i. sancte eccl'ie q̄ nos fonte baptismatis generauit puta quēlibꝫ christianū. [ponebas] insidiose [scandalū] quo innocens capet. i. faciebas vñ infirm⁹ scādalizaret. Vel per fratres accipiant fortiores & perfecti per filios simpliciores et perfecti. Prauorū ergo vsus est perfectis derogare et ex hoc imp̄fectis scandalū ponere & semp discordias seminare. [hec fecisti] iniq̄ agēdo & loquēdo [& tacui] vidictā dissimulando & ad penitentiam expectando. Et ideo.

prauorū vsus

22 Existimasti inique
quòd ero tui similis: ar
guam te & † statuam
contra faciem tuam.

† suspicatus es iniq̄tatem q̄đ ero tibi silis.

† constituā te ante.

℄ [Existimasti] o [iniq̄ ꝙ ero tui similis] cōsentiēdo malis. i. ꝙ talia mihi placeāt sicut tibi eo ꝙ ea non puniui: sꝫ ego [arguā te] et arguet te malitia tua in futuro iudicio [&] arguēdo [statuā] te [ɔ faciē] tuā] .i. ostēdā te tibi vt turpitudinē tuā quā mō videre non vis tūc videas & ɔfundaris. Mō ḡ tu fac q̄sq̄s talis es ꝙ tibi misereat de⁹. cōstitue te añ te: ascende tribunal mētis tue: pone nūc ante faciē peccata tua: esto tibi iudex: torqueat te timor: erumpat confessio: et dic domino tuo: q̄m iniq̄tatem meam ego cognosco et peccatum meum ɔtra me est semper. Si eñ nosmet ipsos iudicaremus nō vtiq; iudicaremur p̄pterea admonēdo subdit.

ps.

23 Intelligite † hęc qui

† tañt

obliuiscimini

ydam sicut leo. eruat oblituiscimini † deum: ne quando rapiat † & non sit qui † eripiat.

¶ [Intelligite] ex rõne ppēdi-te [hec q̃ dicta sunt] vtvosmetipos corrigatis [q̃ obliuiscimini deum] q̃ñ mala agitis et q̃ sic agitis/ac si in memoria et cõsideratione vr̃a deũ non haberetis. Attẽde hic vi-scera diuine misericordie: q̃ etiam obliuiscẽtes se non obliuiscit nec repellit: imo reuocat ad intellectũ vt resipiscant et nõ pereãt [ne qñ] i. ne aliqñ [rapiat] vos deus. i. ego ad mortẽ vel ad diẽ iudicij seu ad gehẽnã si vos itelligere nõ vultis [et nõ sit q̃ eripiat] et liberet: quia nõ est q̃ de manu et ptãte mea pos-sit eruere. Quo ptra de intelligen-tib⁹ et laudãtibus deum subiũgit.

24 Sacrificium laudis † honorificabit me: & † illiciter quo ostendã illi salutare dei.

glorificabit. ibi via e i qua

☞ ¶ [Sacrificiũ laudis] nõ aliũ [ho-norificabit me] et placabit: nec il-lud qd̃ scelerati canunt. Non enim laudat q̃ bñdicit si male viuit: nec q̃ bñ viuit: si sibi dat vel sup alium se extollit [et illic] id est in tali sa-crificio laudis est [iter] quia hoc sa-crificium est via ad deũ [quo] i. tunc re [ostẽdã illi] scilicet laudanti [sa-lutare dei] i. saluatorem dñm scz meipz. Salutare dei ẽ xp̃s qẽ ñ gr̃a venit: quẽ nõ nomine q̃ alij cp̃ gr̃e ali q̃d tribuit Ecce via ad deũ ecce sca la iacob in q̃ angeli ascẽdũt et de-scendũt. i. fideles ascẽdũt ad laudẽ diuinitatis/et descẽdũt ad laudem humanitatis in christo. Oratio.

Christ⁹ salutare ẽ dei

Deorũ dñe te rogam⁹ vti nos suscipias i sacrificiũ laudis: q̃ sine onere pecti tuas iustitias enarrantes iter il-lud quo salutare tuum ostenditur gradiamur. Per dñm.

Psalmus de oratione uerè penitentis: dei misericordiam magnam pro uenia & gratia obtinenda humiliter & deuotè implorantis.

Psalmus. L.

1 Miserere mei deus: secundùm magnã misericordiã tuã.

¶ Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Intitulat aũt. Psalm⁹ dauid scz pphete respiciẽtis in finẽ. i. in xp̃m a quo p peccatum recesserat q̃ est finis. i. oĩm bonorũ operũ con-summatio et pfectio. agẽs de pnia eius et humilitate quã habuit cũ venit ad eũ Nathan ppheta miss9 a deo ad arguẽdũ eũ qñ vl' qm intrauit ad Bersabee vxorẽ vrie/ vbi spãliter hũilitas oñdit q̃ adeo penitẽtib⁹ valẽs i exẽplũ pponit. Arguente eni nathã rex petũ suũ publice cõfiteri non erubuit: non se vt hõ solet excusauit: a se penas exigit et conspectu omniũ se reum obijcit. ¶ Materia: vera petõrum recognitio/salutifera contritio/et confessio/ac diuine mie imploratio. ¶ Intẽtio: monere petõres ad pnias salutarẽ exẽplo Dauid et ne quisq̃ in psperis rebus se extollat vel in virtute sua psumat. ¶ Sen-tẽtia in gñal: ppheta in isto psal-mo in psona sua et cuiuslibet vere penitẽtis recognoscit peccata sua: iplorat diuinã misericordiã: et sic petit culpe remissionem ac grẽ re-stitutionẽ. et ad ista obtinẽda alle-gat multiplicẽ rõnem. Quia et

supra p scdm aduentū ad genera-le iudicium terruit: oblitos dñi vt se corrigāt monuit: recte nūc subiūgit de pnia p quā mia et gratia obtinet diuina. ¶ Omnia in specia-li. Dauid ergo nō excusans pecca-tū: sed publice confitens ait. [Mi-serere mei] o [deus] i. creator me-quem magna et multa iniquitas mea non latet [sm magnā miseri-cordiā tuam] naturaliter tibi insi-tā: cui⁹ misericordia natura est di-uina: et ideo semp apud te est mia ad quā cōfugio timēdo iustitiam qua punis peccata. i. ad modū mie tue que magna ē dimitte magnū peccatum meum. Magna eni est mea miseria: et ideo magnam exi-git medicinā. De graui enim pec cato desperādum esset nisi magna misericordia dei esset: q̄ quanta sit diffiniri non potest. Nec dicens lo cum aufert iudicios. discussioni fa ctum concedit.

2 Et secundum multi-tudinem miserationum tuarū: dele iniquitatem meam.

¶ [Et sm multitudinem misera-tionū tua⁊] in effectu q̄s ab initio seculi i pctō⁊ remissionib⁹ multi-pliciter ostendisti [dele iniquitatē meam] i. culpam ⁊ offensam mul-tiplicem: hoc est ad modū misera-tionū tuarū q̄ multe sunt et supe-rāt multitudinem quālibet pctō⁊ [dele iniqtatē] q̄ multiplex est: sc3 homicidiū / fraudē / ⁊ adulterium: hic ostendit peccatum suum ⁊ ma-gnū esse et multiplex Qui eni ma gnā misericordiā ⁊ multiplicē mi-serationē deprecatur magnā ⁊ mul tiplicē miseriā confitet Opponit ergo magna mia magno peccatori multitudo miserationū multitudi ni pcti. Propterea adhuc subiūgit

3 † Amplius laua me ab † iniquitate mea: & à † peccato meo munda me. †mag[is] magisq̄. †iniustitia. †delicto

¶ [Amplius] i. plus q̄ ego te ro-gare sufficias [laua me] fonte ⁊ aq̄ mie ⁊ gratie tue [ab iniqtate mea] vt dimittas q̄ conscientia metuit: ⁊ adijcias quod animo non presu mit [⁊ a peccato meo mūda me] i. ita laua vt plene mundes vt nul-lū remaneat pcti vestigiū. i. obli-gatio ad suppliciū. Pl⁹ iniqtas q̄ peccatū sonat: cū ergo penitēs iste orat vt ab iniqtate lauet ⁊ a pctō mūdet tam a grauiori q̄ a leuiori culpa curationes postulare videt. Sz nec p misericordiā perhibit iu-stitia vt peccatū sit impunitum: ⁊ ideo subdit allegādo causam qua-re sibi dimitti postulat dicens. Iniq̄tas pl⁹ sonat q̄ peccatum.

4 Quoniam iniquitatē meā ego † cognosco: & † peccatū meū † contra me est semper. †agnosco. †delictum †coram

¶ [Qm̄ iniqtatē meā] detestādā [ego cognosco] sz pniam ⁊ satisfa-ctionē: ac tāq̄ de penitēs nō dissi mulo: ⁊ id peto vt tu ignoscas: qr ego punio: tu ne punias: et pctm̄ meū ꝯ me ē sp] i. displicet mihi et detestor illō tāq̄ mihi ꝯtrariū vel contra me. i. corā me est semp ⁊ an te oculos cordis mei p recordatio-nem ⁊ cōtritionem amaram. Ego illud video ad dolendum: tu id ne consideres ad puniēdum. Attēde q̄d facit deus. Si memor sis pcti tui ille non erit memor. Si tu ei⁹ oblitus fueris: deus eius memor bitur Agnosce ergo et emenda ac confitere deo: ⁊ dic

5 Tibi soli peccaui &

†mali/ † malum coram te fe-
gnum. ci: ut iustificeris in ser-
monibus tuis: & uin-
cas cum iudicaris.

¶ [Tibi soli peccaui]. i. qd peccaui tibi soli attribuit ad iudicandu et puniendum: et etiam ad simpliciter relaxandum: cui soli reddenda est ratio de pctō: quia solus es sine peccato et solus potes curare a pctō [et malum coram te feci]. i. in tua pntia facere non erubui q ubique es: et quem nullum latet secretum q etiam solus cognoscas qualiter et quantum sit cuiusque malum. Et ideo etiam peto mihi misereri [ut iustificeris]. i. iustus et verax inueniaris [in sermonibus] i. verbis [tuis] quibus promisisti veniam penitenti [et vincas cum iudicaris]. i. cum quidam praue intelligentes iudicent te non misereri criminaliter lapsis: conuince illos et sniam eorum destruere parcendo mihi criminaliter lapso: vel [cum iudicaris] a diabolo non debere mihi pctā dimitti: quia mlta gratia: sed tua mia vicat iniquum iudicium eius vt mei miserearis.

6 Ecce enim in iniqui-
tatibus cōceptus sum:
†mater mea me in utero gluit. & in peccatis † cōcepit
me mater mea.

¶ [Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum]. s. in pctō originali [et in pctis pcepit me mater mea]. s. in cōcupiscētia libidinis. q. d. mater mea me pcepit cū delectatione pcti: ergo conceptus contraxi mecū iniquitatē originalis delicti ex q patior difficultatē ad bonū et pnitatē ad malū: propter q pctm̄ bois ē magis remissibile: et merito debeo me misericordiā tuā petentē exaudire. Ecce nuda et humilis cōfessio: de uno arguit et ola non tm̄ actualia sed etiā originalia cōfitetur: ut eim pctōrū veniam mereatur: et ideo nuiam pij commonet iudicis ne cōdenet. Ut enim dicit Leo Leo papa. Non remanet in iudicio condemnandum qd fuerit cōfessione purgatum. Ideo autē cognosco et confitebor: ac peniteo peccatū meum.

7 Ecce enim ueritatē
dilexisti: incerta & oc-
culta sapientiæ tuæ ma
nifestasti mihi.

¶ [Ecce enim] in manifesto est q [veritatē] cōfessiōis seu verā cōfessionē ut reus se accuset [dilexisti] super sacrificia. vel [veritatem dilexisti] qua peccata punias: licet pie eis indulgeas. i. impunita peccata etiam illorum quibus ignoscis nō reliquisti. Sic prerogasti misericordiā vt seruares et veritatē. Ignoscis cōfitenti: sed seipsum punienti. Misericordia ergo est q homo liberatur: veritas q peccatū punitur. Et confido q mihi parcas: quia iam [incerta et occulta] mysteria [sapientie tue]. i. filij tui [manifestasti]. i. pphetico spiritu reuelasti [mihi] videlicet incarnationē/ passionē/ resurrectionē/ ascensionē/ et alia plurima. Incerta dicit propter iudeos qui hec legebant et dubitabant. Occulta pp̄ter gētes que hec omnino nesciebant. Et ideo certus sum q

8 Asperges me domine
ysopo & mundabor:
lauabis me & super ni-
uem dealbabor.

¶ [Asperges me ysopo]. i. sāguine Christi: h est sicut in passiōe iude les aspergeas: ac virtute charitatis et hūilitatis [et sic [mundabor] a pctis. ysopus eim herba hūilis ysopus.

auffert inflationē pulmonis. heret petre radicibus:aufert inflationē pulmonis. Hic in mysterio aspergit q̄ radice charitatis fixus in humili christo supbie tumorem humilitate depellit. humilitatē q̄ passionis christi imitat/ ⁊ ita mūdat. Sed q: paruz est mundari a sordib⁹ peccatorū nisi contingat decorari cādore virtutū: ideo subiungit [lauabis me] aq̄ baptismi i. sic tu i baptismō lauabis fideles tpe grē et infusione grē tue [et super niuē dealbabor] i. incōparabiliter: q: dealbatio spiritualis maior est et melior q̄ corpalis: ⁊ candor iustificate aie oēm cādorē superat visibilis creature. Et sic

9 Auditui meo dabis † gaudium & lætitiā: & † exultabūt ossa humiliata.

templtatio/nem. †alia lra nō hz et.

❡ [Auditui meo] iteriori [dabis gaudiū] de remissione pctōrū reuelādo mihi ea esse dimissa [et letitiā] de pmissione salutis eterne. Uñ gaudiū referri pōt ad p̄sentē grām: letitia ad futurā gl'iam [et] audita interius remissiōe ⁊ pmissione [exultabunt ossa humiliata] i. spūales vires que intus latent: ⁊ corpus sustentant prius turbate in contritione/⁊ per pniam humilitae. Uel virtutes et dotes aie que per pctm̄ fuerāt depresse: et per remissionem peccati resuscitate [exultabunt] i. id est exultationis cā mihi erunt. Et vt hec fiant

10 Auerte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.

❡ [Auerte] ⁊ amoue [faciē tuam] nō a me s3 [a pctis meis] obliuioni ea dādo: id ē ne videas: nec recorderis illa amplius ad puniendum: quia ego ea ante facies meā, habeo ad penitendum. Si eīm hō peccatum aduertit: et inde faciē suam non auertit deus auertit faciem ne puniat: hoc autem facit deus qū propter penitētiam pctā hoim dissimulat: quando nō remittit: qū nō requirit: quādo non punit: et auertendo [omnes iniquitates meas] originales et actuales/ pteritas/ presentes/ ⁊ futuras [dele] de tua notitia ⁊ memoria ne punias. Quas cū deleueris

11 Cor mundum crea in me deus: & spiritum rectum innoua in uiscer ribus meis.

❡ [Cor mundū] quod diligat mūdiciam quo te videas [crea in me] o [deus] ⁊ vt deus quasi nouū aliquid. i. p grām que infundit per creationē mūda cor meū quod per me maculatū est [⁊] aufer inde malas cogitationes [spiritū rectū] ad vidēdū ⁊ discernendū sicut antea rect⁹ fuit in me [innoua in visceribus] et interiorib⁹ [meis] i. in interiori hoie meo vnde pctm̄ exuitur quē inueterauerat pctm̄ rogo vt inouet grā. Per factū meum curuata erat rectitudo spiritus mei ad malū: p grā3 tuā dirigat vt sicut pri⁹ recte ⁊ in veritate incedā

12 Ne proijcias me à facie tua: & spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

❡ [Ne pijcias] i. de cetero pijci nō sinas [me] tanq̄ a te reprobatum [a facie tua] i. a pñtia vel beniuolētia tua: ne sicut Chayn exul a te efficiar pijciant a te peccata mea non ego. [et spiritū sanctum

tuum]restitutū, mihi p pniam. s.
spūssancti donū ⁊ grām [ne aufe-
ras a me]. Ultra nō dicit da/sed
ne auferas q: qui cōfitetur ⁊ peni
tet iā donū spūssancti hʒ a quo so
lo confessio et punitio peccati est.
Cū eñ sibi ɋs[?] irascit ⁊ displicet
sine dono spūssancti nō ē. Ul[spi
ritum sanctum]id est spiritū pro-
phetie qui sibi preciosus erat val
de. Et per ipsum spiritum

Confiteñs ⁊ penitens donum spūs scti hʒ.

13 Redde mihi ⁊ letitiā
salutaris tui: & spiritu
principali cōfirma me.

†exultationem.

¶ [Redde mihi]id est restitue qͥ
peccādo amisi [letitiam salutaris
tui].i. de spe salutis ⁊ saluationis
tue: vl [letitiā salutaris tui]id est
illā exultationem christi tui quā
in eo prius ꝙ peccarem habui [et
spū principali]⁊ potēte.i. spū scrō
⁊ p grās ei⁹ ꝗ mihi ignouisti ⁊ me
innouasti [cōfirma me]in hoc leti
tia ⁊ grā vt ipse spūs in me nō vi
tia pncipētur: ⁊ me a residuo pre-
seruet. Non eñ sufficit sanare nisi
firma sit cura que adhibet. Unde
Josue nō mouit castra circūcisoꝝ
donec penit⁹ sanarent. Et ita grā
cōfirmatus nō ero ingratus sed

14 † Docebo iniquos
uías tuas: & impij ad te
conuertentur.

†docebam.

¶ [Docebo iniquos vias tuas]id
est mandata tua vel misericordiā
⁊ veritatem vt alij exemplo meo
de misericordia sperent: ⁊ verita-
tem iudicij timeant: et ita veram
agant penitentiam: ⁊ in bono ha
beant perseuerātiam. Sancti eñ
viri sicut suam ita et aliorum que
runt salutem. vnde ⁊ subdit [⁊ im
pij]me imitantes [ad te cōuertē
tur]per veram penitentiam. Ma
gna est in hoc verbo diuine miseri
cordie cōmēdatio et peccantium
consolatio. Ita eñ plen⁹ est deus
adipe misericordie vt non solū cō
uersis: sed etiam impijs promitta
tur salus. Et vt possim alios doce
re ordinate ⁊ liberius: prius

Sancti viri etiā aliorū q̄runt salutem.

15 † Libera me de san
guinibus deus deus sa-
lutis meæ: & exultabit
lingua mea iustitiam
tuam.

†eruē.

¶ [Libera me de sanguinibus].i.
corruptionibus carnis vel de pec
catis multis: q: nim⁹ latine dicē-
do pluralr sanguinib⁹ mlta pecca
ta intelligi voluit ꝗ veniūt ⁊ tra-
huntur ex origine carnis peccati
i. ex carne per originale pctm̄ cor-
rupta. o deus creator [deus]refor
mator salutis mee/dator ⁊ cōser-
uator [⁊]tūc [exultabit].i. exultan
do seu cū exultatione laudabit et
annunciabit [lingua mea iustitiā
tuā]qua iustificas impiū: suscipis
confitentē: parcis penitenti: ⁊ di-
mittis pctm̄ penitēti: eo ꝙ promi
sisti. Nec hoc possum sine te: sed tu

16 Domine labia mea
aperies: & os meum an
nunciabit laudem tuā.

¶ [Dñe]q̄ oia potes [labia mea]
que ꝑpter peccata pri⁹ ad bonū
clausa erant: ⁊ propter peccatorū
conscientiam loqui non presume-
bāt: [aperies].i. idonea facies ad
laudandum et predicandum cul-
pam remittēdo/⁊ gratiam infun
dēdo: et tunc [os meum]etiam cor
dis arcanum [annunciabit lau-
dem tuam]digne: q: nō est specio
sa laus in ore peccatoris. Hāc in-
q̄ laudem scilicet ꝙ me peccantē
nō reliquisti: ꝙ cōfiteri monuisti
ꝙ mundasti: hec obtendo: et ideo

Laus speciosa nō ē in ore peccatoris.

laudem dico quia magis est tibi acceptabile q̄ legalia sacrificia offerre.

17 Quoniam si uoluisses sacrificiū dedissem utique: holocaustis nō delectaberis.

¶ [Qm̄ si voluisses sacrificiū legale siue figurale quod pro expiatiōe pcti solebat offerri [dedissem vtiq3] i. vere offerrē tibi: sed sacrificijs & etiam [holocaustis] veteribus que sunt digniora [nō delectaberis] nec eis placaris. Uidebat propheta tempus gratie quo hec figuratiua debebant cessare: nam omnia in aduentu christi respuuntur: nec modo prius deo offerunt. Quid ergo est offerendū ad placādum deum? Nō pecudes: non hirci: non quecunq3 animalia: q2 nō vult pro peccato holocausta in q̄bus crematur caro aliena. Sed

18 Sacrificium deo spiritus cōtribulatus: cor contritum & humiliatum deus † non despicies.

† spernit.

¶ [Sacrificiū] peccatorum [deo] placens & gratum est [spiritus cōtribulatus] i. id est simul cum corpore tribulat⁹: et pro peccatis plurimum anxiatus vt spiritus teratur dolore & corpus afflictione vl' de suis & aliorum peccatis turbatus: in quo datur spes venie conuertendis si penitere velint. Hoc enim sacrificio peccata soluuntur: quia [cor cōtritum] prius per compunctionem [et] deinde [humiliatum] per confessionem non elatum per peccati excusationem: o [deus non despicies] imo gratā-

ter respicies et accipies. Minus enim dicitur: et plus intelligit. Ergo cōtribulatio in satisfactione operis: contritio in dolore cordis: humiliatio in confessione oris / faciunt gratum deo sacrificium. Quod sacrificium vt tibi fiat

Sacrificium gratum deo quō est.

19 Benignè fac domine in bona uoluntate tua Syon: † ut ędificentur muri Hierusalem.

† Al. et

¶ [Benigne fac] i. id est largā benedictionem & misericordiam impende peccata dimittendo: et gratiam conferēdo. o [domine] cui tale placet sacrificium [in bona voluntate tua] i. id est ex gratuita gratia tua non ex meritis suis [syon] id est ecclesie tue militāti que est in speculatione supernorum et aliquid speculatur quod sperat: et ex viuis lapidibus videlicet fidelib⁹ animalibus [edificentur muri hierusalem] i. vterq3 paries ecclesie. s. iudaic⁹ et gētilis in fide / & spe & charitate cōstruatur ad edificādā ecclesiam et muniendam. Syon interpretatur speculatio. et hierusalem visio pacis. Agnoscitis ergo vos in syon & hierusalem si certam spem futuram e peccatis: et si pacem cum deo habetis

Syon speculatio interpretatur.

20 Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ oblationes & † holocausta: tunc imponent super altare tuum uitulos.

† holocaustomata.

¶ [Tūc] i. s. cū ecclīā ꝯstruxeris [acceptabis] i. fidelib⁹ & gratū habebis [sacrificiū iustitie] i. id est iuste laudis tibi debite: vel bonorum operū tibi placētium: acceptabis etiā [oblatiōes] de reb⁹ exterio-

tibus id est sacrificium elemosynarum [et holocausta] igne consumenda id est sacrificium mortificationis: et [tunc imponent] i. offerent [super altare tuum] quod est fides vbi sacrificia offeruntur: quia quicquid offertur per fidem offerri debet [vitulos] id est sacrificium mortis seipsos martyrio exponentes: et sicut vitulos ad mortem duci permittentes. Vel [vitulos] i. seipsos innocentes nouos a iugo legis et peccati liberos hostiam viuam sanctam tibi placentem. .Oratio

Prostue miserationis ineffabile nomen deus trinitas: que humani pectoris antrum emundans vitijs: super candorem efficis niuis: innoua quesumus in visceribus nostris spiritum sanctum tuum quo laudem tuam annunciare possimus: vt recto principalique spiritu confirmati mereamur eternis sedibus in hierusalem celeste componi. Per dominum.

Psalmus de culpa & pœna hominis peccatoris & iniqui: & econtra demerito ac premio innocentis & iusti.

Psalmus. LI.

QVid † gloriaris in malitia: qui potens † es in iniquitate? — † gloriatur † es

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finem intellectus dauid &c. Hec persecutio et dohet accusatio impleta est: et quotidie impletur in ecclesia. Igitur intellectus huius psalmi in finem temporum est referendus quando impij damnabuntur et boni remunerabuntur: et attribuendus est dauid. i. cuilibet fideli habitus de eo negocio quod significatum est cum venit dohet idumeus — Dohet mortuus interpretatur.
id est terrenus aliquis malitia mortuus quia Dohet interpretatur motus et idumeus terrenus: et nunciauit Sauli qui interpretatur appetitio — Saul appetitio interpretatur.
per quem significatur mors: quia sicut hunc per eorum populus a deo peccans regenerata nos per illicitum appetitum acquisiuimus mortem et appetitus malus anime mors est. et dixit ei instigando eum ad persecutionem venit dauid — Abimelech quod iterpretatur.
id est quilibet fidelis in domum Abimelech: id est regnum patris mei interpretatur. i. in consortium ecclesie in qua regnat deus pater. Saul enim et Dohet persequentes dauid et abimelech significant regnum terrenum et transitorium non ad vitam, sed ad mortem pertinens quod persequitur bonos ad regnum celeste pertinentes. ¶ Materia: peccatoris iniqui culpa et pena: iusti vero meritum et premium. ¶ Intentio retrahere fideles a malo et allicere ad bonum: ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona sua seu fidelis anime loquitur de quolibet in quo qui gloriando de malitia sua iniqua potenter agit iniquitatem et detractionem diligit: cui etiam penam finalem scilicet eternam damnationem predicit: et similiter loquitur de iusti merito et premio. Porro qui supra egit de penitentia: agit nunc de duobus generibus hominum: quorum vnum est terrenum aliud celeste. vnum persequitur: aliud patitur: vnum gloriatur in malitia. aliud in deo. Intendens peruersum genus de quo primo agit a peruersitate ad penitentiam reuocare, et vitam veritatis ei ostendere. ¶ Sententia in speciali: contra peruersos qui propheta inuectionem faciens dicit [Quid] i. quare pro quo fructu pro qua vtilitate [gloriaris in malitia] cum in bono tantum sit gloriandum. q. d. hec tua gloriatio est pessima, quia propria est peccandum ex certa malitia. Plus profecto est gloriari in iniquitate — Mors est

iniqtas te pl⁹ e ꝙ ei exercere.

tate ꝙ iniqtatē opere exercere[q potens es iniquitate,].i.tu psecutor ꝛ amator mūdi cuilicētia ꝛ potētia iniqtatē operandi est ꝯcessa et qui potēter exerces iniqtatē q potētia de ibecillitate ꝓcedit:q2 est quedā pronitas ad peccadū ꝛ consuetudo repħēdit in isto ꝛ voluntas mala ꝛ actio peruersa. Malicia aūt exeqt p ptes cū subiūgit.

2 Totā die iustitiā cogitauit lingua tua:sicut nouacula acuta fecisti dolum.

❡ [Tota die].i.assidue[iniustitias cogitauit lingua tua] scilꝫ cordis. Quale em officiū foris hꝫ lingua in loquendo:tale officiū ligua cordis intus hꝫ in cogitādo. Hic ē ꝙ sine verborū strepitu sepe nobisipsis loquimur in corde. Nec solum cogitasti malum/ sed etiam fecisti. Unde subdit[sicut nouacula acuta]que si assimilet agere vultus nitorē ꝛ genas vulnere sauciet dolū facit:sic ꝛ tu[fecisti dolū] q2 cū diligere simulas fraudulenter vulneras. In hoc vsu cogitatio ꝛ act⁹ malitie continenť.in sequēti vo affect⁹ designať.cū dicit.

3 Dilexisti malitiā super benignitatem: iniquitatem magis quàm loqui æquitatem.

❡ [Dilexisti maliciā sup benignitatē].q.d.nō solū cogitasti ꝛ fecisti sed etiā dilexisti malū qd est summa malitia:nec hō tm̄ dilexisti ad faciendū:sed etiā ad loquēdū:ꝛ id subdit[iniqtatē magis ꝙ loq equitatē]scꝫ dilexisti.q.d.aut facis malū:aut dū non potes facere ditis malū:aut quādo nec hō potes vis ꝛ cogitas malum:hoc semper conuenit reprobis vt magis diligant malum cogitare/agere/loqui/ꝙ bonum. Et in hoc est duplex iniqtas ꝛ damnatio:q2 qd reprobandum erat eligunt:ꝛ quod eligendum fuerat contemnūt.

4 Dilexisti omnia uerba † præcipitationis † lingua dolosa. † submersionis. † liguā dolosā

❡ [Dilexisti omnia verba ꝑcipitationis].i.ad ꝑcipitandū ꝛ deijciendū innocentes.o.[lingua dolosa] ꝛ fallax ministra malitie.i.tu qui es lingua dolosa:hoc est dolosus in lingua vel linguosus ꝛ dolosus aliud in corde gestans:aliud ore promens. Jam enim non curat qd dicat:quid mentiatur:qualiter fallat:sed ad omnem falsitatē/dolositatē/vanitatē se ꝑcipitē derelinquit. Uñ noiat eū linguā dolosā:q2 homo qñq3 censeť noīe mēbri quod magis in eo vituperatur vel commendatur. Et subiungit de celeri fine iniqui.

5 Propterea deus destruet te in finem: euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicē tuā de terra uiuentiū.

❡ [Propterea deus destruet te in finē].i.finalr quātūcūq3 differat: ꝛ si modo videris stare ꝛ florere tā ꝙ fenū in agro. Destruet aūt hoc mō:q2 pri⁹[euellet te].i.dignitatē tuam auferet ꝛ te deijciet: et post [emigrabit te].i.emigrare ꝛ transire te faciet[de tabernaculo tuo]. i.d pñti mūdo quē diligis:ꝛ q̄si tabernaculū tuū facis.vł de corpore siue d ecclia in q stare debuisti[et radicē tuā].i.aiam tuā q viuifica corpus:sicut radix arborē euellet [de terra viuētiū].i.de beatitudie

sctōꝝ Deinde mutuas personam
subiungit.

6 † Videbunt iusti &
fet timebunt: & super eum
ridebunt & dicent: ecce
homo qui non posuit
deum adiutorem suū.

¶ [Videbunt] mō [iusti] .i. intelli-
gent: qꝛ legēt qd seruet i fine ma-
lis [& timebūt] sibi plus q̄ añ ne
& ipsi pereāt: qꝛ pestilēte flagella-
Sapiens astutior erit flagellato pestilēte — to sapiens astutior erit: & in futu-
ro [sup eū ridebūt] .i. supiores eis ex-
istētes irrisione dignū iudicabunt:
qꝛ letabit iust⁹ cū viderit vīdictā:
& gaudebit se esse dissimilē/& iam
tūc nō erit loc⁹ cōpatiēdi & corre-
ctionis: sed tm̄ dānatiōis [& dicēt]
interiori locutiōe sua [ecce hō] q̄li-
ter punit⁹ ē [q nō posuit deū adiu
torem suum]: id est non habuit fi-
duciam et spem in domino.

7 Sed sperauit in mul-
titudine diuitiarum sua
rum: & præualuit in ua
nitate sua.

¶ [Sed spauit in multitudine di
uitiarū suarū] .i. in copia auri & ar
gēti potentie & glorie/& aliorū re-
rū ponēdo ibi finē suū. Nō qꝛ ha-
buit diuitias: sed qꝛ i ipsis spauit
ideo dānat: qꝛ habet alias q̄ non
amat: & ardet auaritia q̄ nō habet
[& p̄ualuit] ceteris ad tps modicū
[in vanitate sua] scʒ in psperitate
& affluentia tpaliū q̄ tm̄ trāsiuit ve
lut vmbra. Nihil em̄ vani⁹ eo qui
putat plus valere nūmum q̄ deus
Deinde post vituperationē iniqui
& maloꝝ sequitur laus partis con
trarie scʒ bonorum .q.d. mali spe-
rant in diuitijs.

8 Ego autem sicut oli-
ua fructifera in domo †om
† dei: speraui in miseri
cordia dei in æternum
& in seculum seculi.

¶ [Ego autē] dicit populus dei
manens continue [in domo dei] id
est in ecclesia sicut oliua fructu-
fera] in radice fidei: in pinguedine
charitatis: & fructificatione bono
rum operū. Sicut oliua nec in hye
me nec in estate suā amittit viridi
tatē: sic sctūs vir nec in prosperis
nec in aduersis amittit virtutē de
corē: sicut etiam oleū tria p̄bet. scʒ
pabulū/medicinā/& lumē: sic vir — Oleum tria p̄bet sic & iust⁹ tria d3 p̄bere
iustus debet prebere pabulū esu-
rientibus: lumē ignorātib⁹: medici-
nā egrotis [speraui] nō in diuitijs
siue in honoribus: sed [in misericor
dia dei] duratura [in eternū. &] pro
id est [i seculū] subsecutiuū [seculi]
isti⁹ .i. nō ad terrena adipiscēda: sʒ
ad ea q̄ sūt i eternū seu eterna. Et

9 Confitebor tibi † in †nūc
seculum † quia fecisti: †qm̄ tu
& expectabo nomen tuum
tuum quoniam † bonū dū est
in cōspectu sanctorum
tuorum.

¶ [Cōfitebor tibi] ꝯfessiōe laudis
i. laudabo te [in seculū] .i. i eternū
ꝑ collatis bñficijs [qꝛ fecisti] hec p̄-
dicta scʒ q̄ sum oliua q̄ spaui in
mia i eternū: nā ego nihil feci nisi
malū: de⁹ ē aūt q̄ opat in nobis &
velle & opari ꝑ bōa volūtate [&] nō
cū patiētia [expectabo nomē tuū].
i. rē nominis tui qd ē iesus puta sa
lutē i futura retributiōe iustoꝝ: &
q̄ tūc saluabor [qm̄ bonū] ē nomē
tuū .i. delectabile & iucūdū sed nō
nisi corde gustanti. Uñ subdit [in
conspectu sanctorum tuoꝝ] tm̄ quia

soli gustantes sentiūt φ̄ suauis ē dn̄s. Et nihil dulce esset martyribus nequaq̄ tantas tribulationum amaritudines equo aīo tolerarent. Et quanto quisq; sanctior est tāto dulci⁹ ⁊ suaui⁹ sapit nomē domini in corde eius. Tanto etiā patientius ⁊ desiderabilius expectat vt tandem videre mereatur quod amat.

Oratio.

Totius mūdane vanitat̄ destructor ops deus fac nos in domo tua sicut oli uā florere fructiferā: vt in tua mia sperantes ab iniquitatis maledicto saluemur. Per. do.

Psalmus de peccatoribus & prauis ī malitia sua ptinaciter obstinatis: & negātibus deū fa ctis suis. Psal. LII.

1 Dixit † insipiēs in corde suo: non est deus. † ipsum deum.

¶ [Titulus hic est in finē intellect⁹ dauid promelech hoc est iste in tellect⁹ attribuend⁹ est dai id pro phete imitāti nos ī finē. i. cōformi tatē xpi q̄ est finis legis habit⁹ p melech qd̄ iterptat̄ dolēs vel pcutiēs / ⁊ significat ecclesiam p qua increpantur hic hoies inter quos gemit parturiēs. ¶ Materia. ptē pt⁹ dei a malis īsipiētib⁹: deū non cognoscētib⁹ ¶ Intētio. ɔfutare huiōi ɔtēptores dei ⁊ bonos ɔsola ri ⁊ maxie intēdit ɔfutare iudeos xpm dn̄z eē negantes. ¶ Snia in gnali: pphera ī isto psalmo loqt̄ur de q̄lib; pctōre in malis suis obsti nato: qlicet deū ɔfiteat̄ v̄bis: fact̄ Melech qd̄ iter pretat̄

tū negat: ⁊ icrepans malos ōndit ipos in eternum puniēdos bonos vero salutē ɔsecuturos. Quia eīn supra conat⁹ ē ad pniam reuocare puersos: nūc de obstinatis ⁊ ɔtēptorib⁹ subdit ōndēs eos ī futuro puniēdos. ¶ Snia ī speciali. pmo ergo icrepās malos ⁊ impꝫ perās ait. [Dixit insipiens] .i. ois q̄ male viuit [ī corde suo] apō se: ⁊ si nō au det ore apō alios: ī corde tamē vbi deus audit ⁊ si nō h̄o: nō est de⁹; sic eīn opatur q̄si cogitet deū non esse. Nā q̄ putat deo placere mala vel q̄ dicit eū oib⁹ parcere: nō cuz putat esse deum. Idem nāq; deo est esse deum et esse iustum: quia iustitia in deo de⁹ est. Quod ergo negat eum esse iustum: negat esse deum. Eum vero negat esse iustū qui ei putat placere mala vel non punire. Insipiens etiam iudeus dixit in corde suo de xpo: hic hō nō est deus. Itē hodie dicūt alii ceteres

2 Corrupti sunt & ab ominabiles facti sunt in iniquitatibus † : non est qui faciat bonum. † †suis: non est vsq; ad vnum.

¶ [Corrupti sunt] oēs tales corru ptione et voluptatibus peccatoꝝ: ī se corrūpit̄ aīa in vi ɔcupiscibili p auaritiā que tollit ei amorē dei: in vi rationabili p superbiā q̄ aufert ei cognitionē dei ⁊ sui: ⁊ ī vi irasci bili p inuidiā q̄ extinguit iustitiā. Cor rūpit̄ ēt corp⁹ diuersis vitiis ⁊ ī di uersis membris suis: ⁊ sic corrupti [abomiabiles] .i. odibiles [facti sunt] deo: angelis sanctis ⁊ bonis hominib⁹ [in iniqtatib⁹] suis. i. me rito iniquitatum suarum. et hoc a deo φ̄ [non est] de illis seu nu mero talium [qui faciat bonum] meritorium. Sed

3 † Deus de cælo pro †bonū

† uidere spexit super filios homi nū: ut † uideāt si est intel ligens aut requirēs deū.

¶ [Deus de celo] i. p sanctas aias in qb9 habitat [pspexit sup filios hoim] i. admonuit eos q deberēt e filij hoiz rōne vtētū portādo ima ginē non hoīs: vl [sup filios hoīz] nō dei hoīes enī ex se mali fuāt ex deo boni: et id filij hoim sunt quā do male faciunt: qn aūt bene filij dei [vt videāt] i. videri faciāt si est aliquis intelligēs: vel intelligere satagēs p verā cognitionē [aut re qrēs deū] p bonā operationē. Multi requirūt et nō intelligūt vt sim plices. Multi intelligunt et non requirūt vt litterati. Quales autē inuenti fuerint subditur.

4 Omnes declinaue runt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Porsiu. Ro. iij.

¶ [Oēs declinauerūt] a rectitudi ne iustitie et a pia vita [simul] cū ipa declinatione et cōcordi praui tate [inutiles] et puitiosi [facti sūt] sibi et alijs et inepti ad ɔsecutionē vite eterne. Ulj [non est q faciat bo num] scz se scz ductus rōne et qsi ex dolore repetit [nō est vsqz ad vnū] i. nō est vinc9 nec vn9 talis de eis repit. Si saltē vnū exciperet diceret pter vnū. Cōgru9 ordo: pri9 decli nāt: nūc inutiles fiūt: deinde nō ē qui faciat bonū. Et sequitur cōti natio malorum per finem: Sed

5 Nonne scient omnes qui operantur iniquita tem: qui deuorant † ple bem meā ut cibū panis. † populū meū in cibo.

¶ [Nōne sciēt] in futuro dei iusti tiam [oēs] q nūc [operāt] ptinaci ter [iniqtatē] q. d. imo sciēt tunc per pene experiētiā qui modo sci re nolūt per cordis intelligētiā. et [q deuorāt plebē] volentes eā con sumere [vt cibū panis] i. semp et assidue. de ceteris eni māducam9 modo hoc modo illa: semp autem panē: vel ita declinātur in spolia tione et occisione innocētium ac si comederent sapidū et bonū cibū. Et merito hoc eis quia

6 Deum nō inuocaue runt: † illic trepidaue runt timore ubi nō fuit timor. † ibi ti muerūt.

¶ [Deū nō inuocauerūt] p pnias hoc quisqz inuocat qd hre vult: hoc dicendo ɔsolantur fideles gemen tes ne imitētur prosperātes: qa ta les deū non inuocauerūt vt in eis habitaret. Ulj cito perituri sunt et ideo [illic trepidauerūt timore vbi nō fuit timor] habendus: qa de ter renis timuerunt de quibus nō es set timēdum: sed non de eternis vbi esset timendum formidantes tamen mala presentis vite tempo ralia non offensam diuinā et mala eterna. Sed quare hoc? Inuocat qs id qd vult habere

7 Quoniam deus † dis sipauit ossa ‡ eorū, qui hominibus placent: con fusi sunt quoniam deus spreuit eos. † dissipat ‡ hoib9 placētium

¶ [Qm de9 dissipauit] i. dissipari pmisit [ossa] i. est virtus et poten tias anime seu interiora bona [eorū qui hoibus placent] i. placere in malo querūt et intendūt. q. d. quia hoibus placere appetentes nolue rūt esse serui xpi ppterea de9 vir tutes aie et interiores sensus scz

rationem/intellectum/memoriā/ ꝛ alia hmōi i eis destruxit: q̄ ideo ossa dicantur: q: sicut ossibus caro ita virtutibus anima sustentatur bonum est placere homini ꝓpter deū: in quo magis quis intelligit deo placere q̄ homini [cōfusi sūt] i. ꝯfundentur eterna confusiōe: q: a regno dei separabūtur [quoniā deus spreuit eos] i. spernit eijciēs eos a cōsortio sanctorū: ꝛ iuste/ q: ipsi prius spreuerunt deum: ꝛ ponit preteritum pro futuro ratione certitudinis: Sed israel saluabitur. vnde sequitur

Ala vir tuti bꝰ sustētat sicut caro ossibus.

Quis dabit ex Syon salutare Israël? † cum cōuerterit deꝰ captiuitatē † plebis sue: exultabit Iacob & letabitur Israël.

†in cōuertē do dn̄o †ppl̄i sui. Gen. xv.

¶ [Quis dabit ex syon] i. e celo vbi est clara dei visio ꝛ speculatio [salutare israel] i. salutē vel gratias salutarē populo videnti deū: nonne ipse dn̄s solꝰ de quo dixerunt stulti: nō est deꝰ q: [cū cōuerterit deꝰ captiuitatem plebis sue] transferendo eos de presenti babylonia ad supernam hierusalem [exultabit iacob] q̄ hic luctatꝰ est [ꝛ letabitur israel] qui hic deū in enigmate contemplatus est. Qui nūc est verus iacob. i. vir iustus luctans contra vitia ꝛ supplantans tūc erit tūc verus israel vidēs deū ꝛ cognoscēs ꝑfecte. Iste psalmus etiam superius expositus est p̄ter versū penultimū q̄ ibi nō est. Orō.

Respiciens de celo sancto tuo deꝰ piissime pone terminum insipiētie nostre: vt a terroribꝰ vanis eruti tibi soli de puritate cordis integra placeamus. Per dominum.

Oratio Christi uel ecclesie seu iusti positi in tribulatiōe ꝓ liberatione à malorū aduersātiū infestatiōe & ꝑsecutiōe.

Psalmus.LIII.

DEus in nomine tuo saluum me fac: & in uirtute tua † iudica me.

†libera.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finē in carminibus ꝛc. q. d. hic est intellectus dauid. i. xp̄i vel corporis eius admonētis etiā in aduersis perseuerādū esse i carminibꝰ vel hymnis i. in dei laudibus vsq3 in finē consummantē: intellectus dico conceptus vel habitus cū venissent ziphe. i. florentes seculi. Ziphei enī interpretantur florētes ad saul. i. ad regnum temporale ꝛ mortis q̄ per saul significat: ꝛ dixissent prodendo: nonne Dauid absconditus est apud nos. i. xp̄s latet in carne vel ecclesia in spe occulta. florētes enim gloria temporali persecuti sunt xp̄m i hoīe latērē: vel ecclīas cuiꝰ bonū intꝰ ē ꝛ merces occulta Beati enī mortui mūdo quoꝝ vita abscōdita cū xp̄o i deo latet iter florētes huiꝰ sc̄li iter quos sūt viles ꝛ abiecti. Quāuis ḡ pueri si ꝛ obstinati (de qbꝰ supra dictū ē) i malitia ꝑseuerēt ꝛ nos ꝑsequāt: nos tn̄ patiēter i bonis ꝛ dei laudibꝰ ꝑseuerare debemꝰ ad qd̄ hortamur in hō psalmo ꝛ tribꝰ sequētibꝰ. Uñ ꝛ ps rū ordis i eysdē. ¶ Materia. ꝑsecutio maloꝝ bonos inīq̄ opp̄mentiū. ¶ Intētio monere nos i aduersis ad patientiam orationem ꝛ dei laudem ꝛ vt illarū incommo-

ziphei qd iterp̄tant.

da leto animo percurramus: eaq; nobis ad futurā salutē pdesse postulemus. ¶ Sũia in gñāli pp̄ba in isto psalmo agit de clamore innocēter patiētis ad deū et liberatiōe ipsi⁹ ab opp̄ssiōe maloꝝ: ꝛ pñt esse verba xp̄i i tribulatiōe orātis ꝛ se orādi ꝛ pseuerandi nobis exēplar proponentis vel ecclesie seu illius orantis ꝛ inter malos latentis cuius bonū intus est ꝛ merces occulta. Ubi in hoc psalmo ꝛ seqn̄ti duplex sensus i versu fuerit: referē p̄im⁹ ad xp̄m/ ꝛ secūd⁹ ad ecclesiā et iustum. vbi autē simplex ibi loquit̄ i eadē voce xp̄s ꝛ ecclia seu iu t⁹: simile hui⁹ i plurib⁹ alijs repit̄ locis. ¶ Sũia in spāli. Orat ergo xp̄s vel ecclia seu iust⁹ inter malos dicēs O [deus] p̄r [in noie tuo] glorificando [saluum me fac] resuscitando [et in virtute tua iudica me] .i. s̄m tue virtutis excellentiam crescat iudiciū meū vt omēs discernāt et cognoscant: quia tu me misisti. Uel [deus in noie tuo] .i. ad et p inuocationem sācti nois tui qḋ est Jesus siue saluator [saluū me fac] hic a peccatis et a malo iniuste psecutiōis .i. imple i me rē nois tui quod est saluatio [et in virtute tua] .i. in potentia tua [iudica me] .i. discerne me a malis in p̄nti mente ꝛ merito: ꝛ in futuro loco ꝛ p̄mio. Hec s̄t⁹ maxime apparet cū parcis miseris. Unde oratio deus qui omnipotētiā tuā parcēdo maxime ꝛ miserando manifestas.

2 Deus exaudi orationem meam: auribus percipe uerba oris mei.

¶ [Deus exaudi orōnē meā] eam ad effectum perducendo: hanc vicz quā p̄misi de salute et iudicio hec est oratio mētalis corde concepta [auribus pietatis] [percipe verba oris mei] id est ipsam orationem: habitam corde et prolatam ore: q̄ Judicatur verbis cor iudicatur deus non habet alias aures nisi mias ꝛ gratiam suam et cū dicitur auribus percipe non intelligit̄ aliud nisi attēde ꝛ memoriter ac misericorditer audi. Si em̄ aure percipiat et misericorditer audiat securi sum⁹ q̄ orationem nostrā exaudiet. Ideo autem oro.

Judicatur ex verbis cor habitu.

3 Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me: & † fortes quæsierunt animam meam: † & non proposuerunt deū ante cōspectū suū.

† potētes.
† alia lrā non hz et.

¶ [Qm̄ alieni] .s. non genere ꝛ natura moribus tñ ꝛ vita .s. iudei [insurrexerūt aduersū me] vt aduersarent̄ mihi: ꝛ nō tñ minor populus sz ꝛ fortes s̄m supbiā ꝛ potētiam seculi [q̄sierūt aiam meā] .i. vitā meā ad pdēdū eā. ꝛ [nō pposuerunt deū an̄ ɔspectu suū] vt intelligerent me eē deū in hoie latentē si em̄ cognouissent nūq̄ dn̄z glie crucifixissent: fuit ergo causa tanti pcti cecitas cordis et infidelitas: cecitatis vero causa fuit supbia. Un̄ valde est cauēda. Uel [qm̄ alieni] a veritate et v̄tute .s. mali [insurrexūt aduersum me] psequēdo [et fortes] scz demones: ꝛ aduersarij mei potētes [quesierūt aiam meā] ad pdēdū [et nō ppsuerūt deū an̄ cōspectū suū] q: putāt deū nescire q̄d agit et dei timore postposito me pdere q̄rūt ve hoi illi q̄ nō ponit deū an̄ ɔspectū suū q: tenebrat et sic icidit in oēm errorē ꝛ iniq̄tatē nā dn̄s est illuminatio nr̄a. Sz ppter hoc non timeo vel despero

i. cor. ij. b.

4 Ecce enim deus adiu

4 uat me: & dominus susceptor est anime mee.

¶ [Ecce enim] in euidenti est et manifeste o homines quia [deus ipse] [adiuuat me] in passione ne deficiam [et dominus susceptor est anime mee] quia post passionem in qua me adiuuit animam meam in gloria suscepit. Conuertit ad nos vocem suam vt patientie ipsius discamus exemplum. Ex his enim verbis instruimur. quia cum ab inimicis mala nobis irrogantur non debemus irasci: aut maledicere aut vindictam exquirere sed orare: et dei adiutorium expectare. Vel: ecce enim deus adiuuat me [laborantem ferre que ingerunt] [et dominus susceptor est anime mee] sustinens illam nunc ne labatur in facinus et postea ad gaudia perducens licet etiam corpus deserat et miserijs exponat. Deinde loquens ad deum non tam orando et optando quam prophetizando et predicando subiungit.

5 † Auerte mala inimicis meis: † & in † ueritate tua disperde illos.

¶ [Auerte] .i. auertes a me [mala] inferenda vel illaturus ea [inimicis meis] .i. a me vertes in illos mala que mali irrogant bonis: auertit a bonis deus et retorquet in malos [et in veritate tua] id est iusto iudicio tuo [disperde] id est disperdes [illos] quia iudei in diuersis partibus dispersi sunt per regiones propter malum quod fecerunt in iesum: vel per conuertendis peccatum [auerte mala] ab [inimicis meis] [et in veritate tua] .i. puori intentione [disperde illos] vt ad veritatem tuam veniant. Disperdet etiam dominus in veritate sua malos quando in extremo iudicio diuersis penis et tormentis tradet cruciandos vt in eternum pereant veris penis qui ad tempus floruerunt falsis bonis. Et per hoc beneficijs principaliter nec ingratus inueniar.

6 Voluntarie sacrificabo tibi: & confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est.

¶ [Voluntarie sacrificabo tibi] quia voluntarie et ex charitate seipsum obtulit patri filius in sacrificium pro nobis vel [voluntarie] non coacte vt timore mortis vel pene sed gratis pro dilectione non propter aliud sacrificabo tibi sacrificium laudis, et bonorum operum: omne enim opus bonum deo oblatum dici potest sacrificium. Et bene premisit voluntarie: voluntatem enim et affectum pensat deus in omni sacrificio: et quanta est deuotio et voluntas offerentis tantum est apud deum sacrificium eius: non enim coacta dona, coacta seruitia diligit deus [et confitebor nomini tuo domine] .i. laudabo nomen tuum: et cuncta que ago ad laudem et gloriam nominis tui faciam [quoniam bonum est] id est non propter aliud sed quia nihil melius illo nomine inuenio. Causa confessionis et laudis debet esse ipsa bonitas nominis .i. rei nominis et sola bonitas dei: et hoc est voluntarie et gratis confiteri: quia propter se non propter aliud quod ab eo velit. Qui propter aliud laudat ex necessitate laudat quia si illud haberet non laudaret: mihi autem et que dedit propter dantem placent. Et vere bonum est nomen tuum quod ex hoc intellexi

7 Quoniam ex omni tribulatione † eripuisti me: & super inimicos meos † despexit oculus meus.

¶ [quoniam ex omni tribulatione eripuisti me] vt nulla tribulatio mihi preualeret [et super inimicos meos] superatos [despexit ocu-

†auerter. †nō ār]dcruce

De coacta seruitia nō diligit.

Laudat ex necessitate qui propter aliud laudat

†eruisti. †respexit.

Ꝁis me⁹]me resurgēte. Ul[qm̄ ex oi tribulatiōe eripuisti me].q.d. in hoc ꝓbaui nomē tuū eē bonū qm̄ liberasti me a tribulatiōe q̄ data ē ad ãmonitionē. si eñ añ tribulatio nē posses cognoscere ⁊ alr̄ scirē bo nū eē nomē: tribulatio forte mihi necessaria nō fuisset. Sȝ adhibita est tribulatio ad ãmonitionē: ãmo nitio ferā ad tuā laudationē. Non eñ intelligerē vbi essez nisi de infir mitate mea admonit⁹ essez. Uñ li qm̄ nō ē cãtiuã: q: eēt ꝑdicel ꝯtra riū si nō diceref laudãd⁹ q: liberat a tribulatiōe. Ergo qḋ liberat ꝓba tio ē ⁊ argumētū bõitat[dei occa sio laudis nō cã[⁊ super inimicos meos]florētes[despexit].i. deorsū ⁊ iferi⁹ aspexit[ocul⁹ me⁹]sursum tēdēs ⁊ altitudie cordis ad te pue niēs. Mēte rapt⁹ ad deū videt ꝙ oīs flos ēvt fenū: ⁊ ꝯsidēs i dei bo nitate nihil reputat inimicorum insi dias. Juxta illḋ bti vincētij. Ecce nūc i sublimi agor ⁊ oīa mūdana despicio.

Secū vinces tij dictum.

Oratio.

Saluifica dñe eccl'iaȝ tuā in tui noīs ꝓtectiōe ꝯsidētē: vt despectis inimicis volūta ria tē ꝯfessiōe magnificet. Per do.

Oratio Christi uel ecclesiæ seu iusti innocenter patientis: & ad deum pro sua liberatione humiliter recurrentis. Psalmus. LIIII.

†dep̄cationem ferace.

1 EXaudi deus † orationem meā: & ne despexeris † deprecationem meam: intēde mihi & exaudi me.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titul⁹ hic est i finē in carmini bus itellect⁹ ḋd hoc est Intellect⁹ hui⁹ psalmi attribuēd⁹ est dauid. i. xp̄o vel ecclie monēti ⁊ instruēti nos suo exēplo ꝑseuerare vsq; in finē ⁊ consummationē in carmini bus. i. i dei laudib⁹. semꝑ enīȝ lau dandus est deus: siue cruciat ad uersis siue consoletur letis. Uñ hic ps. bene post ꝑcedētē sequitur q2 ad idēȝ hortatur. ¶ Materia: xp̄i ⁊ bonorum a notis ⁊ ingratis ini qua persecutio. ¶ Intentio: mone re iustos vt p̄ñtia mala patienter tolerēt ⁊ in deū sperēt. Deficit cū homo i p̄ñtibus angustijs: nisi in xp̄m figat oculos mētis. ¶ Snia in gñali: propheta i isto psalmo lo quitur de xp̄o ⁊ eccl'ia vel de quo libet iusto in tribulatiōe posito q̄ bus igrati aduersanē et fabricant machinatiōes i dolo: ꝓpter qḋ ab istis liberari optat ⁊ orat ne in tri bulatione deficiat. ¶ Snia i spāli xp̄s ergo vel eccl'ia seu iustus labo rans iter fluctus seculi orat dicēs [Exaudi]o[deus]pater[orationē meā]clarificādo me ⁊ resuscitādo [⁊ ne despexeris depcationē meā] ꝓpter humilitatez seruilis forme [intende mihi ⁊ exaudi me]Dan do fortitudinē infirmitati carnis. Uel[exaudi deus orōnē meam]ꝑ bonis assequēdis.[⁊ ne despexeris depcationē meā]ꝑ malis euitan dis: ⁊ q: plerūq; orōnē ⁊ depcati o nē deus ⁊ exaudiuit ⁊ despicit cū qḋ male petūt irat⁹ tribuit: cōse quēter subiūgit[itēde mihi ⁊ exau di me]tūc eñ mihi dñs intēdit, ⁊ nō solū orationem meā: sed et me exaudit quando id qḋ ego possimo ad vtilitatem anime mee tribuit. Et necesse est vt me exaudiat. Ꝺr

2 Contristatus sum in exercitatione mea : &

conturbatus sum à uoce inimici: & à tribulatione peccatoris.

¶ [Contristatus sum in exercitatione mea] i. passionis mee. Unde ait Tristis est aīa mea usque ad mortē [& conturbat9 sum a voce inimici & a tribulatione petōris] quia iudei maledicēdo & tribulādo me tribulauerūt. Uel [contristatus sum] i. simul aīa cū corpore tristatus [in exercitatiōe mea] i. in penis & tribulationib9 in qb9 mali me exercēt. ois nēpe mal9 viuit vel vt corrigaf: vel vt p eū bon9 exerceaf [et cōturbat9 sum a voce inimici] vituperia loquētis [& a tribulatione peccatoris] flagella inferentis. Ad huc eñ ecclesie inimici non cessant mēbris xp̄i aut mala facere si possunt aut si non possunt vel detrahere et derogare. Deide reddit singula singulis. d.

Mat. xxvi. Marci xiiij. Mal9 ad qd viuit.

3 Quoniam declinaue runt in me iniquitates: & in ira † molesti erant mihi.

†odiū habebāt me.

¶ [Qm̄] ipi insultātes mihi [declinauerūt in me] quasi de vase in vas [iniquitates] que eorū erant: quia mala sua mihi imponebant accusando & criminādo: & qd̄ de eis iuste dici poterat i me retrorsum: ecce quomodo conturbat9 est a voce inimici: et sequitur quomodo a tribulatione petōris [et in ira] i. propter irā suā nō ob iustā causam i furore suo nō in merito meo [molesti erant mihi] molestias mihi de facto sine ratione inferendo. Molesti quippe mihi sed ruinosi sibi.

4 Et per hoc

Cor meum † conturbatū est in me: & † formido mortis cecidit super me.

†cōtritū. †turbatus. †met9.

¶ [Cor meū cōturbatū est i me] sc̄z hominem [et formido mortis cecidit super me] s̄ilr secūdū hoīem: cepit eñ tedere & tristis esse: & angelus dñi cōfortabat eū. Ul [cor meū conturbatū est i me] rōne malorū pdictorū [& formido] i. met9 [mortis] scz corporalis vel spūalis puta odij fraterni qd̄ est mors aīe: sicut vita est dilectio [cecidit] vt pōdus [sup me] q2 timebā fraternū odium incurrere eos corripiendo. Ecce q̄ abominabile est fraternū odium quod hic dicif mors. Et ide

Marci xiiij. Odiū fraternū mors ē anime.

5 Timor & tremor uenerunt super me: & contexerunt me tenebræ.

Mortē properas.

¶ [Timor] animi itus [& tremor] corpis foris pueniens ex timore cordis [venerūt sup me] & me oppmūt: pperas eñ mortē ēvt cā pu timeam9 ide cōtremiscam9 [& cōtexerūt] i. circūdederūt & coopuerūt [me tenebre] i. iudei tenebrosi & ceci. Ul [cōtexerūt me tenebre] i. mali hoīes q̄ psequūf ecclīas & cōtegūt ipas odio: q2 Qui odit frēm suū: in tenebris est. Sz i hac exercitatiōe & infirmitate positus qd ait: quid fecit ostendit cum subiungit.

6 Et dixi quis dabit mihi pēnas sicut columbę: & uolabo & requiescā.

¶ [Et dixi] i. ita patrē meum oraui: resuscita me pr̄ apd̄ temetipm̄. nā [qs] ali9 p̄ter te dabif [mihi] cōsistēti [pēnas] agilitatē & possibilitatē [sicut colūbe] i. inocēti & sine felle amaritudinis [volabo] i. trāsibo de hoc mūdo ad patrē: de iu-

j. Jo. ij.

daico

daico populo ad gentilē[et]ibi[re
q̄esçā]ꝛ caput reclinē.Ul[ꝛ dixi]
.i.i corde meditādo ꝛ i orone optā
do[q̄s dabit mihi pēnas]ꝟtutū ꝛ
motū desideriorꝝ bonoꝝ[sicut colū
be]q̄ simplex ē ꝛ felle caret[ꝛ]eis
habit[acmēte relict[terrenis[vo
labo]ꝑ celestiū contemplationem
a tribulationibus ꝛ strepitu mun
di in solitudinē[ꝛ ibi requiescam]
in contēplatiōe i sinu ꝛ amore dei
mei.Uidēs iste vndiqꝫ mala eē ꝛ
se malis nō ꝓficere:malos ꝟo sibi
officere vult ad tp̄s separari a tot
scādalis ne pctā ifirm⁹ augeat ma
nēs cū eis.Signāter aūt dicit co
lūbe:columba eni a molestijs q̄rit
auolare:sꝫ dilectionē nō amittit ꝛ
semꝑ gemit:sic ꝛ bon⁹ vult se sepa
re corpe ab his q̄b⁹ nō pōt ꝓdesse:
sꝫ nō amore amās coꝝ correctionē
ꝛ dolēs p̄uaricatiōis ruinā.Et nō
frustrabitur oratio mea.Nam

Columba felle caret.

Columba semper gemit dilectionem tū non amittit.

7 Ecce elōgaui fugiēs: & mansi in † solitudine.

†deserto.

[Ecce elōgaui]me[fugiēs]a iu
deis vel a mūdo[ꝛ māsi i solitudi
ne].i.i gētilitate siue in celo.Illō
etiā ad literā xp̄s tangit ꝙ vita
bat psequētes vt occasionē ire de
meret ꝛ manebat in desertis orās
in q̄ docebat nos in deserto cōsciē
tie q̄escere:cū a malis premimur.
Ul[ecce]habit[pēnis[elōgaui me
distātia corpali vl' saltē dissilitudiē
[fugiēs]a malis vel a terrenoꝝ de
sideriorꝝ ac carnalium cogitatio
nū tumultibus ꝛ turbis[ꝛ]sic elō
gatus[mansi in solitudine]corpis
vel saltem mētis:inquiete mētis
delectabiꝛ requiescens.Et solitu
do loci et corpis q̄ q̄nqꝫ ē vtilis sꝫ
parū ꝓdest sine solitudine mētis.
Est etiā solitudo mētis ab amore
mūdi ꝛ inq̄etatiōe vitioꝝ q̄ semꝑ

Solitudies tres.

etiā sine p̄cedēte est vtilis.Est ꝛ so
litudo eternitatis in quā dn̄s post
resurrectionē auolauit quando in
celū ascēdit.ꝛ vt hoc mihi contin
geret.

8 Expectabā eum qui † saluū me fecit à † pusillanimitate spiritus & tempestate.

†me saluū faceret

†pusillo aio.

[Expectabā]patiēter[eum]scꝫ
dn̄ꝫ id' ē nō cōfidebā i virib⁹ meis
sed spem meā ponebā in dn̄o[qui
saluū me fecit]ꝛ saluabit[a pusil
lanimitate]et timiditate[spūs].i.
ab iordinato timore qui pusillani
mitas vocaꝛ ne cederē malis ꝛ suc
cūberē i pressuris[et tēpestate].i.
ab omni animi cōmotiōe ne irasce
rer ipetuose.Pusillanimitas ē re
missio animi qua timēt aliq̄ offen
dere proximū ꝛ offendūt deū. Tē
pestas vero est rigor ꝛ ipet⁹ iusti
tie circa proximū ꝛ ab vtroqꝫ gau
debat iste saluatū.De reprobis aūt
ꝛ orando ꝛ ꝓphetisando subiūgit
q.d.me saluasti illos autem qui se
male extulerunt.

Timor iordiatus pusillanimitas vocaꝛ

Pusillanimitas q̄d est.

Tēpestas q̄d est.

9. † Præcipita domine † diuide linguas eorū: quoniam uidi iniquitatem & contradictionē in ciuitate.

†Submergeret

[Precipita]o[dn̄e]a turre sup
bie ꝛ deijce a statu dignitat[ꝛ ho
noris:ꝛ[diuide linguas coꝝ]q̄ ma
le ↄspirauerūt vt penitētes rece
dāt a supba vnitate sua:nec veniāt
i vnitatē ꝛ ↄcordiā ↄtra me:ꝛ mali
tia coꝝ nō habeat effectū i me q̄m
vidi iniq̄tatē]in actu[ꝛ ↄtradictio
nē]i ꝟbis[i ciuitate].i.i societate
ꝛ ↄuētu prauoꝝ:vl' i vnitate maloꝝ
noī christiāos ꝛ ꝟitati ↄdicētiū.Est

iniquitate qua dicit hoc meū illō suū, pcesserūt ɔtradictio ⁊ litigiū: ex charitate vero omnia cōmunia eoꝝ vnum ⁊ anima vna. Et hec ini quitas non est ad horam: sed

10 Die ac nocte circū dabit eam super muros eius iniquitas: & labor in medio eius & iniusti tia.

¶ [Die ac nocte] .i. assidue [circū dabit eam] scȝ ɔgregationē maloꝝ [iniquitas] existēs [sup muros] .i. maiores [eius] scilicet principes ⁊ prelatos qui deberent alios mu nire cōtra inimicos veritatis. Vñ alibi. A senioribus egressa est ini quitas. Quicūqȝ em̄ aliū fouet ⁊ de fendit i peccato murus est ciuita tis iniquae [et labor] in oppressiōi bus est [in medio eius] .i. in cōmu ni plebe [⁊ iniustitia] in iudicijs fa ciendis. Ideo etiaȝ labor ibi: quia iniquitas ibi: quia iniustitia ibi. Vbicūqȝ videris iniquitatem ibi intellige labores. Qui iniquus est nunquam pacem habebit. torquet em̄ ɔscia sua ⁊ ipse est hostis suus.

Dan. xiij.a

Iniquꝰ pacē nō habet.

[illegible]

† Et non defecit de plateis eius: usura & do lus.

¶ [Et nō defecit] sed semp durauit [de platea eius] q: non abscō duntur saltē: quia mala sunt: sed publice fiūt [vsura] q: plus exigūt in iniuria ⁊ in q̄ūbet re alia ꝙ ac ceperint vl' dederint. Et ⁊ alia pe ior vsura q̄ non dimittis quod ti bi debetur: vt tibi dimittatur [et dolus] q: alios decipiūt. In maio ribus ergo et in minoribꝰ est iniq tas/ ⁊ in aperto hoc faciunt ⁊ nō abscōdūt. Deinde postꝙ de aptis egit inimicis ɔsequēter agit de oc cultis: q: in ipsa ciuitate sunt nō tm̄ aperti inimici: sed etiaȝ occulti qui magis nocent. ⁊

11 Quoniam si inimi cus meus † maledixis set mihi: sustinuissem utique.

† exprobrasset

¶ [Quoniā si inimicus meus] .i. gen tilis populus [maledixisset mihi] sicut iudaicus maledixit. Vel [Quo niā si inimicus meus] aliquis ap tus ⁊ manifestus [maledixisset mi hi] iurgijs opprobria et blasphe mias inferendo [sustinuissem vti qȝ] .i. patientius tolerassem. Tole rabilius enim et mitius iudicas sem: q: nō inopinatū malū esset: ⁊ iacula p̄uisa minꝰ ledere solent: ⁊ q: grauiora sūt mala ꝙ ab amicis ꝙ ꝙ ab inimicis māifestis iferunt.

Iacula preuisa minꝰ ledunt.

12 Et si is qui oderat me super me magna lo cutus fuisset: † abscon dissem me † forsitan ab † eo.

† abscoderem. † vtiqȝ † illo.

¶ [Et si is qui oderat me] qm̄ ido la adorabat vel aliter manifeste ⁊ aperte et [sup me] .i. aduersum me [magna locutus fuisset] .i. sapbe mihi insultasset: seqȝ super me ma gnificaret et minaret ꝗcq̄d posset [abscondissem] .i. subtraxissem [me forsitan ab eo] ꝺās locū verbis in sanis vt nō erumperē in verba cō tētiōis. Magna patiētia ita locū dare verbis: vt se abscōderet ne ad uersariꝰ videret. Hec autē de Iu da traditore specialiꝰ intelligi pos sunt: quia a iudeis abscōdit se Je sus: a iuda autē minime se abscon dit. Et dicit ambigue forsitan sm vsuȝ hūane locutiōis: sic eī solemꝰ loq forsitā illuc ibo: forsitā h' faciā.

14 Tu uero homo unanimis: dux meus & notus meus.

[Tu vero] o iuda [homo] per carnalitatem [vnanimis] per simulationem [dux meus] per predicationem: quia feci te ducem cum alijs super populum meum et committebam ad locum quo itur? eram [et notus meus] per fidem: vel quia domesticus et de eadem gente mecum. Vel [Tu vero homo vnanimis] olim et vnius mecum voluntatis [dux meus] qui aliquando bene monuisti et bonum consilium dedisti [et notus meus] qui in eadem ecclesia mecum fuisti.

15 Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cum consensu.

[Qui simul] cum alijs [mecum] conuersans [dulces capiebas cibos] tam corporales quam spirituales [in domo dei] id est in ecclesia [ambulauimus cum consensu] corporalis conuersationis: quia in eius collegio erat. Tu inquam talis qui persecutus es me: est mihi intolerabile et sustinendum difficile. Per iudam et eius populum significantur falsi fratres intra sanctam ecclesiam de quibus etiam predicta intelligi possunt: qui cum simulate viuant tanto grauius quanto interius sunt electos premunt. Nulla enim pestis efficacior ad nocendum quam familiaris inimicus: quos tamen exemplo suo dominus sustinere docet: sed ipsi penam eternam non euadent. vnde mutans personam de talibus subiungit.

Falsi fres per iudam significantur.

16 Veniat mors super illos: † & descendant in infernum uiuentes.

† alia litera non habet et.

[Veniat mors super illos] qui tales sunt. id est digni sunt quod moriantur morte eterna [et descendant in infernum viuentes] id est scienter peccantes et scientes quia pereunt. Vel aliter cum ea intelligunt quod faciunt: nec tamen ab ipso desistunt. Talibus multo grauior damnatio quam ceteris incumbit: quia seruus qui scit voluntatem domini sui et non facit. plagis vapulabit multis. Timeant ergo falsi fratres simulatores: detractores religionem habitu ostentantes: religiose tamen non viuentes: ad illos enim pertinet hec sententia qua dicitur. Veniat mors super illos et descendant in infernum viuentes. Et merito hoc eis.

Luc. xij.

17 Quoniam † nequitiæ in † habitaculis eorum: in medio eorum.

† nequitia. † hospitijs.

[Quoniam nequitie] multe sunt [in habitaculis eorum] id est in corporibus eorum in quibus temporaliter peregrinantur et militant. [in medio eorum] id est in corde: nihil enim tam eorum quam cor: vnde nequitia procedit: quasi diceret. nequitias quas faciunt ex toto corde faciunt: et tam opere quam cogitatione nequitia pleni sunt. Vel plurius sunt [nequitie in habitaculis] id est in hospitijs et conuenticulis seu in angulis et in occulto: et postea [in medio eorum] id est communiter seu in communi et in aperto. Ita illi qui tales sunt pereunt.

18 Ego † autem ad deum † clamaui: & dominus † saluabit me.

† alia litera non habet autem. † clamaui. † exaudiuit.

[Ego autem ad deum] patrem [clamaui] dicit christus [et dominus] pater [saluabit me] id est saluabit a morte resuscitando. Vel [Ego autem] dicit iustus [ad deum] tanquam ad saluatorem meum [clamaui] in perturbatione exercitationis mee: [et dominus saluabit me] suo diuino auxilio quod consequens erat. Si te afflixerit inimicus clama ad deum et saluabit te. Vnde in alio

Ps. xlix. ho. ait: Inuoca me in die tribulationis et eruam te. Et q: saluabit. Jam ego vt non ingratus.

19 Vespere & mane & meridie narrabo & annunciabo: & exaudiet uocem meam.

¶ [Vespere] .i. de preteritis [narrabo et mane] .i. de futuris [annunciabo. et meridie] que lux excelsior est in sempiternis [et exaudiet vocem meam]. vel [vespe narrabo] passionem xpi morientis in vespere [et mane annunciabo] resurrectionem eius factam in mane. [et meridie exaudiet vocem meam] .i. sedens ad dexteram patris vbi ascendit in meridie et interpellet pro nobis. ¶ Moraliter [mane] hoc est prima et tertia. s. in pueritia [et meridie] hoc est sexta s. iuuentute [vespere] hoc est nona et vndecima. s. in senectute et senio [narrabo] .i. confitebor peccata [et] deinde [annunciabo] .i. predicabo [et exaudiet vocem meam] qua clamabo ad eum: quia quacunque hora peccator igemuerit. Et vere exaudiet vocem meam. quia,

20 Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.

¶ [Redimet] .i. liberabit [aiam meam] collocando in pace eterna [ab his q appropinquant mihi] ad infe rendam mortem [qm inter multos] credentes [erant mecum] insidiantes vite mee. Vel [redimet in pace] quia amaui pacem [aiam meam] de vitijs ad virtutes siue de hoc mundo ad patriam transferendo. Ipse est enim pax vera [ab his q appropinquant mihi] corpe non mente: noie non vita: numero non merito. s. a xpianis fictis q magis decipiunt q aperti idolatre q mecum habitant in domo xpiani et sub imagine religionis laqueum ficti mihi parant deceptionis [qm inter multos erant mecum] multa est pa lea et pauca grana: multi sunt vocati pauci vero electi. isti aut non aperti erant de granis et paucis electis. sed de paleis et multis vocatis. Christi idolatre.

21 Exaudiet † deus & † me humiliabit illos qui est ante secula.

¶ [Exaudiet deus] me et humiles exaltando in eternitate: et non solum exaudiet me pro me orantem/sed etiam pro humiliandis inimicis. vn sequitur [et humiliabit] de superbia deijciendo in dānationem [illos] superbos se exaltantes q erecti sunt in dissentione. [ille] q est ante secula] id est eternus et potens oia quod ipsi non credunt. Q: et si ex tpe christus deus noster ex Maria virgine tn in principio erat verbum et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. Et merito humiliabit. Joh. i.

22 Non enim est illis commutatio: & non timuerunt deum: extendit manum suam in retribuendo.

¶ [Non enim est illis commutatio] de malo in bonum: nec mutantur in melius: sed descendunt in peius [et non timuerunt deum] et ideo non declinauerunt de malo in bonum. Hoc enim remedio conuertitur homo scz quia timet deum. Sicut timor domini initium sapientie est: ita non timere deum mortis initium est: et pro his sequitur pena: ideo enim [extendit manum suam] q simili ferire volens

Hoc q remedio conuertitur.

sis: et hoc [in retribuendo] vindictam secundum eorum meritum: hoc est ut retribuat eis penam debitam pro peccato quod erit in iudicio. Et non satis fuit ei non timere nec commutari: sed et

23 † Contaminauerūt testamentum eius: diuisi sunt † ab ira uultus eius: & † appropinquabit cor illius.

† pollucrūt. † pre. † appropinquit.

¶ [Contaminauerūt testamētum eius] quātum ad se dum contraria agūt/ et scripturas peruertunt. i. legem eius despexerunt: et prophanonerunt male viuendo: et scripturas eius peruerse interpretando: ideo [diuisi] per mundum et hereses seu errores [ab ira vultus] et seueritatis [eius]. i. ab ipso irato qui dimisit eos: et diuidentur in futuro ut palee a granis [et] per hoc [appropinquabit cor illius] suis ad intelligendum. i. voluntas dei secreta que in scripturis cōtinetur: declarata est per expositiones sanctorum qui prius tanquam in pace dormiebant: sed per hereticos sunt excitati eos pungentes. Et ita.

24 Molliti sunt sermones eius super oleū: & ipsi sunt iacula.

¶ [Molliti sunt]. i. intelligibiles facti [sermões eius] scilicet dei prius obscuri: et ideo duri ad intelligendū [super oleum] quia sicut oleū fouet carnē sic suauitas sermonum dei fouet animā. Quedā enim in scripturis dura videbant cū obscura essent exposita emollita sunt [et] tamen [ipsi sunt iacula] quia tanquam sagitte corda hominum transfigunt et feriunt et ad dei timorem et amorem inducunt dum in pectora audientium diriguntur ab instanti

Sermonum dei suauitas animā fouet

bus oportune importune: sed si tibi puero qui lacte nutriris adhuc duri sunt.

25 Iacta † super dominum † curam tuam: & ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem iusto.

† sup domino. † cogitatum tuum.

¶ [Iacta sup dominum] non in alium [curā tuā] id est oia ab ipso expecta: et a te vel ab alio nihil. Ipsum cogita: in ipsum tanquam in portum omnem spem pone et soli gratie dei innitere [et ipse te enutriet] in fide et moribus in doctrina et virtutibus: quia [non dabit in eternū] scilicet ad horā [fluctuationem] et concussionē [iusto] quā hoies seculares in auaritiā et alia vitia pferūtur: quia et si ad tempus fluctuat et temptatur et affligitur iam tamen anchoram suam in celo habet fixā: et post tentationem fluctuū portum quietis in eternū dominus illi preparauit: et in eterna quiete eū refouebit. Et subiūgit quid ipsis erit

26 Tu uero deus: deduces eos in puteum † interitus.

† corruptiōis.

¶ [Tu vero deus] quia sanctos enutris [deduces eos] scilicet impios qui nec te timent: nec in te confidunt [in puteū interitus]. i. in tenebras submersionis et puteū gehēne. ut qui noluerūt bibere de fonte aque viue in puteū interitus et oim tribulationum fluctibus submergātur et inde poterit. Puteum dicit infernū propter profunditatē irremeabilē et obscuritatē. Iste locus intus quis preparatus est ut in eo tanquam in profundo puteo cadant et intereant. In quē deducet eos deus: non quod ipse sit auctor culpe cōiūs

Infernus puteus dicitur

sed q̄ ip̄e sit iudex iniquitatis eo rum. Et vere deducetes. quia.

27 Viri sanguinum & † dolosi non dimidiabūt dies suos: ego autem † sperabo in te domine.

[margin: † dolositatio. † speraui.]

¶ [Viri sanguinū] .i. psecutores et sanguinis effusores [et dolosi] q̄ per simulationem et fraudem incautas decipiunt animas [non dimidiabunt dies suos] scʒ voluntarios non a deo cōstitutos .i. nō viuent q̄diu putāt: nec medium spacium vite habebunt quod in malis se completaros presumebant: sed infra tp̄a peribunt quod sperant. Uel [non dimidiabunt dies suos] vt si quos egerant in malo: reliquos curent agere in bono: reuertentes ad penitentiam et redimentes tempus: sed cōtinuabunt omnes in malitia vsq̄ in finem: Et hoc non de oībus intelligēdū est: q2 multi post effusionem sanguinis et dolositatē conuersi sunt ad penitentiam et salutem: sed de illis tm̄ q̄ non timuerant deū. illi ita [ego aūt sperabo in te dñe] .i. nō in mūdo: nō in hoīe vt illi sʒ in te spē meā cōstituā: et iō ad eternū diem perueniam. Oratio.

IEsu dñs q̄ aū sc̄la manens cōditionēq̄ humanā suscipiēs ab vnanimo discipulo pdit⁹ mortem subisti pro pditis: exaudi orōnem supplicū et p̄sta vt te vespere et mane et meridie laudātes mereamur ab huius seculi tēpestatib⁹ defensari. Per dñm.

Oratio ecclesiæ uel cuiuslibet fidelis in tribulatione pro sua liberatione supplicantis: & pro sua exauditiōe gratias agentis. Psal. L V.

1 MIserere mei † deus quoniam conculcauit me homo: tota die † impugnans tribulauit me.

[margin: † dñe. † bellans.]

¶ Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titulus talis est. In finē pro pplō rc̄. i. psalm⁹ iste tēdēs in finē .i. in xp̄ʒ: attribuit̄ ipi dauid .i. ecclie. Psalm⁹ dico habit⁹ pro populo: scʒ vt ip̄e liberet̄ a pplō qui a sanctis longe factus est: in titulū inscriptiōe: quia cū sancti confiteantur Christum regem iudeorum sicut titulus dicit populus ille contradicit: siue dictis vt iudei et pagani: siue factis vt mali christiani cum tenuerunt eum allophili id est alienigene scilicet populi lōge a sanctis facti in Geth quod interpretatur torcular: id est pressura huius vite. Adhuc tenētur membra Christi in pressuris q̄ vtiles sunt vt vinum iustitie exeat ponendum in apotheca domini: hic ergo psalmus bene ordinatur post precedentem: quia et hic et ille monent ad idem. ¶ Materia Oratio ecclesie vel cuiuslibet fidelis pro sua liberatione. ¶ Intentio: nos inter aduersa confirmare et admonere vt cum patientia sustineamus mala huius vite: attēdentes etiam illos qui nobis mala inferūt ad nos cōuerti. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona ecclesie vel cuiuslibet fidelis positi in tribulatione orat deum deuote pro sua

[margin: Geth torcular interpretatur.]

liberatione: et adeo exauditus agit gratias deo tanq̄ gratus. ¶ Sententia in speciali. Ecclesia ergo vel fidelis tanq̄ vua pressa in torculari clamat. d. [Miserere mei deus] dando patientiam et auxilium de malo: qm̄ persecutionibus ne deficiam in tribulatione: et indigeo [qm̄ conculcauit me] pedibus superbie sicut vuā in torculari [homo] inimicus scz proximus et etiam diabolus: de quo dicitur in euangelio: inimicus homo hoc fecit. [tota die] i. toto tempore assidue [impugnauit] primus visibiliter: et diabolus inuisibiliter [tribulauit me] suis impugnationibus tanq̄ granum trituratur in area. Nullus enim pie viuit in christo sine tribulatione. dicitur autem diabolus homo a deuicto homine sicut scipio affricanus a subiugata affrica. Et repetit apertius.

Matthei xiij.

Nota

2 Conculcauerunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes aduersum me.

¶ [Conculcauerunt me] quasi pedibus vuā [inimici mei] mūdus per tribulationes. diabolus per tentationes. caro per miserias et infirmitates [tota die] i. toto tempore vite mee et continue. et necesse est vt mi serearis [qm̄ multi bellantes] serunt [aduersum me] s. demones et mali homines et caro aduersus spiritū cōcupiscens qui continue contra nos pugnant vt saltem tedio vincant. Et licet multi pugnēt contra me: non tamen timebo eos quia potentia eorum ad horam est et parum durat. vnde sequitur.

3 Ab altitudine diei † timebo: † ego uero in te † sperabo.

† non habet tq̄m

¶ [Ab altitudine diei] et paruitē multorum potius: id est a superbia temporali q̄ debet et a patientia eis ad horam data scilicet mē [timebo] q. d. non sed potius spes timemeam in te constituam. vnde subditur [ego vero i te sperabo] quod † sp̄aui dñe. est causa non timendi vel sine interrogatione licet pugnent contra me non tamen timebo eos: sed [ab altitudine diei] et luminis tui excelsi hoc est altitudinem diuinitatis solum [timebo] quia hic timor arrogantiam abijcit: et qui non timet presumptuose agit. nec timēs desperabo immo [ego vero in te] i. tua misericordia et non in mea iustitia [sperabo] nulli vero in te sperandi timēdum est seruiliter. spes enim seruilem timorē abijcit.

4 In deo laudabo sermones meos: in deo speraui, non timebo quid faciat mihi caro.

¶ [In deo laudabo s̄mōes meos] ei q̄ bene loquor attribuens: et in his que dico non me sed ipsum cōmendans: q2 ab ipso habeo. Sermones et dei sunt quia dat: et mei quia accipio [in deo] et eius protectione [speraui] et spem meam posui. idō [nō timebo q̄d faciat mihi caro] i. hō carnalis et fragilis. Qui enim habet fortem tutorem non habet timere debilem persecutorem. Spes fixa in deo omnē timorem expellit et transitoria tormenta cōtēnit. generat enim charitatem et patientiam quibus calcatur mundus et superatur diabolus. Quid enim caro faciat

Spes fixa in deo omnē timorem expellit

5 Tota die uerba mea † execrabantur: aduersum me † omnes cogitationes eorum in malū.

† abominabātur. † oia eorū consilia

¶ [Tota die] i. omni tpe et conti- nue [verba mea] bona et ad bonum informantia [execrabantur] i. abominabant tanq̄ mala. et [aduersum] i. contra [me] [sunt omnes cogitationes eorum] exeuntes [in malum] meum scz culpe et pene. Cum ei respuuntur verba: persone dicentis non est imunis ab iniuria. Si panem ipsum abominantur quomodo parcent vasculo in quo administrat? Repbi enim aduersus iustos non cogitant nisi malum quomodo eos et sermonem eorum possint destruere et anihilare. nec solum extranei psequunt sed etiā domestici ideo subiungit.

6 † Inhabitabūt & abscondent: ipsi calcaneū meum obseruabunt.

† incolent

¶ [Inhabitabunt] etiam quidam mecū i vna domo / in vna ecclesia [et abscōdēt] dolos et laqueos malitie sue: fingentes se amicos. et si non statim pnt malū facere quod cogitant [ipsi calcaneū meū] id est finem actionis vel vite [obseruabunt] vt vl in fine cogitata valeāt adimplere. Diabolus etiā obseruat initia nostrarum actionū et si sic non pfic it obseruat pgressum et tandē finem et consummationē qz bm finē iudicamur. Semper ergo seruus dei debet esse vigilans vt nec in principio nec in fine rephensibilis inueniatur. Docet tamē et pro talibus orare: dicens

Judicamur bm finem.

7 Sicut † sustinuerunt animam meam pro nihilo saluos facies † illos: in ira populos † confringes.

† sustinuit aīa. mea. † eos † educes.

¶ [Sicut] illi [sustinuerunt] expectantes et cum expectatiōe q̄rētes [aiam meā] i. vitā meā vt aufferrēt et pderēt eā nullo meo merito precedēte et sine causa: ita et tu [pro nihilo] i. pro nullis eoz meritis sed gratis per pietatē [saluos facies illos] scz hoc modo [in ira] paterna et disciplina [populos] supbos [confringes] i. humiliabis deprimēdo eos a supbia. q. d. terrebis et implebis eos tribulatiōibus et flagellis et sic tritos et humiliatos ad te duces. Ul [Cōfringes populos i ira]. i. in cōsideratione ire venture dū eam preuident et cauent. Et ego ad eoz institutionē et correctionē o

8 Deus uitam meam † annunciaui tibi: posuisti lachrymas meas in conspectu tuo.

† enunciaui.

¶ [Deus vitā meā] que mala fuit [annunciaui tibi] in cōfessiōe nō te docēs sed me dānans. id est annūciabo me fecisse multa mala et illa mihi per cōfessionem esse condonata vt ipsi audientes non desperēt de peccatis suis sed me sequantur: et exemplo meo p confessionem medicinam salutis consequātur. et tu [posuisti meas lachrymas] amaras quas ego fudi. peccata mea annūciādo [in conspectu tuo] et ante oculos tuos eas tāq̄ tibi placitas aspiciēdo. id est acceptabiles habuisti et me exaudisti.

9 Sicut & in † promissione tua: † tunc † conuertentur inimici mei retrorsum.

† repromissione. † nō hz † puertātur.

¶ [Sicut et i promissiōe tua] erat. i. sicut pmisisti exaudire orātē cum lachrymis et cōdonare peccata confitentib9 sic egisti. Inueni te misericordē in pmittendo: veracē i reddēdo. et [tūc] scz p tuā cōfractionē

et meā annunciationē[cōuertētur inimici]⁊ aduersarij[mei]a suo errore et a sua vita mala ita vt sint [retrorsum].i.vt sequātur quos nūc precedere volunt ⁊ ideo corrigi nolunt: precedit homo p superbiam ⁊ volens facere voluntatem suam retrorsum conuertitur humilitatē et paratus ad obedientiam. Et

10 In quacunque die inuocauero te: ecce † cognoui quoniam deus meus es †. †sciui. †tu

[In quacunque die]siue in pueritia siue in media etate: siue in fine vite. vel siue in psperis siue in aduersis [inuocauero te]nil aliud querēs nisi te[ecce cognoui]p experientiam et manifeste intellexi [qm̄ de⁹ me⁹ es].i.ostendis te esse deū meū me audiēdo ⁊ mihi in aduersis assistēdo. Non ait qm̄ deus es/sed qm̄ de⁹ me⁹ es: qꝛ ⁊ si oium de⁹ est me⁹ tn̄ ꝓprie est cum mihi subuenit: cū eū colo: eum amo: ⁊ ab eo alien⁹ non sum. Ecce magne diuitie fidelium. Mira aūt dei clementia ⁊ velox mia ostēdit q̄ quodlibꝫ tp̄s nostre ꝯuersiōis expectat: ⁊ quūcūqꝫ rogat se idulget. Et ideo

11 In deo laudabo uerbum: in domino laudabo sermonem: in deo speraui nō timebo quid faciat mihi homo.

[In deo laudabo verbum].i.doctrinam ad eum referā[in dn̄o laudabo sermonem].i.qcquid loquar ei attribuam. Verbum proprie est predicatio de fide quomodo trinū et vnū deum debeamus credere. Sermo est de morib⁹ qualiter debeamus viuere: q̄ caste: q̄ sobrie: q̄ iuste: q̄ pie. Et hec oīa debem⁹ ad deum referre quatenus in eo q bene credimus: aut iuste viuim⁹: aut recte loqmur: ⁊ nos in deo et deus in nobis laudetur et honoretur. Et si quid vrget[in deo]qui est potentissimus ⁊ liberalissimus [speraui] mundana contēnendo. et ideo[non timebo quid faciat mihi homo]terrena sapiens: qꝛ exteriora tm̄ non interiora potest auferre: et ideo si aufert temporalia habeo tn̄ q̄ deo offerā spiritalia. qꝛ

Verbū ꝓprie qd est.

12 In me sunt deus uota tua: que reddam † laudationes tibi. †laudes.

[In me sunt]o[deus vota tua] a te data ⁊ tibi reddenda: qꝛ tu ea dedisti mihi et ego pro bn̄ficijs mihi impensis debeo ipsa tibi .i.intus in area cordis habeo quod offeram non extra q̄rani[que]vota[reddam laudationes tibi].i.ad laudem nominis tui: qꝛ hec vota sunt laudationes ⁊ gratiarū actiones deo reddēde/⁊ h̄ i eterna beatitudine. Hec sunt vera dona et grata sacrificia que a nobis exigit dominus scilicet pia vota: sancta desideria: ⁊ voluntas bona: fides recta: spes certa: ⁊ charitas perfecta. Quisquis talia dona persoluit laudes omnipotenti omnino reddit. Ideo autem laudabo hic

Dn̄s nr̄ que a nobis exigit.

13 Quoniam † eripuisti animam meam de morte: & pedes meos † de lapsu: ut placeam coram deo in lumine uiuentium. †eruisti †a

[Qm̄ eripuisti aīaꝫ meā de morte]culpe ⁊ gehēne: qꝛ p se mortua erat ⁊ p te viuit[⁊ pedes].i.affe

ctus[meos de lapsu].id est a pni-tate cadēdi in peccatum[vt placeā] dri[coram dño].i.in conspectu dñi [in lumine viuentium].i.i lumie fi dei τ gratie qua viuitur. Uel ideo laudabo i futuro.[Qm̄ eripuisti].i. eripies[animā meā de morte]eter na[τ pedes meos de lapsu].i.a ca dēdi piculo: q: ibi nullo mō moue bitur ad malum mea affectio.[vt placeā]pfecte[corā dño] τ in pñtia ei⁹[in lumie viuētiū]eternaliter/ scz in lumie speciei τ glie qd̄ est lu mē sanctoꝝ. Et hoc erit qñ imor tales τ sine pctō illic apparebim⁹ vbi est lumen verū τ vita eterna.

Oratio.

Bellorū inuisibiliū optime ppugnator eterne de⁹ qui in te cōfidentes ab inimi cis obrui nō permittis: exterge p-camur ab oculis nr̄is peti lachry-mas: vt dū nos carnali bello cōpri mimur: placere tibi i lumine viuē tiū mereamur. Per dominum.

Psalmus de Christi incarnatione, passione, resurrectione, ascensione, & oratione eius uel ecclesię & cuiuslibet fidelis pro liberatione à malorum persecutione.

Psalmus. L V I.

1 Miserere mei deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.

¶ Auctor psalmi pphēta dauid. ¶ Titul⁹ hic est In finē ne disper das τc. Uoc ē pphte dirigēs nos in finē.i. i xp̄m admōet te qcūq3 es ne disperdas dd̄.i.ne dehonores xp̄m in tituli inscriptiōe.s.negando xp̄m regē eē qd̄ tituli inscriptio af-firmabat. Non tū dispdas nec h̄ te moueat cū fugeret.i.q: fugit dd̄.i. xp̄s a facie saul.i.a cognitiōe iu-deoꝝ i spelūcā carnis vl̄ sepulchri: τ q: solā hūanitatē xp̄i cognoue-rūt τ in sepulchro mortuū viderūt qdā tituli inscriptionē mutauerūt negātes xp̄m eē regē iudeorū. hic psalm⁹ recte post pcedētē locū hz. q: ad idē qd̄ ille inuitat. ¶ Mate-ria: xp̄i vl̄ eccle τ cuiuslibz fidelis p secutio τ liberatio. ¶ Intētio: mo nere fideles vt aduersa patienter sustineant: τ in domino fiduciam ponant ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo i persona christi vel ecclesie τ cuiuslibet fide lis in afflictione positi premittit humilem orationem: subiūgit eius piam exauditionem: τ ānectit pro exauditione deuotam gratia-rum actionem. ¶ Sentētia in spe ciali xp̄s ergo secundum q̄ homo ad patrem orans dicit[Miserere mei de⁹] dando cōstātiā in passio-ne[miserere mei]faciendo me re-surgere: vel[miserere mei]in merito et in presenti infundendo gra-tiam[miserere mei]in pmio et in futuro cōferendo gloriam Gemi-nando quoq3 orōnē: magnū ostē dit periculū et magnā insinuat ne cessitatē. magnāq3 notat affect⁹ intentionē. Et miserere[qm̄ in te] τ in tua mia non in se suisq3 viri-bus vel in alio [confidit anima mea]et propriam est tibi prestare gratiam τ misericordiā illis qui habent in te fiduciam.

2 Et in umbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas.

¶[Et in vmbra alarum tuarū] i. ī munimine tue mie ⁊ potētie [sperabo] s. ꝓtegi a te sicut pullus sub alis matris sue: q: his alis q̄si quodā materno affectu ꝓtegis ⁊ ab ictu ꝑsecutionū viciorū defendis sperātes in te [donec transeat iniquitas] ⁊ insultatio iniquorū: qḋ iā ꝯpletū est in capite: sed in fine penitus complebit in mēbris. Modo ergo i hoc seculo q̄diu durat iniquitas inimicorū iusto spes est necessaria: vt sperādo bōa eterna pati[enter] mala sustineat tēporalia. Et iterū i tribulatiōe ꝯfitetur.

Justo cuiq; spes ē necessaria.

3 Clamabo ad deum altissimum: deum qui benefecit mihi.

¶[Clamabo] corde ⁊ ore. i. intēse orabo: [ad deū altissimū] magnificentia ⁊ ꝑ cōsequēs potentissimū ad me saluādū. Clamor ad deū est desideriū nr̄m: quāto plus quisq; desiderat tāto āpli⁹ clamat [deū] dico [q̄ bn̄fecit mihi] de preterito ⁊ spero qḋ faciet in futuro. q. d. expertus sum ꝙ ante mihi bn̄fecit ⁊ experiētia ꝓbat fiduciā ꝙ ⁊ clamantem audiet. Audi quāta beneficia vt amplius deum diligas ⁊ deuotius clames.

Clamor ad deū q̄d sit.

4 Misit de celo & † liberauit me: dedit in opprobrium conculcantes me.

† saluū fecit.

¶[Misit mihi de celo] auxiliū ⁊ ꝑ hoc [liberauit me] suscitādo ⁊ exaltādo [dedit conculcātes me] q̄ mihi mortuo isultauerunt [in opprobriū] s. dilpsos vbiq; nusq̄ habētes stabilitatē ⁊ certā sedē ⁊ maxime cū vidēt ei⁹ resurrectionē adorari quē putabāt se extinxisse. Uel [misit] pater [de celo] i. de excelso de secreto suo ꝗ [liberauit me] de periculis [dedit i opprobriū conculcātes me] s. malignos spirit⁹ ⁊ homines vt me cōculcantes a deo propter me cōculcarent.

5 Misit † deus misericordiā suam & ueritatē suā: & † eripuit animā meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus.

† de celo † eruit.

¶[Misit de⁹ ꝑ me [misericordiam suam] gētib⁹ [⁊ veritatē suā] iuxta ꝓmissa iudeis [⁊ eripuit aīam meā de medio catulo[rum] leonū] i. ꝑpli semētis q̄ imitator erat ꝓncipū: eripuit inquam de morte q: [dormiui] facile excitād⁹ sicut dormiēs [ꝯturbat⁹] opinione eo[rum] vl' s'm carnē ꝑus in passione. Uel [misit de⁹] ꝑ[mi]miam suā ⁊ veritatē suā] i. xp̄m filiū suū in quo misericorditer egit ⁊ ꝓmissiones impleuit. Xp̄s est dei mia nobis cōpatiēs q: pctā dimittit. Xp̄s est veritas nobis retribuēs q: iplet qḋ ꝓmisit [⁊ eripuit aīā meā de medio catulo[rum] leonū] i. inimicorū ferociū: q: de pctō: de potestate diaboli: ⁊ de inferno [dormiui cōturbat⁹] q: in eis nō sine turbatiōe detineri ⁊ quasi dormire videbar. Et ostendēs qui sunt illi conturbantes subiungit.

Christus est dei mia.

6 Filij hominum dentes eorum arma & sagitte: & lingua eorum gladius acutus.

¶[Filij hoīs. i. hostes mei q̄ sūt filij hoīs. q. d. leones ⁊ catuli pdicti nō sunt bruta aīalia ꝑ naturā sz filij hoim: ⁊ stat ille. no. nominatiu⁹ filij absolute vt secū habeat sequentia cū dicit [dentes eo[rum]] i. eo[rum]

siones & mordētes locutiones ipo rum sunt[arma & sagitte]quia eis tā q̄ armis & sagittis modo de prope modo de longe modo manifeste: modo occulte vulnerare moliti sunt [& lingua]est [gladius eorū acutus]q̄ velociter & cito necat. Deinde propheta videns in spiritu dn̄m vsq3 ad morte hu miliatū: & post tantā humiliationē eum resurrecturum exultās & gau dens exclamat dicens.

7 Exaltare super cælos deus: & † in omnem terram gloria tua.

¶[Exaltare]vt q̄ pendēs in cruce tāq̄ homo videris in maiestate cum patre regnare cognoscaris[sup celos deus]ad literam qm̄ sedet ad dexterā patris & super celos etiā spirituales quia angelos habet sub iectos[& sic[in omnem terram]dilatetur[gloria tua]& vbiq3 extendat quod modo cōpletū est: dn̄o eni residente in celis vbiq3 terrarum predicata est gloria resurrectionis eius & diuinitatis. Vel laus tua exaltetur & transcendat celos & spūs celestes & vbiq3 manifestetur gloria tua p̄dictos malos humiliando vt omnes habitatores terre te glorificent adorando. Deinde ad verba passionis redit & in persona domini.d.

8 † Laqueum parauerunt pedibus meis: & icurrauerūt animā meā.

¶[Laqueū]quasi latenter[parauerunt]filij hoim[pedibus meis] i.deceptionē actibus meis pretenderūt ponendo insidias ad me supplantādum & capiendū[& incurrauerunt animam meam].i.incurnare & flectere conati sunt a rectitudine veritatis & iustitie. Laqueum etiā pedibus nr̄is maligni spūs & coꝝ ministri parāt: quia occlta tētamēta bonis nr̄is actibus p̄tendūt vt ipediant. Aia vero curuatur: cū de bono ad malū reflectitur: cū desiderio supnoꝝ relicto terrenis desiderijs implicatur. pudeat ergo terrena cōcupiscere & dorsa metuū maligni spiritibus ascendere & transire volentibus curuando prebere. hoc fecerunt sed non me ignorāte. Nā

9 Foderūt ante faciē meam foueam: & † inciderunt in eam.

¶[Foderunt ante faciē meam]i.me sciente[foueā]querētes me decipere & perdere: & hoc agendo nō mihi sed sibi nocuerūt. Vn̄ sequitur [ipsi inciderūt i eā]quia volētes me decipere decepti sūt: & parātes mihi mortem seipsos interius occiderūt. Nemo prius peccat in alterū q̄ in seipsum. Fouea peccatoris est mala ꝯscientia ibi necesse est oēs malos cadere. Et bene ait ante faciē meā: quia nō eum latuit: sciēs est traditus/volens occisus. Ex quibus verbis verba nobis insinuatur dn̄i nr̄i patientia. Unde & subdit. Ita illi parauerunt foueā & mortem ad opprimendum. Sed

10 Paratum cor meum deus paratū cor meū: cantabo & psalmum † dicam †.

¶[Paratū]est[cor meū]o[deus] amore tui ad oia libenti aio sustinenda. Itē [paratū]est[cor meū] ad te laudandū & tibi gratias agēdum. vel repetit ad confirmationē vt pseuerātiā notet in patientia posset eni ad horā sustinere & postea deficere. Illi iciderūt in eā: ego aūt[cātabo & psalmū dicā].i.verbis grās agā & operibus: & glorabor

Marginalia: † sup (at 7); † meū, scapulam (at 8); † ipsi (at 9); peccatoris fouea q̄ est; † psallā dn̄o (at 10)

in tribulationibus. Ad dei laudes cantus cum psalmo debet concordare vt quod ore profertur commendetur et opere. Et hec due predicte geminationi reddidit q: ad vtrumque paratus fuit deinde expleta passione carnem suam denunciat suscitandam cum subiungit.

11 Exurge gloria mea: exurge psalterium & cithara: exurgam diluculo.

¶ [Exurge] potenter o [gloria mea] id est caro mea glorificata et que es causa glorie mee. Et repetendo aliud addens subdit [exurge psalterium] id est caro diuina operans [& cithara] i. caro humana patiens: psalterium enim a superiori reddit sonum cithara ab inferiori: per psalterium ergo ad citharam vna caro xpi intelligit & duo factorum genera scz miracula que desuper fuerunt et significant per psalterium. Et passiones & necessitates que ab inferiori fuerunt et significant per citharam. Et hec duo gna factorum surrexerunt & euangelium impleuerunt: vtraque in gentibus predicantur & dño confitentur: declarat etiam sue resurrectionis horam cum addit [exurgam diluculo] i. mane: mane enim prima sabbati resurrexit dominus iesus. vel in persona ecclesie & fidelis. Vel [exurge gloria mea] i. in me laus diuina excitetur propter beneficia mihi diuinitus exhibita [exurge psalterium & cithara] id est laus de superioribus dei factis & inferioribus [exurgam diluculo] i. prompte et volenti animo. Et sic

Xpi caro vna p psalterium et citharam intelligit

12 Confitebor tibi in populis domine: & † psalmum dicam tibi in gentibus.

†psallam.

¶ [Confitebor] confessione laudis [tibi o dñe] i. ad honorem tuum hoc est laudabo et [in populis] i. in iudeis [& psalmum dicam tibi] i. laudem et bonam operationem predicabo: non solum in iudeis sed etiam [in gentibus] i. inter gentes vt & ipsi adhoc proueniant et celestem acrum tota tibi pluat ecclesia. Ecce fructus passionis & resurrectionis. Et attende quod ipse filius dei ex tanta iusticie actione non querit gloriam suam sed eius qui misit eum vt non glorietur in se omnis caro sed qui gloriatur in domino glorietur. Et merito confitebor tibi et psallam.

13 † Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua: & usque ad nubes ueritas tua.

†. Lo: †qui

¶ [Quoniam magnificata est vsque ad celos mia tua] i. vsque ad angelos & celestes alias virtutes. Omnipotens enim deus per misericordiam suam peccatores homines leuauit vsque ad angelos: quibus misericordia homines per misericordiam in resurrectione fient pares: et id eo misericordia dei nobis exhibita vsque ad celos i. vsque ad angelos ascendit [et vsque ad nubes] id est homines predicatores veritatis de quibus deus tonat preceptis: coruscat miraculis/pluit doctrinis [veritas tua] venit: quia cognitio veritatis que precellit in angelis descendit etiam ad homines. Gloria deo nostro: qui nec deseruit nos facere beatos: nec fraudauit veritate sed sanauit oculum cordis nostri vt cum nunc fide & postea facie ad faciem videre valeamus: pro tanto ergo gaudio & vtilitate repetit psalmista versum quem dicit.

14 Exaltare super cælos deus: & super omnem

terram gloria tua.

℄ [Exaltare super celos deus: et sup omnem terrã gloria tua]. Iterat qđ ante dictũ erat vt fidem nostrã confirmet: et quia circa hunc v rsum maxime intẽtio ꝛ vtilitas psalmi versatur: hoc enĩ dicit ꝓpheta ante tot annos hoc modo videmus nos. Agentes ergo gratias dicamus ꝛ nos cũ ꝓpheta. [Exaltare sup celos deus] qđ factum est in ascẽsione xp̃i. [et super omnẽ terrã gloria tua] quod factũ est cum in oẽs carnẽ effudit domũ spũs sancti Exaltatur deus in passione: in cruce: plus in resurrectiõe: plus in ascẽsione: plus in spiritus sancti missione: plurimũ cũ venerit ad iudicium. Exaltatur etiam in nobis per incõprehẽsibilitatẽ ꝛ quando laudibus extollitur ẜm nostram possibilitatẽ. Oratio.

Transfer dñe iniquitatẽ familie humilis sub tuaꝝ alarũ vmbra sperãtis: vt missa de celo misericordia tua sempiterna a nequissimis insidiatorũ foueis et laqueis eruamur. Per do.

Psalmus de malitia & miseria iniquorum iustos persequentium: & de leticia & affectu iustorum in ultione & punitione peccatorum.

Psalmus. L V I I.

1 Si † uerò utique iusticiam loquimini † recte iudicate, filij hominum.

† vere. † recta.

℄ Auctor psalmi propheta dauid ℄ Titulus talis est. In finẽ ne disperdas vel corrũpas dauid i tituli iscriptiõe id est psalm⁹ ille dirigẽs nos in finẽ id est i xp̃m ẜ agit ne tu disperdas vel corrumpas dauid .i. de bono: es xp̃m in tituli inscriptione hoc est ne minuas regnum christi te ipsum regno eius subtrahẽdo vel ipsum regem negãdo quem titul⁹ regem dicit ꝛ affirmat. Quia ergo supra monuit vt boni patiantur aduersa sustineant ꝛ in bonis perseuerent: monet nũc vt mali a malitia desistant ne dãnationem incurrant. ℄ Materia miseria malorum bonos persequẽtium et leticia iustorum in vltione peccatorum. ℄ Intentio: monere vt mali et iniqui a malitia sua desistant ne eternam damnationem ex diuina iusticia incurrant ℄ Sẽtentia in generali. propheta in isto psalmo in persona christi ad iudeos et in ꝑsona ecclesie ad omnes loquens malitiam iniquorum detestatur ꝛ exprobrat: penam debitam pro culpa ipsoꝝ cõminaẜ narrat vt visa et malorũ damnatione terreamur ab eorũ imitatione: subiungitq; de leticia iustorum ac correctione et profectu ipsorũ cum vltionem viderint peccatorum vt visa leticia bonoꝝ alliciamur ad imitationem ipsorũ. Et specialiter intelligitur de iudeis xp̃m multipliciter ꝑsequentibus. ℄ Sententia in speciali. xp̃s ẜ loquens ꝯtra iudeos vł ecclesia cõtra oẽs ait. [Si vere] .i. nõ false [vtiq;] .i. certe [iusticiam loquimini] .i. ẜ est i corde qđ est in ore: ꝛ si nõ aliud i labijs aliud i corde geritis vt sit iustitia nõ labioꝝ s; factorũ ẜ [recte iudicate] .i. viuite [filij hoi;] discernẽtes bonũ a malo ẜm iusticiã quã loqmini vt labia cognoscantur in factis: nam bona loqui et mala agere indiciuz est damnationis: quasi dicere:

veritatem iustitie habetis in corde et loquimini in ore exequimini etiam in opere cuius contrarium facitis: quia vobis est iniquitas in corde in manu et in ore.

2 Etenim in corde ini- †iniqui-tates.
quitates operamini in
terra: † iniustitias ma- †cōne-ctunt.
nus uestræ † cōcinnāt.

[Etenim in corde] in intērioē cordis vestri [iniquitates operamini] malam gerendo voluntatem: et bene dicit operamini quia volūtas prava apud deū pro facto reputabit [in terra].i. terrenis inherētes: nā cū i terra cor figit inde iniquitas in corde generat [iniustitias manus vestre ɔcinnāt] id est iniustas a. tiones iniustis voluntatib⁹ apponūt et aggregāt aliō pctm̄ alij superaddūt. Est eni concinnare ex multis partib⁹ iniquitatē adunare. Ecce iniqui sunt et corde et manu. Deinde ostendit vnde hoc eis conuertēs se ad auditores vt eos cautos faciat. Quia

Cōcin-nare.

3 Alienati sunt pecca-
tores à uulua: errauerūt
† ab utero: locuti sunt †a ventre.
falsa.

[Alienati sunt peccatores] a veritate et iustitia a deo et bonorum hoc statim [a vulua] id est ab ipsa egressione et natiuitate ex vtero [errauerunt] statim [ab vtero].i. ab ipsa conceptione et natiuitate in vtero non quia ex tunc peccauerunt/sed quia deus anteq̄ nascantur precognoscit qui peccaturi sunt atq̄ in errore et falsitate pmansuri [locuti sunt falsa] et mendacium: spernendo et relinquendo veritatem non ab vtero sed a principio quo sciuerunt discernere inter bonum et malum. Ecce etiam iniquitas in ore: et de hoc sunt inexcusabiles q2 noluerunt veritati credere.

4 † Furor † illis secū
dùm similitudinem ser- †indignatio eis.
pentis: sicut aspidis sur-
dæ & obturantis aures
suas.

[Furor].i. furiosus error est [illis s̄m similitudinē serpētis] q̄ iratus venenū effundit: sic illi contra christum et suos faciunt: ecce vir et venenum inuidie in illorum furore: Qui etiam ex ptinacia penitentiam negligūt. Unde sequitur [sicut aspidis surde] que obturando surda efficit ideo additur [et obturātis aures suas] terra et cauda dicit eni alterā aurem terre affigere alteram cauda obstruere ne carmen incātatoris audiat per quod se cogi sentit ad exeundum de caverna in qua se abscōdit vnde subditur.

5 Quæ non exaudiet †medica mē-
uocem incantantium: ti me-
& † uenefici incantan dita-
tis sapienter. ti sapiē-te.

[Que] scz aspis qui obturat aures [nō exaudiet vocem incantantis] vt ad lucē exeat [et venefici].i. incantatoris [incantantis sapienter] quantum ad artem suaz. Sic et illi obturāt aures suas terra.i. pctis pñtib⁹. et cauda.i. pctis pteritis q̄b⁹ hō delectat: alterā eni aurem cordis terre/.i. pñti delectationi apponūt: alterā vero cauda id est memoria preteritarum delectationū obturāt nolētes audire vocē xp̄i et fidelis pdicatoris seu admonitoris vt de vitiorū tenebris educāt ad lucē v̄itatis. Ecce obstinatio i malis. Itē illi ptēnūt. Sz

6 Deus † conteret den
†cōtri uit. tes eorum in ore ipso
†cōtre gu. rum molas leonū † con
fringet dominus.

¶ [Deus conteret dentes eorū] .i. verba eorum detractoria et dolosa quibus tanq̄ dentib⁹ mordēt faciet inutilia [in ore ipsorum] quia verbis suis capiet eos vt ipsi videāt verba sua esse falsa et ab ipsis retractanda [moles leonū] .i. verba superba hominum iniquorum ad modum leonum ferociū: quib⁹ tanq̄ dentibus maioribus nituntur innocentes conterere [confringet dominus] ne ad effectū veniāt Ecce que eis fit retributio. Quod apertius exponit subdens.

7 † Ad nihilum deue-
†sp̄nentur. nient tanquam aqua de
currens: intēdit arcum
suum donec infirmen-
tur.

¶ [Ad nihilū deueniēt] ipsi peccatores et subito deficiēt [tāq̄ aqua decurrens] que defluit et cito transit: et si modo videantur torrentes ad saxa superbie sue sonantes q2 [intendit] scilicet dn̄s [arcuʒ suū] id est vindictā preparat ad eos inter se puniēdos [donec infirment] i. penit⁹ a suis virib⁹ debilitent vt vlteri⁹ nō valeāt nocere bonis: tātū eñ pmittit deus malos in bonis deseruire quantum hoc bonis nouit pdesse vel ad correctionem morum vel ad augmētuʒ virtutū.

8 Sicut cera † que fluit
†lique facta. auferentur: super ceci-
dit ignis & non uiderūt
solem.

¶ [Sicut cera q̄ fluit] et dissoluit a facie et ardore ignis [auferētur] ab omni virtutuʒ conitātia vel de p̄senti vita morte repētina [super cecidit] super eos [ignis] concupiscētiarum et vitiorum: vel [ignis] infernalis et eternus [et non viderūt solē] iustitie veri luminis visione priuati et hic et ibi. De quo illi dicturi sunt in futuro et sol nō ortus est nobis: trāsierūt omnia illa tanq̄ vmbra: errauim⁹ in via veritatis: et iustitie lumen nō luxit nobis. Et conuertens se ad ipsos peccatores vt attentiores faciat subiungit.

Priusquam † intelli-
gerent spinę uestrę rhā †.pdu cat spinas ve stras rhān⁹.
num: sicut uiuentes sic
in ira absorbet eos. tāq̄ viuentes tāq̄ in ira cōbibit eos. Rhān⁹ q̄d est.

¶ [Priusq̄ spine vestre] o miseri petōres id est punctiones male cō scientie [intelligerent] et p̄perēt [rhannum] .i. peccatū rhamno est simile. Rhānus enim est herba p⁹ mollis deinde cuʒ maturescit acutissimos aculeos hʒ. sic pctā nunc mollia et delectabilia sunt sed post grauissime pungūt: dum ergo delectant: si q̄s nō intelligit et cogitat futuram punctionem non intelligit rhannū. Spine vero rhannum intelligent cū impij decebūt penarū experimēto quod eos nūc presens ipedit scire delectatio. Et iterum conuertēs se ad auditores subdit [sicut viuentes] id est subito quasi viuos qui sciliʒ nō vere viuūt sʒ viuere videntur [sic in ira] id est ad similitudinem irati i quo tamen ira non cadit [absorbet] dominus [eos] scilicet peccatores miseros auferēdo de presenti vita dum adhuc sperāt de ea: hoc autem nō est sine fructu bonorum sed iō subditur.

Letabitur

10 Lætabitur iustus cũ uiderit uindictã: † manus suas lauabit in sanguine peccatoris.

† impiorum.

¶ [Letabit iustus] et si molestijs pressus [cum viderit vindictam] ꝛ punitionem pctõꝝ p̃sentẽ ꝛ intellexerit etiam futuram: motus nõ zelo vindicte sꝫ diuine iustitie: nec gaudet ꝑ malorũ pena: sꝫ quia nõ est in ea [ꝛ manus suas] .i. opera ꝛ actiones [lauabit] ab immundicia ꝛ purgabit a peccatis si indigent: vel munda tanꝙ lota essent seruabit ꝛ magis iustificabit [in sanguine pctõꝝ] .i. ex consideratiõe vindicte et pene reproborum. Ex hoc enim proficit ipse monitus morte peccatoris et mors alterius valet ad vitam eius. Unde salomon stulto pereunte sapiens astutior erit.

Salomon ꝑuer. xv.

11 Et dicet homo si † utique est fructus iusto: † utique est deus iudicans eos in terra.

† ergo. † ergo.

¶ [Et] visa vindicta pctõꝛis [dicet] apud se [homo] q̃ sua rõne vtitur [si] .i. quia [vtiqꝫ est fructus] iustitie sue etiã in hac vita ipi [iusto] licet hic presso: q: est sibi fructus i fide/in tentatione: ꝛ tribulatione: in patiẽtia ꝛ charitate et similibꝰ ideo [vtiqꝫ est deus iudicans eos] scilꝫ malos id est iuste retribuens eis scd̃m merita nondum in extremo iudicio sed ẽt hic [in terra] vbi florere videtur: probat ab opposito ac si dicat. Sicut dñs iuste dat pro suis meritis et bonis operibꝰ vt fructificet ac proficiat ꝛ ampliꝰ iustificetur/sicqꝫ consequatur vitã eternam: ita iusto iudicio permittit malo vt deficiat et a peccat[is] absorbeatur ac sordibus magis sordescat: sicqꝫ de iniquitate et iniusticia reportet penã eternã. Oro.

Iustissime domine concede populo tuo sequi iustitiã ꝛ legẽ diligere rectã: ne a veritate tua auditum suum auertẽs venefici serpẽtis morsibus saucietur. Per do.

Psalmus de oratione Christi uel ecclesiæ & cuiuslibet fidelis in tribulatione pro sua liberatione: ac de gentiũ & iudeorum conuersione & gratiarum pro his omnibus actione.

Psalmus. LVIII.

1 Eripe me de † inimicis meis deus meus: & ab insurgentibus † in me † libera me.

† terre. † superedientibus me.

¶ Auctor psalmi propheta dauid.

¶ Titulꝰ hic est. In finẽ ne disperdas dauid ꝛc. hoc est psalmus ille tendẽs in finem .i. in christum monet ne tu quicunqꝫ es disperdas dauid id est christum in tituli inscriptione contradicendo ei: et nõ ideo disperdas quando .i. quia misit saul .i. regnũ iudeorꝫ: ꝛ custodiuit domum eius id est sepulchrũ christi vt interficeret eũ: id est nomen ꝛ famam eius tolleret: ne crederetur in eum: qui frustra tentauerũt. Quod vero isti tres psalmi continui in titulo habent ne disperdas: nõ vacata a mysterio: regalem enim illum titulum cõstat tribus linguis fuisse notatum significante hoc spiritu sancto per

christi passionem totum mundum fidei christiane esse subijciendum. ¶ Materia: oratio christi vel ecclesie et cuiuslibet fidelis positi in afflictione pro sua liberatione et infidelium conuersione. ¶ Intentio: monere fideles vt persecutiones et quecunque aduersa patienter sustineant: et de diuino adiutorio semper confidant. ¶ Sententia in generali. propheta in isto psalmo loquitur in persona christi vel ecclesie seu alicuius fidelis in angustia et persecutione existentis: et pro sua liberatione ac gentium et iudeorum conuersione orantis. Supra enim egit de christi et suorum persecutoribus: et ideo nunc petit liberari ab eis: orat et pro infidelibus conuertendis. ¶ Sententia in speciali: Totus itaque christus quasi ab inimicis obsessus clamat dicens. Eripe me etc. Et nota quod hic in duobus versibus sequentibus per ordinem distinguuntur quatuor genera persecutorum seu aduersariorum christi qui quotidie adhuc christi corpus non cessant persequi: quos tamen exemplo christi et patienter oportet tolerare et dei auxilium continue implorare. Unde dicit [Eripe me de inimicis meis] qui me odiunt et odium in corde tegentes nocendi votum habent [deus meus] quasi diceret ab his non possum eripi sine tuo adiutorio [et ab insurgentibus in me] id est contra me [libera me] qui iam commoti in verba erumpunt atque aperta voce veritati resistunt et verbis nocent.

2 † Eripe me de operantibus iniquitatem: & † de uiris sanguinum † salua me.

[Margin: †erue †a[illegible] †saluū me fac.]

¶ [Eripe me de operantibus iniquitatem] id est iam durata mente: maliciose persequendo et manus iniJciendo scelus opere complent [et de viris sanguinum salua me] qui magis seuiendo etiam occidunt et sanguinem innocentem fundant: facta sunt hec in christo et quibusdam eius membris et quotidie fit in alijs. Et necesse est vt eripias.

5 Quia ecce † ceperunt animam meam: irruerunt † in me fortes.

[Margin: †venati sunt. †super]

¶ [Quia ecce ceperunt animam meam] scilicet vitam corporalem: et ponit partem pro toto neque enim animam sine corpore tenere potuerunt [quia irruerunt] cum impetu [in me] humilem [fortes] in malitia vel sua presumptione et superbia vt me morti traderent. Et merito debeo liberari quia in me culpam non inuenerunt. vnde subdit

4 Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine: sine iniquitate cucurri & † direxi.

[Margin: †dirigebar.]

¶ [Neque iniquitas mea] quantum ad proximum et quam in eos fecerim [neque peccatum meum] quantum ad me et quod in me habeam o [domine] causa est vel fuit quare me persequerentur sed [sine iniquitate cucurri] viam huius mundi vel [cucurri] id est bene operatus sum sine admixtione mali: aliter enim duo bonum non placeret [et direxi] alios quantum in me fuit ad bene operandum verbo et exemplo. Non ait ambulaui sed cucurri: quia non solum bene operandum est sed et ipso gressu boni operis festinandum. Et ideo.

5 Exurge in occursum † meum & uide: & tu domine deus uirtutum deus Israël.

[Margin: †mihi.]

❡ [Exurge] qui videris dormire [in occursum meū] ad me iuuandū .i. mihi currenti ad te occurrere per subsidij et consolationis accelerationem [et vide] .i. fac alios videre et cognoscere meam exaltationem: vt qui me viderunt depressum videant exaltatum. Deinde sequitur oratio pro gētibus cōuertēdis cum ait [et tu dñe de⁹ virtutum] celestium [deus] populi [israel] qui videris tantum deus vnius gentis que te colit.

6 Intende ad † uisitandas omnes gentes: non miserearis † omnibus qui operantur iniquitatem.

†visitādum. †oim.

❡ [Intende ad visitādas oēs gētes] vt eas q̄ infirme sunt ⁊ pctis onerate visitare digneris dando grām sanitatis: ⁊ mittendo tuos pdicatores: vt sicut tu es de⁹ āgelorum et deus israelitarū ita esse digneris ⁊ deus gētium quaten⁹ eas cōsortes facias et angelorum ⁊ israeliticorū fideliū. [⁊ nō miserearis] .i. nō misereberis: vt sit p̄dictio non imprecatio [oibus qui operantur] pertinaciter [iniquitatem] scilicet q̄ in iniquitate perseuerant. Ergo si dei misericordiam querim⁹ necesse est vt perā nostra penitendo puniamus. Et vere intendes quia te aspirante.

7 Cōuertētur ad † uesperam & famem patiētur ut canes: & circuibunt ciuitatem.

†vesperum.

❡ [Conuertentur] ipse gentes ab idolatria ad cultū dei [ad vesperam] .i. in hac vltima etate seculi [et famem] conuertendi alios [patientur] omnes sibi incorporari ⁊ vniri per fidem desiderātes [vt canes] scilicet latrādo cōtra hostes [⁊ circuibūt ciuitatē] id est mundū vbiq3 euangelizantes. hec potest exponi de illis qui sero cōuertuntur ⁊ tamē feruentiores sunt illis qui primo venerunt [Cōuertentur ad vesperā] senectutis dicentes mane nobiscū dñe qm̄ aduesperascit: ⁊ sic conuersi [famem patiētur] orandi ieiunādi / bñ agēdi [vt canes] qui immoderatum ⁊ ardētem habent appetitum: nam subitus calor longum vincit tēporem. Et qui tarde exijt quandoq3 celeritate moram compensat.

8 Ecce † loquentur in ore suo & gladius in labijs eorum: quoniam quis audiuit?

†ipsi.

❡ [Ecce loquent] et manifeste p̄dicabūt [in ore suo] id est libere ⁊ audacter cum auctoritate ad informationem fidelium et depressionem hereticorum [et gladius] sancti spiritus quod est verbum dei [in labijs eorum] erit. Ideo autē frequens predicatio erit in labijs eorum: et indignabuntur dolentes si non poterunt alios conuertere: quoniam erunt multi qui nō audient aure audiendi: et hoc est quod subditur [quoniam quis audiuit?] quasi diceret pauci audiēt eos. hic est q̄ propheta ait. Quis credidit auditui nostro.

9 Et tu domine deridebis eos: † ad nihilū deduces omnes gentes.

†pro nihilo habebis.

❡ [Et tu dñe deridebis eos] qui in iniquitate perseuerantes non audient. i. dignos derisione ostendes illos scz in iudicio, cum dices

gis ite in ignem eternum. quoniã [ad nihilum deduces] tũc [omnes gentes] tales et in pertinacia pseuerantes eorũ superbiã destruendo et ad nihilum redigẽdo qui veritati non consentiunt et te venerari nolunt. Illi sunt fortes de se presumentes et ideo ceciderunt quia ad te fortitudinem suam nõ custodierũt. Ego aũt fortis in te:

10 Fortitudinem meã ad te custodiam: quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia eius præueniet me.

¶ [Fortitudinem meã] .i. omnes virtutes ꝛ vires meas nõ ad me sꝫ [ad te custodiã] qꝛ semp in ipsis tibi nõ meis virib⁹ laudes referã non recedam a te p̄sumẽs de me. quia si recedo cado: si accedo fortior fio. Et merito [qꝛ deus susceptor me⁹] scꝫ es susceptor nature in incarnatione penitẽtie: in iustificatiõe aie: in glorificatione ꝛ ẽt ad alia beneficia participãda: deinde mutans p̄sonã subdit [deus meus] est spiritualiter. quia [mĩa eius preueniet me] in donis ꝛ beneficijs qui nihil attuli cur misereretur: nullus eñ dona dei meret. Ecce quare nõ debeo de me presumere qꝛ nõ p̄cesserũt merita mea sꝫ p̄uenit me diuina mĩa. Et hoc

11 † Deus ostendit mihi sup inimicos meos ne † occidas eos: nequando obliuiscantur † populi mei.

†deus me⁹ demonstrauit mihi ĩ inimicis meis. †occideris.

¶ [Deus ostendit mihi super inimicos meos] hic de iimicis meis id est quantam circa me misericordiam habuit demonstrauit in illis circa quos non habuit. Deus enim ad ostendẽdum maiorem in suis misericordiã. Exercet quandoqꝫ in alijs iustitiã in ramis superbie precisis inserto misericordiam suam ostẽdit oleastro. Et tu noli supbire ne precidi merearis et ideo: [O] deus ne occidas eos] delendo omnino [nequando obliuiscantur populi mei] scilꝫ fideles gratiam ꝛ misericordiã dei si non sint testes legis et mortis xp̄i. viuant ergo ante oculos eorũ vt p illos dei misericordiam recognoscant. ꝛ quantas gratias deo pro se agere debeant. Sed

†legis tue.

12 Disperge † illos in uirtute tua: & † depone eos protector meus domine.

†eos. †deduc.

¶ [Disperge illos] in toto mũdo p oẽs gẽtes [in virtute tua] ꝛ tue potentie qua potes vt saltem sic emendati supbire desistant ꝛ scelus suũ penitẽdo deplorẽt, vel vt ecclia ab inimicis testimõio veteris legis habeat: qꝛ codices nobis portant [et depone eos] ab elatione et tumore superbie vt humiliẽtur et sint opprobrium omnibus [protector meus domine] qui me protegis et defendis vt habeam testimonium mie tue. Deinde ostẽdit quid in eis depõi velit dicẽs.

13 † Delictum oris eorum † sermonem labiorum † ipsorum: & comprehẽdantur in superbia sua.

†delicta. †smones. †eorũ.

¶ [Delictũ oris eorũ] depõe .i. dimitte ꝛ [sermonẽ labioꝝ ipoꝝ] im properia de christo dicentium depone et destrue ac de ore et labijs

eorum tolle. Sic fecit resuscitando xpm quem perdere voluerunt: quia hunc viuere expauerunt: et in celo adorari ab omnibus gentibus mirati sunt (et comprehendantur in superbia sua) id est conuincantur et conuertantur cognoscentes et dolentes se superbe et male egisse et confitentes peccata sua vt ille ignosceret qui venerat peccata soluere. Et factum est hoc iam in quibusdam et postmodum fiet in pluribus. Ideo subiunctum est.

14 † Et de execratiōe & mendacio annunciabū tur † in consummatione: in ira consummationis & non erunt.

† ex maledicto
† cōsūmationes.

(Et) sic (de execratione et mēdacio) i. de eo quod dnm execrabantur et deo mētiti sunt per penitentiā et confessionē inde educti (annūciabunt) a predicatoribus (in cōsummatione) et perfectione. i. predicabuntur esse perfecti et alijs in exēplū vite. De ipsa enim magnitudine peccati plus humiliabuntur, et ea humilitate plus erigi merebunt: et eo magis perfecti erunt: quia tam execrabile peccatū se cōmisisse dolebunt vt vbi abūdauit delictū superabūdet et gratia. Et pertinuit ad medicinā humilitatis infirmitas hoīs: nihil enī sic impedit pfectionē vt supbia: et hoc fiet (in ira consummationis) i. in tali ira et vīdicta dei que corripiēdo et emēdādo cōsumet eos et pficiat: nō in ira ɔsumptiōis q̄ vīdicat vt cōsumat et dānet. et ita conuersi (non erūt) tales q̄les aū extiterāt. Vnī alibi dr. Uerte impios et nō erūt.

Supbia pfectionē impedit.

15 Et scient quia deus dominabitur Iacob: & finium terræ.

(Et) tūc scient (quia deus dnabitur iacob) id est iudeorum de iacob descendentium. et non tm eorum (sed et finium terre) id est gentium que in finibus terre erāt respectu iudeorum q̄ erāt in medio q̄s iudei vt canes ɔtēpserūt. Tunc agnoscent eūdem deum et iudeorum et gentium esse: et quod non debeant gentes contemnere: omnes enim peccauerunt et gratia dei egent: deponant superbiam et saluti gentium non inuidebunt: qui parem suam et illorum infirmitatem cognoscent: et in angulari lapide copulati simul deum adorabūt: dicitur ergo nunc de iudeis quod supra dictum est de gentibus.

16 Conuertantur ad uesperam: & famem patientur ut canes: & circuibunt ciuitatem.

(Cōuertātur) scz iudei plenarie (ad vesperā) in vltima seculi etate et fine mūdi (et) esuriendo ac sitiendo iustitiam (famē) verbi dei (patient vt canes) id est sicut peccatores cognoscentes se infirmos vt possint fieri sani. Nemo enī insanabilior est eo q̄ sibi saluus videtur (et circuibūt ciuitatem) dei: et ecclesiam sanctorum vitam et mores inuestigādo ex quibus ciuitas dei cōstructa est. Uel (ciuitatem) i. mundum circuibunt euangelizādo. Unde apte subiūgitur.

Insanabilior. nemo ē eo q̄ sibi sanus videtur.

17 † Ipsi dispergentur † ad manducandum: si † uerò non fuerint saturati & murmurabūt.

† alia lra nō hz ipsi.
† vt edant.
† autē nō saturabunt.

(Ipsi) cōuersi iā digni (dispgētur) vbiq de loco ad locū (ad mā-

ducandum].i.ad alios lucrãdũ et incorporãdum sibi in fide[si vero non fuerint saturati]i. fide populorũ.i.si non fuerit impletum desiderium eorũ et predicatio ad votum eorum non fructificauerit[et]ipsi sicut et gẽtes[murmurabũt].i.dolebunt quomodo superius dictum est quoniã quis audiuit.Iste versus tãgit prelatos qui dispergun tur per dioceses suas non ad predicandum sed ad manducandum [si vero nõ fuerint saturati].i.ad libitũ suũ bene ꝓcurati murmurant pre impatientia.et forte huius occasione extorquent pecuniam.Sic et claustrales qui dispguntur ꝑ cameras ad manducãdum ibi dimisso refectorio[si nõ fuerint saturati]id est ad delectationẽ ꝓcurati[murmurabũt] cõtra prouisorẽ suũ.Sz tota iam ecclesia de vtroqꝫ pariete iũcta gaudens et gratias agens subiungit.

Nota contra ꝑlatos

18 Ego autem cantabo † fortitudinem tuam: & exultabo mane misericordiam tuam.

†potẽtiam.

¶ [Ego autem]iam tota ecclesia [cãtabo]et cũ cãtico laudabo vl' cũ voce laudis ꝑdicabo[fortitudinẽ tuã]qua diabolum vicisti:qua infernum spoliasti[et exultabo]corde.i.cũ exultatione magnificabo vel laudabo ne laus sit tm̃ in ore [mane].i.sine dilatione ac prõpte et studiose[miam tuã]qua humanum genus redemisti et peccã dimisisti:vel mane.i.in resurrectiõe qñ trãsactis huius seculi tenebris et tẽtationibꝰ apparebit sol iustitie [exultabo].i. exultãdo suscipiam [mias tuã]qñ erit i remuneratiõe

19 Quia factus est susceptor meus: & refugium meum in die tribulationis meę.

¶ [Quia in ꝑsenti vita in qua tribulatur omnis qui iuste viuit[factus es]ab ipsa tribulatione[susceptor meus et]ab instãtibꝰ periculis[refugiũ meũ]tutum[in die tribulationis mee]qñ scꝫ gratum ẽ:nisi enim tu suscepisses et saluasses nemo esset q̃ inter tot et tãta mala subsistere potuisset.Et ideo adhuc ampliꝰ deũ pro beneficijs suis laudare desiderãs subiũgit.

20 Adiutor meus tibi psallam:quia † deus susceptor meus es deus meꝰ misericordia mea.

†tu.

¶ [Adiutor meus].i. cooperator in bõis[tibi psallam].i.bona opera que te aspirante et auxiliante gessi tibi ascribam et merito[qz]tu[deus susceptor meus es]nunc ad gratiam et tandem ad gloriã: qui etiam susceptum deificas et hoc non imputo meritis meis sed misericordie tue:qz tu ipse[deus meꝰ]qui me creasti[es mia mea] q̃ me saluasti.quasi diceret vt pro multis vno verbo singula beneficia tua et te plenius explicem:tu es misericordia mea.quia totum gratis das cui proprium est misereri semꝑ et parcere.Cum multa dixit nõ tamen omnia sed in hoc vno omnia cõprehendit.Attẽdẽs enim omnia bona quecunqꝫ habere possumus siue in natura siue in cõuersione in fide:in spe:in charitate:in iustitia:in timore domini:in bonis moribus:totum non esse nisi ex illius donis et mia:ita cõclusit[deus meus misericordia mea]non inuenit impletus bonis dei quid appellaret deũ nisi misericordiã suam O dulce nomen sub

quo nemini desperandum est: oẽs cõsolans: oẽs ad conuersionem inuitans. Si peccata nr̃a nobis tm̃ dimisisset vtique misericors recte dici potuisset. Nunc quia et peccata dimisit et insuper dona addidit: et quod incredibile erat etiam celestẽ gloriam immeritis peccatoribus donauit/non solũ iam misericors dicitur sed ipsa misericordia digne appellatur. Dicat ergo voce et corde ecclia: dicat vnaqueque fidelis aĩa: deus meus misericordia mea. Oro.

OMnipotens domine cuius virtutem et misericordiam matutino laudamus in tẽpore: fortitudinem nostram oramus vt custodias et ab omni obscuritate tenebrarum eruti matutino lumine decoremur. Per dominum.

Psalmus de oratione prophetę pro regni Israël reformatione, & ecclesię, pro celeri iudeorum & gentium de peccato ad iustitiam commutatione.

Psalmus. LIX.

1 DEus repulisti nos & destruxisti nos: iratus † es & misertus es † nobis.

† fuisti
† nostri

¶ Auctor psalmi propheta dauid ¶ Titulus talis est. In finem pro his qui commutabuntur &c. Et est sensus psalmus ille dirigens nos in finem: id est in christum agit pro his. id est de his qui commutabuntur de veteri vita in nouam in tituli inscriptione suscepta per fidem scilicet quia credũt christum regem iudeorum et transeunt in regnum christi a regno diaboli: commutabuntur dico non sibi sed ipsi dauid. id est christo vt iam ei viuant et seruiant: et hoc eũdo et transeundo in doctrinam. id est in precepta eius bene viuendo et bene docendo secundum ea: commutabuntur autem per hec cum. id est quia ipse dauid id est christus succendit igne dei et charitatis mesopotamiam syrie. id est mũdum vocatione ad fidẽ eleuatũ et sublimẽ in virtutibus factũ. Mesopotamia enim alta vocatio: syria vero sublimis interpretatur: et tamen prius incendit et humiliauit syrã sobal. id est sublimitatẽ vane vetustatis. Sobal. namque vana vetustas interpretatur. Qui enim prius erat sublimis altitudine vana et vetusta incensa humiliatur vt melius exaltetur et innouetur: Et ita conuertit ab errore. Joab id est inimicus scilicet iudaicum populum. et percussit id est cõmouit de infidelitate ad fidẽ edõ id est terrenum scilicet gentilem populum terrenis deditũ. et hoc in valle salinarum. id est in humilitate que est condimentum omnium virtutum sicut sal ciborum: percussit dico duodecim milia. id est omnes de quattuor mundi partibus ad fidem sancte trinitatis congregratos: per mille perfectio intelligitur: et per duodecim milia totus mundus percussus designatur. ¶ Materia: commutatio conuersorum de peccato ad iustitiam et eorundem propter culpam repulsorum receptio ad gratiam. ¶ Intentio: monere vt nemo contemnat istas percussiones sed patiẽter aduersa huius mũdi ferat quia per hoc habebit cõmutationẽ de peccato ad iustitiã et etiam de mortalitate

Sobal qd interpretatur

Vallis ... ad ... tutum

te ad imortalitatē: ¶ Sñia in gñali. propheta in isto psalmo i psona sua lamentatur de multiplici desolatione terre et populi israel propter pctā sua: deprecans deum deuote pro reformatione et liberatione nē miseria. Uel in psona conuersorū ad deū pcatē pro culpe remissione: ꝛ gratias agit ꝑ vocatione: referens deuote post tantā sue damnationis miseriam quantam sint cōsecuti misericordiam. Postq̄ ergo supra orauit pro gētium et iudeorū conuersione: nūc tam de iudeis q̄ gentibus vocati gratias referunt ꝛ posteris exemplum deo gratias referendi se proponunt. ¶ Sentētia in speciali. propheta ergo in voce percussorū in melius mutatorū ait. O De⁹ repulisti nos ꝛ proiecisti extra protectionē tuā in man⁹ hostiū [ꝛ destruxisti nos] id est destrui permisisti ꝑpter peccata [nr̄a [irat⁹ es] scʒ ꝯtra nos vindictam exercēdo [ꝛ misertus es nobis] in parte conseruando.

2 Cōmouisti terram & cōturbasti eā: sana contritiones eius † quia commota est. († q̄m̄ mota.)

¶ [Cōmouisti terram] scʒ israel. id est habitans in ea terrore aduersantiū [et conturbasti eam] permittendo hostes occupare loca ei⁹ sed nūc oro [sana contritiōes ei⁹] id est miserias ꝛ afflictiones [quia cōmota est] ꝛ conturbata fugientibus habitatoribus pre timore.

3 Ostendisti † populo tuo dura: potasti nos uino † compunctionis. († plebi tue. † stimulationis.)

¶ [Ostendisti populo tuo dura] afflictiones scilicet et flagella quibus dure castigasti eum propter peccata sua [potasti] et repulisti [nos vino cōpunctionis] id est meroris scʒ tribulatione ꝛ dolore quibus purgatur patiens vt vulnus vino. (pastiēs q̄b⁹ purgatur.)

4 Dedisti metuētibus te significationem: ut fugiant à facie arcus.

¶ [Dedisti metuētib⁹ te significationē] id ē aliqualē noticiā p has percussiones [vt] his exercitati [fugiant a facie arcus] id est a psentia iustitie tue q̄ extēta est ad percutiendū peccantes vt metuant te q̄ tā grauiter punis delinquentes

5 Ut liberentur dilecti tui: saluum † fac dextera tua & exaudi me. († me.)

¶ [Ut liberentur] ab oppressione ꝛ deiectione sua [dilecti tui] scʒ populo israel qui dicitur deo dilect⁹. Unde oro [saluum fac] ipsum populum israel [dextera tua] id est per dexterā tuam scʒ per fauorem tuum vl' potentiam [ꝛ exaudi me] pro me ꝛ populo meo deprecantē. Deinde conuertit se ad auditores suos vt confirmet eos dicens.

6 Deus locutus est in sancto suo: letabor & † partibor sichimam: & conuallem tabernaculorum † metibor. († diuidam † dimetiar.)

¶ [Deus locutus est i sancto suo] id est de oraculo vel in propheta nathan promittendo mihi q̄ ego dauid [letabor] prosperitate in regno: quia [ꝛ partibor sichimam] id est terram sichen scilicet restituendo eam antiquis habitatorib⁹ qui expulsi sunt per alienigenas [et conuallem tabernaculorum] scilicet

cet sochot que nunc occupata est a philisteis [metibor] id est secundum mensuras debitas restituam israelitis. Et hoc bene possum facere quia fortissimos populos habeo mihi fauentes et obedientes. Nam.

7 Meus est Galaad, & † meus est Manasses: & effraim fortitudo capitis mei.

† alia lra nō hz meus est. † effrē.

¶ [Meus] et in adiutorium mihi [est galaad] id est ille populus sic dictus habens possessionem terre galaad ad trans iordanē qui famosus erat robore propter iepte galaaditem iudicem israel [et meus est manasses] qui etiam erat populus famosus robore propter gedeonem et abimelech iudices israel qui de hoc populo erant [et effraim fortitudo capitis mei] id est fortitudo mea capitania et principalis est effraim que inter ceteras tribus robustior et populosior erat.

8 Iuda rex meus: moab olla spei meę.

¶ [Juda rex meus] est et legifer cui competit. inter alias tribus vt habeat ducatum et regnum propter reges qui sunt ex ea. nec tantum populi israelite mihi adhererent sed etiam extranei populi mihi seruiunt et confederati sunt. Unde subditur [moab olla spei mee] id est spero in deo quod terra moab erit mihi subdita ad seruiendum sicut olla ad suum ministerium.

9 In Idumęam extendam calciamētum meū: mihi † alienigenę subditi sunt.

† allophili

¶ [In idumeam extendam calciamentum meum] id est calcabo eam incedendo pede calciato ac subijciam et suppeditabo eam per plenam victoriam [mihi alienigene] scilicet palestini et cetere natiōes in circuitu regni mei [subditi sūt] et subiecti. Ita dixi ibo in idumeā et subijciam eam. Sed.

10 Quis deducet me in ciuitatem † munitam: quis deducet me usque in Idumęam?

† circūstātie.

¶ [Quis deducet me] in aliquam [ciuitatem munitam] scilicet idumee vt subijciam eam imo [quis deducet me vsque in idumeam?] vt audeam aggredi ad eā subijciendā vbi multi fortes et bellicosi erant.

11 Nonne deus qui repulisti nos: & non egredieris deus in uirtutibus nostris.

¶ [Nōne tu deus] deduces: quasi diceret nullus alius nec etiā aliquis de fortibus populis quos nominaui potest hoc facere: sed tu solus deus [qui repulisti] et proiecisti [nos] a protectione et defensione tua sinendo tribulari [et non egredieris deus] nobiscū [in virtutibus nostris] sed in virtute tua vt protegas nos: in sua enim virtute nō in nostra deus operatur: secundum historiā futurum ponitur pro preterito: id est nō egressus fuisti imo sic proiecisti nos vt non egredereris [in virtutibus nostris] et exercitibus nostris: id est ne protegeres nos ab hostibus sicut solet dux egrediens. Et ideo

12 Da nobis auxilium de tribulatione: & uana salus hominis.

¶ [Da nobis auxiliū] quo liberemur et

[de tribulatione] qua ab hostib⁹ vexamur [quia] .i. qꝛ sine auxilio tuo [vana est salus hominis] id est q̄ speraẜ ab hoie. ꝛ iō maledict⁹ hō q̄ ponit hominē brachiū suū. Et cō uertens sermonē ad homines loquiẜ de deo in tertia ꝑsona dicēs.

15 In deo faciemus uirtutem: & ipse ad nihilum deducet † tribulantes nos.

† inimicos nros

℄ [In deo] id est auxilio ꝛ fauore dei nō in virib⁹ nr̄is [faciem⁹ virtutē] .i. ṽtuosa facta ꝯtra hostes [ꝛ ipse ad nihilū deducet] cōculcādo ꝛ subijciēdo in ſuitutē [tribulantes nos] ꝛ aduersantes nobis vt ꝓ nihilo eos habeamus. Mystice autem legitur sic O.

Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es ꝛ misert⁹ es nobis.

Mystica lectio de eodem psalmo

℄ [De⁹ repulisti ꝛ destruxisti nos] nobis auxiliū subtrahēdo ac tētari ꝛ peccare ꝑmittēdo [irat⁹ es] ꝓpter pctā nostra iustā vindictā in nos exercēdo [ꝛ misert⁹ es nobis] ꝓpter bonitatē tuā cū ad te reuertemur penitēdo ad hoc irasceris vt miserearis ipsa irā tua mīa ē: ꝛ exponit quō sit misert⁹ dicens.

Ira dei mīa ē.

Commouisti terram ꝛ conturbasti eā. sana ꝯtritiōes ei⁹ qꝛ cōmota ē.

℄ [Cōmouisti terram] .i. terrenos vomere predicationis [ꝛ conturbasti eam] salubriter ad penitētiam: prius cōmouetur a timore dn̄i: deinde cōturbaẜ ex dolore peccati [sana cōtritiones eius] .i. remoue ab ea miserias quas sustinet vel peccata ꝓ quibus cor contritum habz ꝛ dignum est vt sanes [qꝛ cōmota est] ꝛ gratie tue cōmouēt per liberum arbitrium consensit. Sic autem mutato in melius homine iā dura ꝛ aspera subsequūtur vnde ꝛ subditur.

Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis.

℄ [Ostendisti populo tuo] sic in melius mutabo [dura] ꝛ aspera vt te attentius quereret Unde scriptum est Omnes qui volunt pie viuere in christo persecutionem patiuntur [potasti nos vino compunctionis] id est delectari nos fecisti poculo passionis et tribulationis sicut vinum delectat potantem: quia tribulationes per charitatem sunt delectabiles et si per infirmitatem carnis graues. Uel [potasti nos vino compunctiōis] id est suauitate lachrymarum penitētie ꝛ ꝯfessiōis iste aūt passiōis potus nō pēa ē sȝ medicina vnde vñ subiungitur. Dedisti metuentibus te significationem: vt fugiant a facie arcus.

ij. Thi. iij.

℄ [Dedisti metuentibus te significationem vt fugiant a facie arc⁹] id est per tribulationes tēporales significasti tuis fugere a presentia futuri minantis iudicij ꝛ ab ira ignis eterni. Iustū arcū fugit qui a petis cauet. Bene autē iudiciuȝ arcus diciẜ quia arcus quāto plus retro tēditur tāto impetuosius feritur: ita ꝛ iudiciuȝ quāto magis differt tanto grauius non conuersis erit. Cuius nobis sit significatio ꝑ penitentiam: quia si hic tam aspere deus nos punit quid in futuro faciet? Et Ut liberentur dilecti tui: saluum fac dextera tua ꝛ exaudi me.

Iudicium.

℄ [Ut liberenẜ dilecti tui] in die ire. Ad hoc ꝓpe significatiōes ꝑsentiū maloꝝ dātur vt ab eternis malis dn̄i dilectores liberētur: et vt hoc fiat exorat dicēs [saluū] me [fac] dicit generalis iustus collocādo in [dextera tua] id est in potioribus bonis tuis: in beatitudine ꝑpetua vbi est salus vera: quasi diceret: qui sic in ꝑsenti nos ad salu

tem erudis perfice ponēdo ad dexterā tuā salubriter percussos[et exaudi me] q2 nō tpalia sʒ eterna peto que tu precipis petere. Ex hoc autē scio q saluabit dextera sua qm̄ Deus locut⁹ est in sancto suo: letabor et partibor sichimā: et cōuallem tabernaculorum metibor.

C [De⁹]pater[locutus est in sancto]id est in filio[suo]in quo promisit hāc saluationem nouissime diebus istis.in qua locutione ego fidelis popul⁹ seu ecclia[letabor] de his quos assumā in partē mei: q2[et partibor sichimā]id est diuidam gentes seu gentiles que per sichimā designant vbi habitāt gētes.nō e.n̄ oīū est fides sʒ alij credūt:alij nō credūt et eorū q credūt alij viuunt bn̄:alij male diuidūt q nūc fide et moribus:diuidēt in iudicio oues ad dexteram:hedi ad sinistrā[et cōuallē tabernaculorū]que fecit ibi iacob.i.gētē iudeorū ab iacob descēdentiū q p et illā vallem intelligit etiā[metibor:]et diuidā q2 alij crediderūt alij nō:nā trāsierūt inde q crediderūt:foris reliqe remāserūt. Hec iam diuisio demōstratur cū subinfertur. Meus est galaad et meus est manasses. et effraim fortitudo capitis mei.

C [Me⁹ est galaad id est est mee societatis est numerus martyrū: Galaad em̄ interpretat aceru⁹ testimonij:et p aceruū testimōij multitudo martyrū designat q2 martyres grece testes dicti sūt latine[et me⁹ est manasses]qui oblit⁹ priorīs vite et status in anteriora cum apostolo se extēdit. Manasses etenim interpretatur apd nos obliuio seu oblitus[et effraim]id est hij qui bonos fructus et in se et in alijs faciunt scʒ doctores ecclesie:effraim enim interpretatur fructificatio: sunt[fortitudo capitis mei] id est christi dicit ecclesia q2 christi membra inferiora sustinent. Juda rex meus .moab olla spei mee.

C [Juda rex meus]id est cōfessores rectores erunt mei.scʒ ecclie: iudas eñ interpretatur confessio vel christus qui est de tribu iuda nascitur⁹ erit rex me⁹[moab]qui interpretat abutens lege scʒ gentium populus:est olla buliens q2 infert tribulationē q est[spei mei] q2 facit me plenius sperare nō deficere:tribulationes enim maxime nō oriuntur aduersus ecclesiam nisi a male vtētibus lege Sicut autē in olla cibi sic in tribulatione excocti sunt sancti. Apte vero dicit olla spei in eo q2 spes sanctorum venit tribulatiōe. In hac olla tribulationū cōstituta quantam spē habeat ecclesia audiamus.

In idumeam extēdā calciamētū meū:mihi alienigene subditi sunt.

C [In idumeā]que interpretat terrena siue sanguinea[extendā calciamētū meū]i.euāgeliū quo muniť vita gradiētiū in mūdo:q.d.buliat olla quātū potest:seuiat mundus quantum valet:ergo vsq ad terrenos et sanguineos extēdam predicationē meā:et sic mihi ēt[alienigene subditi sunt]illi q nō ptinēt ad gen⁹ meū ad hereditatē meā. Multi em̄ veniūt ad fidē qui nō ptingūt ad hereditatē. multi adorāt christū qui non sunt regnaturi cum christo:quia mul⁹ti sunt vocati pauci vero electi. Et ne hoc videretur virib⁹ suis attribuere cōmendat gratiam dei deducentem cum subiungit.

Quis deducet me in ciuitatem munitā qs deducet me vsq i idumeā?

C [Quis deducet me in ciuitatem munitam] id est in iudeam:que munita recte dicitur videlicet patriarchis et prophetis: legibus quoq et varijs institutionibus. ad hanc primum predicatuʒ

Ga-laad qd iter ptatur Mar-tyr grece testis latine Ma-nasses

qd iter ptatur effrai qd iter ptatur

Judas cōfessio i terpretatur Moab qd i terpret tat.

Idu-mea qd iter ptat

Mat. xx. et xxij.

est euangelium[quis deducet me vsq3 i idumeā]id est in vniuersa3 gentilitatē vt multi ex gentibus mihi incorporent̄ ⁊ societate membrorū ciuitas amplietur. Negat hoc ab homine fieri posse. hoc enī a sola fieri poterat deitate. Unū subdit.

Nonne tu deus repulisti nos: ⁊ nō egredieris deus in virtutibus nostris?

¶[Nonne tu deus]facies hoc[ꝗ repulisti nos]exponens nos periculis ⁊ sinens tribulari. Tu ipe ꝗ repulisti deduces: tu ipe qui irat⁹ es misereberis: non enim continebis in ira tua misericordias tuas. Deduces ergo ⁊ tamē sēmetē mūdo non[egredieris]o[deus in virtutibus nr̄is]qn̄ fortiter facturi sumus pro defensione fidei: id est nō ostendes potentiā tuā qualem ostendisti olim patribus quādo eorū fortitudini cesserūt gētes. Tamen diuersis tormētis nos extracruciātibus nō deseres sed tūc nobis int⁹ operaberis ⁊ sic magis ⁊ melius deduces. q: sic videmur nō pro tēporali vita pugnare sed pro eterna. Tu ergo deus qui nō egredieris .i. ỽtutib⁹ nr̄is: q: nō dabis tēporale auxiliū da sempiternu3. ⁊ hoc est quod subdit.

Da nobis auxilium de tribulatione: ⁊ vana salus hominis.

¶[Da nobis auxiliū]sempiternū in futuro[de tribulatione].i. propter tribulationē quam hic sustinem⁹: nō petim⁹ vt amoueas tribulationem sed vt ipa tribulatio sit nobis fructuosa ⁊ in auxiliū vt inde subuenias. vñ deserere videris. Et ideo non petimus hanc salutem humanam[et]id est q: [vana]⁊ fallax est [salus hominis] transitoria ⁊ temporalis. Audiāt hec qui spem suam in potestat: h⁹ hominu3 vel in terrenarū diuitiarum splendoribus ponunt q: [vana]est [salus hoīs]⁊ deus solus oportunū tribulationib⁹ nostris prestat auxiliū. Merito ergo subdit ecclesia.

In deo faciemus virtutem: et ipse ad nihil i deducet tribulātes nos.

¶[In deo faciemus virtutē]vincendo inimicos nō in gaudio: nō in equis: nō in potentatu exercit⁹. q: deus erit exercit⁹ ⁊ victoria nostra. Unde subdit[et ipse ad nihilum deducet tribulātes nos]⁊ impugnātes: ⁊ a spe eternitat[reuocare conantes tam vitia ꝙ inimicos visibiles ⁊ inuisibiles reprimēdo ⁊ eorū sentētiā annihilādo faciem⁹ ⁊ nos virtutē i dn̄o vt ab oī tribulatiōe ⁊ tētatiōe liberi esse mereamur. In ipso sit fortitudo nr̄a. ī ipo sit oīs nr̄a glīa ⁊ nulla preualebunt aduersa. Nam si deus pro nobis quis contra nos? Oro.

OMnipotēs mitissime de⁹ humani generis restaurator ⁊ rector. ꝗ fideles tuos sic deponis vt erigas: sic humilias vt ad celorū regnu3 pducas: in te credentiū corda pia miseratiōe custodi: vt ad confessionis tue remedia fugientes sanatis contritionibus eterna felicitate te largiente perfrui mereamur. Per dominu3.

Psalmus de oratione ecclesię undique pressę & de gratiarum actione pro multiplici beneficio iam recepto & in futurum recipiendo.

Psalmus. LX.

1 EXaudi deus deprecationē meā: intende orationi meę.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finem in hymnis psalmus dauid: hoc est psalmus iste dirigens nos in finem id est in christum est in hymnis id est in laudibus exhibendis dauid id est christo ¶ Materia: oratio laus et gratiarum actio ecclesie pro multiplici beneficio recepto et in futurum recipiendo. ¶ Intentio monere fideles ad faciendum ista semper: et ad perseuerandum in eis vsque in finem. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona ecclesie humiliter exaudiri petit: beneficia recolit: et pro beneficijs laudes promittit: post supradictam ergo gratiarum actionem vocatorum ad fidem admonet nunc suo exemplo ecclesia auditores vt pro dei beneficijs in gratiarum actione permaneant quod et in punti peccatorum veniam et virtutum gratiam sunt consecuti/et in futuro premium britudis habituri. ¶ Sententia in speciali. Ecclesia que de toto orbe quasi vnus homo clamat [Exaudi deus deprecationem meam] mala a me amouendo et auertendo [intende orationi mee] bona mihi conferendo et in me conseruando. Deprecatio est que assidua est: et hominibus etiam affertur. Oratio est que tantum deo offertur postquam dixit exaudi propter tius addidit intende vt videlicet gratanter et vtiliter dignetur exaudire. Nam orationi nostre intendit deus cum granter suscipit quod oramus. Nonnullos enim aliquando exaudit iratus non tam ad salutem quam ad damnationem. Et quia ecclesia toto orbe terrarum diffusa est vndique se clamare insinuat cum subiungit.

Deprecatio quid est. Oratio quid est.

2 A finibus terre ad te clamaui dum † anxiaretur cor meum in petra exaltasti me.

† an gereret.

¶ [A finibus terre] i. vndique ex omnibus partibus mundi [ad te] non ad alium [clamaui] te deuote inuocando [dum anxiaretur cor meum] i. in anxietate et molestijs per quas tamen fit noster profectus. Clamor noster ad deum est nostrum desiderium. Quanto quisque plus desiderat tanto plus clamat. Deinde sequitur clamoris exauditio. q. d. anxiatur cor sed non ideo vincor quia [in petra] id est in christo et in fidei soliditate exaltasti me [et fundasti: quia super hanc petram edificata est ecclesia. Et bene ait exaltasti: quia iustus qui ex fide viuit cuncta temporalia transcendit et in celis conuersationem habet. Exaltatum quoque

Desiderium nostrum est clamor ad deum.

3 Deduxisti me quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici.

¶ [Deduxisti me] de virtute in virtutem et de bono in melius [quia factus es spes mea] de vita et gloria eterna habenda et [turris fortitudinis] id est fortis defensio tuorum [a facie] id est a presentia et impugnatione [inimici] visibilis et inuisibilis. Talis munitio est nobis deus in quo et ab inimico securi esse et ipsum inimicum etiam iaculari possimus. Non sic esto in ista turri vt vaces ibi: et sufficiat tibi quia hostis tela non perueniant ad te. Age ibi aliquid non cesset manus: verba dei: fides tua spes tua et opera tua bona tela sunt et gladij interficientes inimicum. Tali ergo munitione confortatus perseuerare se promittit dicens. Et ego hac turre munitus

4 † Inhabitabo in tabernaculo tuo † in secula: † protegar in uelamento alarum tuarum.

† inquilinus ero † vsque † cooperiar.

¶[Inhabitabo i tabernaculo tuo id est] in concordia pmanebo:in vnitate fidei pugnabo et tibi militabo[in secula]id est vsq3 dū pugnatur et secula scilicet vsq3 in finē seculi qz ecclia vsq3 i finē seculi ē duratura z deo militatura. Nō enim qui ceperit sed qui perseuerauerit vsq3 in finem hic salu9 erit. Et si ipugnatio tētationū occurrat ergo [ptegar]id est tua ptectiōe muniar z defendar ab oībus tētationū[i velamēto]z in vmbra[alarū tuarum]id est i munimine tue misericordie z potentie que omnē auertunt lesionē. Uel ale iste sunt paterna seueritas z materna pietas illa ad castigandum/hec ad ↄsolādū: ergo p vnā tasti punit ↄtra ōsum ptionē:p alterā misericordie parcit ↄtra desperationē. Et ideo certus sum de protectione.

Mat. 5.

5 Quoniam tu deus † meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

†alia lra non haber meus.

¶[Quoniā tu de9 meus exaudisti orationēmeā]de pcipiēdis bonis qz a finibus terre ad te clamaui quia [dedisti hereditatē]eternā/scz regnū beatitudinis qbuscūqz[timētibus nomē tuum]nō enim est distinctio sed in omni gente q̄ timet deū acceptus est illi. Et dicit dedisti in p̄terito quia iā dedit in spe: vsqz iā in qbusdā est inceptū in re. Beneficia autem collata argumētū sunt futurorū. Uel ponit p̄teritū p futuro ppī nimiā certitudinē. Admonemur h nō cessare orādo q̄ diu tempus est tētationū. Oratio frequēs diaboli iacula submouet z hec pma ē virt9 aduersus tētationū incursus, Nihil vtilius potest facere seru9 dei in hoc seculo q̄ orare deum. Oratio serenat cor: abstrahit a terrenis: mundat a uitijs :subleuat ad celestia:reddit effectu capaci9 z dignius ad accipiēda bona spiritalia: perseueremus ergo i oratione z timore nominis dei qua tenus celestē pmereri possimus hereditatem. Deinde exponit quam hereditatem daturus est deus dicens.

Beneficia collata argumentū sunt futurorum.

Oros

6 Dies super dies regis adijcies:annos eius usque in diem generationis & generationis.

¶[Dies] scz eternitatis seu eternos[adijcies]i.appones[super dies]tpales[regis]nrī xpi qb9 si xps in presenti regnat in ecclesia z ipsi viuunt in christo:vt post hos dies trāseuntes etiā regnet in sanctis z ipsi cū eo in diebus illis q̄ nō habent finem. Deinde alijs verbis idē repetit dicens:et adijcies[annos scilicet eternitatis sup[ānos ei9] temporales quibus in presenti nobiscum est:adijcies inquam[vsqz in diem generationis]presentis et tpalis[z gnatiōis]future z eterne:qz hi dies z anni sunt vn9 dies q̄ ↄtinet z trāscēdit secula p̄sentis z future gnationis. Et hec dies est eternitas .q.d.eandem hereditatē dabis eis in qua est christus rex noster vt regnet cum eo in eternum. Ipse enim rex cum generatione sua

7 † Permanet in ęternū in conspectu dei:misericordiam & ueritatem eius quis requiret? †

†permanebit.

†ei

¶[Permanet]post ānos p̄ntes[in eternū i ↄspectu dei]i.i manifesta dei visione vbi presto est ad mis

rendum ōībus: sic ꝛ illi ibidem ꝑmanebūt: hoc est autem sanctorum mercēs scʒ gloria visionis dei. Et q: tāta est dei remuneratio ꝛ tāta est britudo ergo misericordiā eius qua in p̄senti peccata dimittit: [et veritatem eius] qua in futuro promissa reddit [q̄s requiret?] i. iterum ꝛ iterū q̄ret. s. ad hoc vt imitetur eū. q. d. pauci. Vbi dicit quia non nostra merita attēdit deus sʒ bonitatem suam vt peccata nostra nobis dimitteret et vitam eternā promitteret. veritas autem q: nō fallit reddere quod promisit. agnoscamus ꝛ nos hic eam ꝛ faciamus hic misericordiam circa infirmos: circa egētes: circa etiam inimicos nostros. veritatem vero non peccādo nec abijciendo peccatum super peccatum. Ideo autem sub interrogatione quasi inuitādo dicit q̄s requiret: quia q̄uis hoc ineffabile bonum sit pauci sunt tamē qui requirant aut requirentes perseuerent. Tanta est humana miseria intātum abundat iniquitas vt in requirēda vanitate ꝛ mēdacio sint multi: in requirenda misericordia ꝛ veritate sint pauci. Nos autē de paucis his esse studeamus vt cum electis dicere possimus quod subditur.

†psallam 8 †deus Sic † psalmum dico nomini tuo † in seculū seculi: ut reddam uota mea de die in diem.

¶ [Sic psalmuʒ dico ꝛc] q. d. sub hac spe positus quia spero te daturum mihi hereditatem in futuro ꝛ me mansurum in eternum in conspectu tuo [sic psalmū dico nomini tuo] i. sic bene operabor ad honorem nominis tui Vel [sic psalmuʒ dico] p̄dicando et opere complēdo seu hymnizando ꝛ bene operādo [in seculum seculi] id est q̄diu durabit hoc seculum quia non ad tempus hoc est agendum [vt reddam vota mea] bonorum operum que voueo vel meipsum quem deuoui in baptismo [de die in diem] id est assidue per singulos dies vt tandem perueniam ad illum diē vbi in eternum tibi psallā. Si vis ī eternum psallere redde vota tua in isto die donec peruenias in illū diē vbi psallas sine fine. Oratio.

Maiestatum nostrarum misericordissime consolator deus: protege familiā tuā a facie inimici vt a te turre fortitudinis premunita inhabitare tabernacula mereamur eterna. Per dominum.

Psalmus de obedientia deo debita & in tribulatione patientia: ac de confidentia in deo bona sed in hominibus & terrenis omnibus uana. Psalmus. L X I.

1 Nonne deo † subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum. †subijcietur.

¶ Auctor psalmi ꝑpheta dauid. ¶ Titulꝰ hic est. In finē ꝓ yditū p̄s dauid. id est p̄s iste ē dauid prophete qui hic loquitur habitus ꝓ yditum. id est agēs de transilien te. trāsiliente dico in finem. id est in christum et inuitante nos ad summum bonum. Quia enim vocati ad fidē auditores ad ꝑmanēdū in grãrū actiōe sua monuerūt

iam tanꝙ transilientes et superio res effecti suos inferiores ad exē plum sue humilitatis ⁊ patientie ac contemptus diuitiarum ⁊ tem poralium hortantur. ¶ Materia: obedientia deo debita et in tribu latione patientia in deo confiden tia bona sed in hoībus et terrenis oībus vana. ¶ Intentio: nos ad monere vt spnēdo et transiliendo ista temporalia vana ⁊ caduca per obedientiā ⁊ patientiam speremꝰ eterna: ⁊ nulla tribulatione vel ꝑ suasione impediamur quin terre nis dimissis ad sola celestia tēda mus. ¶ Sententia in gnali. ꝓphe ta in isto psalmo loquitur in ꝑso na trāsliētis ⁊ cuiuslibet iusti qui ex obedientia ad deum persecutio nes iniustas patiēter tolerat: hor tans vniuersos fideles vt in domi no confidant. arguitq̄ errantes ⁊ ꝑsecutores de vanitate ꝙ in cadu ca huius mundi felicitate sperant subiungitq̄ fixā ⁊ imutabilem de punitione malorū et premiatione bonoꝝ sententiaꝫ. ¶ Sentētia in speciali. Transiliens ille vidēs tot impedimenta seculi deo se subdit ⁊ inferioribus se mundis trāsiluis se eū dolentibus ⁊ ruinā ei immi nentibus quasi de alto increpan do rñdet dicens. [Nonne deo] qui ē sup omnia [subiecta erit anima mea?] .i. obediens et mādata eius obseruās: eiq̄ fideliter seruiens et nihil preter eum cupiens. q. d. erit omnino: ⁊ si agitis vt mouear: ⁊ si multa trāsilio: hoc dicit ne trāsiliē do supbiat: non elatus ex his que infra sunt: sed humilis ex deo qui supra est: sciens qm̄ qui se exaltat humiliabit: et iustuꝫ est vt ei subij ciar [ab ipso enī est salutare meū] i. salus et saluatio mea in corpore ⁊ in aīa. Et hoc probat dicens

†etcm 2 † Nā & ipse † deus meus & salutaris meus: susceptor meus nō mo uebor amplius.

¶ [Nā ⁊ ipse] est [deus meus] qui me creauit [⁊ salutaris meus] qui me saluauit [susceptor meus] qui me de morte ad vitam de pena ad gliaꝫ suscepit: ideoq̄ [nō mouebor ampliꝰ] ⁊ de cetero ab ipso contra eius volūtatē faciēdo: licet enī ali qñ motꝰ fuerim nūc susceptꝰ ⁊ sa natꝰ ab auctore et redēptore meo iam vlterius nō mouebor. Et quia tantū habeo saluatorem / et ab eo amplius non mouebor: ergo o stul ti ⁊ miseri peccatores

3 Quousque † irruitis in hominem: † interfi- citis uniuersi uos tan- quàm parieti inclinato & maceriæ † depulsæ.

¶ [Quousq̄ irruitis] .i. ꝙdiu irra tionabiliter īpetū facitis [in ho minem] exteriorem q̄ vsq̄ ad ani mam ptingere nō potestis: sꝫ vos in eo qđ agitis: vestrū cogitare in teritū: q2 ī hoc [interficitis vniuer si vos] ipsos in anima. Quicunq̄ bonos a suo proposito nitimini re mouere siue dissuadēdo siue perse quendo vos ipsos in hoc intus oc ciditis: aīas vr̄as dānatis. Irrui tis inꝙ incumbentes ei [tanꝙ pa rieti inclinato] ad ruinam [et ma cerie] q̄ est ꝯstructio saxorū sine ce mēte ligamine: vt fit circa hortos ⁊ vineas [depulse] .s. a statu suo ⁊ casuꝫ mināti: q2 sic nos putatis fa ciles ad cadendū: ⁊ pronos ad rui nam tanꝙ omni destituamur au xilio sed non est ita. Et quamuis ita admoniti

4 Veruntamen † præ-

cium

cium meum cogitaue-
runt repellere: cucurri
in siti: ore suo benedi-
cebant & corde suo ma
ledicebant.

¶ [Uerũtamen] non ideo cessant mali: sꝫ [cogitauerũt] abscõdentes venenuꝫ in corde: et si non audent proferre [p̄cium meum rẽpellere] a me. i. deum meum et gloriã quam spero futurã meritũq; laboris mihi auferre: iõ [cucurri] in via p̄sentis vite ad p̄ciũ meũ obtinẽdũ nõ vt piger et fastidiosus sꝫ [i siti] sancta hoc est i ardore ꝛ desiderio magno tanq̄ sitiẽs iustitiã ꝛ eorũ salutem: sed ipsi quasi syrene diaboli nitentes cursum meũ impedire [ore suo bñdicebãt] vt adulatiõis me verbis deciperent [ꝛ corde suo maledicebant] iniq̃tatẽ ꝛ mortem machinantes. Iniqui eñi q̃n apte bonos non audent persequi ore loquũtur bonum: sed intus in corde latet venenũ. Ideo animam suam inter tot pericula exhortãs subdit.

5 Veruntamen deo
† subiecta esto anima
mea: quoniam ab ipso
† patientia mea.

†subijcietur. †est

¶ [Uerũtamẽ] q̃cquid illi faciant me impugnando [deo subiecta] et obediens [esto anima mea] sicut cepisti: recognosce te ab eo accepisse bona que habeo: humilia et illi q̄ntum potes: ꝛ merito debes subijci [q̃m] liter tot scandala [ab ipso] est [patientia mea] tãq̄ a cã exẽplar ꝛ ẽt efficiẽte: ip̄e eñi ẽ exẽplar totius patiẽtie: ꝛ ẽt ip̄e patiẽter facit in tribulatiõe. Nemo eñi p̄ se tãta vl' apta bella vel occultas isidias tolerare posset nisi oipotẽs de⁹ vi-

reo patiẽdi tribueret. Ideo etiam aia mea debet esse deo subiecta.

6 † Quia ipse † deus
me⁹ & † saluator meus:
† & adiutor meus non
emigrabo.

†quoniam †est †salutaris. †susceptor.

¶ [Quia ip̄e] est [de⁹ meus qui vocauit me ad fidẽ ꝛ cultũ diuinitatis sue [ꝛ saluator me⁹] q̃ me redemit ꝛ iustificat: ꝛ p̄ viã salutis ducit [adiutor me⁹] ad bñ operandũ: et me per opera meritoria ad patriã perducẽdo ac glorificando: ꝛ iõ [nõ emigrabo] i. nõ recedaꝫ a dei subiectiõe: nec ab eo separabor vita vl' morte. Utile est consiliũ in oi tribulatione deũ nostrũ saluatorẽ atq; adiutorẽ reminisci: quaten⁹ ab eo nullis tẽtationibus valeam ꝯmigrare. Unde adhuc subditur:

Cõsiliũ vtile.

7 In deo salutare meũ
& gloria mea: deus au-
xilij mei & spes mea in
deo † est.

†alia lr̃a nõ hꝫ est.

¶ [In deo] est hic [salutare meũ] i. p̄ deũ habeo saluationẽ ꝛ saluus ero. i. iust⁹ ex ipso [ꝛ gloria mea] ẽ in deo. i. in nulla re glorior nisi in deo: vt q̃ gloriatᷣ in dño glorietur. Uel [in deo] erit in futuro [salutare meũ] i. sal⁹ ꝛ saluatio: q2 tũc liberabimur ab oi miseria et malo [ꝛ gloria] i. gloriatio [mea] q2 per ip̄m gloria eterne vite tribuitᷣ. q. d. salu⁹ ꝛ gloriosus ero i eo. Interim nũciter tẽtatiões ip̄e est [de⁹ auxilij mei] in certamine. Dat eñi auxiliũ certãtibus: hoc dicit ne q̃d sibi hõ deputet [ꝛ spes mea i deo ẽ] do nec venerit res. Igitᷣ exemplo meo

8 Sperate in eo † omnis
congregatio populi: ef-

†oĩs cõsilium plebis

fundite coram illo cor-
da uestra: deus adiutor
noster † in æternum.

†nō h̄z. ℭ [Sperate in eo] transilientes eos qui i vanitate sperant [omnis congregatio populi] .s. fidelis .i. omnes q̄ cōgregati estis in vnitate fidei: et vt digne in illo positis sperare [effundite coram illo corda vestra] .i. occulta cordium ei reserate: et corda ab omni sorde vitioꝝ euacuate plangendo/ confitendo: deprecando: nam q̄ nō h̄z cor vacuū a malo si sperat non est spes s̄z p̄sumptio. q: [deus] est [adiutor noster in eternū] nō solū tēporaliter sicut homines adiuuāt: sed etiam ad eternitatē p̄merendā et p̄stādā: et q̄uis deus debeat esse spes nostra et sic operetur nobis.

y Veruntamen uani fi-
lij hominum : menda-
ces filij hominum in sta
teris ut decipiāt ipsi de
uanitate in † idipsum.

†vnū. ℭ [Verūtn̄ filij hoīz] .i. imitatores carnalr̄ viuētiū q̄ nō attēdunt sed sunt [vani] .i. dediti vanitatibus sperādo i reb⁹ trāsitorijs et caducis sunt ēt [mēdaces filij hoīm i statēris] .i. i libra iustitie: i boni maliq̄ꝫ deliberatiōe malū bono p̄pōderā tes vl' iusti videri volentes cū sint fallaces: vl' ad literā iniq̄s pōderibus vtētes [vt decipiāt ipsi de vanitate] .i. de reb⁹ vanis [i idip̄z] .i. iter se seu inuicē .s. vnusq̄sq̄ꝫ aliuꝫ. Vl' [vt decipiāt] alios [ipi] existentes et p̄uenientes [i idip̄m] .i. i vnū [de vanitate] q: et si varij et diuersi i studijs p̄uersi sunt i malitia: tn̄ et vanitate i vnū sunt et conueniunt. Sciens ergo cōuertit se ad eos .d.

Nolite sperare † in
iniquitate : & rapinas
nolite concupiscere: di-
uitię si aff.uāt nolite cor
apponere.

†supe iiq̄tatē et rapinas ne cōcupiscatis diuitie si fluāt ne apponatis cor.

ℭ [Nolite sperare i iiq̄tate] decep̄tiōis s̄z i deo mecū sperate [et rapinas nolite p̄cupiscere] auferēdo p̄ violētiā aliena. q. d. nec speretis nec cupiatis q̄ rapiāt alijs: ēt si nō habet̄ et q̄si ex necessitate rapturi sitis: et [diuitie si affluāt] aliūde q̄ p̄ fraudē et rapinas .i. si abundēt et exundēt tāq̄ de fōte currāt [nolite cor apponere] ardēter eas amādo et tenaciter custodiēdo i eis p̄fidendo et sperādo idē p̄sumēdo et superbiēdo. Nō dānat diuitias: s̄z cor vetat apponi et i eis figi. Et vt mag̃ eos auāritate dissuadeat p̄pōit duo q̄ꝝ alterū d̄terret: alteꝝ d̄mlcet. d.

u Semel locut⁹ est deus
duo hęc audiui: † quia
potestas dei est & tibi
domine mi̇a, quia tu red
dis unicuique † iuxta
opera sua.

†tm̄ †tm̄.

ℭ [Semel] .i. firmit̄ et imutabilr̄ [locut⁹ ē de⁹] q̄si vnica locutiōe et retractiōe nō idigeat: q: qd̄ loq̄t̄ de⁹: ē vnū et iuariabile. ℭ tn̄ li. semel nō ad nūerū referēdū ē: s̄z ad sūie firmitatē [duo h̄ ivalde necessaria q̄ vob̄ dicetur⁹ sū ibi [audiui] auditu iteriori i alto q̄ trāsiliui .i. spū ispirāte et reuelāte itellexi nō ex me loq̄. Audiuit forte alia mlta: s̄z nō ē op⁹ dici nob̄. Illa duo sunt ptās et mia d̄ q̄b⁹ sūt oēs scripture: q: docēt q̄ potēs ē vt penā ifligat et misericors vt rēuneret. Vn̄ seq̄t̄ [q: ptās] iudicādi et p̄amēdi [dei ē] ois ei pōt: et ois ptās a deo ē: et mutāo p̄sonā adiūgit aliud .d. [et tibi dn̄e] ē [mia] remunerādi: ptās ḡ timeat̄

mia amef: nec pro mia ptās cōtē-
pat̄: nec pro potestate de mia de-
spest. q: tu reddis vnicuiq; iuxta
opera sua. bonis quidem et mia
premium: malis vero ex iusta po-
testate supplicium. Oratio.

Ubde tibi domine aias no
stras qm̄ tu es patiētia no
stra: vt renuētes incerta di
uitiarum delectamenta te solum
contempta omni mundi vanita-
te sequi mereamur. Per dominū.

Psalmus de diuina consolatiōe ecclesiæ in ariditate huius seculi: uelut in deserto uel ueri anachoritę in loco solitario. Psalmus. LXII.

1 DEus deus me
us: ad te de lu
ce uigilo.

¶ Auctor psi pphe-
ta dauid. ¶ Titul⁹ talis est. psal
mus iste conuenit et attribuitur
dauid. i. eccl'ie que hic loquit̄ habi
tus de his que sustinuit ipsa eccle
sia cū esset in deserto idumee. i. in
ariditate hui⁹ scl'i ⁊ vite vbi sitit:
⁊ miam expetit donec eterna ca-
piat. Ecclesia em̄ fidelium de q̄ su
pra d̄r instruit nos hic suo exēplo
in erūnis ⁊ tētatiōib⁹ hui⁹ seculi
q̄ro supne patrie desiderio debea
mus estuare/ et ad deū festinare:
q̄taq; vigilātiā in eius volūtate
adimplēda hr̄e vt i futuro dei lau
dē mereamur acqrere. ¶ Mate-
ria: diuina cōsolatio ecclesie in ari
ditate huius scl'i velut in deserto
sitiētis ⁊ miam a deo expectātis.
¶ Intētio monere fideles vt solū
deū sibi eligāt: ⁊ ad eū oī d̄siderio
festinēt: ac recte ⁊ bn̄ cōuersari in
medio hui⁹ pverse ⁊ praue natio-
nis studeāt. ¶ Snia in gnali: pro
pheta in isto psalmo loqtur in pso
na eccl'ie quō in deserto huius se-
culi ⁊ vite se habeat: q: deū vide-
re desiderat quē ⁊ laudat: ⁊ in am
plius agere optat: vl' etiā mea est
diuina consolatio veri anachorite
in loco solitario. ¶ Intētio: mone
re fideles fugere mūdū prauum ⁊
peruersum/ ⁊ propter ɔsolatiōes
diuinas petere desertum. ¶ Snia
in gnali. pphta loquit̄ in psona
cuiuslibet veri anachorite. q. s. mū
dum fugiēs petit deserta vt diui-
na pcipiat bn̄ficia ⁊ hostium eua-
dat machīamēta. ¶ Snia i spāli.
Eccl'ia ergo necessitatib⁹ hui⁹ vi-
te estuans clamat. O [Deus] com
muniter oim per potētiā et creatio
nem qui es [deus meus] specialis-
ter per redēptionē ⁊ vocationem
et signanter per cultum ⁊ singula
rē dilectionē [ad te de luce vigilo]
ad literā i. summo mane ad tuas
laudes cōsurgo sez diluculo ⁊ ma-
tutinali hora quādo xp̄s surrexit/
et nos ad surgēdū et laudandum
exemplo sue resurrectiōis anima-
uit: vnde institute sunt laudes no Laudes no
cturne vt semp sint⁹ patri memo- cturne
res iudicij sm̄ quosdam hora qua quare
christus resurrexit affuturi pro q̄ sunt in
resurrectione laudes decātantur stitute
matutine. Uel moraliter [vigilo]
i. diligēter studeo ⁊ curiosus sum
vt bene operari icipiā [ad te] pro-
merendum/ ⁊ ad tuas volūtates
exequēdas/ ⁊ hoc [de luce] gratie
i. ex quo suborta est mihi lux gra-
tie que nos excitat et ad deum vi
gilare facit. Uel [de luce] i. p puri
tatem bone cōscientie. De qua vi-
gilatiōe dictum est in euangelio. Mat-
Beatus ille seruus quem cum ve thei. xx
nerit dominus inuenerit vigilan iiij.
tem: huius autem vigilie causam
ostendit cum subiungit.

2 Sitiuit † in te anima
ſitibi, mea: quàm multiplici-
ſtet ter tibi † caro mea.

¶ [Sitiuit in te aīa mea] .i. in te ſolū cōſolari & ad te venire tibiq; inherere beatifice ardēter deſiderat: deſideriū enim ſitis anime ē. Aīa quidem deſiderat deū multis de cauſis: ſed ad deſiderati finem puenitur laborib⁹ carnis q̄ deum deſiderat cauſis pluribus. Unde ſubditur [q̄ multipliciter] .i. multo amplioib⁹ cauſis q̄ aīa: ſubijciam enim amplioribus miſerijs [tibi caro mea]. Sitiuit vt videlicet in ea reſurrectiōe atq; īmortalitate quā pmiſiſti tibi appareat: q2 & ei pmittitur reſurrectio quomodo & aīe btitudo: caro itaq; multiplices defect⁹ patiť/ & q̄ multipliciter fatigať tam multipliciter ſit ita deo infatigabilem incorruptionē: & ideo multis modis deo deſeruit vt ad deſideratū finem et ipſa et anima peruenire poſſit. Deinde ſubdit vbi ſitiat.

Aīa deſiderat deum multis de cauſis.

3 In terra deſerta &
† inuia & inaquoſa ſic
ſ ſine in ſancto apparui tibi:
via & ſine aq. ut uiderem † uirtutem
ſpotentiam. tuam & gloriam tuam.

¶ [In terra deſerta & inuia & inaquoſa] ex ſe .i. in hoc pſenti ſeculo qđ eſt terra deſerta quātū in ſe eſt ab omni bono & [inuia] .i. ſine via nō habēs viā veritatis [& inaquoſa] id eſt ſine aqua nō habēs refrigeriū vere ſalutis [ſic in ſancto] ſcz deſiderio vt habitum eſt .i. per ſanctū deſideriū [apparui tibi] .i. vidiſti me [vt] et ego [viderē virtutē tuā et gloriā tuā] .i. te: nemo eīi videt deū niſi prius deo appareat .i. a deo videať. Ergo i ſancto deſiderio appareamus deo vt et ipſe appareat in nobis. Ad hoc etiam anachorite loca deſerta et inuia querūt vt deo perfecti⁹ inhereant/ & cōſolationes diuinas meli⁹ pcipiant. Jđ hec oia ſic ago:

4 Quoniam melior eſt
miſericordia tua ſuper
uitas: labia mea lauda-
bunt te.

¶ [Qm̄ melior eſt mīa tua] diuina [ſup vitas] humanas. Multe ſunt ſanctorum vite in hoc ſeculo. ali⁹ deo ſeruit in cōiugio, ali⁹ per cōtinētiam: ali⁹ per cōem vitam; alius per ſolitariā: ali⁹ p actiuā: ali⁹ p cōtēplatiuā. diuerſi diuerſo modo ſcđm menſuram gratie que vnicuiq; data eſt a deo. Quātūcū q; q̄ſq; perfecte viuat: q̄ ſancte & pure deo deſeruiat: tamen ad celeſte regnū non pducitur/ niſi diuina miſericordia cū bonis operib⁹ adiungatur: ideo [labia mea laudabūt te] id eſt laudabilē te alijs pdicabo. De tanta enim pij domini miſericordia: ne ingrati ſimus laudes & grās q̄s poſſum⁹ referre debem⁹. Et ſicut labijs laudo:

Sanctorum vite multe.

Sic benedicam te in
5 uita mea: & in nomine
tuo leuabo man⁹ meas.

¶ [Sic] etiā [benedicā te in vita mea] .ſ. tota .i. bene viuendo. Sic enim digne quiſq; laudat qū cum labijs vita concordat [et in noīe tuo] id eſt ad honorem & gloriam nominis tui [leuabo man⁹ meas] ad te in pcib⁹ & orationib⁹ Ad literā. Uel [man⁹ meas] .i. opera bona [leuabo] ab appetitu fauoris reſpectu ſuperne patrie bona opera exercēdo et non meam ſed dei gloriam in eis querēdo. Et vt lo-

bijs digne laudare et recte viuen do ac bene operando deum benedicere valeat ipinguari dono sue gratie postulat cum subiungit. Et vt hoc possim optinam.

6 † Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea: & † labijs exultatiõis † laudabit os meum.

†sanctꝯ †labia †laudabũt nomẽ tuum.

℃ [Sicut adipe ꝛ pinguedine repleatur] et reficiatur [aia mea] tua grã hic vbi ĩtus est. Adeps proprie vocatur pinguedo illa que est circa vitalia et intestina: sꝫ pinguedo dicitur q̃ est in carne ꝛ mẽbris exterioribꝰ. Sicut adipe ergo ꝛ pinguedine aia repletur qñ ꝛ charitas est in mente ꝛ foris alacritas spiritalis apparet in actione: hilarem enĩ datorẽ diligit deus. Unde et subdit [ꝛ labia exultationis laudabit os meũ] .s. te et nomen sanctum tuum: qꝛ in dño seruitute ꝛ ipsius laude non tristitia: sed gaudium haberi debet: nec solum laus dei dꝫ eẽ in ore: sꝫ etiã in meditatione ꝛ opere. Unde ꝛ subdit:

ij. Cori. ix. b.

7 Si † memor fui tui super stratũ meum: in † matutinis † meditabor in te: quia † fuisti adiutor meus.

†memoratꝰ sũz. †diluculo. †meditabar. †factꝰ es.

℃ [Si] .i. qꝛ [memor fui tui super stratum meũ] .i. in qete ne ipã dissolueret et faceret obliuisci deum [meditabor] etiã [in te in matutinis] .i. in opibꝰ lucis ꝛ actibꝰ bonis. Digna enim ꝛ bona debemꝰ opari tãq̃ in luce: ꝛ filij lucis sepe qñ quieti sunt hoies p qetem dissoluũtur ꝛ obliuiscunt deũ: hec sancta aĩa in qete sua deũ remiuit scit. vñ ↄstat: qꝛ ꝛ in actiõibꝰ suis in deo meditabit [qꝛ fuisti adiutor meꝰ] nisi eĩ adiuuet hic deus bõa iplere non possumꝰ. Uel per stratũ in q̃ qescimꝰ accipe ↄspera in qbꝰ ille ẽ memor dei qd vix hõ facit ꝛ per matutinos noctem et aduersa.

8 Et in uelamẽto † alarum tuarum exultabo † adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.

†pennarũ. †agglutinata est.

℃ [Et] si qd occurrit [i velamento alarũ tuarũ] .i. in protectiõe potẽtie ac viscerose charitatis ꝛ clemẽtie tue [exultabo] .i. hilaresco i bonis opibꝰ nihil timẽdo: nec solum exultabo sed iã feruẽti desiderio ꝛ charitate [adhesit aia mea post te] vt sit post te .i. vt te sequatur q̃tidie ꝛ obediat tibi: ꝛ qꝛ sic adhesit [me suscepit] alias ↄregẽdum a prauis et ad regẽdũ [dextera tua] .i. ↄpiciatio tua diuia vl [me suscepit dextera tua] .i. virtꝰ ꝛ grã tua in magnã dignitatẽ a dilectiõe i q̃ ↄpter peccatum eraꝫ me sustulit.

9 Ipsi uerò in uanum quæsierũt animã meã: introibunt in inferiora terræ: tradentur in manus gladij: partes uulpium erunt.

℃ [Ipsi vero] .s. persecutores ꝛ inimici [in vanũ] et frustra [q̃sierũt animam] ꝛ vitã [meã] pdere qꝛ ardẽter tibi adherẽdo euasi ꝛ non potuerũt iplere qd voluerũt: nec intentũ habuerunt. iõ [introibũt in inferiora terre] .i. in infernum vbi dãnabunt [tradẽtur in manꝰ gla

dis]. i. in ptātē ⁊ ppetuitatē tor-mentorū qb⁹ sunt detrūcati[par tes vulpiū]. i. dolosorū[erunt hoc est pticipes erūt pene dolosorum in inferno sepultorū: q: mō se dolosis prava volūtate cōiungūt. Uel [ptes vulpiū]. i. dmonū[erūt sortē eorū suscepturi: quia sicut boni annumeranť iuxta merita diversis ordinib⁹ angelorū: ita mali ordinib⁹ dmonū trāsformati i illos.

10 Rex vero letabitur in deo: † laudabuntur omnes qui iurāt in eo: † quia obstructum est os loquentium iniqua.

[Marginal notes: †laudabit omnis q iurat in ipo. †quia oppilatum ē.]

¶ [Rex xp̄o]. s. q̄libet iust⁹ ⁊ bon⁹ ē. hīn regēs ac sue regnū: mot⁹ carnales terrenos: et qcqd vitiosum est reprimēdo[letabiť in deo] ma-lis (vt dictū est) sepultis in inferno: ⁊ [laudabunť] i. in fine laudabiles apparebūt[oēs qui iurāt in eo]. i. q fidē dei pmittūt ⁊ seruant q sacramēta ei⁹ inuiolabiliter custodiūt: q aias suas ⁊ bonā vitā illi vouēt/⁊ reddūt: ⁊ vere laudabūtur q mō ab iniquis vituperanť[q: obstructū ē]. i. obstruet in iudicio vbi ois iniqtas victa obmutescet [os loquentiū iniq]. i. contra bonos: q2 iā qd dicere valeat nō habebit. Uñ nullo omnino cōtradicēte boni laudabuntur. Oratio.

Ad te de luce vigilantib⁹ lumē largire ppetuū auctor lucis eterne de⁹: vt te laudēt labia nr̄a: vita bñdicat te: meditatio nostra in matutino glorificet. Per dominum.

Psalmus de oratione Christi in sua passiōe ne cedat inimicis: & ut cōstātiā habeat liberetur-que finaliter ab eis.

Psalmus L X I I I.

1 Exaudi deus orationē meā cum † deprecor: à timore inimici † eripe animam meam.

[Marginal notes: †tribulor. †erue.]

¶ Auctor psalmi pp̄heta dauid. ¶ Titul⁹ hic ē. In finē ps dauid: hoc est ps ille cōuenit xp̄o dauid. i. xp̄o q hic loquiť adiūcta sibi vocē corpis dirigēs nos in finē. i. in sui cōformitatē. Docet ei nos suo exēplo q̄liter in deserto hui⁹ sc̄li (de q supra dcm̄ est). ter plecutores nos debeam⁹ hre: ⁊ q̄liter orātes debem⁹ in tribulatiōib⁹ pseuerare: hoc attēdētes: q: quāto fuerit asperior ⁊ iniqor tribulatio nr̄a: tāto in futuro maiorē habebim⁹ pfectū: illi xp̄o maiorē defectū. ¶ Materia: tribulatio a iudeis xp̄o neq̄ter illata: ⁊ ab ipso dulciter tolerata. ¶ Intētio: monere nos ad imitādū xp̄m i pstātia ⁊ tolerātia passionū: ⁊ i passiōib⁹ orādū/⁊ i dn̄o sperādū. ¶ Snia i gn̄ali: pp̄heta in isto ps i psona xp̄i orat ad deū pr̄em petēdo ab aduersarijs liberationē: describēdo eoꝝ malignitatē: ⁊ fruſtratā itētionē ⁊ sequentē ex his fructū ⁊ vtilitatē. Orat aūt i passiōe ad istructionē fideliū vt si ipe q psci⁹ erat futuri orare voluit: multo magis q icerti sunt sedule dent operam orationi ⁊ maxime tribulationi. Sicut enim caput nostrum: sic et nos in tribulatiōibus hic rogamus. ¶ Sententia in speciali. Orat ergo xp̄s in passione dicēs. [Exaudi deus orationem meam cum deprecor] id est corde ⁊ totis viribus precor. Nunc

te pater deprecor: nūc exaudi oratio⸗ nē meam que aūt sit ista oratio declarat cū subdit [a timore inimici].i. inimicorum .s. iudeorū [eripe aīam meā] non quidē vt non moriar: sʒ vt eos non timeam qui tm̄ corpus possunt occidere: sed te qui aiam ꝛ corpus potes perdere. Nō igit orat vt nō occidat/sed vt occidētē nō timeat ne forte timendo succūbat: nec hoc ideo postulat vt timore aliquo frāgi valeat/sed vt exēplo suo infirmantib⁹ mēbris orandi formam atq; in passione ꝛ tribulatione cōstantiam tribuat. Et ꝙ de exauditione securus sit ostendit dicens.

2 Protexisti me à cōuētu malignantium: à multitudine operātium iniquitatem.

¶ [Protexisti me à conuētu malignātiū] volūtate ꝛ ꝯsilio.i.a collectiōe mala ꝫ me cogitātiū ꝛ malū in corde machinātiū: ꝛ non solū a cōuētu malū volētiū: sʒ ēt [a mltitudine opantiū] in actu in me [iniqtatē] illā singlarē.s. crucifixionem. Iniqtas fuit occidere eū q̄ tot bōa eis fecerat: sʒ q̄mō ꝓtect⁹ sit ē ad uertēdū. Ipsi em̄ intēdebāt iferre xp̄o mortē ppetuā: sʒ tertia die resurrexit delere famā sʒ diuulgata fuit: auferre fidem a suis/sed dilatata inualuit. Exaudi inquit ꝛ necesse est vt exaudias.

3 Quia exacuerūt † ut gladium linguas suas intenderunt arcum rem amaram: ut † sagittent in † occultis immaculatum.

†tanꝙ †sagittare. †abscōdito.

¶ [Quia exacuerūt] .i. valde acuerūt [vt gladiū linguas suas] .i. sicut gladius acuitur vt magis incidat ita ipi acutissime excogitabāt q̄d in me pct⁹ dicere potuissent: ꝛ verba acuta apte mortē incl inādo ad me occidēdū ꝓtulerunt: ꝛ ita si nō manib⁹ liguis tm̄ occiderēt [itēderēt arcum] .i. dolos ꝛ occultas isidias pauerāt. Arc⁹ ē occulte: gladi⁹ ap te ferit [rē amarā] sʒ vt discipul⁹ ꝛ cōiuia ꝓditor fieret [vt sagittēt immaculatū] .i. quasi ignorantē occidāt innocentē: ꝛ hec [in occult] .i. latēter xp̄ū ad suā opinionē: Ad hoc quesierunt quomodo a discipulo traderet: a iudice romano dānaretur: ab ipsis romanis crucifigeretur: h̄ fuit acumē lingue: hoc arc⁹ ꝛ hoc sagitte: sic per alios christū sagittauerunt: sic gladio proprie lingue occiderunt. Unde et subditur.

Arcus occulte gladi⁹ aperte ferit.

4 † Subitò sagittabūt eum & non timebunt: † firmauerunt sibi sermonem † nequam.

†repente †obfirmauerunt. †malignum

¶ [Subito] .i. insidiose q̄si inopinate ꝛ improuise [sagittabūt eū] .i. occidēt q̄si nescientem vt eis videt: ꝛ scel⁹ implebūt vel iude [nec timebunt] deū vel iudiciū eius: qz [firmauerunt] obstinatione nō veritate nullo mō volētes obmittere [sibi] .i. ad malū suū dicēdo sanguis ei⁹ sup nos ꝛ sup filios nr̄os nō dn̄o cui nō nocuerūt [smonē nequā] vel malignū .s. q̄ ꝓlocuti sunt vt eū interficerēt: ꝛ postea obstinate mortē eius petierūt dicētes: expedit vt vnus homo moriatur pro populo: ꝛ reus est mortis et crucifige: crucifige ꝛ huiusmodi.

Joha. xviij.

5 Narrauerunt ut abscōderent † laqueos: dixerūt: qs uidebit † eos?

†muscipulas. †eas.

¶ [Narrauerunt] ⁊ apud se dispo-
suerūt [vt abscōderēt laqueos] et
pararent occultas fraudes inter
se tractātes quomodo dolose ⁊ ab
scōse christū caperent ⁊ occiderent
tradendo eū per discipulū: iudican
do per principē romanū: interficiē
do p milites eius. Talis fuit abscō
sio laqueorum de quibus etiā [di-
xerūt qs videbit eos] scʒ laqueos
istos ⁊ fraudes. i. quis poterit per
cipere vł cauere. q. d. nullus. Neqʒ
enim hoc ab aliquo deprehendi
posse putauerunt: nā ita effronite
mortem christi querebāt ac si deus
lateret ⁊ ipse nō videret vt puta-
bant/sed non profuit illis. Nam
sequitur.

6 †Scrutati sunt † ini
quitates: defecerūt scru
tantes † scrutinia.

†perscrutati. †iniquitatem. †scrutationes.

¶ [Scrutati sunt] i. inquesierunt
[iniquitates] scʒ quomodo p fal-
sos testes iniustū accusarent: ⁊ quo-
modo dolose eū pderēt/sed [defe-
cerūt] ab itēto: ipsi [scrutātes scru-
tinia] i. acerba ⁊ acuta cōsilia: hoc
est in ea subtili ⁊ frequēti inquisi-
tiōe nihil potuerūt pficere: quere-
bāt enim extinguere christi nomē
qd magis clarificatū fuit p suam
passionē. Quāto acutius et subti-
lius dolos cogitauerunt tanto pl⁹
⁊ grauius a veritate ⁊ equitate de
fecerant: ⁊ in tenebras mergeban
tur. Qz enim nō videbāt deū pu-
tabant se non videri a deo: scruta-
ti igitur sunt sed frustra. quia

7 Accedet homo ad
cor altum: & exaltabi-
tur deus.

¶ [Accedet] spōte ad passionē [ho
mo] scʒ christ⁹ q nō pateref nisi bo
ēēt [ad cor altum] i. pfūdū ⁊ secre-
tū: in hoc habebit vł ei erat qz hoc
faciebat ẜm altū ⁊ pfūdū dei cōsi
liū. Vel [accedet homo] scʒ xps in
passiōe [ad cor altū] i. pfūdū ⁊ se-
cretū dei cōsiliū: nā voluntarie acce
dens ad passionē perfecit pfundū
secretūqʒ diuinū mysteriū: quo di-
sposuerat de⁹ filiū suū pati p re-
dēptione mundi [⁊ exaltabit de⁹]
in resurrectione. q. d. occiditur vt
homo in passione: ⁊ ipse idem exal
tatur vt deus in resurrectione: et
acquiret nomē qd est super omne
nomen. Audi quomodo exaltatus
sit de⁹: ⁊ hi q psequebanf hūiliati.

8 Sagitte † paruulorū
facte sunt plage eorum:
& infirmate sunt con-
tra eos lingue eorum.

†infantium

¶ [Sagitte] humiles [paruulorū]
⁊ simpliciū scʒ apostolorum [facte
sunt plage eorū] q sagittabāt ⁊ nō
timebāt: qz iam verbis eorum fe-
riunf ⁊ psternūf. Infirma enī mū
di elegit deus vt confundat fortia
[⁊ infirmate sunt lingue eorum] i.
in sermones eorū facti sunt cassi
virtute resurrectōis sue in omni-
bus q contra eum dixerunt: ⁊ hoc
[cōtra eos] i. in malum ⁊ verecun
diā eorum q firmauerunt sibi ser-
monē neqʒ. Cessauerūt enī omne ⁊
blasphemie: cognouerunt sua scru-
tinia nō valere atqʒ a tanto stre-
pitu verborum siluerunt. Talis est
mutatio dextere excelsi: deo igif sic
exaltato: ⁊ visis miraculis.

s. eorū. s. d.

9 Conturbati sunt o-
mnes qui uidebant eos:
& timuit omnis homo.

¶ [Cōturbati sunt] ad penitētiā
⁊ cōpūcti corde [omnes] i. ex oī ge
nere homines [qui videbant] et in
telligebant [eos] scʒ iudeos defecis
se et confusos: et inefficacē eorum

esse fallaciam. O cor durum alij de illis turbantur & tamen ipsi nō penitēt [et timuit omnis hō] ratiōalis deum & sibi iudicium imminere diuinū: id est oīs vtens ratione ad intelligenda que facta erant timori domini se subdidit. Qui ergo non timuit non fuit homo id est vsus ratione. Sed si timet homo deum non eū terret hō quin annūciet sicut apostoli pħibiti pdicare de christo: non ideo destituerunt: & ideo isti sic eruti a timore inimici: sed deū timētes vna cū apostolis

10 † Annunciauerunt
tet opera dei: & facta eius intellexerunt.

[Annunciauerunt] alij s pdicādo [opa dei] scz necessitatē/passionē/resurrectionē/ascēsionē missionē spirit⁹ sancti/hūanitatē & diuinitatē/virtutesqꝫ et miracula [et facta eius] in celis esse diuina non puri hominis: & cur essent facta: qz factam nr̄am esse per deum redēptionem & salutē cognouerūt: qui prius vtilitatē operū eius nō intellexerunt. Intelligam⁹ & nos eū p facta nos redemisse: & studeam⁹ non solū ṽbis/sed etiam operib⁹ ipsum benedicere & laudare. & idē scz pro huiusmodi operib⁹.

11 Letabitur iustus in domino & sperabit in
eum † eo: & laudabuntur
qui omnes † recti † corde.
sunt

[Letabitur iustus] p xp̄m redēptus: & p fidem operum domini iustificatus [in domino] non in se ipso/non in mundo [& sperabit in eo] vitam eternam in futuro: & tūc qn̄ damnabuntur peruersi [laudabuntur] .i. laudabiles apparebunt adepta gloria [omnes] et quicūqꝫ sine psonarū acceptiōe [recti corde] q recte credūt & bn̄ viuūt: Illi sūt recti corde q ppria volūtate relicta: voluntati penitus se subijciunt diuine: qui rectam et iustam intentionem habentes per amorē recte tendunt in deū et quib⁹ per omnia placet deus. Sed curui corde sunt quibus nō placet qcquid deo placet.

Recti corde q sunt.

Corde curui q dicunt.

Oratio.

Tutela oīm credentiū deus custodi ecclesiam tuā a cōuētu malignātium: q eas occultis iaculis ipugnare nitūtur: vt te salubri rectoqꝫ retinēs intellectu iustorum meritis perpetuo lętetur. Per dominum.

Psalmus de laude dei ac potētia eius & uirtutibus: nec non de multiplicibus dei beneficijs in pręsenti collatis: & in futuro conferendis.

Psalmus.LXIIII.

1 TE decet hymnus deus in syō: & tibi reddetur uotum in Hierusalem.

Auctor psalmi ppheta dauid. Titulus talis est. In finē psalmus dauid &c. Hoc est psalm⁹ ille dirigēs nōs in finē .i. in christū et cōsummationē est dauid: & est cāticū .i. exultatio hieremie & aggei: q exponit nobis illud vn̄ exultauerūt illi reditū populi israel ne babylonia in hierusalem pphetantes cāticū inquā habitū de ṽbo pegrinatiōis .i. de reuelatiōe q facta est eis a deo p captiuorū pegrinatione cum incipereut proficisci .i.

reuerti de babylonia i hierlm. Uo rū eni exultatio prefigurauit nostrā peregrinationē quā habem⁹ cū spūaliter pficisci t e hac pegrinatiōe incipim⁹: t huic babylonie nō intēdētes deū amare intendimus. Est eni conceptio amoris initiū proficiscēdi: t incipit exire qui incipit amare. Exeuntium pedes sunt cordis affectus: charitas facit ciues hierusalem cupiditas babylonis / t si corpore adhuc sunt pmixti: desiderio tñ sunt separati. ¶ Materia: laus dei / multiplexq; eius bñficium t acceptum t accipiendum. ¶ Intentio: excitare ad dei laudē p multimodis beneficijs sue bonitatis nobis i redeūdo ad celestē patriā collatis et in peruētione pmissis. Quia eni (vt supra dictum est) letaf nunc iust⁹ in dño: t deinde laudabilis cōparebit in futuro. Intēdit hic pphēta cunctos in ecclia futuros admonere. vt attendētes qđ eis diuina misericordia in redeūdo ad celestē patriā cōferat: qđ in pueniōe pmittat nō ingrati existant / sz diuinis laudibus t grāz actionib⁹ decenter insistant. ¶ Sententia in generali. propheta in isto psalmo in persona ecclie vl' cuiuslibet fidelis suam orationē exaudiri postulat: potentiā t virtutes ac bona et multiplicia beneficia dei enunciat t cōmendat. ¶ Sententia in speciali: in voce ergo reuertentium propheta letus cantat dicēs. [Et] e[deus] non deos gentium [decet hymnus] .i. laus dei cū cātico quē cantat qui vere deum amat: t hoc [in syon] .i. in ecclesia presenti. naz syon interpretatur speculatio: et in ecclesia gloriam dei a longe speculamur: quasi diceret decet t iustuz est vt ecclesia sancta te laudet propter multa beneficia sibi collata [et tibi] de bonis operibus [reddetur] perfecte [votum] .i. id ē laus pro gratiarum actione [in hierusalem] .i. in visione pacis .s. in patria celesti. Nam hierusalez visio pacis interpretatur que ibi pfecte habebif. hic ergo in presenti vouemus bene operando et cogitando: ibi reddemus pro vtroq; deum laudando. Tunc nostrum desiderium adimplebitur: tunc reddetur et pficietur votum quod hic agere incipimus: sed ex toto adimplere nō possumus. Ad hoc suspirat ecclesia vnde t suppliciter exorat dicēs. Et iam nunc hoc.

Syon speculatio interpretatur.

Hierusalē visio pacis interpretaf.

2 Exaudi orationem meam: ad te omnis caro ueniet.

¶ [Exaudi orationem meam] parcendo mihi de omnibus offensis meis: vt mundus et sine macula securus ad te veniam: et in illa celesti hierusalē votū meū psoluā: q2 [ad te oīs caro] .i. oīs homo bon⁹ t mal⁹. t de oī genere statu t conditione hominū [veniet] in iudicio finali vt referat vnusquisq; quod gessit: q2 non es personarum acceptor. Ubi aperte propheta resurrectionem generalem ānūciat. Et necesse est vel exaudias. Quia

3 † Verba iniquorum preualuerēt super nos: & † impietatibus nostris tu ppiciaberis.

†sermones.

†impietates nr̄as.

¶ [Uerba iniquorum] scilicet diaboli et primorum parentum iniqua suadētium [preualuerunt] vt mare mergens [super nos] id est proiecerunt nos in hoc exilium et in peccatum dimerserunt [et] cum [impietatibus nostris tu propitiaberis] ignoscendo t condonando causas et venias dādo nobis.

Peccatū primū per verbum factū ē. Hieronymus. Primum peccatū per verbum factum est: et per verbum multa mala quotidie fiunt. Cauendū est igitur malū lingue ne loquamur qđ noceat: nec a verbis impiorum deprauemur cuiusliḃ ei fere vitij ministratrix est lingua. Unde Hieronymus Nullum membrum ita ab ineunte etate perhorruit quemodicum membrum est et inquietū. Et

4 Beatus quem elegisti & assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis.

Jo. xv. ¶ [Beatus] est omnio: ille [quem elegisti] id est per gratiam de massa peccatorum segregasti predestinando et ad finem vocando vñ dicit. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos [et assumpsisti] in adoptionē filij et in sortem tuam iustificando [quia inhabitabit] nō amplius mouendus [in atrijs tuis] id est in celesti hierusalem quā dicit atria pp amplitudinē et pluraliter: quia ibi sunt diuerse mansiones: et quilibet mansionem pro suo acceptarus est merito: et tunc ibi

Replebimur in bonis domus tue: sanctum est templum tuum mirabile in † equitate.

†Iusticia

Esaie. lxvi.b. ¶ [Replebimur] vsq; ad summū [in bonis] eternis [domus tue] celestis scʒ hierusalem que sunt mira et ineffabilia: q; nec oculꝰ vidit/ nec auris audiuit nec i cor hois ascēdit. Oportet igit ea nūc esurire et sitire vt tantis postmodum bonis mereamur repleri. Et subiungit que sit hec domus dicens [sanctū est templum tuum] celeste et celestis glorie: q; sanctificatur p deuʒ a quo inhabitatur [mirabile] non in exterioribus vt domus terre q̄ columnis et marmoribus/ac ceteris vanitatibus nitēt: sʒ [in equitate] et iustitia: nam ibi apparent iudicia dei iustissima: q̄ modo videntur distorta: quam iustitiam modo debemus esurire: vt tūc ea satiemur. Sancta electorū ecclesia domus dicitur: q; a deo inhabitatur templum: quia per deum sanctificatur: hoc templum sanctum est in se et mirabile i equitate quo ad alios. Itā est equitas i his duobus pceptis est: qđ tibi nō vis fieri alij ne feceris que vultis ne faciant vobis homines et vos facite illis. Et illis bonis replcamur

Ecclia electorum domꝰ ē.

6 Exaudi nos deꝰ † salutaris noster: spes omnium finium terre & in mari longè.

†saluator.

¶ [Exaudi nos] o [deus] qui es [salutaris noster] scʒ Iesus christꝰ per cuius incarnationē saluati sumus: et sine cuius auxilio nihil boni possumꝰ: vt ab ista terrena domo ad illā celestē transeamꝰ tu q̄ es [spes] nō tamen iudeorum sed [omnium finium terre] et etiā eorum qui sunt [in mari longe] .i. omniū fidelium qui vbiq; habitāt in terra et in mari. In illo enim sperāt et illi qui i vltimis terre partibꝰ habitant: et illi qui longe in remotissimis insulis maris consistunt. Quomodo autem eaʒ longe fit factus: spes ostenditur cū subiūgit.

7 Preparans montes in † uirtute tua † accinctus potentia: qui conturbas † profundū maris sonū fluctuū eius †.

†fortitudie sua. †circūcinctꝰ i potētia tu. †fūdū. †quis sufferet.

¶ [Preparās] id est disponēs ad agendū et ad vsus cōpetētes [mōtes] id est apostolos et predicatores altitudine vite terrena oia

trāſcendentes] in virtute tua] nō ipſoꝝ ſcʒ vocādo iuſtificādo grā/ doctrina/ ⁊ moribus informando ⁊ per eos miracula faciēdo: ⁊ hū potes eos pparare: q2 tu es [accinctus] ⁊ munitus [potētia] magna ſcʒ deitatis vt qd hō ex ſe nō habuit deitas daret [qui] ſic accin/ctus [cōturbas] ad pniam p illos mōtes [pfundū maris] i. corda impioꝝ pfundius merſa in peccatis: ⁊ tunc ex conturbatione quod in imo eſt ad ſūmū reducitur: qñ malum qd in corde iacebat: oris confeſſionē aperit: ⁊ [ſonū fluctuū eius] i. ſonantes contradictiōe ⁊ fluctuantes perſecutione: quia

8 Turbabuntur gentes & timebunt † qui † habitant terminos à ſignis tuis: † exitus † matutini & ueſperę delectabis.

†oēs †habitāt fineſterre. †māe.

℄ [Turbabuntur] primo [gētes] xpe exiſtentes ad penitentiā ⁊ p peccatis voce apoſtolica ⁊ pdicatorū audita: ac viſis miraculis [⁊] deinde [timebūt] deū: vt credētes ſalui fiant etiā [qui habitant terminos] ⁊ i extremis terre ſcilicet lōge poſiti [a ſignis tuis] i. a miraculis que facta audiēt. ⁊ ſic nō videāt ⁊ poſtea [exitus matutini ⁊ veſpere] id eſt illi⁹ qui tpe iuuētutis ⁊ tpe ſenectut[is] exit p pniam a peccatis [delectabis] i. delectabiles facies tibi ⁊ angelis: vel ēt ipſi qui exit a peccatis. Uel [exit⁹ matutini ⁊ veſpere] i. pſperitatis ⁊ aduerſitat[is] hui⁹ ſecli [delectabis] i. delectabiles facies [ſ]. dī: dās ei exire ide ne capiat ⁊ extollat pſperis cui diuitie ſunt de⁹: ne etiā terreatur ⁊ frangatur aduerſis pro quo paſſus eſt chriſtus: ſed cūcta forti mente pertranſeat ac letus ac alacer ad finem tendat: delectare in domino ⁊ erit tibi mundus fa ſtidio. Qualiter autem hoc ſit factum ſubdit: quia

9 Viſitaſti terram & inebriaſti eā: multiplicaſti † locupletare eā. †ditare.

℄ [Uiſitaſti terrā] i. hominē peccatores et terrenū cum per tuam gratiā aſpirādo ⁊ a peccatis reuocādo [⁊ inebriaſti eā] gratiā infundēdo: ⁊ tāto amore tui replēdo: vt vita ⁊ morib⁹ ad melioꝛa immutetur: ſolet enim p ebrietatem bibentiū ſenſus mutari. Quedā eñ quaſi ebrietas videt contemptis diuitijs paupertatē amare: ſeipſ contemptui habere: tribulationibus gaudere/ mortē magis q̄ vitam diligere: ad ea que nō appa/rēt totis deſiderijs anhelare: hoc modo inebriata terra nō pōt eſſe ſterilis. Unde ſequitur [multiplicaſti locupletare] ⁊ ditare [eam] i. multiplicit er ⁊ multimodis donis ⁊ bonis ſpūalib⁹ ditaſti ⁊ honoraſti: hec autē vnde factum ſit declarat cum ſubiungit.

10 † Flumen dei repletum eſt aquis: paraſti cibum illorum: † quoniam ita eſt pręparatio † eius.

†fluuius dei replet⁹ ē iaq̄ †quia †tua

℄ [Flumē dei] i. popul⁹ dei prior ſ[c]ʒ fideles primitiue eccleſie pfundi ad recipiendum egredientes a xpo tanq̄ flumen a fonte [repletū eſt aquis] i. ſpūs ſancti donis ⁊ gratijs: vnde alij potētur ⁊ irrigētur. Deinde poſt potum ſubdit de cibo dicens: tu [paraſti cibum illoꝛū] ſcʒ fideliū in cōmunione

corporis et sanguinis tui[quem ita] id est p te[Est pparatio eius]cibi: et sicut a re disponitur sine quo ni-hil fit. Est etiam scriptura sacra ci-bus noster ac panis vite et intelle-ctus: quo quotidie reficimur ne de-ficiamus in huius peregrinatiõis deserto. Unde scriptum est. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Sz qz hec fragilis homo suscipere non valet nec meretur: nisi deus per mi-sericordiam det: ideo exorat.

Sacra scriptura est cibus nr̄.

Matth. iiij. Luc. iiij.

† Riuos eius inebria: multiplica † genimina eius: in stillicidijs † eius letabitur † germinans.

†flu- minis eos †genera- tiones †suis †cum ex- orietur

¶ [Riuos eius] fluminis scilicet doctores qui de eius plenitudine biberunt et per quos spiritus san-ctus ad audientiũ corda decurrit [inebrians] donis spiritus scilicet sapientie et gratie: vt sibi et alijs sufficiat. Sz vnde predicatores de9 inebriat: inde fideles multiplicat vnde sequitur[multiplica genimi-na eius].i. successionem inde pullu-lantem. s. filios ad fidem conuersos id est da imitatores prouectos ex riuis in fide generatos: vt ex credẽ-tibus alij credãt/ et per successio-nes predicatio nõ deficiat et [in stil-licidijs eius] fluminis.i. in guttis doctrine parue et tenuis. s. in ver-bis interpolate et modeste cadenti-bus a maioribus illius fluminis [letabitur] spiritualiter quia inde proficit [germinans]. s. incipiens et rudis in fide nouiter exortus qui magna adhuc capere non potest: sed minora que audit libenter susci-pit: atqz eos quos preualet fruct9 bonorum operum et virtutum pro-ferre studet.

12 Benedices † corone anni benignitatis tue: & campi tui replebuntur ubertate. †coro- nam.

¶ [Benedices] gratiam infunden-do [corone ãni benignitatis tue] id est collectioni et multitudini fide-lium de mũdi circulo acquisite spe gratie in quo benignus mũdo ap-paruisti. et dicitur corona: quia glo-ria victorie est vincenti diabolum. et dicitur benignitatis dei: ne quis glorietur de meritis suis. Deinde hanc benedictionem corone exequi-tur per partes dicens [et campi tui] id est homines equitate et iu-sticia plani: scilicet iusti [repleburit vbertate] bonorũ operũ vel imitatorũ.

13 Pinguescent † specio-sa deserti: & exultatione colles accingentur. †fines.

¶ [Pinguescent] etiam dulcedine gratie [speciosa deserti] id est pecca-tores et gratia deserti et steriles: vt vbi abundauit peccatum super-abundet gratia: qui a sordibus ex-eunt vitiorum ac speciosi fiunt fide morum honestate et decore virtu-tum [et colles] a terra se eleuantes vel quos deus erigit propter hu-militatem [accingentur] id est pre-parabuntur ad spirituale prelium vel confortabuntur ad predicandũ alijs: et hoc in [exultatione] quia ve-niunt ad regnum.

14 Induti sunt arietes ouium: & † ualles abun-dabunt frumento: cla-mabunt etenim hymnũ dicent. †cõual- les.

¶ [Induti sunt] etiam exultatio-ne gaudentes de fructibus suis. Uel [induti sunt] veste nuptiali.i.

charitate erga deum et subditos [arietes ouium].s.duces gregũ et prelati aliorũ[et valles].i.humiles populi doctrina de montibus fluẽte irrigati[abundabunt frumẽto] id est cibo spirituali a fruge boni operis ꝑpter ista beneficia eis collata[clamabũt]pre deuotione deũ laudantes[etenim hymnũ dicent]in gratiarum actione:dei beneficijs nõ ingrati:Uel accipiendo de futuro[Benedices corone anni benignitatis tue].i.sanctos tuos remunerabis ꝗ vt corona palme et victorie circa te stabunt et victorie signũ erunt et exequitur ꝑ partes dicẽs [et campi tui] i.ecclesie iudeorum quos spiritualiter extollebas sicut campos[replebuntur vbertate].i. eterna refectione [Pinguescẽt] interna satietate[speciosa deserti].i. ecclie gentiũ:q2 oia perfecte habebũt:et[colles].i.martyres:qui campis.i.iustis virtute preminent passionis[exultatione accingent].i.ex omni parte tam in anima ꝗ̃ in corpore ea circũdabunt[Induti sunt] i.inducũtur stola iocũditatis et exultatione[arietes ouiũ].i.duces animarũ:quia simul cũ grege suo gaudebunt in eterna pace[et valles habundabunt frumento] quia obedientes et humiles aie celesti reficientur alimento. Ipse dñs erit frumẽtũ eorũ:ipse est eñ vere cib9 animarum. Et ibi omnes non tam voce et verborũ strepitu ꝗ̃ mente et cordis affectu in leticia ineffabili [clamabũt]et eorum clamor nõ nisi laus dei erit:ideo subdit[etenim hymnũ dicent].i.laudes ꝑpetuas pro diuersorum munerum donis. Unde alibi dicitur. Beati qui habitant in domo tua domine:in seculum seculi laudabunt te. Ergo incipiam9 hic hymnũ dicere deo nostro quatenus perfecte illum laudare mereamur in futuro. Quicunq modo non incipit nec postmodum laudabit. Oratio.

Tribue rex celestis vt nos erepti ab ariditate peccati flumine misericordie tue copiosi9 irrigati pinguescere mereamur vel hymnũ cum sanctis tuis decantare possimus. Per dominũ.

Psalmus de laude & gratiarum actione propter opera dei mirabilia, ac pro gloriosa martyrum & tribulatorum victoria ac consolatione diuina.

Psalmus. LXV.

1 Iubilate deo omnis terra: † psalmum dicite † nomini eius: date gloriam laudi eius. †psallite. †laudes

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titul9 hic ẽ. In finẽ cãticũ psalmi resurrectionis. Cãticũ:q2 ẽ exultatio de resurrectiõe capitis ꝗ ꝑcessit:et corporis ꝗ futura est. Psalm9 q2 ꝑ resurrectiõe monet bñ operari dirigẽs in finem.i.in christũ/vel in ꝯsummationẽ future resurrectiõis seu btitudinis. ¶ Materia laus dei operaꝗ ipsi9 mirabilia ac glosa martyrũ victoria. ¶ Intẽtio:monere fideles ad dei laudẽ et grãrum actionẽ ꝑ supradictis:et vt corde/voce/et ope deũ laudẽt/ꝑdicẽt/et glorificẽt ꝑ suis bñficijs. ¶ Omia i generali:propheta i isto psalmo in persona ecclesie seu cuiuslibet perfecti:inuitat vniuersos fideles ad agendum gratias/et ad laudan-

dum deum ꝓpter opera ipsius mi
rabilia:et pro gloriosa martyrum
victoria. loquitur q̃ de eorũ mune
rum oblatione:ac post martyrij
triumphũ diuina eorum consola-
tione. Igitur sicut supra:ita et hic
monet ad insistendum diuinis lau
dibus et gratiarum actionibus:
alijs et alijs tamen rationibus. p
ponẽs seipsum in exemplũ et pdi-
cans que bona sibi fecit dñs. et q:
ad illũ ore et corde sine iniquitate
clamauit propterea de9 exaudiuit.
In quo nos hortatur vt similiter
faciamus:quaten9 ab ipso exaudi
ri atq; eius misericordiam confe-
qui mereamur. ¶ Sũia in specia-
li. Eccl'ia ergo spe resurrectionis le-
ta vniuersos ad cãticũ et psalmum
inuitans ait [Jubilate deo] ineffa
bili affectu et mentis exultatione
[ois terra] .i. nõ solũ iudea:sed de
omni terra populi ad deũ cõuersi.
q.d. in vocẽ erũpite gaudiorũ si nõ
poteritis verborũ. nõ enim verbis iu
bilat sed solus gaudentium soni-
tus redditur quasi parturientis et
Jubil9 qd est. parientis cordis. Est enim iubilus
gaudium ineffabile:qđ nec taceri
nec exprimi põt. Et si iubilatis q
de9 audiat [psalmũ dicite] .i. psal-
lite et operamini q hoies opa ve-
stra bona percipiãt:et hoc [noi ei9]
vt in bono opere laudẽ dñi nõ ve-
strã requiratis [date gloriã laudi
eius] nõ industrie vestre:vt sicut ei
iubilatis et operamini:ita pro his
in eo non in vobis gloriamini. Et

12 Dicite deo quàm
†timẽda. † terribilia sunt opera
†nõ by †potẽtie. tua † domine:in multi-
tudine † uirtutis tuę mẽ
tientur tibi inimici tui.

¶ [Dicite deo] laudãdo eum [q̃ ter
ribilia sunt opera tua dñe] de9 scz

mysteria incarnatiõis .i. q deus est
homo factus:q passus:q mortu9
et hmõi que fecisti:et alia q̃ adhuc
facere non cessas que possunt dici
amabilia. sed terribilia dicit vt nõ
superbiant hoies:sed terreantur et
timeant:seq; in vita emẽdent. Unñ
secundum cõsiliũ Hieronymi:qui
libet colligat sibi in fasciculũ a pri-
Hieronymi cõsiliũ. cipio mũdi opa dñi suauia i saluã-
tiõe et retributiõe bonorũ:ac terri-
bilia in punitiõe et dãnatione ma
lorum. Sed licet magnus et terri-
bilis sis [in] tanta tamen [multitu
dine virtutis tue] id est in multis
virtutibus et miraculis tuis [mẽ-
tientur] et mentiri nõ pertimescũt
[tibi inimici tui] qui nec promissa
soluũt:nec mandata seruãt. Illis
ergo relictis

13 Omnis terra adoret
te & psallat tibi: † psal-
mũ dicat nomini tuo †. †psallat. †letitissime.

¶ [Omnis terra] .i. ois gñis ho-
mo habitans in terra [adoret] .i.
adorando fidẽ colat [te] qui verus
es de9. Sz quia fides sine operib9
mortua est:recte subditur [et psal-
lat tibi] .i. bene operet ad honorẽ
tuũ [psalmũ dicat] .i. bonã opera-
tionẽ alijs et ad alior instructionẽ
pdicet:et h' nõ sibi sz [nomini tuo]
hoc est ad laudẽ et gliam nois tui
vt quicq̃d boni fecerit ad hoc refe-
rat. Tũc quippe vtiliter deum ado
ramus qñ culture fidei bonũ op9 i
quo de9 honoret adiungim9:atq;
alios nobiscũ quos possum9 ad ser
uitutẽ dei vbo et exẽplo trahimus.
Qđ vñ hic facere cũ ptin9 adiũgit.

14 Venite & uidete ope
ra † dei:terribilis in cõ- †dñi.
silijs super filios homi-
num.

¶ [Venite] et videte opera dei terribilis in consilijs super filios hominum.

¶ [Venite] vos populi. i. accedite passibus mentis/affectibus amoris [et videte] i. intelligite diligenter considerando [opera dei] que fecit: scilicet opera creationis/recreationis/retributionis/et alia huiusmodi vt habeatis materiam laudis: quia est [terribilis in consilijs] habitis [super filios hominum] vt cum mala bonis et bonis mala concedit/vnum ex pura misericordia saluat: alium ex iustitia dampnat. isti irascitur: illi parcit. vnum per grauissimi martyrij penam: alium magis leuiter ad regnum celorum perducit. vnus ex virtutibus in finem ad vitia tendens ad infernum per elationem corruit: alius ex vitijs in virtutibus finem concludens ad celum per humilitatem leuatur. Sed quid fecit terrore consilij sui declarat specialiter cum subiungit.

5 Qui conuertit mare in aridam: in flumine pertransibunt pede: ibi † laetabimur in ipso.

† iocundabimur. Ps. cxlij.

¶ [Qui conuertit mare] i. mundum amarum [in aridam] vt aquam dulcem fiat qui salsa plenus erat. Unde et dicit alibi anima mea sicut terra sine aqua tibi/et illi ipsi qui in aridam sunt conuersi cum essent antea amari [in flumine] i. in huius seculi fluribilitate vbi alij veniunt alij succedunt [pertransibunt] delectationes et preterfluentiam rerum peritarum [pede] sicco. i. facile et tute christo duce: et cum pertransierimus [ibi] iam flumine transacto finita mortalitate et recepta incorruptione [letabimur] vere et perfecte [in ipso] i. in deo nostro quo duce transiuimus quando videbimus eum sicuti est: et ipse erit omnia in omnibus idest sufficientia omnium.

6 Qui dominatur in uirtute sua in aeternum oculi eius super gentes respiciunt: qui † exaspe rant non exaltentur in semetipsis.

† amaricant.

¶ [Qui dominatur] omnibus et hoc [in virtute sua] i. propria: ita quod nihil potest ei resistere [in eternum] non temporaliter: quia potestas eius est eterna quam non auferetur [oculi eius super gentes] saluandas [respiciunt] misericorditer. i. illuminat gentes: quod enim gentilitas credidit diuine misericordie respectus egit/quam cum eligitur iudea reprobatur. Unde et subditur [qui exasperant] deum vel prouocant in iram. scilicet iudei [non exaltentur] et desinant gloriari [in semetipsis] signe et in carnalibus obseruantijs sed humilientur in se vt exaltentur in christo. Exasperitas iudeorum fuit ipsa infidelitas: fuit superbia et inuidia. fuerunt praui mores et verba aduersus christum et ecclesiam: qui quando in se elati fuerunt non exaltari sed deijci a domino meruerunt. Cognitis istis operibus atque acceptis tantis beneficijs admonet ad deum benedicendum dicens:

7 Benedicite gentes deum nostrum: & † auditam facite uocem laudis eius.

† laudate.

¶ [Benedicite gentes deum nostrum] ipsum laudando et ei gratias rependendo pro multis et magnis suis beneficijs: et non solum apud vosipsos eum laudate: sed et alijs [auditam facite] palam. i. predicando annunciate et facite vt alij audiant [vocem laudis eius] qua. scilicet laudatur a vobis vt et ipsi ad laudem similem inuitentur vt qui diligit deum diligat et primum annunciando ei quod vtile est: pertinent ergo ad religionem nostram et fidei culturam toto corde toto affectu deum nostrum

benedicere

bñdicere:laudare:pdicare.Et enumerat causas quare predicari debeat. Ipse est enim

8 Qui posuit animam meam † ad uitam: & nõ dedit in † commotionẽ pedes meos.

†i vita
†mo:ā

¶ [Qui posuit aiaȝ meã] se petis mortuã [ad vitã] eã sua morte vinificãdo: et per gratiam iustificando ne eam perpetua mors consumeret: ⁊ vt i ipso viuat: et qꝛ opus est pseuerãtia: nõ vt pseuerẽ vsqꝫ i finẽ [nõ dedit] .i. nõ pmittit dari [in cõmotionẽ] vt mouerent̃ i malum [pedes meos] ⁊ affect⁹. Min⁹ dicit non dedit [in cõmotionẽ pedes meos] ⁊ plus significat .i. dedit vt nõ ꝯmoueant̃ pedes mei. Qui posuit aiam meã de vita nature ad vitã grẽ i vitã glie ipe regit pedes meos ne nutẽt: ne a bono cepto boni moueantur affectus. et necesse erat vt pedes nr̃os regeret: multa enim passi sumus.

9 Quoniam probasti nos deus † igne nos examinasti: sicut † examinatur argentum.

†igni sti
†ignit

¶ [Qm̃ pbasti nos de⁹] aduersis .i. nobis ipsis ⁊ alijs pbatos oñdisti non in preceps dedisti [igne] tribulationis [nos examinasti] id est purgasti: et sordes abluisti: [sicut examinat̃ argẽtũ] nõ in cinerẽ vertisti: sicut fenum pbat dñs sctõs suos: ⁊ tribulationũ igne examiat nõ vt cõsumat: sȝ vt sordes purget ⁊ electos ab oi terrena sorde ⁊ carnis delectatiõe mũdet: carnis eñi oblectamina multũ in aduersis deficiunt. Et exponit p partes ipsas examinationes cum subiungit.

10 Induxisti nos in † laqueum: posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra.

†musci pulam

¶ [Induxisti] .i. induci permisisti [nos in laqueũ] nõ q̃ decipit sed q̃ pbat .i. i vincl'a ⁊ carceres siue q̃slibet tẽtatiões [posuisti tribulationes] .i. flagella ⁊ psecutiões tyrãnorum sicut graue põd⁹ [i dorso nr̃o] vt p supbiã male erecti ad humilitatẽ curuemur [iposuisti] tua voluntate permittens [hoies sup capita nostra] vt capitales possent dare snias. Imponũt ⁊ mõ hoies sup capita nostra: toleramus quos volum⁹. patimur aliq̃n superiores quos nouim⁹ peiores. Et bonũ est vt ꝯsider m⁹ nos eẽ peccãores: ⁊ sic tolerem⁹ ipositos sup capita nr̃a vt ⁊ nos cõfiteamur deo: qꝛ digne patimur. Quid eñi indigne pateris qd̃ fecit qui iustus est: Qñ male viuis si parcit plus irascit̃. Omnes iste tribulatiões flagella sũt corrigẽtis ne sit snia puniẽtis vñ subdit

11 Trãsiuimus per ignẽ & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.

¶ [Trãsiuim⁹ p ignẽ ⁊ aquã] .i. p aduersa ⁊ suauia: p ignẽ eñi aduersitas vrẽs p aquã pspitas corrũpẽs accipit̃ [⁊ eduxisti nos] mõ spe vl' [eduxisti] .i. educes ponẽdũ p̃teritũ p futuro pp certitudinẽ [i refrigeriũ] paradisi: ⁊ i requiẽ eterrã post estũ tribulationũ. Si ergo et nos a fili alicui⁹: nec estu nec pluuia a via cessantes: nec pspis nec aduersis retardamur: igneqꝫ aduersitatis nõ crepam⁹: ⁊ aq̃ pspitatis nõ dissoluimur: ita vt nec nos aduersa deijciãt: nec pspera extol

Gl. Int. tis

lãt in refrigeriũ & requiẽ eternam transimus. Unde subdit et transactis tribulationibus.

12 Introibo in domum tuã in holocaustis: reddam tibi uota mea quæ distinxerunt labia mea.

¶ [Introibo] tãdẽ re [in domum tuã] non manufactam. s. futuram et celestem: ecce refrigerium [in holocaustis] bonorum operum prius in presenti exhibitis pro quibus mihi premiũ in domo tua dabis: et tunc sc; cũ introibo [reddã tibi] cũ angelis [vota mea] id est vota laudũ q̃ hic voueo & pmitto [q̃] vota [distinxerũt labia mea] interiora. i. q̃ rõ mea oib⁹ ptulit. Uota sua labijs iterioribus sancta eccl'ia distinguit: q: bona q̃ deo offert mẽte & ratione discernit ab omni laude hũana: & terreno cõmodo et ab alijs ea disiungẽdo: & nil pter deũ in ipsis requirendo. Nec solũ vota voui in psperis. Sz etiã pfessionẽ tenui in aduersis. Unde et subdit

13 Et locutum est os meum: in tribulatione mea.

¶ [Et] q̃ [locutũ est os meũ] tibi pmittẽdo. q. d. & q̃ nõ tm̃ corde: sz et voce pfessus sum me redditurũ [i tribulatiõe mea] nõ vict⁹ ea. Sicut eni martyres xp̃z cõfitebant i tormentis q: spe erat eis tribulatio dulcis xp̄i inquiũt serui sum⁹: xp̄i fidẽ tenem⁹: p christo mori desideram⁹. Corde ergo tenenda est fides: ore propalãda est vitas. Corde eni credit ad iustitiã ore autem cõfessio ad salutẽ. Deinde ostendit quomodo in domo dei introeat in holocaustis: & ipa holocausta expo

Fides corde tenẽda est.

nit dicens.

14 Holocausta medullata offeram tibi cum incensu † arietum: offerã tibi boues cum hircis. † & arietibus

¶ [Holocausta medullata] i. pinguia suauia plena intus charitate et dulcedine [offeram tibi] non alij. i. meipsum tibi offeram pingue sacrificium cũ medulla & pinguedine charitatis & intimi amoris. Intus eñi & ad tibi placẽdum charitas mihi est non in superficie ad placẽdũ hominibus [cũ incensu arietum] i. cũ mactatione & destructione motuũ superbie incẽsa et psumpta omni eius altitudine & rigore [offerã tibi] sc; mactando & occidẽdo [boues] qbus terra aratur id est mot⁹ auaricie [cũ hircis] i. cũ fetidis morib⁹ luxurie hic in me vitia mactãdo. Et ita offeram tibi humilẽ obedientiã cõtra supbiã: paupertatẽ voluñtariã contra auariciã: castitatez integram/cõtra luxuriam. rursus ad alia beneficia intelligentia gentes inuitat.

15 Venite audite & narrabo omnes qui timetis deum: quanta fecit animæ meæ.

¶ [Uenite] affectibus & passibus amoris [audite] auribus cordis [et narrabo] aperte vobis o vos [omnes qui timetis deum] non est enim quibus narretur vbi timor dei non est: quia timor clauis est que aures aperit scilicet quanta beneficia preter illa que dicta sunt [fecit anime mee]: idest mihi vt sciatis a simili φ eadem faciet et vobis si vultis: et per vos non steterit: vix possent explicari benefi

Timor clauis ẽ auriũ

cia que fecit:maxie tñ apparẽt in tribus scilicet in remissione pecca torum:in collatione meritorum:in tribulatione premiorum. In pˀio recole ꝙ indigno remisit. In scđo que gratuita contulit et quanta. In tertio ꝙ, incomparabilia:preterea quid pro te ptulit qui sacramenta tibi contulit. Deinde expo nit specialiter quanta sibi fecit cũ subdit.

16 Ad ipsum ore meo
†exaltaui. clamaui: & † exultaui
sub lingua mea.

❡ [Ad ipsum ore meo clamaui] q̃si diceret inspirauit et dedit vt ad eum clamarem ore meo qui prius ad simulacra surda: et muta clamaui ore alieno. scilicet diabolico [et exultaui sub lingua mea] :id est dedit vt clamando ore exultarem in corde: sub lingua enim exultare est ex clamore vocis gaudium in corde concipere. Ipse est verus clamor ad deum scilicet affectus cordis: ipsum publice predicaui: ipsum in secreto cõfessus sum: qđ in ore hoc et in corde habui. Ille clamat exultanter sub lingua quẽ non remordet conscientia. Cuius autem consciẽtia peccatrix est eius quoqȝ oratio inutilis est. Quod declaratur cum subditur

Exultare sub lingua quid ẽ.

17 Iniquitatem si aspexi in corde meo: non exaudiet dominus.

❡ [Iniquitatem si aspexi in corde meo] :id est si dilexi: quasi quadam similitudine intendẽtem intendens. Ea enim que diligimus libenter aspicere solemus. Aspicere ergo hic intelligit oculos interiores ad iniquitatem reflectere p consensum et delectationẽ. Quãsi enim aspicitur in corde iniquitas quando ea mentis oculis placet: quando delectat: quando iam ipsa ratio approbat et amat [non exaudiet dominus] me vl' precem meam: oratio enim que pura non est non auditur. Ergo non exaudiet deus precem cuius ex iniquitate corruptam cõspicit mentem. Ecce preponit iste meritum vt discant alij laborare prius ꝙ querant premium. Inde de premio subdit.

18 Propterea exaudiuit † deus : & † attendit uoci † deprecationis meę. †me †intendit †orationis:

❡ [Propterea] quia ad illum ore et corde sine iniquitate clamaui et iniquitatem in corde meo nõ aspexi [exaudiuit deus] preces meas. Hinc apostolus ait Si cor nostrũ non reprehenderit nos fiduciam habemus: quia quicquid postulauerimus accipiemus [et attendit voci deprecationis mee] ecce vicissitudo: quia intendentem intendit deus: in quo nos hortatur vt similiter faciamus: quatinus a deo exaudiri: atqȝ eius misericordiam consequi mereamur: hic inquam bona fecit anime mee. et qȝ hoc procedit ex dei gratia et beneficio non nostro merito: ideo gratias illi agendo subiũgit. I. Ioh. iij.

19 Benedict⁹ deus † q̃ non amouit † orationem meam: & misericordiam suam à me. †meus †deprecationem.

❡ [Benedict⁹] sit [deus] pro suis bñficijs [qui non amouit orationẽ

meã et misericordiã suam a me].i. qui perseueráter me facit orare vt non ab oratione tepescã et perseueranter misaeretur:vt in tribulatione non deficiam:hec duo cõnexa sunt. Si eñ a te non est amota oratio tua:securus esto q nec ipius misericordia. Si non suspenditur oratió nõ protelatur misericordia. Ergo nõ deficiamus in orando securi de promissione:quia et si differt qd dãdũ est:tñ aufert. ppterea precepit dñs:qr opz semp orare et nunq deficere. Oratio.

Insinua domine mentibus nostris gloriã laudis tue:vt dum huius seculi incendia vitamus:in eterna refrigeria te pulsule trãsferamur. Per dominum.

Psalmus de Christi incarnatiõe:ac eius inter homines conuersatione: & mundi illuminatione:ac peccatorum & laudis confessione.

Psalmus. LXVI.

Deus misereatur nostri & bñdicat † nobis: illuminet uultum suũ super nos † & misereatur nostri.

nos alias litera ñ hz residuum.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finẽ in hymnis psalmus cantici dauid:hoc est psalmus iste cõuenit dauid pphete siue cuilibet fideli:q ideo dicit ps qr monet ad confitendũ r bñ operãdum. r cãtici:qr est exultatio de illuminatiõe vtriusq populi r de bñdictiõe. psalmus inquã dirigẽs nos in finem.i.in xpm habitis in hymnis.i.in laudibus deo exhibendis. Quia ergo in psalmo pcedẽti dictũ est de electione gentiũ r repulsione iudeorum: consequenter hic agit de coequatione vtrorũq populorũ. Intellexit eñ propheta illuminationẽ quã deus daturus erat toti mundo:de qua omnes debemus eũ laudare summo studio. ¶ Materia:laus dei pro beneficio incarnationis xpi et eius conuersatione inter homines et illuminatione mundi. ¶ Intentio: monere fideles ad laudandũ deũ occasiõe predictorum. ¶ Sñia in gñali: ppheta in isto psalmo in psona sua seu cuiuslibet fidelis supplicat vt cũ fidelibus mereat bñdici et illuminari loquiturq de xpi incarnatione r conuersatione inter hoies:r hortat ad cõfessionem peti r laudis. ¶ Sentẽtia in spãli:propheta ergo:qr in precedenti psalmo monuerat nos benedicere deum:qd non possumus nisi ipse prior nos benedicat:ideo hic precatur benedici. Et qr vidit esse oia bona ex misericordia dei:ante oia misericordiam precatur dicens. [Deus] scz pater [misereat nostri] prius culpã tollendo r peccata dimittẽdo [et] postea [benedicat nobis] gratiã cõferẽdo et bona augẽdo. prius eñ miseretur deus erranti reducẽdo eũ ad viã:postea bñdicit multiplicãdo virtute r merito [illuminet vultũ suũ sup nos].i.manifestet filiũ suũ nobis cum in carne mittẽdo r cognoscere faciẽdo: q dr vultus r imago pris. p filiũ ei representat pr sic ipse ait. Qui videt me videt r prez [misereat nri] bona sua in nobis ɔseruando. Qd premiserat repetit vtrũq. est eñ nobis necessarius vt misericordia Joan. xiiij.

ei⁹ nos p̄ueniat ⁊ incipiat: ⁊ mia ei⁹ subsequat̃ ⁊ ꝯseruet. Et cōuertit se ad deū dicēs. Ista peto ad h̄

2 Vt cognoscamus in terra uiam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum.

¶ [Ut cognoscam⁹ o de⁹] [in terra] i. in hac vita [viam tuā] i. per quā ad te valeamus peruenire. id est Christum qui tanq̄ vita ducit ad te ad patriā. Qd̄ expōit pleni⁹ dicēs [in omnibus gentibus] vbiq₃ terrarū constitutis: ecce in qua terra [salutare tuū] i. scꝫ filiū tuum quo saluemur: ⁊ qui est sal⁹ oīm. Ecce quam viam: id est vt cognoscamus eandem viam nō vniuscuiuslibet: sed oīm gentium esse salutem: quia non est iudeorū tm̄ saluator: sed etiā gētiū. Et quia iam cognouerunt: ideo pro directione.

3 Confiteātur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes.

¶ [Confiteātur tibi ppli o [de⁹] peccata sua: hoc est se accusent et in se refundant peccata sua ad honorem tuum [confiteantur tibi] et laudem tuam: hoc est te laudent et tibi merita sua ascribant: et nō tantum populus vnus vel populi terre vnius: sed [populi omnes] quia ad gratiā inuitantur omnes ne dicatur ecclesia nō vbiq₃ diffusa prius se accusent et cōtemnant: vt sic postmodū digne te laudent. Quid times confiteri o homo qui non confitendo esse non potes occultus. Damnaberis tacitus qui posses liberari confessus. Ad hoc exigit deus confessionem vt liberet deus humilem. Et quia ista cōfessio non ad supplicium ducit sed ad gaudium: sequitur et dicit.

4 Lætentur & exultēt gētes quoniam iudicas populos in equitate: & gentes in terra † dirigis. † diriges.

¶ [Letentur] anima intus gaudendo [et exultent] corpore extra hilares se ostendendo: quia saluantur in vtroq₃ [gētes] in eo qui cōfessos liberat et superbos dānat. qui enim iam confessi sunt non timent futura iudicia tanq̄ ibi dānandi: quia eis christus est aduocatus indultor non vindex vltor. Unde Leo papa. Non remanet in iudicio condemnandum quod hic fuerit cōfessione purgatū. Et subdit quare [quoniam iudicas] id est iudicabis in futuro [pplos in equitate] reddendo singulis s̄m merita sua. Et q₂ propter hoc nō multum laudaret̃ nisi enim misericorditer in hac vita etiā homines visitaret omnes damnarentur. ideo adiecit [et gentes in terra] i. nunc in p̄senti vita [dirigis] vt recte viuendo ambulent ⁊ ad eternam salutem pertingant: ⁊ hoc exēplo vite: v̄bo doctrine. et auxilio gratie. Leo papa.

5 Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes terra dedit fructum suum.

¶ [Confiteantur tibi populi de⁹: confiteant̃ tibi populi oēs] ⁊ bn̄ficium sue salutis a te recognoscāt. repetit eūdem versum in exhortatione. sed aliam causam subdit dicens quia [terra]: id est maria virgo beata [dedit fructum suum]: id est genuit et protulit filium: scilicet christum qui est semen in quo

est benedictio omnium gentium. Et in hoc fructu ꝛ semine. Bñdicat nos ꝛc. vel [terra] que prius sterilis spinas ꝛ tribulos germinabat: scꝫ homo vł ecclesia vocatiōe diuine maiestatis et misericordie modo in aduētu filij [dedit] confitendo [fructū suū] .i. bona opa: scꝫ fructū tricesimū / sexagesimū: et centesimum: sed nō nisi per benedicē-
tem deum. Ideo vt fructū dem⁹:
6 Benedicat nos deus deus noster: benedicat nos deus, & metuant eum omnes fines terræ.

¶ [Benedicat] et [nos] conferēdo gratiā in presenti ꝛ gloriam in futuro [deus] pater [deus noster] scilicet fili⁹ vbi adiecit noster: q2 vocaᵗ emanuel .i. nobiscū de⁹ [benedicat nos deus] spūssanctus: atqꝫ etiam multiplicet in benedicēdo. Benedictio enī in multiplicatione solet maxime ꝛ ppꝛie itelligi. Per hoc ꝙ ter dicit deus notatur trinitas personarum. per hoc ꝙ singulariter dicit eum ꝛ non eos: notaᵗ vnitas substantie. vñ sequiᵗ [ꝛ metuant eum] scꝫ deum timore filiali [omnes fines terre] .i. habitantes in oībus finibus terre: q2 veniet iudex qui pri⁹ venit hūilis: agnoscamus humilem vt non expauescamus excelsum. q.d. sic abūdanter in nomine christi bñdicat nos deus: vt filijs suis adoptis in regnum suum coheredibus vnigeniti filij sui impleat vniuersam faciē terre. Bene autem ait: ꝛ metuant eum. quia nulla est in hoc mundo vera securitas. Ecce metum dei inter alia beneficia postulaᵗ: vt credita caute custodiantur: timor dei incipit et consummat. Qui timere nouit: amare non desinit. Beatus homo qui semper est pauidus: nescit homo diē neqꝫ horam qñ trāseat: nescit vtrū amore an odio dignus sit. timeamus ergo deum: ꝛ iudicium eius vt postea iter.ꝛc. Ecclia securi esse valeamus.

Oratio.

Illumina domine vultum tuū super nos: benedictionemqꝫ perpetuā nobis largire vt confitentes tibi in timore sctō fructū iustitie corā facie maiestatis tue reportare mereamur. Per dominum.

Psalm⁹ de Christi incarnatione, passione, resurrectione, ascensione, spiritussancti missione, & alijs beneficijs suis multis: ac de gratiarum actione pro ipsis.

Psalmus. L X V I I.

1 Exurgat deus & dissipētur inimici ei⁹: & fugiant qui oderunt eū à facie eius.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid.

¶ Titulus hic est. In finem psalmus cantici dauid: id est psalmus ille qui est cantici id est exultationis: quia propōit nobis mysteriū nostre repationis attribuiᵗ dauid prophete qui hic loquitur tendenti in finem id est christū per quē cōplēda nouerat que in psal no canūtur. Igitur quia supra breuiter tetigit de christi incarnatione hic iam latius prosequitur mysterium nostre reparationis. Est nāqꝫ psalmus ille refertus euangelicis sacramentis. Inuitat autem ppheta omnes futuros filios ec-

desse vt attendētes bñficia collata eis p xpi passionē ꝛ resurrectionē ꝛ cetera/tantā gratiam non inuacuum recipiant nec ingrati sint: sꝫ hanc gratiam voce et opere celebrent: ꝛ in eadem gratia in domino exultent ℂ Materia christi incarnatio: passio: resurrectio: inimicorum cōfusio: xpi ascēsio: spiritus sancti missio: euangelij predicatio ecclesie p oēs gentes dilatatio: bñficiaqꝫ sequentia ad hec predicta: ℂ Intentio: monere ad leticiam ꝛ canticum ex his deo debitum vt xpo cantemus: et cum exultemus. ℂ Sententia in generali. ,pphera in isto psalmo loquit̃ de xpi incarnatione: passione: resurrectiōe: inimicorū suorū cōfusione ꝛ annihilatione: de christi ascensione: spirit⁹ sancti missione: aploꝝ p̄dicatione: petōꝝ ꝯuersiōe: ecclīe ,pfectu ꝛ laudatiōe: aduersarioꝝ depssiōe ꝛ increpatiōe ac p bñficijs exhibit̃ graꝝ actiōe. ℂ Snia in spāli: propheta ergo precās xpm p resurrectionem exaltari ait. [Exurgat] .i. resurgat [deus] scꝫ christus a morte [ꝛ dissipentur] hic in resurrectione xpi: et post in futuro iudicio [inimici ei⁹] scilicet iudei quorum aliqui fuerunt interfecti: ꝛ alij p totū mundū dispersi ꝛ [qui oderunt eū] scꝫ ptinaces in malo [fugiant] modo terrore cōcussi [a facie eius] .i. a p̄sentia sua nō loco ꝛ corpore: qꝛ de⁹ presens est vbiqꝫ: sed metu animi ꝛ volūtate. s. nō latendo sed timendo. Et est graue maledictum ꝛ horrēda increpatio vt velint ꝛ conentur quod nullatenus fieri potest. Vel [fugiāt] in futuro [a facie ei⁹] tanꝙ aspectu eius indigni sicut
Esaie scriptū est. Tollatur impius: ne vi
xxvj.b. deat gloriam dei. Hec debet esse vox christiani contra omnem temptationem et tribulationē inimici scilicet exurgat deus ꝛc.

2 Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera à facie ignis sic pereāt peccatores à facie dei.

ℂ [Sicut deficit fumus] ex flamma consurgens qui quanto altius ascendit tāto amplius euanescit. sic [deficiant] modo iudei a potestate ꝛ gloria qui sicut fumus ex igne odiorum procedens contra christum se extulerunt: et inde mox euanuerunt. ꝛ [sicut fluit cera a facie ignis] quo dissoluitur et consumitur [sic pereant peccatores a facie dei] in futuro. In iudicio enim tollentur mali a facie dei qui erit ignis ad penam impiorum et lumen iustorum. Postꝙ ostendit de christi exaltatione quid contingat malis consequenter ostendit qd de eadē ,pueniat bonis dicēs.

Et iusti † epulentur
5 & exultent in conspe- † fruc-ditur.
ctu dei: & delectentur in leticia.

ℂ [Et] econtra [iusti epulentur] i. reficiantur ipso scilicet deo: et iocundentur contemplatione eius hic ꝛ in futuro q̄si in epulis positi: vt q̄ in vinea laborauerūt reficiāt̃ in delicijs gustādo dulcedinē diuine bonitat̃ [ꝛ exultēt] nō corā hoib⁹ p vanitatē iactātie sꝫ in cōspectu dei mō p serenitatē cōsciētie quā dñs inspicit sine errore: et in futuro p specie exultabūt: qꝛ ipꝫ facie ad faciē videbunt [ꝛ delectent̃] hic [in letitia] de beatitudiē ,pmissa ꝛ in futuro de beatitudie iā adepta. Deīde se ad ipos ꝯuertit qb⁹ tātā spē dedit ꝛ hortat̃ eos dicēs. Ergo

4 Cantate deo † psal- † psallite.
mū dicite nomini eius:

iter facite ei qui ascēdit super occasum: dominus † nomen † illi.

†enim †est ei

¶ [Cantate deo] p mētis deuotionē et bene viuēdo [psalmū dicite nomini eius] .i. bonū affectum bonis operib⁹ approbate in gloriam eius recte operādo: et etiā [iter facite ei] ad intrādum in vobis ⁊ in alijs corda auditorum pdicatione ei aperiendo ⁊ peruia faciendo/ac vīa ei purificādo et parando [qui ascēdit super occasum] q: resurgēdo casum corporis ⁊ mortē vicit: ⁊ sup hoc q̄ occidisse putat̄ omnib⁹ excellētior factus: vbi etiā occasus vitiorū ⁊ peccatorum fuerit ibi ipe sol iustitie orit̄ ⁊ ascendit. Et debetis iter ei facere: quia [dñs] est [nomen illi] essentiale hoc nomen singulariter ille congruit: quia ipse solus in celo ⁊ in terra per se dominat̄. Et nemo potest dominari nisi per ipsum. Et si faciendo iter occurrunt tristia

5 † Exultate in conspectu eius: turbabuntur à facie eius patris orphanorum: & iudicis uiduarum.

†et Mat. x.

¶ [Exultate] nō tm̄ nō deficiatis [in conspectu ei⁹] nō hoim .i. in cōsciētia vbi de⁹ videt: ⁊ in cōsideratione pmij futuri q̄ erumnas mitigat: spe gaudētes: in tribulatione patiētes: q: mali qui vos modo cōturbāt in conspectu hominū [turbabunt̄] in iudicio [a facie ei⁹] scl's [patris orphanoꝝ ⁊ iudicis viduarū] cū eis dicet: ite in ignē eternū q.d. nō estis dstituti vt putat̄. Ipse enī vt iustus iudex turbat ipsos: vt pius pater defendit et colligit viduas ⁊ orphanos qb⁹ mortuus

Deus tui bat ipsos: viduas

est marit⁹ mūd⁹ / ⁊ pater diabol⁹ defensac mr̄ ꝯcupiscētia. De his orphanis dit et ⁊ viduis .i. spei secularis societate collis destitutis dñs sibi templum fabricat git. de quibus consequenter dicit.

6 † Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit † unius moris in domo.

†dñs †vnius modi.

¶ [Deus] est [in loco sancto suo] .s. in iustis ⁊ sanctis: quē locū cuiꝰ dētius ostēdit cum subdit [de⁹ q̄ inhabitare facit] et simul colligit plures hoies [vnius moris] id est vnanimes vnū sentientes et vni⁹ volūtatis fm fidem ⁊ charitatem [in domo] .i. in vna ecclesia. In talibus est de⁹ tanq̄ in loco sancto suo. Nā sicut in magna hominis domo non in qualicūq3 loco eius requiescit dñs eius sed in aliquo secretiore ⁊ honoratiore loco: sic de⁹ nō in hōib⁹ habitat qui in domo in qua ⁊ vasa cōtumelie sunt: sed in his tm̄ qui vnanimiter ⁊ cōcorditer viuūt. Nec hoc suis virib⁹ ⁊ meritis ascribere debet / q: deus sola sua gratia hunc locum edificat. Unde subdit

7 Qui educit † uinctos in fortitudine: similiter † eos qui exasperant qui habitant in sepulchris.

†cōpeditos. †amaricantes.

¶ [Qui educit] p cōfessionē de fouea culpe ad statū gr̄e [vinctos] ⁊ ligatos a diabolo in peccatis q̄ volūt ambulare nec possunt: sed dñs taliū soluit vincula peccōrū: et hoc [in fortitudine] sua p quam fortes sunt q̄ ante nō erāt [similiter] educit de peccatis [eos q̄ exasperāt] .i. ad irā puocāt .s. deū superbe se ex⸗

cusando et publice gloriando: eos et educit [qui habitant id est morantur] [in sepulchris] id est in feda consuetudine peccandi tanquam sepulti et in peccatis obstinati tanquam lapide male consuetudinis pressi. Isti sunt tres mortui quos dominus suscitauit. Et hoc quod modo spiritaliter adimpletur et figuraliter ostendebatur. vere ergo domine educes. nam et prefiguratum est quia. O

8 Deus cum † egredereris † in conspectu populi tui: cum † pertransieris in deserto.

† egrederis. † coram populo tuo † transieris.

ℭ [Deus cum egredereris in conspectu populi tui] exeuntis de egypto precedendo. s. per diem in columba nubis: et per noctem in columba ignis [cum pertransieris in deserto] ducendo populum tuum per desertum usque ad montem synai.

9 Terra mota est: etenim celi distillauerunt à facie dei † synai: à facie dei israel.

† montis synai.

ℭ [Terra mota est] moueri enim et tremere videbatur mons syna deo descendente in eum [etenim celi distillauerunt] pluuiam vel manna quod in modum stillicidij de celo descendit [a facie] id est presentia [dei synai] id est dei habitantis in illo monte [a facie dei israel] i. dei cuius erat populus israel. Tu qui tanta miracula tunc fecisti facies quoque quod subiunctum est: quia pluuiam voluntariam etc. Cum ergo o [Deus egredereris in conspectu populi tui] id est cum appareres hominibus per opera incarnationis: et in operibus tuis innotesceres his qui nouerunt opera tua intueri: et gratiam tuam intelligere que sunt populus tuus: et cum [pertransieris in deserto] gentium. i. cum predicareris in gentibus que deum ignorabant: et quasi desertum sine deo erant. [Terra mota est] i. terreni homines ad fidem excitati sunt [etenim celi] id est apostoli et predicatores [distillauerunt] pluuiam verbi dei et gratiam non a seipsis; sed [a facie dei synai] i. a presentia dei eos inhabitantis qui legem dedit in syna [a facie dei israel] i. populi videntis deum qui etiam auctor est noui testamenti. Et sicut celi distillauerunt manna/sic tu

10 Pluuiam uoluntariam † segregrabis deus hereditati tuæ: & infirmata est: tu uero perfecisti eam.

† segregans

ℭ [Pluuiam voluntariam] i. gratiam gratuitam [segregabis] i. segregatim et singulariter dabis o [deus hereditati tue] i. ecclesie tue. s. fidelibus. Pluuia voluntaria merito gratia dei intelligitur: quia nullis precedentibus meritis sola dei voluntate gratis datur. q. d. multomagis nunc ecclesiam que est hereditas tua tuo sanguine redempta rigabis voluntarie pluuia gratie tue: et hac pluuia percepta [infirmata est] ipsa hereditas. i. agnouit infirmitatem suam et se nihil esse per seipsam et non viribus suis sed gratie dei tribuendum esse quod est [tu vero perfecisti eam] quia virtus in infirmitate perficitur: infirmata est in se vt perficiatur in te.

11 Animalia tua † habitabunt in ea: parasti in † dulcedine tua paupe-ri deus.

† habitabunt. † tua suauitate egeni

ℭ [Animalia tua] i. tibi subdita. s. mites et mansueti quibus iugum dei suaue

est τ onus leue q̄ in ecclesia nutriunt corpali cibo sacre scripture v̄bo et eucharistie sacramēto [habitabūt in ea].s.hereditate τ ecclia: qz intra sctām ecclīā hūiliter viuēdo pseuerāt. Et hāc pluuiā [parasti i dulcedine tua paupi] spūali de se nō psumēti o [de⁹] q̄ paupes spū diuigis.i.grāz tuā hūilib⁹ q̄ se ifirmos reputāt ptulisti: nō ex suis meritꝭ. sz ex sola dulcedie tue charitatis. Et apte ait i dulcedie qz nil dulci⁹ est charitate. Deinde ostēdit patiōnes q̄s paupi suo de⁹ fecit dicēs:

Charitate nil dulcius.

12 Dominus dabit uerbum euangelizātibus: uirtute multa.

[Dñs dabit] τ mīstrabit [v̄bū] doctrine. hec sunt cibaria que suis animalib⁹ i sua hereditate largit de⁹ vt pascantur eis. hec dulcedo pluuie i paupes dei defluxit q̄ ab ore euāgelizātiū iubēte deo pcessit [euāgelizātib⁹].i.pdicātib⁹ [i virtute multa] hoc est in magna constātia fidei: occidi eni potuerūt sz flecti nequnt. Vel [euāgelizantib⁹ in v̄tute multa].i.pdicatorib⁹ v̄tuosis τ mīra v̄tute fulgētib⁹. Et subiūgit quis dñs dabit verbū scꝫ.

13 Rex uirtutum dilecti dilecti: & speciei domus diuidere spolia.

[Rex virtutū] mentis τ miraculorū [dilecti dilecti] scꝫ vnici filij.i. pater qui est rex virtutū que virtutes etiā sunt filij. Et bene rex virtutum dicit: quia ab eo regit eiqz militat virtus a quo datur. τ repetitio dilecti dilecti pertinet ad cōmendationem filij super omnia semperqz dilecti. Dilecti inquam non solum ad alia τ vtrumqz sed et [diuidere].i.ad diuidēdum [spolia].i.ereptos a diabolo quos diuisit alios aplos alios pphas: alios pastores et doctores faciendo: et hoc ipsi [speciei].i.ad speciem [domus] scilicet militantis ecclesie. speciosam quippe domum.i.ecclesiam christus fecit dispensando diuersos ecclesie gradus τ distribuēdo gratias speciositati eius aptas sicut corpus est speciosum distributione membrorum. Et o vos de quibus fit species domus:

14 Si dormiatis inter medios cleros: pennæ columbę deargentatę: & posteriora dorsi eius in pallore auri.

inter scapulas ei⁹ in viriditate auri.

[Si dormiatꝭ inter medios cleros τc.] Ubi sciendū q̄ cleros grece est sors latine τ sortes ex dei promissione partes hereditatis vocantur q̄ populis sunt distribute. Unde per cleros hic ipsas hereditates intelligimus quarum vna in veteri testamento τ altera in nouo promittitur: terrenam scꝫ et celestem. Dicit ḡ si dormiatꝭ .i. si a strepitu seculari remoti q̄escatis [inter medios cleros].i.inter medium clerorum: hoc est inter duas hereditates: terrenam scilicet et celestem. Terrenam non ardenter appetendo et celestem patienter expectando. Vel si vsqz ad mortem perseueretis in contemptu terrenorum et appetitu celestium: hoc enim est dormire inter medios cleros: id est inter medias hereditates nondum iure sed in spe celestis hereditatis habitare. et a terrene felicitatis iam cupiditate conquiescere. Cum autem venerit quod speramus non iam inter duas hereditates requiescimus sed in noua et vera cuius vetus erat vmbra regnabimus; tunc vos eritis [penne colū-

Cleros grece sors latine dicitur.

Dormire inter medios cleros q̄d est.

de deargentate]. i. ornamētū & exaltatio ecclesie: qz sicut colūba per pēnas sublimatur, ita ecclesia p vestra exempla ad celestia volitat & laudib⁹ exaltaꝛ. Sancta ecclesia merito dr colūba: qz fel amaritudinis nō habet: & qz virtute simplicitatis pollet. Est autē deargētata qz diuinis eloquijs erudita q̄ alibi dicūtur argentū igne examinatū [& posteriora dorsi ei⁹]. i. dorsum colūbe qđ est pars posterior: vbi portaꝛ sarcina: erunt [in pallore auri]. i. in nitore sapiētie p quē nitorē intelligim⁹ charitatē: calor eīm & decor sapientie diuine est charitas que oīa suffert & inuicē onera portare facit. Quis quid portat ecclesia: quicquid tolerat: totum in amore: totū in sapiētia: totū in hilaritate facit: corde est simplex: verbo lucida: ope preclara. Si ergo dormiat͡ꝫ critis pēne quod nō est nisi per Christū. qz

Ecclia serā colūba dr. 16

15 Dum discernit † celestis reges super eam niue dealbabuntur in Selmon: † mons dei † mons pinguis.

† supcelestis. † mōtē † mōtē vberē.

¶ [Dn̄ discernit] i. ordinat & cōstituit [celestis] Antonomasice. i. xps dei filius q̄ ascendit sup oēs celos [reges] i. doctores vel rectores & prelatos q̄ bn̄ regant & se & alios [super eam] scꝫ colūbā. i. ecclesiam ipi rectores vt discernāꝛ & etiā alij hoīes [dealbabunꝛ] p remissionē petōꝝ [niue]. i. sup niuē & incōparabiliter: quia maior est dealbatio mētis q̄ corporis: & hoc non meritis suis sed [in selmō] quod interpretatur vmbra. i. i vmbra gratie refrigerante ab estu vitiorū: quia per gratiam que in christo est mūdantur a maculis peccatorum. Et cōmendans ecclesiā subdit [mōs

Selmō vmbra interptatur.

dei] scꝫ ecclesia est [mons pinguis] i. vber & fertilis pꝑter abundātiā gratie diuine. & vnde aque irrigue & suaues fluūt q̄tidie: Nec solū i se pinguis est, sed & de se alios ipinguat: vnde & subditur:

16 † Mōs coagulatus † mons pinguis: † ut quid suspicamini montes † coagulatos.

† montē incaseatū. † mōtē pigues † tes † incaseatos

¶ [Mons coagulatus] vel incaseatus pp paruulos quos teneriori doctrina & gratia tāq̄ lacte nutriuit [& mons pinguis] pꝑter maturos q̄s solidiori doctrina & donoꝝ excellentia tanq̄ pane cibat. Et quia talis est mōs iste [vt quid] ergo vos gētiles idolis seruientes. [suspicamini] i. falso creditis alios [mōtes coagulatos]. i. loca salutis extra ecclesiam esse scꝫ templa vestra & idola. Et certe non debetis, nam iste solus est.

17 † Mōs in quo † bene placitum est deo habitare in eo: etenim dominus † habitabit † in finem.

† mōtē † placuit † i habitabit. † vsq̄

¶ [Mōs i q̄ bn̄placitū est] & placuit [deo habitare i eo]. s. militās ecclesia: nec habitat in eo de⁹ ad tēpus [etenīꝫ dn̄s habitabit in finem] & semp cū ea. Unde ipse ait ecce ego vobiscū sum oībus dieb⁹ vsq̄ ad ɔsummationē seculi: Uel cōmendans monteꝫ selmon subdit: Iste selmon est [mons dei] christ⁹ enim prerogatiue dicitur mons dei patris per eminentiam diuinitatis [mons pinguis] intantuꝫ vt in eo corporaliter habitaret oīs plenitudo diuinitatis. Nec solum et c. vt supra. Iste mons est qui oēs pascit: quem ne quis audeat

Mat. xxviij. d.

ceteris cõparare subdit [vt quid suspicamini: mõtes] alios [coagulatos] .i. pdicto mõti cõparabiles q.d. nolite hoc q: christus est ille. [Mõs in q̃ bñplacitũ est deo] pri [habitare in eo] q: in eo habitauit oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter: & vere placuit [etenĩ dñs] i. verbũ [habitabit] cũ hoie xps [in finẽ] i. semp psonaliter ei est vnit⁹. Et q: dñs inhabitat ecclias: vel mons xps alios mõtes ipa ecclesia seu fideles fiunt & sunt quodammodo.

18 Currus dei decem † milibusmul: iplex milia lętantium: dominus in † eis in † s nai in sancto.

† mi lium. † illis † Syna

ℭ [Currus] i. vectores [dei] portãdo deũ q: vnanimes & copulati charitate p quos vehitur deus in vniuersum mũdũ: & quos ad ministeriũ sue volũtatis moderat̃ quasi manẽdo in eis & regendo sicut bon⁹ auriga perducit in se finẽ & currũ ad destinatũ locũ & ille currus est [multiplex decẽ milib⁹] ponit finitũ p infinito .i. ex innumeris populis sctõrũ & fideliũ q̃ sct: sunt [milia letantiũ] .i. multi sepe gaudentes donec pducant̃ in finẽ. nec mirũ q letent̃ quia [dñs] est [in eis] adiutor in tẽtatiõib⁹ qui erit & finis cõsũmatiõis: & hoc [in synai in sctõ] .i. in iplẽdo mãdato qd sanctũ est adiuuãs eos vt faciẽt mãdatũ. Quid enĩ pdesset mãdatũ nisi dñs ibi eẽt qui dat velle & operari ad pficiẽdũ. Vel [in synai in sãcto] .i. ipleto sancto mãdato. Synai enĩ mõs est in quo data est lex & interpretatur mãdatũ in quo cõpleto requiescit deus q: in sctis mãdat: impletis dei psentia solet cõ

Syna mõs ẽ

tueri. Deinde cõuertit se ad dñm q̃ hec fecit & quomodo sit factũ ostẽdit dicens.

19 Ascendisti in altum † cepisti captiuitatem: accepisti dona in hominibus.

† capti uasti.

ℭ [Ascẽdisti in altũ] .q.d. dñs est in eis p gratiã: hanc aũt vt dares [ascẽdisti] o xpe [in altum] loco & dignitate scz sup oẽs celos ad dexterã patris & [cepisti] p: iusq̃ ascẽderes [captiuitatẽ] .i. illos q̃ in limbo captiui tenebant̃ eos tecũ ad celestia deducẽdo. Vel [cepisti captiuitatẽ] .i. gen⁹ humanũ qd diabol⁹ p pctm captiuauerat redemisti & sub te feliciter captiuasti: et [accepisti] a deo patre & a tota trinitate [dona] i. charismata spiritaliũ gratiarũ [in hoib⁹] p fidẽ ad te accedẽtibus postmodũ refũdẽda & eis donanda: accepit vt hõ: dat vt de⁹: & qd accipit hoib⁹ accepit vt det. Ipse enĩ plenus est & nihil indiget: Et vere cepisti captiuitates & accepisti dona in hominib⁹.

20 Etenim † non credentes: inhabitare dominum deum.

† q̃ nõ credũt

ℭ [Etenĩ] accepisti [nõ credẽtes inhabitare dñm deũ] .i. vt hoies prius nõ credẽtes in vnũ deũ habitent̃ p eũ. Nõ credẽtes ipsi sunt captiuitas: nõ credendo enĩ possidebant̃ a diabolo: fidẽs eos inde liberauit: & p dona spũs sancti factum est vt iam credentes inhabitent̃ a deo facti dom⁹ dei & curr⁹ dei miliũ letantiũ. Iam sunt quos feliciter captiuauit & currũ suũ fecit. Ergo q: xps ascẽdit in altũ & q̃ pcessit faciet nõ sequi ppha q̃ hec pdicta canebat i ipũ ea putdens

impletus et ipse leticia eructauit hymnum dicens.

21 Benedictus dominus † die quotidie: prospe- rum iter faciet nobis de us † salutariū nostrorū.

† de9 die i die. † salutarū nostrorū

¶ [Benedictus] sit [dñs] creator a creatura [die quotidie] .i. per singulos dies assidue et iugiter laudetur a fidelibus vsq; in finem: q2 quotidie captiuos captiuat vt ipse eos possideat: et q2 currū illū duci vidit in finem sc3 in eternū addit [prosperum iter] eundi ad se [faciet nobis] qui currus eius sumus [deus salutariū nostro℞] .i. auctor salutionū nostrarū q2 ipo iter nostrū dirigit ad salutē et ab ipo saluamur. Et bñ dixit pluraliter salutariū: q2 de quātis petis et piculis nos liberat tot salutes nobis donat et q2 duplex ē salus sc3 gratie et glorie. q.d. faciet nobis cursum vite prosperum cum sit dux salutaris.

22 Deus noster deus saluos faciendi: & domini: domini exitus mortis.

¶ [Deus] inquā [noster] nō cuiuscūq; preter quem alium nescimus est [deus saluos faciendi] .i. ipsius solius nos est saluos facere: quia nullus fit saluus nisi per eū: ex eo enim est sal9 hoim perditio aūt ex malitia eorū [et] ipsius [dñi dñi] est facere [exitus mortis] .i. facere exire et declinare a morte culpe et gehenne vel ne occurreret cogitationi cur ergo morimur si p eius gratiā saluamur ptinuo subiecit [et dñi dñi exit9 mortis] .q.d. nō mireris nec indigneris si tu moreris s3 patienter fer mortem: q2 et dñi dñi q fuit sine peccato fuit exitus mortis et per mortem ab hac vita hec aūt repetitio domini domini significat

vtrāq; eius naturam. Et licet humilis mortuus sit vel licet saluos faciat/

23 Veruntamen deus † confringet capita inimicorum suorum: uerticem capilli perambulantium in delictis suis. † conquassabit.

¶ [Veruntamen] ne mala superbo℞ū et pertinaciū credas ipunita idem [deus confringet] et cōquassabit: vel hic vt humilientur vel in futuro vt damnent [capita] .i. supbiā [inimicorum suorū] sc3 malo℞ hominū cōfringet etiam [verticē capilli] .i. elationē et superbiā cogitatiōis sicut enim capilli adherent capiti sic cogitationes menti [pambulantium] .i. perseueranter ambulantiū et perseuerantiū [in delictis suis] et ?nēriū de vitio i vitiū secq; extollētiū i petis i qb9 deberent hūiliari dicentes. Deus ppicius esto mihi petōri. Quosdā ergo cōfringet qsdam etiam ad se cōuertit: ita q alios faciat martyres alios vero predicatores. Et ad hoc confirmandum introducit dñm loquentem sic.

24 Dixit dominus ex basan † conuertam: conuertam in profundum maris † cōuertar.

¶ [Dixit dñs] .i. firmiter disposuit ego [conuertam] per gratiam homines [ex basan] qd interpretatur cōfusio vl' siccitas hi sunt q de peccatis cōfundūtur et pro eis orant vel tanq sicci et inopes iustitie imbrē grē desiderant: quia tales ad se dñs puertit et [cōuertā] submersos [in pfundū maris] .i. malo℞ vel in pfundū malū [maris] .i seculi isti9 s. eos qui in porfundis vitijs et

Basan pfusio interpretatur

petis positi ac pondere petõrũ pres
si sunt desperatissimi. Que cõuer-
sio ꝙ perfecta sit insinuat prophe-
ta cum ad deum verba cõuertendo
subiungit. Ita inquit conuertes
eos O deus

†et 25 † Ut intingatur pes
tuus in sanguine: lingua
canum tuorum ex inimi
cis ab ipso.

¶ [Ut intingatur pes tu⁹ in san
guie] .i. vt q̃ pri⁹erãt inimici intin
ꝑficiant vt inter mẽbra tua fiant
pes tuus portãdo ꝛ predicando te
et euangeliũ tuũ ꝑ mundum ita cõ
stanter et audacter ꝙ amore tuo
suũ sãguinẽ fundere nõ metuãt [ꝛ
lingua canũ tuorũ] .s. eorũ ipsoꝝ q̃
vsq; ad sanguinẽ sunt certaturi si-
cut ꝛ erit [ex inimicis] q: ꝑ ꝯuersio-
nẽ ex inimicis fient amici et canes
fideles ꝓ domo dñi latrantes ꝯtra
inimicos et hoc tñ bonum erit [ab
ipso] .s. deo .i. ab eius grã et mia nõ
a seipsis vbi secundam personam
mutat in tertiam Intingetur autẽ
pes tuus non sine exemplo quia te
vident precessisse. Nam

26 Uiderunt ingressus
†vnde sunt gressus tui · tuos deus: † ingressus
dei mei regis mei qui est
†ingress⁹ in sancto.

¶ [Viderũt igressus tuos] o [de⁹]
q̃liter igressus es i hũc mũdũ: q̃li-
ter incarnatus: q̃liter occisus: qua
liter exaltat⁹: ꝛ glorificat⁹ hec grã
i veteri testamento latebat mõ pa-
tet. viderunt ergo et crediderunt
atq; eosdẽ gressus ꝓut potuerunt
[imitãdo secuti sunt [ingressus] iꝙ
[dei mei] creatiõe [et regis mei] gu
bernatiõe [q̃ est] ꝛ habitat tãtũ [in
sancto] tẽplo suo .i. in sanctis ꝫm il

lud apostoli Tẽplũ dei sãctũ est qḋ | i. Corĩ. iij. d
estis vos. nõ eñ habitat de⁹ i. cor-
pore subdito petis sꝫ in eo cuius cõ
sciẽtia sancta est ꝛ pura. Ad hos
ingressus insinuãdos: ꝛ, vt isti gres
sus viderentur.

27 Preuenerunt princi-
pes coniuncti psallenti-
bus: in medio † iuuencu †adolescentularum
larũ tympanistriarum.

¶ [Preuenerunt, principes] .s. ꝑmi
tiui apli q̃b⁹ sup ecclẽiã dat⁹ ẽ pric
patus q̃ sicut principes ꝛ magistri ꝑ
uenerũt alios ꝯuertẽdos ꝛ meritis
ꝛ dignitate i tpe ꝑmo nascẽtis ec-
clesie annunciãtes nouũ testamẽtũ
vt ppli seq̃rent: nec soli venerũt sꝫ
[coniuncti] et associati [psallenti
bus] id est subditis minoribus
qui laudes dei sonant bene operan
do ad gloriam dei. de quoꝝ bonis
opib⁹ tanꝙ visibilib⁹ organis glo
rificat de⁹: q̃ nũꝙ secuti fuissẽt nisi
illi ṽbo et exemplo p̄cessissent. Qui
principes tanꝙ ministri ꝛ p̄positi
sunt [i medio iuuẽculaꝝ] .i. ecclesia
rũ q̃ adhuc erãt nouelle sicut ꝑmi-
mitiae ecclie: ꝑparũ dico [tympani
striarũ] .i. deũ laudãtiũ carne mor-
tificata ꝛ domita corio siccato ab
humore peti ꝛ extẽso a ruga dupli-
citatis. tympanũ eni fit de corio sic
cato ꝛ extẽso: ꝓpter hec oĩa o fide-
les

28 In ecclesijs benedici- †domi-
te † deo: † domino de num
fontibus Israël. †deo

¶ [In ecclesijs] vbi est locus bene
dicendi non alibi nec in alijs con-
uenticul⁹s: quia qui extra ecclesiã
sunt deum digne laudare non pos-
sunt he sunt iuuẽcule tympanistrie
[benedicite deo] qui nos creauit
cui debetur latria deo dico [dño] Deo debetur latria.

qui nos regit cui exhibenda est dulia. benedicite dico vos scilz potati vel haurientes [de fontibus israel] id est de apostolis & doctrina eorum quos xp̄s de israel prius elegit vt fontes faceret: benedicite inquam vt etiam ad eorum imitationem prediceris. et hec inceptio ecclesie dilatetur & heretici destruant.

29 Ibi beniamin † ado- †adolescētior †extasi
lescentulus: in † men-
tis excessu.

¶ [Ibi] i. inter fontes vel in ecclesijs est [beniamin] i. apostolus paulus de tribu beniamin [adolescentulus] iuuentute gr̄e quia nouissime assumptus oim aplorum nouissimus et ad literam in cōuersiōe sua iuuenis fuit: qui factus est [in mētis excessu] mēte scz alienata a sensibus corporis cū vsq3 ad tertiū celū raperetur & videret archana & audiret verba ineffabilia. Ibi etiam sunt.

30 Principes iuda duces †alia litera nō hȝt
eorum: principes zabu
lon † & principes Ne-
ptalim.

¶ [Principes iuda] i. cōfessionis [duces eorū] qui in ecclesijs sunt et benedicūt deū [pricipes zabulō] i. fortitudinis [et principes neptalim] i. dilatationis. Juda enim interpretatur cōfessio zabulō habitaculū fortitudis: neptalis dilatatio mea. Que diuina vissimos nobis insinuāt pncipes ecclīarū dignos ducatu ac imitatiōe et honoribus: quia martyribus ꝯueniūt q̄ i ecclijs locū summū tenēt: atq3 apice sctē dignitatis excellūt. In martyrio nāq3 prima est cōfessio & ꝑ illa q̄cq̄d acciderit sequēs tolerādi assumitur fortitudo. Deinde post oia tolerata finitis angustijs latitudo ꝯsequitur i

Zabulō qd interptatur.

pmijs. Per quas noim interptationes signant̄ et tres virtutes: quia confessio est in fide: fortitudo i spe. latitudo i deo & proximi charitate: vt dicant̄ et pncipes fidei spei & charitatis: quia i ꝯfessiōe fidei firmi: spe robusti: & charitate dilatati. Deide tā q̄ accepta gratia loquens in persona primitiue ecclesie subiungit.

31 Manda deus † uirtu †virtutē tuam.
ti tuæ: confirma hoc de-
us quod operatus es in
nobis.

¶ [Manda] o [deus] opus tuum [virtuti tue] s. spūssancti docēdo p pdicatores [cōfirma] o [deus] iuuādo p grās [hoc] s. opus fidei [qd operatus es i nobis] icipiēdo & fidei fundamēta ponēdo. grām quā dedisti ecclesie tue auge & pfice māda dicēdo ꝯfirma perficiēdo. Jube qd vis fac qd iubes: qd si feceris fiet qd sequitur.

32 A templo † tuo † in †scō. †qd est
Hierusalē: tibi offerēt
reges munera.

¶ [A tēplo tuo] quod est [in hierusalem] terrestri incipiendo vbi christus frequenter docuit et fides originē habuit indeq3 ad alios peruenit vel [a tēplo tuo] nō aliunde qd est [in hierlm] celesti q̄ est & templū a quo descendit omne datum optimū & pro quo fit omne opus bonū [tibi offerent reges] terreni vel spiritales sibimet ipsis regnātes [munera] scilicet seipsos siue laudis sacrificia & virtutū opera. Sȝ quia bonis obstrepunt heretici subdit.

33 Increpa feras † arun- †calami
dinis: congregatio tau- †inter vaccas
rorum † in uaccis
populorum: ut † exclu

dant eos qui probati sunt argento.

¶ [Increpa feras arūdinis] .i. hereticos q̄ dicuntur fere: q2 dilaniāt aīas simplices sicut fere oues: et arūdinis seu calami q2 scripturas puertūt q̄calamꝰ flūt. Vl' q2 leues sunt ac mobil' et īstabil' sermonis. Vl' q2 sunt iter eos q̄ sicut arūdine rū oi vēto doctrine mouenť. q2 [cōgregatio taurorū] .i. supborū indomite ceruicis .s. hereticorum [est] [in vaccis populorum] .i. inter eos quos inueniūt quasi vaccas .s. simplices et lasciuas aīas q̄ facile audiendo seducūť ꝛ sequūť [vt excludāt eos] a vaccis [q̄ pbati sunt argento] .i. eruditi diuino eloquio .s. bonos doctores: hec est eīm hereticorum intētio de quibus hereticis: ne preualeant postulat.

†Di 54 spgere. † Dissipa gētes quæ bella uolunt uenient legati ex egypto. ethyopia præueniet manus eius deo.

¶ [Dissipa gentes] .i. hereticos et eis ꝯsentiētes ac q̄scūq3 xpianę fidei īimicos: q̄s vocat gētes pp sectarū nō familiarū ḡnationes vbi series successionis ꝯfirmat errores [q̄ bella volūt] q2 nō correctiōi: s3 ꝯtētiōi studēt ꝛ regnū xpi dissipare affectār. vide ordinē. priꝰ eīm sūt īcrepādi postea icorrigibiles dissipandi: ne colloq̄ndo inualescāt: ꝛ ēc icarcerādi vt vl' sic resipiscāt. Et b̄n sīet q2 [venient] ad xpm tāq̄ dona ferētes fidē credētiū [legati] .i. pdicatores recōciliatiōis tua legatiōe fungētes [ex egypto] .i. ex synagoga q̄ erit i teneb̄. ꝛ [ethyopia] .i. gētilitas magna i pctis [do credēs ꝛ fide herēs [pueniet] ꝛ anteced et p ꝯuersionē ꝛ ꝯfessionē [manus ei9] .i. dei vindictā ne in pctis remanēs puniať. ꝛ ita ex iudeis ꝛ ex gentibꝰ futuros precones veritatis pphetat p q̄s deꝰ hereticos dissipabit. Et quia ita est vt diximus ergo.

35 Regna terræ cantate deo: psallite domino.

¶ [Regna terre] .i. habitantes in oībus regnis terre et hoies de oi genere terre [cantate deo] voce et corde ipsum deuote laudando qui vos creauit [psallite domino] bona operatione qui in omnes vos potestatē hз. Nō vnū regnū: non vnā gentē3 tīn inuitat ad laudem dei. Neminē eīm vult misericors deus perire: sed oēs ad cognitionem sui nois venire. Et vt magis ad laudandum deum excitet et quantus sit ille qui laudandus est commendet replicat dicens. Deꝰ neminem vult perire.

36 Psallite deo qui ascēdit super cælum † cæli: ad orientem. †celorum.

¶ [Psallite] iquā [deo] .i. xpo deo dico [q̄ ascendit] ſm ꝙ homo non ſm ꝙ deꝰ patri est qualis super celum celi] .s. celū empireū quuslibet celi contētiuū .i. sup oēs celos et excelsiores creaturas ad dexterā prīs .s. vt nihil supra se habeat nisi illū q̄ creauit illū [ad orientē] i. de mōte oliueti q̄ est ad orientem respectu hierusalē: ꝛ sic etiā ip3 locum expssit vñ ascēdit. Vl' [ad orientē] .i. vsq3 ad equalitatem patris a quo genitꝰ est. Et quia ad iudicium iudex vēturus est subdit. et

37 Ecce dabit † uoci suę uocem uirtutis date gloriā deo super Israël magnificentia eius: & uirtus eius †voce3 suam.

tus eius in nubibus.

¶ [Ecce] qui ascēdit [dabit] i iudicio [voci sue] scʒ voci tube [vocē virtutis]: idest efficaciam resuscitandi omnes mortuos q̇ pri⁹ vt agn⁹ sine voce corā tondente se siluit voce enim domini tūc vox virtutis dabit/cū illud qđ precipitur efficitur. ideo [date gloriam deo super israel] .i. voce et corde ostēdite deū esse gloriosum super eos qui sunt spiritualiter ꝛ vere israel: quia iā nō erit cōmixtio malorū cū bonis ꝛ tunc erit [magnificētia ei⁹ ꝛ virtus ei⁹ in nubib⁹] quādo videbūt filiū hoīs venietē in nubib⁹ cū potestate magna et maiestate et virtutes celorū mouebuntur. Et tunc

38 Mirabilis deus in sanctis suis: deus Israël ipse dabit uirtutem & fortitudinē plebi suæ: benedictus deus.

¶ [Mirabilis de⁹ i sanctis suis] erit quando per sanctos suos cum quibus veniet mundum iudicabit qñ iusti fulgebūt sicut sol in regno patris eorum: quando ipse de⁹ erit oīa in oibus. bene autem subditur [de⁹ israel] qꝛ tūc nomē ipsum qđ interpretaꝩ videns deū verissime implebiꝩ: et tūc vere oīs bon⁹ erit israel: qꝛ videbimus deū sicuti est [ipse dabit virtutē] resurrectionis [ꝛ fortitudinē] imortalitatis. Uel [ipse dabit ꝟtutē] quātū ad aīam faciēs eā diuinā ꝛ beatā: ꝛ fortitudinē quātū ad corpus faciēs illud incorruptū ꝛ eternum [plebi sue] i. sibi vsq; i finē famulāti: nūc fragili ꝛ ifirme. ergo [bñdict⁹] sit [de⁹] ꝓ tātis bñficijs suis ꝛ donis. Orō.

Dominator dñe q̇ iustis spūale epulū tribuis et facis eos in letitia dele-

ctari: ꝯcede gregi tuo mortē tuam intelligere: teq; triumphatorem mortis sedentem ad dexteram patris confiteri. Per dñm.

Psalmus de oratione Christi ad patrem pro auxilio & liberatione in sua uehementissima passione: ac de aduersariorū deiectione & punitione.

Psalmus. LXVIII.

SAluum me fac deus quoniā † intrauerunt aquę usquè ad animam meam. †introierunt.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titul⁹ talis est. In finē ꝓ his q̇ ꝯmutabūꝩ ipi dauid. hoc est ps ille ꝯuenit ipi significato dd. .i. qui hic loq̇ꝩ ꝛ dirigit nos i finē. .i. in se ipʒ. ps iquā habit⁹ ꝓ his exhortādis q̇ ꝯmutabūꝩ: vl' ꝓ his .i. de his. i. de cā ꝯmutatiōis eoꝝ. s. de passione xp̄i q̇ ꝯmutabūꝩ de ifidelitate ad fidē: ꝺ vetustate ad nouitatē: de corruptiōe ad icorruptionē. Postq̄ ḡ supra diuersa bñficia ꝓ mysteriū nr̄e repatiōis nob collata memorauit spālr: h̄ exeq̇ꝩ passionē ꝑ mltas ptes psalmi vsq; ad ꝯsūmationē. ¶ Materia. ōpcatio xp̄i ad patrē ƀʒ fragilitatē hūane nature i sua vehemētissima passiōe. ¶ Intētio: nos ad suā iuitare patiētiā: ꝛ monere vt attēdēdo illā acerbissimā passionē ei ex itimis cordis ꝛ aīe ꝯpatiamur vt postmodū fructū ꝛ gliā sue gliose resurrectiōis ꝯsequamur sicq; ei ꝯformemur i h̄ seclo

F

& coheredes eẽ mereamur ĩ regno. ¶ Sũia ĩ gñali. pphera ĩ isto psal mo loqt̃ in psona xp̃i & petit a deo pr̃e de magnis & innũis tribulatiõi bus ac penis p celerẽ resurrectio nẽ liberari: allegãs suap̃ penap̃ & aduersantiũ multitudinẽ: ac diui ne mie benignitatẽ: predicitq̃ iu deop̃ punitionẽ et subiũgit grãrũ actionẽ inuitãs oẽs creaturas ad dei laudationem: ¶ Sũia in spũli xp̃s ergo fm q̃ hõ in passione cla mat ad patrem o[.Saluũ me fac] õ[deus]pr̃: & necesse est[qm̃ intra uerunt aq̃]vehementissimarũ pas sionũ & tribulationũ[vsq̃ ad aias meã]tollendã.i.a corpore separan dã vel vsq̃ ad sensualitatẽ turbã dã qr̃ sic nõ solũ ĩ corpore s; & ĩ aĩa patiebat. Sic autem clamãdo dat formã mẽbris suis vt clamẽt: ne ĩ pssuris cedãt et iniq̃tati ɔsentiãt: sicq̃ in passione orando nos qui bus viam demõstrauit: et quibus presertim necessarium est: docet in tribulationibus suo exẽplo orare.

2 Infixus sum in limo profundi: & nõ est sub- stantia.

¶ [Infixus sum].i.detẽt⁹ corpore [in limo pfundi].i.iudaice iniq̃ta tis. homo enim limus est & de limo fact⁹ & non de profundo.i.de corru ptõ: s; cadẽdo a iustitia p originã lia & actualia pctã fact⁹ est limus pfundi.i.iniquitatis Uel terreni hoies dum ima appetũt lim⁹ sunt ĩter quos sunt nõnulli sceleratissi mi q̃ nõ solũ lim⁹ sunt/ s; etiã pro fundi & tales erãt iudei[et non est mihi substãtia].i.vit⁹ carnis cuã dẽdi passionem vel status et stabi litas vite quia.

hoies terreni limus sunt.

3 Veni in altitudinem maris: & tempestas di- mersit me.

¶ [Ueni]spõte[in altitudinẽ ma ris].i.ĩ pfundũ seculi hui⁹ & insani ppl̃i: vl̃ ĩ pfũdũ tribulatiõis & ama ritudis: spõte eñi meips̃ obtuli[et tẽpestas].i.ipetuosus furor & sedi tiosa cõmotio iudeorum[dimersit me]in mortẽ & extinxit. Cõpletum est in me signũ ione: qr̃ sicut ionas a ceto absorpt⁹ id est morti & sepul ture dat⁹. Et in hoc eos inexcusa biles ostendit cum subdit.

4 Laboraui clamans: raucæ factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei † dum spero in de- um meum.

† ab spe rando.

¶ [Laboraui clamãs]sepe eos ad monẽdo: & hoc maxie fecit ĩ septi mana sibi penali & nobis pniali p pterea laborabat: qr̃ parũ ĩ eis fru ctificabat: clamãs eñi laborat q̃ nõ audit: nõ laborat cui⁹ votus iplet [rauce facte sunt fauces mee]quã tũ ad illo: qr̃ noluerũt itelligere & credere[defecerũt oculi mei]quia ipsi etiam apostoli qui tãq̃ lu cerne preeminebant in corpore du bitauerunt/ dum in passione per seuerans[spero in deum meu;]vt a mortuis resurgam. Ad literam etiam sic exponitur.[Laboraui cla mans]in cruce ad patrem vocife rãdo[rauce facte sũt fauces mee] propter magnitudinem penarum et desiccationem humorum.[defe cerunt]et extincti sunt[oculi mei] corpales ĩ morte.i.mortu⁹ sum[cũ spero in deũ meũ].i.quia prestolor misericordiã & nõ exero potẽtiam.

5 Multiplicati sunt su- per capillos capitis mei qui oderunt me gratis.

¶ [Multiplicati sunt] vt et disci-
pulus cum eis esset [sup capillos
capitis mei] i. sine numero creue-
runt: et innumerabiles et infiniti
facti sunt aduersarij mei [qui ode-
runt me gratis] id est sine causa
cum econtrario deberent me dili-
gere propter multa bona eis fa-
cta. Odium de inimico videtur q-
si naturale: quod tamen ex corruptio-
ne contingit nature. Odium vero
de innocente contra naturam est
primum facit infirmitas: aliud so-
la instigat malitia. Et non solum
sunt numerosi: sed etiam noxij. vn-
de subdit.

Odiū de inocēte cō tra naturā ē.

6 Cōfortati sunt † qui
persecuti sunt me inimi
ci mei iniustè: quæ non
rapui tunc exoluebam.

† alia lit te: a inimici mei q perse quunt me.

¶ [Confortati sunt] etiam et ani-
mati ad nocendum et hoc vt odiū
conceptum in corde etiam perse-
quendo ad impletionem in opere.
[Inimici mei] qui etiam [persecuti
sunt me iniuste] hoc est quod dixe-
rat gratis: quia causam in me nō
inuenerunt. [que non rapui tunc
exoluebā] quia minime peccauit: et
tamen peccati debitū. i. mortē exoluit. Adā
rapere voluit diuinitatē et amisit
felicitatem: vterque exoluit mortē
que est debitū peccati adam et xp̄s: sed
mors ade fuit pena peccati. mors xp̄i
facta est hostia pro peccato. Sed
hunc fructum mortis christi mun-
dus non intellexit: ideo hanc pro
stultitia reputauit: sed quod non
nouit mundus agnouit deus. vn-
de subdit.

7 Deus tu scis † insi-
pientiam meam: & deli
cta mea à te non sunt
abscondita.

† stipu- ditiā.

¶ [Deus tu scis] et probas [insipiē-
tiā meam] i. quod de me insipiētia a
quibusdā reputatur qui sibi sapientes
videntur. Ex his verbis instruimur vt
in cunctis que agimus semp plus dei
voluntatem quam hoim attēdamus:
et ea sit nr̄a actio quā deus appro-
bat: etiā si nō approbet hō. Vnde
est quod Paulus nos admonet quod stul
ti simus ante hoies vt an deū me-
reamur esse sapientes [et delicta
mea] i. meorum que ad delendum
suscepi nō que cōmisi que reputo mea
quia in me punienda [a te nō sunt
abscondita] et scio qualis sit pro
eis emenda facienda. Et quia pro
alijs solui et tanta tuli ideo.

8 Nō erubescāt in me
qui expectant te domi
ne † domine uirtutum.

† deus

¶ [Non erubescant in me] i. non
frustrentur in me mouēte s. sua ex-
pectatiōe [qui expectant] in limbo
cū desiderio [te dn̄e] liberatorē su-
um per me et remuneratorē pro fide
quā hn̄t in me scz prophete et antiq̄
iusti cupiētes videre quod oculis
non viderunt. [dn̄e virtutū] cele-
stium: id est angelorū cui nihil est
impossibile. Deinde precatur pro
modernis dicens.

9 Non confundantur
super me: qui quærunt
te deus Israël.

¶ [Nō cōfundantur] insultatiōibus
improborum [sup me] morientē in
cruce quod fieret nisi cito resurgerē
[que querūt te] fide: spe et charitate
ac bene viuendo et amando quere-
re non cessant scz moderni fideles
[deus israel] i. per fidem et chari-
tatem spiritaliter deum videntiū.
Supra dixit dn̄e virtutū et hic di-
cit deus israel: quia idē dn̄s et deus
est angelorum et hoim. Vel [Non

erubescāt in me [hoīe hūili et cru-
cifixo et ignominiā crucis audien-
tes a fide quā hr̄e ceperūt recedāt
[qui expectant te dn̄e] vt venias
[dn̄e virtutū] q: qui despect⁹ ap-
paruisti in carne virtuosus ⁊ glīo
sus apparebis in diuinitate. Et
[Non cōfundant sup me] depres-
so [qui querūt te deus israel] .i. vi-
dentiū deū: vt qui deitatē nō pn̄t
intueri nō seducantur infirmitate
carnali: q: cū futurū erat vt tan-
tō pro stultitia improperaret̄ chri
stianis φ in hominem crederent
mortuū et crucifixum: ideo sic pro
eis rogat. Et merito nō erubescēt
nec confundentur.

10 Quoniā propter te sustinui † opprobriū: operuit † confusio faciem meam.

†exprobrationem. †irreuerentia.

¶ [Qm̄ ego [ppter te] ⁊ tuā obe-
dientiā nō pro mea culpa vl're alia
[sustinui] ab aduersarijs [oppro-
briū] multiplex in cōuitijs [operuit
cōfusio faciē meam] vt videbat̄: si-
gnū habuit verecūdie immota tn̄
mēte: q: cū in passione sua multa
opprobria audiebat ⁊ tacens pro-
pter deum oia tolerabat: quasi ve
recundus in facie apparebat: ⁊ sic
illi v̄tutē māsuetudinis pro signo
habebāt cōfusionis. Et bn̄ dt̄ pro-
pter te q: nō est magnū φ ait su-
stinui nisi adiūgeret ppter te. Si
enim sustines q: peccasti: propter
te sustines non propter deum. fe-
lix miseria cuius deus est causa.

11 † Extraneus factus sum fratribus meis: & † peregrinus filijs matris meę.

†alienatus. †hospes

¶ [Extrane⁹ fact⁹ sum] q: nō cre
dūt mihi [frībus meis] cognatiōe
carnis .s. iudeis sic ioseph suis. vel
[fratribus meis] .s. apl̄is ab eo fu
giēnb⁹ et qn̄ iā nō credebatur ab
ipsis [et peregrin⁹] vel hospes qui
ad tps in domum recipitur nō vt
frater charissimus [filijs matris
mee] scilz sinagoge de quibus s̄m
carnē erat. nā quasi extraneū ⁊ pe
regrinum abiecerūt eum dicentes
vilipēdēdo hunc nescimus vn̄ sit.
hec autem ideo mihi contigerunt.

12 Quoniam zelus domus tuæ cōmedit me: & opprobria exprobrātium tibi ceciderunt super me.

¶ [Qm̄ zelus] .i. feruens amor ⁊
dilectio [domus tue] .s. eccl'ie sctē
[cōmedit me] ⁊ accendit. q. d. inte-
ri⁹ vrebar zelo dei cū psequēs ini
qtates eoꝝ flagellaui male v̄san-
tes in tēplo ⁊ inde eieci. Uel [com
medit me] .i. fuit cā passiōis mee.
⁊ ppter hūc zelū [opprobria expro
brantiū tibi] me negando: maiora
eñ opprobria deo inferre nō pote
rāt φ φ xp̄m filiū ei⁹ denegabāt
vel [opprobria exprobrantium ti-
bi] in me: q: qcūqz exprobrat xp̄o
⁊ pr̄i [ceciderunt sup me] q: in me
effectū habuerunt quando hi qui
exprobrabāt etiā me occiderunt: sz
inter hec pius dn̄s mansuetudinē
suam commendat cum subiungit.

13 Et † operui in ieiunio animam meam: & factum est † in opprobrium mihi.

†cooperui. †mihi.

¶ [Et operui] id est celaui [in ieiu
nio] salutis eorum [animā meam]
me humiliando. fidē quippe eccle-
sie ⁊ salutem humani generis chri
stus esuriebat: et ideo ieiuniū ei⁹

spiritale erat quando defecerunt oēs q̄ in eū crediderāt. in hoc ieiunio operuit hūilitate q̄si quodam pallio aiam suā. i. virtutē et deitatem sibi vnitā nō exercendo potētiā et vindicando seipm: & sic hūilitas erat xp̄i operimētū. nā q2 humiliabat nō agnoscebatur [et] hoc ipm [factū est mihi in opprobriū] detractionis/irrisionis/& cōuitij: qd patuit in sputis colaphis & huiusmodi. Quāto eni3 humilior erat tanto apud reprobos despectior apparebat

Et posui uestimentū meum † cilitium: & factus sum illis in parabolam. 16

¶ [Et posui vestimentū meū aliū] i. occultam diuinitatē meam sacco carnis: & opposui illis mortalem carnem meā in qua seuirent. Cilitiū enim quo pctōres penitētes vestiunt est mortalis caro quā xp̄s induit vt de pctō dānaret peccatum: nō q caro christi peccatrix fuerit/sed quia similitudinē carnis pcti habuit [et] ex hoc etiā [factus sum illis in parabolā] i. in similitudinē maledicti & irrisoriam vt cuilibet maledicendo dicerent sic tibi contingat vt christo crucifixo. Parabola enim hic dicitur similitudo que datur de aliquo quādo illi maledicit. sic ille (verbi gratia) pereat quomodo ille.

† Aduersum me † loquebantur qui sedebāt 17 in porta: & in me psallebant qui bibebant uinum.

¶ [Aduersum me loquebant qui sedebant in porta] hoc est in publico & publicis conuentibus publice de me loquebantur. publice aduersabant: coram oib9 diffamabāt. Dicit ergo passionem suā communē iudeorū esse fabulā vt null9 exciperetur qui huius locutionis expers esset [& in me] id est de me [psallebant] derisorie. i. in me conuertebant cantilenas suas et cātica meq3 deridebant [qui bibebant vinum] i. instruabant voluptate & iucūditate temporali. Inter tot scandala & opprobria: inter tātas psecutiōes et tribulationes quid tu agebas mitissime iesu?

Ego † uero oratio- nem meam ad te domi ne: tempus beneplaciti deus. *(marg.: s. autē oratio mea.)*

¶ [Ego vero] dū impij ita seuirēt cōtra me dirigebā [orōnē meā ad te dñe] etiā pro eis. illi deridebāt. iste orabat. illi infestabāt. iste amabat. Hec est eni pfectio charitatis diligere inimicos et orare pro illis qui maledicerīs & qd agas non habes: nihil tibi restat nisi vt ores hec iustorū arma sunt vt orādo vincant & nō rixas s3 orōnes iurgijs opponāt. Jō aūt oraui ad te quia nūc est tempus [bñplaciti] o [de9] i. gratie & recōciliatiōis per mortem: nūc tp̄s est orandi & placandi deū. nūc tp̄s est acceptabile: nunc dies salutis: et q2 oraui et tp̄s est complendi beneplacitū tuum scilicet per me redimi hominem. Jō *(marg.: Charitatis perfectio.)*

In multitudine misericordię tuę exaudi me: in ueritate salutis tuæ.

¶ [In multitudine mie tue] que est cōtra multitudinē iniquitatis nr̄e nō i meritis hominū: nā si nō eēt mltitudo mie tue quid nos fa

terem⁹ de multitudine iniquita‑
tis nr̄e:[exaudi me in veritate sa‑
lutis tue].i.a te promisse vt verax
appareas īplēdo salutē quā ꝓmi‑
Veri‑ sisti.veritas eī est in reddēdo ꝓmis
tas est sa.Et nota ꝙ cum ꝓmisit de mia
in red‑ subiungit de veritate:q2 vniuerse
dendo vie dn̄i mia qua dimittit pctā et
promis veritas qua reddit ꝓmissa.Et sub‑
sa. iūgit in quo velit exaudiri dicens

18 † Eripe me de luto
†saluū ut non † infigar: † libe
me fac ra me ab his qui ode‑
†inhe‑ runt me: & de † profun
reant. dis aquarum.
†seruar
ex
†ꝓfun
do.

¶[Eripe me de luto]et puluere mortalitatis[vt nō infigar]ꝛ inherēā in eo p incinerationem.i.vt nō in luto ꝛ puluere sicut oē hūanum gen⁹ dissoluar remanēdo in morte.q.d.corpus meū nō diu remaneat in terra q̄si infixum in ea vt inde extrahi nō valeat sed cito resurgat.Si eī in cinere suo dormiuisset null⁹ in eū credidisset[libera me]per resurrectionē[ab his q̄ oderūt me].s.iudeis q̄ nunꝙ eū dilexerūt a quorum potestate fuit totaliter liberat⁹ in resurrectione[ꝛ de profundis aquarū].i.ꝑsecutionū et tribulationū:vel de profunda malitia pplōꝝ vel in persona mēbrorum[eripe me de luto vt non īfigar].i.de lutosis desiderijs ne mēte cōsentiam[libera me ab his].i.a malis ne eis cōsentiendo adhercam. vnde subdit.

19 Non me demergat
†coar‑ tempestas aquę:neque
tet absorbeat me profun‑
dū: neque † urgeat su‑
per me puteus os suū.

¶[Nō me demergat]irrecuperabilr in morte[tēpestas aque].i.impetus et seditio cōmoti ppl̄i.s.iudeoꝝ hec est nen diu in morte me teneat[neq3 absorbeat]ꝛ deuoret[me profundū].i.abyssus infernalis[neq3 vrgeat].i.claudat[super me puteus]id est limbus ꝛ adit⁹ infernalis[os suum]ad retinēdū me cū descendero ad spoliandū eū.Vel in ꝑsona mēbroꝝ[Nō me demergat tempestas aque].i.peccati cōsuetudo[neq3 absorbeat me ꝓfundū].i.pcī ꝯsperatio[neq3 vrgeat].i.claudat[sup me pute⁹ os suum].i.pctō obstinatio nō claudet super te pute⁹ os suū si nō clauđis tu ad cōfitendū os tuum:et ideo confitere et dic de profundis clamaui ad te dn̄e et exadis.Deinde pōit cām quare debeat exaudiri dicens.

20 Exaudi me domine
† quoniā benigna est †suauis.
misericordia tua:secun
dùm multitudinem mi‑
serationum tuarum re‑
spice me.

¶[Exaudi me dn̄e]poti⁹:ꝛ hec ē cā exaudiēdi[qm̄ benigna]ꝛ suauis[est mia tua]tribulato vt panis esuriēti.q.d.ea q̄ tibi naturaliter iest mia beniuolētie ꝛ grē et plena.et ideo es pronus ad exaudiendū[ꝛ ẜm multitudinē miserationū tuaꝝ] quā exhibuisti mult[respice in me]oclo mie tue.Ac si diceret/ꝓpter miam tuā ꝛ miserationes tuas exaudi me ꝛ respice in me:quarū vna est naturaliter in te/alia in beneficioꝝ exhibitione. Vel in persona membroꝝ.[Exaudi me]nō quia merui ẜ3[qm̄ benigna est mia tua]pctōi[ẜm multitudinē miserationū tuarū]qb⁹ pctā l3 iniuriosa cedūt[respice in me]non in peccata respice inquā.

21 † Et ne auertas faciem tuam à puero tuo: quoniam tribulor uelociter exaudi me.

† alia lra nō habz ?.

¶ [Et ne auertas] tanquam ira tus et nolens me audire [faciem tuam a puero tuo] scz a me xpo filio tuo q formam serui accepi ꝛ vsq ad mortem obediui. dns noster etiam dictus est puer a puritate: a simplicitate: ab innocentia. deinde ponit et aliam causam dicens [quoniam tribulor] in anima ꝛ corpore/ideo [velociter exaudi me]. s. vt cito liberer non est quo differas. Moueat te mia tua: moueat miseria mea. Adest mea afflictio ꝛ tribulatio pp h opus e vt velox veniat tua misericordia ꝛ cōsolatio. Vl' in psona mébrorū [Et ne auertas faciem tuam a puero tuo] par uo ꝛ humili non superbo/sed [velociter exaudi me quoniam tribulor] cuius tribulationis disciplina tollit a me superbiam. Ne inq̄ auertas faciem tuam sed potius

22 Intende anime meæ & † libera eam: propter inimicos meos † eripe me.

† redime. † serue.

¶ [Intende anime mee et libera eam] quia tristis est vsq ad mortem: et non propter me tantum sz etiam [propter inimicos meos] liberatione et glorificatione mea conuertendos si volunt corrigi: vl' confundendos si manserint obstinati [eripe me] vt cito resurgam et ascendens spiritum sanctum mittam. Dicendo libera orauit pro occulta liberatione in anima quam semper habent sancti lz occidant. Subiūgēdo eripe me: orat p manifesta fm corpus: vnde inimici q dam sunt conuersi ꝛ quidam confusi. ꝛ debes eripere quia

23 Tu † scis improperium meum & confusionem meam: & † reuerentiam meam.

† cū sis cognos. † scis: opprobriū. † verecūdiā.

¶ [Tu scis improperiū meū] qd sit in xbis. i. q̄ turpia ꝛ iniuriosa xba mihi intulerūt [ꝛ ɔfusionē meā] q ex improperio mihi est fm illoꝝ opinionē ꝛ quā mihi iputauerūt [ꝛ reuerētiam meā] id est ignominias scz q̄ ignominiose me tractauerunt. q. d. quanta p tuo amore sustinui ꝛ quare sint ista tu nosti. hec ei omia nō p suo reatu sz p nob sustinuit vt in talibus nos instrueret ꝛ suo exemplo confortaret. Et etiam ideo eripe me quia

24 In cōspectu tuo sunt omnes † qui tribulant me: † improperium expectauit cor meum & miseriam.

† tribulāteo. † opprobrium.

¶ [In conspectu tuo sunt omes q tribulāt me] i. inimici mei. q. d. sicut scis meā innocētiam ita nosti eorum malitiam ꝛ potes eis iuxta merita sua retribuere: quia tantū scelus committunt te presente et vidente. Timeant ergo omnes qui alios tribulant quoniam in conspectu dei sunt cuius vindictam euadere nō pñt. Et ne videret tribulari tāq̄ ingratus ꝛ nolens ɔtinuo adiecit [improperiū] coꝝ i dictis [expectauit] q: hec futura p̄uidit ꝛ p̄dixit ꝛ ad h venit [cor meū] ꝛ volūtas q: volūtarie sustinuit [ꝛ miseriā] eoꝝ i factis nō suā. In illis em̄ erat miseria in ipo autem misericordia qui eorum miseriam miseratꝰ dixit pr̄ ignosce illis ꝛc.

25 Et sustinui qui simul contristaret̃ & non fuit: & † qui consolaretur & non inueni.

†cōsolātes.

❡[Et sustinui].i.expectaui attendēdo[q̄ simul].i.similiter sicut ego [contristaretur]de tanta multitudine et compateretur mecum de cecitate nō credentium[⁊ nō fuit] aliquis[et]expectaui [qui cōsolaretur me]credendo et proficiendo: nam qui proficit cōsolatur medicū[et non inueni]aliquez.Multi enī scꝫ discipuli ⁊ mulieres cōtristati sunt carnaliṫ ⁊ de morte carnis eius:solus vero dn̄s contristatus est spiritaliter ⁊ de morte aīe: et hoc videlicet ꝙ oēs ꝑmanebāt in infidelitate.Un̄ non ait qui contristaretur sed qui simul.i.siliṙ sclꝫ spiritaliter cōtristaretur.Magna quoqꝫ illi ꝯsolatio esset:si quos in se credentes inueniret:qđ quia nō inuenit quasi conquerēdo ingemiscit.vnde adhuc subiūgit.

26 Et dederūt in escam meam fel:& in siti mea potauerunt me aceto.

❡[Et dederunt in escam meā fel] q̄si illud tanꝙ escam cōmedere deberem[⁊ in siti mea]qua fidem et salutem eorum desideraui[potauerūt me aceto]cum felle mixto:hoc facto mores suos amarissimos iudicantes fel ⁊ acetū adhuc in escā ⁊ potum corporis christi ponunt ⁊ christo offerunt qui veritati resistunt ⁊ euangelio contradicunt:et qui male viuendo scandalum ecclesie inferūt. Grauius enī peccāt qui contemnunt in celo residentem ꝙ qui crucifixerunt in terra ambulantem:⁊ maius peccatum est christum tradere peccatoribus membris ꝙ crucifixoribꝰ iudeis.Et qꝛ malam escam ⁊ malum potū dn̄o dederunt merito i his puniti sunt. vnde et sequitur.

27 Fiat mēsa eorum coram ipsis in † laqueum & in † retributiones & in scandalum.

†muscipulam †retributionem.

❡[Fiat mensa eorū].s.scriptura sacra quam ad aīarum refectionē parauerat eis deus[coram ipsis in laqueum]qꝛ ex ipsa sua lege capiūtur a christianis ⁊ cōuincunt̃ errare.[⁊ in retributiones]vt mala recipiāt ꝓ malis:⁊ q̇ per legē peccauerūt ꝑ legem puniant̃.[⁊ in scādalū]ruine vt nō intelligāt inibi dn̄m nūciatū ⁊ sic ruāt de pctō in peccatum ⁊ tandē in infernū.dicit aūt hoc nō optando sed prophetisando:nō vt fiat sed qꝛ fiet.Cū hoc audimꝰ dici per spm̄ dei talia euētura malis adhuc i illis hoc intelligamus vt nos talia deuitemus. Ad lr̄am etiā Mensa iudeorum facta est corā ipsis in laqueum:qꝛ eis paschale cōuiuium in hierl̄m celebrantibus fuerunt a romanis circumclusi ⁊ sicut aues illaqueati [⁊ in retributionē]scꝫ penarum ꝓpter mortem xp̄i debitarū[⁊ in scādalum]qꝛ deserentes pacis auctorem rixas sibi concitant.

28 Obscurentur oculi eorum ne uideant: & dorsum eorum semper incurua.

❡[Obscurent̃ oculi eoꝝ]interiores [ne videant]⁊ agnoscāt veritatez ⁊ verū solē scꝫ diuinitatē sub fragilitate latentē.Qꝛ enī sup bierūt ceci facti sunt.[⁊ dorsuz eoꝝ semꝑ incurua].i.statū mentꝭ ad terrena curuari ⁊ i inferioribꝰ flecti ꝑmitte

te. Hoc enim semper subsequens est ut si oculis mentis superno lumine priuetur et superna non videat statim animus ad ea que retro sunt appetenda inclinetur et de inferioribus cogitet. Reuera obscurati sunt oculi eorum qui sunt in sua infidelitate excecati et dorsum eorum est incuruatum ut gentibus seruiant et onera legis et peccatorum portent. Sequitur alia pena.

29 Effunde super eos iram tuam: & † furor ire tue comprehendat eos.

[Effunde] copiose in more fluminis [super eos iram tuam] ut eos obruat i. exerce multipliciter super eos vindictas. [et furor ire tue] i. districta animaduersio future vindicte [comprehendat eos] tanquam fugitiuos ut non liceat eis fugere. Ira ad presentem percussionem pertinet: furor ad futuram damnationem. Ideo furor quia nullum ibi remedium/nulla ibi misericordia hic persequitur: ibi vero comprehendit ubi non licet fugere. Iam enim non erit euadendi locus quando eos eternus absorbuerit cruciatus hoc et ad literam factum est in destructione et captione eorum per romanos.

30 Fiat habitatio eorum deserta: & in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.

[Fiat habitatio eorum] s. domus priuate quas inhabitant [deserta] ab eis [et in tabernaculis eorum] habitationibus scilicet iocundis ut in templo: synagoga: et palatio regio [non sit qui inhabitet] de numero eorum: hoc in aperto est. perdiderunt enim locum et gentem in quibus superbierunt contra deum: loca illa et hominibus sunt plena et iudeis inania. Vel habitationem dicit ipsam ciuitatem hierusalem in qua communiter habitabant: tabernaculo vero singulas eiusque domos designat. hoc autem ideo eis.

31 Quoniam quem tu percussisti † persecuti sunt: & super dolorem uulnerum meorum addiderunt. † ipsi

[Quoniam quem tu percussisti] i. percuti voluisti pena et passione non pro sua culpa sed pro mundi salute scilicet me [persecuti sunt] crudeliter eum occidendo. q. d. quod deus fecit ad bonum hoc illi crudeli voto exercent ad malum [et super dolorem vulnerum meorum] quem sustinui in toto corpore [addiderunt] mortem et vulnus latere. Vel super mortem addiderunt blasphemiam et militum custodiam et alia mala huiusmodi. vel super penam que mihi erat pro peccatis meorum membrorum addiderunt persequendo fideles et ecclesiam. vel [super dolorem] qui mihi erat pro perditione illorum [addiderunt] inferre mortem. Et quia apposuerunt dolorem super dolorem. ideo sicut iustum est.

32 Appone iniquitatem super iniquitatem † eorum: & non intrent in † iustitiam tuam. † ipsorum † tua iustitia.

[Appone] i. apponas s. permittendo vel gratiam subtrahendo: tunc ei adderetur miseria super miseriam [iniquitatem super iniquitatem eorum] i. vitium vitio. ut sicut alibi dicitur qui nocet noceat adhuc: et qui in sordibus est sordescat adhuc: quia super peccatorum commissionem apposuerunt obstinationem [et] sic: quia nimis gloriabantur de iustitia sua [non intrent] per penitentiam [in iustitiam tuam] i. in viam veritatis et iustitie rectam ad te venien- Apocal. xxii.

do: & iustitiam suã que ex lege ẽ relinquẽdo. Culpa enim excitat culpã: & cũ vna nõ corrigitur exinde altera generatur: & quãto plus refrigescit charitas tanto amplius abundat iniquitas.

Culpa excitat culpã.

33 Deleantur de libro uiuentium: & cum iustis non scribantur.

¶ [Deleãtur de libro viuẽtiũ] .i. ex memoria tua in qua soli iusti semper viuẽtes cõtinẽtur. Liber vite est noticia dei qua predestinauit electos ad vitã. Non ergo sic accipiendũ est tanq̃ in hoc libro aliquẽ scribat deus quem postea deleat: sed deleant̃. s̃m spem et opinionez illoꝝ dictũ est: q2 ibi tanq̃ merito iustitie sue scriptos se putãt. q.d. cõstet etiã ipsis: & cognoscãt in dãnatione sua non ibi se esse scriptos & nũq̃ scriptos fuisse ostẽdatur: et appareat qđ subsequẽter exponit dicẽs [& cũ iustis non scribãtur] .i. iustoꝝ ordini s̃m eq̃tatẽ tuã non apponant̃: q2 nec digni sunt. Audiuimus qđ nobis cauẽdum sit in malis nũc audiam⁹ qđ imitandũ sit in xp̃o. Illi tales fuerũt & sic perierũt. Tu benigne domine quid dicis de teipso?

Liber vite qđ est.

34 † Ego sum pauper & dolens: salus † tua deus suscepit me.

†paup & dolẽs ego sũ et †vult⁹ tui Mat. v.

¶ [Ego sum pauper] .i. humilis [& dolens] in passione pro omnibus [salus tua deus suscepit me] de oĩ angustia in resurrectione. hoc idez dicit corpus. Beati enĩ pauperes spiritu: qm̃ ipsorum est regnũ celorũ. & Beati qui lugent. qm̃ ipsi consolabuntur. Exemplo ergo domini discamus pauperes esse et dolentes. Nec enim deserti sunt tales: sz salus dei suscepit eos vt iam non sunt pauperes et dolentes, sed potius beati et letantes. Ad litterã etiam christus pauper fuit: quia in paupertate nat⁹ / cõuersatus / mortuus / & in alieno sepulchro positus. Et quia sic sum saluatus ideo

35 Laudabo nomen dei cum cantico: † & magnificabo eũ in laude.

†talis. Ira nõ habz ꝗ

¶ [Laudabo] in me et in mẽbris [nomen dei cum cantico] .i. cũ iocunditate & delectatiõe: cũ mẽtis leticia / & vocis exultatione: q2 & si omnia desunt deus tamen mecum est [&] exultãs i meipso [magnificabo eum in laude] .i. magnifice laudabo: et magnum predicabo ad alios vt per exemplum proficiant ac deum similiter laudent et magnificent: he sunt diuitie mee scz vt cũ gaudio & hilaritate nõ cessẽ deũ meum laudare & magnificare.

36 Et placebit deo super uitulũ nouellũ: cornua producẽtẽ & ungulas.

¶ [Et] laus illa [placebit deo] [super omne legale sacrificium: et hoc ostendit per partem cum subiungit [super vitulum nouellum cornua producentẽ & vngulas] Talis enim q̃rebatur vitulus in sacrificio qui & nouellus esset: & tam magnus vt cornua mitteret atq3 vngulas fortes haberet. q.d. sacrificium laudis diuine magis est deo gratum & placitum q̃ sacrificium quodcunq3 quod offerebatur in lege. laus enim puri cordis plus placet q̃ mactatio pecudis. hoc ergo

Vitul⁹ qlis q̃rebat in sacrificio.

37 Videant † pauperes & letentur: querite † deũ & uiuet aĩa uestra.

†inope pes †ꝯsiliũ

¶ [Videãt] oculo interne ꝯsidera

tionis ꝛ intelligāt ac credāt [pau perfecti] imitatores mei scȝ ꝙ obla tio nō iā in facultatib⁹ ꝛ reb⁹ ex teriorib⁹ posita est: sed in mente vbi pauper diuiti equatur [et lu de [letētur] et spe gaudeant ac ma gis paupes sint vt ditari mereāt. Et cōuertit se ad eos admonēdos dicens. O vos pauperes [querite deū] fide: deuotione: ꝛ bona opera tione. id est esurite ꝛ sitite deū tm̄ nihil aliud: ꝛ sic [viuet aīa vestra] ne moriatur peccatis: qꝛ de⁹ est vi ta aīe ꝛ cibus mētis. Queritis pa nē vt viuat caro vestra: deū queri te/ ꝛ viuet aīa vestra. hic vita gra tie ꝛ tandem vita glorie. Querite inquam

38 Quoniam exaudiuit pauperes dominus: & † uinctos suos non † de spexit.

†cōpeditos. †spuit

¶ [Qm̄ dn̄s exaudiuit]. i. exaudi re semꝑ ꝯsueuit [pauperes] aliter nō audiret. ita ꝛ vos audiet. si er go vis exaudiri paup esto: noli de te presumere: nec aliud pͥter deum tuum q̄rere. Si pctōr es nō ideo desperes qꝛ [ꝛ vinctos] vinculis peccatorū per que videntur repu diari a deo [suos]. i. a se soluendos [non despexit] quia diruptis dia boli nexib⁹ eos regno suo asseruit. Illos vinctos non despicit deus qui sui sunt: id est qui per penitē tiam ꝛ satisfactionē nō requirunt. Vel [vinctos suos] id est vinculis mortalitatis ꝛ penalitatis seu ꝑ ceptiōis: ꝛ cōsilij arctioris ac suis legibus astrictos [non despe xit] minus dicit ꝛ plus intelligit quia plene liberauit: Quapropter

39 Laudēt illum celi & terra: mare & omnia † reptilia in eis.

†reptilia.

¶ [Laudēt illū celi ꝛ terra: mare ꝛ oīa reptilia i eis]. i. celestia/ ter restria ꝛ oia vertantur homini in materiam laudis: ꝛ de oīb⁹ lau det deū homo rationalis creatura laudet deū ꝛ ꝑ hoīeȝ oīs creatura quoniā ipse species ꝛ materie re ruȝ sunt hominū causa: vt ipse lau det auctorem ꝛ saluatorem suum. Omnis ergo creatura ad laudem dei inuitatur: quia sunt hoi mate ria diuine laudis qui deuȝ laudat ex suis creaturis. Et sic hec laudāt deū dn̄ ex eis laudatur creator eo rū. Iste sunt vere diuitie paupe ris scȝ videre creata ꝛ inde lauda re creatorem: Ideo etiam laudēt:

40 Quoniam deus saluam faciet syon: & edifi cabūtur ciuitates iude.

¶ [Quoniā de⁹ saluaȝ faciet] nūc a culpa purgādo ꝛ post in eternū glorificando [syon] id est ecclesiaȝ deum speculantem modo per fidē deinde contemplantem per spe ciem [ꝛ] nunc [edificabuntur ciui tates iude]. i. anime: sua peccata confitentes in quibus deus habi tat que nūc per cōfessionem humi litatis disponuntur: ꝛ aptantur ad habitanduȝ in syon vt foris re maneant qui confiteri erubescūt. Bono rū initium enī bonorum est confessio iuȝ isti peccatorum: ꝛ iustus in principio uȝ ꝯfes accusator est sui. primum ergo de sio est bent homines mala sua confiteri pctōꝝ. atqꝫ moribus in melius commu tari: ꝛ sic in ciuitatem dei edifica buntur: quia anime sanctorū per confessionem in templū sanctum tanq̄ viui lapides deferentur.

41 Et inhabitabūt ibi: & hereditate acqrēt eā.

¶ [Et inhabitabunt] nunc constā ti mente [ibi] id est in ea syon scʒ in ecclesia speculante deum per fidem [⁊ hereditate acquirunt eā] ⁊ perseuerabunt in ea: qꝛ descēdētibꝰ p̄rimis alij quasi hereditarie succedēt eis ⁊ etiam in futuro [inhabitabūt ibi] .i. in illa excelsa syon scilicet in ecclesia contēplante deum per speciem quando ad illā beatam ciuitatem celestem hierusalem peruenient: ⁊ non ad tempus sed [hereditate acquirent eā] vt possideant illam in eternū. Et nō vna sola generatio iustoꝝ: sed per omnes successiones. Et hoc est quod subdit:

42 Et semen seruorum eius † possidebit eam: & qui diligunt nomen eius † habitabunt in ea.

[Margin: † obtinebit. † inhabitabūt.]

¶ [Et semē seruorum eius] id est imitatores fidei: et boni operis [possidebit eā] .s. syō quasi iure hereditario hic: ⁊ in futuro. Et qꝛ fides vel opus sine dilectione non valet cōtinuo adiecit quasi expendēdo qd̄ dixit [⁊] oēs [qui] [diligūt nomē eius] .s. q̄ sunt in charitate ⁊ q̄ nō ex timore sed ex amore deo seruiūt. hi enī sunt semen seruoꝝ nō qui carne filij sunt [habitabūt in ea] hic ⁊ in futuro tanq̄ in hereditate sua nullus in ea hereditabit nisi per dilectionem: quia sola dilectio diuidit inter filios regni ⁊ perditionis. Qui ergo nō diligūt nec hic merito nec ibi premio in ea habitabūt. deꝰ est dilectio: ⁊ q̄ manet in dilectiōe in deo manet: ⁊ deus in eo. Hic est finis/ hec est hereditas.

[Margin: Fides sine dilectione nō valet.]

Oratio.

Magnissime domine exaudi nos in veritate salutis tue: vt eruti a sq̄lore peccati mereamur au libro vite regni celestis conscribi. Per dominum.

Oratio uiri iusti, in tribulatione positi: ut liberetur à periculis & specialiter a persecutione iniquorū ipsum malitiose persequentium.

Psalmus. LXIX.

1 Deus in adiutorium meū intende: † domine ad adiuuandum me festina.

[Margin: † alia litera nō hʒ residuum versiculi]

¶ Auctor psalmi p̄pheta dauid. ¶ Titulus hic est in finē .i. in xp̄ʒ nos dirigēs. psalmꝰ iste attribuitur dauid .i. cuilibet iusto habitus in rememoratione .i. agens de memoria huius rei. eo q̄ saluuʒ fecit eū dn̄s spe ⁊ certitudine. Memor enī saluationis ⁊ bn̄ficioꝝ que deꝰ mūdo contulit sicut in p̄senti psalmo monstratū est securus petit liberari: licet multis malis vrgeat q.d. ⁊ si cōmutati sint in meliꝰ vnde in titulo p̄sentꝭ psalmi agit̄ nō tm̄ in se/ sʒ in dn̄o q̄ saluat gloriētur. ¶ Materia. petitio viri iusti vt liberet̄ a p̄iculis ⁊ miserijs huiꝰ mūdi. ¶ Intētio monere vt vrgētibus malis nō diffidamꝰ: sʒ dei adiutorium inuocemꝰ: ⁊ nō in nobis sʒ in diuino auxilio ꝯfidamꝰ: ⁊ in dn̄o gloriemur. ¶ Sn̄ia in generali p̄pheta in isto psalmo loquit̄ in p̄sona cuiuslibʒ iusti: ⁊ fidelis dep̄cātis vt liberet̄ ab huiꝰ mūdi p̄iculis ⁊ miserijs. sp̄alr̄ a p̄secutiōe iniusti ⁊ iniq̄ ipʒ maliciose p̄sequētiꝭ. Quāuis enī ille psalmꝰ attribuat̄ xp̄o siue cuilibet iusto i tribulatione posito: cōmuniter tn̄ de iusto ex

ponitur in cuius psona hic loquitur totus & hic psalmus effectualiter continetur supra in psalmo expectans expectaui dnm ab illo loco. s. cōplaceat tibi dñe vsq3 ad finē q ibidē ptim de xpo & partim de mēbris eius exponitur. ¶ Omnia in speciali in persona ergo oim iustorum ait/o [Deus] creator meus qui soles iuuare [in adiutorium meū] misericorditer [intende] & respice pstādo mihi auxilium gratie tue: quia nec mala declinare nec bona agere valeo sine te: et quia periculū est in mora [domine] gubernator meus qui omnia potes [ad adiuuandum] me festina] id est cito et festinanter adiuua: primum inspice instantem necessitatem. Deinde accelera auxilij consolationē: q2 si tardat misericordia crescūt pericula. Hic versiculus in principio horarū premittitur vt per adiutoriū diuinū preualeamus cōtra diabolū q magis isurgit qñ ad op9 bonū accedim9 & maxie cū orare debem9: sed i hoc ɔfundimur orātes: q2 deum nobis intendere volumus cum oramus: et nos nec deo nec nobis intēdim9. Hic versiculus depcatio vtilis est ɔtra oēm aduersitatē & tentationē ac maloꝝ ipugnationē: & nihilominus ad oēm virtuosam operationē & bonorū impetrationē: nā et cū tribulamur et cū operamur diuino adiutorio semper opus habemus: deinde orat etiam pro persecutoribus cum subiungit.

Confundantur & reuereantur: qui quærunt animam meam.

Reuereri q̄ est. ¶ [Cōfundantur] i seipis de pctis cognitione sue turpitudinis q prius pctā sua defendentes quasi gloriabātur de eis [reuereant] id est timeant te iudicē ne p culpa cōmissa puniātur reuereri enim est timere ne p lesa iusticia pena sequat [q q̄rūt aiam meā] .i. vitā ad opprimēdū & pdēdā non ad imitādum. Hec vox pprie ad martyres ptinet qui ad hoc querebantur vt occiderent. Et cum orāt pro suis inimicis perfectionē nobis insinuant charitatis Ideo adhuc subditur.

3 Auertantur retrorsum & erubescant: qui †uolunt mihi mala. †Cogitant.

¶ [Auertantur retro: sū] sc3 ab intētiōe sua: nō pcedāt sed sequant: nō suo consilio viuāt sed sanctorū [erubescāt] sc3 pseq qd itēdebāt & etiā de ɔmissis pctis [q volūt] .i. cogitāt [mihi mala] & si non possunt pctōr em & penitēs q pl9 defert verecūdie de recordatione delicti co liberior ē a dño ɔmeret grām. Nā hoc pretulit publican9 q nec audebat oculos ad celū leuare ideo iustificat magis dñi iudicio q phariseus quē deformauit psūmptio: similiter

4 Auertantur statim erubescentes: qui dicūt mihi euge euge.

¶ [Auertantur] a sua iniquitate [statim] i. dilate vt coꝝ cōuersio nō moret facile em emēdat culpa q cito corrigit [erubescētes] de malis suis [qui dicunt mihi euge euge] adulatorie vel irrisorie lingua em adulantiū & vituperantiū nos psequit & sicut aurū igne sic hō vtraq3 lingua pbatur. Duo qppe sunt bona euge vnū adhortatoriū alterum aggratulatoriū duo et sunt mala vnū detractoriū alterum adulatoriū de qb9 vltimis hic est dictum. Tribus versibus pdictis tria genera psecutoꝝ notant .i. malefactores maliuoli: adulatores. Quoꝝ primū fit ope: alterū cogitatiōe: tertiū lo- Persecutorū tria genera

cutione. Reprobi enim mala que possunt bonis inferre non desistunt: et cum non possunt malum quod volunt agere non cessant illud cogitando tractare. et cum nocere non valent aut non audent in aperto faciunt quod possunt detrahendo vel simulando et adulando ac falsis laudibus seducendo. Et quandoque plus nocet lingua adulatoris quam manus persecutoris et ideo valde est cauenda et subito repellenda. Unde Gregorius adulatio si vel ad tempus patienter suscipitur augetur et paulisper demulcet animum vt a rigore sue rectitudinis mollescat in delectationem sermonis sed ne crescere debeat statim est sine mora ferienda pro his tamen persecutoribus orat ecclesia vt conuertantur et fiat quod subiungitur.

Gregorius.

5 Exultent & † lætentur in te omnes qui quęrunt te: & dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum.

†Iocundētur.

¶[Exultent] secundum corpus hilares se ostendendo [et letentur] secundum animum in tuis gaudendo [in te] in tua bonitate non in se nec in alio quocumque. q.d. non de se gloriantes sed in te a quo habent letari et exultare [omnes qui] per lachrymas penitentie ac per cognitionem et amorem diligenter [querunt] non homines sed [te] qui misericors es et pius eos qui ... et dicant semper] laudando te: quia nunquam debet cessare a tua laude [magnificetur dominus] id est laudibus extollatur et maximus predicetur: quia peccatorem vocat: confitenti ignoscit inde iuste viuere facit et tandem glorificat. hoc inquam dicant [qui diligunt salutare tuum] intelligentes se inde sanatos quasi ipsi de se non saluentur: quia domini est salus et ab illo est salus eius non a se dicant magnificus est dominus qui nos tam potenter saluabit. De se autem dicat vnusquisque quod subdit.

6 Ego vero egenus & pauper sum: deus adiuua me.

¶[Ego vero egenus] vel mendicus id est petens scilicet mendicans meam salutem vel aliorum [et pauper sum] id est nihil habens ex me: et insufficiens per me ad eam inquirendam. Egenus enim dicitur qui aliquid habet et aliud indiget. Pauper qui nihil habet de me quidem nihil presumo nec tamen ideo diffido: nam deus adiuuat me vt possim quam desidero salutem possidere: vnde ad ipsum se conuertens ait [deus adiuua me] ita affectum. Sic vtique deum laudare nos docet vt cum illius put possumus magnificamus nos metipsos infirmos et inutiles iudicemus. Ille enim abundans: nos egeni: ille diues: nos pauperes. Cum hec recognoscimus et de nobis diffidentes in ipso solo confidimus tunc nos tanquam paupes et egenos adiuuat deus. Adiuua igitur quia

Egen⁹ quid hʒ. Paup qui nī.

7 Adiutor † meus & liberator meus es tu † domine: ne † moreris.

†et erũtor.

†alia litera non hʒ me⁹ et liberator meus

†tardaneris.

Tardam videtur quod magno desiderio queritur.

¶[Adiutor meus] in bonis et vt vicam [et liberator meus] a malis et ne cedam [es tu] et non alius: quia non alia spes mihi est: et ideo contra tam mihi restat petere [domine ne moreris] et differas mihi succurrere: sed fac quod facturus es me adiuuando ac liberando necnon in gloriam tuam ducendo. Tardum enim videtur quod magno desiderio queritur imploremus et nos domini dei nostri adiutorium et liberationem et gloriam atque ex toto corde dicamus illud: domine ne moreris. Oratio.

Inexhaustibili adiutorij deus eterne ad adiuuãdũ familie tue supplici festinus occurre: vt euictis malorũ opprobrijs tuis sp auxilijs muniamur. Per dominũ.

Oratio ecclesie & cuiuslibet fidelis in magna tribulatione existentis quatenus liberetur de multitudine tribulationum ut possit laudare deum.

Psalmus. LXX.

†deus. †spera ui dñe. †tua iustitia †erue †eripe me Jonadab spõtaneus interpretatur.

1 IN te † domine speraui non confundar in eternũ: in † iustitia tua † libera me & † eripe me.

❡ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ❡ Titulus talis est psalmus dauid filiorũ ionadab ⁊ pmorũ captiuorũ Jonadab interptatur spõtaneus: ⁊ significat ip̃ spũ obediẽtẽ. Psalmus ĝ iste ẽ dd ꝓphe ad vtilitatẽ filiorũ ionadab. i. obediẽtie seu imitatoꝝ xp̃i ⁊ prioꝝ captiuoꝝ q̃ nũc filij xp̃i ⁊ liberi prius filij adã a diabolo captiui sũt ducti. istis eñi vt psẽuerẽt hic psalmus cãtaẽ: i q̃ gratuita dei grã q̃ nos nõ pp nos: sed pp se liberat ꝯmẽdaẽ: ❡ Materia excitatio filioꝝ ecclie ad spẽ ⁊ ꝯmẽdationẽ grẽ diuine: ⁊ descriptio multoꝝ dei bñficioꝝ circa sperãtẽ i eũ. ❡ Intẽtio: monere ne falso de nobis p̃sumamus: sꝫ in deo solo ꝯfidamus. ❡ Snia i gñali. ꝓpheta i isto psalmo qui attribuitur christo et cuilibet iusto speranti in deo loquitur partim de christo et partim de membris eius. maxime tamen loquitur in persona cuiuslibet iusti et fidelis in magna tribulatione existens qui totam spem in deo ponens. Consequẽter in hoc psalmo sicut ⁊ in precedenti petit a periculis imminentibus velociter liberari vt possit deum deuote laudare: et ei fideliter regratiari. ❡ Sententia in speciali. Generalis itaq̃ iustus clamat ad dominum. o. [In te domine] solo tanquã in adiutore potenti non in me vel alio quocunq̃ [speraui] et totam spem meã posui ⁊ ideo [non ꝯfundar in eternũ] i. finaliter ⁊ in futuro: ⁊ si ad tempus de peccatis cõfundar: ⁊ in p̃senti ne ꝯfundi valeã [in iustitia tua] q̃ mihi est a te non mea quam non statuo: q: nulla vel sꝫ q̃ iustitia tua exigit: q: sicut iustũ est non parcere impenitẽti ita iustum est parcere penitenti / ⁊ orati / ⁊ retribuere permanẽti [libera me] a peccatis [et eripe me] a penis: duo eñi sunt que in seruitutem nos redigũt: peccatũ. s. ⁊ pena peccati: ⁊ ab vtroq̃ petit liberari et eripi. Et si sum ego indignus

2 Inclina ad me aurem tuam: & † saluũ me fac. †salua me.

❡ [Inclina] tu excelsus [ad me] humilem et iacentem [aurem tuã] idest condescende mihi per tuam clemẽtiã: q: merita mea digna nõ sunt vt ad tuã altitudinem perueniant. non eñi possumus accedere ad deum nisi ipse velit accedere ad nos: et hec est ꝯfessio humilitatis. Qui eñi dicit inclina ad me cõfitetur: q: iacet velut eger prostratus in modico stãti [et salua me] ab omni malo intus et extra totaliter ⁊ pfecte. Et subiungit quomodo. Accedere ad deũ nõ possumus nisi ad nos accedat.

3 † Esto mihi in deũ protectorẽ & in locum †mihi esto.

munitum: ut saluum me facias.

¶ [Esto mihi in deum protectorē vt me ꝓtegas cōtra iacula inimicorū ne ad me pueniāt: vl' saltē ne me ledāt. ego eīm ꝓtegere me nequeo [et in locum munitū] scʒ refugij ad quē q̄ refugit tut⁹ est vnde subdit [vt saluū me facias] in alio eīm saluus eē nō potero. nā absq; te nec ꝓtectio nec refugium nec munitio nec salus a quoq; prestari pōt: vbi tentationē esse ꝯspiciens q̄siuit locū quo fugeret: sʒ sine deo munitū inuenire nō potuit: ex qua re et ipʒ sibi locum fieri petijt ꝓpter quem locū quesiuit. Ul' [in locū munitū] in futuro vbi plene securi et salui erimus quia nos aggredi null⁹ valebit inimicus.

4 Quoniam firmamē-tum meum: & refugiū meum es tu.

¶ [Qm̄ firmamentū meū] et fortitudo mea i pugna vt per te sim fortis contra oēs tētationes: et si multe sunt et turbāt me [refugiū meū] in fuga [es tu] saluās me sicut loc⁹ refugij saluat fugiētes ad se. Ex te eīm et per te sum firm⁹. et sicubi fuero infirmat⁹ i me refugiam ad te: Quātūlibet eīm ex gratia dei si q̄s firmus tn̄ adhuc formidādū est ex corruptione carnis. deinde magis determinat a quibus eripi desiderat dicens:

Deus me⁹ † eripe me de manu peccatoris † & de manu † contra legē † agentis & iniqui.

ferueʒ nō hʒ nō hʒ ꝑteruētis.

¶ [Deus meus eripe me de manu pctōris] .i. de ptāte diaboli ne me vi vel insidijs ducat ad peccatum vel supplicium qui specialiter dicitur peccator; quia ipe est omnis peccati persuasor. Et non solū [de manu inuisibilis inimici sed] [et de manu] .i. de potestate [contra legē agētis] .i. transgressoris [et iniqui] i. simpliciter sine lege peccantis: Hic notatur omne genus peccatorum. scilicet aut legis trāsgressor si accepit legē vt iude⁹ et falsus christianus: aut tātūmodo iniquus sine lege si legem non accepit vt pagan⁹: iter vtrūq; gemit corp⁹ christi: et ab vtroq; affligit' nec se vindicat: sed patiēter tolerat et orat. Ideo autem me debes eripere.

Pctōꝝ oīe genus.

6 Quoniam tu es pa-tientia mea domine: domine spes mea à iuuentute mea.

¶ [Quoniā tu es patiētia mea domine] .i. causa et fructus patientie mee: ꝓpter te enim grauiter affligor: propter te equanimiter patior nec solum patientia mea: sed es o domine et [spes] .i. certitudo [mea a iuuentute mea] id est a tempore virtutis et fortitudinis mee: non eīm dt iuuētutē quātū ad etatē: sʒ quātū ad aīe virtutē et iuuētute idē ex quo me aduersus diabolū armasti cepi in te sperare vt munitus side / spe / et charitate: ceterisq; spiritalibus armis cōtra aduersarios tam inuisibiles q̄ visibiles dimicarem: nec solum a iuuentute: sed ēt ab infantia mihi posuisti. quia

7 In te cōfirmatus sum ex utero: de uentre ma-tris meę tu es protector meus.

¶ [In te confirmatus sum ex vtero] .s. ecclie dū rudimēto fidei conceptus sum. vtē ꝑ ecclesie parationē illā dicit qua instruit' hōcū credere

dere icipit ⁊ ante i eo vtero spiritaliter formatur vt deinde in lucem vere cognitionis pariatur. In vtero enim ecclie rudimēto fidei concipimur: post ex aqua ⁊ spū sctō regeneramur vn̄ subdit et vt natus exiui [de ventre matris mee] ecclesie: id est ex quo fui renatus de baptismate [tu] etiā [es protector me⁹] a malis imminentibus qui me saluum duxisti ad tempus in quo in te disceres sperare. Et propter hec gratie tue beneficia.

8 In te † cantatio mea semper: tanquam prodigium factus sum multis †: & tu adiutor fortis.

†decātatio. †sed

¶ [In te] ⁊ de te est [cātatio mea] idest laus oris et exultatio cordis: et hoc semper et assidue: idest omni tempore et in prosperis et in aduersis laudabo te: quia iugiter habeo in te materiā laudis propter beneficia tua continua: et propter hoc tanquam [prodigium] et portentum [factus sum multis] mirātibus de me sicut solent homines mirari de prodigio vel portento. Multi enim amatores seculi putant me insanū ⁊ prodigiosum cū vident me inuisibilia que ipsi ꝯtēnūt laudare et appetere: visibilia vero que ipi appetunt me cōtēnēdo vitare: ⁊ tu cōtra oīa opprobria factus es mihi [adiutor fortis] tu enī ministras spiritalē fortitudinem ad contemnendas hominum insultationem. Et ideo.

9 Repleatur os meum laude ut † cantem gloriam tuā: tota die † magnitudinem tuam.

†hymno dicā †magnificētiam.

¶ [Repleat os meū laude] ⁊ tā̄ iplerū nō cesset a laude tua ꝓpter tua beneficia: q: cū non essem fecisti: cū essem salutē dedisti: cum peccassem ignouisti: cum conuersus essem adiuuisti: cū perseuerassem coronasti [vt cantē gloriā tuā]: idest vt exultādo annunciem ꝙ gl'iosus sis [et tota die] .i. sine intermissione et indesinēter tam in prosperis qb⁹ cōsolaris/ꝙ in aduersis qb⁹ corrigis: cātē [magnitudinē tuā] .i. ꝙ magnus sis in operib⁹ ⁊ beneficijs tuis: sicut quādo os repletum aliquid extra redūdat ita petit vt sua laudatio ad proximuz deriuet vt exemplo suo proximus laudet. Et sicut in iuuentute non deseris me sperantem in te sic

10 Nè proijcias me in tempore senectutis: cū deficiet uirtus mea nè derelinquas me.

¶ [Ne ꝓijcias me] extra tuā protectionē [in tpe senectutis] qn̄ seruor v̄tutis decrescit ⁊ fessa v̄t⁹ iuuari plus idiget vn̄ qd p senectutē accipiat determinat. d. [cū deficiet v̄t⁹ mea ne derelīquas me] subtrahēdo mihi auxiliū: q: tūc min⁹ potēs sum ad resistēdū. defectū ergo virtutis nomiāt senectutē sicut superi⁹ iuuētutis noie designauit v̄tutē. Ac si dicat ne ꝓijcias me a te nō pmittas me peccare ex infirmitate ꝙ si p fragilitatē peccare cōtigerit ne derelinq̄s me ex toto vt deficiēs virib⁹ ꝑseuerē in pctō. Et opus est vt non derelinquas.

Virtus [defe]ct⁹ senect⁹.

11 Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui custodiebāt animā meā cōsilium fecerunt in unū.

❡ [Quia dixerũt inimici mei mihi] mala ⁊ exprobrãtes mihi in faciem disconfortauerunt me [et qui custodiebãt animã meã] id est obseruabant vitam meam insidiose ⁊ studio decipiẽdi nõ vt imitarẽt sꝫ vt perderent eam. i. qui insidiabant vite mee [cõsiliũ] i. cõspirationem [fecerunt in vnũ] i. in eãdem voluntatem nocendi et cõcorditer cõtra me ⁊ de me pdẽdo. Grauior est fascis qui non diuiditur.

11 Dicentes deus dereliquit eum: persequimini & comprehẽdite eũ: quia non est qui † eripiat †.

†seruat eum

❡ [Dicentes] cõmuni consilio vel apud se in corde suo [deus] i. quẽ sibi deum facit [dereliquit eum] subtrahendo ab eo suũ auxilium: quem vidẽt calamitatib⁹ fatigatũ putãt a deo desertũ: et ideo audacter [persequimini eũ] vt tardũ [et cõprehendite eũ] vt inualidũ et secure potestis facere [quia non est qui eripiat] de manu nostra cõprehensum. Quo contra postulat. D. Ipsi ita: sed O

15 † Deus † ne † elongeris a me: deus meus in † auxilium meum respice.

†dñe †meus †elongeris †adiutorium

❡ [De⁹ ne elõgeris a me] subtrahẽdo auxiliũ defensiõis tue sꝫ prope esto [deus me⁹ in auxiliũ meũ respice] cohibendo hostes a nimia crudelitate ne grauiorib⁹ exponar qꝛ scio me affligẽdũ. Ita sit nõ elõgat ab eis imo ppe ẽ q̃ tribulato sunt corde: ppe ẽ vt audiat: ppe ẽ vt misericorditer respiciat: ppe est vt auxiliet. Possunt etiã hec accipi ex psona xpi ab illo loco [ne proijcias me in tpe senectutis: ⁊c. Senect⁹ i xpo fuit dũ infirmat⁹ est in cruce et irrisus q̃ ex vetustate nr̃a assumpsit: vñ fuit i eo vetustas pene nõ culpe: ⁊ defecit virt⁹ sua scꝫ humanitatis q̃ inter man⁹ inimicoꝝ fact⁹ est infirm⁹: ⁊ quasi nihil posset cõprehẽsus: qui talia omnia habuit ex psona nostra. Deinde sequitur oratio pro malis.

14 Confundantur & deficiant † detrahentes animæ meæ † operiantur cõfusione † & pudore qui † quærunt mala mihi.

†cõmittentes animã meam. †induantur. †verecundia. †cogitãt mihi mala

❡ [Cõfundant] mali. i. cognoscãt peccã sua [⁊ deficiãt] a puersis virib⁹. hoc illis expeditur peccã sua recognoscãt vñ cõfundant et deficiãt in se q̃ male de se ⁊ sua iustitia seu virib⁹ psumebãt [detrahẽtes aĩe mee] praua suadẽdo vel vite mee aduersando [operiant] multa [cõfusione] interi⁹ quo ad se de mala cõscia peccãtoꝝ [⁊ pudore] exteri⁹ q̃ ad alios pp modestiã [q̃ q̃rũt mala mihi] procurãdo i ope ⁊ verãdo iniuriose: vl q̃ q̃rũt si mala sint q̃ mihi apponãt.

15 Ego autem semper † sperabo: & adijciam super omnẽ laudẽ tuã.

†in te.

❡ [Ego aũt semp sperabo] de tuo auxilio nec deficiã a spe cõtra hoc qđ illi de me desperãt. Quicqđ illi faciant quãtũcũqꝫ psequãtur ego nõ frãgor vlla aduersitate sed semper firmam spem habebo in te [et adijciam sup oẽs laudẽ tuã] preteritã ⁊ ante habitã sup oẽs laudes priores quas tibi feci semper adijciã alias nouas sꝫm auxiliũ quod

mihi pstabis. vel [adijciā sup oēm laudē tuā] re laudādo ⁊ adhuc magis laudabilē ⁊ maiorem ei laude pdicādo. Et non tantum laudabo in me sed etiam ad proximū: quia

16 Os meum † annunciabit iustitiam tuam: tota die † salutare tuū.

† pnūciabit. † salutē tuā.

ℭ [Os meū annūciabit] pdicādo alijs [iustitiā tuā] q: sine psonarū acceptiōe vnicuiq: s₃ opa sua reddis [tota die] .i. assidue. Vel [tota die] qui dicit dies cū sua nocte .i. i psperis ⁊ aduersis annūciabit [salutare tuū] id est salutē et redemptionē quā mūdo fecisti. q: nec psperā nec aduersa me retrahent a laude tua. Vel [iustitiam tuā] qua iustificatur impi⁹ [⁊ salutare] quo saluatur damnatus: quia hec pdicare est laus que superat omnem laudē. Et propter hoc annūciaui.

17 Quoniā non cognoui † litteraturam: introibo in potētiam domini: domine memorabor iustitiæ tuæ solius.

† negociationes.

ℭ [Qm̄ nō cognoui] approbatiōe .i. nō approbaui [literaturā] de q paul⁹ dicit. Lr̄a occidit/ sp̄us aūt viuificat. ii. cor. iij. Quidā eī nō de gratia sed de lege gloriabant eo q leges accepissent: lex aūt sine gratia sola lr̄a est. In ipsa gr̄a gliās: lr̄aturā nō cognoui .i. n̄ approbaui quēq ex opib⁹ legis iustificari: s₃ homines de lr̄a legis p̄sumētes: ⁊ a gr̄a resiliētes toto corde reprobaui. Et hi sunt negociatores q operā sua extollunt de actibus presumentes: et ex operibus suis iustitiā querētes. Et ideo [introibo in potentiā dn̄i] .i. ad cognoscendū ei⁹ virtutes ⁊ magnificētias per ipsi⁹ inspirationē: spiritalis ei hō dn̄ nō adhereret lr̄e meret p intellectū ad iteriora sp̄us itroire vt posterias dn̄i sciat .i. gr̄am et v̄tutes qb⁹ iā nō infirmat⁹ p carnē mandata dn̄i potēter impleat. ⁊ o [dn̄e] tūc [memorabor iustitie tue soli⁹] nihil de mea allegabo q nulla est: q: nullā meā agnosco: ⁊ nihil passus sū ex me/ s₃ tu sol⁹ es q iustificas: iustitia tua sola me liberat: mea sola nō est n.si pctā. Nō gliabor de virib⁹ meis ne in literatura maneā: s₃ de tua gr̄a per quā literam operando adimpleam. Et ideo memorabor. quia. O.

18 Deus docuisti me † à iuuentute mea: & usque nunc † pronunciabo mirabilia tua.

† ter. † annūciabo.

ℭ [De⁹ docuisti me] p īspirationē ⁊ gr̄e tue expiētiam [a iuuentute mea] .i. ab ipo initio fidei q me īnouasti [⁊ vsq: nūc] .i. et post fidē/ q: nec nūc p me q̄cq̄ possum: nā ⁊ aū fidē ⁊ post ē necessari⁹. Docuisti ipq me q tue soli⁹ iustitie memorari debeo: q: docuisti q̄d erā: q̄d deserīs vt memor sim iustitie tue soli⁹. Cōsiderās ei vitā meā p̄teritā video q̄d mihi debebat: ⁊ q̄d accepi p eo qd̄ mihi debebat: debebat pena: reddita ē gr̄a: debebat gehēna: data ē vita eterna. Et q ḡ conuersus sum: didici merita mea nulla pcessisse: s₃ gr̄am tuā mihi gratis venisse. Et ego tal'r erudit⁹ nolēs esse ingratus [pnūciabo mirabilia tua] .i. ea q tu mirabiliter operatus es circa me vel circa totum genus humanum alijs pdicabo.

19 Et usque in senectā & seniū: † deus ne derelinquas me.

† dn̄e

¶ [Et] nunc o dñe sicut cepisti ita pficiendo [vsq3 in senectã ꝛ seniũ] meũ.i.vsq3 ad vltima mea [ne derelinq̃s me] sed vsq3 ad diem meũ vltimum gr̃a tua pseueret mecũ. Adiuuisti forté nõ deseras debilẽ qñ maxime opus est.q.d.oi tpe sis mihi pñs per gr̃am me sp adiuuã do:q2 nisi vsq3 ad vltimum meum gr̃a tua mecum sit nihil ero.Tpe aplorũ ꝛ martyrum erat iuuenis eccl'ia:fortis in virtute patiens in tribulatione. Iã q2 charitas refrigescit:virtus deficit:qsi in senectutẽ venire cepit:postulat ergo xpi ecclesia vt sicut a iuuẽtute p oipotentis dei gr̃am regitur sic:vsq3 in finẽ scli per eãdẽ gr̃am gubernet. Tẽpore antichristi cadet in seniũ quando eius virtus adeo diminuta est vt si fieri possit seducãtur et electi.Et oro ne derelinquas.

20 Donec annunciem brachium tuum:generationi omni † quę uentura est.

† super uẽture

¶ [Donec annunciẽ brachiũ tuũ] i.xpm filiũ tuũ qui iõ brachiũ dñi dr/q2 ipe est ṽtus et fortitudo dei p quẽ oia facta sunt:ꝛ a q̃ diaboli ṽtus supat. Ul' [brachiũ tuum] i. magnitudinem virtutis tue [generationi oi] p successiões [que ventura est] vsq3 ad finẽ seculi.i.oib9 gñatiõib9 sequentib9 vsq3 in finẽ vt credẽtes in dñm iesum xpm fortes permaneãt atq3 in tãta virtute cõfidẽdo:diabolũ/ꝛ vitia potenter vincãt:ꝛ donec annunciem nõ vires aut iustitias meas.sed

21 Potentiam tuã & iustitiã tuam deus usque in altissima (quę fecisti) magnalia; de' quis similis † sit tibi?

† alia litera ñ hz sic.

¶ [Potẽtiã tuã] liberãdo q̃ tuos liberas [ꝛ iustitiã tuã] puniendi q̃ peccãtes punis extẽdẽs illã annunciationẽ meã [vsq3 i altissima magnalia q̃ fecisti] ꝛ facies.s.mysteria xpi q̃ sunt altissima ꝛ maxia: vñ admirando exclamat:et cũ hoc ita sit. O [de9 qs silis sit tibi:] i.s.i magnalib9 faciendis:vl' in natura seu potentia.q.d.null9.q2 nihil tibi sil'e.Est tñ alia silitudo bõa q̃ bõ iust9 q̃ diligit inimicos/ꝛ bene facit eis similis est deo:ad cui9 sil'itudinem fctũs est. Hec est sil'itudo obediẽtie nõ supbie: imitationis non equiparationis. Mihi autẽ volẽti peruerse tibi similari.

22 Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas:& conuersus uiuificasti me & de abyssis terræ iterum reduxisti me.

¶ [Quãtas oñdisti mihi] p experientiã.i.iuste imisisti ad vtilitatẽ [tribulatiões] ꝛ passiões [mĩtas] q̃titate ꝛ diuersitate [ꝛ malas] q̃litate ꝛ acerbitate.Quis enĩ hois vl' eccl'ie miserias enumerabit? Ecce iustitia in peccãtib9 sz h̃ disciplina admonitio fuit nõ desertio:vñ sequit ꝛ tñ post iram tu [conuersus] misericorditer ad clemẽtiam ꝛ me cõuertens [viuificasti me] p tuam gr̃am et in eternã cõsolationẽ:ecce clemẽtia in cõuersis vñ subdit [et de abyssis terre] i.de pfunditate ꝛ submersiõe pcti [iterũ] i.sepe [reduxisti me] ab illis liberãdo. Dicit iterũ q2 nõ semel reducit nos de9 a pctis sz mõ p baptismũ:mõ per penitẽtiã:mõ p cõuersionem:ꝛ sic multis ꝛ diuersis modis reducit

mur ad salutē. Nos iteramus cul
pam: pius dñs iterat ergo nobis
suam miam. Mihi xo sic reducto

23 Multiplicasti † ma-
†iusti- gnificētiā tuā: & cōuer
tiam. sus cōsolatus es me †.
†et de ℭ [Multiplicasti] quia p diuersa
abys- subuenit de⁹ [magnificētiā] vł iu-
sis ter- stitiā [tuā] .s. flagella a qb⁹ nec si-
re iterū lus pctis. Vel [multiplicasti magni-
reduxi ficētiā tuā] .i. multis modis ma-
sti me. gna ꝛ multiplicia virtutum dona
cōtulisti [et cōuersus] ab ira q̄ pu-
nisti me ꝛ ab oi indignatiōe [cōso
lat⁹ es me] sʒ oi ꝛ ab oi tribulatio-
ne ꝛ h̊ p iternā dłcedinē: p scriptu
re inspectionē: p pmij repromissio
nē: qꝛ et si distincte castiget tristes
tm̄ eē nō sinit. Et ꝙ ꝯsolat⁹ es me
ab effectu et fructu ostendendo.

24 † Nā & ego cōfite-
†et ei. bor tibi in uasis psalmi
†nō hʒ ueritatem tuā † deus:
psallam tibi in cithara
sanctus Israel.

ℭ [Nā ꝛ ego] ppterea [confitebor
tibi] cōfessiōe laudis .i. laudabo te
[i vasis psalmi xitatē tuā] o [de⁹]
hoc est bm̄ spm̄: ꝛ in viuificatione
spūs: a supiori em̄ sonat psalteriū
qđ est q̄si quoddā vas spiritale in
q psalmi ꝯtinenť i q̄ ēt dñi xitas
ad ipsi⁹ honorē pdicať: ꝛ iō p ipm̄
spūs significať .q.d. psallā tibi spū.
Et qꝛ deuotiōe cordis comitari dʒ
maceratio carnis [psallā tibi in ci
thara] .i. bm̄ corp⁹ ꝛ i mortificatio
ne carnis: cithara em̄ ab inferiori
sonitū reddit: et iō carnē signifi-
cat .q.d. faciā cōsonare spm̄ ꝛ car-
nē: tibi iꝗ̄ q es de⁹ [sanctus] ipi⁹
[israel] .i. q sctificas eos qui sunt
spūalr israel .i. vidētes deū. Et hoc
faciā exultādo. Vñ subdit. Et ideo

25 Exultabūt labia mea
cum † cantauero tibi:
& anima mea quam re
demisti. †psal-
lam.

ℭ [Exultabunt labia mea] inte-
riora ꝛ hoīs iterioris scʒ labia aīe
[cū cātauero tibi] .i. cū laudabo te
in pdicatiōe [ꝛ aīa mea] exultabit
[quā redemisti] a piculis ꝛ in fu-
turo redimes a penis q̄ ipsis iter-
nis labijs exultat quib⁹ tacite ad
deū clamat. Vel [exultabūt labia
mea] exteriora: qꝛ magna deuotio
mētis qñq̄ p delectationē redū-
dat ad sensus corporis [ꝛ aīa mea
quā redemisti] silr exultabit .q.d.
voce labioꝝ ꝛ mēte laudabo te: dū
dño cātat ñ solū exteriorib⁹ labijs:
sʒ int⁹ in aīa exultat: sic ei deū lau
dare dcet vt mēs cū voce ꝯcordet.
Nec solū aīa mea ad deū exultabit

26 † Sed † & lingua †ad-
mea tota die meditabiť huc au-
iustitiā tuā: cū cōfusi & tem.
† reueriti fuerint qui †nō hʒ
querunt mala mihi. et lin-
gua
mea.

ℭ [Sʒ ꝛ ligua mea] .s. corpis [to- †eru-
ta die] .i. ꝯtinue ꝛ indesinēter [me buerint.
ditabiť] .i. ex meditatiōe cordis cō
fitebiť: ꝛ meditatā loquiť [iustitiā
tuā] .i. qualr aīa mea p te redēpta
sit ꝛ iustificata nullis meis pcedē-
tib⁹ meritꝭ: sed sola tua gratuita
mia ꝛ h̊ [cū ꝯfusi] erubescēdo [ꝛ re
ueriti fuerit] timēdo [q̄ q̄rūt mala
mihi] me corpalr vł spūalr psequē
do. Duob⁹ aūt mōis ꝯfundētur ꝛ
erubescēt: aut cū h̊ cōuersi fuerint
ad xp̄m: aut in futuro cū venerit
xp̄s. Et tūc ligua meditari poti⁹
ꝙ loq̄ dʒ: qm̄ in illa btā vita hoīm
voluntates ꝛ cogitationes omni-
bus inuicem apparebunt.

Oratio.

EXcelsi solij regnator imēse qui sperātes i te dānari eternis cōfusionib⁹ nō pateris: reple q̄sumus labia nr̄a laude tua: ⁊ his nos semper meditationibus bonorum insinuator exerce. Per dominum.

Psalmus de Christi regno ac iudiciaria potestate & iudicio: nec nō de ipsius regni & regis eius cōmendatione & omni subiectione.

Psalmus. L X X I.

1 DEus iudiciū tuū regi da: & iustitiā tuā filio regis.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titul⁹ h̄ est ps in salomonē: h̄ est iste ps tēdit ⁊ dirigit i salomonē ⁊ pacificū.s.xp̄m q̄ est ver⁹ salomō.i.pacific⁹ q̄ fecit vtraq̄ vnū: ⁊ pacē posuit inter deū ⁊ gn̄s humanū. ¶ Materia: xp̄s s̄z vtrāq̄ naturā diuinā.s. ⁊ humanā ⁊ aduēt⁹ ei⁹ ad regnū eccl̄ie. ¶ Intētio: monere vt xp̄m verū regē credam⁹: et ipsi hūiliter subijciamur. ¶ Gn̄a in gn̄ali: propheta in isto ps̄o xp̄m (de cui⁹ tribulatiōe supra dc̄m ē) s̄m vtrāq̄ naturā ꝯmēdās loquit de ei⁹ regno iudiciaria ptāte: ⁊ iudicio de ipsi⁹ regni: ⁊ regia ei⁹ magnificētia ⁊ ꝑcomio dicēs ab oib⁹ regib⁹ eū adorandū: ⁊ hūanū gn̄s ꝑ eū redimēdū: ipm̄q̄ ab oib⁹ bn̄dicēdū. Que ꝯmēdatio ad hoc intēdit vt itellecta regni ei⁹ eminētia demoniace dn̄atiōi colla subtrahētes sub titulū xp̄i fugiamus q̄tem⁹ i p̄nti ꝓsequi iustitiā i futuro vero iudicari mereamur ad gl'iam. ¶ Gn̄a in sp̄ali: ꝓpha ergo ad patrē loquēs de xp̄o orādo ꝓphetat ⁊ ait. o [De⁹] pr̄ da iudiciū tuū].i. iudiciariā ptātē sup hoīes [regi] i xp̄o filio tuo q̄ est rex regū: vt sicut tu habes iudicare/ita habeat ⁊ ille. Petit dari xp̄o hoī qd̄ semp habuit ip̄e dn̄s.q.d. fac qd̄ ꝓuideo futurū. Pr̄ enī nō iudicat quēq̄: sed oē iudiciū dedit filio: nō quin tota trinitas sil' iudicet: s̄z q: solu⁹ filij ꝑsona s̄m humanitatē ab oib⁹ in iudicio videbit [⁊ iustitiā tuam].i. ptātis p̄dicte executionē eisdē [filio regis].i.tu q̄ es rex ⁊ veritate tuos regis. da inquam iudiciam.

2 Iudicare populū tuum in † iustitia: & pauperes tuos in iudicio. † tuā

¶ [Judicare].i.ad iudicandū ⁊ vt actu iudicēt [ppl'm tuū].s.xp̄ianū q̄ ⁊ ei⁹ est [in iustitia] ⁊ iuste.s.vt discernat eū a n̄ suis: ⁊ reddat vnicuiq̄ s̄m merita sua [⁊ pauperes tuos] sp̄ū q̄ sunt ppl's dei.s.hūiles [in iudicio] iusto: vt pro abiectiōe quā sustinēt in p̄nti recipiāt exaltationē ⁊ honorē in futuro. Et bn̄ addit tuos. Pauper enim si superbiat nō est paup dei: diues si paupertatem diligit non est diues seculi. Nec solum da ei iudiciū: sed ⁊ prius fac illum per predicatores tuos diuulgari per totū mūdum vt presciatur iudicaturus: et hoc est quod subdit: Paup' supb⁹ non est paup dei.

3 Suscipiant montes pacem populo: & colles iustitiam.

¶ [Suscipiāt montes].i.maiores eminentes excellenti sctitate qui idonei sunt ⁊ alios docere [pacē] p̄dicandā ⁊ nūciandam.i.verbum

recõciliationis scꝫ verbũ euãgelij ad hoc vt nũciẽt ꝑplorꝫ colles]. i. minores suscipiãt [iustitiã]. i. obe-dientiã vt obediãt doctrine verita-tis: q̃ obedientia est in hoĩb⁹ et in oĩ rationali creatura oĩs iustitie origo atq; pfectio. Primũ postu-lat: deinde affirmat: q: reuera xp̄s iudiciũ habebit. Vñ post optatio-nẽ virtute prophetie dicit ea que aduẽtu domini sunt prestãda. Nã

4 Iudicabit pauperes populi: & saluos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem.

¶ [Judicabit] filius rex [pauꝑes ꝑplĩ]. i. veros. i. spũales paupe-res qui pro acquirenda beatitudi-ne pauperes fiũt in populo discer-net ⁊ segregabit ab alijs sicut ipse discipulis suis ait. Ego vos elegi de mũdo [⁊ saluos faciet] ⁊ hoc dã-do grãm ⁊ in futuro dando gloriã [filios pauperum]. i. eos q̃ sub il-lis proficiũt / vel imitatores xp̄i ⁊ discipuloꝝ eius q̃ pauꝑes fuerũt: quos oẽs sic iudicabit dñs vt sal-uos faciat [⁊ humiliabit calũnia-torẽ] scꝫ diabolũ qui est iniust⁹ ac-cusator fratrũ nostroꝝ: ⁊ innocẽ-tes nitit̃ trahere ĩ culpã. hũiliauit eũ domin⁹ in cruce humiliat quo-tidie in membris suis per pñiam ipsoꝝ: hũiliabit in iudicio futuro.

Jo. xv. b.

5 Et permanebit † cũ sole & ante lunam: † in generatione & generationem.

† Soli

† ⁊ gña tiones generationũ.

¶ [Et] humiliato calũniatore [per manebit] ipse splendor et radius scilicet filius [cum sole]: id est cum patre et claritate paterna sedens ad dextrã patris ⁊ regnãs cũ eo in eternũ [⁊ añ lunã] existẽs. i. añ oẽm decursũ mortaliũ: q̃ sicut luna de-cessiõe ⁊ accessiõe trãseũt. Hoc di-cit ne ex tẽpore videat̃ cepisse [in generatiõe ⁊ generationẽ]. i. sem-per [ꝑmanebit] i. ecclesia [cũ sole] i. q̃diu tp̄a voluũtur q̃ iuxta cursũ solis distinguũtur: contra illos q̃ dicunt ecclesiã aliquãdo desituraꝫ [⁊ ante lunam] existens: id est an-teq̃ esset ecclesia constituta q̃ per lunã significat̃ ꝑp crescẽdi ⁊ decre-scẽdi vicissitudines. ⁊ sꝫ [i generatio-ne ⁊ generationem] id est per oẽs generationes sibi succedentes. De-inde incarnationem diuinitatis annuncians ostendit quomodo hoc regnum incipiet. Christus enĩ rex iudicaturus prius in humili-tate veniet: quia

6 † Descendet sicut pluuia in uellus: & sicut † stillicidia stillantia super terram.

† et

† gutte stillantes

¶ [Descendet] scꝫ christus in vte-rũ virginis [sicut pluuia in vell⁹]. i. sicut pluuia leuiter et sine strepi-tu abundanter descendit in lanã: sic deus occulta virtute suauiter ⁊ imperceptibiliter: sed totalr̃ descẽ-dit in virginẽ. Lana etiã accipien-do ⁊ reddendo aquam nõ rumpit̃ sed integra manet: sic ⁊ virgo duꝫ cõcepit ⁊ peperit integra ꝑmãsit. Et q: de plenitudine eius nos oẽs accepim⁹ apte subiũctũ est [⁊ si-cut stillicidia stillantia super ter-ram]: id est sicut gutte particula-riter stillantes in modum roris summa leuitate cadunt super ter-ram et eam fecundant. sic deus le-uiter in aridam terram cordis no-stri descendens eam gratiarum suarum stillicidijs fecundauit: et ecclesiam diuisionibus gratiarũ mul

Lanã accipiẽdo et reddẽdo aquas nõ rũpitur.

y iiij

ꝓfudit. vbi alludit facto gedeonis. Gratia enim Christi descēdit pus super populum iudeorū sicca area totius orbis: sicut pluuia prius descendit in vellus gedeonis: postea descendit super terram .i. sup gentes sicco vellere iudeorum. Deinde ostendit que vtilitas in aduentu christi erit dicens.

7 Orietur in diebus eius iustitia & abundātia pacis: donec † auferatur luna.

† tollat

¶ [Orief in diebus eius] .s. regis scẏtpe grē [iustitia] q̄ est ex fide et q̄ iustus ex fide viuit .i. grā fidei q̄ iustificanf electi: q: peccōres facti sūt iusti [& abūdātia pacis] q: pax inter deū & hominē facta est & discordes facti sunt pacifici. bñ aūt dr̄ & abūdātia pacis: q: ꝑ totū mūdū erit abūdans recōciliatio & dei oi pte erūt hoīes recōciliati deo et inter se intantū vt nō solū diligātur inimici in deo sed etiā inimici ꝓpter deū. hec autē pax pseuerabit in sanctis [donec auferaf luna] & efficiaf vt nō sit .i. dōec morte destructa iā nō sit defectus mortalitatis q̄ ꝑ lunā significaf & pñs ecclesia imortalis & ipassibilis efficiaf. Donec nō notat terminū vel desinentiā pacis: sed cōtinuationē pacis: q̄ cū ante eēt semiplena: postea erit omnino plena. Deinde ostendit amplitudinem regni cum subiungit.

8 Et dominabitur à mari usque ad mare: & à flumine usque ad terminos orbis † terrarum.

† terre.

¶ [Et dñabif a mari vsq; ad mare] .i. a qlibȝ fine & termino terre vsq; ad quēlibȝ aliū & terminū eiusdē & circūquaq; sup omnē terrā a mari circūdatā: q: i oib⁹ terris aliqui receperūt fidē xp̄i [& a flumine] iordane in q̄ baptizabif incipiēs. extēdef & dñabif [vsq; ad termios orbis terrarū] circūquaq; in circuitu toti⁹ orbis. cūctū ẽgeliū i oēs ptes mūdi ꝑdicabif: & ecclia vbiq; diffundef. Per flumē iordanē in q̄ xp̄s baptizat⁹ ē accipim⁹ baptismū q̄ ide ꝑ totū mūdū manauit: & ꝑ quē per totū mundū dilataf & vbiq; dñatur. paucis vbis magna hic docet sacramēta. Deide qd̄ vniuersalr dixerat ꝑ ptes explicat. d.

9 Coram illo † procident Aehiopes: & inimici eius terrā lingent.

† decident.

¶ [Corā illo ꝓcidēt] fidē ei⁹ deuote recipiēdo & eū humiliter adorando [ethiopes] id est petis denigrati & tenebrosi scȝ gētes q̄ dealbabunf cādore ṽtutū. Per ethiopes significauit oēs gētes tanq̄ a pte totū eā eligēs gētē quā potissimū noiaret q̄ in finib⁹ & in vltimis terre & teterrima est [& inimici eius] ṽitati prius resistētes ac ei & diuinis eloquijs ꝯdicētes [terrā ligēt] .i. hoīes amabūt & suaues habebunt q̄bus auctorib⁹ ad deū cōuertenf vt quādo iudei/heretici/& pagani in aplo᷑ doctrina delectanf. Sunt enim apli sal terre. Uel ad litterā terrā lingēt .i. adorabunt eum prosternentes se ad terram & osculantes eā tanq̄ pulueremi eius lingerent.

10 Reges Tharsis & insulę munera offerent: reges Arabū & Saba dona adducent.

¶ Reges tharsis] .i. q̄ mūdi gaudia abijciūt. Tharsis eñi iterpraf

Tharsis qd

interp tatur. exploratio gaudij q plurimu nocet humane menti: & ideo q hac abijciunt bene reges tharsis dici pnt [et] ip se [insule]. s. maris. i. qui vitia mundi circufluentia a se excludut/ & multi tepestatibus nequaq demergunt: s; pcellis ei9 circuquaq tudant. [munera]. i. seipsos [offeret] q: se bene regendo deuote dno seruiut: & bona q operant ei asscribut [reges arabu & saba]. i. qui terrenas delectationes reprimut. he enim patrie diuersis odoribus aromatu nares mulcent: & significant eos qui terrena delectatione molliter se tractat: s; ia sunt reges arabu & saba qui hic blandimeta p disciplina subijciut [dona adducet]. i. alios in societate ecclesie odore vtutu secu trahunt. Uel ad litera pot exponi de magis q venerunt adorare xpm cu muneribus q fuerunt de his prouincijs. cum quib9 venerunt insule. i. etia extremi scilicet multi alij.

11 Et adorabunt eum omnes reges † terre: omnes seruient ei.

† alia lra no habet terre.

¶ [Et] vt no p singula: s; vniuersalr dica [adorabut eu oes reges] q prius solebant adorari. i. aliqui de omnibus regibus seu omi genere regu: & qui no modo: saltem adorabunt in iudicio. & [omnes gentes] que prius solebant seruire terrenis dnis & reb9. i. aliqui de oibus getib9 [seruiet] fide & opere [ei] nostro vez celesti regi: q: no est gens q in pte populi sui no adoret auctore. deide agit de opib9 ei9 ostedendo cur ei tatus honor. q. d. & merito venerabunt christum regem.

12 Quia † liberabit † pauperem a potete: & pauperem cui non erat adiutor.

† liberauit. † egenum.

¶ [Quia liberabit pauperes] ipsu [a potente] de se psumete. i. p plin fidele de se no presumete a ptate diaboli que no sua virt9/ sed peccata hominu potentem & forte fecerunt. Triplex quide e potetia diaboli sez nature/ & hac habet a deo. Exercitij & hanc hz a se. Effectus & hanc habet a nobis. Et determinat quem pauperem dices. [& pauperem] tam desolatum & miseram [cui no erat adiutor] q: nec homo iustus: nec angelus nec lex: nec liberu arbitriu poterat eu liberare nisi tm leo de tribu iuda. s. christ9. Deinde ostendit quomodo liberabit. quia

Diaboli potetia triplex est

13 Parcet † pauperi & inopi: & animas pauperum saluas faciet.

† ipse inopi & paupi

¶ [Parcet paupi & inopi]. i. no de se sed de gra cofidenti. Paup est q nihil hz: inops q alterius ope indiget. huc paupere & inope virtutibus & bonis opib9 vacuu: & gratia dei indigente no danabit rex pius iuxta propium meritum sed parcit relaxado pena: dimittendo culpam [& sic] [aias pauperu] id est humiliu [saluas faciet] dado eis gratia declinadi a malo & faciendi bonum. Uel [animas pauperum saluas faciet] in futuro & no tantum parcet eis in presenti. Deinde ostedit quomodo saluas faciet. d.

14 Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen † eoru cora † illo.

† eius † ipsis

¶ [Ex vsuris]. i. eternis penis futuris [& iniqtate]. i. ipo peto pro quo & pene debebantur [redimet] pcio sanguinis sui [animas eoz].

s. pauperū. Ordo est iniquitate et
Iniq- usuris .s. a culpa & pena. Pecunia
tas est quidē diaboli ē iniquitas quā nos ab
pecca- ipso suscepim⁹: super hāc pecuniā
nia dia exigit a nobis usuras .i. penas quas
boli. non suscepim⁹: & soluim⁹. Ab his
usuris & iniquitate redimuntur aīe
pauperū sanguine illo qui effusus
est in remissione pctō⁊ [& honora-
bile] ē & erit [nomē eo⁊] quo a xpo
dicunt christiani [corā illo] & si co-
rā malis habeat displicabile. Se-
quit cōmēdatio ipsi⁹ regis. Quia
& si morte sua redimat paupem: tū

15 Et uiuet & dabitur
orabūt ei de auro arabię: & ado
rabunt de ipso semper:
tota die benedicent ei.

¶ [Et] post mortē [uiuet] eternalr
sine fine [& dabit ei d auro arabie].
i. sapientes gētiū & mūdi in xpm
credēt: vl' offerent ei mētes purita
te tanq̄ aurū arabicū splēdore pul
cherrimo rutilātes [& adorabūt] et
summa veneratiōe colēt eū semp
& quotidie & hoc [de ipso] habētes
vt adorēt: q: hoc q̄ eū adorabunt
de ei⁹ munere pcedet: de ipso ha-
bent si qui bn̄ orāt: ab ipo trahunt
q̄cq̄ī boni possident: & ideo meri-
to [tota die] .i. toto tpe & assidue
[bn̄dicēt ei] bona vita & laudabūt
eū: gr̄as de suis beneficijs referē-
do & bona sua nō sibi sed domino
asscribēdo. Et sequit alia causa vt
benedici debeat. q: ipse

16 † Erit firmamentum
tet in terra in summis mon
tium: superextolletur
super libanum fructus
eius: & florebunt de ci-
uitate sicut fęnum terrę.

¶ [Erit firmamētū i summis mō
tiū] id est i auctorib⁹ scripturarū:
scs̄ pphetis & apostolis quos fir-
mat implēdo predicta ab eis: q: o-
mnia in illo sunt firmata: & in illo
sunt vl' erunt adimpleta: & hoc [in
terra] q: propter eos qui in terra
sunt / oīa scripta sunt & impleta
Vl' [erit firmamētū in summis mō
tium] .i. in apostolis & alijs sanctis
q: p eū erūt firmi & hoc [in terra]
ista & in hac vita q̄ tentationib⁹
est plena [superexaltet super liba
num] .i. super omnē altitudinē et
candorem seu dignitatē seculi [fru
ctus eius] .i. boni & dilectores chri
sti quia oīa secularia contem-
nunt [et] ipsi sancti existentes [de
ciuitate] scilicet dei .i. de ecclesia q̄
bene dicit ciuitas quia est christia
norum vnitas [florebūt] virtutib⁹
ac bonis operibus & exemplis in
presenti. Uel [florebunt] gratissime
in futuro [sicut fenū] .i. herba [ter-
re] viret & floret ac grata est in esta
te: non enim etas feni sed viridi-
tas sanctis comparatur. Et pro-
pter hec omnia beneficia.

17 † Sit nomen eius be
nedictum in secula an-
te solem permanet no-
men eius. terge

¶ [Sit nomen eius benedictū in
secula] .i. fama & gloria noīs eius
quātū ad homines accipiat incre-
mētū. & semp magis ac magis di-
uulget & magnificet hic i & eternū.
Merito aūt bn̄dicēdū est: qm̄ etiā
[aū solē] .i. aū oīa tpa p solē cuius
motu mēsurāt significata: & aū oēs
creaturas .i. i eternū [pmanet nomē
eius benedictū] q: ab eterno ē no-
mē xpi bm diuinitatē: hoc dicit ne
putes temporalē dei filiū nō di-
cit nomen illā vocem que transit:
sed res nominis & substātia diuia
hoc intelligitur q̄ p nomē signifi

catur. Et e͞e cōsequēs vt qui deus benedixit benedicatur a deo: vnde recte subiungitur.

18 Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eum.

¶ [Et bñdicent in ipso oēs trib⁹] i. gētes sicut abrahe pmissum est: vñ ne duodecim trib⁹ tm̄ accipias addit [oēs gētes] .s. oēs bñdicti [magnificabūt eū] nō ipsi faciēdo vt magn⁹ sit qui p seipm magn⁹ est sz laudādo τ magnū pficēdo: dicuntur se trib⁹ in ecclesia electas aīas bz diuersa merita designāt: pp qd̄ τ in domo patris māsiones multe sunt ac si dicat nō solū ipe bñdict⁹ erit sz oēs sui p eū. vñ merito oēs magnificabūt eū tanq̄ saluatorē τ dñm oīm. pp qd̄ ipse pbat ex pte sua deū bñdicit: vt q͞ alios facere hortat ipe faciat. q. d. q͞ i eo omnis benedicetur. ideo

19 Benedictus domin⁹ deus Israel: qui facit mirabilia solus.

¶ [Bñdict⁹] sit [dñs de⁹ israel] vidētiū se p fidē τ a creatura sua exaltat⁹. i. quē spāliter p deo colit ppl's israel. i. ppls christian⁹ spiritualr vidēs deū [q facit mirabilia solus] auctoritate τ ptāte: q͞ quum q3 ali⁹ facit nō ipse p se sed dñs i illo seu p illū facit licet tm̄ sctī dicāt facere merito vl' ministerio tñ hoc facit de⁹ ad inuocationē ipoꝝ vñ nemo de his cū facit glorief: q͞ nō ipse sed dominus hec opaf.

20 Et benedictum nomē † maiestatis eius in ęternū †: & replebitur † maiestatis ei⁹ omnis terra: fiat fiat.

†glorie eius.
†z i seculū seculi.
†Dñs

¶ [Et benedictū] sit [nomē maiestatis eius] .i. gloria diuinitatis oī noīe maior [i eternū] sc3 i hoc sclo τ in futuro: q͞ āgeli τ homines sancti eternaliter laudabūt eū [τ replebit] hac [maiestate ei⁹] .i. ipsi⁹ clarificatione [oīs terra] τ tota ecclesia qd̄ fuit in missiōe spūs scī implctū q tūc repleuit orbē terrarū: τ etiā in miraculis p sanctos facta que sunt declaratiua diuine maiestatis. Et ex his oīb⁹ bñdict⁹ sit de⁹ [fiat fiat]: q. d. quod iussisti dñe ita fiat fiat: q͞ valde desiderat id ingeminat. Optantis em̄ est semel dicere. sed nimium desiderantis est repetere: duplicatur etiam ad ostendendum huius prophetie de christo certitudinem: vel vt cōpleaf in iudeis τ in gentib⁹. Orō.

Dominē tuū oipotens ante oīa secula benedictū inuocātes oram⁹. vt humiliato calumniatore pacem populo tuo iustitiamq3 largiri digneris. Per dominum.

Psalm⁹ de instructione quare mali & iniqui temporaliter hic prosperantur: boni uerò & iusti econuerso multipliciter tribulantur.

Psalmus. LXXII

Quàm bonus israel deus: † his qui recto sunt corde.

†rectis corde.

¶ Auctor psalmi propheta dauid
¶ Titulus talis est defecerunt laudes vel hymni dauid filij iesse psalmus asaph. Et est sensus: hic

agitur de hoc q defecerũt laudes vel hymni nõ filij dei sʒ filij iesse: i. carnis ppli iudaici per dauid q ei þerat significati: ꝛ attribuitur hic psalm⁹ asaph. i. synagoge ꝛ cõgregatiõi fideli in cui⁹ psona dauid hic loquitur: postq ei venit qd pcedẽs psalm⁹ predixit. s. in aduentu xpi defecerũt laudes iudaici ppli deficiẽtib⁹ tẽporalib⁹ bonis p q̃bus deũ laudare cõsueuit: q ideo defecerũt vt vera bona quererentur. ❡ Materia: instructio nr̃a quare psperа frequẽtius bonis nõ eueniũt in hoc mũdo sʒ malis. ❡ Intentio: monere vt nõ terrena sed eterna pre oculis habeamus: ꝛ nõ de psperitate malorũ aut aduersitate bonorũ cõtra deũ murmuremus qui in oĩbus bonus est ꝛ iustus. ❡ Snia in generali pphetа in isto psalmo nititur ostẽdere q dei puidentia suauiter ꝛ rationabiliter disponit omnia licet infirmis: ꝛ adhuc carnalib⁹ aliqñ contrariũ videatur: eo q vident frequẽter malos ꝛ iniquos tpaliter prosperari ac bonos ꝛ iustos multipliciter tribulari. In talium ergo infirmorum cordibus hymni deficiũt: sed postq intelligũt causam cur hoc fiat subito se corrigũt ꝛ castigant. vnde est hic vox synagoge correcte ꝛ alios filiorum nitentis corrigere. ꝛ ad hoc ponuntur hic vndecim psalmi per ordinẽ vt iudei mitescerẽt p frequẽtẽ ammonitionẽ put meli⁹ post finem horum psalmorũ dr̃: vñ rõ ordinis eorũdẽ habetur. ❡ Snia in spali: Asaph ergo erroris sui recordans ꝛ inde penitẽs ꝛ se castigans cum ammiratione dicit [Quam bonus]. i. valde bon⁹ suauis ꝛ iucũd⁹ est [israel]. s. fideliũ [deus] ꝛ hec [his qui recto sunt corde] q nõ habent cor ad terrena curuatũ: sed recte tendũt i deũ nõ ad finẽ aliũ vt p oia placeat eis deus: q in oib⁹ ẽ iust⁹. Mire qdẽ ꝛ ineffabiliter bon⁹ est de⁹ sʒ tñ summa ei⁹ bonitas non oib⁹ nota est nisi tñmõ rectis corde. i. q nec extollũtur psperis/nec frãgũtur aduersis. ꝛ in vtroq bonũ ꝛ rectũ intelligũt deũ. Sʒ cõtra videtur psperis q non sentiunt dulcedinẽ diuine bonitatis.

Bonitas dĩ summa nõ oibus nota ẽ

2 Mei autẽ penẽ † moti sunt pedes: † penẽ effusi sunt gressus mei.

† cõmoti
† paulominus.

❡ [Mei aũt pene]. i. fere sed non oĩno [moti sunt] ꝛ ad errandum inclinati [pedes mei]. i. animi affectiões [pene effusi sũt] ꝛ ad lapsũ pcipitati [gressi⁹ mei]. i. opa ꝛ act⁹. Ac si dicat vere bon⁹ est deus vt nũc pcipio/sʒ ãteq essẽ correct⁹ ꝛ cor rectũ haberem cadere cepi: ꝛ pene recessi a deo ꝛ fm volũtatẽ ꝛ fm actũ: sʒ nõdũ cecidi: q: cito redij ceperã errore dubitãdo non negãdo. Jõ eñ dr̃ pene ꝛ nõ oĩno q: resipuit: nã si nõ resipuisset/a deo penit⁹ recessisset. Sʒ qre hoc.

5 Quia zelaui † super iniquos: pacem peccatorum † uidens.

† in peccatoribus.
† intuẽs

❡ [Q: zelaui]. i. inuidiã ꝛ indignatiõẽ habui [sup] p. i. cõ [iniquos] vel [sup iniquos] iñ cẽdẽs [zelaui]. i. inuidi eis ꝛ grauiter tuli ꝛ doluj [pacẽ] ꝛ psperitatẽ tpalẽ [pctõꝝ] ꝛ iniquoꝝ [vidẽs] ꝛ cũ nõ itelligẽs vidi illos pacẽ hr̃e diuitijs florere q deũ contemnebãt: ego vero q cultor dei erã his oib⁹ carebã. hec pax videtur: sʒ oculos eludit ꝛ nõ itelligitur: est ei fluxa ꝛ caduca: ẽ pax tpis nõ pectoris nec eternitatis. Sʒ ecce iã video qre hanc pacẽ hñt pctõres.

4 Quia nõ est † respectus morti eorũ: & fir-

† declinatio
morti

†flagel lo. mamētū i † plaga eorū.

¶ [Quia nō ē respectus] misericordie dei [mortis eorū] eterne q̄ circa eos manet.i.non est in eis respect⁹ diuine misericordie vt liberentur a peccatis et eterna morte: ideo hac temporali pace hic fruuntur quatenus in futuro damnatione perpetua puniantur. Uel in eis [non est respectus mortis eorum] quia ipsi non recogitāt de morte sua [et] nō est [firmamentum] id est aliquod penitentie et salutis medicamentum vel consolidatio [in plaga] id est in culpa [eorū] quia non respicit deus nec miseretur vt sanet et consolidet plagas et peccata eorū vel et firmamentum in plaga eorum id est firmum est flagellum eorum non temporale sed eternū. Et illo modo

†laboribus 5 In † labore hominum non sunt: & cum hominibus nō flagellabūtur.

¶ [In labore] i afflictione [hominum] scz sanctorum i iustorū ratione vrentium [nō sunt] nec tribulantur: vel ociosi non laborant sicut ceteri homines p presentibus vel futuris: sed fruuntur quiete tpali [et cū hominib⁹] iustis i dei filijs [nō flagellabuntur] flagello filiorum i tribulationibus ad correctionem in hoc seculo: sed cū demonib⁹ ad dannationem in inferno. Ideo enim: modo cum sanctis nō flagellātur: q: eternum eis supplicium pparatur nō sunt ex filijs dei quos flagellat misericors pater vt recipiat. Nūq̄ autem hic omnipotens deus magis irascitur peccatori: q̄ cū in hac vita pmittit eū psperari. Unde dicit Gregori⁹ q̄ continuus successus tpaliū certū ē eterne reprobationis indiciū. Et q: sic eis modo prospere cedit

Grego.

6 Ideo † tenuit eos superbia: † operti sunt iniquitate & impietate sua. †obtinuit. †circūamicti.

¶ [Ideo tenuit] quasi qbusdā manib⁹ alligauit i subdidit [eos] tanq̄ vinctos.captiuos i suos ne euadāt [superbia] i vana leticia q: talis psperitas sfrequēt ē occasio supbiēdi. Q: cū flagella nō sētiūt iō elate viuūt: nā si flagellarēt fortassis humiliarent: pei⁹ autē i piculosi⁹ ē superbia teneri q̄ quolibet mō superbire. Et tāq̄ submersi [operti sūt] vndiq̄ i ex toto pleni [iniquitate] i quātū ad pximū [et ipietate sua] quātū ad deū: q: vn̄ pcesserit ostēditur cum subinfertur:

†prosperitas ē occasio superbiēdi.

7 Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum: trāsierunt in † affectū cordis. †dispositionē.

¶ [Prodijt] i exijt [q̄si ex adipe] i.ex abūdātia i superfluitate.s.ex copia diuitiarū: ex tumore supbie: ex voluntate i delectatiōe nō ex macie.i.ex coactiōe i necessitate [iniqtas eorū] sūt eni mali ex volūtate nō necessitate [trāsierūt] de vitio i vitiū ructes [in affectū] i desideriū [cordis] iplendū.i.vsq̄ ad prauas voluntates suas nō dūi adimplendas vel [trāsierūt] metas nature i viā rectā tēdētes i eūtes [in affectū cordis i] i.in desideria sua facietes qd placet i q̄cq̄d cocupiscentia suggerit et hoc non impremeditate fecerunt quia

8 Cogitauerunt & locuti sunt † nequiciam: iniquitatem in † excelso locuti sunt. †malignitate. †altum

¶ [Cogitauerūt] pri⁹ deinde ītra

se τ ex mora deliberauerāt qđ ē gra
ui⁹ q̄ si peccassent ex improuiso[etc]
postea extra effundendo[locuti sūt]
ad alios docēdos τ eis psuadendo
[neqtiā]ssā: q2 ex abūdātia cordis
os loquitur τ hoc nō i abscōdito: s; i
publico vñ subdit[iniqtatē i excel-
so locuti sunt]nō cū timore s; cū au
dacia τ supbia in alto τ manifesto
Zu.vj. clare τ apte palā τ cūctis audiētī-
S. bus. vel[in excelso] .i. cōtra excelsū
scz deū[locuti sunt]blasphemātes
vñ nō solū cōtra hoies locuti sunt
malum sed etiam in deum. Nam

9 †super terram Posuerunt in celum os suum: & lingua eorum transiuit † in terra.

[Posuerūt i celū os suū]supba
ꝯ deū loquēdo τ deū habitatorē ce
li blasphemādo dicētes deū vel ne
scire mala sua/ vel nō punire[τ li
gua eoꝝ trāsiuit]τ deābulauit[in
terra]male loquēdo cōtra proximū
pri⁹ in celū deide i terrā linguā nā
ſtulerūt: q2 pri⁹ cōtra xp̄m: postea
vero contra ecclesiā locuti sunt vel
[lingua eorū trāsiuit i terra]cōtem
pto celesti dño seipsos in hac vita
laudādo τ magnificādo. vel locutio
eorū facta est terrena de terrenis
loquendo et felicitatem in eis as-
serendo.

10 †reuertetur. †huc Ideo † conuertetur populus meus † hic: † & dies pleni inuenientur in eis.

[Ideo]hoc considerato τ ppen-
so q̄ hec mala ex prosperis eue-
niūt[ppls me⁹]iustrinus q̄ a veri
tate deuiauit[cōuertet]er cōside-
ratione taliū ad ritatē ad deū[hic]
i. in hoc seculo dū tp̄s est acceptabile
cōuertēdi τ dies salutis de quibus
protinus addit[τ dies pleni]id in
fulgētia z ad misericordiā τ ad gra
tiā[inuenient in eis]ita conuersis
s; iniqui nec ad dimidiū accedūt/
vel in cōuersis hic ad deū: inueniē-
tur in futuro dies pleni beatitudi-
ne: pleni eternitate Deinde exponit
qualiter primum errauerāt/ τ quo
modo postea: conuersi sunt. d.

11 Et dixerunt quomodo † scit deus: & si est scientia in † excelso. †sciuit †altissimo.

[Et dixerūt]scz cogitādo intra
se prius q̄ conuerterētur[quomo-
do scit de⁹]id est quomodo dicitur
scire/ vel quomodo possumus scire
q̄ ipse sciat que hic fiunt scz q̄ bōi
ita tribulantur et mali prosperan
tur[τ si est scientia]rerum huma-
narum[in excelso]scz in deo. i. si est
q̄ ipse sciat quomodo. s. patitur. q.
d. si ad hoc se extenderet dei proui-
dētia quomodo pmitteret fieri ta-
lia. Talis erat eri oz eorū: putabant
enim deum res humanas aut ne
scire/ aut nō curare cū tribularent
boni τ florerent mali. vñ τ dicūt.

12 Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias.

[Ecce]leni; ipsi petōres]scelerū
patratores[τ abūdātes i seculo]i.
i malis hui⁹ seculi/ vl' ambitiosi se
cularium dignitatū[obtinuerūt di-
uitias]multas vnde habēt delitie
corporales. q. d. ideo erā nō pecca-
tor: τ seruiui deo vt haberē diui-
tias: sed ecōtra fieri video. nā mali
diuites sūt τ florēt diuitijs q̄ tñ deo
nō seruiūt: bōi q̄ deo seruiūt ecōtra
egēt. Nō mirū e st si deus hec scit q̄
etiam ea permittit.

13 Et dixi † ergo sine causa iustificaui cor meum: & laui inter innocentes manus meas. †nō bñ

¶ [Et] ideo ego quasi iniicere illis ancõ uersionem nostri [dixi ergo] quia seruio deo et hoc non habeo illi vero non seruiunt et habent [sine causa] i. frustra et absque remuneratione [iustificaui] et purgaui [cor meum] a praua cogitatione vt mundus essem a peccato cogitationis [et] sine causa [laui] i. mundaui a praua operatione [inter innocentes] idest cum innocentibus [manus meas] id est actiones: vt mundus essem a peccato operis. vbi est enim merces pure conscientie ibi premium innocentis vite. Ego bene viuo et egeo: ille peccat et abundat.

14 Et fui flagellatus tota die: & † castigatio mea in † matutinis.

† arguitio.

† matutinum.

¶ [Et] hac causa [fui flagellatus tota die] idest quasi continue et a me non recedunt flagella dei frequenter enim iusti sunt in afflictione. q. d. deo seruio et flagellor: malus non seruit et requiescit [et castigatio] de perpetratis malis si in aliquo offendi: fuit [in matutinis] idest indilate et cito adhibita. Impiorum castigatio differtur et sera est vel nulla: electorum vero statim adhibetur et sedula est et cita. et hoc est indicium magni beneficij dei electis specialiter collati. Sed iam castigatus reprimit se ab eo quod dixerat et errorem suum recognoscens ait.

Impiorum castigatio differtur.

15 Si dicebam narrabo sic: ecce † nationem filiorum tuorum reprobaui.

† generationes

¶ [Si dicebam] i. dicebam scilicet in corde meo mecum cõferendo et quasi me redarguendo: si ego [narrabo] et astruam sic sicut superius narraui: scilicet quod deus non sciat vel non curet res humanas. et quod frustra quis iuste viuat et deo seruiat [ecce] quasi in aperto: et manifestum et certum est quod sic dicendo [nationem filiorum tuorum] scilicet sanctorum et iustorum contrarium dicentium: et quibus cedere debeo non enim sum omnibus prudentior [reprobaui] id est reieci. vel reprobam iudicaui quod est magnum inconueniens. Et ideo ne reprobarem imo vt vnum cum eis salubriter sentirem.

16 † Existimabam ut cognoscerem: hoc labor est ante me.

† et suscepi cognoscere.

¶ [Existimabam] i. cogitabam studiose et laborabam in mea cogitatione: scilicet deliberando [vt cognoscerem] et intelligerem huius rei veritatem et causam quare nunc prosperantur mali et affliguntur boni: et [hoc cognoscere] [labor est ante me] id est laboriosa questio ante oculos meos quasi enim murus obstat mihi in facie et maior me est superans meum intellectum. q. d. laboriosum et difficile est mihi ad hoc peruenire, et quantumcumque ad hoc laborem non possum ad hanc veritatem: nisi deus aperiat attingere. vnde recte subiungitur.

17 Donec † intrem in sanctuarium dei: & intelligam † in nouissimis eorum.

† introeam

† in nouissima.

¶ [Donec intrem in sanctuarium dei] i. donec mente transcendam et ratione intrem ad diuine dispositionis secretum et ad diuinum iudicium [et intelligam] id est intellectum meum figam et oculum mentis intendam [in nouissimis eorum] s. quid bonis vel malis seruetur in fine: vt indubitanter intelligendo considero: quia omnipotens et iustus deus ad hoc permittit malos florere in hoc seculo vt puniantur grauius in futuro. ad hoc vult bonos tribulari temporaliter quatenus purgati postmodum gaudeant eter-

voim nouissima q̄ sunt. naliter. Nouissima hoim sunt vita eterna et mors eterna que semper homo debet intelligere et habere i memoria. vnde intelligēs propter quid malis data sunt bona et loquens ad deum subiungit.

18 Veruntamen propter † dolos posuisti eis: deiecisti eos dū † alleuarentur. († dolositatem. † extolleren.)

¶ [Verūtamē pp̄ter dolos] quos alijs fecerunt ꝛ vt ipsi fallerentur et dolus dolo puniretur [posuisti] idest apponi permisisti [eis] scilicet diuitias in quibꝰ confidunt. quas fallacijs et dolis adepti sunt. ecce q2 diuitie cōferunt alicui i laqueū peccati ꝛ penā peccati. Q2 eni dolosi sunt faciendo dolū alijs: ideo et ipsi dolum et deceptionē patiunt vt excecati terrena eligant et eterna relinquāt vnde subdit [deiecisti eos] interius [dū alleuarētur] exterius. i. in eo ipso q̄ alleuant: nō dico postq̄ alleuati sunt: q2 talis eleuatio seu elatio casus est. Superbiūt exteriꝰ: excecant interiꝰ: psperāt honoribꝰ: ꝛ cadūt moribꝰ. Ita in presenti est eis: sed et de futuro quasi admirando adiungit.

19 Quomodo facti sunt in desolationē subito? defecerūt: perierūt propter iniquitatem suam.

¶ [Quō facti sunt i desolationē] ab oībus rebus deserti in morte q̄ ꝛ repēte venit eis vñ subdit [subito] et repētine [defecerūt] q̄n i maiori psperitate et securitate se esse credebant: subito tollūtur qui diu tolerantur et non communiter cū bonis moriuntur: sed postq̄ defecerunt [perierūt] eternaliter [propter iniquitatem suam] q2 mortui sunt in finali impenitentia: pp̄ter iniquitatē suā pereūt qui terrena cupierunt: qui in superbia euanuerunt: qui in voluptatibus suis radicati sunt. hec sunt malorū nouissima que intelligit qui in dei sanctuarium intrauit.

20 Velut somniū † surgentium domine in ciuitate tua: † imaginem ipsorum ad nihilum rediges. († exsurgēns. † imagines eorum.)

¶ [Velut somniū surgētiū] a somno deficit: q2 imago in somno visa subito euanescit. sic o [dn̄e in ciuitate tua] i. in celesti hierlm [imaginē ipsorū] gloriā et felicitatē tēporalē quā ipsi querūt que nō est vera gloria sed vult ei similari [ad nihilum rediges] excludendo eos cum sua imagine ab ipsa ciuitate: ita vt tā vera glīa et beatitudo: q̄ eius imago ꝛ silitudo eis deficiat. q. d. sicut quis dormiēs somniat honores ꝛ diuitias: s3 euigilās nihil inuenit: sic ꝛ isti dū3 de hac vita in qua ceci dormiunt moriēdo euigilauerint ꝛ se cognouerint exclusi a gloria nihil nisi miseriā3 inueniēt. Ita ꝯtinget impijs: s3 spero q̄ nō mihi qui temporalia contemno.

21 Quia † inflammatū est cor meum: & renes mei † commutati sunt: & † ego ad nihilum redactꝰ sum & † nesciui. († delectatus † mutati. † nō hʒ ego † nō cognoui.)

¶ [Quia inflāmatū est cor meū] i. amore dei et eternorū: igneq3 sancti spūs accensum et ideo nihil nisi spiritualia desiderare potest [et renes mei] i. carnales affectus et delectationes [ꝯmutati sunt] i. spirituales ꝛ ablate: q2 dei amor carnalem

nalem con sumit voluptatē[& ego ad nihilum redactus sum]in mea reputatione et penitus me nihil esse reputaui abnegans meipsum [et nesciui].i.pro nesciēte & stulto me habui. Tria in hoc versu demōstrātur nobis valde vtilia. Primo feruor charitatis: deinde mortificatio carnis post modū perfectio humilitatis. In versu vero qui sequitur duo: id est obediētia & perseuerantia commendantur: ait enim.

Dei amore carnalē cōsumit voluptatem.

22 † Ut iumentum factus sum † apud te: & ego semper tecum.

†quasi pecus †ad.

[Ut iumentū factus sum apud te].i.māsuetus ad obediendum tibi & ad portandum onus tuum[et ego semper tecum]ero et firmiter pseuerabo: nec a te recedā p te aliquid diligēdo. felix anima que potest esse iumentū dei vt pro eius amore mansueta & mitis oīa libenter ferat: omnia patiēter sustineat & sicut bene cepit: ita semp pficiat: atq̄ i pposito sancto semp cū deo pmaneat: ita vt ab eo nullis tētationib9 separet: nullis aduersitatibus moueatur. Et hoc nō suis viribus / sed gratie dei asscribit dicēs Et hoc non ex me: sed tu

23 Tenuisti manum † dexteram meā: † & in uoluntate tua deduxisti me: & † cum gloria † suscepisti me.

†dexterē mee †nō hz et †in tassum psisti.

[Tenuisti manū dexterā meā].i. me ad opa bono: & ipa opa mea direxisti. Manū suā dicit opa: dexterā pp eternā vitā. nō ei p terrenis opabat: sz p eternis[et me]posituū [in volūtate tua]implēda vt nūq̄ faciā nisi qd tu volueris[deduxisti de vtute in vtutē ne aberrarē[&] tandē[cū gloria]imortalitatis[suscepisti].i.suscipies[me]i rōne. Felix est illa aīa que volūtati dei semp est subdita: vt illud velit qd vult deus: & illud reprobet qd reprobat deus: et se totā ita diuine volūtati cōmittat vt qcqd voluerit tāq̄ de iumēto suo faciat quo voluerit ducat: ducturus est eā dn̄s talē aīam in gloriā suā: de qua admirās ait.

24 Quid enim mihi est in cælo: & à te quid uolui super terram?

[Quid eñ]& q̄tū premiū[mihi est]paratū[i celo]& pmissum. q.d. imēsum & ieffabile ac tantū et tale q nō pōt dici sz tuipe: & estuās cepit cogitare felicitatē illā celestē & arguere se: qz terrena desiderauerit d. & cū tātum sit qd habeo i celo[a te qd]aliud vile et despicabile[volui]& desideraui[sup terrā]qsi aliquid magnū. Cur vnq̄ terrena volui: cur trāsitoria ocupiui? Seruas mihi tu in celo diuitias imortales scz teipm: et ego volui a te i terra qd hūt etiā ipij scz aurū & argētū Et qz tale pmiū mihi ē i celo: ideo

25 Defecit † caro mea & cor meum: deus cordis mei & pars mea deus † in æternum.

†cor meū et caro mea. †me9 i secula.

[Defecit]maceratiōe & attenuatione pp tui desideriū[caro mea].i. carnalis opatio exteri9. qz p rigorē discipline sic constricta est vt iā spiritui reluctari non possit[et cor meum].i.mala affectio interius: qz voluntas ppria oīsq̄ psumptio & mala inclinatio interi9 est resecata. & ideo fact9 est[de9 cordis mei] possessor dū temporaliter viuo[et] postmodum erit[pars]et hereditas[mea de9]non ad tempus: sz

[in eternum] q: nunq̄ ab eo vltra separabo: sed semp cum eo ero. Jc circo autem te patrem ⁊ hereditatem meam elegi.

26 ¶ nō habet † longe faciunt ⁊ omnē † fornicantur.

† Quia ecce q † elōgant se à te peribūt: perdidisti † omnes q † fornicantur abs te.

¶ [Qz ecce] .i. manifestus est q̄ [q̄ elongant se a te] e contrario aliam partē eligēdo [peribunt] in eternū ⁊ verū esse p̄dēt: q: tu [p̄didisti] .i. p̄deo vel in p̄finitiōe tua iā p̄didisti [oēs qui fornicant abs te] sepa⸗rando se a te ⁊ adherendo alijs illicite: ac diligendo creaturā p̄ crea⸗tore. omnis eñ illicita coniunctio dici pōt fornicatio. Qñ homo inci⸗pit deficere ab amore dei: incipit a deo elōgari. Qz si rebus tempora⸗libus illicito amore coniungit / iā vtiq̄ fornicatur. propriū eñ virū .i. auctorem suum anima deseruit: ⁊ ei q̄ nō erat suus se lasciuo amo⸗re copulauit. Jlli ergo quia dese⸗ruerunt deum perierunt.

27 ¶ nō hz dñō.

Mihi autem adherere deo bonum est: ponere in † domino deo spem meam.

¶ [Mihi aūt adherere deo] mō i p̄nti p volūtatē / fidē / ⁊ charitatē [bonū ē] q: hoc ē totū bonū meū: ⁊ i futuro p spēm: q: nihil melius ē q̄ videre deū facie ad faciem. ⁊ q̄⸗diu i peregriatiōe sū dū nō ē mihi res bonū ē mihi: [pōere i dño deo] nō i creatura [spē meā] p certā fu⸗ture btitudis expectationē q̄ spes est quasi anchora p̄missa ad terrā q: vanū est i trāsitorijs p̄fidere vel sperare: nā q: nōdū adherere possum deo meo p spēm iterim vel adherebo ei p spē. Et merito: q: ipse est dñs

meus q̄ me regit: et deus meus q̄ me plasmauit. Ad hoc autē est hoc bonū. deo

28 Vt annunciē omnes † prædicationes tuas: in † portis filiæ Syon. † laudes tuas

¶ [Vt] iterim [ānūciē oēs p̄dica⸗tiōes tuas] .i. vt p̄dicē alijs oia q̄ de te sunt p̄dicāda: ⁊ q̄ voluisti fi⸗delibus annūciari ad tuā gl'iam ⁊ eo⸗rū vtilitatē: vt deū quē amo laudē ⁊ mecū coamatorē eius faciā. ⁊ hoc [in portis] vel atrijs [filie syō] .i. in publico ecclie militātis q̄ ē filia syō .i. speculatiōis scē ecclie triūphātis. Syō eñ speculatio vel specula in⸗terpretatur. i portis ecclesie annūcia⸗re se p̄hibet: q: p̄dicatio preter vni⸗tatē ecclesie inanis est. [vel i por⸗tis filie syon] .i. in v̄tutibus. Porte eñ sunt virtutes aīe p q̄s itroit i ecclesiā ⁊ itur ad celeste hierlm. Jn portis ergo predicat: cuius vox in apertione virtutum efficacius ser⸗monem vita commendat. Oratio.

Syon quid interptatur.

Hac nos dñe tibi iugiter adherere i te totā v̄tutē spei nr̄e desigere. vt mereamur laudes tuas i portis eternalibus nunciare. p.

Psalmus de lamētatiōe miserie iudeorū: & desiderio liberationis ipsorū: & similiter fidelīū in captiuitate peccati detentorum.

Psalmus. LXXIII.

1 Vt qd † deus repulisti in finē: iratus est † furor tuus super oues † pascuæ tuæ.

† repulisti nos de atrio. † gregis tui

¶ Auctor pſalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titul⁹ h̄ eſt. Intellect⁹ aſaph. i. i h̄ pſalmo apit̄ qd̄ fidelis aſaph i. ſynagoga ꝛ cōgregatio itelligat ſ. ꝙ figuris oblatꝭ venit veritas: ꝛ ꝙ eterna nō tꝑalia ſunt q̄renda. Et ꝓpōit h̄ ꝓph̄a dauid in pſona aſaph duplicē iudaici ppl̄i captiui tatē: vnā videlꝫ localem deſtructo ſacerdotio et regno ſub tito et veſpaſiano: aliā ſpūalē q̄ cecitas ꝯti git i iſrael vt plenitudo gētiū itra ret: ꝑ hoc irēdēs ꝯuertēdos admo nere vt xp̄m veniſſe itelligāt poſt cui⁹ aduētū ꝓph̄e talia vētura eē ꝑdixerūt. ¶ Materia: lamētatio miſerie iudeoꝝ ꝛ deſideriū libera tiōis ipoꝝ: ꝛ ſil'r fideliū i captiui tate pctī detētoꝝ. ¶ Intētio mōc re vt oēs relictꝭ figuris trāſeāt ad ꝟitatē: ꝛ fideles ꝯſiderādo capti uitatē iudeoꝝ ꝓpt̄ pctā coꝝ multi plicē caueāt ſibi a pctis: ne ꝛ ipſi ſpūal'r vel corpal'r veniāt in capti uitatē ꝯſi ilē. ¶ Snīa in ḡnali ꝓph̄a i iſto pſalmo orat ꝓ libera tione ppl̄i iſrl̄itici de captiuitate mltiplici allegās ꝓſtinā dei amici tiā: aduerſantiū malitiā: dei potē tiā ꝛ ppl̄i miſiā. ¶ Moral'r pōt eē orō eccl̄ie ꝓ liberatiōe ppl̄i ca tholici q̄ ſepi⁹ detinet̄ ꝑ demōes i captiuitatē pctī: ad cuius libera tionē allegat eccl̄ia. Prīo dei ami citiā q̄ ppl̄m catholicū recepit ad grām baptiſmalē. Scdō demonū malitiā obſtinatā. Tertio dei potē tiā ad pctōꝝ iuſtificationē. Quar to ppl̄i miſiā ꝙdiu detinet̄ in ca ptiuitate pctī; ꝛ ad h̄ lr̄a de facili pōt applicari. ¶ Snīa i ſpāli: ad mirās ꝓ ꝛ cōq̄rēs ait. [Ut qd̄] i. q̄ re o[de⁹] q̄ eſ creator nr̄ [repulīſti] ſ. ppl̄m iſrl̄ q̄ſi alienos ab antiq̄ fa miliaritate ꝛ a tua defenſiōe [in fi nē] i. q̄ſi fundit⁹ ꝛ ex toto ꝛ h̄ eſt finis cōſumptiōis nō cōſummatiōis [irat⁹ ē furor tu⁹] ꝙtū ad vi ſum hoīm: ſic eñ vr̄ ꝑterire ſignū [ſup o oues paſcue tue] i. ſup pplm tuū quē velut bon⁹ paſtor ꝑ deſertū duxiſti ꝛ māna paniſti: ac deīde i terra lacte ꝛ melle ma nāte collocaſti. Hoc iō dic̄ vt mis ꝑij paſtoris mōeat q: i eos tꝑātio vīdicamus q̄s aliq̄n nr̄os fuiſſe meminimus. q. d. cur hoc niſi quia terrenis inherebamus ꝛ te paſto rem non cognoſcebamus.

2 † Memor eſto con-gregationis tuæ: quam poſſediſti ab initio. †me-mēto.

¶ [Memor eſto congregationis tue] i. ppl̄i iſraelitici [quā poſſedi ſti ab itio] [ill⁹ ppl̄i] i. a ꝑncipio q̄ ille ppl̄s fuit iſtitut⁹. i. a tꝑe prīor ꝑharū q̄s p̄mit⁹ elegiſti q̄ erāt ini tiū ei⁹ a q̄b⁹ ꝛ nomē ſūpſit ꝛ ori ginē. q. d. reduc ad mēoriā ꝙ eos ex mltꝭ gētib⁹ ꝛ locis ſub vna le ge ꝑ vniuerſis ppl̄is terre in vnū cl̄rū tuū ꝯgregaſti: atqꝫ vt ꝓpriā hr̄ditatē ab initio poſſediſti vt eēt tibi ppl̄s peculiaris ꝛ ꝑelect⁹: ꝛ h̄ fit cū tue miſatiōis. Preſtita bñfi cia nūerat vt pi⁹ iudex iuitet̄ ad ꝯſueta ſua bñficia: ꝛ plus ſua bñfi cia in eis attendat ꝙ illorū meri ta. Et ideo etiā memor eſto. quia

3 Redemiſti uirgā he-reditatis tuæ † : mons ſyon in † quo habitaſti in † eo. †mōtē ſyon. †quem †ipſo

¶ [Redemiſti] ab egypto [ꝟgā] i. ſceptꝝ: i. iperiū ꝛ dñationē [hr̄dita tis tue] ſ. ppl̄i iſrl̄ quē tāꝙ hr̄di tatē vēdicas tibi: q: iudeoꝝ regnū d pharaōis ſuitute liberaſti q̄ vir ga vel hereditas eſt [mone ſyon] Ibi ei erat ciuitas eoꝝ hierl̄m: ibi ppl̄s ꝛ caput regni: ibi tēplū et ſa crificia; et oia chriſtum ꝓmittētia

[in q̄ habitasti]o xp̄e.i.pn̄tiā tuā oñdisti:q2 ibi pn̄tia hois christi habitauit:et vt habitationē expres-si⁹ cōmendaret ptin⁹ adiecit.[in 6
eo].s.existēs et manēs speciali⁹ p gratiam:ꝛ per hoc supplicat ne daret eum vastitati.Deinde rogat ēt pro gentibus dicens:

4 † Leua manus tuas in superbias eorum in finē: quāta † malignat⁹ est inimicus in † sancto.

†eleua manus tuā in superbiam †maligne opat⁹. †sācrl gus.

[Leua man⁹ tuas].i.exerce virtutē ꝛ potētiā tuā[in supbias eorū]a quib⁹ euersa est hierlm.s.gētiliū[in finē].s.cōsumptiōis vt superbias eorū finalr ꝛ penitus destruas:easq3 in hūilitatē vertas qd iā est impletū:q2 diuina v̄tute opante iā gētes hūilitate xp̄m cognouerūt q̄ pri⁹ supbe ppl'm ei⁹ vastauerūt:ac admirando subiungit[q̄ta].i.q̄ dura ꝛ q̄ mlta [malignat⁹].i.maligne opat⁹[est inimic⁹].i.gētilis ppl's.s.roman⁹ pn̄ceps ꝛ suus exercit⁹[in scō]in tēplo:in sacerdotio:in illis oīb⁹ sacramentis qd pmisit de⁹ fieri:q2 iā nihil psignabāt cū rex eēt.i.xps

5 Et gloriati sunt † qui oderunt te: in medio solennitatis tuæ.

†hostes

[Et]i sup[gl'iati sunt]de victoria sua ꝛ scelere de tāt[malis non timuerūt:s3 gaudiū inde habuerūt [q̄ oderūt te]hui.s.demonū:q2 idolatre.et hoc[in medio solēnitatis tue].i.i cōi iudeoꝝ q̄ ex oīb⁹ ptib⁹ puenerāt ad diē festū.Ul'[i medio solēnitat[tue].i.cū i hierl3 paschalis solēnitas agerel:i eo ci loco q̄ dño solēnitas fieri psueuerat:ꝛ in ipā solēnitate q̄ iudei xp̄m crucifixerāt gētiles eos pgregatos tru-

cidauerūt et ciuitatē vastauerūt. Cōgregati fuerūt:pgregati pierūt.Et oñdit quō gl'iati sunt.quia

6 Posuerunt signa sua signa: & non cognouerunt sicut in † exitu super summum.

†egressu desuper.

[Posuerūt signa]vl' trophea ñ deū s3[sua].s.statuas pncipum ꝛ vexilla romana:aqlas:dracones q̄b⁹ vtebanl in pli⁹s[signa].s.manifeste captiōis ꝛ victorie sicut capta ciuitate solēt pōi[i exitu].i.in portis vl' in via ꝛ plateis ꝛ h'[super sūmū]ꝛ altū.i.in aliq̄ loco eminēti ꝛ excelso[ꝛ nō cognouerūt]q h' a deo eēt ꝛ dei dispōne fieret q̄ ppter petā ppl'i dabit illis tātā victoriā:s3 suis virib⁹ ꝛ prāti attribuebant:ꝛ ideo ab incepto non resipuerunt.et oīm verecūdia postposita ita irreuerenter.

7 Quasi in sylua lignorum securibus † exciderunt ianuas eius in idipsum: in † securi & ascia deiecerūt eam.

†cōciderunt †dolabro ꝛ fractorio.

[Quasi i sylua lignoꝝ securib⁹ exciderūt ianuas ei⁹].s.ciuitat[ꝛ tēpli vt pateret oīb⁹ liber igress⁹: ꝛ h'[in idipm].i.vnanimit ꝛ cōcorditer.Sicut eī i sylua lignaria exciduntur ligna:ita viliter sine aliq̄ respectu ꝛ reuerētia exciderūt ianuas oēs tēdētes i idipm ꝛ pspirati i vnū:q2 vno corde ꝛ vna volūtate fil' oēs pueniebāt i malū[i securi]ad excidēdū[ꝛ ascia]ad cōminuēdū[deiecerūt eā].s.ciuitatē ꝛ domū dei:securis eī cedit:trabes ꝛ maiora destruit:ascia siue dolabrum minuti⁹ psequitur ꝛ minora comminuit:et sic maiora ꝛ mi-

nota dicit destructa.

8 • Incenderunt igni sanctuarium tuum: in terra polluerunt tabernaculum nominis tui.

iiij. Reg. xxv.

[Incenderunt igni] quod ei non poterat excidi combustum est [sanctuarium tuum] i. templum nomini tuo dedicatum [in terra] i. usque ad terram deijcientes culmina ad laudem dei erecta [polluerunt] sacrilegio [tabernaculum nominis tui] i. quod nomen tuum inuocabatur quod salomon fecit ad honorem nominis domini: quia aras: mensas: libros: uestes et filia precerunt pedibusque conculcauerunt ac priuatas: et stabula iumentorum in templo fecerunt. sed et modo timendum et 11 cauendum est: ne quod tunc contigit hierosolime nunc plebi eueniat christiane. Non autem hec omnia fuerunt. quia

9 Dixerunt in corde suo cognatio eorum † simul: † quiescere faciamus omnes dies festos dei à terra.

† inter se † uenite comprimamus omnes solennitates domini de terra.

[Dixerunt in corde suo] quod utique plus est quam si dixissent in ore suo: nam in hoc quod in corde dixisse perhibentur: voluntas: affectus et intentio denotatur: dixerunt autem non quattuor aut quinque: sed tota [cognatio eorum] i. tota illa hostium multitudo: nec diuisa per partes sed [simul] dixerunt inquam isto [quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra] ne sit gloria nominis dei in ea. q. d. ita dispergamus omnia quod numquam ampliusi possint conuenire aut festum facere in terra. Ducusque ostensum est quanta ab hostibus illata sint mala: deinde ostendit que ab ipso deo subtracta sint eis beneficia: dicens. 12

10 Signa nostra non uidimus: iam non est propheta: & nos non cognoscet † amplius.

† adhuc

[Signa nostra non vidimus] nostre ei ciuitatis destructionem vidimus: signa tamen diuine miserationis erga nos non accipimus quibus nos et patres nostri deum nobis placatum cognoscere solebamus [iam non est propheta] aliquis qui bona nobis futura pronunciet et consolando nos confortet ut olim in alijs captiuitatibus et aduersitatibus fiebat [et nos non cognoscet amplius] deus ut liberet ut a malis reducat: sed in miserijs dimittet: unde ei deus omnino nostri esse oblitus. Tanquam qui afflictus malis domino ingemiscens ait. hec mala sunt nobis. Sed

Usquequò deus † improperat inimicus: irritat aduersarius nomen tuum in finem?

† exprobrabit.

[Usquequo] i. quamdiu o [deus improperat] nobis [inimicus] i. populus gentilis gloriando de submersione ciuitatis et templi et dicendo quod non sis verus deus [irritat] i. prouocat [aduersarius] noster [nomen tuum in finem] i. perpetuo blasphemando: ac verbis et factis te exasperando. vel usque ad quem finem: an ut corripias populum tuum et corripiens ducas in finem. i. in christum: vel eo usque donec veniat in te finem. Attendat hec verba quisquis pro peccato suo affligitur: quisquis a deo tanquam irato deserit non desperet: gemat: miseriam suam medico ostendat: ad hoc ei ferit ut peccat: ad hoc irascitur ne irascatur. unde adhuc subiungit.

Ut quid auertis manum tuam & dexteram tuam: de medio sinu tuo in finem?

[Ut quid] i. quare [auertis manum

tuā ⁊ dexterā tuā] .i. ꝟtutē ⁊ ꝓtectionē tuā vsitatā [de medio sinu tuo] .i. a pplo tuo isto q̄ est sinus tu⁹ in q̄ hacten⁹ secretissimos thesauros tuos recōdidisti [i finē] .i. finalr̄ ⁊ tādiu.q.d.nō diu differas nos liberare p potētiā tuā fauorabi.ē ab inimicorū ꝑtāte ⁊ oppressione. Uel [Ut qd auertis manum tuā] a pplo tuo israel nō ducendo eos [in finē:] .i. in xp̄m. Querebat
a vt q̄d ē intellexit sicut intitulatū est intellectus asaph: ⁊ iō subdit

13 Deus autem rex noster ante secula: operatus est salutem in medio terræ.

ℭ [De⁹ aūt rex nr̄ an̄ s͞cla] existēs nō tpalis ⁊ recedēs q̄ ē i ꝑncipio ꝟbum p q̄d facta sunt oīa: ipe rex hō fact⁹ [opat⁹ ē salutē in medio terre] .i. vbiq; terrarū vt discerēt hoīes eterna q̄rere n̄ terrena. Uel [in medio terre] .s. in iudea q̄ ē in medio terre q̄si vmbilic⁹ orbis: q2 de⁹ ibi fact⁹ ē hō: ⁊ crucifix⁹ ꝓ salute toti⁹ mūdi: vt ab omnib⁹ in circuitu possit ꝑticipari. Ad h̄ eīn ad t͞ps auertit manū suam a gēte iudaica. Ad h̄ cecitas ex pte cōtigit in israel: vt de⁹ opare͞t salutē in medio terre: ⁊ sic plenitudo gētiū intraret. Deinde ōndit q̄liter solūmodo operat⁹ sit cōuertendo se ad ipm̄ operatorē deū ⁊ dicēdo

14 Tu cōfirmasti in uirtute tua mare: † contribulasti capita draconū in aquis.

†cōtrimisti. †aqua

ℭ [Tu ꝯfirmasti in ꝟtute tua] .i. i potētia tua. vl [in ꝟtute tua] .i. i xpo q̄ ē dei ꝟt⁹ ⁊ sapiētia [mare] .i. gētes q̄ iudeā i medio sui cīgebāt sic mare terrā. Gētes dicūtur ma-

Gētes q̄re mare dn̄r.

re ꝓpter vitiorū affluētiā ⁊ morū amaritudinē q̄ ablatio idolatrie fluxu ꝯfirmate sūt in xp̄o p fidē/ spē/ ⁊ charitatē. Et q̄ ordine factū sit secat⁹ adiūgit [ꝯtribulasti capita draconū] .i. cōminuisti ⁊ subiecisti ꝑncipalia vitia ⁊ pctā doloso rum sp̄uum q̄ ab eis suggeruntur fctis aīab⁹ [in aq̄s] baptismi. Ip̄s q̄q; principē diabolū atq; vniuersas ei⁹ altitudies et pōpas parit͛ deū destruxisse ōndit cū subiūgit

15 Tu confregisti † capita draconis: dedisti † eum † escam populis † Aethiopum.

†caput †in †ethiopibus.

ℭ [Tu ēt [cōfregisti] .i. annihilasti [capita] .i. ꝑtātes ⁊ prauas suggestiones [dracōis] .i. ꝑncipis demoniorū: ⁊ sic ea ꝯfringēdo opat⁹ est rex nr̄ salutē in medio terre: q̄ ꝑus corrupta erat ⁊ elāguerat talū hostiū inuasiōe: ⁊ [dedisti eū] s͞cz draconū ⁊ diabolum [escam pplis ethiopū] .i. oīm gētiū. ipi ei vocāt ad fidē q̄ pri⁹ nigri fuerūt pctis: ⁊ sic esca mordet͛ a comedēte: ita credētes ipm̄ diabolū mordēt: redarguēdo: accusādo: maledicēdo. Uel q2 adoratores diaboli et membra eius sunt credētibus qui tenebre fuerunt incorporati et corpus chri sti facti. hoc autem sic factum est.

16 Tu dirupisti fontes & torrentes: tu siccasti fluuios æthan.

ℭ [Tu dirupisti] .i. apuisti [fontes] .s. aplos ⁊ ꝑdicatores maiores [⁊ torrētes] .i. p̄dicatores minores vt manarēt liq:ē sapiētie: ⁊ diuitias fidei vt irrigarēt falsitatē gētiū: vt sua dulcedīe atq; irrigatiōe ceteros ꝯuerterēt [tu siccasti fluuios ethā] q̄d interp̄tat͛ forti vl͛

robust⁹: ⁊ significat de se de virtute plurimentes .i. tu inutiles fecisti oẽs doctrinas gentiū / magorum / iudeorum / de se presumẽtium / ⁊ inūdationes ac cōsilia diaboli qui de se presumpsit: sed dei virtute humiliatus est.

17 Tuus est dies & tua est nox: tu † fabricatus es auroram & solem. †pfecisti solē ⁊ lunā

℄ [Tuus est dies] .i. spiritales illuminati a vero sole quos velut diem illustrat sol incommutabilis sapientie qua loquūtur inter pfectos dies diei eructat verbum: qđ erat in principio apud patrem [et tua est nox] .i. carnales adhuc q̄si in tenebris quibusdā ignorantie existentes quos velut noctē cōsolatur luna .i. carnis xp̄i manifestatio. Verbū enim caro factū est ⁊ habitabit in nobis: qui cum non taceret fidē nox nocti indicat sciẽtiā qr [tu frabricat⁹ es aurorā ⁊ solē]. i. initium ⁊ perfectionē sapientie: hoc est incipientes et perfectos / seu carnales et spiritales. Et vt vniuersalr̄ tua dona complectar. Joh. i.

18 Tu fecisti omnes terminos terræ: æstatem & uer tu † plasmasti ea. †fecisti

℄ [Tu fecisti oẽs terminos terre] terminas enī grām tuā quam das ecclesie tue ad mẽsurā: non enī proficit i virtute ⁊ grā vnusq̄sq; q̄tū cupit sed q̄tum placet ei diuidere terre sue q terminos ponit: quia vnusq̄sq; propriū donum h₃ a deo alius sic ⁊ ali⁹ sic [estatem] .i. feruẽtes spū ⁊ charitate [⁊ ver] .i. nouellos in fide ⁊ virtutib⁹ [tu plasmasti ea] neutraliter dictum est: ac si diceretur ⁊ perfectos ⁊ nouellos omnes tu fecisti. non ergo glorientur quasi non acceperint. Magnę commendatio grātie dei est in ecclesia christi. deinde ⁊ pro suis orat dicens.

19 Memor esto huius: † inimicus † improperauit domino: & populus † insipiens incitauit nomen tuum. †creature tue. †exprobrauit †ipius dēs ex acerbauit.

℄ [Memor esto hui⁹] .i. cōgregationis tue p qua orauit superi⁹: et si nō palearū saltē reliq̄arū: ⁊ declarans cui⁹ cōgregationis ponit etiā cecitatē eius tanq̄ intelligēs ⁊ gemēs sicq; p eis orat: vt eorū cōfiteant errata eā subdit [inimicus improperauit dn̄o] *bis. popl's enī iudaicus multa opprobria dixit xp̄o [et] idē [ppl's insipiens] nō puidēs in futuro ⁊ dure ceruicis [incitauit] .i. exacerbauit super se [nomen tuum] q: tot miracula vidit ⁊ esse deum non credidit: et insup quē adorare debuerat occidit: Sed q: quidam erant credituri postulat pro eis dicens.

20 Ne † tradas bestijs † animas confitentes tibi: † & animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. †tradideris †animā cōfitētē. †nō habet ea

℄ [Ne tradas bestijs] .i. malignis spūb⁹ [aīas cōfitētes tibi] cōfessiōe fidei ⁊ laudis: vl' q̄ penitēs cōfitetur pctā [⁊ aīas pauperū tuoꝝ] .i. cōtēptoꝝ mūdi vl' de se nō p̄sumentiū [ne obliuiscaris i finē] .i. finaliter ⁊ si ad horā irasci videaris: q̄ pri⁹ videbāt̄ diuites stantētes iustitiā suā mō sunt pauperes nō audētes oclos suos leuare ad celū. Mō q̄si obliti a te videntur dū esuriūt: dū sitiunt: dum cōsolatiōnē terrenā a te nō accipiūt: dū tribulātur: dum

respiciunt: sed in finē nō obliuisce
ris quādo eternalr remunerabūt.

21 Respice in testamētū tuum: † quia repleti sunt qui obscurati sunt † terrę domibus iniqui tatum.

† q̄m † terra domorum.

¶ Respice in testamētū tuū]. i. in p̄missionē tuā reliquijs factā: hoc est imple et redde quod promisisti vt reliq̄ salue fiāt. Meminit promissionis: quia merita deficiunt eis. Et necesse est vt respicias: quia econtrario multi infideles iudei in quibus cecitas ꝯtigit [repleti sunt domib⁹ iniquitatū]. i. cordib⁹ malis et iniquis in quibus libēter habitāt et perseuerāt tanq̄ in domib⁹: sicut mundi corde in conscientijs suis: sed illi [q̄ obscurati sunt terre] id ē terra h̄ est amore terrenitatis et terrenis desiderijs q̄ obscurāt lumen rōnis: quia oculos suos statuerunt declinare in terram. ideo dico respice

22 Ne † auertatur humilis † factus confusus: † pauper & inops laudabūt nomē tuum.

† reuertatur. † nō h̄s fact⁹. † eges nus.

¶ [Ne auertatur] a te et a tua mīa seu respectu tue clementie [hūilis fact⁹] ꝯfitēdo pctā sua [ꝯfusus] quia si auerteret ꝯfūderet et bestijs traderet. vel [humilis] p suā ꝯfessionē [factus cōfusus] ille em̄ vere meretur veniā q̄ nō timet pdere famā ne pdat cōsciētiā. Et si nō auertit [paup et inops] spū. i. hūiles q̄ nihil in hoc mundo appetūt et de se non presumunt qui ope humana destituti sunt et a solo deo opem querūt [laudabūt nomē tuū] grās agēdo seu pctā confitendo et eterna querēdo. Et postq̄ pro cōtentibus orauit: consequenter de pertinacibus non tam orando q̄ prophetisando subiungit.

23 Exurge domine iudica causam tuam: † memor esto improperiorum tuorum eorū que ab † insipiente sunt tota die.

† mē mēto. † ip̄ru dente.

¶ [Exurge] aduersus paleas o [domine] q̄ dissimulādo dormire videris [iudica causam tuā] quā nos ꝯ insultātes tibi et detrahētes suscepim⁹ defēdēdā: iudica inquā tuis dās coronā: hostibus penā. Vn̄ seq̄tur [memor esto iproperiorū tuorum] que vel tu sustinuisti p nobis: vel nūc ecclesia sustinet sez [eorū q̄ ab insipiente] pp̄so [sunt] facta et fiūt [tota die]. i. assidue: nec em̄ deerūt insultātes vsq̄ in finē seculi. Cōtēpt⁹ est christ⁹ a iudeis ābulās in terra. cōtēnit quotidie a falsis christianis sedēs in celo. Insipiēs est q̄ deū nō cognouit aut cognoscēs peruerse viuit. Tales improperant dn̄o deo et mēbris ei⁹ modo blasphemādo: modo deridēdo: mō minādo: modo adulādo. Et taliū memor erit de⁹ in iudicio vt vidicet et damnet: nō omniū tn̄: nisi eorū tm̄ q̄ in hoc pctō sunt tota die. et sp nō eorū q̄ an finē p pnias emēdāt. Et q̄si repetēdo et addēdo subdit.

24 Ne obliuiscaris uoces † inimicorum tuorum: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

† depre cātium te.

¶ [Ne obliuiscaris voces inimicorū tuorū] te blasphemātiū tibiq̄ detra

hẽtiũ.s.ĩpropia ab ipse tribulata.q d.ne dissimules iudicare et punire eos tanq̃ eorum oblitus fueris. Nã in hoc culpa grauior existit: quia nõ solũ ab insipiẽtibus sed etiã ab inimicis ĩproperia illata sũt. culpabilius enim est per innocẽtiã peccare q̃ per ignorã tiã: tamẽ vtrũq; pctm̃ eos obligauit. Et merito hoc debes facere: quia [su pbia] tã execrabile malũ [eorum qui te oderũt] regnũ tuũ refutãtes [as cendit] .i. incẽdit et crescit [semper] i. iugit et multipliciter. Nolũt resi- piscere: sed magis et magis pficiũt in malum quotidie. dum enim tu differs penas illis crescunt in bla- sphemias. Oratio.

Creator oĩs elemẽtorum deus ante secula rex eterne. me mẽto gregis tui quẽ effu- sione cruoris tui redemisti: atq; oim te querẽtiũ voces ppiciatus exaudi. Per dominum.

Psalmus de exhortatiõe ad humilitatem: ut districtũ dei iudicium euitetur: in quo superbi damnabuntur & humiles exaltabuntur.

Psalmus. LXXIIII.

1 Confitebimur tibi deus: confitebimur † & inuocabimus nomen tuum. †tibi

¶ Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finẽ nec cor rũpas .psalmus cãtici asaph: hic est iste psalmus q̃ ẽ nobis cã cãtici .i. iu cunditatis et delectatiõis : quia humi pponit asaph .i. synagoge .s. iisde libus eternam pmittit btitudinẽ li inuitãs ĩ finẽ .i. ĩ xpi cõformitatẽ sic monendo ne corrumpas te .i. ne supbias: quia sicut humilitas custos est virtutũ ita ecõtrario supbia cor ruptio. ¶ Materia exhortatio ad hũilitatẽ hic enim psalmus medici nã hũilitatis apportat pro tumorem superbie: et loquitur ipse xps modo p se mõ in persona mẽbrorũ et eccle. ¶ Intentio monere oẽs ad hũili- tatẽ vt sic oĩpotẽs dei districtũ iu- diciũ euitare valeant: et ne qs sup bus contra se psumat: nec hũilis de deo desperet. ¶ Sñia ĩ gñali: pphetã psona xpi et mẽbrorum exhortatur superbos ad humilitatẽ pponẽdo eis dãnationẽ quã supbi sunt in fu turo habituri et exaltationẽ quã hu miles sunt assecuturi. ¶ Sñia in ĩpali. Asaph ergo certus de pmissis incipit sic .iã humiles facti [Confi- tebimur] de pctis pteritis [tibi] pro indultori o deus] quia tibi soli pecca- uimus [cõfitebimur] etiã cõfessione laudis de beneficijs obtentis [et in uocabimus nomẽ tuũ] pro alijs be neficijs obtinẽdis. Uel [cõfitebimur tibi deus] pctã. Deinde repetit [cõ fitebimur] quia cõfessio pctõrum frequẽs eẽ dz. Initiũ bonorũ est confessio pctõrũ hec est eniũ inchoatio iusti- cie post confessionẽ sequitur inuoca- tio. vñ subdit [et inuocabimus no- mẽ tuũ] in auxilium. Primũ ergo pctã tua cõfitere et non semel sed iterũ et quotiens peccaueris totiens con fitere: prius a te expelle pctm̃ et de inde inuoca: et intus voca et inuitã deum ad cor tuum sic mundatum. Nam si prius inuocaueris nõ exau dieris. Iam vero dignus eris dñi nomen inuocare atq; ipsius opera ceteris predicare. hec quippe est re gula sancte deuotionis prius con- fiteri peccata: post inuocare deum et tãdẽ narrare. Unde et subditur.

bonorum initium cõfessio ẽ pctõrum.

2 † Narrabimus mira- †enarrabo omnia

bilia tua: cum accepero tempus ego iustitias iudicabo.

¶ [Narrabim⁹ mirabilia tua] que p̄ro redēptiōe generis humani fecisti per ꝯfessionē em̄ in q̄ oia lauant euacuamur malis: ⁊ p̄ inuocationē iplemur bonis: ac tādē de pleno eructuantes narrare possum⁹. Sʒ q: deīde futurū est iudiciū iā ip̄e dn̄s inuocat⁹ respōdet ⁊ loqtur p̄ semetip̄m. d. [cū accepo tps] iudicādi a me p̄stitutū. vim hoiem ei accipiet quod ip̄e de⁹ dat [Ego] xp̄s [iustitias iudicabo] faciēdo q̄d requirit iustitia ⁊ reddēdo vnicuiqꝫ iuxta merita sua. Gr̄a mīe sue pri⁹ iustitias p̄dicat ⁊ sic iustitias iudicat vl' iustitias iudicabit: quia nō solū mala apta: imo ⁊ ea q̄ vident mō bn̄ facta. Audi q̄ nūc eu3 p̄ suos p̄dicātē: nā si ꝯtēpseris ip̄e iudex minatur tibi iudiciū. Quantū aūt opus sit narrare mirabilia eius ostenditur cum subiū fertur

3 † Liquefacta est terra & omnes † qui habitant in ea: ego confirmaui columnas eius.

† defluxit. † inhabitantes.

¶ [Liq̄facta est terra] deinde exponit q̄d terrā dixit [et] pro id est oēs q̄ [habitāt] p̄ amorē [in ea] id ē q̄ studio ⁊ volūtate in terrenis perseuerāt: ⁊ in eis ꝯfidūt. Terra pri⁹ firma liquefacta est quādo hoīes terreni a stabilitate virtutis ⁊ iustitie liquescunt: ⁊ in diuersas ꝯcupiscentias ⁊ vitia defluūt. Sʒ ego dn̄s nō suppliciorū exactor: sʒ petōrū donator [ꝯfirmaui colūnas ei⁹] scʒ discipulos: nam resurgēs mortē nō esse timēdā demonstrauit et ascendens spiritu misso corda discipulorum inflammauit: et sic colūnas terre ante nutantes cōfirmauit. Quotidie etiam homines iustos et sanctos quorum meritis et doctrinis alij sustentantur deus firmat in bono virtutibus et diuino amore muniendo. Nam sicut liquescit quis cupiditate inferiorū ita roboratur charitate superiorū. Et

4 Dixi iniquis nolite inique agere: & delinquentibus, nolite exaltare cornu.

¶ [Dixi] per columnas confirmatas ⁊ ad predicandam missas. Nō dixerunt illi: sed ip̄e qui loquebātur in eis [iniquis] id est generaliter omnibus malis [nolite inique agere] id est non perseueretis in malis sed recedite ab eis ⁊ cauete de futuris. Malum est enim peccare, peius est perseuerare: sed perniciosius est se defendere: do culpam excusare: vnde subdit [et delinquentibus] i. peccata defendentibus dixit [nolite exaltare cornu] id est nolite eleuari i superbia: nolite elate defendere peccata: sed penitendo ⁊ vos accusando delete ea q. d. si iam fecistis iniquitates per cupiditatem ne defēdatis per elationem: nec excusetis per vos vel per alium vt per diabolum vel per suasores seu per quēcunqꝫ modum Et sequitur alia prohibitio.

5 Nolite † extollere in altum cornu uestrū: nolite loqui aduersus deum iniquitatem.

† ergo efferri ne loq̄mini aduersus deū iniq̄tatē.

¶ [Nolite extollere in altū cornu vestrū] i. nolite vos erigere cōtra deum q̄ sup oēs altus est: ⁊ intātū nolite superbire vt culpam peccatorum reflectatis in auctorem vestrum: sic duobus modis solent

iniqui exaltare cornu suum. videlicet aut seipsos defendendo. aut ipsum altissimum accusando: propter ea subdit exponēdo quod dixerat [nolite loqui] saltē corde: et si non lingua [aduersum deū iniquitatē] cōtra eum blasphema cogitatione l vel murmurando vt ille q̄ dicit se iniuste pati qd̄ est iniustū facere deū vl' q̄ nō sua culpa: sed necessitate stellarū dicit se peccasse vt deo nō sibi sit imputandū. Uel q̄ fat sua perā. sed impunitatē sibi promittit quasi deus res hūanas nesciat vel nō curet. Ideo autem non faciatis hec.

†q̄m 6 †mōtium. † Quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque à desertis † montibus: quoniam deus iudex est.

¶ [Qr neq̄ ab oriēte: neq̄ ab occidēte] q̄si mundi terminia [neq̄ a desertis mōtibus] id est secretis locis et intermedijs subintelligit est aliqs expers iudicij dei. qr ex nulla parte pōt aliqs iudicium diuinū effugere. [q̄m de9] q̄ vbiq̄ presens et vitari nō pōt [iudex est] nō solum factorū, sed etiā verborū cogitationū et intētionū: Si bō iudex esset min9 fortassis timeri potuisset: sed quoniā de9 iudex est oēs ei seruiāt: oēs p̄ceptis ei9 obediant: nullus contra eum amplius loqui presumat. et commendat deum iudicem: quia ipse qui talis est

7 Hūc humiliat & hūc exaltat: quia calix in manu domini uini meri plenus mixto.

¶ [Hūc] q̄ se exaltat scz superbus cornu p̄ supbiā extollētē [humiliat] scz deijciendo: [hūc] q̄ se humiliat. s. humilē se nō extollētē [exaltat] s. bono: ando qd̄ pōt [qr calix] i. p̄pinatio et dispēsatio [vini meri] i. puri. i. iusti iudicij est [in manu] i. ptāte [dñi] i. xp̄i [plen9 mixto] i. mia i iudicio: quia alijs dabitur vita p̄ miam alijs mors p̄ iustitiam: retributionē meritorū in dispositione diuina assimilat cali ci qui habet in se vinū mixtū cū fecib9: ita q̄ feces ei9 sunt inferi9: ac vinum claretū et meratū superius. Per vinum meratū quod bibent iusti significat retributiones bonorū: per feces quas bibēt peccatores retributionem peccatorū.

8 Et inclinauit ex hoc in † hoc: ueruntamen fex eius non est exinanita: bibēt † omnes peccatores terre. †hūc †ex ço.

¶ [Et] hoc mixtum [inclinauit ex hoc in hoc] loquit neutraliter q̄si de duobus vasis quibus liquor infūditur id est inclinat et propinat omnibus generaliter et abundanter pro qualitate gestorū: ces cū sentiēt misericordiam et iudicium. et licet inclinet calicem [verūtamē fex eius] scz calicis. i. pena et vindicta bibētib9 austera malis reseruata [nō est exinanita] et euacuata i. nō finictur quin sapor amaritudinis eius duret in eternū et de hac fece et penalitate [bibēt omēs peccatores terre] et impij in terrenis delectati: quia nullus eorum excluditur a dānatione cōi. Oēs ergo peccatores bibent.

9 Ego autem † annūciabo in seculum: † cantabo deo Iacob. †i. sēm gaudebo. †psallam.

¶ [Ego aūt] xp̄s cū corpore meo

interim [annunciabo] euangelium & volūtatē dei alijs vel dei iustitiā & misericordiam in suo iudicio faciendam [in seculū] id est quantū seculū erit. quādiu ei durabit hoc seculum christus & sui predicabūt euāgelium [cantabo deo] id est ad honorem dei [iacob] hoc est cum gaudio laudabo eum qui specialiter est deus illorum qui spiritualiter sunt iacob. Quāuis enī de⁹ sit oim tamē specialiter dicitur deus iustorum qui sunt supplātatores vitiorum. Deinde pronunciat iudicium vbi predicit malos humiliari & bōos exaltari. Unde & subdit:

10 Et omnia cornua peccatorum cōfringam: & exaltabuntur cornua iusti.

¶ [Et omnia cornua peccatorum] scʒ imperiū. dānationem: dignitates. potestates: honores: diuitias. superbiā & presumptiones impiorum qui hic erigūtur: & modo frāgi nolūt quib⁹ cornib⁹ tāq̄ thauri indomiti alios impetunt. alios feriunt & impellūt [confringam] finaliter in iudicio [ea ad nihilū redigendo] & exaltabūtur [tūc] cornua iusti [scʒ fides/charitas/ceterem virtutes que sunt munera ipi & sublimitas iusti quib⁹ se ab inimicis ecclesie iusti defēdūt: ipsosq̄ valenter impediunt & prosternūt q̄ mirabilis deus cū ad iudiciū venerit igl'ia sua mirifice exaltabit: Et hoc ē qd̄ āte dixit hūc humiliat & hūc exaltat. Colligat ergo ex his ōbus vnusq̄sq; qlē se debeat exhibere: caueatq; (sicut in titulo premissum est) ne seipsum corrumpat & pereat peccatores superbos imitando & domino resistendo: Sed potius humiles iustos studeant imitari quatenus in futuro regno mereatur a domino exaltari. hec est quippe itentio & vtilitas hui⁹ psalmi. Oratio.

Pastor bone qui propter malum omniū redēptionem hausisti calicem passionis: nomen tuum supplices inuocamus. vt super colūnas sapientie nos stabilitos septiformi spi. rit⁹ scificatiōe ɔfirmes. Per dñm.

Psalmus de dei noticia & habitatiōe in sanctis ac confractione armorū diaboli i eis: nec non de reproborū duricia & terribili dei iudicio. Psal. LXXV.

1 Notus in Iudea deus: in Israël magnum nomen eius.

¶ Auctor psalmi ꝓphe ta dauid. ¶ Titul⁹ hic est in finē in carminibus psalm⁹ asaph cāticū ad assyrios. hoc est psalm⁹ iste ꝓponitur asaph. i. fideli synagoge vt i. ō ex tristicia vel ex necessitate: sed i carminib⁹. i. in laudib⁹ & exultatiōe pseueret in bono vsq; i finē vite sue. qui psalm⁹ nō solū ꝓponit asaph sed etiā est cāticū quia agit de donis xp̄i scʒ q̄ not⁹: q̄ habitat: q̄ illuminat. q̄ soluit: referēdū ad assyrios. i. ad oēs recte viuere volētes. Assyrij ei iterpretāt dirigētes q: lz pncipalr ei. lex loqt̄ his q̄ i lege sunt: tn̄ q̄cūq; scripta sūt ad nr̄as doctrinā scripta sūt. & h̄ cāticū est ꝯ iudeos q̄ se nō dirigūt ad deū sʒ errāt & erigūt se cōtra xp̄m suum querētes statuere iustitiam & sine gratia habere salutē. ¶ Materia noticia & deuotio quam habent fi Assyrij dirigē tes iter pretātur

deles de xpo. ¶ Intentio: monere fideles & deuotos q se deo vouerūt quatenus cū laudibus & exultatione in voto pseuerent vt se ipsos. et hic & in futuro deo reddant. ¶ Sētētia i gñali. pphera i isto psalmo narrat qualiter de⁹ in ecclia siue in cōgregatiōe fidelium p iudeā & israel intellecta veraciter cognoscit & magn⁹ pdicat: quiescit perenniter liberat potēter. reprimit et punit aduersarios in finali iudicio terribiliter: hortaturq; fideles vt ipsi ideo vota faciāt. & munera offerāt.

Judea pfessio interpretatur. ¶ Snia in speciali: fideliis ergo a. saph confutās iudeos ait. [Notus] est [in iudea] vera & spiritali puta i ecclesia catholica [de⁹] Judea em̄ interpretatur confessio: & ergo iudea vera est xpi ecclesia credens in eū & cōfitens peccata & [in israel] vero & spūali: q deū p fidem videt. Israel em̄ interptatur vir videns deū [magnū] est [nomē eius] .i. magnificaf & honoraf nō blasphemaf sicut p malos. Bene not⁹ in iudea de⁹ dicif: qz ex cōfessiōe pctī notitia dei habef. Apte etiā iudea āte israel memoraf: qz per cōfessiones ad dei visionē puenif. Si ergo deū vis videre pri⁹ confitere & sic in te fit locus deo vnde sequitur.

2 Et factus est in pace locus eius: & habitatio eius in Syon.

¶ [Et] sic [fact⁹ est in pace] scz in vera hierusalē .i. in corde trāquillo et pacato cū deo [locus eius] qui ē auctor & amator pacis. q diu em̄ non confiteris peccata quodāmodo rixaris cum deo sed confitendo incipis pacem habere cū eo: et ita fit ei locus in corde tuo in pace perfectio est vbi nihil repugnat. [& habitatio eius in syon] vera id est in eis qui iam mene et & corde diuina speculantur. Unde ipē dicit. Et inhabitabo & inambulabo in eis. Syon em̄ interpretatur speculatio ipa est ecclesia que in altitudine moratur diuine cōtēplatiōis post modum fruitur a beatitudine ipsi⁹ aperte visionis.

Perfectio ē i pace.

Syon speculatio interpraf

3 Ibi confregit † potentias: arcum: scutum: gladium & bellum.

† fortitudines arcuū: et scutū & gladiū.

¶ [Ibi] scz in pace & in syon [confregit] & destruxit [potentias] et vires [arcū] .i. delectationē pctī que subito feriūt & vsq; ad cor penetrāt [scutū] .i. malā volūtatē. s. psensus sicut bōa volūtas dr alibi scutū & [gladiū] id ē actū peccādi: quo aīa et proxim⁹ occidif [et bellū] .i. psuetudinē qua de⁹ quotidie ipugnaf. Uel [ibi pfregit potētias] demonū & arma eoz quas exponit p partes scz arcum qui de longe percutit. i. deceptiones et dolos [scutum] defensionis peccati & omne illud vn̄ superbe se protegūt [& gladiū] .i. oē illud quo pugnatur contra deum [et bellum] carnis cōtra spiritū: et impugnationem vitiorū. he sunt diabolice potentie quas oipotens deus confringit et destruit in pacifico corde: vbi enim deus auctor pacis venit: hec omnia fugiunt: deide conuertit se ad ipsum dominum q̄ si dicens. Tu domine qui confrigis tantas potētias hoc ordine facis.

4 Illuminans tu mirabiliter à mōtibus eternis. † turbati sunt omnes insipientes corde.

† cōturbati

¶ [Illuminans] mūdum [tu] et nō alius [mirabiliter] quia spiritaliter vel miraculis et prodigijs [a montibus eternis] .i. per montes eternos scilicet per apostolos et predi-

catoies sanctos qui sunt montes propter altitudinem vite et iusticie eterni quia semper cū dño mansuri. Istos mōtes prius illuminauit eternus sol vt per eos postmodum terrā suā.i.ecclesiam illuminaret. Quibus predicantibus vitam eternam: et signa facientibus hominibusq; per eos illuminatis vitā presentem cōtēnētibus et futurā amātibus [turbati sunt] inde [omnes insipientes corde] terrena tm̄ sapientes. Et quid fecerunt turbati illi?

5 Dormierunt somnum suum: & nihil inuenerūt omnes uiri diuitiarum in manibus suis.

¶ [Dormierunt somnū suum] i. his presentibus quiescentes. Somnus eorū est vita presens: ibi dormierūt ibi delectando quieuerunt. Amauerunt presentia et dormierunt.i. delectati sunt in ipsis refrigescētes ab eternis. Et sic illis facta sūt ista presentia deliciosa quomodo qui videt per somnium inuenisse se thesaurum. Sōnium fecit illum diuitem euigilatio fecit pauperem. Sic trāsit somnus iste: transit vita ista. Sōnium presentis vite illos diuites fecit: euigilatio autē post hanc vitam pauperes p̄dit: vnde sequitur. [et] postq̄ omnia transierunt tādem a somno suscitati [nihil inuenerūt omnes viri] [et serui diuitiarum] id est a diuitijs possessi: auari em̄ nō habēt diuitias sed habētur ab eis. [in manibus suis] .i. in potestate sua: quia nihil in manib⁹ pauperum posuerunt: vt enim Augustinus dicit. Manus pauperum gazophilatium dei sunt: in quibus si terrena mittis largiendo seruas. Et quia cū terrena diligūt cor a supnis induratur ideo subdit.

Augustinus.

6 Ab increpatione tua deus Iacob: dormitaue-runt † qui † ascenderūt equos.

† soñ̄ cōscē derunt

¶ [Ab increpatione tua] [deus iacob] .i. populi iudeorum et electi scz christiani [dormitauerunt] cordis cecitate et obstinatione. Intm̄ sopiti sunt in terrenis vt dei increpationes non audirent: et eo illos excitante ad lumen verū non respirarent. Non vigilauerunt in corde: qȝ de increpatione durum cor habuerunt. Duricia enī cordis obdormitio est. Ecce ipse deus nunc increpat peccatores: sonat euangelica tuba: minaſ iudicium et eternales penas inter tanta tonitrua adhuc dormiunt superbi: nec volunt vitā veterem dānare et in nouā vigilare. Sz q̄ dormitauerunt? [qui ascē derunt equos] superbie: et in illis vnde superbiant se extulerunt. s. in pompa seculi: in honoribus in potestatibus: in dignitatibus: in incerto diuitiarum. Tales sunt equi eorum quibus tanq̄ indomitis in eternum feruntur supplicium. Et bn̄ ait dormitauerūt: quia hic incipiunt dormire sed perpetuus eorum somnus erit in eterna morte. Sed quod dormientes nō sentiūt modo: sentient in futuro quia

7 Tu terribilis es & quis resistet tibi? † ex tunc ira tua.

† tunc ab

¶ [Tu terribilis] futurus [es] in iudicio id est terribilis apparebis scilicet malis et licet hic aliquomodo resistant tunc [quis resistet] et contraire poterit [tibi?] in tanto tuo terrore vel iram tuam euadere quasi dicat nullus: quia [ex tūc] scz in iudicio futuro erit [ira tu] a manifesta ac desemet et durabit qȝ nihil vlterius per patientiam

dissimulabit: nec per penitentium dissoluet. q. d. quia te increpantem et minantem contempserunt postmodum terribilem et iratum inuenturi sunt: et qui modo sic dormitauerunt vt non cogitarent de eternis: tunc sentient in tormentis. Unde et subdit.

8 De cælo † auditū fe-
†iacula cisti iudiciū: terra † tre-
tus eo. muit & quieuit.
†ta-
puit.

℄ [De celo] veniens cū angelis [auditum] i. omnibus notū [fecisti] i. facies vbi ponit preteritum pro futuro [iudicium] exercendum: et tunc fiet qd subiungit [qz terra tremuit et quieuit] id est terreni: audito iudicio terrebuntur et timebunt et perdita potestate quiescent a malis suis: sed non a supplicijs. Melius autem modo timerent et quiescerent. Terrena conscientia que modo se turbat et laborat: tunc tremere et quiescere habet iam: tunc nō inueniet que faciet mala sed multa sentiet vnde contremiscat tormenta. Ista autem fient.

9 Cùm exurgeret in iu-
†dñs dicio † deus: ut saluos
†mites facerent omnes † māsue
corde tos terræ.

℄ [Cū exurgeret] i. exurget [in iudicio] i. ad iudicandum oēs [deus] scz christus iesus. Exurgere dicitur quia potens apparebit qui hic humilis apparuit seuere vindicans: qui hic quietus oia ptulit. Sz ne putes iudiciū ad solam damnationē iniquorū fieri subdit [vt saluos faceret] i. faciat [oēs māsuetos terre] q non ascenderunt equos superbie: sed in hac terra propter deum fuerūt māsueti: mites simplices et patiētes: q in humilitate cfessi sunt ptā sua: et pacem mentis habent qui iugum domini non detrectāt. Et merito saluat mansuetos.

10 Quoniam cogitatio
hominis confitebitur ti- †solen
bi: & reliquię cogitatio nia ce-
nis † diē festū agēt tibi. lebra-
bunt.

℄ [Qm cogitatio hois] mansueti prima. s. qua dānat mala et incipit bona [confitebitur tibi] vt dimittas ei peccata: et sic cogitationem primam sequitur confessio [et reliquie cogitationis] huius: idest reliquie cogitationis post primam scilicet quibus recordatur mala preterita vt lugeat: et bona prestita vt speret [diem festum agent tibi] gratias agendo pro sanatione qd est solennia celebrare: primum quidem quando homo conuertitur ad deum: et recogitat omnia mala que fecit q locutus est: que cogitauit atqz ea p confessionē humiliter aperit: habet confessionem: habet tristitiam et compūctionē: sed deinde post pactā penitentiā: post cōsecutā a deo remissionem et gratiam cū incipit recogitare q cogitauit et pensare de quantis sordibus ac vitijs et pctis pius dñs eū liberauit: quāta insup ei bona spiritalia cōtulit incipit intra se gaudere: diuine bonitati gratias agere: sicqz faciendo diem festum agit deo. Deinde postqz ostendit qualiter propter superbiā et mundi delectationem damnentur reprobi: et quō per humilitatem et bonā confessionē saluent mansueti sequitur vtilis admonitio oibus cū dicitur:

11 Vouete & reddite
domino deo † uestro †nos.
omnes qui in circuitu †sūt of-
eius † affertis munera. ferent.

℄ [Vouete] mēte qdlibet bonum

[et reddite] opere [dño deo vestro] vota que fecistis alioqn devoto rei eritis q: nihil vouere pfuit nisi et reddere subsequat. Iustum est qui dē ɀ vtile nobis ne simul pereamꝰ cū reprobis sed potiꝰ soluemur cū iustis: vt terribilē deum quibꝰ possumus votis et muneribus placare studeamꝰ. oēs q̄ i circuitu eiꝰ] scz dei existes p fidē afferetis mūera] .i. vosmetipsos vl' q̄cūq bona. Qui dei (vt dignū est) seruituti seipsos subiiciūt in circuitu eiꝰ mūera offerāt: sicut famuli q̄ stipando dñm suū circūeūt. Ipse enī est i medio colētiū se ɀ sua vota soluētiū: qz oibus in se credētibꝰ equaliter fauet: oēs ad se venientes recipit neminē spernit. Et sciendū q̄ alia

Vota cōmunia.

sunt vota cōmunia oibus .s. de his sine qbus non est salus. vt vouere fidē in baptismo: et abrenunciare diabolo ɀ pōpis eiꝰ. nō supbire. nō occidere: nō odire fratrē. et huiusmodi que etiam si nō pmittimꝰ soluere debemꝰ. et de his precipitur oibus vouere ɀ reddere. Alia sunt

Vota ppria.

vota ppria singulorū vt castitas: ieiunium relinquere oīa ɀ hmōi. ɀ ad hec vouēda nos inuitat nō pcipit vt voueamꝰ sed vt vota reddamus. d. vouete ɀ reddite. i. si vouetis reddite. voueant ergo oēs votū dño aūt hoc aut illud. sicut diuina gratia vnicuiq donauerit ɀ reddāt vota sua ɀ sic in circuitu eius oēs offerāt munera: Et subiungit cui ɀ q̄re. d. vouete i q̄uā ɀ reddite.

n Terribili & ei qui au fert spiritum principū: terribili apud † omnes reges terræ.

† nō hȝ omnes

¶ [Terribili] q̄ timēdꝰ est: ɀ qz terribilis iō si nō amore vel timore: facite ne a terribili puniamini [et ei q̄ aufert spm pncipuz] scz terrenorū qn vult. q. d. nō solū alijs est terribilis sed etiā principibus. nō ait q̄ aufert vitā qd vtiq ɀ illi faciūt q̄ corpus occidūt sed i psz spm auferre dicit vt tāto magis ille timeat q̄ habet potestatē ɀ corpus ɀ aiam perdere in gehēnam. nec dicit q̄ aufert spm hoim sed ipsorum etiā principū: vt intelligat deꝰ pnceps esse sup pncipes. ptās sup potestates. tanq rex regū et dominꝰ dominātiū. recte g̊ subdit [terribili apud reges terre] q̄ etiam alijs sunt terribiles quia terret reges terre: ɀ oportet omnes eū timere. Vel [q̄ aufert spūm pncipū] id est audaciā superborū si spiritū super hic ɀ tumores dando spiritū suuz et sic facit eos reges sui ipsorū vnde subditur [terribili apud reges terre] sunt qui carnem suam spiritaliter regūt/reges sui ɀ deo subiecti. Sancti enim et perfecti viri vt mirabilem deum in iudicio suo placatū inueniāt semper hic apd se terribilē pensat: suasq culpas districte iudicant quatenus in illo districto iudicio iniudicabiles fiant.

Oratio.

Cogitationibus te confitētibus effectum largire terribilis deus vt a montibꝰ eternis illuminati duz resurrectionis tue gloriam suscepimus futuri iudicij ignominia careamus. Qui vi.

Psalmus de mutatione iræ dei in misericordiam: & de incarnatione Christi de diuersis dei operibus & miraculis ac liberatione populi sui à tribulationibus ɀ periculis.

& periculis.

Psalmus. LXXVI.

1 Voce mea ad dominum clamaui: † uoce mea ad deum & † intendit mihi.

† ꝛ vox mea.] attēdit.

℄ Auctoꝛ psalmi ꝑpheta dauid. ℄ Titulus in finē pro idithum ps asaph. Et ē sensus ps. alie attribui asaph. i. fideli cōgregatiōi q̄ hic loquit̄: ꝛ agit ꝓ idithū. i. de se scꝫ cōgregatione transilientē in finē. i. in xp̄m vltra quē nihil est. Quicunqꝫ ergo ad istū finē vult venire debet oia transitoꝛia transilire ꝛ ad ip̄m q̄ icōmutabilis est totis nisib⁹ anhelare. ℄ Materia: cōtēpt⁹ seculi ꝛ tp̄aliū ac desideriū dei eternoꝝ. ℄ Intētio: monere desideria ꝛ illecebꝛas sc̄li calcare: ꝛ nihil nisi illū ex quo sunt oia sibi ꝑponere: ad qd̄ nos suo exēplo iste trāsiliēs conat̄ istruere. ℄ Snia in gn̄ali: ꝓpheta i isto psalmo loquit̄ i ꝑsona fidelis cōgregatiōis ꝛ cuiuslꝫ viri ꝑfecti q̄ cōtēptis terrenis deū gemitu ꝛ opatiōe reqrit: quo cōsecuto in eius amoꝛe ꝛ ꝯtēplatiōe suauiter requiescit. ꝛ agit de mutatione ire dei i mias. ꝛ de icarnatione xp̄i: de diuersis dei opib⁹ ꝛ xp̄i miraculis. de liberatiōe ppl̄i sui ꝛ fideliū ab iminētib⁹ tribulatiōib⁹ ꝛ ꝑiculis. ℄ Snia i sp̄ali. Asaph ergo oia transiliēs ꝛ solū deū q̄rens ait [Uoce] i. intētione deuotionis [mea] nō aliena ab effectu coꝛdis [ad dn̄ꝫ clamaui] nō aliꝺ ab eo petēs nisi ip̄m. clamoꝛ ad deū nō est tā son⁹ vocis ꝙ desideriū coꝛdis. Qui multū desiderat multū clamat. Et ex itēso affectu igeminās addit [voce mea ad deū] s. clamaui ondēs se clamare ad ip̄ꝫ qꝛ non solū dn̄s ꝛ de⁹ ē. q. d. sic clamaui vt sit mihi dn̄s ꝛ de⁹. Et nō frustra se clamasse ondit subdēs [ꝛ itēdit mihi] me exaudiēdo ꝛ ꝯsolādo qꝛ ꝓpe est oib⁹ inocātib⁹ eū: ꝛ semꝑ adest querentibus se non ali⁹ ab eo. Et non solum alio tempoꝛe sed etiam

2 In die tribulationis me deum exquisiui manibus meis nocte † contra eum: & non sum deceptus.

† coꝛā eo.

℄ [In die tribulationis mee] in qua alij q̄runt de ea exire [deum] tātum non ab eo aliud [exquisiui] vt in eo sit mihi quies nec solum voce sed etiam [manibus meis] i. operibus bonis. ecce quia opa nostra nobis tacētib⁹ clamant. ꝛ nō solūꝫ die sed etiā [nocte] in quo notat oꝛandi assiduitatē. q. d. quesiui quotidie. Uel idē dicit̄ hic nox cōparatiōe lucis eterne: quod supꝛa dies comparatione vite maloꝛum qui diem non habent scꝫ vita ista i. hoc seculum qd̄ est tribulatio illi qui desiderat celum [contra eum] i. coꝛam deo non coꝛam hominib⁹ vt viderer ab eis [et non sum deceptus] quia inueni et consecutus sum quod querebam. Quis enim quesiuit deum et non inuenit? Et merito non sum deceptus quia

3 † Renuit consolari † anima mea: memor fui dei & † delectatus sum † exercitatus sum: & defecit spiritus meus.

† negaui. † aiam meam.] garriui.

℄ Renuit consolari aia mea] in alijs ꝙ in deo et respuit omnem humanā ꝯsolationē. diuites hui⁹ seculi tedio affecti solent bona tē

A

poralia conspicere et tristitiā delinire sed vir sanctus qui hic luget quod ab eternis gaudijs cecidit consolationes de temporalibus nō admittit Et ideo [memor fui dei] in quo est suauitas consolationis [et delectatus sum] in hac memoria quod plus est quam consolatus. Et quia amor dei vacare non potest recte subiungit [et exercitatus sum] in meditatione et cōtēplatione tātis ius [et defecit spūs meus] ubi enim spūs humanus deficit ubi spūs diuinus conualescit. Fortis est enim ut mors dilectio. Et cum mortem ab omni delectatione mūdi necat. Et exponit exercitationem.

4 Anticipauerunt uigilias † oculi mei: † turbatus sum: & non sum locutus.

† oēs inimici † cōtur batus.

¶ [Anticipauerunt] i. puenerunt [vigilias] aliorum [oculi mei] ante tempus surgendo ad orandum et laudandū deū. quia amor dei somnium a corpe excutit: torporem fugat: animū sollicitat. pacē quoque malā rāpit: inter corpus et spiritū et verborū strepitū cōpescit: et ideo hō subdit [turbatus sum] de hūana fragilitate et miseria. vel quia nondū potui cōsequi quod quero [et non sum locutus] alicui querens solatiū humani colloquij vel contra deum murmurando. Nō tamē cessat sed conatur inuenire remediū: nec iam ab omni tumultu seculi intra secretū cordis se rapiens ociosum tenet solatium. Unde subdit.

Dei amor qd facit.

5 Cogitaui dies antiquos: & † annos æternos in mente habui.

† annorū eternorum memor fui.

¶ Cogitaui dies antiquos] ad et i quibus corruit hō a sua stabilitate quā in pmis parētibus hūc defectū merui. i. cogitaui quid cōtigit adē p inobedientia et ex illo cognoui hūc defectū hominis esse et ecōtra [annos eternos] quos homo persistens haberet in quibus nō erit iste defectus et quos nulla mors iterrūpere potest [in mente habui] i. in memoria et desiderio. q. d. vidi bona que pdidi et mala que iueni: et ideo turbor quia hō stultus antiquos et labentes dies magnopere desiderat et illos annos eternos qui stāt negligit et non querit.

6 Et meditatus sum nocte cū corde meo: † & exercitabar, & scopebam spiritum meum.

† garriebā et scrutabar.

¶ [Et meditatus sum] de diebus illis [nocte] in secreto. nox enim ad meditationē ɔgruit. tractās [cū corde meo] i. cū rōne si quo possem redire et peruenire ad annos eternos nō querit huius rei cōsciū nisi cor suum [et exercitabar] in hac meditatiōe: hec et alia cogitādo [et scopebam spiritū meū] i. scrutando purgabā mentē meā et mundabā ab omnibus culpis et dei offensis ut videre possem. hoc exercitiū cōmēdat. August. d. O ptinacem alie dare nubi hoīes quod ɔpūgat i cubili suo que q̄tidie resculpat spm suū: que resistat laudibus hoīs: que nō acquiescat cōcupiscētijs voluptatū. huic d' secretario spia enulgebit. Ista ergo huc et illuc volui sic apō me tractans. s.

Augu.

7 † Nūquid in æternū proijciet deus: † aut nō apponet † ut † cōplacitior sit adhuc?

† nō in eternū repelletur. † et † vltra. † hūplacent ei.

¶ [Nūquid i eternū] i. sine termino [sine remedio] [pijciet deus] [nos] sua

grām ꝛ ꝯsolatiōē dimittēdo nos i afflictiōe: Absit [aut nō apponet] i. nōne adiet. [vt cōplacitior sit] miserēdo ꝙ irat⁹ fuerit puniēdo [adhuc] i. vltra ꝛ de cetero. et nō ne appōet miam ire vt ipē q̄ fuit iratus repellēdo ꝛ mala inferēdo sit māsuetior: liberādo ꝛ reuocando. q. d. imo apponet vt qui semp placidus ꝛ quietus est in natura sua cōplacitior: sit in creatura sua. Non eīm culpa creature vim mie creatoris poterit superare.

8 Aut in finem miseri cordiam suā abscidet: à generatione in generationem.

¶ [Aut in finē] i. totaliter ꝛ eterno. s. a bonis sicut a malis [miam suā abscidet] a nobis. i. terminabit ꝛ cōpletā ostēdet: ita vt ex nūc miam de cetero n̄ faciat: ꝛ nō amplius in posteris gn̄ationib⁹ stat. vn̄ sequit [a gn̄atiōe in gn̄ationē] i. in gn̄atiōib⁹ sibi succedētib⁹ vt iniquitatē patrū portet nō cōsentiēs generatio filiorum. q. d. nō: qꝛ ipse natura est misericors: ꝛ eius ꝓprietas est misereri: et parcere. Deinde idē alijs v̄bis repetit. d.

9 Aut obliuiscetur misereri deus: aut continebit in ira sua † misericordias suas.

† miseratiōes.

¶ [Aut obliuiscetur miseri de⁹] cui semp est eadē memoria: ꝛ cui naturaliter semper inest misericordia. q. d. quia incepit ꝛ consueuit misereri: ideo non est desistendum in alio: nō est mia nisi cū deus donet et ipse erit sine ea. Riuus currit ꝛ fons siccatus est [aut cōtinebit in ira sua mias suas] solitas ita ꝙ nō extēdat eas amplius ad nos: ꝛ vincet ira misericordiam: in eo qui nunꝙ in se iram potest habere nec miam pdere. q. d. nō sꝫ potius in mia irā cōtinebit: ꝛ mia irā vincet: Ira cogitabā hec apd me.

10 Et dixi nunc cœpi: hæc † mutatio dexteræ excelsi.

† est immutatio.

¶ [Et] post hec redeūdo ad rōnē ꝛ resipiscēdo a desperatiōe diuie mie [dixi] in corde meo. i. huic meditationi mee rn̄di [nunc] pmo [cepi] i. incepi sapere ꝛ itelligere veritatē scꝫ ꝙ homo reducet ad annos eternos [ꝛ hec mutatio] in nobis ē [dextere excelsi] i. fauoris et ꝓpiciationis dei: ꝛ affect⁹ diuine mie ꝛ pietatis: qꝛ ab ira ad miam scꝫ ꝙ de seruis mutamur in filios istud potest dicere penitēs qui resipiscens exclamat: nūc cepi scꝫ viuere ꝛ humilis. vir etiā sanct⁹ quātūcūq ꝓfecerit: ꝛ in bono perseuerauerit debet tamen dicere nūc cepi: quasi totum quod fecit parū vel nihil ei videatur. Et ego

11 Memor fui operum domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.

¶ [Memor fui operum domini] i. huius mutatiōis in me facte nū ꝙ dans obliuioni vt meliora mererer. Sed ne de se tantum letari videretur addit [quia etiam memor ero mirabilium tuorū ab initio] mundi. i. reducam ad memoriam que de⁹ humano generi ab initio indulsit: scilicet ꝙ adam ad imaginem suam fecit. qd̄ noe. qd̄ abrahe et pluribus alijs sanctis fecit et tandem ꝙ ipse deus venit quasi dicat tota mea cogitatio de virtutibus tuis est. Considero

quõ illis misertus es: τ de me nõ dispero. Deīde vniuersali⁹ repetit.

12 Et meditabor in omnibus operibus tuis: & in † adinuētionibus tuis † exercebor.

† affectionibus. † garriam.

¶ [Et meditabor in oīb⁹ opibus tuis] .s. creatiōis: dispositiōis: ornatus: gubernatiōis: τ alijs oīb⁹ q̄ tu mihi reuelasti [τ in adinuentionib⁹ tuis] .s. nostrā salutē ptinētib⁹ .i. in opib⁹ grē q̄ pro redēptiōe nostra adinuenisti. pmo enī ostendit deus opa potētie sue qñ in pricipio fecit celū τ terrā τ oīa que in eis sunt. postmodū opa noua adiuenit: quibus humanū genus redimeret: in vtrisq; operib⁹ debet exerceri fidelis animus: vt in illis agnoscat dei potētiam in istis attēdat dei misericordiā. his autem eruditus: ille in laudē prorumpit: τ iam opera mie dei circa nos explanare incipit dicens. O

13 Deus in sancto uia tua: quis deus magnus sicut deus noster? tu es deus qui facit mirabilia †.

† sol⁹

¶ [Deus in sancto] .i. in xp̄o q̄ es sanct⁹ sanctorū: est [via tua] .i. via colendi te τ ad te veniēdi: q2 ipse est vita in exēplo. veritas in pmisso. vita in pmio: τ per eū fit reditus ad annos eternos: τ ide ille le tus potentiā dei prefert ceteris q̄ magni vident. q.d. τ cū hoc sit [qs deus] est [magnus sicut de⁹ nr̄?] q.d. nullus. Multi appellati sunt dij: alij falsa opiniōe vt dij gētiū: alij nūcupatiue τ ſm gratiam vt sci: sed oēs hi nō fuerūt tam magni vt de⁹ nr̄: q2 tu sol⁹ es de⁹ proprie τ ſm naturam [qui] solus [facis mirabilia] in corpore τ in aia. Nam τ que ali⁹ per te facit/ tu facis: tu auctor/ ille minister: facis inquam mirabilia. quia

14 Notam fecisti in populis uirtutem tuam: redemisti in brachio tuo populum tuum: filios † Iacob & Ioseph.

† israel

¶ [Notā fecisti in pplo] toti⁹ orbis [virtutē tuā] .s. tuā potētiā ostendendo: τ ipāliter in populo israel: vnde subdit [redemisti in brachio tuo] .i. i fortitudie [pplm tuū] .s. filios iacob τ ioseph de egypto liberādo: τ in terrā pmissiōis itroducēdo. Cōnumerat ioseph cū pr̄e iacob: q2 duo filij ioseph pstituti fuerūt cū alijs filijs iacob. Uel [notā fecisti] eū in mūdū misisti [virtutē tuā] .i. xp̄m qui est dei virt⁹ τ dei sapiētia [in pplis] .s. in fidelibus tin corpe: τ fidelib⁹ ēt deitate [redemisti in brachio tuo] .i. xp̄o per quē operis [populo tuo] scz filios [iacob] .i. iudeos [et] filios [ioseph] .i. gentiles. ioseph enī in egypto gētiū floruit et regnauit et interpretaf augmētū: vñ bñ significat gentes de qb⁹ augmētat⁹ ē ppl's dei.

Joseph augmētū iterpretaf.

15 Viderūt te aquę de⁹ uiderunt te aquæ & timuerunt: & † turbati sunt abyssi.

† cōturbate.

¶ [Uiderūt te aq̄] o [de⁹ viderūt te aq̄ et timuerūt] .i. ad nutū tuū: ita diuise sunt aq̄ maris rubri et iordanis ac si te τ tuā volūtatē viderent et timerēt. Creatorē enim suum aque itellexerūt τ ppl's nō intellexit [et turbati sunt abyssi] inquantū cōtra naturā suam sole

date sunt ad prebendum iter trāſ
eantib⁹. Uel [viderūt] .i. cognoue
runt te p̄ fidem [aque] .i. populi o
[de⁹] xp̄e qui es dei virtus et bra
chiū: ⁊ vt vterq̄ ppl's itelligatur
repetit [viderūt te aq̄] .i. ppl'i hoc
est vterq̄ ppl's te verū deū esse re
cognouit [⁊ timuerūt] de pctis [et
turbati sunt abyssi] .i. conſcientie
eoꝝ cōmote sunt ad penitentiā.

16 Multitudo ſonitus aquarum: uocem dederunt nubes.

¶ [Multitudo] quoq̄ fuit [sonit⁹ aquarū] q2 aq̄ maris rubri cū magno strepitu ⁊ fragore reuerse sūt sup egyptios ⁊ curr⁹ eoꝝ. [vocē dederūt nubes] q2 dñs de nube fecit ꝓcedere fulgura ⁊ tonitrua cōtra egyptios: vel q2 p̄dicti cōuersi nō sunt pauci subiungit. [Multitudo] est [sonit⁹ aquarū] .i. ppl'orum sonantiū in ꝯfessione pctōꝝ in gemitu culpaꝝ: in dei laudib⁹: in gratiarū actionibus. Quasi em̄ mare confragosum sonant diuersa vota ppl'oꝝ: quia [vocem] p̄dicatiōis [dederunt nubes] .i. apl'i et predicatores verbi dei in orb⁹ gētib⁹ xp̄m p̄dicādo: qui dicunt nubes: quia choruscāt miraculis: tonant minis: compluūt doctrinis.

Apli dicunt nubes.

17 Etenim ſagittæ tuæ † tranſeunt: uox tonitrui tui in rotā.

† ptrāsierūt.

¶ [Etenī sagitte tue] o de⁹ [transeunt] q2 illa fulgura volantia discurrebāt ⁊ ꝓcedebāt quasi q̄daꝫ sagitte a deo vl' ab arcub⁹ emisse. [vox tonitrui tui] fuit [in rota] .i. ad silitudinē sonit⁹ rotarum cursuū: vel q2 vox illoꝝ p̄dicatoꝝ potens fuit: subdit. [Etenim sagitte tue] o deus .i. verba tua pungētia ⁊ voces nubium [transeunt] i. trāſierunt vsq̄ ad cor. Non em̄ in aurib⁹ remāſerunt: sed etiā corda transfixerunt [vox tonitrui tui] .i. vox predicatiōis tue grādis ⁊ terribilis nō in occulto s3 [in rota] tot⁹ mūdi fuit .i. in orbe terrarū per circuitum: rota em̄ est orbis terrarū quē circuierunt nubes tonādo p̄ceptis: choruscando miraculis.

18 † Alluxerūt choruſcationes tuę orbi terræ commota † eſt & cōtremuit terra.

† appa ruerūt fulgura tua. † ⁊ cōtremebūda facta est.

¶ [Alluxerūt] ⁊ apparuerūt [choruscationes tue] et fulgura [orbi terre] .i. circūquaq̄ in circūitu: et iō [cōmota est ⁊ cōtremuit terra] id est in tāta tēpestate videbatur terra cōcuti ⁊ habitatores terre contremiscere. Uel [Alluxerūt choruscatiōes tue orbi terre] q2 apostoloꝝ virtutes ⁊ miracula q̄ per eos fecisti: vt sermonē eoꝝ signis cōfirmarēt vel diuina precepta q̄ tenebras mūdi depellerent vbiq̄ resplenduerūt: vnde [cōmota est] de infidelitate ad fidem [⁊ contremuit] ad penitētiā [terra] .i. hoies habitantes in terra audito tonitruo et visis signis.

19 In mari † uia tua & ſemitę tuæ in aq̄s multis: & ueſtigia tua non † cognoſcentur.

† est † agnoscent.

¶ [In mari] .s. rubro [via tua] .s. e te facta est ppl'o tuo [⁊ semite tue in aq̄s multis] sunt parate: q2 diuiso mari p̄buit viam ppl'o suo per mediū maris siccis pedibus trāseūti [⁊ vestigia tua] q̄ te duce fecit ppl's [non cognoscent] q2 nō sunt visa vel agnita post reuersionē aquarū ad locū suū. Uel [in mari via tua] .i. in pctōrib⁹ q̄

vsq; in pfundū iniqtatis puene-rūt facta est via xpi[. scmite tue in aqs multis]. i. in multis pplis. Vn cū paucis pctōrib⁹: pmo per semetipm via fuit inde p semitas suas. i. p aplos ipm imitātes: mul tis pplis pfecit[& vestigia tua nō cognoscent]ab illis q in infideli-tate remanserūt: q: sapientib⁹ et prudentibus huius sc̄li abscondi-ta est humilis sapientia christi.

20 Deduxisti sicut oues i. plebē tuam
† populum tuū: in ma-nu Moysi & Aaron.

¶ [Deduxisti]de egypto p mare & p desertū [ppīm tuū]. s. iudeorum [sicut oues]. i. tranquille & sine no cumēto vel ad modū ouiū / q: nō vere oues sed hedi erāt [in manu moysi & aarō]. i. in opatiōe mira-culorum q ipi fecerūt. q. d. hoc illi pplo fecisti: & tū ipe te nō nouit. [Deduxisti itaq bon⁹ pastor [si-cut oues populū tuū]hūilis cui⁹ pastor hūiles oues reqrit: qs p le gē nouā & sacrificiū nouū ad pas-cens vite eterne pducit: & h est qd dicit [in manu]i. ducatu [moysi & aarō]na p moysen lex data ē: per aarō sacrificiū factū: q figuraue-rūt legē nouā & sacrificiū nouū. lex aūt noua est charitas & sacrifi-ciū nouum laudes & debita vota deo persoluere. Oratio.

Mirabiliū oīm opator de⁹ imēse: qui quondā aqs in conspectu tuo resistentes deinceps mutasti in vinū: te hūili ter imploramus vt susceptis voce clamoris nostri miam nobis quā nūq obliuisceris largiarī. Qui vi.

Psalmus de mirabili bus dei operibus quon dā populo iudaico ex-hibitis ac beneficiis im pēsis bonis & pœnis in fictis malis.

Psal. LXXVII.

1 Attēdite † po i. ppls:
pule meus le-gem meā: in-clinate aurem
uestrā i uerba oris mei.

¶ Auctor psalmi pphēta dauid q h loquit in psona fidelis pgrega-tionis. ¶ Titulus est. Intellectus asaph. Et est sensus hic ē intellect⁹ asaph . i. fidelis cōgregatiōis. s. q h narrata sunt spūalr intelligēda: q: q in figura illis pcigerūt: eadē in nobis in re fiūt: & iō nobis po-ti⁹ ista cātata sūt. ¶ Materia. re cordatio bñficiorū dei: & mirabiliū operū suorū: quondā pplo iudaico exhibitorū. ¶ Intētio mōere fide-les ne exēplo illi⁹ ppli sint igrati bñficiis dei: & ex hoc ei⁹ in se puo cēt irā cū⁹ obediēter & fidelr dn̄t suscipere grām. ¶ Sūia in gnāli ppba in isto po i psona asaph. i. fi delis pgregatiōis narrat q in ve-teri pplo diuinit⁹ acta sunt: q bñ-ficia de⁹ bōis & grati pulit: & qs penas malis & igrati ifluxerit: vt q de illis hystorialr referunt eadem de nobis spūaliter intelligant. ne igrati spūali grē existētes pene in prib⁹ pfigurate subiaceamus. ¶ Sūia in speciali: propheta er-go reddēs ipos auditores beniuo los & attētos: vt maior reuerēn-tia & auctoritas suis vbis addat / pmo inducit ipz dn̄z loquētē. Al lo quit i psona ei⁹ sic [Attēdite [po pule meus]nō tm̄ p nature creationē / sz & p fidē & obediētiā. Nō tm̄ ille pplus q & pgregatio

xp̄i sumus[legē meā]quā p̄ie cete
ris pp̄lis dedi vobis.i.veritatē rei
q̄ in figuris tegitur[inclinat e]per
hūilitat.[aurē vestrā].s.cordis[in
v̄ba oris mei]scz vt ea intelligatis
et opere impleatis:nam qui est ex
deo verba dei audit:lex vtiq̄ dei
verba oris eius sunt:nā quod p̄o
p̄hete annunciauerunt os dn̄i locu
tum est. Ideo autem attendite et
inclinate.quia

2 Aperiam in parabo-
lis os meum: † loquar
propositiões ab initio.]eloq̄r]

¶ [Aperiam os meū]narrando.s.
facta et dicta veteris testamenti
[in parabolis]que aperte sunt:q2
parabole sunt rerū similitudines
que comparantur rebus de quib⁹
agit̄ q̄ū q̄d de vno dicit̄ de alio in
telligitur[loquar]per asaph[.p̄po
sitiones]q̄ sunt dubie questiones
aliq̄d disputatiōe soluendū haben
tes:q̄ grece dicunt̄ .p̄blemata et
hebraice enigmata:ꝛ .p̄cessum re
citabo[ab initio]nō mundi sed ve
teris testamēti.s.ex q̄ pp̄ls israel
vocatus est ex egypto huc vsq̄ ex
persona domini dicuntur. Deinde
ipse asaph loquitur.

Parabole q̄ dicūt.

3 Quanta audiuimus
& cognouimus ea: &
patres nostri narraue-
runt nobis.

¶ [Quanta].s. ꝙ multa ꝛ magna.
s.dei bñficia[audiuim⁹]in veteri
testamēto predicta[ꝛ cognouim⁹
ea]in nouo testamēto ipleta. Au
dita sunt cum prophetarentur.
cognita cum implerentur:sicut au
diuimus sic et vidimus et subiun
git a q̄b⁹ audiuim⁹.d.[ꝛ p̄res nr̄i]
s.moyses ꝛ iosue patriarche ꝛ pro
phete[narrauerūt nob]filijs suis:
in scripturis suis q̄bus ꝛ credim⁹:
Quos etiam iste preuidet scilicet
ꝙ patres narrabunt filijs in po
sterum. Et.

4 Non sunt † occulta
ta à filijs eorum:in gene
ratione altera.]abscõdita]

¶ [Non sunt occultata].s.ea q̄ pa
tres narrauerūt[a filijs eoꝝ]spūa
libus.i.nobis q̄d post exponit.d.
[in generatiōe altera].i.spūa:q̄
p̄ma est gn̄atio carnis:scd̄a regene
ratio spirit⁹:tertia regn̄atio vtriuſ
q̄ que erit in resurrectiōe:patres
narrauerūt filijs in succedentibus
sibi generatiōib⁹:ꝛ sic p̄uenit vsq̄
ad nos qui sumus generatio alte
ra.p̄pterea illi locuti sunt vt nos
filij eorū sciremus:patres inquam
nostri narrauerunt nobis.

5 † Narrantes laudes
domini: & † uirtutes
eius & mirabilia eius
que fecit.]annūciātes]]potentias.]

¶ [Narrātes].s.[laudes dn̄i]q̄b⁹
moyses ꝛ alij iusti laudauerūt deū
in exitu maris rubri.s.vel[laudes]
laudabilia istituta[ꝛ virtutes]vel
potētias[ei⁹]quib⁹ egyptios per
cussit ꝛ populū suū sepe liberauit
[ꝛ mirabilia eius]scz ꝙ eos in de
serto pauit ꝛ hostes eorum vicit[q̄
fecit]nō solū p̄omisit. Ad hoc lau
dat̄ dn̄s vt amet̄:nos v̄o cū v̄tu
tes ei⁹ ꝛ mirabilia ei⁹ audim⁹ ma
gis in seruitio eius accendimur.

6 Et suscitauit testimo
nium † Iacob:& legem
posuit in Israël.]in]

¶ [Et suscitauit testimonium] id
est dedit testamentum in[iacob]
i.i pp̄lo iudaico vt suscitaret et ap
pareret q̄d latebat ꝯm̄.sine lege

eni mortuũ erat pctm̃.i.nõ appare
bat.adueniente aũt mãdato pctm̃
reuixit.i.appuit.Deinde repetit [ꝛ
legẽ posuit] q̃si iugũ [in israel] in
illo pplo ne vaga volũtate errarẽt.
Testimoniũ ãt ꝛ lex noia sũt vni⁹
rei.s. veteris testamẽti.sz.ex vocat i
eo q̃ docet ꝛ ꝓcipit:testimoniũ ico
qꝺ ꝓbat ꝛ ꝯuincit:q: nouũ testamẽ
tũ a veteri hꝫ testimoniũ ꝛ iõ ad-
huc vet⁹ testamẽtũ legit vt ꝑ illõ
nouũ cõfirmet.Silr iacob ꝛ israel
noia vnius hois sunt:ꝛ idẽ.s.pplus
iudaic⁹ ꝑ vtrũqꝫ intelligit sed ꝑꝑ
supplantationẽ iacob ꝛ ꝓpter vi-
sionẽ dei israel nomiat.In q̃ legit.

7 Quanta mãdauit pa
tribus nostris nota face
re ea filijs suis:ut cogno
scat generatio altera.

[Quanta] ꝛ q̃ magna [mãdauit
pribus nostris] scꝫ antiquo pplo
qui accepit mãdatũ a deo ꝛ tñ nõ
nouit nec fecit.ad quid ergo mãda
uit [nota facere ea] .i. ad faciẽdum
ea nota [filijs suis] spũalib⁹ scꝫ no
bis eorũ successorib⁹.Filij eñ sunt
pplus noui testamẽti qui mandata
nouit ꝛ fecit:qꝺ quasi exponendo
subdit [vt cognoscat] spũaliter [ge
neratio altera] scꝫ de gentibus col
lecta que nos sumus quod ipsi nõ
nouerunt scilicet mandata que ipi
nõ intellexerũt .Bene ergo subdit
declarando scilicet.

8 Filij qui nascentur &
exurgent: & narrabunt
filijs suis.

[Filij] :id est christiani [qui na-
scentur] post ex aqua et spiritu [et
exurgent] a carnali intellectu sur-
sum cor habentes.nam illi qui na
ti sunt et non renati non surrexe-
runt quia non sursum sed potius
in terra cor habuerunt [ꝛ narra-
bunt filijs suis] .id est posteris per
generationes :ne quis mandata
dei putet vni data.nos filij illorũ
sum⁹:illi narrauerũt nobis ꝛ nos
narrabim⁹ filijs nostris.Et sequit
vtilitas paterne predicationis q̃
sit filijs scilicet.

9 Vt ponant in deo
spem suam & non obli-
uiscantur operũ dei: &
mãdata eius exquirant.

[Vt] ipsi filij [ponãt in deo spe
suam] nõ in seipsis de sua iustitia
ꝓsumẽdo:neqꝫ in terrenis reb⁹ et
in vanitate mũdi sicut illi fecerũt
[ꝛ nõ obliuiscant operũ dei] nocẽ
do opa sua q̃ nulla sunt nisi a deo
vel sicut illi idola colẽdo.Deinde
ostẽdit q̃ sit vera dei recordatio sub-
dẽs [ꝛ mãdata eius exq̃rãt] operã-
do q̃ illi cõtẽpserunt.Nota in hoc
finẽ totius theologie scꝫ mandata
exquirere quasi ad plenũ inquire-
re.requirant ergo per deuotionẽ:
perquirãt ꝑ assiduitatẽ.exquirãt
per operationẽ:cõquirant per suf-
ficientiam.

10 Ne fiant sicut patres † amaricans.
eorũ: generatio praua
† & exasperans.

[Ne fiant sicut pr̃es eorũ] mali
scꝫ [gñatio praua] q̃ veritatẽ non
recipit scꝫ declinans a rectitudine
ꝛ iustitia [ꝛ exasperans] deũ.i.iras
dei ꝓuocãs ꝑ ingratitudinẽ adeo
vt in saluatorem amaret. eũqꝫ cru
cifigeret quod fuit super omnes
acerbitates.vel praua in volunta-
te [ꝛ exasperãs] deum in opere.Et
quia praua ideo est.

11 Generatio quę non
direxit cor suum: & nõ

est creditus cum deo spi
ritus eius.

¶ [Generatio que nõ direxit cor suũ] di
stortũ in deũ ⁊ ad diuina vt se cor-
rigeret deumq; diligeret ⁊ ei serui
ret [et] .i. quia [nõ est creditus cum
deo spũs eius] .i. spiritu suo deo
nõ adhesit. q: spiritum suũ ⁊ volũ
tatẽ suam in deum suum penitus
iactare noluit vel [non est creditꝰ
cũ deo] id est nõ credidit deo [spũs
⁊ mens [eius] sed semper increduli
fuerunt eius promissionibꝰ. Et hec
praua gñatio ⁊ distorta q: etiam

12 Filij effrem intenden
tes & mittẽtes † arcũ: cõ
uersi sunt in die belli. † arcus

¶ [Filij effrẽ] q̇ dictꝰ est ⁊ effraim
de q̇bus minus videref q: ab his
potissimũ aliq̇d boni expectãdum
fuit. sunt eñ de illo cui iacob bñdi
cens dexterã imposuit ⁊ cũ maiori
preposuit: ⁊ ideo ꝓpheta hanc par
tẽ elegit ⁊ pere am totã illã gentẽ
amaricãtẽ intelligi voluit a pte to
tũ significãs [intendentes arcũ et
mittẽtes] sagittas .i. ꝓmittentes
seruare mandata [cõuersi sunt] re
trorsum. i. defecerunt [in die belli].
i. tẽpore tẽtationis. hoc est enim
quasi armis preludere ⁊ ad horam
certaminis nolle pugnare: tales sũt
q̇ ad tp̃s credunt ⁊ in tẽpore tẽta-
tionis recedunt ⁊ similiter q̇ mul
ta ꝓmittũt ⁊ pauca faciũt. quia

13 Non custodierunt
testamentum dei: & in
lege eius noluerunt am
bulare.

¶ [Non custodierunt testamen-
tum dei] sicut promiserant dicen-
tes omnia quecunq; dixerit nobis
dominus faciemus et audiemus
[et in lege eius noluerunt ambu-
lare] ꝑficiendo ⁊ ꝑseuerando. non
hic actionẽ incusat sed voluntatẽ.
quia et si aliq̄n ambulabant tamẽ
noluerunt quia non ex corde facie
bant. Unde dicuntur non fecisse
quod non fecerunt bono animo et
ex charitate. sunt enim nõnulli qui
bona faciunt que non facerent si
dimittere auderẽt. Compellit eos
non amor sed timor: cogit necessi-
tas non voluntas. Agunt formidi
ne pene non dilectione iustitie que
mallẽt non precipi sibi vl' iniungi.

14 Et obliti sunt † be-
nefactorum eius: & mi-
rabilium eius que osten
dit eis. † bñfi-ciorũ.

¶ [Et obliti sunt bñfactoꝝ eius]
i. bñficiorum dei [et mirabiliũ] ope
rũ [eius que ostẽdit eis] multis vi-
cibus q: igrati fuerunt de om̃ibꝰ.
Qui enim beneficia dei ⁊ mirabi-
lia eius obliuiscitur ingratus effi-
citur ⁊ culpa exigẽte negligentie
in sua ꝑmittitur remanere praui-
tate. Deinde ostendit q̄ mirabilia
eis fecit ⁊ vt omnem dubitationẽ
tollat etiam loca sanctorum dicit
vbi sub veteri historia noua gratia
aperitur vt in ꝑncipio psalmi dr.

15 Coram patribus eo-
rum fecit mirabilia in
terra egypti: in campo
thaneos.

¶ [Corã patribus eoꝝ] scʒ moyse
⁊ aaron ⁊ ceteris senioribꝰ quibꝰ
credendum erat [fecit mirabilia in
terra egypti] affligendo scʒ egy-
ptios decem plagis mirabilibus
[in campo] et regione [thaneos]
Thanis est ciuitas egypti regia in
qua rex frequenter habitabat a q̄
prouincia et regio thaneos dicitur. Thanis ciuitas ẽ egypti

que propter planiciem hic camp⁹ vocatur. Sciendum est autem ꝙ sicut illa bõa figurata actiõe facta sunt in israelitas vel mala i ipsos et eorum inimicos ita possunt fieri mystice et spiritualiter in bonũ ne vel gratia dei si bona sunt: vel iudicio dei si mala sunt. propter qḋ supra monuit attendere parabolas ꝛ propositiones: ꝛ spem in deo ponere ne simus illis similes. Terra itaq; egypti in figura intelligenda est hoc seculũ. egyptus enim interpretatur tenebre vel tribulatio: campus vero thaneos planicies est humilis mandati: thanis enim mandatum humile interpretatur. Sicut ergo tũc deus fecit illis mirabilia: ita nunc christus humile mandatum docet dicens. Discite a me q: mitis sum ꝛ humilis corde. In hoc ergo seculo debemus mandatum humilitatis a christo suscipere. vt in alio seculo exaltationẽ quã promisit ille qui pp nos hic factus ẽ humilis mereamur accipe.

Egyp⁹ qḋ iterpretatur:

Mat. xi.

16 Interrupit mare & † perduxit eos: † & † statuit aquas quasi in † utre.

† traiecit. † nõ hꝫ et. † interrupit. † vtres

¶ [Interrupit] .i. diuisit [mare] .s. rubrũ [ꝛ pduxit] seu traiecit [eos]. s. pplos ad terrã q: sicco pede fecit eos trãsire [ꝛ statuit] .i. stare fecit [aq̄s q̄si in vtre] vase de corio clausas vt nõ defluerẽt. Mystice q̇ tũc fecit ista põt hodie p suã grãm fluxus seu fluida ꝛ labẽtia cõcupiscẽtiarũ carnaliũ cohibere cum fidelr huic sclo renũciat vt tãq̄ inimicis pctis oibus perdeletis fideliũ populus per sacramentũ baptismatẽ traijciatur ad terram pmissionis.

17 † Et deduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatione ignis.

† tq̄ eduxit.

¶ [Et] post [deduxit eos] priusq̄ poneret in patriã [in nube diei] .i. in colũna nubis p diẽ que ptegebat eos ab ardore solis [et tota nocte in illuminatiõe ignis] .i. in colũna ignis per noctẽ que ostendebat eis viã in tenebris. Sic ꝛ fideles post baptismũ potest spũali itinere dirigere ad gaudia celestis patrie per iesuꝫ xp̄m: cuius in hac presenti luce tanq̄ in die sacramẽtũ manifestatũ est in carne quasi in nube. In iudicio vero tanq̄ in timore nocturno veluti ignis lucebit iustis ꝛ ardebit iniustis.

18 † Interrupit petram in eremo: & adaquauit eos † uelut in abysso multa.

† q̄ndi rupit dẽs. ro petrã. † sicut

¶ [Interrupit] .i. diuisit ꝛ interrũdit [petrã in eremo] .i. in loco sicco ꝛ arido vbi gratt⁹ est aque mun⁹ [ꝛ adaquauit eos] quasi pecora nõ quasi homines: q: non egerunt grates [velut in abysso multa] .i. abũdanter ꝛ copiose: quia egresse sunt aque largissime. Sic etiaꝫ de petra que est christus qui dicit: si quis sitit veniat ad me et bibat: cui⁹ latus in cruce ruptum fuit: et hoc in eremo huius seculi potest educere ꝛ infundere sitienti fidei fluenta ꝛ dona spũssancti accedente ligno crucis quasi virga moysi vt gra manaret credentibus. Adaquauit iniquã. quia

Joh. vij.

19 Et eduxit aquam de petra: & deduxit tanquam flumina aquas.

¶ [Et eduxit aquã de petra] interruptã [ꝛ deduxit] vlterius nõ parũ sed [tanquam flumina aquas] .i. copiose ꝛ in deserto illam affluẽte

tia aquarum fecit perseuerare se
Augu. cundum Augu. aqua sequeba-
tur eos quocunqꝫ ibant. Unde
quidaꝫ dicunt ꝙ aqua tm: alij ꝙ ꝛ
petra cū aqua eos sequebat. Sic
ꝛ aqua scꝫ plenitudo gratiarū que
de christo prodit nulla imminutio
ne deficit: sꝫ fit fons aque viue sa-
lientis ꝛ salire facientis in vitam
eternā. hec fecit illis deus.

20 † Et apposuerūt ad-
huc peccare ei: † in irā
excitauerunt excelsum
in inaquoso.

Margin: † ind 20 bꝫ ꝛ. † ꝛ exa cerba- uerūt altissi mū i sic citate.

¶ [Et] tm post tanta bñficia illi tā
ꝙ generatio praua [apposuerūt ad
huc] ad pctā pcedētia [peccare ei]
p incredulitatē. i. adiecerūt vt iter
tot bñficia non crederent. Infide-
litas simpliciter appellat hic pec
catū ppt magnitudinē sicut ꝛ su
perbia [in irā excitauerūt] i. in irā
puocauerūt [excelsum] s. deū nō
credētes deū difficilia hoib⁹ posse
facere [in inaquoso] i. in loco sine
aqua. s. in alio loco eremi vbi erat
siccitas ꝛ defectus aque. vel poti⁹
in siccitate sua ꝛ in seipsis ob hu-
more gratie siccis: q: licet aqua de
petra pleni essent eorū ventres/
tamē aride erāt mētes. Sic ꝛ nos
abluti per baptismū qñqꝫ ad iraꝫ
puocam⁹ deū ꝛ hoc in inaquoso:
q: sumus sicci a gratia. Excitaue-
runt inquam. q. ia

21 Et tentauerunt deū
in cordib⁹ suis: ut pete
rēt escas animab⁹ suis.

¶ [Et tētauerūt deuꝫ in cordib⁹
suis] hesitātes in cogitationibus
[vt peterēt] nō credēdo sed tētādo
[escas] carnales nō spūales [ani-
mab⁹ suis] i. animalitatib⁹ suis:
ꝛ iusta debuerāt ꝛ pcipi s. etiā ani
marū suarū. q. d. dolose ꝛ nō credē
do petierūt escas quod est tētare
deū vt i ve. bis fit simplicitas cuꝫ
in corde fit malicia. Sic ꝛ multi cū
tentatiōe hodie querūt a deo escā
aie scꝫ sapiētiā. i. sciētiā qua recte
viuit in hac solitudine. Sic ꝛ qui-
dā cū hesitatiōe pferūt xba: dñi
nicū corp⁹ psciētia qd est esca aie.

22 Et † male locuti
sunt de deo: † dixerūt,
nunquid poterit deus
parare mensam in de-
serto?

Margin: † detra xerūt † et

¶ [Et] tunc [male] s. detractorie
[locuti sunt de deo] de o: potentia
ei⁹ diffidētes q: [dixerūt nūqd po
terit de⁹ parare mēsaꝫ i deserto?]
i. refectionē q in mensa fieri solet.
q. d. ambigimus ꝛ nō videt ꝙ sic.
ꝛ hec diffidētia deo ē iniuria. Mē
sa refectione sapientie q esca mē
tis est: vel corp⁹ xp̄i significat vn
de multi diffidunt. Un aplus sa-
piētiā a credentib⁹ peti admonet
nō a tētationib⁹. d. si qs vestrū in
diget sapiētia postulet a deo ꝛ da
bitur ei. postulet aūt in fide nihil
hesitās. de corpore etiā xp̄i nulla-
tenus dubitare debem⁹ sicut illi
dixerūt nunqd dabit nobis corp⁹
suū ad manducandum: Et arguen
tes a simili subdūt

23 Quoniā percussit pe
trā & fluxerūt aquæ: &
torrentes inundauerūt.

¶ [Qm̄ pcussit petrā ꝛ fluxerunt
aq̄] id est ꝛ hoc in tāta abūdātia ꝙ
[ꝛ torrētes inundauerūt] q. d. dubi
tatiue poterit istō de⁹ q: h aliō po
tuit. videt ꝙ non. Ecce exēplum
potentie dei dant ꝛ de simili de-
sperant percussit deus petrā xp̄s
p mortē: ꝛ emanauerunt spiritua

les grẽ & celitus affluenter date grẽ indesinenter abũdauerũt. Uñ et eorũdẽ psona subditur. Qui ergo sic eduxit aquam de petra.

24 Nunquid ei & panẽ poterit dare: aut parare mensam populo suo?

¶[Nunqd] ideo [& panẽ poterit dare] scz panẽ de frugib⁹. vel panẽ pro omi genere cibi cõsueti posuit. iã enĩ tedebat eos ex nausea videre manna. aut [parare mẽsã] i. copiosã refectionẽ [populo suo] scz tot hoibus. q. d. dubitam⁹. In hebreo habetur. aut ponere carnẽ populo suo. per qđ significat p pane simul & carnib⁹ eos murmurasse. pluries quidẽ pro cibo & potu murmurauerunt. Sic dicunt quidam nũquid ideo poterit mutare naturas vt cõuertat panẽ in corpus suũ & vinũ in sanguinẽ: petierunt hec non credentes. & ne videretur non posse.

†pp 25 † Ideo audiuit dominus & distulit: & ignis accensus est in Iacob: & ira dei accẽdit in Israel.
hoc

¶[Ideo audiuit dñs] eorũ petitionem dando eis rogata nõ propter ipsorũ meritũ sed ad sue potentie declarationẽ ne allegarẽt dei impotẽtiã [& distulit] penã et vindictã quousq; satiaret eorũ infidelẽ concupiscentiam: dãs pri⁹ q̃ licet tentando petebant ne videret nõ posse: & postq̃ dedit [ignis] accensus est in iacob.] deinde exponit ignem dicens [&] pro id est [ira dei accendit in israel] id est super populum illum qui per iacob: & israel intelligitur ad puniẽdum ipsum. Sic dominus audit quosdam & differt penam & tandẽ in negligẽtes qui reluctari debuerant irascitur: & ira in eos q̃ diuius vider e poterãt augmẽtatur. Causa vero huius ire subditur.

26 Quia non crediderunt in deo: nec sperauerũt in † salutari eius. †salutare.

¶[Quia non crediderunt in deo] scz pmittẽte ducere eos in terrã pmissionis [nec sperauerunt in salutari eius] i. q̃ eos p desertũ a fame & siti saluaret: & q̃ eos in locis desertis pascere posset. Ex mirabilibus enĩ pcedẽtib⁹ debebant credere firmiter & sperare q̃ de⁹ non deficeret eis i necessarijs. Sic de⁹ irascitur in dubitantes de potẽtia eius nec sperantes in xpo: vt possit rerũ mutare naturas. Et quia vtrũq; breuiter posuit scz & q̃ audiuit & q̃ ira ascendit iõ iã a pte incipit vtrunq; narrare: & prius quomõ audiuit dando petita. d.

27 Et mandauit nubibus desuper: & ianuas cæli aperuit.

¶[Et mãdauit nubib⁹ desuper] scilicet vt de eis daret cibus: quia manna datum eis pro pane generabatur in aere sursum vbi locus est nubium & [ianuas celi] ethereí id est vias in nubibus & in aere per quas cibus descenderet [aperuit] inquãtũ inde manna descendere fecit. ideo subditur.

28 Et pluit illis manna ad manducandum: & panem cęli dedit eis. Exo. xvi.

¶[Et pluit illis manna ad manducandum] per modum enĩ roris & pluuie descendit manna circa castra israel & quid dixerit manna supponit [et panem celi] id est de

celo. Uel [celi] .i. non labore humano, sed in celo aereo formatum, scilicet manna [dedit eis] petentibus ne videretur non posse.

29 Panem angelorum manducauit homo: cibaria misit eis in † abundantia. †abundātiā

¶ [Panem angelorū manducauit homo] .i. factum et preparatū ab angelis: quia manna formabatur et descēdebat ministerio angelorum [cibaria misit eis] nō tātum māna [in abūdantia] ita scilicet quod auidi possent saturari: nec tamē cibaria ab eis cōsumi. Similia sepe cōtingūt auidis et auaris ac insatiabilibus cordibus. Sed qui nubibus mādauit: et alia que sequuntur fecit vt incredulos satiaret, efficax est dare credētibus illū panem verum de celo scilicet christū quē māna significabat. Qui vere cibus est angelorum. quo incorruptibiliter pascunf: qui eius contēplatione reficiunf. Quē vt manducaret homo verbū caro factum est et habitauit in nobis qui est et cibus in abundantia qui comestus a populis integer manet. Ipse enī panis per nubes euāgelicas desuper quod pluāt habentes vniuerse orbi pluif: et apertis predicatorum cordibus tāquam celestibus ianuis credenti: et in illo spem ponenti ecclesie predicatur. Sequitur quomodo misit. quia

30 Transtulit austrū de cælo: & induxit in uirtute sua affricum.

¶ [Transtulit] ad terrā [austrū] .i. vētū meridionalē [de celo] aereo vt flaret inferius circa terram [et induxit in virtute] et fortitudine [sua affricum] .i. vētum qui flat iter meridem et occidentem scilicet ab affrica vt adduceret coturnices: que in illa plaga mūdi abundāt. Ideo sequitur.

31 Et pluit super eos sicut puluerem carnes: & sicut arenam maris uolatilia pennata Numeri xj.

¶ [Et pluit super eos sicut puluerem] .i. abunde [carnes] scilicet quas carnes dederit subdit [et sicut arenas maris] que numerari nō potest. [volatilia pennata] scilicet coturnices in multitudine innumerabili. Hyperbole est. q.d. in tanta abundantia attulit eis carnes volatiliū scilicet coturnicū quasi plueret puluerem vel arenam.

32 Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorū.

¶ [Et ceciderunt in medio castrorū eorum] duobus cubitis sup terrā volitantis: vt nec difficultas capiendi eēt eis et [circa tabernacula eorum] itinnere vnius diei ex oī parte et id mirum fuit quia cū essent volatilia pēnata pro volūtate tū sua capiebant ea sine quacunque resistentia.

33 Et manducauerunt & saturati sunt nimis & desiderium eorum attulit eis: non sunt † fraudati à desiderio suo. †priuati

¶ [Et māducauerunt et saturati sunt] vētre non mente [nimis] .i. valde. Ecce conuicti sunt qui hoc deo impossibile putauerunt [et desiderium eorum attulit eis] id est compleuit illud dando eis quod desiderabant: licet eis non profuerit conceduntur enim interdū que nō prosunt: et [non sunt frau-

darla desiderio suo] quia multum
sunt vsi carnibus illis qd ideo fa
ctū est ne impotētia in deo videre
Grego tur. Et hoc btūs Gregorius canta
ri instituit i cōmunione dñi caante
cineres: ad refrenādam castrimar-
giam cui tunc precipue intendunt
homines. Sed qui hec illis tentan
tibus fecit potest ꝛ non tentantiū
sed credentium paruulā fidem vo
cibus per carnea instrumenta edi-
tis: ꝛ per aerem transcurrētibus
tāq̄ volatilibus pascere: non tñ ab
aquilone venientibus vbi frigus ꝛ
caligo preualet. i. ab eloquentia se-
culi ꝛ q̄ huic seculo fauet: sꝫ trāstu
lit austrū. i. predicatores de celo ad
terras qñ descēdentes a maiorib⁹
minores minoribus indicāt vt q̄ in
fide sunt paruuli audiendo terre-
stria nutriātur ad capiēda celestia
ꝛ induxit affricū. i. predicatores fer
uētes charitate ac lucentes opere
et sermone: et hac in virtute sua ne
sibi tribuat auster vel affricus q̄cū
q̄ sit sanctus predicator qd ex deo habet.
Sponte autē veniūt venti id est p̄
dicatores ad castra hoim ꝛ portāt
eis verba diuinit⁹ missa vt in suis
sedibus et circa tabernacula sua
ea hoies audiant ꝛ vnusquisqꝫ do
minum de loco suo adoret. Et ita
edocti p̄ p̄dicatores manducant et
saturātur habētes desideratā iter
nam refectionē: nec fraudati sunt
a cōsequēdo eādē; post q̄ igit expo
suit qualiter eos audiuit nunc ostē
dit quomodo irā quā distulerat at
tulit et eos qui carnes tm̄ et non
deum desiderauerunt puniuit. d.

34 Adhuc † esce eorum
erant in ore ipsorum: &
ira dei ascendit † super
eos.

†esca erat. †in

¶ [Adhuc esce] scꝫ māna ꝛ coturni
ces [eorum] scꝫ praue et infidelis
generatiōis [erāt in ore ipsorum] id est
dum adhuc erant comedentes [et
ira dei ascēdit super eos] ecce quid
supra distulit: distulit enim vt pri⁹
faceret quod eū facere posse nō cre
debant. deinde intulit qd eos pati
oportebat vñ Gregorius sup hunc Grego
locū. d. Sepe oipotēs deus cū aua
re menti irascitur vehemēter pri⁹
ei permittit ad votū cuncta suppe
tere: ꝛ post hoc p̄ vltionem subtra
hit: ꝛ vt post hec debeat eterna sup
plicia tolerare. Sicut autem illis
tunc factum est sic ꝛ nūc in ecclesia
si qs carne ꝛ sanguine xp̄i reficitur
et declinat ad vitia vel si quis su-
mit idigne nouerit sibi dei iudiciū
imminere.

35 Et occidit † pingues †i plurimis
eorum: & electos Israel
impediuit.

¶ [Et occidit pingues eorum] . i. in
superbia preualentes [et electos
israel] . i. bonos [impediuit] ne ali
quid eis p̄dessent quibus paterno
affectu consulere cupiebant. Qui-
bus enim irascitur deus: quid mise
ricordia cōfert humana: Vel poti⁹
compediuit sicut in greco legitur
vt cū malis q̄ patiebant ad exēplū
iusticie dei electi quoqꝫ molestias
sustinerēt ad exēplū patiētie sue:
sic et nūc occidūtur q̄ irreuerenter
sacramenta accipiūt ꝛ impediūtur
electi ecclesie sacerdotes si nō ino-
cētes hec sacramēta pcipiāt: sꝫ tñ
generatio praua et exasperans.

36 In omnibus his pec-
cauerunt adhuc: & non
crediderunt in mirabili
bus eius.

¶ [In oibus his] non correcti id
est non obstantib⁹ p̄dictis dei be-
neficijs ꝛ correptionib⁹ seu plagis

[peccauerunt adhuc] post omnia ingratitudine nimia vltra scz augẽdo peccata sua. grauiora autẽ sunt peccata que semp accrescunt [⁊ nõ crediderãt] scz pmissionib⁹ dei [in mirabilib⁹ ei⁹] i. ppter ei⁹ mirabilia eis ostẽsa. q.d. visa ab eis mirabilia dei fidẽ eis psuadere non potuerũt: et ideo puniti sunt vt in deserto morerẽtur: ⁊ terrã pmissaz non ingrederentur. Unde subdit.

37 Et defecerunt in uanitate dies eorum: & anni eorum cum festinatione.

¶ [Et] ideo [defecerunt] i. cõsumpti sunt quasi lãguida tabe [dies] scz vite [eorum] ⁊ hoc [in vanitate] scz dum frustrabãtur fine itineris sui mouendo in deserto [⁊ anni eorum] quos habituri erant bene viuentes [cum festinatione] et velociter scilicet vt ex diuersis causis citius morerentur: sic ⁊ peccãtes impij cũ festinatione deficiunt quia deo obaudire contẽnunt. Unde alibi dicitur ꝙ viri iniusti non dimidiabunt dies suos. veruntamen

Ps. liiij d. 24 † verũtamen

† Cũ occideret eos quærebãt eum: & reuertebantur & diluculo ueniebant ad eum.

¶ [Cũ] deus [occideret eos qrebãt eum] deprecando ⁊ auxiliũ ei⁹ implorando nõ ipsi occisi: sed reliqui: non ppter eternã vitam sed exemplo iã occisorũ etiã occidi et citius mori meruẽtes: boni vero etiã sine necessitate querũt deũ [et reuertebant] s. penitẽdo: s; simulatorie [⁊ diluculo] i. festinanter [veniebant ad eum] misericordiam petendo. Uel [diluculo] i. in nocte vitiorum manentes non in luce virtutum. Unde alibi. Uanũ ẽ añ lucẽ surgere. q.d. pi⁹ i luce: ipi⁹ ante lucẽ rogat. Ps. cxxv.

39 Et rememorati sunt † quia deus adiutor est eorũ: & deus excelsus redemptor eorum est. † q̃m

¶ [Et rememorati sunt quia deus adiutor] et cooperator [est eorum] in bonis: et [deus excelsus redemptor] et liberator [eorum est] a malis. vexatio enim dabat eis intellectũ hoc inquã fatebant recordãdo bñficia preterita. Nullũ enim possent intellexerunt adiutorium ferre nisi illum qui eos de egypti liberauit seruitute. hec aũt omnia faciebãt propter temporalia bona acquirẽda: et tpalia mala vitanda ⁊ ita non deus sed illa colebantur. hoc enim colitur quod diligitur.

40 Et dilexerunt eum in ore suo: & † lingua sua mentiti sunt ei. † in.

¶ [Et dilexerũt eũ in ore suo] verbo tãtũ laudãdo nõ in corde: cũ tñ ei oia secreta sunt nuda. i. i ore tñ cõfessi sunt diligere eũ [et lingua sua] qua dixerunt eum diligere: et pcepta eius velle seruare [mentiti sunt ei] qz nõ fecerũt nec cẽserunt in corde verũ eẽ quod ore dixerũt. Sic contingit his qui solo timore credunt nõ amore. vnde sequitur.

41 Cor autem eorũ non erat rectum cũ eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius.

¶ [Cor autẽ eoꝝ] quasi deus non nosset corda [non erat rectũ cũ eo] quia non propter deum: deũ querebãt: vel ei seruiebãt: ⁊ aliô ꝙ deũ ⁊ ꝙ deus vellet volebant nec erat

sanctum Israël exacerbauerunt.

¶ [Et] post flagella & fictam eorū penitentiā [conuersi sunt] retro a promissiōe sua qua dixerāt: q̄cūq; pcepit nobis dūs faciem⁹: ad peccādū iterū [& tētauerūt deū] bñfitijs ei⁹ ingrati existentes [& scm̄ israel] .i. qui sanctificat israel vel q̄ sanctificatur .i. sctūs predicatur in israel [exacerbauerunt] vbis & factis acerbū sibi fecerūt. Infidelitatem eorū que3 iā pdixerat repetit vt memoret plagas quibus egyptios propter illos percussit. que omnia debuerunt recordari neq; existere ingrati. Et sic

Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis.

¶ [Non sunt recordati manu⁹ ei⁹] .i. potentie dei ostēse in [die qua redemit] .i. idest liberauit [eos de manu] idest ptāte [tribulātis] scilicet pharaonis qui eos tribulabat in operib⁹ luti et lateris. Tribulatio solet esse i memoria: s3 eis nō fuit: sic mali xpiani non recordant manus eius in cruce expāse die passionis qua redemit eos de manu diaboli. Et incipit dicere q̄ fecit egyptijs ppter eos. Un̄ deberēt eē nō ingrati non sunt in q; recordati

In d 48 habet, sicut. † Sicut posuit in egypto signa sua; & prodigia sua i cāpo Thaneos.

¶ [Sicut] .i. q̄lr [posuit ī egypto] spāliter [signa sua] q̄ facta sunt corā pharaone [& q̄ualiter posuit] [pdigia sua in cāpo] et regione [thaneos] .i. villa prouincia egypti cuius metropolis erat thanis ciuitas. Un̄ satis dictū est sup: vbi videas. Signa sunt iudicia psentiū vel imminentiū: s3 prodigia longe post futurorū quasi procul dicētia que in mundo erant futura. Deinde incipit exponere plagas ppter iudeorū liberationē in egypto factas. Que plage contigerunt egyptijs visibiliter/ s3 iudeis inuisibiliter. Quia

49 Et conuertit in sanguinem flumina eorum & imbres eorum ne biberent. Exod. vij.

¶ [Et conuertit in sanguinē flumina eo] .s. egyptio [& ībres eorum] .i. cisternas [ne biberent] egyptij. & el [imbres] .i. scaturigines .s. aquas ab imo ebulliētes. foderunt eni egyptij: & sanguinē pro aquis inuenerūt. Aqua in sanguinē mutat: dum spiritualia carnaliter sentiunt. Sicut enim alibi aqua mutatur in vinū per quod significat mutatio carnalis intellect⁹ i spūalē/ ita hic mutatur in sanguinē p que3 caro accipitur vt significetur mutatio spiritualis intellect⁹ i carnalem: ne inde bibentes reficiātur

50 Misit in eos cynomyiā & cōmedit eos: & ranam & disperdidit eos.

¶ [Misit i eos] scz egyptios [cynomyiā] .i. muscā caninā i multitudine maxima: vl' q̄si cōiter oē gen⁹ muscar a cenos qd̄ ē cōmune [& comedit eos] mordēdo & pungendo [& ranam] .i. multitudinem ranarum scz immisit [& disperdidit] .i. destruxit [eos] q: rane erāt in penetralibus ipor. Cinomia canini mores intelligunt qn̄ quis nō honorat parentes suos vel prelatos

qui canes ceci nascuntur nec tunc vidēt parētes. Rana est garrulitas et loquacissima vanitas que est in cenosis sensibus vt rana in ceno versatur.

51 Et dedit erugini † fructus eorum: & labores eorum locustæ. †fructum.

¶ [Et dedit erugini] i. rubigini hoc est aure noxie seu vento vrenti ꝛ inficiēti [fructus eorū] qui nascebant̃ p se sine cultura [ꝛ labores eorū] i. fruct⁹ p labores eorū ꝓductos. s. sata: ꝛ hm̄oi q̄ labore hoim̄ stāt dedit [locuste] i. locustis. Erugo vl' rubigo: q2 occl'te nocet ocl'te i morib⁹ superbiā designat que oēm fructū vtutū ꝯsumit. Aura ei noxia i fructib⁹ opat̃ latēter: sic i moribus sup̄bia occulta est: cuius quis multū fidēs de se putat se aliquid eē cū nihil sit. Locusta est malitia ore ledēs p quā detractores figurant̃ q̄ alienos fruct⁹ inuide rodūt.

52 Et occidit in grandine uineas eorū: & moros eorum in pruina.

¶ [Et occidit] i. mortificauit i grādine vineas eorū [vites destruēdo] [ꝛ moros eoꝝ i pruina] i. in frigore nocturno ꝯgelāte. Grādo est iniquitas res alienas vastās seu auferēs: vn̄ furta/rapine/pdeq3 nascūtur: pl⁹ aūt vitio suo vastat̃ ipe vastator: q2 si acq̄rit p̄dā amittit charitatē. Pruina vo ē vitiū scilicet odiū quo charitas proximi stultitie tenebris velut nocturno frigore congelascit.

53 Et tradidit grandini iumenta eorum: & possessionem eorum igni.

¶ [Et tradidit grādini iumēta eorū: ꝛ possessionē eoꝝ igni:] qm̄ grādo ꝛ ignis i fulgoub⁹ iuxta pariter ferebāt̃. Morte pecoꝝ signat̃ pudicitie dānū: ꝛ q̄si grādini iumēta tradūt̃ cū crebris luxurie tētationib⁹ carnales q̄cq3 feriunt̃: quoꝝ casus morte pecudū oñdit̃ dū bestial'r viuētes mot⁹ illicitos cohibē:t. Ignis vo īmanitatē iracūdie designat qua ēt homicidiū fit: vl' ignis est cupiditas q̄ possessionē: idest statū mentis: et quicquid ex dote nature vel gratie est vastat.

54 Misit in eos iram indignationis suæ: indignationem & irā & tribulationē † immissiões per angelos malos. †immissionem

¶ [Misit in eos irā] nō ad correctionē: q2 nō sūt correcti. s3 [irā idignatiōis sue] i. effectū ꝛ signū sue ire ꝛ idignatiōis p plagas pdictas ꝛ sequētes: qd̄ exponit ascēdēdo. s. misit i eos prio [idignationē ꝛ] postea [irā] ꝛ deide [tribulationē] ecōuerso vidicte. ꝛ pter h̄ p̄dicta misit in eos [immissiōes] aliās [p angelos malos] i. s. obstiationē seu obdurationē: vt q̄ diuinis plag[is] nō arguebāt̃ diabolicis isidijs rūderēt̃. quā obstinationē nō ispirādo/s3 deserēdo de⁹ facit vt illi opēt̃ i filios diffidentie quod deus iuste permittit malis quidem angelis vtit̃ de⁹ bn̄ s3 ad puniendos malos ꝛ coronandos bonos. Et his p̄dictis immissis

55 Viā fecit semitæ iræ sue: nō pepercit à morte † animab⁹ eorū: & iumēta eorū à morte cōclusit. †aīarū

¶ [Viam fecit] i. amplitudinem

& manifestationẽ [semite ire sue] i. occulte eq̃tati sue q̃ de? irat? erat egyptus sicut semita recta ẽ & occulta. Erat eni͂ semita ira dei q̃ occulta eq̃tate puniret egyptioꝝ ipietatẽ. cui semite fecit viã vt eos q̃s ex abditis p angelos malos in apta scelera pduceret: & sic in euidentissimos ipsos euidentissime vindicaret. cui? ire ĩmanitatẽ ostẽdit cum subiungit [nõ pepcit a morte aiab? coꝝ] scʒ qñ eos interficeret [& iumenta eoꝝ in morte conclusit] interficiendo. s. etiã aialia eoꝝ. Quod melius aperit cum subdit.

56 Et percussit omne †primogenitũ in terra Aegypti: primitias † omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.

†primitiuum.
†laborũ suorum

¶ [Et pcussit oẽ pmogenitum in terra egypti] i. primogenita de oibus tã de hoib? q̃ de aialibus: et hec est decima plaga scʒ mors primitioꝝ. & pcussit [primitias oĩs laboris eoꝝ] i. potissima de laboribus scʒ frumenta & huiusmodi: hoc est oia q̃ ad victũ vel ad solatiũ sunt hoim: vastata sunt: et hoc [in tabernaclis cham] i. in domibus egyptioꝝ de cham descendẽtiũ vbi nõ erãt iudei. Percutiunt in nobis pmogenita i. fides & alia si pmaneam? in egypto. i. in tenebris hui? vite et ignorãtijs. sic eñ orbamur prole rationis. Percutiũtur primitie laboris qñ charitas q̃ meli? est inter alias ṽtutes vel alie pcipue: et pricipales pro qb? laborãdum est in nobis percũt: qd erit si ĩueniamur in tabernaculis cham. i. diaboli. Cham eni͂ callid?

Cham qd interpretat. interpretatur per quod diabolus intelligitur. Et sciendum q̃ decẽ plagis pcussi sunt egyptij: contra decẽ pcepta scripta post in tabulis qb? regaf pplus dei. & hec decẽ plage licet nõ eodẽ ordine quo in exodo ponunf: sed pro trib? q̃ ibi sunt scʒ cinifes. vlcera. tenebre. alie tres sũt h̃. s. rubigo. pruina. ignis: quia talia pro cõgna intelligẽtia frequenter variant. Deinde post cõmemorationẽ plagarũ egyptioꝝ iũgit liberationem filioꝝ israel. d.

57 Et abstulit sicut oues populum suũ: & perduxit eos tanquam gregem in deserto.

¶ [Et abstulit] i. liberauit de egypto sicut oues scʒ trãquille: & sine tumultu pugne [populũ suũ] israel [et perduxit eos tãq̃ gregẽ in deserto] quod erat inter mare & egyptũ scʒ custodiẽdo & conseruando eos sicut pastor gregẽ suũ: hoc per dei grãm in nobis impletur: cum eruti de potestate diaboli contemptis terrenis ad celestia mẽte trãsferimur: & sm pascua & spiritualia efficimur oues dei ambulantes in hoc seculo velut in deserto in loco solitudinis penitentie apto.

58 Et deduxit eos in spe & non timuerunt: & inimicos eorum operuit mare. Exodi xiiij.

¶ [Et deduxit eos i spe & nõ timuerũt] q: spes eos refouebat [& inimicos eoꝝ] i. s. egyptios [opuit mare] submergẽdo eos. In spe etenim et deducimur/ qm̃ spe salui facti sum? & p spẽ ambulam? ne timere debeam?. Nã si de? pro nobis q̃s ꝯ nos? [Et inimicos nr̃os opuit mare] i: q: que añ gesta erãt pctã/ extinguunf & delentur in baptismate.

59 Et induxit eos in mõtem sanctificationis

sue: montem quem acquisiuit dextera eius.

¶ [Et duxit eos] nõ eosdẽ psonaliter q̃s abstulit: sz eos noie et gẽ. re [in mõtẽ sctificationis sue] .s. in mõtẽ syon [montẽ] inquã [quem] eis [acquisiuit] inde expellẽdo gentes [dextera eius] .i. potẽtia et fortitudo q̃ precipue solet in dextera apparere. ipsi enim non in virtute tua sz dei possiderunt eũ: vbi significat: q̧ ad ecclesiã sanctã quã magis vult intelligi multi sunt ꝓuerbi: ipa enĩ est mõs ṽtutib⁹ excellẽs quã [dextera ei⁹] .i. filius ei⁹ christus [acq̃siuit] ⁊ redemit sanguine suo ⁊ sctificauit lauãs eã lauacro p̃q̃. in ṽbo inquã suos introducit.

60 Et eiecit à facie eorũ gentes: & sorte diuisit eis terram † funiculo distributionis. †in

¶ [Et eiecit] de terra promissiõis [a facie eorũ] .i. a presentia iudeorum [gẽtes] scz septem ibidẽ habitantes [et sorte diuisit eis] scz iudeis [terram] illã in [funiculo distributionis] .i. sm mensurã diuisionis quã ipe ordinauerat. Sic a facie fidelium christ⁹ eiecit vitia: ⁊ errores vel malignos spũs: ⁊ electis suis tradidit terrã .i. ecclĩam, cuius diuisio significat diuisionẽ gratiarum in fidelibus: quia vnusquisq₃ propriũ donũ h₃ ex deo. vel [terram] viuentiũ .s. hereditatẽ supernam iuxta mẽsuram gratie: scriptũ est enim. In domo patris mei mansiones multe sunt. vt h... ill.

61 Et habitare fecit in tabernaculis eorum: tribus Israël.

¶ [Et habitare fecit in tabernaculo eo[rum]] .i. in domibus et villis dictorum septẽ poplorum [trib⁹ israel] .i. iudeorũ: sic in quib⁹ regnabant vitia regnãt virtutes: quas hic intelligit per tribus israel. In celesti quoq₃ gloria vnde peccãtes angeli eiecti sunt veri israelite videntes deũ per gratiam christi habitabunt: hec beneficia fecit eis. Illa vero generatio praua: q₂ istis bñficijs extitit ĩgrata: et eis male vtebatur recte subiungitur.

62 † Et tentauerũt † & exacerbauerunt deum excelsum: & testimonia eius non custodierunt. †nõ habet et. †adhuc

¶ [Et] tñ post tanta beneficia [tẽtauerũt] adhuc diffidẽtes de diuina ṽtute [exacerbauerũt] .i. ad irã ꝓuocauerũt in terra promissiõis [deum excelsum] singulariter et potentẽ in puniendo [et testimonia ei⁹] id est p̃cepta dñi testificãtia [non custodierũt] sicut ꝓmiserant. Deum tentat qui in credulo corde munus ab eo postulat. Et sicut ipse in fide petentibus placatur ita sine fide postulantibus ad iracũdiã ꝓuocat. Exacerbauerunt ergo deũ: tũ q₂ ausi sunt excelsum infideliter petendo tentare: tũ q₂ precepta eius noluerũt custodire Deum q̃s tentat.

63 Et auerterunt se & non seruauerunt pactũ quemadmodum patres eorũ conuersi sunt in arcum † prauum. †peruersum.

¶ [Et auerterũt se a deo] [⁊ nõ seruauerunt pactum] quod fecerant dicentes omnia quecunq₃ dixerit dominus faciemus [quemadmodum patres eorum conuersi sunt

in arcum prauum] qui prius intē-
sus facile remittit: ⁊ ipsi facile re-
troibāt idola colēdo: ⁊ ɔtra deū fa
ciendo bene promiserunt: et male
Arcus prau⁹ qs est. impleuerunt. Uel arcus prau⁹ est
qui non eminus iaculatᷣ: sed in se
et tacentem spicula cōuertit ac re
torquet: ⁊ significat malitiā dolo-
sorū q̇ dū alijs nocere querūt sibi
nocēt. Deīde hoc plenī⁹ aperit. d.

64 † In iram concitaue
fet in ira. runt eum in collibus
suis: & in sculptilibus
suis ad emulationem
eum prouocauerunt.

¶ [In iram] et ad vindictā in se
exercendam [concitauerūt] ⁊ pro-
uocauerūt [eum in collib⁹] et ex-
celsis [suis] scȝ immolādo in locis
excelsis ritu gētiliū: ⁊ nō in taber
naculo dñi. Uñ sequitᷣ [et in scul-
ptilib⁹ suis] .i. idolorū figuris per
sculpturā factis [ad emulationē]
i. indignationē [eū prouocauerūt]
idola adorantes: et honorē dei alij
tradentes colendo creaturam pro
creatore. Sic elati in superbiam
in altis ⁊ superbis cogitationib⁹
deū ꝓuocant: ⁊ amissa luce verita
tis ad opa tenebrarū cōuertuntᷣ.

65 Audiuit deus & spre
uit: & ad nihilum rede
fnis- gir † ualde Israël.
mis ¶ [Audiuit de⁹] .i. aduertit ꝑdi-
ctā ppli nequitiā [et spreuit] .i. con
tempsit israel ⁊ dignitatem illius
populi eū extra suā defensionē et
ꝓtectionem ponēdo [⁊ ad nihilū
redegit] .i. reduxit [valde] et vehe-
menter aduersus eū vindicando:
quia eo spernente nihil remanse-
runt qui deo adiuuante fuerunt
totum quod fuerunt. Deinde ostē
dit quomodo [spreuit] ⁊ ad nihilū
redegit subiungens.

66 Et repulit taberna-
culum sylo: tabernacu-
lum suum ubi habita-
uit in hominibus.

¶ [Et repulit] tpe hely pro idola
tria eorum [tabernaculum sylo] .i.
quod habebant in sylo: q2 archa q̄
erat in sylo fuit capta et ciuitas
destructa [tabernaculum suū vbi
habitauit in hominibus] .i. inter
homines. cū enim nō essent digni
in quib⁹ habitaret merito repulit
illud qd̄ ñ ꝑꝑ se sȝ ꝑꝑ illos istituit.
Sic ⁊ pro peccatis deserit corpora
nostra quia non habitat in corpo-
re subdito peccatis: que corda spi
ritussanctus [dum bene tractantᷣ]
inhabitat.

67 Et tradidit in capti-
uitatem uirtutem eorū:
& pulchritudinem eo-
rum in manus inimici.

¶ [Et tradidit] .i. tradi ꝑmisit [in
captiuitatē virtutē eoꝝ] .i. archā
testamenti ad cuius presentiā su-
perabāt inimicos ⁊ per quā vide-
bantᷣ fortes ⁊ inuincibiles [⁊ pul-
chritudinem eorum] eādē scilicet
archam propter quam reddebantᷣ
oib⁹ honorati ⁊ mirabiles [in ma
nus inimici] scilicet philistinorū
ſm Grego. virtus et pulchritudo Grego-
in manus inimici traditur cū de- rius.
ceptē mēti antiquus hostis ex bo-
ni operis elatione dominatur.

68 Et conclusit in gla-
dio populum suum: &
hæreditatē suam spre-
uit.

¶ [Et conclusit] .i. concludi permi-
sit [in gladio] .i. in occisione gladij

philistinorum [populum suum] quē inter multas gētes elegerat: qz capta archa cōsequēs erat vt populus caderet [et hereditatem suā] scz pplm israel quē diligenter coluerat [spreuit] quia spreuerant eū. Sic et nunc malos in populo suo in occasione aīe concludi permittit: ꝛ eos qui sua hereditas esse debebant vel videbantur relinquendo spreuit.

69 Iuuenes eorū comedit ignis: & uirgines eorū nō sunt lamētatę.

¶ [Iuuenes eorū] .i. fortes [comedit] ꝛ vastauit [ignis] .i. ira bellantiū: quia tunc ceciderunt de israel triginta milia [ꝛ virgines eorū nō sunt lamentatę] quia hoc nō vacabat facere in metu hostili vbi quilibet q̄rebat locū fugiēdi dimittētes occisos isepultos ꝛ illamentatos. Sic fortes p̄cipiti audacia et presumptuosi malo igne ꝛ inconsulto calore vastantur: et virgines fatue non lamentantur.

70 Sacerdotes eorū in gladio eeciderunt: & uiduæ eorum non plorabantur.

¶ [Sacerdotes eorū in gladio ceciderunt] .i. filij hely scz ofni ꝛ phinees [et vidue eoꝝ nō plorabanť] sicut vxor phinees viduata et mox in partu mortua ꝑpter perturbationē plangi non potuit more funeris: intantum enī dolebāt pro captiōe arche: q̄ nō vacabat ꝑ ꝑpulo alia mala deflere: sic ꝛ sacerdotes q̄ bene docent ꝛ male viuunt cadunt in gladio oris sui: ꝛ vidue .i. q̄ renūciauerūt seculo cū nō ꝑseuerāt nō ploraňť: qz spūales viri de hmōi desperāt. Sed vt vtinam in nobis hec dn̄o cooperāte fiāt vt cōcupiscētia capta decidat: erecta ꝑtāte v̄tutē: forma iniq̄tatis corruat: electa eccl̄ia pulchritudīe intermatť populus vitiorum: viuificata numerositate virtutū respuatur terrena h̄rditas acq̄ratť regnū dei iuuentie .i. insipiēs pctīn a virtute spūſſcti exurať: ꝛ ergo aīa tollereť incētores vitiorum gladio .i. verbo dei trucidenť vt exulēt mētes ab his viduate cū xp̄o. Deinde ostendit vltionem in ipsos aduersarios detortam. dicens

71 † Et excitatus est tā quam dormiens dominus: tanquam potens crapulatus à uino. †nō habet et

¶ [Et] post has miserias [excitatus est dn̄s] ad vindictā hostib⁹ inferēdā cū malis actib⁹ ꝛ periis ipoꝝ hostiū cū planctu ꝛ miserijs suorū [tāq̄ dormiēs ꝛ tāq̄ potēs] .i. fortis [crapulat⁹] .i. ebri⁹ [a vio] q̄ qū sopit⁹ ē a vio nō pōt vti sua fortitudine: dixit sic vt demētib⁹ ꝛ impijs isultātib⁹ q̄b⁹ vr̄ dn̄s velut ebri⁹ diu dormire: qn̄ pplm suum dat in man⁹ eoꝝ q̄s odit: ꝛ qū pi
clitātib⁹ n̄ tā cito q̄ putāt hoies subuenit: ꝛ reuera sic demēter putantib⁹ dormit ꝛ est alien⁹ ac negligentibus ꝛ infidelib⁹ nulla voce laudis vł opis eoꝝ excitātibus.

72 Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis.

¶ [Et percussit inimicos suos] scz philisteos [in posteriora] .i. i secretiori pte natiū vbi mures rodebāt prominētes extales eoꝝ ꝛ cōputrescebāt [opprobriū sēpiternū dedit illis] qz pena eoꝝ ꝑbrosa ē i sēpiter

na memoria. Qui mittētes manū ad aratrū posteriora respiciunt q̄ vt stercora estimari debent percutiē tur in posteriora mersi in gehen nā. Qui eñ posteriora diligūt op probrium sempiternū. i. eternā pe nā habebunt: quia ex ipsis iustissi me cruciabūtur. Ita inimicos per cussit: sed suos reedificauit quod factum est in dignitate regia eis collata: et hoc volens ostēdere sub iungit.

73 Et repulit tabernacu lum Ioseph: & tribum † effrem non elegit. († effrai)

[Et repulit] a regia dignitate [tabernaculū] id ē familiā [ioseph] ne inde esset rex [et tribum effrem] similiter [nō elegit] vt inde esset rex. Cum enim ruben qui fuit primo genitus iacob violasset thorum pa tris sui data sunt p̄mogenita eius filijs ioseph: et ideo credi posset q̄ de⁹ de ioseph electurus regē esset. Et quia inter filios ioseph q̄uis ma nasses esset senior tamen vt dixit effraim futur⁹ erat maior posset vi deri q̄ etiam de effraim electurus esset de⁹ reges sup populum israel. ideo istud primo remouet. Nomi nat autem eos qui clarioribus me ritis videbant̄ excellere scz ioseph qui impie vendit⁹: pro iustitia est sublimat⁹: ac prudentia: castitate et inimicorū dilectione p̄stitit alijs: et effraim qui maiori fratri benedi ctione aui sui iacob est p̄latus: vt ostendat nihil meritis: sed totum gratie tribuendum. Deinde osten dit quam tribum elegit. d.

74 † Sed elegit tribum iuda: mōtem syon quē dilexit. († tet)

[Sed elegit] p̄p dauid [tribū iu da] s. pro regia dignitate vt de eo reges acciperet q̄m inde erat dauid vñ christus carnē suscipere voluit. [et mōtē syon quē dilexit] s. elegit ad cultum suū et p sede regni: qz ibi erat ciuitas dauid et caput regni israel vbi p ioseph qui interpretat̄ augmētū et effraim q̄ interp̄tat̄ fru ctificatio. vniuersum pplm illū ve terē repulsum et reprobatū intelli gim⁹ q̄ p augmēto terrenorū deo militat et de fruge seculi p̄sumit et per tribū iuda: qz de ea xp̄s exi uit nouum pplm xp̄i illi pplo vete ri prelatum: vnde et montē syon ec clesiam christi eterna premia ocu lis fidei speculantem accipimus. Syon enim speculatio interpre tatur.

75 Et edificauit sicut † unicornium sacrificium suum: in terra quā fun dauit in † secula. († vni cornio rū sai cti fica tiones suam.) († eter num.)

[Et edificauit] .i. edificari fecit [sicut vnicorniū] scz iudeorū deū sin gularem et vnū deū colētiū [sacrificium suū] .i. tēplum in quo erant scā: et hoīes sanctificabāt̄ p oblatiōes et sacrificia [in terra] .s. iudea [quam fundauit] p suo cultu et sede rega li [in secula] .i. stabiliter quātum in se fuit nisi pctā ppli impediuissent. Unicornes intelligim⁹ quorū fir ma spes i vnū erigit̄: vñ christiani recti vni: omnes dicūtur propter fi dem vnius dei quē credūt: et vni⁹ rei quā appetunt: de q̄ re alibi d̄r. Unā petij a dño hanc requirā. Sa crificium est plebs sancta popul⁹ requisitionis qui sunt templū dei sanctum in quo habitat. Terra est ecclesia quā firmauit et stabiliuit vt immobilis in secula sempiter na persistat. Ex hac enim vita mor taliter trāsiens eternaliter in cele sti patria fundatur. Sic ab initio electionis hebree gentis vsq ad (Chri stiani vnico nes di cunt. ps. xx vi.)

Christum procedit vnde subsequēter dicit.

76 **Et elegit Dauid seruum suum: & sustulit eum de gregibus ouiū de post fœtantes accepit eum.**

j. Re. xvj.

¶ [Et elegit dauid seruum suū] de tribu iuda [et sustulit] .i. tulit [eum de gregib⁹ ouiū] q: ex pastorali officio pecoꝝ translat⁹ est ad regnū hominū et [de] eo vbi erat sequēs [post fetantes] .i. post oues fetas seu habentes fetus [accepit eum] q: pascebat oues qn̄ vocatus fuit vt in regem vngeretur: sed ad qd

77 **Pascere Iacob seruū suum: & israël hęreditatem suam.**

¶ [Pascere] id est ad pascendum et regendum [Jacob seruum suū] id est populū suū qui de iacob seruo suo descendit: deinde repetit [et] pro .i. [israel hereditatem suam] disciplinę vomere cultā id est vt fieret rex super iacob .i. israel: q: idem sunt iacob et israel ac seruus et hereditas licet diuersis rationibus: vt patet ex pluribus locis precedētibus. Et ita fecit. quia

78 **Et pauit eos in innocentia cordis sui: & in † intellectibus manuū suarum deduxit eos.**

† intellectu.

¶ [Et pauit] et educauit: id est rexit et gubernauit eos [innocentia cordis sui] .i. in puritate conscientie: et hoc docuit eos quod ipse egit et [in intellectibus manuum suarum]: id est prudenter se habens in operibus suis [deduxit eos] per vias iusticie et veritatis quasi dicat sic rexit et duxit eos sicut vir simplex in corde sine duplicitate et prudens in opere. Omnia hec ad christum dominum referēda sunt: quia paterno consilio ad redemptionem nostram electus est de grege mortalium carnem assumēs quem seruum dicit non filium. q: forma serui ex dauid est de post fetantes est acceptus: quia missus ad oues domus israel: inde oues gentium predicatione apostolorum transmutatus pascens celesti pane christianum populum: siue supplantatorem vitiorum: siue mēte videntem deum quos pauit in innocentia cordis: quia peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius: [et in intellectibus manuum suarum]: id est i operibus intellectualiter ab eo factis [deduxit eos] ad vitam eternam. Uel [pauit eos in innocentia cordis sui] id est hominum: scilicet faciens eos innocentes et in cogitationibus cordis [et r edit eos] ad vitā [in intellectibus manuum suarū] scilicet christi: id est in intelligentia et actuali sanctitate quam ipse in credentibus fecit quasi manib⁹. facere enī ad man⁹ ptinet. Oratio.

Refice nos māna spiritali alimonie opulentissime largitor omnipotēs de⁹: vt in sensu manuum tuarum directi mereamur in monte acquisito dextera tua gloriari. Per dominum.

Psalmus de lamentabili deprecatione fidelium propter multiplicem persecutionem malorum: & lętabunda gratiarum actione pro sua liberatione.

Pſalmus.LXXVIII.

1 Deus uenerunt gentes in hereditatem tuam polluerunt tēplum ſanctum tuum: poſuerunt hieruſalem in pomorum cuſtodiā.

¶ Auctor pſalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus eſt pſalmus aſaph. Et eſt ſenſus ps iſte attribuit aſaph. i. fideli ſynagoge ſeu congregationi in cuius pſona ꝓpheta h loquitur et chriſtū ſubuenire ſue genti pcat. ¶ Materia: lamētabilis depcatio fideliū ꝓpter multiplicem pſecutionem maloꝝ. ¶ Intētio: exhortari nos ad paſſionē ꝓ chriſto ⁊ patiētiā ac bonis primoꝝ letari et calamitatib⁹ affligi. ¶ Sententia in gñali ꝓpheta in iſto pſalmo in pſona aſaph. i. fidel' ꝯgregatiōis deuaſtationē hieruſalē vl' eccleſie lamētat humiliter ⁊ deuote ꝓ reſtauratiōe ipi⁹ depcat: iplorādo videlicet ꝯ aduerſarios dei iuſtitiā ⁊ pſuis dei: miam ⁊ vltimo ꝓ depcatiōis exauditiōe exultās regratiat. ¶ Snia i ſpāli. Aſaph ergo cōdolēs ſue gēti ipſi⁹ mala deo exponit ſic. d. O [De⁹ venerūt gentes in hereditatē tuā]. i. in hierlm et in terrā ꝓmiſſiōis [polluerunt tēplū ſanctū tuū] ꝑ ſimulachra q̄ ibi poſuerūt [poſuerunt hierlm in pomoꝝ cuſtodiā]. i. in deſertionē ſicut collectꝭ pomis cuſtodie. ſ. dom⁹ in quib⁹ cuſtodes erant deſerunt.

2 Poſuerūt morticina ſeruorū tuorum eſcas uolatilibus cæli: carnes ſanctorum tuorum beſtijs terræ.

¶ [Poſuerūt morticina]. i. cadauera [ſeruorū tuoꝝ] q̄ imūdis vti noluerūt [eſcas volatilib⁹ celi] relinquendo ea inſepulta. ſ. [carnes ſanctorum tuorum beſtijs terre] eſcas poſuerunt ⁊ deuorandas dederunt. q. d. nō tm̄ in viuentes / ſed etiam in mortuos ſeuiunt.

3 Effuderunt ſanguinem eorum † tanquam aquam in circuitu hieruſalem: & non erat qui ſepeliret. ſicut

¶ [Effuderunt ſanguinē eoꝝ]. ſ. ſeruorū tuoꝝ [tanq̄ aquā]. i. abundāter ⁊ ita viliter q̄ſi ita ſine culpa liceret de ſanguine ſicut de aq̄. ⁊ h nō tm̄ itra muros / ſed etiā [in circuitu hieruſalē] circunquaq; [et non erat q̄ ſepeliret]. ſ. corpora occiſorū dū oibus piculū imineret.

4 Facti ſumus opprobrium uicinis noſtris: ſubſannatio & † illuſio his qui in circuitu noſtro ſunt. deriſio eis.

¶ [Facti ſumus opprobriū vicinis nr̄is] qđ grauius eſt q̄ ſi remotis: q2 hi ſunt aſſidui ⁊ in oculis [ſubſannatio ⁊ illuſio] facti ſum⁹ [his q̄ in circuitu nr̄o ſunt]. i. gētib⁹ q̄ circa hieruſalē ſunt. q. d. gloria hieruſalē toto orbe mirabilis verſa ē in opprobriū vicinis. Uel poſſunt hec accipi de eccleſia ſic. O [Deus venerunt gentes i hereditatē tuā] id eſt inuaſerunt eccleſiā perſequēdo quam chriſtus acquiſiuit ſanguine ſuo [polluerunt templum ſanctum tuum] ſcilicet ipſam eccleſiam. Unde apoſtolus. Templū ij. Cor.

dei sctū ē qd̄ estis vos: qd̄ templus persecutores in his polluerunt qs ad negandum christum terrendo vel cruciando coegerunt. Sed hodie magis polluitur prauis moribus hominum q̄ olim occisoribus martyrum [posuerunt hierusalē] id est eandem ecclesiam [in pomorum custodiam] id est in desertionem. quando enim gentibus persequentibus in celestem mensam spiritus martyrum tanquam de dominico orto multa et suauia poma transierūt/ecclesia deserta est visa [Posuerunt morticina seruorum tuorum] id est sanctorum martyrum [escā volatilibus celi] quasi quicq̄ eorum resurrectioni deperiret. quod exponit dicens [carnes sanctorum tuorum] hec sunt morticina [bestijs terre] ad deuorandum. [Effuderunt sanguinem eorum tanq̄ aquā in circuitu hierusalem] quando in omni parte ecclesie: cui9 circuit9 per totū orbē est abundans persecutio seuiebat [et non erat qui sepeliret] pre timore persecutorū vl' pre multitudine occisorum. [Facti sumus opprobriū] et terror propter diram mortem [vicinis nostris] .i. affectione propinquis iam volentibus credere [subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sūt] .i. despicabiles inimicis ecclesie qui sunt in toto orbe: q2 nō eis sed in cōspectu dñi preciosa ē mors sanctorum eius. Sed.

5 Vsquequo domine irasceris in finem: † accēdetur uelut ignis zelus tuus.

† exardescet.

¶ [Usq3quo] o [domine irasceris] nobis irasceris ne vsq3 [in finem]. q.d. noli irasci in finem sed tēpera correctionē/ne illa tāta tribulatio pseueret vsq3 i finē 7 vsq3quo [accēdet] .i. ardebit [zel9 tuus] .i. ira tua ꝯ nos [velut ignis] .s. totaliter nos ꝯsumēs sic ignis cinerat 7 ꝯsumit paleas ita q nō extinguat vel mitiget. q.d. vtinā cesset ira tua ꝯ nos icepta. Ira dei dr ignis: q2 tādiu ardet donec aurū purget 7 ligna icineret. Sunt eñi varie cause ifictiōis penarū. vñ iob dicit Uarie peccaui: nō peccaui: peccauit vt aliqren9 puniret: nō peccauit vt tñ punitus est in pte ad purgationem in parte ad coronādū ita de sanctis alijs. Ne igitur irascaris nobis qui te nouimus: sed potius

Dei ira ignis dicitur.

6 Effunde irā tuam in gentes que te non nouerunt: & in regna que nomen tuum non inuocauerunt.

¶ [Effunde] .i. effundes vt multa 7 abundanter: 7 retorquebis [iram tuam] .i. effectū iustitie tue 7 vindictam [in gentes q̄ te non nouerunt] nec scire voluerunt nec timere vel diligere: vt sicut nos oppriment tuis virtutibus obruantur [7 in regna que nomē tuū nō inuocauerunt] s3 tñ noīa idolorū suorū seu demoniorū 7 creaturā non creatorē. Per gentes accipit subditos. per regna ipsos reges. hoc autem non optādo dicit sed prophetisando: nec solum non inuocauerunt: sed insuper oppugnauerunt.

7 Quia comederunt iacob: & locum eius desolauerunt.

¶ [Q2] tales gētes [comederūt iacob] .i. destruxerūt iudaicū pplm: vt nō cōpareat sicut nec res comesta [7 locum eius] scilicet ciuitatem 7 tēplū vbi congregabātur ad festa [desolauerunt] nudando rebus 7

personis. Uel de ecclesia [quia co
mederūt] .i. i suū malignū corpus.
hoc est in suā societatē ꝛ nequitiā
transire cogētes sibi incorporaue
rūt [iacob] .i. ppl'z xp̄ianū q̄ est mi
nor cui seruit maior: ꝛ ad q̄ nomē
iacob est translatū [ꝛ locū eius] scꝫ
ecclesiā [desolauerūt] .i. desolatā
reliqrūt. Sed q2 scio te pro pecca
tis nos flagellare: ideo precor

8 Ne memineris ini-
quitatum nostrarū anti
quarum: citò anticipēt
nos misericordię tuę:
quia pauperes facti su-
mus nimis.

¶ [Ne memineris iniqtatū nostra
rū] hec cōfessio delictorū veniā pro
uocat [antiquarū] nō dicit hoc de
preteritis tm̄ sꝫ [antiquarū] .i. si-
miliū antiquis quibus sepe pec-
cauimus [cito] anticipēt nos mi-
sericordie tue] vt liberemur a mi-
serijs. ꝛ hoc ē nobis necessariū [q2
pauperes] .i. miseri ꝛ indigētes
[facti sumus nimis] .i. valde. Uel
de ecclesia preueniāt ad bene ope-
rādū [cito accipient nos mie tue]
ante mortē ꝛ iudiciū ne ad iudi-
ciū dānandi veniamus: q2 nisi in-
dulgentia preueniat in iudicio nō
absoluit reus [q2 pauperes] .i. me-
ritis ꝛ nō sufficiētes ad salutē i. vel
infirmi ꝛ ipotētes ad satisfaciēdū de
peccatis ꝛ bene operādū [facti sum⁹
nimis] ꝛ plusq̄ dici possit. hoc di-
cit ne quis de actibus suis presu
mat. Ideo sequitur

9 Adiuua nos deus sa-
lutaris noster: † & pro
pter gloriam nominis
tui domine libera nos:

† alia lra nō hꝫ ꝛ

& propicius esto pec-
catis nostris propter no
men tuum.

¶ [Adiuua nos] in bello defensio
nis legis cōtra aduersarios: quia
nos inutiles sumus [deus saluta-
ris] ꝛ saluator [noster] q2 nō in no
stris sed in tuis virtutib⁹ cōfidi-
mus [ꝛ ppter gloriā nois tui] am
plificādo o [dn̄e libera nos] a ma-
lis vt crepti nei tuo gloriā ꝛ ho-
norē reddamus. vel de ecclia [ad-
iuua nos] p gratiā vt infirmitas
nr̄a adiuuet ad bona faciēda [de⁹
salutaris nr̄] q̄ necessari⁹ es infir
mitati nr̄e [ꝛ ppter gloriā nois
tui] vt qui gloriatur nō in seipso:
sed in domino glorief. o [dn̄e libe
ra nos] a cōformitate malorum.
liberat ēt ꝛ eruit a malis deus cū
adiuuat ad faciēdā iustitiā [ꝛ] que
impediāt nos ad hoc peccata nr̄a
[ppici⁹ esto peccatis nostris pro-
pter nomē tuū] nō ppter nos et
meritū nostrū .i. pietate sancti no
minis tui tribuatur nobis qd nō
potest haberi actibus nostris. Et
ista fac nobis

10 † Ne forte dicant in
gentibus ubi est deus
eorum: & innotescat in
nationibus coram ocu
lis nostris.

† neq̄n dicant gētes.

¶ [Ne forte] nobis deficiētib⁹ [di
cāt in gētib⁹] illo visitatū psidiis
scꝫ [vbi est de⁹ eorū] quasi dicant.
illi nō habent deum adiutorem:
quia vel nō est/vel nō pōt/aut nō
curat suos adiuuare. hec insultatio
non est ferenda. Unde nō permit-
tas vt hoc dicant: cum in hoc non
tantū in nos sed in te delinquāt
sed poti⁹ [et innotescat] id est ma
nifesta fiat [in natoībus] ita q̄

omnes nationes sciant [corā ocu
lis nostris].i.cito fiat ꝛ nos eam
videamus ad laudem tuam.

11 † Vltio sanguinis
seruorum tuorum qui
effusus est: † introeat
in conspectu tuo gemi
tus compeditorum.

†vin dicta †ītreti cōspe- ctum tuum

¶[Vltio].s. tp̄alis vt euadāt eter
nā[sanguinis seruorū tuoꝝ q̄ effu
sus est]abūdāter.i.vt videam⁹ il
los ꝯuersos q̄ mō ꝑsequūtur.ꝛ sic
accipit in bono de vltiōe pn̄ti Ul'
accipi pōt de pena eterna sic.[Et
innotescat i nationib⁹ corā oculis
nr̄is[vltio sanguinis seruorū tuo
rū q̄ effusus est].i.sume vindictas
de malis q̄ fuderūt sanguinē ser-
uorū tuoꝝ.ꝛ i fine ita fiet:q2 vl' hic
in cōuersis ꝑimitur iniq̄tas qd̄ an
te opatus erat vel i fine ꝑeūt qd̄ hic
dr̄ nō optādo s3 ꝓphetizādo mal'
ita fiat.Et[itroeat i cōspectu tuo]
i.an̄ ꝯspectū tuū[gemit⁹ cōpedi-
torū]quos gētiles ꝛ tyrāni vl' ip̄e
tribulatiōes vinxerūt.Uel[cōpe-
ditorū]corruptibilitate carnis q̄
aggrauat aīam:q̄ te ꝑ longas la-
chrymas reqrētes absolui ꝛ tecu3
eē desiderāt.Ul'[cōpeditoꝝ].i.vin
culis charitatis astrictoꝝ orātiu3
ꝓ cōuersiōe malorū.Uel cōpedes
sunt p̄cepta dei qb⁹ colligant' scī
q̄ patiēter sustētata vertūtur in
ornamēta.Deide quid gemitus cō
peditorum petat ostendit dicēs.

12 Secundū magnitudi
nē brachij tui: † posside
filios † mortificatorū.

†re 12 cipe in adopti onem †mor- te puni- torū

¶[Scd̄m magnitudinē brachij
tui].i.potentie ꝛ fortitudinis tue
[posside].i.respice in adoptione
ꝛ defende ne eccl'ia in fratrib⁹ de
ficiat:ꝛ ne aliq̄ errore maculent'
[filios]id est posteros ꝛ imitatores
[mortificatorū].i.est martyrū qui
in eū ꝑ cui⁹ noīe passos eos noue
rūt exhortāte eorū gloria ad imi-
tādū eorū exēpla accēsi nō territi
crediderūt.Et ē ista pia ꝓcatio:ne
filios eorū ꝑeat qui ꝑ eo puni-
ti sunt.s3 multiplicet ne infructuo
sus sit sāguis eorū posteris:vt inde
crescat seges vn̄ putabat' ꝑitura.

15 † Et redde vicinis
nostris † septuplum in
† sinu eorū: † imprope
riū ipsorū quod expro
brauerūt tibi domine.

†nō hs et †septi- es tan tum †sin⁹. †op- probri um eo rum

¶[Et redde vicis nr̄is]iter quos
habitam⁹ vsq3 ad sepatiōnē futu
ra[septuplū].i.plenā ꝛ ꝑfectā vindi
cta:q2 hoc numero ꝑfectio ꝛ plenitu
do significari solet:ꝛ hoc[i sinu eoꝝ]
nūc in hac vita vt nō indicij pena
dānet'.vl'[septuplū].i. ꝑfectionem
doni celestis:vt ipū scīo cōpleant'
ꝛ redde eis[ip̄rob eriū ipsoꝝ quod
exprobrauerūt tibi dn̄e].i.fac vt ꝓ
iniurijs ꝛ opprobrijs q̄ fecerūt red
dāt laudes q̄ est glīosa vindicatio
qn̄ de⁹ inimicorū ore laudat':ꝛ sic
accipit' in bono ꝛ dr̄ optādo.Uel
accipit' i malo:vt[redde septuplū]
i.ꝑfectionē pene i futuro.s.[ip̄ro
periū ipsoꝝ].i.penā ꝓ ip̄roprio[qd̄
exprobrauerūt tibi dn̄e]scīos tuos
in qb⁹ habitas affligēdo arbitrā-
tes in eis delere nomē tuū de ter
ra:ꝛ sic dr̄ nō mala optādo s3 iusta
pronūtiādo ꝛ vera prophetisan-
do.Illis ita

14 Nos autem populus
tuus & oues † pascue
tue:cōfitebimur tibi in
† seculum.

†gre gis tui †etern- num

¶[Nos aūt]q̄s putabāt se ꝑdere

popul⁹ tu⁹] scꝫ te p baptismū regenerati ⁊ fide ꝯgregati [⁊ oues pascue tue] sacramētis ⁊ doctrina tua pasti et nutriti [confitebimur tibi] id est laudabimus te: vt qui gloriatur in domino glorietur [in seculū] .i. perseuerāter vsqꝫ in finē seculi nō delebitur ecclesia vt putatur ab hereticis. Et hoc est quod subdit.

15 In generatione & generationem annunciabimus laudem tuam.

¶ [In generatione] presenti [et generationē] succedentē .i. de generatione vna in alteram ⁊ in oēm gnātionē id ē qđ dixerat in seculū [annunciabimus] alijs [laudē tuam] que vt taceretur nos delere et finire conabantur. Uel [in generatiōe ⁊ gnātionē] .i. q̄diu seculū durabit p̄sens ⁊ futurū [annūciabim⁹ laudē tuā] i hoc seculo ꝑ alioꝝ istructione ⁊ i futuro ꝑ debito honore. Orō.

Anticipa dñe miam tuam priusq̄ zelus ire tue deseuiat: vt adiuti patrocinijs beatoꝝ quoꝝ ppt te sanguis effusus est ppiciatiōe tua peccatorum veniam consequamur. Per.

Psalmus de primo aduentu christi scilicet in carne: & de inceptione ac perfectione ecclesię cuius processus & status hic designatur sub nomine uineæ.

Psalmus. LXXIX.

Qui regis Israël intende: qui deducis uelut † ouē ioseph.

† pascis oues

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus talis est. In finē ꝓ his q̄ cōmutabunt: psalmus ꝓ alijs testimonium asaph. Et est sensus psalmus iste dirigēs nos in finē id est in christum est testimonium asaph .i. illi⁹ partis synagoge q̄ credit ⁊ cōfitet xp̄m in carne venturū ꝓ his q̄ cōmutabuntur in melius et pro assirijs .i. dirigētib⁹ se vt tā non sint generatio que non direxit cor suum sed dirigens se ad xp̄m. Assirij eñ interp̄tantur dirigētes: ⁊ sunt idē qui commutant ⁊ assirij. (Assirij q̄ iterp̄tantur) ¶ Materia: aduētus christi in carnē et ꝓcessus ecclesie sub noīe vinee. ¶ Intentio: monere in meli⁹ cōmutari ⁊ ad xp̄m dirigi. ¶ Sententia in gñali: ꝓpheta in isto psalmo in ꝑsona asaph .i. fidelis cōgregationis ꝑcat primū aduentū xp̄i ꝑ quem fit reparatio generis humani: et agit de vinea q̄ ē ecclesia ostēdens quomō fit incepta et ꝑfecta. ¶ Snīa in speciali: asaph ergo qui in precedētibus psalmis ꝓ petis synagoge trepidus orabat: iā de illius ꝯuersiōe p̄sumit: ⁊ testimoniū dat de aduentu christi quē precat d. [Qui regis israel] .i. iudeos spiritualiter te vidētes [intēde] .i. intētū te prebe regimini: et intentius rege quos rexisti nos per ministrū angelum tuum: iaʒ veni nos regere per te ipsum [qui deducis velut ouē ioseph] xp̄m scilicet significatū ioseph .i. fidelē populū de gentib⁹ adauctū parieti de circūcisione. Joseph enim interpretatur augmētū: et mortuo grano frumēti auct⁹ est multū populus dei: primo redu (Joseph q̄d iterp̄tatur) ctā velut a spinis ducit ad caulas fidei tanq̄ oues ad pascua: ⁊ deducit de bono i meli⁹ ⁊ de ṽtute i ṽtutē. Per israel legē habētes accipe ꝑfectos q̄ regūt ⁊ alios: p ioseph rudes ⁊ simplices: vñ regit israel tā q̄ maior ducit ioseph tāq̄ minor.

2 Qui sedes super cherubin: † manifestare coram † effraim Beniamin & manasse. †appare †eppre

ℭ [Qui sedes super cherubin] i. qui in secreto maiestatis tue super illam penitudinem scientie celestium virtutum et potestatum [manifestare coram effraim beniamin et manasse] q. d. tu qui angelis es notus appare et innotesce hominibus: manifesta te in carne: et huic mundo te videndum prebe: faciens in eis has virtutes que vis significant nominibus s. eos fructificare et filios dextere et posteriorum oblitos. Effraim enim interpretatur fructificatio: beniamin filius dextere: manasse oblivio. Illi quippe sunt idonei videre te qui fructus dignos penitentie faciunt: et hi qui in sancto opere fortes sunt: et hi qui posteriorum scilicet terrenorum obliti in anteriora scilicet eterna se extendunt. Effraim quod iter pretatur

3 Excita potentiam tuam & ueni: ut saluos facias nos.

ℭ [Excita] siue suscita [potentiam tuam] et fortitudinem quam egyptijs et filijs israel ostendisti quasi enim impotens videris quando populus tuus absque defensore traditur inimicis [et veni] per effectum potentie tue adiuuando nos qui derelinquendo nos videris recessisse [ut saluos facias nos] ut sicut illos eruisti de egypto ita nos salues a peccatis et a potestate et oppressione persequentium quas meremur pro eis. Uel [veni] ipse in carne et [excita] i. ostende [potentiam tuam] in resurrectione qui visus es infirmus in passione id est crucifixus ex infirmitate resurge ex virtute [et saluos facias nos] a malis omnibus. Deinde loquens ad patrem ait. O

4 Deus, converte nos: & † ostende faciem tuam & salui erimus. †illumina.

ℭ [Deus converte nos] a vetustate in nouitatem a culpa ad gratiam auersi enim sumus a te et non conuertemur nisi tu facias: et ostende faciem tuam [i. est filium tuum qui est imago tua [Et salui erimus] per ipsum. Uel [ostende faciem tuam] per placationem et gratiam scilicet auxiliando quam abscondisti a nobis auxilium tuum subtrahendo et ita [salui erimus] quia sine tua gratia non potest esse saluus. Et quia etiam post christi aduentum quamdiu in hoc seculo sumus vbi penitus sine peccato non viuitur etiam seruis suis dominus penitus non placatur ideo subiungitur. O

5 Domine deus uirtutum † quousque irasceris † super orationem serui tui. †vsque quo. †in

ℭ [Domine deus virtutum] celestium i. angelorum quibus nos socij sumus futuri [quousque irasceris super orationem serui tui] non auferendo flagella a nobis et si olim irascebaris super orationem inimici dum sic erant inimici eius ne irascaris super orationem iam serui tui sed miserearis: protinus iam transit ira a seruo in eo quod in perpetuum non damnatur/ sed adhuc remanet in hoc quod flagello non percit: flagellat enim omnem filium quem recipit. Irascitur ergo dominus huis suis: sed tamen non vt iudex damnans imo vt pater corrigens Et iterum quousque ira cessauerit. Heb. xij.

6 Cibabis nos pane lachrymarum: & † potum dabis nobis in lachrymis in mensura. †potabis nos

¶ [Cibabis nos pane lachrymarum] [erudatione flagellorum: et hic panis cibus est: quia sic non extinguimur sed erudimur. Addit et de potu [et potum dabis nobis i lachrymis in mensura] i. pro viribus: et secundum quod ferre possumus: vel pro modo culpe: et secundum quod meruimus. Vel lachrymarum panis et potus intelligitur gratia compunctionis: quia eos quos repleuerit gaudentes in spe et fortes in tribulatione facit sicut panis cor hominis confirmat et potus letificat. Bene autem in mensura dicitur: quia omnis electorum gratia et tentatio iuxta mensuram a domino disponitur: vt nec de gratia habeant quantum volunt nec de tentatione perferant supra id quod possunt. Deinde exponit lachrymas. d.

7 Posuisti nos in contradictionem uicinis nostris: & inimici nostri subsannauerunt nos.

¶ [Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris] [q in circuitu nostro sunt vt contradicerent verbis nostris: plane hoc factum est: de asaph enim i. de fideli synagoga electi sunt qui ad gentes irent: et christum predicarent. Quibus contradicebatur/sed contradictor vincebatur: et ex contradictore fidelis efficiebatur. Inde martyres cibati sunt de pane lachrymarum et potati in lachrymis sed in mensura non amplius quam poterant ferre [et inimici nostri] [et hostes fidei non tantum contradixerunt: sed etiam [subsannauerunt] et irriserunt [nos] [quasi colentes mortuum/adorantes crucifixum. Sed licet tanta passuri simus non tamen minus cum optamus sed iterum oramus. O

†domine 8 † Deus uirtutum conuerte nos: & ostende faciem tuam & salui erimus. deus.

¶ [Deus virtutum conuerte nos] ad te [et ostende faciem tuam] i. filium tuum per quem tu cognitus es quod dicit: qui videt me videt et patrem [et salui erimus] portando imaginem eius: de hoc versu habes etiam supra. Desiderantis nos est frequenter repetere qui tantis precibus studet orare. Ostende inquam faciem tuam et imple in rebus quod premonstrasti in figuris. Quas figuras subsequenter enumerando ostendit. quomodo ecclesia primo incepit et fuit in iudeis: et postea translata est et perfecta in gentibus. q. d. debes hoc quod oro facere: quia iam

9 Vineam † de Aegypto transtulisti: eiecisti gentes & plantasti eam. †ter.

¶ [Vineam] i. populum israel vnde christus et primi credentes: quem populum ideo vineam vocat quia in modum vinee cum dominus ad excolendum et regendum susceperat: et sicut vinea ceteris arboribus est hominibus charior: sic populus israel pre ceteris populis fuit deo gratior [de egypto transtulisti] in terram promissionis [eiecisti gentes] septem de terra illa quam diu possederant [et plantasti] vt agricola: [eam] scilicet vineam ibi id est habitationem eius firmasti et secure habitare fecisti.

10 † Dux itineris fuisti in conspectu eius: & plantasti radices eius & impleuit terram. †viam fecisti.

¶ [Dux itineris fuisti in conspectu eius] [in columna nubis per diem: et in columna ignis per noctem: teque duce et rectore de egypto exeuntes per desertum transierunt: in terram promissionis venerunt et ibi [plantasti] id est constituisti et firmiter

stabilisti [radices eius] i. duces et principes ac sanctos patres et prophetas [et impleuit terram] promissionis per prolis multiplicationē: iuxta qđ alibi scriptum est. Et bn̄dixit eis: et multiplicati sunt nimis. Licet hec synagogā figurauerint, tñ ad ecclesiā referenda sunt q̃ a tenebris cecitatis ad lucē fidei ꝛ celestē dignitatē electis vitiorū gētib⁹ translata est et plātata in virtutib⁹ q̃ spiritusancto preeunte ducit̄ spirituali itinere bonoꝝ operū per hoc desertū seculi: cui via i. mandata per que graderet̄ largita sunt plātatis in ea doctorib⁹ ꝑ quos i oēꝫ terrā euāgelioꝝ sonus nūciaret̄: ꝛ sic illā vinea mō impleuit totā terram: q̃ impletio mō fit ꝛ fiet vsq; i finē mūdi dū q̃tidie cōuertunt̄ aliq̄. Deinde de initio vinee lati⁹ repetit dicēs. Sed prius

Gen. i.

11 Operuit montes umbra eius: & arbusta eius cedros dei.

¶ [Operuit mōtes] scꝫ prophetas [vmbra eius] scꝫ vinee. i. vmbrosa et obscura locutio. obscure enim et in figuris locuti sunt futura que annunciauerūt, vmbra etiam fuerunt circuncisio et sacrificia. Sed post vmbrā venit veritas et manifestatio. Vn̄ sequit̄ [et arbusta] que crescunt circa arborem. i. excrementa et augmenta [eius] operuerunt [cedros dei] id est apostolos ꝛ doctores noui testamenti. Ideo autem dicit cedros dei: quia sunt cedri euertēde: scilicet superbi qui sunt cedri seculi sed non dei. Exposita ergo altitudine vinee exponit eius latitudinem dicens.

12 † Extendit palmites † suas usque ad mare: & usque ad flumen

† ex- tēdisti | eius.

propagines eius.

¶ [Extendit] dn̄s ad hierusalē [palmites suas] i. filios [vsq; ad mare scilicet mediterraneū quod erat termin⁹ iudee a parte occidētali [et vsq; ad flumen] scilicet eufraten qđ erat terminus terre promissionis a parte orientis [propagines] i. gn̄ationes [eius] per palmites ꝛ propagines maiores ꝛ minores scꝫ tota gn̄atio illius gētis intelligit̄ quā dn̄s infra dictos terminos dilatauit. Nos sumus vites qui ex vinea illa frondumus. et vsq; ad mare. i. baptismū accessimus: et vsq; ad flumē propagines eius: vt q̃ in ea nascūtur baptismo abluāt̄. Et q: talis est vinea: ergo

13 Ut quid destruxisti maceriam eius: & uindemiāt eā omnes † qui prætergrediūtur uiam.

† trāseuntes.

¶ [Ut quid destruxisti maceriam] ꝛ sepem [eius]: idest munitionem: scꝫ subtrahendo protectionē tuam qua tanq̄ sepi muniebat̄ [ꝛ vindemiant eam] i. conculcant et deuastāt [omnes qui pretergrediuntur] viā [leg's et mandatorum dei: scꝫ gētes q̃ idola colunt. Uel [oēs qui pretergrediuntur] ꝛ pertranseunt [viā] id est quicunq; viatores extranei. Tūc munitio synagoge deposita est cum ei cecitas propter suam superbiā cōtigit ꝛ spoliatur ab his qui per huius seculi viam ad deū transeunt dum iudeos predicando cōuerti faciūt. Et hoc totū referri potest ad persecutiones ecclesie. deinde exponit qualiter vīdemiauerunt dicens.

14 † Exterminauit eam aper de silua: & singularis ferus depast⁹ est eā.

† deuastauit.

Extermi nauit

¶ [Exterminauit]. i. extra terminos suos eiecit et deuastauit [eam] vineam [aper de sylua]. i. gentilis populus feuus et incult' [et singularis ferus] scilicet idem populus singularis propter superbiam et ferus propter crudelitatem [depastus est eam] id est depascendo cōsumpsit: quia eam deuastauerunt: ac vsibus et seruitijs suis subiugauerunt Et hec ad ecclesiam referri pñt contra quā populus gentium crudeliter seuiebat. In apro etiā et singulari fero immanitas diaboli intelligitur: a quo hodie ecclesia deuastatur qui fortis et ferus est et de sylua: quia cogitationes eius agrestes et deuie sunt. et singularis in superbia. Sed tu o

15 Deus uirtutum conuertere: respice de cælo & uide & uisita uineā istam.

¶ [Deus virtutū] celestium et terrestriū [conuertere] ab ira ad misericordiā et ad nos p cōdescēsionē bonitatis tue: q: dū affligimur videris a nobis auersus [respice] intuitu misericordie et oculo clementie [de celo] celorū et de tue deitatis secreto [et vide] p misericordiā quibus peccatis laboret et pereat homo [et visita] per gratiam [vineam istam] scilicet ecclesiā. i. infirmā sana. Misericordia est qua peccata dimittuntur: gratia est qua beneficia irrogantur. Uisita sicut medicus infirmum et sana.

Misericordia peccata dimittūtur.

16 Et perfice eam quā plantauit dextera tua: & super filium † quem confirmasti tibi.

† hois.

¶ [Et pfice] fidelib' i pplo gētiū et reliquijs israel: [eā] nō aliā istitue [quā plātauit]. i. icboauit [dextera] i. potētia et ppiciatio [tua] vna em̄ et eadē vinea ē q̄ icepit a iudeis et pficiē i gētib': et si altera gens det pricipiū altera perfectionē [et sup filiū]. s. xp̄s pfice [quē cōfirmasti tibi]. i. ad tuū honorē dicēs. hic ē fili' me' dilect' i quo cōfirmat' est xp̄s apd̄ hoies qui sol' est fundamentū qd̄ nemo mutare potest. Et sic erit et reuera perficies q: remittenē eis pctā et ita pficieē vinea: q:

17 † Incēsa igni & † suffossa: ab increpatione uultus tui peribunt.

† succēsa. † effossa

¶ [Incēsa igni]. i. pctā q̄ veniūt ex amore male accedēte [et suffossa]. i. pctā q̄ veniūt ex timore male hūiliāte: fossa em̄ hūilitatē designat: et p hec duo oīa pctā itelligūē. Sicut em̄ oīa iusta opa bono timore vł bono amore fiunt: sic malo amore et malo timore pctā oīa cōmittūē [pibūt] et delebūē [ab icrepatiōe vultus tui]. i. p icrepationē filij tui q̄ vult' tu' et imago dr̄. Quid em̄ increpat xp̄s nisi peccata: Et quia ex aduentu filij tāta procedit vtilitas: ideo vt hec omnia impleātur.

18 Fiat manus tua super uirum dexteræ tuæ & super filiū hominis quē confirmasti tibi.

¶ [Fiat man' tua] o deus. i. mia tua [sup virū dextere tue]. s. xp̄s ad pducēdū eū. i. opatio tua ad effectū pmissa pducat. s. incarnationē [et] p. i. [sup filiū hois]. s. v̄ginis p assumptionē carnis nō hois [quē] scz filium [confirmasti tibi] q: sic nobis coniunctus est ex carne vt de' etiā sit ex diuinitate. Et bñ vir dextere et filius hominis dicitur: q: et potētiā diuinitatis habuit vñ ad

L

dexterā dei patris sedet et humanitatem inter nos assumpsit ex eo ꝙ filius hois fuit ꝗ nisi potens ꝑ diuinitatē fuisset nequaꝙ̄ nos ꝑ humilitatem redimere potuisset.

19 Et non discedimus à te: uiuificabis nos & nomen tuum inuocabimus.

¶ [Et] si hec feceris ꝛ filium miseris [nō discedimus] vltra [a te] per cōuersionē a fide ꝛ dilectiōe. Quis eñ nos separabit a charitate dei? Roma. viij. [Uiuificabis nos] vita gratie: naꝫ mortui eramꝰ peccatis nosq̧ inouabis/ ꝛ vitā interioris hominis donabis vt te amemus non terrena in quibus prius mortui eramus scilicet in amando terrena et eis inherendo [ꝛ nomen tuū inuocabimus] te exorando [vt nobis dulcis remissor sis peccatorum nostroruꝫ et pius largitor eternorum bonorum: et te diligēdo qui eris nobis totū iuuamē. Quod vt fit ꝛ vt summam mee intentionis concludam

20 Domine deus uirtutum conuerte nos: & ostende faciem tuam & salui erimus.

¶ [Dñe deꝰ virtutū cōuerte nos] a vetustate i nouitatē/ ꝛ ad te ꝑfecte diligēdū [ꝛ ostēde faciem tuā] s. xp̄m ꝗ est imago et facies tua et illuminatio vultꝰ tui: in ꝗ manes ꝛ ꝗ manet i te [ꝛ salui erimꝰ] ꝑ xp̄s a malis omnibus. Uel [oñde faciē tuā] hic per piā illuminationem ꝛ in futuro ꝑ apertā visionem [ꝛ salui erimus] q: in clara ꝛ ꝑfecta fruitione cōsistit eterna salus. Hec iaꝫ superius dixerat: sed piū animum quod delectat orare libenter ꝛ frequenter delectat replicare. hic eñ (vt dicit Augustinꝰ) est cōsummatio totiꝰ oratiōis xp̄iane. Magistra vero ē suauitas huiꝰ versiculi. i. hoc eñ regulā totius religionis exponit. primo eñ deꝰ nos ꝯuertit tūc ꝛ non ante faciē suam ostendit. i. lumine pietatis nos inspicit post qđ tandē nos saluat. hunc ergo ꝓpheta iterat q: ꝑ ip̄m quisq̧ breuiter qđ expedit implorat. Iste etiā versus ter ponitur hic propter triplicem faciem christi que tripliciter nos conuertit. Est enim facies nascentis: morientis. iudicantis. Prima conuertit nos a superbia ꝛ vanitate mūdi: q: christus in natiuitate humiliauit se formam serui accipiens. Secunda a ꝯcupiscētia et voluptate carnis: quia tunc aruit, tanquam testa virtus eius. Tertia ab amore temporalium pro quibus in iudicio exprobrabit dominus reprobis dicēs esuriui. ꝛc. Augustinus. fa. xp̄i.

Oratio.

Uisita domine vineā tuā quam de egypti tribulatione potenti dextera liberasti: vt respectu vultus tui viuificata bonorum in te fructū vbertate letetur. Per dominuꝫ nostrū.

Psalmus de inductione fidelium ad laudandum deum: ac de pressura ecclesię bonorumque probatione & malorum reprobatione.

Psalmus. LXXX.

1 EXultate deo adiutori nostro iubilate deo Iacob.

¶ Auctor psalmi propheta dauid.

¶ Titulus est. In finē pro torcularibus quinta sabbati psalm⁹ ipsi asaph. Et est sensus. psalmus ille dirigēs nos in finē. i. xp̄m cantat ipi asaph. i. dñice cōgregationi et cantat ipo asaph. Asaph em̄ sibi ipsi loquitur. psalmus dico agens pro torcularibus. i. de ecclesijs in quibus est pressura tribulationū: & habitus quīta sabbati. i. loquēs de baptizatis et baptisandis aq̄ baptismi qd̄ figuratū est per op⁹ quinte sabbati qn̄ creauit deus ex aquis pisces et aues. Sicut em̄ vinum & oleū pressura torcularis eliquata recōdātur et acinū & amurca proijciūtur: ita accedente tentatione iustus iustior fit & sordidus magis sordescit. Silr̄ & de renatis ex aqua baptismi alij sunt pisces i. carnales alij aues. i. spūales. Cātatur ergo pro torcularib⁹ et quīta sabbati. i. de pressura discernēte renatos ex aqua baptismi. ¶ Materia laus & bn̄ficia dei ac ingratitudo ppl̄i israelitici: p̄ssura q̄q; fideliū ac pbatio bonorū et reprobatio malorū. ¶ Intētio: mōere fideles vt mltis modis deū pp bn̄ficia exhibita magnificēt & ingrati nō existāt: cōtēptisq; his terrenis ad celestia mente ascendant. ¶ Snia in gn̄ali: propheta in isto psalmo in persona asaph. i. fidelis cōgregationis loquit sibijpsi: scilz dñice cōgregationi iam credenti & incitās bonos ad dei laudē admonet: vt ad qd̄ puenerūt i hoc pmaneant vsq; in finem: et vt mali ad suū se referant finē amore premij vel timore iudicij: ostēdēs vn̄ gaudēdū sit: quidue timendū: quid appetēdū: & q̄d cauendū. ¶ Snia in spāli asaph ergo q̄si proposita sibi imagine cuiusdā solennitatis electos ad celebritatē incitat dicēs. O cōgregatio dei [Exultate deo] voce oris clamando quicquid de illo *bis explicare potestis [adiutori nr̄o] in bōis agēdis et malis tolerādis. Exultēt alij mūdo/vos deo alij ventri deo suo vos deo vestro: alij deceptori suo. vos adiutori vr̄o. [iubilate] gaudio cordis qd̄ nō potestis explicare verbis. Iubilus em̄ est gaudiū animi qd̄ nec oīno pōt exp̄mi nec taceri [deo iacob] quia & vos ptinetis ad iacob: imo vos estis iacob scz minor pplus cui seruit maior. Et

2 † Sumite psalmū & † date tympanum: psalterium iucundum cum cithara. † accipite

¶ [Sumite psalmū] i. spūalia q̄ de supiori & a deo sunt: sicut psalteriū a superiori sonat [& date tympanum] i. carnalia p corium tympani designata q̄ a vobis sunt. q. d. accipite mādata celestia & date opera implēdo ea: q: [psalterium] quod ponitur hic pro psalmo [iucundum est cum cithara] que ponitur pro tympano. i. v̄bo. de operibus respondere est delectabile. psalmi sunt iste materiales voces quib⁹ per singulos versus tanq̄ per diuersas cordas sonat nobis a superiori dulciter spūssanct⁹: et modo quasi in acutis vocibus modo in remissis informat in maioribus & minorib⁹ p̄ceptis. Tympanū vero qd̄ fit de corio ad carnem ptinet. In hoc ergo admoniti sumus vt p̄dicatiōi verbi dei corpalibus respondeamus operibus.

3 † Bucinate in neomenia tuba: in insigni die solennitatis uestrę. † tuba canite i initio mensis tube.

¶ [Bucinate] id est resonate [tuba in neomenia] id est in nouilunio scilicet [in insigni] et preclaro

[die solennitatis vestre]scilz festi tubarū qđ est prima die mēsis septembris. hec loquitur asaph spiritualiter christianis. q.d. Sumite et date ac bucinate et ne terrea tim: sed qđ iudei faciebāt hystorialiter vos facite spiritualiter in innouatione vestra: in mēte et aia annunciate et predicate alijs clarius: et confidenter nouā vitā quā noua luna significat: et hoc tpe gratie qđ est insignis dies solennitatis nostre q̄ nobis a vitijs semper feriandum est: de qua die alibi dr.

Ps. cxvij. Hec est dies quā fecit dñs: exultemus et letemur in ea. Ideo sic est faciendum.

4 Hips. Quia præceptū † in Israël est: & iudicium deo Iacob.

¶ [Quia]hoc [p̄ceptum]est a deo [in isrl]i. in iudeis et ad literā et spiritualiter inde a deo iudicandi si non feceritis: Vn̄ sequitur [et iudiciū]cum p̄cepto est [deo iacob] cōtra negligentes. i. qr iudex futurus est qui hoc precepit et faciet vindictā de p̄cepti obmissione: vbi preceptū ibi et iudicium: qui enim in lege peccauerunt per legem iu-

Luc. x. dicabuntur. Unde dicitur: hoc fac et viues. q.d. si non feceris morieris iam iudicatus. Et

5 Idum. Testimonium in Ioseph posuit illud: † cū exiret de terra ægypti: linguam quam non nouerat audiuit.

¶ [Testimoniū]i. preceptum sub attestatione. Vel [Testimoniū]rei future [in ioseph]i. in ipso populo israel quem vocat ioseph propter primogenituram ad ipsum translatam. vel eo q̄ ille populus occasione sui venit in egyptum et multiplicatus est per eum [posuit illud]preceptū et subdit qn̄ [qr cū exiret]idē ppls [de terra egypti]p mare rubrum: tunc in deserto [linguam quam nō nouerat audiuit] scilz legem per moysem datam in qua et hec et alia precepta accepit. Vel [Testimoniū]i. preceptū [illđ posuit in ioseph]i. in gentib⁹ adauctis per fidem. Joseph enim interpretatur augmentum. quia [cū exiret ille populus gentiū per fidem et baptismum [de terra egypti]id est tenebris infidelitatis et ignorantie: tunc in ecclesia [linguā quam nō nouerat audiuit]i. precepta euangelij que prius ignorabat accepit. Sic et nos si volumus linguā incognitā noscere: scilz sacram scripturā ītelligere: oportet vt exeamus de egypto. i. de tenebris pctōrū. et tunc audiemus verba que non audieramus; et percipiemus mysteria que non noueramus. Et tunc dominus

6 † Diuertit ab oneribus dorsum eius: manus eius in cophino seruierunt. †auerit.

¶ [Diuertit]et liberauit [dorsum eius]scz populi iudaici [ab oneribus]quib⁹ exercebat eos pharao in luto et latere: qr [man⁹ eius in cophino seruierūt]id est in instrumento seu vase quo populus lutū et terrā portabat vnde lateres faciebat: quasi diceret: liberauit eos a vili seruitute educendo de egypto. sic dominus. [Diuertit] a sarcina peccatorum [dorsum]et rationem gentium: quia [manus eius in cophino seruierunt]i. in seruili opere: scilicet in terrenis et lutosis operibus et in immundicijs peccatorum. peccata eñ seruilia ope-

Joan. xiij. ra sunt. iuxta illud. Qui facit peccatum: seruus est peccati. Deinde mutata psona iducit loquētē. Ex

†erui 7 In tribulatione inuocasti me & † liberaui te: exaudiui te in abscōdito tempestatis: probaui te † apud aquam cōtradictionis. †in aq̄

C [In tribulatione] dū p̄mebaris labore & dura seruitute [inuocasti me] pro liberatione [et liberaui te] in signis & prodigijs te educēdo [exaudiui te in abscondito tēpestatis] .i. in tēpestate abscondita quādo nec aperte gemere vel conqueri audebas metu egyptiorum: tunc amplius te aggrauantium [probaui te apud aquam cōtradictionis] id est examinaui te vtrum esses gratus et fidelis vbi de mea potētia et bonitate desperans iurgatus es et dixisti. Nunquid poterit de petra aquā eijcere? Vel loquitur christiano sic. [In tribulatione] dum premereris sarcina peccatorum [inuocasti me] ad adiutorem [et liberaui te] exonerando [exaudiui te in abscondito tēpestatis] id est in tempestate cordis & in bello suggestionis cum angeretur conscientia tua in lucta vitiorum: atq; virtutum tibi tribulato affui & te liberaui [probaui te apud aquā cōtradictionis] id est apud populū cōtradicentē. Gradiens enim viam dn̄i multos habet ɔtradictores & dehortatores/ insultatores/ et detractores. has aq̄s passus ē dn̄s & in eis nos probat: sed ipse eas transiuit vt nos faceret eas nō timere. Hactenus egit de oleo torcularis .i. de bonis. Deinde agit de amurca .i. de reprobis. q.d. Quia tot beneficia feci

8 Audi populus meus: & † contestabor te: Israël si audieris me nō erit in te deus recens: † neque adorabis deū alienum. †loq̄r & testificabor tibi. †nec

C [Audi] .i. intellige [pp̄le me⁹] cui specialē legē dedi & specialia bona iam tradidi [et contestabor te] .i. testis ero veritatis & eorū q̄ sum dictur⁹. Quodcūq; aūt pp̄lo suo dixit etiā nobis loquit. deinde quid velit eū itelligere subdit o [Israel si audieris me] & monita mea mihi obediēdo [nō erit in te] .i. in corde tuo [de⁹ recēs] .i. nouiter et ad tp̄s fact⁹: de⁹ em̄ nr̄ est sempiternus. Qd̄ quisq; cupit et veneratur hoc illi de⁹ est: sicut idolū vel aurum seu q̄libet creatura: ac libido & concupiscētia. habet em̄ quisq; tot deos recentes quot vitia et peccata. et semp deū recentē habet qui modo gule: modo luxurie: modo iracūdie: mō supbie: & alijs huiusmodi vitijs seruit [neq; adorabis deū alienū] & extraneum a me: studiū & seruitiū tuū ipēdēdo vitijs vel cuilibet creature qd̄ poti⁹ impendere debuisti tuo creatori.

9 Ego enim sum dominus deus † tuus q̄ eduxi te de terra ægypti: dilata os tuum & † implebo illud. †sum †eduxi †plebo.

C [Ego] nō alienus [sum dn̄s] et rector [deus] et creator [tuus] ille idem [q̄ eduxi te de terra egypti] p mare rubrū. Vn̄ cōstat: q: nō sum recens & ita bn̄feci tibi in preterito & parat⁹ sum bn̄facere in futuro: vn̄ subdit [dilata] desiderio lo

tuū].cordis ad desiderandū & petendū vtilia[& implebo illud]tuū desiderium & votum in bonis pficiēdo. Non simus ergo ingrati deo nostro: nō obliuiscamur in nobis deū manentē ne faciam⁹ nobis recentē q̄ eduxit nos p baptismū de tenebris ignorātie: ac vitijs & operibus diabolicis: dilatem⁹ os cordis desiderādo: & os corpis verba veritatis pnunciando: et dn̄s implebit illō desideriū aie tribuēdo: et istud maiorem loquendi gratiam tribuendo. Sic monuit.

10 Et non † audiuit populus meus uocem meam & Israēl non † intendit mihi.

†obaudiuit. †attendit.

¶ [Et non audiuit populus me⁹] cui legem dedi & magna feci [vocē meam] & monitionem: & ostendit quis eius vocē nō audiuit dicens [et israel nō intendit] et obediuit [mihi] ingrat⁹ tot beneficijs meis vt culpa cresceret: et digna vltio sequeretur. Multi sunt qui vocē domini audire contēnunt: stat ad ostiū & pulsat: dicēs. Aperi homo: recognosce vocem domini dei tui: volo vt aperias et ingrediar: & nō vis aperire. Nequissimus seruus est qui dominum suum hospitari non vult.

11 Et dimisit eos secundùm † desideria cordis eorum: ibunt in † adinuentionibus suis.

†affectiōes †affectionibus.

¶ [Et] q̄z ita igrati fuerūt, nō tā q̄ desperās de salute eorū [dimisit] & dedi [eos] sibi subtrahendo eis gratiā non impartiendo malitiam vt irēt [s̄m desideria] & affectiones [cordis eorū] nō s̄m viā pceptorū meorum & ipsi [ibunt in adinuētiōib⁹ suis] & affectionib⁹ quibuslibet: ac si diceret. Quā sepe pcussi: & disciplinā nō receperunt: rogaui & nō audierūt: ideo dimisi eos in voluntatib⁹ suis vt satura ti vitijs suis. Ul' si penitētiā agāt. Infelix est qui a deo non corripit qui desiderijs cordis sui traditur: et miser qui peccans non percutitur. Malum signū est quando infirmus voluntati sue relinquitur. Unde dicit Augu. q̄ magna ira dei est peccantes non corrigere: nō flagellare eum relinquentes. Sed

Infelix ē q̄ a deo n̄ corripitur. Augu.

12 † Si populus meus audisset me Israēl si in uijs meis ambulasset.

†alias littera n̄ h̄z dimidiū v̄siculum.

¶ [Si ppl's me⁹ audisset me] monitis meis obediendo q̄d exponēs subdit [israel] hic est popul⁹ [si in vijs meis ambulasset] quotidie in sanctis actionibus proficiēdo: et precepta mea obseruando que sunt vie perueniendi ad beatitudinē hoc est audire me. O clemētissimus pater: o misericors deus: rogauit & nō est auditus: q̄n irat⁹ dimittit filiū lasciuientē. Iterū videt pire & dolet q̄z pereat & dicit. Si popul⁹ me⁹ audisset me: israel si in vijs meis ambulasset

13 † Pro nihilo forsitā inimicos eorum humiliassem: & super tribulantes eos misissem manum meam.

†in nihilum omnes.

¶ [Pro nihilo] et gratis [forsitā] i. vere et ironice dicit [inimicos eorum] et hostes cuiuslibet generis [humiliassem] eos ad nihilū reducendo [et super tribulantes eos misissem manum meam] vitricē. i. vindictā & potētia mea eos pressissem eorū inimicos prosternendo:

ad nihilū dn̄s redigit q̄s i suo ver
bo ⁊ ope ꝑseuerare cōspicit. Ma-
nū quoq; suā super eos mittit cu3
ex reatu ꝓpꝛie iniq̄tat3 eosdē ad-
uersarios dura animaduersiōe per
cutit ⁊ hoc ꝓ nihilo facit/q2 totū
sit gratis qd̄ de⁹ nobis ipendit.
Deinde post verba dn̄i item pro
pheta loquitur dicens. Sed.

14 Inimici domini men
titi sunt ei: & erit tem-
pus eorum in † secula.

†eter-
num.

¶ [Inimici dn̄i] veteres. s. iudei q̄
ꝓmiserāt obseruare legē dei: ⁊ nō
impleuerūt ⁊ vn̄ debuerāt eē ami
ci ide facti sunt inimici: ⁊ noui sc3
falsi xp̄iani q̄ in baptismo renūcia
uerūt factis malis ⁊ vitijs [mētiti
sunt ei] ⁊ ingrati facti: illi nō faciē
do q̄ ꝓmiserāt: isti iplicādo se his
q̄b⁹ renūciauerāt: [et] id ō [erit tp̄s]
pene ⁊ punitionis [eoꝝ in scl'a]. i.
in eternū durās vt pena eterna dā
nentur: ⁊ si hic ad tempus florere
videantur. Tales illi sunt.

15 Et cibauit illos ex
adipe frumēti: & de pe-
tra melle saturauit eos.

¶ [Et] tn̄ [cibauit illos ex adipe
frumenti] veteres quidē māna qd̄
ita delicatum et sapidū erat atq;
reficiebat ac si de adipe ⁊ medulla
frumēti factū fuisset: s3 nouos pa-
scit corpore xp̄i q̄ frumētū nostru3
est: vel pinguedine gratie spirita-
lis [⁊ de petra melle]. i. aqua que
sicut mel dulcis videbat̄ populo si
ti afflicto [saturauit eos]. s. vete-
res in eremo sed nouos satiat mel
le. i. spirituali intellectu vel melli-
fluo charitate [de petra]. i. sapien-
tia christi: nam petra erat christus
cuius verba et eloquia dulciora

j. Cor. x. sunt super mel et fauum: ⁊ tamen
mentiti sunt ei.

Oratio.

Dilata dn̄e supplicum ora
ad annunciādam gloria3
tuā: vt egyptijs operib⁹
relictis nominis tui cōfessiōe lete-
mur. Per dominum nostrum.

Psalmus de primo ad
uētu Christi & de redar
gutione ueteris synago
gę: ac de increpatiōe ini
quorum iudicū & præ-
dictione damnationis
& penę ipsorum.

Psalmus. L X X X I.

1 Deus stetit in
synagoga deo
rū: in medio
autem deos
dijudicat.

¶ Auctor psalmi ꝓphe dd. ¶ Ti-
tul⁹ ē Psalm⁹ asaph h° est psalm⁹
iste sit asaph. i. synagoge ꝑfidoꝛu3
iudeoꝝ: vel ꝯgregationi iniquoꝝ iu
dicū. ¶ Materia: prim⁹ aduēt⁹
xp̄i ⁊ redargutio veteris synago-
ge: ac p̄ncipū ei⁹ ⁊ quoꝛuncūq; iu-
dicātiū inique ¶ Intētio: monere
credere xp̄m verū deū ⁊ hoīe3 esse3
eiusq; predicationi obedire: ac ini
quū iudiciū postponere ⁊ iuste iu-
dicare. ¶ Sn̄ia i generali: christus
vel ꝓpheta in isto psalmo loquēs
expꝛobrat ipsi synagoge iudeoꝛū q̄
dn̄m coꝛpaliter vidit: ⁊ tn̄ eū non
agnouit: increpans p̄ncipes ⁊ iu
dices eius pro falsis iudicijs: ac er
roꝛe et cecitate coꝛdis. Uel arguit
quoscunq; iniquos iudices super
coꝛam peruersis iudicijs pꝛopo-
nens quid eis omnibus sit euen-
turum detrimenti pro suis erro

ribus. ¶ Snia in speciali: prius er
go nuncians deum ait [Deus] fa-
ctus homo [stetit in synagoga deo
rum] .i. in populo iudeorum vbi fi-
lius dei sm q̄ homo stetit: qui ad
oues dom⁹ israel missus fuit: deos
autem dicit quos postea filios ex-
celsi nominat [in medio autem] et
in cōmuni [deus dijudicat] sm qđ
deus: idem nō meritis/sed gratia
discernit vasa alia in honorē: alia
in contumeliam Uel [Deus stetit]
presentia diuinitatis que vbiqꝫ
est [in synagoga deorum] .i. in con
gregatione iudicū ⁊ principū po-
puli qui dij appellant: quia poten
tia ceteris presunt ⁊ ratione offi-
cij locum dei tenēt [in medio aūt]
equaliter se habēs ad omnes [de⁹
dijudicat] discernens bonos a ma
lis: ⁊ iustos ab iniustis. Timeāt er
go iudices hominū: quia supra se
habent iudicem deum. Timeāt pa
stores quia ipsi supra se habent pa
storē cuius sunt oues. Audiant iā
quid illis a iudice dicatur. Sequi
tur enim vox discernentis.

2 Usquequo iudicatis
iniquitatem: & facies
† peccatorum sumitis?

† peccā tium.

¶ [Usquequo] .i. q̄diu vos iudi-
ces puersi [iudicatis iniquitatē] .
i. facitis iniquum iudicium falsa
defendendo: ⁊ vera dānando [⁊ fa
cies peccatorū sumitis?] personas
hominū in iudicio attēdēdo: ⁊ ma
los ꝓpter eorum potentiā vel mu-
nera seu fauorem vel aliam causā
acceptando et iustificando: innocē
tes vero contemnendo et iniuste
condēnando. Quod illi praui iudi
ces fecerūt qui peccatorem barra-
bam petierunt et innocētem chri-
stum dignum morte iudicauerūt:
q.d. Iniquum est hoc a quo scele-
re studet eos reuocare dicens.

3 Iudicate egeno & pu
pillo: humilem & pau-
perem iustificate.

¶ [Iudicate egeno ⁊ pupillo] .i. iu
diciū vestrum seruiat egeno ⁊ pu-
pillo sicut diuiti ⁊ potenti [humi-
lem ⁊ pauperem iustificate] .i. eis
iustitiam facite sicut maiori ⁊ diui
ti: christus vtiqꝫ egenus ⁊ sine pa-
tre carnali pupillus ac humilis et
pauper hic pro nobis fuit: quem
ipsi iudei nō debuissent accusare:
sed defendere non damnare: sed
iustificare. Debent etiam timere
iudices et pastores ecclesie ne falsa
iudicia faciāt: ne ꝑsonas hoīs attē
dant quorū mysteriū est vt lupos va
statores repellant: ac pupillos et
pauperes xp̄i defendant. Un̄ seq̄t

4 † Eripite pauperē:
& egenū de manu pec-
catoris † liberate.

† aufer te inopem et paupe rem. † eruite.

¶ [Eripite pauperem] scilicet ab
impetitione ⁊ oppressione iniusta
[et egenū de manu] et potestate
[peccatoris] ⁊ impij qui ei calum-
nias infert ⁊ iniurias [liberate] q̄
enim desinit malis obuiare cum
potest consentit: hoc iudei de chri-
sto facere debuerunt qui cum pro
multitudine timerēt principibus
christum permiserūt. Sic heu mul
ti hodie permittunt alios mala fa
cere cū possent illos a facto ⁊ se a
consensu liberare: et fit multotiēs
vt ipsi qui malis resistere debue-
rant lupi et vastatores fiant. Sed

5 Nescierunt † neque
intellexerunt: in tene-
bris ambulant: moue-
buntur omnia funda-
menta terræ.

† ⁊ non

¶ [Nescierunt] me [neque intellexerunt] iudicium meum .i. scire et intelligere non curauerunt [in tenebris] ignorantie et peccati [ambulant] quia excecati sunt: et ideo [mouebuntur omnia fundamenta terre] id est destruentur omnes eorum machinationes quibus se satagunt fundare et firmare in terra cor suum in terrenis figendo: et fauorem hominum acquirendo. Miseri iudei propter superbiam suam in errorem ceciderunt et nequaquam christum cognoscere meruerunt: si enim cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent: vnde adhuc in tenebris id est in cecitate cordis ambulant: et per hanc cecitatem in israel [mouebuntur] ad fidem [omnia fundamenta terre] id est omnis plenitudo gentium intrabit ad fidem. Nescierunt inquam nec intellexerunt tamen.

† et filij

6 Ego dixi dij estis: & filij † excelsi omnes.

† altissimi.

¶ [Ego] deus deorum [dixi dij estis] scilicet participatiue: ex eo quod habetis potestatem iudicandi a deo/ et estis diuine iustitie executores ex officio. Uel [dij estis] .i. status vester requirit quod sicut dij sitis excellentes virtute vltra communes homines [et filij excelsi omnes] inquantum ad eius imaginem facti estis. dicitur deus natura vel essentia: vt deus omnipotens. per nuncupationem: vt idola: per adoptionem vt omnes filij gratie: et etiam christus secundum quod homo. Prelationem: vt dedi te deum pharaonis et hic in hoc psalmo. Deinde commemorat eis fragilitatem eorum dicens.

7 Vos autem sicut homines moriemini: & sicut unus † de principibus cadetis.

† et

¶ [Uos autem sicut homines] ceteri [moriemini] per infirmitatem carnis: quia potestas vestra non preseruabit vos a morte [et sicut vnus de principibus] id est de angelis superbientibus [cadetis] per elationem animi et superbiam: vel cadetis in foueam gehenne per equitatem diuine sententie. quasi diceret: cum cito sicut homines sitis morituri: non tamen corrigimini sed vt diabolus qui per superbiam cecidit extollimini. vt sicut ipse vos cadatis: hucusque deus locutus est ad homines. Deinde ex ipsius prophete persona in detestationem malorum iudicum rogatur deus: vt sibi iudicium assumat cum dicitur.

8 Surge deus iudica terram: quoniam tu † hæreditabis in omnibus gentibus.

† disperdes.

¶ [Surge] o deus a mortuis [et iudica terram] .i. excita et damna iudeos terrenos [quoniam] his repulsis [tu hereditabis in omnibus gentibus] .i. omnes gentes erunt tua hereditas: quas tuis preceptis et gratia misericorditer excolendo terrenam ab eis disperdes cupiditatem. Uel [surge] o [deus] ad iudicandum: quia nauis nostra fluctibus tunditur [iudica terram] .i. mundum qui verus iudex es: quia mali iudices non iudicant: sed euertunt legem tuam. et potes iudicare mundum: quia tuus est. et hoc est quod sequitur [quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus] .i. hereditarie et tanquam hereditatem possidebis omnes gentes. et ideo iudica eas tanquam tuo dominio subiectas. Tunc enim erunt omnes electi immobiliter subiecti ordini sue misericordie: et reprobi

ordini sue iustitie. Oratio.

Da nobis domine secundum preceptum tuum ab iniquitatis iudicio declinare: pauperumque necessitatibus subuenire: vt mereamur filiorum tuorum numero copulari. Per dominum.

Psalmus de secundo aduentu Christi ad iudicium & de graui persecutiõe fidelium: ac multiplici: uel hic uel in futuro punitiõe psequẽtiũ.

Psalmus. LXXXII.

1 Deus quis similis erit tibi? ne taceas neque compescaris deus.

¶ Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus est cãticum psalmi asaph: et est sensus. canticũ istud quod dicitur canticum: quia agit de iocunditate mentis. est asaph id est populi dei qui hic loquitur. ¶ Materia: aduentus christi secundus: et grauis persecutio fideliũ a diuersis malis et iniquis hominibus. ¶ Intẽtio: monere malos vt a persecutiõe bonorum desistãt: et bonos vt in persecutiõe patientiam habeãt. ¶ Sñia in generali: propheta in isto psalmo in persona asaph id est populi dei mẽtionẽ facit de secundo aduentu christi ad iudiciũ: per quod deterret malos a persecutiõe bonorũ ac deprecando narrat hostiũ malitiam et contra eos implorat diuinã iustitiam. ¶ Sñia in speciali: fidelis ergo asaph preuidens christum in maiestate iudicaturum qui in humilitate iudicatus est ait. O [Deus] christe [quis similis] tibi virtute et potentia [erit tibi?] in iudicio vbi magnus et terribilis iudex apparebis: et in claritate iudicabis: certe nullus. ac si diceret. quia non inuenimus similẽ nõ querimus aliũ adiutorẽ: et quia talis eris ideo tunc [ne taceas neque compescaris] o [deus]. i. non tacebis quin iudices: neque compasceris quin vindices malorum culpas. Nos taceamus tu iudica: nos compescamur tu vindica. Culpas enim quas nõ aspicit et silet patienterque a vindicta se continet: tunc districte iudicabit et aspere vindicabit.

2 Quoniã ecce inimici tui † sonuerũt: & qui oderunt te extulerũt caput. †sonauerunt

¶ [Quoniam ecce inimici tui] scilicet persecutores nostri [sonuerũt] strepitũ in sanctos faciendo: ac veritati contradicendo et repugnando [et qui oderunt te] insanabiliter et cultum tuum [extulerunt caput] et superbiam mentem cõtra te et tuos se erigẽdo et superbiendo tanquam parati ad aggrediendum et faciendũ ardua et mala multa. Ideo caput extulerunt: quia te oderunt si enim te amassent caput proculdubio humiliassent. Ergo qui caput eleuat deum odit. Timeãt ergo quod scriptum est: omnis qui se exaltat humiliabitur. Luce. xiiij. et xviij.

3 Super populũ tuum malignauerũt consiliũ: & cogitauerũt aduersus sanctos tuos.

¶ [Super populum tuũ malignauerũt consilium] id est malignum consilium iniecerunt et disposuerunt ad decipiendum et opprimendũ: et addit tuum quasi dicat quia tuus est non poterũt. vñ irridẽtes

hoc est qui nocere non possunt populo dei pro quo est deus. Si enim deus pro nobis
Roma. viij. f. quis contra nos? [et cogitauerunt] mali gne et astute [aduersus sanctos tuos] scilicet iustos et bonos: non solum contra me diocres/ sed etiam contra celestes vi ros scilicet quando disperderent eos et oc ciderent. Unde sequitur consilium quo meditati sunt mania.

4 Dixerunt, uenite & disperdamus eos de gē te: & memoretur nomē Israël ultra.

¶ [Dixerunt] id est inuicem in consilio quod inierunt mutuo se exhortan tes [venite] querentes sibi in nequi tia sua socios [vt disperdamus eos de gente] id est conteramus vt non sint inter gentes: vel vt non sint gens et non remaneat in eis vocabulum gentis. id est tollamus eos de mundo [et non memoretur nomen] veri [israel] scilicet fidelis populi [vltra] id est sic delea mus quod non remaneat huius gen tis memoria. Talis enim intentio il lorum fuit vt eos ex omni societa te hominum disperderent/ et memo riam nominis illorum penitus delerent.

5 Quoniam cogitaue rūt unanimiter: † simul † aduersum te testamē tum disposuerunt † ta bernacula Idumęorum & Ismaëlitę.

(margin: † non habet † aduersus. † tabernaculum.)

¶ [Quoniam cogitauerunt vnanimiter] id est concorditer vno animo et assensu deliberauerunt [simul] id est omnes quasi possent esse fortiores [aduersum te testamentum] id est pactum et placitum firmum inter se [disposuerunt] et cum studio fecerunt mutuo se colligen tes ad destruendum fideles et loca cul tus dei. Deinde incipit inimicos christi commemorare sub quibusdam vo cabulis gentium/ que mystice eis pro pter interpretationes conueniunt. Unde dicit [tabernacula] id est congre gationes [idumeorum] id est idumei de scendentes. et dicti ab eodem qui est et esau et seyr dictus habitans in tabernaculis. Idumei autem interpretan tur terreni vel sanguinei: quia ter rena amant et sanguinem sitiunt [et ismaelite] qui de ismael filio Abrahe et agar descenderunt: et in terpretantur obedientes sibi quasi non deo. quia quodcunque cor et ma la cogitatio dictauerit sequuntur statim et faciunt.

(margin: Idumei terreni interpretantur.)

9 Moab & Agareni Gabal & Amon: & Amalech: † Alienige nę cū habitātibus Tyrū.

(margin: † tes)

¶ [Moab] id est gens moabitarum que a moab descendit: quem loth ebrius de maiori filia sua genuit et interpretatur ex patre quod in malo accipitur. bonus quidem fuit pater quo filia illicite vsa est. Per moab significantur gentes exleges seu lege abutentes que recedentes a deo patre sunt ex pa tre diabolo [et agareni] dicti ab agar qui de filijs cethure vxoris abrahe descenderunt: et interpretan tur proselyti: id est aduene vel alie ni: per quos significantur falsi fra tres qui inter populos dei in eccle sia animo alieno atque aduentitio et solo nomine sunt et nocendi occasione inuenti se ostendunt [gebal] qui dicitur et hebal qui fuit filius sobal filij seyr horrei. et sic est nomen alicuius praue gen tis que a seyr horreo descendit in idumea: cuius possessor erat seyr esau. et interpretatur gebal

(margin: Agareni vnde dicti.)

torrentem cyson sita[facti sunt vt stercus terre]putrefacti et conculcati :quia eorum cadauera insepulta putruerunt. Hec omnibus cō muniter fac vt sicut illi victi sunt: sic et isti vincant. Sed specialiter.

10 Pone principes eorū sicut Oreb & Zeb & Zebee & salmana.

¶[Pone principes eorum]. i. auctores cōsiliorum[sicut oreb et zeb] qui fuerunt principes madianitarū: et a propria gēte interfecti sunt et capita eorum delata ad gedeonē vt cessaret persequi eos[et zebee et salmana]qui fuerūt principes madian et a gedeone sunt interfecti. Hos oēs predictos secundū hystoriā ppl's israel q̄ tūc erat p̄sodei:et debellauit et vicit et sicut illi victi sunt in figura a pplo dei sic istos p̄catur in veritate dei superari. Unde iuxta interpretationes nominū etiā mystice hic dici possunt. Madian enī interpretatur declinans vel relinquens iudicium. Sysara gaudij exclusio. Jabin sapiens vel intellectus. Cyson vbi victi fuerūt interpretatur duricia. Isti ergo qui declinant et non cogitant futurum iudicium se iudicandos non putantes:et qui excludunt a se futurum et eternum gaudium et qui sapientia carnis q̄ inimica deo est inflari confidunt in sua sapientia et non in gloria dei quos obstinate mētis duricia in pernicieʒ trahit pugnāt contra populum dei et pereunt[in endor]quod interpretatur fons generationis:sed carnalis cui dediti pereunt non consecuti regenerationem :et fiunt vt[stercus terre]quia de eis nihil propagatur nisi terrena fecunditas[oreb]interpretatur siccitas[zeb]lupus[zebee]victima lupi hoc est quos lupus suffocauerit[salmana]vmbra commotionis

Madian declinās interp̄tatur

Endor qd' interp̄tatur

vel perfectus in malicia hec omnia congruunt malis quos in bono vicit populus dei[Pone]siquit[principes eorū sicut oreb]scilicet in gētem sterilem vtpote siccos a gratia dei[et zeb]. i. rapaces vtpote deuoratores ouiū[et zebee]vtpote eos iā sūt victima lupi. i. q̄ diaboli [et salmana]. i. instabiles oī praue suggestiōi cedētes Et qd p singula.

11 Omnes principes eorum:qui dixerunt hereditate possideamus sanctuarium dei.

¶[Omnes principes eoruʒ]id est populorum supra nominatorū cōsiliarios[qui dixerant]sed non perfecerunt quia dominus pugnabat p populo suo[hereditate possideamus sanctuariū dei]scilicet terraʒ sanctam et promissionis loca sancta et terram christianorum vt nō q̄ dimittamus et relinquamus ipsis vel sanctos quos vocat apostolus templum dei dicens. Templū dei sanctū est quod estis vos. Mali populum dei possidere et subiugare moliuntur vt cedat in eorum impias volūtates. Istud retorqueri potest in illos qui decimas detinent:et quasi hereditario iure sibi vsurpant. et qui bona ecclesiastica emendo vel amicis succedēdo quasi hereditatem possidere volunt Ita illi dixerunt. Sed. O

1 Cor. iij.

12 Deus meus pone illos ut rotam : † & sicut stipulam ante faciē uenti.

¶[Deus me⁹ pone illos vt rotā] id est instabiles et mobiles ad modum rote vt non sint stabiles in eo quod cogitant. Vel sicut rota quātumcunq̄ eleuentur ex parte vna deprimāt ex altera. Rota quippe

† nō hʒ et.

in anterioribus cadit: et ex posteriori parte extollitur sic iniqui dum eternam que ante sunt negligunt: et temporalia que retro deserenda sunt sequuntur in anterioribus corruũt: et ex posterioribus eleuant [et sicut stipulam] fragilem [ante faciem venti] eam de loco ad locum impellentis id est ante presentiam tentationis vt facile cedant omni tentationi et suggestioni. Non autem hoc est optatio: sed prophetizatio. Et quia leuitatem peccantium sequitur grauis cruciatus ideo subditur.

13 Sicut ignis qui comburit syluam † & sicut flamma comburens mõtes.

† nõ hz et.

¶ [Sicut ignis] qui ex magna potentia [comburit syluam] consumẽdo eam [et sicut flamma] ex ardoris vehemẽtia [comburẽs mõtes] destruẽdo eos. Malos dicit syluã propter sterilitatem quia steriles sunt a iusticia et eosdem dicit montes propter elationem quia pleni sunt superbia quos ignis et flamma ad literam in iudicio concremabit: vel ignis flammeus est puniẽs deus vel diuina vltio: et vindicta que steriles et superbos consumit et condẽnat: Unde sequitur

14 Ita persequeris illos in tempestate tua: & in ira tua turbabis eos.

¶ [Ita persequeris] id est perfecte sequeris mittendo in gehennam [illos] scilicet hostes tuos et nr̃os [in tempestate tua] id est in futuro iudicio tuo graui et repentino quod super eos veniet ex improuiso [et in ira tua] i. in effectu ire tue scz iusticie vltime vindicte [turbabis eos] sine placatiõe et mitigatione. Si qd ergo sylua est et nõ habet fruges: et si qd mons ẽ et tumescit hoc tunc peribit: penis aũt pertinacium ꝓpter peccatis orat pro credituris dicens

15 Imple facies eorum ignominia: & querent nomen tuum domine.

¶ [Imple] salubriter [facies eorum] i. aliquorum inter eos [ignominia] vtilitatis opprobrij et abiectiõis. i. fac eos sibi et alijs ignominiosos videri vt confundantur: et sic dũ culpabuntur ab alijs: et displicebunt sibiipsis [qrẽt nomẽ tuũ] o [dñe] penitẽdo et obediẽdo: ad illud in suum subsidiũ inuocãdo: bonũ hoc optat eis: qz opprobriũ sepe corrigit Nota hic bm Remigiũ melius esse ruere aliquem vt peniteat ꝙ sub religionis specie superbire. Unde propheta. In Babilonem venies et ibi sanaberis. Qui vero pertinaces sunt et nomen tuum non quesierint

Remigius. Mihee iiij. c.

16 Erubebescant & conturbentur in seculum seculi: & confundantur & pereant.

¶ [Erubescãt] in futuro de malis ꝑpetratis [et cõturbentur in seculũ seculi] i. in eternũ de penis duraturis. Nã ꝙ cesset remorsus conscientie in eis et nullam requiẽ cõsequantur in tormentis [et cõfundantur] interius in anima et foris i corpore [et pereãt] oĩno et irreparabiliter et duplici cõtritione conterantur cũ reprobis eterne deputati miserie. Illi aũt q̃ q̃rũt nomẽ tuũ et si mõ ꝓ peccatis erubescãt et cõturbant nõ tñ in eternũ cõfundẽtur.

17 † Ut cognoscãt quia nomẽ tibi dominus solus † et

altissimus in omni terra.
¶ [Ut] tunc vel sero [cognoscant] ipsi mali per experientiam pene sibi inflicte: et p potentiam quã in eorum ostendisti cõfusione quod modo nolunt scire scilicet: quia nomẽ tibi] soli est [dñs] essentialiter: ꝛ tu solus dominaberis: et ideo frustra subterfugerũt tuũ dominiũ. ceteri aũt nec vere domini sunt: nec vero nomine domini vocantur qm̃ serviliter dominant̃: ꝛ q2 [tu solus altissimus] ꝛ potentissimus es [in oĩ terra] scꝫ in terra mortuoꝝ: ĩ inferno: in terra morietiũ in mundo: in terra viuẽtiũ in celo. Designat ergo superbire terrã id est homo cũ audit deũ dñari vbiqꝫ ꝛ nullũ ꝯtra suos valere. Et notãdũ quia vndecim supiorib⁹ psalmis itroduct⁹ ẽ asaph vt duritia iudeorũ freq̃ẽti voce ipsius synagoge mollesceret. Egit aũt de dei incarnatione ꝛ de gentiũ fide: ac de iudicio in quib⁹ multiplex iudeoꝝ redarguit̃ transgressio vñ ꝯgrue vndecim sunt: vndenarius em̃ nũer⁹ est trãsgressionis: q2 ꝛ denariũ transit: et ad duodenarium non peruenit. Oratio.

D Iscute a nobis dñe oẽm supfluitatis errorẽ: vt relictis gẽtib⁹ vitioꝝ te solum qui super omnem terram altissimus inhabitas metuamus. Per dominum nostrum.

Psalmus de feruenti desiderio iustorum in pressuris laborantium deueniendi ad gaudiũ ciuium supernorum: & de modo ueniendi ad ipsum.

Psal. LXXXIII.

1 Q Vam † dilecta tabernacula tua domine uirtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria domini.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titul⁹ est In finẽ p torcularibus filijs chore psalmus. Et est sensus psalmi⁹ ille dirigens nos in finem. i. in xp̃m ꝓponit̃ filijs chore. i. christi crucifixi habitus pro torcularibus. i. agẽs de ecclesijs in quibus sunt pressure tribulationum. ¶ Materia inestimabile desideriũ iustorũ in torcularib⁹ laborantiũ deueniendi ad eternã domum ꝛ beatitudinẽ ciuiũ supnoꝝ. ¶ Intẽtio: iflãmare desideriũ ꝛ monere ad celestis p̃rie ꝯtẽplationẽ ꝛ eternoꝝ amorẽ. ¶ Sũnia i gñali: ꝓpheta in isto psalmio exp̃mit desideriũ sctõꝝ ĩ hac valle miserie degẽtiũ ꝛ ĩ p̃ssuris tribulationũ laborãtiũ deuen⁹ẽdi ad ip̃m. ¶ Sũnia i spãli: post psecutionẽ ergo fideliũ de q̃ ĩ p̃cedẽti psalmo ẽ dictũ iste p oĩb⁹ filijs chore q̃si vn⁹ bõ: q2 oẽs sunt vnũ corp⁹ xp̃i suspirãs de torcularibus in eterna tabernacula cũ admiratiõe ait qd̃ sequitur. Et nos quoqꝫ in p̃ssuris tribulationũ vel tẽtationũ cõstituti eadem⁹ hanc vocem ꝛ p̃mittam⁹ desideriũ nostrũ dicẽtes singli. [Quã dilecta]. i. valde dilecta ꝛ diligẽda sũt mẽtib⁹ ꝛ cordib⁹ bñ dispositis ꝙ nõ põt dici quantũ [tabernacula tua]. s. illa supna ꝛ eterna supernoꝝ ciuiũ ĩ q̃bus nulla ẽ p̃ssura. O [dñe ꝟtutũ] celestiũ. s. angeloꝝ: vel p hoc ostendit miram dei potentiam qua prestat nobis patientie virtutem ne succũbamus: ꝛ vere dilecta q2 [cõcupiscit]. i. desiderat [ꝛ] ꝓpter iti-

sum desiderium [deficit] a se.s.a statu suo ac desiderio et amore languet [anima mea] tendendo [in atria domini] eterna.q.d.anima mea tanto desiderio in atria celestia et eterna ingredi desiderat vt omnibus huius mundi delectationibus et amore temporalium penitus deficiat:quibus quondam delectabiliter inherebat.

2 Cor meum & caro mea exultauerunt in deum uiuum.

¶ [Cor meum] .i.homo meus interior.s.anima [et caro mea] .i.homo exterior: scilicet corpus [exultauerunt] et si grauentur [in deum viuum] qui dat viuere:non in diuitijs:non in delicijs:non in pompis et vanitatibus. Gaudet iste in spe et ideo tolerat presSuram tocularis cupiens dissolui et esse cum xpo.q.d.O domine in ceteris omnibus istis deficio eterna tabernacula et atria cupio:te solum corpore et anima cunctisque viribus diligo:et tecum esse sedemque aliquam et nidulum anime mee et corpori habere toto mentis affectu desidero Inde autem exultauerunt.

3 † Etenim passer inuenit sibi domum: & turtur nidum sibi:ubi † reponat pullos suos.

†nas et †ponat

¶ [Etenim] .i.quia [passer] id est ratio [inuenit] ibi [sibi] domum quereret exercendo se in virtutibus [domum] non manufactam in qua permaneat [et turtur] id est caro casta inuenit ibi [nidum sibi] et mansionem [vbi reponat pullos suos] id est opera:duobus predictis scilicet cordi et carni:duo reddit scilicet passerem et turturem:cor namque est vt passer:caro vt turtur:corde enim a terrenis volante deum cogitamus et sic quasi passer volat ad domum:carne vero sub multis miserijs gementes:opera bona agimus et sic quasi turtur producit pullos quos in nido reponat. Deinde autem quem nidum et domum inuenit. Scilicet

4 Altaria tua domine † uirtutum: rex meus & deus meus.

†deus

¶ [Altaria tua] o [domine virtutum] celestium id est angelorum [rex meus] qui me regis [et deus meus] qui me creasti:hoc est celestem patriam et diuersas sanctorum mansiones secundum varia eorum merita in quibus iugiter sacrificia; diuine laudis offeruntur vbi anime celesti conuiuio epulantur:vbi anima quasi in domo gaudet:et caro reponit opera sancta:hec quippe sunt illa in quibus appetitus humanus quietatur. Celestis patria dicitur tabernaculum propter habitationem:atria propter latitudinem:domus propter quietem:nidus propter securitatem:altaria propter perfectam oblationem vbi iste iam suspirat dicens

5 Beati qui habitant in domo tua domine:in secula seculorum laudabunt te.

¶ [Beati qui habitant in domo tua] celesti non manufacta o [domine] vbi non est timor non qui habitant in altis turribus et palatijs:aut in magnis vrbibus et villis:quia [in secula seculorum laudabunt te] hoc erit totum ibi negocium nostrum vt semper laudemus quem semper amabimus. Huic ergo vite suspiremus:et ad eam toto nisu tendamus. Et qui tunc semper laudare desiderat:nunc temporaliter laudet:qui enim hic non laudauerit ibi a laude mutus erit. Deinde ostendit quo auxilio:et cuius ope ad domum dei veniatur dicens.

Beatus

6 . Beatus uir cuius est † auxilium abs te: † † ascensiones in corde † suo disposuit in † ual le lachrymarum: in lo co quem posuit.

†suscce pto eius. †dñe †ascēs †eius †cōuel le plo ratio nis i lo cū quē dispo suit.

℃[Beatus vir]scʒ nunc in spe et tādem in re[cuius est auxiliū abs te].i.a te: hoc est qui te hic habet adiutorem: quia ad hoc nemo suis viribus vel meritis sufficit: et modus subditur: quia [ascēsiones]id est gradus quibus ascēdat[in corde suo disposuit]ille vir deo inspirante scʒ appetendo semper proficere. Uel q[ascensiones in corde suo disposuit]deus. facit enim illi gradus quibus ascendat prestando ei gratiam vt semper conet per gradus virtutū proficere: et hoc[in valle lachrymarū]hoc est in statu pñtis miserie scilicet[i loco quē posuit]ipse deus hoībus ad deflendum ibi peccata ad pugnandum contra hostes et vitia et ad merendum premia eterna. Uel[quē posuit]Sibi ipsi homo quando peccauit: q̄diu sum⁹ i valle lachrymarū nō debem⁹ ridere sʒ flere: nō eē securi sʒ pauidi: qm̄ hoc seculū et h tps est lachrymarū et certaminis sʒ aliō gaudij et pacis. Nota sex gradib⁹ ascendebat ad thronū salomonis: sic sex gradib⁹ ascēdit ad cognitionē trinitatis. Prim⁹ grad⁹ est ɔtēplari ea q̄ sunt tm̄ vt lapides. Scdo. q̄ viuūt vt plātas. Terti⁹. q̄ sentiunt vt bruta. Quart⁹. q̄ discernūt vt hoīes. Quint⁹. q̄ ɔprehēdūt: vt angelos et sctōs. Sext⁹ hūanitatē xpi et q̄ ꝓ nobis fecit: et sic venit ad cognitionē deitatis. felix est q̄ semp cōsiderat q̄d faciat: et q̄o ꝓficiat: et vt quotidie pficiendo per gradus virtutum ascendat

Gradi b⁹ sex ascēdi tur ad cogni tionē trinita tis.

Auxiliabitur autem ei dominus.

7 † Etenim benedictio nem dabit † legislator: † ibūt de uirtute in uirtutē: † uidebitur deus deorum in Syon.

†nā et †qui le gē dedit. †ambu labūt a uirtuti bus. †appa rebit.

℃[Etenim bñdictionē].i. grē infusionē[dabit legislator]scilʒ xp̄s vtriusqʒ testamēti auctor: q: post legē venit grā. hoc aūt ꝓbat grē bñdictio q ꝑ eā[ibunt]fideles[de virtute in virtutē].i. de opere vni⁹ virtutis in op⁹ alteri⁹: nō eñ oīm opera simul exercētur licet ipse simul habeant: et sic tādē[videbitur deus deorum].i. sanctorum scʒ xp̄s sicuti est deus apud deū verbum apud patrē q̄ est deus deorum.i. xp̄ianorum quib⁹ dedi potestatē filios dei fieri[in syon].i. in celesti speculatiōe et cōtēplationis plenitudine. syon eñ speculatio dicit: per gratiā eñ multe dātur virtutes: de q̄bus venit in xp̄m dei virtutē et dei sapiētiā. Et vt ego vidēā et ad tanta premia electorum perueniam. O

†prece.

Domine deus uirtutum exaudi † orationē meam: auribus percipe deus Iacob.

℃[Domine]a quo regimur[de⁹]a quo creati sumus[virtutum]celestiū.i. angelorum conditor: quib⁹ me sociari cupio et humanarum infusor: quia dator es omnium virtutum ꝑ quas ascēditur ad te videndum[exaudi orationem meam]vt ad beatitudinem me perducas et virtutibus angelicis socies [auribus percipe]eam ostendēdo per misericordie effectum et complendo desiderium meum. O [deus iacob]id est luctantium vel supplan

testium vt in luctamine me inueo e israel me facias vt videam te sicut vidit iacob quem iussisti et fecisti israel apparens ei.

9 Protector noster aspice deus: & respice in faciem Christi tui.

¶ [Protector noster] impugna [aspice] nos et agonem nostrum et protege o [deus] pater et hoc per christum. vnde subdit [et respice]: idest attende [in faciem christi tui] hoc est per ipsum nos aspice et respice in nos: in nobis cum respicis filium tuum qui habitat in nobis quasi dicat si nō propter nos saltem quia sumus conformes filij tui non solum propter imaginem sed et propter nature nostre susceptionē: respice nos intuitu meritorum eius et si non nostrorum cuius meritis petimus exaudiri et non meritis nostris. Ad hoc autem exaudiri cupio ad hoc intendit mea oratio vt habitare merear in tua domo.

10 † Quia melior est dies una in atrijs tuis: super milia. †quā

¶ [Quia melior est dies vna] immutabilis que est [in atrijs tuis] id est in celestibus mansionibus [super milia] dierum in terris qui finem habent et ponit finitum scilicet milia pro infinito: quod dicitur dies vna spectat ad illam vnā de qua alibi dicitur: vnam petij a domino hāc requirā. Milia dierū homines desiderant et multum hic viuere volunt. Contēnant milia dierum: desiderent vnum diem qui non habet ortum et occasum diem sempiternum cui non cedit hesternus: quem non vrget crastinus. Huius diei amore iste abne- Ps. xxvi.

gans semetipsum subiungit. propter quod

11 Elegi † abiectus esse in domo † dei mei magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. †abijci †dñi

¶ [Elegi] et si possem regnare diu [abiectus] et despectus [esse] opinione hominum id est vilis et contemptibilis haberi et in humilitate viuere deoque seruire [in domo dei mei]: idest in sancta ecclesia militante et societate bonorum in quibus habitat deus tanquam in domo sua [magisquam habitare in tabernaculis peccatorum] vbi sunt qui honoribus tumenti: id est magis quam esse in gloria seculi: et excellentia inter peccatores potentes et superbos. Ideo autem volo esse abiectus magis quam gloriosus: et in domo dei magis quam alibi.

12 Quia misericordiam & ueritatē diligit deus gratiam & gloriam dabit † dominus. †nō hȝ

¶ [Quia miam et veritatē diligit deus] quod i ecclia pstat hūilib⁹ et abiectis. Mia est qua pri⁹ subuenit ac donat pctā et iustificat: veritas quod postea reddit pmissa et coronat. Et ne hoc ex meritis dari putes adiunctum est [gratiam] hic in presenti [et gloriam] ibi in futuro [dabit domin⁹] vere humilibus. Esto ergo abiectus et humilis vt de loco infirmo vocari superius/ac gratiam et gloriam consequi merearis. Unde bene subditur †dñs.

13 † Nō priuabit bonis eos † qui ambulant in †ambulātes.

Pecu. innocētia: domine † uirtutū: beatus homo qui sperat in te.

¶ [Nō priuabit bonis] spiritalibus scilicet gratie et glorie [eos q ambulāt in inocētia] .i. ab offensa dei et proximi cauendo et mundos seipsos custodiendo. Innocentia enī vera que nec sibi nec alteri nocet. Cum ergo pro bonis terrenis deseritur innocentia: Acquiritur aurum et perditur celum. Et cōuertens sermonem ad deum subdit. Et quia nō priuabis ergo [dñe virtutum] dator et conseruator. deus misericordiarū et totius cōsolationis qui tanta facis nobis [beatus homo] in presenti per spem et in futuro per rem [qui sperat] et spē ponit [in te] et in eterno nō in trāsitorijs et caducis. paucis verbis oīa concludit que restāt nobis facienda in pressura. Oratio.

Tabernaculorum celestiū fundator eterne dispōe qs ascensiōes in cordib⁹ nr̄is qb⁹ ad tua tabernacl'a mereamur sine lapsu conscendere. Per domi.

Psalmus de aduentu Christi primo: & incarnatiōis mysterio: ac de pluribus beneficijs inde humano generi misericorditer collatis.

Psal. LXXXIIII.

1 Benedixisti domine terram tuam: auertisti captiuitatem Iacob.

¶ Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus est. In finem ps filijs chore Et est sensus ps iste dirigēs nos in finē: id est in xp̄m p quē fit benedictio: cantatur filijs chore id est nobis agens de noua benedictione data per gratiā christi incarnati. Est enim de p̄mo aduentu per quem fit benedictio omnium gentium qua ad supradicta eterna tabernacula et atria peruenitur que per pctm̄ ade maledictioni subiacebant et ab illis excludebantur. ¶ Materia: aduentus xp̄i et incarnatio ac bn̄ficia ex hoc collata generi humano. ¶ Intentio: monere nos vt per fidē ad christum accedamus: et sic eius benedictionem habeam⁹. ¶ Sn̄ia in generali. p̄pheta in isto psalmo historialiter agit primo de reuersiōe iudeorum a captiuitate babylonica facta per tyrum: sed mystice et consequenter agit de primo aduētu et incarnationis mysterio ac liberatiōe que fienda erat per xp̄m: et sic figure respondet figuratum. Dicit autem figura tanq̄ preterita propter certitudinem et que apud deū iam erāt facta. ¶ Sn̄ia in speciali. Maledictioni ergo Ade opponēs benedictionē xp̄i ait. [Benedixisti] o [dñe] .i. misericorditer respexisti [terrā tuā] scilicet iudeā reducendo populum tuum de babylonia ad eā [auertisti captiuitatem iacob] .i. populi descendentis ad iacob. Vel [benedixisti] o [dñe] per christum [terrā tuā] .i. carnem nostram et eccl'iam tuā dedit enī fructū suū et nat⁹ est saluator su⁹: p eū [auertisti captiuitatē iacob] i. noui pp'li liberando nos a penis nostris in quibus captiui a diabolo tenebamur et qui pertinem⁹ ad iacob imitando abrahe fidem / et sumus minor populus cui seruiat maior. Et subiungit quō auertit.

2 Remisisti iniquitatē plebis tuæ: operuisti omnia peccata eorum.

¶[Remisisti iniquitatem plebis tue]que eā captiuā fecerat ⁊ tenebat[operuisti omnia peccata eoꝝ] ipsa nō amplius vidēdo ad puniendum.Ul'[remisisti iniq̄tatē plebis tue]ꝓpter quā homo captiuatus erat ⁊ captiuꝰ tenebat᷑:qua remissa liberatꝰ est[operuisti]baptismo[oīa peccata eoꝝ]ne videres et punires.Operuit nos ꝑfecto sua grā ⁊ noluit videre ꝑcā nr̄a:operuit peccata virtutibus.superbiā per humilitatē:luxuriā per castitatem:auaritiā ꝑ charitatē:⁊ vbi abundauit peccatum superabundauit gratia.Et sic

3 † Mitigasti omnem iram tuam: auertisti ab ira indignationis tuæ.

†sedasti.

¶[Mitigasti]i.tpasti per mansuetudinem[omnē irā tuā]i.vindictā ⁊ penā in presenti pro peccato inferēdam[auertisti]te et dedisti[ab ira indignationis tue]accipiendo eos ad gratiam.Uel[Mitigasti omnē iram tuam]vt nō in eternū punires licet temporaliter exerceres.Erat enim valde iratus ꝓpter peccatum primi hominis:sed postq̄ ille homo factꝰ est oēm iram mitigauit[auertisti]nos penitus[ab ira indignatiōis tue]i. a pena que veniens ex indignatione tua erit in futuro iudicio vt ibi non punias nos.Et quia tanta fecisti populo illi:ideo etiam

4 Cōuerte nos † deus salutaris noster: & auerte † iram tuam à nobis.

†hūc sanitatum nr̄arū †iracūdiam.

¶[Conuerte nos ⁊c.]vl'.Et quia de futuro ista dicuntur quamuis verba preterita sonēt seq̄tur ⁊ dicit[Conuerte nos]a vicijs ⁊ a malis culpe ad te bonū incōmutabile:nos ad tuā grām recipiēdo quo hactenus a te auersi sumus[de⁹]per creationem[salutaris]et saluator[noster]per redemptionē et iustificationem[⁊ auerte irā tuā a nobis]eam relaxando.Ac si diceret.Illa p̄dicta dico q̄si facta sint qꝛ verissime video futura qꝛ vero nondū facta sunt oro vt fiant que iam vidi vētura.prophetice enim dixit supra vt preterita.Hic autē petit vt vere futura.

5 † Nunquid in æternum † irasceris nobis? † aut extēdes iram tuā à generatione in generationem?

†non †irasceris †vl' extēdas.

¶[Nunq̄d]enim[in eternū]vsq₃ in finem mūdi[irasceris nobis]q.d. nō cū parcere ⁊ miserere ꝓpriū sit tibi.Ira dei est omnis pena quā patimur.de ira em̄ mortales sumꝰ et passibiles:sed innouatis in xp̄o preuidet iste hanc penam transituram.Sicut enim in adam oēs moriuntur ita ⁊ in Christo omnes viuificabunt[aut extēdes iram tuā a generatione]que fuit ab adam vsq₃ ad christū vsq₃[in generationē]que est sub grā baptismi tempore filij.q.d.nō.noue enim generatiōi reseratus est auditꝰ regni q̄ fuit clausus generationi veteri. pma fuit mortalis de tua ira:erit altera immortalis tua mīa.Sed nec hanc misericordiam meremur conuersi per nos ad deū.ipse enim nos conuertit.Unde subdit.

6 Deus tu † conuersus uiuificabis nos: &

†cōuertens.

plebs tua lætabit in te.

¶ [Deus tu cõuersus] ab ira tua [ad aductu filij tui [viuificabis nos] per tuam gratiam spe tanto tempore antequam res habeatur [et] tunc [plebs tua] nihil presumens de se bono suo: [letabit in te] scz de bñficijs tuis gratulando ac letanter ac deuote tibi seruiendo q pri9 malo suo letabatur in se. male enim letatur quis in alia re q in te: peribit enim alia: et letitia de his habita. Qui vult ergo securus gaudere in illo gaudeat qui non potest perire. Et vt hec omia fiant tamq clemens

7 Ostende nobis domine misericordiã tuã: & salutare tuum da nobis.

¶ [Ostende nobis dñe] pr [miam tuã] i. xpm corpaliter et spũalr vt et humanitatẽ videam9 oculis corporis: et diuinitatẽ oculis cordis. q dicitur mia quia p eũ de9 miserit9 est nobis [et salutare tuũ] i. saluatorem nrm eundẽ xpm [da nobis] in futuro amplectendum et possidendũ vt nõ tollat amplius a nobis. Hec est tota nostra beatitudo visio xpi. Similes enim ei erim9 qñ videbimus eum sicuti est. Ista autem quem precor scio et cõfido nõ per me sed quia auersus a strepitu mundi qui inquietat foris.

8 Audiam quid loquatur in me dominus de9: quoniam loquetur pacem in plebem suam.

¶ [Audiã] attẽte in corde [qd loquat in me] interi9 p inspirationẽ et internã reuelationẽ et mihi inspiret [dñs de9] i. s. spiritussanct9: et qd fit illud subdit [qm loquet pacem] ad deũ et pximũ p xpm [in] i. sup [plebem suã] et sibi subditã. i. ecclesiam suam. Uñ xpo nato angeli statim cantauerunt in terra pax hominibus et pacẽ eternitatis q habet super pacẽ pectoris. Unde dicit. Pacem relinquo vobis pacem meã do vobis. Joã. xiiij. Hic est sciendũ fm qsdã q illa hora qua gabriel archãgelus ad beatam virginẽ fuit ingressus ad annunciandũ sibi filij dei incarnationem cum magna mẽtis deuotiõe legebat hunc psalmũ et actualiter hunc versum audiam quid loquat et c. Unde de ea bene potest sic exponi [Audiã] attente [quid loquatur in me dominus deus] per gabrielem angelũ suum ab ipso ad me transmissum.

9 Et sup sanctos suos: & in eos qui † conuertuntur ad cor.

† cõuertunt cor ad ipm.

¶ [Et super sanctos suos] i. pfectos q sunt plebs sua. sz ne peccatoribus ianuã pacis clausisse videret adiecit [et in] i. sup [eos] q de omni gente [puertunt ad cor] i. sup imperfectos et penitentes q cũ p flagitia prius a ratione discesserint cõpuncti ad cor redeunt et ab errore ad rationem ac deinceps cor ad deũ non ad aliud conuertunt. Uox itaq dñi pax est et gaudiũ nrm et pax et requies nra: et finis oim molestiarũ nrarũ nõ est nisi deus. Et lz gñalis sit mia sup oẽs et pacẽ super omnes loquatur tñ aliud speciale iudeis fecit. Unde subdit

10 Ueruntamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra.

¶ [Uerũtñ] spũalr [ppe timentes

est].i.iudeos qui eũ timebãt & colebant ĩs pro terrenis erit corpalr [salutare ipi⁹]dei.s.xp̃s [vt ihabitet gl'ia].s.maior vl' gl'ia.i.xp̃s q̃ ẽ gl'ia p̃ris [in terra nr̃a] in q̃ natus sum & ppĥa.s.iudea. Ibi eñ xp̃s de eis nat⁹ est: ide elegit matrẽ et discipulos. Ibi apparuit. ibi puer fac⁹ est. ibi inumera fecit miracula. Ul' ĩs sup oẽs loquaẽ pacẽ. [Uerũm salutare ipsi⁹].i.saluatio q̃ p ip̃m ẽ erit [pp̃e timẽtes eũ].i.bis tm̃ q̃ dñ stãt vidẽt ne cadãt [vt inhabitet gl'ia].i.imortalitas [in terra nr̃a].in corpe mortali qd̃ erit ĩ futuro. deide oñdit quõ appãt h gl'ia & q̃ ipe xp̃s sit prestiturus.d.

11 Misericordia & ueritas † obuiauerunt sibi: iustitia & pax osculatę sunt †.

† occurrerũt. † se

C[Mĩa] exhibita in nouo testamento qua misert⁹ est nr̃i [et veritas].i.ipletio p̃missionũ veteris testamẽti [obuiauerũt sibi].i.simul couenerũt in psona xp̃i: q: xp̃s ex mia carnẽ pro nobis assumpsit: et p hoc veritatẽ p̃missiõis facte p̃ribus adipleuit: & sic [iustitia] q̃ satisfecit pro culpa p̃mi parentis [et pax] q̃ reconciliauit deo genus humanum [osculate sunt].i.simul iũcte in xp̃o Uel [iustitia] in ope [et pax] cũ deo [osculate sunt].i.couenlunt in hoibus. amant eñ se hec duo vt qui facit iustitiã inueniat pacẽ ad deũ & h & in futuro. Deide oñdit quõ et p q̃d hec facta sunt.

12 Veritas de terra orta est: & iustitia de cælo prospexit.

C[Ueritas de terra orta ẽ].i.xp̃s de carne pcessit: q: de humili & fecunda virgine maria natus est [et iustitia de celo] celor ũ [p̃spexit] q: p hoc iustificati sunt a deo hoies. ad hoc eñ orta est veritas vt iustificarenẽ hoies: sic enim veritas hs qd̃ pro iustificãdis offerret. Ul' [veritas de terra orta est].i.vera peccatorũ cõfessio de hoie petõre nata est vt se accuset: terrã & cinerẽ se esse cognoscẽs & sic [iustitia de celo] celorũ [p̃spexit] et puenit: ac data est a dño deo remissio petõrũ & iustificatio peniteñti: q: talẽ iustificat de⁹ sicut publican⁹ cõfitẽs et se accusans redijt iustificat⁹.q.d. deus parcamus huic: quia ipe sibi nõ parcit: ignoscamus huic: q: ipe peccatum suum agnoscit conuersus est ad puniendum petm̃ suum puertar & ego ad liberandũ eum.

13 Etenim dominus dabit † benignitatem: & terra nostra dabit fructum suum.

† suauitatem.

C[Etenim dominus dabit benignitatem].i.gratie sue plenitudinem beatã virginem fecundando [& terra nostra] id est virgo iteme rata ad modum terre humilis fertilis & stabilis [dabit fructũ suũ] pariendo filium scilicet iesum christum. Uel [etenim dominus dabit benignitatem].i.affectũ bonũ vt bñ agere delectet quẽ nõ possum⁹ aliter hr̃e nisi de [et] sic [terra nostra] facta fecũda q̃ prius erat sterilis [dabit fructũ suũ].i.bõa opera vel [terra] cordis nr̃i [dabit fructũ suũ] .i.es pfessionis & laudis et vt odiẽtes petã desideremus iustitiam. In cuius enim corde semen gr̃e sue spargat huius pculdubio terra fructum spiritualem reddit et impletur in eo quod sequitur.

14 Iustitia ante eũ ambulabit: & ponet in uia

† p̃ibit

suos. gressus † eius.

℄ [Iustitia] hois q̄ est in ꝯfessiōe ꝛ punitiōe pctōꝝ.iust⁹ eñ dꝫ eē in se vt accuset ꝛ puniat se [ante eum] ābulabit] .i.pcurret parās ei viā vt veniat ad eū.pma ei hois iustitia ē vt puniat se malū ꝛ faciat se bonū:ꝛ hͨ ē via dn̄i vt veniat ad eū. Qui eñ pctā sua odit iā icipit silis eē deo q̄ ea odit.fac ḡ te similē deo ꝛ para ei viā in cōfessione pctōꝝ: ꝛ sic ipe dn̄s veniēs ꝛ visitās [ponet i via] sic parata [gressus suos] vt te iformet in vestigijs suis:ipolluta enim est via eius. Oratio.

Iustitia hominis que est

REmitte dn̄e iniq̄tatē plebi tue:ꝛ ostēde nobis miam tuā:q̄ nos in viā pacis iustitia p̄cedēte pducat. Per dominū.

Oratio Christi instāte passione uel fidelis positi in corporali uel spirituali tribulatiōe & recurrētis ad deum pro sua liberatione.

Psalmus. LXXXV.

1 INclina domine aurem tuam & exaudi me: quoniam † inops & pauper sum ego.

Egens ꝛ inops ego sū.

℄ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ℄ Titul⁹ ē orō ipi dauid.Et ē sensus orō ista attribuit xp̄i dauid.i. xp̄o:ꝛ cōueniit hec vox capiti ꝛ corpori.Quia eñ supra dictū ē de xp̄i incarnatiōe nūc dr̄ de ei⁹ passione. ℄ Materia:orō xp̄i in passione vl' fidelis in tribulatione ℄ Intētio: mouere fideles i oī tribulatiōe humiliter ad deū p orōnem recurrere.℄ Sn̄ia i gn̄ali:ꝓpheta in isto psalmo in psona xp̄i orātis humiliter ad patrem in forma serui qui orat p nobis in forma dei vel i persona cuiuslibꝫ fidelis positi i tribulatiōe corporali vl' spūali orat deū deuote p sua liberatiōe subiūgēs de gētium vocatione ꝛ adoratiōe. ℄ Sn̄ia in speciali:xp̄s ḡ in forma serui hūilit' ad patrē orans ait[Inclina] o [dn̄e] qui altus es ꝛ excelsus [aurē tuā] .i.clemētiā tuā mihi infirmo ꝛ humili [ꝛ exaudi me] .i. desideriū meū cōple [quoniam inops] ab alio opē nō habens ꝛ tua ope indigens [ꝛ pauper] p me non sufficiēs ꝛ nihilo me p̄sumēs [sum ego] ꝛ ideo ad te recurro. Inops ē qui dn̄i mia indiget.pauper qui in se cōtēnit quicq̄ .i. ē vnde superbia inflari possit.Talibus vtiqꜫ appropinquat ꝛ eos exaudit deus q̄ gratiā suā p̄stat hūilib⁹. Nā quasi inclinare aurē videt' cum nos audire ꝛ exaudire misericordit' dignat'.

2 Custodi animā meā quoniam sanctus sum: saluum fac seruum tuū deus meus sperantem in te.

℄ [Custodi animam] ꝛ vit [meā] ne deficiat obedientia sibi iniuncta. Uel [meā] .i.meorū cōtra insidiātes ab oībus malis et scādalis ne cadat [qm̄ sanct⁹ sum] xp̄s proprie sanctus est quia sanctificans sui etiam sunt sancti quia in baptismo sanctificati:dicat hoc fidelis non se iactando ne cadat elatus sed humiliter confitendo ne sit ingratus.dicat deo scīs .i.inocens sū:q2 scīficasti me:q2 accepi non q2 habui.q2 tu dedisti non q2 merui [saluum fac] ne deficiat vel pereat [seruū tuū] tibi obediēt [deꝰ

meus] q̄ me creasti [sperātē in te] non in se vel in alio confidentem quia non ex homine est salus.

3 Miserere † mei domine quoniam ad te clamaui tota die: † letifica animam serui tui quoniam ad te domine animam meam leuaui.

† mihi ꝛ iucunda

¶ [Miserere mei dn̄e] q2 in mia sum ꝛ tu misericors es [qm̄ ad te clamaui tota die] id est omni tpe ꝛ assidue seu instanter ꝛ pseuerāter [letifica aiam serui tui] in passione tristem vel ex tribulationibus presentib9 mestā [qm̄ ad te dn̄e] apud quem solus est iucūditas: amaritudine vero plen9 est mundus: ipsā [animā meam] de terrenis ꝛ trāsitorijs affectu et desiderio [leuaui] sursum cor habendo ꝛ te deuote inuocando vel spem ꝛ fiduciā anime mee in te ponendo. Affectus quippe gradus est: voluntas tua est iter tuū. Ascendis ꝛ accedis amando: descēdis ꝛ discedis negligēdo: stās in terra in celo es si deum diliges.

4 † Quoniam tu domine suauis † & mitis: & † multæ misericordię omnib9 inuocātibus te.

† quia ꝛ es ac ꝛ multū misericors.

¶ [Qm̄ tu dn̄e suauis] et dulcis ad gustandū es affect9 tedio mundane amaritudinis [et mitis] his quos expectas toleras et reuocas nō exasperans ad te redeuntes et [multe mie] cōtra abundātem iniquitatē. multa ꝛ multis ꝛ multotiēs pctā dimittēdo ꝛ eos ad grās recipiendo: ꝛ ideo non solū es misericors sꝫ multe ꝛ copiose mie: nā vbi abundat iniq̄tas superabūdat mia tua. ꝛ hoc [oib9] nullo accepto [inuocātib9] nō labijs tm̄ sꝫ toto ꝛ puro corde [te] nō aliud a te. Ideo

5 Auribus † percipe domine orationē meā: & intende uoci † deprecationis meæ.

† infige ꝛ toto nis

¶ [Aurib9 percipe dn̄e orationē] meam] id est non exeat de auribus tuis sed fige illam ibi vt p aures figatur cordi. Unde subdit [ꝛ intende] aio [voci deprecationis mee] eā exaudiendo ꝛ ad effectū perducendo. Si vis vt aurib9 percipiat de9 tuā orationē percipe tu in corde tuo ipsius legem. Tu esto intentus illi ꝛ ipse proculdubio intent9 erit tibi. Ipse enim ait conuertimini ad me ꝛ ego conuertar ad vos. Esa. xlv. Deīde causam audiēdi supponit. d

6 In die tribulationis meæ clamaui ad te: † quia exaudisti me.

† qm̄

¶ [In die tribulationis mee clamaui ad te] sꝫ rogādo vt tribulationē amoueas vel alleuies: qn̄ ei aduersitas iminet tunc enim i9 clamat. Deinde q̄re clamauerit subdit [q2] alīs [exaudisti me] ꝛ iō spero iterū exaudiri. q. d. quia clamantē alia vice exaudisti illa pfidētia ꝛ nūc in ista tribulatiōe clamo. Ut exaudisti me dicit cū adhuc exaudiri velit demōstrās i hoc ꝙ ad aliud iam exauditus sit: ꝛ adhuc ad aliud exaudiri desiderat.

7 Non est similis † tui in dijs domine: & non est secūdùm opera tua.

† sibi

¶ [Nō est similis tui in dijs dn̄e] in potentia clementia ꝛ sapientia ad quē clamare potuissē ꝛ nō est aliq̄s sm̄ opa tua] q2 nemo tibi similia opat: nec aliq̄s qui sicut tu

opari possit repit.q.d.quncꝗ mō accipiãt dij nō ē ꝙ filijs sit tibi in essentia vel opatione.de⁹ eni ineffabilis est ⁊ facilius dicimus qd nō sit.Omnia q̄ in celo et in terra sunt cogita nō h̄ est de⁹:sed est qđ oculus nō vidit nec auris audiuit nec i cor hoīs ascendit q̄ oīa illa fecit.Et iō qꝛ nō inuenient similē.

8 Omnes gẽtes † quas
†quot quot cunque fecisti uenient & adorabunt coram te domine:& glorificabũt nomen tuum.

❡[Omnes gentes quascūꝗ fecisti].i.aliqui ex oib⁹ gentib⁹:qꝛ omnes fecisti[venient]passibus fidei a cultu suo ad cultum tuum[et adorabunt coram te dn̄e]quia tibi curuabit omne genu Adorabunt vt creatura creatorem ⁊ corā te nō ad oculū[⁊ glorificabunt]laudando ⁊ predicando[nomen tuum]qđ est super omne nomen se seruos et te dominum confitentes.Per hec verba annunciat ecclesiam vbiꝗ diffusam quod modo impletum ē. Deide singulis singula reddit.Nō est inꝗ similis tibi.

9 Quoniam magnus
†magnus es tu & faciens mirabilia:tu es deus solus †

❡[Quoniā magnus es tu]quod non alius ⁊ non est ſm opera tua. quia[et faciens mirabilia]in celo ⁊ in terra.ergo[tu es deus solus] et nullus alius.Vel[Omnes gentes venient ⁊ adorabunt et glorificabunt]et merito.[Quoniam magnus es tu ⁊c̄]ex mirabilibus enī magnitudinis eius auditis in partibus diuersis veniunt quotidie fide ⁊ adorant ac glorificant eum corde/ore/⁊ opere.Cognosciturꝗ etiam a gentib⁹ ꝙ est deus solus et nullus alius.Deinde orat pro omnibus iam adorantibus:⁊ loquitur in membris.d.

10 Deduc me domine in uia tua:& † ingrediar in ueritate tua: † letetur cor meum ut timeat nomen tuum.

†ambulabo. †iocundetur.

❡[Deduc me domine in via tua] scꝫ fidei iam positum ne labar vel aberrem:⁊ adiuua vt in timore et amore tuo proficiam.Prima homīnis via est cognitio ⁊ confessio peccatorum.de hac via venitur ad veritatem.i.ad preceptorum dei obseruationem ideo subiungit[et ingrediar].i.ambulabo:⁊ proficiam vlteri⁹ te ducēte[in veritate tua] a te tradita ⁊ ide[letet̄ cor meū] in te:cum enim a merore facinorū erutus fuero tūc in te leticia spiritali gaudebo.ita tn̄[vt timeat nomē tuum].i.te timor enim non finit male et inepte exultare ⁊ de via recedere.Non aliūde letetur nisi de te nec aliud timeat nisi a tua gratia separari:vtraꝗ miscenda sunt vt sub spe timeamus et sub timore letemur.Et tunc.

11 Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo:& glorificabo nomen tuum in æternum.

❡[Cōfitebor tibi] confessiōe laudis:.laudabo te ꝯfitēdo beneficia tua circa me o[domine]qui me regis[deus meus]qui me creasti[in toto corde]et affectu[meo]totam scꝫ spē in te ponēdo[⁊ glorificabo nomē tuū].i.gliosum p̄dicabo cū sctis [in eternū]⁊ hic ꝗdiu fuero p̄ fin-

gulas generatiões et in eterna bea titudine sine fine. Et merito.

12 † Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meã ex inferno inferiori.

†qm̄

¶ [Quia mia tua magna ē sup me] et sup merita mea. Tāta ei mia dei fuit vt etiã filiũ suũ p nobis mori traderet [et eruisti aiaʒ meã ex inferno inferiori] q: iferius et subt⁹ nos est. i. ab eterna dãnatiõe a quo inferno liberatur qui a peccato liberat⁹ illuc nõ mittit. Eruere eni ab inferno est facere ne illuc descẽdat. Uñ eruit dñs animas misso filio suo q̃tidie eruit peccata misericorditer relaxando. Deinde quod sequit potest accipi de toto xpo: scilicet de capite et de membris. D.

Eruere ab ifer no qd ē

13 † Deus † iniqui insur rexerũt super me: & synagoga potentiũ † quæ sierunt animam meam: & non proposuerunt te in conspectu suo.

†pter euntes legem
†inq̃sierũt

¶ [Deus iniqui] scʒ iudei vl' homines et spũs maligni [insurrexerũt super me] i. aduersum me totum: christum scʒ persequẽdo/et me superare conando: et [synagoga potentium] i. congregatio supernorum vel vitiorum et demoniorum [quesierũt animã meam] vt me perderẽt et occiderẽt [et nõ pposuerũt te ĩ cõspectu suo] vt timore tuo retraherentur a malo. i. non habuerunt deum pre oculis sed tantum sequebantur impetum voluntatis. Si enim deum attenderent nec filiuʒ dei iudei nec sanctos ipsius persequerentur inimici. Ipsi ita,

14 Et tu domine deus miserator & misericors † patiens & multe misericordie & uerax.

†15 gaimis amitã misericors.

¶ [Et tu dñe deus miserator] in actu et exhibitione: q: miam actualiter exhibes [et misericors] in natura quia eam naturaliter possides [patiens] diu et longanimiter peccatores expectans et petã hoim ad penitentiã dissimulãs [et multe misericordie] erga cõuersos multiplicia bona eis prestando. q: penitentibus dat gratiã et perseuerantibus gloriã [et verax] pmissa implendo et vnũquẽq: iuxta merita remunerando.

15 Respice in me & miserere mei: da † imperiũ tuũ puero tuo: & saluũ fac filium ancille tue.

†potestatẽ.

¶ [Respice in me] oculo mie [et miserere mei] tribulatiõi tãte expositi [da imperiũ tuũ] i. ptãtẽ iudicãdi vel fortitudinẽ et potestatẽ superãdi inimicos [puero tuo] innocenti et tibi obedienti. vel [puero tuo] i. serno prout sepe accipitur in euangelio [et saluum fac] a morte vel ab inimicis [filiuʒ ancille tue]: scilicet marie que se ancillam dixit. Uel [ancille tue]: id est ecclesie que per gratiam baptismi nos genuit.

16 Fac mecũ signũ in † bono ut uideãt qui oderũt me & cõfundantur: qm̄ tu domine adiuuisti me & consolatus es me.

†bonũ

¶ [Fac mecum signum] scilicet resurrectionis scilicet signum Jone prophete vel signũ de plena victo

ria cōtra inimicos [in bono] .i. vt alijs pñt vt spes credentiuꝫ cōfirmetur vel per hoc boni confortentur et ideo fac vt videant q̄ oderūt me] .i. inimici mei. hoc signum scꝫ q̄m tu domine adiuuisti me] in certamine ꝛ in his q̄ feci [ꝛ cōsolatus es me] in tribulatiōe ꝛ in his q̄ passus sum ab eis: hoc videant [ꝛ cōfundātur] .i. erubescant modo se errasse. Uel [cōfundātur] in iudicio pniciose q̄ modo nolunt confundi salubriter Hoc dꝫ rogare petōr vt dñs faciat ei signū in bonū signū scꝫ vere penitentis dādo ei veram contritionem/pronā ꝛ humilem confessionē ꝛ/condignam satisfactionem. Orō.

Etifica dñe vultū familie tue ꝛ erue aīas nr̄as ex iferno iferiori: vt tui vult⁹ ɔtēplatiōe ꝓtecti ɔ̄sideria carnis spūali dñatiōe calcem⁹. Per dñꝫ.

Psalmus de ecclesię militantis fastigio & dilatatione ac de ecclesię triumphantis pręconio eiusque iugi lętitia & laude.

Psal. LXXXVI.

1 Fundamēta ei⁹ in montibus sanctis: diligit dominus portas Syon super omnia tabernacula Iacob.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. Titul⁹ ē filijs chore ps̄ cātici. Et est sensus ps̄ iste q̄ dr̄ ps̄. q2 agit de eccl̄ia ſm statū p̄sentē ibi agit opa cātici q2 agit de eadē ſm statū futurū vbi exultat ꝓponitur filijs chore vt habitēt in ysō: nūc p fidē ꝛ in futuro p speciē pars cui⁹ in celo triūphat pars in terra militat. ¶ Materia: cōmēdatio ecclesie militātis ꝛ triūphātis sub typo ciuitatis. ¶ Intētio monere habitātes in ecclesia militāte ꝛ ad huc peregrinātes ad amorē ꝛ desiderium ecclesie triūphātis scꝫ glorose ciuitatis hierlm celestis. ¶ Sententia in generali propheta in isto psalmo q̄ breuis est numero verborum ꝛ magn⁹ pondere sententiarum cōmēdat ecclesiā ſm p̄sentē statū ꝛ futurū: ꝛ multa secū voluēs dcū amare ꝛ desiderio celestis hierlꝫ qḋ cogitabat secū ꝓtulit i aures hoim ꝛ p̄dicat eā filijs chore .i. xp̄i imitatorib⁹ vt eis augeat affect⁹. p passionē eniꝫ xp̄i de qua in p̄senti psalmo dixerat: data est spes credētib⁹ redeūdi ad celestē hierlm idō nūc agit de ea vt nos inducat ad ei⁹ amorē. ¶ Sn̄ia i speciali: ꝓpheta ꝗ plenus spū multa voluens apd̄ se de hac ciuitate in hoc ꝓrupit [Fūdamēta ei⁹] .i. .s. ysō ciuitatis spūalis .i. ecclesie scīē nō refert ei⁹ ad aliqḋ p̄missuꝫ sed ad cordis ꝓphete meditationē q̄ nō ꝑ de illa corde tacuerat ꝛ st ore [in mōtibus sctis] sunt .i. in ꝓphetis ꝛ aplis q2 ibi primū posita est fides ecclie q̄ montes sūt ꝓpter sīdei sublimitatē: scti pp vite puritatē: quorū fide/doctrina ꝛ exemplis ecclesia est fundata. Unā est est fundamētū ecclesie p̄ter qḋ nō aliud ponere quod est xp̄s iesus ꝗ sicut ɔ̄: scūs sanctorū sic solus fundamētū fundamentorū quod nemo mutare pōt sed alij ab ipō fundamēta dicūtur sicut ꝛ ipē est mons in vertice montiū ꝛ ab eo alij montes appellant. Ecce prior laus a fundamentis vt soliditas noteē ciuitatis. Et quasi quis que

reret cuius eius fundamēta dicis ait [illegible]. Unī subdit: ⁊ [Diligit dn̄s portas syon] .i. sacramenta militā tis ecclēie p que sit ingressus in eā [sup oīa tabernacula iacob] .i. imaginaria sacramenta veteris ppl'i. q.d. plus diligit ⁊ approbat ecclīā φ synagogam: figuratū φ figuratam ciuitatem spiritualem super illa que presignabat eam. Deinde sequitur laus de fama

2 Gloriosa dicta sunt de te: ciuitas dei.

❡ [Gloriosa] .i. famosa [dicta] ⁊ predicta [sunt de te] in psalmis ⁊ pphetis: [o ciuitas dei] spūalis .s. ecclesia q̄ de illa figurali ciuitate q̄ cecidit nō sunt dicta. Deinde dn̄s ipse de eadem hierl'z agit ⁊ ostēdit q̄ sunt illa gloriosa que predixerat de ecclīa. licz enī ecclesia originem sumpserit in hierl'm ⁊ mōte syon tn̄ per predicationem apostolorum ⁊ publicationem euangelij multiplicat⁹ est numerus fidelius p orbē vnde gloriosa facta est ecclesia .q. d. gloriosa dicta sunt de te ciuitas sancta: vbi non solus est iudeus sed omnes gentes quarum quedā nominate sunt vt intelligantur omnes. Ego enim.

3 Memor ero Raab & Babylonis: † scientium me.

† scientibus

❡ [Memor ero] ad miserēdū in illa ciuitate inquit propheta ex psona dei [raab ⁊ babylonis] q̄ nō ptinent ad populū iudeorū .i. eorū gētiū p partē intelligēdo totū [scientiū me] p fidē .i. aplīs de illis recipiēdis pcipiā vbi de vocatione gētiū dr̄ q̄ per raab ⁊ babylonē significatur. Raab q̄ppe superbia vel latitudo interpretatur: babylon vero cōfusio: interptatur ⁊ gētes superbe p latā viā morti in

Raab

cedūt ac cōfuse ⁊ indiscrete viuūt. Raab meretrix. babylon vero deo semp aduersa fuit. Si qs ergo raab vel babylōē nihil desperet qn imo dei sperā vt deum recognoscat: est enim memor sciētium se: Raab fuisti adulter ⁊ fornicator plenus immūdicia: plen⁹ superbia tenēs latā viā q̄ ducit ad inferos recordare domini dei tui ⁊ ipe recordabitur ⁊ miserebitur tui. Babylon eras confuse ⁊ inordinate viuebas vitijs peccatisq̄ cōfusus habeas rationē ⁊ tui recordabit deus. Sed iā de vocatione gentiū apertius subiungit ostendēs quid p raab ⁊ babylonē significauit. D.

4 † Ecce alienigene & Tyr⁹ & popul⁹ Aethiopum: hi fuerunt † illic.

† ceterū. † ibi

❡ [Ecce alienigene] .i. alieni a cultu dei .s. gētes [⁊ tyrus] qd̄ interptatur angustia tribulatio id est illi qui sunt in angustia ⁊ tribulatione vitiorum [⁊ popul⁹ ethiopum] .i. peccatis denigrati [hi] omnes immutati [fuerunt illic] .i. in illa ciuitate dei scil'z ecclesia q̄ est ciuitas dei spiritualis. Et quid gloriosius. quid iucundius. quid delectabilius? Sunt enim in ecclesia nō solum iudei ⁊ indigene verūetiā alienigene tyri ethiopes. q. d. Qui ante tales erant postea inuenti sunt in ecclesia: non est enim personarum acceptio apud deum qui tales vocat. Gloriosa g̃ dicta sūt de ciuitate illa: ⁊ hoc etiam mirāculum quod sequitur acadit i ea. Unde subiungitur.

5 † Nunquid Syon dicet homo: & homo natus est in ea: & ipse fundauit eā altissimus?

† mater

¶ [Nunquid] ipsi [syon] .i. eccl'ie dicet et enunciabit [homo] aliquis illud quod dicam scz quod [et homo] xps [natus est in ea] .i. in ecclesia p syon significata: q2 de beata virgine que est nobilissimum mebrum in ea [et ipse] idem qui in ea natus est vt homo [fundauit eam] scz ecclesiam [altissimus] i. scdm quod deus non vt homo. Acsi diceret quis hoim ei enunciare et enarrare poterit. vel sufficit quod in ea natus sit talis qui et homo sit et altissimus et eam in qua natus est fundauit. Sic enim fundauit ciuitatem christus in qua nasceretur quomodo creauit matrem de qua nasceref. Certe hoc miraculum non poterit aliquis hoim elucidare: sed tamen non sit alicui incredibile/ scimus enim ita esse quia

6 Dominus † narrabit in scripturis populorum & principum: horum qui † fuerunt in ea.

†narrauit. †facti sunt.

¶ [Dns narrabit in] hoc [i scripturis populorum] .i. que directe sunt fidelibus populis [et principum] .i. que edicte sunt a principibus scz moyse et pphetis: apostolis et euangelistis pplorum et principum dico [horum qui fuerunt in ea] scz ciuitate .i. eccl'ia et mebra eius populi sunt in eccl'ia scdm obedientiam: pricipes per prelationem I quorum scripturis pphetizata et expressa est icarnatio nri saluatoris. Igitur collatis oibus gaudijs que de ciuitate dei dicta sunt concludit paucis verbis tangens futuram eius beatitudinem et dicens.

7 † Sicut letantium omnium: habitatio est in te.

†tanquam iocundatorum habitatio omnium in te

¶ [Sicut letantium omnium] nostrum erit [habitatio in te] celesti dei ciuitate id est habitatio omnium nostrum erit in te sicut letantium quasi dicat talis est status ecclesie triumphantis quod omnium ibi habitantium est leticia et laus ingis ac perpetua: quia totum negocium nostrum non erit nisi frui deo et laudare deum. Ideo autem dicit sicut letantium et non simpliciter letantium quia talis erit leticia qualem hic non nouimus: et ideo cum non possit exprimi vocibus dicit vt potuit: vel pot hoc intelligi de ecclesia militante. Et tunc dicit sicut letantium in spe comparatione eius leticie que erit in re erit habitatio in te per fidem: quoniam in presenti seculo non est certa et perfecta leticia: nulla perfecta victoria nulla securitas sed omnia pendent in ambiguitate et ideo nunc omnis leticia debet esse mixta cum timore.

Oratio.

Fundamentum fidei nostre deus qui in mentibus sctis tanquam in excelsis montibus eternitatis portas iusticia muniente componis concede nobis in te gloriose credere teque ad redemptionem animarum nostrarum hominem factum predicabiliter confiteri. Per dnm.

Psalmus de Christi & suorum membrorum passione inimicorum que contemptu & amicorum elongatione: ac deuota diuini auxilij imploratione.

Psal. LXXXVII.

1 Domine deus salutis meae: in die clamaui & nocte coram te.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid.
¶ Titulus est canticum psalmi &c.

Et est sensus. Canticum istud quod dicitur canticum quia letus finis passionis hic ostenditur psalmi: qui agit de bona operatione cantatur filijs chore .i. xpi vel crucis seu passionis scz fidelibus dirigens eos in finem celestium coronarum. Canit aut ad respondendum xpo .i. vt ipsi respondeant imitando vestigia passionis eius vel gratias referendo et hoc faciant p melech .i. in melech: scz in choro et concordia charitatis sine qua non pdest. Melech enim interpretatur chorus. chorus aut concordia significat que in charitate consistit: et hic est intellectus eman israelite .i. illorum qui sunt fratres xpi in cruce eius gloriantes et deum videntes. Quia ergo vt supra dictum est per passionem xpi venitur ad celestem hierusalem: nunc hic ostendit quomodo hoc fiat qz imitatione vel gratiarum actione et hoc in charitate: quia si absqz ea tradidero corpus meum ita vt ardeam nihil mihi pdest. Materia: passio xpi et membrorum suorum ipsi respondentium.

Melech qd interpretatur

Intentio: monere christi passionem imitari: et vnumquenqz qui dicat se in christo manere sicut christus ambulauit et ipsum ambulare.

Sententia in generali propheta in isto psalmo in persona xpi loquitur de sua ac membrorum suorum fidelium passione: inimicorum contemptu: amicorumqz et notorum elongatione petens auxilium a patre.

Sententia in speciali. In forma ergo serui orans ad patrem ait. Domine [cuius me seruum facio] dei [cuius creaturam me reputo] salutis mee [auctor quia totum est ab eo] in die et nocte [i. continue et assidue vel in prosperis et aduersis] clamaui [magis corde quam voce] coram te [scilicet ad te orando et te inuocando. Orauit dominus non secundum formam dei sed secundum formam serui in qua passus est. Et qz clamo quotidie ideo.

2 Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina autem tuam ad precem meam.

Intret in conspectu tuo oratio mea [tanqz nuncius gratus .i. admitte eam. Ingressus enim orationis in conspectu dei acceptatio eius est] inclina aurem tuam ad precem meam [concedendo quod peto inclinatio enim auris dei misericors exauditio eius est. Magna virtus pure orationis hic ostenditur: que quasi quedam persona et fidelis nuncius ad deum intrat et mandatum peragit quo caro peruenire nequit. Et est quasi auicula volans vsqz ad pedes dei: si tamen sit alata duabus alis scilicet Ieiunio: abstinentia et sanctimonia vite. Necesse est autem vt exaudias.

3 † Quia repleta est malis anima mea: & uita mea in inferno † appropinquabit. † quia tamen † appropinquauit

Quia aia mea repleta est malis [non vitijs et peccatis sed doloribus et angustijs quibus anima carni compatitur est enim malum quod facimus et malum quod patimur et inde est repleta quia] vita mea in inferno appropinquabit [dum tradar ad mortem hanc sententiam verbis alijs explicauit vbi dictum est. Tristis est aia mea vsqz ad mortem quod enim ibi ait tristis est aia mea hic dictum est repleta est malis anima mea quod sequitur vsqz ad mortem hic dicitur et vita mea in inferno appropinquabit. Et non solum grauia passus sum sed etiam contumeliosa. quia Matth. xxvj. d.

4 † Aestimatus sum cum descendentibus in lacum: † deputatus.

factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber.

¶ [Estimatus sum] ab impiis et vtique a nescientibus [cum descendentibus in lacum] miserie vel profunditatis inferni: putabant enim eum sic necessitate mori vt moriuntur homines ceteri [factus sum] opinione malorum et reputatus ab eis [sicut homo] simplex [sine adiutorio] diuino cui non est adiutor ad liberandum ego christus [inter mortuos liber] non detentus in solubili vinculo mortis: quia resurrexi: qui potui animam meam ponere et resumere. et etiam [inter mortuos] coram deo. i. inter peccatores [liber] i. solus sine peccato: imo liberans alios a morte et peccato. Item estimatus sum

5 † Sicut uulnerati dormientes in † sepulchris quorum non † es memor amplius: & ipsi † de manu tua repulsi sunt.

†tanquam †sepulchro. †memor fuisti adhuc. †expulsi sunt.

¶ [Sicut vulnerati] id est vulnere occisi et mortui [dormientes in sepulchris] i. sepulti [quorum non es memor amplius]: idest adhuc vt inde eos resuscites. i. quorum tempus resurgendi nondum venit: in quo christus a ceteris mortuis discernitur qui et vulneratus et mortuus in sepulchro clausus fuit: sed die tertia euigilans resurrexit [et ipsi] quibus ita factus sum [de manu] et a protectione [tua] o deus [repulsi sunt] i. adiutorio manus tue priuati sunt qui me sine dei adiutorio esse putauerunt. hoc modo manifeste patet in iudeis protectione et adiutorio dei destitutis.

6 Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis & in umbra mortis.

¶ [Posuerunt me] sua reputatione et opinione [in lacu inferiori] i. in lacu inferni et profunditate irremeabili cum peccatoribus obnoxiis scilicet [in tenebrosis] i. in tenebris obliuionis quem scilicet nemo requireret [et in vmbra mortis] i. in angustiis infernalibus in quibus mors sola dominabitur. vnde alibi scribitur. Qui sedebant in tenebris et in vmbra mortis lux orta est eis. Et eadem eorum reputatione et opinione. Esaie. ix.

7 Super me confirmatus est † furor tuus: & omnes † fluctus tuos induxisti super me.

†in me confirmata est indignatio tua. †ira tua †elationes tuas, vel omnes suspensiones.

¶ [Super] et [in me confirmatus] et ipsa cabilis visus [est furor tuus] o deus. i. ira et indignatio tua vt illi putauerunt. Apud eos enim sic erat quod furor dei non solum commotus verum confirmatus fuerit super eum quem vsque ad mortem crucis producere potuerunt. Unde sequitur [et omnes fluctus tuos] i. tribulationum et passionum impetus et tempestates [induxisti super me] vt me tanquam mare submergeret cum ei immanitatem passionum christo intulerunt, vel voluisse et fecisse deum arbitrati sunt. Et sic eadem cumulum miserie

8 Longe fecisti notos meos à me: posuerunt me abominationem sibi.

¶ [Longe] loco vel mente [fecisti] idest fieri permisisti [notos meos] qui me nouerant ac predicationem meam audierant et miracula viderant [a me] vt nullus preberet auxilium quia me relicto fugerunt [posuerunt me] ipsi noti [abominationem sibi]

quia et ipsi gen⁹ illi⁹ mortis horre-bant. vel magis ipsi persecutores po sucrunt eum abominabilem: quia abhominabili et turpissima morte disponebant eum occidere.

9 Traditus sum & non †infirmati sunt ab egrediebar: oculi mei † languerunt præ inopia.

℄ [Traditus sum] a iudeo discipulo [et non egrediebar] ab eis fugiendo. Vel [non egrediebar]: idest nō propalabar et manifestabar potētiā meā et qs essem ostēdēdo sʒ in interioribus meis latebam. Unde [et oculi mei]. i. apl'i q futuri erāt oculi et lumen totius corporis mystici [languerunt] et a spe tanquam infirmati defecerunt cū me nō viderēt in virtute potentie manifestari sed quasi victum et impotentem omnia perferre [pre inopia] et pro defectu constantie et roboris fidei et amoris velut subtracto sibi cibo suo lumine suo. Qđ significatur in extinctione luminum in ecclesia in septimana penosa.

10 † Clamaui ad te domine: tota die † expandi ad te manus meas.
†exclamaui †extēdi

℄ [Clamaui] feruēter [ad te domine] pater cum penderē in cruce [tota die expādi ad te manus meas] extensus in ipsa cruce: vbi totum pro parte posuit: qꝫ nō tota die in cruce pependit. Vel: tota die iugiter et assidue [expādi]. i. extēdi [ad te glificādū [man⁹ meas]. i. opa mea: qꝫ oia opa sua ad volūtatē et gl'iā patris fecit et retulit: p extensionē vero manuū intelligitur cōtinuatio bonoꝝ operū a quoꝝ itētiōe nūꝙ cessauit. Et qꝫ hec expāsio manuū et opera eius non omnibus profuerunt addit. Sed

11 Nunquid mortuis facies mirabilia aut medici † suscitabunt & confitebuntur tibi? †exsuscitabunt.

℄ [Nunqđ mortuis] scꝫ corde et in anima non corpore [facies mirabilia] vt ad vitam fidei moueantur. q.d. non: quia non mouentur ad fidem. Non eis dicit fieri quibus et si fiant non prosunt: vt quos ad vitā fidei ipsa miracula visa nō mouent [aut medici] spirituales [suscitabūt] tales mortuos ad gratiam [et] suscitati [confitebuntur tibi?] cōfessione laudis vel peccatoris. q. d. nō possunt: quia potestas eorum non extendit se ad tantum vt suscitent ad confitendum tibi in qb⁹ occulta gratia tua non operatur qua trahantur sed sola gratia tales reuiuiscunt.

12 Nunquid † narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam: & veritatem tuam in † perditionem? †enarrabit quis. †perditione.

℄ [Nūqđ narrabit aliqs] positus [i sepulchro] pcti. i. mortu⁹ ī aīa et sepult⁹ pōdere maloꝝ [miam tuā] scꝫ reparationē gn̄is hūani misericorditer ipēsaꝫ. Per sepl'chrū mortue aīe corp⁹ itelligitur: qđ ī euāgelio sepl'chro ꝯparatur [et vitatē tuā] i. ꝯpletionē pmissoꝝ iā factā narrabit aliqs posit⁹ [i pditionē] aīe. i. obstinat⁹. q.d. nō hi narrabūt et te laudabūt: quia non est speciosa laus in ore peccatorum sed viui et fideles: quia rectos decet laudatio. Notandum ꝙ misericordiam et veritatem amat scriptura coniungere et maxime psalmi. Et ps. xxxi.

Nunquid

13 Nunquid cognoſcetur in tenebris mirabilia tua: & iuſtitia tua in terra † obliuionis.
†oblita

℄ [Nunquid cognoſcent̃ i tenebris] et filijs tenebrarum.i.i peccatoribus et reprobus q̃ ſunt tenebre etiam alios obtenebrantes [mirabilia tua] in me et per me facta [et iuſtitia tua] q̃ iuſtificas ipſum [in terra obliuionis] idest in terreno corde tui obliti: et a te obliuioni tradito quaſi dicat non impediente hoc eorum malitia. Idem itaque ſunt mortui et poſiti in ſepulchro et perditi et tenebre et terra obliuionis. Deinde Chriſtus loquitur ex voce corporis ſui.i.eccleſie.q.d.fuimus et nos olim natura filij ire ſicut et ceteri: ſed

14 Et ego ad te domine clamaui: & mane oratio mea præueniet te.

℄ [Et ego ad te domine] nõ ad alium [clamaui] vt ſaluus eſſem. Quis enim me diſcernit ab alijs filijs ire qui nec credere potuiſſem niſi me miſericordia domini preueniſſet. et ideo ſequitur [et mane].i.nunc in hac fidei et virtutum luce poſt noctem infidelitatis et viciorum qd mane vt mihi eſſet miſericordia tua me preuenit [oratio mea] preuenta a tua miſericordia adhuc i iſta vita [preueniet te].i.futurum iudicium ne tunc me cõdẽnes. Ut autem iſta oratio ferueſcat et exerceat crebreſcunt mala tranſitoria: et differtur bonum qd in eternum dabit̃ Ideo ſequitur.

†repuliſti. 15 Vt quid domine †. repellis orationem meam: † auertis faciem tuam à me.
†auertiſti.

℄ [Ut quid domine repellis].i.repellere videris [orationem meam] differẽdo dare quod peto. In quibus verbis proponit q̃rẽ.iã eſſe cãm quare orões electorum differt̃: et quaſi repellitur q̃ eſt vt ipſius dilatione beneficij et tribulationum aduerſitate quaſi repulſa tanq̃ ignis flatu repercuſſa ardentius inflammetur: et vt quid [auertis faciem tuam a me] quaſi indignatus exponẽdo me miſerijs vel non intendendo p̃cibus meis. Auertere enim dicit̃ deus faciem non dando quod volumus qñ qd nõ expedit petimus. Deinde exequitur breuiter tribulationes corporis chriſti. dicens.

16 † Pauper ſum ego & in laboribus à iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus ſum & conturbatus. †inops

℄ [Pauper ſum ego] rebus ſeculi [et in laboribus a iuuẽtute mea] vnde alibi Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea. Inops eſt eccleſia cum eſurit et ſitit adhuc peregrina vnde ſatietur in patria et in laboribus eſt a iuuentute ſua: ex quo enim ſeruire deo cepit laborauit [exaltatus autem] proſperis [humiliatus ſum] aduerſis [et conturbatus] dolens de eis: quia frequenter poſt proſpera occurrunt aduerſa. Uel [exaltatus] prius timido corde [humiliatus ſum] poſtea per confeſſionẽ [et conturbatus] de peccatis ea dãnando. ad hoc exaltantur in ſeculo quedam membra eccleſie vt in eis ſit maior humilitas. ps. cxx viij.

17 In me tranſierunt iræ tuę: & terrores tui conturbauerunt me.

℄ [In me trãſierũt ire tue]: id eſt afflictiões p̃ſentes que ſunt quaſi

effect⁹ ire affligentis sup ipm corpus.i.vnitatē sanctorū fideliū cui caput est xps.trāseūt ire dei non nūt manēt.flagellat ei filios quos recipit:is ad correctionē nō ad pemptionē[ᵹ terrores tui]de tuis.s. afflictiōib⁹ futuris[cōturbauerūt me]i.meā infirmitatē:qz oē qd accidere potest etiā si nō accidat prudenter timet.Vel[terrores tui]de iudicio futuro quos ois caro timet [conturbauerunt me]et terrent.

8 Circundederunt me sicut aqua tota die:circundederunt me simul.

¶[Circūdederunt me]impetus tribulationū vndiqz vt mergerēt[sicut aqua]que intrātē in eā tangit circūfluit ᵹ cingit circūquaqz.Et [tota die]i.cōtinue ᵹ sine cessatione:vbi cōtinuatio tpis significat donec hoc sclm finiat:qz nullo tpe desunt mala ecclesie in hoc mūdo peregrinanti dūmodo in his modo in illis mēbris vsqzquaqz contingunt[circūdederunt me simul] in diuersis membris:in quo notatur tribulationū impetus ᵹ earū aggrauatio ᵹ pondus.Sed hec omnia fiūt vt orō ecclie deū ᵹ futurū iudicē pueniat donec illa salus veniat vbi nihil malorū sit.Nec ēt possunt accipi in psona xpi hm formā serui ita dicētis.[Pauper sum ego]in habitu paupis[et in laborib⁹]satagēs de salute hoim[a iuuētute mea]i.a tpe īcarnationis mee[exaltat⁹ autē]in cruce[humiliatus sum]in sepulchro[et cōturbatus]in passiōe.[In me trāsierūt] i.nō māsure me pcigerūt[ire tue] i.afflictiōes qs tua voluntate nō meo merito patior[ᵹ terrores tui] qs te volēte patior[cōturbauerūt me]secūdū ifirmitatē carnis.[Circundederūt me]inimici mei[tota die]scilz tempore passionis[circūdederunt me simul]principes ᵹ ppls Deinde sequitur ex persona capitis ᵹ membrorum simul.

9 Elongasti à me amicum & proximum: & notos meos à miseria.

¶[Elongasti a me amicum]pio ᵹ fideli amore prius mihi coniūctū [et proximum]parentela vel beneficijs[et notos meos]qui sola opinione vel visione me didicerūt seu dilexerūt[a miseria]id est propter miseriam meam mihi non cōpatiētes:sed omnes me derelinquētes. Sepe enim amici ᵹ pximi et noti periclitātes hm seculum sanctos formidine deserunt quasi dicat ex omnibus concludendo ex quo nullus cōpatitur afflictionibus meis decens est vt tu adiuuando compatiaris.Tibi enim derelictus est pauper orphano tu eris adiutor.

Oratio.

Redemptor omnium misericors fabilisqz salutis nostre dator:qui pro nobis inferna penetrans factus es inter mortuos liber:exaudi matutinam precem familie tue et erue nos ab inimici insidiantis pessima seruitute.Qui viuis.

Psalmus de misericordia & ueritate dei ac de mutatione ueteris testamenti & confirmatione noui:& de spe quam in Christo habemus & alijs dei beneficijs pluribus.

Psal.LXXXVIII.

1 Misericordias † dñi: in æternum cãtabo. †mias dñi.

¶ Auctor ẽ p̃s propheta dauid. ¶ Titulus est. Intellectus ethan israelite. Et est sensus hic est intellectus ethan. i. robusti. israelite id est q̃ vere deum videt. Ethan enim interpretatur robust⁹: quod null⁹ est nisi in spe promissiõis dei hic agitur. per quã nemo decipitur quod verus israelita intelligit vñ hic psalmus post p̃cedẽtem sequitur: quia respondentib⁹ christi passionis spes promissionis dei datur. ¶ Materia: laus de misericordia et veritate dei: ac de mutatione veteris testamenti et cõfirmatiõe noui. et de spe promissiõis quã habem⁹ in xp̃o multisq; alijs dei bñficijs exhibitis pp̃lo christiano. ¶ Intentio: nos admonere vt deo gratias pro collata gratia et veritate agamus: est vt spẽ nõ in nobis et nr̃a iustitia: sed in deo et xp̃i misericordia ponamus. ¶ Quia in generali: propheta in isto psalmo in persona ethã israelite seu ecclie loquitur de dei mĩa et veritate iustitia et potẽtia ac promissiõib⁹ p̃ris de xp̃o factis et plurib⁹ alijs beneficijs nobis collatis. Erigam⁹ ergo animos nostros: quia ille qui promisit ita cetera c[?] p̃ [?]cur⁹ est vt multa compleuit. ¶ Quia in speciali. propheta ergo robustus nõ in se sed in misericordia dei ait. [Misericordias domini] i. multitudinẽ bñficiorũ que dñs p̃r per filiũ suũ ecclie sue ptulit. Pluraliter dicit mias: quia multe sunt mie genera de qb⁹ tñ quatuor sp̃alr notem⁹. s. q sum⁹ creati. q recreati et renati q cõseruati. et q glorificãdi [in eternũ] nõ solũ in p̃senti cũ mortalib⁹: sed etiã in futuro cũ angelis [cãtabo] i. laudabo et incẽde annũciabo. In quo pertinent illi qui laudant deũ in tedio et accidia. Et statim mutãdo personam et conuertens sermonem ad deum dicit. Similiter

Etban robustus interpretatur.

2 In generatiõe & generationem: annunciabo ueritatem tuam in ore meo.

¶ [In gñatione] p̃nti q̃ nũc est [et gñationẽ] sequẽtẽ q̃ futura est. i. in oi gñatione donec gñatio gñationi succedit. Vel [in gñatiõe] iudeorũ [et gñationẽ] gentiũ [annunciabo veritatẽ tuã] i. tuarũ promissionũ et p̃ceptorũ [in ore meo] in q̃ sit cõfessio ad salutẽ. Nõ ex ore labiis: sed in ore diu tanq̃ dulce versatur. aliud est laudare in ore quod est diu reuoluere et corde pertractare. aliud ex ore et nõ ex corde. Deinde ostendit quas misericordias cãtet et quam veritatem annũciet dicẽs

3 Quoniam dixisti in æternum mĩa ædificabitur: in cælis preparabitur ueritas tua † in eis. †nõ hʒ

¶ [Quĩ dixisti] i. apud teipsum decreuisti et disposuisti: seu per spiritum sanctũ mihi manifestasti q̃ [in eternũ] mãsura [misericordia] humano generi impendenda [edificabitur] et prius firmabitur [in celis] i. in ap̃lis et sic [p̃parabitur] alijs [veritas tua] i. cõpletio tue promissionis [in eis] i. per eos celos vt per eos fiat nota oibus: elegit enĩ eos dñs non suis meritis: sʒ per suã misericordiã vt prepararet eos ad annũciandam veritatem suam. dixisti etiam hoc. s.

4 Disposui testamentum electis meis iuraui

David servo meo: usque in æternum præparabo semen tuum.

¶ [Disposui testamentum] scz novum quo renouamur ad nouã hereditatem [electis meis] scz fidelib⁹ christianis [iuraui] .i. imobiliter et tã certitudinaliter pmisi sicut qđ iuramẽto firmat [david servo meo] ad lram: illi regi. .p[vsq3 i eternũ pręparabo semẽ tuũ] qđ est semẽ abrahe .i. xpm. vl' iurauit [david servo meo] .i. xpo visquequaq3 mihi obedienti qui ex genere david carnem assumpsit [vsq3 in eternũ preparabo] .i. stabiliã [semẽ tuũ] scz fideles in te credentes et tui imitatores. Dein de quod dixerat semen dicit sedem subdens:

5 Et ędificabo in generatione & generationẽ: sedem tuam.

¶ [Et edificabo in generatione] mortali [τ generationem] immortalem .i. in oẽm gñationẽ τ in eternum [sedem tuã] o david .i. regiã ptãtẽ τ thronũ regni tui in xpo semine tuo. Ul' [Edificabo sedẽ tuã] o xpe .i. ecclesiam cui presidebas: τ in qua tanq̃ rex sedebis in eternũ vt nos regas q̃ omni tpe tibi edificatur p predicationẽ: baptismũ et pniam: et hec sedes erit in generationem τ gñationem: qz nunc sedet christus in nobis vt regat sedebit τ tũc i scris vt pmaneat. Et qz sic dixisti et pmisisti ita fiet .cõ

6 Confitebuntur cæli mirabilia tua domine: † etenim ueritatem tuã in ecclesia sanctorum. †et

¶ [Cõfitebunt] .i. laudabũt [celi] .i. predicatores scri [mirabilia tua] nõ merita sua otõnẽ] .i. q p mis redimis qđ iustificas. In oi enim mia pditorũ: in iustificatiõe ipoz. qd laudam⁹ nisi mirabilia dei laudas qz resurrexerunt mortui: pl⁹ laudat qz redempti sunt pditi τ iustificati ipi) [etenĩ] cõfitebunt [veritatem tuam] .i. impletionẽ promissionũ et precepta tua [in ecclia scõrũ] .i. in conuẽtu fideliũ vbi fides adhibet. Et merito pfitebũt.

7 Quoniã quis in nubibus æquabitur domino: † similis erit domino in filijs † dei. †et qualis litera dicit dei interrogatiue

¶ [Qm quis in nubib⁹] .i. pdicatoribus scz pphetis aplis τ alijs annũciatorib⁹ veritatis: τ si potẽtes sint [equabitur] in potẽtia [domino] scz christo. τ si ipe sit homo idẽ sunt celi τ nubes scz predicatores: sed celi propter veritatis fulgorem: nubes propter pdicatiõis imbrem. τ q [similis] in essentia [erit deo] .i. xpo filio dei per naturam [in filijs dei] p grãm. scz multi sunt τ in superis scz angeli τ in inferis scz hoies sancti. q. d. null⁹ sanctorum vel angelorum erit similis vel equalis christo / et ergo non putetur tm̃ homo. Ipe cũ est

8 Deus † qui glorificatur in consilio † sanctorum: magnus & terribilis † sup omnes qui in circuitu eius sunt. †glorificãd⁹. †iustorum †tu

¶ [Deus q glorificat in cõsilio] .i. per cõsiliũ [sanctorũ] quia cũ nubes τ filij dei nõ possunt dño similes esse vel equari cõsilium eorum est credere in illũ τ in eo gloriari. hoc enĩ psiliũ restat humane fragilitati vt qui gliat in dño gliet. q

...magnus] in potentia quia dominus
...im [et terribilis] in reuerentia quia
...idet omnium [super nos omnes in circuitu
...ius sunt] id est super angelos et homines
...ui sunt eius stipatores non pares
...ui eius dono ei proximant et ad-
...erent. Et vere super omnes. quia O

Domine deus uirtu-
tũ quis similis tibi? po-
tens es domine & ueri-
tas tuá in circuitu tuo.

[Domine deus virtutum] tam angelicarum
quam humanarum [quis similis est] [tibi] [po-
tentia vel virtute. q.d. nullus: quia [po-
tens es] singulariter [es] tu domine ex te:
illi vero de te: quia omnia fecisti [et veri-
tas tua] id est promissionum tuarum et pec-
torum [in circuitu tuo] id est vndique et
ex omni parte expansa est super omnes.
Magna est potentia tua qua omnia ex
fecisti: sed plus est nobis minus tua
... exhibuit veritatem tuam vbique
in omnes que veritas cum ibi cepit
predicari mare et hoc seculum ce-
pit fremere. sed non est timendum
predicatoribus tuis: quia

Tu dominaris pote-
stati maris motũ autem
fluctuũ eius tu mitigas.

[Tu dominaris potestati maris] id est potestat-
ibus seculi huius et dominus es potentium
eius [motum autem fluctuum eius] id est impetus
persecutionum et tentationum quas promo
uent huius tuis [tu mitigas] id est tempe
ras et iuxta voluntatem tuam dispo
nis vt non seuiant nisi quantum velis.
nec finis nos tentari supra id quod
possumus pati: non penitus tollis vt
mereatur quis coronam. Quinque enim tribu
latio quasi meritum nostrum nobis
datur: quia per eam meliores efficimur.
Vt autem rabies maris eneruaretur:

Tu humiliasti sicut
uulneratum superbũ:
† in brachio uirtutis tuę † tee
disperſisti inimicos
tuos.

[Tu humiliasti] id est deiecisti [sicut
vulneratum] nondum ex toto mortuum
[superbum] singulariter scilicet tentatorem
diabolum huius maris pincipem et dominum
qui humiliatus est et prostratus ac debi
litatus: sed non correctus. vulneratus
non quidem in carne quam non habebat:
sed percussus in corde vbi superbiebat.
Vulneratus est in primo aduentu: sed
in secundo occidetur [in brachio virtutis
tue] id est in fortitudine diuinitatis tue
[dispersisti inimicos tuos] satelli-
tes eius non solum luciferum sed et alios
cum capite vel iudeos per mundum.
Nec mirum quod talia fecisti. quia

Tu i sunt cæli & tua
est terra: orbem † terræ † terrarum
& plenitudinem eius
tu fundasti: Aquilonẽ
& † mare tu creasti. † maria.

[Tui sunt celi et tua est terra/
orbem terre et plenitudinem eius tu
fundasti] q.d. ideo potes facere predi
cta et maiora: quia tuus est ambitus
mundi et omnes creature que in eo sunt
[aquilonem] id est diabolum [et mare] id est
seculum [tu creasti] stulte ergo se eri-
gunt contra eum a quo creati sunt. Vel
[Tui sunt celi] predicatores qui plu-
unt alijs veritatem [et tua est ter-
ra] id est homines suscipientes imbrem.
hac autem pluuia [tu fundasti] et fir-
masti in fide [orbem terre] id est totam ec-
clesiam per orbem diffusam [et pleni
tudinem eius] his eorum quibus quotidie imple
tur. [aquilonem] id est diabolum aquilo-
ni presidentem [mare] id est amaros quibus
purgatur ecclesia [tu creasti] in flagel
lum vt electi plus mereantur. Et ideo

13 Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cum potentia.

¶ [Thabor & hermon] i. illi ad quos a te lumen gratie venit et qui lumine venerunt a te illa minari anathema dant diabolo. Thabor enim interpretatur veniens lumen et huiusmodi anathema eius s. diaboli [exultabunt] non in meritis suis sed [in nomine tuo] quo christiani vocantur ut non sibi sed nomini tuo dent gloriam. Vel [thabor] i. iudei ad quos primum venit lumen predicationis. [et hermon] id est gentes anathema i. aliene a te [in noie tuo exultabunt] conuenientes in angulari lapide duobus parietibus. Et hec omnia fecisti [quia tuum brachium] quo fecisti semper est [cum potentia] i. fortitudine: et cum qua vis operaris efficacia. et semper

Thabor quid interpretatur.

14 † Firmetur manus tua & exaltetur dextera tua: iustitia & iudicium præparatio sedis tuæ.

† confirmetur.

¶ [Firmetur manus tua] id est operatio tua contra superbos vt humilientur [& exaltetur] in virtutibus [dextera tua] i. ecclesia ad dexteram collocanda: et numerus eorum qui in dextera sunt locandi clarificetur et augeatur. In fine autem erit [iustitia et iudicium preparatio sedis tue] i. sedes tua erit in iudicio preparata ad faciendum iustitiam & iudicium: id est ad iuste iudicandum. Qui etiam iustitiam sequitur et seipsum iudicat hic sedet in domino in anima. preparatur: que eterna in his sedes est dei: & his in dextera ponetur die iudicij: nunc autem iterum

15 Misericordia & veritas † præcedent faciem tuam: beatus populus † qui scit iubilationem.

† precedent † sciens.

¶ [Misericordia] qua deles peccata [et veritas] qua imples promissa [precedent faciem tuam] id est facie tua post iudicaturi ut non timeantur futura iudicia & beatus [est] [populus] scilicet fidelis [qui scit] i. sentit et experitur [iubilationem] i. qui scit ineffabiliter gaudere tantis beneficijs. Tantum enim de misericordia et veritate domini debemus gaudere vt magnitudinem gaudij non valeamus explicare: et hec est iubilatio. Iubilus enim est gaudium quod verbis non potest explicari nec tamen penitus reticeri. Unde non dicit qui loquitur sed qui scit. quia sciri iubilatio potest: verbis explicari non potest. Vel [misericordia et veritas] in hominibus [precedent faciem tuam] similis precursoris hospitium domino preparantis vt qui tuam faciem videre desiderat misericordiam & veritatem prehabeat. [et beatus popul9 qui scit iubilationem] qui suam letitiam non in sua sed in dei virtute posuit. hoc autem totum est de gratia dei non de homine. Unde sequitur.

16 Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die: & in iustitia tua exaltabuntur.

¶ [Domine in lumine vult9 tui] id est agnitione fidei & illuminatione spiritussancti [ambulabunt]

ominice de virtute in virtutē et
nficient vel in contēplatione tri
nitatis hic et in futuro pseuerabūt
et in noie tuo] scilz christiano nō
n se [exultabunt tota die]. i. assi
due non desistendo. q̄ autem in se
xultat non tota die exultat qz ces
sit: et qm̄ quos illuminat etiam iu
stificat subdit [et in iustitia tua nō
sua non suam querentes statuere
sua deprimerent sed tuā q̄ iustus
qui est ex fide viuit [exaltabuntur]
hic in meritis et in futuro i premijs.

Quoniam gloria uirtutis eorum tu es: & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.

[Qm̄ gloria virtutis eorum tu es]
non enim de virtutibus suis in seipsis
sed in te gloriantur et de bonis ope
ribus nihil sibi attribuūt: sed totū
ad tuā laudē referunt. Et mutans
psonā di. ic ex psona ppli seu ecclie
ad deū [et in bn̄placito tuo]. i. i gra
uita mia tua. et qz tibi bn̄placuit
nō qz nos digni sim⁹ [exaltabitur
cornu nrm̄]. i. subleuabitur fortitudo
et petā nra. Sicut enim nobis bn̄placi
ta fuerunt pce... tua ita tibi bn̄
placitū est vt i te exaltetur vt⁹ nra.

† Quia domini est † assumptio nostra: & sc̄ti Israël regis nostri.

[Quia domini ē assumptio] ad
protegendum nos ne a cuiuslibet
impulsu conuamus: ipse enim nos
suscepit qui nos illuminauit et iu
stificauit [et sc̄ti israel]. i. dei israel
qui est sc̄ūs sanctorū et sanctificat
credētes [regis nostri] qui regnat
in ecclesia ac regit nos et omnia.
Vel [in beneplacito] filio [tuo]. i.
christo qui tibi bene placuit [exal
tabitur cornu nostrum] id est vir
tus et potestas nostra. ideo autem
in ipso et per ipsum [Quia domini
scz filij tui est [assumptio nostra]. i.
carnis nostre quam assumpsit in
quo est omnis spes nostra [et sanc
ti israel regis nostri]. i. sanctificā
tis et regentis credentes. Deinde
ostēdit vn̄ sciat hec predicta ponen
do promissiones patris de christo. d.

19 Tunc locutus es in † uisiōe sanctis tuis: & dixisti posui adiutoriū † in potēte: † & exaltaui electum de † plebe mea.

[Tūc] scz qn̄ dixisti. Mihi dispo
sui testamentum [locut⁹ es] et alijs
[sctis tuis] scz ceteris pphetis [in
visiōe]. i. in occulta reuelatiōe quā
fecisti eis. Vn̄ pphete. i. videntes
sunt dicti [et dixisti]. i. per spiritum
sanctū eis reuelasti: Vl [dixisti] pa
lā p eos [posui adiutoriū] liberatio
nis et redēptiōis humani generis
[in potēte] i. in xp̄o pprio filio quē
eia pōt. et exaltaui [sup oē nomen
[electū] scz xp̄m imunē a pctō na
tū [de plebe mea] iudaica. exponē
do qs fuerit iste potens et elect⁹: et
quō eum exaltauerit subiungit.

20 Inueni Dauid seruū meum: † oleo sancto meo unxi eum.

[Inueni dauid] significatum. i.
xp̄m de semine dauid natum et ma
nu fortē. Inuenit eum qz elegit vt
ex eius genere carnem assumeret
[seruum meum] pro parte carnis:
quia formam serui accepit vel per
obediētiā et p oia mihi obediēte:
et ideo in eo posui adiutorium et
[oleo sancto meo] spirituali scilz
cet gratia spiritualiter ... eū]

† aspe
ctu
filijs
tuis.
† in per
potēti
† nō hz
† pplo
meo.

† Sī

ab instāti cōceptiōis ſm q̄ hō pre participib⁹ ſuis. Jdeo aūt potēs

21 Manus enim mea auxiliabitur ei: & brachiū meum confirmabit eū.

¶ [Manus enim mea auxiliabit ei] .i. diuinitas humanitati cōiuncta: ⁊ verbum meum per quod ego operor omnia cooperabitur ei: et conſolabitur ſm q̄ homo in operibus et paſſionibus [et brachium meum] .i. eadem diuinitas que eſt fortitudo mea per quam potenter aduerſarios meos viſibiles ⁊ inuiſibiles deuinco [confirmabit] et cōfortabit eū in aſſumpto corpore cōtra aduerſa vt peragat incepta et nullatenus ab aduerſarijs ſuperetur. Et eo vſq̄ confirmabit. q̄

22 † Nihil proficiet inimicus in eo: & filius iniquitatis non apponet nocere ei. †non

¶ [Nihil proficiet inimicus] .i. diabolus [in eo] tētando vel ſeuiendo quia in eo non habet quicquam [et filius iniquitatis] ſcz iudas: vel ille iudaicus populus filius diaboli [non apponet nocere ei] .i. nō addet ad effectum praue voluntati vt noceat: ⁊ ſi ſeuiat q2 oīa in proſperū cedunt. Nam et ſi chriſtuz occiderunt non tamē nocuerūt imo ad ſalutem quam ipſe nobis per mortē ſuā dare diſpoſuerat ꝓfuerunt. hoc etiā ſm membra dici poteſt quia diabolus vel ꝑſecutor ſeuit quidem ⁊ facit quod ſuum eſt: ſed non proficit neq̄ nocet imo exercet et prodeſt.

23 Et concidam a facie † ipſius inimicos eius: & † odiētes eum in fugam conuertam. †illius †eos q̄ oderūt †cū fugabo.

¶ [Et cōcidā] ac cōminuā [a facie ipſi⁹ inimicos ei⁹] .ſ. iudeos ⁊ demones q̄ ſepe a dn̄o cōfuſi tāq̄ cōciſi gladijs diſcedebant a cōſpectu ei⁹ [⁊ odiētes eos in fugā cōuertā] q2 ⁊ ipi corā eo ſepe fugiebāt. Uel [cōcidā a facie ipſi⁹ inimicos ei⁹] cū ei facies ei⁹ pctōres reſpicit a criminib⁹ ſeparat̄ q̄b⁹ nō eſt locus ſub preſentia dei [⁊ odiētes eū in fugā cōuertā] vt fugiāt ab ipo irato ad ipm placatū: nō habētes q̄ a ſpū ſuo eant ⁊ quo a facie ſua fugiāt.

24 Et ueritas mea & miſericordia mea cū ipſo: † & in nomīe meo exaltabitur cornu eius. †eſt

¶ [Et veritas mea] qua complet premiſſa [⁊ oīa mea] qua remittit pctā [cū ipſo] erit [⁊ i noīe meo] qd̄ eſt de⁹ [exaltabit̄ cornu ei⁹] .i. poteſtas ⁊ dn̄ium: q2 in noīe dn̄i vicit īimicū ⁊ vbiq̄ dn̄at̄. Sepe mīa ⁊ veritas nobis cōmēdātur vt ea reddamus deo miſericordiā vt miſeroꝝ miſereamur: v̄itatē vt nō inique iudicem⁹: nec altera impediat vt in mīa nimis laxi: vel in veritate nimis rigidi non ſimus: aliter ei non ſumus in via dei vbi miſericordia ⁊ veritas occurrunt ſibi.

25 Et ponā in mari manum eius: & in fluminibus dexteram eius.

¶ [Et ponā in mari] .i. in gentib⁹ manum eius] .i. potentiā eius hoc eſt dn̄abit̄ gentibus per mare deſignatis vel ōpa eius oſtēdā in mūdo [⁊ in fluminib⁹ ponā dexterā] .i. fortitudinem [eius] hoc eſt ſubdā etiam ei cupidos: q2 ſicut flumina in mare ita cupidi in amaritudines huius ſeculi prolabuntur: et

tamen hi ad fidem christi conuer-
terentur et christo subijcientur. Uel
[in fluminibus] .i. in aquis baptis-
mi ponam [dexteram eius] id est
operationem. Et hoc ideo quia

26 Ipse inuocabit me pa
ter meus es tu: deus me
us & susceptor salutis
meæ.

¶ [Ipse inuocabit me] dicendo mi
hi [pater meus es tu] secundum quod ego
deus. hoc quidem et alij dicunt sed
per gratiam: ipse vero specialiter dicit
per naturam. et [deus meus] es tu secundum
quod ego sum homo [et susceptor salu-
tis mee] per verbum .i. susceptor mei
ad salutem secundum quod sum infirmus. quia
es auctor salutis mei infirmi.

Et ego primogeni-
27 tum ponam † illum: ex- †eū
celsum † præ regibus †apud reges.
terræ.

¶ [Et ego primogenitum] .i. vene-
rabilem et digniorem pre cunctis crea-
turis [ponam] .i. constituam [illum] hoc
est pre alijs honorabo eum a simili
sicut primogeniti solent honorari
scilicet [excelsum pre regibus terre] quod
iam impletum est: ipsum enim reges ter-
re adorauerunt. Uel primogenitum
ex mortuis / quia primus resurrexit
[et excelsum] quia celos ascendens re-
gna mundi cuncta subiecit. Et quia
hec potestas non est temporalis. subdit

28 In æternum seruabo
illi misericordiam meã:
& testamentum meum
fidele ipsi.

¶ [In eternum seruabo illi miseri
cordiam meam] quantum ad ipsum et
membra eius: quia bona ex miseri
cordia illi collata .s. vt sit deus et ho-
in vnitate persone et caput ecclesie cui
perpetua data est potestas in celo et
in terra erunt eterna: et misericordia quam pre-
electis suis per filium pollicitus est in
eternum mutari non potest [et testa-
mentum meum fidele ipsi] seruabo .i.
promissionem a me sibi factam ad-
implebo: quecunque enim de eo predi-
cta sunt integre in eo completa sunt.
Uel [testamentum meum] .i. promissio
hereditatis eterne est [fidele ipsi]
quia eiusdem testamenti est media-
tor et signator et fideiussor et testis
et hereditas et coheres testamenti

29 Et ponam in seculũ
seculi semẽ eius: & thro
num eius sicut dies cæli.

¶ [Et ponam in seculum seculi] .i. fir-
mabo in eternum [semen eius] .i. christi-
anos et imitatores eius qui semper
durabunt in generationibus sibi suc-
cedentibus in eternum accepturi he-
reditatem [et thronum eius] .s. ecclesiam
cui presidet ponam [sicut dies celi].
i. dies eternitatis vbi non est nisi
vnus continuus dies qui nunquam ten-
dit ad occasum: hoc est in eternum
durabit regnum eius. Thronus dei
sancti sunt in quibus deus tanquam in thro-
no sedet et regnat qui sine fine viue-
re habent: et sicut sol in regno pa-
tris fulgebunt.

30 Si † autem dereli- †non a-
querint filij eius legem bs aũt.
meã: & in iudicijs meis
non ambulauerint.

¶ [Si autem dereliquerint filij
eius] scilicet christiani [leges meas]
scilicet precepta decalogi ad tempus
[et in iudicijs meis non ambulaue
rint] proficiendo ac de virtute in
virtutem et de bono in melius eun-
do. q. d. non solum de persistenti-
bus hoc promitto: sed etiam de ea-

dentibus quibus etiam misericor diam meam seruabo.

31 Si † iustitias meas prophanauerint: & mandata mea non custodierint.

† iustificationes

¶ [Si iustitias meas prophanauerint] i. prophana reputauerint male viuendo et operando. [et mandata mea non custodierint] per inertiam negligendo. Nota quattuor mala hic notata contra que quattuor bona sunt necessaria. Primum est implere decalogum: contra hoc s. si dereliquerit legem meam. Secundum est proficere in bonis operibus contra hoc scilicet et in iudicijs meis non ambulauerint: non est enim standum sed ambulandum de virtute in virtutem: quia virtus aut proficit aut deficit: et in via dei non progredi regredi est. Tertium est ipsa bona sanctificare et pura intentione facere contra hoc scilicet. Si iustitias meas prophanauerint: ea enim iustitie hypocrite quasi pannus menstruate faciunt: quia prophanant eas vel propter prauam intentionem vel propter doni vel propter simulationem. Quartum est custodire mandata euangelica etiam minima contra hoc scilicet et mandata mea non custodierint: hec ergo quattuor hic ponuntur contra stultos pigros/ hypocritas/ et inutiles. Si in quatuor his premissis offenderint: non ideo eos contemnam neque in perditionem dimittam.

Eccl. xix.

Ps. lxxxiiij.

Ibidem.

32 Visitabo in uirga iniquitates eorum: & in † uerberibus peccata eorum.

† flagellis delictas.

¶ [Visitabo] vt medicus infirmum et vt pater filium [in virga] i. in remissiori et leniori disciplina [iniquitates eorum] minores [et in verberibus] i. in asperiori et grauiori correctione [peccata eorum] maiora. Non ergo tantum misericordia est vocantis sed et flagellantis et verberantis. Quem enim diligit deus corripit et flagellat omnem filium quem recipit: Cedit quidem sed reddit hereditatem. Sit itaque manus paterna super te: et tu filius bonus noli disciplinam repellere.

Hebr. xij.

33 Misericordiam † autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo † in ueritate mea.

† vero ... eos.

¶ [Misericordiam autem meam non dispergam] i. non totaliter auferam vel tollam ab eo dauid: scilicet christo, i. a corpore eius quod est vnum cum capite: vnusquisque enim pro peccato suo necessario flagellatur: sed ab eo christianus est dei gratia non dispergitur. Quod si ita iniquus eo vt repellas a te virgas verberantis et de disciplina dei indigneris tu te alienasti ab hereditate ipse te non abiecit [neque nocebo ei in veritate mea] i. a. fere enim non tollitur nisi liberum quis vt non noceat veritas vindicans.

34 Neque prophanabo testamentum meum: & que procedunt de labijs meis non † faciam irrita.

† reprobabo.

¶ [Neque prophanabo] i. violabo [testamentum meum] id est pactum et promissum meum ipsi dauid factum de successione perpetua ei danda: prophana enim esset promissio si esset inexpleta: prius et faciam [et que procedunt de labijs meis] scilicet de prophetis meis per quos loquor [non faciam irrita] i. cassa et vana: hoc est non annullabo sed firma et immobilia erunt et sequetur effectus: pereuntibus enim verbis et a ...

missio eius sua culpa caderētib⁹ ve ritas remanebit in electis: nec re manebit sine hereditate christus noluit enim qui sunt eius. Et vere non faciā irrita. quia

55 Semel iuraui in sancto meo si Dauid mentiar: semē eius in eternū manebit.

¶ [Semel] .i. eternaliter et immutabiliter [iuraui] .i. firmiter statui homo frequenter iurat. de⁹ autē semel: qꝛ nō mutatur nec variatur [in sctō meo] .i. in secreto meo sanctissimo. vñ prophete biberunt [sī] i. nō [dauid] .i. christo [mētiar] scꝫ quin pactū: et promissionem meaꝫ impleam. Juraui inquam ꝙ [semen eius] id est successio .scꝫ populus christian⁹ [in eternū manebit] in regno dei. nō erit fallax ꝗ iurauit: manet immobile testamētum eius quia ipse sibi heredes predestinauit.

56 Et † thronus eius sicut sol in cōspectu meo: & sicut luna perfecta in eternum: & testis in cælo fidelis.

†sedes

¶ [Et thronus eius] erit [sicut sol in cōspectu meo] .i. illi in quib⁹ sedet et regnat: scꝫ mēbra ꝗ portāt caput erūt sicut sol qꝛ iusti fulgebūt sicut sol i regno patris sui [et sicut luna perfecta in eternū] tota luna da: tota pfecta: nullā obscuritateꝫ vel defectū in se cōtinēs: etiā nec crescēs nec decrescēs. Fulgebunt ergo sancti sicut sol ꝙtū ad inteti⁹ et secundum aīam que tūc dei cōtēplatione glorabitur: et sicut luna ꝙtum ad exteri⁹: et fm carnē que nō mutabilis est sicut luna: tunc autē erit immutabilis et perfecta: tūc eñ sancti erūt in vltioꝗ pfecti gemina stola candidati et glorificati [et ipse hui⁹ rei testis] est [in celo fidelis] aduersus cōtradictores ꝗ resurrectionē carnis negāt. Jlle enim ꝗ in carne nostra sedet ad dexterā patris testimoniū verū dat nrē future resurrectiōis. Jdeo eñ ipse christus carnē suam resuscitauit vt credatur ꝙ alios resuscitare possit. Sequitur vox ecclesie.

57 Tu verò repulisti & † despexisti: distulisti Christum tuum.

†ad nihilum.

¶ [Tu vero repulisti] et proiecisti dauid filiū eius: et semen eius fm carnē a regno pro peccato suo [et despexisti] opprobrijs et tribulationib⁹ exponēdo: et ideo supradicta bñficia pmissa nō erant in ipso implenda: destruxisti ea in dauid vt queras alterū in quo ostēdaris implere: vnde sequitur [distulisti] nō abstulisti [christū tuū] filium tuuꝫ cui in temporis plenitudine hec ōia daturus es: et in quo promisisti pperuare regnū dauid: ergo fm carnē destruitur: et cū pmissa dei que necesse est impleri in illo impleta non videntur in alio firmi⁹ expectentur. Jn hoc itaque premissa firmantur quodestī ui a dño videtur.

58 Auertisti testamentū serui tui: prophanasti in terra † sanctuariū eius.

†sancti tatē.

¶ [Auertisti] .i. exclusisti vel subtraxisti [testamētū serui tui] vet⁹ scꝫ testamētū qd̄ seruo tuo factū erat: vbi eñ ē testim̄ vet⁹: vbi ē terra pmissionis: vbi ē regnū iudeorū: vbi altare: sacerdos: et sacrificiū [pphanasti] .i. pphana videri

fecisti [in terra] .i. vbiqʒ terrarum [sanctuariū ei⁹] .i. gētiū vbiqʒ synagoga abominabilis videt̄: vel regnū terrenū destruēdo sancta illa que habebāt terrena esse ostēdisti.

39 Destruxisti omnes †sepes eius: posuisti †firmamentum eius formidinem. †macerias. †munitiones

℄ [Destruxisti] .i. destrui pmisisti [omnes sepes eius] .i. munitiones ⁊ defensiões scʒ duces / pncipes / ⁊ sacerdotes ⁊: q̄cūqʒ munimēta q̄bus eos muniebas vt etiā diuina eos defēsiōe priuares. vt sic diriperentur ab hostibus [posuisti firmamētū ei⁹ formidinē] .i. de⁹ q̄ erat eis firmamētū fact⁹ ē ei timore p sua culpa vt ipʒ dominū formidēt cuius munitione vallari solebant.

40 Diripuerunt eum omnes transeuntes uiā: factus est opprobrium uicinis suis.

℄ [Diripuerūt eū] .i. s. dauid .i. ppl's israel vbiqʒ dispersum [omnes trāseuntes viam] .i. gētes q̄ trāseūt tempus ⁊ vitā istā nil in futuro sibi pvidētes: vel vitā ⁊ terminū sibi dei: nō cognoscētes eū q̄ dixit ego sum via [factus est opprobriū vicinis suis] .i. gentibus in circuitu habitantibus quibus ante videbatur gloriosus. Ideo sequitur

41 Exaltasti dexteram †deprimentium eum: †letificasti omnes inimicos eius. †simis corum. eius. †iocundasti

℄ [Exaltasti] ecōtrario .i. exaltari pmisisti [dexteram] .i. potētiā [deprimētiū eū] vt ei dn̄arētur. vel fortificasti ad pcutiēdū. a simili volētis percutere qui leuat dexteram suā vt fortius pcutiat [letificasti oēs inimicos ei⁹] scʒ cū satisfactū esset voluntati eorum per victorias cōtra eum obtentas.

42 Auertisti adiutoriū gladij eius: & non es †auxiliatus ei in bello. †opitulatus.

℄ [Auertisti adiutorium] ⁊ robur [gladij ei⁹] .i. debilitasti eū in pugna cōtra hostes: q2 pauci solebāt vincere multos: nūc a paucis vincūtur multi: populus enim armatus sine deo inermis est. Unde sequit [⁊ non es auxiliat⁹ ei in bello] contra aduersarios: sed potius eum depressisti.

43 † Destruxisti eum ab emundatione: & sedē eius ī terra collisisti. †dissolui.

℄ [Destruxisti eū] scʒ populū iudaicū [ab emūdatiōe] .i. a fide: q2 ei sola fides xp̄i mūdat corda: nō credēdo i xp̄ʒ ab emūdatiōe destructi sunt: vel q2 flagella eū nō emūdāt [⁊ sedē ei⁹] regiā .i. regnū ⁊ dominationē [i terra collisisti] .i. a bī q̄ terrarū deleuisti: q2 iaʒ non est de eis princeps.

44 † Minorasti dies †temporis eius: perfudisti eum confusione. †minuisti. †sedis.

℄ [Minorasti dies tpis eius] scʒ in regno seu regni ei⁹ vt nō staret iuxta eoꝝ opinionē: q2 putabāt se in eternū regnaturos [pfudisti] .i. repleuisti [eū ɔfusione] tēporali ⁊ eterna: q2 sunt dispersi ⁊ i seruitutē redacti: ⁊ gestāt opprobriū infidelitatis sue. Deide post hec dura q̄ cōmemorauit euenisse illi ppl'o ⁊ regno ne ibi putaretur deus impleuisse qđ promiserat / ⁊ nō da-

et alterum regnum in christo cu
ius regni non est finis alloquitur
am propheta dicens, Hec dura in
ulisti iudeis. Sed

† Usquequo domine auertis in finē: exardescet sicut ignis ira tua.

¶ [Usquequo domine auertis] is
rael a fide et salute usque [in finem]
id est semper [exardescet sicut ignis
ira tua] id est vindicta tua omnia
consumendo et deuastando: ita quod
nunquam extinguetur sicut ignis ha
bens combustibile quasi diceret nō
domine: quia cum plenitudo gen
tium intrauerit tunc omnis israel
saluus fiet. Et ideo

46 † Memorare que † mē mea substantia: † nunquid enim uanè constituisti omnes filios hominum:

mē sub stantia. idem

¶ [Memorare quod] est [mea substā
tia] i christo et si enim iudei deficiūt
nō deficit mea substantia i christo
venturo qz maria de me veniet et i
de christi caro [nunquid enim vane
cōstituisti oēs filios hoim] q.d. nō
oēs enim in vanitatē cūt nō tñ tu
vane cōstituisti eos: sz mūdās eos
a vanitate p semen in quo est mea
substantia de quo subditur.

47 Quis est homo qui uiuet & nō uidebit mortem: eruet animam suā de † manu inferi:

† manibus.

¶ [Quis est] i. quantus est [homo qui
viuet] resurgens a mortuis [et non
videbit mortem] quia iam non mo
ritur [et eruet animam suam de ma
nu inferi:] vt non detineatur in in
ferno. Certe hoc nulli conuenit nisi
christo qui potest animam suam po
nere et iterum sumere. Vel loquit
in persona ecclesie et ostenditur qđ
in mēbris etiā implentur passio
nes spūaliter dicens. Ita fecisti iu
deis: sed [usquequo dñe auertis] scilz
oculos misericordie tue ab israel
et a nobis quos etiam in tribula
tione video [in finem] i. diu vel
semper [exardescet sicut ignis ira
tua] q.d. non dñe cum tibi propriū
sit misereri et parcere. Sed potius
memorare [que mea substantia] id
est quod fragilis est humana natura
multisque miserijs subiecta: que nil
est nisi per christum sit redempta:
et ideo indiget tua misericordia [nū
quid enim vane constituisti oēs fi
lios hominum] q.d. non vane au
tem constituti sunt nisi tua miseri
cordia eis succurrat, vt ad vltimū
finem suum scz felicitatem supernā
perueniant: nam [Quis est] ex no
bis [homo qui viuet et non videbit
mortem:] i. non moriatur. q.d. nul
lus: quia statutum est hominibus
semel mori et [eruet animam suā Heb. ix.
de manu inferi] i. de potestate in
ferni: certe nullus ex inferno libe
rabitur nisi tu nostre inbecillitatis
memor nobis subueneris. Deinde
vsque ad finē psalmi loqtur in perso
na ecclie. q.d. Et cum hoc ita sit

48 Ubi sunt misericordię tuę antiquę domine: † sicut iurasti dauid in ueritate tua:

† quas

¶ [Ubi sūt] ergo [misericordie tue
antique] o [domine] et ab antiquo
promisse [sicut iurasti Dauid in ve
ritate tua] que nec falli nec fallere
pōt. i. sicut veraciter et firmiter ma
nu forti xpo pmisisti vndique ecclia
tua pcutit cui eternā miam nunquam p
mittebas: Jā habem⁹ christū sz ci e
dentes ad huc laboramus ex hibe

ergo in illo quod promisisti.

49 ✝ Memor esto domine opprobrij seruorum tuorum: quod continui in sinu meo multarum gentium.

¶ [Memor esto dñe] vt remunereris: quia ego patiēter sustinui videtur enī deus oblitus qñ differt [opprobrij seruorum tuorum] [multarum gentium] .i. illati seruis tuis .s. fidelibus christianis a multis gentibus [quod] opprobrium ego eccl̃ia dñi [continui] .i. portaui [in sinu meo] .i. in secreto mētis dissimulādo et patiēt sustinendo nō audens resistere vel palam loqui.

50 Quod exprobrauerunt inimici tui domine: quod exprobrauerunt cōmutationē christi tui.

¶ [Quod] opprobrium [exprobrauerūt inimici tui dñe] scz iudei et pagani dicētes christum perijsse. et repetit [quod exprobrauerunt] vt exaggeret scelus et subiūgit quid. d. [exprobrauerūt] .s. [commutationes] .i. mores christi tui .i. filij tui crucifixi hoc enī obiecerunt: quia mortuus est christus: quia crucifixus: que fuit magna cōmutatio in christo deo et homine. Sed nō est opprobriū qđ obijciūt: quia hoc est mutari a tpali vita ad eternam: a terra ad celū a iudeis ad gentes. vtinam et ipsi mutētur et cōmutationē christi tui non exprobrauerunt: illi quidē exprobrāt sed nos laudātes dicimus.

51 ✝ Benedictus dominus in eternum: fiat fiat.

¶ [Benedictus sit] [dominus in eternum] de ista commutatione salubeerrima: quia obtinuit nobis remissionem culpe et gloriā beatitudinis eterne. Ipse nos gratis saluos fecit. impietates nostras non attendit: eū non querentes qñ nil: inuenit: redemit: liberauit. Exprobratio et maledictio inimicorum est tpalis: sed cōtra maledictiones eorū dñe est benedictus in eternū Et ad confirmādā sententiam et benedictiones ne quis timeat subdit [fiat fiat] fiat in tempore gratie, fiat in tpe glorie. Ecce qsi subscriptio principis et confirmatio cautionis dei. Secūri ergo de promissionibus preterita credamus: presentia recognoscamus: futura speremus. Oratio.

Erue domine aīas nostras de manu inferi quo pro nobis inferna fortiter cōfregisti: vt tuas mīas decātātes et a cōfusiōe criminū et a morte ꝑpetua liberemur. Qui viuis.

Psalmus de reparatione humani generis necnon de breuitate & miserijs vite presentis: ac de longitudine & felicitate vite sequentis.

Psal. LXXXIX.

1 Domine refugium factus es nobis: ✝ a generatione ✝ in generationem.

¶ Auctor psalmi propheta Dauid.

¶ Titulus est: oratio moysi hominis dei. Et est sensus: psalmus iste est oratio. Oratio dico moysi id est illa ostēdēs et tractās q̄ lex ꝑ moysem data sub velamine cōtinebat Ipse enim specialiter in genesi de cōditione hominis scripsit: de qua

et hic psalmus dicit. Vel est oratio moysi i. hoc dauid orat in hoc psalmo quod et moyses ante orauit moysi dico hominis dei. homo quidem passibilis erat: sed tamen dei misericordia liberandus. Et agit psalmus iste de defectu generis humani qui per christum auferetur: et ideo bene post precedentem psalmum sequitur vbi de spe que in christo est agitur. Quamuis ergo in titulo nomen moysi transferatur: tamen secundum Hieronymū et plures alios non est credendum ab ipso moyse psalmū istum fuisse scriptum: qui illis eius voluminibus et literis inditus non est in quibus eius cantica scripta sunt. Sed vt visum est alicuius significationis gratia tam magni meriti serui dei nomen adhibitum est. Ex quo dirigeretur legentis vel audientis intentio: similiter intellige suo modo de psalmis alijs eius nomine intitulatis. ¶ Materia: oratio pro malis amouendis et bonis obtinendis. ¶ Intentio: monere ad contemptum vite vetere et penalis / et ad amorem vite noue et celestis. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona ecclesie orat pro humani generis reparatione et salute et a spe incipiens primo confitetur diuinam clementiam. Deinde exponit infirmitatem humanam: hortaturque ad contemptum terrenorum et amorem celestium: ac tandem petit subuentionem et liberationem. ¶ Sententia in speciali. In persona ergo ecclesia loquens et a spe icipiens ait. O [Domine] summe pie et immense clementie [refugiū fact9 es] per fidem tue incarnationis [nobis] a te cōuersis: vt sit ad te cōfugere et tibi adherere volumus a circūdātibus tribulatiōib9 et nūc mutabilitatis nisi terra liberemur [a generatione et generatione] i. i cī gñatiōe et ipsi vel i duab9 gñatiōib9: scz veteri cum ille moyses fuit minister: et in noua cui9 ille idē fuit ppheta. Est aūt nobis dñs refugiū et cōtra picula: vt ea nō icurram9: et cōtra tēptamēta vt non succūbam9: et cōtra petā vt ea vitem9 et ppetrata deleam9. Ne autem videretur non fuisse anteq̄ esset nobis refugium adiungit.

2 Priusq̄ā mōtes fierēt † aut formaretur terra: & orbis † à seculo † & in seculum tu es † deus. ‖ tel ‖ terrez ‖ vsq; ‖ tu ds

¶ [Priusq̄ montes] i. āgeli [fierēt] de nihilo et priusq̄ [formaret terra] i. hoies de limo terre. Ecce ois rōnalis creatura hac differētia distīcta est vt montiū noīe significaret celsitudo angelorū: et terre noīe hūilitas hoīs [et] priusq̄ fieret [orbis] i. vniuersitas rerū [a seculo et i seculū] i. ab eterno sine initio et in eternū sine fine [tu es de9] s. immutabilis. ac si diceret. Tu qui ex virgine tpalr carnē assumens humano gñi refugiū es fctūs aū ipas et oēs creaturā: et p oia secl'a es et p inācs de9: qz tu es sp et etern9. Sz qz hi i magnis tētatiōib9 viuim9 ne ab hoc eterno et refugio auertamur erat homo dei. d. Cum sis refugiū

3 Ne auertas hominē in humilitatē: & dixisti cōuertimini filij hominū.

¶ [Ne auertas] id est ne auerti permittas [hominem] a tuis bonis eternis et sublimibus [in humilitatem] id est in temporalium et terrenorū cōcupiscētiā vt contēptis eternis tēporalia cōcupiscat:

sapiatque terrena[et] i. quia [dixisti conuertimini] ab amore mundi et terrenorum ad me et ad amorem eternorum [filij hominum] qui habetis libertatem ad hoc faciendum. q. d. hoc a te peto quod ipse iussisti: preces ergo petentis exaudi: et fide volentis ad iuua dans ei gratiam sine cuius adiutorio per arbitrium voluntatis temptationes huius vite superare non possumus. Magna est clementia dei que nos ad conuersionem inuitat. Ideo autem debemus ab his labentibus ad te et ad tuum refugium conuerti

fest. 4 Quoniam mille anni ante oculos tuos: tanquam dies hesterna † que præterijt.

¶ [Quoniam mille anni] i. quantumlibet sit longa vita ista [ante oculos tuos] i. ad comparationem eternitatis quam tu vides sunt [tanquam dies hesterna que] scilicet [preterijt] i. similis est diei hesterne secundum hoc quod preterijt: et que iam nihil est. Nec saltem tanquam dies crastina que ventura est: quia omnia que temporis fine claudunt pro transactis habenda sunt: et quasi nihil sunt respectu eter-

Aristo. nitatis. Quia finiti ad infinitum nulla est comparatio. Si autem mille anni nullius sunt momenti respectu eternitatis per consequens nec vita alicuius hominis que adhuc ad mille annos nunquam peruenit. q. d. nihil est homo nisi des ei alteram vitam: et ideo bene necesse est istam vitam post ponere: et aliam considerare: et secundum apostolum ea que retro sunt

Philo. iij. obliuisci. i. temporalia et ea que ante nos sunt appetere. i. eterna. Et nec tanquam dies vna sunt: mille anni. Sed

†sicut vigilias Et † custodia in nocte: quæ pro nihilo habentur eorum anni erunt.

¶ [Et] tanquam [custodia i nocte] i. sicut vna vigilia noctis que non habet nisi tres horas Et bene custodie noctis vita presens comparatur quia i solicitudine et tenebris huius seculi agitur Antiqui diuiserunt noctem in quatuor custodias. i. in quatuor vigilias in quibus solent poni custodie vt caueant inimicorum insidie. Sic et nos quamdiu i nocte huius seculi sumus contra insidias diaboli vigilare debemus. Et vt minus dicam et vtilitatem huius adhuc omnia [anni] mille [erunt] de numero [eorum] i. iter ea computabunt. [que pro nihilo] et pro nullo precio [habentur] i. nulla reputabuntur vt somnia. Et merito illis comparantur: quia hi anni antequam veniant nondum sunt: cum autem venerint iam non erunt. q. d. i tenebris agitur vita presens et in solicitudine et trepidatione et quasi nihil est. Sed non accusans te quasi factorem mutabilium hec. dixi: imo diuine iustitie consentiens dico.

6 Mane sicut herba transeat: mane floreat & † transeat: uespere decidat † induret & arescat. †pertranseat. †idurescat.

¶ [Mane] primo scilicet pueritie [transeat] homo. i. a sua qualitate mutetur [sicut herba] que cito mutatur a qualitate quam habet i nocte i deteriorem mane orto sole et febo [mane floreat et transeat] in aliam qualitatem. i. inmomentanee vigeat et cito pagat florem suum: et postea [vespere] frigide senectutis [decidat] i. cadat i mortem [induret] in cadauer [et arescat] i. siccetur in puluerem. q. d. luat homo quod meruit. Omnis enim caro fenum: et omnis gloria eius vt flos feni: fenum aruit et flos decidit Esaie. xl.

decidit. Hec autem pena de pecca to venit. vnde subdit

7 † Quia defecimus in ira tua: & in † furore tuo turbati sumus.

†q̄m †indignatione tua conturbati.

¶ [Quia] ab immortali statu [defecimus] id est in hunc defectum mortalitatis versi sumus [in ira tua] qua iratus es primis parentibus: et in vindicta tua nobis inflicta propter peccata nostra: et nō tantū ꝑm corpus defecimus infirmitate: sed etiā ꝑm animā affligimur mortis timore: vnde sequitur [et in furore tuo] id est i effectu furoris tui scilicet de morte [turbati sumus] timentes mori et quod grauius est post mortē puniri. Infirmi facti sumus et infirmitatē finire trepidamus. Iuste autē defecimus quia peccauimus. Et tu

8 Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: seculum nostrum in illuminatione uultus tui.

¶ [Posuisti iniquitates nostras i conspectu tuo] id est in presentia tua habuisti omnia originalia peccata nostra: quia te non latuerunt et non solum illa sed etiam [seculū nostrum] id est decursum temporū nostrorū scȝ vitam nostram prauā et actualia peccata q̄ postmodum in seculo viuentes cōmisimus posuisti [in illuminatiōe vult9 tui] id est in illuminosa et lucida cognitione tua in qua vides om̄ia. q. d. nō texisti venia: non ab eis dissimulasti sȝ posuisti coram te vt punires. Hoc autem ex effectu probatur.

9 Quoniam omnes dies nostri defecerunt: & in ira tua defecimus.

¶ [Quoniam omnes dies nostri] id est vite nostre [defecerunt] id est ex ira tua abbreuiati sunt et ad paucitatem redacti: tota ꝗ vita nostra in defectum corruit: et merito quia presumptione longioris vite peccauimus: et nos ipsi [in ira tua defecimus] ac passibiles et mortales facti sumus: q: ea que transcūt amauimus: non enim nobis nisi ꝓpter peccata irasceris. Deinde exprimit melius miseriam et breuitatem vite huius. quia

10 Anni nostri sicut aranea meditabuntur dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni.

¶ [Anni nostri sicut aranea] sic lanea et inutiles [meditabuntur] id est reputabuntur. Nā quecunꝗ in annis nostris agimus ita fragilia sunt et transitoria sicut tela aranee sicut enim aranea mittit fila et huc illucꝗ discurrit, et tota die texit: et labor quidem grandis est: sed effectus modicus et quasi nullus: sic et vita hominū huc illucꝗ discurrit i occupationibus inanibus et inutilibus: laborat vt res corruptibiles scilicet diuitias et honores acquirat: et non intelligit ꝙ laborando aranee telā texit quia cito illa velociter amittit. E sicut anni nostri sunt in labore vano sic etiam pauci sunt numero quia [dies annorū nostrorū] ita breues sunt ꝙ [in ipsis sunt septuaginta anni] de cursu communi.

11 Si autem in potentatibus octoginta anni: & amplius eorum labor & dolor.

S

¶ [Si aūt in potētatibꝰ] .i. i illis ꝗ habēt potētē et fortē cōplexionē sunt [octoginta anni] in statū cōuenientē [⁊ ampliꝰ] vltra illud tp̄s est [eorꝫ labor ⁊ dolor] ac multa miseria que tūc multiplicantur. Senectus enim ipsa quidam morbꝰ est et langwor. Sed hoc ad misericordias dei pertinet qui filios flagellat: ⁊ ordinatur ad bonum nostrum quos emendat

12 Quoniam superuenit mansuetudo: & corripiemur.

¶ [Quoniā supuenit] in senectute [mansuetudo] dei id est mansueta eius castigatio: et etiam mansuetudo nostra: deus enim per clementiam mansuetus: nos per senectutem et infirmitatem domando efficit mansuetos [⁊] sic [corripiemur] ⁊ emendabimur ab insolētijs iuuentutis et excessibus nostris: quem enim diligit deꝰ: corripit ⁊ castigat: ⁊ nihilominus erudimur: non enim potest erudiri ꝗsꝙ sine labore ⁊ dolore: quia virtus in infirmitate perficitur. Et cum hoc sit

ij. Cor. xij.

13 Quis nouit potestatem irae tuae: & prae timore tuo iram tuam dinumerare?

¶ [Quis nouit] id est nescire ⁊ cōsiderare satagit [potestatē ire tue] quā exerces ꝯtra illos ꝗbꝰ hic parcis: potestas eīm ire hoīs ē corpꝰ occidere ⁊ post nihil pōt facere: deus aūt ⁊ hic pōt punire: ⁊ post corpꝰ ⁊ aīam mittere i gehēnā [⁊] ꝗs [p̄ timore tuo] .i. te timēs: vel ad hoc vt te timeat nouit [irā tuā dinumerare] .i. cognoscere ⁊ distinguere: qꝛ plerisꝗ tūc magis irasceris qñ placari videris: ꝗbusdā ꝟo tūc placaris qñ irasci estimaris. Illis ei parcis ad penā: hos punis ad salutē. q.d. pauci sunt ꝗ hec itelligūt. si eīm intelligerēt nō ita de facili peccarēt. Et quia sine te hec intelligere nō possumus: ergo o domine

14 Dexteram tuam † sic notam fac: & † eruditos corde in sapientia.

†notas fac mihi. †cōpeditos.

¶ [Dexteram tuam sic notā fac] id est christū sic fac notū vt per eum discant tui iram tuam noscere et dinumerare ac magis petere ea ꝗ nō videntur ptinētia ad nouum testamentū ꝗ p̄ntia ptinētia ad vetus testamētū. Vel [dexterā tuā] .i. eternā felicitatem ꝗ oues ab hedis separabis [sic notā fac] vt dictum est. s. flagellādo quem recipis et non sinendo prosperari in temporalibus sed emēdādo vt ad dexteram ponas. Sic enim innotescit dꝰ ꝗs i ea sit sessurꝰ [⁊] [fac eruditos] [corde i sapiētia] ad appetendū ista. Vel [⁊ fac notos] [eruditos corde i sapiētia] quos' fecit deꝰ notos i nouo testamēto vt ꝑ fide oia spnāt / ⁊ eterna bona tm̄ ꝗrāt. hoc attēdēs iste homo dei orat ꝑ eis ꝗ multa patiūt a seculo ꝑ eternis. d.

15 Conuertere domine † usquequo: & deprecabilis esto super seruos tuos.

†quousque.

¶ [Cōuertere dn̄e] ab irato i benignū respiciēdo nō mite tue oculis ꝗ videris auersus a tribulatis [vsꝗ ꝗ] .i. aliquātulū nō ex toto: qꝛ magis ꝓdest si aliq̄ tribulatio sup nos maneat [⁊ deꝑcabilis esto sup seruos tuos] ꝑces eorꝫ exaudiēdo. q.d. iusticiā tēpera vt nō succūbamꝰ: talemꝗ te exhibe vt possis exorari a

peccatoribus. Sed iste homo dei iam futura bona spe anticipans quasi de factis dei ait.

16 Repleti sumus mane misericordia tua: † & exultauimus & † delectati sumus in omnibus diebus nostris.

[margin: †In hebr. & exultauimus. †iocundati.]

¶ [Repleti sumus mane] id est in eternitate [misericordia tua] qua nos a malis omnibus liberasti et abundantia bonorum satiasti. Modo enim nox in qua esurimus et sitimus: tunc autem postpositis tenebris huius seculi et oriente sole iustitie satiabitur vultu dei [et] ibi [exultauimus] fortis [et delectati sumus]. Vel [exultauimus] in laude tua [et delectati sumus] in re iocunda [in omnibus diebus nostris] quibus nulla nos succedet. Ubi omnes dies simul sunt non sibi succedunt: quia unus sunt id est eternitas. Ibi etiam

17 Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti: annis quibus uidimus mala.

¶ [Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti] id est humiliari et affligi permisisti: scilicet [annis quibus vidimus] et experti sumus [mala] penalia huius exilii et angustias corporis: hoc est pro afflictione dierum et annorum illorum quibus nos afflixisti in hoc mundo nunc enim mala temporalia vidimus, sed postmodum eterna bona conspiciemus. Nam mala pene nunc patienter tolerata sunt eterne vite meritoria. Sed quia homo non potest hic de malo euadere, vel in bono perseuerare sine spiritu tuo adiutorio. ergo

18 † Respice in seruos tuos & in opera tua: & dirige filios eorum.

¶ [Respice in seruos tuos] in quos iratus videbaris [et in opera tua] quia ipsi serui tui sunt: et opera non sua sed tua. q.d. propter hoc debes respicere: quia ipsi serui sunt opera tua. Nec solum vt hec facta sunt, sed etiam serui tui .i. obedientes iussis tuis. Ipsius enim sumus figmentum non solum in adam: sed etiam creati in christo iesu in operibus bonis [et dirige filios eorum] .i. imitatores vt sint recti corde quibus bonus est deus. Vel [filios] id est opera ne incurventur et detorqueantur ad mala.

19 Et sit splendor domini dei nostri super nos: & opera manuum nostrarum dirige super nos, & opus manuum nostrarum dirige.

¶ [Et] vt ad hoc perueniamus [sit splendor domini dei nostri] .i. lumen vultus tui et lux spiritualis .s. gratia spiritussancti: ipsius imprimatur nostre menti quatenus diabolice imaginis obscuritate fugata in pristinam figuram et imaginem reformemur. Splendor eius in nobis luceat vt tenebras nostras illuminet: splendor in nobis habitet vt omnes tenebras repellat [et opera manuum nostrarum dirige super nos] vt non pro mercede terrenorum, sed pro dei gloria et eternis ea faciamus. Deinde in singulari numero subdit [et opus manuum nostrarum dirige] intendens quod omnia opera bona nostra vnum opus esse dicuntur in charitate: quia omnia opera bona que multa sunt quantum ad diuersitatem generis vnum sunt in radice charitatis: et ad vnum finem diriguntur quantum ad intentionem operantis. Oro

Uitiful sydẽris sator oipotens deus: qui nouā mūdo lucem fugata nocte restituis: sana nos q̃sum⁹ mia tua veniēte: vt oēs pctō2ū obscuritates te illumināte pellam⁹: Per d.

Psalmus de certa & infallibili protectione diuina intentione & pugna iusti hominis in deo & eius adiutorio firmiter sperantis.

Psalmus. X C.

1 QVi habitat in adiutorio altissimi; in protectiõe dei celi commorabitur.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titul⁹ est laus cātici dauid. Et est sensus: psalm⁹ iste est laus dauid. i. xp̄i: q2 in eo laudaf de bñfi cijs q̄ cōfert ecclesie sue. ꝛ est cantici q2 cōtinet in se canticū. i. iucūditatē, meminit eñi eterne beatitudinis. De hoc psalmo tentauit diabolus xp̄m. cuius tentatio nostra est doctrina. sicut eñi ille sic et nos in illo diabolum vincimus si xp̄m imitari volumus: nō in mirabilibus que facit solus: sed in eo fact⁹ est pro nobis et ad qđ nos inuitat: scꝫ in humilitate ꝛ patiētia q̄tē nos in his sequētes ex eo ꝛ in eo diabolū vincimus: de qua victoria xp̄i ꝛ suo2ū cōtra diabolū agit iste psalmus: vñ et in titulo laus ponitur que pro hac victoria deo d2. Et bene hic psalm⁹ sequif post p2edictū. q2 eñi (vt ibi dictū est) dñs factus est nobis refugiū consequenter hic agitur de tentationib⁹ in quib⁹ ad ip̄m est recurrendū. nā manētes in auxilio dei vincūt oēs tētatiōes diaboli ꝯtra quas ille psalmus est antidotum gñale: ꝛ cōficif ex duob⁹: scꝫ fide ꝛ spe. ¶ Materia: ꝓtectio diuia in tētatiōe hois in deo ꝛ eius adiutorio sperātis. ¶ Intentio: vt exēplo xp̄i ꝛ fiducia sui auxilij discamus tētatiōes vicere ꝛ nō de nobis p̄sumere: sed de dei adiutorio cōfidere: atq3 ad eius gratiā quicqđ fortiter facim⁹ referre. ¶ Sententia in gñali: ꝓpheta in isto psalmo speranti in deo in tētatiōe et pugna ꝓmittit protectionē diuinā / ꝛ ex ꝓtectiōe victoriā / ꝛ ex victoria coronam. ¶ Snia in speciali: ꝓpħa ergo de quolibet sctō ait. [Qui habitat] i. more habitantis se p fiduciā stabilit ꝛ pseuerāter ꝯdit [in adiutorio] nō suo: sed [altissimi] dei. i. q̄ totam spē suā non in se vel in hoie: sed in deo ꝛ eius adiutorio semp constituit [in protectione dei celi cōmorabif] i. oib⁹ modis a deo ꝓtegef ꝛ pseuerāter habebit eū ꝓtectorē in tētationibus: vt nec capiaf illecebra voluptatis: nec frangatur timore aduersitatis vt nō ꝺclinet ad dexteram vel ad sinistram. hec est via regia via christi regis nostri quam ipse ambulauit: quem et nos imitari debemus. Et talis

2 Dicet domino susceptor meus es tu: & refugiū meum deus meus sperabo in eum.

¶ [Dicet domino] corde ꝛ ore [susceptor me⁹] i. mei infirmi [es tu] vt medicus: q2 ip̄e suscepit nos ad curādū sicut medicus egrorum [et refugiū meū] a simili tēpestate: q2 ad ipsum refugimus vt ab iminētibus tentationibus et periculis

liberet mi [deus meus] q2 creator nr̄ est ꝛ reformator rōnis nr̄e. ꝛ iō [sperabo in eū] nō de me p̄sumā. Hic notant̄ q̄tuor b̄nficia dei q̄ facit in bello spirituali. Primum est adiutoriū eius: vt hostes nostros impugnare ꝛ expugnare possim⁹. Scōm est protectio ab hostibus si impugnare voluerit. Tertiū cura et recreatio si hostes nos vulnerauerit vel vexauerit. Quartū receptatio eius si de cōflictu fugerimus. Et merito sperabo in eum.

3 Quoniā ipse † liberabit me de † laqueo uenātium: & ā uerbo aspero.

† eruet. † muscipula.

[Qm̄ ipse liberabit me] uō ego [De laqo venātiū] .i. de tēratiōne demonū seu hoim q̄ fit p facta q̄ circa viā ad dexterā p̄speritatis ꝛ ad sinistrā aduersitatis laqos tēdūt: ꝛ blādiēdo vl̄ terrēdo illaqāt vt hoies mala faciāt ꝛ bōa obmittāt [ꝛ a v̄bo aspero] .i. a tētatione q̄ fit p verba: q̄ siue sint aspera vt cōuitia/detractio/ꝛ siīa: siue blāda vt adulatio doli ꝛ hmōi oia dicuntur aspera qm̄ diuinis obuiāt reglis ꝛ mouēt hoiem ab eo. Sz ab his oib⁹ liberat a deo qui spē suam ponit in eo. Et vt liberet

4 † Scapulis suis obūbrabit tibi: & sub † pēnis eius sperabis.

† inter scapulas suas. † alis

[Scapulis] .i. humeris [suis] in q̄b⁹ est fortitudo .i. virtute pp̄ria [obumbrabit] .i. obūbraculū protectionis ꝛ refrigeriū in ardore tētationis prestabit [tibi] q̄ habitas in adiutorio altissimi [ꝛ sub pennis] vl̄ alis mise: icordie [eius sperabis] de protectione dei a malis q̄ quēadmodum gallina pullos suos ante pectus suū ponit ꝛ alis suis ptegit: sic dn̄s noster multo amplius oēs in se sperātes benigne recipit ꝛ defendit. vn̄ cū dicit [Scapulis suis] .i. inter scapulas et a tergo pōt intelligi ꝛ a pectore: sed q2 addit sub pennis vl̄ alis manifestū est: q2 ptectio est a pectore quasi te posito in medio alarū hinc inde expansarū ptegendo te contra inimicum. Et tanq̄

5 Scuto circundabit tē ueritas eius: non timebis ā timore nocturno.

[Scuto] mic [circūdabit te] .i. pteget te [v̄itas eius] .i. obseruātia peceptorū eius veritas ei⁹ erit tibi scutū .i. mādata ei⁹ ipleta defendent te a malignis hostib⁹. et ita [non timebis a timore nocturno] .i. a leui ꝛ occulta tētatiōe que fit ignorantibus: seu a tentatione ignorātie: q2 ignorantia intelligit̄ in nocte vnde hec tentatio nocturnus timor dr̄ a simili periculi vn̄ timor tm̄ habet. Nō timebis etiā

6 A sagitta uolāte † in die: ā negocio perābulante in tenebris: † ab icursu & demonio meridiano.

† p̄ditē. † a ruina

[A sagitta volāte in die] .i. a leui ꝛ manifesta tētatione q̄ fit sciētibus seu a petō scientie. nam manifestatio itelligit̄ in die. his duobus leuibus duo grauia reddit dicens [ꝛ a negocio perambulante in tenebris] .i. a graui ꝛ occulta tētatione que fit ignorantib⁹ et [ab incursu ꝛ demonio] .i. ab incurrente demonio [meridiano] .i. a graui et aperta tentatione q̄ fit scientibus q̄ dr̄ demoniū meridianum pp̄ter vehemētiā tentatiōis [illegible]

7 Cadent à latere tuo fdens
mille: & † decem millia
à dexteris tuis: ad te au
tē nō appropinquabit.

¶ [Cadēt a latere tuo] scz sinistro [mille] de demonib⁹ te tentanti-
bus diuina virtute victi [et decem
millia a dexteris tuis] cadēt: et po
tur hic numer⁹ determinat⁹ pro
indeterminato: vt per mille et decē
millia intelligatur demonū multi
tudo. Et quia in sinistris aduersa:
i dexteris pspera significantur: et
plures psperitatū illecebris q̄ ad
uersitatis molestijs capiunt̄ recte
a latere sinistro mille et decē millia
a dexteris cadere dicūtur [ad te au
tem] in diuino adiutorio speran-
tem [non appropinquabit] demo-
nium vel tentatio per consensum.

8 Veruntamen oculis
tuis considerabis: & tri
bulationem peccatorū
uidebis.

¶ [Veruntamē oculis tuis] inte-
riorib⁹ [cōsiderabis] talē ptectio-
nē diuinā super te tanq̄ gratus [et
retributionē petōrū] .i. penā debi-
tam pro pctis [videbis] in fine: q2
retribuet abūdāter faciētibus su-
perbiā: quib⁹ mō tanta pmittunt̄
in christianos et dei seruos: vt per
hoc exerceantur et magis merean-
tur. Et sic tanq̄ gratus deo dicēs.

9 Quoniā tu es domi-
ne spes mea: altissimum
posuisti refugium tuū.

¶ [Qm̄ tu es dn̄e spes mea] tuta
et secura: q2 non in aliquo alio / sz
in te solo cui nemo resistere potest
confido: et sic [altissimum] .i. in alto
non in imis [posuisti refugiū tuū]
vbi fugias a malis et a vētura ira
iudicij. Vel [altissimū] .i. ipm deū
[posuisti refugium tuum] ad quē
refugias in malis insurgentibus:
et ideo es securus. Unde sequitur

10 Non † accedet ad te †acce-dent.
† malum: & flagellum †mala
non appropinquabit ta
bernaculo tuo.

¶ [Non accedet ad te] sic speran-
tē in dn̄o [malū] .i. mortalis culpe
vt noceat aie [et flagellū] .i. spalis
pene [non appropinquabit taber-
naculo tuo] scz corpi tali vt te eij-
ciat a securitate virtutis et firmitate
fidei. [nō appropinqbit] nō vt ñ ac:
sz vt nō obsit: q2 habitātē in adiu-
torio altissimi nocere non poterit.
Cuius ratio subditur

11 Quoniā angelis suis Mat.
mādauit de te: ut custo- iiij.
diāt te in omnibus uijs Luc.
tuis. iiij.

¶ [Qm̄ angelis suis] quos posuit
custodes hoim et specialiter electo-
rū [mandauit] tanq̄ suis ministris
[de te] te eis committēdo [vt custo-
diant te] ab oi nocumēto [in omni-
bus vijs tuis] tā in psperis q̄ in
aduersis. vñ magnā debem⁹ an-
gelis reuerentiā nobis pro custo-
dia a deo deputatis. Et ipi angeli

12 In manibus † porta †tollent
bunt te: ne † forte offen- †quan-do
das ad lapidem pedem
tuum.

¶ [In manib⁹] scz potentia et vir
tute [portabunt te] ad bona diri-
gēdo et iuuādo / et a malis eleuādo
ac ptegēdo. q. d. sic te custodiēt tā
q̄ in manib⁹ suis te portēt [ne for
te offendas ad lapidē] .i. ad petrā

mortale ad modum lapidis graue
[pedem tuum]id est affectum per
consensum vel malum propositum.

13 Super aspidem & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

¶ [Super aspidem et basiliscum
ambulabis et conculcabis leonem et
draconem]i. omnem virtutem et potesta
tem diaboli diuino adiutorio su
perabis: qui propter varias astu
tias et diuersos tentandi modos
hic comparatur animalibus. Ipse enim est
aspis cum occulte veneno nocet/
et hominem per ignorantiam mortaliter
peccare facit. Basiliscus cum palam vi
su venenat/ et hominem scienter pec
care mortaliter facit. Sed istius
astutiam fera ecclesia cauet que super
illum ambulans: quia eum vincit et calcat.
Ipse est leo dum seuit aperte et perseq
tur violenter. Draco dum insidiatur oc
culte et deuorat negligentes. Ma
gis timendus est draco in insidijs quam
leo in impetu: sed non te frangat leo: non te
decipiat draco. Esto in tentatione for
tis et leonem conculcabis. Esto in tenta
tione cautus/ et draconem supabis.
Exponitur predicti septem versus et intelligi
de Christo q. d. ille qui habitat in adiuto
rio altissimi non timebit a demo
nio. Sed o Christe [Cadent a latere
tuo mille]i. multi considerantes se te
cum sessuros vt iudicent supabuntur in
tentatione et de illa spe iudicandi ca
dent et quia multo plures credunt se ad
dexteram collocandos vt salutem ibi
sabiturt [et decem milia a dextris tuis]
et a spe standi ad dexteram tuam cadent si
militer. Qui enim de se presumunt non
habentes in alto firmam radicem charita
tis: ideo cadent per demonum incur
sum: sed inundant per grauem estum
diaboli vel tribulationis [ad te au
tem ... ...
bus vera tibi adherentia qui sunt tui
i. vnum tecum [non appropinquabit]
demonium: nec te deijciet per ten
tationis estum. Et si demonium
non appropinquet]Uerumtamen
non erit impune quod tuos persequun
tur iniqui. nam [oculis tuis]qui
bus merita hominum iudicas [con
siderabis]malum quod voluerunt
[et retributionem peccatorum vi
debis]vt scilicet retribuas eis se
cundum quod intenderunt. Ideo autem non
cadit iustus a demonio/ et ad me
non appropinquabit. [Quoniam tu domine Iesu
Christe [es spes mea]scilicet corpo
ris tui et ecclesie: et per hoc es spes
mea: quia [altissimum posuisti re
fugium tuum]i. resurgendo et ostenden
do altum fecisti. i. forte ostendisti
refugium tuum: et pro altissimus. i.
eternis docuisti ad te fugiendum:
vt iam sperent tui sequi quo tu pre
cessisti. Et ideo [Non accedat ad te
domine Christe [malum]vltra [et flagel
lum non appropinquabit tabernacu
lo tuo]id est carni tue in qua pro no
bis militasti. In hoc quidem ta
bernaculo sensisti malum et flagel
lum in terra ad quod leuatum sup celos:
vt illuc sit directa spes nostra non
accedent vt prius mala vel flagella
[Quoniam angelis suis mandauit de
te]de tuo tabernaculo [vt custo- Luce xxii.
diant te in omnibus vijs]et operi
bus [tuis]Unde in euangelio. Appa
ruit ei angelus confortans eum.
Et ipsi angeli [In manibus por
tabunt te]ascendentem in celum: non quod
fine eis rueres/ sed quia obsequeban
tur tibi regi vt inde misso spiritu
sancto soluas credentes a reatu le
gis [ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum]i. ne pedes tui scilicet ap
stoli et euangeliste omnes in quibus
peragras vniuersas gentes offen
dant ad lapidem i. ad legem in ta
bulis lapideis datam et ... ...
... ...

... ...

Mors legis soluātur per amorē spi ritus legē implentes.[Et super aspidē & basiliscū ambulabis]pedibus tuis[et conculcabis leonem et dracōnē]i in eis. Omnia enim nocumenta per hec aīalia(vt supra dictū est) designata in aduētū dñi a pedibus eius.i.a sanctis sunt prostrata. Deinde sunt verba dei cōsolantis virū iustum & ecclesiā.in tribulationibus cui hic defensionē et in futuro premia promittit.

14 Quoniam in me sperabit † liberabo eum protegam eum quoniā cognouit nomen meū.

sperauit

¶[Qm̄ in me sperabit]non in se vel in alio[liberabo eū] ab illis tētationibus & a malis seculi omnibus[protegā eū]a periculis:& ideo[quoniam]vere[cognouit nomen meum]credendo/laudādo/& aliis nūciando: Spera ergo in deo & liberabit te:cognosce nomen eius vt ei seruias/& proteget te ne cadas.habes enim de hoc certitudinem per dei promissionē. Et qm̄.

15 † Clamabit ad me & ego exaudiam eum:cū ipso sum in tribulatiōe: † eripiam eum & glorificabo eum.

† inuocabit me.

† & eripiam.

¶[Clamabit ad me] orando[et] ego[exaudiam eum] finaliter:et si nondū exaudio eū:tam tamē[cū ipso sum in tribulatione] sicut fidelis adiutor:dulcis[q] consolator:ne deficiat[eripiam eum]a malis seculi et periculis in tempore tribulationis:& glorificabo eū]post exercitia laboris eternis premiis in celis.liberat q̄n[q] deus corporaliter sicut tres pueros vt confundantur infideles.liberat martyres spiritualiter scilicet spūs eorū a carceribus eripiēdo:vt imitentur fideles. Et tūc.

16 Lōgitudine dierum replebo eum:& ostendam illi salutare meum.

¶[Longitudine dierum]per durationem.i.vita eterna que nō habet finem[replebo eum]qr sufficit habenti.hinc alibi dr:satiabor cū apparuerit gloria tua. Unde nunc sequitur[et ostendam illi]per speciē & apertā visionē[salutare meum]. i.christum in maiestate qn videbimus eū sicuti est in natura diuinitatis et i forma humanitatis quo modo videtur ab angelis.hec visio.i. visionis materia:scs deus est tota merces nr̄a:et tota nr̄a beatitudo ē diuina cōtēplatio. Hunc psalmū in quadragesima/& i tractu/& in versiculis et multis modis cantamus:qr cū xp̄s ieiunauit diabolus eū de hoc psalmo tētauit et victus abscessit.huac etiam psalmum ad cōpletoriū quotidie frequētamus: vt quo tpe diabolus magis nititur ad decipiendum:eo tēpore nos magis laboremus ad resistendū. Oro.

Ps. xvi. (margin)

Presta nobis dñe per inuocationē nominis tui aspidis & basilisci letalia venena calcare:vt ostēsum nobis salutare tuū aduersus insidias inimici spūalis clypei vmbraculo muniamur. Per dominum.

Psalmus de exhortatiōe ad dei laudem pro diuersis beneficiis suis: ac de finali impiorum perditione & iustorum retributione.

Psalmus. XCI.

1 Bonum est confiteri domino: & † psallere nomini tuo altissime.

† tunc psalles nos domini altissimi.

Sabbatū ē triplex.

¶ Auctor psalmi propheta David ¶ Titulus est. Psalm9 cantici in die sabbati. Ubi sciendū q triplex est sabbatū scz temporis: pectoris: et eternitatis. Sabbatū tpis est dies septimus quo post opera sex dierū requievit dñs docens in presenti suos laborare vt ī futuro quiescāt. Sabbatum mentis est tranquillitas bone cōsciētie spe futuri vt nō turbetur reb9 seculi. In hoc sabbato cordis primū est vt bōa tua deo tribuas/mala tibi. Sabbatū eternitatis est eterna requies pro qua in pñti bene opari debem9 agētes sabbatum mētis. Hic ergo agit de duob9 vltimis.s. de sabbato mentis & eternitatis. vñ bene in titulo ponitur psalmus & cantici. Et est sensus psalmus iste per quē notatur bona operatio est cātici per qđ notatur exultatio mentis: qz in ea semp debemus cātare deo et gratias agere: exultantes & hoc in die sabbati.i. de eterna requie cum mētis trāquillitate de qua requie loquitur hic propheta ostēdens iustos laborare ī hac vita sex dieb9.i. sex etatibus & in futuro quiescere: & econtra malos hic quiescere & ibi laborare. vñ bñ post predictū psalmum in quo de tentatiōibus & malis huius seculi agit psalm9 ille sequitur in quo de eterna futuri seculi tractatur ¶ Materia: laus dei tam in psperis q̄ in aduersis malorūq perditio & bonorū retributio ¶ Intentio: monere nos vt a dei laudibus vel bonis opib9: siue in psperis: siue in aduersis nō cessem9: & cū adest felicitas cōsolatiōi dei: & cū deest iusticie dei grās agam9 & bōa nr̄a deo/mala x̄o nobis tribuam9 hic q̄ libēter p eternis laborem9. ¶ Sētētia i gñali: pp hēta i isto psalmo inducit pmo ad dei laudē p multis suis beneficijs: deinde asserit malos perituros vt ceteri timeāt & iustos florere vt devoti gaudeāt. ¶ Sñia in spāli. In vtroq ḡ sim9 deo grati: & sentiētes oīa bñ a deo agi dicam9. [Bonū est] qz honestū & vtile/iocūdū & delectabile [cōfiteri dño] ore vt mala nobis: et bōa deo tribuamus. In vtraq re dño confitere & in peccato: qz tu fecisti & in bono facto quia ipse fecit. Et cōuertēs sermonem ad dominum mutata persona dicit [et psallere] opere [nomini tuo] o [altissime].i. bene viuere & operari ad honores & laudē nominis tui: vt quisquis q̄rat glo:iā tuā nō suā: nomē tuū nō suū: Quicūq manib9 bōa operatur psallit deo: qui ore cōfitetur cātat deo. Ergo canta ore & psalle opere. Et qz pp̄ter futurū seculum christiani sum9 iō q̄cāq mō se habeāt presentia gratissimus cōsolationi dei per blāda: & ini itie eius per aspera dicēteo: bonū est cōfiteri dño &c. deide duob9 pdictis duo alia reddit. Bonū ē cū pfiter: deo.

2 Ad annunciandum mane misericordiā tuā: & ueritatem tuam per noctem.

¶ [Ad annunciandū.i. laudandū [mane].i. in psperis [miam tuā] qua pie parcis [& veritatem tuā] qua iuste flagellas [per noctem].i. in aduersis. Cū ergo tibi bene est lauda dei misericordiam: qū male tibi est lauda veritatem. Ueritatē quippe dei per noctem annūciare

est nō incusare deū q: aliquid patēris mali/s; illō peccatis tuis tribue ⁊ ipsi⁹ emēdationi:q: q̄ peccata flagellat non est iniquus sed verax. bonum est etiam psallere.

3 In decacordo psalterio: cum cantico in cithara.

¶ [In decacordo] .i. decē cordarū [psalterio] .i. ope. hoc est in decem preceptorū cōpletiōe:nam psallere est operari: psallit qui cum hilaritate bene facit. In psallendo eñ hilaritas est: ⁊ hilarem datorē; diligit deus. Qui vero cum tristicia deo seruit ipse facit ⁊ portat psalterium: s; nō cantat in eo. Bonū ē etiā psallere [cū cātico in cithara]. i. verbo ⁊ opere. Si eñ bene loqueris ⁊ non operis cāticū habes sine cithara: si operaeris ⁊ nō loqueris citharam habes sine cantico. propter hoc ⁊ bene loquere: ⁊ bñ operare si vis habere canticum cum cithara. Uel bonum est psallere [cum cantico in cithara] .i. cum gaudio in carnis mortificatiōe ⁊ in aeternalibus reb⁹ cithara eñ ab inferiori reddit sonum. Ideo autem bonū mihi est psallere ⁊ confiteri.

ij. cor. 9.

4 Quia † delectasti me domine in factura tua: & in operibus manuū tuarum exultabo.

† iocundasti.

¶ [Q: delectasti me dñe] .i. delectationem internam mihi prestitisti [in factura tua] .i. in eo quod i me facis. nam quicquid sum ego: quicquid bene ago tu facis ⁊ tua factura est: tu enim me fecisti: tu bene viuentem me fecisti [et in operibus manuum tuarum] .i. que per te operabor [exultabo] gratias agendo. Uel [delectasti me in factura tua] scilicet celo et terra et q̄ue in eis sunt et in decore eorum: et in obedientia: et in dispositione in causis et effectibus. Quodcumq; aspexero delectat me. Ideo enim facturam et benedico factorē [et in operibus manuum tuarum exultabo] dum creaturis tuis vtor vel admiror earum pulchritudinem et vtilitatem que omnia mihi seruiunt secundū Hiero. Quodcūq; aspexeris edificatio tua est. Ideo solē lunam ⁊ stellas hoc edificat: te debes enim cogitare et dicere. Ista seruiūt deo quare ego nō seruiā? Dimitte magna animalia: respice apē ⁊ formicā in quibus est maior sapientia q̄ corpus. Cogitant hyemem esse venturam: et posse fame periclitari nisi laborauerint in estate vnde viuant in hyeme: ⁊ christianus ⁊ monachus non cogitant iudicium esse futurum. Cogitemus quia si non fecerimus bona opera torquebimur in gehenna.

Hieronymus.

5 Quod magnificatā sunt opera tua domine: nimis profundę factę sunt cogitationes tuæ.

¶ [Qd magnificata sunt] .i. valde magna sunt quia comprehendi nō possunt [opera tua] o domine. Quare enim alij floreant: alij laborent: alia vasa faciat deus in honorem: alia in contumeliam: nemo est qui discernere possit: bene ergo sequitur [nimis profunde facte sunt cogitationes tue] .i. dispositiōes tue qd tu ab eterno disposuisti alios saluandos alios perdendos: profunde nimis ⁊ inscrutabiles sunt. Quis enim cognouit sensum domini? Uel [Magnificata sunt opera tua domine] in substantia: et in forma ⁊ i vite: et in ceteris null⁹ eñ potest ea ad plenum inuestigare [ni

nis profunde facte sunt cogitatio nes tue quib⁹ talia fecisti a regis ea intellectu a ratione attingi nō possunt. Summū genus sciētie est scire deū tāta prestare que huma nus sensus nō pōt attingere. Et

6 Vir † insipiens non cognoscet: & stultus nō intelliget † hæc.

insipiens. ista

¶ Vir insipiēs qui celesti sapientia vacu⁹ a humanis versutijs ple nus nō attendit quid debeat om plecti vel cauere sibi: nō prouidet in futurū non cognoscet in qui bus malis sit. a stultus qui a si attendit a scit nō cauet sibi: a ma le viuit nō intelligit hec que di cta sunt a que sequuntur vt deū ex suis operibus laudet: sed quia opera dei non nescit casu omnia agi putat: nō enim attendit finē malorū a bonorū: nec intelligit il lum cedi vt sit heres dimisso ex heredato cui parcit a flagello. Un de subdit afferēs malos perituros vt metus sit cecis

7 Cū † exorti fuerint peccatores sicut fœnū: & † apparuerint omnes qui operantur iniquitatem.

exorientur. † prospe serūt.

¶ Cū exorti fuerint peccatores id est postq̄ in tpalibus excreue rint a tēporaliter ad horā floruerint sicut fenum quod post ortū suū cito arescit a desiccatur: sic enī peccatorum prosperitas florēt posterio ra arescent: quia hyeme huius se culi virent: a in estate futuri iudi cij arescēt a apparuerit insignes a famosi oēs qui opant pertinaciter iniquitatē preponendo ter rena celestibus: a qui imitant flo rem illorū vel postea apparue runt in iudicio. velint nolint om nes qui nunc operant iniquita tem id est ipsi peccatores vbi ap parebūt conspectui q̄ non bñ: non quidem ad suā gloriam sed ad cō fusionem. Unde sequitur

8 Vt intereant in seculum seculi: tu autem altissimus in eternū † domine.

es

¶ Ut intereant miserè in secu lū seculi id est eternaliter et sine fine propter suas iniquitates: al lorum enim fructus est etern⁹ in teritus: hoc vtique insipiētes a stul ti nō intelligunt qui nō nisi tem poralia cognoscunt: tu aūt altissi mus iet potentissim⁹ ad puniendū eos es a permanes in eternus o domine qui expectas a esuper de eternitate tua qn transeat temp⁹ impiorum a veniat tempus iusto rum. Qr etern⁹ es semper manēs in celsitudine tua in qua omnia cō sideras: longanimiter mala tole ras: a vides quid illis serues qd in effectu apparet

9 Quoniā ecce inimici tui domine: quoniā ecce inimici tui peribūt: & dispergūtur omnes qui operātur iniquitatē.

¶ Qm̄ ecce inimici tui dñe et repetit quoniā ecce inimici tui pe ribunt in eternum q̄ modo florēt ad tēpus ecce id est ecce id est valde ci to a in prompta inimici violenti et inimici dolosi: vel qui te nō cre dunt: a qui te credunt sed male vi uunt peribunt et hic in tene bris interioribus: et in futuro in tenebris exterioribus a dispergū tur id est a societate bonorū sepa

rabuntur[omnes qui operantur
iniquitatē]impenitentes & in ini
quitate permanentes ac incessan
ter contra equitatem agentes. Et
merito tunc dispergūtur a bonis
qui modo conueniunt in idipsum
iniquitatis. illi ita peribunt: sed
non sic iusti vel ecclesia de qui-
bus subiungit

10 †pingui

**Et exaltabitur sicut
unicornis cornu meū:
& senectus mea in mi-
sericordia † uberi.**

¶ [Et exaltabitur cornu meū]. i.
fides & vītus seu fortitudo mea au-
gebit: & roborabitur ad resistēdū
oibus tētationibus & malis/ sicut
vnicornis q̄ valde fortis est & vni
co cornu ab oibus se defendit. Ec-
clesie q̄ppe cornu fides est vna et
Heb. xi. semp excelsu cunctis aduersis su
pereminet. Ut n̄ scriptū est. Sancti p
fidē vicerūt regna [& senectus mea]
i. nouissima mea erūt [in mia vbe
ri]. i. pingui seu fertili & abūdanti.
hoc est in vbertate mīe dei: scz in
leticia & beatitudine anime & cor
Ps. cij. poris. Unde alibi dicit. Qui co-
ronat te in misericordia & misera-
tionibus. Et quidez misericordia
in presenti est magna: sed illa erit
maior quando omnis tolletur mi
seria.

11 †respexit. †in eis qui insurgunt.

**Et † despexit ocu-
lus me⁹ inimicos meos:
& † insurgentibus in
me malignantibus au
diet auris mea.**

¶ [Et] ideo iā nūc [despexit ocul⁹
me⁹] interior [inimicos meos] i.
oēs operantes iniquitatē. Multos
inquit circumstantes inimicos
vidi. tamen quia predicto cornu
munitus eram cōfidēs de adiuto
rio dei sicut imbecilles oēs despe
xi: insultusq̄ eorū & insidias pro
nihilo reputaui [& insurgentibus
in me]. i. cōtra me [malignantib⁹]
.i. maligne agētibus [audiet] iā ve
ritate intus presidente & me regē-
te [auris mea] precisa: & precauta.
Audiet inquā quod sequitur: scz
iustos florere. vt hac promissione
deuoti gaudeāt & in tribulatione
consolentur. peccatores quidem
exorciuntur sicut fenū: sz econtrario

12 **Iustus ut palma flo-
rebit: † sicut cedr⁹ † li-** †velut
bani multiplicabitur. †q̄ in libano
est.

¶ [Iustus vt palma florebit] & in
suo flore erit. Sicut enim palma
in inferioribus. s. in stipite aspera
est & vilis apparet: in superiori-
bus rectas habet virgulas & pul
chras & amenissimū ac dulcē pro
fert fructū/ sed tarde. sic iustus in
cipit ab asperitate laboris & pe-
nitentie & in temporalibus vilis
apparet & despectus: sed a respectu
supnorū rectā intentionez habet
& bonis operibus floret: pro qui
bus amenos & dulces fruct⁹ eter
ne vite concipiet: sed quasi tarde
puta post longos labores presen
tis vite. Et [sicut cedr⁹ libani mul
tiplicabitur] in operibus bonis.
Cedrus enim alijs arboribus p-
celsior est & imputribilis & odore suo Cedri
fugāt serpentes. Similiter iust⁹ virtutes
altior est alijs hominibus scz im-
pijs/ & fm opera bona imputribi
lis et exemplo bone vite & fama
fugat vitia ab alijs. Libanus aūt Libanus
candidatio interpretatur: & ipse p quid inter
candorem & pulchritudinem inno pretatur.
centie et virtutum ad hanc con-
scendit dignitatem. Et quia non
erit vnus solus iustus qui flo-

rebit sed multi ideo addit plura- liter premissam apertiꝰ compa- rationem.

13 Plantati in domo domini: in atrijs domus dei nostri florebunt.

¶ [Plantati] nūc scz ipsi iusti.i.ra dicati & fundati i fide/& spe/& cha ritate [in domo dñi] i.i ecclesia pre senti vbi est aspera radix palme [in atrijs domus dei nostri florebūt] i.bene operabuntur in eadem pre senti ecclesia per quam venitur ad veram domum id est supernam pa triam. Uel potius [in atrijs domꝰ dei nostri] i.in atrijs celi scz in ini tio resurrectionis [florebunt] i.flo ridi apparebunt dum audient: ve nite benedicti. Atriū enim princi puū est mansionis domus est inte rior. Uel [in atrijs] i.in amplitudi ne [domus] superne [florebunt] & si cut sol fulgebunt: sed interim

Mat th. xxv.

14 Adhuc multiplicabū tur in senecta uberi: & bene patientes erunt ut annuncient.

¶ [Adhuc multiplicabuntur in se necta vberi id est in virtutum ma turitate semper de bono in melius procedentes vsqz in finem. Felix est q̄ crescit quotidie: qui senescit eta te senescit et virtutibus. Ecclesia magis incipit esse vberrima: cum ad finem seculi erit perducta tunc enim passionis cito implebitur ele ctorum numerus [et bene patien tes] id est tranquilli [erunt] in pre sentibus tribulationibꝰ: et omnē patientiam exhibebunt. Sunt enim et iniqui quandoqz patientes: sed non bene [vt annuncient] et pre dicent hic vel in futuro perpetua laude dum premia capient. idquod sequitur. Hic quidem

15 Quoniam rectus do- minus † deus noster: & non est iniquitas in eo. fnō bz deꝰ nr̄.

¶ [Quoniam rectus] id est iustus est [dominus deus noster] in tribu latione et pressura nostra flagellās hic filios vt coronet [et non est ini quitas in eo] dum in presenti par cit malis vt in futuro cōdēnet. Sz in futuro quoniam iustus est qui suis promissa complet et eos remu nerat/& nō est iniquus vt fraudet aliquem premio: sed benignꝰ vt ac cumulet: non enim permittit hic pati pro se quos ibi nō ornet: vel non est iniquus dum malos dam nat. Et ideo non debemus ei sed nobis mala nostra imputare: nec bona nr̄a nobis/sz illi ascribere.

Oratio.

Exultatio eterna sanctorū deus qui iustos bonorum diuersis refectos impēdijs florere palmiferis in atrijs immar cessibiliter facis: quesumus vt re missis molibus delictorum eorum nobis societatem dignāter impar tiaris. Per dominum.

Psalmus de multiplici Christi laude: ac regni eius scilicet ecclesie fun datione & stabilitate di latatione & impugnatio ne. Psalmus. XCII.

1 Dominus regna uit decorem † indutus est: † i dutus est do minus fortitudinem & † precinxit se. [illegible]

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus est: laus cantici ipsi dauid in die ante sabbatum quando fundata est terra. Et est sensus laus ista cantica. i. diuina et iocunda sit ipsi dauid. i. christo habita de eo quod fecit in die ante sabbatum quando fundata est terra. i. de eo quod fecit deus sexta etate significata per sextum diem ante sabbatum: quo die fecit hominem post omnia opera sua. Sexta enim etate christus fundamentum venit et hominem in cruce reparauit: ipsamque ecclesiam in fide fundauit et confirmauit. Tunc ergo fundata est terra cum homo fundatus est in fide immobilis: et tunc factus est homo ad dei imaginem et similitudinem que deformata erat in homine per peccatum. Sexta enim feria seu die homo conditus et lapsus: sexta etate et sexta feria ad imaginem dei morte christi est reformatus. Unde congruenter post psalmum precedentem vbi agitur de eterna requie sequitur hic psalmus vbi dicitur de nostra reparatione sine qua ad illam requiem non possemus peruenire. ¶ Materia regnum christi fundationis ecclesie et populi christiani. ¶ Intentio: monere ad laudem christi et causa multiplici: et in hac laude fideles instruere de christi resurrectione et nostra reparatione. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo loquens de christi regia potestate: regni stabilitate: dilatatione et impugnatione: laudat eum a multis causis laudis primus locus est a pulchritudine. Secundus a fortitudine. Tertius ab operibus. Quartus a potestate. Quintus a laude vniuersitatis. Sextus a veritate dictorum. Septimus a laude domus. ¶ Sententia in speciali: propheta ergo ad laudem dei inuitans dicit. [Dominus] scilicet iesus christus [regnauit] i. quod rex esset innotuit se regnantem ostendit: quia inquantum homo in sua resurrectione generale dominium super omnem creaturam accepit: sed inquantum deus ab eterno regnauit. Innotuit rex mundo quod semper regnat apud patrem. Deinde primum locum laudis exponens subdit [decorem indutus est] quia eius humanitas in resurrectione fuit glorificata et dote claritatis decorata sequitur locus secundus [indutus est dominus fortitudinem] quia impassibilis et immortalis factus est diabolumque vicit et oppressit [et precinxit se] virtute vel sibi eunuitate ad operandum et ad subiugandum sibi mundum. Uel [precinxit se] virtute quando cetu et multitudine angelorum circundatus remeauit ad patrem.

2 Etenim † firmauit or- bem terre: qui non com- mouebitur. †cōfirmauit

¶ [Etenim] per hoc [firmauit] id est confirmauit in fide [orbem terre] id est militantem ecclesiam per orbem terre diffusam [qui non commouebitur] vlla concussione a veritate et proposito fidei: licet concutiatur: sed credens in christum paratus est: nec mollescere linguis laudantium nec frangi linguis vituperantium. Et hic est tertius locus ab operibus ad hoc enim decorem et fortitudinem induit vt terram id est ecclesiam fundaret et firmaret. Sequitur locus quartus.

3 Parata † sedes † ex † tunc: à seculo tu es. †est †deus †illo

¶ [Parata est] [sedes tua] in fidelibus et ecclesia eis presidens: anima enim tranquilla et humilis sedes dei est: quia spiritus eius requiescit super humilem et quietum: [ex tunc] id est a tempore confirmationis, vel a tempore gratie et

Anima tranquilla et humilis sedes est dei

incarnationis quãdo dominus in carnem veniens homines docuit. Sed ne tũc intendẽs dicem natiuitatis domini ex quo natus venit ad homines putãs eum tunc cepiſſe adiungit [a ſeculo] id eſt ab eterno ſine principio temporis [tu es] ſcilicet deus. Vel [tu es] vere ⁊ proprie. Deinde ſequitur locus quintus. Et ad preparationẽ ſedis tue.

4 Eleuauerunt flumina domine: eleuauerũt flumina uocem ſuam.

¶ [Eleuauerũt flumina domine] i. diſcipuli et predicatores impleti ſpiritu ſancto fluentis predicationũ arida corda gentiũ irrigantes ⁊ repetit [eleuauerunt flumina vocem ſuam] id eſt fortiter et alte locuti ſunt chriſtum ad fidẽ eius feruenter predicãdo qui prius timuerunt nondum impleti ſpiritu ſancto. Diſcipulis autem vocem ſuã leuantibus et fidem per mundum publice predicantibus.

5 Eleuauerunt flumina † fluctus ſuos: à uocibus aquarũ multarũ. †vo-ces ſuas.

¶ [Eleuauerũt] aduerſus vocem predicantium [flumina] i. potẽtes huius mũdi perſecutores fidei [fluctus ſuos] i. impetus cõminationũ ⁊ perſecutionũ [a vocibus aquarum multarum] ſcilicet minorũ detrahẽtiũ populorũ ad hoc incitati hereticorũ etiã argumentis ⁊ inundanti garrulitate in ſanctos inſurrexerunt. Ecce flumina mundi fluminibus paradiſi aduerſantur. Et cum illi tantis vocibus chriſtum predicarent ⁊ iſti reſiſterent.

6 Mirabiles † elationes maris: mirabilis in † altis dominus.]ſuſpē-ſure. †excel-ſis.

¶ [Mirabiles] facte ſunt [elationes ⁊ eleuationes [maris] i. perſecutiões ſeculi aduerſus eccleſiã quod cepit iraſci ⁊ plerũque fluctus. Mirabiles quidẽ ꝑſcrutis mirabiles nunc mirabiles perſecutiones: ſꝫ [mirabilis in altis dominus] videbatur tot ⁊ tanta miracula per ſanctos operando / ac ipſos fluctus premẽdo et ſuper capita eorũ ambulando vt crederent ſubiugati ꝓpter ꝗ fieret pax eccleſie. Creſceretꝗ numerus fidelium vbiqꝫ. Seqꝛ ſextus locus laudis.

7 Teſtimonia tua † credibilia facta ſunt nimis: domum tuam decet † ſanctitudo domine in longitudinem dierũ. †credi-ta.]ſcriſſi-catio.

¶ [Teſtimonia tua] i. precepta diuina tibi data a te ſub teſtificatiõe [credibilia fctã ſũt nimis] i. valde: qꝛ nõ ſolũ veritate ſua / ſꝫ et atteſtatiõe miraculorũ: ⁊ bona vita ipſorũ predicatorũ confirmata ſunt: Vel teſtimonia que ꝓphete de xpo teſtificati ſunt fctã ſunt vera in xpo ipleta. Sequitur locus ſeptimus. Et qꝛ tã mirabiliter fundaſti eccliã tuã idcirco [domũ tuã] id eſt eccliã [decet ſctitudo dñe] i. quod ſit ſctã ⁊ mũda: qꝛ tu es ſanctus ſanctorũ qui eã ĩhabitas ⁊ hoc [ĩ lõgitudinem dierũ] i. in perpetuum: qꝛ ſi multi cadũt domus tamen ſtat toto tpe ⁊ nõ cõmouebitur. Omnis ergo fidelis qui eſt domus dei ad hoc debet niti vt ſancte viuat: et hoc non ad horam / ſed tandiu donec veniat in longitudinem dierum: id eſt ad futuram gloriã que erit ĩdeficiẽs ⁊ erũt dies ꝑpetue clarita tẽ cognitiõis ⁊ dilectiõis dei: Oro.

Domine deus omnipotens qui paterna precinctus virtute celũ mare terrãqꝫ

locasti: exaudi supplices tuos: et da credulitatem in testimonijs tuis: induc nos fortitudine et decora sanctificatione. Qui vi.

Psalmus de exhortatione ad patientiam in laboribus iustorum cõtra felicitatẽ iniquorũ: & de iudiciaria potestate Christi in persecutores fidelium.

Psalmus. XCIII.

1 D Eus ultionum dominus: deus ultionũ † libere egit.

(In margin: † fiducialiter.)

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus est psalm⁹ dauid quarta sabbati. Et est sensus: psalmus iste est dauid ꝓphete, habi⁹ quarta sabbati id est agens de patientia sanctorum, qui significantur per luminaria facta quarto die: qꝛ lucẽt i medio natiõis praue et peruerse: et placide peragunt cursum suum nõ curantes quicquid agat in terra quemadmodum faciunt et celi luminaria. ¶ Materia: exhortatio ad patientiam. et consolatio infirmorũ murmurãtiũ de felicitate impiorũ et laboribus piorũ: cum cõstet quia impioꝝ malitia nõ trãsibit impunita: nec piorũ patiẽtia irremunerata. ¶ Intẽtio: docere patiẽtiã in laborib⁹ iustorũ cõtra felicitatẽ iniquoꝝ. ¶ Sententia in gñali: ꝓpheta in isto psalmo orat i psona perfectorũ vt liberentur ab impijs: et persecutorib⁹ superbis q̃ diuinã sciẽtiã et prouidẽtiam circa ista inferiora negant: hortaturq; minus perfectos ad patientiam habeant, cum malos florere et bonos affligi videant: quia deus vindicaturus est in malos: et remuneraturus bonos: Et ideo bene post psalmum premissuꝫ in quo agitur de christi resurrectiõe ponitur iste in quo narratur de iudiciaria potestate: quia in resurrectione data est ei vm ꝙ homo potestas super oẽm creaturã celi et terre. ¶ Sententia in speciali: contra blasphemos ergo qui putant deũ nõ vindicare premittit. d[Deus] est [vltionũ] et vindictarum ipse [dominus noster] iesus christus in cuius seruitio viuimus: habet enim in potestate vlcisci se de quibus voluerit: et quando voluerit. quasi diceret nõ putabatur a quibusdã vindicaturus in malos sed vtiq; vindicabit in eos: et hoc debet nobis valere ad tolerandos malos: et vere vindicabit: quia ipse [deus vltionum libere] et fiducialiter [egit] tẽpore infirmitatis carnis: quia nulli pepercit et personas non accepit In templo docuit tanꝙ potestatem habens: et eiecit vendentes et ementes. Qui ergo iudicãdus nõ pepercit iudicaturus non parcet nec iudicaturo resisti poterit cum iudicando non fuit qui resisteret. Unde cõuersus ad dominum ait.

2 Exaltare qui iudicas terrã: redde retributionem superbis.

¶ [Exaltare] resurgẽdo et ascẽdẽdo. Uel [exaltare] i. in potentia et virtute appare [q̃ iudicas terrã] i. iudicaturus es homines habitãtes i terra [et redde retributionẽ] et vindictam seu vicissitudinẽ quã meruerunt nõ humilib⁹ et penitẽtibus sꝫ [superbis] bonos opprimẽtib⁹ et perã sua defẽdẽtib⁹ nec volẽtib⁹ tuis obedire mãdatis. Hoc

autem

autē non est audacia iubētis sȝ ꝓphetia predicētis qđ christus erat facturus: nō enī ideo factur⁹ erat christus q: ꝓpheta predixerat/sed iō ꝓpheta predixit q: xp̄s factur⁹ erat. Ideo dico redde. quia

3 Vsquequo peccatores domine: usquequo peccatores gloriabuntur?

¶ [Usquequo] i. vsqȝ ad quem terminum [petōres dñe] erūt ⁊ in peccatis suis durabunt: ⁊ q̄diu concedet eis licētia peccādi: hoc enī graue est ꝙ incorrigibiles sunt: petōres autē vocat grauioribus peccatis irretitos: et [vsquequo peccatores] nō solum peccabunt: sed [gloriabūtur] in falsa felicitate vel de petis suis: vñ poti⁹ deberēt erubescere: et cōfundi: nō sufficit eis peccare: sȝ etiā de petis suis gloriātur ⁊ exultāt supbiēdo in cordib⁹ suis: nec sufficit eis peccare et gloriari: sed et alios ad similiter peccandū volunt allicere. Unde sequitur

4 † Effabuntur & loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniustitiam.

† respōdent.

¶ [Effabunt] i. extra p̄ abūdātia fabūt arrogāter ⁊ prauas efferent cogitatiōes [⁊ loqnt iīqtatē] i. late ⁊ manifeste iniq̄ opa p̄dicabūt publice mala suadētes [loqnt] ista nō boni ⁊ sapiētes sȝ [oēs q operantur iniustitiā] ⁊ mala. Qui ergo male loqt signū ē ꝙ male opet: ex abūdātia enī cordis os loqt: Et vbicūq ꝙ ꝯscia vulnerata fuerit ibi in ore facile peccatur. Et exponit quāȝ iniusticiam operantur. Nam

mat. xij. c.

5 Populum tuum domine humiliauerunt: & hæreditatem tuam uexauerunt.

¶ [Populū tuū] o [dñe] scilicet iustos in quos volunt superbire [humiliauerunt] predicti ipsum conculcando et vilificando: et determinat populum dicens [⁊ hereditatem tuam] scilicet fideles qui sunt populus quem elegit dominus in hereditatē sibi [vexauerunt] i. molestauerūt affligendo: ⁊ vitam eorum ad amaritudinem pducendo. Semp dei ppl's humiliat ⁊ despicitur ac tribulationib⁹ opprimitur ⁊ molestatur: oēs enī q pie volunt viuere in xp̄o persecutionē patiūt

6 Viduam & † aduenam interfecerunt: & † pupillos occiderunt.

† pupillos. † pselytum.

¶ [Viduā] auxilio mariti destitutam [⁊ aduenā] i. peregrinū auxilio notorum: carētem [interfecerūt et pupillos] defensione parentum destitutos [occiderūt] morti tradēdo vel ipsorum substantiam auferendo ⁊ alias nocendo: hos de⁹ tuetur et precipit adiuuari: ⁊ ideo maius crimen cōmittūt. Quanto enī aliqs magis humilis: ⁊ presidio indigēs fuerit tāto magis ille q opprimit deū offendit. Ul' mystice p viduā significat illi qb⁹ mūd⁹ vel error mortu⁹ ē: p aduenā hi q non qrūt hic manērē ciuitatē: ⁊ p pupillos qui sunt sine patre diabolo ⁊ sine matre concupiscentitia.

7 Et dixerunt non uidebit dominus: † nec intelliget deus Iacob.

† neq̄.

¶ [Et] ad cumulū hui⁹ mali [dixerūt] quasi blasphemantes [nō videbit dñs] i. nō cognoscet vel ad

tendet: nec aduertet vt sciat facta
nostra: aut si videbit [nec intelliget]
i. nõ apponet cordi vt curet sumẽ-
do de nobis penam [deus iacob].
i. xpianorum et fidelium vitia supplã-
tãtium de quo nõ deberẽt hoc dice-
re: hec dicunt mali qr modo tacẽt
deus nõ vindicãdo: et putãt ei pla
cere qd faciũt et eũ cõsentire i hoc
qp nõ punit. Sed o peccatores bla
sphemi.

8 Intelligite † insipiẽ-
†nũc q tes † in populo: Et stul-
feistis. ti aliquando sapite.

¶ [Intelligite]. s. q dicã q estis [in-
sipiẽtes] et insciĳ q nõ attẽditis i qb9
malis sitis [i pplo] cui exẽplũ i hoc
estis q publice docetis qd male di
dicistis [et] vos [stulti] tali corde et
improuidi q ayte blasphematis [ali
qñ] et tã sẽ [sapite] et discite. i. cũ sa-
pore pcipite. s. vitatẽ: vt q male de
sipuistis iam ad sensum et rõnẽ re-
deatis. Insipiẽtes et stultos vocat
illos q huius opinionis fuerũt: ni
si enim insipiẽtes et stulti fuissent ne-
quaqp visu et itellectu deũ puarẽt.
Intelligite inquã et sapite istud.

9 Qui plantauit aurẽ
non audiet: aut qui fin-
xit oculum non consi-
derat?

¶ [Qui plantauit]. i. formauit [au
rem] scz i te vt audias [nõ audiet]
id est nũquid audibilia non perci-
piet [aut q finxit]. i. formauit [ocu-
lum] scilz in te vt videas [nõ con-
siderat]. i. nunquid ea que oculo p
cipiuntur non cognoscet? quasi di-
cat sic. Quis enim adeo insipiens
et stultus est qui non possit ex ra-
tione sua cognoscere: quia omnipo
tens deus qd aliĳs potuit dare po
tuit et ipse hr̃e. Nulli enĩ eni dedit
quantum in se habet. virtutes qui
dẽ has deus habet sed non mem-
bra.

10 Qui † corripit gen †erudit.
tes non arguet: qui
docet hominem scien-
tiam?

¶ [Qui corripit] modo quotidie et
multipliciter [gentes] zelum dei
non habentes pro peccatis puni-
endo: vel per prophetas: per apo-
stolos. per doctores erudiendo [nõ
arguet?] et iudicabit vos et omnes
de impietatibus et malitĳs in iu
dicio futuro: quasi dicat sic. Mo-
do enim tẽpus est corripiendi post
modum erit arguendi. Et [qui do-
ceat hominem scientiam] sub au-
ditur ipse non habet eam. quasi di
cat absit qp ipse nesciat q alios sci-
re facit: habet enim incõparabili-
ter maiorem qp ceteri scientiã et co
gnitionem. Unde sequitur.

11 Dominus scit cogi-
tationes hominũ: quo-
niam uanæ sunt.

¶ [Dñs] eni [scit] sẽ [cogitatiões ho
minũ] et h̃ ẽt scit [qm vane sũt]. i.
inutiles et stulte seu ad malũ pne
des putãt se aut deũ latere: aut nõ
pũiẽdos eẽ. q. d. ẽt cogitatiões in-
tra mẽtẽ latẽtes ipe scit q̃s hõ nõ
nouit ergo multo amplius verba et
opera cognoscit. Relinqt ergo ve-
stras vanas cogitatiões vt ap̃hẽ-
datis cogitatiões dei q̃ sũt sapiẽ-
tes: vt q miseri fuistis i vr̃a vãita
te sitis obti in dei vitate. Uñ seqt.

12 Beatus † homo quẽ †vir.
tu erudieris domine: Et †ter.
† de lege tua docueris
eum.

¶ [Beatus] et felix est [homo] [domine] qui [te] [dominum] docet sed quem [tu erudieris] [domine] [ut] puerum per flagella castigando et in mente illustrando [et de lege tua] i. scripturis tuis et celesti doctrina non de vanitate [docueris eum] ut adultum ut mandata tua intelligat et opere perficiat: ac sic te docente mala patienter ferre sciat. Et nota quod eruditio dupliciter fit. s. per disciplinam tribulationum ideo ait [quem tu erudieris] et per doctrinam legis ideo addit [et de lege tua docueris eum] docueris inquam ad hoc.

13 Ut mitiges † ei a diebus † malis: donec fodiatur peccatori fouea.

¶ [Ut mitiges ei] tribulationem et hoc patiendam conferendo [a diebus malis] quibus florent mali et laborant boni ut patienter ferat quicquid hic agitur non dicit ut auferat ex toto sed ut moderentur temptationes: et fidelis est deus qui non permittit nos temptari ultra quod possumus. Mitiges inquam [donec fodiatur peccatori] non omni sed superbo non publicano penitenti sed pharisco superbienti [fouea] i. casus et interitus. Felicitas malorum fouea est: quia cum deus parcit per impunitatem fit homo elatus: et cum putat se altum cadit: et de hac fouea: que adhuc foditur ad foueam gehenne tendit. Ita malis sed aliter bonis

14 Quia non repellet dominus plebem suam: & hæreditatem suam non delinquet.

¶ [Quia non repellet dominus] deserendo in adversitate ut despectam et abiectam [plebem suam] sibi subiectam: et si exercet ut det ei hereditatem eternam: quia quem diligit dominus corripit. Non repellit quos ad tempus castigat: sed ideo ad tempus flagellat ut in eternum recipiat: aliis autem ad tempus parcit quos in eternum damnabit. Elige ergo temporalem laborem ut euadas sempiternam penam [et hereditatem suam] i. populum quem eligit in hereditatem sibi [non derelinquet] ut non ad vitam auxilio suo: eam destituendo: ipse enim ait: ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi.

15 † Quoadusque iustitia conuertatur in iudicium: & qui † iuxta illam: omnes † qui recto sunt corde.

¶ [Quoadusque] inclusiue: quia nec tunc repellet vel derelinquet eos [iusticia] suorum qui modo iudicantur [conuertatur in iudicium] ut iudicent. i. donec illi qui modo sunt iusti: et ideo iudicati fiant iudices aliorum: prius est ut habeas iusticiam: deinde iudicium modo enim quisquis iustus hic fuerit et mala tolerat postea cum domino iudex erit: et sic iusticia eius conuertetur in iudicium [et qui] [sunt] [iuxta illam] i. qui sunt qui adherent iusticie et habent eam et respondent [omnes qui recto sunt corde] i. qui sunt sine errore et qui hoc volunt quod deus vult: scilicet tolerare malos et expectare iudicium et huiusmodi. Sed iustus qui inter peccatores habitat timens ne fluctuet et vincat clamat. d.

16 Quis † consurget mihi aduersus malignantes: aut quis † stabit mecum aduersus operantes iniquitatem?

Hebr. xij.

Math. xxviij.

† secum † in malignatis.

Malorum felicitas fouea est.

† iudicium † habent eam. † non habet quis

† teneret. † assistet mihi.

¶ [Quis]ergo[cōsurget mihi].i. pro me[aduersus malignantes].i. maligna loquentes/ ⁊ mala mihi suadentes[aut quis]cū surrexerit [stabit]constanter et perseueranter[mecum]in acie mihi adiutor ad sustinendū patienter. Quia ille vincit qui sustinet: perdit ille qui ferit[aduersus operātes iniquitatem]ad subuertendū me et opprimendū iustitiā. Iniusti enī nō solum iniqua faciendo sed etiā maligna loquendo iustos moliuntur subuertere. q.d. nullus hoc faciet nisi deus quod per effectum ōndit. d.

17 Nisi quia dominus audiuit me: paulominus † habitasset in inferno anima mea.

†inhabitauerat.

¶ [Nisi]enim hoc esset[qr dñs].s. solus[audiuit me]id est nisi mihi adiutoriū dñi speciale affuisset cōtra tales[paulominus]id est fere [habitasset in inferno].i. in pfundo vitiorum ⁊ in fouea que paratr peccatoribus[anima mea]male suasa: iam enī mutabat: iam pene impijs consenserat: ac malis ⁊ vanis persuasionibus omnino decepta fuisset nisi dñs liberasset. Ideo autem eum adiuuit quia humiliter ad confessionem recursum habuit. Unde subiungit. Sed

18 Si dicebā motus est pes meus: misericordia tua domine adiuuabat me.

¶ [Si dicebam]et veraciter tibi iudici culpam meā cōfitendo[motus est]a firmitate[pes meus].i. affectus[mīa tua dñe]mox[adiuuabat me]in tali motione vt redirem ad statum meū ⁊ nō perirem: cōfessionē ⁊ hūilitatē vult ⁊ amat deus. Motus es vt hō adiuuat ⁊ liberat te ille vt deus: sed tamen confitere motum: ⁊ dic motus est pes meus ⁊ euadis. Occurrēdum est primarijs motibus ne crescant in peius. Miro autem modo pericula et tribulationes dulciorem et gratiorem nobis faciunt liberatorem. vnde ille exclamat dicens

19 † Secundum multitudinem dolorum meorū in corde meo: † cōsolationes tuæ † lætificauerunt animam meā.

†dōne †exhortationes. †iocundauerunt.

¶ [Secūdm multitudinem dolorū meorū in corde meo]scilicet existētium consolatiōes tue letificauerunt aīam meam]qr sicut dolores multi sunt ⁊ amari: sic quoque consolatiōes multe sunt ⁊ suaues. Si mltū doleo ⁊ peniteo de peccatis tu dñe letificas me de spe remissionis. Quanto magis egi penitētiam tanto magis me consolatus es. vnā fudi lachrymam: vnā merui cōsolationē: decem fudi lachrymas: decem merui consolationes. Quantum fuit penitentie pondus/ tantus fuit ⁊ consolationis numerus. Magnitudo tribulationum: magnitudo premiorū est: quot patimur vulnera tot meremur et coronas. Quis ergo multos dolores non desideret? siquidem ɓm multitudinem dolorum multitudinum consolationū recipiet. Sunt autē dolores mō pro peccatis proprijs: modo pro peccatis alienis: modo pro tribulatiōibus istius vite: modo pro incolatu presentis miserie: modo pro dilatione celestis glie. Et vere pro lapsu dolēdū erat. Nā

Tribulationū magnitudo: magnitudo est pmioꝝ

20 Nunquid adheret tibi sedes iniquitatis: q

†dolorem. fingis † laborem in præcepto?

¶ [Nūquid adheret tibi sedes iniquitatis] id est ille in quo iniquitas sedem sibi locauit: in quo vitia mores fiunt: hoc est nunquid aliquis iniquorum impenitentiū quibus hic parcis sedet tecū? quasi diceret non. quia non habitabit iuxta te malignus: nulla enim est cōuētio lucis ad tenebras [qui fingis] id est facis [laborem] et dolorem [in pcepto] id est de labore et dolore facis preceptum et ammonitionem iustis et sanctis: puta vt modo sint in labore et dolore: secundum illud. Beati qui lugent et qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Et ideo hoc facis vt requiem alibi requirāt: nec ament aliquid aliud obliti veri boni. et quia labor et dolor est precium regni dei quo ipsum venale ematur et sine his non possumus regnū dei possidere. q. d. ex hoc intelligo quod non erūt tecum sed peribūt iniqui quibus modo parcis: qui a fidelibus tuis a flagello non parcis. Si enim flagellantur filij quid sperare debent serui nequissimi? Et quamuis nihil malis cum deo sit nō tamen sunt frustra. Sunt enim ad hoc vt de eis exerceantur boni et erudiantur ad vitam et demū ipsi descendant in gehennam: nam sepe post filij castigationē virga mittitur in ignē. Unde sequitur

Mat. v.

21 † Captabunt in animam iusti: & sanguinē innocentē cōdēnabūt.

†captabunt.

¶ [Captabūt] i. freqnēter et auide captionē parabunt scilicet iniqui [in] i. cōtra [aiam iusti] vt eū decipiant et ad petm̄ inducāt. quia enim vera non inueniunt: falsa crimina obijciunt [et] eū in anima non possunt nocere [sanguinē innocentē] quasi scelerati [condemnabunt] in iudicio iniquo ad mortē vt patet de multis factū. Et quare hoc totū fiat et deus fieri pmittat subiūgēdo declarat. d.

22 Et factus est mihi dominus in refugium: & deus meus in † adiutorium spei meæ.

†auxilium.

¶ [Et] i. quid sic [factus est mihi] laborāti et afflicto [dominus] in refugiū contra peccata: contra pericula: contra tormenta: vt sim secur?. Si enim nō periclitareris non quereres tale refugium. pungeris dolore vt queras remedium. Nā qui semper felix est et spe gaudet presenti nō facile recordatur dn̄i. recedit spes seculi et venit spes dei [et deus meus] factus est [in adiutorium spei mee] i. mihi speranti in ipso. speraui et adiutus sum: et insup in spe futurorum adiuuat ne in ea deficiā sed sperata scilicet eterna consequar. Et qd fiet de iniqs.

23 Et reddet illis † iniquitatem ipsorū: & in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

†dn̄s secundum opera eorū: et secundum malitiam.

¶ [Et] econtrario [reddet illis] scilicet iniqs et impijs [iniquitatem ipsorum] i. penam pro iniquitate [et in malitia eorū] i. non scdm bonū quod de illis malis prouenit honorat eos qui etiam malis bene vtitur: sed secundum malum quod intenderunt [disperdet eos] id est a suo regno et gloria separabit: in qua separatione incomprehensibilis miseria erit: quod vere poterit quia [disperdet illos] qui est [dominus

deus noster [quem nō putabat curare res humanas ubi relucet diuina iusticia quam exercebit tempore oportuno. Bis dicit disperdet: quia diploidē habebunt in pena sicut habuerunt in culpa. Orō.

Erudi nos domine beniuolentia legis tue ꝛ esto nobis in tribulatione refugium: qui homini prudenter insinuas scietiā ne delinquat. Per do.

Psalmus de aduentu Christi & inuitatione populi ad dei hilarem laudem & uenerationē, ne indurati eius incurrant indignationem.

Psalmus. XCIIII.

1 Venite exultemus domino: iubilem⁹ deo salutari nostro.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus: laus cantici dauid. Et est sensus: laus ista cantici. i. deuotiōis ꝛ hilaritatis sit ipsi dauid. i. xp̄o. Agitur eīm hic de tēpore grē in quo per xp̄m itratur ad regem cuius psona hic cōmēdatur ſm diuinitatem et ſm humanitatē. Et bn̄ postq̄ supra dictum est de iudiciaria potestate nunc agit de tempore gratie in quo monemur faciē venturi iudicis in cōfessione ꝓuenire: et modis alijs nos deo preparare. ¶ Materia: aduēt⁹ xp̄i ꝛ inuitatio ad laudē ꝛ venerationem dei. Psalmus enim ille est inuitatorius omnium et ad multa exhortatur q̄ omnia implēda sunt ut digne matutine celebrentur sicut exultare: iubilare: confiteri: adorare: procidere: plorare: ꝛ huiusmodi. ¶ Intentio: deū hilariter et deuote laudare: ad dei laudem et veneratio nem inuitare. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo inuitat omnes ad hilarem dei laudem: ad deuotam eius orationem: ad humilem coram eo ꝓstrationem: ad precordialem plorationem: et tandem contemptoribus cōminatur eternā damnationem volens ex his specialiter inducere iudeos ut christo obediant ne indurati filij induratorum patrum pena recipiant: et sicut illi ab ingressu terre repromissionis/sic isti ab ingressu terre viuentium exclusi remaneant. ¶ Sententia in speciali. Itaqꝫ quasi ad magnas epulas inuitans ait. o vos qui longe estis a deo per dissimilitudinem: vel qui estis de populo dei per fidē [Venite] passibus fidei non tantum corporis vel magna affectione mentis ꝛ deuotione cordis [exultemus] interi⁹ mente [domino] id est in domino non in seculo: ꝛ si gaudium verbis explicare nō possumus quod tamen intus conceptum est voce testantes [iubilem⁹ deo salutari nostro] id est gaudeamus inenarrabili letitia in domino nostro iesu christo vero saluatore nostro: non in mūdo deceptore nr̄o. Exultatio est letitia in mente apparens in corpore. Iubilare vero est gaudium conceptum voce testari: et verbis non posse explicare. Intelligamus ergo quia ipse est domin⁹ ꝛ ipse cōtulit sua morte salutem nobis. Exultatio qd est.

2 † Preoccupem⁹ faciē eius in cōfessione: & in psalmis iubilemus † ei. † preueniam⁹. † illi

¶ [Preoccupem⁹] i. preueniamus

[facie] eius] .i. conspectum venturi iudicis in côfessiône peccatorum nostrorum ne inimicus accusando nos preueniat: et ne quod tunc in nobis discutiendum sit: et in côfessiône laudis ac gratiarum actionis pro suis beneficiis ne in iudicio nos damnet tanquam ingratos [et in psalmis] .i. in canticis spiritualibus vel in bonis operibus [iubilemus ei] .i. sim[ul] et deuoti, vt quod dicimus in psalmis vel fecimus in operibus sentiamus in iubilatiône et letitia vt cum hilaritate fiant omnia: repetitur iubilatio in dicendo vt confirmetur in faciendo. Et merito debemus hec exhibere xpo. et hoc ideo.

3 Quoniam deus magnus † dominus: & rex magnus super omnes deos: quoniam non repellit dominus plebem suam.

fest

¶ [Quoniam] ipse est [deus] et per consequens [magnus dominus] dominorum in summa potestate. nullus enim equatur magnitudini .i. potentie eius cuius magnitudinis non est finis [et rex magnus] ipse enim omnia regit et gubernat [super omnes deos] participatione non nature super quos rex est: quia rectos eorum. Et istud iam premissum potentie est sed quod secundum aliam literam addit et in cantu interponitur mie est. fe[st] [quoniam non repellit dominus plebem suam] .i. iudeos qui proprie sua plebs sunt. quamuis enim multos ex ipsis repulerit non tamen penitus plebem deleuit quia multos ex eis elegit. Vel [plebem suam] quam proprio cruore redemit. Item ideo.

4 † Quia in manu eius † sunt omnes fines terre: & altitudines montium † ipsius sunt.

†quoniam non hos sunt omnes †ipse côspicit.

¶ [Quia in manu eius] .i. potestate iudicationes et regiminis [sunt omnes fines terre] pugillo enim .i. potestate côcludit omnes latitudinem terre quia omnia côtinet. [et altitudines montium] .i. excelsi montes [ipsius sunt] .i. in potestate eius quos secundum aliam literas ipse côspicit .i. sicut rector opus suum. q. d. in potestate dei sunt infirma et suprema terre: vel ostendit per hoc vocationem gentium dicens. [Quia in manu eius sunt omnes fines terre] .i. gentes: quia ad eum venerunt omnes gentes vt de omnibus nationibus orbis sit vnus populus fidelis [et altitudines montium] .i. terrene et sublimes huius seculi potestates que prius aduerse erant [ipsius sunt] id est eas fidei subiectas possidet. Item ideo.

5 Quoniam ipsius est mare & ipse fecit illud: & † siccam manus eius † formauerunt.

†aridam terram †finxerunt.

¶ [Quoniam ipsius] .i. in potestate eius [est mare] et merito quia [et ipse fecit illud] côgregando aquas in vnum locum [et siccam] .i. aridam scilicet terram [manus eius] .i. potestas eius operatiua que nunc manus nunc verbum eius dicitur [formauerunt] et disposuerunt quam fluctibus operiri non permittit. Vel [quoniam ipsius] et sub eius dominio est mare] .i. mundus [et ipse fecit illud] vt quando vult surgat quando vult quiescat [et siccam] scilicet ecclesiam que imbrem gratie sitit vt fructificet [manus eius formauerunt] quam non finit fluctibus tentationum operiri: nec nos vltra posse tentari. Postquam igitur vocauit ad exultationem et laudem iam ostensa gratia dei vocat ad penitentiam: dicens. Ergo quia tantus est. et tanta facit nolite longe stare vita et moribus. sed

6 Venite adoremus & procidamus † & plore

rabuntur[omnes qui operantur iniquitatē]impenitentes & in iniquitate permanentes ac incessanter contra equitatem agentes. Et merito tunc dispergūtur a bonis qui modo conueniunt in idipsum iniquitatis. illi ita peribunt: sed non sic iusti vel ecclesia de quibus subiungit

10 Et exaltabitur sicut unicornis cornu meū: & senectus mea in misericordia † uberi.

† pingui

¶[Et exaltabitur cornu meū].i. fides & virt⁹ seu fortitudo mea augebit: & roborabitur ad resistēdū oibus tētationibus & malis[sicut vnicornis]qͥ valde fortis est & vnico cornu ab oibus se defendit. Ecclesie quippe cornu fides est vna et semp excelsu cunctis aduersis supeminet. Vñ scriptū est. Sancti p fidē vicerūt regna[& senect⁹ mea] i. nouissima mea erūt[in mia vberi].i. pingui seu fertili & abūdanti. hoc est in vbertate mie dei: scʒ in leticia & beatitudine anime & corporis. Unde alibi dicit. Qui coronat te in misericordia & miserationibus. Et quidē misericordia in presenti est magna: sed illa erit maior quando omnis tolletur miseria.

Heb. xi.

ps. cij.

11 Et † despexit oculus me⁹ inimicos meos: & † insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.

† respexit.

† scio q̄ insurgunt.

¶[Et]ideo iā nūc[despexit ocul⁹ me⁹] interior[inimicos meos] i. oēs operantes iniquitatē. Multos inquit circunstantes inimicos vidi. tamen quia predicto cornu munitus eram cōfidēs de adiutorio dei sicut imbecilles oēs despexi: insultusq̄ eorū & insidias pro nihilo reputaui[& insurgentibus in me].i. cōtra me[malignantib⁹] .i. maligne agētibus[audiet] a veritate intus presidente & me regēte[auris mea] prescita & precauta. Audiet inquā quod sequitur: scʒ iustos florere. vt hac promissione deuoti gaudeāt & in tribulatione consolentur. peccatores quidem exoriuntur sicut fenū: sʒ econtrario

12 Iustus ut palma florebit: † sicut cedr⁹ † libani multiplicabitur.

† velut

† q̄ in libano est.

¶[Iustus vt palma florebit]& in suo flore erit. Sicut enim palma in inferioribus. s. in stipite aspera est & vilis apparet: in superioribus rectas habet virgulas & pulchras & amicabilissimū ac dulcē profert fructū/sed tarde. sic iustus incipit ab asperitate laboris & penitentie & in temporalibus vilis apparet & despectus: sed respectu supernorū rectā intentionē habet & bonis operibus floret: pro quibus amenos & dulces fruct⁹ eterne vite concipiet: sed quasi tarde pura post longos labores presentis vite. Et[sicut cedr⁹ libani multiplicabitur]in operibus bonis. Cedrus enim alijs arboribus procerior est & imputribilis & odore suo fugās serpentes. Similiter iust⁹ altior est alijs hominibus scʒ impijs/& fm opera bona imputribilis et exemplo bone vite & fama fugat vitia ab alijs. Libanus aūt candidatio interpretatur: & ipse p candorem & pulchritudinem innocentie et virtutum ad hanc conscendit dignitatem. Et quia non erit vnus solus iustus qui flo-

Cedri virtutes

Libanus qd interpretatur

rebit sed multi ideo addit plura/ liter premissam apertio compa/ rationem.

13 Plantati in domo domini: in atrijs domus dei nostri florebunt.

℄ [Plantati] nūc scꝫ ipsi iusti. i. radicati ⁊ fundati i fide/ ⁊ spe/ ⁊ charitate [in domo dñi] i. i ecclesia presenti vbi est aspera radix palme [in atrijs domus dei nostri florebūt] i. bene operabuntur in eadem presenti ecclesia per quam venitur ad veram domum id est supernam patriam. Uel potius [in atrijs dom⁹ dei nostri] i. in atrijs celi scꝫ in initio resurrectionis [florebunt] i. floridi apparebunt dum audient: venite benedicti. Atriū enim principiū est mansionis domus est interior. Uel [in atrijs] i. in amplitudine [domus superne] [florebunt] ⁊ sicut sol fulgebunt: sed interim Math. xv.

14 Adhuc multiplicabū tur in senecta uberi: & bene patientes erunt ut annuncient.

℄ [Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi] id est in virtutum maturitate semper de bono in melius procedentes vsqꝫ in finem. Felix est ꝙ crescit quotidie: qui senescit etate senescit et virtutibus. Ecclesia magis incipit esse vberrima: cum ad finem seculi erit perducta tunc enim passionis cito implebitur electorum numerus [et bene patientes] id est tranquilli [erunt] in presentibus tribulationib⁹: et omnē patientiam exhibebunt: sunt enim et iniqui quandoqꝫ patientes: sed non bene [vt annuncient] et predicent hic vel in futuro perpetua laude dum premia capient idquod sequitur. Hic quidem

15 Quoniam rectus dominus † deus noster: & non est iniquitas in eo. † dñs dꝫ deꝰ nr̄.

℄ [Quoniam rectus] id est iustus est [dominus deus noster] in tribulatione et pressura nostra flagellās hic filios vt coronet [et non est iniquitas in eo] dum in presenti parcit malis vt in futuro cōdēnet. Uel in futuro quoniam iustus est qui suis promissa complet et eos remunerat/ ⁊ nō est iniquus vt fraudet aliquem premio: sed benign⁹ vt accumulet: non enim permittit hic pati pro se quos ibi nō ornet: vel non est iniquus dum malos damnat. Et ideo non debemus ei sed nobis mala nostra imputare: nec bona nr̄a nobis/ sꝫ illi asscribere.

Oratio.

Exultatio eterna sanctorū deus qui iustos bonorum diuersis refectos impēdijs florere palmiferis in atrijs immarcessibiliter facis: quesumus vt remissis molibus delictorum eorum nobis societatem dignāter impartiaris. Per dominum.

Psalmus de multiplici Christi laude: ac regni eius scilicet ecclesię fundatione & stabilitate dilatatione & impugnatione. Psalmus. XCII.

1 Dominus regnauit decorem † indutus est: † indutus est dominus fortitudinem & † precinxit se. † titur laude. † perpetuo &.

¶ Auctor psalmi propheta dauid.
¶ Titulus est: laus cantici ipsi dauid in die ante sabbatum quando fundata est terra. Et est sensus laus ista cantici .i. diuina et iocunda sit ipsi Dauid .i. christo habita de eo quod fecit in die ante sabbatum quando fundata est terra .i. de eo quod fecit deus sexta etate significata per sextum diem ante sabbatum: quo die fecit hominem post omnia opera sua. Sexta enim etate christus fundamentum venit et hominem in cruce reparauit: ipsosque et ecclesias in fide fundauit et confirmauit. Tunc ergo fundata est terra cum homo fundatus est in fide et immobilis: et tunc factus est homo ad dei imaginem et similitudinem que deformata erat in homine per peccatum. Sexta enim feria seu die homo conditus et lapsus: sexta etate et sexta feria ad imaginem dei morte christi est reformatus. Unde congruenter post psalmum precedentem ubi agitur de eterna requie sequitur hic psalmus ubi dicitur de nostra reparatione sine qua ad illam requiem non possemus peruenire. ¶ Materia regnum christi fundationis ecclesie et populi christiani. ¶ Intentio: monere ad laudem christi ex causa multiplici: et in hac laude fideles instruere de christi resurrectione et nostra reparatione. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo loquens de christi regia potestate: regni stabilitate: dilatatione et impugnatione: laudat eum a multis causis laudis. Primus locus est a pulchritudine. Secundus a fortitudine. Tertius ab operibus. Quartus a potestate. Quintus a laude vniuersitatis. Sextus a veritate dictorum. Septimus a laude domus. ¶ Sententia in speciali: propheta ergo ad laudem dei sic dicit. [Dominus] [rex iesus christus] [regnauit] .i. quod rex esset innotuit se regnantem ostendit: quia inquantum homo in sua resurrectione generale dominium super omnem creaturam accepit: sed inquantum deus ab eterno regnauit. Innotuit rex mundo quod semper regnat apud patrem. Deinde primum locum laudis exponendo subdit [decorem indutus est] quia eius humanitas in resurrectione fuit glorificata et dote claritatis decorata. Sequitur locus secundus [indutus est dominus fortitudinem] quia impassibilis et immortalis factus est diabolumque vicit et oppressit [et precinxit se] virtute vel strenuitate ad operandum et ad subiugandum sibi mundum. Vel [precinxit se] virtute quando certa et multitudine angelorum circundatus remeauit ad patrem.

2 Etenim † firmauit or- †confirmauit
bem terre: qui non com-
mouebitur.

¶ [Etenim] per hoc [firmauit] id est confirmauit in fide [orbem terre] id est militantem ecclesiam per orbem terre diffusam [qui non commouebitur] vlla concussione a veritate et proposito fidei: licet concutiatur: sed credens in christum paratus est: nec mollescere linguis laudantium nec frangi linguis vituperantium. Et hic est tertius locus ab operibus ad hoc enim decorem et fortitudinem induit vt terram id est ecclesiam fundaret et firmaret. Sequitur locus quartus.

3 Parata † sedes † ex- †est †dei
† tunc: a seculo tu es. †illo

¶ [Parata est] [sedes tua] in fidelibus et ecclesia cum presides: anima enim tranquilla et humilis sedes dei est: quia spiritus eius requiescit super humilem et quietum: [ex tunc] id est a tempore confirmationis / vel a tempore gratie et

Anima tranquilla et humilis sedes est dei

incarnationis quando dominus in carnem veniens homines docuit. Sed ne tunc intendens diem natiuitatis domini ex quo natus venit ad homines putando eum tunc cepisse adiungit [a seculo] id est ab eterno sine principio temporis [tu es] scilicet deus. Uel [tu es] vere et proprie. Deinde sequitur locus quintus. Et ad preparationem sedis tue.

4 Eleuauerunt flumina domine: eleuauerunt flumina uocem suam.

¶ [Eleuauerunt flumina domine] i. discipuli et predicatores impleti spiritu sancto fluentis predicationum arida corda gentium irrigantes et repetit [eleuauerunt flumina vocem suam] id est fortiter et alte locuti sunt christum ad fidem eius feruenter predicando qui prius timuerunt nondum impleti spiritu sancto. Discipulis autem vocem suam leuantibus et fidem per mundum publice predicantibus.

5 Eleuauerunt flumina † fluctus suos: a uocibus aquarum multarum. †voces suas.

¶ [Eleuauerunt] aduersus vocem predicantium [flumina] i. potentes huius mundi persecutores fidei [fluctus suos] i. impetus comminationum et persecutionum [a vocibus aquarum multarum] scilicet minorum detrahentium populorum ad hoc incitati. Heretici etiam argumentis et inanis dementi garrulitate in sanctos insurrexerunt. Ecce flumina mundi fluminibus paradisi aduersantur. Et cum illi tantis vocibus christum predicarent et isti resisterent.

6 Mirabiles † elationes maris: mirabilis in †insple/ sure.

† altis dominus. †excelsis.

¶ [Mirabiles facte sunt [elationes et eleuationes [maris] i. persecutiones seculi aduersus ecclesiam quod cepit irasci et plenius fluctus. Mirabiles quidem persecutiones mirabiles nunc mirabiles persecutiones: sed [mirabilis in altis dominus] videbatur tot et tanta miracula per sanctos operando, ac ipsos fluctus premendo et super capita eorum ambulando vt crederent subiugati ipsi et fieret pax ecclesie. Cresceretque numerus fidelium vbique. Sequitur locus laudis.

7 Testimonia tua † credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet † sanctitudo domine in longitudinem dierum. †credita. †sanctificatio.

¶ [Testimonia tua] i. precepta legis data a te sub testificatione [credibilia facta sunt nimis] i. valde: quia non solum veritate sui, sed et attestatione miraculorum: et bona vita ipsorum predicatorum confirmata sunt: Uel testimonia que prophete de christo testificati sunt facta sunt vera in christo impleta. Sequitur locus septimus. Et quia tam mirabiliter fundasti ecclesiam tuam idcirco [domum tuam] id est ecclesiam [decet sanctitudo domine] i. quod sit sancta et munda: quia tu es sanctus sanctorum qui eam inhabitas et hoc [in longitudinem dierum] i. in perpetuum: quia si multi cadunt domus tamen stat toto tempore et non commouebitur. Omnis ergo fidelis qui est domus dei ad hoc debet niti vt sancte viuat: et hoc non ad horam, sed tandiu donec veniat in longitudinem dierum: id est ad futuram gloriam que erit indeficiens et erit dies perclarata cognitionis et dilectionis dei: Oremus.

Domine deus omnipotens qui paterna precinctus potestate celum mare terramque

locasti: exaudi supplices tuos: et da credulitatem in testimonijs tuis: Idae nos fortitudine et decora sanctificatione. Qui vi.

Psalmus de exhortatione ad patientiam in laboribus iustorum cōtra felicitatē iniquorū: & de iudiciaria potestate Christi in persecutores fidelium.

Psalmus. XCIII.

1 fidenter.
Deus ultionum dominus: deus ultionū † libere egit.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus est psalmus dauid quarta sabbati. Et est sensus: psalmus iste est dauid prophete, habitus quarta sabbati id est agens de patientia sanctorum, qui significantur per luminaria facta quarto die: qui lucēt i medio natiōis praue et peruerse: et placide peragunt cursum suum nō curantes quicquid agat in terra quemadmodum faciunt et celi luminaria. ¶ Materia: exhortatio ad patientiam. et consolatio infirmorū murmurātiū de felicitate impiorū et laboribus piorū: cum cōstet quia impiorum malitia nō trāsibit impunita: nec piorū patiētia irremunerata. ¶ Intētio: docere patiētiā in laboribus iustorū cōtra felicitatē iniquorum. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo orat i persona perfectorū vt liberentur ab impijs: et persecutoribus superbis qui diuinā sciētiā et prouidētiam circa ista inferiora negant: hortaturque minus perfectos ut patientiam habeant, cum malos florere et bonos affligi vident: quia deus vindicaturus est in malos: et remuneraturus bonos: Et ideo bene post psalmum premissus in quo agitur de christi resurrectiōe ponitur iste in quo narratur de iudiciaria potestate: quia in resurrectione data est ei vm quod homo potestas super oēm creaturā celi et terre. ¶ Sententia in speciali: contra blasphemos ergo qui putant deū nō vindicare premittit. d[Deus] est [vltionū] et vindicatarum ipse [dominus noster] iesus christus in cuius seruitio viuimus: habet enim in potestate vlcisci se de quibus voluerit: et quando voluerit. quasi diceret nō putabatur a quibusdā vindicaturus in malos sed vtique vindicabit in eos: et hoc debet nobis valere ad tolerandos malos: et vere vindicabit: quia ipse [deus vltionum libere] et fiducialiter [egit] trēpore infirmitatis carnis: quia nulli pepercit et personas non accepit In templo docuit tanquam potestatem habens: et eiecit vendentes et ementes. Qui ergo iudicādus nō pepercit iudicaturus non parcet nec iudicaturo resisti poterit cum iudicando non fuit qui resisteret. Unde cōuersus ad dominum ait.

2 Exaltare qui iudicas terrā: redde retributionem superbis.

¶ [Exaltare] resurgēdo et ascēdēdo. Uel [exaltare] .i. in potentia et virtute appare [qui iudicas terrā] i. iudicaturus es homines habitātes i terra [et redde retributionē] et vindictam seu vicissitudinē quā meruerunt nō humilibus et penitētibus sed [superbis] bonos opprimētibus et petā sua defēdētibus nec volētibus tuis obedire mādatis. Hoc

autem

autē non est audacia iubētis sȝ ꝓphetia predicētis qđ christus erat facturus: nō eñi ideo factur⁹ erat christus q2 ꝓpheta predixerat/sed iō ꝓpheta predixit q2 xp̄s factur⁹ erat. Ideo dico redde. quia

3 Vsquequo peccatores domine: usquequo peccatores gloriabuntur?

¶ [Usquequo] .i. vsq₃ ad quem terminum [pctōres dñe] [erūt] ⁊ in peccatis suis durabunt: ⁊ q̄diu concedet eis licētia peccādi: hoc eñ graue est ꝙ incorrigibiles sunt: pctōres autē vocat grauioribus peccatis irretitos: et [vsquequo peccatores] nō solum peccabunt: sed [gloriabūtur] in falsa felicitate vel de pctis suis: vñ poti⁹ deberēt erubescere: et cōfundi: nō sufficit eis peccare: sȝ etiā de pctis suis gloriātur ⁊ exultāt supbiēdo in cordib⁹ suis: nec sufficit eis peccare et gloriari: sed et alios ad similiter peccandū volunt allicere. Unde sequitur

4 † Effabuntur & loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniustitiam.

†respōdent.

¶ [Effabunt] .i. extra p̄ abūdātia fabūt arrogāter ⁊ prauas efferent cogitatiōes [⁊ loqnt iniqtatē] .i. late ⁊ manifeste iniq̄ opa p̄dicabūt publice mala suadētes [loqnt] ista nō boni ⁊ sapiētes sȝ [oēs q̄ operantur iniustitiā] ⁊ mala. Qui ergo male loqt signū ē ꝙ male opet: ex abūdātia eñ cordis os loqt: Et vbicūꝙ ꝯscia vulnerata fuerit ibi in ore facile peccatur. Et exponit quas iniusticiam operantur. Nam

mat. xij. c.

5 Populum tuum domine humiliauerunt: & hæreditatem tuam uexauerunt.

¶ [Populū tuū] o [dñe] scilicet iustos in quos volunt superbire [humiliauerunt] predicti ipsum conculcando et vilificando: et determinat populum dicens [⁊ hereditatem tuam] scilicet fideles qui sunt populus quem elegit dominus in hereditatē sibi [vexauerunt] ⁊ molestauerūt affligendo: ⁊ vitam eorum ad amaritudinem pducendo. Semp dei ppl's humiliat ⁊ despicitur ac tribulationib⁹ opprimitur ⁊ molestatur: oēs eñ q̄ pie volunt viuere in xp̄o persecutionē patiūt

6 Viduam & † aduenam interfecerunt: & † pupillos occiderunt.

†pupillos. †pselytum.

¶ [Viduā] auxilio mariti destitutam [⁊ aduenā] .i. peregrinū auxilio notorum: carētem [interfecerūt et pupillos] defensione parentum destitutos [occiderūt] morti tradēdo vel ipsorum substantiam auferendo ⁊ alias nocendo: hos de⁹ tuetur et precipit adiuuari: ⁊ ideo maius crimen cōmittūt. Quanto eñ aliq̄s magis humilis: ⁊ presidio indigēs fuerit tāto magis ille q̄ opprimit deū offendit. Ul' mystice p viduā significat illi qb⁹ mūd⁹ vel error mortu⁹ ē: p aduenā hi q̄ non qrūt hic manēte ciuitatē: ⁊ p pupillos qui sunt sine patre diabolo ⁊ sine matre concupiscentitia.

7 Et dixerunt non uidebit dominus: † nec intelliget deus Iacob.

†neq₃.

¶ [Et] ad cumulū hui⁹ mali [dixerūt] quasi blasphemantes [nō videbit dñs] .i. nō cognoscet vel ap

tendet:nec aduertet vt sciat facta nostra: aut si videbit [nec intelliget] i. nō apponet cordi vt curet sumē do de nobis penam [deus iacob]. i. xpianorum ⁊ fidelium vitia supplātātium de quo nō deberēt hoc dicere: hec dicunt mali qr modo tacēt deus nō vindicādo: ⁊ putāt ei placere qd faciūt ⁊ cū cōsentire i hoc ꝙ nō punit. Sed o peccatores blasphemi.

8 Intelligite † insipiētes † in populo: & stulti aliquando sapite.

†nūc q̄ scitis.

¶ [Intelligite]. s. q̄ dicā q̄ estis [insipientes] ⁊ īsciī q̄ nō attēditis ī qb⁹ malis estis [i pplo] cum exēplū i hoc estis q̄ publice doceris qd male dixistis [⁊] vos [stulti] tali corde ⁊ īprouidi q̄ ante blasphematis [aliqn] ⁊ tā [sē [sapite] ⁊ discite. i. cū sapore pcipite. s. vitarē: vt q̄ male de spūalibus iaz ad sensum ⁊ rōnē redeatis. Insipiētes ⁊ stultos vocat illos q̄ huius opinionis fuerūt: nisi eñ īsipiētes ⁊ stulti fuissent nequaꝙ visu ⁊ ītellectu deū puarēt. Intelligite inquā et sapite istud.

9 Qui plantauit aurē non audiet: aut qui finxit oculum non considerat?

¶ [Qui plantauit]. i. formauit [aurem] scz i te vt audias [nō audiet] id est nūquid audibilia non percipiet [aut q̄ finxit] i. formauit [oculum] scilz in te vt videas [nō considerat]. i. nunquid ea que oculo ꝑcipiuntur non cognoscet: quasi dicat sic. Quis enim adeo insipiens et stultus est qui non possit ex ratione sua cognoscere: quia omnipotens deus nō aliis potuit dare potentiam ⁊ ipse hr̄e. Nulli eñ tm̄ dedit quantum in se habet. virtutes qui dē has deus habet sed non membra.

10 Qui † corripit gentes non arguet: qui docet hominem scientiam?

†erudit.

¶ [Qui corripit] modo quotidie ⁊ multipliciter [gentes] zelum dei non habentes pro peccatis puniendo: vel per prophetas: per apostolos. per doctores erudiendo [nō arguet] i. iudicabit vos ⁊ omnes de impietatibus et malitiis in iudicio futuro: quasi dicat sic. Modo enim tēpus est corripiendi post modum erit arguendi. Et [qui docet hominem scientiam] sub auditur ipse non habet eam. quasi dicat absit ꝙ ipse nesciat q̄ alios scire facit: habet enim incōparabiliter maiorem ꝙ ceteri scientiā ⁊ cognitionem. Unde sequitur.

11 Dominus scit cogitationes hominū: quoniam uanæ sunt.

¶ [Dñs] ei [scit] [cogitatiōes hominū] ⁊ h̄ ēt scit [qm̄ vane sūt]. i. inutiles ⁊ stulte seu ad malū pne [illi] putāt se aut deū latere: aut nō pūiēdos eē. q. d. ēt cogitatiōes intra mētē latētes ipe scit q̄s hō nō nouit ergo multo ampli⁹ verba et opera cognoscit. Relinqt ergo vestras vanas cogitatiōes vt ꝯphēdatis cogitatiōes dei q̄ sūt sapiētes: vt q̄ miseri fuistis i vr̄a vanitate sitisbti in dei ṽitate. Uñ seqr.

12 Beatus † homo quē tu erudieris domine: & † de lege tua docueris eum.

†vir. †ex.

¶ [Beatus] et felix est [homo] non qui seipsum docet sed quem [tu erudieris] o [domine] vt puerum per flagella castigando et in mente illustrando [et de lege tua] i. scripturis tuis et celesti doctrina non de vanitate [docueris eum] vt adultum vt mandata tua intelligat et ope perficiat: ac sic te docente mala patienter ferre sciat. Et nota quod eruditio dupliciter fit. Per disciplinam tribulationum ideo ait [quem tu erudieris] et per doctrinam legis ideo addit [et de lege tua docueris eum] docueris inquam ad hoc.

13 Vt mitiges † ei à diebus † malis: donec fodeatur peccatori fouea.

† eum † malis ignis.

¶ [Ut mitiges ei] tribulationem et hoc patiendam conferendo [a diebus malis] quibus florent mali et laborant boni vt patienter ferat quicquid hic agitur non dicit vt auferat ex toto sed vt moderentur tentationes: et fidelis est deus qui non permittit nos tentari vltra quod possumus. Mitiges inquam [donec fodiatur peccatori] non omni sed superbo non publicano penitenti sed phariseo superbienti [fouea] i. casus et interitus. Felicitas malorum fouea est: quia cum deus parcit per impunitatem fit homo elatus: et cum putat se altum cadit: et de hac fouea: quia adhuc foditur ad foueam gehenne tendit. Ita malis sed aliter bonis

Malorum felicitas fouea est.

14 Quia non repellet dominus plebem suam: & hæreditatem suam non delinquet.

¶ [Quia non repellet dominus] deserendo in aduersitate vt despectam et abiectam [plebem suam] sibi subiectam: et si exercet vt det ei hereditatem eternam: quia quem diligit dominus corripit. Non repellit quos ad tempus castigat: sed ideo ad tempus flagellat vt in eternum recipiat: aliis autem ad tempus parcit quos in eternum damnabit. Elige ergo temporalem laborem vt euadas sempiternam penam [et hereditatem suam] i. populum quem eligit in hereditatem sibi [non derelinquet] vt non ad vitam auxilio suo eam destituendo: ipse enim ait: ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi.

Hebr. xij.

Math. vlt.

15 † Quoadusque iustitia conuertatur in iudicium: & qui † iuxta illam: omnes † qui recto sunt corde.

[Math.] xxviij. † donec † habebit eam. † non habet qui

¶ [Quoadusque] inclusiue: quia nec tunc repellet vel dereliquet con [iustitia] suorum qui modo iudicantur [conuertatur in iudicium] vt iudicent. i. donec illi qui modo sunt iusti: et ideo iudicati fiant iudices aliorum prius est vt habeas iustitiam: deinde iudicium modo enim quisquis iustus hic fuerit et mala tolerat postea cum domino iudex erit: et sic iustitia eius conuertetur in iudicium [et qui] sunt [iuxta illam] i. qui sunt qui adherent iustitie et habent eam et respondent [omnes qui recto sunt corde] i. qui sunt sine errore et qui hoc volunt quod deus vult scilicet tolerare malos et expectare iudicium et huiusmodi. Sed iustus qui inter peccatores habitat timens ne fluctuet et vincat clamat. D.

16 Quis † consurget mihi aduersus malignantes: aut quis † stabit mecum aduersus operantes iniquitatem:

† tecum † consurget. † assistet mihi.

¶ [Quis] ergo [cōsurget mihi] .i. pro me [aduersus malignantes] .i. maligna loquentes / et mala mihi suadentes [aut quis] scʒ [surrexerit] [stabit] constanter et perseueranter [mecum] in acie mihi adiutor ad sustinendū patienter. Quia ille vincit qui sustinet: perdit ille qui ferit [aduersus operātes iniquitatem] ad subuertendū me et opprimendū iustitiā. Iniusti enī nō solum iniqua faciendo sed etiā maligna loquendo iustos moliuntur subuertere. q.d. nullus hō faciet nisi deus quod per effectum ōndit. d.

17 Nisi quia dominus audiuit me: paulominus † habitasset in inferno anima mea.

†inhabitauerat.

¶ [Nisi] enim hoc esset [qz dñs] .i. solus [audiuit me] id est nisi mihi adiutoriū dñi speciale affuisset cōtra tales [paulominus] id est fere [habitasset in inferno] .i. in pfundo vitiorum et in fouea que parat peccatoribus [anima mea] male sua sa: iam enī mutabat: iam pene impijs consenserat: ac malis et vanis persuasionibus omnino decepta fuisset nisi dñs liberasset. Ideo autem eum adiuuit quia humiliter ad confessionem recursum habuit. Unde subiungit. Sed

18 Si dicebā motus est pes meus: misericordia tua domine adiuuabat me.

¶ [Si dicebam] et veraciter tibi iudici culpam meā cōfitendo [motus est] a firmitate [pes meus] .i. affectus [mia tua dñe] mox [adiuuabat me] in tali motione vt redirem ad statum meū et nō perirem: cōfessionē et hūilitatē vult et amat deus. Motus es vt hō adiuuat et liberat te ille vt deus: sed tamen confitere motum: et dic motus est pes meus et euadis. Occurrēdum est primarijs motibus ne crescant in peius. Miro autem modo pericula et tribulationes dulciorem et gratiorem nobis faciunt liberatorem. vnde ille exclamat dicens

19 † Secundum multitudinem dolorum meorū in corde meo: † cōsolationes tuæ † lætificauerunt animam meā.

†dñe †exhortationes. †iocundauerunt.

¶ [Secdm multitudinem dolorū meorū in corde meo] scilicet existētium consolatiōes tue letificauerunt aiam meam] qz sicut dolores multi sunt et amari: sic quoqz consolatiōes multe sunt et suaues. Si mltū doleo et peniteo de peccatis tu dñe letificas me de spe remissionis. Quanto magis egi penitētiam tanto magis me consolatus es. vnā fudi lachrymam: vnā merui cōsolationē: decem fudi lachrymas: decem merui consolationes. Quantum fuit penitentie pondus / tantus fuit et consolationis numerus. Magnitudo tribulationum: magnitudo premiorū est: quot patimur vulnera tot meremur et coronas. Quis ergo multos dolores non desideret? siquidem ſm multitudinem dolorum multitudinum consolationū recipiet. Sunt autē dolores mō pro peccatis proprijs: modo pro peccatis alienis: modo pro tribulatiōibus istius vite: modo pro incolatu presentis miserie: modo pro dilatione celestis glie. Et vere pro lapsu dolēdū erat. Nā

Tribulationū magnitudo: ꝑmiorū

20 Nunquid adheret tibi sedes iniquitatis: q

fingis † laborem in præcepto? † dolorem.

❡[Nũquid adheret tibi sedes iniquitatis]id est ille in quo iniquitas sedem sibi locauit:in quo vitia mores fiunt: hoc est nunquid aliquis iniquorum impenitentiũ quibus hic parcis sedet tecũ?quasi diceret non.quia non habitabit iuxta te malignus:nulla enim est cõuẽtio lucis ad tenebras[qui fingis]id est facis[laborem]et dolorem[in p̄cepto]id est de labore et dolore facis preceptum et ammonitionem iustis ꝛ sanctis:puta vt modo sint in labore et dolore:ẜm illud.Beati qui lugent ꝛ qui persecutionem patiuntur ꝓpter iustitiam.Et ideo hoc facis vt requiem alibi requirãt:nec amẽt aliquid aliud obliti veri boni.et quia labor ꝛ dolor est precium regni dei quo ipsum venale emitur et sine his non possumus regnũ dei possidere.q.d. ex hoc intelligo ꝙ non erũt tecum sed peribũt iniqui quibus modo parcis:qui a fidelibus tuis a flagello non parcis.Si eñ flagellantur filij quid sperare dñe serui nequissimi?Et ꝙuis nihil malis cum deo sit nõ tamen sunt frustra.Sunt enim ad hoc vt de eis exerceantur boni ꝛ erudiantur ad vitam ꝛ demũ ipsi descendant in gehennam:nam sepe post filij castigationẽ virga mittitur in ignẽ.Unde sequitur Mat. v.

21 † Captabunt in animam iusti:& sanguinẽ innocentẽ cõdẽnabũt. † captabant.

❡[Captabũt]i.frequẽter et auide captionẽ parabunt scilꝫ iniqui[in]i.cõtra[aiam iusti]vt eũ decipiant ꝛ ad peccñ inducãt.quia eñ vera non inueniunt;falsa crimina obijciunt[ꝛ]eã in anima non possunt nocere[sanguinẽ innocentẽ]quasi scelerati[condemnabunt]in iudicio iniquo ad mortẽ vt patet de multis factũ.Et quare hoc totũ fiat ꝛ de⁹ fieri ꝑmittat subiũgẽdo declarat.d.

22 Et factus est mihi dominus in refugium: & deus meus in † adiutorium spei meæ. † auxilium.

❡[Et]i.quia sic[factus est mihi]laborãti ꝛ afflicto[domin⁹ in refugiũ]contra peccata:contra pericula:contra tormenta:vt sim secur⁹.Si eñ nõ periclitareris non quereres tale refugium.pungeris dolore vt queras remedium.Nã qui semper felix est et spe gaudet presenti nõ facile recordatur dñi.recedit spes seculi et venit spes dei[Et deus meus]factus est[in adiutorium spei mee]i.mihi speranti in ipso.speraui ꝛ adiutus sum:ꝛ insup in spe futurorum adiuuat ne in ea deficiã sed sperata scilꝫ eterna consequar.Et qd fiet de iniqs.

23 Et reddet illis † iniquitatem ipsorũ: & in malitia eorum disperdet eos:disperdet illos dominus deus noster. † dñs ẜm opera eorũ: ꝛ ẜm maliciam.

❡[Et]ecõtrario[reddet illis]scꝫ iniqs et impijs[iniquitatem ipsorum]i.penam pro iniquitate[et in malitia eorũ]i.non scd̃m bonũ quod de illis malis prouenit honorat eos qui etiam malis bene vtitur:sed ẜm malum quod intenderunt[disperdet eos]id est a suo regno ꝛ gloria separabit:in qua separatione incomprehensibilis miseria erit:quod vere poterit quia[disperdet illos]qui est[dominus

deus noster [quem nō putabat curare res humanas vbi relucet diuina iustitia quam exercebit tempore opportuno. Bis dicit disperdet: q2 duplicē habebunt in pena sicut habuerunt in culpa. Oro.

Erudi nos domine beniuolentia legis tue et esto nobis in tribulatione refugium: qui homini prudenter insinuas scietiā ne delinquat. Per do.

Psalmus de aduentu Christi & inuitatione populi ad dei hilarem laudem & uenerationē, ne indurati eius incurrant indignationem.

Psalmus. XCIIII.

Venite exultemus domino: iubilem9 deo salutari nostro.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus: laus cantici dauid. Et est sensus: laus ista cantici .i. deuotiōis et hilaritatis sit ipsi dauid .i. xpo. Agitur enī hic de tēpore grē in quo per xpm itratur ad regem cuius psona hic cōmēdatur ɓm diuinitatem et ɓm humanitatē. Et bn̄ postq̄ supra dictum est de iudiciaria ptāte nunc agit de tempore gratie in quo monemur faciē venturi iudicis in cōfessione ꝑuenire: et modis alijs nos deo preparare. ¶ Materia: aduēt9 xpi et inuitatio ad laudē et venerationem dei. z Psalmus enī ille est inuitatorius omnium et ad multa exhortatur q̄ omnia implēda sunt vt digne matutine celebrentur sicut exultare: iubilare: confiteri: adorare: procidere: plorare: et huiusmodi. ¶ Intentio: deū hilariter et deuote laudare: ad dei laudem et venerationem inuitare. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo inuitat omnes ad hilarem dei laudem: ad deuotam eius orationem: ad humilem coram eo ꝓstrationem: ad precordialem plorationem: et tandem contemptoribus cōminatur eternā damnationem volens ex his specialiter inducere iudeos vt christo obediant ne indurati filij induratorum patrum pena recipiant: et sicut illi ab ingressu terre repromissionis/sic isti ab ingressu terre viuentium exclusi remaneant. ¶ Sententia in speciali. Itaqz quasi ad magnas epulas inuitans ait. o vos qui longe estis a deo per dissimilitudinem: vel qui estis de populo dei per fidē [Venite] passibus fidei non tantum corporis vel magna affectione mentis et deuotione cordis [exultemus] interi9 mente [domino] id est in domino non in seculo: et si gaudium verbis explicare nō possumus quod tamen intus conceptum est voce testantes [iubilem9 deo salutari nostro] id est gaudeamus inenarrabili letitia in domino nostro iesu christo vero saluatore nostro: non in mūdo deceptore nr̄o. Exultatio est letitia in mente apparens in corpore. Iubilare vero est gaudium conceptum voce testari: et verbis non posse explicari. intelligamus ergo quia ipse est domin9 et ipse cōtulit sua morte salutem nobis. *Exultatio qd est.*

† Preoccupem9 faciē eius in cōfessione: & in psalmis iubilemus † ei. *preueniam9.* *illi*

¶ Preoccupem9 .i. preueniamus

faciē eius] .i. aspectū venturi iudicis in cōfessiōe pctōr nrōr ne inimicus accusando nos preueniat: et ne qd tūc in nobis discutiendū sit: et in cōfessiōe laudis ac gratiarum actiōis p suis bñficijs ne i iudicio nos dānet tāq ingratos[et in psalmis] .i. in cāticis spūalib9 vl in bonis opib9 iubilem9 ei] scdm9 et devoti, vt q dicim9 in psalmis vel secum9 in opib9 sentiam9 in iubilatiōe et letitia vt cū hilaritate fiant omnia: repetit iubilatio in dicēdo vt confirmet in faciēdo. Et merito debem9 hec exhibere xpo. et hoc ideo.

3 Quoniā deus magnus † dominus: & rex magn9 super omnes deos: quoniam non repellit dominus plebem suam.

† est

¶ [Qm] ipse est [deus] et per cōsequēs [magnus dñs] dñor in summa ptāte. nullus eni equat magnitudini .i. potētie eius cuius magnitudinis nō est finis[et rex magn9] ipse eni oia regit et gubernat[super omnes deos] participatione non nature sup quos rex est: q3 rector eorum. Et istud iam premissum potētie est sed qd scdm aliam literā addit et in cantu interponitur mie ē scz[qm nō repellit dns plebē suā]. .i. iudeos q proprie sua plebs sunt. quāuis enim multos ex ipsis repulerit non tamen penitus plebem deleuit q: multos ex eis elegit. Vl' [plebem suam] quam proprio cruore redemit. Item ideo.

4 † Quia in manu eius † sunt omnes fines terre: & altitudines montium † ipsius sunt.

† qm † nō hs sunt omnes † ipe cō spicit.

¶ [Qr in manu ei9] .i. ptāte iudic natiōe et regimine[sunt oēs fines terre] pugillo eius .i. ptāte cōcludit oēs latitudinē terre q3 oia cōtinet. et [altitudines mōtiū] .i. excelsi mōtes[ipsi9 sunt] .i. in ptāte eius qs scdm aliā lrāz ipe cōspicit .i. sicut rector op9 suū. q. d. in ptāte dei sunt infirma et suprema terre: vel ostendit p hoc vocationē gentiū dicēs. [Quia in manu ei9 sunt oēs fines terre] .i. gētes: q3 ad eū venerūt omnes gētes vt de omnib9 nationib9 orbis fit vnus pplś scrūs [et altitudines montiū] .i. terrene et sublimes hui9 scli ptātes q pus aduerse erāt[ipsi9 sunt] id est eas fidei subiectas possidet. Item ideo.

5 Quoniam ipsius est mare & ipse fecit illud: & † siccam manus eius † formauerunt.

† aridā terram † finxerunt.

¶ [Quoniā ipsius] .i. in ptāte ei9 [est mare] et merito q3[et ipse fecit illud] cōgregans aquas in vnū locū[et siccā] .i. aridā scilicet terram [manus eius] .i. ptās eius operatiua q nunc manus nunc verbum eius dicit [formauerunt] et dispo suerunt quā fluctibus operiri non pmittit Vel [quoniā ipius] et sub eius dñio est mare] .i. mundus[et ipse fecit illud] vt quando vult surgat quando vult quiescat[et siccā] scilicet ecclesiam que imbrem gratie sitit vt fructificet [manus eius formauerunt] quam non sinit fluctibus tentationum operiri: nec nos vltra posse tentari. Postquam igitur vocauit ad exultationem et laudem iam ostensa gratia dei vocat ad penitentiam: dicens. Ergo quia tantus est. et tanta facit nolite longe stare vita et moribus. sed

6 Venite adoremus & procidamus † & ploremus

mus ante dominum qui
†quia fecit nos: † quia ipse est
†dñs † deus noster.

℗[Uenite] ꝓpicius affectibus et passibus mentis appropinquando: ⁊ de virtute in virtutem ꝓficiẽdo [adoremus] per deuotionẽ singularẽ venerãdo [et ꝓcidamus] corpora ⁊ ↄsciẽtias eius hũiliãdo ⁊ [ploremus] ꝓ excessibus nr̃is ipm̃ implorãdo [ante dñm] ꝓ puritatem mentis ei placendo [q fecit nos] ad imaginẽ ⁊ similitudinem suam. q. d. q opus suum non spernit aut contemnit que est magna fiducia. Ergo venite contra pigros: adoremus cõtra incredulos: procidamus cõtra superbos: ⁊ ploremus contra duros [qr ipse est deus noster] ⁊ cõditor dãs se nobis per suam benedictam incarnationẽ qui solus est adorãdus.

7 †nõ habet et. † Et nos † populus
†autem pascuę eius: & oues †
†manuum. manus eius.

℗[Et nos] sumus [populus pascue eius] quẽ fecit ⁊ pascit corporaliter ⁊ spũaliter [et oues manus eius] quos fecit esse suas oues per pascua vite ducens eos: ⁊ diligentem curam gerens circa salutem omniũ sicut pastor diligẽs est i regimine ouium. Eleganter verborum ordinem commutauit ⁊ tanꝙ non propria reddidit. non enim dixit oues pascue ⁊ populus manus eius qđ magis putabatur congruere sed ait populus pascue ⁊ oues manus vt ipsos intelligas oues qui sunt ⁊ populus. Sumus quippe ⁊ populus et oues sed hac conditiõe vez.

8 † Hodie si uocem
†ergo Heb. iiij. eius audieritis: nolite obdurare corda uestra.

℗[Hodie] i. modo tempore gratie semper quod presens erat dauid in spiritu [si vocem eius audieritis] i. si obedieritis voci eius scilicet christi per se nunc loquentis Qui precones ante mittebat ipse venire dignatus est. Ore suo nunc hic loquitur qui olim per ora prophetarum loquebatur: et ideo ne sitis nunc duri sicut ante fuistis. Que autem sit vox christi cui obediendum sit subdit dicens ex persona eius [nolite obdurare corda vestra] ⁊ ne sitis lapidei vt non credatis vel non obediatis mandatis meis. Monet ne obdurentur ne contingat eis vt patribus eorum. Unde subditur.

9 † Sicut in irritatiõe: †quem admodum in illa amaricatiõe.
secundum diem tentationis in deserto.

℗[Sicut] factum est [in irritatione] vel ſm aliam literã [in exacerbatione] i. in ꝓuocatione facta [ſm diem] i. in diebus ⁊ tẽpore [tẽtationis] facte [in deserto] tũc eñ similes illis eritis si duri fueritis. Obstinatos terret per patrũ similitudinem vt saltem sic mollescerent: ne eis vt patribus contingeret: et culpa parentum repetitur vt vindicta timeatur.

10 Ubi tentauerunt me patres uestri: probaue-
runt † & uiderunt ope †me
ra mea.

℗[Ubi tentauerũt me patres vestri] dubitando de potestate mea circa promissionem ipsorum [probauerunt me] scilicet quid facere possem [et viderunt] scilicet oculis suis sed nõ crediderunt mẽte [opera mea] magne virtutis in diuersis miraculis. Ante oculos eorũ miracula

in manu moysi faciebā: et tot, viderunt opera mea mirabiliaque nullo modo dubitare debebant: sed ipsi magis magisque corda obdurabāt et pmissiōib' meis nō credebant. Jā ḡ ne sit; taliū filij. i. imitatores.

11 Quadraginta annis † offensus fui generationi † illi: & dixi semper † hi errant corde.

† proximus. † huic † illi

¶ [Quadraginta annis] scilicet quibus duxi eos per desertum [offensus]: id ē implacabiliter iratus [fui generationi illi] scilicet propter incredulitatem et murmurationes eorum: hoc est effectum aliquem offense ostendi retardans eos ab impletione promissi et deducens eos per desertum tanquam vagos et tamen secundum aliam literam [proximus fui] in virtutibus et signis ac bñficijs multis et magnis eis exhibitis. vl' primus fui quia in virtutibus et signis me presentaui et tamen offensus fui: quia ipsi me offenderunt [et dixi semper] tunc arguendo per ministros et nunc per me et apostolos [errāt] scilicet hi quod secundum aliam literam apponitur [corde]: id est malo proposito et voluntate et nunquam dedisti errorem eorum arguere.

12 Et isti non cognouerunt uias meas: † ut iuraui in ira mea si † introibūt in requiē meā

† quibus † intrabunt.

¶ [Et isti nō cognouerunt]: id est cognoscere noluerunt vel sic egerunt ac si non cognoscerent [vias meas] i. precepta et mādata in quib' debebāt ambulare [vt] i. sicut: vel ſm aliam literam [quib' iuraui] i. firmiter et immobiliter statui [in ira mea] hoc ideo addit: qz inerat aliqn̄ placid' sicut iurauit dauid veritatē [si introibunt] i. non itroibūt sc; illi duri alij eni intrāt [in requiē meā] sc; in terrā pmissam quā elegi in quietā mansionē tā populi q̄ cultus mei. Vel [in requiē meā] eternā. Sic q̄ obdurati sunt tpe gr̄e nō itrabūt in requiē brōꝝ per terrā promissionis designatā et figuratā. Dupliciter iurat de' vl' pmittēdo vl' cōminādo vñ Augu. Jurauit dñs in pmissis suis. Jurauit in comminationib' suis vt q̄ cert' es d̄ felicitate eterna si feceris precepta ipsius tam cert' sis de dānatiōe cū diabolo si cōtempseris p̄cepta eius. Oratio. Augu.

Salutare eximiū oīm ppl'oꝝ dñe respice ppicius super oues gregis tui: eisque impartiens sal prudentie introducere easdem sempiternam digneris in requiem. Per dominum.

Inductio ad Christi laudē ppter eius aduētū in carnē: & ad ipsius reuerentiā & timorem propter eius aduentum ad iudicium.

Psalmus. XCV.

1 Cantate domino canticum nouum: cantate domino omnis terra.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid ¶ Titul' est p̄s dauid qn̄ domus edificabatur post captiuitatē. Et est sensus psalmus iste est dauid prophete qui hic loquitur agens de eo quod factum est: quando domus dei scilicet ecclesia edificabatur

tur toto orbe post captiuitatē que sub diabolo fuit p peccm̄ sicut ad literā sub zorobabel post captiuitatē babylonicā reedificatū ē tēplum salomonicū: ꝛ p illā reedificationē reedificatio tēpli spūalis a diabolo subuersi intelligit: de qua reedificatiōe nō de illa actuali hic agit. Tenebantur homines sub diabolo captiui. sed per christum a captiuitate sunt redempti qui fudit sanguinē suū ꝛ dato precio emit orbē terrarū. Et hec est domus que adhuc quotidie a captiuitate liberat cum pctōr quisq; relicto diabolo ꝛ vitijs suis ad penitentiam reducitur et super fundamentum xp̄m per fidem ꝛ operationē edificatur. ¶ Materia: aduentus xp̄i in carnem ꝛ ad finale iudiciū. ¶ Intentio: monere ad fidē incarnationis xp̄i ꝛ ad exultationē ꝛ laudē pro liberatione gn̄is humani. ¶ Sententia in gn̄ali: ꝑpheta in isto psalmo inuitat omnes fideles ad xp̄i laudē ꝛ preconiū ꝑpter ipsius aduentū in carnē: ꝛ ad ipsi⁹ reuerētiā et timorē ꝑpter ei⁹ aduētū ad iudicium. In his em̄ ē causa spei ꝛ timoris: spei per miam aduētus primi: timoris per iustitiam scd̄i. ¶ Snia in speciali: in p̄cedēti psalmo specialiter monuit iudeos vt deposita duricia in xp̄m crederent: sed q2 erat mēsura: nūc specialiter monet gentes dicens cōmuniter ad oēs. [Cantate] lingua ꝛ vita [dn̄o] patri [canticū nouum] pro nouo bn̄ficio liberationis scz ꝑpter aduentū xp̄i in carnē ꝛ nō in vetustate sed in nouitate: non timore pene sed amore iustitie exuentes veterē hominē et induentes nouū quod canticum cantat qui amat: charitas em̄ est canticum nouum: ꝛ ipsa est vox ad deum. Vetus canticum cantat cupiditas: nouum charitas [cantate domino] filio scilicet iesu christo. Deinde quos cantare monuerit ostendit dicens [omnis terra] non tamen iudea: id est omnes habitantes in terra. vnde edificatur domus dei scilicet ecclesia.

2 Cantare domino & benedicite † nomini eius † annūciate de die in diem salutare eius. †nomē †bn̄ nūciate

¶ [Cantate domino] spiritu sancto. Ter repetit domino ad distinguendum personarum trinitatē: quia laus christi honor totius trinitatis est [et benedicite nomini eius] quod est iesus: id est saluator gratias agendo de tanto beneficio. Nunc ex eo ꝙ in nobis fact⁹ est omni tempore nos benedicere et laudare debemus. Deinde ad prelatos loquitur dicens [annunciate] id est predicate o vos prelati vt crescat edificatio domus dei [de die in diem] id est assidue et semper [salutare eius] scilicet ꝙ propter nostram salutem venerit vt totum genus humanum a morte redimeret. Deinde vbi sit annunciandum exponit d.

3 Annunciate † inter gentes gloriam eius: in omnibus populis mirabilia eius. †in gētibus.

¶ [Annūciate] .i. predicate [inter gentes] nō solum iudeis [gloriam eius] natiuitatē inenarrabilē: resurrectionē: ascēsionē: et gloriosam dom⁹ eius edificationē: ꝛ ne aliq̄s putares excipi addit [in oībus populis] nō in quibusdam gentibus [mirabilia eius] .i. opera eius miraculosa que fecit. Et hoc ideo

4 Quoniam magnus dominus & laudabilis p̄o. xl. vij.

nimis: terribilis est super omnes deos.

¶ [Quoniã magnus] est in potẽtia & veritate quia potest omnia [dominus] christus & si homo factus sit per quod paruus appa ruit & tanq̃ deficiẽs in laude ipius [& laudabilis] est bonitate et hoc [nimis] quia magis q̃ possit dici vel cogitari [terribilis est] suis aduersarijs qui territus visus est inter homines & etiã terribilia faciens [sup oẽs deos] .i. plus q̃ oẽs qui colunt tanq̃ dij a gentibus & non sunt dij. Unde quasi diceret ei quare dixisti super omnes deos cum non sint dij sequitur & dicit

5 Quoniam omnes dij gentium demonia: dominus autẽ celos fecit.

¶ [Quoniã omnes dij gentiũ] .i. quos generaliter viuentes reputant deos/ [sunt demonia] & quia parũ est esse super demonia addit [dominus autem] sicut quem nos dicimus deum nostrum [celos fecit] vbi habitare nõ possunt demones & nõ tantum materiales sed etiam spirituales scilicet angelos & apostolos qui christum qui in eis sedet portãt & demonibus imperãt. Igitur bene magnus & terribilis est qui tales celos fecit. Hoc enim annunciate scilicet q̃

6 Confessio & pulchritudo in conspectu eius: † sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius.

I. Paralip. xvi. † sancti tas

¶ [Confessio] peccatorum [& pulchritudo] confitendo enim fit homo de fedo pulcher id est de peccatore iustus eis/ [in conspectu ei⁹] tales enim ipsum conspiciunt et conspiciunt ab eo. Si ergo amas pulchritudinem prius elige confessionem vt sequatur pulchritudo [sanctimonia] id est sanctitas [et] consequens [magnificentia] est [in sanctificatione eius] non ex nobis quasi dicat qui vult esse magnificus & potens vt sunt angeli prius fit sanct⁹ qd̃ fit ex eo solo sanctificante non per nos. Uel [confessio] laudis [& pulchritudo] interior mẽtis [in conspectu eius] decet [sanctimonia] id est exterior conuersatio serẽa honesta [& magnificẽtia] id est in magnis operibus & exercitijs virtuosis [in sanctificatiõe] id est i sancto cultu [ei⁹] decet. Et q̃ talis est dominus .ergo

7 Afferte domino patrie gentium: afferte domino gloriam & honorem: afferte domino gloriam nomini eius.

¶ [Afferte] .i. date [domino] o vos [patrie gentium] id est gentes de quacunq̃ patria ad fidem christi conuerse. & subiungit quid [afferte domino gloriam] bene conuersando & ipsum bonis operibus glorificando [& honorẽ] de bonis operibus gratias referendo & ipsi omnia attribuendo. & repetit [afferte domino gloriam] et hoc nomini ei⁹ ascribẽdo nõ vestro vel hominum. Supra quater posuit afferte propter quatuor virtutes vel propter quadripartitum preslati officium: hic ter ponit propter tria a nobis offerenda. Debemus enim primo offerre deo & offerre animas nostras. secũdo corpora. tertio aliq̃d de nostra substãtia. Et ne vacui intretis ad dñm.

8 Tollite hoſtias & in-
troite in atria eius: ado-
rate dominum in atrio
ſancto eius.

¶ [Tollite hoſtias] ſcz dona & mu
nera ac bonas opationes vl' ſacrifi
cium ſpūs contribulati ac humili
tatis cōfeſſionis [& introite i atria
eius] id eſt in eccleſiam militantē
vt ſitis conformes populo eius.
Qui intrant ipſi edificantur in tē
plum dei: ipſi ſunt domus dei: ille
eſt inhabitator cui edificatur do-
mus toto orbe terrarum [adorate
dūm] deuote [in atrio ſancto eiꝰ]
id eſt in catholica eccleſia. plures
ſunt eccleſie & vna eſt eccleſia & nō
variat numerū. Uel [in atrio] qđ
eſt in celo & eccleſia triumphante
Illud cor & intentionem dirigēdo
Et vt moueam

9 Commoueatur à fa-
cie eius uniuerſa terra:
dicite in † gētibus quia
dominus regnauit †

† natio nibꝰ. ſa li-

¶ [Cōmoueat] motu timoris & re
uerentie vt cōuertatur ad penitē
tiam & a vitijs ad virtutes [a fa-
cie] .i. a cogitatione [eius] vel a pre
ſentia gratie eius & nō tantū pars
ſed [vniuerſa terra] .i. oēs habita-
tores terre: vt autem hoc fit [di-
cite vos] bene diuulgando [in gē
tibus] hoc ſcz [q2 dñs] .i. xp̄s victo
diabolo [regnauit] a ligno .i. p lignū
crucis forte p qđ armatum expu-
gnauit. vl [regnauit] .i. rex eſſe mū
do innotuit quo ſemper apud pa-
trē regnauit & dñm ac poteſtatem
ſuper omnē creaturam in ſua re-
ſurrectione accepit

10 Etenim correxit or-
bem terrę qui nō com
mouebit: iudicabit po-
pulos in ęquitate.

¶ [Etenim] poſt reſurrectionem
[correxit] ab errore & vitijs ac iu-
ſtificauit [orbem terre] .i. eccleſiam
toto orbe [qui non commouebit]
a veritate fidei que ſtabit vſq3 ad
finem mundi quantūcūq3 tribula
tionibus impellatur. & poſt [iudi-
cabit populos in equitate] id eſt
iuſte reddens vnicuiq3 ſm opera
ſua: & tunc plangent & dolebunt
qui modo equitatē diligere & eli-
gere noluerunt. Ergo

11 Lętentur cęli & ex-
ultet terra: commouea
tur mare & plenitudo
eius: gaudebunt cam-
pi & omnia quę in eis
ſunt.

¶ [Letentur celi] .ſ. predicatores
qui enarrant gloriā dei compluē-
tes terram quos dominꝰ fecit ce
los .i. de terrenis celeſtes: de carna
libus ſpūales [& exultet terra] .i. ſ
auditores imbrē doctrine ſuſcipiē
tes [commoueatur mare] .i. ſecu-
lum vt cōmutetur in melius [et
plenitudo eius] .i. omnes a maxi-
mo vſq3 ad minimū & inde [gaude
bunt cāpi] .i. leues: mites: equi: q
ſunt cāpi dei diuerſis florū ſuaui-
tatibus pollentes & terrena alti-
tudine nō tumētes [& omnia que
in eis ſunt] id eſt omnes vires ſen
ſus: ratio. Et

12 Tunc exultabunt o-
mnia ligna ſyluarum à
facie domini quia uenit:
quoniam uenit iudica-
re terram.

¶ [Tūc] .ſ. qn̄ corriget & ſic edifica

tur dom⁹[exultabūt oīa ligna syl uarū]id est pagani inculti more sil uestri quia de oleastro precisi i oliuam sunt inserti et in edificium domus assumpti[a facie dñi]id est a cognitione et presentia eius[quia venit]primo aduentu redimere et iudicium discretionis facere aliquos vocando ad fidem et gratias alios nō et quoniam[venit]id est postea venturus est[iudicare terrā] i. homines scilicet viuos et mortuos iudicio retributionis: primo venit in ecclesiam ad redimendum: scdo veniet ad iudicandum.

15 Iudicabit orbem terre in equitate & populos in ueritate sua.

¶ [Judicabit]enim[orbem terre] i. oms homines habitatores orbis terre[in equitate]sed quomodo iudicet apertius exponit subdens[et populos in veritate sua in illo cū iudicio equitas et veritas erit: qr ibi duo erunt populi quibus dabit sententiam equitatis et veritatis vt alij in vitam: alij in penas eant equitas et veritas in quibus dñs populum suum iudicabit hoc est vt non expectent misericordiam qui misericordiam facere noluerunt q autē miam facere voluerunt cum misericordia iudicabuntur: qr misericordes miam cōsequentur. Oro.

Hactor celi terreque creator deus quem omnis terra cantici noui modulatione per sultat: precamur vt sicut te a ligno regnātē supplices confitemur: ita amisso omi gentilitatis errore futuri aduentus tui gloriam intētis sensibus sentiamus. Per dām

Psalmus de primo aduentu Christi in carne eiusque uictoria & gloriosa resurrectione ac regni commendatione & consequenti ex his mundi liberatione.

Psalmus. XCVI.

1 Dominus regnauit exultet terra: † letentur insulae multe. † iocundentur

¶ Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titulus est p̄s ipi dauid qñ terra restituta est ei. Et est sensus p̄s iste sit ipi dauid. i. xpo cuius laudē et victoriam continet agens de eo qd factū est qñ eius terra restituta est ei id est corpus suum qñ surrexit: vel qñ iudea que eum crucifigēdo pierat credidit et discipuli qui titubauerāt sunt firmati/sed et alie oues de gentib⁹ sunt adducte. Et hū post dom⁹ edificationē (de qua supius dictū est) de restitutiōe terre hic agitur per quā domus illa edificatur. ¶ Materia aduentus xpi in carnem: eiusque victoria gñale post resurrectionem dominium. ¶ Intentio: monere ad exultationē et laudē pro mūdi liberatione facta per primū xpi aduētū. ¶ Snia in gñali ppheta in isto psalmo describit aduentū xpi in carnē et ipsi⁹ gñale dominiū: confusionē reproborū: et exultationē fideliū. Snia i speciali: videns ergo ppheta superstitiōes mundi abūdare ante xpi resurrectionē opponit dicēs[Dñs] ille q spretus et occisus fuit[regnauit]. i. deuicta morte regnū sibi acquisiuit vt rex ecce inotuit: qr in sua resurrectione generale dñium super oms creaturas accepit. Qui ante subiecti erāt sub dño diabolo: nūc subiecti sunt sub dño creatore ideo

et inde[exultet terra].i.hoies habitantes in terra qb⁹ igressus tribuit ad gloria eius[letentur insule]non omes sed[multe]scz ad fide couerse .i.fideles in insulis habitantes.q.d. vbiqz fit exultatio ⁊ leticia.Uel[insule].i.totius mundi ecclesia q in medio tentationu sunt sicut insule inter fluctus ⁊ addit[multe]nec dicit omnes propter hereticorum conuentus.Deide ostedit qualis fit domin⁹ in primo aduentu dicens.

2 Nubes & caligo in
[p]doires-
cio. circuitu eius: iustitia &
iudicium † correctio se
dis eius.

¶[Nubes ⁊ caligo].i.obscuritas: sunt[in circuitu eius]his q eu non cognouerunt.i.impijs q eu no crediderut est sepe nubilosus ⁊ caliginosus q: eis nulla claritate resplendet.sz ipse est[iustitia ⁊ iudiciu correctio sedis eius].i.bonis q in eum crediderunt est ipse iusticia:q: ex fide sunt iustificati ⁊ iudiciu q: per eos iudicat et correctio q: eos regit et dirigit sedem dicit eos ipsos q in eu crediderunt facti enim iusti facti sunt sedes dei.sedet i ipsis:iudicat ex ipsis:corrigit eos.Uel[nubes]sacram doctrinam predicates[et caligo]profundoru mysterioru capaces[sunt in circuitu eius]⁊ militant ei[iusticia].i.opprobatio boni[⁊ iudiciu].i.reprobatio mali sunt[correctio sedis eius].i.corrigunt eos qui sunt sedes eius.

3 Ignis ante † ipsu pre-
[p]ceum
[p]ibit. cedet: & † inflammabit
[p]inflā-
mauit. in circuitu inimicos ei⁹.

¶[Ignis]spuscti que venit mittere in terra[ante ipm].i.ante aduentu eius[precedet] anteq i eis sedeat hoc enim igne exarserunt credentes in eum[⁊]hic ignis [in]flamabit in circuitu]per tota orbem[inimicos eius]scz dei:isto eni igne inflamati apli ceperunt ire p mundum et inflamare in circuitu inimicos eius q deo derelicto idola adorabant.Qui credere nolebat incendebantur ad consumptionem verbo dei facti peiores inuidia sua exusti ⁊ consumpti:sed qui credere volebant incendebantur ad reparatione igne charitatis vt salubriter arderent.Insuper

4 † Alluxerunt fulgura
eius orbi terre: uidit & [p]appa-
ruerūt
commota est terra.

¶[Alluxerunt fulgura eius].i.miracula[orbi terre].i.toti mudo cum enim nubes.s.predicatores missi in verbis ⁊ in factis mira dicerent et facerent:verbis tonabat et splendore miraculorum chorusca bant[vidit]hec miracula[⁊ comota est terra].i.terrena corda vel habitantes in terra alij ad fidem alij ad indignatione hec enim fulgura credentes illuminabant non credentes coburebant,et inde

5 Montes sicut cera flu
xerunt á facie domini:
à facie domini omnis
terra.

¶[Montes].i. superbi et alti[sicut cera]que fluit a facie ignis[fluxerunt] liquefacti et complanata est omnis altitudo que erat contra deum et hoc[a facie domini]qui ignis fuit duris et[a facie domini] id est a presentia domini non solum montes sed et[omnis terra] id est duritia gentium infidelium fluxit quia non iudeorum tantum est deus sed et gentium qui tamdiu duri erant donec ille ignis admoueretur dominus ergo in iudea natus omni terre id est cunctis

gentibus est cognitus Quia

6 Annunciauerunt cæli iustitiam eius: & uiderunt omnes populi gloriam eius.

¶ [Annunciauerunt primo [celi]. i. predicatores quorum cor sursum est et de quibus dicitur celi enarrant gloriam dei [iustitiam eius]. i. xpm: quis enim fidelium tacet christum vel iustitiam fidei [et sic viderunt] corde [omnes populi gloriam eius]. i. cognouerunt diuinitatem xpi quia etiam quibus nunciatum non est de eo intellexerunt deum in carne venisse. Vel [gloriam eius] scilicet quod gloriose sibi restituerit terram suam. Ergo quia dominus regnauit et quia viderunt omnes populi gloriam eius.

7 Confundantur omnes qui adorant sculptilia: † & qui gloriantur in simulachris suis.

Iudæ habet et.

¶ [Confundantur] et erubescant exemplo conuersorum [omnes] qui eo relicto [adorant sculptilia] manu artificum facta quae nullius precii sunt vt dum in spe vana confunduntur ad illum verum valeant peruenire [et qui gloriantur in simulachris suis] falsis qui spiritu carent et vana sunt vt iam glorientur in deo vero. Et merito confunduntur quia cultum debitum soli deo creatori attribuunt creature. Cuilibet simulachrum suum dici potest cuius amore pre aliis occupatur. Noster autem deus est quem et angeli adorant. Unde sequitur.

8 Adorate eum omnes angeli eius: audiuit & † lætata est Syon.

Filiæ iudæ.

¶ [Adorate eum] scilicet verum deum [omnes angeli eius] laudando et glorificando ad confusionem idolatrarum vt videant et cognoscant errorem suum et discant adorare dominum qui ab angelis adoratur [audiuit] de conuersione gentium [syon]. i. ecclesia primitiua que erat in iudea et que gloriam eius speculabatur et inde [letata est] benedicens dominus. iudea enim prius credebat se solum pertinere et venire ad christum sed iam de sociis gentibus letatur

9 Et exultauerunt filiæ iudæ: propter iudicia tua domine.

per xlvij.

¶ [Et exultauerunt] et deum magnificauerunt [filie iude]. i. anime confessorum fideles et electe anime religiose. anime ecclesie que iesum christum dominum confitentur: eo hec [propter iudicia tua domine] que sunt quia non est personarum acceptor deus sed in omni gente et in omni populo quicumque ei seruierit acceptus est illi quia non iudeorum tantum deus sed et gentium. Bene ergo sequitur.

10 Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos.

¶ [Quoniam tu dominus] es [altissimus] et supremus ac potentissimus [super omnem terram] non super solam iudeam. et o christe [nimis] et plus quam dici possit [exaltatus es] vsque ad patris equalitatem vel secundum opera et hec [super omnes] non tamen super minores sed et super [deos] et non tantum super deos malos sed super idola et demones qui dicuntur dii nuncupatiue: sed super bonos scilicet super homines iustos et angelos qui dicuntur dii participatiue. vel per terram et deos significat eum

imperare terrenis et celestibus. Et cum tantus sit et talis ergo vt ad eum veniatis

11 Qui diligitis dominum odite † malum custodit dominus animas † sanctorum suorũ de manu peccatoris † liberabit eos.

† malignum. † seruorum † seruet eos.

¶ [Qui diligitis dñm] qui solus bonus est [odite malum] et quodcunq; deo aduersum. Animas deus debes odisse quod odit: hinc enim apparet te diligere quod bonum est si ceperis odisse quod malũ est. sed iam subsequũtur persecutiões hoim et tentationes vitiorũ: audi ɔsolationẽ. [Custodit dñs animas sctórũ suorũ] ne eis aliquid noceat vnde sequitur [de manu peccatoris] .i. de potestate demonis vl' iniqui homis [liberabit eos] .s. sctõs suos saltem in anima et quandoq; etiã in corpore: et ergo fortis esto non solum in diligendo deum sed etiam in odiendo malum. Nam

12 Lux orta est iusto: & rectis corde † lætitia.

† iocunditas.

¶ [Lux] diuine gratie [orta est iusto] .i. tanquam nouiter orta apparet et refulget i corde ei⁹ [et rectis corde] qb⁹ .s. p oĩa placet de⁹ orta ẽ per spem [letitia] vera et gaudiũ in dño: non enĩ letitia que est bʒ sclʒ vera est. Non ergo vere in miseria sunt scti spe iã salui. Uel [lux] ppetua et letitia sine fine: et iõ non curẽt pdere lucẽ istã nec timeãt eos qui corpus occidũt: quia vera lux anime lucebit. Ergo

13 † Lætamini iusti in domino: & cõfitemini memoriæ † sanctificationis eius.

† iocundamini † sanctificatio.

¶ [Letamini iusti in dño] cõgratulando beneficijs eius et vestris meritis que est letitia deuotionis et nõ in sclõ q̃ est letitia vanitatis qui enĩ dñm habẽt letitiam semp possidẽt [et] letati [cõfitemini] cõfessione laudis [memorie sctificatiõis eius] .i. laudate eũ gratias sibi agendo: q: memor fuit sctificare vos donis et gratijs suis. Bonũ est ergo nõ gaudere in hoc seculo sed in dño: ne cũ hic gaudere volumus eterna gaudia amittamus.

Oratio.

Custos aiaꝝ sctãrũ cui⁹ regnum est perfecta pars iustoꝝ: ɔcede ppheticas euãgelicasq; chorũscatiões pectorib⁹ nostris inseri: vt si quid obtectum velamine prisco reperitur/ spũsancto reuelante pandatur. Per dñs.

Exhortatio ad exultationẽ & dei laudem propter Christi aduentum in carnẽ & nostrã redemptionẽ eiusque aduentum ad iudiciũ & nostram glorificationem Psal. XCVII.

1 Cantate domino canticum nouũ: † quia mirabilia fecit

† quẽ. † dño.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid.
¶ Titulus est psalm⁹ ipsi dauid.
Et est sensus ps i. e. sit ipsi dauid. i. xpo q̃ forti manu diabolum superauit. debet quoq; vnusquisq; fidelis spũaliter esse dauid vt fortiter

fiter a se tētationes ⁊ vitia repel-
lat: ⁊ in om̄i opere bono fortis nō
solū operando sed etiam perseue-
rando existat: vt cum talis fuerit
reuocatus in ipū canticū nouū oī-
potēti deo cātare possit. ¶ Mate
ria: aduēt⁹ xp̄i in carnē ⁊ resurre-
ctio eiusdē: ⁊ aduēt⁹ eius ad iudi-
ciū. ¶ Intētio: monere fideles ad
exultationē ⁊ dei laudē tum ex eo
qꝛ p cognitionē sui nostre infideli-
tatis tenebras illustrauit: ⁊ primo
suo aduētu nos a morte aīe rede-
mit. tum ex eo/qꝛ venturus iudex
quos hic iustificauit sine fine glori
cabit. ¶ Sn̄ia i generali. Prophe
ta in isto psalmo agit de incarna-
tiōe nostri saluatoris: et de resur-
rectiōe ipsius: ⁊ aduētu sui iudicij:
⁊ de ꝯuersione gētiū: ⁊ ꝙ ei iube-
mus iubilare ⁊ psallere nō solū cā
tādo sꝫ ēt bene operando. Vn̄ post
duos psalmos p̄cedētes bene hic
psalm⁹ ponit: nā quasi de eisdē hic
⁊ ibi dr̄. Eadē em̄ ⁊ si iterētur sepe
tn̄ sp noua sunt varia descriptiōe.
¶ Sn̄ia in sp̄ali. inuitās ergo ad
laudē ait o vos q̄ noui estis i xp̄o
olim veteres in adā [Cātate] vita
⁊ lingua [Dn̄o] .s. deo patri [cāticū
de xp̄i icarnatiōe ⁊ hois redēptio
ne [nouū] qꝛ nihil tale mūd⁹ audi
uit. Vn̄ [qꝛ mirabilia fecit] i libera
tiōe mūdi seu gn̄is hūani. Mira- 4
bilia fecit i mūdi ⁊ hois creatiōe.
et ex euangelio multa mirabilia
et miracula audiuimus que fecit
Iesus. Sed multo maiora mira
bilia sunt q̄ fecit in recreatiōe: qꝛ
totū orbē terrarū a morte eterna
eripuit. Vn̄ subiūgit q̄ mirabilia
fecit: quia non solum que commu
nia sunt sed et hoc singulare scꝫ ꝙ

2 † Saluauit sibi dexte †sanauit ei
ram eius: & brachium
sanctum eius.

¶ [Saluauit sibi] .s. deo patri or-
bem terre puta genus humanum
redimendo [dexteram eius] .i. est
christus dei fili⁹ qui dicitur dexte
ra patris ab operatiōe [⁊ brachiū
sanctū ei⁹] scꝫ ipse idem christus q̄
dicitur brachium a fortitudine. Et
bene dicit [sibi] scꝫ deo .i. ad dei ho
norē et gloriā: qꝛ multi saluantur
corporaliter sꝫ sibi ipsis nō deo. qꝛ
accepta corpali sanitate lasciuiūt
et mala perpetrant qui egroti ab
eis abstinebant. de qua dextera et
brachio adhuc subiungit.

5 Notum fecit domi-
nus salutare suum: † in
conspectu gentium re †ante conspectum.
uelauit iustitiam suam.

¶ [Notū fecit dn̄s] .s. deus pater
[salutare suū] .i. iesum xp̄m filium
suū p salute mūdi incarnatū: et sic
visibilē factū q̄ dr̄ salutare qꝛ sal-
uat: ⁊ subdit q̄b⁹ notū fecit qꝛ nō
hic vel illic sed [in cōspectu gētiū]
omnium .i. vniuerso orbe nō in iu-
dea tm̄ [reuelauit] .i. manifestauit
nō sub velamine ostendit [iustitiā
suam] .i. xp̄m qui dicit iustitia qꝛ
iustificat: et sine hac iustitia ⁊ nisi
p ipsuꝫ nemo iustificari potest. Et
hoc non ex meritis sed

4 † Recordatus est
misericordiæ suæ † : & †memor fuit.
ueritatis suæ † domui †iacob
Israël. †domus.

¶ [Recordat⁹ est mīe sue] qua p-
misit: qꝛ vt p̄mitteret misert⁹ est: ⁊
mia fuit ꝙ p̄misit [⁊ v̄itatis sue]
qua reddidit. Mia ergo fecit pro-
missionem patribus de xp̄o nasci-
turo ⁊ veritas reddidit qđ p̄misit
⁊ hoc [domui israel] .i. videntiū deū
Qui modo videt deum p fidem po
stea videbit per speciem. debemus

ergo purgare oculũ cordis vt nobis sapientie sue speciẽ dignetur dñs oñdere. et ne ad literã patres israel vnã gentẽ tñ; subdit. Et ita

5 Viderunt omnes † termini terræ: salutare dei nostri. †loci.

¶ [Viderunt] i. per fidem ꝛ mentem aperte cognouerunt ac si oculis vidissent [omnes termini] et fines [terre] id est a termino vsq; ad terminum non iudea tñ: vñ dicit oẽs q: omnibus ꝛ nõ quibusdam tantũ datus est xp̃s [salutare dei nostri] i. dominum iesum christum saluatorem oĩũ a patre missum. iõ

6 Iubilate † domino omnis terra: cantate & exultate & psallite. †oẽs vniuersa.

¶ [Iubilate dño] i. in tñ affectũ audis assurgite vt non possit verbis dici nec tamen taceri [omnis terra] i. omnes habitatores terre [cantate] verbis ꝛ voce p̃dicate [et exultate] corde non inuiti sed iocũdi et voluntarij [et psallite] opere. Et quibus modis

7 Psallite domino † in cithara: in cithara & uoce psalmi: in tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ. †oẽs nostro.

¶ [Psallite domino in cithara] i. mortificatiõe carnis opa diuina facite. s. pascẽdo pauperes ꝛ hmõi ꝛ celestia mãdata iplere. deinde ea dẽ p̃posterata subiũgit cãtate [in cithara ꝛ voce psalmi] iõ p̃posterat vt duodus eorũ pri⁹ fiat totũ ad deũ ptineat [i tubis ductilib⁹] s. argẽteis vł ereis tũdẽdo producitis: p quas significat illi q̃ tonsio nibus .i. tribulationibus producti tur. i. proficiũt et laudes dei sonãt. Talis tuba Job erat qui in tantis tribulationibus dicebat: dominus dedit ꝛc. [et voce tube cornee] id est de cornu quod carnem excedit et superat facte: per quam significantur illi qui carnales affectus trãscẽdũt: ꝛ ita alijs predicãdo sonant vt in seipsis vitia carnis castigent et superẽt. Talis tuba erat paulus qui dicebat Si cõsurrexistis cum christo que sursum sunt querite nõ que super terrã. i. carnẽ excedite nolite carnalia cogitare. Colo. iij.

8 Iubilate in cõspectu regis domini: † moueatur mare & plenitudo eius: orbis † terrarum & † qui habitant in eo. †cõmoueať. †terre. †oẽs habitãtes ieã

¶ [Jubilate] intus vbi deus videt non ad aspectum hominum. sed [in conspectu regis dñi] scilicet iesu christi cuius aures tubis psonantibus delectantur: et tubis sonantibus: ꝛ veritatem predicantibus [moueatur] ad dei reuerentiã et fidem [mare] i. seculum [et plenitudo eius] i. omnes eius habitatores: Vel [moueať mare ꝛ plenitudo eius] id est concitetur mũdus ad ipugnãdũ cũ toto tumultu furoris sui: ꝛ sic predicet nõ optat. Et quasi exponendo subdit. s. [orbis terrarum] ecce mare [ꝛ qui habitant in eo] scilicet mũdi amatores: illis autem motis pariter siue in bono siue in malo.

9 Flumina plaudent † manu simul: montes exultabũt ã † cõspectu domini: quoniã uenit iudicare terram. †manib⁹ i idipsum. †facie

¶ [Flumina] .i. ſancti pleni aqua ſcʒ ſpiritu dei [plaudent manu ſimul] .i. delectabiliter ꝛ cōcorditer bonis operibus inſudabūt ꝛ gaudebunt de opibꝰ bonis in vnitate charitatis. opa ſctōꝝ laus dei eſt. chriſtus nō voce laudatur ſed opere nō audit vocē ſꝫ opa [mōtes] .i. boni alti celſitudie ſpūali [exultabūt a cōſpectu dñi] .i. ob aduentu ꝛ a contemplatione eiꝰ [qm̄ venit iudicare terrā] p̄rio iudicio diſcretionis ꝛ poſt iudicio retributiōis. Uel [qm̄ venit] .i. venturus eſt [iudicare terrā] .i. habitātes in terra reddendo cuiqꝫ ſm opa ſua. Jnde gaudebūt bōni: ꝫ mali ꝯtremiſcēt.

10 Iudicabit orbē † terrarum in iuſtitia: & populos in æquitate. †terre

¶ [Judicabit] eñi [orbē terrarū] .i. habitatores orbis [in iuſtitia] ali quos vocādo ad fidē ꝛ grām: alios nō: qḋ iudiciū diſcretiōis valde ē iuſtū licet nc nobis occl'tū [ꝛ] ſcḋo [pplos] .i. oēs [in eq̄tate] [reddēs] ſingulis ſm merita ſua/ vl' in futuro iudicio [iudicabit orbē terrarū] .i. oēs terrenos [in iuſtitia] ſcʒ ſola: quia non meruerūt miſericordiam ſcʒ liberātē. Ei nāqꝫ q̄ nō fecit miſericordiā fiet iudicium ſine miſericordia ſcilicet ſaluante non relaxāte: quia in omni opere domini miſericordia eſt ꝛ veritas: ꝛ ēt in dānādis eſt miſericordia: quia nō puniantur quātum meruerūt [et populos] .i. fideles de iudeis ꝛ gētibus iudicabit [in eq̄tate] q̄ꝛ capiēt equa meritis ſuis. Oratio.

Imitte dñe ſalutare tuū in mentibus nr̄is: qui reuelaſti iuſticiam tuā gētibus vniuerſis. vt qui quondā iudicari veniſti pro perditis: miſericordiā eum aduenerís pro quibus iudicatus es largiaris. Qui viuis.

Pſalmus de poteſtate Chriſti regia & magnificentia eius in eccleſia: ac laude & ueneratione ſibi tanquā deo & regi ab omnibus exhibenda.

Pſalmus. XCVIII.

1 Ominꝰ regnauit iraſcantur populi: qui ſedet ſuper cherubin † moueat̄ terra. † cōmoueatur

¶ Auctor pſalmi propheta dauid. ¶ Titulꝰ eſt. pſalmꝰ dauid ꝛ p̄s titulꝰ. Poſt laudē ergo multiplicē agit hic pp̄ha de potētia ꝛ regno eiꝰ vt ēt in hoīe adoretur: ꝛ deſcribit xp̄m eſſe regē ꝛ bona dantē eis et antiqui ſeruierūt. ¶ Materia. reuocatio malorū ad xp̄m contēnēdū ꝛ p̄uocatio bonorū ad ipm exaltādū. ¶ Intētio mōere vt xp̄m tanq̄ deū adoremꝰ: ꝛ velut regē exaltemus. ¶ Snia in gn̄ali propheta in iſto pſalmo annūciat chriſti poteſtatē regiā: inuitans homīs diuerſorū ſtatuū ad laudem diuinā. ¶ Snia in ſpāli: oſtēdēs ergo chriſtū regē dicit [Dominus] ſcʒ ieſus xp̄s: ꝛ ſi hō ꝛ humilis factꝰ [regnauit] ꝛ in re ab eterno ꝛ in manifeſtatione poſt eiꝰ reſurrectionem ꝛ aſcēſionē q̄ꝛ tūc rex eē inotuit ꝛ ideo [iraſcant̄ ppli] .i. iraſcētur vt ſic p̄dictio nō iuſſio. dñs ꝛ q̄ [q̄ ſedet ſup cherubin] .i. ſup angelicas p̄tātes. qui p̄ſidet angelicis ſpiritibus plenitudinē ſciētie eiꝰ p̄ſtātibꝰ: ille ſcʒ regnauit ꝛ regnabit ſemp

ꝗ inde[moueatur terra]id est mouebũtur terreni. Per populos irascentes ratiõe vtẽtes: ⁊ oculũ celi cogitantes iudei possunt intelligi. Per terrã vero terreni et insensati gentiles idola sensu carẽtia adorãtes qui vtriq; regnãte xp̃o irati sunt et commoti: sed alij sana ira vt sibimetipsis de peccatis irascentes ad xp̃m conuerterentur. alij vero insana ⁊ furibunda vt xp̃m ⁊ seruos eius psequerẽtur. Sup cherubin vero dominus sedere dicit̃ vt qualis ⁊ quãt⁹ sit is qui regnauit demonstrarez. Cherubin qppe interpretatur plenitudo sciẽtie. Dominus ergo super cherubin sedet: q: xp̃s qui est dei virt⁹ ⁊ dei sapiẽtia ipsos sciẽtia eminẽtes spirit⁹ superat et implet. Et ne putares illũ ita sedere in pricipibus vt nõ sedeat etiã in hominib⁹ adiungit.

Cherubin q. i. interpretatur.

2 Dominus in Syõ magnus: & excelsus † super omnes populos.

† est

ℭ [Dñs iste est] magnus in syõ] qd interpretatur speculatio. in ecclesia deum speculãte nũc per fidẽ postea p speciẽ. Qd aũt subdit [et excelsus sup omnes populos] designat eãdẽ ecclesiam p vniuersum mũdũ esse dilatatã vbi oẽs ppli cõuersant̃: vbi dñs q pri⁹ humilis apparuit magnus ⁊ excelsus dicit̃: quia a sancta ecclesia q̃tidie ⁊ magnificatur et exaltatur. Uel quia ipe eandem ecclesiã per suã grãm magnificat: ⁊ cor ipsius a terrenis ad celestia subleuat. Et q: est magnus ⁊ excelsus iam ergo illi qui prius blasphemi erant et humiles contemnebant.

3 Confiteantur nomini tuo magno quoniã terribile & sanctũ est: & honor regis iudiciũ diligit.

ℭ [Confiteant̃] cõfessione debite laudis [nomini tuo magno vbiq; per famam ⁊ gloriã dilatato [qm̃ est terribile] potentia qua punit vt timeatur [et sanctum] bonitate qua parcit vt honoretur ⁊ ametur [et honor regis] id est xp̃i [iudicium diligit] quo punit nõ tãtum misericordiã qua parcit. Sic vtiq; vult a nobis honorari dñs rex vt nõ credamus eum peccata nostra dimittere impunita. diligit enim iudiciũ vel in nobis vel in se. In nobis vt mala que fecim⁹ accusemus: iudicemus; ⁊ dãnem⁹. Quod iudicium qui nõ facere in se negligit eum per semetipsum cũ venerit districti⁹ iudicabit. Sed vt iusti simus ipse facit. Unde sequit̃.

4 Tu parasti † directiones: iudicium & iustitiã in Iacob tu fecisti.

† equitatem.

ℭ [Tu parasti directiones]. i. precepta iustitie vt in eis addiscam⁹ quomodo viuere debeamus quas per semetipsum nobis parauit fecit enim quod docuit et nobis ostendendo viam in seipso omnem iustitiã impleuit. Uel [tu parasti directiones]. i. tue gratie est viã hominis dirigere [iudiciũ] vt discernamus inter bonũ et malũ [et iustitiam] vt bonũ faciam⁹: et malũ vitemus. [in iacob] spirituali. i. in populo luctãte contra vitia ⁊ supplãtãte ea [tu fecisti] que alius facere non posset. Ipse enĩ iustificat impium: ipse operatur velle ⁊ operari pro bona voluntate. Et quia hoc facit in nobis.

5 Exaltate dominum deum nostrum: & ado-

rate scabellum pedum eius quoniã sanctũ est.

¶ [Exaltate] .i. laudib⁹ extollite nõ vosmetipsos: sed [dominũ deũ nr̃m] scz christũ dei filium s̃m qd ipse est de⁹ a quo habetis q̃ iuste viuitis. Quem humiliauit iudaica psidia: credite deũ sup oia [et adorate] .i. reuerẽtia singulari honorate [scabellũ pedũ eius] .i. venerabile corpus eius: sed pp̃ter ip̃m cui⁹ est in quo diuinitas tanq̃ sup scabellũ stetit: qd ab ipsa diuinitate valde inferius est .q.d. sic exaltate diuinam potẽtiam vt adoretis humanam naturam nõ in diuisione: sed in vnitate psone [quoniã sanctum est] ip̃m scabellũ .i. corpus: qr nulla peccati macula iquinatũ. Et merito exaltate ꝛ adorate: quoniã

Int.

6 Moyses & Aaron in sacerdotibus ei⁹: & Samuel † inter eos qui inuocant nomen eius.

†in his

¶ [Moyses] legislator: [ꝛ aaron] summ⁹ sacerdos fuerũt [in sacerdotib⁹ eius] scilz xp̃i .i. inter sacerdotes vel nũero sacerdotũ. Moyses quidẽ sacerdos dicitur: qr si nõ hostias vota tamen populi deo obtulit ꝛ pro populo supplicauit [et samuel inter eos qui inuocãt nomẽ eius] samuel nõ inter sacerdotes: sed inter inuocantes nomẽ dñi numeratur: qr etsi esset sacerdos sicut alibi legit̃ non tamẽ erat de tribu leui: sz de tribu effraim de qua nõ fit sacerdos s̃m legem sed de leui. Ac si diceret hos imitamini: quia hi magni fuerunt qui eum adorauerunt. Isti enim iam nunc.

7 Inuocabant dominũ & ipse exaudiebat eos: in columna nubis loquebatur ad eos.

¶ [Inuocabãt dñm] xp̃m cui⁹ aduentum expectabãt [et ipse] id est deus qui post in homine locutus est [exaudiebat eos] pp̃ter merita sua. nam per preces eorum sepe dimittebat deus populi peccata [et in columna nubis] et de nube obscura [loquebatur ad eos] quod significabat verba sua adhuc eẽ obscura et occulta. Sed q̃ tunc per figuras ꝛ enigmata figurarum obscure loquebatur in nube postmodum manifeste locutus est in scabello .i. in assumpta carne. Et isti qui tanti erant

8 Custodiebant testimõia eius: † præceptũ quod dedit illis.

†precepta eius q̃ dedit eis.

¶ [Custodiebãt testimonia eius] .i. carnalia instituta vẽture gratie testimoniũ phibentia. vel [testimonia eius] .i. precepta eius omnia. ꝛ [preceptum] singulare [quod dedit illis] scz seruande charitatis et ideo merebãtur exaudiri. nã tales deus exaudit quos custodire sua precepta conspicit. Primo dicit testimonia in plurali: et postea preceptum in singulari. quia s̃m Grego. Precepta dñica multa sunt per diuersitatem operis. et vnũ in radice charitatis: ꝛ qr oĩa ad vnum tendunt finem. Quisq̧ ergo vult testimonia domini custodire debet et vnum preceptum charitatis obseruare. Quod nisi fecerit si multa alia faciat totum perdit. Et quia custodiebant ideo. O

Grego.

9 Dñe deus noster tu † exaudiebas eos: deus tu ꝓpicius fuisti † eis

†exaudisti illos

† vindicans. & † ulciscens in omnes † adinuentiones eorū.

† affectiones vel studia.

¶ [Dñe de⁹ noster tu exaudiebas eos in iustis petitionib⁹ te inuocantes: q; audierunt te precipientem.] o [deus tu ppici⁹ fuisti eis] condonando eis peccata & tū [ulciscēs] .i. vindicēs [e] [in omnes adinuentiones eorū] scz peccata que sunt ab inuentione humana: & nō relinquens ea impunita. In quo facto magnū quid & vtile cōmēdat nobis deus. Illi enim irascit quē peccantē nō flagellat. Nā vere cui propicius est nō solū donat peccata ne in futuro seculo noceant: sed et castigat ne semper peccare et in peccatis morari delectet. quia peccato punire signum est miserationis diuine. Et q; propici⁹ est ergo

te Exaltate dominum deum nostrum: & adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus dominus deus noster.

¶ [Exaltate] .i. laudib⁹ extollite [dñm deū nostrū] scz xpm q blandit et cedit vt pater. nō solū enim exaltād⁹ est & laudādus q; peccatores misericorditer iustificat: sz etiam qs iustificat misericorditer flagellat: [et adorate] .i. singulariter honorate scz eundem dñm [in mōte sancto ei⁹] .i. in sancta ecclesia ei⁹ in cuius soliditate fidei & altitudine iustitie esse debem⁹ si deū dominū vtiliter laudare volumus [q̄m sanctus] qui nos sanctificat [Dominus] qui nos regit [Deus] qui nos creauit [noster] qui seipm nobis tradidit vnde ipsum adoremus & adorando pure ei seruiamus cui⁹ possessio & hereditas sumus.

Oratio.

SUblimis throni dñe te adoremus et quesumus vt columna nubis lumine refulgēte modum sacerdotalis ordinis te custode seruem⁹. Per dominū.

Inuitatio generaliter omniū hominum ad confessionem peccatorum & ad deū cum exultatione & alacritate laudandum.

Psalmus. XCIX.

1 IUbilate † domino oīs terra: seruite domino in † lætitia.

† deo. † iocunditate

¶ Auctor psalmi ppheta dauid. ¶ Titul⁹ est. psalm⁹ in cōfessiōe. Et est sensus psalm⁹ iste est in cōfessione: id est agit de cōfessione. Est autem cōfessio gemina. vna est peccatorum que conuenit incipiētibus. alia est laudis que conuenit perfectis. et de vtraq; agit hic psalmus. qui bene hoc loco ponit q; domino tāto et tali prout supra describitur merito vtraq; pdicta confessio exhibeatur. ¶ Materia: cōfessio gemina. s. peccatorū & laudis quā hic indicit diuersis. ¶ Intentio monere ad vtrāq; confessionē non vnū angulū terre/sed totius terre habitationē. ¶ Snia in gnali: ppheta in isto psalmo docet et inducit oēs deum alacriter laudare et peccata incessanter plangere: q; nec in malis est desperandū nec in bonis anim⁹ debet esse elatus. ¶ Sententia in speciali ad laudē ergo monens nō vnū angulū terre hortatur sz sic vbiq; nouit

Confessio est duplex

seminatam bñdictionē ita vndiq;
exigit iubilationē.dicens.[Iubila
te].i.exultate ⁊ ineffabili leticia agi
gaudere[domino] redemptori nro
nō alijs[o:s terra].i.oēs habitātes
Iubilatio vera q̃ dicit. in terra:qr vbiq; bñdictio est semi
nata.Iubilatio aūt fit voce vera ⁊
corde.Qui eniubilat erūpit in quā
dā vocē exultationis sine vbis ita
vt appareat cū ipsa voce gaudere
sed q̃n repletū nimio gaudio non
posse hoc vbis explicare.Talis er/
go laudatio dñm decet vt sicut ipe
a nobis cōprehendi non valet ita
magnitudo laudis eius paruitatē
nostri animi superet[Seruite dño]
qr per christū eius liberati[in leti
tia]et hilaritate animi nō necessi
tate ⁊ inuiti sed charitate ⁊ volun
tarij:aliter eñ seruitus deo nō est
acceptabilis qr hilarē datorē dili/
ij.cor. ix. git de⁹.Nō si in dei seruitio aliqd
molestie pp deū patimur non iō a
leticia animi recedere debem⁹.vbi
enim maior pressura ibi maior ac/
quiritur gloria.

2 † Introite in conspe
Intrare ctu eius:in exultatione.

[Introite in conspectu eius in
exultatione].i.intrate ad conscien
tias vestras et in conscientijs exul
tate vbi deus videt quarum testi/
monio addiscentis in quibus vo/
bis sit exultādū.hinc de sancta ele
ctorum ecclesia dicitur Omnis glo
ria ei⁹ filie regis ab intus.Et pau
lus.gloria nostra hec est testimo/
ij.Cor. i. nium conscientie nostre.Facile est
exultare foris lingua in conspectu
dei:⁊ in cōsciētia exulta.Sunt eñ
nonnulli qui de seruitute dei non
intus coram domino/sed foris co/
ram hominibus gaudent:⁊ dum
exterius de bono opere gloriantur
int⁹ a fructu ⁊ mercede boni ope/
ris vacuantur.Et quicunq; serui/
tutem domino exhibetis.

5 Scitote qm̄ dominus
ipse est deus:ipse fecit
nos & non ipsi nos.

[Scitote]sine dubio[qm̄ domi/
nus]iesus xps natus in carne ad
cuius laudem vos inuito[ipse est
deus].i.creator omnium nō homo
tm̄.hoc specialiter dicit contra iu/
deos.q.d.nō vilescat nobis quem
crucifix.sūs.Et patet ex effectu q̄
ipse sit deus[quia ipse fecit nos] Johā. i.
creando et refecit recreādo:omnia
enī per ipm̄ facta sunt[⁊ nō ipsi]
fecimus[nos]qr omne bonum no/
strū ex eo ē nō ex nobis:⁊ nihil ha
bemus qd̄ nō ab ipso accepimus.
vnde potest intelligi de operibus
creationis ⁊ nature:vel de operib⁹
recreationis et gratie.ab eo enim
sumus non solum corporaliter fa/
cti:sed etiam in nouum hominem
recreati:et hec non nostro merito.
sed suo dono.Et ideo.

4 † Popul⁹ ei⁹ & oues nos autem
pascue ei⁹ † introite por Intrate
tas eius in cōfessiōe: † in cōfessionibus
atria eius in hymnis †
confitemini † illi. Et

[Populus eius]quē ipe rex sua
bonitate regit et dirigit[et oues
pascue ei⁹]quas ipe pastor verbo
vite pascit:⁊ ad pascua eterna per
ducit:ad quorum introitū nos hor
tat cū subdit[introite portas ei⁹]
et initium bone conuersatiōis[in
confessione]scilicet peccatorum.i.a
confessione peccatorum incipite in
trare portas eius quas nemo po/
test ingredi nisi se peccata confiten
do purgauerit.Porte quippe illo/
rum pascuorum.i.vite eterne sunt
opera iustitie:ad quas portas per
confessionem intratur.Quisquis
enī vult bene operari ⁊ bene ope

rando portas iustitie ingredi puus debet cõfiteri peccata sua: q2 initium bonorum confessio est peccatorum: et adite et introite spe et desiderio [atria eius] i. amplitudinem celestis beatitudinis: et cũ vere intraueritis grē plenitudine percepta / tunc [in hymnis] i. in laudibus [confitemini illi] gratias agẽtes liberatori. q. d. cũ intratis vos reprehẽdite: cũ intraueritis ipsum laudate. In introitu portarum est confessio. in peruentiõe vero atrij laudatio. et in his omnibus.

Confessio peccatorũ initiũ ē bonorum.

5 Laudate nomen ejus quoniam suauis est dominus in æternũ misericordia ei⁹: & usque in generationem & generationem ueritas eius.

¶ [Laudate] i. cũ laudib⁹ pdicate [nomẽ ei⁹] s. dñi nũc et i futuro: et merito: q2 dñ laudat̃ dulcescit vñ subdit [qm̃ suauis ē dñs] et dulcis laudãti. Laus dei est vita aĩe. cum enĩ deũ tota deuotiõe laudamus: et toto cordis affectu ei⁹ amore accẽdimur tũc sentimus φ dulcis et suauis est dñs. Et illa suauitas et spiritalis dulcedo cib⁹ aĩe est. Nihil ergo vtili⁹ potest facere aia φ laudare eũ a quo facta est. [in eternũ] est [miser] icordia ei⁹] hic nobis parcẽdo et peccata dimittẽdo / ac postmodũ in eterna vita nos suscipiẽdo. hic liberat et in futuro coronat [et vsq3 in generationẽ et generationẽ] est [veritas eius] implẽs promissa. i. in generatiõe presenti et terrena q̃ parit mortales: ac futura et celesti q̃ parit immortales perseuerabit qd̉ promisit: sed hic ẽ in promissione ibi in damnatione. hic ad fidẽ ibi ad visionem. hic quasi per speculũ et in enigmate: ibi facie ad faciem.

Dei laus ē vita anime.

Oratio.

Iubilamus tibi eterne domine in leticia et exultatiõe poscẽtes vt dum porte peccatorũ nostrorum in tuis laudib⁹ reserantur / semp ad miam veritatẽq3 pandantur. Per.

Psalmus de forma recte uiuendi & ad perfectionẽ sanctitatis perueniendi. docens & monens bona appetere & mala respuere.

Psalmus. C.

1 Misericordiam & iudicium: cantabo tibi domine.

¶ Auctor psalmi pphẽta dauid. ¶ Titulus est. Psalm⁹ ipsi dauid. Et est sensus: psalmus ille attribuitur ipsi dauid i. xpo vt hoc totum quod hic docemur virtutibus christi applicet̃. q2 oẽ bonũ nr̃m a deo est et christo attribuẽdum: et cõpetit hec vox capiti et corpori. Iste po hͦ cẽtesimo loco ponit̃: q2 sicut iste numer⁹ est pfect⁹ ita iste psalmus ptinet et docet formã pfecte sanctitatis. hic enĩ docemur bona appetere et mala renuere. ¶ Materia: forma recte viuẽdi et pfectio sctitat[is]. fidelis enĩ aia q̃ in psalmo qnquagesimo planxẽta puie vitam suã correxit: in hͦ cẽtesimo pfectionẽ vite sue aliam formã bñ viuendi pponit. ¶ Intẽtio. Monere: bõa appetere: et mala renuere q̃ est pfecta puersatio vite. ¶ Summa in gñali. pphẽta in isto psalmo in psona xpi vl' ecclie seu cuiuslib3 pfecti docet formã recte viuendi. et ipãliter

instruit maiores vt se deuote ha-
beāt erga deū. mūde ꝛ hōeste ad se
ipos. iuste ad subiectos ꝛ ꝓximos.
¶ Gnia i spāli. de mīa ꝗ ꝛ iudicio
ꝓponēs ait xp̄s i mēbꝛis. [Miaꝫ]
ꝙ mō ē [ꝛ iudiciū] qḋ erit in futu-
ro [cātabo]. i. iocūde annūciabo [ti
bi] o [dn̄e]. i. ad tuū honorē ꝙ vtro-
qꝫ laudabilr̄ vteris. qꝛ nisi ꝑ idebi-
tā miaꝫ nemo liberabit: ꝛ nisi ꝑ de
bitū iudiciū nemo dānabit. Nemo
ꝗ ad ipunitatē ꝺ mīa dei p̄sumat: ꝛ
pniaꝫ ꝯtēnat: qꝛ est ei et iudiciū et
nemo i meli⁹ cōmutat⁹ iudiciū ti
meat qꝛ ē ei mia. hic ē aūt tempus
mie. in futuro tēpus iudicij: ꝛ pro-
pter hec duo.

2 Psallam & intelligā
in uia immaculata: quā
do uenies ad me.

¶ [Psallam]. i. i hilaritate bn̄ opa
boꝛ [ꝛ intelligā]. i. diligēter attēdā
[in via imaculata] ambulādo ꝛ in
ste agēdo [qn̄ venies ad me] mō ꝑ
grāꝫ vl̄ i obitu seu i scḋo aduentu.
deide expont: ꝗ sit via imaculata.

3 † Perābulabā in in
nocentia cordis mei: in
medio domus meæ.

† deam bula-bam.

¶ [Perābulabā]. i. ꝑfecte ambula
bā ꝛ delectabar [in inocētia cordis
mei]. i. i puritate consciētie vitādo
oia facinora: ꝛ h' exponēdo subdit
scꝫ [i medio domus mee]. i. cordis
mei. dom⁹ ei nr̄a ē coꝛ siue ꝯsciētia
vbi ꝗete habitat et ambulat ꝗ bn̄
sibi ꝯsci⁹ est: ꝛ ꝯsciētiā purā hꝫ. In
corde ēt ambulare est interiora coꝛ
dis solicite ꝑscrutari. Scti etenīꝫ
viri quotidie coꝛ suum inquirunt
et diligenter tunc interiora sua di
scutiunt ne quid ibi forte lateat
quod oculos diuine maiestatis of-
fendat. deinde innocentiā per par
tes exponit.

Ambu lare in corde qḋ est

4 Non proponebā an-
te oculos meos rē † in- † malū odio habui.
iustam: facientes pꝛ ęua-
ricationes † odiui.

¶ [Non proponebā ante oculos
meos rem iniustam]. i. non dilige-
bam rem malam res eñi que dili-
gitur añ oculos frequenter hr̄ pri⁹
est ergo rem malam non diligere:
deinde etiam odire vnde sequitur
[facientes preuacationes]. i. trans
gressiones a via legis ꝛ mandato-
rum dei [odiui] etiaꝫ amicos ꝛ pro
ximos: non quidem ex eo ꝙ erant
homines: sed ex eo ꝙ preuaricato-
res. non naturam sed culpam: non
res sed vitia. Aliud est eñi amare
ꝙ facti sunt: aliud odire ꝙ faciūt.
Deinde exponit quos dicat preua-
ricatores subdens.

5 Nō adhęsit mihi cor
prauum: † declinantem † cū de clina-ret a me ma lign⁹.
à me malignum non co
gnoscebam.

¶ [Non adhesit mihi] per amoreꝫ
et amicitiam [coꝛ prauum]: id est
homo praue voluntatis qui preua
ricatur corde discrepans a deo: si-
cut rectum coꝛ habens conformat
se deo quasi dicat non consensi nō
rectis: sed sicut coꝛ meum in omni
bus rectum erat ita rectis corde
solummodo adherebat [declinan-
tem a me]. i. dissimilem nō me imi
tantem [malignum]: id est maliuo
lum et malo igne vitiorum ignitū
[non cognoscebam]: id est non ap-
probabam: non mihi placebat. d.

6 Detrahentem † se- † proxi mo suo occul-te.
creto proximo suo: hūc
persequebar.

¶ [Detrahentem secreto proximo

suo[rum] et in absentia famā boni minuē
tem: qui palam detrahere non au-
det q̄ falsa teneri, hūc persequebar
arguendo/increpando ne hoc age
ret. Ecce persecutor bon[us] nō hoīs
sed pcti. Est sane hō vitiū ꝙ ip[s]imus
debeat extingui/ et ab his qui se-
ipsos instituere volunt prorsus ex
cludi. Nihil enī tam inquietat ani
mum: nihil est qd ita nobilem mē
tē ac leuē faciat ꝙ facile totū cre-
dere et obtrectorū verba temerario
assensu mentis sequi. hinc enī cre-
bre dissēsiōes. hinc odia iniusta na
scuntur. hinc est qd sepe de amici-
ssimis etiam inimicos facit: dū cō
cordes quidē/sz credulas aīas ma
liloqua lingua dissociat. At contra
magna ques animi magnaq[ue] ē mo
rum grauitas nō temere de quoq[ue]
sinistrū audire. Rarūsq[ue] est qui ita
se cōtra hoc vitiū armauit vt apd
eū audeat detrahere nemo proui-
dens in vtroq[ue] vtilitatem: vt nec
libenter audeat/ nec illum peccare
permittat. Quod si esset hec in no-
bis diligentia nec passim abtrecta
toribus crederemus: iaz omnes de
trahere timerent ne non taz alios
ꝙ seipsos viles detrahēdo facerēt.

7 Superbo oculo & in
satiabili corde: † cum
hoc non edebam.

†huic nō pne scebar.

¶ [Superbo oculo]: id est cum ho
mine supbo et tumido. et dicit ocu-
lo quia superbia magis apparet
in oculis ꝙ in aliis partibus cor-
poris. In oculis namq[ue] et su[per]ci-
lio facile cuiuslibet superbia depre
henditur [et insatiabili corde]: id
est notabiliter cupido et auaro cui-
auaricia expleri non poterat [cum
hoc non edebam] propter correctio
nem tenendo me ab eis vt erube-
scerent et se corrigerent. Sed do-
minus noster iesus christus cum

Superbia in oculis ac supciliis dephēditur.

publicanis et peccatoribus quan-
doq[ue] comedit vt eos emendaret.
hic ergo videtur detestari duo vi-
tia principalia. i. superbiam et aua
riciam. econtrario.

8 Oculi mei † ad fide-
les terre ut † sedeant
mecum: ambulās in uia
immaculata hic mihi mi
nistrabat.

†super †considerent hi.

¶ [Oculi mei] scilicet cordis erāt
[ad fideles terre]. i. qui fidem et ve
ritatem tenent in terra hoc est ta-
les placuerunt mihi [vt sedeant] et
habitent [mecum] in mea societa-
te [ambulans in via immaculata]
innocenter et irreprehensibiliter
viuendo [hic] non alius [mihi mini
strabat] hoc omnibus bonis con-
uenit et maxime sacerdotibus vt
prauis non cohabitent sed virtuo
sis. Sancti etenim viri sicut stu-
dent vitare societatem malorū sic
cupiunt adiungi societati bonorū.
Exemplo ergo sanctorum vitanda
est malorum societas ne prauis eo
rum exemplis corrumpamur: et ap
petenda bonorum societas vt eo-
rū bonis cōmuniter perfruamur.

9 Non † habitabit in
medio domus meæ †
qui facit superbiam: †
qui loquitur iniqua nō
direxit in cōspectu ocu
lorum meorum.

†habitauit †faciens. †loquens.

¶ [Non habitabit in medio do-
mus mee] id est in meo contuber-
nio [qui facit superbiam] id est qui
libet superbus. hoc dicit ne vide-
tur approbare quos habet fami-
liares si mali sint [qui loquitur ini-
qua] maliciose quecunque pro-

ferendo et quilibet maledictus [nõ direxit] .i. nõ recte incessit nec placuit nec directionẽ gratã habuit. [In cõspectu oculorũ meorũ] qz τ si apud se τ apud stultos: apud me tñ nõ est gloriosus: hinc alibi dr Uir linguosus nõ dirigetur in terra. Et nõ tñ hoies malos vitaui sed etiã vitia declinaui: quia

Ps. cxxxix.

10 In † matutino interficiebam omnes peccatores terre: † ut disperderẽ de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.

† matutinis
† disperdam

¶ [In matutino] .i. in initio suggestionis [interficiebam] oratione qua debẽt eijci ne crescant. [oẽs petõres terre] .i. demones qui oẽs carnẽ peccare faciũt: τ qz petõres terreni sunt. q. d. submissionẽ vel suggestionẽ diaboli eijciebã de corde meo τ nõ suscipiebã: cogitationibus ei malis eiectis demões occidãtur. Et ita interficiebã vt [disperderem de ciuitate domini] .i. de aia mea [oẽs operãtes iniqtatẽ] .i. oẽs immissiões vel subimissiões diaboli. Ciuitas enĩ dei est aia iusti vñ dispergit diabolus τ remouetur. Et attẽde qz vtitur pterito impfect. i. interficiebã sicut supra pambulabã τ cetera vt notet actũ nõ esse oino pteritũ nec omino futurũ sz ichoatũ τ adhuc in existẽtia durãtẽ. Uel in psona xpi põt dici [Oculi mei] sunt [ad fideles terre] .i. sup iustos τ pfecte viuẽtes [vt sedeãt mecũ] sup sedes duodecim τ iudicẽt mecũ [ambulãs in via immaculata hic mihi ministrabat] euangelizans mihi non sibi: nõ querens que sua sunt: sed que iesu christi. In via ergo immaculata debet ambulare quisquis deo digne cupit ministra

Aia iusti ciuitas est dei.

re. [Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiã] .i. in corde meo vbi mitis τ quietus habitat mihi placens. vel in celo habitare nõ poterit qsquis hic supbe viuet [qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorũ meorũ] qz non solũ superbe agẽtes sz etiã iniqua loquẽtes reprebat deus [in matutino] .i. cũ dies iudicij venerit cum illuminabunt abscõdita tenebrarum [interficiebã oẽs petõres terre] .i. eterne mortis interitu pdam oẽs amatores psentis vite τ mittã malos in ignẽ eternũ [vt disperderẽ de ciuitate dñi] .i. de celesti hierusalẽ .i. vt separẽ a societate sanctorũ [oẽs operantes iniqtatẽ] .i. oẽs iniqtate pseuerãtes. Et tunc cessabit tẽpus mie quod modo est τ erit tẽpus iudicij quod nondum est Et quimodo in tempore misericordie negligit gratiam in tempore iudicij sentiet iras. Oro.

Incõprehensibilis virtute omnips deus: q tuis famulis miam τ iudiciũ insinuas: clemẽter cõcede nobis fideliter te diligere rectamque viam ingredi τ a vanitate execrabilis superbie declinare. Per dominũ.

Oratio christi nostro defectui compatientis, uel uerè pœnitentis ueniã de peccatis & liberationẽ à miserijs deuotè implorãtis. Psal. C I.

1 Domine † exaudi orationem meã: & clamor meus † ad te † ueniat.

† exaudi dñe
† perueniat.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus talis est oratio pauperis .i. christi pauperis inse et in mebris in quibus sunt: et penitentes qui etiam hic loquuntur habita cum anxiaretur in miserijs in quas deiect⁹ est propter petm primi hois et nostro defectui compatiens: et coram domino per quem solum poterat liberari effudit pcem suam vt eas euaderet. ¶ Materia: oratio xpi anxij et copatientia nro defectui vel vere penitetis: et veniam deuote implorantis. ¶ Intentio: inuitare peccatores ad penitentiam et monere omnes suam aduertere miseriam et petere dei misericordiam. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo loquitur in psona christi de reparatione generis humani orantis vel in psona cuiuslibet vere penitentis: et ad deum clamantis pro sua liberatione a petis et multiplicib⁹ miserijs. Maxima debet esse anxietas penitentis vt tpa voluptatu amaricatioe penitetie copeset. Iste ergo psalmus licet pauperi christo attribuat: tamen couenieter etiam in psona humilis penitetis accipit: vnu post pcedetem psalmu q docuit et monuit bona appetere et mala respuere bene hic psalm⁹ ordinat: qr agit de pnia p quam qs a malo declinat. et bonu facit ne in matutino cu petorib⁹ interficiat. ¶ Snia in speali. ab oratione ergo incipiens loquit christus in persona mebrorum vel penitens in psona sua. d. [Dne exaudi] i. ad effectu audi [orationem meam] quam ad te fundo pro mea miseria costidens de tua mia [et clamor me⁹] cordis et oris .i. intensus affectus oradi q solet clamore exprimi [ad te veniat] et accept⁹ sit coram te: nec obstet mihi nubes peccatoru q inquis ob istis. Tunc oro nra ad deum clamor sit qn ea quod petim⁹ cu magno cordis affectu: et ingenti desiderio postulam⁹. Rrum qppe desideriu clamor est ad deum. Et quato plus quisqz desiderat tanto ampli⁹ in auribus dei clamat.

2 † Non auertas faciē tuā à me: in quacunque die tribulor inclina ad me aurem tuam. †me

¶ [Nō auertas] qsi offensus propter petoru meoz enormitate [faciē tuā] scz grām [a me] penitētē tamqz indigno cōtēnendo preces meas sz auerte a petis: et benigno ac sereno vultu respice in me: respuis qdē mun⁹ iniquoru: sed nō pnias petoru deuotoru. Et nō tm semel sed [in quacūqz die tribulor] per verā cōtritionē [inclina] qui es excelsus et sursuz [ad me] humilē et tribulor deorsum [aurē tuā] .i. effectū misericordie tue et per misericordiam flectaris ad me sicut medicus ad egrotum.

3 In quacunque die inuocauero te: † uelociter exaudi me. †cito

¶ [In quacūqz die] cōuersionis [inuocauero te] .i. it⁹ in corde vocauero te inuitans te in me [velociter] .i. sine dilatione [exaudi me] ne morer in culpa: ne impatiens sim in pena. Inuocare est deū intra se inuitare / et intimo cordis orare. Talis enim debet esse oratio nostra scz cū intentione cordis plata. In' p dictis tribus vsib⁹ est crebra repetio eiusdē sententie in quo affectus penitētis ostēdit et deus ad misericordiā magis excitatur. Jō autē clamo et necesse ē vt me exaudias. Deuz inuocare qd est.

4 Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa

†in frixorio cō frixa sunt
mea sicut † cremiū aruerunt.

¶ [Quia defecerūt] .i. celeriter dispa1uerūt et euanuerūt [sicut fumus] q̄ ascēdendo cito deficit [dies mei] .i. tpa vite mee: presens enim vita cito labitur et euanescit. q. d. infructuose totam vitā meā expendi [et ossa mea] que carnē portant [sicut cremiū] in frixorio siccatū [aruerūt] et defecerunt .i. aie fortitudo quasi cōfrixa contrahitur: et infirmatur recordatiōe peccatorū vel timore iudicij: iam enim frigit homo dū timet se arsurū: vel virtutes mee ad moto igne cōcupiscentie aruerunt.

5 † Percussus sum ut
†pcussumē sicut.
fœnum & aruit cor meū:
† quia oblitus sum † co
†qm̄ †mādu care.
medere panem meum.

¶ [Percussus sum] tentatiōe [vt fenum] qd̄ viret sz pcussū ardore cito arescit: et ex feruore tētationis multiplicis [aruit cor meū] sterilitate peti et defectu deuotionis a dulcedie amoris dei a delectatione spiritali: quia [oblitus sum comedere panem meū] seruare verbū dei et p̄ceptū diuinū: vbū enim dei panis est anime. Vel [comedere panē meū] .i. sumere deuote eucharistie sacramentum. Et quia non gustam? intus dulcedinē diuinam amamus foris miseri famem nostram. Quapropter nunc

Verbū dei panis est anime

6 A uoce gemitus mei:
†adheserunt ossa mea
† adhęsit os meum carni meæ.

¶ [A voce gemitus mei] id est pre nimio dolore peccati quez voce gemitus expressi [adhesit os meum carni mee] id est spiritus cum carne infirmatus est. Sicut enim caro que infirma est aliquando fit fortis cum spiritu in deo: sic spiritus qui fortis est aliquando infirmatur cum carne in peccato. Vel [adhesit os meū carni] id ē pelli [mee] carnem enī pro pelle dixit. q. d. ita exsiccaui me ipm et cōtabui vt sine carne essem: et [os meum] deficientibus carnibus. [carni mee] hereret. Discant hic peccatores quomō agere debeant penitentiam.

7 Similis factus sum pel †quibabitant i solitudine
licano † solitudinis: fa
ctus sum sicut nyctico †quibabitāt i parietinis.
rax † in domicilio.

¶ [Similis factus sum pellicano solitudinis] illi aui egyptiace que in solitudine solet habitare: q: solitudinem causa merorIs et penitentiē experij et sine humano solatio permāsi [factus sum sicut nycticorax] habitans [in domicilio] vel in parietinis: id est coruus nocturnus vigil et teter qui noctem amat et habitat in parietibus ruinosis siue tecto: quia tāq̄ abominabilis hominibus in locis occultis demoratus sum non audens pre erubescentia et confusione peccatorū parere: Sed quia penitens peccatum suum cognoscit. subditur

8 Vigilaui & factus †singularis.
sum sicut passer: † solitarius in tecto.

¶ [Vigilaui] per cogitationem peccati: vel noctem in vigilijs ducēdo: et inquietus pmanēdo [et fact? sum sicut passer solitarius] vel singularis habitāns [in tecto] q: tecta amat: nā auolans a consortio peccatorū exclusi me a conuersione hominū. Per has aues diuersa genera penitentium notari possunt nā pellicano q̄ est auis nimie maciei et soliuaga comparantur heremite. Nycticoraci vero que in nocte vi-

gilat et querit escas/similatur illi qui a publico remotus dum alij in nocte huius seculi dormiunt vigilat: et escas aie sibi querit. passer est ille qui sagax ad alta virtutum fugit vbi tutus est a laqueis: vnde non descendat aliquid tollere de domo. Ideo vel ad cumulum mali.

9 Tota die exprobrabant mihi inimici mei: Et qui laudabant me aduersum me iurabant.

¶ [Tota die] i. assidue [exprobrabant] id est insultabant [mihi inimici mei] verbis iniuriosis et improperosis [et qui laudabant me] dum cum eis fruerer vita seculari: et cum eis essem in insolentijs [aduersum me iurabant] id est ad me euertendum conspirabant: vel simul eodem tempore ore palam: sed ficte laudabant et corde insidias pparabant. Quos diabolus aliter nequit capere: arte quadam vult decipere: facit enim irrideri penitentes: quasi iurent in eorum detestationem qui prius laudabant eos dum cum eis erant seculares. Et hoc ideo

10 Quia cinerem tanquam panem manducabam: Et poculum meum cum fletu miscebam.

¶ [Quia cinerem] i. reliquias peccatorum [tanquam panem manducabam] id est penitendo consumebam: quia sicut panis manducando consumitur sic omnes reliquie peccatorum et etiam tenuia i. leuia peccata per penitentiam debent consumi [et poculum meum] id est temporalem iocunditatem vel desiderium celestis patrie pro dilectione [cum fletu miscebam] id est cum lachrymis miscui. Nihil temporale mihi erat suaue: sed celestem patriam tantum desiderabam. Ad litteram etiam de penitentibus quibusdam auditum est quod panem cineri miscebant et lixiuio conficiebant: hec autem omnia faciebam.

11 A facie ire indignationis tue: † quia eleuans † allisisti me. †quoniam leuasti | elisisti

¶ [A facie ire indignationis tue] id est ab instantia vindicte et a presentia penalitatis a tua indignatione procedentis quasi dicat talem austeritatem sustinebam considerans aduentum tuum et futurum iudicium: ne scilicet grauiorem incurrerem in purgatorio vel in inferno penam propter peccatorum meorum grauitatem quia eleuans [me] in honorem faciendo ad imaginem tuam qua omnia animalia superamus [allisisti] [et ad terram concussisti [me] peccantem: nullum enim aial hanc penam miserie sentit et gehenne nisi homo. Qr enim fecit deus hominem ceteris creaturis ratione meliorem: ideo secuta est damnatio iusta peccantem: hoc verbum dicant aliquando sancti et in virtutibus eleuati fuerunt et postea ceciderunt. Uel possunt quedam iam predicta persone christi conuenire vbi torporem excutit: et vt fastidium repellere debeamus innuit cum dicit [Similis factus sum] etc. Iste tres aues significant xpm [pellicanus] in solitudine [christus est solus natus de virgine. Solus enim fictio solitudo. Deinde [nycticorax] in nocte [i. domicilio] qr in tenebris ignorantie et cecitatis iudeorum tanquam in nocte: et in preuaricatione tanquam in domicilio: et ruinis ipsorum occisus est: postea [vigilauit] in resurrectione [et factus est sicut passer] vo litando i. ascendendo [solitarius] et singularis [in tecto] id est in celo vbi interpellat pro nobis. [Tota die]

et assidue[exprobrabant mihi ini mici mei]et multa opprobria inge rebant[et qui laudabant me]:adu lando[aduersum me iurabant]:id est conspirabant insidiādo.[Quia cinerem tanq̄ panē manducabā] id est peccatores penitentiam agē tes:qui igne vitiorum combusti erāt carbones emortui et incinera ti incorporabā mihi tanquam sua nem cibū:et quemadmodum illos qui erāt habiles et idonei ad hoc vt essent in corpore meo. Sic enim recepit Mattheū publicanum et peccatorē:sicut Joannē virginem et innocentē[et poculū meū cum fletu miscebā]id est eos quibus re ficiebar tanq̄ potu sociabam cum flentibus sua peccata:et tristia pe nitētie cū letis iustitie adiungebā. Iterum habebant materias mihi exprobrandi[a facie ire τ indigna tionis tue]. i. a manifestatiōe gra uioris τ leuioris vindicte quā ego secundum grauiora et leuiora pec cata mea eorum reputatione pro merueram. que facies videbatur ex eo esse:quia tu[eleuans allisisti me] scz sublimē me instituēs τ sciē tia τ virtutibus permisisti me sub iacere miserijs. Deinde iterum lo quitur christus in persona mem brorum vel penitēs in psona sua.

12 Dies mei sicut um- †velut. bra declinauerunt: & ego †sicut fœnum arui.

ℭ[Dies mei sicut vmbra declina uerunt]. i. velocissime et cum sum ma festinatione euanuerunt:et ad modū vmbre quasi obscuri τ vani inutiles τ infructuosi trāsierunt[et ego sicut fenū arui]. i. sine rore gra tie contabescendo defeci. Quēad modū enim fenum hodie virescit τ cras marcessit:ita homo in hoc se culo de leticia in tristitiam:de sa lute in infirmitatem:de felicitate in miseriā:de vita in mortem trā sit. Deinde post afflictionē peniten tis ponit sublcuatio saluationis: τ prio prās ei⁹ad hoc faciēdū. q. d. ꝰ ego iuste τ merito patiēs defeci

13 Tu † autem † domi- ne in æternum perma- nes: & memoriale tuū in generatione & gene- rationem. †vero ius hz

ℭ[Tu aūt dn̄e in eternum pma nes]. i. stabiliter sine defectu τ mu tatione et sine potestatis diminu tione:et viges ad me liberandū q̄ viguisti ad me humiliādū. et ideo propiciari potes cū volueris[τ me moriale tuū]. i. memorabilis mia tua q̄ dr̄ memoriale dei:q2 nunq̄ obliuiscitur misereri. Vel[memo riale tuū]. i. promissum memora bile de venia ingemiscentis et[in generatione et gnationē]. i. in oēs gnationes:τ ideo quodāmodo pro piciari debes. Memoriale vocam⁹ aliquid egregie factū memoria di gnum per qđ misericordia xp̄i itelli gēda est. pl⁹ eñ opat⁹ est circa ge n⁹ hūanū ex mia q̄ ex iustitia. Nā appel lamus. Memoriale quid

14 Tu exurgens misere beris Syon: † quia tem pus miserēdi eius quia uenit tempus. †q̄m̄ ve nit tp̄s vt mise rearis eius.

ℭ[Tu exurgēs] τ potētiā tuā ma nifestās pbēdo auxiliū q̄ q̄si dor miēs distuleras[misereberis] pp̄ı⁹ [syō]. i. eccl'ie iudeoꝝ incipiēdo ab hierl'm:[q2 tp̄s miserēdi ei⁹] venit. s. tp̄s grē. et repetit[q2 venit tp̄s] acceptabile τ dies salutis:qđ du rat vsqz ad diē iudicij. Vl'[misere beris syō]. i. eccl'ie vel ex pctōrib⁹ penitentib⁹ vt plimū colligere[q2 tp̄s miserēdi ei⁹]. i. idiget eius nūc mia. Cōsidat q̄ q̄ agit pnias:q̄m̄ vq̄

nit tempus miserendi et saluandi dominus enim est misericors. Et vere misereberis.

15 Quoniam † placuerunt seruis tuis lapides eius: & † terrae eius miserebuntur.

†bñplacitū habuerūt · Pui cui in · †puluerís.

ℭ [Qm̄ placuerunt seruis tuis] id est apostolis et ceteris predicatoribus [lapides eius] scilicet syō id est prophete firmi: in quorū eloquijs beneplacitum habuerunt [& terre eius] syon: id est preuaricatorum [miserebuntur] mundantes terrenos / & de terra imagines dei formantes. de illa enim terra multa millia conuersa sunt. Uel [quoniam placuerūt seruis tuis] id est angelis & predicatoribus [lapides eius] syon: id est ecclesie vniuersalis scilicet sancti qui sunt firmi et fortes in fide et perfecti in virtutibus [et terre] seu pulueris [eius] ecclesie scilicet peccatorum qui sunt infirmi & misericordia indigentes [miserebuntur] procurantes eorū promotionem in bonum: vt fructū sanctitatis exhibeant.

16 Et timebunt gentes nomen tuum domine: & omnes reges terrae glo[r]iam tuam.

ℭ [Et] inde siue p hoc [timebunt] etiā [gentes] qui modo timere nesciunt [nomen tuum domine] scilicet christianum: et conuertentur sicut iam videmus impletum per earum conuersionem ad deum. Que enim prius idola metuebant & demoniorum nomina inuocabant / nunc nomen domini venerantur & timent. et non tantum subditi. sed [et omnes reges terre] timebunt [gloriā tuam] id est gloriosam potentiam tuam maiorem sua. Utrū & ad vtrunq referēdum est quia et gentes et reges timebūt nomē tuum: et gentes et reges timebūt gloriam tuam: Et hoc ideo

17 † Quia aedificauit dominus Syon: & uidebitur in † gloria sua.

†qm̄ · †maiestate.

ℭ [Quia edificauit dominus syon] id est ecclesiam suam per mundum hoc agitur nunc vt iam lapides viui in structuram currant: nō in ruinam. et edificata syon [videbitur] dominus [in gloria sua] vbique dilatata. Uel tandem videbitur gloriosus qui primo visus est infirmus Nam in edificatione syon et in ecclesia militante visus est tantum in infirmitate. at vero cum venerit iudicare et apparuerit in maiestate sua et potestate tunc et in ecclesia triūphante videbitur in gloria sua. Sed antequam illud fieret vel hoc fiat.

18 † Respexit in orationem humilium: & non † spreuit precem eorum.

†et · †despexit dep̄catione.

ℭ [Respexit] misericorditer [in orationem humilium] & pauperū qui spiritu pleni orabant vt veniret [& non spreuit precem eorum] minus dicit scilicet non spreuit & plus intelligit scilicet q exaudiuit. hoc agitur & mō in edificatiōe syon. Orāt et gemunt edificantes: manducāt cinerem tanquam panem et potum suum cum fletu miscent ne in futuro sero queratur inaniter petatur frustra pulsetur. fortis cū virginibus fatuis remaneatur: et respicit dominus in orationem eorum. Ora ergo et curre quia respicit dominus in orationē humiliū

Scribantur

19 Scribantur hæc † in generatione altera: & populus qui creabitur laudabit dominum.

†generationē alteram.

¶ [Scribanť] nunc [hec] que dicũtur de miseratione syon et ei⁹ edificatione [in generatione altera]. id est ad prophetizendum nouum testamentum. Uel [scribantur] ab euangelistis et memoriter teneantur hec que fiunt in edificatione syon [in generatione altera] id est opus generationis alterius: scilz noue profutura vt de tantis beneficijs deum laudet: ideo subditur & ita [ppl's] acquisitionis [qui creabiť] i bonis opib⁹ [laudabit dñm] de sua reparatione. Et quia supra dixit edificauit dominus syõ & iterũ scribanť hec in generatiõe altera: modo vtrũqꝫ declarat scꝫ quomodo edificauit et quid dixit esse scribendum dicens.

20 † Quia prospexit † de excelso sancto suo dominus de cælo in terram † aspexit.

†qm̃ †ex alto †.pspexit.

¶ [Qꝫ pspexit] oculo sue mie [de excelso sancto suo] scꝫ habitaculo. i. de sinu patris: & aperit euidẽti⁹ quod dixit [dñs] excelsus [de celo] celorum [in terram aspexit] ad humiles. Propheta propter certitudinem dicit vt preterita que tunc adhuc erant futura prospexit dominus ex alto vt humiles videret et inde ad humiles humilis veniret: et ex alto factus est humilis vt humiles exaltaret: respexit vt misereretur. descendit vt vincula q̃bus nexi eramus absolueret. vñ sequitur

21 Vt audiret † gemitus compeditorum: ut † solueret filios † interemptorum.

†gemitum †soluat †mortificatoꝝ

¶ [Ut audiret gemit⁹ ꝯpeditorũ] scꝫ scõꝝ q̃ legalib⁹ vinculis astricti cum gemitu orabãt vt de⁹ mũdum a peccatis solueret/vel scõꝝrum qui sunt ꝯpediti timore dei & disciplina eius q̃b⁹ ligati martyres dura sustinebant: vel penitentium qui prius erant astricti rhetibus pctõꝝ [& vt solueret] .i. liberaret a paternis erroꝛib⁹ vel nostris peccatorum [filios] viuẽtes in mundo [interemptorũ] fraude diaboli. i. occisorũ seu mortuorũ et dãnatorum ne sic dãnarẽtur sicut patres eorum. Ad hoc autem audiuit et soluit

22 Vt † annuncient in Syon nomẽ domini: & † laudẽ eius in Hierusalem.

†annũcietur.] †laus.

¶ [Et soluti iã [annũciẽt] primo [i syõ] .i. in ecclesia primitiua [nomen domini] .i. laudem de dei essentia [& deinde [laudẽ ei⁹] .s. opa [i hierlꝫ] .i. i gñali ecclia. ad hoc ei a diabolicis et pctõꝝ laqueis soluũtur vt laudẽ annũciẽt in ecclia. Uel [vt annũciẽt in syõ] q̃ speculatio dicitur .i. in pñti ecclesia q̃ adhuc p speculũ videt/et gloriã dñi a lõge speculaf [& laudẽ ei⁹ in hierlm] celesti q̃ visio pacis dicif cui habitatores facie ad faciẽ vidẽtes laudant eũ in eternũ. annũciẽt iquã.

23 In conueniendo populos in unum: & † reges ut seruiãt domino.

†regna

¶ [In cõueniẽdo] .i. ad conueniẽdum [populos in vnum]: id est in vnitatem fidei & morum [& similiter]

dere] reges [terrarum] et principes populorum ad hoc [vt seruiant do mino] vniuersi. hoc est vt faciant magnos: mediocres et paruos cõuenire i ecclesiasticã vnitatẽ vt oẽs seruiãt dño. q eis misericorditer dignat⁹ ẽ subuenire. Exauditi sunt g q erãt i pssura ⁊ hũilitate vt eẽt nr̃is tpib⁹ ecclĩa i tãta glĩa vt iaz regna q psequebãtur ipa seruiant dño. Illis autẽ annunciantibus.

24 Respondit ei in uia † uirtutis suæ: † paucitatem dierum meorum † nuncia mihi.

†fortitudis. †exiguitatem. †annũcia.

C [Respõdit] ecclĩa vocata [ei]. s. dño credẽdo. gr̃as agẽdo: bñ viuẽdo: gratulãdo: ⁊ obsequẽdo: nõ ptẽpsit: s; vocata r̃ndit ⁊ pluta fructũ reddidit: vocata ẽ ecclĩa: ⁊ r̃ndit dño qñ qsq; pctõr gr̃as ei agit vocat⁹ ab illo. Ille vocat iste r̃ndet nõ voce s; corde. nõ lingua: s; vita ⁊ bñ [i via ṽtutis sue] .i. reuersus ⁊ positt⁹ i via ṽtutis ac gr̃e ⁊ pniet r̃ndẽdo orauit. d. O de⁹ [paucitatẽ] ⁊ breuitatẽ [dier̃ meor̃ nũcia mihi] i. breue tp̃s vite mee fac me attẽdere ne trãsitorijs ihercã. valde ei ad eternitatẽ aie pficit cũ ei de⁹ breuitatẽ vite sue ad memoriã reducit Nã cũ finẽ suũ pximũ cogitat mi n⁹ cã peccare delectat hic dr̃. Memorare nouissima tua et in eternũ nõ peccabis. vñ et Hiero. philosophia vera est assidua mortis meditatio. Et quia tendo ad eterna.

Eccl. vij. Hieronym⁹.

25 Ne reuoces me in † dimidio dierum meorum: in generatione † & generationem anni tui.

†dimidium. †gñationis.

C [Ne reuoces me i dimidio dier̃ meor̃] pñtiã. i. ne sinas me reuocari ad trãsactã vitã pctõr̃ s; hos dimidios dies ⁊ futuros ptinuẽ. Cũ nos de⁹ vocat ad ea q añ nos sũt inuitat: cui⁹ reuocare ẽ cũ ad ea q retro sunt nos cadere pmittit: pñtes ṽo dies quãtũcũq; sint bõi nõ sunt nisi dimidij ⁊ ipfecti nisi addãtur eterni. Orat g ne eũ i dimidio dier̃ reuocet. i. ne b q tpalr viuit obliuiscẽdo a cursu celestiũ ad tpalia amãda corruat. Min⁹ ei eterna diligim⁹ cũ i delectatiõe pñtis vite oclos cordis itẽdim⁹. Cũ ṽo trãsitoria oĩa cogitam⁹ magis ad amãda celestia excitamur: dies em̃ mei exigui sũt s; [i gñatiõe ⁊ gñationẽ] .i. i eternũ sũt [ãni tui] q nõ trãscẽt nec mutãtur de quib⁹ fac me satagere. Anni dei eternitas eius est vbi nihil est preteritũ vel futurum: vbi non est nisi est. Quia

26 † Initio tu domine terrã fundasti: & opera manuũ tuarũ sunt cæli.

†in principio terram tu fundasti dñe.

C [Initio] tpis [tu dñe terrã fundasti] q eternitate tua pcedis oĩa q fecisti: sine initio em̃ añ creaturas extitisti [⁊ opa manuũ tuar̃] id est verbi et virtutis [sunt celi] quia qd ṽbo facit hoc et manu. i. virtute: et per ista duo. s. celũ ⁊ terrã intelligunt oẽs creature a deo facte. Per terrã etiam ecclesia: ⁊ p celos apl̃i possunt intelligi in qb⁹ celis manens deus intonuit preceptis: chorusca uit miraculis: irrigauit terrã imbre veritatis. Et sicut añ omnia creata fuisti ita post mutata permanebis. Unde subdit

27 Ipsi peribunt tu autẽ permanes: & omnes sicut uestimentum ueterascent.

C [Ipsi] [scilz celi ⁊ multo magis

terra] peribūt ꝗ ꝯflagratiōe ignis quo ad aliquā dispositionē scꝫ ſm qualitatem: de celis proximis terre hoc cōstat: de superiorib⁹ aūt certum non est. Uel [celi] .i. iusti ſm corpus [peribunt] sed in meli⁹ mutabunt in resurrectione [tu autem ꝑmanes] omnino semp immutabilis qui mutari nō potes [⁊ oēs sicut vestimentū veterascent] a statu in quo sunt: qđ nō de angelicis accipi pōt: sed de mutabilib⁹ scilꝫ de celis ad lram. Uel de sanctis ꝗ veterascent sicut vestimentum .i. ſm corpus quod more vestis consumitur sed in melius mutabunt.

28 Et sicut opertorium mutabis eos & mutabū-tur: tu † autem idē ipse es & anni tui non deficient.

uero

¶ [Et sicut opertorium mutabis eos] celos. [Et mutabunt] a statu suo in meliorē: quia iam corruptioni sicut añ nō subiacebūt. vl' celos .i. sctōs mutabis vt vitiorum sorde mūdati pulchriores fiant: ⁊ mutabunt ad eternitatē [tu aūt idē ipse es] .i. idē ꝑmanes sine mutatione [⁊ anni tui] ꝗ erāt in gñatiōe ⁊ generationē .i. duricia tua ꝗ in annis apud nos distinguit [non deficient] et nullo fine claudent: quia eternitas tua immutabilis ꝑmanet. Deinde sequit hilaris ꝯclusio ostendēs ꝙ ⁊ nos ibi eē poterim⁹

29 Filij seruorum tuorum † habitabunt: & semen eorum in seculum † dirigetur.

tinhabitabunt

ꝑseculi

¶ [Filij seruorū tuoꝝ] .i. aplorū ꝗ ꝑ ꝑdicationē coꝝ in fide sunt geniti ⁊ nō tm̄ ipi serui [habitabūt] et ꝑseuerabūt in tuis annis nō deficientib⁹ ⁊ eternali corā te [⁊ semē eorū] .i. imitatores eoꝝ ⁊ tota sequens gñatiō electorū [in seculū dirigeť] .i. in eternū qꝛ semp actu ⁊ cōtinue in deū ferenť ⁊ dirigenť ad appetēdā eternitatē ⁊ in eternū manebūt. Ul' [filij suoꝝ tuorum habitabūt] ibi .i. serui ꝑ bōa opa ꝗ̄si ꝑ filios: nemo eñ ibi habitabit nisi ꝑ opa sua. Nō eñ ꝗ dī dñe dñe: sꝫ ꝗ facit voluntatē prīs ipse intrabit in regnum celorum [⁊ semē eorū] .i. opa sine quibus nullus intrat: ⁊ vnde fructus eternus metiť [in seculū] .i. in eternū [dirigeť] qꝛ nihil totū itrat. Noli ergo eē sterilis si intrare ⁊ habitare vis: sꝫ ꝑmitte fet⁹ operū ꝗs sequaris: ꝑcedāt te opera tua parare tibi epulas eterne refectionis: filij tui te ducāt ad terram promissionis. Oratio. Matt. vij.

Exorabilis dñe miēde in orōnē supplicū tuoꝝ: vt ꝗ in petis detēti tāꝙ̄ fenū aruimus respectu celestis misericordie sublevemur. Per dominū.

Excitatio ad dei laudem & gratiarū actionem pro multis beneficijs collatis & conferendis: in oībus eius operibus. Psalmus. CII.

1 Benedic anima mea † domino: & oīa † que ītra me sunt nomini sancto ei⁹.

† dñm

† intestina mea.

¶ Auctor psalmi ꝑpheta dauid.
¶ Titulus hic est psalmus scilicet iste fit ipsi dauid scilicet vero christo: hoc ē laus ista ꝗ hic cātať

sit xpo nō alij. Post predictas qdē spēces paupis sequūtur hic pconia gaudētis: primo seipm ad laudandum deum exhortātis atq3 in hoc se ceteris exemplū proponentis. ¶ Materia: enumeratio beneficio4 dei multiplicium. ¶ Intētio: monere ad deuotā laudem dei pro tātis suis bñficijs. ¶ Omnia in generali: propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis excitat spm̄ humanū scʒ propriū spiritū angelicū vniuersitatē creaturarū ad laudādū deū: enarrās & enumerans multitudinē bñficio4 collatorū & pferēdo4. ¶ Omnia in spāli: ppheta ergo in psona gnālis iusti loquēs & qd sibi hoc oib⁹ cōsulēs (qr oēs qui in christo sunt qsi vn⁹ homo sunt sm̄ superiorē vim aīe i. rationē) exhortatur aiam ad benedicēdum deū dicēs. [Benedic] id est laudem dic: & gratias redde pro beneficijs o [anima mea dño] et lauda eū q dt sacrificiū laudis honorificabit me. Non enim habemus quid ei ex tantis bñficijs retribuamus nisi vt eum icessanter laudem⁹ & nō ficte: & oretenus sʒ ex intimis omnibus. Vñ subditur [et omnia que itra me sunt] i. interiora mea scʒ oēs cogitationes: oēs vires: bōa naturalia & gratuita benedicite [nomini sancto ei⁹] vt si aliqñ foris cessat lingua a laude dei nūq̄ cesset a laude eius affect⁹ interioris animi; & si aliqñ in laude eius fatigat corp⁹ nūq̄ fatigetur animus. et sic quicqd est hominis applicetur laudib⁹ diuinis. Et ex intenso affectu idem replicat vt magis exhortetur.

2 Benedic anima mea † domino: & noli obliuisci omnes retributiones eius. [†dño]

¶ [Benedic] inquā [aīa mea dño] & et vt semp bñdicas [noli obliuisci] tāq̄ igrata [oēs retributiōes ei⁹] i. bñficia que tibi retribuit q bona pro malis reddidit: que vere magna sunt: hō quippe ad imaginē dei fact⁹ pro similitudine quā deo debebat reddidit dissimilitudinē: & pro his malis retribuit deus bona inspirando penitentiam & prestando veniam & alia multiplicia. Cogita ergo oia mala tua: quia q̄ multa ea sunt tam multe bone retributiones dei sunt. Nō eī ante oculos tuos poterūt eē retributiones dei nisi añ oculos tuos fuerit pctā tua. Vñ subdit retributiōes.

3 Qui † propiciatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes † infirmitates tuas. [†propicius fit] [†languores tuos]

¶ [Qui ppiciatur omnib⁹ iniquitatibus tuis] originalib⁹ & actualibus eas remittēdo si volueris & vere penitueris [qui] post remissionē ēt [sanat oēs ifirmitates tuas] que relinquunt ex pctō vt est pnitas ad malū quā sanat ipediendo cōsensum: & difficultas ad bonum quam sanat expediendo pcessum. Sanat ēt ifirmitates aīe nunc fouendo blādis nūc secādo asperis & generaliter omnes infirmitates sanat tam corporales q̄ spirituales q̄tum ad salutem anime spectat: omnipotēti enim medico nullus insanabilis languor occurrit.

4 Qui redimit de † interitu uitam tuam: qui coronat te in † misericordia: & miserationibus. [†corruptione] [†miseratiōe & mīa.]

¶ [Qui redimit] pcio sui sanguinis

[de interitu] eterno.i.de morte quã incurristi ꝓpter peccatũ [vitã tuã] quã perdidisti deũ offendẽdo ⁊ ab eo recedendo: qui si viceris etiam [coronat te] post certamẽ.i.corona re disponit in celestib⁹ nõ tñ tuis meritis sed [in mia] sua [et miserationibus] .i.mie effectibus. Coronat nos deus ad gliam nõ ex nostra iusticia sed in sua mia: non ex nostris operibus sed in suis miserationibus. Post coronã quid agã. Sequitur et dicit.

5 Qui † replet in bonis desiderium tuum: renouabitur † ut aquilæ iuuentus tua.

† satiat † sicut

❡ [Qui] etiã [replet] .i.satiabit [in bonis] celestib⁹ ⁊ eternis que hic desiderabas [desideriũ tuũ] quo tu ad ea suspirabas. Manifestatiõe glorie sue nos satiabit. Satiabor inquit cum apparuerit gloria tua. Ibi quidem satietas cũ desiderio: ⁊ desiderium cũ satietate erit. nec desiderium penã: nec satietas fastidium pariet: ⁊ hoc erit quando [renouabitur iuuentus tua] scilz in futura resurrectione primitius resumpta imagine vt a veteri in nouũ hominẽ muteris [vt aquile] que ad senectutem deueniens quibusdam modis in iuuentutem reparatur. Et quomodo id fieri possit demonstrat. Quia est

psalm⁹ xvi.

6 Faciẽs misericordias dominus: & iudicium † omnibus iniuriã patientibus.

† eis q iniuriã accipiunt.

❡ [Faciẽs] modo ⁊ in futuro [misericordias dominus] sed misericordib⁹: quoniã ipi miam ꝯsequuntur. Illi sunt q inimicos diligũt: ⁊ in se peccãtib⁹ dimittunt: egẽtibus

digẽtibus subueniũt. Nõ est aliud vehiculum quo ꝑducamur ex hac vita ad celestem patriã nisi misericordia. sic eñi in te facit misericordiã deus si misertus fueris. Quod si non feceris misericordiã sed iniuriam time: quia ⁊ dominus est [faciẽs iudicium] vnde ait. Mihi vĩdictã et ego retribuã: et hoc [iniuriam patientib⁹] quia punit iniuriam faciẽtes: nec malum relinquit impunitum. Deinde subiungit beneficia antiquis collata vt nos speremus similia.

Ro. xij.d. ⁊ Eze. ix. a.

7 Notas fecit uias suas Moysi: filijs Israël uoluntates suas.

❡ [Notas fecit vias suas moysi] per quas rite est incedendum pijs scz ꝑcepta ⁊ mãdata legis, et per moysen notas fecit [filijs israel voluntates suas] qd velit aut nolit per moysen ⁊ filios israel omnes iustos intellige: quia moysi.i.ei qui legem spiritaliter itelligit ⁊ filijs israel veris per fidem deum cernẽtibus et in quibus non est dolus notas facit suas vias et voluntates. In lege magnũ est mysteriũz que ideo data est vt crescente peccato humiliarent̃ supbi: humiliati cõfiterent̃: cõfessi sanarentur. Iste sunt vie occulte quas notas fecit dominus de⁹ moysi per quẽ legẽ dedit: qua peccatum abũdauit vt supabundaret gratia. Aliqñ enim videtur sibi hõ sanus et egrotat: et ꝙ egrotat nõ sentit medicũ nõ querit. Augetur morb⁹: crescit molestia: qrit̃ medic⁹ ⁊ sanatur egrot⁹.

8 Miserator & misericors dñs: longanimis & † multum misericors.

† Mul te mise.

❡ [Miserator] in actu ⁊ exhibitione [⁊ misericors] in natura ⁊

volūtate est[dn̄s]ī hoc culpas re-
mittēdo ⁊ penas relaxādo:⁊ quia
m̄iam necessario sequitur patiētia
subdit [lōganimis].i.patiēs dissi
mulādo ac peccantes diu sustinen
do ⁊ ad pn̄iam expectādo[⁊ mul-
tum misericors] multos petōres
multotiēs/et multis modis reuo-
cando ⁊ redeuntes recipiendo:nec
est vllū petm̄ qd̄ penitenti non re-
mittit etiā si blasphemias fuerit:
nec tm̄ petā remittit sed ⁊ dona su
peraddit.Uocat multis modis ad
correctionē ⁊ pn̄iam vocat benefi-
cijs creaturę.vocat impartiēdo tē
pus viuēdi vocat p lectorē.vocat
per intima cogitationū.vocat per
flagellū correctiōis.vocat p m̄iam
ꝯsolationis.Et vere misericors:qꝛ

9 Nō † in perpetuum
irascetur:neque in æter
num † comminabitur.

†in finem †indignabit̄

¶[Nō in ꝑpetuū irascet̄]penitē-
tibus:nec eternā exercebit in eis
vindictā:sꝫ cōsolat̄ ꝑmittens irā fi
niēdā[neqꝫ in eternū cōminabit̄]
de pena eterna:sꝫ ad modicū tp̄s:
qꝛ adueniēte pn̄ia statim adest dei
m̄ia ⁊ cōdonat̄ venia.Jā cū nō su
mus filij ire:qꝛ sublat⁹ est reatus
culpe ꝗuis remaneat obnoxietas
pene.Age ergo pn̄iam obediendo
vocanti ne longanimitate mie dei
male vtēdo thesaurises tibi irā in
die ire ⁊ reuelationis iusti iudicij
dei.Et hoc añt patet ꝙ nō irascet̄
nec comminabit̄ in eternum:quia

10 Non secundùm pec
cata nostra fecit nobis:
neque secundùm ini-
quitates nostras retri-
buit nobis.

¶[Non ꝫm petā nr̄a].i.ꝫm meri
ta peccatorū nostroꝝ[fecit nobis]
qꝛ qd̄ nō merebamur accepim⁹ ex
gratis bōa nobis ꝑstitit[neqꝫ ꝫm
iniqtates nr̄as].i.ꝫm merita iniq̄
tatū nr̄aꝝ[retribuit nobis]vt ma
la q̄ meruim⁹ īferret:sꝫ aut nihil
respectiue:aut circa cōdignū nos
puniuit:imo cū digni essem⁹ mor-
te:ēt p nobis mortē subijt.⁊ post
offensam nos absoluit.nos reddi-
dim⁹ mala pro bonis:ipse vero re-
tribuit bona pro malis.Unū sequit̄

11 Quoniā secūdùm al
titudinem cæli à terra:
† corroborauit m̄iam
suā super timentēs † se.

†cōfirmauit dn̄s. †eum

¶[Qm̄ corroborauit]ī cōfirma-
uit[m̄iam suā].i.m̄iam roboratā
⁊ indeficientē exhibuit spāliter et
maxime[sup timētes se]ī penitē-
tes:qꝛ tales se humiliant.Sic leo
miseretur homini ꝓstrato coram
se:⁊ hoc[ꝫm altitudinē celi a ter-
ra].q.d.sicut celū terrā valde exce
dit:ipsumqꝫ vbiqꝫ ⁊ vndiqꝫ prote
git:ipsi influit sine quo ipsa deficit
cum inde fit lux ⁊ aer pluuia ⁊ fru
ctus:sic in infinitum amplius m̄ia
dei nostram miseriam excedit:nos
vndiqꝫ protegit:nobis gratiā in-
fluit:luce sua nos illuminat:spiri-
tu replet:spirituali pluuia rigat:
fructu boni operis fecundat

12 Quātum distat † or-
tus ab occidente: † lon
gē fecit à nobis † iniqui
tates nostras.

†solis. †elongauit. †eē peccata nostra.

¶[Quātū distat ortus]solis seu
lucis[ab occidente]et a tenebris
tam[lōge fecit].i.elongauit[a no
bis iniquitates nostras]illas re-
mittendo.quoniam enim pecca-
ta nobis dimittuntur/tunc tam
longe sunt a nobis quantū distat

luz a tenebris: imo vt viuus a mortuo ſic tūc iuſt⁹ differt ab iniq̄. Cū pctā remittunt tūc occidūt pctā ⁊ orit grā. pctā q̄ſi i occaſu ſunt. grā qua liberaris in ortu ē. ad ortū attendere debes ab occaſu auerti. Auertere a peccatis tuis conuertere ad gratiam dei.

13 † Quomodo miſeretur pater † filiorū miſertus eſt dominus timētibus † ſe: quoniā ipſe cognouit figmētū noſtrū.

†ſicut †filijs ſic †eum

¶ [Quomodo] ⁊ ꝙ paterno affectu [miſeret̄ pater] carnalis [filiorum] delinquentium etiam in flagellis [ita miſertus eſt dominus timentibus ſe] ⁊ penitētibus de peccatis ſuis. Pater miſeretur filio cum eum verberat vt emendet: ita et dominus corripit nos interdū vt ſaluos faciat: non tamen derelinquit vt perdat [quoniam ipſe cognouit figmentum noſtrum] id eſt fragilem plaſmationem et infirmitatem noſtram ſcilicet pronitatem ad peccandum/et fragilitatem ad ſtandum. Nouit quid fecerit: quomodo lapſum ſit. quomodo reficiendū ſit. Deinde exponit figmentum ſubdens.

14 † Recordat⁹ eſt quoniā puluis ſumus homo † ſicut fœnū dies † ei⁹: tanquam flos agri † ſic efflorebit.

†memento †tanquam †illius ſicut. †ita

¶ [Recordat⁹ eſt] miſericorditer. Tunc dominus quaſi obliuiſcitur quando non miſeretur: ⁊ tunc videtur quaſi recordari quādo ei placet miſereri [q̄m puluis ſumus] et origine et reſolutiōe ꝙtum ad corpus vnde niſi aquis miſericordie ſue nos irrigaſſet a q̄libȝ vētoꝝ flatu perciperemur [hō] enī hoc bȝ q̄ [ſicut fenū] i. herba ad modicū vires ⁊ cito areſcens eſt [dies eius] i. felicitas vel vita ei⁹: vel ſtat ille nominatiu⁹ hō abſolute vt locū habeat ſequens relatio. ſ. eius ⁊ [tanꝙ flos agri] qui cito tranſit [ſic efflorebit] i. ad tempus paruum ſic florebit. vel [efflorebit] i. deflorebit ⁊ florere deſinet. Attende o homo in hoc verſu quid ſis.

15 Quoniā ſpiritus pertranſibit in † illo & non † ſubſiſtet: & non cognoſcet amplius locum ſuum.

†eo †erit.

¶ [Qm̄ ſpūs] i. aīa in hoīe exiſtēs [ptrāſibit in illo] in morte ⁊ egredietur ab eo: ⁊ illo egreſſo [nō ſubſiſtet] hō: ⁊ tūc oīs iocūditas viriditatis ei⁹ traditur obliuiōi [⁊ non cognoſcet] ſpūs [amplı⁹ locū ſuū] ſcȝ corpus in quo habitauit vt reuertatur ad habitandum in eo in hoc mūdo. Talis eſt vindicta pcti: talis eſt pena inobedientie. Cōſidera ergo hō in tēpō corruptionē et mortalitatem quā habes a pctō: ⁊ ex tua pena recognoſce quanta ſit culpa nō cuſtodire dn̄i mādata et dum tuā attendis humilitatē ⁊ vilitatē noli extolli. Q̄cquid enī melius eris gratia illius eſt: ⁊ miſericordia non tua iuſtitia. Vn̄ ſeq̄tur

16 Miſericordia † autē domini † ab æterno: & uſque in eternum ſuper timentes eum.

† vero †in ſeculo ⁊ iſcl̄m

¶ [Miſericordia autem dn̄i ab eterno] i. a mūdi principio ⁊ vſq̄ [in eternum] id ē ſine fine. Vel [ab eterno] propoſita ⁊ prefinita: q̄r ab

eterno fuit in eo propositũ miserē-
di[et vsq in eternum]permansura
erit et manebit nunq̄ deficiens in
perpetuũ[super timentes eum] ti-
more casto et filialis reuerētie: qui
etiam in pr̄ia manebit: sed non su-
per alios sic erit: quia quisquis eũ
timere negligit in inferno et in tor-
mento remanebit. q. d. talis est na-
tura hominis: sed p misericordiã
dei erit eternus. hinc presumptio-
nem premit: inde spem statuit.

17 Et iustitia † illius in filios filiorum: † his qui seruant testamentũ eius.

† eius super † custodientib9

¶ [Et iustitia]remuneratio et re-
tributio iustitie seu iusta[illius]id
est ab illo exhibita erit[in filios fi-
liorum] q̄ sunt imitatores et here-
des patronorũ bonorũ. q. d. p mise-
ricordiã et iustitiã eius dabitur ti-
mētibus eũ eterna merces pro bo-
nis operib9. Et ne oēs presumant
subdit[his qui seruant testamen-
tum eius]. i. precepta dñi custodiũt
corde recipiendo et opere adimplen
do: intus per fidem et exterius per
operationem. Et ideo quomodo cu
stodiēdũ sit ostēdit cũ subinfert.

18 Et † memores sunt mandatorum ipsius: ad faciendum ea.

† memoria retinētibus mādata ei9 vt faciāt ea.

¶ [Et]qui[memores sunt manda
torum ipsius]non tm̄ ad sciendum
in mente: vel ad loquendum in ore
sed[ad faciendum ea]in opere. i. vt
agant qd didicerũt. prius est ergo
voluntatem dñi in scripturis san-
ctis inquirere et postmodũ operan
do fideliter adiplere. Ille em̄ testa
mentũ dei bene custodit qui dñica
precepta et memoriter retinet et bñ
operando implet. Quod si nimis
multa tibi videtur. in duobus mā-
datis charitatis omnia implētur
Tene ergo radicem charitatis et to-
ta arbor est in te: et certe debem9
esse memores ad faciendum: quia

19 Dominus in celo parauit † sedem suam: & regnum † ipsius omnibus dominabitur.

† thronũ suũ. † eius ois

¶ [Dñs]scz christus qui ascendit
[in celo]scilicet empireo tanq̄ in
loco digniori et eminentiori [para
uit sedē suam]vt ibi omnibus san
ctis et electis eluceret virtus glo-
rie sue. Qui hominem assumptum
in celum leuauit: ipse sibi et nobis
in celo sedē parauit: sibi vt sedeat
ad dexteram patris: nobis vt se-
deamus in regno patris[et regnũ
ipsius]cuius etiam ciues erunt re
ges[omnib9 dñabit]qr oīa ei sub
ijcientur et de oībus sclz bonis et
malis iudicabit. Predicit iudiciũ
futurum ne peccātes insolescant.
Deinde omnes creaturas monet
bñdicere icipiēs ab āgelis et dicit

20 Benedicite † domino † omnes angeli eius potentes † uirtute: faciētes uerbum † illius ad audiendam uocem sermonum eius.

† dñm † nō hs † fortitudine † eius

¶ [Bñdicite dño oēs āgeli ei9]nũ
cij veritatis aggaudētes saluti no
stre et vr̄e: qd cōgratulādo dicit nō
imperādo vl monēdo. q. d. qd faci-
tis amo: qr q̄tidie bñdicũt et laudāt
cātādo: sanct9 sanct9 sanct9 etc. qui
estis[potētes]et excellētes[ỽtute]
et potestate data vobis a vr̄o crea
tore[faciētes ỽbũ]. i. mādata illi9
ad hoies illico q̄ fuerit locut9 ex-
plētes: et hoc[ad audiēdã]. i. ad hoc

& vt p vos hoies audiāt[vocē sermonū ei⁹].i. intelligant que precepit. Deus eniz per angelos manifestat voluntatē suam hominibus.

21 Benedicite † domino omnes uirtutes eius: ministri eius † qui facitis uoluntatem † eius.
†dñm †faciētes †ipsi⁹.

C[Benedicite dño omnes virtutes eius]qui virtute illius roborati signa & mira ac q̄cq̄ magnalia operamini diuina virtute:deinde generaliter de omnib⁹ subdit. O vos alij[ministri eius]qui in alijs gratiarum distributionibus deo ministratis[qui facitis volūtatē eius] quā eiz intuētes agnoscitis: & pro implēda volūtate eius facitis omnia que facitis. Si ergo vis benedicere dominum fac verbū eius: fac voluntatez ipsius. Ois eīn male viuens & si lingua taceat vita dominum maledicat. & si hymnū cantat lingua multos tamen in blasphemiam mittit vita. Et ne te iactes q̄ facis voluntatē eius: quia non est opus tuum sed dei. Unde subdit.

22 Benedicite † domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius: benedic anima mea † domino.
†dñm
†dñm

C[Benedicite domino omnia opera eius]quia cum bene viuis et in bona vita dominum benedicis/ opera eius benedicunt eum: non merita tua: ipse est enim qui per te et in te bonus operatur. Uel[benedicite]etiaz[domino omnia opera eius]: id est celestia et terrestria scilicet angeli et homines per se: alia vero inquantum sunt creaturis intellectualibus materia laudis diuine vt in eis et de eis benedicatur deus et hoc[in omni loco dominationis]et potestatis eius: id est vbiq̄. vnde sicut nulla creatura sic nullus locus laudi eius excipitur. vt qui vbiq̄ est et vbiq̄ dominatur: vbiq̄ benedicatur et vbiq̄ ei bene viuatur et qui vndiq̄ est: vndiq̄ illi iubiletur. Deinde concludendo ad seipsum rediēs a quo et psalmum incepit iterato excitat seipsum ad laudem dei dicens[Benedic anima mea domino]iterum ne vnquam cesses a laude ipsius: quia deus sine fine semper est laudandus. vnde incepit inde finit. Per quod notat eos qui bonis initijs bonum finem adiungunt. hoc autem propheta non de sua tantum anima: sed ad nostras quoq̄ animas loquitur vt dominum iugiter benedicant.

Oratio.

SAna domine languores populi qui semper peccatoribus sicut pater filijs miserere: vt excepti ab interitu mortis perpetue: te anima nostra benedicat & vita clarificet. Per dominū.

Inuitatio ad dei laudem pro diuersis operibus suis: & pro multis beneficijs uniuersę creaturæ exhibitis.

Psalmus. CIII.

1 BEnedic anima mea † domino: domine deus meus magnificatus es † uehementer.
†dñm
†nimis

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titul⁹ talis est: ps dauid scȝ ꝓphete q̄ vidēs a͞io magna et iocunda dei opa hunc psalmū eructabat cū exultatiōe. ¶ Materia: enumeratio diuersoꝝ dei operū ac ēt multoꝝ būficioꝝ vniuerse creature exhibitoꝝ. ¶ Intētio: monere ad laudē dei ꝓ hmōi operib⁹ ⁊ būficijs. ¶ Snia i gnali: ꝓpheta i isto psalmo iterū ex alijs causis hortat̄ et inuitat seip̄m: ⁊ exēplo sui oēs homines ⁊ creaturas ad glorificādū deū scȝ pp magnificētiā ipsi⁹ quā scȝ euidēter ostēdit i multis ei⁹ mirabilib⁹ ⁊ magnalib⁹ Et si fere cūcta q̄ hic dicūtur ad literam religiose possint accipi: sunt tn̄ plena mysterijs Iuxta literā ex visibilib⁹ operib⁹ q̄ hic tāguntur inuisibilia dei debēt intelligi: sicut ex fabrice mūdialis magnitudine ⁊ pulchritudine fabricatoris inestimabilis magnitudo ⁊ pulchritudo pōt ꝑpendi ⁊ amari: vt sic tandem possit videri. Spiritualis tn̄ sensus in omnibus querēdus est ⁊ perscrutādus. ¶ Snia in speciali: ꝓpheta ergo dei magnalia que mēte cōceperat narraturus visiōis ipsi⁹ exultatione eructat dicens [Benedic] o [aīa mea] non tm̄ lingua [dn̄o] .i. lauda eū pro tātis būficijs ⁊ muneribus q̄ hic narrātur: vt dū bn̄dicis illū tu bn̄dicaris ab illo: ⁊ cōuertēs sermonē ad ip̄m ostēdit causam q̄re sit bn̄dicendus qr o [domine deus me⁹] q̄ sp es magn⁹ ⁊ magnific⁹ in te ⁊ tua natura: cui⁹ magnitudinis nō ē finis [magn⁹ es vehemēter] id est valde ⁊ excellēter in me ⁊ in reliquis sanctis tuis non crescens in te quia perfectus es: sed in nobis et nostra noticia ex consideratione operum tuorum in quibus magnus innotuisti. Unde autem magnificatus sit demonstrat cum subdit.

2 Confessionem & decorem induisti: † amictus lumine sicut † uestimento.

† circūamict⁹ lumē. † vestimētū.

¶ [Cōfessionē] .i. laudē angeloꝝ et hominum omniūqȝ creaturarū [⁊ decorē] .i. pulchritudinem [induisti] in creaturarum productiōe et ordinatione .i. apparuisti in eis laudabilis et decorus: quia vndiqȝ habes creaturas que te confitentur .i. laudāt: ac decorum ⁊ gloriosum ostēdunt. qui in te es [amict⁹] et coopert⁹ [lumine] ineffabili [sicut vestimento] qr lux vndiqȝ tibi est qui habitas lucem inaccessibilem. Uel [confessionem et decorem induisti] id est ecclesiam in qua est prius confessio peccatorum per quā deponit feditatem. Deinde decor virtutum per quem placet speciosa pre filijs hominū: ⁊ es [amictus lumine] scȝ ipsa ecclesia tua: quia ecclesia facta est lux i domino que prius erat tenebre in seipsa [sicut vestimento] Ipsa enim est vestis sine macula et ruga: ipsa est tunica inconsutilis non diuidēda. pri⁹ quidem ponit confessionem: deinde decorem: qr ad decorem iustitie non venitur nisi precedente confessione. prius ergo de iniquitatibus tuis incipe confiteri ⁊ a confessione incipis decorari: decoratus eris ⁊ certis vestimentum dei. Et quia omnia ꝯfitent̄: de singulis subseq̄nter agit. Et primo de celo .d. Tu es.

3 Extendens celum sicut pellem: qui † tegis aquis superiora eius.

† protegit illa

¶ [Extendens celum sicut pellē] ⁊ quasi tectū ⁊ operturā oiȝ super orbē terrarū. Ad lrām Facultas dei operātis cōmēdatur: qr plusq̄

tibi facile est extendere vnam pellē: facilius illi fuit extendere tam magnum celū. Figurate autē per celos sacra scriptura accipit: q2 p eam illuminamur. per pellem mortales homines intelliguntur. pellis em̄ que mortuis animalibus detrahitur mortalitatē significat. vñ primi parētes cū peccauerunt: mortales facti de pellib⁹ tunicas acceperunt. Celū ergo sicut pellis extendit: q2 sacra scriptura p mortales hoies vbiq3 p̄dicat ⁊ aperit [qui tegis aquis superiora eius.] Ad literas quando iussit vt fieret firmamentū inter aquas ⁊ aquas factū est vt sint aque inferiores q̄ p̄fundūt terras: ⁊ sint aq̄e superiores ab aspectib⁹ hoim remote q̄ tegunt superiora celi. vñ alibi: Aque

Ps. cxlviij. que sup celos sunt laudent nomē dñi. Quidā dicūt hic p celos intelligi celos aereos vltra q̄s sunt nubes aquose q̄s dicūt eē aq̄s sup firmamētū sub quo sunt aque inferiores in grossa substātia: quā expositionē ponit Augustinus sup Gen. ⁊ eā cōmendat. Figurate autem per supiores aquas charitas intelligitur que i cordib⁹ p̄mis diffundit: que quidē super celos est. i. super omnes libros ⁊ scripturas. Bene autē his aquis celū tegi dicitur: quia in d. minie libris nihil eminēti⁹ charitate inuenit.

4 Qui † ponis nubem ascensum † tuum: qui † ambulas super pennas uentorum.

†pōit nubes †eius †ābulat.

Act. j. ℂ [Qui ponis nubē ascēsuz tuū] ad literā. Dñs visibiliter ascendit in celum: ⁊ scriptum est q̄ nubes suscepit eum ab oculis eorum. et de resurrectione nostra dicitur: q̄ rapiemur in nubibus obuiam christo in aera. Figurate autem predicatores veritatis nubes sunt: q2 doctrinis complunnt. Extensa est scriptura super orbem terrarū: nec desunt nubes que pluāt. i. predicāt verbū veritatis: exponunt eciā q̄ obscura sunt. Et sic p nubes corda nr̄a ad intelligētiā scripturarū ⁊ ad deū ascēdūt [q̄ ambulas sup pennas vētorū] ad literā velocitatem vēti per pennas significatam dūs superat p agilitatē operatiōis q̄ vbiq3 p̄sens est: q2 velocius q̄ vēti currāt operat. Vñ alibi dicitur velociter currit sermo ei⁹. cito implens quicq̄d vult. Mystice autē

Ps. cxlvij. venti sunt aie: ⁊ pēne virtutes q̄ sunt in duab⁹ alis. i. in duob⁹ preceptis charitatis: sed charitatem oim charitas xp̄i superat: ⁊ iō sup pēnas ventorū. i. sctōr̄ p agilitates charitatis ambulat ⁊ oēs virtutes animarum transcendit.

5 Qui † facis angelos † tuos spirit⁹: & mini strostuos † ignē † urē tem.

†facis †suos †suos †flagrātē.

ℂ [Qui facis spiritus] in substātia. i. spirituales substantias tibi assistentes esse [angelos tuos] id est nuncios tue volūtatis cū eos mittis. Spiritus em̄ nomen nature est: angelus nomen officij. [et ignē vrētē] id ē spiritus supmi ordinis scilicet seraphin (qui interpretātur ardētes) facis [ministros tuos] cū vis. Vñ in Esaia. Volauit

Esa. vj ad me vnus de seraphin. Vel [qui facis angelos tuos spirit⁹] vt spirent hoibus tuam facere voluntatem [⁊ ministros tuos ignem vrētes] i. ardentem: vt in alijs lumen veritatis infundāt. in alijs peccata consumant. Figurate autem possumus per spiritus intelligere spirituales: quos facit angelos suos id est nuncios verbi sui: ⁊ ar

dentes spū ꝛ charitate facit mini stros suos q̄ alios intendūt ꝛ fer uere charitate faciūt p verbū dei qd audiūt ꝛ vitia in eis cōsumūt nō em̄ incēdit q̄ nō ardet. Et ideo oportet homines anteq̄ predicandi officiū assumāt esse spirituales ꝛ spiritu feruentes.

6 † Qui fundasti terrā super † stabilitatē suā: nō inclinabitur in seculum seculi.

†fundauit. †firmitatem eius.

¶ [Qui fundasti terrā sup stabilitatē] ꝛ basem [suā] .i. immobilitatē certi sui. dādo ei virtutē ꝛ firmitatē p quā stat tanq̄ ab illa sustētata ꝛ in illa fundata. vñ [nō inclinabit] vel cōmouebit [in seculū seculi] .i. in eternū in aliq̄ pte a loco suo totali ꝛ a centro mūdi in q̄ eius virtus sustētiua ꝯsistit. Quāuis em̄ trāseat ꝑm qualitatē, non tamen ꝑm substātiaꝫ. Spiritualiter fundauit terrā .i. ecclesiā sup xp̄m. q̄ est stabilitas hui⁹ eccl'ie: ꝛ oīa continet ptāte ꝛ nos bonitate. Fūdamētū em̄ aliud nemo pōt ponere p̄ter id qd positū ē qd est iesus xp̄s: ꝛ ideo tali fundamēto suffulta nūq̄ inclinabitur vel deficiet. Terra itaq̄ nō inclinabit̃ iꝫ

1.co. iij.

7 Abyssus sicut uestimētum amictus † eius: super montes stabunt aquę.

†ipsi⁹

¶ [Abyssus] .i. mare ꝛ oēs aquaꝝ cōgeries [sicut vestimētū] sic [amict⁹ ei⁹] .s. terre ex oi pte: q: mare ꝛ flumina opiūt terrā ꝛ vt vestis circūdāt eam: excepta vna parte q̄ remansit arida pp vitā hoim ꝛ aialiū que abyssus tpe diluuij ita excreuit vt ꝛ mōtes opiret vñ seq̄tur [sup mōtes stabunt aq̄] in tpe diluuij vbi ponit futurū p p̄terito. vel hoc futurū erat referēdo ad tps quo terra fūdata fuerat. Mystice. Propheta ecclam futurā in diluuio psecutionū volebat intelligi. Fuit em̄ aliqñ tps q̄ terrā dei i. ecclīā ita coopuit abyssus .i. multitudo psecutionū vt nec ipsi magni q̄ sūt mōtes apparerēt. Stabant quippe sup mōtes aq̄: q: populi resistētes superabāt auctoritatē fortiter euāgeliꝫātiū verbuꝫ dei ꝛ preualebāt super martyres. Sed hoc non diu quia

8 Ab increpatione tua fugient: à uoce tonitrui tui formidabunt.

¶ [Ab increpatione tua] o dñe .s. ꝑm ordinationē volūtatis tue ac si essent a te increpate [fugient] ꝛ recedēt s. aque diluuij ad locū destinatū [ꝛ a voce tonitrui tui] i. venti terribilis ꝛ sicci [formidabūt] .i. quasi formidātes cessabūt vt appareat terra: quia p tales vētos cessauerunt. Mystice. Ab increpatione dei fugerūt aq̄ recedētes a pssura mōtiū ꝛ eminēt mōtes in salutē ppłoꝝ: q: cor regū in manu dñi fuit qd deflexit q̄ voluit. Iussit p eos pacē dari xp̄ianis ꝛ emicuit auctoritas aplica a voce tonitrui dei facta p aplos: p nubes: p scripturas: formidāt aq̄ psecutionū mali em̄ cōmutatione iudicij timēt. Quib⁹ aq̄s cessātib⁹

9 Ascendunt montes & descendūt campi: in locū quem fundasti eis.

¶ [Ascēdūt mōtes ꝛ descēdūt campi] .i. p huc recessuꝫ aq̄rū apparuit in terra ascensus et multitudo montium et descensus seu planicies camporum qui prius latebāt sub aquis [in locū quem funda-

stitcis]id est secundum loca in qui-
bus eos a principio fundasti. My-
stice[Ascēdūt montes].i.sancti in
spiritalē ꝓficiūt itelligētiā[et des-
scēdūt campi].i.ꝑpli se eorū doctri
nis subdūt vt virtutu3 fructib⁹ et
floꝛib⁹ repleātur[in locū quē fun-
dasti eis]in cōuentū ecclesiasticū ⁊
faciūt ꝺm dona q̄ cōtulisti eis quā
tū quis ꝓpriū donum habet ex te.
Alios eīn dedit pꝛophetas/alios
euāgelistas et huiusmodi: Ideo au
tem non seruiunt modo nec dant
operam euertere terram:quia.

10 Terminum posuisti
†cis. † quem non transgre-
†reuertētur te diētur:neque † conuer
gere. tentur operire terram.

¶ [Terminū]et finē sc3 alueos ꝓ
pꝛios[posuisti].s.aq̄s oceani ⁊ alijs
claudēdo eos littoꝛib⁹[quē nō trās
gredienf]transeundo a loco suo et
vltra ꝓcedēdo[neq3 ꝯuertētur opi
re].i.nō reuertētur et redibūt am-
pli⁹ ab alueis suis vt opiant[ter-
rā]sicut in diluuio fecerūt. Mysti
ce Finē impositū trāsgredi nō pñt
aq̄ ꝑsecutionum:et si ad oꝛas terre
fluctus ꝑstrepunt:et si adhuc mur
murāt:terrā tamē ecclesie diluuio
non operiunt vt iam liceat ecclesie
libere pꝛedicare. Terminum etiam
et modū aquis tribulationum po-
suit ne motus earū sit longioꝛ aut
vehementioꝛ q̄ꝫ sit op⁹. Sed q̄d sit
in terra mundata sequitur ⁊ dicit.

11 Qui emittis fontes in
conuallibus: inter me-
dium montium pertran
sibunt aquę.

¶ [Qui emittis]et manare facis
[fontes in conuallibus]id est in lo
cis terre humilibus et inde[inter
medium montium]sc3 in ꝯuallib⁹
[pertransibunt aque]oꝛte ex illis
fontib⁹. Sepe eīn fontes ꝑmo fluūt
et deinde flumina faciunt. Mystice
Emittit[fontes in conuallibus].i.
grās sctī spūs qui super humilē q̄e
scit ꝑstat humilib⁹ et grē subditis
et equaliter[inter mediū montiū]
i.ecclesiarū [ptrāsibūt aque].i.pre-
dicatores verbi veritatis irrigādo
doctrina ⁊ donis celestibus ꝑplm
et eque oibus ministrādo:q2 aqua
dei.i.doctrina non ꝓpꝛia est alicui
et pꝛiuata:sed cōis et publica. Uel
[inter mediū mōtiū]qui sunt due
spēs supbie quarum vna nascitur
ex re tꝑali alia ex re spirituali:⁊ in
ter istos duos mōtes est vallis hu
militatis nō declinans ad aliquā
spēm supbie:⁊ in isto medio[ptran
sibūt aque]gratiarū. Et de his fon
tibus et aquis.

12 Potabunt omnes be
stię agri: † expectabunt †susci
onagri in † siti sua. pient.
†sitim suam.

¶ [Potabunt oēs bestie agri].i.
aialia regionum[expectabunt ona
gri].i.asini sylnestres i ðsertis exñ
tes[in siti sua]sc3 resici per hmōi
di fontes ⁊ flumina. Mystice[Po
tabūt]de illis aq̄s spiritalib⁹[oēs
bestie agri].i.omnes gentiles ma-
gni ⁊ parui[et expectabūt onagri]
i.supbi iudei supba iactantia vagā
tes tāq̄ꝫ in deserto[in siti sua]q̄ñq3
resici ⁊ bibere has aq̄s:q2 supbi iu
dei differunt bibere vsq3 in tꝑs vl
timū:fluūt ergo ille aque et inde bi
bunt timidi et feri:parui ⁊ magni
gentiles ⁊ iudei vt oibus hec gra-
tia ministref. Tēperata est aqua oi
bus nullum terret vt vnusquisq3
ꝺm suā sitim ⁊ desiderium capiat: †illos
alius plus:alius minus. volati-
lia

13 Super † ea uolucres †ibi habi
cęli † habitabūt:de me. tabunt

dei[reges terrarum et principes populorum ad hoc[vt seruiant domino]vniuersi.hoc est vt faciant magnos:mediocres et paruos cōuenire i ecclesiasticā vnitatē vt oēs seruiāt dño.q̄ eis misericorditer dignat⁹ ē subuenire.Exauditi sunt ḡ q̄ erāt i pssura ⁊ hūilitate vt cēt nr̄is tpib⁹ eccl'ia i tāta gl'ia vt iam regna q̄ psequebātur ipa seruiant dño.Illis autē annunciantibus.

24 Respondit ei in uia

†fortitudis. † uirtutis suæ: † paucitatem dierum meorum

†exiguitatem. † nuncia mihi.

†annūcia.

℃[Respōdit]ecclia vocata[ei]. s. dño credēdo.grās agēdo:bn̄ viuēdo:gratulādo:⁊ obsequēdo:nō p̄tē psit:s; vocata r̄ndit ⁊ oplura fructū reddidit:vocata ē ecclia:⁊ r̄ndit dño qn̄ q̄sq; petōr grās ei agit vocat⁹ab illo.Ille vocat iste r̄ndet nō voce s; corde.nō lingua:s; vita ⁊ h̄ [i via v̄tutis sue].i.reuersus ⁊ posit⁹ i via v̄tutis ac grē ⁊ puiet r̄ndēdo orauit.d.O de⁹[paucitatē][t breuitatē[dieꝝ meoꝝ n̄ucia mihi] i.breue tp̄s vite mee fac me attēdere ne trāsitorijs ihercā.valde ei adeternitatē aīe pficit cū ei de⁹ breuitatē vite sue ad memoriā reducit Nā cū finē suū p̄mū cogitat minus cū peccare delectat hic dr̄.Memorare nouissima tua et in eternū nō peccabis.vn̄ et Hiero.philosophia vera est assidua mortis meditatio.Et quia tendo ad eterna.

Eccl. vij.

Hieronym⁹.

25 Ne reuoces me in

†dimidium. † dimidio dierum meorum : in generatione

†gn̄ationum. † & generationem anni tui.

℃[Ne reuoces me i dimidio dieꝝ meoꝝ]p̄ntiā.i.ne finas me reuocari ad trāsactā vitā petōꝝ s; hos dimidios dies ⁊ futuros ptinuē.Eos nos de⁹ vocat ad ea q̄ añ nos sūt fnitat:cui⁹ reuocare ē cū ad ea q̄ retro sunt nos cadere pmittit:p̄ntes v̄o dies quātūcūq; sint bōi nō sunt nisi dimidij ⁊ iperfecti nisi addātur eterni.Orat ḡ ne eū i dimidio dieꝝ reuocet.i.ne h̄ q̄ tp̄alr viuit obliuiscēdo a cursu celestiū ad tp̄alia amāda corruat.Min⁹ ei eterna diligim⁹ cū i delectatiōe p̄ntis vite oclos cordis itēdim⁹.Cū v̄o trāsitoria oia cogitam⁹ magis ad amāda celestia excitamur:dies eni mei exigui sūt s; [i gn̄atiōe ⁊ gn̄ationē].i.i eternū sūt[āni tui]q̄ nō trāscūt nec mutātur de quib⁹ fac me satagere. Anni dei eternitas eius est vbi nihil est preteritū vel futurum:vbi non est nisi est.Quia

26 † Initio tu domine terrā fundasti: & opera manuū tuarū sunt cæli.

†in principio terram tu fundasti dn̄e.

℃[Initio]tp̄is[tu dñe terrā fundasti]q̄ eternitate tua p̄cedis oia q̄ fecisti:sine initio eni añ creaturas extitisti[⁊ opa manuū tuaꝝ] id est verbi et virtutis[sunt celi] quia qd̄ v̄bo facit hoc et manu.i. virtute:et per ista duo.s.celū ⁊ terrā intelligunt oēs creature a deo facte.Per terrā etiam ecclesia:⁊ p celos apl'i possunt intelligi in q̄b⁹ celis manens deus intonuit preceptis:choruscauit miraculis:irrigauit terrā imbre veritatis.Et sicut añ omnia creata fuisti ita post mutata permanebis.Unde subdit

27 Ipsi peribunt tu autē permanes: & omnes sicut uestimentum ueterascent.

℃[Ipsi]scil; celi ⁊ multo magis

terra] peribūt [cōflagratiōe ignis quo ad aliquā dispositionē: scʒ ſm qualitatem: de celis proximis terre hoc cōstat: de superioribꝰ aūt certum non est. Uel [celi] .i. iusti ſm corpus [peribunt] sed in meliꝰ mutabunt in resurrectione [tu autem permanes] omnino semp immutabilis qui mutari nō potes [et oēs sicut vestimentū veterascent] a statu in quo sunt: qđ nō de angelicis accipi pōt: sed de mutabilibꝰ scilʒ de celis ad lram. Uel de sanctis q̄ veterascent sicut vestimentum .i. ſm corpus quod more vestis consumitur sed in melius mutabunt.

28 Et sicut opertorium mutabis eos & mutabū tur: tu † autem idē ipse es & anni tui non deficient.

† vero

¶ [Et sicut opertorium mutabis eos] celos. [Et mutabunt] a statu suo in meliorē: quia iam corruptioni sicut aū nō subiacebūt. vł celos .i. sctōs mutabis vt vitiorum sorde mūdati pulchriores fiant: et mutabunt ad eternitatē [tu aūt idē ipse es] .i. idē permanes sine mutatione [et anni tui] q̄ erāt in gnatiōe et generationē .i. duricia tua q̄ in annis apud nos distinguit [non deficient] et nullo fine claudent: quia eternitas tua immutabilis permanet. Deinde sequit hilaris pclusio ostendēs q et nos ibi eē poterimꝰ

29 Filij seruorum tuorum † habitabunt: & semen eorum in seculum † dirigetur.

† inhabitabunt ✝ seculi

¶ [Filij seruorū tuorū] .i. aplōrū q̄ p pdicationē eorū in fide sunt geniti et nō tm̄ ipi serui [habitabūt] et pseuerabūt in tuis annis nō deficientibꝰ et eternali corā te [et semē eorū] .i. imitatores: et tota sequens gnatiō electorū [in seculū dirigetur] .i. in eternū: qz semp actu et cōtinue in deū ferent et dirigent ad appetēdū eternitatē et in eternū manebūt. Uł [filij suorum tuorum habitabūt] .i. serui p bōa opa q̄si p filios: nemo eñ ibi habitabit nisi p opa sua. Nō eñ q̄ dt dñe dñe: sʒ q̄ facit voluntatē pris ipse intrabit in regnum celorum [et semē eorū] .i. opa sine quibus nullus intrat: et vnde fructus eternus metit [in seculū] .i. in eternū [dirigetur] qz nihil totū itrat. Noli ergo eē sterilis si intrare et habitare vis: sʒ pmitte ferꝰ operū q̄s sequaris: pcedāt te opera tua parare tibi epulas eterne refectionis: filij tui te ducāt ad terram promissionis. Oratio. — Matt. vij.

Exorabilis dñe miēde in orōnē supplicū tuorū: vt q̄ in petis detēti tāq̄ fenū aruimus respectu celestis misericordie subleuemur. Per dominū.

Excitatio ad dei laudem & gratiarū actionem pro multis beneficijs collatis & conferendis: in oībus eius operibus. Psalmus. CII.

1 Benedic anima mea † domino: & oīa † que itra me sunt nomini sancto eiꝰ.

† dñm † interiora mea.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid.
¶ Titulus hic est psalmus scilicet iste sit ipsi dauid scilicet vero christo: hoc ē laus ista q̄ hic cātat

At xp̃o nõ alij. Post predictas q̃dẽ p̃ces paupis sequãtur hic p̃conia gaudẽtis: p̄mo seipm̃ ad laudan dum deum exhortãtis atq; in hoc se ceteris exemplũ proponentis. ℭ Materia: enumeratio benefi ciorum dei multiplicium. ℭ Intẽtio: monere ad deuotã laudem dei pro tãtis suis b̃nficijs. ℭ Sñia in ge nerali: propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis excitat sp̃m humanũ scz propriũ spiritũ angelicã vniuersitatẽ creaturarũ ad laudãdũ deũ: enarrãs ⁊ enume rans multitudinẽ b̃nficiorum colla torũ ⁊ p̃ferẽdorum. ℭ Sñia in sp̃ali: propheta ergo in p̃sona gñalis iusti loquẽs ⁊ qd̃ sibi hoc oĩb⁹ cõsulẽs (q2 oẽs qui in christo sunt q̃si vn⁹ homo sunt s̃m superiorẽ vim aĩe i. rationẽ) exhortatur aĩam ad be nedicẽdum deũ dicẽs. [Benedic] id est laudem dic: ⁊ gratias redde pro beneficijs o [anima mea dño] et lauda eũ q̃ dt sacrificiũ laudis honorificabit me. Non enim habe mus quid ei ex tantis b̃nficijs re tribuamus nisi vt eum icessanter laudem⁹ ⁊ nõ ficte: ⁊ oretenus sz ex intimis omnibus. Vñ subditur [et omnia que itra me sunt] i. in teriora mea scz oẽs cogitationes: oẽs vires: bõa naturalia ⁊ gratui ta benedicite [nomini sancto ei⁹] vt si aliq̃n foris cessat lingua a lau de dei nũq̃ cesset a laude eius af fect⁹ interioris animi: ⁊ si aliq̃n in laude eius fatigat̃ corp⁹ nũq̃ fa tigetur animus. et sic quicq̃d est hominis applicetur laudib⁹ diui nis. Et ex intenso affectu idem re plicat vt magis exhortetur.

2 Benedic anima mea †domino: & noli obli uisci omnes retributio nes eius. †dño

ℭ [Benedic ĩnquã [aĩa mea dño] et vt semp b̃ndicas [noli obliuisci] tã q̃ igrata [oẽs retributiões ei⁹] i. b̃nficia que tibi retribuit q̃ bona pro malis reddidit: que vere ma gna sunt: hõ quippe ad imaginẽ dei fact⁹ pro similitudine quã deo debebat reddidit dissimilitudinẽ: ⁊ pro his malis retribuit deus bo na inspirando penitentiam ⁊ pre stando veniam ⁊ alia multiplicia. Cogita ergo oĩa mala tua: quia q̃ multa ea sunt tam multe bone re tributiones dei sunt. Nõ eĩm ante oculos tuos poterũt ẽẽ retributio nes dei nisi añ oculos tuos fuerit pctã tua. Vñ subdit retributiões.

3 Qui †propiciatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes †infirmitates tuas. †propicius fit †langu res tuos

ℭ [Qui p̃piciatur omnib⁹ iniqui tatibus tuis] originalib⁹ ⁊ actua libus eas remittẽdo si volueris ⁊ vere penitueris [qui] post remissio nẽ ẽt [sanat oẽs ĩfirmitates tuas] que relinquunt̃ ex pctõ vt est p̃ni tas ad malũ quã sanat ipediendo cõsensum: ⁊ difficultas ad bonum quam sanat expediendo p̃cessum. Sanat ẽt ĩfirmitates aĩe nunc fo uendo blãdis nũc secãdo asperis ⁊ generaliter omnes infirmitates sanat tam corporales q̃ spiritua les q̃rum ad salutem anime spe ctat: omnipotẽti enim medico nul lus insanabilis languor occurrit.

4 Qui redimit de †in teritu uitam tuam: qui coronat te in †miseri cordia: & miserationi bus: †corru ptione †mise ratiõe ⁊ mis.

ℭ [Qui redimit] p̃cio sui sanguis

de interitu eterno.i.de morte quã incurristi propter peccatũ [vitã tuã] quã perdidisti deũ offendẽdo ⁊ ab eo recedendo: quã si viceris etiam [coronat te] post certamẽ.i.corona te disponit in celestib⁹ nõ tñ tuis meritis sed [in mia] sua [et miserationibus].i.mie effectibus. Coronat nos deus ad gliam nõ ex nostra iustitia sed in sua mia: non ex nostris operibus sed in suis miserationibus. Post coronã quid agã. Sequitur et dicit.

5 Qui † replet in bonis desiderium tuum: renouabitur † ut aquilæ iuuentus tua.

Satiat. Sicut.

¶ [Qui] etiã [replet].i.satiabit [in bonis] celestib⁹ ⁊ eternis que hic desiderabas [desideriũ tuũ] quo tu ad ea suspirabas. Manifestatiõe glorie sue nos satiabit. Satiabor inquit cum apparuerit gloria tua. Ibi quidem satietas cũ desiderio: ⁊ desiderium cũ satietate erit. nec desiderium penã: nec satietas fastidium pariet: ⁊ hoc erit quando [renouabitur iuuentus tua] scilʒ in futura resurrectione primitiua resumpta imagine vt a veteri in nouũ hominẽ muteris [vt aquile] que ad senectutem deueniens quibusdam modis in iuuentutem reparatur. Et quomodo id fieri possit demonstrat. Quia est

psalm⁹ xvi.

6 Faciẽs misericordias dominus: & iudicium † omnibus iniuriã patientibus.

Eis qui iniuriã accipiunt.

¶ [Faciẽs] modo ⁊ in futuro [misericordias dominus] sed misericordib⁹: quoniã ipsi miam ꝯsequũtur. Illi sunt qui inimicos diligũt: ⁊ in se peccãtib⁹ dimittunt/ ac indigẽtibus subueniũt. Nõ est aliud vehiculum quo pducamur ex hac vita ad celestem patriã nisi misericordia. sic eñi in te facit misericordiã deus si misertus fueris. Quod si non feceris misericordiã sed iniuriam time: quia ⁊ dominus est [faciẽs iudicium] vnde ait. Mihi vindictã et ego retribuã: et hoc [iniuriam patientib⁹] quia punit iniuriam faciẽtes: nec malum relinquit impunitum. Deinde subiungit beneficia antiquis collata vt nos speremus similia.

Ro. xij.d. ⁊ Eze. xv. a.

7 Notas fecit uias suas Moysi: filijs Israel uoluntates suas.

¶ [Notas fecit vias suas moysi] per quas rite est incedendum pijs scʒ pcepta ⁊ mãdata legis/et per moysen notas fecit [filijs israel voluntates suas] qd velit aut nolit per moysen ⁊ filios israel omnes iustos itellige: quia moysi.i.ei qui legem spiritaliter ĩtelligit ⁊ filijs israel veris per fidem deum cernẽtibus et in quibus non est dolus notas facit suas vias et voluntates. In lege magnũ est mysteriũ: que ideo data est vt crescente peccato humiliarent superbi: humiliati cõfiterent: cõfessi sanarentur. Iste sunt vie occulte quas notas fecit dominus de⁹ moysi per quẽ legẽ dedit: qua peccatum abũdauit vt superabundaret gratia. Aliqñ enim videtur sibi hõ sanus et egrotat: et qui egrotat nõ sentit medicũ nõ querit. Augef morb⁹: crescit molestia: qrif medic⁹ ⁊ sanatur egrot⁹.

8 Miserator & misericors dñs: longanimis & † multum misericors.

† Mul te miseratione

¶ [Miserator] in actu ⁊ exhibitione [⁊ misericors] in natura et

volūtate est[dn̄s]i. hoc culpas remittēdo & penas relaxādo: & quia miam necessario sequitur patiētia subdit [lōganimis]i. patiēs dissimulādo ac peccantes diu sustinendo & ad pniām expectādo[& multum misericors] multos petōres multotiēs/et multis modis reuocando & redeuntes recipiendo: nec est vllū petm̄ qd̄ penitenti non remittit etiā si blasphemas fuerit: nec tm̄ petā remittit sed & dona superaddit. Uocat multis modis ad correctionē & pniām vocat beneficijs creature. vocat impartiēdo tēpus viuēdi vocat p lectorē. vocat per intima cogitationū. vocat per flagellū correctiōis. vocat p miam ꝯsolationis. Et vere misericors: q2

9 Nō † in perpetuum irascetur: neque in æternum † comminabitur.

† in finem † indignabit

¶ [Nō in ppetuū irascet̄]penitētibus: nec eternā exercebit in eis vīdictā: s3 ꝯsolat̄ ꝑmittens irā finiēdā[neq3 in eternū cōminabit̄] de pena eterna: s3 ad modicū tp̄s: q2 adueniēte pnīa statim adest dei miā & cōdonat̄ venia. Jā enī nō sumus filij ire: q2 sublat⁹ est reatus culpe ꝙuis remaneat obnoxietas pene. Age ergo pniām obediendo vocanti ne longanimitate mie dei male vtēdo thesaurises tibi irā in die ire & reuelationis iusti iudicij dei. Et hoc añt patet ꝙ nō irascet̄ nec comminabit̄ in eternum: quia

10 Non secundùm peccata nostra fecit nobis: neque secundùm iniquitates nostras retribuit nobis.

¶ [Non ƀm petā nr̄a]i. ƀm merita peccatoꝝ nostroꝝ[fecit nobis] q2 qd̄ nō merebamur accepim⁹ cū gratis bōa nobis ꝑstitit[neq3 ƀm iniqtates nr̄as]i. ƀm merita iniqtatū nr̄aꝝ[retribuit nobis]vt mala q̄ meruim⁹ īferret: s3 aut nihil respectiue: aut circa cōdignū nos puniuit: imo cū digni essem⁹ morte: ēt ꝑ nobis mortē subijt. & post offensam nos absoluit. nos reddidim⁹ mala pro bonis: ipse vero retribuit bona pro malis. Cū sequit̄

11 Quoniā secūdùm altitudinem cæli à terra: † corroborauit miam suā super timentès † se.

† cōfirmauit dn̄s. † eum

¶ [Qm̄ corroborauit]i. cōfirmauit[miam suā]i. miam roboratā & indeficientē exhibuit spāliter et maxime[sup timētes se]i. penitētes: q2 tales se humiliant. Sic leo miseretur homini pstrato coram se: & hoc[ƀm altitudinē celi a terra]. q. d. sicut celū terrā valde excedit: ipsumq3 vbiq3 & vndiq3 protegit: ipsi influit sine quo ipsa deficit cum inde sit lux & aer pluuia & fructus: sic in infinitum amplius mia dei nostram miseriam excedit: nos vndiq3 protegit: nobis gratiā influit: luce sua nos illuminat: spiritu replet: spirituali pluuia rigat: fructu boni operis fecundat

12 Quātum distat † ortus ab occidente: † longè fecit à nobis † iniquitates nostras.

† oriēs. † elongauit. † ēē peccata nostra.

¶ [Quātū distat ortus solis seu lucis[ab occidente]et a tenebris tam[lōge fecit]i. elongauit[a nobis iniquitates nostras]illas remittendo. quoniam enim peccata nobis dimittuntur/tunc tam longe sunt a nobis quantū distat

lux a tenebris: imo vt viuus a mortuo sic tūc iust⁹ differt ab iniq. Cū petā remittunt̄ tūc occidūt petā et orit̄ grā. petā q̄si i occasu sunt. grā qua liberaris in ortu ē. ad ortū attendere debes ab occasu auerti. Auertere a peccatis tuis conuertere ad gratiam dei.

13 ✝ Quomodo miseretur pater ✝ filiorū misertus est dominus timētibus ✝ se: quoniā ipse cognouit figmētū nostrū.

✝ sicut ✝ filijs sic ✝ eum

¶ [Quomodo] et q̄ paterno affectu [miseret̄ pater] carnalis [filiorum] delinquentium etiam in flagellis [ita misertus est dominus timentibus se] et penitētibus de peccatis suis. Pater miseretur filio cum eum verberat vt emendet: ita et dominus corripit nos interdū vt saluos faciat: non tamen derelinquit vt perdat [quoniam ipse cognouit figmentum nostrum] id est fragilem plasmationem et infirmitatem nostram scilicet pronitatem ad peccandum/et fragilitatem ad standum. Nouit quid fecerit: quomodo lapsum sit. quomodo reficiendū sit. Deinde exponit figmentum subdens.

14 ✝ Recordat⁹ est quoniā puluis sumus homo ✝ sicut fœnū dies ✝ ei⁹: tanquam flos agri ✝ sic efflorebit.

✝ memento ✝ tanq̄ ✝ illius sicut. ✝ ita

¶ [Recordat⁹ est] misericorditer. Tunc dominus quasi obliuiscitur quando non miseretur: et tunc videtur quasi recordari quādo ei placet misereri [q̄m puluis sumus] et origine et resolutiōe q̄tum ad corpus vnde nisi aquis misericordie sue nos irrigasset a q̄lib3 vētoꝝ flatu p̄ijceremur [hō] enī hoc b3 q̄ [sicut fenū] .i. herba ad modicū virēs et cito arescens est [dies eius] .i. felicitas vel vita ei⁹: vel stat ille nominatiu⁹ hō absolute vt locū habeat sequens relatio .s. eius et [tanq̄ flos agri] qui cito transit [sic efflorebit] .i. ad tempus paruum sic florebit. vel [efflorebit] .i. deflorebit et florere desinet. Attende o homo in hoc versu quid sis.

15 Quoniā spiritus pertransibit in ✝ illo & non ✝ subsistet: & non cognoscet amplius locum suum.

✝ eo ✝ erit.

¶ [Qm̄ spūs] .i. aīa in hoīe existēs [ptrāsibit in illo] in morte et egrediet̄ ab eo: et illo egresso [nō subsistet] hō: et tūc ois iocūditas viriditatis ei⁹ traditur obliuiōi [et non cognoscet] spūs [ampli⁹ locū suū] sc3 corpus in quo habitauit vt reuertatur ad habitandum in eo in hoc mūdo. Talis est vindicta pctī: talis est pena inobedientie. Cōsidera ergo hō in tēpo corruptionē et mortalitatem quā habes a pctō: et ex tua pena recognosce quanta sit culpa nō custodire dñi mādata et dum tuā attendis humilitatē et vilitatē noli extolli. q̄cquid enī melius eris gratia illius est: et misericordia non tua iustitia. Vñ seq̄tur

16 Misericordia ✝ autē domini ✝ ab æterno: & usque in ęternum super timentes eum.

✝ vero ✝ in seculo et seculum

¶ [Misericordia autem dñi ab eterno] .i. a mūdi principio [et vsq̄ in eternum] id ē sine fine. Vel [ab eterno] p̄posita et p̄finita: q: ab

eterno fuit in eo propositũ misericordie[ı] ⁊ vsq̧ in eternum [permansura erit ⁊ manebit nunq̄ deficiens in perpetuũ[super timentes eum]timore casto ⁊ filialis reuerentie:qui etiam in pr̄ia manebit:sed non super alios sic erit:quia quisquis eũ timere negligit in inferno et in tormento remanebit.q.d.talis est natura hominis:sed p̱ misericordias dei erit eternus.hinc presumptionem premit:inde spem statuit.

17 Et iustitia † illius in filios filiorum: † his qui seruant testamentũ eius.

†eius super †custodientib9

¶ [Et iustitia]remuneratio et retributio iustitie seu iusta[illius]id est ab illo exhibita erit[in filios filiorum] q̄ sunt imitatores et heredes patronorũ bonorũ.q.d.p̱ misericordiã ⁊ iustitiã eius dabitur timentibus eũ eterna merces pro bonis operib9.Et ne oẽs presumant subdit[his qui seruant testamentuȝ eius].i.precepta dñi custodiũt corde recipiendo ⁊ opere adimplendo:intus per fidem ⁊ exterius per operationem.Et ideo quomodo custodiẽdũ sit ostẽdit cũ subinfert.

18 Et † memores sunt mandatorum ipsius:ad faciendum ea.

†memoria retinẽtibus mãdata ei9 vt faciãt ea.

¶ [Et]qui[memores sunt mandatorum ipsius]non tm̃ ad sciendũȝ in mente:vel ad loquendum in ore sed[ad faciendum ea]in opere.i.vt agant qđ didicerũt.prius est ergo voluntatem dñi in scripturis sanctis inquirere ⁊ postmodũ operando fideliter adiplere.Ille eñ testamentũ dei bene custodit qui dñica precepta ⁊ memoriter retinet ⁊ bñ operando implet. Quod si nimis multa tibi videntur.in duobus mandatis charitatis omnia implentur Tene ergo radiceȝ charitatis ⁊ tota arbor est in te:et certe debem9 esse memores ad faciendum:quia

19 Dominus in celo parauit † sedem suam:& regnum † ipsius omnibus dominabitur.

†thronũ suũ. †eius oĩs

¶ [Dñs]scȝ christus qui ascendit [in celo]scilicet empireo tanq̄ in loco digniori et eminentiori [parauit sedẽ suam]vt ibi omnibus sanctis et electis eluceret virtus glorie sue.Qui hominem assumptum in celum leuauit:ipse sibi et nobis in celo sedẽ parauit:sibi vt sedeat ad dexteram patris :nobis vt sedeamus in regno patris[et regnũ ipsius]cuius etiam ciues erunt reges[omnib9 dñabit]q: oĩa ei subjcientur et de oĩbus scȝ bonis et malis iudicabit.Predicit iudiciuȝ futurum ne peccãtes insolescant. Deinde omnes creaturas monet bñdicere icipiẽs ab ãgelis ⁊ dicit

20 Benedicite † domino † omnes angeli eius potentes † uirtute:faciẽtes uerbum † illius ad audiendam uocem sermonum eius.

†dñm †uõ hȝ †fortitudine †eius

¶ [Bñdicite dño oẽs ãgeli ei9]nũc iij veritatis aggaudẽtes saluti nostre ⁊ vr̄e:qđ cõgratulãdo dicit nõ imperãdo v̱l monẽdo.q.d.qđ facitis amo:q: q̄tidie bñdicũt ⁊ laudãt cãtãdo:sanct9 sanct9 sanct9 ⁊c.qui estis[potẽtes]⁊ excellẽtes[v̄tute]⁊ potestate data vobis a vr̄o creatore[faciẽtes v̄bũ].i.mãdata illi9 ad hoĩes illico q̄ fuerit locut9 explẽtes:⁊ hoc[ad audiẽdã].i.ad hoc

⁊ vt p vos hoies audiāt[vocē sermo
nū ei⁹].i.intelligant que precepit.
Deus eniʒ per angelos manifestat
voluntatē suam hominibus.

21 Benedicite † domi-
†dñm no omnes uirtutes eius:
†facie-tes ministri eius † qui faci-
†ipsi⁹. tis uoluntatem † eius.

¶ [Benedicite dño omnes vtutes
eius]qui virtute illius roborati si
gna ⁊ mira ac q̄cq̄ magnalia ope-
ramini diuina virtute:deinde ge-
neraliter de omnib⁹ subdit. O vos
alij [ministri eius]qui in alijs gra
tiarum distributionibus deo mini
stratis[qui facitis volūtatē eius]
quā eiʒ intuētes agnoscitis: ⁊ pro
implēda volūtate eius facitis o-
mnia que facitis. Si ergo vis be-
nedicere dominum fac verbū eius:
fac voluntateʒ ipsius. Ois eīn ma
le viuens ⁊ si lingua taceat vita do
minum maledicat. ⁊ si hymnū can
tat lingua multos tamen in bla-
sphemiam mittit vita. Et ne te ia-
ctes q̄ facis voluntatē eius:quia
non est opus tuum sed dei. Unde
subdit.

22 Benedicite † domi-
†dñm no omnia opera eius:in
omni loco dominatio-
nis eius:benedic anima
†dñm mea † domino.

¶ [Benedicite domino omnia ope
ra eius]quia cum bene viuis et in
bona vita dominum benedicis/
opera eius benedicunt eum: non
merita tua:ipse est enim qui per
te et in te bonuʒ operatur. Uel [be
nedicite]etiaʒ[domino omnia ope
ra eius]:id est celestia et terrestria
scilicet angeli et homines per se:
alia vero inquantum sunt creatu-
ris intellectualibus materia lau-
dis diuine vt in eis et de eis bene
dicatur deus et hoc[in omni loco
dominationis]et potestatis eius:
id est vbiq̄. vnde sicut nulla crea-
tura sic nullus locus laudi eius
excipitur. vt qui vbiq̄ est et vbiq̄
dominatur: vbiq̄ benedicatur et
vbiq̄ ei bene viuatur et qui vndi-
q̄ est: vndiq̄ illi iubiletur. Dein-
de concludendo ad seipsum rediēs
a quo et psalmum incepit iterato
excitat seipsum ad laudem dei di-
cens[Benedic anima mea domi-
no]iterum ne vnquam cesses a lau
de ipsius:quia deus sine fine sem-
per est laudandus. vnde incepit ibi
de finit. Per quod notat eos qui
bonis initijs bonum finem adiun
gunt. hoc autem propheta non de
sua tantum anima:sed ad nostras
quoq̄ animas loquitur vt domi-
num iugiter benedicant.

Oratio.

SAna domine languores po
puli qui semper peccatori-
bus sicut pater filijs misere
ris:vt excepti ab interitu mortis
perpetue:te anima nostra benedi-
cat ⁊ vita clarificet. Per dominū.

Inuitatio ad dei lau-
dem pro diuersis operi-
bus suis:& pro multis
beneficijs uniuersę crea
turæ exhibitis.

Psalmus. CIII.

1 BEnedic ani-
ma mea † do- †dñm
mino: domi-
ne deus meus
magnificatus es † uehe †nimis
menter.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid.
¶ Titul⁹ talis est: ps dauid scʒ ꝓphete q̄ vidēs ari magna et iocunda dei opa hunc psalmū eructabat cū exultatiōe. ¶ Materia: enumeratio diuersoꝝ dei operū ac ēt multoꝝ bn̄ficioꝝ vniuerse creature exhibitoꝝ. ¶ Intētio: monere ad laudē dei ꝓ h̄m̄oi operib⁹ ꝛ bn̄ficijs.
¶ Snia i gn̄ali: ꝓpheta i isto psalmo iterū ex alijs causis hortat̄ et inuitat seip̄m: ꝛ exēplo sui oēs homines ꝛ creaturas ad glorificādū deū scʒ pp magnificētiā ipsi⁹ quaʒ euidēter ostēdit ī multis ei⁹ mirabilib⁹ ꝛ magnalib⁹ Et si fere cūcta q̄ hic dicūtur ad literam religiose possint accipi: sunt tn̄ plena mysterijs Iuxta literā ex visibilib⁹ operib⁹ q̄ hic tāguntur inuisibilia dei debēt intelligi: sicut ex fabrice mūdialis magnitudine ꝛ pulchritudine fabricatoris inestimabilis magnitudo ꝛ pulchritudo pōt ꝑpendi ꝛ amari: vt sic tandem possit videri. Spiritualis tn̄ sensus in omnibus querēdus est ꝛ perscrutādus.
¶ Snia in speciali: ꝓpheta ergo dei magnalia que mēte cōceperat narraturus visiōis ipsi⁹ exultatione eructat dicens [Benedic] o [aīa mea] non tm̄ lingua [dn̄o] .i. laudaeū pro tātis bn̄ficijs ꝛ muneribus q̄ hic narrātur: vt dū bn̄dicis illū tu bn̄dicaris ab illo: ꝛ cōuertēs sermonē ad ip̄m ostēdit causam q̄re sit bn̄dicendus q2 o [domine deus me⁹] q̄ sp es magn⁹ ꝛ magnific⁹ in te ꝛ tua natura: cui⁹ magnitudinis nō ē finis [magn⁹ es vehemēter] id est valde ꝛ excellēter in me ꝛ in reliquis sanctis tuis non crescens in te quia perfectus es: sed in nobis et nostra noticia ex consideratione operum tuorum in quibus magnus innotuisti. Unde autem magnificatus sit demonstrat cum subdit.

2 Confessionem & decorem induisti: † amictus lumine sicut † uestimento.

† decoré amict⁹ lumē. † vestimētū.

¶ [Cōfessionē] .i. laudē angeloꝝ et hominum omniūqʒ creaturarū [ꝛ decorē] .i. pulchritudinem [induisti] in creaturarum productiōe et ordinatione .i. apparuisti in eis laudabilis et decorus: quia vndiqʒ habes creaturas que te confitentur .i. laudāt: ac decorum ꝛ gloriosum ostēduat. qui in te es [amict⁹] et copert⁹ [lumine] ineffabili [sicut vestimento] q2 lux vndiqʒ tibi est qui habitas lucem inaccessibilem. Uel [confessionem et decorem induisti] id est ecclesiam in qua est prius confessio peccatorum per quā deponit feditatem. Deinde decor virtutum per quem placet specioso pre filijs hominū: ꝛ es [amictus lumine] scʒ ipsa ecclesia tua: quia ecclesia facta est lux ī domino que prius erat tenebre in seipsa [sicut vestimento] Ipsa enim est vestis sine macula et ruga: ipsa est tunica inconsutilis non diuidēda. pri⁹ quidem ponit confessionem: deinde decorem: q2 ad decorem iustitie non venitur nisi precedente confessione. prius ergo de iniquitatibus tuis incipe confiteri ꝛ a confessione incipis decorari: decoratus eris ceteris vestimentum dei. Et quia omnia ꝯfitenē: de singulis subseq̄nter agit. Et primo de celo .d. Tu es.

3 Extendens celum sicut pellem: qui † tegis aquis superiora eius.

† protegit in.

¶ [Extendens celum sicut pellē] ꝛ quasi tectū ꝛ operturā oiʒ super orbē terrarū. Ad lrām facultas dei operātis cōmēdatur: q2 plusq̄

tibi facile est extendere vnam pellem: facilius illi fuit extendere tam magnum celū. Figurate autē per celos sacra scriptura accipit: qr p eam illuminamur. per pellem mortales homines intelliguntur. pellis em̄ que mortuis animalibus detrahitur mortalitatē significat. vñ primi parētes cū peccauerunt: mortales facti de pellib⁹ tunicas acceperunt. Celū ergo sicut pellis extendit: qr sacra scriptura p mortales hoīes vbiqʒ p̄dicat ⁊ aperit [qui tegis aquis superiora eius.] Ad literas quando iussit vt fieret firmamentū inter aquas ⁊ aquas factū est vt sint aque inferiores q̄ pfundūt terras: ⁊ sint aq̄ superiores ab aspectib⁹ hoīm remote q̄ tegunt superiora celi. vñ alibi: Aque que sup celos sunt laudent nomē dñi. Quidā dicūt hic p celos intelligi celos aereos vltra q̄s sunt nubes aquose q̄s dicūt eē aq̄s supra firmamētū sub quo sunt aque inferiores in grossa substātia: quā expositionē ponit Augustinus sup Gen. ⁊ eā cōmendat. Figurate autem per superiores aquas charitas intelligitur que ī cordib⁹ primis diffundit: que quidē super celos est. i. super omnes libros ⁊ scripturas. Bene autē his aquis celū tegi dicitur: quia in diuinis libris nihil eminēti⁹ charitate inuenit.

Ps. cxl viij.

4 Qui † ponis nubem ascensum † tuum: qui † ambulas super pennas uentorum.

†pōit nubes †eius †ābulat.

Act. j.

[Qui ponis nubē ascēsū tuū] ad literā. Dñs visibiliter ascendit in celum: ⁊ scriptum est q̄ nubes suscepit eum ab oculis eorum. et de resurrectione nostra dicitur: q̄ rapiemur in nubibus obuiā christo in aera. Figurate autem predicatores veritatis nubes sunt: qr doctrinis compluunt. Extensa est scriptura super orbem terrarū: nec desunt nubes que pluūt. i. predicāt verbū veritatis: exponunt ēt ea q̄ obscura sunt. Et sic p nubes corda nr̄a ad intelligētiā scripturarū ⁊ ad deū ascēdūt [qui ambulas sup pennas vētorū] ad literā velocitatem vēti per pennas significatam dñs superat p agilitatē operatiōis q̄ vbiqʒ p̄sens est: qr velocius q̄ vēti currāt operat. Vñ alibi dicitur velociter currit sermo ei⁹. cito implens quicq̄d vult. Mystice autē venti sunt aie: ⁊ pēne virtutes q̄ sunt in duab⁹ alis. i. in duob⁹ preceptis charitatis: sed charitatem oim̄ charitas xp̄i superat: ⁊ iō sup pēnas ventorū. i. aīaȝ: p agilitatē charitatis ambulat ⁊ oēs virtutes animarum transcendit.

Ps. cx vij.

5 Qui † facis angelos † tuos spirit⁹: & ministros † tuos ignē † urētem.

†facie †suos †suos †flagrātē.

[Qui facis spiritus] in substātia. i. spirituales substantias tibi assistentes esse [angelos tuos] id est nuncios tue volūtatis cū eos mittis. Spiritus em̄ nomen nature est: angelus nomen officij. [et ignē vrētē] id ē spiritus supremi ordinis scilicet seraphin (qui interpretātur ardētes) facis [ministros tuos] cū vis. Vñ in Esaia. Volauit ad me vnus de seraphin. Vel [qui facis angelos tuos spirit⁹] vt spirent hoībus tuam facere voluntatem [⁊ ministros tuos ignem vrētes] i. ardentem: vt in alijs lumen veritatis infundāt. in alijs peccata consumant. Figurate autem possumus per spiritus intelligere spirituales: quos facit angelos suos id est nuncios verbi sui: ⁊ ar

Esa. vj

dentes spū & charitate facit mini stros suos q̄ alios intendūt & ferue re charitate faciūt p verbū dei qd̄ audiūt & vitia in eis cōsumūt nō eñ incēdit q̄ nō ardet. Et ideo oportet homines anteq̄ predican di officiū assumāt esse spirituales & spiritu feruentes.

6 † Qui fundasti terrā super † stabilitatē suā: nō inclinabitur in seculum seculi.

†fun dauit. †firmi tatem eius.

¶ [Qui fundasti terrā sup stabilitatē] & basem [suā] .i. immobilitatē cētri sui. dādo ei virtutē & firmitatē p quā stat tanq̄ ab illa sustētata & in illa fundata. vn̄ [nō inclinabit] vel cōmouebit [in seculū seculi] .i. in eternū in aliq̄ pte a loco suo totali & a centro mūdi in q̄ eius virtus sustētiua ꝯsistit. Quāuis eñ trāseat ꝟm qualitatē, non tamen ꝟm substātiā. Spiritualiter fundauit terrā .i. ecclesiā sup xp̄m. q̄ est stabilitas hui⁹ ecclie: & oia continet ptāte & nos bonitate. Fūdamētū eñ aliud nemo pōt ponere pter id qd̄ positū ē qd̄ est iesus xp̄s: & ideo tali fundamēto suffulta nūq̄ inclinabitur vel deficiet. Terra itaq̄ nō inclinabit ꝰ

I. co. iij.

7 Abyssus sicut uestimētum amictus † eius: super montes stabunt aquę.

†ipsi⁹

¶ [Abyssus] .i. mare & ois aquaꝝ cōgeries [sicut vestimētū] sic [amict⁹ ei⁹] .s. terre ex oi pte: q2 mare & flumina opiūt terrā & vt vestis circūdāt eam: excepta vna parte q̄ remansit arida pp vitā hoim & aialiū que abyssus tpe diluuij ita excreuit vt & mōtes opiret vn̄ seq̄tur [sup mōtes stabunt aq̄] in tpe diluuij vbi ponit futurū p p̄terito. vel hoc futurū erat referēdo ad tp̄s quo terra fūdata fuerat. Mystice. Propheta ecclesiam futurā in diluuio psecutionū volebat intelligi. Fuit eñ aliqñ tp̄s q̄ terrā dei i. ecclīā ita coopuit abyssus .i. multitudo psecutionū vt nec ipsi magni q̄ sūt mōtes apparerēt: Stabant quippe sup mōtes aq̄: q2 populi resistētes superabāt auctoritatē fortiter euāgelizātiū verbū dei & pualebāt super martyres. Sed hoc non diu quia

8 Ab increpatione tua fugient: à uoce tonitrui tui formidabunt.

¶ [Ab increpatione tua] o dn̄e .s. ꝟm ordinationē volūtatis tue ac si essent a te increpate [fugient] & recedēt scꝫ aque diluuij ad locū destinatū [& a voce tonitrui tui] i. venti terribilis & sicci [formidabūt] .i. quasi formidātes cessabūt vt appareat terra: quia p tales vētos cessauerunt. Mystice. Ab increpatione dei fugerūt aq̄ recedētes a pssura mōtiū & eminēt mōtes in salutē pplorū: q2 cor regū in manu dn̄i fuit qd̄ deflexit q̄ voluit. Jussit p eos pacē dari xp̄ianis & emicuit auctoritas aplica a voce tonitrui dei facta p aplos: p nubes: p scripturas: formidāt aq̄ psecutionū mali eñ cōmutatione iudicij timēt. Quib⁹ aq̄s cessātib⁹

9 Ascendunt montes & descendūt campi: in locū quem fundasti eis.

¶ [Ascēdūt mōtes & descēdūt cāpi] .i. p hūc recessuꝫ aq̄rū appuit in terra ascensus et multitudo montium et descensus seu planicies camporum qui prius latebāt sub aquis [in locū quem funda-

sti eis] id est secundum loca in quibus eos a principio fundasti. Mystice [Ascēdūt montes] .i. sancti in spiritalē pficiūt itelligētiā [et descēdūt campi] .i. ppli se eorū doctrinis subdūt vt virtutū fructib⁹ et floib⁹ repleātur [in locū quē fundasti eis] in cōuentū ecclesiasticū ⁊ faciūt ſm dona q̄ cōtulisti eis quātū quis ꝓpriū donum habet ex te. Alios em̄ dedit prophetas/alios euāgelistas et huiusmodi: Ideo autem non seruiunt modo nec dant operam euertere terram: quia.

10 Terminum posuisti † quem non transgredientur: neque † conuertentur operire terram.

†cis. †reuertentur tegere.

¶ [Terminū] et finē scz alueos ꝓ eos [posuisti] .s. aq̄s occani ⁊ alijs claudēdo eos littorib⁹ [quē nō trāsgredient] trāseundo a loco suo et vltra ꝓcedēdo [neq̄ ꝯuertētur operire] .i. nō reuertētur et redibūt amplius ab alueis suis vt opiant [terrā] sicut in diluuio fecerūt. Mystice Finē impositū trāsgredi nō pñt aq̄ psecutionum: et si ad oras terre fluctus pstrepunt: et si adhuc murmurāt: terrā tamē ecclesie diluuio non operiunt vt iam liceat ecclesie libere predicare. Terminum etiam et modū aquis tribulationum posuit ne motus earū sit longior aut vehementior q̄ sit op⁹. Sed qd̄ sit in terra mundata sequitur ⁊ dicit.

11 Qui emittis fontes in conuallibus: inter medium montium pertransibunt aquę.

¶ [Qui emittis] et manare facis [fontes in conuallibus] id est in locis terre humilibus et inde [inter medium montium] scz in quallib⁹ [pertransibunt aque] orte ex illis fontib⁹. sepe em̄ fontes pmo fluūt et deinde flumina faciunt. Mystice Emittit [fontes in conuallibus] .i. grās scti spūs qui super humilē q̄escit pstat humilib⁹ et grē subditis et equaliter [inter mediū montiū] .i. ecclesiarū [ptrāsibūt aque] .i. predicatores verbi veritatis irrigādo doctrina ⁊ donis celestibus pplm et eque oibus ministrādo: q2 aqua dei .i. doctrina non ꝓpria est alieni et priuata: sed cōis et publica. Vel [inter mediū mōtiū] qui sunt due spēs supbie quarum vna nascitur ex re tpali alia ex re spirituali: ⁊ inter istos duos mōtes est vallis humilitatis nō declinans ad aliquā spēm supbie: ⁊ in isto medio [ptransibūt aque] gratiarū. Et de his fontibus et aquis.

12 Potabunt omnes bestię agri: † expectabunt onagri in † siti sua.

†suscipient. †sitim suam.

¶ [Potabunt oēs bestie agri] .i. aialia regionum [expectabunt onagri] .i. asini syluestres i dsertis existes [in siti sua] scz resici per huiōi fontes ⁊ flumina. Mystice [Potabūt] de illis aq̄s spiritalib⁹ [oēs bestie agri] .i. omnes gentiles magni ⁊ parui [et expectabūt onagri] .i. supbi iudei supba iactantia vagātes tāq̄ in deserto [in siti sua] q̄n q̄ resici ⁊ bibere has aq̄s: q2 supbi iudei differunt bibere vsq3 in tps vltimū: fluūt ergo ille aque et inde bibunt timidi et feri: parui ⁊ magni gentiles ⁊ iudei vt oibus hec gratia ministret. Tēperata est aqua oibus nullum terret vt vnusquisq3 ſm suā sitim ⁊ desiderium capiat: alius plus: alius minus.

13 Super † ea uolucres cęli † habitabūt: de me

†illos volatilia †habitabunt

†voces suam. dio petrarum dabunt † uoces.

¶ [Sup] i. iuxta [ea] q̄ dicta sũt. s. ꝑ valles ac montes et flumina [vo lucres celi] aerei [habitabũt] i. mo rabunt [de medio petrarũ] i. nemo rũ [dabũt voces] i. cãtabũt cõgau dentes vicinitati vbi sunt nutriti. Mystice [sup ea] q̄ dicta sunt s. aq̃s ⁊ hmõi [volucres celi] i. spũa les viri ↄtẽplatiõe gaudẽtes cele sti q̄ virtutum p̄nis ceteros vola re docent [habitabunt] q: auctori tatib⁹ aplo:ũ et scto:ũ nõ suis co: dibus innitenf. ⁊ [de medio petra rũ dabũt voces] q: in medio eccle sia⁊ apuerũt os suũ ad docendum pplm ⁊ collaudandũ deũ. Vel [de medio petrarũ] i. de cõco:di aucto ritate scto:ũ vel duo:ũ testamẽto rũ i quibus sonat christus [dabũt voces] ꝑdicationis. Emittis inquã fontes in conuallibus ⁊ cetera pre dicta facis.

14 Rigans montes de su perioribus suis: de fru ctu operum tuorum sa tiabitur terra.

¶ [Rigans] etiã o de⁹ [mõtes de supio:ib⁹ suis] i. de aq̃s i supio:i bus ptib⁹ celi generatis; q: conual les ⁊ cãpi rigantf fontibus ⁊ flumi nib⁹: s; mõtes indigẽt rigari plu uijs vt ibi etiã crescat herba aiali bus oportuna [de fructu opm tuo rũ] i. de effectu pluuie qḋ ẽ op⁹ tuũ [satiabitf terra] i. fecũdabitf. Mysti ce: Rigãs mõtes i. aplos ⁊ ꝑdica to:es [de supio:ib⁹ suis] i. de cele stib⁹ q̄ sunt ipsis altio:a: spũali eni grã co:da co⁊ rigauit effundẽs su ꝑ eos spiritũ scm. ⁊ [de fructu opm tuo rũ satiabitf terra] q: de spũali do ctrina apostolo:ũ ⁊ p:edicato:um refitatur ecclesia. Et bene nõ de fru ctu mõtiũ: s; opm tuo⁊ d:: q: q̄cq̄d in virtutib⁹ sancto:ũ agitur illius est grẽ q̄ merita largitur. Terra in quam sic irrigata.

15 Producens fœnum iu mentis: & herbam serui tuti hominum.

¶ [Producẽs fenum iumẽtis] i. ad pabulũ et nutrimẽtũ iumento rũ [et herbã seruituti hoim] i. iu mẽtis q̄ in cultu terre seruiũt ho minib⁹. Mystice. Terra ꝓducit fe nũ i. terrenũ subsidium [iumẽtis] i. p:edicato:ib⁹ q̄ iumẽta facta sũt q: onera eccl'ie portauerunt ⁊ in ea dẽ laborauerãt. Iustũ est eni si iu mẽtũ in terra laborat vt terra iu mẽto suo fenũ ꝓducat: debẽt scti viri ab eis corpalia stipẽdia pcipe q̄b⁹ student spũalia ministrare [et herbã] i. tpalia [seruituti hoim] i. p:edicato:ib⁹ seruis hoĩs ꝓ christo ⁊ ex charitate factis ⁊ est expositio p̄cedẽtis. Nota p herbam et fenum intelligi victus simplicitatẽ: hoc ẽ autem necessarium.

16 Vt educas panem de terra: & uinum lętificet cor hominis.

¶ [Vt] p eo:ũ labo:ẽ: educas pa nẽ de terra] i. frumẽtũ vñ fit pa nis q̄ est hoim nutrimẽtum et sitr [vinũ] educas vt [letificet co: homi nis] non inebriet; sed sob:ios red dat et spiritualem letitiam indu cat. Mystice. Vt per eorum ꝑdica tionẽ [educas panẽ] i. s. xpm ipe eni panis qui de celo descendit [de ter ra] id est hominibus in terra habi tantibus et terrenũ corpus gestã tibus qui per eorum doctrinaz cre dunt et christum confitentur [et] educas [vinum] scilicet spirituale interio:em hominem reficiens vt [letificet co: hominis] spirituali

letitia et inebriet vt obliuiscatur terrenorum: quo vino non solum letificari sed et inebriari debemus: sic vt videatur illa ebrietas in operibus nostris in sancto amore iustitie in alienatione mentis nostre a terrenis in celum: vt educas etiam de terra oleum.

17 Vt exhilaret faciem in oleo: Et panis cor hominis confirmet.

¶ [Et homo [exhilaret] .i. letificet [faciem] .i. mentem suam; in oleo [ex eius sapore et condimento. vel loquitur more antiquorum qui vngebant facies suas in signum letitie. Et quia vtilitatem vini et olei dixerat: ideo etiam vtilitatem panis subdit dicens [et] vt [panis cor hominis confirmet] corpus reficiendo. Mystice [vt exhilaret] .i. letificet et hilarem faciat [faciem suam] id est mentem [in oleo] .i. in gratia spiritus sancti: que quos repleuerit letos et hilares reddit: et gratiosos apud alios efficit letificatur enim homo in se et hilaratur ad proximum ad impendendum quod habet ex charitate [et panis] spiritualis: scilicet christus [cor hominis confirmet] in bonis: quia panis cordis est et dat vitam mundo.

18 † Saturabuntur ligna campi: Et cedri libani quas plantauit: illic passeres nidificabunt.

†satiabuntur oia.

¶ [Saturabuntur] etiam [ligna campi] .i. ad satietatem nutrientur ex terra sic rigata [et cedri libani] similiter saturabuntur [quas plantauit] scilicet dominus: quia omnia ligna et arbores sunt creature eius [illic] in cedris [passeres] minuta volatilia celi [nidificabunt] et quiescent. Mystice de istis: scilicet pane/ vino/ et oleo .i. a gratia dei educta de terra ecclesie [saturabuntur ligna campi] .i. reficientur plebes humiles populorum [et] etiam [cedri libani] .i. sublimes in candore seculi: ille enim quos ipse dominus [plantauit] in vnitate ecclesiastice fidei [illic] scilicet in cedris .i. in potentibus seculi passeres nidificabunt .i. pauperes in seculo qui sua reliquerunt vt nudi sequerentur iesum. Nobiles enim et Diuites huius seculi attendentes res suas et superfluas copias prebent illas seruis dei: dant possessiones: edificant ecclesias: construunt monasteria: colliguntur passeres .i. pauperes christi quorum conuersatio in celis est: vt nidificent in ramis facultatum cedrorum libani.

19 † Herodij domus dux est eorum: montes † excelsi ceruis: petra refugium † herinacijs.

†fulice altissimi.

†herinacijs et leporibus.

¶ [Herodij domus] .i. nidus scilicet cet petra que est domus eius [dux] et refugium est [eorum] .i. scilicet passerum si forte cedri mouentur [montes excelsi ceruis] sunt refugium et firmamentum [petra] in via subterranea est [refugium herinacijs] in qua se abscondit: quia herinacius seu hericius est animal infirmum et pauidum: scilicet paruum et spinosum. Mystice. Et si in cedris passeres propter presentem natiuitatem nidificent et possessionibus diuitum sustententur: non tamen ideo spem in eis ponunt: sed in solo christo. quia si forte cedri irati fuerint et aliquid molesti vel scandali seruis dei in ramis suis commouerint volabunt quidem inde pauperes: sed non peribunt. quia non ipsi cedri: sed petra christus cuius passionem imitantur dux est eorum. christus enim est pauperi refugium Cerui magni spirituales et superne conuersationis amatores transcendentes in cursu omnia spinosa seculi tenentes altos montes .i. alta precepta dei

sublimia cogitēt: teneāt ea q̄ multum eminēt in scripturis: iustificētur i summis. Herinaceum aial infirmū τ spinosum herici⁹: significat peccōres. spine enī peccā significāt qb⁹ coopt⁹ ē q̄ peccat. Et qȝ talis nō pōt tenere excelsa illa τ pfecta pcepta: refugiū ē ei petra: id ē xp̄s: qȝ fact⁹ ē dn̄s refugiū peccōrū. Talis petra vbiq; est vtilis et in mōtibus τ in cōuallib⁹: τ magnis τ paruis bestijs τ celi volatilibus.

20 Fecit lunam in tempore: sol † cognouit occasum suum. †agnouit

¶ [Fecit lunā i tpe] vt p eā distinguantur tpa [sol cognouit occasuȝ suū] qȝ ita regulariter et ordinate vadit ad occasum ac si haberet intellectum. Mystice post ordinationē platoꝝ τ subditoꝝ subiūgit de xp̄o τ eccl'ia. q.d. p̄dicta ordinauit deus τ ipse [fecit lunā] i. ecclesiam q̄ accipit lumen a xp̄o sicut luna a sole [in tēpore] qȝ hic tpaliter transit et crescat et decrescit aliq̄n transitura: nec mirū si transit nā [τ sol] i. xp̄s [cognouit] i. scit [p̄sciuit] [occasuȝ suum] i. possessionē suā p ea subeundam: hoc est approbauit τ placuit ei. Si enim disolueceret quō pateretur? Et bn̄ passio occasui solis comparatur sol enim sic occidit vt oriatur: ita qui dormiuit. i. christ⁹ adiecit vt resurgeret.

21 Posuisti tenebras & † facta est nox: † in ipsa pertransibunt omnes bestiæ syluæ. †ibi

¶ [Posuisti tenebras] g occasum solis [τ fcā ē nox] si henuspio nr̄o [in ipsa] i. s. nocte [ptransibūt oēs bestie sylue] ad q̄rēdū alimētū. Mystice cū passus ē xp̄s [posuisti tenebras] i. poni pmisisti: ita sepe dicit' de⁹ facere qd̄ fit de ei⁹ pmissione: tenebre eīm facte sūt i aplis: qȝ defecit spes eoꝝ τ facta ē nox i infidelitatis i eis. Vl' [posuisti tenebras] cum cecitatē in israel fieri τ iudeos pp eoꝝ supbiā i errore ignorātie remanere permisisti [τ fcā ē nox] i. obscura mētis obstinatio: et qȝ nō habuerūt lumē fidei puenerūt ad noctē peti vt iesum dolo tenerēt τ occiderēt [i ipa] i. s. nocte erroris [ptrāsibūt oēs bestie sylue] i. s. demones ad capiēdū aīas: q̄s aūt g̃nalr dixerat bestias: deinde in catulos diuidit τ leones.

22 Catuli leonum rugientes ut rapiant: † & quærant à deo escam sibi. †querētes.

¶ [Catuli leonū] nō solū leones ptrāsibūt [rugiētes] i. fremētes et cū rugitu āhelātēs [vt rapiāt] p̄redā aliquā [τ q̄rāt a deo] cui⁹ ē oībus puidere [escā sibi] necessarias. Mystice Leones sunt p̄ncipes demonioꝝ: τ catuli sunt minora demonia. sunt enim magni demones τ minores q̄ q̄n nobis occūbit sol iustitie cū rugitu circūeūt: vt seductiōib⁹ aīas rapiāt τ escā habeāt qȝ pascūt erroib⁹ hoīs: q̄ ꝑpetrā sūt esca ipoꝝ. Querere aūt a deo escā sibi dicti sunt: qȝ nec tētare q̄c̄q̄ nisi deo pmittēte possunt. daf eo potestas aut ad damnādos ipios. aut ad ꝓbādos pios. Nulla est q̄ ꝑpe prās in hoie vel diabolo nisi desup detur a domino. Ista ergo faciunt in nocte et in tenebris. Nam

23 Ortus est sol & congregati sunt: & in cubilibus suis † collocabuntur. †cubabunt.

Ortus

¶ [Ortus est sol] sup terrā [et ozie te sole statim] [cōgregati sunt] cessantes et desistētes q̄rere predā [et in cubilibus suis collocabūtur] scz vt quiescāt impetus nō faciendo. Mystice. Hoc faciūt in nocte vbi non cognoscitur xp̄s. nā quib⁹ ortus est sol. i. cognitus est xp̄s non hos audent inuadere: quia vident eos signum thau. i. crucis habere. Magis magisq; vbiq; oritur sol iste vt clarificetur xp̄s in toto orbe: et congregantur leones et catuli eorū recedentes a psecutione ecclesie et collocātur in cubilib⁹ suis i. pmanēt in cordib⁹ infideliū et ptinacium: ne iā faciant in sanctos impetū. Sic ergo xp̄o in aliquo occidēte per peccatū vigent mala: et eodem resurgente per gratiam fugiunt ipsa. Et tunc in ortu solis

24 † Exibit homo ad

†ener opus suum: & ad operationem suam usque ad uesperam.

¶ [Exibit hō] de quiete et ocio [ad opus suū] faciendū [et ad opationē suā] continuādam [vsq; ad vesperā] et tenebras. qn̄ iterū cessabit figurate orto sole grē et iustitie incipiet hō bene opari: et continuabit pseuerādo vsq; ad vesperā. i. vsq; ad finē seculi: q: iā licet in securitate pacis bona opari: sed cōtenebratio et grauis ipet⁹ erit i fine mūdi. Exeāt ergo iā scti viri p terras ad p̄dicādū vbū faciāt op⁹ suū: iapleāt ministeriū iniūctū. Exeat ēt hō q̄libet ad opationē suā: operet bona sua opa vsq; ad vesperū. i. vsq; ad ɔsūmationē: vl' vsq; ad finē. Opz ei nos oi tpe opari iustitiā et pseuerare: q: finis nō pugna coronat. His oīb⁹ ispectis ppha et ois hō credēs exultat et admirando exclamat. Qr hec p̄dicta fecisti: ergo

25 Quàm magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti: † impleta est terra † possessione tua. †reple- ta. †crea- tura.

¶ [Quā magnificata] i. magna et multa [sunt] q explicari non pñt humanū sensuz excedūt [opa tua] o [dñe] ad literā omnis creatura a te facta vl' opa mystica. s. creationis et recreatiōis q regit: q pseruat: q expectat alios ad penitentiā alios relīqt: q punit i ppobos q remunerat electos [oia in sapiētia fecisti] i. in xp̄o. ipse est eni dei virt⁹ et dei sapiētia p quē ad faciendū deus pr̄ qcq̄d i terra/i mari/et i celo ē creauit. Vl' mystice accipit̄ de noua creatura quā a veteri hoīe xp̄s eruit et liberauit. et q: multa sunt [impleta est terra possessiōe tua] i. multis bonis corpalib⁹ et spūalibus q̄ sunt possessio tua: q: ad literā plena est terra creaturis suis quas creauit et in ptāte habet. Vl' mystice terra. i. eccl'a plena ē fidelibus suis. Ecce in pmo magna dei potentia in secundo magna eius sapia. i tertio magna ei⁹ clemētia. † uō hs tibi re peutia.

26 Hoc mare magnum & spaciosum † manibus: † illic reptilia quorum non est numerus.

¶ [Hoc mare] sl'r ipletū ē tua possessiōe et creaturis [magnū] p̄funditate [et spaciosum] latitudine [manib⁹] id est lociset dicit manibus eo q quasi expāsas manus hēat et in se cūcta suscipiat: et [illic] s. in mari sunt [reptilia] et pisces diuersorum generū [quorū non est numerus] noticia humana. Uel mystice dicit quomodo ecclesiā per mū-

re seculi ad litt⁹ p̄rie traducit. Im plēta q̄ dē ē terra: s3 n ōdū sunt⁹ in terra viuētiū vbi est portio nostra: imo mare.i.seculū adhuc ē trāseū dū [hoc] aūt [mare magnū] ē [& spa ciosum manib⁹] [exercēdis: q: mul ta i hoc mūdo ad operādū īueni mus: s3 [illic] i illo mari sūt [reptilia quorū nō est numer⁹] .i. mali spūs quorū innumere insidie i hoc secu lo repūt & incautos repente occu pant. Et in hoc mari sunt

27 Animalia pusilla

†& ma gna. † cum magnis: illic na-

†formica bunt. ues † pertransibunt.

ℭ [Aialia pusilla cū magnis] .s. pisces parui et magni. Nec solum hoc mare est ad vsum pisciū et re ptiliū: sed etiā ad vsum hoīm naui gātium. Vñ dicit [illic] .s. mari [na ues ptrāsibūt] ad deducēdū hoīes & bona eorū. Mystice. Adhuc i his amaris aq̄s sūt infideles pusilli et magni. Multi eīm pusilli: multi p̄ mates seculi nō solū crediderūt: sed odiūt ecclīam & p̄mūt. Sed noli timere: q: licet i mari sint tot peri cula [tū illic naues] .i. ecclesie [per trāsibūt] secure inter insidias & p cellas tentationū inter aialia pu silla & magna. Nauis siue diminu tiue pp̄ter hūilitatē nauicula est scā ecclia q̄ fluctib⁹ tētationū et tēpestatib⁹ tribulationū tūdit et quatitur: sed nō submergit. h3 p̄o malo crucē. p velo fidē. p ancho:a paciētiā. p:o gubernatore christū. Nō ergo naues timeāt: non valde attendāt vbi natēt: s3 a quo guber nent̄ veniēt ad debitū finē: pducē tur ad quietē. Et p:eter hec aialia est etiā in mari qd̄ superat oia. scꝫ

25 Draco † iste quem

†hic finxi sti. † formasti ad illuden-

†dōne. dum ei: omnia à te ex-

pectant † ut des illis †tribus oportu

† escam in tempore †. tuno.

ℭ [Draco iste] .i. cet⁹ cui⁹ magni tudo excedit magnitudinē aliorū animaliū terrestrium & marinorū [quem formasti] o de⁹ [ad illuden dū ei] Cū ei cet⁹ vult capere pisces p cibatione: illi instinctu naturali fugiūt v̄sus ripā vbi natare nō po tēt pp̄ter aque paruitatē: et ideo cetus eos insequens impingit in terram: & ibi a piscatoribus occi dit̄ & sic illusus a sua spe frustrat̄ [oia] scꝫ viuentia sup̄ terram et in aquis [a te expectant] naturaliter [vt des illis escā] p:o nature sustē tatione [in tp̄e] scꝫ oportuno. Si cut enim aialia creata sunt a deo Ita ex creaturis dei reficiuntur. Mystice. Draco iste est inimicus ecclesie qui alibi dicitur lucifer: ali bi leuiathan quem formauit deus secundū substantiā / et in celo loca uit: sed vitio suo inde cadēs ad hoc fact⁹ est hic vt illudat̄ ei: & ab an gelis q̄ nobis suggerunt bona et reuocāt a malis & a sanctis scꝫ tē tationū & tribulationum victori bus. Illude ergo draconi nō cōsen tiēdo praue ei⁹ suggestiōi: sic enī illudit̄ ei. Iste quidē draco man ducare vult / sed nō māducat quē vult. nam oia: & tētatores & tētati escā a deo expectāt. Ipsi draconi dictum est. Terram comedes omni bus diebus vite tue. Cibus ergo huius draconis est terra.i. terreni & peccatores. Cibus eius esse non vis noli esse terra.i. noli amare ter rena. Cibus autem iusti est verbū dei. Si ergo bene vixeris cibū chri sti habebis: si vero a christo reces seris cibus draconis eris.

Cet⁹ pi sces ca piēs de cipitur.

Dñ.iij.

Uerbū dei ci bus est iusti.

†cū de deris eis. †autē

29 † Dante te illis col ligent: aperiēte † te ma

†vniuersa num tuam † omnia im plebuntur bonitate.

¶ [Dante te] i. cum dederis [illis] scilicet escam [colligent] escam [aperiente te manum tuam] i. largiter te tribuente: sicut homo largus dicitur manum apertam habere [omnia implebuntur bonitate] i. reficientur ex bonitate largitatis tue. Mystice [dante te illis] scilicet demonibus cibum suum et permittente ut accipiant [colligent] eum: ante non possunt colligere nec tentare: dat eis cibum quem vult et quem vult: quia neminem sibi incorporare possunt nisi dominus permittat: sequitur de cibo nostro: quia [aperiente te manum tuam] et potestatem qua abunde repleas quos vis: et pleniter te impendente munificentiam [omnia] que implenda sunt [implebuntur bonitate] et gratiarum largitione: quia a te habet homo quicquid boni habet. Et econtrario.

50 Auertente autem te †tuam faciem † turbabuntur: auferes spiritum eorum & deficient: & in puluerem suum † reuertentur. †conuertentur

¶ [Auertente autem te faciem] i. si illa neglexeris quasi non curando de eis [turbabuntur] scilicet fame et defectu nature: imo per istum modum [auferes spiritum eorum] quo viuificantur [et deficient] ruendo in mortem [et in puluerem suum] i. in materiam sue prime originis [reuertentur] per putrefactionem. Mystice. Quia multi impleti bonitate dei sibi tribuerunt mani gloria elati: volens deus eis probare quod non a se sed ab ipso habent ut cum bonitate habeant et humilitatem: aliquando eos perturbat auertendo ab eis faciem. i. subtrahendo beniuolentiam et cadunt in tentationem variam et ita ostendit illis: quia quod iusti erant et recte ambulabant ipso regente fiebat: utiliter ergo turbabuntur. Turba enim tribulationis remouet spiritum elationis: vnde sequitur [auferes spiritum eorum] scilicet superbie quo inflantur [et] eo amisso [deficient] in se ut proficiant in te. i. de seipsis non presument [et] sic de peccatis penitentes [in puluerem suum] scilicet humilitatis [reuertentur] recognoscentes se esse puluerem et cinerem

51 † Emitte spiritum tuum & creabuntur: & † renouabis faciem terre. †emittes. †innouabis.

¶ [Emitte spiritum tuum] i. dabis tue voluntatis imperium et effectum: et que mortua sunt [creabuntur] i. de nouo formabuntur scilicet in eadem specie secundum cursum nature [et renouabis faciem terre] i. statum terrenorum et mortalium in animalibus volatilibus et aliis per subtractionem cure tue perditis. Mystice. Ablato spiritu eorum quo inflantur et corrumpuntur [emitte spiritum tuum] sanctum qui creat nouos et eo misso [creabuntur] id est recreabuntur et reformabuntur: scilicet quia est nouitas status hominis ideo dicitur creabuntur. s. in operibus bonis: et ad iustitiam: a spiritu enim eius accepimus gratiam ut iuste viuamus: quia ipse est qui iustificat impium [et renouabis faciem terre] i. terrenorum ut habeant faciem euntis in hierusalem cum ante pro diuersis generibus peccatorum haberent diuersas facies animalium hoc est nouos homines facies spiritu mentis sue renouatos confitentes quod non a se sed a te sunt iustificati et boni ut gratia dei sit in illis. Facies quippe terre renouatur cum anima peccatoris ad iustitiam dei reformatur. Et quia a deo sunt omnia bona. ergo.

32 Sit gloria domini in (margin: eter/ num)
† seculū: lætabitur do/
minus in operibus suis.

¶ [Sit] & duret [gloria dñi] i. glo
rificetur dñs pro tā multis & ma/
gnis beneficiis & nō ad tps s3 [in
seculū] i. absq3 termino & in eter/
num & [letabit̃ dñs in opib⁹ suis]
i. in creaturis ad suam gloriam or
dinatis. Vel [sit gloria dñi] nō no/
stra [in seculum] i. semper vt qui (margin: i. Cor. i. ps. c/ xiii.)
gloriat̃ in dño glorief: et dicat nō
non nobis dñe nō nobis: sed no/
mini tuo da gloriā. bona etenī vi/
ta nostra nō virtus nostra est: sed
ipsi⁹ glia qui opat̃: & velle & persi/
cere in nobis: & sic [letabitur dñs
in opibus suis] que in nobis facit
nō in nostris quasi nostris: q2 opa
nostra si mala sunt per iniquitatē
nostram mala sunt: si bōa sunt per
gratiā dei sunt bōa: letat̃ aūt dñs
de nobis cum bene viuim⁹. & gau
det eternus pastor si ouem suā in/
uenit quam perdidit: letatur etiā
dñs in opib⁹ suis: q2 placēt dño q̄
sunt creati per eū ī nouitate vite.

33 Qui † respicit terrā (margin: q aspi/ cit)
& facit eam tremere:
qui tangit montes † fu/ (margin: † fumi/ gabūt)
migant.

¶ [Qui respicit terrā & facit eam
tremere] vt pt3 sepe factū in terre
motu procedēte ex diuina ordina/
tione [qui tangit mōtes] altos ta/
ctu fulguris [& fumigant] i. fumū
emittūt ex illo igne fulgureo; hoc
factū est cū descēderet dñs in mō
tem synai ad dandā legē & adhuc
sepe fit ad incutiendum nobis ti/
morem. Mystice: subdit de operi/
bus suis qualr illa faciat. d. [Qui
respicit] misericordia sua [terrā] hu
manī cordis a se auersam que spi/
nas peccatorū germinabat vel si/
bi vires bonitatis & opulentie sue
tribuebat [& facit eā tremere] & ti/
mere de peccati conscientia: nam
tūc ibi requiescit deus sic respexit
dominus petrum et sicut amare
melior est tremor humilitatis q̄
cōfidentia elationis [qui tangit]
compunctione & inspiratione vel
aduersitate [mōtes] id est supbos
et se iactantes [et] tacti [fumigāt]
id est plorant pro peccatis vt pōa
tur nomen cause pro effectu: fum⁹
enim lachrymas excitat. Vel [fumi
gant] i. incēsum orationū sui sum
ad deū mittūt. Fūdit petōr pect⁹
suum: fundit lachrymosam oratio
nem: & sic fumigat sacrificium cor
dis lachrymarum & precū ad deū
his pdictis que fecit dñs ispectis.

34 Cantabo domino in (margin: ps. c/ xlv.)
uita mea: psallam deo
meo quàndiu sum.

¶ [Cantabo dño] i. laudabo dñm
& ei leto animo grās referā nō in
lingua tm̄/ s3 [in vita mea] i. ex iu
stitia et operibus vite mee: ideo se
quitur [psallā] bene operādo [deo
meo] i. ad honorē dei mei [q̄diu (margin: Mat. x.)
sum] i. in opere perseuerādo: psal/
lere ad bonā operationē pertinet/
q̄diu sum ad boni operis pseuerā
tiam nō enī qui ceperit s3 qui pse
uerauerit vsq3 in finem hic saluus
erit. Vel [cantabo domino in vita
mea] psenti & futura [et psallam
deo meo q̄diu sum] i. sine fine: q2
in illo fine sine quem semper ama (margin: † sua/ uis sit ei di/ sputa/ tio mea)
bimus semper laudabimus. Non
enī erit alius actus illius vite q̄
psallere sine fastidio & sine fine. vn
de rogo vt

35 † Iocūdum sit ei elo
quium meū: ego † ue/ (margin: † autē iocūda bor)
rò delectabor in dño.

¶ [Iucūdū sit ei] i. corā eo suaue & placitū [eloquium meum] in confessione laudis & pctōrū. Omnib⁹ modis optādū & studēdum est nobis vt eloquiū nostrū deo sit iucūdum felix est aīa cui⁹ eloquio delectatur de⁹. Non enim in illis delectatus est de quib⁹ ait. Pp̄ls hic labijs me honorat/cor aūt eorum longe est a me: propterea hec sancta aīa subdit [ego vo delectabor in dño] tanq̄ in summo bono & in nullo alio. Ecce bona cōmutatio! suauis est tibi ipsi⁹ gratia sicut ei tuū eloquium. Nam si tu in domino delectaris ipse delectatur in te. Si iucunda sunt tibi eloquia ei⁹: iucunda sunt ei eloquia tua. Ego inq̄ delectabor in domino: et exēplo meo prouocati

Mat. xv.

36 Deficiāt peccatores
à terra: & iniqui ita ut
nō sint: benedic anima
ioñm meâ † domino.

¶ [Deficiant peccatores] qui scilz in se peccant [a terra] id est a terrenis operibus & peccatis deficiant a suo spū: et ab eo qd terra sunt & terram amant ne iam sint quod prius erant [et iniqui] qui peccāt in proximos scilz deficiant [ita vt non sint] iniqui sz iusti vt defināt esse quod erāt & incipiant esse qd non erant. Iuxta qd dicit. Uerte impios & nō erūt. vidit hoc iste scs q̄ pctōres & iniqui deficiāt: et impletus gaudio iterat principiū dicens [bndic aīa mea dño] scilz pro oībus eius beneficijs. per hoc insinuens q̄ finis bonorū similis est principio: & quod laus dei semper durare debet. Iterū aīam suā ad benedicendam dño pro tantis ei⁹ beneficijs inuitat: qz cū dño pro tantis eius bonis digna retribuere non possumus saltem pro modulo nostro laudes referre debemus.

Prouer. xij.

Oratio.

Inclyte oīpotēs de⁹ qui fructu locupletē terram aridā satiasti: da nobis spiritualiter mēte ascēsum tue glorie pueri: vt dū te in celis suspicimus illa sp q̄ sunt celestia meditemur. Per do.

Incitatio ad dei laudē pro beneficijs & mirabilibus diuinis populo Israëli temporibus diuersorum patrum antiquorum exhibitis.

Psalmus. CIIII.

1 COnfitemini
domino & in-
uocate nomē
eius: annūcia-
te inter gētes opa eius.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titul⁹ aūt ei⁹ est alla: & est primus psalm⁹ in eis scz viginti quibus alla prenotat: in quib⁹ oībus magnalia dei cū exultatione dicūtur. Cuius verbi vel potius verborū īterpretatio est laudate dñm allelu laudate ia nomē dei inuisibilis qd ei tm̄ conuenit: et io inde psalm⁹ incipit hic primū angelicū verbum. s. alla positū inuenit: s: nec ante a quoq̄ scriptorum positum est qd nulla lingua mutare p̄sumpsit. ¶ Materia recitatio beneficiorum dei populo israeli tēporib⁹ quicq patrum exhibitorū. ¶ Intentio: monere fideles ex consideratione horum beneficiorum deū semper timere. amare et laudare. ¶ Sententia in generali: propheta qui supra suo exemplo monuit omnes ad laudandum deū: nunc

Alleluya q̄ modo interpretē.

in isto psalmo directo sermone ex-
citat et inuitat specialiter electos
ex israel ad laudē diuinā ex consi-
deratione et recordatione bñficioꝝ
et mirabiliū diuinorū tpe abrahe
ysaac et iacob moysi et iosue exhibi
toꝝ. Hec autē sunt terre chanaan
ꝑmissio: cōtra hostes fortis prote
ctio ipsius ppl'i israel in terra egy
pti multiplicatio. a seruitute egy-
ptiaca liberatio in deserto sustēta
tio: in terram ꝑmissam cum gau-
dio introductio. ¶ Omnia in spāli:
propheta ergo a laude incipiens
quā titul⁹ prenotat ait. [Cōfitemi
ni dño] ꝯfessione laudis: id est lau
date dñm pro beneficijs ab eo ac-
ceptis: et sic post confessionem [in-
uocate nomē ei⁹] id est rem nomi-
nis eius crebris orationibus pro
suis obtinēdis. domin⁹ est nomē
illi: et ideo sic inuocate vt vos ser-
uos faciatis. Cōgru⁹ ordo vt pri⁹
sit laus post inuocatio quia laudās
exauditur. Exaudit quippe dñs in-
uocātem quem videt laudantem.
laudantem autem videt quē pro-
bat amantē. nō est enim speciosa
laus in ore peccātis: et ne laus ma-
neat solum in vobis. et salutem ve
stram tantū queratis [annunciate
inter gētes] quia amor domini in
pascendis eius ouib⁹ maxime ostē
ditur [opera eius] sue potestatis et
bonitatis declaratiua scꝫ creatio-
nis: recreationis: vltionis: retribu
tionis.

Laus speciosa non ē i ore peccatoris.

2 Cantate ei & psallite
ei: narrate omnia mira-
bilia eius: laudamini in
nomine sancto eius.

¶ [Cātate ei] voce et corde [et psal
lite ei] in operatione: id est et ver-
bo et opere laudate. Ore quippe
cantatur psalterio autem manib⁹
psallitur: et sic [narrate omnia mi-
rabilia eius] vobis cognita et ma-
nifesta [et laudamini in nomine
sancto eius] id est bene operamini
ex intentiōe glorie diuine nō pro-
prie: sic vt de illis operibus laude-
mini in nomine dñi ad cuius ho-
norem sunt facta vt de bono ope-
re homo non in se tanꝙ in virtu-
te sua sed in domino a quo habet
glorietur. Non enim vetat lauda-
ri bonos: sꝫ nō nisi in domino qui
bonos facit cui omne bonum de-
bet asscribere et in omnibus eius
gloriam querere. luceant opera eo
rum coram hominibus non co fi-
ne vt ipsi videantur ab eis sed vt
videntes opera bona glorificent
patrem qui in celis est. hoc est lau
dari in nomine sancto eius.

3 Lætetur cor quærentium dominum: quærite dominum & † cōfirmamini: quærite faciē eius semper.

† cōfortamini

¶ [Letetur cor] et si non corpus
querentium dñm] i. letanter et iu
cunde queratur et amore magis
ꝙ timore ei seruiatur. Sic eñ do-
min⁹ queritur cū spūaliter cor in
dño letatur. Non enim queritur
passibus corporis sed affectu cor-
dis. Et quanto plus in eo gaudes
tāto verius eum queris [querite]
desiderādo et bene operādo [dñm]
in premiū non aliquid preter ipm
[et confirmamini] in inquisitione:
nec cesseris neqꝫ pusillanimes fi-
tis pro tentatione: quia estis certi
de inuentione. forti enim et firmo
aīo opus est in seruitute dei: quia
vt dicit Hieronym⁹. Maxima pro
christiane religiōis consistit in ani
me [querite faciem] id est presen-
tiam [eius semper] et sine intermis
sione in hac vita quō eam videre

Hiero.

possitis in alia. Que et si iā per fidem inuenitur/tamen adhuc semper querenda est vt post per speciem habeatur.

4 Mementote mirabilium eius que fecit: prodigia eius & iudicia oris eius.

¶ [Mementote mirabilium eius que fecit] nobiscum et cum patribus nostris multipliciter benefaciendo eis et mementote [prodigia eius] procul dicentia aliquid aliud venturum maiora scilicet miracula quibus aliquid futurum significabatur [et iudicia oris eius] iusta et recta que loquendo ad moysen fieri indicauit et per eum in lege mādauit. Et subiungit quibus hoc dicitur.

5 Semen Abrahā serui eius: filij Iacob electi eius.

j. Paralip. xvj.

¶ [Semē abraham] id est vos qui estis semen abrahe secundum fidē et eius fidem imitaturi debetis ista memorari. abrahe inquam specialis [serui eius] scilicet domini et qui estis [filij iacob]: id est imitatores luctando contra vitia et supplantādo ea similiter debetis ista memorari. iacob dico [electi eius] scilicet domini quem elegit in figura reprobatio esau primogenito. Et debetis memorari quia.

6 Ipse dominus deus noster: in † uniuersa terra iudicia eius.

Iohā

¶ [Ipse] idem [dominus deus noster] scilicet est per verum cultum et fidem qui fecit hec mirabilia: et etiam quia [in vniuersa terra] non tantum in iudea sunt [iudicia] et precepta [eius] iusta et recta: quia in omni terra est gloria eius vbiqȝ predicātur iudicia eius quasi dicat non putetis filios abrahe et iacob tantum esse in vna gente secundum carnē quia vbiqȝ sunt fideles quibus iudicia sua manifestat. Ideo etiam debetis esse memores. quia.

7 Memor fuit in seculum testamenti sui: uerbi quod mādauit in mille generationes.

¶ [Memor fuit testamēti sui] scilicet noui [in seculū] id est in eternū duraturi implēdo pmissa in eo. Deinde vt determinet cuius testamēti subdit [verbi qd mādauit in mille generationes] māsurum. id est oēs quib9 ex fide est viuēdū: mille enim propter numeri perfectionē p oibus accipitur. quandiu enim generatio generationi succedit tandiu mandatum est viuere ex fide: hoc est verbum fidei quod predicamus vt iustus ex fide viuat: et huic fidei hereditas eterna in nouo testamento promittitur.

8 Quod disposuit ad Abrahā: & iuramēti sui ad Ysaac.

¶ [Quod disposui ad abraham] et pepigi cum eo sibi promittēdo dicēs. In semine tuo bndicētur oēs gētes. Non q abrahā testamētum nouū legerit: sed quia ipse fidē vnde est nouū testamētū disponēte dño habuit. et memor fuit [iuramenti sui] qd disposuit vel pertinētis [ad ysaac] de q dixi abrahe. In ysaac vocabitur tibi semen. Iuramentum firmam dicit promissionem tanquam iuramento firmatam.

Act. iij.

Gene. xxj.

9 Et statuit illud Iacob

in preceptum: & Israël in testamentum eternū. I. Paralip. xvi.

¶ [Et statuit] .i. firmauit [illud] .s. testamentum et verbum fidei ipsi [iacob] adhuc luctanti [i pceptū] precipiēdo et vt firmiter crederet illud implendum [et israel id est ipsi iacob iam israel facto [in testamentum] id est promissum [eternum] ꝛ eternaliter mansurum. id est ꝙ ex ipso verbo ꝛ precepto impleto daturus esset aliud eternum. Ecce illud verbum ꝛ in precepto est quo ad opꝰ ꝛ i ꝓmisso quo ad mercedē.

10 Dicens tibi dabo terram Chanaan: funiculū hæreditatis uestrę. I. Paralip. xvi.

¶ [Dicens tibi] o abraham ysaac ꝛ iacob [dabo terram chanaā] scilicet promissionis: id est quod per eā significatur scilicet eternam hereditatem. ꝛ hoc sic scꝫ [funiculum] id est mensuram diuisionis cuilibꝫ competentem [hereditatis vestre] id est iure hereditario possidendā. Hoc aliquid eternum significat scilicet terram viuentiū que electis sm exigentiam diuersorum meritorum per diuersas mansiones in hereditatē distribuitur. dedit enim eis terram promissionis in figura eterne hereditatis: ꝛ sicut funiculo distributa est terra promissiōis in diuersas partes: ita in domo celesti diuerse sunt mansiones. Congrue autem hereditas celestis dicitur terra chanaan. interpretatur enim chanaan humilis quia in eā nemo intrat nisi humilis. Deinde exequitur historiam veritate notissimā quasi dicat hoc promisit deꝰ.

Chanaan hūilis interp̄tatur.

11 Cum essent numero breui: paucissimi & incolæ † eius. † in ea

¶ [Cum adhuc essent] scꝫ abrahā ysaac ꝛ iacob [numero breui] ꝛ paruo anteꝙ in egypto multiplicarētur [paucissimi] ad inhabitandū terram illam [ꝛ incole] id est aduene et peregrini [eius] scilicet terre chanaan terre aliene. quando enī ibi patres habitauerūt abraham ysaac et iacob antequam eam in hereditatem acciperēt in semine suo paucissimi erant et inquilini et incole eius non domini et indigene.

12 † Et pertransierunt de gente in gentem: & de regno † ad populū alterum. † trāsierunt. † in

¶ [Et pertransierunt] inde dispositione dei [de gente] in cuius terra habitabāt scilicet chanaan [in gentem] alteram scilicet egyptiā: et repetit dicens [ꝛ de regno] vno: scilicet terre promissionis que dicitur regnum: non ꝙ tunc esset sed ꝙ futurum esset ibi regnum israel [ad populum alterum] id est alterius regni scilicet egyptiorum. hoc autem facere vel in hoc perdurare non suis viribus potuerunt. sed deus

13 Non † reliquit hominem nocere eis: & corripuit pro eis reges. † dimisit homini.

¶ [Nō reliquit] .i. nō permisit [hominem nocere eis] .s. patriarchis notabili nocumento [et corripuit] per internam inspirationem occulte: vel per angelum expresse: vel per exteriorem afflictionem [pro eis reges] volentes eis iniuriari vt regem egypti ne noceret abrahe. et regem gerare ne noceret ysaac: et alios ne nocerent iacob: dicens eis per tales correptionē monēdo.

14 Nolite tangere chri-

stos meos: & in pphetis meis nolite malignari.

¶ [Nolite tangere] exteriori iniu-ria [christos meos] i. vnctos meos vnctione spirituali scz gratia spe-ciali. Et bene dicit christos: quia iam tunc christiani erant & si latē-ter. Unde in euangelio abraham exultauit vt videret diem meum vidit & gauisus est. Nullus enim preter hāc fidem vel ante incarna-tionē vel post deo reconciliatus ē. vnus eñ mediator dei & hominum homo xps iesus [et in prophetis meis] i. contra pphetas meos [no lite malignari] i. interiori affectu iniuriari: qui & si non scripserūt fu tura cū preuiderunt & factis pro-phetisauerūt: licz occultius tamē dñm prenunciauerūt. Deinde nar-rat quō factum sit vt transirent. d.

Joh. viij.

j. Timo. ij.

15 Et uocauit famē su per terram: & omne fir-mamentum panis con-triuit.

Gen. xlj.

¶ [Et vocauit] deus [famē sup terrā] i. dixit vt fames esset et iussit esse in actu que iam erat in dispo-sitione: & eam ac si vocaret venire fecit. Et quomodo vocauerit famē exponit. d. [&] i. q2 [omne firmamē-tum panis] qui confirmat cor ho-minis. i. omnē virtutem et fortitu dinem sustentationis [contriuit]. i. consumpsit et annihilauit et pro pter hoc transierunt.

16 Misit ante eos uirū: in seruum uenundatus est Ioseph.

¶ [Misit] i. mitti preordinauit [ante eos] i. āte iacob et filios ei9 [virū] scz ioseph a virilitate sic di-ctum: qui vendit9 a fratribus suis in egyptum preparare patri & fra-tribus suis hospicium & alimentū. Unde quomodo de9 vtitur bñ et in bonum malis operibus hominum: sicut & illi male vtuntur bonis ope ribus dei. Et subdit quē & quō mi-sit. d. [in seruum venūdatus est io seph] ismaelitis primo a fratribus suis: postea principi egypti ab is-maelitis.

17 Humiliauerūt in cō-pedibus pedes eius: fer-rum pertransijt animā eius: donec ueniret uer-bum eius.

Gene. xxxix.

¶ [Humiliauerunt] egyptij [in cō pedibus] i. in vinculis [pedes ei9] quia ad falsā accusationē dñe sue fuit in carcere religatus et preter mala corporis [ferrū] i. tribulatio dure necessitatis [pertransijt ani-mā eius] vt & de maria dicitur: q2 cōpedibus ferreis non solum fuit afflictus in corpore sed etiaz in mē te: ita vt etiā timor mortis eū inua-deret. Et in hac tribulatione fuit ioseph [donec veniret verbum ei9] id est compleretur et verificaretur in euentu interpretatio somniorū. Sed nō fuit ab eo illud verbū q2.

18 Eloquiū domini in-flāmauit eum: misit rex & soluit eū: princeps po pulorum & dimisit eū.

Gen. xlj.

¶ [Eloquiū dñi] i. spūs pphetie reuelās misteria vel vbū dei inspi ratū ei p spūm sctm [inflāmauit] vel igniuit & aspirauit [eū] interi-mētē ei9 illuminādo de occultis. i. viuaciter incitauit eū vt futura di ceret [misit rex] pharao hoc cogni-to ad principē carceris [& soluit] a vinculis [eum] cōpeditū [princeps

populo⁊]scʒ idē ipe rex vl' putifar q̄ erat pñceps exercitus pharaōis [⁊ dimisit]abire a carcere liberum [eum]prius inclusum.⁊ post

19 Ibidē Constituit eum dominum domus suæ: & principem omnis possessionis suæ.

¶[Constituit]rex [eū]scʒ ioseph [dominum domus sue] .i.omnium rerum domesticarum ⁊ familiarıuʒ quia commisit ei regimen hospitij sui vt illud tanq̄ dominus disponeret[⁊ principeʒ omnis possessionis sue]quia prefecit eum toti terre egypti vt omnes sibi tanq̄ principi obedirent.

20 Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: & † senes eius † prudentiam doceret.

†senio res. †sapiē tiam.

¶[Ut erudiret principes eius].s. pharaonis[sicut semetipsuʒ]in terre gubernatione id est vt moderaret ⁊ regeret officia aliorum principum ſm voluntatem suam[⁊ senes eius prudentiam doceret]informando eos et cautos faciendo de futura fame ⁊ de frumentis custodiendis vt sibi prouiderent ne fame interirent:vel imbuēdo eos sapientia diuina:q2 credendū est tantum virū nō de solis corpalib⁹ sed etiā de spūalibus curā gessisse.

21 Et intrauit Israël in Aegyptū: & Iacob accola fuit in terra Cham.

¶[Et]post ioseph ita eo sublimato ⁊ fame cogente[intrauit israel] scilicet iacob cum suis filijs ⁊ familia eorum[in egyptum]ad mandatum ioseph vt fame durāte posset ibi viuere[⁊ iacob]qui est ⁊ israel [accola]id est colonus et aduena non dominus et indigena[fuit]in terra cham]id est in egypto cuius dominus fuit cham reprobus filius noe: ⁊ de ipso cham cui primitiuus fuit chanaan egyptij traxerunt originem.Deinde narrat que in egypto gesta sunt.D.

22 Et auxit populum suum uehementer: & firmauit eum super inimicos eius.

¶[Et]ibi[auxit fecunditate nascēdi[populū suū]scʒ filios israel[vehementer] .i.valde[⁊ firmauit eū] nō statiʒ sʒ postea.i.robustū fecit ꝓpter multitudinē[super inimicos ei⁹].s.egyptios vt eēt robustior: q̄ si illi.Uel[firmauit eū sup inimicos eius]per magnalia qñ i manu potenti per signa ⁊ portenta dei sui metuendi facti sunt ⁊ honorandi. Quomodo autem hoc factuʒ sit q2 iam breuiter proposuit cōsequēter plene narrare ⁊ latius explanare incipit

25 † Cōuertit cor eorū ut odirent populum eius: & dolum facerent in seruos eius.

†et

¶[Cōuertit]de⁹ id est ꝯuerti permisit.nō enim de⁹ cuiusq3 peccati vel mali ē auctor[cor eorū]scilicet egyptiorum sponte peruersum nō malum immittendo sed gratiam non infundendo [vt odirent populum eius] scilicet filios israel cum augerentur: [et] vt [dolum facerent in seruos eius]vt opere et labore minuerentur et vt laborem eorum non remunerarent. Ex eo ergo q dominus populum suum multiplicauit et ei bene fe

Inui/ et illi ad inuidiam moti sunt. In dia qd inuidia enim est odium felicitatis est. aliene. deinde quomõ odi e illorum usus sit ad gloriam suam incipit exponere dicens

24 Misit Moysen ser
tet Exodi. iii. uum suũ: † Aaron quẽ elegit ipsum.

¶ [Misit] s. dñs qui oĩa poterat ut doceret qua moderatione hec egisset [moysen seruũ suũ] ad reuelãdum grauamen populi sui & ad liberandum eũ de egypto [& ipsum aaron] scilicet [quẽ elegit] ut esset ei coadiutor ad hoc cũ eo exequendũ sufficeret dicere quẽ elegit sed addit ipsum sm cõsuetudinem diuine locutionis ad explanationem.

25 Posuit in eis uerba signorum suorũ & prodigiorũ in terra Chã.

¶ [Posuit in eis] scilicet moyse & aaron [verba signorum suorum] id est mirabiliũ minorũ [& etiam prodigiorũ] id est mirabiliũ maiorum: que aliquid portẽdebãt ostẽdorum [in terra cham] id est in terra egypti: hoc est mãdata ad pharaonẽ q̃ fuerũt signorũ & prodigiorum causa. Uel [posuit in eis verba] nõ vocum & sonorũ quibus fierent signa & prodigia: multa enim sine verbis sunt facta sed verba signorũ & prodigiorũ id est per eos fecit signa & prodigia que tãq̃ verba aliquid significabãt. Quia enim illa que facta sunt nõ erant significatiõis inania sicut verba que loquimur ideo & ipsa dicta sunt verba. Que autẽ signa fecerit subdit

26 Misit tenebras &
Exodi. x. obscurauit: † & non † exacerbauit sermones † suos.
tnõ habet et. † terras

¶ [Misit tenebras] densissimas tribus dieb⁹ sup egyptios [& obscurauit] scilicet totã terrã egypti q̃ nullus aliũ videre poterat. per qd ostẽdit corda eorũ obscurata qui precepta dei spernebant. Et hec fuit noua plaga in ordine sed hic primo eam ponit quia est competens initium plagarũ cecitas sine qua nõ incurrissent ceteras [& nõ exacerbauit sermones suos] id est acerbos & duros nõ fecit sed dulcorauit. quia cum pharao pmittebat penitentiã remouebat penã: & quia eos durissimos patientissime perferebat donec omnia que in eis facere disposuerat ex ordine complerentur.
terbas nerũt temo

27 Conuertit aquas eorum in sanguinem: & occidit pisces eorum.

¶ [Cõuertit aquas eorũ] scilicet egyptiorũ [i sãguinẽ] i signũ q̃ aquas maris rubri verteret eis in mortem [& occidit pisces eorum] qui ibi naturalr nutriunt. Per aquas sacrã scripturã: & per sanguinem hereticas sententias accipimus per pisces vero qui perambulãt semitas maris: ipos curiosos scrutatores intelligere possumus qui ex sacra scriptura sensus hereticos eliciunt: & sic aquas in sanguinem vertunt & moriuntur. hec est hic plaga secũda que in exodo ponitur prima.

28 † Edidit terra eorũ ranas: in † penetralibus regum ipsorum.
tet dedit terram. † penetrabilibus.

¶ [Edidit terra eorũ ranas] & hec nõ tãtũ ex domos: sz ẽt [i penetralibus] & cubiculis [regum ipsorũ] s.

principum egypti. tanta enim ranarum fuerat multitudo vt etiã in absconditis ⁊ interioribus domorũ nõ deessent: per quod significabatur princeps socios ranarũ futuros sub aquis. per ranas possumus itelligere adulatores qui nũc sunt stipatores pn̄cipũ ⁊ [i penetralibus ipsorum] hec est plaga tertia que in exodo est secunda.

29 Dixit & uenit cynomyia & sciniphes: in oĩnibus finibus eorũ.

¶ [Dixit.] i. precepit deus [⁊ venit cynomyia] id est maior musca scʒ canina [⁊ sciniphes] id ē musce minutissime aculeis per moleste vt culices ⁊ non pauce imo [in omnib⁹ finibus eorũ] scʒ egyptiorum. Et que iactãtia est regis que nũc par est muscis: per ista intelliguntur detractores qui sicut musce pungunt ⁊ vbiqʒ consistũt. Ecce plaga hic quarta sed in ordine sciniphes ad plagam tertiam. ⁊ cynomyia ad quartam pertinẽt.

30 Posuit pluuias eorũ fin † grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum.

¶ [Posuit pluuias eorũ grãdinẽ] id est pro pluuia que fecundabat facta est grando que tacta crescerent [ignẽ comburentem] p choruscationem id est fulmina ita posuit [in terra ipsorũ] quia in illa plaga grando ⁊ ignis pariter ferebant.

31 Et percussit uineas †omne eorum & ficulneas eorum: & contriuit † lignum finium eorum.

¶ [Et percussit] grandine ⁊ fulminibus [vineas eorum ⁊ ficulneas eorũ] ⁊ vi grandinis ⁊ fulminum [cõtriuit] i. ɔfregit [lignũ] i. multitudinẽ lignorũ [finiũ eorum] i. in terra egypti. Nec dubium quin etiam sata perierant vbi maiora percussa sunt. hec est plaga quinta sʒ in ordine fuit septima. Per pluuias sacra ⁊ salutaria eloquia. per grandinẽ prauas cogitationes. p ignẽ peccatũ mala accẽdẽs possum⁹ intelligere. per vineas aliquātenus mordaces in loquendo. ⁊ per ficulneas suauiter ⁊ dulciter loquentes accipere.

32 Dixit & uenit locusta & brucus: cuius nõ erat numerus.

¶ [Dixit] i. p̄cepit dominus [⁊ venit locusta] que est paruuʒ aĩal habens crurũ retro longiora: ꝗ nõ saltis in altum volans [et brucus] quidam vermis sic dict⁹ eo ꝙ breuis sit ⁊ breuiter duret [cuius] scʒ locuste ⁊ bruci [non erat numerus] pre multitudine. Locusta qd est. Bruc⁹ qd est.

33 Et comedit omne fœnũ in terra eorũ: & comedit omnem fructum terrę eorum.

¶ [Et comedit] locusta ⁊ brucus [omne fenum] i. herbam [in terra eorum] vt cibus iumẽtis deficeret [⁊ comedit omnem fructum] segetum [terre eorum.] vt etiam homines cibum non haberent. Una plaga est locuste ⁊ bruci que hic ē sexta sʒ i exodo est octaua. Per locustas ⁊ brucos q̄ totũ nunc fenũ ⁊ herbã: nũc fructũ consumunt: possumus intelligere adulationes que fenũ seu herbã cõsumit qñ v̄ba alicui⁹ inuanũ extollit: fructũ quando opera corrumpit.

34 Et percussit omne primogenitum in terra eorum: primitias omnis laboris eorum.

¶ [Et percussit] s. occidendo [ex primogenitum] i. primogenita [omnis laboris eorum] i. ad omnem laborem valentium: vel hominum in labore et studio nutritorum et hec sunt primogenita pecorum que similiter percussit. hec plaga est hic septima sed in exodo decima: et est plaga novissima excepta morte in mari rubro. Primogenitum est fides que prima petit campum qua extincta sequitur mors eterna. Et notandum quod cum sint decem plage quas moyses in exodo ponit: nec omnes hic propheta commemorat: nec eo ordine quo ibi narrantur: quia libera est laudatio de qua hic agitur a lege texentis historiam de qua ibi tractatur. Addit quoque hic quod historia non habet: et preterit quod illa habet auctoritate eiusdem spiritus qui per historicum locutus est hic ergo septem mala dat egyptijs contra septem beneficia que post dicet data hebreis, unde subdit.

35 Et eduxit eos † cum argento & auro: & non erat in tribubus eorum infirmus.

† in

¶ [Eduxit eos] de egypto [cum argento et auro] ab egyptijs petito et obtento cum quo egressi sunt deo id permittente pro laboris mercede quam egyptij detinuerant iniuste. Ecce primum beneficium quia et ipsi tales erant ut non dum possent contemnere mercedem laborum suorum licet temporalem tamen debitam et iustam. Et hoc eis fecerat qui talia iure passi sunt et quibus per dolum ab iniquis hominibus tamen quod sibi reddi debuit abstulerunt. In quo spiritualiter figuratum est phariseos sive hereticos a catholicis expoliari his que in verbis vel scripturis eorum tabernacula dei. i. ecclesie dei congrua reperiuntur. Deinde sequitur secundum beneficium [et non erat in tribubus eorum infirmus] aliquis sed corpore licet aio: et hoc fuit magnum et speciale dei beneficium et migraturis valde necessarium ut omnes simul absque impedimento possent ingredi de egypto.

36 Letata est Aegyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Exodi. xij.

¶ [Letata est egyptus] i. egyptij sunt letati [in profectione] id est recessu [eorum] de egypto propter plagas quas patiebantur in hebreorum presentia [quia incubuit timor eorum] scilicet hebreorum [super eos] scilicet egyptios. Ex hec enim quod omnes primogeniti subito erant mortui timebant omnes: alij mori si amplius filij israel morarentur in terra egypti. Vel hoc intelligendum est post ultimam egyptiorum mortem in mari rubro: scilicet egyptios timuisse residuos ne hebrei redirent et eorum reliquias magna facilitate contererent et delerent. Deinde sequitur tertium beneficium.

37 Expandit nubem in protectionem eorum: & ignem ut luceret eis per noctem. Exodi. xiij.

¶ [Expandit nubem in protectionem] et in refrigerium [eorum] contra estum et ardorem solis per diem [et ignem] i. columnam ignis scilicet expandit [ut luceret eis] contra tenebras [per noctem] ne errore itineris desolarentur. Deinde sequitur

quartum beneficium.

38 Petierunt † & uenit coturnix: & pane cæli saturauit eos.

Pear/nes. Exo. xvi.

¶ [Petierunt] scilicet a deo remedium famis nõ quodcumq3 sed delicatum scilicet carnes [et venit coturnix] id est multitudo coturnicum que solent in maritimis abundare. De inde sequitur quintum beneficium [et pane celi] id est manna de celo descendente et celestem panem scilicet sanctam eucharistiam signi ficante [saturauit eos] in abundã/tia. Deinde sequitur sextum bene/ficium.

39 Dirupit petram & fluxerunt aquę: abierũt in sicco flumina.

Exodi. xvij.

¶ [Dirupit] percutiendo [petram] quia dirupta τ diuisa ẽ ad p̃cussio nẽ virge moysi vt fieret via aquis erũpentibus [et fluxerunt aque] in tanta abũdantia q [abierũt] et cucurrerunt [in sicco] id est in locis prius aridis [flumina] ita vt bibe/rent hoĩes et iumenta. Hec petra fuit christus de qua fluenta gratie prorũpũt: de quinque foraminib' in corpore illius de qua etiã sacre scripture fluunt q̃ nos reficiũt et hec fluẽta gratie ac scripture abie rũt in siccũ τ desertã gẽtiũ: his au tẽ oĩbus bñficijs deus cõmẽdat in abrahã meritũ fidei seq̃ ẽ eũ τ d̃t.

40 Quoniam memor fuit uerbi sc̃ti sui: quod † habuit ad Abraham puerum suum.

Nocu/tas ẽ.

¶ [Quoniam memor fuit] et recordatus est [verbi sancti sui] i. promissi sui firmi τ inuiolabilis quod in figura complexus eterna presignauit q̃d habuit [et fecit [ad abraham pue/rum] i. seruũ [suũ] vel [puerũ suũ] propter obedientiã τ innocentiam q.d. Ista bñficia nõ fuerunt illi po pulo ĩpẽsa ꝑpter sua merita τ ope ra sed potius hec omnia fecit et p̃/stitit eis deus ꝑpter merita fidei abrahe τ ad implendũ promissio/nem ei factam.

41 Et eduxit populum suum in exultatione: & electos suos in lętitia.

¶ [Et eduxit] dñs. s. de seruitute egyptiaca [populum suum] filios scilicet abrahe [in exultatione] i. ex teriori hilaritate [et electos suos] eũdem. s. populum eduxit [in leticia] interiori dicit electos q2 murmurã tes ꝑcussi sunt. Unde post trãsitum maris rubri cantabant dño dicen tes. Cantemus dño gloriose enim magnificat' est. Semper enim vi/ctores ac liberi canticũ in letitia et exultatione concelebrant sicut moy ses maria delbora. Deinde ponitur septimum beneficium.

Exo. xv.

42 Et dedit illis regiones gentium: & labores populorum possederũt.

¶ [Et dedit illis regiones gẽtium] s. terrã chanaan vbi prius habita/bant gentiles [et labores populo/rum possederunt] occupando ciui/tates et vineas et alias possessio/nes quas alij cum labore sibi p̃pa/rauerant et alia bona que acqui/fierant: et in hoc beneficio est pro/missionum completio. Et ne hoc ip sum putaretur summum bonum q ista felicitas rerum tempora/liũ data est populo dei continuo eam ad aliud retulit vbi summum bonum oportet inquiri dedit enim non vt propter ista eum colant sed

ut ea ad bonum eternum referāt: et per admonitionem visibilium transire valeant ad amorem eternorum. Unde sequitur

45 Vt custodiant iustificationes eius: & legē eius requirant.

Lex umbra est futurorum.

¶ [Ut ipsi electi. s. verū semē abrahe prouocati temporalibus beneficijs [custodiant iustificatiōes ei⁹] id est mandata eius in lege tradita que ꝛ aperte iustitiam continēt et obseruātes eos iustos faciunt [et legem eius requirant] scilicet spiritualē eius intellectū diligēter inuestigādo: hoc est vt cū iustitia viuāt ꝛ misteria legis intelligāt. Lex enim est vmbra futurorum: et de his que nō corporaliter sed spūaliter nūc implēda sunt. Audiāt hoc monachi q̄ ideo i monasteria itroducunt vt cūctis sollicitudinibus abiectis soli⁹ dei lege ꝛ seruitio p fruant. Ubi intelligēdū est dei seruos propterea ista bona terre sumere a deo vt non in eis luxu defluāt seu peruersa securitate torpescāt: sed ideo habeāt diuina mia p̄parata p quib⁹ iquirēdis possent negociosissimis laborib⁹ occupari: vt ad hoc vacēt vn̄ bonū eternum possit acqri. i. custodiāt iustificationes ei⁹ ꝛ legē ei⁹ reqrāt. Ut āt i vbis hui⁹ psalmi q̄si exteriorib⁹ iteriorē intellectū comendem⁹: videt hic admoneri semē abrahe q̄ sunt oēs filij promissionis ptinētes ad eternā hereditatē testamēti eterni vt tanq̄ ipsam hereditatē sibi eligant deum et cū gratis colāt. i. propter ipm nō pper aliqd extra ipm: ꝛ hoc faciāt laudātes: inocantes: annunciātes: nec in suā sed in eius gloriam fide bene operātes: spe gaudentes: charitate feruentes: hoc totū sonat his verbis. Cōfitemini dño ꝛ inocate nomē eius vsq; mementote mirabiliū eius: deinde ad paruulorum corda nutrienda ꝛ in fide roborāda: de patriarchis proponunt exēpla ꝛ illorum fidei ꝛ pmissionis dei vt imitando ꝛ sperando simus semē illorum: nō de sola gēte hebreorum s; quotquot istā gratiā suscipiūt i oī terra. Qd̄ totū his verbis cōtinet. Mementote mirabiliū eius que fecit vsq;: cū essent numero breui. Porro si in seruū venūdat⁹ est ioseph: et hūiliatus ꝛ exaltat⁹ locū fecit ad tpalia bona pplo dei vt firmaretur. super inimicos ei⁹: quāto magis iesus venūdat⁹ est ꝛ hūiliat⁹ a fratrib⁹ suis s; carnē et exaltat⁹ i celis locū facit ad eterna bona pplo dei triūphāti de diabolo ꝛ āgelis ei⁹. Audi ergo semē abrahe nō de carne gloriās s; fidē imitās pmissionē habēs vite presentis et future. Moneris habere timorē in prosperis et patientiā in aduersis. Si tentationes in hoc seculo tibi dure vident, Ioseph in carcere, Jesum in cruce cogita. Si tēporaliū rerū psperitas arridet nō pter ips; deo s; ipa pp deū vtere. Nec cū existimes pter vite hui⁹ necessaria cultoribus suis necessarium qui dat etiā blasphematoribus suis sed primum quere regnū dei et iustitiam eius: ꝛ hec omnia adijcientur tibi. Oratio.

INuocantes nomen tuū domine deprecamur: vt qui patres nostros virtute tui nominis preeūte angelicis pastibus refecisti: nos quoq; mysticis dapibus foueas ac reformes. Per dnm.

Psalmus de ingratitudine populi Israël pro beneficijs â deo sibi exhibitis: ac de iusti-

tia & misericordia dei circa illos ostensis.

Psalmus. CV.

1 Confitemini domino quoniã bon⁹: quoniam in seculũ misericordia eius.

¶ Auctor psalmi ꝑpheta dauid. ¶ Habet aũt ille ps ꝑ titulo bis all'. qḋ aliquando semel aliqñ bis ponit̃ in titulo: sicut dñs aliqñ semel aliquãdo bis dicit amẽ in euãgelio qḋ fit ꝑ maiori certitudine rei. ¶ Materia: recitatio bñficiorum bonis et gratis ac malis ⁊ ingratis exhibitorũ. Intẽtio: monere ad geminam cõfessionẽ sc; laudis ⁊ pctõrũ ⁊ oi conatu cauere ne q̃s fiat immemor bñficiorũ ⁊ sit de nũero ingratorũ. ¶ Snia in generali. propheta in isto psalmo inuitat pplm ad pctõrũ ⁊ laudis cõfessionẽ recolitq; diuinorum bñficiorũ exhibitionẽ: malorũ recipiẽtiu; ingratitudinẽ: pene ipsis inflicte grauitatẽ propter pctõrũ suorum multitudinẽ ⁊ magnitudinẽ. Precedẽs ps egit de pplo iudeorũ ẜm electos: iste ait de codẽ pplo ẜ; iniquos. ⁊ q: eis nõ solũ iustitia s; et mia dei facta est: de his loquit̃ cũ laudib⁹ dei ex ꝑsona eoꝝ q̃ ꝯuersi veniã pcant̃ ⁊ exẽpla ꝯmemorant̃ illorũ: in quos etiã peccãtes diues apparuit mia dei. vñ hic ps penitẽtes roborat negligẽtes arguit: ⁊ pctã sua cõfitẽtib⁹ veniã repromittit. ¶ Snia in spãli. In persona igit̃ alicui⁹ hebrei de amaricatiõe ad miam dei cõuersi alios ad eãdẽ miam exhortãtis ait [Cõfitemini dño] cõfessiõe pcti et laudis corde ore ⁊ ope. iõ [qm̃ bon⁹] est in natura. ⁊ ipsis ꝯsitẽtib⁹. hoc iõ dicit ne q̃s ꝑ culpa terreat̃ vl' de deo desperet: s; ꝯfidat ⁊ miam ei⁹ deposcat. adeo etiã [qm̃ in scl'm] .i. vsq; in finem scli est [mia ei⁹] quam vsq; in finẽ seculi miseris exhibet ꝯsolando in miseria vel liberando ab ea: ⁊ iõ q̃diu durat hoc sclm potestis confitentes veniã promereri. hic enĩ misericors est et miseretur penitẽti: ibi iudex est et retribuit negligenti. vel [qm̃ in seculum] .i. in eternum est [misericordia eius] qua nemo sine deo potest esse beatus. Is autem qui misericordiam expressit impletus consideratione diuinorum operum et admirans ait. Et

2 Quis loquetur potentias domini: auditas faciet omnes laudes eius?

¶ [Quis loquet̃] .i. q̃s sufficiet loq̃ digne laudando [potentias dñi] .i. ea q̃ ex sua potẽtia et fortitudine potẽter ⁊ ineffabiliter operatur et dicit pluraliter potentias ꝑpter plures effectus. Et intellige saltẽ duo genera operum sc; creationis magna ⁊ recreationis maxima: q: plus est iustificare impiu; q̃ creare celũ ⁊ terrã: ⁊ q̃s [auditas faciet] alijs annũciãdo vt audiãt [oẽs laudes ei⁹] .i. oĩa et precipua que laudabiliter facit ⁊ ex quibus est laudandus. q.d. nullus: cum sit potentie infinite ⁊ maior oi laude. Et si aliud nemo: sufficiat saltẽ hoc agat scilicet iudicium ⁊ iustitiam quia

3 Beati qui custodiunt iudicium: & faciunt iustitiam in omni tempore.

¶ [Beati] sunt in spe [qui] primo custodiunt

custodiũt iudicium]recte iudicando et bonum a malo discernẽdo: et deinde[faciũt iustitiam]exequendo in ope et recte agẽdo. Uel[q̃ custodiũt iudiciũ] i. iudicãt seipsos accusando[et faciũt iustiti.]deus de bonis suis laudãdo et vtrũqȝ[i oĩ tpe]ex quo incipiũt vt pseuerẽt q̃ eni pseueraverit vsqȝ in finẽ hic saluus erit. vel quasi questioni pmisse respondens subdit. [Beati q̃ custodiũt iudicium]quia illi digni sunt p̃dicatores laudis diuine potentie et misericordie. Et quia deus iustos facit et peccatores iustificat eos ab iniquitatibus suis sanando orat. et ait.

mat.x.

4 Memento nostri domine in beneplacito populi tui: uisita nos in salutari tuo.

¶ [Memento nr̃i dñe in beneplacito populi tui] i. vt simus de eis i quibus bñplacitũ est tibi. vel[in bñplacito populi tui] i. in meritis sanctorũ q̃ tibi placẽt[et visita nos i salutari tuo] i. i virtute tua saluatrice et ad saluationẽ nr̃am nõ ad dãnationẽ sicut visitas reprobos vl̃[visita nos]recõciliãdo tibi [in salutari tuo] i. i filio tuo iesu. ipse ẽ eni saluator in q̃ pctã dimittũt et aie sanantur vt ab eo sanati possim⁹ et iudicium custodire et iustitiã facere vnde simus beati. Uisita inquam ad hoc scilicet

5 Ad uidendum in bonitate electorum tuorum: ad lætandum in lætitia gentis tuæ: ut lauderis cũ hæreditate tua.

¶ [Ad vidẽdũ in bonitate electorũ tuorũ] i. vt nos videamus in eo gr̃a virtutũ i q̃ sunt electi tui[et ad letãdũ i letitia gẽtis tue] i. vt letemur i exultatiõe speiq̃ letat gẽs tua et[vt lauderis cum hereditate tua] i. inde q laudabiliter viuit hereditas. i. eccl̃ia tua. Uel[ad vidẽdũ]in futuro. i. vt videamus p experiẽtiã. te. vel nosmetipsos[i bonitate electorum tuorũ] i. quã p̃stas electis tuis hoc est in ea pfectiõe qua electi tui persistũt et etiã ad letitiam i. vt letemur de te et in te[in letitia gentis tue] i. in consortio gentis beate letantis de te et[vt lauderis]a nobis[cũ hereditate tua] id est cum angelis et sanctis. q. d. Ibi nos eẽ facias vbi te videam⁹ de te et in te letemur et te laudemus: Memento inquam et visita et necesse est. quia

6 Peccauimus cum patribus nostris: iniustè egimus iniquitatem fecimus.

Judit. vij.

¶ [Peccauimus cũ prib⁹ nr̃is] i. sicut et patres nr̃i/eorũ scȝ imitãdo pctã[iniuste egimus]erga pximum [iniquitatẽ fecimus] cõtra deũ. Ecce tertio idem dicunt. i. se peccasse vt pura cõfessio appareat tanto. n. q̃sqȝ citius absoluit quãto viuacius se dãnat. Deinde enumerãdo subiũgit pctã que patres fecerũt a qb⁹ filij nõ recesserũt. d.

7 Patres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordiæ tuæ.

¶ [Pr̃es nr̃i in egypto]vbi multa eis fctã sunt[nõ intellexerunt mirabilia tua] i. mirabiliũ significata. i. qd p illa velles dare. s. nõ

tpale bonū sed eternū qđ p illa est qrēdū: ꝛ p patiētiā expectādū nō intellexerūt eū op⁹ esset intellectu vt p illa tpalia alia qrerēt. s. eterna et iō ipatiētes murmurauerūt ꝛ tpalib⁹ bōis beari voluerūt: nō fuerūt memores multitudinis miserie tue] quā p multa miracula eis ōndisti vt eadē ꝑtāte quā iā experti fuerāt crederēt se ab inimicis liberādos. Valde ergo culpabile ē nō intelligere qđ itelligēdū ē: ꝛ nō meminisse qđ memoria retinēdū est. hec q̄ppe duo. s. intellect⁹ ꝛ memoria cōmēdāt ꝛ ꝯmēdabilia ostendūt dei beneficia.

8 Et irritauerūt † ascē- dentes in † mari: mari rubro.

† eum
‡ mare: mare rub:ū.

¶ [Et ideo[ascēdētes] p situ terre de egypto[in mari] sc3 [mari rubro. irritauerūt] .i. prouocauerunt moysen ꝛ per consequens deum timētes ꝛ desperātes post tot mirabilia in egypto visa dubitātes tā ꝑpter hostes a tergo sequentes q̄ ꝑpter mare obuium eis.

9 Et saluauit eos propter nomē suū: ut notā faceret potentiam suā.

¶ [Et] tamē dn̄s [saluauit eos] ab vtroq3 periculo nō ꝑpter merita eoꝝ sed tm̄ [ꝑpter nomē suum manifestādū ꝛ glorificādū. s. vt notā faceret] ꝛ ōnderet [potētiā] ꝛ fortitudinē [suā] sc3 egyptios insequētes submergēdo et filios israel timentes saluando. Deinde ostendit quomodo eos saluauit. d.

10 Et † increpuit mare rubrum & exsiccatum est: & † deduxit eos in abyssis sicut in deserto.

† increpauit.
† eduxit.

¶ [Et increpuit] vl'icr: pauit [mare rubrū] nō voce exteriori sed occulta vi iperādo ꝛ sua diuina potētia diuidēdo: quā ēt q̄ sensu carēt sentiūt ꝛ obediūt [ꝛ exsiccatū est] ꝛ sic aruit ac si dn̄s ei ꝯminat⁹ fuisset [ꝛ] tūc [deduxit eos i abyssis] sicco vestigio [sicut i deserto] q: vbi fuerāt abyssi aquaꝝ factū ē siccitate vt desertū vbi nō sunt aq̄. Tūc eni mare diuisum ē i duodecim diuisiōes ꝛ nulla trib⁹ ausa est itrare prius nisi trib⁹ iude. vnde meruit inter alias regni priuilegium et principatum obtinere.

11 Et saluauit eos de manu odiētiū & redemit eos de manu inimici.

¶ [Et] p istū modū [saluauit eos de manu] ꝛ ꝑtāte [odiētiū] . s. insequētiū egyptioꝝ q̄ oderāt eos: qꝛ ꝑpter eos pcussi erāt plagis ꝛ sic [redemit eos] .i. liberauit ac si p̄cio redemisset [de manu] ꝛ ꝑtāte [inimici] . s. pharaōis hō i figura baptismi factum ꝛ dictū est in quo redimimur de manu diaboli magno precio. s. sanguie xp̄i. Vn̄ nō quocūq3 mari sz mari rubro id ꝯueniēti⁹ figurauit: sāguis ei rubꝫ colorē fecit

12 Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit.

¶ [Et opuit aq̄ tribulātes eos] . s. pharaonē ꝛ egyptios isequētes submergēdo eos [vn⁹ ex eis] q̄ ꝑseq̄bātur ꝑfectos appꝛhēdere vl' iterimere eos cupiētes [nō remāsit] vl' fugit sꝫ oēs simul mortui sūt ꝛ deleti.

13 Et crediderūt † uerbis eius: & laudauerunt † laudem eius.

† in

¶ [Et] tūc patres nr̄i vidētes ista

bñficia magna[crediderũt verbis ei⁹]i.s.deo & moysi qb⁹ dixerat q liberaret eos de egyptijs dura corda iudeorũ q nõ añ sz post miracula crediderũt: melius fuit credere pmittẽti[& laudauerũt]i.i. cecinerũt ore corã oib⁹cũ tympãis & choris [laudẽ ei⁹]q: laudabiliter liberati victores erãt dicẽtes illõ canticũ. Cantemus dño gloriose enim magnificat⁹ est. et sz deũ laudarẽt pro mirabilib⁹ operibus suis .tũ

Exodi xv.

14 † Citò fecerũt obliti sunt operum eius: nõ sustinuerũt cõsiliũ eius.

†festinauerunt.

[Cito]mutati a credulitate sua & laude[fecerũt]hec que sequunt[s.obliti sunt operũ]& bñficiorum[eius]vt murmurarent: debuerũt eñi cogitare tãta erga se dei opera[nõ sustinuerũt]nec expectauerũt cõsiliũ ei⁹ s.dei de ordinatiõe viatici sui p desertũ sz inordiato desiderio puenerũt ei⁹ cõsiliũ.q.d.nõ patiẽter expectauerũt dõec de⁹ daret eis victualia qõ differebat cõsilio dei vt pbaret eos. Deniq

15 Et concupierunt cõcupiscentiam in deserto: & tẽtauerunt deum in inaquoso.

[Et cõcupierunt cõcupiscẽtiã]i.cibum iuxta concupiscẽtiã & desideriũ suum.s.carnes & nõ ɓm ordinationẽ & consiliũ diuinũ.q.d.vehemẽter cõcupierũt:q2 nimietas desiderij geminatione vbi ostẽdit[et tẽtauerũt deũ]i.i.potẽtiam diuinã[in inaqso]i.i.in deserto et loco sine aq volẽtes pbare vtrũ posset eis subuenire in solitudine et carnes dare dicentes: non posset de⁹ nobis dare carnes?

16 Et dedit eis petitionẽ ipsorum: & misit saturitatẽ in † animas eorũ. †saiara

[Et]ergo vt scirent eum potentẽ[dedit eis petitionẽ ipso⁊]i.i.illõ qõ petierũt.s.carnes adducẽdo copiã coturnicũ ita.s.q[& misit saturitatẽ]carniũ vsq ad nauseam[in aias eorũ]i.i.in aialitatẽ q fuiten taf esca. Aiam eñ hoc loco nõ ɓm q rõnalis est posuit: sed ɓm illud q aiano corpus aial facit ad cui⁹ aialis sustẽtationẽ ptinet cib⁹ & potus. Saturitatẽ vero sequit dissensio vel seditio. vnde subiungit

17 Et irritauerũt Moysen in castris: Aarõ sanctum domini.

[Et irritauerũt]i.i. prouocauerũt ad irã[moysen in castris]vbi erãt honorẽ ambiẽdo: & hec irritatio fuit pro sacerdotio aaron & filiorũ ei⁹: vnde sequit[aaron sctm dñi]id est dño cõsecratũ scz emulãtes. zelo eñ & inuidia per filios chore.s.dathã & abyrõ stimulati p sacerdotio aaron murmurabant. Tũ moysen ad iram puocabant.

18 Aperta est terra & deglutiuit Dathan. & operuit super † congregationem Abyron.

Numeri.xvi.

†synagogã.

[Apta est terra]scz facto hiatu[& deglutiuit]i.id est absorbuit[dathan]scilicet cũ tabernaclis suis[et operuit]sc.super congregationem abyron[qui etiam cum suis perijt. amborũ eñ vna erat causa superbissimi & sacrilegi scismatis cuius ambo erant auctores. Ecce laus dei est hic q suos vindicauit. vide penas assimilari modis peccatorum. qualitas pene fa-

cta indicat. a terra vorant q̃ terre
na sapuerũt ex quo conijcitur ꝙ
ſm hoc debet facere cõfessor.

19 Et exarſit ignis in ſy
Iect nagoga eorũ: † flãma
combuſsit peccatores.

¶ [Et exarſit ignis ĩ ſynagoga eo
rũ] .i. ĩ multitudĩe illis ſubiecta. ſ. ĩ
ducẽtis q̃nquaginta q̃ thuribula
tenẽtes offerebãt icẽſum: iãq; diui
no igne conſumpti ſunt. Un̄ ſub
dit [flãma] ex illis thuribul' exiliẽs
[cõbuſſit pctõres] q̃ illicite ſacer
dotiũ vſurpauerãt ꝛ ſic q̃ in incẽſo
peccauerũt igne pierũt. Sicut in
tereſt iter irridẽtes ꝛ irriſores: int'
murmurãtes ꝛ murmuratores: in
ter ſcribentes ꝛ ſcriptores ꝛ cete
ra his ſiſia: ita ſcriptura peccato
res appellare ꝯſueuit valde iniq̃s
ꝛ grauib⁹ pctõꝝ ſarcis oneratos.

20 Et fecerunt uitulum
Exodi in Oreb: & adorauerũt
xxxij. ſculptilia.

¶ [Et] ꝓterea [fecerũt] .ſ. filij iſrl'
[vitulũ in oreb] .i. ꝓpe mõtẽ oreb
cui⁹ vertex appellat' ſynai abſen
tiã moyſi nõ tolerãtes dñ in mõte
ſyna morã faceret vt legẽ acciperet.
ꝙ ĩpatiẽtia leuiũ fecit ſic mlta ma
la ex ea naſcunt' [ꝛ ꝑoſt [adoraue
rũt ſculptibilia] ſcʒ eũdẽ vitulũ cõ
flatilẽ tãꝙ deũ. vitul⁹ ei ille ꝑmo
fuit cõflatilis: ſʒ q̃ ĩ cõflatiõe nõ
fuit plene formatus poſtmodum
ſculptus eſt ꝛ ſic vocatur aliquan
do ſculptilis aliquando cõflatilis.

21 Et mutauerunt glo
riam ſuam: in ſimilitu
dinem uituli comeden
dentis fœnum.

¶ [Et mutauerũt gliã ſuã] .ſ. deũ
verũ ꝛ cltũ ei⁹ q̃ erat glia eorũ ſi
ipi ei⁹ ſuſtinuiſſent ꝯſiliũ ꝛ cui de
bebat' glia ꝓ glioſa eductiõe eoꝝ
de egypto [in ſilitudinẽ vituli co
medẽtis fenũ] exbibẽtes eũdẽ cul
tũ imagini hñti ſilitudines vituli
comedẽtis fenũ ꝛ dicẽtes hi ſunt
dij tui iſrl': ꝛ ſic q̃ in dño gliari de
buerãt ĩ vitulo gliabant' vt ab eo
comederent' a q̃ cõcdunt' q̃ ſapiũt
ſm carnem. ſ. a diabolo ipi vitulo
preſidente. Et ita idolatrando.

22 Obliti ſunt deũ qui
ſaluauit eos; q fecit ma
gnalia in Aegypto: mi
rabilia in terra Chã: ter
ribilia in mari rubro.

¶ [Obliti ſũt deũ q̃ ſaluauit eos]
de mltis ꝑiculis ꝛ morte. Magna
obliuio. Quid ei ẽ ĩ mẽoria ſi nõ li
beratio? De: de oñdit quõ ſaluauit
d. [qui fecit magnalia] .i. magnas
v̄tutes [in egypto] ipos oppreſſos
ꝛ tribulatos mltiplicãdo [mirabi
lia] ſigna. ſ. ꝛ plagas [ĩ terra chã]
i. ĩ egypto cui⁹ ppl's deſcẽdit a chã
[terribilia ĩ mari rubro] q̃ aduer
ſarios afflixit ꝛ iſrls q̃d timere de
berẽt mõſtrauit. Tanꝙ hoꝝ oim
q̃ pro magnitudine ſua recoli po
terant obliti eſſent gloriam dei ſi
mulacro vituli attribuerunt

23 Et dixit ut diſpderet
eos: ſi nõ Moyſen ele
ctus ei⁹ ſtetiſſet ĩ cõfra
ctiõe in cõſpectu eius.

¶ [Et] ꝓpter eoꝝ ingratitudinẽ
ꝛ ſcelera [dixit] .ſ. dñs moyſi eis cõ
minãdo [vt diſperderet eos] .ſ. occi
dẽdo q̃ digni erãt oẽs vt ꝑirẽt ꝛ
vtiq; diſpderet [ſi nõ moyſen ele
ctus ei⁹ ſtetiſſet in ꝯfractiõe] .i. in
plaga qua erãt feriẽdi [ĩ cõſpectu
ei⁹] vt ſe obijceret ꝓ illis ꝛ media

toꝛē faceret īceſſāter pro eis oꝛā-
do. vbi demōſtratū eſt quātū va-
leat īterceſſio ſctōꝛū pro alijs apō
deum. In magna ergo veneratio-
ne habēdi ſunt deuoti ⁊ ſcti q̄ mi-
tigare pñt irom dei. Stetit ergo
24 Vt auerteret irā eius
ne diſperderet eos: &
pro nihilo habuerunt
terram deſiderabilem.

¶ [Ut auerteret] ⁊ placaret [iram
ei⁹ ne diſpderet eos] vindicādo ſe
de tāta igratitudie ⁊ ipietate. De-
inde alia eoꝝ pctā enūerat. d. ⁊ p̄-
ter hec iterū peccādo etiā [pro nihi
lo habuerūt] .i. deſpexerūt ⁊ contē
pſerūt [terrā deſiderabilē] .i. terrā
pmiſſiōis lacte ⁊ melle fluentem
poſt regreſſum exploratoꝛū dicen-
tes: melius erat nobis in egypto.
Uel potius infidelitas eoꝝ hic re-
darguitur: qꝛ cum eam adhuc non
vidiſſent ſic pro nihilo habuerunt.

25 Nō crediderūt † uer
bo eius: † & murmura
uerunt in tabernaculis
ſuis: non exaudierunt
uocem domini.

† in verbis † murmurabant.

¶ [Nō crediderūt vbo ei⁹] q̄ pro-
miſerat eos itroducere in terram
illā. Uel [pro nihilo habuerūt ter-
ram deſiderabilē] .i. ↄtēpſerūt qd
p illā ſignabaꝛ. ſ. hereditatē eter-
nā vere deſiderabilē: ⁊ ita [nō cre-
diderūt vbo ei⁹] p tpalia ad eter-
na vocātis: ⁊ feſtinātes hic cē bti
nō ſuſtinuerūt cōſiliū eius [⁊ mur
murauerūt] dicentes faciam⁹ no-
bis ducē ⁊ reuertamur in egyptū
et hoc [in tabernaculis ſuis] .q.d.
cū eſſent in ocio: qꝛ hoc nō laboꝛā-
tibus ſed ocioſis cōtingit. ⁊ dum
murmurarēt [nō exaudierūt vocē
cē dñi] vehemēter eos a murmurē
per moyſen ꝓhibentis .i. noluerūt
audire vt ei obedirent.

26 Et eleuauit manum
ſuam ſuper eos: ut pro-
ſterneret eos ī deſerto.

¶ [Et eleuauit manū ſuam ſuper
eos] .i. pauit potētiā ſuā cōminā-
do eis penā ⁊ moꝛtē ad hoc [vt p-
ſterneret eos in deſerto] quaſi vi-
les q̄ pri⁹ fuerāt glorioſi: occidēdo
oēs numeratos a viginti annis ⁊
ſupra: pter caleph et ioſue. hoc
impletū eſt in oībus quoꝝ cada-
uera proſtrata ſunt in deſerto.

27 Et ut deijceret ſemē
eorum in natiōibus: &
diſperderet eos in re-
gionibus.

¶ [Et] ēt [vt deijceret] ⁊ ſupari fa-
ceret captiuitatib⁹ ⁊ alijs modis
[ſemē eoꝝ] .ſ. filios ac poſteros eis
ſeqēes [in nationibus] ⁊ gētibus
diuerſis p circuitū: in [illegible] ritū
mlti eoꝝ trāſierūt [⁊ diſperderet]
diuidendo [eos in regionibus] .i.
per diuerſas regiones ne vltra de
congregatione preſumerent.

28 Et initiati ſunt Beel-
phegor: & † cōederunt
ſacrificia mortuorum.

† māducauerunt.

¶ [Et initiati] .i. dedicati ⁊ cōſe-
crati ſunt quaſi nō tm̄ ad tps co-
lētes. p qd notaꝛ grauioꝛ exceſſ⁹:
⁊ inde vehemētioꝛ ira [beelphegoꝛ]
i. idolo gētiū qd colebaꝛ in monte
phegoꝛ puta cultui illius ſe appli
cātes [⁊ comederūt ſacrificia moꝛ-
tuoꝛū] .i. immolata hoib⁹ moꝛtuis
quaſi dijs.

29 Et irritauerunt eum
in adinuentiōibus ſuis:

& multiplicata est in eis ruina.

¶ [Et irritauerūt eū] s. deū [i adinuētiōib⁹ suis] .i. in idolatriis & fornicatiōib⁹ mltꝫ studiose ab ei⁹ inuētis [& mltiplicata ē i eis ruina] i. plaga mortꝫ cū p suis grauib⁹ peccatis grauiter vastarentur: ita vt vna die vigintitria millia cadērēt: q: fornicati sūt cū madianitꝫ.

numer. xxv.
30 Et stetit Phinees & placauit: & cessauit quassatio.

¶ [Et stetit phinees] cōstātia mētis & audacia opis ꝯ idolatras in vlciscēdo scel⁹ & occidēdo mechantes [& placauit] deū p suū bonū zelū [& cessauit qssatio] .i. plaga a populo. Nō hic dr qssatio supra dicit cōfractio. Et q: nō hoc odio sed dilectione fecit: dn̄ cū zelus domini comedit: ideo bene sequitur.

† ad
31 Et reputatum est ei † in iustitiā: in generatione & generationem usque in sempiternum.

¶ [Et reputatū est ei] h̄ factū [in iustitiā] a deo q̄ nouit quāta id fecit ppl'i charitate [in gn̄atiōe] presente [in gn̄ationē] subsequētē. et nō solū qdiu gn̄atio est sꝫ et [vsqꝫ in sempiternū] q: ex merito huius iustitie cōfirmauit ei dn̄s pactū sacerdotij eterni: & adhuc factū istud recolitur in memoriā iustitie ipsi⁹.

Hoc diligenter ausculta sacerdos cui aic commendate sunt eua gina gladium verbi. itersice fornicationem: argue: obsecra: increpa: vt tibi reputetur ad iustitiam.

† aquā
nu. xx.
32 Et irritauerunt eum ad † aquas contradictionis: & uexatus est Moyses propter eos: quia exacerbauerūt spiritum eius.

¶ [Et iterū [irritauerūt] .i. ad irā puocauerūt [eū] .i. deū [ad aqs cōtradictiōis] cōtētiose loquēdo ꝯ moysen pter aq̄ ōfecerūt: & p ꝯño ꝯtra deū [& vexat⁹ est] .i. mēte cōturbat⁹ vt hesitaret [moyses] nimia importunitate ppl'i succensus [p eos] sic irritātes: q: duri⁹ loquēdo [exacerbauerūt] et ad diffidētiam puocauerūt [spm̄ ei⁹] .i. diffidēter & dubitatiue diceret. Nūqd de petra hac poterim⁹ vobis aquā ejicere: timēs & hesitans de pmissione dn̄i pp malitiā ppl'i. Jō subditur.

33 Et distinxit in labijs suis: non disperdiderūt gentes quas dixit dominus illis.

¶ [Et distinxit] h̄ miraclū ab alijs miraculis [in labijs suis] hoc cū ambigue dixit q̄ oīa alia certa fide pmiserat: & dubitāter petrā pcussit q̄ in alijs nō dubitauerat pturbat⁹ ei murmure ppl'i ifidelis nō tenuit fiduciā qualē debuit: q̄si hō nō posset de⁹ facere q̄ tāta fecerat de h̄ aūt hac sola pena corrept⁹ est q̄ ñ itrauit i terrā pmissiōis. Illi aūt pdicti cū i terrā pmissā itrassent [ñ disperdiderūt] & extermiauerūt gētes .s. q̄ in terra illa habitabāt [qs dixit dn̄s illis] .s. vt eas exterminarēt & dispderēt ne eos ad idolatriā traherēt & peccare facerēt.

34 Et cōmixti sunt inter gentes & didicerunt opera eorum: & seruierunt sculptilibus

eorum & factum est illis in scandalum.

¶ [Et commixti sunt inter gentes] p cohabitationē & mutua pnubia: ppter qđ ne fieret iussit eos dñs occidi [& didicerūt opa eorū] mala per pformationē in ritu & morib⁹: & cito facti sunt magistri [& seruierunt sculptilibus eorum] idolatrā do: & ita hoc qđ eas nō disperdiderunt: sed commixti sunt eis [factū est illis in scādalum:] ppriuum et aliorum.hoc est in offendiculū quo deū offenderunt ac seipsos & alios grauiter leserunt: quia gentium conformitate facti sunt idolatre.

35 Et immolauerunt filios suos: & filias suas dæmonijs.

¶ [Et imolauerūt filios suos & filias suas] eos occidēdo [demōijs]. i. idolis i honore demonū dedicat; sm morē & ritū gētiū qb⁹ cōmixti erāt qđ ē pctm̄ nepharie crudelitatis. Et si nō in prima saltē i secūda etate hoc factū est. Et aggrauans hoc peccatum adiungit. dicens.

36 Et effuderunt sanguinem innocētem: sanguinē filiorum suorum & filiarum suarū: quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan.

¶ [Et effuderunt sanguinē innocētē] ptra regulā iustitie & legē nature: & ne parcis extraneorū sequit [sanguinē filiorū suorū & filiarum suarū]. i. paruulorū a cōsensu illius sceleris alienorū [quas sacrificauerunt sculptilibus chanaan]. i. chananeorū inter eos habitātiū. Tria ergo scelera in vna re commiserūt Homicidiū: q: inocētē sanguinē effuderūt. Parricidiū: q: filios suos & filias iugulauerūt. Sacrilegiū; quia eosdē idolis sacrificauerunt.

37 Et interfecta est terra in sanguinib⁹ & cōtaminata est in operibus eorum: & fornicati sunt in adinuentionibus suis.

¶ [Et interfecta est terra in sanguinibus]. i. hoīes terreni habitātes in terra: & ponitur continēs p contento: q fere oēs hoc peccato in aīa sunt mortui. ipi eni interficiebāt animas suas immolādo filios suos & filias & effundendo sanguinem innocentē [& contaminata est in operibus eorum]. i. ipsi contaminati sunt in operibus suis [& fornicati sunt] a vero sponso animarū recedēdo & idolis seruiendo ac polluti [in adinuētionibus suis]. i. in adulterinis superstitionibus suis.

38 Et iratus est furore dominus in † populum suum: & abominatus est hæreditatem suam. †populo suo

¶ [Et irat⁹ est furore dñs in]. i. cōtra [populum suū] hoc est ad modū irati & furētis excitauit potētiam suā ad vindicandū [& abhominat⁹ est]. i. tanq̄ abominabilē detestat⁹ est pp pctā sua [hereditatē suā] scȝ pplm israel quē elegit in hereditatem sibi: hoc est auersus est ab eis non ad perditionē: sed ad disciplinā qđ innuit nominās hereditatē.

39 Et tradidit eos in manus gentium: & dominati sunt eorū qui oderunt eos.

¶ [Et tradidit eos in man⁹]. i. in
ptātē [gētiū] vt eis seruirēt [& dñā
ti sunt eoꝝ] nō qcūq3: sed [qui ode
rūt eos] & ex odio precedenti gra-
uius affixerūt eos. Ecce q̃ gloria-
bātur in idolis opprobrio seruitu-
tis subsunt qua seruiunt inimicis
graue enim est seruire infenso qui
nullo placatur obsequio.

40 Et tribulauerūt eos
inimici eorum & humi-
liati sunt sub manibus
eorum: sæpè liberauit
eos.

¶ [Et tribulauerunt eos inimici
eoꝝ] dura seruitute opprimēdo et
grauiter affligendo [et humiliati
sunt] nō humilitate virtuosa. s3 de
iectione & detētiōe [sub manib⁹].
i. potestate [eoꝝ] hoc est deiecti & vi
les facti sunt & merito sic sunt hũi
liati [quia sepe liberauit eos] dñs
& parū vel nihil ꝓfecit fide: q3 mia
totū concludit: ab ea incepit et ad
ipsa3 post peccata & flagella redit.
ꝑmisit beneficia nec tñ cessat iniq-
tas: postea intulit vindictam & af-
flictis iterum miseretur.

41 Ipsi autem exacerba
uerunt eum in consilio
suo: & humiliati sunt in
iniquitatibus suis.

¶ [Ipsi aũt] filii [exacerbauerunt]
& ꝓuocauerunt [eum]. s. post libe-
ratione peccata iterando & hoc [in
cōsilio suo] malo qd̃ habuerunt vt
eo relicto idola sequerentur & non
mādata legis & quo quesierūt que
sua sunt nō q̃ dei. cuius non susti-
nuerūt consiliū de eternis promis-
sis festināres bti fieri in tēporali-
bus & trāsitoriis [et] ideo [humilia
ti sunt] sic et affecti nō humiliatio
ne pnie & virtutis sed vtilitatis &
adiectionis [in iniquitatib⁹ suis].
i. ꝓpter iniquitates suas. Et l3 tā-
te essent nequitie & ingratitudieis:
deus tamen plenus misericordia
non neglexit eos. Imo.

42 Et uidit cùm tribula
rentur: † & audiuit ora
tionem eorum. †cũ au-diret.

¶ [Et vidit] s3 oculo mie tribula
tionem eorũ vt eos liberaret inde
[cũ tribularentur flagello miserie
[& audiuit orationē eorum] pro sua
liberatione subueniēdo eis in tri-
bulatiōe tā q̃ penitētib⁹ de pctis
suis. nulla vnq̃ ex parte dei datur
occasio desperationis pctōꝝ. docet
eñi & te q̃ si conuersus ingemue-
ris ꝓtinus appropinquat aurib⁹
precibus tuis.

43 Et memor fuit testa-
menti sui: & pœnituit
eum secundùm multitu
dinē misericordiæ suæ.

¶ [Et memor fuit testamenti sui]
vtiq3 eterni nō veteris quod abo-
letur: sed noui quod cum abraham
in initio fidei nostre pepigit. Cau-
sa ergo ne israel pro debito pecca-
ti periret est testamētū nouũ vbi
est dñi aduēt⁹ q̃ ē abrahe ꝓmissus
[& penituit eũ]. i. ad modũ penitē-
tis se habuit: et fecit qñ mutauit
qd̃ videbat̃ factur⁹. s. eos pditur⁹
& miseriā i miaz. Dicit̃ eñi de⁹ peni
tere q3 mutat sniam cũ nos videt
penitere. Quales eñi nos sum⁹ illi
talis ipse nobis. & hoc [secundum
multitudinē misericordie sue] ma
gis q̃ secundum merita illorum.

44 Et dedit eos in mise-
ricordias: in conspectu
omniū qui ceperāt eos.

¶ [Et dedit eos] .s. p̄destinatos de illo pplo [i misericordias] de multis miserijs vt essent vasa misericordie ꝛ nō vasa ire. ꝛ dicit misericordias in plurali: q: vnusq̄sq3 proprium donū habet a deo alius quidē sic: alius aūt sic [in cōspectu oīm q̄ ceperant eos] .i. gētiū vt eos gentes mirētur: ꝛ metuāt q̄ prius eos despexerunt: ꝛ crudeli seruitute oppresserant. Vel [in cōspectu omniū qui ceperant eos] .i. diaboli ꝛ angelorum eius: vt eos deserāt qui eos captiuos prius tenebant. Deinde precatur qd̄ futurū vidit scз vt ecclesia de omnibus gētibus congregef: ꝛ laudes eternas cātet. d.

45 Saluos fac nos domine deus noster: & cōgrega nos de † nationibus.

† gentibus.

¶ [Saluos fac nos] o [dn̄e deus noster] ab omnibus periculis ꝛ miserijs ne inimici vel vitia dominētur nobis [ꝛ cōgrega nos de nationibus] in quib⁹ dispersi sumus in locum tui cultus. vl [ꝯgrega nos] ꝛ alias oues in vnitatem fidei [de nationibus] .i. de gentibus vt fiat vnuз ouile ꝛ vn⁹ pastor. vnde dn̄s ait. Alias oues habeo scilз de gentibus: ꝛ illas oportet me adducere ꝛc. Ad hoc inquam congrega.

Joh. x. c.

46 Vt confiteamur nomini sancto tuo: & gloriemur in laude tua.

¶ [Vt confiteamur] confessione tue laudis [nomini sancto tuo] id est ad honorē nominis tui i presenti et in futuro. et recognoscamus omnia nobis bona a te collata [et gloriemur in laude tua] non in iactantia vel in potestate humana. Deinde ipsam laudem breuiter exponēdo subiungit quasi dicat Cōfiteamur domino dicentes.

47 Benedictus dominus deus Israël à seculo & usque in seculum: & dicet omnis populus fiat fiat.

¶ [Benedictus] est [dominus deus israel] .i. fidelium deum videntiuз ꝛ non ad tp̄s sed [a seculo] p̄nti [ꝛ vsq3 in sclm] eternū. vel [a seculo et vsq3 in seculū] .i. ab eterno ꝛ vsq3 in eternū. hoc nūc canit ecclesia de tanto bono leta: hoc ꝛ sine fine canēt illi de quib⁹ dr̄ Beati qui habitāt in domo tua dn̄e / in scl̄a scloꝝ laudabūt te. Sequit̄ confirmatio et finis [ꝛ dicet omnis populus] p̄destinatus tā de iudeis ꝙ de gētibus cōsentiēdo ꝛ cōfirmādo qd̄ dixi in laudem dei [fiat fiat] .i. amen amē. q. d. huic laudi consentient omnes predestinati. Oratio.

p̄. lxxxiij.

Memento nr̄i dn̄e in bn̄placito ppl̄i tui ꝛ a pcti nos seruitute discussos salutaris tui visitatiōe saluifica. Per dn̄з

Inuitatio ad dei laudem & gratiarum actionem pro liberatione à uarijs periculis & angustijs ac tentationibus.

Psalmus. C V I.

ij. Confitemini domino quoniam † bonus: quoniam in seculū misericordia eius.

† suauis est.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid. Habet etiā hic psalm⁹ in titulo bis all'a. habuit supior bis all'a q̄ ē de pplo israel. hз ꝛ hec q̄з bis q̄ est de

.vni eccl[es]ia q[uae] [con]stat ex duob[us] p[o]p[u]lis et merito hoc fit vt dicam[us] abba p[ate]r cu[m] id[e]m sit abba q[uod] p[ate]r. ¶ Materia gratiaru[m] actio quoru[m]cu[m]q[ue] liberatoru[m] diuinit[us] a p[er]iculis et angustijs. ¶ Intentio. monere ad dei laude[m] propter h[uius]m[od]i liberatione[m]. ¶ Sententia in generali. propheta in isto psalmo ait de liberatis a diuersis periculis: et specialiter de vniuersali ecclesia que constat ex gentibus et iudeis in angulari lapide collectis: et commendaturus miseratio[n]es dei de diuersis pericul[is] et te[n]tatio[n]ibus electos suos libera[n]tis in singulis. Primo exponit tentationem. Secu[n]do pro liberatio[n]e clamore[m]. Tertio clamoris exauditione[m]. Quarto pro exauditione confessionem et laudatione[m]. Significat autem quatuor tentationes. Prima est erroris et famis verbi et notitie dei sc[ilicet] eoru[m] qui adhuc in errore veteris vite [con]stituti ignora[n]t via[m] d[omi]ni: iam t[ame]n manu dei excitati incipiunt esurire via[m] veritatis et sitire. Sec[un]da est difficultas vince[n]daru[m] co[n]cupisce[n]tiaru[m]: sc[ilicet] eorum qui iam in via positi sciunt quo[modo] viuere debea[n]t: et cona[n]tes quod norunt ligati co[n]suetudi[n]e a malis abstinere nequeunt: quia de viribus suis presume[n]tes p[ro]pter superbia[m] deficiu[n]t. Tertia est tedij atq[ue] fastidij in b[o]n[o] faciendo. s[cilicet] eoru[m] qui ia[m] probabiliter [con]uersantur: s[ed] excipiu[n]tur te[n]tatio[n]e tedij et accidie: et quasi cuiusda[m] desp[er]atio[n]is de salute: ita vt nec legere nec orare delectet nec bonum facere. Quarta est tempestatis et periculo[rum] in guberna[n]dis ecclesijs: et hec maxime pertinet ad rectores: De tribus e[ni]m te[n]tationibus liberatus ia[m] fortasse dignus e[st] cui p[o]p[u]l[u]s co[m]mittat[ur]: et ibi q[ua]rta te[n]tatio occurit quatiens naue[m] ecclesie et turbans rectore[m]. Sed in his ho[m]i[n]bus vnicu[m] et singulare e[st] remediu[m]. s[cilicet] clamare ad d[omi]n[u]m. Docet au[tem]

b[onu]s p[ro]p[ter] q[uo]d sum[us] p[ro] nos. s[cilicet] miseri et infirmi et mali: et q[uo]d [pro] mia[m] dei. s[cilicet] b[on]i et filij dei vbi [con]terit[ur] ho[min]is sup[er]bia: et glorificat[ur] dei gr[ati]a q[uae] de q[ua]tuor te[n]tatio[n]ib[us] liberat q[uae] describu[n]t[ur] in seque[n]tib[us] de q[ui]b[us] p[er] nos liberari no[n] valemus. Quia in sp[eci]ali. p[ro]pheta ergo co[m]me[n]datur[us] mia[m] d[omi]ni de q[ua]tuor te[n]tationib[us] libera[n]tis p[ri]us o[mn]is fideles monet ad co[n]fessione[m]. d. [Confitemini d[omi]no] o[mn]es fideles vtroq[ue] modo sc[ilicet] p[e]cc[a]ta et laudes. et hoc ideo [q[uonia]m bon[us]] e[st] d[omi]n[u]s et suauis gusta[n]tibus q[uia] creauit nos sibi similes: qui creauit dissimiles: q[ui] regit i[n]dignos: qui coronabit immeritos. Confitemini etiam [q[uonia]m in s[ecu]l[u]m] i[d est] i[n] eternu[m] est [mi[sericordi]a eius] q[uia] ideo e[st] super homines [s]p[eci]aliter vt ea sint beati i[n] eternu[m]. Et q[ui]d poter[is] d[omi]no deo tuo retribuere p[ro] o[mn]ib[us] bo[n]is q[uae] tibi retribuit n[isi] a[m] confiteri et laudare. Et quod ego dico de bonitate et mi[sericordi]a eius.

2 Dicant qui rede[m]pti sunt à domino quos redemit de manu † inimici: † & de regionibus congregauit eos. †inimicorum. †no[n] h[abe]t

¶ [Dicant] i. hoc dicere debe[n]t proximis o[mn]es [qui redempti sunt] sanguine x[rist]pi vel liberati a malis tan[tum] q[uam] precio redempti [a d[omi]no] i. p[er] d[omi]n[u]m [quos redemit de manu] i. p[ro]p[te]r [inimici] i. diaboli v[e]l cuiuscu[n]q[ue] [et de regionibus] diuersis [congregauit eos] simul in vnum locu[m] v[e]l in vnu[m] populu[m] dei/ et in vnitate[m] fidei. Rede[m]pt[us] q[ui]de[m] v[e]r[e] et p[o]p[u]l[u]s isr[ae]l de terra egypti et de regionib[us] ei[us] congregatus. Multe e[ni]m etia[m] vni[us] prouincie regiones sunt/ sed quia redemptos istos intelligi vult in toto orbe terrarum manifestat cu[m] subdit. Congregauit inquam.

3 † A solis ortu & oc- †ab o[r]i[e]nte

casu:ab aqlõe & mari.

¶ [A solis ortu] .i. ab oriẽte [ɀ oc casu] .i. ab occidẽte [ab aquilone] .i. septẽtrione [ɀ mari] .i. ab austro hoc est omnib⁹ plagis terre siue partibus mūdi: hic patet ꝙ nō de solis iudeis dicit. Deinde exponitur primū piculū ɀ prima tẽtatio scɀ deuiatio ɀ error vbi est ɀ fames. q.d. redemit: congregauit qd̄ necesse erat. quia.

4 Errauerunt in solitudine in † inaquoso: uiā ciuitatis ‡ habitaculi nō inuenerunt.

† siccitate. ‡ habitationis

¶ [Errauerūt] scɀ iusti quos redemit de diuersis plagis [in solitudine in inaquoso] .i. sine aqua [viā ciuitatis habitaculi] .s. hominum [nō īuenerūt] que eos duceret ad ciuitatem vbi habitarẽt. Mystice [Errauerūt] nō habẽtes viam veritatis ipi existẽtes [in solitudine] .i. sine deo ɀ deserti ab eo [ɀ ī inaqso] .i. mẽtis ariditate sine rore grē ɀ sine vera doctrina: qr [viā] q̄ est fides [ciuitatis habitaculi] .i. q̄ ducit ad ciuitatē supernā in qua habitādū est [nō inuenerūt] q: fidē nō habuerūt p quā venire ad ciuitatē habitatiōis superne potuissent. Et pter errorē erat eis inopia. quia ipsi erant.

5 Esurientes & sitientes † :anima eorum in ipsis defecit.

† erant

¶ [Esuriẽtes ɀ sitiẽtes] pter defectū victualiū ī deserto [anima] .i. vita [eorū in ipsis defecit] a vigore suo pter famē sitim ɀ laborē. Mystice [Esuriẽtes ɀ sitiẽtes] q: erāt sine cibo verbi dei ɀ potu gratie [ɀ ideo anima eorum in ipsis defecit] a bono interiori. non habuerunt illum spiritualē cibū anime ɀ potū de quo dicit. Beati qui esuriūt ɀ sitiūt iustitiā: quoniā ipsi saturabuntur. quo vtroq; cibo ɀ potu q̄squis ieiunus remanet de vita anime eius desperatur.

9 Et † clamauerūt ad dominum cum tribularentur: & de necessitatibus eorum eripuit eos.

† Mox. v. † tercio manserunt.

¶ [Et] iō iā cōuicti ɀ superna bonitate excitati [clamauerūt ad dñm] ductorē ɀ pastorem ac doctorē verum [cum tribularentur] errore famis ɀ siti vt liberarent̄ ab eis [ɀ de necessitatib⁹ eoꝝ] .i. pdictis malis ineuitabilib⁹ [eripuit eos] ad se deuote in tribulatione clamantes. Tūc em̄ exaudimur a domino q̄n non simplex vox sed tribulatio clamat ad dñm. Et subdit q̄d eis fecit.

7 Et deduxit eos i uiā rectam: ut irent in ciuitatem habitationis.

¶ [Et deduxit] a deuio [in viā rectā] sua prouidētia diuina [vt irẽt in ciuitatē habitationis] vbi possẽt sibi de victualibus prouidere. Mystice [ɀ deduxit eos] ab errore [in viā rectā] .i. in viā fidei. q.d. eripuit eos de ignorātia ostẽdẽs eis viā veritatis [vt per hanc viam irent] bñ operando [in ciuitatem habitationis] scilicet in celestem hierusalem in qua sanctorū anime nunc mente ɀ postea ipsa veritate habitantes quiescant quā desiderare iam mẽte ire est. Et q: ad hoc merito sequitur gratiarum actio. ideo subditur

8 Confiteantur domino † misericordię ei⁹: &

† misericordie

mirabilia eius filijs hominum.

¶ [Confiteant domino] .i. variant cōfessionē laudis: ac sunt causa et materia laudis diuine et laudandi dñm [mie ei⁹] facte hominib⁹ nō merita nostra. nō vires: nō sapiētia [et mirabilia eius filijs hominū] exhibita. i. eedem mie que mirabiliter sunt facte. q. d. mia et mirabilia dei q̄ fecit hoibus inducant illos ad cōfitendū et grās agendū et vt ipi iā h expti dicāt et i expt[illegible].

9 **† Quia satiauit animam inanem: & animā esurientem † satiauit bonis.** †q̄ṡ impleuit

¶ [Q:] nō solū duxit in viā/ sȝ et a fame et siti liberauit: et [satiauit aiam inanē] .i. desiderium aie vacuū cibo et potu [et] pro .i. [animā esurientē] et sitientē satiauit [bōis] .i. desideratis scȝ cibis et potib⁹. Mystice [quia satiauit aim inanē] bonorū que erat vacua et sine deo [et aiam esurientē] .i. scire appetentem quādo a deo visitata medicū desiderabat [satiauit bonis spiritualibus. Tales enim deus aias celesti bono satiat quas et si inanes tamē esurientes inuenit. Sequitur de scōo periculo scȝ captiuationis ab hostibus: et scōa tētatione scȝ in vincendis concupiscētijs. q. d. satiauit etiam bonis desideratis et expectatis.

10 **Sedentes in tenebris & umbra mortis: † uinctos in mendicitate & ferro.** †cōpeditos.

¶ [Sedētes in tenebris] carcerati⁹ [et vmbra mortis] q: carcerati parū videtur differre a mortuis [victos et] alligatos [et i mēdicitate] .i. defectu et indigētia ois boni eos idē liberādo. Mystice [Sedētes] .i. morātes ex praua ꝯsuetudine [in tenebris] vitiorū [et vmbra mortis] .i. in vitiosa vita que imago est future mortis [victos] .i. ligatos [in mēdicitate] q: ipsi erant mēdici per idigētiā boni [et ferro] .i. dura difficultate i ūpēdi: q: vincula petōrū ferrea sunt: et quasi inuincibilia. Et cā hoꝝ maloꝝ subiūgit

11 **† Quia exacerbauerunt eloquia dei: & consiliū altissimi † irritauerunt.** †q̄ṡ amaricauerūt eloquȝ dñi †exacerbauerunt

¶ [Q: exacerbauerūt] .i. acerba et ipoꝛtabilia reputātes cōtēpserūt [eloquia dei] eis non obediēdo. et q̄ mādauerat nō custodiēdo cōtra sermones dei agētes. et in ei⁹ regulis viuere respuētes. Unde eis erat irat⁹. [et ꝯsiliū altissimi] .i. admonitiōes qb⁹ cōsulit generi hūano [irritauerūt] ei nō acquiescēdo: sȝ tāq̄ inutile spernēdo scietes volūtate dñi et negligētes. Tūc em̄ ꝯsiliū dñi irritat̄ qñ volūtas ei⁹ cognoscit̄ et negligit̄. Maioꝛ est aūt culpa negligētie q̄ ignorātie. spernēdo ergo cōsilium dei noluerūt salubriter humiliari.

12 **Et humiliatum est in laboribus cor eorū: & infirmati sunt nec fuit qui adiuuaret †.** †eos.

¶ [Et] ideo [humiliatū est] tādē [in laboribus cor eorū] .i. a supbia deiectū ꝓpter labores et afflictiones vel pp pressurā cōsuetudinis sue praue i qua laborabāt [infirmati sunt] .i. debilitati virtute. vel facti ipotētes p se resistere vitijs [nec fuit] alius [q̄ adiuuaret] deo

desistere ab auxilio. Quos eni diui na virt⁹ nō adiuuat eos pcul du bio infirmitas ppria grauat labo rare ɔtra vitia pnt; sed non vince re. hinc dominus ait. Sine me ni hil potestis facere.

13 Et † clamauerunt ad dominum cùm tribularentur: & de necessitatibus eorum † liberauit eos.

Job. xv. †exclamauerunt. †saluos fecit

¶ [Et] sic humiliati ꝛ infirmati [clamauerūt ad dñm] adiutorē verū penitētes ꝛ petētes eius auxiliū [cū tribularent] et tāta difficultate vexarent: q2 vexatio dabat eis intellectū [et de necessitatibus eorum] s. a penis quas necessario sustinebāt: ꝛ a vinculis difficultatis ꝛ malo ɔsuetudīs [liberauit eos] ad se clamātes. Post clamorē sequit liberatio ꝛ subiūgitur de quibus necessitatibus liberauit.

14 Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis: & uincula eorū dirupit.

¶ [Et eduxit eos de tenebris] carceralibus [et vmbra mortis] i. de vita carcerali que est qdam imago mortis [et vīcla eorū dirupit] i. dirūpi fecit quib⁹ in custodia carcerati detinebantur. Mystice [et eduxit eos de tenebris] vitiorū [ꝛ vmbra mortis] i. cecitatis iniquitatis q est causa mortis in qbus sedebāt [ꝛ vincula] difficultatis [eorum dirupit] vt liberi incederent. q. d. liberauit eos a vitijs: rupit difficultates: incipit iā eis facile esse quod erat difficile. s. a malis abstinere. Deinde pro liberatione sequitur laudatio. Et ob id

15 Confiteantur domino † misericordię eius: & mirabilia eius filijs hominum.

†miserationes

¶ [Confiteant dño] i. pariāt confessioné laudis et sint materia ɔfessionis ꝛ laudis diuine [mie ei⁹] qb⁹ a mal' liberat: ꝛ bona dat [ꝛ mirabilia ei⁹] i. ipse mie mirabiles [filijs hoim] exhibite misericorditer ꝛ mirabiliter eis subueniendo: et circa eos operādo lz hoc nō mereant. Et reperit causas quare debēt ɔfiteri

16 Quia contriuit portas æreas: & uectes ferreos confregit.

¶ [Q2 ɔtriuit portas ereas] qbus tenebant cōclusi [et vectes ferreos ɔfregit] qb⁹ porte firmabant vt. s. confractis carcerum claustris pateret vinctis liber egressus. Mystice [quia contriuit portas ereas] i. consuetudines vitiosas q clausos nō sinunt exire [et vectes ferreos] i. difficultates vel diabolicas suggestiones que portas obserant [cōfregit sua virtute. Ereas ꝛ ferreas pro fortitudine ponit: sed virtus dei hec frangit. Et

17 Suscepit † de uia iniquitatis eorū: propter iniustitias enim suas humiliati sunt.

†eos

¶ [Suscepit] eos curandos vel a se in altū boni operis [de via iniqtatis eoꝝ] in qua ambulabāt. i. de ipsa iniquitate que erat illis via [propter iniustitias eni suas] i. q2 superbiendo sibi tribuebāt nō deo suam iustitiā ɔstituētes [humiliati sunt] vt exaltarent i eo. Qui eni de suis viribus p̄sumebāt inuenerūt se nihil posse sine dei adiutorio: ꝛ sic suscepti sunt ab eo. Deīde sequit

tertiũ periculum.s.infirmitatis et tertia tentatio.s.tedij et fastidij benefaciendi.

18 Omnem escam abominata est anima eorũ: et appropinquauerunt usque ad portas mortis.

¶ [Omnẽ escã abhominata est aia eorũ] i.appetitus eorũ abominabatur omnem cibum [et appropinquauerunt] p augmẽtũ infirmitatis [usq ad portas mortis] ex desperatione sanationis. Mystice. Et si suscepit eos de via iniquitatis tamen [omnẽ escam] spiritualem vnde aia viuit.s.verbi dei.corporis christi operis boni [abbominata est anima eorum] i.fastidiuit: et ipso fastidio languebant et periclitabantur vnde subiũgit [et appropinquauerunt vsq ad portas mortis] i.vsq ad defectum et interitũ anime tantum est enim periculum escam spiritualem fastidire vt interitus inde possit prouenire.

19 Et † clamauerunt ad dominum cum tribularentur: & de necessitatibus eorũ liberauit eos.

†exclamauerunt.

¶ [Et] ita periclitati [clamauerũt ad dominum] medicum suum [cũ tribularentur] infirmitate seu fastidio et tedio [et de necessitatibus eorum] scilicet huiusmodi tribulationibus [liberauit eos] vt infirmi sanarentur et tedio affectos spirituales esca delectaret. Restat ergo vt si te delectet hic cibus non hoc tibi tribuas: neq hinc aliquã arrogantia infleris et audias tibi in eos qui fastidio periclitantur non superbe insilias: intelligens hoc non a te tibi esse: vitium quoq tuum et languorem tuum sentiens clamaad dominum. Deinde subdit quomodo liberauit.

20 Misit uerbum suum & sanauit eos: & eripuit eos de † interitionibus eorum.

†corruptela.

¶ [Misit verbum suum] id est preceptum dedit [et sanauit eos] quia dicere dei est facere [et eripuit eos de interitionibus eorum] ne sic infirmati interirent. Mystice [misit verbum suum] id est desiderium verbi et cibi spiritualis cuius fastidio languor erat [et sanauit eos] ab huius tedio et ab accidia que est fastidium boni spiritualis [et eripuit eos de interitionibus eorũ] in quibus se ipsi demerserant id ẽ de corruptela mentis que fastidit quod dulce ẽ ergo de hoc beneficio sicut de ceteris superioribus.

21 Cõfiteantur domino † misericordiæ eius: & mirabilia eius filijs hominum.

†miserationes

¶ [Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominum] id est laudetur deus in copia misericordiarum suarum et mirabilium que fecit et ostendit filijs hominum. Confiteantur domino non merita nostra non vires nostre non sapientia nostra sed miserationes eius ille ametur et laudetur in omni liberatione nostra qui inuocandus est in omni tribulatione nostra.

22 Et sacrificent sacrificiũ laudis: & † annũciẽt opera eius ĩ exultatiõe.

†nuncient.

¶ [Et sacrificent] sanati et liberati pro gratiarum actione [sacrificiũ laudis] ex corde et deuotione. Sa-

Sacrificium laudis sacrificare quid est.

crificium enim laudis sacrificare est ipsam diuinā laudē cū ei deuotione cordis offerre vt homo interius igne diuino accendatur. Talis enim laus dño placet q̄ interius ardore eius accensa est [et annūciēt] aliis opera eius que in se ipsis experta ad laudē et vtilitatē proximi. [in exultatiōe] et hilaritate cordis et mētis non cū tedio sed merore: non cum fastidio et anxietate sed cū gaudio cunctis annūciēt qualiter eos dñs sua misericordia saluauit. Deinde ponitur quartum periculum scilicet tēpestatis in mari: et quarta tentatio que est tēpestatis periculorū seculi. Unde sequitur

23 Qui descendūt mare in nauibus: facientes operationem in aquis multis.

¶ [Qui descēdūt mare i nauib⁹] ad nauigādum faciētes opationē in aquis multis] scilicet piscationes et operatiōes alias. Mystice. [Qui descendunt] a sublimitate contemplationis [mare] id est seculum et ad procellas seculi vt pro christo fluctus tribulationum patiantur ipsi existētes [in nauibus] id est in ecclesijs quas gubernant que multe sunt et vna est que est nauicula petri: que christum portant et a fluctibus seculi tunduntur facientes opationem] in verbo: exemplo: subsidio et huiusmodi [in aquis] id est populis [multis] predicando eis. Omnes in naui sumus alij operantur alij portantur similiter tamē omēs in tēpestate periclitantur et in portu saluātur.

24 Ipsi uiderunt opera domini: & mirabilia eius in profundo.

¶ [Ipsi] nauigātes [viderūt opa dñi] scilicet pisces et reptilia [et mirabilia eius] in beluis et varijs monstris marinis [in profundo] i. in mari. Mystice [Ipsi] rectores singulariter [viderunt] i. spiritualiter itellexerūt [opera dñi] s. creationis. recreationis: retributiōis: dānationis [et mirabilia eius in pfundo] seculi vel cordis humani i cōfessionib⁹ auditis i. que deus mirabiliter opat in cordib⁹ hoim qb⁹ nihil profundius est dando eis grām cōtritiōis ad ppositū relinqndi pctā et bñ opandi: pfundū enim scli est cor hois vñ vēti erūpūt: et fiunt tempestates seditionū et dissentionū que nauē pturbāt: vel in pfundo sacre scripture mirabilia vident que pre aliis ea intelligere debent. Et subiungit quid in ipis agitur. d.

25 Dixit & stetit spiritus procellę: & exaltati sunt fluctus eius.

¶ [Dixit] s. deus [et stetit] i. surrexit [spūs procelle] i. vētus tēpestatis [et exaltati sunt] et intumuerūt [fluct⁹ ei⁹] s. maris. Mystice [dixit] i. pmisit et voluit de⁹ [et stetit] i. surgēs ihorruit et durauit [spūs pcelle] i. psecutio tyrāni aut diabolica hoc āt fecit de⁹ volēs vt ad eū clamarent: et hi qui gubernant et hi q̄ portant [et exaltati] i. augmentati [sunt fluct⁹ ei⁹] i. mot⁹ et accessus tētationis quos iniqui cōmouēt super iustos et qualiter ostendit. et

26 Ascendunt usque ad cælos † & descendunt usque ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat. Jnō habet er.l

¶ [Ascēdūt] fluctus et p cōsequēs

31 Confiteantur domi- †mise- ratio- nes.
no † misericordiæ eius:
& mirabilia eius filijs
hominum.

¶ [Cõfiteanẽ dño mie eius: & mi-rabilia ei⁹ filijs hominum] hoc to-ties repetit quia nõ vult vt trada-mus obliuioni miaȝ miseriã amo-uentem: et mirabilia beneficia cõ-ferẽtẽ. Quas dicit misericordias deinde mirabilia appellat. Dñs em̃ dñs eas quas erga nos mise-rationes agit non solum misericor-diter sed etiam mirabiliter facit: in eisdẽ em̃ miserationibus aliqñ miramur ei⁹ bonitatẽ: aliqñ sapiẽ-tiã: nõnunq̃ fortitudinẽ & plerun-q̃ celeritatem. Talib⁹ etiã aliqñ nobis miseref vt pre magnitudi-ne nostri sceleris superabundãtiã sue gratie intantum mirando stu-pemus vt stupendo deficiamus.

32 Et exaltent eum in
†popli ecclesia † plebis: & in
cathedra seniorum lau-
dent eum.

¶ [Et exaltent] .i. extollant [eũ] laudibus existẽs [in ecclia plebis] id est de plebe & minoribus colle-cta / & existẽs [in cathedra seniorũ] scilicet maiores de ecclesia [laudẽt eũ] sic. q. d. maiores et minores tã bonũ tãq̃ misericordẽ dñm: & exal-tando laudẽt & laudãdo exaltent. Ecce cũ dicit in ecclesia aperte de-mõstrat vñ oia dixit. s. de ecclia vbi oia p̃dicta agũẽ: & de q̃ psalmi ab initio loquebantur. Deinde ponit alia opera domini.

33 Posuit flumina in de-
sertum: & exitus aqua-
rum in sitim.

¶ [Posuit flumina in desertum] .i. propter pctã hoim fecit flumina arescere ne possent terram irriga-re [et exitus aquarum] .i. terram copiosam fontibus et aquis [in si-tim] .i. i siccitatem. Mystice dein-de cõmẽdando ecclesiaȝ ostẽdit q̃d in ea fecit q: superbis resistit & hu-milibus dat gratiam vnde ait [po-suit flumina] .i. iudeos siue iudeã vbi currebant prophetie fluebant aque doctrine et gratie dei [in de-sertum] eos deserendo & siccando: et idẽ alijs verbis dicit [et exitus aquarũ] .i. iudeus vñ alijs mana-bãt aque doctrine [in sitim] et sic-citatem. Item idem dicit. Et

34 Terram fructiferam
in † salsuginẽ â malitia †salsi- nas.
inhabitantium in ea.

¶ [Terrã fructiferã in salsuginẽ] id est in terram sterilem: salsus enim humor vbi dominatur fecũ-ditatẽ tollit sicut est terra in qua inuenif sal que salsugo dicif [a ma-litia] .i. propter malitiam hom-inum [inhabitãtiuȝ in eã] Mystice [Terrã fructiferã] pus in patriar-chis & pphetis bm opa bona que faciebat posuit [in salsuginẽ] .i. in sterilitatẽ. Si q̃ris ibi fidẽ xpi p-phetam: sacerdotem: sacrificiũ: tẽ-plum nõ inuenies; hec aũt oia fe-cit [a malitia] .i. pp̃ter malitiã et supbiã [inhabitãtiũ in ea] scȝ scri-barũ & phariseorũ ibi dominãtiũ ecce quõ deus supbis resistit. Et econtrario propter bonitatem in-habitantium.

35 Posuit desertum in
stagna aquarum: & ter-
rã sine aqua in exitus
aquarum.

¶ [Posuit desertũ] & terrã desic-

catā[in stagna aq̄rū]ita ꝙ abun
det aq̄s[ꝛ terrā sine aq̄ in exitus
aq̄rū]dādo pluuias ꝛ restaurādo
fontes. Mystice[Posuit desertū]
i.gētes[in stagna aquarū].i.in cō
fluētia spūaliū doctrinaꝝ vt i eis
maneāt:ꝛ reperit idē[ꝛ terrā] pꝰ
[sine aq̄].s.easdē gētes posuit[in
exitꝰ aqꝝ]vt ide ꝑcedat affluētia
scripturaꝝ ꝛ alijs emanēt aq̄ viue
In gētibꝰ ei q̄ squalebāt qn̄ deser
tū erāt ibi nūc fōtes ꝛ flumina:ibi
nūc stagna ꝛ exitus aquarū.Ecce
quomodo deꝰ humilibꝰ dat grāz.

36 Et † collocauit illic esuriētes: & cōstituerūt ciuitatem habitationis. (†habitare fecit.)

¶[Et collocauit illic esuriētes]re
ducēdo famelicos q̄ ꝑꝑ sterilitatē
fugāt[ꝛ ꝯstituerūt].i. parauerūt
[ciuitatē].i.ciuitatū multitudinē
[habitatiōis].i.ad habitādū. My
stice[ꝛ collocauit illic].i.i hac grā
ꝛ eoꝝ doctrina[esuriētes].i.desi
derātes panē v̄bi:ꝛ auidos ad sus
cipiēdū vt bonis celestibꝰ reficerē
tur.q2 edēt paupes ꝛ saturabunt
[ꝛ]ibi tales[ꝯstituerūt]firmiter p̄
ceptis dei obediēdo[ciuitatē ha
bitationis].i.ecclesiam vbi interim
habitetur in spe quoniā q̄ me au
dit(dicit dn̄s)habitabit in spe.

37 Et seminauerūt agros † plātauerūt uineas: & fecerūt fructū † natiuitatis (†frumenti.)

¶[Et seminauerūt agros ꝛ plāta
uerūt vineas].p habēdis victuali
bus[ꝛ fecerūt fructū natiuitatis]
naturalē ꝛ bonū vt priꝰ. Mystice
[Et seminauerūt agros].i.semē v̄
bi dei iecerūt i corda credētiū vn̄
fructū eternitatis accipiāt[ꝛ plā
tauerūt vieas].i.alios ad fidē edi
ficauerūt[ꝛ fecerūt fructū natiui
tatis].i.naturalē nō degenerē.i.ꝑ
eterna vita bn̄ i hoc seculo viuēdo
vinea ꝛ ager cuiusq3 ꝛ ꝯscia illiꝰ q̄
liberāda est a sentibus pctōꝝ vt
fructū bonoꝝ operum faciat.

38 Et benedixit † eis & multiplicati sunt nimis: & iumenta eorum non † minorauit. (†eos. †sunt diminuta.)

¶[Et bn̄dixit eis].s.hoibꝰ[ꝛ mlͭ
tiplicati sunt nimis].i.valde i ꝑle
ꝛ possessiōe[ꝛ iumēta coꝝ nō mio
rauit]s3 potiꝰ multiplicauit. My
stice.ꝛ iō [Bn̄dixit eis]q2 q̄ erāt ei
placita faciebāt[ꝛ mlͭtiplicati sūt]
numero vl̄ merito ꝑꝑ benedictio
nē ꝛ hoc[nimis].i.valde. Vl̄ iō di
cit[nimis]q2 mlͭti vocati:pauci ve
ro electi.[ꝛ iumēta]s. pecoꝛa[eo
rū].i.simplices:sed viles qui non
sunt multū docti:s3 tamē fide ple
ni[non minorauit.]firmum enim
stat fidei fundamentum:quia no
uit dominus qui sunt eius. (mat.xx 2.xxii. b.)

39 Et pauci facti sunt: & uexati sunt à tribulatiōe malorū & dolore.

¶[Et pauci fcti sūt ꝛ]iminuti[ꝛ
vexati sūt a tribulatiōe maloꝝ et
doloꝛe].i.ꝑꝑ āgustias mali ꝛ dolo
ris q̄s itulerūt q̄ ex libidie dn̄andi
q̄rebāt sup isrl̄ ꝑncipari. Mystice.
deide agit de hereticis q̄bꝰ qrit ec
clia ꝛ tāq̄ de eisdē p̄dicti loqt ꝑꝑ
cōia sacrā.q.d.mlͭtiplicati sūt boi:
ꝛ p̄sumētes de se heretici[pauci fa
cti sūt]nūero ꝛ merito diuidēdo se
ab vnitate ꝛ bōitate q̄ i vnitate po
siti cū alijs erāt mlͭti[ꝛ vexati sūt]
i.afflicti[a tribulatiōe maloꝝ ꝛ do
loꝛe].i.ab insidijs diaboli ꝛ ange
lorum eius.

40 † Effusa est cōtētio super principes: & † er (†effusus est ꝯtēptus. †seduxit.)

rare fecit eos in inuio & non in uia.

¶ [Effusa est cõtentio sup pnci-pes] sibi inuicẽ aduersantes [et er-rare fecit eos] .s. fugiẽdo [in inuio] et solitudine vbi nõ erat via [et nõ in via] rebellantib⁹ israelitis. et sic eos q̃ dñari q̃rebãt de⁹ deijciẽdo cõpescuit. Mystice [Effusa est cõ-tẽtio sup pncipes] hereticoꝝ .s. he-resiarchas. ipi eĩ iter se et ꝯ catho-licos ꝯtẽdũt: qꝛ auctorẽ pacis co-gnoscere noluerũt. [et errare fecit] i. pmisit [eos] dñs relinquẽdo eos sibi ppter supbiã [in inuio] i. per deuia erroꝝum [et nõ in via] verita-tis. permisit enim eos errare a fi-de: quia corrigi noluerunt.

41 Et adiuuit pauperẽ † de inopia: & posuit sicut oues familias.

† a mẽ-dicita-te.

¶ [Et adiuuit] subleuando [pau-perem de inopia] scilꝫ israelem ab oppressione extraneoꝝ dñoꝝ de-pauperatũ [et posuit sicut oues fa-milias] populi sui in loco fecundo terre et multiplicãdo in plc. My-stice. [et adiuuit pauperẽ d̃ iopia] q. d. abiecti sunt superbi et instru-ctus est hũilis: qꝛ mẽdicũ et iopẽ se reputat: quia nihil sibi attribuit: sꝫ totũ de mia dei expectat: et ne puteo eũ eẽ solũ subdit [et posuit] illũ pauperem [familias] existens [sicut oues] ppter simplicitatẽ et innocentiã. pauper ille multe ple-bes sunt: multe familie: multe ec-clesie. et tñ vna ecclia: vna plebs: vna familia vna ouis est. Hec au-tem mirabilia et tanta mystéria

42 † Videbunt recti & † lætabuntur: & oĩs ini q̃tas oppilabit os suũ.

† ergo † iocun-dabun-tur

¶ [Uidebũt] mente et per effectũ quõ se deus hꝫ ad bonos et malos [recti] corde: quib⁹ per oĩa placet deus [et letabunt̃] super iusta di-stributione dei bm merita: qꝛ bõi p miam dei exaltãtur: et mali per supbiam conteruntur. [et oĩs ini-quitas] i. oĩs iiqu⁹ garriẽs cõtra veritatem scꝫ diabolus vl̃ iudeus vel hereticus per hoc cõuict⁹ [op-pilabit] i. obturet et claudet [os suũ] vt obmutescat propter cõfes-sionem nõ habens quid dicat con-tra manifestam veritatem. Et qꝛ pauperem adiuuat dñs: ergo

43 Quis sapiens & cu-stodiet hæc? & itelliget † misericordias dñi?

† mise-rationes.

¶ [Quis] est [sapiens] scilicet vt ratio-sit pauper et non diues: humilis et non superbus. Sapientia dei non reuelatur nisi humilibus. Si vis esse sapiens esto stultus. Qui eñ humilis est a sapientibus huius mũdi stultus videtur. Sed quod stultum est hominibus: sapienti-us est deo. Ergo humilis et stult⁹ mundi est: et sapiens dei [et] talis [custodiet] per humilitatẽ in me-moꝛia sua [hec] que sunt dicta [et] sic [intelliget] id est intra se leget frequenter meditando: et cogno-scet non merita sua: nõ vires suas in his glorĩando: sed [misericoꝛ-dias] et miserationes [domini] ꝙ de tribulationibus et tentatiõib⁹ predictis liberat: ꝙ deniqꝫ consti-tuit in populo vbi humilibus dat gratiam: non in illo vbi superbis resistit: et fecit eum suum vt intus manens multiplicaretur: non fo-ras exiens minueretur. hoc vidẽt recti et letãtur: et iniquus os suũ oppilat. Et nota ꝙ septem mias intellexit circa se Bernardus: q̃s et nos circa nos sapienter intelli-gim⁹. Prima est inq̃t: ꝙ a multis

petis adhuc in sclo positū me cu-
stodiuit. & hoc tripliciter: scz occa-
sionis subtractiōe: resistendi data
virtute: affectiōis sanitate. Scda
fuit expectatio sustinētis qui tar-
dabat vltionē: qr idulgētiā cogita
bat. Tertia φ ad pniam me cōuer
tit cōcutiēs cor meū terrēs & exci-
tās: spēq; idulgētie largiēs. Quar
ta: φ suscepit misericorditer peni-
tētē: sicut em̄ ex toto idulsit: vt nec
dānet vlciscēdo nec cōfundat im-
properādo: nec min⁹ diligat ipu-
tādo. Quinta φ mihi ptinēdi de-
sceps & cōmēdati⁹ viuēdi pstitit
virtutē. Sexta grā pmerēdi bona
eterna q̄ grā est in odio pteritorū
malorū: in cōtēptu psentiū bono-
rū: in desiderio futurorū. Septia
spes obtinēdi q̄ est in trib⁹: q̄ sunt
charitas adoptiōis: veritas pmis
siōis: potestas redditiōis. Oro.

Confitemur dn̄e misericor
dias tuas quas iugiter
exerces circa nostras in-
opias: precātes: vt qui exaltatus
in celo resides ad dexterā pris in
throno: nobis tāte miserationis &
intelligere & custodire cōcedas gr
chaum. Qui viuis.

Psalmus de gratia-
rum actiōe Christi pro
sua glorificatione: &
pro totius mundi recō
ciliatione: & sub fide
Christiana subiectiōe.

Psalmus. C V I I.

2 Paratum cor
meū deus pa-
ratū cor me-
um: cātabo &
† psallā in gloria mea.

†psal-
mū di-
cā dn̄o,

℃ Auctor psalmi ppheta dauid.
℃ Titul⁹ talis est: canticū psalmi
ipsi dauid: hoc est cāticū istud psal
mi dauid qd̄ d: canticū: qr agit de
mētis iucūditate & psalmi: qr mo
net ad bōa opa. cāticū em̄ ad diui-
nas res: psalmus ad actuales pti
net: attribuit ipi dauid .i. xpo
q̄ hic loquit. ℃ Materia: grārum
actio xpi pro glorificatione sua: qr
suscipiens passionem resurrexit &
ascēdit in gloria. ℃ Intētio: mōe
re vt in fide corroboremur & ad pa
tiēdū pro noie xpi inuitemur: q̄te-
nus similē gloriā pseq̄ mereamur.
℃ Snia in gnali: ppheta: quia su
pra egit de vniuersali ecclesia per
xpm redēpta: nunc in isto psalmo
in psona xpi pponit nobis suam
passionē / resurrectionē / & ascēsio-
nem: & ostēdit p horū misteriū to-
tū mundū redēptū & fidei xpiane
subijciendū. Snia in spāli: xps er-
go sm φ homo agens grās patri
ait. ℃ [Paratū cor meū] est o de⁹
pr̄ ad laudē [paratum cor meū]
est ad opationē. & iō [cātabo] deuo
tiōe [& psallā] opatione in me & in
meis hec duo. s. cātabo et psallam
cōiungit: qr spūali cantico semper
debet coniūgi bona opatio: & hoc
[in glia mea] .i. in psideratiōe glīi-
ficatiōis mee. Ut autem hoc fiat

3 † Exurge glia mea
exurge psalteriū & ci-
thara: exurgā diluculo.

†alia li
tera ñ
hz ex-
urge
gloria
mea.

℃ [Exurge] vt glorificeris [psalte
rium] .i. caro mea diuina faciens
sicut psalteriū sonat a supiori [et
cithara] .i. eadē caro humana pa-
tiēs sicut cithara sonat ab iferio
ri: & ita erit: qr [exurgam diluculo]
mane dn̄ice diei. dicat & q̄libet fi-
delis [paratū] est [cor meū] o deus
ad te laudādū hilariter in ore [pa-
ratum] est [cor meū] ad seruiēdum

tibi fideliter in ope et ideo[cãta/bo].s.voce[⁊ psallã lopatiõe.⁊ hoc [in gl'ia mea] q cũ ego te laudo ⁊ tibi seruio: gl'ia mea est. q tibi cã/to ⁊ psallo: nõ tibi grãm facio sed mihi: qm̃ bonorũ meorũ non eges. [Exurge psalteriũ ⁊ cithara].i.ex citet i me laus de supioribus dei fa ctis ⁊ inferioribus[exurgã dilucu lo].i.mane ⁊ cito ad hanc laudem exercẽdã. De⁹ in tenebris benedi ci et laudari nõ põt: sed in luce be nedicit. Et si in nocte surgimus: deũ in luce benedicim⁹. Nũq̃ eñ christiano nox est: sed semper chri/stiano sol iustitie oritur. Et tunc

5 Cõfitebor tibi in po pulis domine: † & psal lam tibi † in natiõibus.

†psal/mũ di/cam †inter gentes

[Confitebor tibi]cõfessiõe lau/dis.i.p meos te laudabo[in popu lis]iudeorũ o[dñe]pater[⁊ psallã tibi].i.per meos bñ opabor[in na tionibus] gentiũ: hoc est acquirã ⁊ parabo tibi ad honorem tuũ lau datores ⁊ bene operantes: vel lau dẽ ⁊ bonã opatiõnẽ ad honorem tuũ predicabo: nõ solũ in iudeis: sed etiam in gentibus. Et merito.

4 † Quia magna sunt sup cælos mĩa tua: & us q; ad nubes ueritas tua.

†qm̃ magni ficata ẽ vsq; ad ce/los.

[Quia magna]est[super celos] i.in celis spũalibus scil; angelis nõ solũ in hoĩb⁹[mĩa tua]q: etiã angeli bñficijs dei fruũtur: ⁊ mĩa ei⁹ indigẽt. Non eñ creatura que nõ idigeat creatoris sui mĩa[⁊ ve ritas tua]magna est[vsq; ad nu/bes]scil; ap'los ⁊ scõs in quibus est veritas dei: qua compluunt po pulos. Deinde loquens propheta duobus predictis alia duo reddit q.d. quia misericordia dei est sup celos: ergo

5 Exaltare sup cælos deus: & super omnem terram gloria tua: ut li/berentur dilecti tui.

[Exaltare].i.altũ te ostẽde ascẽ dendo hoc est ascẽde[sup celos]o [deus]. Ille eñ cuius miam bñf celi: iure super celos debet exalta/ri: et q: veritas est vsq; ad nubes: merito[⁊ super oẽm terrã gloria tua]est exaltanda vt fama laudis tue vbiq; diuulgetur[vt liberent dilecti tui]propterea eñ crucifigi tur ⁊ exaltatur dñs vt liberentur dilecti eius. Deinde iterum loqui/tur christus dicens. Et ideo

6 Saluum fac dextera tua & exaudi me: deus locutus est in scõ suo.

[Saluũ]me[fac]in resurrectio ne[dextera tua].i.per verbũ quod est brachiũ patris: vel ponẽdo me ad dexterã tuã[et exaudi me]orã/tem ad te. vel[saluum fac].s.me in mẽbris meis[dextera tua].i.per fauorẽ ⁊ ppiciationẽ tuã[et exau di me]orantẽ pro eis: ⁊ conuertit se ad auditores vt cõfirmet eos. d. nec dubito exaudiri q:[dñs]pater [locutus est in scõ suo]scz in me sancto sanctorum in quo promisit hanc saluationem. q

7 † Exultabo & diui/dam Sichimam: & con uallem tabernaculorũ † dimetiar.

†letabor.

†metibor.

8 Meus est Galaad & meus est Manasses: & † Effraim fortitudo ca pitis mei.

†effrẽ.

9 Iuda rex meus: Mo-
†lebes ab † olla spei meæ.
10 In Idumæam exten-
dam calciamentũ meũ:
†allo- mihi † alienigenæ sub-
phili diti sunt.
amici
fcti. 11 Quis deducet me in
†circũ- ciuitatem † munitam?
stantie
†aut † quis deducet me us-
que in Idumęam?
12 Nonne tu deus qui
†teri repulisti nos? & non †
bis. egredieris deus in uir-
tutibus nostris?
13 Da nobis auxilium
†q̄ de tribulatione: † & ua
na salus hominis.
14 In deo faciemus uir-
tutem: & ipse ad nihi-
†inimi lum deducet † tribulã-
cos no- tes eos.
stros.

¶ [Exultabo ꝛ diuidã sichimã] Ile tãter assumẽdo i ptẽ meã electos ex gentib⁹ [ꝛ cõuallẽ tabernaculorũ dimetiar] ꝛ mẽsurabo electos ex iudeis assumẽdo: ꝛ alios relinquẽdo: ꝛ loquit̃ hic xp̃s: ꝛ deinceps in psona ecclesie: ꝛ id exponat̃ ita l'ra ꝛ sequẽs vsq; in finẽ psalmi vt supra i ps.lix. ſm mysticã lecturã: ꝛ nihilomin⁹ a p̃ncipio hui⁹ psalmi vsq; ad locum istũ videatur in ps.lvj. vbi lati⁹ expõit̃. Cõstat em̃ iste ps ex postremis ptib⁹ psalmi lvj. ꝛ lix. sed q̃dã verba hic ꝛ ibi videtur variata q̃ tñ nõ sunt ɔ̃tia. Sicut in psalmo.lvj. dicit̃. Exurge gl'ia mea ƀ aũt cãtabo ꝛ psallã in gl'ia mea: ad ƀ em̃ dictũ est exurge gl'ia mea vt in illa cantaret et psalleretur. Itẽ ibi ait magnificata est vsq; ad celos mia tua: ƀ aũt magna est sup celos mia tua: ideo ei magnificata ẽ vsq; ad celos vt magna sit sup celos .i. in celis. Itẽ i ps.lix. dr effraim fortitudo capitis mei: ƀ aũt ẽ effraim susceptio capitis mei: q: suscipiẽdo fortes nos facit. s. cũ ip̃e xp̃s nos suscipit vel cũ nos eũ suscipim⁹: ꝛ ex ƀ fructificatio est in nobis: interpretatur em̃ effraim fructificatio. Item ibi alienigene christo subditi: hic amici facti referuntur: q: ex inimicis subditi ꝛ ex subditis fiunt amici. Et qd̃ ibi ait. Tribulãtes nos: hic autẽ inimicos nr̃os: vtiq; idẽ ipsi sunt: vbi super hoc v̾su vltimo. In deo faciem⁹ v̾tutẽ. sic dicit Hiero. Nõ habem⁹ spẽ nisi in deo tm̃: nõ dicam⁹ si illd̃ mihi euẽiat aut illd̃ vñ habeo viuere: si senuero vñ habeo viuere si ifirm⁹ fact⁹ vñ viuo: xp̃z habes ꝛ times. Si volatilia celi pascit dubitas q̃ possit te pascere. Nos ḡ oẽm solicitudinẽ p̃iciam⁹ de cordib⁹ nr̃is ꝛ dicam⁹. In deo faciem⁹ v̾tutẽ. Ipse erit virt⁹ nr̃a: ipse panis noster: ipse erit rector noster. Oratio.

Effraim fructificatio interpretatur.

Repara tibi dñe cor nostrum ad cõfitendum nomini tuo vt te intelligentes surrexisse diluculo illud tendamus merito quo tu victor eleuatus es in regno. Qui vi.

Psalmus de passione & humilitate Christi: ac de malitia & pœna multiplici Iudæ traditoris & ingrati populi Iudaici. Psal. CVIII.

1 DEus laudem meã ne tacueris: quia os peccatoris & os dolosi super me apertum est.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic ẽ In finẽ ps dauid. q2 asscribit vero dauid id ẽ christo spectãti in finẽ.i.attendẽti exitus persecutiõis illate sibi a iuda ⁊ iudeis videlicet ꝙ propter hanc illi essent dãnãdi ipse vero glorificandus. ¶ Materia: passio christi ac malitia iude ⁊ ppli iudaici. ¶ Intẽtio. monere iude ⁊ iudaici popli malitiã declinare ⁊ xpi hũilitatem imitari ¶ Snia in gñali: ꝓpheta q̃ supra locutus est de christi passiõe ⁊ glorificatiõe nũc iterũ i isto psalmo in ꝑsona christi loquit de sua passione recolens iude traditoris ⁊ populi iudaici cuius personam iudas gessit malitiã ⁊ culpã: subiũgitq3 multiplicẽ eoꝝ penã debitã ⁊ condignã. ¶ Sñtẽtia in speciali: xps q̃ sm ꝙ hõ ad patrẽ. orãs dic. O [Deus] pater [laudem meã ne tacueris] .i. ab hominibus taceri ne permiseris. q. d. apparente infirmitate mea latet ⁊ nõ appet q̃s sim: ⁊ iõ laus mea nũc tacet: sed tu iõ ne tacueris laudẽ q2 iniq̃ nõ tacẽt vituperationẽ vñ sequit [q2 os pctõris] scz iude qui fuit peccator [⁊ os dolosi] occulte detrahẽtis ⁊ palam adulãtis seu blãdiẽtis [sup me apertũ est] ad vidẽdũ similiter oẽs iudaici ppli ad vituperãdũ ⁊ clamãdũ q2 qd dolo tegebat erupit in vocẽ: ita vero ipletũ ẽ vt orat cũ predicatus ẽ esse vnigenitus filius dei. Et nec xpi laudẽ tacuit pr deus / imo clarificauit ipm i celoꝝ aptiõe: i miraculorum operatione: in resurrectione: ascensione: et spiritus sancti missione. vniuersa quoq3 ecclesia per singulos dies dominum laudat ⁊ completur quod hic orat.

2 Locuti sunt aduersum me lingua dolosa: & sermonibus odij circundederunt me: & expugnauerunt me gratis.

¶ [Locuti sunt] scz iudas ⁊ iudei [aduersum me] q2 mihi insidiando [lingua dolosa] simul tractãdo de traditione mea [⁊ sermõibus odij circundederunt me] mortẽ meam suis sermonibus odiosis procurando [⁊ expugnauerũt] .i. debellauerũt [me gratis] .i. sine iusta causa cũ nihil meruissem. vel [gratis] .i. frustra quia nihil ꝑfecerũt. voluerũt enim extinguere ⁊ delere nomẽ meum ⁊ tamen nõ potuerunt. Sicut enim pij gratis christum amãt sic impij gratis oderãt. Et sicut pijs placet equitas sic impijs iniq̃tas.

3 Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi: ego autem orabam.

¶ [Pro eo] qd fecerã [vt me diligerent] .i. pro bono qd eis feci vñ me diligere deberent [detrahebant mihi] negantes me filium dei: et per hoc auertebãt a me quorũ conuersionẽ querebam. Et sic plus nocuerunt ꝙ qui carnẽ meã peremerunt. q. d. pro bono mala reddebãt quod deteriusẽ [ego autẽ] econtra [orabam] pro ipsis. hec sunt arma dñi: hec sunt ⁊ arma nostra. scilicet oratio. docẽt ergo nos diuina eloquia dominico exemplo: vt quando aliquos sentimus ingratos reddentes mala pro bonis nos bona pro malis reddamus: ⁊ pro malefactoribus deum exoremus.

4 Et posuerunt aduersum me mala pro bonis: & odium pro dilectione mea.

[Et ipsi ecõtrario] [posuerũt aduersum me mala] in vbis & factis [p bonis] q̃ feci eis & inter eos procurãdo eorũ salutẽ [& odiũ pro dilectione mea] q̃ me exposui morti p eorũ salute. Hic notãdũ q tribus modis petm̃ ɔ̃mitur in bniõi redditiõibus. Prim⁹ grad⁹ est nõ reddere bona p bonis. Secũdus reddere mala p malis. Extrem⁹ reddere mala p bonis qđ iudei xp̃o fecerunt. Cõtra hec sunt alia tria. Primũ est reddere bona p bonis. Secũdũ nõ reddere mala pro malis. Perfectũ reddere bona pro malis quod christus fecit iudeis.

5 Constitue super eum peccatorem: & diabolus stet à dextris eius.

[Cõstitue super eum] scz iudã et populum iudaicũ [peccatorem] antonomasice scz diabolũ vt sit in potestatẽ ei⁹: hoc itaqꝫ meruit vt super se habeat diabolũ quia noluit se christo esse subiectum: & qui christum noluerunt habere regẽ: habeant regẽ diabolũ. Unde subdit quẽ peccatorẽ. d. [et diabolus stet] id est maneat [a dextris eius] vt preponat opera diaboli operibus dei: auariciam sue saluti: hoc enim cuiqꝫ dextrum est quod aliis preponit. Et predicit hec nõ optat. Nos añt orem⁹ vt deus stet a dextris nostris et diabol⁹ a sinistris.

6 Cum iudicatur exeat condemnatus: & oratio eius fiat in peccatum.

[Cum iudicatur] ante tribunal eterni iudicis [exeat cõdemnatus] & eiciatur in tenebras exteriores. Et ne putetur ab hac cõdemnatione liberari oratione quam inter ceteros apostolos didicerat hoc excludit. d. [et oratio eius fiat in peccatum] sibi: quia non est per christum quẽ non vult sequi sed perse quit. vñ ẽm Cassio. Judas peccauit dicendo. dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris ꝓpter odiũ fraternũ: ppl's etiã iudeorũ in nequitia permanẽs die iudicii exibit cõdemnat⁹: & oratio eius fiet in peccatum quia non fit per christum. Cassiodorus.

7 Fiant dies eius pauci: & episcopatum eius accipiat alter.

[Fiãt dies eius pauci] .i. diminuti a tẽpore vite naturalis: qꝛ cito se laqueo suspendit et vitã suaꝫ abbreuiauit [& episcopatum eius]. s. dignitatẽ apostolatus quia oẽs apl'i fuerũt epi [accipiat alter] scilꝫ beat⁹ mathias qui loco ei⁹ apl'us est factus ne sacrat⁹ duodenarius numerus sit diminutus. Hinc primo in veteri testamento nomẽ episcopatus inuenit. Dies etiã regni ppl'i iudeorũ fuerunt pauci: qꝛ non diu postea regnum illud durauit: et dignitatem synagoge ecclesia accepit.

8 Fiant filii eius orphani: & uxor eius uidua.

[Fiant filii eius orphani: & vxor eius vidua] per mortem ipsius pro quibus sustentandis fur erat trahendo eis que dabantur pro egenis: filii etiam populi iudaici facti sũt orphani amisso regno q̃si pr̃e: & vxor eius scilicet synagoga facta est vidua amisso deo vero sponso.

9 Nutantes transferan

tur filij eius & mendi-
cent: eijciantur de habi-
tationibus suis.

℄ [Mutātes] interius in corde flu
ctuando incerti quo cant: ꝛ nō ha-
bentes certum statū ꝛ propositū [transferantur] exteriori instabi-
litate vagando de gente in gentes
nō habentes certā mãsionē ꝛ sedē
[filij eius] scʒ iude ꝛ etiam populi
iudaici [ꝛ mendicent] .i. ad homi-
num miseriā viuãt et alieno auxi-
lio indigeant oībus suis spoliati ꝛ
[eijciãtur de habitatiōibus suis]
omni presidio destituti.

10 Scrutetur fœnerator
omnē substantiam eius:
& diripiant alieni labo-
res eius.

℄ [Scrutetur] .i. inquirat ꝛ inue-
stiget [fenerator] .i. exactor [omnē
substantiam eius] ꝛ vniuersa que
habet scʒ vt ea tollat. Titus enim
precipit omnē substantiā iudeorū
diligēter inquiri ꝛ auferri. Et si iu
das substantiam nō habuit: tñ o-
mnia q̄ habuit ita vxori ꝛ filijs di
misit: vt adhuc cor in illis haberet:
nec vinculum cupiditatis abrupit
ꝛ nihilominꝰ de loculis auferebat
[ꝛ diripiãt] .i. diuersimode rapiãt
[alieni] .s. romani [labores eius] .i.
diuitias eorum laborībꝰ acq̄sitas.

11 Non sit illi adiutor:
nec sit qui misereatur
pupillis eius.

℄ [Non sit illi adiutor] scilicet tuē
do eum: quia nullus alius popu-
lus fuit ausus iuuare populum iu
daicum contra romanos. hoc etiā
ideo dicitur: quia et boni tentãtur
sed habent deum adiutorem [nec
sit qui misereatur pupillis eius]
fouendo et tuendo posteritatem
eius: quia milites romani sine mi
sericordia eos affligebãt. Sed quia
possent etiam pupilli sine adiuto-
re ꝛ tutore in erūnis crescere ꝛ ge
neris propagatione seruare. addit.

12 Fiant nati eius in in-
teritum: in generatione
una deleatur nomē eiꝰ.

℄ [Fiant nati eius in interitum]
vt scilicet ipsi intereãt propter pec
catum patrum. ꝛ per hoc omnem
spem posteritatis tollit [in genera
tione vna deleatur nomen eius]
ita scʒ vt illud quod de eo genera-
tum est vlterius non generet: sed
cito ꝛ in breui transeat. Uel disper
gantur per mundum: sic q̄ pplm
nō faciant ꝛ sic nomē pereat. post
passionem enim dñi xlij anno de-
leti sunt: et ex eis qui xp̄m crucifi-
xerant nullus remansit. Et in hoc
est domini clemētia qui tantum tē
pus dedit eis ad penitentiam.

13 In memoriā redeat
iniquitas patrum eius
in conspectu domini: &
peccatum matris eius
non deleatur.

℄ [In memoriam redeat iniqui-
tas patrum eius in conspectu do-
mini] vt in ea etiam ipse puniatur
peccata patrum eis redduntur vt
puniantur qui mala parētum imi
tantur: sed non eis qui mutantur.
Quemadmodum enim bonorum
imitatio facit vt etiā peccata pro
pria deleantur: sic malorum imita
tio facit vt non solum sua/sed etiā
eorum quorum imitatores sunt me
rita sortiantur [et peccatum ma-
tris eius] scilicet synagoge vel
terrene hierusalem que sanguine
gaudet: que occidit prophetas/et

tandem dominum suum & prophe
tarum [nō deleatur] in eo: sed sem-
per puniatur.

14 Fiant contra dominū
† nō h̄z et semper † & dispereat
de terra memoria eorū:
pro eo quod non est re-
cordatus facere miam.

¶ [Fiāt] .i. maneāt .s. pr̄ et mater:
vl' iniquitas patris & pctm̄ matris
[cōtra dn̄m] .i. in aspectu & presen
tia dn̄i: nō vt dn̄o aduersent/sz vt
merita eoꝝ pessima dn̄s in isto nō
obliuiscat/& ad vīdicādū ac puniē
dū prouocet. & hoc [sp] vt sine remis
siōe illō tm̄ scel⁹ sit & hic & in futu
ro [& dispeat de terra] viuētiū .i. ec-
clesia [memoria eoꝝ] scz parētū ei⁹
q̄tū ad bonū. & hoc [p eo q̄ nō est
recordat⁹] iudas & pplꝯ iudaicus
[facere miam] sed potius maximā
crudelitatē persequendo saluato-
rem. Unde sequitur.

15 † Et persecutus est
† quia hominem inopē & mē-
dicum: & compūctum
corde mortificare.

¶ [Et persecutus est hominē] scilz
christum de virgine natū [inopē]
i. sine ope humani auxilij [& mendi
cū.] dixit enim samaritane: da mihi
Joh. iiij. bibere. habetis consolatiōem pau
peres: quia dominus vobiscū pau
per est: [& compunctū corde] id est
afflictum mente multis doloribus
& ex cōpassione dolentem pro pec-
catis alienis & cōpatientē alienis
miserijs [mortificare] id est vt mor
Perse-cutio se-uitia ē. tificaret & occideret paupes. Per-
sequi sola seuitia est. Alij vero pro
diuitijs vel honoribus interdum
huiusmodi patiuntur.

16 Et dilexit maledictio
nem & ueniet ei: & no-
luit benedictionem &
elongabitur ab eo.

¶ [Et dilexit maledictionē] .i. ma-
ledictionis cām .s. pctm̄ p q̄ debet
maledictio. & sic ponit̄ cā p̄ effectu.
Ul' [dilexit] .i. videt̄ ex facto dilexis
se & signū habuit diligētis male di
ctionē pp inocētē iniquā psecutiōes
[& veniet ei] maledictio & hic & in
futuro [& noluit bn̄dictionē] oibus
credētib⁹ in semine abrahe pmis
sa [& elōgabit̄ ab eo] q̄tū paradisus
distat abinferno. pp pctm̄ ei suū elō
gata ab eo ē & trāsiuit ad gētes.

17 Et induit maledictio
nem sicut uestimētum:
& intrauit sicut aqua in
interiora eius: & sicut
oleum in ossibus eius.

¶ [Et induit] iudas & pplꝯ [male
dictionē] .i. peccatū qđ dicit̄ male-
dictio: q: tormenta parat [sicut ve
stimētū] vt tunicā. qđ q: corpis est
p ipm̄ depauatū corp⁹ significat̄
& eadem maledictio [& intrauit si-
cut aq̄ in interiora eius] per qđ in
telligitur deprauata aīa [& fuit si
cut oleū] q: delectat mō facere ma
lū [in ossibus eius] p qđ notat̄ de-
prauata rō. vel pōt accipi maledi-
ctio pro afflictione & miseria: q: tā
interiora q̄ exteriora eius repleta
sunt maledictione ista: dū tristitia
& amaritudine erat afflictus inte-
rius ac dolore & pena exterius.

18 Fiat ei sicut uestimen
tum quo operitur: & si
cut Zona qua semper
precingitur.

¶ [Fiat ei] scilz iude: & pplo ipā
maledictio: scilicet peccatum [sicut

vestimentum quo operitur] vt pallio qđ est in conspectu hominū de iniquitate gloriari[et sicut zona qua semꝑ precingitur] vt ad operandū malū sit aptior. ꝛ paratus. ꝛ hec est preparatio quedā ꝛ pronitas ad peccandū: vel maledictio id est afflictio ꝛ miseria circundet eum ex omni parte sicut pallium/ nec cito transeat ab eo: sed semꝑ ei adhereat sicut zona. ꝛ sic ē exaggeratio eiusdem ad insinuandum magnitudinem maledictionis.

19 Hoc opus eorū qui detrahunt mihi apud dominū: & qui loquūtur mala aduersus animam meam.

[Hoc] est[opus].i. pena ꝛ retributio pro opere malo omnium [eorum qui detrahunt mihi] dicentes me non esse christum quem prenūciauerunt lex ꝛ prophete: vel aduersantes mihi ꝛ mee doctrine [apud dominum] quia dominum non latet ista detractio. Non dixit hoc est merces eorum sed opus: nam vestimento ꝛ aqua/ oleo/ et zona ipsa opa describit qb' eterna maledictio comparatur [ꝛ qui loquunt mala aduersus animā meā] dicentes nō potuisse resurgere cū vellet. Vel [animam meam] id est vitam meam de eius destructione tractando ꝛ in mortem meam conspirando. Isti ita.

20 Et tu domine domine fac mecum propter nomen tuum: quia suauis est misericordia tua.

[Et] tu pater [domine domine] angelorū ꝛ hominum geminatio verbi notat affectū orandi [fac mecum] scz mire.i. adiuua fz hoīem me resuscitādo ꝛ glorificādo ꝛ hoc [propter nomē tuū] glorificādū.i. vt nomē tuū glificet per meā exaltationē [quia suauis].i. pia ꝛ benigna [misericordia ē tua] qꝛ miseris subuenis q̄uis eam p me qđ pierat. Et suauis est dn̄s nos ad reparationem angelice ruine creādo. suauior in recreādo: suauissimus in retribuēdo. ita fac mecum: scilicet

21 Libera me quia egenus & pauper ego sum & cor meum conturbatum est intra me.

[Libera me] a persecutione ꝛ passione: qꝛ [egen'] tuo auxilio indigēs [ꝛ pauper] mihi insufficiēs [ego sum] ex humanitate dn̄s cū homib' paup fact' est ꝛ pauperem se dixit vt pauperes consolaretur ꝛ nemo pauperes despiceret. vel egestas ꝛ paupertas christi est infirmitas ex qua crucifix' est [ꝛ cor meū pturbatū] ꝛ triste [ē itra me] s. ex iudeorū ingratitudine ꝛ humani generis cōpassiōe. vel naturali instātis passiōis timore. potuit ei cor turbari sicut est caro crucifixi.

22 Sicut umbra cum declinat ablatus sum: & excussus sum sicut locuste.

[Sicut vmbra cū declinat] ad occasum ablata rēdit ad noctē: sic ego declināte mortalitate in mea passiōe [ablat'] ꝛ abduct' [sū] de vita pn̄ti ad mortē. sicut ei ex vmbra declinante fit nox: sic ex carne mortali fit mors [ꝛ excussus sū] i. a psecutorib' fugat' ꝛ cōpulsus fugere de loco ad locū [sicut locuste] que de loco ad locū saliūt hoc iaꝫ in mēbris ei' videt. quia quotidie

a persecutionibus fideles fugan-
tur salientes de loco ad locum a si
mili locustarum.

23 Genua mea infirma-
ta sunt à ieiunio: & ca-
ro mea imutata est pro-
pter oleum.

¶ [Genua mea] &c. ad literā solēt
genua debilitari ieiunio & caro im
mutari oleo qd a ceteris longe est
delicijs. Sz quia hoc in christo nō
clarū videtur iō apertius & meli⁹
sic intelligitur [genua mea] .i. for
tiora mēbra .s. apostoli [infirmata
sunt] & defecerūt [a ieiunio] .s. me
pane quo sustentabant ab eis in
mea passione subtracto & ne peni-
tus succumberēt [caro mea immu
tata est] in meli⁹ .s. a mortis igno
minia in gloriā immortalitatis vt
mea morte deficiētes mea resurre
ctione firmarē: & misso spiritu san
cto vngerē: hec autē immutatio fa
cta [est propter oleū] .i. ꝓpter gra
tiā spiritualē xp̄o homini in incar
natione datā a cuius olei vnctio
ne dictus est christus.

24 Et ego factus sum
opprobrium illis: uide
runt me & mouerunt
capita sua.

¶ [Et ego factus sum opprobriū
illis] .i. ꝟbis/factis/& signis. fact⁹
maledictū per mortē crucis [vide
runt] studio deridēdi [me] nudum
pendētē in cruce [& mouerūt capi
ta sua] in detestationē & derisionē
mihi. illudētes & q̄si furiosi cōmo
tiōe capitis minātes. Qz viderūt
pēdere in cruce: sz nō resurgere vi
derūt qn̄ ei⁹ genua isfirmata sunt
sed nō qn̄ caro immutata. Ergo

25 Adiuua me domine
deus meus: saluum me
fac † secundùm miseri-
cordiam tuam.

¶ [Adiuua me] o [dn̄e de⁹ me⁹] i
passione cōfortādo [saluū me fac]
a morte resuscitādo. adiuua i triū
pho passiōis: salua in gloria resur
rectionis. & hoc [sm] .i. ꝓpter [mi
sericordiā tuā] nō ꝓpter debitum
operū vbi gratuita grā cōmemora
tur. Et nota quia christus rogat vt
homo qui prestat vt deus.

26 Et sciāt quia manus
tua hęc: & tu domine
fecisti eam.

¶ [Et] per hoc [sciāt] boni ad glo
riā/& mali ad penam [qz manus
tua] per quā fecisti oīa [hec] ē que
in oculis eorū est .i. cognoscāt me
esse manū tuā: scilz filiū tuū quo
operis salutez hominū [& sciāt qz
[tu dn̄e fecisti eam] in humanita-
te assumpta. Man⁹ patris ē xp̄s
& hec erat: qz est verbū apd deuz:
& fecit eā dū verbū caro factū est.
Erat sine tp̄e ꝭm diuinitatē: & fa-
cta est in tempore ꝭm carnez.

27 Maledicēt illi & tu
benedices: qui insur-
gūt in me cōfundātur:
seruus autem tuus lę-
tabitur.

¶ [Maledicent illi] inequā insul-
tātes manui tue: sez mihi [& tu] bo
nus [benedices] mihi in me & in
mēbris meis maledictionē eorū
in benedictionem conuertēdō. va
na est ergo maledictio filiorū ho-
minum diligentium vanitatem.
deus autē cui benedicit benefacit
quod dicit. Unde [qui insurgunt
in me putantes se aliquid contra
me proficere [confundantur [cum

exaltatus fuero sup celos [seruus autē tuus] tibi obediens scilꝫ ego [letabit] in seipso et in dextera dei pris ꝑpter victoriā de inimicis siue in mēbris suis letantibus inter tentationes in spe: et post tentationes in eternum.

25 Induantur qui detrahūt mihi pudore: & operiantur sicut dyploide confusione sua.

¶ [Induantur q detrahunt mihi pudore] ꝑ detractione.i.vndiqꝫ habeāt causam verecundie ⁊ pudeat eos mihi detraxisse. Sed hoc pōt ⁊ in bono accipi vt corrigantur: hoc est intelligant errorē suū et confundāt et fiāt in pnīaꝫ [et operiantur] ꝯfusiōe sua [sicut dyploide] .i. sicut duplici pallio seu veste. Dyplois enī duplex est vestis. q. d. cō fundant ꝑ tāto scelere dupl'r: scꝫ intus ⁊ foris i. corā deo et hoīb⁹: vel in aīa ⁊ corpore in hoc sclo et futuro pōt etiāꝫ in bono accipi hoc est da illis cōfusionē non simplicē sed duplicem: vt magis agant pnīam. vt autē dicit Augustinus.. Solos quippe pena a supplicio liberat q̄s immutat nā quos presentia mala non corrigūt ad sequentia perducunt. Ego autē

Dyplois qd ē

August.

29 Confitebor domino nimis in ore meo: & in medio multorum laudabo eum.

¶ [Confitebor domio] cōfessione laudis] .i. laudabo dn̄m ⁊ hoc i mēbris meis .i. cōfiteri faciam laudes dn̄i [nimis] .i. valde vel ex vehemēti affectu [in ore meo] .i. meorū: qr ore confessio fit ad salutē: vel i precepto oris mei [et in medio multorū] nō i iudea solū: sꝫ i vniuerso orbe i medio ecclesie ⁊ in cōi [laudabo eū] .i. laudare faciā in membris meis. Vel [in medio] .i. i corde [multorū] credentiū [laudabo eū] non in ore tm̄: sed etiā in corde: qr corde creditur ad iustitiam. Mediū enim cuiuslibet nostrum est cor nostrum ⁊ quia multi sunt in quorum cordibus deus per fidem inhabitat sancta ecclesia in medio multorum ipsum laudat.

Rom. x.

Ibidē.

30 † Quia astitit à dextris pauperis: † ut saluam faceret à persequentibus animam meam.

† qui
† sed.

¶ [Quia astitit] ad adiuuādum [a dexteris pauperis] .i. mei xp̄i hoīs pauperis astitit inquā nō propter tpalia querēda sed [vt saluam faceret a persequētibus aīam meā] me a morte resuscitādo et mēbra mea a malis ꝓtegēdo. Salua fit autē aīa a ꝑseq̄ntib⁹ si non ad malū cōsentiat eis nō aūt eis ꝯsentit cum assistit dn̄s a dextris paupis ne ipa paupertate .i. infirmitate succūbat: hoc adiutoriū ꝑstitū est corpori christi in oīb⁹ sanctis in tentatione et specialiter martyribus in eorū passiōe. Saluat enim dominus qn̄qꝫ liberatione manifesta qn̄qꝫ occulta.

Oratio.

Vnice obsecratiōis deus q̄ maledictioni subiacere dignat⁹ es vt nos a maledicto legis crueres: tu faciēs nobiscū miam ꝑpter nomē tuū digneris nos a ꝑseq̄ntib⁹ vitijs ⁊ a maloꝝ obtrectationibus liberare. Per. d.

Psalmus de mysterijs incarnationis Christi: ac de eius exaltatione & magnificentia: tam ex parte humanitatis quám

ex parte diuinitatis.

Psalmus.CIX.

1 Dixit dominus domino meo: sede à dextris meis.

Matth.xxij. Heb.x.

¶ Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus talis est: psalmus dauid. Qui titulus simplex sine aliqua figura intelligendus est. Loquitur enim hic dauid mysteria incarnationis xpi. ¶ Materia: vtraque natura xpi et magnificentia eius tam ex parte humanitatis quam ex parte diuinitatis. ¶ Intentio: fidem nostram instruere de olpotentia dñi quomodo per exples obedientia deus pater illum exaltauerit et donauerit illi nomen quod est super omne nomen et monere fideles ad tam sublimis dñi subiectionem. Sententia in generali: propheta: qui in precedenti psalmo egit de christi humilitate et passione: nunc in isto psalmo agit de ipsius christi exaltatione a deo patre in sua benedicta ascensione: de inimicorum suorum plena subiectione: de eius vnitate in natura cum patre et eterna generatione: de eterno sacerdotio: et eius finali iudicio. Totum quippe hic summatim de duabus naturis christi dicitur quicquid in vtroque testamento continetur. Tota enim series veteris et noui testamenti refertur ad christum vel materialiter vel finaliter de ipso tractando: aliquando secundum diuinitatem: aliquando secundum humanitatem. Lex enim et prophete mittunt intellectum nostrum ad christum totum euangelium de christo tanquam de materia est contextum. ¶ Sententia in speciali: propheta ergo naturam deitatis patri et filio aperiens ait. [Dixit dominus] patri non ore et oris flatu: sed re et opere seu effectu qui suum dicere facere est [domino meo] idest christo filio suo. Credendus est ergo filius Dauid secundum carnem et dñs Dauid secundum diuinitatem. Identitas nominis repetiti notat identitatem essentie sed repetitio nominis et variatio casuum notat alternitatem personarum sicut enim in eodem nomine casus a casu inflectitur: sic in vna essentia persona gignitur vel procedit [sede] idest sedebis et post labores quiesces [a dextris meis] idest in potioribus meis bonis et mihi conregnabis: quod impletum fuit in sua ascensione.

2 Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

j.Cor. xv.

¶ [Donec ponam inimicos tuos] locos ses infideles et non credentes aut iuxta fidem non viuentes [scabellum pedum tuorum] idest subiectos totaliter tue voluntati et imperio: aut volentes et ex humilitate: aut nolentes et ex necessitate et vt habeant locum aut gratie: aut pene. Nec sequitur: donec ponam ergo non sedebit quando posuerit quia donec non tenetur ibi exclusiue: sed inclusiue et pro eterno. Ubi nota quod hec dictio donec quando ponitur proprie semper innuit contrarium antecedentis vt non legam donec venias. q. d. cum veneris legam. Item legam donec venies quasi dicat postquam veneris non legam. In negatione ergo ponit antecedens vt non legam donec veneris in affirmatione tollit vt legam donec veneris. Sed in theologia inuenitur in affirmatione omnia tempora ponere et comprehendere vt hic et ibi. Oculi nostri ad dominum deum nostrum: donec misereatur nostri: quandoque in negatione omnia tempora tollere et abnegare vt ibi. Non cognouit eam: donec peperit filium et ibi Iste non penitebit donec moriatur Deinde loquens psalmista ad dominum christum subdit

Psal. cxxij.

Matt. j.

3 Virgam uirtutis tuæ emittet dominus ex Syon: † dominare in medio inimicorum tuorũ.

Et dñaberis.

℄ [Uirgam virtutis tue] .i. regnũ potẽtie tue [emittet] p̃rio [dñs] .s. de⁹ pr̃ [ex syon] .i. incipiet a hierl'ʒ qꝛ ibi incboatũ est regnũ xp̃i.s. ecclesia. Uel [virgã virtutis] .i. sermonẽ veritatis: qꝛ verbũ predicationis p̃rimitus exiuit ab hierl'ʒ. Uñ de syõ exibit lex et verbum de hierl'em: ⁊ sic emissa virga [dominare in medio inimicoꝝ tuoꝝ] .i. fac vt q̃ alieni fuerant tui esse incipiant: ⁊ dominare inimicis tuis: id est dignare esse dominus inimicoꝝ tuorũ. Ad hoc ergo hec virga virtutis ex syon dirigitur vt in media inimicorũ suorũ dominetur scʒ in medio paganorũ: iudeorum: hereticorũ. fratrũ falsoꝝ/ quod iam fieri videm⁹. qꝛ dominatur in medio inimicorũ pstrepẽtiũ nil contra eum valentium cũ crescat quotidie gloria eius p pp'los ⁊ eius noĩ subijciãt gẽtes. Et merito dñaberis: qꝛ

Esaie. ij.

4 Tecum principium in die uirtutis tuæ in † splẽdoribus sanctorum: ex utero ante luciferum genui te.

In splendore.

℄ [Tecũ] est ad subijciẽdos tibi inimicos [principiũ] scʒ pater principiũ oĩm: qꝛ vnũ in natura ⁊ essentia principiũ pater est: p̃ncipiũ filius: sed sicut pr̃ de⁹ et filius de⁹: non tamẽ duo dij/ sed vnus deus: sic ⁊ pater principiũ ⁊ fili⁹ principiũ: nõ tamẽ duo principia: sʒ vnũ principiũ. Sũt autẽ pater ⁊ filius vnũ cõmune principiũ spirit⁹ sancti: ⁊ ipse tres psone vnũ cõmune principiũ creaturarũ: hoc aũt principiũ videbitur tecũ esse nõ hic sʒ [in die virtutis tue] .i. in claritate diuinitatis tue quãdo videbimus te sicuti es scʒ [in splẽdoribus sanctoꝝ] .i. quãdo erũt in splẽdore sancti: qñ iusti fulgebũt sicut sol in regno patris eorũ. Modo ergo credam⁹. vt tũc videam⁹: merces enĩ nostre fidei est visio dei. Tũc apparebit tecũ p̃ncipiũ quõ pater in filio/ et filius in patre sit: tu es enĩ cui pater dixit [ex vtero] hoc est ex secreto mee essentie et occulta mea substantia [ante luciferum genui te] id est ante lucem: ante tempora: ante omnem creaturam [genui te] ineffabili et eterna generatione quem ex vtero virginis nasci volui in tempore scilicet ante diem ⁊ ortum luciferi seu aurore: vnã creaturã hic nominat et omnes creaturas indicat: lucifer pro sideribus ponitur tanq̃ a parte totum. Sʒ illa sidera facta sunt vt sint in signa et tempora: et in dies: et in annos. Quod est ergo ante luciferum/ hoc est ante sidera: quod est ante sidera/ hoc est ante tempora: et si est ante tempora/ ergo ab eternitate.

5 Iurauit dominus & non pœnitebit eum: tu es sacerdos in æternum secundùm ordinẽ Melchisedech.

℄ [Iurauit dominus] id est deus pater firmiter promisit tibi secundum q̃ tu es homo ⁊ immutabiliter statuit ac si iuramento firmasset [⁊ nõ penitebit eũ] mutãdo suã sententiam vel consilium. Iurauit inquam hoc q̃ [tu] scilicet christe [es] ⁊ eris [sacerdos in eternum] et eternus semper viuẽs ad inter-

pellandū pro nobis.i.tuū sacerdotium durabit in eternum quia nō penitebit eū.nō ſm ordinē aaron q̄ tēporalis fuit ⁊ sanguinē aīaliū obtulit:sed ſm ordinē.i.ſ3 dignitatē et ritum ordinis.i.sacerdotij [melchisedech]q̄ nō tēporalis fuit scriptura subticēte initiū ⁊ finē vite eius in figura dei q̄ caret initio et fine.Qui obtulit panē ⁊ vinum prenūcians ⁊ premōstrās sacramētum corporis ⁊ sanguinis xp̄i sub speciebus panis ⁊ vini.Sicut enī melchisedech obtulit panē ⁊ vinū in sacrificiū/sic xp̄s cōsecrauit panem ⁊ vinum in corpus ⁊ sanguinē suū ⁊ obtulit corp⁹ suū ⁊ sanguinē verū panē ⁊ verū vinū cui⁹ sacrificij similitudinē ōmisit melchisedech.Deinde conuertit propheta sermonem ad patrem dicens.

6 Dominus à dextris tuis: † confregit in die iræ suæ reges.

†cōquassabit.

¶[Dñs]scil3 xp̄s ip̄e sacerdos in eternum positus et existens[a dextris tuis]o domine pater de quo iurasti cui dixisti; sede a dextris meis ⁊c.[cōfregit] ⁊ conquassauit[i die ire].i.vindicte[sue]qñ velut ex ira vīdictā de eis exigit[reges] de qb⁹ supra dictū est.Astiterunt reges terre ⁊ principes cōuenerūt i vnū aduersus dñm et aduersum xp̄3 ei⁹.Uos glīa sua ↄfregit ⁊ pōdere nois sui infirmos reddidit vt nō possent efficere qđ volebāt.Conati ei sunt delere nomē xp̄i ⁊ christianum de terra xp̄m morti tradēdo ⁊ nō potuerūt.Cōfregit ēt eos herodē scil3 ⁊ pilatum in exiliū relegādo:⁊ pricipes iudeorū p mundū dispergēdo.Uel[in die]⁊ tēpore:occulte[ire sue]que nūc ēst[cōfregit]vel ad excecationem vel ad cōuersionem[reges]id est gloriosos seculi ⁊ superbos.

ps .ij.

7 Iudicabit in † natiōibus † implebit ruinas: conquassabit capita] in terra multorum.

†gētibus. †replebit †super terram multa.

¶[Judicabit] occulto iudicio in presenti[in nationibus]id est in gentibus:hoc est iudicium faciet et puniet gentes propter peccata vt humilientur ad conuersionem. et[implebit]edificādo[ruinas]id est humiles cadentes scilicet ab altitudine qua cōtra christum se erexerant vel humiles casus suos et defectus intelligentes:quia[conquassabit]id est humiliabit[capita multorum]ruinas faciendo sed edificat ruinas implendo[in terra]id est in vita ista p̄senti:hic enī de multis superbis humiles facit Uel[iudicabit].i.in forma humana in iudicio finali apparebit et vnicuiq3 secūdum merita sua reddet[in nationibus]id est in populis ⁊ gētib⁹ vniuersis:qz illud iudiciū erit generale oīb⁹[implebit ruinas]sc3 angelorū qz hoīes illuc ascendere faciet.Uñ angeli ruēdo descēderūt[cōquassabit].i.grauiter cōdēnabit[capita multorū]id est multos supbos prelatos et tyrannos aliorū capitaneos exeuntes nunc[in terra]q̄ abūdāter nutrit peccatores.Judiciū enim durissimū his q̄ p̄sunt fiet ⁊ potētes potēter tormēta patientur.Jnde autem tanta potestas ei.quia

8 De torrente in uia † bibit: propterea exaltabit caput.

†bibet.

¶[De torrente]id est de fluxu et penis nostre mortalitatis ⁊ impetu tribulatiōis[in via]huius seculi et p̄ntis vite[bibit]et gustabit

⁊ maxime

ps.cxx iij. ꝛ maxime in sua passione biberat ꝛ de hoc torrente sancti sicut alibi dicitur torrentem pertransiuit aīa nr̄a: ꝛ [propterea] q: sic hūiliatus est etiā vsq₃ ad morte͂ [exaltabit caput] .i. seipm̄ q̄ est caput oim̄ nostrū tanq̄ victor iudex ꝛ dominus potestatiue alios iudicādo et omnibus dominando. Et non dicitur ab alio exaltatus: sꝫ qui seipm̄ humiliauerat ipse se exaltauit. possumus etiam dicere quia et pater exaltauit eum et dedit illi nomen quod est super omne nomen: nam quod fili⁹ facit ꝛ pater facit. Orō.

Ante lucifer̄ genite qui es principium totius creature: rogamus ꝛ quesumus vt sicut tuos inimicos ad dexterā patris residens subiecisti: ita nos tuis officijs dignos habeas. ablata dominatione peccati.

Psalmus de magnis & mirabilibus operibus diuinis & exhibitione laudis: & gratiarum actionis populi fidelis pro eis.

Psalmus. CX.

1 ij. Confitebor tibi domine in toto corde meo: in consilio † iustorum & congregatione. frectorum.

℃ Auctor psalmi pp̄heta dauid. ℃ Titul⁹ e ł allā. Nomen autē angelice laudis allā: et si oibus psalmus cōueniat: ibi tñ p̄cipue ponit vbi magna exultatiōe gaudet: sicut in hoc psalmo popl's dei a diabolo liberat⁹ laudat ꝛ ad laudem dei pro oib⁹ opib⁹ ei⁹ inuitat que laus figurā future laudis habet. ℃ Materia: opa dei magna ꝛ mirabilia: ꝛ singl'ariter opatio dei mirabilis i sacramēto altaris. ℃ Intētio: monere nos ad dei laudē et p̄coniū pp mirabile i opib⁹ suis bn̄ficiū. ℃ Snia i gn̄ali: pp̄ha q₂ sup:a locut⁹ ē de xpi exaltatiōe et magnificētia: nūc icipit exhortari ad dei laudē mltiplici de cā: ꝛ primo i psona fidelis ppl'i et ɔsideratiōe diuinoꝝ opeꝝ mirabilr ꝛ misericorditer exhibitorū deuotas se laudes p̄ſtet deo redditurū ꝑ hoc suo exēplo exhortās ceteros vt i h' sui exitāt ꝛ imitatores. ℃ Snia i spāli: A laude ergo icipiēs ait i psona fidelis ppl'i [Cōfitebor tibi] s dn̄e ɔfessiōe laudis ꝛ graꝝ actionis nō labijs tm̄: sꝫ [in toto corde meo] .i. toto mētis affectu ꝛ itētione: nō ergo labijs p̄pe ꝛ corde longe ꝛ hoc [in ɔsilio iustoꝝ] videlicet ɔformatus iustis: ꝛ ɔsiliū bn̄ viuēdi seruās cū eis. nec temere: sed ex ratiōe. s. pro eternis sicut oēs iusti faciūt [ꝛ cōgregatiōe] .i. poꝝ iustoꝝ ꝛ fidelium vt ceteri meo informētur exemplo: non in conuenticulis hereticoꝝ ꝛ infideliū: nō est enī locus veri sacrificij extra catholicā ecclesiā. Ideo autē ɔfitebor. Quia

2 Magna opera domini: exquisita in omnes uoluntates eius.

℃ [Magna] sunt opa dn̄i ꝛ tam magna q̄ nō possint ad plenū a nobis inuestigari. Sunt q̄dē opa creatiōis: recreatiōis: gubernationis: conseruationis: et retributionis [exquisita] .i. exq̄site et laudabiliter facta [in omnes volūtates eius] q: oia quecunq₃ ꝛ quomodocūq₃ voluit eximie ꝛ mirifice fecit.

 6

Unde si aliquis querat rationem operum dei inueniet ꝙ omnia de pendēt ex libera eius volūtate: ita vt nec fiat preter ei⁹ voluntatē qđ etiam cōtra ei⁹ volūtatē fit: qꝛ nō fieret si non fineret: nec hoc fineret nisi de malo facere bene posset. In de etiam confitebor. quia

3 ꝓnō ha bet et. Confessio & magnificentia opus eius: † & iustitia eius manet in seculum seculi.

¶ [Confessio] peccatorum [et magnificentia] bonorum operum est [opus eius] ꝛ hec est voluntas ei⁹ vt ex suis operib⁹ insit homini cōfessio peccatorum et magnificentia bonorum operum. Uel [magnificentia] id est iustificatio peccatoris que est magnificentia domini non ergo glorietur in se homo: qꝛ omnia sunt a deo [ꝛ iustitia eius] id est merces que iuste datur et retributio iustitie [manet in seculū seculi] .i. in eternum. Uel [confessio et magnificentia] est [opus eius] id est opus dei est materia ꝛ occasio confitendi domino in laude et magnificandi eum [ꝛ iustitia ei⁹] que est in oībus operibus eius: quia omnia iuste facit [manet in seculum seculi] id est immutabiliter et in eternum. Inde etiam confitebor domino. quia

4 Memoriam fecit mirabilium suorum: ꝓdaret misericors & miserator dominus: escam † dedit timentibus se.

¶ [Memoriam fecit] relinquendo scilicet memoriale [mirabilium suorum] ab eo factorum: quia quod mirabiliter egit scripture sancte commendauit [dominus] in carne apparens [misericors] natura [et miserator] exhibitione et sic [escā] sacre scripture [dedit timentibus se] non contemnētibus. Uel [Memoriam fecit mirabilium suorum] tradendo discipulis eucharistie sacramentum quod ad memoriam reducat ipsam figuram scꝫ manna per quod fuit figuratum: ideo subditur [escam] scilicet spiritualem. i. corpus et sanguinem suum [dedit] nullis meritis: sed misericordia [timentibus se] non offendentibus. Et quasi nec totum dederit qui pignus dedit.

5 Memor erit in seculum testamēti sui: † uirtutem operum suorum annūciabit populo suo.

¶ [Memor erit in seculum] et in eternum [testamenti sui] id est promissionis sue complende ꝛ mãsure In testamento nouo precepit nobis deus facere iustitiam: et promittit vitam eternam que est hereditas noui testamenti. Qđ si memores sumus vt faciamus qđ ipse precepit: memor erit in seculum testamenti sui vt impleat qđ promisit [virtutem operum suorū] .i. virtuosa opera [annunciabit populo suo] scilicet adoptiuo populo gratie dicēs. Nisi abūdauerit iustitia vr̄a plusꝙ scribarum ꝛ phariseoꝝ non intrabitis regnum celorum. In veteri populo minora precepta dominus annunciauit: quibus terrena bñficia promisit. Deinde apparēs in carne speciali populo altiora precepta dedit: perfectionem iustitie ostēdit: quibus vitam eternam promisit. Unde sequitur.

Uita eterna est hereditas noui testamenti:

Matt. v.

6 Ut det illis hæreditatem gētium: opera

manuū eius ueritas & iudicium.

❡ [Ut det illis hereditatem gentiū] scz beatitudinē eternā hereditas iudeorum tanq̄ carnaliū fuit terra promissionis: hereditas gentium tanq̄ perfectorū est patria celestis [opera manuum ei⁹] sunt [veritas & iudiciū] scz eius que annūciauit etiā operādo impleuit q: cepit facere & docere. & si operatus est veritatem: deinde operatus est iudiciū: q: iudicaturus est viuos & mortuos & redditurus vnicuiq; ꝑut gessit. fac & tu veritatē si vis canere iudicium. Qd̄ si tuā dimiseris & dei voluntatē feceris: opera manuū tuarū veritas sunt. Uolūtas eni dei veritas est: sz et iudiciū debes facere. i. malū a bono discernere: vt bōa sine malorū admixtione fiant: debes etiā teipm̄ repre-hendere: pctā tua accusare/iudicare/damnare vt non iudiceris.

Uoluntas dei est veritas.

7 Fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi: facta in ueritate & † æquitate.

† in iustitia.

❡ [Fidelia] etiam sunt [oīa mandata eius] scz illis qui implent et non diffidunt de promissis. Non enim fallit/sed reddit quod promisit: Non tamen sperandū & expectandum est vt hic habeatur/sz [confirmata sunt in seculum seculi] i. in eternum: hic precipiuntur ibi ꝯfirmātur. Hic labor opis/ibi merces retributiōis [facta in veritate & equitate] i. mādāt & ꝓmittūt qd̄ verū est et equū vt hic laboret qd̄ mandat/et ibi requiescat qd̄ promittit. Mādata dñi in veritate facis si nō duplici corde/sed simplici & propter deum facis. In equitate facis si nihil in eis mi si vitam eternam attēdis. Et poterimus ibi requiescere. Quia

8 Redemptionem misit † dominus populo suo: mandauit in æternum testamentum suū.

† nō habet dominus

❡ [Redemptionē] scz saluatorem qui dat redemptionē captiuis [misit dñs] scz pater [populo suo] qn̄ xp̄s ex obedientia dei patris venit ad passionē per quā redēptum est genus humanum a captiuitate huius seculi & diaboli vt quies sit ibi & ipse xp̄s per ap̄los [mādauit] & cōmendauit [in eternum testamentū suū] scz nouū duraturū. q: ei aliud non succedet: & q: eterna ꝓmittit: dedit quidem olim iudeis terrā ꝓmissiōis: sed hoc vetus est testamentū ad veterem hominem pertinens. Nouū autē mandauit in eternū vbi nil carnale speretur. Cuius heres quisquis esse volueris nō tale aliquid mediteris adipisci q̄le solet hic oculus auaritie cōcupiscere: sz q̄le oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascendit. Ideo aūt mādatis est firmiter obediēdum. Quia

Cor. ij.

9 Sanctum & terribile nomen eius: initium sapientiæ timor domini.

❡ [Sctm̄] scz bonis & obedientibus [& terribile] malis & inobediētibus est [nomē ei⁹] id est res nominis ei⁹: dñs autem nomen est illi. Uel [sctm̄] vt ametur [terribile] vt timeatur. Ametur ergo: quia vocatus ne desperes: timeatur q: iudex ne sis negligēs. Amor ad perfectos timor ad icohoātes ꝑtinet. Un̄ sequitur [initiū sapientie] et bone vite [timor domini] auertēs a malo: q: est ianua conuersionis & via ad

sapientiã. Nã vt ad pfectã sapien
tiã perueniatur a timore incipit.
Timore eñi domini agit vt vitia
declinentur. Cũ ceperis vitia de-
clinare incipies ad virtutes profi
cere et ipsam sapientiam degusta
re. Sed quia qui timorē dñi intel-
ligit statim ad bona opera profice
re debet. recte subditur

10 † Intellectus bonus
bon' est itellectus. oĩbus facientibus † eũ:
† laudatio eius manet
nõ hꝫ laus in seculum seculi.

¶ [Intellect'] .i. hui' timoris si-
ue qui est in timore dñi est [bon']
et vtilis [oĩb' faciẽtib' eũ] id est
illis qui sic intelligunt vt faciant
qđ ille timor suadet: scilicet qui p
timorē ad sapientiã ascendũt. Sꝫ
intelligere ꝛ nõ facere piculosum
Jaco. iiij. est: q2 vt ait petrus. scienti bonum
facere ꝛ non facienti peccatũ est il
Luc. xij. li. Et in euangelio. Seruus q̃ scit
voluntatē dñi sui ꝛ nõ facit: pla-
gis vapulabit multis. Nõ igitur
bñ itelligit q̃ qđ intelligit opari
negligit. Intelligat ꝫ qm̃ initiũ
sapiẽtie ē timor dñi. ꝛ vt itellect'
bonus sit: timeat dñm sicut intel-
ligit: faciat opere qđ nouit. Qđ si
fecerit [laudatio ei'] qua dominũ
laudabit gratias agẽdo [manet in
seculũ seculi] .i. in eternum. Et hoc
eius erit p̄miũ. Hic finis hec here-
ditas noui testamẽti scꝫ laudatio
dei. Beati (inquit) qui habitãt in
domo tua dñe: in secula seculorum
laudabunt te. Quia fruitio consi-
stit in tribus: scꝫ in cognitiõe/ ex-
ultatione/ et laudatione: ergo per
laudationē que est ps fruitionis
ꝛ quasi vltima totã videt intelli-
psalm' lxxxiij. gere. A laude incepit/ in laude fi-
nit: qđ et hic faciendum est deuo-
tis: ꝛ in celo peragẽdũ: hic q2 libe-
rat: ibi quia coronat. Oro

Sanctorum oĩm ꝯfessio glo
riosa de' tribue nobis ti-
morem nois tui: quem esse
initium sapiẽtie predixisti: vt tuo
rũ admixti cõsilijs: mie tue dapi-
bus saginemur. Per dominum.

Psalmus de bonis operibus iustorum: ac retributione eorum & impiorum: necnon de compendiosa uia reuertendi ad amissam beatitudinem angelorum.

Psalmus. CXI.

1 Beatus uir qui timet dñm: in mãdatis eius uolet nimis.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid.
¶ Titulus talis est: alleluia reuer
sionis aggei ꝛ zacharie. Aggeus
et zacharias fuerunt lõge post da
uid qui venerũt de captiuitate ba
bylonia ꝛ prophetauerunt que ad
renouationē templi pertinere vi-
debantur: de qua renouatione ma
teriali non agitur hic: sed de spiri
tuali. tẽplũ eñi dei nos sumus. hic
igit est alla .i. laus dei: laus dico
aggei ꝛ zacharie: ꝛ hoc huius rei
scꝫ reuersiõis: q2 prophete illi pro
spũali reuersiõe ppli dei .s. xp̄iani;
quã preuiderũt laudes deo canta-
uerũt: sicut dauid hic facit. sic xp̄ia
ni qui p eos significant post abso
lutionē pctõrũ dñm laudãt tãq̃ a
captiuitate liberati/ et hilares de
bonis que habent. Ostendit enim
hic psalmus post liberationē pec-
catorum quanta sint bona fide-
lium et que sit retributio perfido
rum. Nomina ergo aggei ꝛ zacha-

rie in titulo ponuntur: non q ipsi hunc psalmū cōscripserit: sed quia in actualis tēpli reedificatiōe vbi coadiutores fuerunt reformatio- nē spiritualis templi quod nos su mus: de qua hic agitur intellexe- runt ꝛ pro magna hilaritate dnm laudauerūt. ¶ Materia: bona iu- storū ꝛ remuneratio eoꝝ ac retri- butio impiorum. ¶ Intētio mone re nos ad dei laudem ꝛ timorem/ ꝛ allicere ad operum misericordie exercitationem: et ad habendum semꝑ pre oculis bonorū ꝛ malorū retributionē fm eorū opera: vt ꝑ hoc declinemus malū ꝛ faciamus bona. Sntia in generali: propheta in isto psalmo loquit de bonis et felicitate iustorū: ac de mia impio rū. ꝛ instruit auditores suos q cō pendiosa via ad amissam beatitu- dinē superne patrie queāt de hac spirituali babylonia cōscendere et redire: per hoc intēdēs eos indu- cere ad dei laudē: sicut supra indu xit exēplo ad eandem. ¶ Snia in speciali: perfectio autē supradicti edificij est illa ineffabilis pax sa- pientie cuius initiū est timor dni: de quo incipit dicēs. [Beatus] est [vir] in spe nūc in ꝑsenti [q] timo- re filiali ꝛ caste formidās offensas [timet] nō mundū: sed [dnm] talis eni se deo ꝛ mādatis ei9 humiliat. Vn subdit [in mandatis eius] im- plēdis [volet] ꝛ affectum habebit [nimis] .i. multū. nō dicit faciet: sꝫ volet. nā multi ex timore faciunt ꝛ mercedē nō hūt. Nec eni deo ac- ceptabile est opus qd volūtas nō exhibet. Et sufficit volūtas si per- ficiēdi mādata desit facultas: vel si non adeo proficiat hō in eis im plēdis vt vult. bene aūt addit ni- mis. in omni eni actione superare dꝫ possibilitatē volūtas: vt facias qd poteris ꝛ qd non poteris face- re impleas volūtate. pensat enim deus et coronat non tam factum operis q affectum cordis. et inde

2 Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur.

¶ [Potens in terra erit semē ei9] id est opera misericordie et alia bo na facta que sunt semen messis fu ture: quia inde messis eterna colli gitur. Quid enim potentius q vt re minima etiā vt magna: ita duo- bus minutis ꝛ calice aque frigide sicut dimidio bonorum regnū celo rum ematur. potens ergo erit: qꝛ eternā vitā prestare ꝛ hoiem bea- tum facere valebit: qd nullus de potentibus mundi facere poterit qꝛ [generatio rectorum] .i. opera eorū quib9 bon9 est israel deus: qꝛ recto sunt corde: ꝛ q nō operant ex vana gloria hoib9 volētes placere [bndicet] eterna retributione. Uel [semē ei9] .i. merces boni operis [erit potēs in terra] viuentiū vbi reddet sibi supra meritū [ꝛ gnatio rectorū] .i. imitatores iustorū [be- nedicet] eterna benedictione.

5 Gloria & diuitiæ in domo eius: † & † iusti- tia eius manet in secu- lum seculi.

[† nō hꝫ † hui9 iustitia]

¶ [Gloria] scꝫ testimonium bone conscientie [et diuitie] sancte vir- tutum sunt [in domo ei9] .i. in cor- dis secreto: ꝛ cōsciētia vbi ipse co- habitante dno opulentius habi- tat cum spe vite eterne q diuites seculi in marmoratis palatijs cū timore mortis eterne [et iustitia eius] .i. merces iustitie ei9 ꝛ hoc est gloria eius: he sunt diuitie ei9 que cū hꝫ a deo [manet in seculū scli] i. in eternū: qꝛ ꝑpter meritum sue iustitie eternalr ꝑmiabit. q. d. non

est tēporaliter beatus. tanto ergo verior est iusti gloria quāto sempiterna: tāto meliores sunt eius diuitie quanto semp mansure. Et hec omnia inde sunt: quia

4 Exortum est in tenebris lumen rectis † : misericors & miserator & iustus †.

† corde ‖ dñs deus.

¶ [Exortū est] et illuxit [in tenebris ‖ huius mūdi vt eos pellat [lumē] grē & sol iustitie [rectis corde] .i. iuste. & subiūgit qđ est illud lumē s. dns [misericors] natura & quātū ad habitū .mie dū expectat [et miserator] exhibitione. & quantū ad actū miserēdi dum iustificat [& iustus] reddēdo b3 opa dū remunerat. Si peccator es noli diffidere veniam: q2 misericors & miserator est. Si vero superbus es et cōfidis de clementia dei noli esse negligens: q2 et iustus est. Sed ne formides et ne terreat te iustitia beate vir qui times dñm: sed facqđ sequitr: & nō nocebit tibi iustitia sed. Quia

5 † Iucundus homo q miseretur & cōmodat † disponit sermões suos in iudicio: † quia in æternum non commouebitur.

[illegible] ‖ † quia.

¶ [Iucūd⁹] .i. gratus est deo. Ul [iucūdus] .i. hilaris sit [homo] ille [qui miseret] in corde & aio cōdonando et ignoscēdo alijs offensas & petā quo sibi veniā meret [& cōmodat] in opere & facto erogando alijs pecunie vel laboris & huiusmodi beneficia vt ei in futuro def: hilarem enī datorem diligit dñs. De his duobus benignitatis offi⁊cijs dicit in euangelio. Dimitte et dimittet vobis: date & dabitur vobis: et talis [disponit sermões suos] .i. rationes suas faciēdas [in iudicio] futuro: quia hec facta sunt qsi sermões quibus defendetur in iudicio: hoc enī nō erit ei sine misericordia: quia ipse fecit misericordiā [quia in eternum nō cōmouebit] .i. nūq̄ a gloria domini sepabit. q2

ij. co. ix. ‖ Luc. vi.

6 In memoria æterna erit iustus: † ab † auditione mala nō timebit.

† et ‖ † auditu malo.

¶ [In memoria] dei [eterna erit iustus] .i. pius & misericors: quia scriptus est in libro vite & iustitia ei⁹ corā deo nō trāsibit in obliuionem: sed manebit in memoria vt remuneret: semp enī in pñtia dñi apparebit: semper beata visione illi⁹ fruet id [ab auditione mala] que fiet immisericordibus quibus dicetur. Ite maledicti in ignē eternum [nō timebit] q2 est de misericordibus qbus tunc dicet. Uenite benedicti patris mei possidete regnum. Et quia hec in futuro erūt iusto: ideo interim non sua querit sed que sunt christi: labores patienter sustinet: promissa fideliter expectat. Unde subditur.

Math. xxv. ‖ Ibidē.

7 Paratū † cor eius sperare in dño: cōfirmatū est cor eius: non cōmouebitur donec † despiciat inimicos suos.

† est ‖ † videat super

¶ [Paratū] & pmptū est [cor ei⁹ sperare in dño] nō in mūdo: nō dicit simpliciter sperare: sed pponit paratū cor eius: frustra enī in dño sperat qui prius conscientiā nō parat. Et spes est infructuosa cuius nō est mūda cōsciētia. Debem⁹ igr cor nostrū parare & peruersas cogitationes: illicita desideria: pra

nas voluntates abijcere si in domino volumus viriliter sperare. Nec villis tentationibus frangitur: quia [confirmatum est cor eius] per gratie et virtutis habitum: ac in celestibus positum: et in amore xpi fixum vt nulla re seculi molliciatur: et nec extollatur prosperis nec frangatur aduersis [et non commouebitur] a iustitia et spe sua: quia corde in terra non figitur sed incommutabilia amat: et ideo incommutabiliter perseuerat [donec] existens in terra viuentium inde [despiciat inimicos suos] quoscumque. s. visibiles et inuisibiles quorum transcendit persecutiones et tentationes. Et propter hoc futurum

8 † Dispersit dedit pauperib9: iustitia eius manet in seculū seculi: cornu eius exaltabitur in gloria.

† sparsit. ij. cor. ix.

¶ [Dispersit] sua temporalia bona per multos seu multis: quia plus est oro multorum quam vnius hominis: et [dedit] liberaliter et gratis non sub obtentu beneficij sibi reddendi [pauperibus] et idigentibus xpm representantibus: non diuitibus vel adulatoribus et filiis [iustitia eius]. i. iustitie retributio et fructus [manet in seculum seculi] quia meritum sue iustitie eternaliter premiabitur [cornu eius]. i. potentia et sublimitas illius cuius humilitas a superbis contenebatur in terra [exaltabitur in gloria] eterna: qui etiam hic humilis fuit ibi potentem habebit. Gregorius notat quod melius dicitur iustitia quam misericordia. Justitia enim est dare pauperibus quia eis debetur Unde etiam pauperibus tribuimus non nostra largimur: sed sua eis reddimus Unde et augu. Querere quantum tibi deus dederit et ex eo tolle tibi quod sufficit. Cetera que superflua sunt pauperum sunt. Res aliene possidentur cum superflua possidentur. Erogari sibi vult deus ex illo quod dedit. Quid enim das quod ille non dedit? Quid enim habes quod non accepisti? Unde etiam Ambro. Esurientium panis est quem tu detines: nudorum vestimentum quod tu recludis: captiuorum redemptio et absolutio pecunia quam in terra defodis: Non sunt ergo superflua retinenda nec diuitibus et vnde viuant habentibus: sed pauperibus eroganda: alioquin et retinens et tam erogans quam recipiens timeant sibi de rapina. Deinde de post bona iustorum quibus hortatur enumerat mala iniquorum quibus terret: dicens.

Grego rius. Augu stinus. Ambrosius.

9 Peccator uidebit & irascetur: dentibus suis † fremet & tabescet: desiderium peccatorū peribit.

† frendet.

¶ [Peccator] et impius [videbit] hoc ad suam penam scilicet humilem exaltari seque confundi [et irascetur] sibi et contra seipsum eo quod non fecit bona: sed sera et infructuosa erit illius penitentia [dentibus suis fremet] per penam exteriorem in eo loco positus vbi erit fletus et stridor dentium [et tabescet]. i. marcesset inuidia de felicitate aliena [desiderium peccatorum] quod hic in presenti habuerunt vita circa delectationes et solatia peribit: et deficiet nulla succedente solatio cum omnia velut vmbra transient et feno arescente flos decidet: quia desiderium eorum tantum de temporalibus et transitorijs fuit.

Oratio.

Lumen perpetuum rector cordium deus concede nobis te diligere: tua gloria

iocundari: et sic disponere in hoc seculo vt careamus auditu aspero in futuro. Per dominum.

Psalmus de exhortatiõe fidelium ad dei laudem propter sui excellentiam & ad sectandã humilitatem laudatoribus necessariam.

Psalmus.CXII.

1 LAudate pueri dominũ: laudate nomen domini.

¶ Auctor psalmi propheta David. ¶ Titulus huius psalmi alleluia inscribitur: quod laudate dominũ interpretatur: quia in eo ad laudandum dominum inuitamur. Sed in hoc distat a duobus precedentibus quod primus monuit exemplo: secũdus de beatitudine laudantiũ sententiose tractando: hic vero tertius directo sermone auditores exhortãdo. Et est ordo pulcherrimus tanquam dicat. Ego laudo et beatus qui laudat: ergo vos et exemplo moniti: et premio prouocati laudate dominũ. ¶ Materia: laus dei et exaltatio humiliũ. ¶ Intentio monere ad laudis diuine preconiũ. ¶ Sentẽtia in generali: propheta in isto psalmo monet deuotos vt deum iugiter laudent: et vbique predicẽt: ipseque facit quod alios monet. i. deum laudat. ¶ Sentẽtia in speciali: ad laudẽ ergo monens ostendit qui: et quẽ: et quamdiu: et vbi: et quare laudẽt dicens. [Laudate] o vos [pueri]. i. omnes deuoti simplices. et pueri puritate cordis/oris et operis: et paruuli nõ sensu sed malitia et maxime superbia. i. humiles: quia tales soli digne laudãt [dominum] in essentia extollẽdo maiestatẽ eius. Nec solum laudetis deũ in se: sed et in suo nomine vñ subditur [laudate nomẽ domini] predicãdo virtutes et opera eius quibus nominatus est: et famosus: vel ita operando vt alii videntes opera vestra bona glorificẽt patrem vestrũ qui in celis est: et de bonis seruis laudetur bonus dominus. Nec ad horã pueri vestris nunc imperare laudem. sed

Marginal note: Alleluia quod interpretatur.

2 Sit nomen domini benedictum: ex hoc nũc & usque in seculum.

¶ [Sit nomẽ domini bñdictũ]. i. sicut est in seipso bñdictũ sic bñdicatur a fidelibus: et sic laudibus predicatũ non ad horã sed [ex hoc] id est ex quo ceperũt homines credere et laudare et [nunc] hoc est in presenti [et vsque in seculũ] id est sine fine hoc est semper et omni tempore et in eternum: nam et antea semper fuit benedictum. Semper enim laudãdus est qui semper est. Nec in vno loco tantum impero laudari. sed

3 A solis ortu usque ad occasum: † laudabile nomen domini.

Marginal note: † laudate.

¶ [A solis ortu vsque ad occasum]. i. in omni loco et vbique sit [laudabile nomen domini] et laudibus extollendũ vt qui vbique est vbique laudetur. q. d. nõ pauci sed oẽs partes mũdi cõueniãt in laudibus dei: per circuitũ enim solis significatur hic mundus in quo toto laudandus est deus. Nomen ergo domini est laudandũ et glorificãdũ semper et vbique omni tempore et loco vt nunquam et nusquam cesset ipius laus et benedictio. Ideo autem semper et vbique et ab omnibus dominus est laudandus. quia

4 Excelsus super omnes gẽtes dominus: † & su

Marginal note: † non habet et

per cælos gloria eius.

¶ [Excelsus] est dñs scꝫ celsitudine nature ꝛ potētie [sup oēs gētes] i. hoies: quia omnes ibi sunt subiecti [ꝛ sup celos] i. angelos ciues celestes: est [gloria] et sublimitas [eius] quia excedit omnē altitudinem angelorū: vel per gentes oia terrena: per celos omnia celestia notat: vt p hec duo oēs creaturas scꝫ celestes ꝛ terrestres indicet sibi subiectas. Et qꝛ talis est ꝛ tantus ideo merito est laudandus. deinde sicut docuit ita ꝛ facit. q. d. vere dominus est excelsus super omnes.

5 Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat: & humilia respicit in cælo & in terra?

¶ [Quis] enim alius scꝫ in hominibus vel celestibus est [sicut dñs deus noster] q. d. nullus qui per se possit vt ipe. ipe est [qui i altis habitat] i. in sctis quo dono eius alti sunt qui in terris positi in celis tñ cōuersantur [ꝛ hūilia] scꝫ eosdē in quibus habitat [respicit] intuitu misericordie [in celo et in terra] existens. Sancti enim qui hic i terra sunt humiles/apud deum sunt alti: ꝛ hi sunt in celo per libertatē spiritus: ꝛ quando eleuantur in cōtemplatiua: ꝛ in terra per habitationē carnis: ꝛ quando humiliantur in actiua. respicit inquam humiles.

6 † Suscitans à terra inopem: & de stercore † erigens pauperem.

† qui erigit. † exaltat.

¶ [Suscitans] per solam gratiaꝫ [a terra] id est a labe corporis [inopem] prius et adhuc quandiu gemit in corpore. Vel [a terra] id est ab amore terrenorum [inopem] id est nihil habentem ꝛ omnia possidentem [ꝛ de stercore] id est vitiorum putredine et sorditate vt ea tanquam stercora reputet [erigēs pauperem] spiritu ꝛ abiectum vt ei sicut prius carnis vitia non dominentur: de terra enim et puluere crexit nos quib⁹ dicitur. Quid superbis terra ꝛ cinis Suscitat in quam et erigit ad hoc. Eccl. x.

7 Vt collocet eum cū principibus: cum principibus populi sui.

¶ [Vt collocet euꝫ] ꝛ sedere faciat non iam in terra et stercore inter inopes et pauperes sed in sede honoris et glorie [cum principibus] id est cum angelis et [cum principibus populi sui] id est cum patriarchis prophetis et apostolis qui spiritualiter prefuerunt populo dei quasi dicat ad hoc suscitat inopem et erigit pauperem vt ad tantam potentiam et gloriam perducat ꝙ addat eum celi ordinibus qui sunt ex angelis et hominibus deinde exponit vbi suscitat et erigit in ecclesia scilicet que ante sterilis erat: nunc vero est secunda. Unde sequitur

8 † Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantē. † nō hꝫ qui.

¶ [Qui habitare facit sterilē] scilicet ecclesiaꝫ de gētibus [in domo] id est in ecclesia iudeorū inter ipos iudeos vt in lapide angulari duo parietes coniungantur ꝛ fiat vnū ouile [matrem] scilicet factam [filiorum] spiritualiū et ideo [letantem] de fecunditate sibi collata: quia iam sunt multi filij deserte: hec nostra mater ecclesia prius scilicet ante aduentum sponsi sterilis erat a filiorum spiritualium et ho

norũ operũ generatione: nũc vero est mater filiorum et operum fecũda et leta in vna domo habitãs super fundamẽtum apostolorum et prophetarum sita. iam de filiorum multitudine et virtutib⁹ et pulchritudine letat. Oratio.

Laudãtes benedictum nomen tuũ oĩpotẽs deus rogamus vt nos in sinu matris ecclesie collocatos charitatis tue facias stabilitate cõnecti. Per dominum.

Psalm⁹ de laude pro mirabilibus & beneficiis populo Israël in exitu de Aegypto: & Christianis ĩ recessu spiritali ab hoc seculo exhibitis.

Psalmus. CXIII.

1 IN exitu Israël de Aegypto: domus Iacob de populo barbaro.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus hic qui inscribit alla inuitat nos ad laudẽ dei ex alterius cõsideratiõe negocij q̃ ĩ premissis psalmis tribus etiã ad laudem dei pertinẽtib⁹. Sicut enim populus hebreus fuit de egypto liberatus: sic et quotidie p xpm peccãtores a pharaone diabolo liberant. Propheta ergo p magna miracula illi pplo exhibita xpm mũdo datũ annunciat. Nã illa miracula figure mysteriorũ xpi et ecclesie erãt. Vñ nõ tam preterita hic narrantur q̃ futura predicantur: quia in illis gestis futura signabuntur. ¶ Materia: beneficia et miracula hebreis in figura: et christianis in spiritu a deo exhibita. ¶ Intẽtio: inuitare ad dei veri cultũ et laudem ob istorũ bñficiorum exhibitionem. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo commemorans beneficia a deo exhibita populo hebreo in exitu de egypto que spiritualiter sumpta fuerit populo christiano in exitu a peccato dicat ex his gloriam nomini diuino non alteri tribuendam: et insuper simulachra gentiũ inania probat/ et religionem dei commendat. ¶ Sententia in speciali. incipiens ergo propheta a mirabilium narratione ait. [In exitu] ppli [israel de egypto] et idem sub alijs verbis repetens subiũgit [domus iacob] quia totus israel descendit de iacob qui alio nomine dictus est israel [de populo barbaro] id est gentili et extraneo: quia omnes populi dicuntur barbari exceptis hebreis: grecis: et latinis: non est enim vt dicit Augustinus lingua nostra sz barbara que deum laudare non nouit quasi dicat cum populus israel de egypto id ẽ de populo barbaro exiret: August.

2 Facta est Iudea sanctificatio eius: Israël potestas eius.

¶ [Facta est iudea sanctificatio eius] id est sanctificatus est populus ille in iudea id est in terra promissionis colendo verum deum que terra erat ante per idolatrias polluta et [israel] factus est [potestas eius] terre id est potens factus est in ea. qui enim in egypto fuerãt serui/ ibi facti sunt domini. Exodi. xiiij.

3 Mare uidit & fugit: Iordanis cõuersus est retrorsum. Iosue. iij.

¶ [Mare] rubrum [vidit] populus de egypto exeuntem id est ad modum videntis et intelligentis voluntatem domini se habuit [et fugit] se diuidendo et dando populo iter vt sicco pede transiret [Iordanis conuersus est retrorsum] reuertendo ad locum originis et eleuando se ad modum collis.

4 Montes † exultauerunt † ut arietes: & colles † sicut agni ouium.

†gestierunt †velut †velut

¶ [Montes exultauerunt vt arietes: et colles sicut agni ouium] Methaphorice loquitur: quia causam exultationis dederunt ipsis filijs israel inclinantes se in aduentu eorum quasi applaudendo. Nam magister in historijs innuit hoc dictum de scopulis torrentium arnon qui in transitu filiorum israel inclinati leguntur. Hec autem predicte figure sunt. Per israel ergo et iacob intelligitur xpianus populus qui prius est iacob .i. luctator post israel .i. videns deum: per egiptum vero que interpretatur tenebre seu afflictio intelligitur seculum a quo spiritaliter et mente est recedendum. Sic enim quisque hierusalem celestis idoneus ciuis fit cum primo huic seculo renunciauerit quemadmodum ipse populus in terram promissionis duci non potuit nisi prius ab egypto recederet. Sed sicut ille non inde discessit nisi diuino liberatus auxilio/ sic nemo corde ab hoc seculo auertitur nisi diuine misericordie munere adiuuetur. Sicut ergo populus ille cum exiret de egypto sctificatus et potens factus est in iudea: ita christianum populum exeuntem de pctis et constantem fidem trinitatis sctificat confessio. Judea enim confessio interpretatur: et per eam factus israel fit potens ad resistendum pctis et vt filius dei fiat. Et

Egyptus quod iter ptatur

hoc [mare] .i. gentilitas vel seculi pctores [vidit] .i. intellexit scilicet sanctos predicatores supplantatores viciorum et aias videntes deum [et fugit] .i. potuerunt resistere apostolis: quia deus erat in illis et sic cesserunt et siluerunt vt tibi sine contradictione ad libertatem spiritualem via panderetur [et iordanis] quod interpretatur descensus .i. humiles baptizati [conuersus est retrorsum] .i. ad eum vnde orti sunt redierunt. Et tunc [montes] .i. apostoli ceteris preminentes [exultauerunt] et gauisi sunt quia peccatores conuersos viderunt [vt arietes] .i. vt fortius gregis amici duces et principes duobus testamentis quasi duobus cornibus muniti [et colles] di cti a colendo .i. minores qui semen fidei receperant [exultauerunt sicut agni ouium] humiles et innocentes lacte adhuc indigentes ab arietibus per euangelium in fide generati. Sed

Colles vnde dicti

5 Quid est tibi mare quod fugisti: & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum?

¶ [Quid est tibi] o [mare] quod fugisti et tu o [iordanis] quid est tibi [quia conuersus es retrorsum] Et o vos.

6 Montes † exultastis sicut arietes: & colles † sicut agni ouium?

†quare gestistis velut. †velut

¶ [Montes] quid fuit vobis quod [exultastis sicut arietes] et o vos [colles] quid fuit vobis quod exultastis [sicut agni ouium] .q.d. Unde venerunt ista mirabilia in mari rubro in iordane in montibus et collibus. Interrogat quare hec facta sint vt admirationem excitet. Et quasi respondens questioni secunde de montibus et collibus subiungit.

7 A facie domini † mota est terra: à facie † dei Iacob.

† commota.

† dñi.

¶ [A facie] .i. a presentia [dñi] descēdētis [mota est terra] et ex terre motu ad presentiam dei facto hoc ꝓuenit. s. [a facie] et pñtia [dei iacob] qui nō est de⁹ recens. Ex hoc etiam patet solutio prime questionis de mari et iordane quia factū est ad presentiam dei qui hoc voluit fieri. q. d. a diuina voluntate ꝓcesserunt omnia cui etiam obediunt insensibilia.

8 Qui conuertit petrā in stagna aquarum: & † rupē in fontes aquarum.

Exodi. xvij.

† rupes

¶ [Qui] etiam [cōuertit petrā in stagna aquarum] scz faciendo vt de petra fluerent aque abūdāter. Nā moyse eleuāte manū et percutiēte virga bis silicē egresse sunt aque largissime [et rupē in fontes aquarū] repetitio est euidens sub aliis ꝟbis. Hec etiā spiritualiter intelligūt ac si diceret Quid est tibi o seculū qz tua impedimēta cesserunt. et quid est vobis o tot milia credētiū toto corde huic mūdo renūtiātiū ꝙ ad vestrū deū cōuertimini? Itez quid est ꝙ gaudetis o duces et fideles dispēsatores verbi ꝟitatis: et qd est ꝙ gaudetis o subditi et minores qui tpalia non relinquitis: sed bene disponitis? Qui respōdebūt. Ideo gaudem⁹ quia [a facie dñi] .i. a cognitione et presentia dñi qz deus in suis pdicatorib⁹ erat ꝙ dicit. Ecce ego vobiscum sum vsq ad cōsūmationez seculi [mota est terra] id est homines terreni a sua superstitione ad cultū domini: qui est deus iacob. i. luctantiū et vitia supplātantium. Ipse est etiā [qui conuertit petrā in stagna aquarum et rupē in fontes aquarum] Ista petra et ista rupis est xps qui scipsus pri⁹ durum cū ignoraretur liquefecit vt de eo manarent aque gratiarum et doctrinarum de eo cū quatuor flumina hoc ē quatuor euangelia exierunt et totū mundū irrigauerunt: et ipse misit spiritū sanctum de quo dicebat. Si quis sitit veniat et bibat. Sed iā gratia commendatur cum subinfertur.

Mat. xxviij.

Io. vij.

9 Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam.

¶ [Non nobis] iudeis o [dñe non nobis] gentibus [sed nomini tuo da gloriā] de predictis mirabilib⁹ et beneficiis. i. fac vt ide nomē tuū glificet et nō nřis merit] nō nřis viribus asscribat. Gratia qdē ista nō quasi ex operib⁹ et meritis pcedentibus data est sed miserante illo qui iustificat impiū ne vllā suā homines sed nominis dei quererent gloriā: et nec nomen eius glorificetur in omnibus gentibus qz ꝓ bonis gřas vobis dat] apparet glīosus: gloria enim est cū dat immeritis: da inquā gloriā nomini tuo.

10 Super † misericordia tua & ueritate tua: nequādo dicant gētes ubi est deus eorum.

† miās et ꝟitatē tuā.

¶ [Sup miā tua et ꝟitate tua] .i. d mirabilib⁹ et bñficiis q̄ fecisti misericordit pro pplo tuo: vt ipleres ꝓmissorū tuorū veritatē [neqñ dicāt gētes] blasphemādo [vbi ē de⁹ eoꝝ] Si eñi nō adiplesset ꝓmissa et nō fecisset ista viderer gētib⁹ ꝙ sua virt⁹ defecisset et suos saluare

nō potuisset ꝗ sepe ipsi iputāt bōis [illegible] dicentes vbi est deus eorum: hoc etiam solent nobis dicere gentes que habent deos visibiles [illegible] qua inuisibilem deum colimus. Sed iam tot mirabilibus factis p[illegible] respondemus eis.

11 Deus autem noster in celo: omnia † quecunque uoluit fecit. †que

¶ [Deus autem noster] est [in celo] sursum quia omnia corpora celestia et terrestria trāsgreditur: et ibi magis relucet sua potestās ꝛ gloria ꝗ tam potens est in celo ꝛ in terra ꝙ hic et ibi [omnia quecūꝗ voluit] vel in corporalibus vel in spiritualibus [fecit] per quod omnipotens apparet: ita ex factura poterunt comprobare factorem et operibus sentire dei presentiam. Desistant ergo homines contra eum loqui cogitare vel operari peruerse qꝛ suum facere et iudicare consistit in sola voluntate. Noster quidē deus talis est et tam potens apparet ex operibus ꝙ ipsi non possunt dicere de dijs suis: quia

12 Simulachra gentiū argentum & aurum: opera manuum hominum.

¶ [Simulachra gētiū] i. idola et imagines quas tāꝗ deos colunt. Et dicuntur simulachrū qꝛ ad similitudinē alicuius hominis mortui fictū: sunt [argētum ꝛ aurū] quo ad materiam de qua sunt quam fecit deus hoc est sunt creatura nō creator: habent quidē gentiles et lignea ꝛ erea et marmorea et terrea: sed preciosiora ponit quoꝝ materia charior habetur: et quibus maior reuerentia exhibetur: vt qui erubescit in his facilius erubescat in ceteris et sunt [opera manuum hoim] quo

Simulachrū quod est

ad formam stultitia hominum superadditam/hoc est sunt factura non factor. Sunt ergo manu hominum formata sed nō habent mēbrorum officia. Unde subdit.

13 Os † habent & non loquentur: oculos habent & non uidebunt. †tem

¶ [Os habent] scꝫ ꝑm hominis similitudinem [et non loquentur] i. non habent loquendi potentiam: homo ergo illis melior est qui loquitur hoc enim propriū est hominis scꝫ loqui: cetera vero que sequuntur communia sunt homini cum beluis vt non solum homines sed etiā beluas scias simulachris esse anteponendas. Sequitur [oculos habent] scꝫ in apparentia ꝛ non in veritate [et non videbunt] id est carent debita oculorum operatione.

14 Aures habent & non audient: nares habēt & non odorabunt. ps. cxxxiij.

¶ [Aures habent] ꝑm apparētiaꝫ non ꝑm veritatem [et non audiēt] nec possunt in operationem auribus deputatam [nares habent] in apparentia et non in veritate [et non odorabunt] nec gaudent narium operatione.

15 Manus habent & non † palpabunt: pedes habent & non ambulabunt: non clamabunt in † gutture suo. †cōtrectabūt †faucibus suis.

¶ [Manus habent] secundum apparentiam non secundum veritatem [et non palpabunt] nec possunt in debitam manuuꝫ operationem. hoc etiam simie possunt que manibus contrectant et meliores

illis sunt[pedes habent]similitu-
dinarie et non vere[et non ambula
bant]exercendo pedum officium: et
similiter et licet videantur habere
gutturl non]tamen[clamabunt in
gutture suo]nec habent eius usus.
Unde melior est illis bestia: que si
non loquitur clamorē tamē habet
in faucib⁹. Meliora ergo sunt ani
malia bruta que et vitā et sensum
habent: et si pudet adorare bruta
animalia multo magis simulachra
que et vita et sensu carent. Et quia
talia sunt simulachra.

16 Similes illis fiāt † qui faciunt e :: & omnes qui confidunt in eis.

toto ps. cxxxiiij.

¶ [Similes illis]scz simulachris
[fiant]carendo vita spirituali sicut
illa sensibili. In animo similes ef-
ficiuntur dum non emēdantur: qr
mente insensibiles facti nec vidēt
nec intelligunt nec discernunt Nō
optat hoc sed predicit. Uel [simi-
les illis fiant]i. similes se eis esse
intelligant vt dissimiles fieri labo
rent[qui faciunt ea]per sculpturā
vel fusuram[et omnes qui confi-
dunt in eis]et ea adorant non solū
qui faciunt. Nihil eis peius esse po
test ꝙ vt diis suis similes scilicet
muti: ceci: surdi: et omnino insen-
sibiles intus fiant. Moraliter vni
uscuiusqꝫ hoīs simulachrum et de⁹
est quod veneratur et colit sicut
auari deus pecunia: castrimargi
deus vēter et sic de similibus[Os
habent et non loquentur]verita-
tem et iustitiam defendendo vel q̄
ad eos pertinent ore non exercēdo
[oculos]scz corporis[habent]ad
concupiscendum temporalia[et nō
videbunt]oculis mentis ad contē
plādū eterna[aures habent]corpo
ris[et non audiēt]precepta dei au
rib⁹ audiēdi et cordis[nares hāt]
corporis[et nō odorabūt]situs chri
sti bonuz odorem de quo dicit apo
stolus. Bonus odor sumus deo. ij. Cor. ij.
[Manus habent et nō palpabūt]
bene operando[pedes habent et nō
ambulabunt]in via dñi et de virtu
te in virtutē[non clamabunt in
gutture suo.] Illi clamant in gut-
ture quorum vox procedit ex corde:
garruli vero et laudiloqui in labio
ruz summitate. Boni vero claustra
les sensus suos cohibētes[os ha-
bēt et nō loquētur]inutilia vel noci
ua[oculos habent et non videbūt]
vana ad cōcupiscēdū vel delectan
dum[aures habent et non audiēt]
detractiones et q̄ edificant[nares
habent et non odorabunt]illicita.
[Manus habēt et nō palpabunt]
tangēdo illicita vel operādo mala
aut inutilia[pedes habent et non
ambulabūt]alicui sine licentia vel
ad mala[non clamabunt in guttu
re suo]silētiū frāgēdo vel in corde
murmurādo. Ita gētes cōfidūt i si
mulachris q̄ iuuare nō possūt. Sz

17 Domus † Israël spe- sperantes
rauit in domino: adiutor
eorū & ptector eorū est.

¶ [Domus israel]i. subditi in ec-
clesia[sperauit]quod non videt[in
dño]mundo abiecto: et ideo vt per-
duret vsqꝫ in finem patientia eo-
rum[adiutor eorū]in bonis agen-
dis[et protector eorum est]contra
mala imminentia: bene autem nō
solum adiutor sed et protector dñs
dicitur nisi enim ipse adiuuerit ni
hil possum⁹ facere: nisi ptegendo
custodierit ea etiam in quibus ad
iuuamur non possunt prodesse. Ne
autem videatur maioribus iam
esse res que minoribus adhuc est
spes. addit

18 Domus Aaron spera
uit in domino : adiutor

† nō hȝ eorum. † eorum & protector
eorum est.

¶[Domus]etiam[aaron].i. etiaȝ ordo pontificum et sacerdotū qui ceteris sunt prelati[sperauit in domino]nō in mūdo ꝛ ideo dñs[adiutor eorū]vt ꝛ ipsi pseuerāter extendāt in ea q̄ ante sunt:et currāt donec apprehēdāt[ꝛ ꝓtector eorū est]ne eis noceat. Ideo minoruȝ ꝛ maiorū est dñs adiutor ꝛ ꝓtector: quia vtriqȝ timēt dominum ꝛ vniuersaliter omnes in ecclesia

19 † Qui timent domi-
† tim; q̄ eū timent dñm et sperauerūt i dñm. num sperauerunt in do
mino: adiutor eorum:
& protector eorū est.

¶[Qui timent dñm]in omni gente[sperauerunt in dño]non in alio. Omnis multitudo fidelium ꝛ vniuersalis ecclesia in his verbis cōprehenditur et dominus[adiutor et protector eorum est]modo predicto. Spes ꝛ timor beatos faciūt et sunt due mole inter quas debet moli ois christian⁹. Vt fiat panis coram deo reponendus. Si speras et non times presumis: si times et non speras desperas. Spes ad alta proficientes ꝛ de virtutibus cogitātes ptinet: timor vero ad ichoātes: ꝛ peccata sua ꝑ pniam corrigēdo ad miaȝ recurrētes. Et hos enī ꝛ illos pius ꝛ misericors dñs adiuuat et ꝓtegit. Et q: nullis nostris meritis preuenimus misericordiā dei: sequitur

20 Dominus memor
† vos. fuit nostri: & benedixit
† nobis.

¶[Dñs]qui quasi oblitus videbatur[memor fuit nostri]ostendendo beniuolentiam suam erga nos

ẜm modū loquēdi hoim q̄n q̄s facit: nūc bonū q̄d prius nō faciebat[ꝛ bñdixit nobis]oī bñdictiōe spiritali bona spūalia dādo ꝛ multiplicādo. Et exponēs q̄b⁹ bñdixit: declarat primo in minoribus.d.

21 Benedixit † domui † domū
Israël: benedixit † do- † domū
mui Aaron.

¶[Benedixit domui israel]id est subditis in ecclesia: secundo in maioribus scilicet prelatis[benedixit domui aaron]id est pontificibus ꝛ sacerdotibus suis. Tertio generaliter in omnibus deum colētibus: hoc est in vniuersali ecclesia. dicēs † oēs timētes.

22 Benedixit † omni-
bus qui timēt dominū: † magnis.
pusillis cum † maiori-
bus.

¶[Benedixit omnib⁹ qui timent dominum]timore casto: ꝛ hoc sine personarum acceptione. Vnde subdit pusillis cū maiorib⁹]id est indifferenter oībus imperfectis ꝛ ꝑfectis. Nullū genus ꝛ nullus gradus excluditur hominuȝ dū tamē timeant dñm. Sed q: benedictio dñi sp crescit ī eis q̄ ī ei⁹ seruitute ꝓficiūt bñ psalmista īprecādo illis bonorū augmētū subiūgit: dicēs.

25 Adijciat dominus su
per uos: super uos & su
per filios uestros.

¶[Adijciat].i. appōat ꝛ addat do min⁹.s. bñdictionē ꝛ bōa[sup vos]optes ꝛ magistri[sup vos]iquā ꝛ sup filios vros].i. discipulos ꝛ imitatores. Et ita factū ē. Accessit enī fides oīȝ gētiū ꝛ creuit numer⁹: nō solū sapiam antistitū et magistrorū / sed etiā obedientiū populorū;

et discipulorũ adĳciẽte dño nõ so lũ sup patres sꝫ etiã super filios eorũ: proinde vtrisq; pusillis ⁊ ma gnis dicit ꝓpterea quod sequitur.

24 Benedicti uos à do-
mino: qui fecit cælum
& terram.

ℭ [Benedicti] estis [vos] vtrisq; scilꝫ patres et filĳ [dño] .i. honori dñi vt ei seruiatis. Vel [a dño] p assecutionẽ grẽ in pñti ⁊ glie i futuro [q̃ fecit celũ] scꝫ apostolos ⁊ maiores de qb⁹ dicit. Celi enarrãt gloriam dei [⁊ terraꝫ] scꝫ populum: ⁊ minores qui respectu maiorũ sunt sicut terra ad celum. hoc autem

ps. xviij.

25 Cælũ cæli domino:
terram autem dedit fi-
lĳs hominum.

ℭ [Celũ] dedit [celi dño] qm̃ apostolos ⁊ maiores subdidit filio suo q̃ celi ⁊ terre dñs ẽ: q̃ illi magnũ soli dãs dociles sunt: et per ipsum vbertatẽ sapiẽtie capiũt [terrã autẽ] .s. subditos ⁊ minores [dedit filĳs hominũ] .i. aplis ⁊ maioribus vt vomere predicationis ⁊ doctrine excolant ad fructificandum: et quia alia est multitudo reproba q̃ ad istos non pertinet que a domino non benedicitur sed maledicitur subiungit deꝫ: ⁊ conuerso sermone ad dominum dicit.

26 Non mortui lauda-
bunt te domine: neque
omnes qui descendunt
in infernum.

ℭ [Non mortui] in pctis ac tibi ⁊ a te qui es vera vita prauitatibus suis separati [laudabunt te domine] quia nõ est speciosa laus in ore peccatoris [neq; omnes] .i. aliqui omnium [qui descendunt in infernum] id est in ꝓfundũ vitiorũ scꝫ laudabunt te: quia impius cũ venerit in profundũ malorũ contemnet. Illi inquam laudabunt.

27 Sed nos qui uiui-
mus benedicimus do-
mino: ex hoc nunc &
usque in seculum.

ℭ [Sed nos q̃ viuimus] vita gratie in ea persistendo ⁊ te veram vitam sequendo id est quos viuificabit diuina gratia in bonis operibus qui fidem et opera habem⁹ [benedicimus domino] id est laudamus dominum: tales enim dominum digne laudare possunt sicut scriptũ ẽ. Rectos decet laudatio [ex hoc] id est ex quo incepim⁹ ⁊ [nunc] scilicet modo ⁊ progrediẽdo [⁊ vsq; in seculum] id est sine fine. quia ex hoc tẽpore vsq; in eternum laudandus est dominus.

ps. xxxij.

Oratio.

Esto nobis dñe adiutor ⁊ protector i te sperãtibus: et memor nos fecisse ꝗ terrada vt semper viuam⁹ in laude superna. Per dñm.

Psalmus de gratiarũ actione pro exauditione orationis liberati à multis periculis: & de oratione pro requie inuenienda post huiusmodi beneficium liberationis. Psal. CXIIII.

1 Dilexi quoniã
exaudiet do-
minus: uocẽ † depcationis.
† orationis meę

Auctor

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus est all'a.i.laudate dñz: hic titulus sepe iteratur:quia laudatio dei et dignitas est operum et preciũ est laborũ.i.et meritũ est ꝛ premiũ. ¶ Materia gratiarum actio:de exauditione orationis: ꝓ liberatione a malis et oratio pro requie post huiusmodi gratiam liberationis. ¶ Intẽtio:monere ad dei laudem ꝛ in omni afflictiõe recurrere ad deum per orationem. ¶ Sententia in generali propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis ad magnam et instãtẽ petitionẽ suã de profunda peccatorũ fouea vel de afflictiõe spiritualis siue corporali se diuinitus liberatum esse recognoscẽs gratias agit: ꝛ iterum orat vt liberatus ad requiẽ veniat. Et est iste psalmus consolatio fideliũ contra dolores seculi. In hoc etiam psalmo ꝛ tribus sequẽtib⁹ ipm sunt alie ꝛ alie rationes laudãdi deũ. ¶ Sẽtẽtia in speciali:propheta ergo in persona liberati gratias agens deo ait. [Dilexi] scz dñm nõ propter tẽporalia bona mihi data vt infideles sed [qm̃ exaudiuit] ipse [dñs] sicut certitudinaliter spero [vocẽ orationis mee] in angustijs. Quia dilectionẽ spes boni futuri solet accendere: inde dilexisse se dicit qm̃ sperauit exauditurũ deum vocẽ orationis sue. Tria nobis cõmendant in hoc vsu.s. fides: spes: ꝛ charitas fides enim orat: spes futura pstolatur: charitas corroborat fidem/ et spem: sed fides et spes nutriunt charitatẽ maxime cũ deum diligimus propter inuisibilia et eterna q̃ speramus ꝛ credim⁹. Inde autẽ spero quoniã exaudiet.

2 † Quia inclinauit aurem suã mihi: & in diebus meis † inuocabo. 4

Iqm̃ inuocaui.

¶ [Quia] iã z [inclinauit aurẽ suã mihi] dicitur per similitudinem auris dei misericordia ipsius quam videtur inclinare cum nos clementer dignatur audire: aurem singulariter suam inclinauit quando filium suum nobis misit et ꝓ nobis in mortem dedit. Inclinatio ergo sue auris probatio est future exauditionis: et idcirco in hoc ego exptus misericordiã [inuocabo] eũ z ꝛ eius auxiliũ [in diebus meis] .i. in diebus mee miserie quos mihi feci peccãdo qui sunt pleni laboris ꝛ doloris. Uel [in diebus meis] presentibus .i. in diebus salutis mee tempore scilicet acceptabili. Modo enim et in hac vita tantũ sunt dies nostri ad inuocandum. Ex necessitate autem magna compellor inuocare. quia.

5 Circundederunt me dolores mortis: † & pericula inferni inuenerunt me.

Inõ habet et.

¶ [Circũdederũt me dolores mortis] .i. vehemẽtissime tentationes peccati q̃ pariũt dolorẽ mortis: vl' ipa et pctã q̃ sunt cã doloris ꝛ mortis eterne q̃ mors erit in inferno: vñ sequit [ꝛ pericula inferni] .i. debita ꝛ reat⁹ penarũ inferni [inuenerũt me] aberrãtẽ absq; te: ꝛ expositũ malis ita vt in inferno punirer nisi adiuuer i tẽtatiõib⁹ istis ꝛ liberer a peccatis. Ego vo ea nõ inueniebam: quia prosperis seculi gaudebant in quibus plus faliũt inferni pericula: ꝛ effusus carnali voluptate non animaduerti mala me circundantia. Illa ergo mala prius inuenerunt me nesciẽtẽ: sed post etiam ego tandem.

Tribulationẽ & dolorem inueni: & nomẽ

domini inuocaui.

¶ Tribulationẽ .i. afflictionẽ et timore et per conſequens dolorẽ] interiorem de periculis[inueni]q: per illam afflictionem et timore inueni et cognoui meam miſeriam interiorem quam neſciẽs habebã ſcilicet dolores mortis et pericula inferni:prius enĩ vana me seducebãt et vtilitas tribulationis me latebat:quam tribulationẽ deus infert homini ad vtilitatem:q: per flagella exteriora cognoſcit homo ſuam miſeriã interiorem: et ideo cognita mea miſeria nomẽ dñi inuocaui in his tribulationibus et periculis ſatagẽdo vt p eũ liberarer ab ipſis. Inuocaui inquam dicẽs.

5 O domine † libera animam meam: miſericors dominus & iuſtus: & deus noſter miſeretur. †erue.

¶ [O dñe]qui potes omnia[libera animam meam] ab his miſerijs ne tantis perplexitatibus inuoluta pereat in eis:et nullus dubitet liberari ſi deuote clamauerit:quia [miſericors]eſt dñs]parcẽdo delictis et tñ iuſtus q: flagellat p eis ne miſericordie remiſſio credatur inutilis[et deus noſter]iterũ miſeretur]q: recipit ad beatitudinẽ quẽ flagellat. Nec tam amarũ dz eſſe q flagellat/q dulce q recipit. Crisoſt. aurea verbo: miſericors eſt dñs:ſed noli eſſe negligens ſequitur enĩ et iuſt? et de? in quit [noſter mi ſeretur]nõ dicit de prõ ſz põit vt ſolã miſericordiã oñdat. Semel etiã iuſtũ poſuit et bis miſericordẽ:q: nõ tãta habeo bona quãta mala. Incipiunt grauare peccata mea et vincit iſua mia. Miſeretur inq:q:

6 Cuſtodiens paruulos dominus: humiliatus ſum & † liberauit me †. †saluũ †fecit

¶ [Cuſtodiens]eſt vt paſtor[paruulo]s] .i. humiles[dñs]vt grãdes faciat heredes. Siqs ſe hũiliat huius miſeretur dñs et eum cuſtodit: et quãto minor qs eſt apud hoïes tãto maior eſt apud deũ. Et expro credite quia ego. humiliatus ſum] veraciter coram ipſo[et]ideo[liberauit me]ab anguſtijs meis ſua gratia et virtute. Deinde hortatur animam ſuam vt conuertatur ad deũ vnde requies eſt.q.d. Et quia domin? eſt miſericors et cuſtodiẽs paruulos:ergo.

7 Conuertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi.

¶ [Cõuertere]o[aïa mea]affectione et deſiderio[in requiem tuam] i.ad deum in quo ſolo eſt tibi mentis requies non tamen deſidia vt opari ceſſes. Et merito cõuertere[q: dñs bñfecit tibi]et multis periculis te liberãdo et cuſtodiẽdo ac varia bona tibi dãdo. Talis actio dz eſſe aïe q̃ tẽdat ad qetã ſecuritatẽ non que augeat inquietũ labores: Requies noſtra chriſt? eſt de? noſter. Si qñ fuerimus in anguſtia et ceperit nos cogitatio captiuare in peccatũ dicamus. Conuertere anima mea in requiẽ tuã. Ita bene fecit

8 † Quia eripuit animã meã † de morte: oculos meos à lachrymis: pedes meos à lapſu. †qđ †exemiſta

¶ [Qi eripuit aïaz meã de morte]

infidelitatis peccati ꝛ eterna[ocu
los meos a lachrymis]pro lapsa
et p[ri]ris[pedes meos]ꝛ affectus
[a lapsu]ꝛ piculo peccãdi de mor-
te infidelitatis:põt intelligere ho
mo fidelis iam ereptam esse aiam
suam eo ipo quo ex infideli fidelis
effectus est. Eripuit etiã in presen
ti a morte peccati:sꝫ in futuro eri-
piet a morte eterna. Cetera vero
duo spe cõpleta sunt in eis que nõ
dum ex hac vita emigrauerũt:sed
non in re. Nũc eñ cum lapsus no
stros periculosos cogitamus non
cessant oculi a lachrymis. Tũc aũt
eripiet oc[u]los nostros a lachrymis
quando ꝛ pedes a lapsu. Vñ sub-
iungens non ait placeo:sed

9 Placebo † domino:
in regione uiuorum.

† in cõspectu dñi.

¶ [placebo dño] pfecte in futuro
qñ nullus erit lapsus:nullã infir-
mitas carnis lubricã. et hoc [in regio
ne viuorum].i. eternaliter viuẽtium
s. in celesti regno ꝛ gloria beatorũ
vbi nemo moriẽ. Ibi eñ aia semp
viuit:vbi cũ corpore de imortalita
te letatur. vbi satis ostendit ab ea
parte nõdũ se placere deo q̃ est in
regione morientiũ. i. in carne mor
tali. quoniã in presenti seclo per-
fectus iustus nemo esse potest:nec
eñ mundus a peccato:nec si vni[us]
diei fuerit vita eius. Oratio.

Absolutor peccaminum do-
mine qui animam te fide
liter inuocantem veloci-
ter consolaris:rogamus/vt nos a
periculis inferni erutos in regio-
ne viuorum ablata peccati morte
restituas. Per dominum.

Psalmus de cõstãtia
fidelium & sanctorum
martyrum in fide & cõ
fessione: propter Chri-
stũ alios ad hoc ipsum
suis uerbis & exemplis
prouocantium.

Psalmus. C X V.

1 Credidi pro-
pter quod lo-
cut[us] sum: ego
autem humi-
liatus sum nimis.

¶ Auctor psalmi propheta dauid.
¶ Titul[us] est all[elui]a:voce laudis cõ-
grue p[ro]titulaẽ iste p[salmus]:q[uia] in hoc p[salm]o
v[er]ba sunt martyrũ q̃ cõfessione vi-
guerũt ꝛ p[re]mia dei consecuti sunt.
¶ Materia:cõstãtia fidelium ac
sctõrũ martyrũ in fide ꝛ confessio
ne. ¶ Intẽtio:mõere ad dei lau-
dẽ: p dõis istis fidelib[us] collocatis.
¶ Sñia in gñali:pp[he]ta in isto p[salm]o
loquitur in persona martyrũ mul
torũ quãta pro fide pertulerunt:
aliis referentiũ vt sui exẽplo cõstã
ter in passionibus se habeant. et
cõmemorat dei beneficia. s. fidẽ et
confessionem:quia crediderunt in
fidem xp̃i nõ obstãtibus multis ꝛ
magnis tribulationibus publice
cõfessi sunt:ac gloriosam mortem
pro xp̃i noie ꝛ catholica fide con-
stãter susceperunt. ¶ Sñia in spe
ciali:propheta ergo in psona mar
tyrũ cõmemorans dei bñficia ait.
[Credidi]. s. vere ꝛ pfecte [ppter
quod locutus sum]. i. cõfessus sum
constanter ea que credidi non ne-
gaui cibaria cõseruis:non tacui
coram spiculatore. Credenti neces
se est loqui. Non enim perfecte cre
dit qui quod credit vel pigritia vel
timore non loquitur:debet enim
loquendo alios lucrari vt mereaẽ
audire. Intra in gaudiũ dñi tui. Mat-
Si martyres quidã moriẽdo tan- th. xxv

ſum: quidam etiam loquendo ſub diſcrimine gladij cõfeſſi ſunt quãto magis nos cõfiteri debemus in ſecuritate [ego autem humiliatus ſum nimis] ab eis qui veritati cõtradicũt. i. paſſus ſum multa propter verbũ dei quod fideliter tenebam. Et ne vera confeſſio viribus hominis detur: ſubiungit

2 Ego † dixi in † exceſſu meo; omnis homo mendax.

† auté. † extaſi mea.

¶ [Ego] aũt nõ attribuẽs mihi confeſſionem [dixi in exceſſu meo] i. in extaſi ſcʒ mẽte rapta ad ſuperna ꝛ ad pure veritatis cognitionẽ vel in pauore paſſionũ ſeu infirmitatis mee dixi inq̃ hoc ſcʒ [oĩs homo] de ſe preſumẽs [mẽdax] eſt ex ſe ꝛ fragilitate ſue nature: ꝛ nõ audet cõfiteri deũ ſicut petrꝰ qͥ cõfidit de ſe negauit. Sed grã dei verax efficit̃ vt p̃ſſuris nõ cedens qḋ credit libere et publice confiteat̃. Natura enim humana horret penas: et ideo timẽt confiteri deum ſed grã excludit timorem vt audacter loquatur veritatem. Quod videns iſte grã dei factũ in ſe: ſubdit

Penas horret natura humana.

3 Quid retribuam domino: pro omĩbus quæ † retribuit mihi?

† preſtitit.

¶ [Quid] ergo [retribuã dño] ſcilʒ cõdignũ [pro oĩbus] ſcʒ bonis ſuis [q̃ retribuit mihi] pro malis meis. Retribuit enim dñs hoĩbus bona pro malis: paſſus pro p̃cedẽtibus eorum peccatis cui homines retribuunt mala pro bonis per ingratitudinẽ ꝛ offenſam frequẽtem. q. d. Quid habeo dignum qḋ illi pro ſuis beneficijs retribuaʒ: nihil cõdignum reddere poſſum. quodcunq̃ illi dedero ipſius eſt: et magis illi reddo q̃ dono. vnde non inueniens iſte quid retribueret niſi ex his que ipſe dominus prior retribuit: ſubiungit.

4 Calicem ſalutaris accipiam: Et nomen domini inuocabo.

¶ [Calicẽ] i. paſſionem que dicit̃ calix. q: ſub menſura bibitur: fidelis enim deus non permittit nos tentari ſupra id qḋ poſſumus [ſalutaris] i. ſalutis: qꝛ ĩ eternã ſalutẽ propinat̃. Uel [ſalutaris] i. ieſu qui p̃o paſſus eſt docẽs nos ſuas paſſiones tanq̃ exemplar imitari [accipiã] amore ꝛ d̃ſiderio ad mortem me preparando. q. d. poculum paſſionis bibam pro illo quia p̃o bibit pro me: et iſta ſola digna eſt compenſatio paſſiõis eius. Et hoc ipſum martyrium non eſt mee virtutis ſed gratie dei: quia non ſum verax niſi eius dono. propterea nõ poſſum eum bibere niſi deum inuocauero: et ideo non in me ſed in domino confiſus [nomen domini inuocabo] in auxilium. Et tandẽ.

Paſſionis xp̃i digna compẽſatio.

5 † Vota mea domino reddã coram omni populo eius: precioſa in cõſpectu domini mors ſanctorum eius.

† alia litera ñ hʒ vſq; p̃cioſa.

¶ [Uota mea] i. d̃ſideria mea moriendi pro chriſto [dño reddã] ipſo actu ꝛ hoc [corã omni populo eiꝰ] non erubeſcens mori pro ipſo vt exinde laus dei creſcat et alij exẽplum capiant. Reuera q̃ſqʒ ſeipm̃ vouere debet/ſeipm̃ reddere: imago ſua reddatur ceſari: imago ſua reddatur deo. Nec mirũ q̃ ita facio: quia [p̃cioſa] i. chara grata et accepta eſt [in conſpectu domini] cuicunq̃ʒ videatur vilis et abiecta [mors ſanctorum eius] quia pro

ipso morte temporali reddit vitã eternã. Uel [preciosa] .i. precio mortis eius empta. emit enim eã sanguine suo quẽ pro eis prior fudit ne pro eo mori dubitarẽt. Cõfiteatur itaqз conditionem suam mancipiũ tanto pcio cõparatũ: ꝛ dicat

6 O domine † quia ego seruus tuus: ego seruus tuus & filius ancille tuæ.

† nõ hз quia.

¶ [O dñe] qui precio nos cõparasti confiteor conditionẽ meã [quia ego] sum seruus tuus] quia redẽptus ꝛ emptus precio magno scз sanguine precioso [ego seruus tuus] obediẽs in omnibus. repetitio sermonis indiciũ videtur esse affectionis siue deuotionis [et filius ancille tue] i. ecclesie que est ancilla in presenti dum seruit ꝛ militat: libera in patria dum triũphat et regnat: vel eadem ancilla hic ꝛ libera: ancilla quãtũ ad carnẽ: libera quantũ ad spiritum: quia in libertate spiritus seruimus. Et merito pro te debeo mori et libẽter immolor tibi quod totum per te est: quia non mee vires: non mea merita: sed tu

7 Dirupisti uincula mea: tibi sacrificabo † hostiam laudis: † & nomẽ domini inuocabo.

† sacrificium † alia litera. ñ hз totum re sdunã.

¶ [Dirupisti vĩcula mea] id est vĩcula peccatorum meorum: vincula malarum consuetudinum: impedimenta huius seculi vt a fuga rediens religarer tibi: vel [dirupisti] virtute martyrij [vincula] peccatorum omnium penalitatum: oim satisfactionum: quia martyrium omnia peccata assumit et omĩa sanguine abluuntur. Iste versus vt ait Cassiodorus tante virtutis a quibusdã creditur vt peccata hominũ dimittãtur si in fine vite mi- na confessione dicatur. Et quia dirupisti iõ [tibi sacrificabo] vt gratus [hostiã laudis] .i. sacrificiũ laudis tibi debeo. s. meipm ad te iugiter laudandũ vel ipsam laudẽ tanq̃ hostiam [et nomen dñi inuocabo] nõ fretus meis viribus. Et hic Hiero. q̃ sicut martyres laudant dominũ pure in regione viuorum ita ꝛ monachi q̃ die ac nocte psallunt domino debent eandem puritatem habere martyrum. Siquidem ꝛ ipsi martyres sunt. Quod enĩ faciunt angeli in celis hoc monachi faciunt in terris. Sacrificabo inquam hostiam sic: quia Hiero.

8 Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius: in atrijs domus domini in medio tui Hierusalem.

¶ [Uota mea] scз sacrificium laudis [dño reddã] et efferã: hoc ꝛ superius dicit sed non est frustra q̃ idẽ spiritussanctus replicauit. Cũ enim superius dixisset vota mea dño reddã corã oĩ populo eius / premissum est calicem salutaris accipiam vt hoc sit votũ deo reddere passionẽ martyrij pro amore eius suscipere. Nunc vero dicens [vota mea dño reddã in conspectu oĩs ppli eius] quia premissum est tibi sacrificabo hostiã laudis huius voti redditionẽ possumus intelligere sacrificij ꝛ laudis imolationẽ. Neqз enĩ tm̃ dño deo votũ reddit cũ pro eius amore corpus hominis occidit: sed hoc est ei magnũ votũ reddere cum interior hõ spiritalis amoris gladio se imolans seipsum non cessat deo in sacrificiũ laudis offerre. Adorabo et laudabo inquit dñm non in occulto: sed

[in cōspectu oīs ppli eius].i.corā oi cetu ferōrum:et hic ⁊ in futuro: publice eñ laudari ds q pro omnibus pati voluit ⁊ hoc[in atrijs domus dñi]quārū ad ecclesiā militātē p quā tanq per atriū intretur ad domū dñi eternā non manu factā.s.ad eccliā triūphātē.Atriū ei est qsi porticus ad ingrediēdū medium domi⁹ ⁊[in medio tui hierl'm] celestis ciuitatis qrū ad ecclesiā triumphantē vbi pax est et sancti visione dei letantur. Orō.

Talis sit qs dñe vita supplicum sicut est in cōspectu tuo mors preciosa sanctorum:vt a vinculis peccati liberi mereamur future hierusalē gaudia prelibare.Per dominum.

Inductio ad laudem dei propter impletionem promissi de incarnatiōe Christi:per quā facta est reparatio totius generis humani.

Psalmus. C X V I.

1 Laudate dominū omnes gentes:laudate eū omes populi.

¶ Auctor psalmi pphēta dauid. ¶ Titulus est all'a qd est laudate dñm.Vñ ⁊ psalmus incipit.Breuis est iste psalm⁹ ⁊ modic⁹:sz oēs cōpēdio sue locutionis superat:et est qsi pūct⁹ psalmorū:vñ diuerse spēs formanf ptinet ei oēs laudis materiā:⁊ sub cōpēdio ea q ceteri psalmi diffusim.⁊ est mira variatio ꝯ rediū salutaria dicere modo paucis mō late.¶ Materia:aduētus xpi in carne promissus misericorditer ⁊ exhibit⁹. ¶ Intētio: monere ad laudē dei pp̄ter iplestionē pmissi.s.effectus incarnationis christi.¶ Sententia in generali: pphēta in isto psalmo inuitat oēs tam gentiles q iudeos ad laudem dei propter aduētum in quo reparatio hois per pphētas misericorditer promissa fuit veraciter adimpleta ⁊ cōfirmata.¶ Sententia in speciali.Omnes ergo gētes ad laudē monet dicens.[Laudate dñm oēs gētes].i.oēs gentiles ad fidem christi conuersi vel vocati [laudate eum omnes populi].i.iudei in duodecim tribus diuisi.Vel [collaudate eum]vt sit in vnū redacta oim laudatio qd ē catholice ecclesie.Ideo dicit oēs gētes oēs populi:ne quis preteream de toto orbe.Quod titul⁹ ille prenūciauit quem super crucē dñicam pilatus posuit scriptum hebraice:grece:⁊ latine:rex iudeorū hec sunt illa atria dom⁹ dñi:⁊ ille oīs populus de qb⁹ egit in psalmo pcedēti nō soli iudei.Ne qs eñ putaret p illa atria ⁊ oēz pplm solos iudeos significari oēs monet ad laudem dei:laudate inquam hac de causa

2 Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: & ueritas domini manet in æternum.

¶ [Quoniam misericordia eius] id est reparatio hominis misericorditer pmissa[cōfirmata est super nos]per effectum incarnationis:quia quod per prophetas promisit aduētū Christi compleuit ⁊ firmauit misericordiam:vt nunq moueatur:qz q dedit custodit[⁊ veritas dñi]id est exhibitio pmissionis facte de xpo[manet in eternū]

sicut ⁊ christ⁹. Uel q2 quecũq3 pro mittit ĩfallibiliter facit: siue in eis que promittit pijs/siue in eis que comminatur impijs. Et bene dicitur confirmata est super nos misericordia eius: quia quamuis sine misericordia nunquam fuerit cum etiam nominatim misericordia nũcupetur: super nos tamen eius misericordia confirmata maior ⁊ mirabilior apparuit cum dominus pro seruis: iustus pro peccatoribus incarnari: nasci: multa pati: et mori dignaretur cum veritas etiam domini manere nobiscum in eternum dignatur sicut ipsa veritas pollicetur dicens: non te deseram nec derelinquam: ⁊ ecce ego vobiscum sum vsq3 ad consummationem seculi.

Mat. xxviij.

Oratio.

Omnipotens pijssime dominator: qui omnium gentium ore laudaris: precamur vt dilates veritate tua montem nostrum et confirmes super nos misericordiam tuã. Per dñm.

Exhortatio ad dei laudem propter suam bonitatem & misericordiã: ac propter multiplicia bñficia per cũ nobis misericorditer impẽsa.

Psalmus. C X V I I.

1 iij Confitemini domino quoniam bonus: † quoniam in scl'm misericordia eius.

fest

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus est all'a: hoc est laudate dominũ: ad quod monet iste psalmus qui est multis figuris decoratus. ¶ Materia: bonitas dei: multipl. eiusq3 ipsius bonitatis diuine beneficia nobis exhibita. ¶ Intentio monere ad dei laudem ob causam multiplicem. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona fidelis populi seu ecclesie ⁊ specialiter martyrum alios ad imitationem sui nunc verbis nunc exemplis exhortantium monet et incitat omnes laudare dominum ratione sue eximie bonitatis et misericordie quibus exaudit oẽs inuocantes eum in tribulatione. Unde nõ in homine sed in deo solo dicit esse sperandum: quia ipse solus prestat salutem. ¶ Sententia in speciali. Ad laudes ergo monens ait [Cõfitemini domino] cõfessione laudis: i. laudate dominũ confitendo beneficia eius omnes generaliter [quoniam] ipse solus [bonus est] essentialiter cuius bonitati non est finis. hoc est propriũ bonitati qui per se et ex se bonus est sicut ipse ait nemo bonus scilicet sua bonitate nisi solus deus: hec est precipua materia et causa laudis illius: quia cum propter se laudatur/laudatur grat[is] ⁊ sic laudandus est: tũ propter vitã eternã minus gratis: tũ ppter beneficia temporalia omnino non gratis: bona tamen est laus si referatur ista ad alia: non si principaliter fiat propter temporalia. Et in hoc patet q3 bonus est [q2m̃ in seculum] id est in eternũ est ⁊ durat [misericordia eius] quia semper subuenit ⁊ misericordie dona concedit. Et specialr

2 Dicat † nunc Israël qm̃ bonus: quoniã in seculũ misericordia eius.

fau bon

¶ [Dicat] confitendo: ⁊ est quod sentio de bonitate dei sentiat et profiteatur mecum [nunc] scilicet

non differēdo[israel] id est quilibꝫ
subditus in ecclesia per fidem vi-
dens deum hoc scilicet[quoniam
bonus] est: et[quoniam in seculū]
est[misericordia eius] Ut supra. q.
d. moneo vos cōfiteri: ⁊ vt ego vos
moneo ita ⁊ vos inuicem monete.

3 Dicat † nūc domus †autēs
Aaron †: quoniam in †tā
seculū misericordia ei9. bon9.

¶[Dicat nunc] et confiteatur lau-
dando deuꝫ ⁊ alios ad laudē prouo-
cando[domus aaron] id est quili-
bet prelatus ⁊ sacerdos ad quos
specialiter pertinet alios docere et
exhortari: dicat inquam istud scili-
cet[quoniā in seculum misericor-
dia eius] intellige vt prius. Et qꝛ
nō est personarum acceptor deus.

4 Dicant nunc † qui †oēs
timent dominum: quo-
niam in seculum miseri
cordia eius.

¶[Dicant nūc] omnes[qui timēt
dominū] pusilli cum maioribus ex
omni gente hoc est vniuersalis ec-
clesia. Ideo vere dicit[qui timent]
quia timentes dominum sunt ido-
nei ad cōfitendum: dicāt inquam
hoc idem scilicet[quoniam in secu-
lū misericordia eius] vt supra. Dei-
de exemplum de se ponit vt alios
incitet quasi dicendo de bonitate
⁊ misericordia dei cert9 sum: quia
iam in me expertus sum. Ecce eñ

5 † De tribulatione in †in
†nō hꝫ uocaui dominū: & exau-
diuit me in latitudine
† dominus.

¶[De tribulatiōe] tā corporali ꝙ
spūali[inuocaui dñm] petēdo eius
auxiliū[⁊ exaudiuit me i latitudie
dñs] liberādo me de angustijs ipi9
tribulatiōis: liberatiōe manifesta
vel occulta: ⁊ ponēdo me in latitu-
dine gaudij ⁊ sue diuine consola-
tionis. Et quia exaudiuit.

6 Dominus mihi adiu-
tor †: nō timebo quid †est
faciat mihi homo.

¶[Dñs] cui9 virtuti resisti non pōt
[mihi adiutor] est contra hostes: ⁊ iō
[nō timebo q̄d faciat mihi] ⁊ contra
me agat[homo] i. q̄libꝫ carnalis
inimicus: qꝛ diuino adiutorio suf-
fultus preualebo. Sed nō hoīes so-
los hꝫ ecclesia inimicos verū etiaꝫ
diabolum et angelos eius: et ideo
subiungit.

7 Dominus mihi adiu-
tor: † & ego despiciam †est
inimicos meos.

¶[Dñs mihi adiutor] est fouēs et
protegēs me[⁊ ego] tali adiutorio
protectus] despiciā[⁊ deorsū aspi-
ciā quasi in sublime erect9 vilipen-
dēs: ⁊ pro nihilo habēs quod plus
est ꝙ nō timere[inimicos meos]
etiā spūales: scilꝫ rectores iniquo-
rū mūdū istū diligentium: quia mi-
hi nocere non poterūt. Et nō soluꝫ
homo inimicus non est timēdus:
sed nec in homine amico est confi-
dendum. quia

8 Bonum est confide-
re in domino: quā cō-
fidere in homine.

¶[Bonū est cōfidere in dño] contra
mala quecūqꝫ: qꝛ nō deserit nec defi-
cit in p̄stādo auxiliū in necessitate
magis[ꝙ cōfidere in hoīe] carnali
cui9 sal9 vana est: qꝛ sepe fallit vel
deficit. Et si angeli mali despiciē-
di sunt nō tamē in angelis bonis
est omnino spes collocāda. quia

9 Bonum est sperare in domino: quàm spera re in principibus.

¶ [Bonū est sperare] bona [in domino] qui sperātes in se nō deserit magis [quā sperare in principib⁹] .i. in angelis qui principatus habēt in celesti militia quorum ptās a solo deo est. In hoie ergo vł angelis non est confidendum vel sperandum/sed in dño: cū eni hi vident iuuare ipse dominus per eos hoc facit: in domino sperādū est. quia

10 Omnes gentes † cir cundederunt me: & in nomine domini † quia ultus sum † in eos.

†circūierūt. †nō hȝ quia. †nō habet in.

¶ [Oēs gētes circundederūt me] extra minis blandicijs: ⁊ alijs occultis explorātes ac varijs modis psequētes [⁊ in noie dñi] factū est hoc [q: vltus sum in eos] scȝ a dño cuius est vlcisci iniurias vt ego in noie dñi liberarer: ⁊ ipsi conuersi penas penitendo sustinerēt quas alijs ingerebant.

11 Circundantes circun dederunt me: & in no mine domini † quia ul tus sum † in eos.

†nō hȝ quia. †nō habet in.

¶ [Circūdātes circūdederūt me] tāquā vndiq; obsessum impugnādo [⁊ in nomie dñi] factum est hoc [q: vlt⁹ suȝ i eos] virtute dñi cui⁹ erā vexillo munit⁹: repetitio eiusdem est ad maiorē assertionē ⁊ ornatū.

12 Circundederunt me sicut apes: † & exarse rūt sicut ignis in spinis: & in nomine domini † quia ultus sum † in eos.

†fauū †nō hȝ quia †nō habet in.

¶ [Circundederūt me sicut apes] blandientes ore: ⁊ vulnerantes occulte. Apes enim in ore mel habēt ⁊ in aculeo caude vulnus. Et oēs qui lingua blandiuntur: sed latenter ex malitia feriunt apes sunt. quia loquendo dulcedinē mellis proponūt: sed occulte feriēdo vulnus iferūt [⁊ exarserūt sicut ignis in spinis] pctōrū. .i. ā peccata in me igne persecutiōis cremauerūt cui volentes nocere profecerūt [in nomine dñi q: vltus sum in eos] vel dū conuersi populo christiano sunt sociati. Uel cū nō cōuersi iudiciū sine misericordia i fine sunt sensuri.

13 † Impulsus euersus sum ut caderem: & dominus suscepit me.

†tāquā cumulus arene ipulsus sū

¶ [Impulsus] psecutionib⁹ ⁊ tentationib⁹ ⁊ quasi vacillando fere [euersus sum vt caderē] a stabilitate virtutis: impellimur a nobis interius: impellimur ab alijs homie vel diabolo exterius [⁊ dñs suscepit me] sustentādo ne caderē: q: in eo ꝯfidēs ipsius solū quesiui ⁊ iuocaui adiutorem ⁊ non est totaliter cadendi facultas vbi manus domini est sustentaculum ⁊ prebet fortitudinem. Unde subdit.

14 Fortitudo mea & † laus mea dominus: & fa ctus est mihi in salutē.

†laudatio.

¶ [Fortitudo mea] .i. virtus in certamine [⁊ laus mea] id est laudatio et gloria [dominus est] non ego mihi [et] ideo [factus est mihi] in hac tribulationis morte [in salutem] nam sua virtute et bonitate de predictis malis ⁊ periculis me saluauit. Qui ergo cadunt in cer-

tam se cū ipellunt nisi q̄ sua sibi fortitudo: et sua sibi volūt esse laudatio. Quapropter cui9 fortitudo et laus ē dñs: tā nō cadit q̄ nō cadit dñs: vñ q̄ videbātur deficere exultāt in malis: et hoc est qd̄ sequitur

15 Vox † exultationis & salutis: in tabernaculis iustorum. †leticie.

¶ [Vox exultatiōis] eterne [et salutis] eterne. i. vox exultatiōis vl' exultās pp salutē ē [i tabernacul' iustorū]. i. i secretis cordiū et psciarū bonorū deo militātiū in cordib9 vtiq3 martyrū reliq̄: siq3 sctōr q̄ facti sūt tabernaculū dei p inhabitātē spm̄ sctm̄ i eis. Sed ei et si extra sint afflicti it9 tñ gaudēt et deū laudāt spe futuri. q. d. ego ēt exemplo iustorū gaudere et deū laudare debeo. Inde qūt fortitudo et sal9 fact9 ē mihi dominus: et inde gaudiū est. quia

16 Dextera domini fecit uirtutē dextera domini exaltauit me: dextera dñi fecit uirtutem.

¶ [Dextera dñi]. i. xp̄s q̄ ē dextera p̄ris Vl' [Dextera]. i. potētia dñi q̄ p dexterā designat [fecit virtutē] dās mihi i passiōe victoriā [dextera dñi exaltauit me] ab hūilitate passiōis eleuās ad gliam. Magna vt9 ē exaltare hūil': pbere de passiōe victoriā: terrenis dare celū dei ficare mortalē: et repetit q̄si mirum dicēs [Dextera dñi fecit vtutē] nō hō vicit: nō se exaltat: nō sibi salutē dat: s3 de9. Vl' [dextera dñi facit vtutē] a petiis et piculis me liberādo [dextera dñi exaltauit me] in vtuosis opibus pmouēdo [dextera dñi fecit vtutē] me a recidiuo custodiēdo: et sic virtutē constantie dando. Et cum hoc ita sit.

17 Nō moriar sed uiuā: & † narrabo opera dñi. †enarrabo

¶ [Nō moriar] dicit ecclia vt putas o psecutor [sed viuā]. i. mltiplicata durabo: putat ei psecutor sīra gē funerū vbiq3 faciēs delere nomē xpianū cū poti9 augeat: Vl' [nō moriar] morte culpe vl' gehenne [s3 viuā] vita grē et glie [et narrabo] q̄diu hic ero [opa dñi] quē fecit circa me. narrabo i quā ad laudē suā vt p hoc augeatur ecclia. Sed cur tā indigna pertulit corp9 Christi sancta ecclia populus adoptionis indicat nobis. dicens

18 † Castigans castigauit me dominus: & morti non tradidit me. †emendans emendauit.

¶ [Castigans] i. corripiēs pro delictis [castigauit me dñs] flagello filiorū. q. d. hoc pmisit de9 mihi fieri ad correctionē. Geminatiōe verbi frequentiā castigationis et p suetudinē dei innuit qui hic castigare cōsueuit [et morti] eterne [nō tradidit me] morti enim nō datur cui9 vitia purgantur. Castigat nos de9 in multis verberib9 ad emēdationē vt probatos eruat a morte perpetua et donet vitā eternam. Sed vide qua intretur ad eā: nam qua si ostendendo subiungit tanquā diceret. Ergo vt illa vita possit acquiri et haberi.

19 Aperite mihi portas iustitię: ingressus in eas confitebor domino: † hæc porta domini iusti intrabunt in † eam. †he porte. †eas.

¶ [Aperite mihi] instando o persecutores [portas iustitie] id est portas tribulationis: et mortis per quas iusti intrant ad requiem

per multas em̄ tribulationes opor
Actuū tet nos itrare in regnū dei. ⁊ ego
xiiij. [ingressus i eas] .i. p eas ad vitā 22
[confitebor domino] .i. laudabo cuꝫ
in voce exultationis q2 [hec porta
domini] est qua exiuit de mundo:
christus enim sic passus sic intrauit
in gloriā suā: ⁊ sic tantum est intra
re sanctos. Unde sequitur [⁊ iusti]
imitantes caput Christū [itrabūt
in eam] .i. per eam ad vitā: non est
enim seruus maior domino suo. Et
quia hanc portā Christus aperuit

20
Iohē Cōfitebor tibi † quo
niam exaudisti me: & fa
ctus es mihi in salutem.

[Confitebor tibi] o [dn̄e] cōfessio
ne laudis ⁊ grãꝝ actionis : q2 [qm̄
exaudisti me] in tribulatione [⁊ fa
ctus es mihi i salutē] dans de pas
siōe victoriā. Uł [qm̄ exaudisti me]
in aduentu filij prioris enim iusti ad
uentū xp̄i petebāt. [⁊] ita [factus
es mihi in salutē] q2 per eum vul
nera peccatoꝝ meoꝝ sanasti: ⁊ me
ab iniquo hoste saluasti. Unde ostē
dit per quem factus est in saluteꝫ
scilicet per lapidem angularem id
est Christum. Nam

21
Mat. Lapidem quē repro
xxj. bauerunt ædificantes:
i.pet.i hic factus est in caput
anguli.

[Lapidē quē] .i. quē lapidē [re
probauerūt] scꝫ christus lapis of
fensionis cui adherere cōtempserūt
[edificātes] synagogā iudeorū scꝫ
pontifices sacerdotes ⁊ doctores
quē legebāt in scripturis: ⁊ nō in
telligebāt [hic factus est in caput
anguli] in domo nostra que est ec
clesia vt duos parietes iudeorum
⁊ gentiuꝫ conderet in se lapide an
gulari. constituens vnam ecclesiā
ex iudeis ⁊ gentibus cuius ipse
est caput ⁊ pastor.

A domino factum est
† istud: & est † mirabi
le in oculis nostris. †ei †mirabilis

[A dn̄o] pře q̄ occulte edifica
bat [factū ē istud] .s. vt sit i caput an
guli [⁊ est mirabile] ac in eternum
laudabile de cōcorporatiōe vtrius
qꝫ ppli. [in oculis] scꝫ interiorib⁹
⁊ interioris hoīs [nr̄is] .i. creden
tium ⁊ diligētiū q̄ eū credendo su
sceperūt nō in oculis carnaliū qui
quasi hominem contēnēdo repro
bauerunt hoc est in consideratio
ne nostra non illorum.

23
† Hec est dies † quā †hic †queso
fecit domin⁹: exultem⁹ †iocūdemur
& † letemur in † ea. †eo

[Hec] dies qua factū est hoc .s.
tēpus noui testamēti quo cōstitu
ta est ecclia [est dies] salutis ⁊ gra
tie cōtra diē culpe q̄ cepit a vetu
state adē [quā fecit dn̄s] ad redem
ptionē ⁊ salutē cunctis gentibus.
Hanc diē dicit dn̄m fecisse singulr
nō q2 eā pl⁹ alijs/sꝫ q2 i ea plus
q̄ꝑ i alijs fecit. in q̄ dn̄s venit: ⁊ spe
cialē grãm exhibuit. In qua cōue
nit letari ⁊ iō [exultemus ⁊ lete
mur in ea] sicut egri in die sue sa
nationis. captiui i die redēptiōis:
q2 diabolus ius perdidit: hō reuí
xit. Et q2 salutis ē hic dies. ergo

24
O domine saluum
me fac: ò domine bene
prosperare: benedictus Mat.
qui uenit in nomine do xxj.
mini.

[O dn̄e] q̄ potes quicquid vis
[saluū me fac] a peccatis ⁊ omni
bus malis quia ad saluandū veni
sti: ⁊ postq̄ꝑ a malis saluaueris [o

domine bene prosperare] iter nostrum bene et prospere dirigẽdo ac nos in bonis operib⁹ prosperari et proficere semper faciẽdo: quia ad hoc venisti et tu nobis fact⁹ es via et [benedict⁹ qui venit in nomine domini] scz christus qui venit in nomine patris vt nos saluaret et iuuaret ac nobis vitã eternã donaret: et est hic laus de aduentu christi. deinde quasi in persona sacerdotum et maiorum minoribus loquitur.

25

Benediximus † uobis de domo domini: deus dominus & illuxit nobis.

†vos

¶ [Bñdixim⁹] nos maiores quasi sacerdotes [vobis] o reliq christiani. i. imprecati sumus vobis benedictionẽ [de domo domini]. i. de ecclesia catholica de quo sunt sacra et ois benedictio: q2 extra eam nõ est verũ sacrificiũ nec benedictio imo [deus dñs]. i. iesus christ⁹ dominus noster. et verus deus ille q venit in nomine dñi benedixit vobis [et illuxit nobis] vt scripturas et qd credim⁹ intelligerem⁹. et vobis nõdũ intelligentib⁹ sed iã credentibus enunciaremus. Ut aũt et vos iam benedicti intelligatis.

26 Constituite diẽ † solennem in † condensis: usque ad cornu altaris.

†festus †cõfrequẽtationibus.

¶ [Cõstituite diẽ solennẽ] scz mẽtis solennitatẽ et sabbatizate sabbato cordis id est exhibite vos templa et aras domini in qb⁹ et sacras celebretis solẽnitates [in cõdẽsis] spissitudine scz virtutũ. i. in virtutib⁹ multis in qb⁹ vel ipse dñs vl eius angeli frequentãtur. Uos dico in hoc perseuerãtes quousq₃ perueniatis [vsq₃ ad cornu altaris]. i. vsq₃ ad ips3 dñm q est cornu et fortitudo seu celsitudo anime quã ei fecistis altare. Altare ei sempiternũ est pacata mẽs iustorũ vbi laudes dei leti cãtabimus. ita dicẽtes

27 Deus meus es tu & cõfitebor tibi: deus meus es tu & exaltabo te.

¶ [Deus meus es tu] qui me ad hanc gloriã perduxisti et ideo [confitebor tibi] cõfessione laudis. i. laudabo te: et nõ ero ingratus grẽ tue. Accepta remissione per confessionem peccaminum nunc confiteor laudes tuas: et ex intentione affectus idem repetẽs dicit [de⁹ me⁹ es tu] et nõ alius [et exaltabo te] extollendo te laudibus vt creator a creatura lauderis: q2 p te ab humilitate sus3 sublimatus dilectione dicens⁹ ista et dilectio ipa vox ista ẽ.

28 Cõfitebor tibi † quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem.

†dñe.

¶ [Confitebor]. i. laudabo te [quoniam exaudisti me] liberando ab omnibus malis et periculis [et factus es mihi in salutem] sociando me tuis sanctis et electis. Hic vsus supra positus est sed et hic congrue ponitur: quia leta confessio est post beneficia. Deinde exhortatiõẽ quam in principio posuit repetit et oẽs generaliter ad laudem dei inuitat. dicens

29 Cõfitemini domino quoniã bonus: quoniã in seculum misericordia eius.

¶ [Confitemini]. i. laudate dominum sicut monui a principio [quoniam bonus] est essentialiter

in se cuius bonitatis effectus circa nos apparet[qm̄ in seculū est[misericordia ei⁹]. In his verbis psalmus accipit terminum de quibus sumpsit exordium: et sicut incepit a laude ita terminat: videlicet vt ab initio credulitatis nostre vsq̧ ad finem in deum nostrum fiduciā habentes eius laudes perseueranter confiteamur. Juxta illud. Qui perseuerauerit vsq̧ in finem hic saluus erit quia non est aliud qđ salubrius delectet nos q̄ laus dei. Mat. x.

Oratio.

Consolatio tribulationum nostrarum piissime deus qui iustorum tabernacula letitia et exultatione perfundis: exalta ecclesiam tuam virtute potentis dextere qua fiat porta iustitie: et ita se angulari stabilitate cōnectat vt tua resurrectione clarificata refulgeat. Qui viuis.

Psalmus de effectu & frequenti petitione fidelis pro intelligentia & custodia diuinę legis: ut ipsam intelligat intelligendo opere perficiat. Aleph.

Psalmus. CXVIII.

1 Beati immaculati in uia: qui ambulant in lege domini.

¶ Auctor psalmi secūdū Ambro. et hiero. et secundum plures alios propheta dauid qui totus ardens in diuino amore per totum psalmū per modum orantis et supplicantis familiarissime loquitur cū deo sicut dulcissimus et dilectissimus filius cum patre: seruus cum amantissimo domino suo qui eum de malis huius seculi: et de statu mortis eripuit: ac in statum vite et gratie posuit. ¶ Circa titulum est sciendum q̄ ille psalm⁹ vocatur alphabeticus continēs viginti duos octonarios secundum numerum literarum alphabeti hebraici: et singuli octonarij incipiunt a singulis literis que sunt eis pro titulis continentiam eorum declarantibus. Huius autem octonarij titulus est all'a. aleph. all'a. i. laus dei: q: in his vere deus laudatur in quibus est remissio peccatorum que nobis facta est per aduentū christi de quo in superiori psalmo egit qui hunc mundum diluit vt dignus fieret immaculato corde deum laudare. Aleph que est prima litera interpretatur doctrina. Unde plenos doctrine sequentes versus attende. Aleph doctrina interpret. Congrue autē huic octonario prescribitur Aleph. i. doctrina quod ē commune toti psalmo doctrinam moralem redolenti. Est enim ille octonarius quasi prologus aliorū tangens que in sequentibus continentur octonarijs. ¶ Materia: sepius repetita petitio pro intelligētia et custodia legis diuine vt ipsam intelligat et intelligendo opere perficiat per totum enim psalmum exprimit affectum suum ad custodiam legis diuine varijs modis eadem repetendo. Et sepe orās deuote pro aliquo quod multum appetit: verba eadē repetit vt maiorem affectum sui desiderij ostendat: vtpote qui flammam et feruorem amoris respectu rei tantum desiderate in se sine repetitio petitionibus continere non possit quē modum orandi per totum istū psalmum habet. In hoc etiam psalmo quedam verba interposita inueniūtur q̄ pene idē significare vidētur

scs lex: testimonia: vie: mandatū: iustificationes: iudicia: sermones: eloquia: et huiusmodi. nā q ex his vnū custodit procul dubio et alia obseruat: sed varietas horum verborū i hoc psalmo ideo ponitur vt fastidium euitetur. ¶ Sententia vero et significatio predictorum sepius replicatur vt maior affectio et deuotio intentior respectu rei tantū desiderate ostendatur: et oratio petētis citius exaudiatur. ¶ Intentio: exhortari nos ad beatitudinē et diuine legis custodiam: ac monere ad dei laudem propter multiplicium beneficiorum suorum exhibitionē. ¶ Sentētia in generali: propheta in isto psalmo tanq fidelis et deuotus deum sincero et puro amore tota mente ardenter diligens de omnibus que mundi sunt pre dulcedine diuini amoris nihil penit⁹ appetens summo cordis desiderio cupit bene virtuose immaculate et beate viuere: et sic ad patrie beatitudinem peruenire. Et quia illam vitam bonam virtuosam immaculatam et beatam ex se non potest attingere: ratione sue ignorantie et cecitatis: ratione impotentie et fragilitatis: ratione iniqui et maligni a bono retrahentis: et multipliciter impedientis / ideo ratione ignorantie et cecitatis necessario indiget aliquo directiuo scz lege aliqua que doceat ipsum declinare a malo et facere bonum. et hec est scriptura sacra in nouo et veteri testamento contenta. Indiget ratione impotentie et fragilitatis aliquo confortante et roborante: et istud est gratia diuina que viuificat. roborat / et confortat. Indiget ratione iniquorum et malignantium vt eorum tollatur impedimentum: vnde magno cordis desiderio iugiter orat et petit: petitionēq suā ex abūdātia amoris et desiderij frequēter replicat vt deus ipsum illuminet et illustret vt legem diuinam intelligat: et gratia sua ipsum viuificet: confortet: et roboret vt ipsius legis pcepta et mandata intellecta opere adimpleat: ac persecutionem et impedimentum iniquorum tollat: vt ipse ab incepto non desistat. Et in his videtur cōsistere tota materia hui⁹ psalmi in generali qui durat vsq ad psalmum. Ad dominum cum tribularer clamaui. Psalmus autem iste institutor est fidelium: paradisus omnium pomorum et sententiarum: apotheca spiritus sancti: qui quanto in superficie videtur apertior tanto mysteriorum altitudine est profundior. Ubi generalis iustus loquitur modo profitē do qd accepit: modo iterum sperando quod meruit. Et est hic psalm⁹ totus morali doctrina insignis: ois aūt moralis doctrina suauis est: in qua hic psalmus eminet alij nāq psalmi tanq stelle minores aliqua tenus lucent: iste vero quasi sol pleni luminis meridiano calore feruēs totus morali dulcedine resplendet Et est per literas hebrei alphabeti digestus: vt sicut pueri in primis lrīs vsum dicendi sumūt: ita et nos huiusmodi elementis vsum viuēdi vsq ad maturitatē addiscamus. Octonarius vero in singulis distinctionibus innuit q vnaqueq pars perfecta est et sufficit: vt si quis eā seruet in vita septem dierum perueniat ad octauam resurrectionis. Uel circuncisionem cordis habeat quā octonari⁹ significat. Un augustinus. Sciendū in hoc psalmo om Augu. nem moralem locum esse comprehensum. Oro te quid hoc sacratius sacramento: quid hac voluptate iucundius: qui tibi que mella sunt dulciora q discere prudentiam / in atria eius intrare: sensum creatoris inspicere: et sermones do

mini dei tui plenos docere sapientia spirituali. Habeant sibi ceteri suas opes: gemmis bibāt: serico niteāt: plausu populi delectentur: et p varias voluptates diuitias suas vincere nequeant: nostre delitie sint in lege domini meditari die ac nocte. pulsare ianuam non patentem: panes trinitatis accipere: et seculi fluctus domino preeūte calcare. Sed et notandum hunc psalmu3 qui vigintiduabus clausulis constat: quarum vna queq3 octenis versibus terminatur vtriusq3 testamēti mysteria continere. s. veteris videlicet ꝓpter vigintiduas literas: et vigintiduo eiusdē instrumenti volumina. Et noui propter octauum numerum resurrectione dominica et circuncisione spiritus in euangelio cōsecratum. Hec augustinus. ¶ Sententia in speciali quia omnes beatitudinē concupiscunt: sed quomodo ad eam perueniatur plurimi nesciūt: et diuersi diuersa querūt quibus beati sint: ne quis tam erret docet que sit ad veram beatitudine3 via. Est enim vera ad eā via ista: vt qui volunt esse beati sint immaculati. vnde dicit [Beati] sunt in spe per bonoru3 operum merita existentes [immaculati] sine crimine et mortali culpa [in via] seculi per quam gradimur id est in presenti vita [qui ambulant] et non ociosi id est q̄ proficiunt et perseuerant [in lege domini] hoc est in mandatis eius ipsam scilicet legem opere adimplendo. Lex nāq3 domini est via per qua3 reuerti possumus in patriam. Ambulemus ergo in lege domini: curramus in operatione mandatorū: vt cursu completo brauium cum apostolo capiamus. Sed quia ad hoc ꝙ ambulent in lege domini exigitur ipsius legis notitia. ideo subditur.

2 Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eū.

¶ [Beati] etiam sunt in spe [qui scrutantur] et inquirunt diligēter studendo [testimonia eius] .i. scripturas sacras testimoniu3 de deo perhibentes: et quid testetur nobis per scripturas suas [et in toto corde] et affectu non diuiso vt heretici et amici huius mundi. et simplici non duplici [exquirunt eum] scilicet non aliud vt cognoscant et diligant: vt non solum sit studium cognoscendi verum etiam voluntas operandi. Propter hoc enī scrutande sunt scripture vt deus inueniatur / et vt iusti non docti efficiamur. Hi ergo sunt beati qui ambulant in lege domini.

3 Non enim qui operātur iniquitatem: in vijs eius ambulauerunt.

¶ [Non enim qui operantur iniquitatem] scilicet ex deliberatione et dilectione: vt qui obediunt desiderijs peccati non qui trahuntur inuiti: vel qui operātur perseuerāter [in vijs eius] id est in preceptis dei que tanq̄ vie ducunt ad patriam celestem [ambulauerunt] recte scilicet ea custodiendo: sed magis in deuijs que ducunt ad eternam dānationem contra precepta faciendo: ac per hoc non sunt immaculati et per consequens nondum sunt beati. Et vere hi tales nō ambulant in vijs. quia.

4 Tu mandasti: mādata tua custodiri nimis. [preceptum.]

¶ [Tu] scilicet deus cui obediendum est ab omni creatura [mandasti] per legem: per euāgelium: et

prophetas:per apostolos:et predi-
catores sequentes[mãdata]id est
pcepta[tua custodiri nimis]id est
valde cum magna diligentia et sol-
licitudine:vt nec vnum iota prete
reatur vbi nec aliquid potest sine
culpa preteriri:nec aliquid aliun-
de admitti.Unde in euãgelio.Si
vis ad vitam ingredi serua mãda
ta.Ergo qui nõ seruauerit in eter-
Matt. num peribit.Et quia mandasti et
xix. non est hominis dirigere vitam
suam.ergo

5 Utinam dirigantur
uiæ meæ:ad custodien-
das iustificationes tuas.

¶[Utinam dirigantur]a te scili-
cet rectore et duce[vie mee]scilicet
affectiones seu desideria eloquia et
opera[ad custodiendas iustifica-
tiones tuas]i.mandata tua que
iustificant:et pfectã iustitiam con-
tinent:nisi enim a te dirigãtur in-
firmi erimus propter fragilitatẽ
carnis:precepisti quidem tu:sed vti
nã qđ pcepisti fiat mihi.Dirigun-
tur autẽ vie nostre per charitatem
Augu. a deo nobis infusam:qz ẽm Augu
stinũ.Bona opera extra charitatẽ
sunt cursus extra viam.ideo autẽ
peto et opto custodire iustificatio-
nes.quia

6 Tunc non confun-
†dñi in dar: † cum prospexe-
spicio i
oia mã ro in omnibus manda-
data tis tuis.

¶[Tunc nõ confundar]corã te in
psenti vel in futuro[cum prospe-
xero]quasi in speculo.i.perfecte in
spexero custodiendo:et opere ad-
implendo non solum aspexero le-
gendo et intelligendo[in oib⁹ mã
Jac. ii. datis tuis]nullum trãsgrediẽs:sed
oia opa ɔplẽs:qz in vno offendẽs

sit oĩs reus scz quo ad penã dãni et
dãnationẽ.Mãdata dei sunt sicut
speculũ in qb⁹ hõ dz opera sua in-
spicere in ɔscia vtrũ cõsonet mãda
tis an nõ.Si nõ respõdent eis dz
cõfundi:si concordẽt potest letari.
Et tunc cum prospexero et custo-
diero omnia mandata

7 Confitebor tibi † in †dñe
directione cordis:in eo †didice
quod † didici iudicia iu rim.
stitiæ tuæ.

¶[Confitebor tibi]confessiõe lau
dis.i.laudabo te grãs agẽdo:et nõ
ero ingrat⁹ tãto bñficio[in directio
ne cordis]i. ꝙ direxisti cor meum
et animũ ad intelligẽda predicta
et ꝙ directũ cor habeo directis vijs
ad illa custodienda[in eo]id est ꝓ
eo[ꝙ didici]te reuelante[iudicia
iustitie tue]qb⁹ nũc et in fine mun
dus iudicatur.Uel[iudicia iustitie
tue]id est mãdata tua que tu ex iu
stitia tua iudicas facienda.Et

8 Iustificationes tuas †ne de
custodiam: † non me reliqs
derelinquas usquequa- me vsq
que. valde.

¶[Iustificationes tuas custodiã
opera iustitie faciẽdo:et precepta
tua iustificantia opere adimplen-
do:et vt custodiã[nõ me dereliqs]
subtrahẽdo auxiliũ ꝓtectiõis tue
[vsquequaqz]i valde et nimis vel ex
toto et penitus.q.d.si derelinquis
aliquando ad probationem vt vir
tus perficiat et meritũ augeat vel
vt infirmus sine auxilio tuo mihi
videar:et ne de me glorier non ta-
mẽ derelinquas omnino ne perdã
et sic gloriabor in te nõ in me.Ne-
mo ergo debet inflari ꝙ nunꝗ de
relinquat vel dolere ꝙ aliquando
derelinquatur. Beth.

In quo

Iunior. † verba IN quo corrigit † adolescētior uiam suā: in custodiendo † sermones tuos.

¶ In prima litera partes beatitudinis posuit in quibus precatur se custodiri: in hac secunda tempus conuersionis aperuit in quo potissimum a lapsu et confusione fluxe etatis ad deum quis conuerti debet. Unde huic octonario p̄mittit litera [Beth] que interpretatur cōfusio. quia hic ostēdit precepta dei liberare hominē de confusione id est de lapsu peccati. qui enim vias suam corrigit non confunditur. iustificationes inquā tuas custodiam que vere sunt custodiēde. Nā [In quo corrigit adolescentior] ꝛ iuuenis etate [viam suam] lubricam et prauam ad peccandum. Uel [adolescentior] ad deum nouitate gratie percepta conuersus [viam suā] id est conuersationem et consuetudinem suam prauam. Et respōdet dicens [in custodiendo sermones tuos] scilicet operando non tantū legendo vel memorando. hoc enim loco custodia sermonum dei intelligēda est operatio preceptorum eius que frustra custodiūtur memoria si nō custodiūtur ꝛ vita. nam quidā verba dei tenēdo agunt ne obliuiscātur: nec agūt viuendo vt corrigantur. Et quia in his correctio est: ideo

Beth cōfusio interp̄tatur.

2 In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me à mandatis tuis.

¶ [In toto corde meo] id est ex toto affectu cordis mei: quia mēs diuisa non impetrat [exquisiui te] et amaui ex dono tuo. Nō enim ambulando sed amando: non motu corporis sed affectu cordis exquiritur et inuenitur deus: hoc autē nobiscum agit sermo diuinus: vt dñs diligat: hoc nobiscū agit dilectio dñi vt sermo diuinus impleat ꝛ iō [ne repellas] non adiuuādo [me] quasi indignū [a mandatis tuis] intelligendis ꝛ implendis. Min⁹ dicit ꝛ plus intelligit id est admittas me ad intelligentiam ꝛ impletionem mādatorū tuorū. Quia ergo repelli metuit agit qđ sequitur

3 In corde meo abscōdi eloquia tua: ut non peccem tibi.

¶ [In corde meo abscondi] id est in abscondito cordis mei scilicet in memoria mea retinui [eloquia tua] sacra sicut thesaurū preciosum in archa [vt] eorum memoria auocatus [non peccem tibi] et sic repellar dum in promptu habeo in abscondito memorie regulam s̄m quam me cōponam. Sacra enim eloquia semper in corde retinere magnum cōfert presidiū ꝯtra oē peccatū. Nā vbi est diuini v̄bi memoria ꝛ delectatio inde ꝓculdubio fugit omnis delectatio ꝛ memoria peccati: diuinum enim eloquium nutrit virtutes: extinguit vitia: generat amorem dei: adducit odium peccati. Et ne in corde eius eloquia dei sine fructu operum absconderentur: ideo gratias agens de perceptis orat cō sequenter. Et dicit,

4 Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas.

¶ [Benedictus] id est laudatus [es domine] in donis tuis: et de beneficijs mihi impensis quasi dicat quia eloquia habeo gratias

ago: et de reliquo [doce me] et pre-
sta facere [iustificationes tuas] .i.
mandata tua et iustitie opera sci-
licet vt sciam non solum ea specu-
lando sed etiam secundum ea ope-
rando: et quod didici factis osten-
dendo: frustra enim abscōdi in cor-
de eloquia nisi sequantur iustitie
opera. q.d. quia dando mihi eloqa
tua dedisti mihi legem da etiam
benedictionem gratie qua legem
implere valeam. Et quia ab scōdi
eloqa tua in corde: iō cū tpe vidi.

5 In labijs meis: pronunciaui omnia iudicia oris tui.

¶ [In labijs meis] cordi vicinis
[pronunciaui] alijs scilicet ore predi-
cando: exhortando: instruendo. Et
bene dicit meis nō alienis ne que-
ras tibi vicariū in predicando vel
psallēdo: sic nō queris in comedē-
do vel dormiēdo [oīa iudicia] non
vniuersaliter sed que scripta sunt
vel dicta. Unde subditur [oris tui]
i. que per prophetas vel per apo-
stolos qui sunt os dei loquuntꝰ ea
et p eloquia tua innotescere vo-
luisti. Que oīa iudicia vsqꝫ qua
qꝫ non cessat ecclesia in labijs suis
pronunciare. Et ne fieret reprobꝰ
sermo meus.

6 In uia testimoniorū tuorum † delectatus sum: † sicut in omnibus diuitijs.

†iocundatus, †quasi

¶ [In via testimoniorū tuorū] .i.
in opere et impletione mandatorū
tuorum que nobis in lege tua sub
testificatione data sunt et de te te
stificantur [delectatus sum] et gau-
uisus] nō modice sz [sicut in oībꝰ
diuitijs spiritualibus vtpote que
sunt omnimode diuitie. Uel [sicut
in omnibus diuitijs] temporalibꝰ
delectantur terreni homines. Imo
multo amplius sancti qui con-
tempto mūdo adeo sunt ditati de
lectantur et iocūdantur de cōscientia
pura in operibus mādatorum dei
non deficientes etiam tormentis
et tribulationibus multis afflicti.
Ita pronunciaui et delectatus sum
et adhuc ibi immorabor: vñ sequitur.

7 In mandatis tuis † exercebor: & considerabo uias tuas.

†garriam.

¶ [In mandatis tuis exercebor]
vsu meditationis et operis scilicet
in eis frequēter meditando et ipsa
opere adimplēdo. Et sic merito bo
ni operis [cōsiderabo] .i. cognoscā
[vias tuas] quid iuste quid mise-
ricorditer facias sicut dicit a man
datis tuis intellexi. vniuerse enim
vie dñi sunt misericordia et veritas
scdm quas opa nostra remunerat
qs cōsiderabo et diligēter attēdē-
do vt sic firmior sim in meditatiōe
et operatione mandatorum. Et per
hāc exercitationē fit etiā istud qd.

8 In iustificationibus tuis meditabor: non obliuiscar † sermones tuos.

†verborū tuorū.

¶ [In iustificatiōibus tuis] .i. in
mādatis et preceptis q iustificant
et perfectā iustitiā cōtinēt [medita
bor] pfunde de eis cogitādo. Obli
uioni enī que ex originali venit pec
cato opposita est meditatio vnde se
quitur vt [non obliuiscar sermo-
nes tuos] id est ne possim obliuisci
qd expedit retinere: et vt illa obliuio
ni non tradens possim ea intelli-
gere perfecteqꝫ complere. Ecce sa-
tis horret confusionem que tantā
spondet correctionem. Gymel.

†viuaz †verba tua.

1 RETribue seruo tuo † uiuifica me: & custodiam † sermones tuos.

¶ In hac tertia litera humanam indigentiam ostēdit τ cōtra eam gratiam dei poscit. Et hec indigentia est infirmitas carnis: ignorantia mentis exilium: hostes: τ contra hec auxiliū multiplicis gratie petit. Unde huic octonario pmittitur litera Gymel que interpretatur retributio: quia ibi multipliciter gratiam retribui petit: dixerat enim supra in quo corrigit adolescēter viam suam: et subiungit in custodiendo sermones tuos: nunc vt faciat petit auxiliū dicēs. [Retribue] o dñe bonum pro malo [seruo tuo] qui nihil meritis sed totū gratie deputat scz mihi qui nō dignus vocari filius tu⁹: hoc scz [viuifica me] intus qui iustificas impium faciēdo me resurgere a morte anime scz a peccato quod mors aie est: et infundendo gratiā que animam viuificat sicut aia corp⁹ [et] ita iustificatus [custodiam sermones tuos] scz intelligentia per cognitionem: in memoria per recordationem: in voluntate per dilectionē in manu per operationē: in ore per predicationem et defensionem. Sed qz nō possunt custodiri per obediētiā nisi prius videantur per intelligentiam: addit

Gymel retributio interpretatur.

Peccatum mors ē anime.

2 Reuela oculos meos: & considerabo mirabilia de lege tua.

¶ [Reuela] .i. api τ illumina per spūsctm̄ [oculos meos] interiores s. cordis τ mētis p ignorātiā τ peccatū velatos τ sic illuminatos [cōsiderabo mirabilia de lege tua] .i. profunda in lege antiqua et noua contenta: nihil est autem mirabilius in mandatis dei q̄ diligere inimicos: benefacere his qui oderunt nos: hoc est retribuere bona pro malis: retribue inquā τ reuela τ debes: qz ego me idoneū facio nō q̄rēs hic manētē ciuitatē. Nā

5 † Incola ego sum † in terra: † non abscondas à me mandata tua.

†inquilinus. †apud me.

¶ [Incola ego sum in terra] id ē peregrinus τ aduena nō sicut homines terreni sz sicut patres mei scz iusti: nō sum ciuis babylonie: cor (et si non corp⁹) habēs in celo: hoc dicere tantum iustorū est quibus promissa est patria eterna: et ideo [non abscondas a me] id est nō subtrahas mihi [mādata tua] per que reditur ad patriā. Absconduntur mādata his qui non sunt incole in terra sed terrena sapiūt: quia τ si ea audiunt et norunt nō tamen sapiunt nec faciūt. Min⁹ dr τ pl⁹ significat: vult eñi dicere q̄ sibi illa ad faciendū reuelet. qz

4 Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas: in omni tēpore.

¶ [Cōcupiuit aīa mea desiderare iustificatiōes tuas] .i. iustitie tue opa: τ hoc non ad tps vt mali sed [in oi tpe] scilz pspero τ aduerso: vt quicquid faciam vl patiar semper eas desiderem: docet ergo nullum ociū nobis debere esse quin semper desiderij huius teneamur cupiditate: possunt enim infirmitate anime nō desiderari: et ratione mentis vbi videtur q̄ sint vtiles pōt earū desideriū cōcupisci.

Nam sepe quid agendum sit videmus nec agim⁹: quia nō delectat vt agam⁹ ꝛ tñ cupim⁹ vt dlectet. Ideo autē cōcupiui desiderare.q:

5 Increpasti superbos: maledicti qui declināt à mandatis tuis.

¶ [Increpasti superbos] scil3 primos homines quos delectauit illud: eritis sic dij: et adhuc frequēter: per scripturas: per sanctos: ꝑ proprie conscientie stimulos: increpas supbos qui iustitie opera nō diligunt vel desiderant vt eos ad humilitatem reducas: ꝛ per hanc superbiam [maledicti] sunt non solū primi homines sed omnes [qui declinant a mandatis tuis] id est ab obseruatiōe mandatorum tuorum. Non ait qui non implent sed qui declināt: quasi primum sit infirmitatis vel ignorantie: secundū superbie. Sed quia superbi nec in tanta increpatione humiliantur orat pro eis corpus christi.d.

6 Aufer à me opprobrium & cōtemptum: quia testimonia tua exquisiui.

¶ [Aufer a me opprobriū] qđ audio in verbis [ꝛ contemptum] seu despectū quem sustineo in factis: que ideo mihi fiunt [quia testimonia tua] .i. precepta per tuā testificationem data ac premijs ꝛ penis vallata [exquisiui] non ociose ꝛ somnolenter sed strenue ꝛ vigilāter ad sciendū et faciendū. Orat a se auferri illa inquantū sunt culpa nō pena: id est vt a persecutorib⁹ suis amoueatur culpa persecutionis illis noxia: ꝛ conuertantur ad dominum non a se pena cum inde perueniat ad coronam. Sed quando ecclesia talia precabatur ipsa patiebatur. Unde subiungit

7 Etenim sederūt principes & aduersum me loquebantur: seruus autem tuus exercebatur in iustificatiōibus tuis.

¶ [Etenim sederunt] sc3 in concilijs ꝛ iudicijs quasi ex mora machinantes [principes] sc3 mali rectores ꝛ iudices [ꝛ] ipi aperte [aduersum me loquebantur] accusando et criminando: idem accusatores erant qui et iudices quod grauius est illi ita [seruus aūt tuus] scilicet ego [exercebatur] solicite [in iustificationib⁹ tuis] et mandatis meditando: predicādo: ꝛ opere adimplendo. Qui in his cogitat vincit: quia ab his retrahere per bella laborat inimicus.q.d. inter pericula non erat mihi cruciatus sed profectus. Qualiter vero exercebatur: subdit

8 Nā & testimonia tua meditatio mea est: & consilium meum iustificationes tuæ.

¶ [Nam ꝛ testimonia tua] id est mādata vel martyria grece dicta. Unde sanctos ꝑpter testimoniū christi passos grece martyres appellamus [meditatio mea est] q: iugiter meditor: et amo ea respiciens ad coronam: hic eñi id est horum causa meditata sc3 christus ꝛ premia mitigant dolores [et consilium meum] ac considerata ratio est [iustificationes tue] a te nobis tradite: vt seruem ꝛ adimpleam in quibus maximum est inimicos diligere. Consilium principum fuit martyres perdere: consilium mar

tyrium fuit illos acquirere.

Deleth.

1 ADhæsit paulmento anima mea: uiuifica me secundùm uerbum tuum.

¶ In hac quarta litera dt se corporali necessitate esse constrictum ita vt tedeat cum orare vel operari. Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animam: sz sola dei pietate dicit se esse saluandum. Et quia in hac necessitate positus semper timet relabi: ideo cōgrue huic octonario premittitur litera. Deleth que interpretatur timor. Hic enim docetur ꝙ lex timentem confortat seu confirmat et ad omnia ei sufficit. Modo consilium meum est iustificationes tue modo ita me habeo: sed olim. [Adhesit] consensu [pauimento] id est carni ꝛ corpori terreno et corruptibili [aīa mea] eiꝰ voluptatibꝰ ꝛ desiderijs ꝯsentiendo quod dicitur pauimētum quia de terra factum. Vel [adhesit pauimento] id est terrenis vt hec curet que sunt calcanda pedibus velut pauimentum. Et quia carni vel terrenis adherere mors est anime ideo subdit [viuifica me] confortando per gratiam vt spiritus preualeat contra carnem: et eruēdo a terrenis vt mens ꝛ conuersatio mea sit in celis [sꝫ verbū tuū] id ē sm promissionē tuā qua promittis veniam ꝛ gratiam penitēti. Et debes quia

Sap. ix.

Deleth quid interpretatur.

Pauimentū q̄si de terra factuꝫ.

2 Vias meas enūciaui & exaudisti me: doce me iustificationes tuas.

¶ [Vias meas enūciaui] per confessionem id est peccata mea confessus sum [ꝛ exaudisti me] dimittēdo ea: ꝛ quia delesti vias meas [doce me iustificatiōes] ꝛ vias [tuas] quibus perfectam consequar correctionem. Sic doce me vt agam non tantummodo sciam quid agere debeam. pulchro ordine ad iustificationes dei perueniendum putat vt primum peccata sua confiteatur. ita enim et alibi dicitur. Dic tu iniquitates tuas vt iustificeris. Vel [vias tuas] id est processus meos difficiles in via virtutis propter aggrauationem corporis [enunciaui] tibi in oratione [ꝛ exaudisti me] conferendo gratiam [doce me iustitias tuas] et mādata vt ea compleam. Et

3 Viam iustificationū tuarum † instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis.

† sinnua mihi.

¶ [Viam] id est modum et ordinem [iustificationum tuarum] et mādatorum tuorum que dirigūt ad iuste agendū [instrue me] quomodo debeā in eis ambulare. Iā ante petijt doceri iustificationes nunc hic petit gradus et ordinem eorum. quia non sufficit bona agere nisi fiant debito modo ꝛ ordine [et] ita instructus [exercebor] vsu operis [in mirabilibus tuis] iustificationibus scilicet in dilectione inimicorum ꝛ huiusmodi quarum quedam sunt ita mirabiles vt inexperti credant ad eas non posse perueniri intelligendas vel faciēdas. Unde iste earum difficultate quodammodo fatigatus: adiūgit

4 Dormitauit anima mea pre tedio: cōfirma me in uerbis tuis.

¶ [Dormitauit aīa mea] q̄si fessa

id est a spe qua ego me apprehen-surum esse credideram refrixit lente ad bonum surgens et parum vel nihil boni operans: et hoc pre tedio id est propter dilationes eorum que petij: vel carnis infirme que servit vanitati et hec dormitatio accidia solet dici: sed tu confirma me id est da mihi perseverantiam in verbis tuis id est preceptis que iam teneo etiam facio ne ab eis decidam dormitando: sed ex his ad alia possim pertendere proficiendo. Et ut possim confirmari et in via iustificationum sic ambulare quod possim ad illa et mirabilia pervenire.

5 Viã iniquitatis amoue à me: & † de lege tua miserere mei.

¶ Viam iniquitatis id est desiderium et concupiscentiam malam quibus tanquam per viam ad iniquitatem et peccatum itur et a te receditur amove a me ne illam sequar et de lege tua id est secundum legem tuam non iustitie sed gratie qua implemus quod per nos non possumus miserere mei id est iustifica me: quia tibi est proprium: et apud te lex hec instituta est ut semper miserearis. perfecte petit iste qui ait viam iniquitatis amove et de lege tua miserere. ac si diceret mala remove: bona indulge. miserere inquam mei: quia iam

6 Viam ueritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus.

¶ Viam veritatis que vere ducit ad patriam relicta falsitate elegi ubi currerem quod ut facerem iudicia tua non sum oblitus ut currerem quibus iudicijs a creatione mundi in celo et in terra peccantes graviter afflixisti et bonis gratiam multipliciter contulisti et adhuc quotidie bonos remuneras et malos punis: quibus etiam iudicijs premia iustis: et penas impijs in iudicio futuro reddes. Et per hunc modum cum currerem

7 Adhæsit testimonijs tuis domine: noli me cõfundere.

¶ Adhesit voluntate, amore: et toto desiderio testimonijs et mandatis tuis domine qui prius adherebam pavimento. Adheret autem testimonijs qui mundo renunciat: qui curam huius vite et voluptates sprevit quia ea posteriora obliviscitur et in anteriora contendit ut ad bravium perveniat: et ideo noli me cõfundere nec spem meam evacuare: sed fac ut quo curro pertendam: quo tendo per te perveniam. Non enim volentis nec currentis, sed miserentis est dei. Sed quia nõ per seipsum ista potuit: subiungit

8 Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.

¶ Viam mandatorum tuorum que angusta est cucurri ut bonus equus id est cursum vite mee secundum mandata tua direxi non per proprium arbitrium: sed cum dilatasti cor meum per donum charitatis et delectationem iustitie: unde mandata divina fiunt levia: non enim currerem nisi dilatasses. Nõ ergo cucurri per me: sed dono tuo. hoc est enim donum dei ut in preceptis eius nõ timore pene angustiemur: sed dilectione et delectatione iustitie dilatemur.

He.

1 Legẽ pone mihi domine uiã iustificationũ tuarum: & exquiram eam semper.

¶ In hoc quinta litera precatur christo veniente sibi qui veterez legem tenuit nouam legem constituit ꝛ quia per eam verũ esse quis habet: ideo huic octonario cõgrue premittitur litera He que interpretatur est vel viuit: quod bene cõuenit qui est viuit/ꝛ qui viuit ē. Esse aũt ꝛ viuere ſm deũ inchoat quisquis in lege domini bene viuẽdo ambulat: quod esse ꝛ viuere vir iste sanctus postulat. quasi diceret noli me confundere. Sed [Legem tuam] diuinã. non veterem vt olī non subditis: sed nouam vt filijs [pone mihi] o [domine] doc꞉s me eã scꝫ [viã iustificationũ tuarũ] vt me dirigat in mãdatis tuis iustis. Sicut imperator ꝑscribit militib⁹ viã eundi: q̃tum scꝫ ꝛ qua eãt [et] ego [exquiram eam] vt in ea proficiaz: ꝛ hoc [semper] scꝫ q̃diu viuã. Iã habet agendo: sed adhuc exquirit proficiendo. q̃diu enĩ hic viuit: tãdiu in ea ꝛ sciendo ꝛ diligendo proficitur. ꝛ qui proficit ꝑost hanc vitã perficitur. Et quia ad exquirẽdum per me non sufficio: ideo

He quod interpretatur.

2 Da mihi intellectum & scrutabor legem tuã: & custodiam illam in toto corde meo.

¶ [Da mihi intellectum] id est intelligendi donum et gratiam vt ad eius alta perueniam in quibus tota lex pendet et prophete [et] habito intellectu [scrutabor legem tuam] vt ipsam intelligam et intellectam opere perficiam et ore predicem [et custodiam illam] non in archa: non ĩ quaterno: sed [in toto corde meo] scilicet in intellectu per cognitionem: in memoria per recordationem: et in voluntate per amorem: in quo videtur promisisse vt deum diligat toto corde: tota anima: tota mente: et proximum suum sicut seipsum. Et quia hoc non valeo viribus meis. Ideo

3 Deduc me in semita mandatorum tuorum: quia ipsam uolui.

¶ [Deduc me] per gratiam tuam sicut nutrix paruulum [in semita mandatorum tuorum] ne aberrem. propterea uiam mandatorum vocat semitam: quia angusta est via que ducit ad vitam: que tamen nõ dilatato corde curritur. Arta est hec via: vt non admittat timidus: arduus vt repellat pigrum [quia ipsam volui] id est voluntarius fui ꝛ sum ad implendũ nõ timore. sꝫ amore ac si dicat: non concupiui aliud: nec delectatus sum: ideo rogo vt me deducas: quia sine tuo ducatu parum est mihi mea voluntas. Sed quia et ipsa voluntas a te est: oro

4 Inclina cor meum in testimonia tua: & non in auariciam.

¶ [Inclina] per humilitatem [cor meum] id est affectum meum: vt plus velim et in ipsa voluntate proficiam [in testimonia tua] et precepta vt ea propter se impleaz. testimonijs quippe aliud probatur: et deus iustificationes suas et mandata quicquid nobis pers

suadere vult suis testimonijs id est preceptis et exemplis nobis persuadet et probat vt gratis colatur quod impedit radix omnium malorum cupiditas. Unde subdit [et nō i auariciam] per subtractionem gratie ipsum deserendo quis subtracta deum colat propter terrena ad quod mouet auaricia.. Et quia omnis sub sole vanitas sunt. ideo addit generaliter. Et

5 Auerte oculos meos ne uideant uanitatem: in uia tua uiuifica me.

¶ [Auerte oculos meos] corporis id est gratiam auertendi eos prebe [ne videant] scilicet acceptando in affectu [vanitatem] id est vana seculi ad malū inducentia: per oculos enim peccamus dum visu ambimus. Uel [auerte oculos meos] cordis [ne videant] id est attendāt in bono opere [vanitatem] scilicet fauorem humane laudis vel vtilitatem rei temporalis sed potius [in via tua] id est in obseruatione mandatorum tuorum qua itur et venitur ad te [viuifica me] vt ea impleam: et in eis nihil aliud nisi te qui es via et vita attendam. Nō enim viuit qui ea negligit vel aliud in eis quam vitam querit. Deinde per quid a vanitate auertitur docet: subdens.

6 Statue seruo tuo eloquium tuum: in timore tuo.

¶ [Statue] immobiliter [seruo tuo eloquium tuum] id est mandata tua quasi intransgressibiles metam ne elabatur ad quod valet timor. Unde subdit [in timore tuo] sancto et casto vt qui stat videat ne cadat: hoc ideo dicit quia multi eloquia dei negligenter suscipiūt sed timor dei sanctus quasi basis est in qua verbum firmiter statuitur. q. d. da seruum tuum facere quod eloqueris ac perficere perseueranter operari mandata tua in diuino eloquio contenta cum timore filiali qui non admittit culpam et excludit negligentiam. Et dum in cunctis que agit deo displicere metuit semper magis et magis placere appetit. Unde subditur

7 Amputa opprobriū meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua † iocunda. † sua-uia

¶ [Amputa] etiam et tolle falce tue gratie [opprobrium meū quod] temerarie [suspicatus sum] in alijs indicās eos nō pro deo sed pro laude vel tēporali mercede benefacere: que suspitio graue est periculum et magnū sibi facit opprobrium: propter quod opprobrium quod de alijs suspicatus est dicit esse suum quasi culpam a se optat amoueri: quia ei placent iudicia dei vera. vnde subdit [quia iudicia tua] [sunt] [iocūda] quia vera. nā vera sunt suauia amatoribus veritatis: sed iudicia hominum de occultis nō sunt iocūda quia temeraria. Sed contra hoc malum charitas habenda est que nō emulatur. Unde subiungit

8 Ecce concupiui mandata tua: in † equitate tua uiuifica me. † tua iustitia.

¶ [Ecce concupiui mandata tua] scilicet vt ea scirem et opere implerem que omnia in duobus mandatis charitatis colliguntur: id est concupiui ex toto corde: ex tota anima: ex tota mente diligere te et proximum meum sicut me et tu [in equitate tua] id est mandatorum

tuorum [viuifica me] vita gratie id est charitate quam cōcupiui me imple: vt viuam in te qui maior in me. Duo namqꝫ predicta mandata principalia ad equitatem pertinēt. Equū est enim vt diligamus deū: quia ipse dilexit nos: equum est vt et proximum diligamus: qꝛ et ab ipso diligi volumus: In hac ergo equitate viuificare postulat: vel q̄ in sua fortitudine male viuendo perijt in equitate mandatorū dei iam bene incedendo viuat. Uau

1 ET ueniat super me miseri cordia tua domine: salutare tuū secūdùm eloquium tuum.

Uau qd interpretatur. ¶ In hac sexta litera precatur vt saluator veniat qui est misericordia peccatorum et vita fidelium ideo huic octonario preponitur litera Uau que interpretatur ille vl' ipse id est saluator christus qui q̄si adhuc loquentibus nobis dicit assum. Quasi dicat in equitate tua viuifica me [Et] vt hoc consequar

Jac. j. et mandata tua perficiam [veniat super me] de sursum: vnde omne datum optimum et omne donum perfectum est [misericordia tua] o [domine] id est auxiliū gratie tue quam vt consequar veniat [salutare tuum] id est christus redemptor ꝛ saluator noster [ſm eloquiū tuū] id est secundum promissionē tuā. Uenit quippe christus nos misericorditer saluare secundum ꝙ antea dignatus ē ꝓmittere ꝛ prenūciare. Quod totum est gratie nequisꝙ̄ de meritis glorietur: et totum corpus dei dicat gratia dei sum id quod sum.

2 Et respondebo exprobrantibus mihi uerbum: † quia speraui in † sermonibus tuis. †qm̄ †v̄bis

¶ [Et] sic [respondebo exprobrantibus mihi] id est opprobriū mihi dicētib' [v̄bū] s. a spū scō mihi ministrādū scꝫ verbū bonū pro verbo malo: verbū fidei pro v̄bo infidelitatis: verbū edificationis pro verbo exprobrationis: parū est em̄ christū habere in corde nisi exteri' confiteať ore. ꝛ dū timeť opprobrium nolle respōdere verbū: ꝛ hoc faciā

Mat. x. quia [speraui in sermonib' tuis] i. in promissis que dicūt nolite cogitare quid loquamini ꝛc. Uel [in sermonibus tuis] quibus vitam eternā te ꝯfitētibus ꝓmittis. Sꝫ quia multi vrgētibus malis negant: subdit.

3 Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis † usquequaque: quia in iudicijs tuis † super speraui. †vsqꝫ valde. †spa ui.

¶ [Et ne auferas] id est ne auferri finas [de ore meo v̄bū veritatis] quo min' eā predicē [vsquequaqꝫ] id est semper vl' penit' ꝛ si ex timore ad tēpus [quia in iudicijs tuis] quibus tuos flagellas et corripis vel etiā occidi permittis [superspe

Heb. xij: raui] quoniā nō solū mihi nō auferūt spem: verū etiā augēt. Quem enim diligit deus castigat: flagellat enim filium quem recipit. Uel [supersperaui] id ē super condignū

Ro. viij. speraui quia premium super merita speramus. Non sunt enim cōdigne passiones huius temporis ad futuram gloriam.

4 Et custodiam legem

tuā semper: in seculum & in seculum seculi.

ℭ [Et] si nō abstuleris [custodiā le gē tuā] ipsi⁹ mādata scʒ charitatē ope adiplēdo: ⁊ hoc [sp] qđ deter minat dicēs [in seculū] .i. in pñti [⁊ in seculū seculi] .i. in futuro. pleni tudo em̄ legis ē charitas q̄ a setis ex quoꝝ ore nō auferī vbū veritatis custodiet nō solū in hoc seclo sʒ etiā in altero. Or charitas que hic inci pit i futuro pficiet: ⁊ q̄ hic ē ignis ibi erit camin⁹. Nā ⁊ deū pleni⁹ cū videbimus amabim⁹: ⁊ pximū si militer: de⁹ erit oia in oib⁹: hec aūt predicta cū orarem exaudisti me

Legis pleni tudo ē chari tas.

5 Et ambulabā in lati tudine: quia mandata tua exquisiui.

ℭ [Et] exaudit⁹ [ābulabā in latitu dine] scʒ charitatis q̄ diffusa est in cordib⁹ nostris q̄ tā lata ē vt vni uersam legē ⁊ pphetas in se cōclu dat. Hec aūt charitas duob⁹ illis mādatis tota atqꝫ integra ɔtinet id est dilectiōe dei ⁊ proximi: i qui bus tota lex pēdet ⁊ prophete [qr mādata tua] quorū plenitudo est charitas [exquisiui] perēdo: querē do: pulsando: ⁊ accepi spiritū quo bona facerē ex dilectione: Et quia dixit se ambulasse in latitudine cō tinēter prosequitur in tribus scilʒ in locutione: meditatione: opatio ne. Et primo in locutione dicens.

6 Et loquebar de testi monijs tuis in conspe ctu regum: & non con fundebar.

ℭ [Et loquebar] constanter et in trepide [de testimonijs tuis] grece martyrijs vel in preceptis a te te stificatis et de te testificantibus pro veritate certans vsqꝫ ad mor tem [in conspectu regum] qui po terant terrere et timorē incutere. In hoc dicto non tam rei euentus q̄ mentis affectum exprimit: quia sic erat affectus q̄ iam promptus esset loqui coram regibus. Genus autem martyrij est nomen christi confidenter confiteri coram tali bus [et non confundebar] loqui vt timore vel pudore cederem sciens qui te confitetur coram homini bus confiteberis eum coram pa tre et angelis eius. Deinde subiun git de meditatione: dicens

7 Et meditabar in mā datis tuis: que dilexi.

ℭ [Et meditabar in mandatis tuis] implendis: cogitando quo modo perficerem: omnis enim ser uus mandata domini sui semper in mente habere debet: vt non so lum timore verum etiam amore deseruiat. Et subiungit quare di cens [que] propter se [dilexi] id est quia ea dilexi per spiritum qui da tus est mihi: qđ enim ab aliquo di ligitur de hoc frequenter medita tur. Per hunc quidem spiritum di lectio ipsa in corde diffunditur et cor ad meditandū dilatatur. Dein de subdit de operatione: dicens.

8 Et leuaui manus meas ad mandata tua que dilexi: & exercebor in iustificationibus tuis.

ℭ [Et leuaui manus meas ad mā data tua] ea post talem meditatio nem in opere adimplendo. Ex medi tatione enim mandatorum cele stium boni operis vsus inolescit si ne quo meditatio non sufficit. Cum opera pro deo fiunt tunc manus ad superna leuantur: cum autem pro terrenis tunc deponūtur [que

dilexi] quia finis precepti est charitas ut eius intuitu fiat mandatum. Ad omnia autem tria predicta pertinet quod sequitur; et exercebor] sic loquendo: meditando: et operando. [in iustificationibus tuis] i. in preceptis tuis que iustitie sunt ac iustificant et iustificatum ostendunt. Zai.

1 [finementi] M † Emor esto uerbi tui seruo tuo: in quo mihi spem dedisti.

¶ In hac septima litera agit de spe promissionum dei que facit omnia pacifice tolerari: per quam mens humana eleuatur ab his visibilibus et temporalibus ad inuisibilia et eterna bona vbi requies est vera. Septenarius autem significat requiem. Unde et huic octonario preponitur septima litera scz Zai que interpretatur huc vel duc te: quia hic agit de spe que non est de presentibus sed ad futura tendit. q.d. hinc tende huc dirige intentum tanquam tui ductor et rector: quo vocat te verbum dei. s. ad eternitatem festinans: ergo iste in illam requiem ingredi petit eam. d. [Memor esto verbi tui] i. promissi impiendi facti [seruo tuo] non libero suo. i. non quasi oblitus tardes: sed quasi memor redde promissum quod nunquam fallis. promisit enim deus mercedem cuilibet fideli sibi seruienti et specialiter tribulationes mundi patienter pro eo sustinenti [in que] verbo promissionis [mihi spem dedisti] de expectatione promissorum. quia enim promisisti sperare fecisti eterna et despicere presentia. quasi diceret ideo sic et sic ago: quia te promittente eterna et auxilium in tribulatione spero: et tu domine promisisti me mor esto. Unde in aduersis spe se consolans: subdit

Zai quod interpretatur.

2 Hec me consolata est in humilitate mea: † quia eloquium tuum uiuificabit me. [tamen verbum]

¶ [Hec] scilicet spes tue promissionis [me consolata est] et confortauit [in humilitate mea] id est in deiectione et tribulatione ut non timerem, sed potius gauderem. Ergo aduersa facile superantur si sit spes que consoletur: qui enim meliora sperat leuioribus non frangitur [quia eloquium tuum] id est promissio tua [viuificabit me] afflictum, et firmauit meum animum. Tempore namque tentationis de verbo et eloquio dei viuitur quo eterna promittuntur. Unde Petrus domino dixit. Uerba vite eterne habes. Et necesse mihi erat: quia [Io. vi.]

3 Superbi inique agebant usquequaque: a lege autem tua non declinaui. [[†]valde]

¶ [Superbi] i. persecutores mei [inique agebant] contra me [usquequaque] i. valde vel nimis: non tantum impie agendo sed etiam pios ad impietatem cogendo: quod nimis est iniquum: sed frustra instabant: quia non consensi. Unde sequitur [a lege autem tua non declinaui] quantumcumque me ad hoc impellerent sed in ea stabilis permansi. Et ei dei est remedium ut non curet prosperitas aborum: et non timeat deiectio iustorum. Hic namque nos docet recta et iusta dei iudicia meditari: et qualiter nos regere debeamus cautione: Ideo subdit: quia

4 Memor fui iudiciorum tuorum a seculo dne:

& consolatus sum.

¶ [Memor fui iudiciorū tuorum a seculo] o [domine] ex quo genus humanum cepit que exercuisti in vasa ire & in vasa misericordie [et consolatus sum] quia iudicia tua vera esse cognoui. Qui enim pre-terita repetit & semper colligit se-ries vetustatis: cognoscit quia nec peccator potentia sue improbita-tis euadat: nec iust⁹ equitatis sue premijs defraudetur. Et qui bene sibi cōscius hec nouit retexere ha-bet vnde gratiam sue consolatio-nis possit accipere. Quantum au-tem vir sanctus iniquos quos to-lerabat diligeret ostendit cū sub-iungit. In me quidem consolatus sum: sed

5 † Defectio tenuit
†tediū me: † pro peccatori-
†a bus derelinquentibus
legem tuam.

¶ [Defectio] i. tedium cordis et anime id est afflictio et dolor [te-nuit me] & occupauit [pro peccato-ribus derelinquētib⁹ legem tuā] id est pro excessibus peccantium a quibus legem tuā derelinqui vi-debam: dolebat perfectus iste. nō quia ipse apperebatur/sed quia lex dei derelinquebatur: & non de suo/sed de alieno contristabatur damno. Tanta enim est virtus pie-tatis ꝙ vir sanct⁹ plus grauatur & dolet de aliena culpa & miseria ꝙ̄ de sua pena & iniuria. Sed nos hodie magis dolemus nostra in commoda ꝙ̄ salutis proximi detri-mēta. Nec tātū de tribulatiōe sua non dolebat immo gaudebat: quod ostendit: cum subdit

6 Cantabiles mihi erāt
†scole
e⁹ mei. iustificationes tuæ: in
loco † peregrinationis
meæ.

¶ [Cātabiles] i. sicut cātilene de-lectabiles: q: cāt⁹ eleuat labores tollit tediū: & delectat [mihi erant iustificationes tue] i. iudicia tua iusta quib⁹ nr̄i purgātur excessus Ex eorū quidē iniquitatib⁹ dole-bat: sȝ in dei iustificationib⁹ ꝙ a malis tribulabat cātabat & exul-tabat [in loco pegrinatiōis mee] i via p̄sentis vite. i. in qua pegrini sum⁹ & differimur a patria: hec eñ misera vita loc⁹ pegrinatiōis d̄r: eo ꝙ hō deiect⁹ est de paradiso in has miserias: vbi penā sue impro-bitatis fleat. Sȝ q: oī tpe circa dei laudes eē debet itēt⁹: adiūgit. Et

7 Memor fui † nocte †in
nominis tui domine: & †alia
lr̄a nō
custodiui legem tuam. hȝ in
nocte

¶ [Memor fui] nō solū die. sȝ ēt [nocte] i. omni tpe [nominis tui dn̄e] laudib⁹ diuinis & oratiōi in-tēdēdo. Uel [memor fui nocte] sez tribulatiōis. i. i aduersitate nō tm̄ in p̄speritate [nois tui] o [dn̄e] te corā hoibus cōfitēdo & tibi grās agēdo: vbi magis ꝙ̄ in prosperis deo est adherēdū & grē sunt agēde nō est eñ magnū si hoc agas in p̄speris [&] sic [custodiui legē tuā] mādata tua adimplēdo: quā nō cu-stodisset si in virtute tua cōfidēs nois dei memor nō fuisset. adiuto-riū eñ nostrum in nomine dn̄i. Et merito memor fui & custodiui. Nā

8 Hec facta est mihi:
† quia iustificationes †q̄mia
stitias
tuas exquisiui.

¶ [Hec] sez nox & tribulatio [facta est mihi] id est pro me et ad vtili-tatem meam. prodest enim his qui salubriter exercentur in ea: vt

ij.cor. discant non superbire nam virtus
xij. in infirmitate perficitur. Et bene-
facta est mihi et ad vtilitatē meā:
quia sic [iustificationes tuas] ⁊ p̄
cepta iustificantia exquisiui. Unde
prius dicit bonū mihi quia humi
liasti me vt discam iustificationes
tuas. Tuas qui iustificas impium
non meas: deus est eñ (inquit apo
Phil.ij stolus) qui operatur in nobis: et
velle et operari pro bona volunta
te, hoc etiam per prophetam domi
nus dicit. Et faciaȝ vt in preceptis
Ezech. meis ambuletis: et iudicia mea cu
xxxvj.f. stodiatis et operemini. Deth.

1 Portio mea domine: dixi custodire legem tuam.

¶ In hac octaua litera faciē domi
ni videre optat: quia mandatis
eius est obsecutus et q; quod desi-
Deth derat solicite satagit habere: ideo
quid in congrue premittitur litera Deth
terpre- que interpretatur pauor et intelli-
tatur gitur non pauor recedendi: sed so-
licitudo acquirendi illud bonum
quod sperat: quod quia in octaua
resurrectionis prestabit: ideo octo
narius ille octauus ponitur. q. d.
iustificationes tuas exquisiui quia
[Portio] ⁊ pars [mea] o [dñe] tu es
q. d. nō quero diuitias: nō honores
seculi: sed omnia postposui: vt tu so
lus mea pars optima fieres. par-
tes sibi eligunt homines i hoc mū
do alius hoc: alius illud vñ quisq;
viuat. pars vero piorū est ipse de⁹
vnde semper viuant. Qui talem
portionem desiderat opus est vt
legem diuinam custodiat. Unde
subiungit: ⁊ ideo [dixi] id est firmi-
ter statui [custodire legē tuam] cu-
stodiā enim legis dei acquirit por-
tionē ipsuȝ deū. Sȝ q; nō custodio
nisi adiuues: iō ad hoc faciēdū dr.

2 † Deprecatus sum
faciem tuam in toto cor †pccat⁹
de meo: miserere mei se
cundùm eloquium tuū.
¶ [Deprecatus sum faciē tuā] i.
faciem gratie non vindicte: hoc est
fauoreȝ tuum. Uel [faciē] i. notitiā
quia qui deum contemplari valet
qualiter legem ei⁹ custodiat intel
ligendo videt; in toto corde meo]
id est tota intētiōe; tota animi vir
tute: toto mentis affectu. Nullum
aliud desiderium habens: quia di-
uisa mens non impetrat depreca-
tus sum inquam dicens [miserere
mei] vt per misericordiam habeam
de meritis nō possuȝ [ſm eloquiū
tuum] id est ſm promissionem tuā
promittit eñ nobis miseris mise-
ricordiam suā deus si ad ipsum cō
uerti voluerimus. Et tanq̄ exaudi
tus et adiutus: subdit †quia
3 † Cogitaui uias meas: fauer-
& † conuerti pedes me nt.
os in testimonia tua.

¶ [Cogitaui] id est diligenter con-
sideraui [vias meas] id est progres
sus vite mee priores malos vel fu-
turos: scȝ quid agendū sit: et quō ⁊
quid non: et cōuerti pedes meos]
id est affectus meos ⁊ gressus ope
rū meoꝝ quib⁹ bō quasi pedibus
ambulādo ꝑgreditur a vijs meis
prauis et tardis [i testimonia tua]
i. mandata que tue voluntati testi-
ficant eligēdo viuere ſm ea. Cogi-
ta ergo vt iam nō tuis gressibus
quibus lapsus es ambules. Cogita
autem quid facias: quid loquaris:
quō viuas vbi eñ p̄cedit cogitatio
ibi matura sequit opatio. Et ideo.
4 Paratus sum & non
sum turbatus: ut custo-

diam mandata tua.

¶ [Paratus sum] prompta volunta te [et non sum turbat9] quarumcun que aduersitate ingruente [vt custo diam mandata tua] ita vt etiam pro eis custodiendis si necesse est pati non re cusem: vbi cogitatione quis preuenit quod agendum est semper parat9 est ad agen dum: sed neque fictus et valid9 vt non queat subita et improuisa offensione turba ri et ideo meditare et statue animo vt veniens ad prelia et pericula sis parat9 non solum aduersus ea que videas: sed etiam aduersus ea que non videas: et dicat pa rat9 sum et non sum turbat9: vt custo diam mandata tua. vbi etiam notatur quod obedientia debet esse festina et leta. Et quod paratus sit ostendit dicens

5 Funes peccatorum circunplexi sunt me: & legem tuam non sum oblitus.

Regis tre.

¶ [Funes peccatorum] i. deceptio nes et impedimenta inimicorum spiri tualium et carnalium: scilicet demonum et malorum hominum [circumplexi sunt me] id est circunligauerunt me quibus tanquam funibus me post se trahere co nantur sed frustra: quia [et legem tuam non sum oblitus] ipsam transgre diendo sciens oportere nos per mul tas tribulationes introire in re gnum dei. Mala enim quibus terrent et peccata sunt quasi restis longa quam trahunt: qua implicare sanctos vo lunt: sed non possunt eos qui legis obliti non sunt. Non sum inquam oblit9: quia sermo dei non est obligatus: sed ita in memoria et affectu habui: quod

6 Media nocte surge bam ad confitendum ti bi: super iudicia iustifi cationis tue.

iustitie.

¶ [Media nocte] pre feruore et co pro quieto tempore [surgebam] de le cto et potest dici medium noctis quic quid est inter crepusculum et diluculum vel [media nocte] i. grauiori tribu latione deijciebar: sed [surgebam] fortius [ad confitendum] tibi confes sione laudis et gratiarum actionis gra tie enim agende sunt deo de omnibus que accidunt nobis et sic potest te neri [Domine super iudicia] et fla gella [iustificationis] et correctionis [tue] quibus flagellas et iustificas filios quos recipis quam alij non me rentur. Confiteor tibi sciens quia et hoc ipsum quod funes circumplectuntur me iusto iudicio dei est qui incipit a domo eius. Et ita affectus

7 Particeps ego sum omnium timentium te: & custodientium man data tua.

¶ [Particeps ego sum] ex tua bo nitate [omnium timentium te] ti more filiali et sancto qui cauet offen sam: membrorum enim est particeps boni commembri sui et totius cor poris. Nam communia sunt bona iu storum: vt quicquid boni agitur a singulis prosit omnibus: iustitia enim communis est virt9. Tanta quippe est virt9 ecclesiastice vnitatis quod omnes sunt vnum in domino [et custodientium man data tua] per sanctam operationem vt timor non sit ociosus. q.d. cum omnibus timentibus te corde et custodientibus mandata tua opere ego communico et par ticipo beneficia tua que non sunt pauca sed copiosa: quia

Iustitia est virtus cois.

8 Misericordia tua domine plena est terra: iustifi cationes tuas doce me.

ps. xxxii. tes

¶ [Misericordia tua] o [domine] id est affectibus misericordie tue spiritualis et temporalis [plena est

terra]que fidem vbique dilatauit et impios iustificat: solem suum oriri facit super bonos et malos/ et pluit super iustos et iniustos omnesque pascit: et propter hoc confidenter rogo [iustificationes tuas] et mandata [doce me] illuminando intellectum ad cognoscendum eas et dirigendo affectum ad faciendum. Iam se custodisse dixit et hic amplius doceri petit: quia semper debet quaeri ad profectum. Nam quod enim est bone rei satietas eis quibus vere sapit bonitas. Theth.

1 †suauitatem. B † Onitatem fecisti cum seruo tuo domine: secundum uerbum tuum.

¶ In hac nona litera gratias deo agit de sua humiliatione et patientia per quam venit ad iustitiam: et quia bonum est humiliari et patientiam habere que tollit tristitiam et prestat in tribulatione etiam iocunditatem: ideo huic octonario praescribitur Theth litera. Theth quod interpretatur bonum vel exclusio: quia hic agit de patientia que excludit tristitiam de aduersis et facit bonum et iocundum pati. q.d. doce me iustificationes: quia iam [Bonitatem fecisti cum seruo tuo] o [domine] i. fecisti vt me delectaret bonum et facerem illud liberaliter delectatione iustitie non seruiliter timore pene quod magnum est donum quia sic de eo qui seruus fuit fecisti filium [secundum verbum tuum] quo iubes liberaliter: et ex charitate seu amore non seruiliter et ex timore tibi seruire. [secundum verbum tuum] id est secundum promissum tuum et ablato spiritu seruitutis firma fit promissio de spiritu adoptionis filiorum. Non sunt ergo vera bona nisi illa que secundum verbum dei sunt. Unde quod se accepisse confes-

suo est augeri sibi petit et perfici. d.

2 † Bonitatem & † disciplinam & scientiam doce me: † quia mandatis tuis credidi. †suauitatem. m. †eruditiones]quia.

¶ [Bonitatem] scilicet mecum factam [doce me] aspirando amplius charitatem: vt mihi gratia tua magis magisque augeatur: et bonitatis dulcedine innotescat [et disciplinam] dando patientiam: vt a deo sit dulcedo boni: quod amore dei vel proximi quaslibet feram passiones [et scientiam] illuminando intelligentiam ad discernendum inter bona mala. Bonitas ergo est virtus qua fit delectatio boni, disciplina est virtus qua fit tolerantia mali. scientia est virtus qua fit cognitio boni et mali. iam doce [quia mandatis tuis credidi] s. quod tu illa mandaueris: quasi diceret si ideo quia credidi ista tua esse mandata impetret a te gratiam qua faciam ista que tu mandas. Sed

5 Priusquam humiliarer ego deliqui: † propterea eloquium tuum custodiui. †propter hoc tuum

¶ [Priusquam humiliarer] i. affligerer penaliter per tuam correctionem et disciplinam; ego deliqui [eloquium tuum non custodiendo: et sic culpam incurrendo. propterea ne iterum humiliarer et affligerer [eloquium tuum custodiui] s. secundum illud operando. Ex diuina enim correctione experitur homo quantum bonum sit deo obedire: et eruditur vt magis sollicitus sit mandata dei custodire. Sepe enim contingit vt culpa generet penam: et pena excitet cor ad penitentiam: et penitentia operiat culpam. Nam si peccatis tuis tribuas quod humiliatus es: et quicquid acciderit in te retor-

queas: ex eo incipis esse iustus qui te vt reũ cõdẽnas. Sz quia hoc nõ nisi per gratiam dei fieri potest: recte subditur.

4 † Bonus es tu: & in † bonitate tua doce me iustificationes tuas.

†suauis es dñe.
†suauitate.

¶ [Bon⁹ es tu] in te et ex te essentialiter τ etiam sperantibus in te confidenter [et] ideo [in bonitate tua] et suauitate non in meis meritis [doce me iustificatiões tuas]. i. opera iustitie effectualiter adimplere: vel opera bona quibus possim iustificari. Iustificatio em̃ est opus iustitie; quasi diceret doce bonitatem experientia qui es bonus in natura. Ecce liber in quo d, hõ studere τ pficere. s. i dei bonitate: τ iustificatiões non cursu planetarũ nõ diuinatiões futurorũ: vl' vanitates ceteras ibi querere. Et necesse est vt me doceas: q: adest colluctatio vt ostendam te quod didici. Nã

Iustificatio op⁹ est iustitie

5 Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde † meo scrutabor mandata tua.

† nõ hz

¶ [Multiplicata est sup me] vi τ numero [iniquitas superborum] i. demonum τ hominũ iniquorum nitẽtiũ me impellere ad pctm̃ [ego autẽ] tua gr̃a cõfortatus τ adiut⁹ [in toto corde meo] et mentis affectu [scrutabor] vehementius [mandata tua] ad intelligendũ et operandũ: consolationẽ requirens in eis: vt tm̃ bereã mãdatis q̃tũ illi superbi volũt seducere ab eis: recte autẽ cũ aduersa patit' mãdata diuina perscrutatur. tunc enim ad cõsolationem diuinarum scripturarum maxime recurrere debemus: cum in hoc seculo tribulationes τ tentationes propter deũ sustinemus. Et etiam

6 Coagulatum est † sicut lac cor eorum: ego uerò legem tuam meditatus sum.

†vt.

¶ [Coagulatũ est sicut lac cor eorũ] superborum. i. in malitia cõpressus paulatim et induratum. vt enim lac natura sui purum/speciosum/ atq3 sincerũ est: sed corruptiõe coagulatur τ acescit/sic cordis humani natura pura/sincera/τ pspicua est priusq̃ vitiorũ admixtione corrumpatur et coacescat [ego vero legẽ tuã] per quã. s. supbos humilias et humilibus gratiã p̄stas [meditatus sum] e cõtrario ad emolliẽdũ cor meũ: et vt cõtra obstinationem τ duritiam eorũ meditatio legis sit mihi refrigerium. Et ergo

7 Bonum mihi † quia humiliasti me: ut discã iustificationes tuas.

† q̃m

¶ [Bonũ mihi est] τ profuit [quia humiliasti me] humiliatione pene propter excessum culpe. i. diuersis tẽtationibus τ afflictiõibus exercuisti: q: penã vertisti in eruditionem. et vexatio dedit mihi intellectũ [vt discã] diligentius non solum cognoscere: sed et facere [iustificationes tuas]. i. opera iustitie vl' mãdata tua que iustificãt τ hominem iuste viuere docent. Sed quia hoc non fit, nisi per dilectionẽ vbi qui facit habet delectationes: subiungit ostendens q̃tum ex hac humiliatione profeceri. q. d. Ex hoc in tantum affectus sum: q

8 † Bonũ mihi lex oris tui: super milia auri & argenti.

† bona

Bonum

℃[Bonū est[mihi lex oris tui]do cēs me vtilia p salute eterna[sup millia auri τ argēti].i.super diui- tias τ omne preciosum seculi.po- nit enim determinatū pro indeter minato.Et bene dicit sup:qr am- plius diligit charitas legē dei ꝙ cupiditas millia auri et argenti τ bona spiritualia sine comparatio- ne excedūt in bonitate tēporalia. non quicunqꝫ imo rarus hoc di- cit:id est qui legem dei auro et ar- gēto preferat qui propter legē dei oia relinquere pōt:relinquūt mul ti diuitias ore et pfessione:sꝫ affi- xi sunt eis corde τ amore. Ioth.

1 MAnus tuæ do- mine fecerunt me & plasma- uerunt me:da mihi intellectum ut dis- cam mandata tua.

℃In hac decima litera petit sibi dari intellectū mādatorū dei vt ve ra vita.i.eterna fruatur:τ qr nemo vitā eternā potest habere nisi pec- cata ꝯtereat(qd maxime fit in ad- uersis)idō ꝑscribit huic octonario lrā Ioth q̄ interptatur ꝯfessio vl' de solatio:qd bn̄ cōuenit:cati' enī cō- fitent τ diuinū implorāt auxiliū q̄ desolati sunt τ vrgentur aduersis. Interptat et Ioth sciētia vel pn- cipiū:qr hic docet hō creat' eē im- passibilis:imortalis:τ i plenitudi ne sciētie ad quā bon' hō reuerti desiderat cui' in hac vita initiū hꝫ intellectū.q.d.lex tua est mihi bo- nū sup millia τ merito qr[Man' tue].i.potētia seu virt' τ sapiētia tua[fecerūt me]creādo sꝫ aiaꝫ ad imaginē τ silitudinē tuā[τ plasmā uerūt]vel finxerūt me formādo sꝫ corp':τ qr ex hoc obligor ad tuum eruitiū[da mihi itellectū]purū:τ

Iota q̄diter ꝯpreta- tur.

intellect' eleuationē[vt discā mā data tua]ad clari' intelligēdū:se- pius meditādū:deuoti' adiplēdū q.d.opatio tua te moneat vt quę fecisti in natura/reficias τ pficias in doctrina:restituēdo mihi intel- lectum qui obscuratus est per pec- catum.Et tunc omnes

2 Qui timent te uide- bunt me & † lætabun- tur: quia in uerba tua † supersperaui.

†ioca bātur. †spera ui

℃[Qui timent te] timore filiali [videbunt me] τ facta circa me ad informandum se[τ letabuntur]de meo conātes imitari me profectū Omnes qui timent deū letant si vni dat qd petit.Charitas enī de bōis pximi gaudere facit.Iocūd' est bōis aspect' bonoꝝ nō exterio- ris hois/sed interioris:sꝫ contra grauis est malis ideo letabunt[qr in verba tua].i.in ea que promisi- sti[supersperaui].i.valde speraui. Non ait simpliciter speraui:sed su persperaui:quia enim deus potest facere supra ꝙ petim' τ intelligi- mus:parū est hic tm̄ de illo spera- re:sꝫ debemus supersperare.Ideo da intellectum.quia iam

3 Cognoui domine quia † æquitas iudicia tua: & in ueritate tua humiliasti me.

†ius titia.

℃[Cognoui]o[dn̄e]τ scio[qr iudi cia tua]quibus mulctasti gen' hu manū τ i oib' q̄ circa bonos τ ma los facta sunt vel fiūt sunt[eqtas] i.iusta et eq.licet q̄dā nobis occul- ta[et in veritate tua].i.iusto iudi- cio[hūiliasti me]subdēdo me huic penalitati τ multiplici miserie p- pter demeritū offense.Sūma enī eqtas est vt q̄ delinquū- p superbia

purgentur per humilitatē. Ergo quia me humiliasti vt corrigeres et iusta est hec tua vindicta

4 Fiat misericordia tua ut consoletur me: secūdum eloquiū tuum seruo tuo.

¶ [Fiat] nūc [mia tua] mihi [vt cōsoletur me] in afflictione mea: quia misericordia miseris est necessaria non petit auferri erūnas que sunt ad purgationem sed consolari. In labore enim perfectus vir non finem laboris, sed verbum cōsolationis petit vt bene perferat [secūdum eloquium tuum] factum [seruo tuo] .i. secūdū quod promisisti seruo tuo cui teneris: pmisisti em̄ vt post humilitatē afflictionis tribueres presidium consolationis. Deinde exprimens quid per misericordiam detur subiungit. Et post hec et per hec de cetero

5 Veniant mihi miserationes tuæ: & uiuam: quia lex tua meditatio mea est.

¶ [Veniant mihi miserationes tue] .i. effectus mie tue [et] per illas [viuam] in vita gratie in psenti et glorie in futuro et ostendit quo merito .d. [q2 lex tua] nō vanitas seculi [meditatio mea est] cogitādo de executione mandatorū eius. Hec meditatio cogitatio amātis est q̄ cogitat vt p dilectionē operet et tantū amātis vt charitas nō frigescat huius meditatiōis sue: q̄talibet abūdātia cōstipet iniquitatis aliene: nō em̄ sufficit meditatio sine operatione: mihi inq̄ veniant miserationes tue: et

6 Confundantur superbi † quia iniustè iniquitatē fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. † qui

¶ [Cōfundant] .i. ɔfundātur [superbi] .i. iniqui q̄ nolūt humiliari. Vel [cōfundant] .i. pudeat eos et erubescāt de sua iniqtate [superbi] et iniqui [q2 iniuste] .i. sine iudicio et maliciose [iniqtatē fecerūt in me] iniuste me psequēdo [ego aūt] q̄cq̄d aduersus me agāt [exercebor i mādatis tuis] ea meditādo atq̄ opere adiplēdo bñfaciā et inimicis. Quāta ergo grauiora hic mala sustinemus tāto studiosi⁹ nos i mādatis sacris exercere et i eis cōsolationē querere debem⁹ vt hec nos subleuent q̄ illa opprimere studeant. Et

7 Conuertantur † mihi timentes te: & qui † nouerunt testimonia tua. † ad me qui timent te. † cognoscunt

¶ [Cōuertāt mihi] ɔformati et veniāt ad me mihi ɔsocient vt tales comites habeā i auxiliū et ɔsolationē meā [timētes te] .i. icipiētes [et q̄ nouerūt] .i. q̄s iā lectio ibuit et si nōdū opatio. Vel [timētes te] timore filiali [et q̄ nouerūt] itelligēdo et operādo [testimonia tua] .i. q̄d de te testāt scripturarū eloq̄a. Vel testimōia tua] .i. legē cū testificatiōe tua datam: post oīa nō audet vir iustus dicere q̄ sit: s3 petit fieri imaculat⁹ q.d. fiat mia tua: veniāt miserationes tue et c. quod vt impetrem

8 Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: ut non cōfundar.

¶ [Fiat cor meū imaculatū] sine

macula peccati & nihil attēdat ni-
si re[in iustificationibus tuis]im
plendis.i.in operibus iustitie di-
uine[vt nō confundar]in spe mea:
vel[vt nō cōfundar]in p̄senti per
lapsum culpe & in futuro per expe
rientiam pene. Sicut egritudines
corporum oriunt̃ ex stomacho ita
peccata ex corde: & inde est q̄ peni
tēdo de peccatis q̄buscū̄q̄ tundi-
mus pectus cui cor vicinū est. Qr
ergo de corde p̄cedit vniuersitas
vitiorū sicut dn̄s ait in euangelio:
iō illō immaculatū fieri poscit in
opibus diuine iustitie. In quorū
actiōe pōt macula quadruplex cō
tingere: scz si agat diminute vt ie-
iunium sine eleemosyna: si negli-
genter vt contingit in oratiōe di-
stractiōis: si elate vt si vanam glo
riam querat: si mercenarie vt si
pro precio temporali fiat. Caph.

1 Defecit in † sa-
lutare tuū ani
ma mea: & in
uerbum tuū
† supersperaui.

† salutari tuo.

† spera ui.

In hac vndecima litera pere-
grinus huius mundi aduentum
dn̄i desiderat: p̄mū ſm antiquos
p̄res: scd̄m q̄tū ad modernos di-
cens q̄ta in hac expectatione tule
rit a superbis & petit vt in mādā-
tis dei p̄seueret: & qr in hac expe-
ctatiōe lassat⁹ est ex desiderij dila
tione: iō huic octonario p̄mittitur
litera. Caph que iterpretat̃ incur-
uat⁹: qr fessus longa militia cupit
dissolui & reuerti ad principium: sz
tamē non recusat laborē si necesse
est manere in carne p̄pter fratres
q.d. veniāt mihi miseratiōes tue
& viuā vere & vita eterna: qr [Defe
cit]fere & lassata est. s. pre tedio in
[illegible] expectatiōe tēdēs affectu

Caph qd̄ interpretatur.

& desiderio[in salutare tuum]scilz
iesum vel in desideriū salutis[aīa
mea]tribulatiōnib⁹ & tētationib⁹
oppressa. Bon⁹ est iste defect⁹: si-
gnificat em̄ desideriū boni nondū
q̄dē adepti: sed auidissime cōcupi-
ti[& in v̄bū tuū].i.in promissum
tuū quo vitā eternā patiēter susti
nētib⁹ p̄mittis[supsperaui].i. val-
de speraui sciēs id adimplendum:
hec spes facit per patientiam ex-
pectare que nō videntur. Nec sim
pliciter dicat speraui: sed superspe
raui: qr premium maius est meri-
to et plus futurum est q̄ dici pōt

2 Defecerūt oculi mei
in eloquium tuum: di-
centes quando consola
beris me?

[Defecerūt]etiā[oculi mei]inte
riores scz ratio & mentis intelle-
ctus nimio desiderio lassati: tendē
tes[in eloquiū tuū].i.in p̄missus
tuū[dicētes]gemitu: cōne & de-
siderio[quando cōsolaberis me?]
educēdo de his miserijs quorum
reatu afficior: quasi diceret moras
patior quod fit vt res dilata dul-
cior veniat. Nouit autem domin⁹
quid quādo faciat qui in mēsura:
et numero: et pōdere cūcta dispo-
nit. Ardētibus autem sp̄ualibus
desiderijs carnalia desideriā frige
scunt propter hoc subdit quasi di-
cendo. Ideo consolare

3 † Quia factus sum † q̄m
† sicut uter in pruina: † tanq̄
iustificationes tuas nō
sum oblitus.

[Quia factus sum sicut vter in
pruina]& rore congelato id est dei
gratia carnalis concupiscentie ar
dorem restrinxi: per vtrem enim
caro mortis hui⁹: per pruinā cele-

re beneficium itelligitur quo carnis cōcupiscentia velut frigore cohibente torpet et contrahitur. et ideo; quia talis factus sum [iustificationes tuas] et ea que precipis ad iustitiam [nō sum oblit⁹] quia a memoria non labunt: dū aliūde nō cogitatur. nam quia torpet cupiditas ideo feruet charitas. Uel [quia factus sum] id est reputat⁹ vilis et inutilis [sicut vter in pruina] congelatus est et nulli liquori idoneus: et tamen [iustificationes tuas non sum oblitus] per recordationem et operationem. Ita desidero videre salutare. Sed

4 Quot sunt dies serui tui: quando facies de persequentibus me iudicium?

ℭ [Quot sunt] in hoc seculo [dies serui tui] quibus finitur ista materia persecutionum et tentationum. q. d. Impune mihi iugem finis mei meditationem et [quando facies de persequentib⁹ me] scʒ de diabolo et ministris ei⁹ [iudiciū] i. vindictam et vltionē: vt illis destructis perueniā ad tuā visionem q. d. vtinā fiat celeriter vt ab his liberer; de diebus suis interrogat corpus Xp̄i qui in hoc seculo sunt futuri: et ne q̄s putet ecclīam ante seculi finē defiturā; addit ēt de iudicio demōstrans vsqʒ ad iudiciū ipsum quoqʒ in terris futuram. Nam ad hoc vt me persequuntur.

5 Narrauerūt mihi iniqui † fabulationes; sed non † ut lex tua †.

† delectationes.

† ita dn̄e

ℭ [Narrauerūt mihi iniqui fabulatiōes] i. inanes et vanas locutiones que in verbo tm̄ delectāt: vt me a veritatis tramite detorquerent. [sed nō] sunt ille mihi [vt lex tua] quia non cōueniunt legi tue in qua me magis veritas delectat q̄ verba. Illas aūt vanas locutiones habēt in diuersis sectis ac professionib⁹ et litere seculares: et iudeorum ac errabunda loquacitas hereticorū; quos oēs iniq̄s voluit intelligi: quib⁹ oīb⁹ p̄posui legem tuā q̄ nullam cōtinet vel cōtinere pōt falsitatē. Quod et hoc ptʒ: qʒ

6 Omnia mandata tua ueritas; † iniqui psecuti sunt me adiuua me.

† iniuste.

ℭ [Omnia mādata tua] sunt [veritas] et innixa veritati omnia que tendunt ad veritatem finalē non sunt vanitas vel falsitas; que in illorū abundat sermonib⁹. et p̄pter hāc tuā veritatē que me delectat [iniqui persecuti sunt me] iniuste; qʒ nō in me persecuti sunt nisi veritatē vt depravarēt eam; ergo tu [adiuua me] vt certē pro veritate vsqʒ ad mortē: qʒ et hoc tuū est mādatū. Nō peto vt amoueat̄ hoc certamē/sʒ vt adiuuare me digneris sciēs neminē coronari nisi qui legitime certauerit. Iō aūt adiuua; qʒ

7 Paulominus cōsummauerunt me in terra; ego autem non † dereliqui mandata tua.

† reliq.

ℭ [Paulomin⁹] i. fere [cōsummauerūt] i. cōsumpserūt [me in terra] multa scʒ strage martyrū facta dū cōfiterent̄ et predicarent veritatē. Non dicit cōsumpserūt sed cōsummauerūt: qʒ strages martyrū potius fuit cōsummatio et perfectio ecclesie q̄ consumptio. Sed quia non frustra dī adiuua me; subdit [ego autem] q̄uis ita tētatus [nō dereliqui mādata tua] quātūcūqʒ

me persequerentur: q2 in omnibus
psecutionibus semper aliqui re-
seruati fuerũt fideles in fide con-
stantes. & ita erit in futuro. Et vt
possit pseuerare vsq3 in finẽ: sub-
dit

8 Secũdùm misericor-
†nõ bz tuam. diam † tuã uiuifica me:
& custodiam testimo-
nia oris tui.

¶ [Secõm miam tuã] non meritũ meũ [viuifica me] vita grẽ: & cõfirma me in psecutiõe: ne amãdo vitam tpalẽ negem: & sic perdam vitam spũalẽ & eternã [et] ita [custodiam testimonia oris tui] .i. martyria atq3 hortatio vel precepta q̃ ore tuo sanxisti. Scti enĩ in tanta persequentium crudelitate nullo modo dei martyria vel precepta custodirent nisi fieret eis quod hic oratũ est ẽm misericordiam tuam viuifica me. viuificati sunt: quia pro vita veritatẽ deserere noluerunt: et moriendo pro veritate vixerunt. Lamech.

1 IN æternũ domine uerbum tuum permanet in cælo.

¶ Fessus expectator q̃ supra cupiebat dies suos claudi & esse cũ xpo. hic ostendit se nõ recusare laborẽ: imo est ardens ad seruiendũ ei cui angeli sruiũt q̃ in hac litera duodecim ꝟtutes dei & fcã describit dicens tpalia finiri: sed nõ mãdata dei. & q2 hic mãdata sunt diligẽter itelligẽda & suãda: iõ huic octonario pmittit lra Lamech q̃ iterpretat cor vl' seruo. leuet ergo cor circũcisum ad ea. decet enĩ illo in te manere qđ in celo pseuerat: dixerat supra adiuua/ viuifica/ &

Lamech qđ interpretatur.

custodiã testimonia. Et bñ sunt custodiẽda: q2 [In eternum] .i. semp & sine intermissione o [dñe verbũ tuũ] .i. lex tua et obseruantia mandatoꝝ tuoꝝ [pmanet in celo] .i. in celestibus spiritibus & angelis custodiẽtib9 eternã sine desertione militiã: q2 celestes creature semp obediũt deo: quas merito debent inferiores creature rõnales imitari sil'r obediẽdo. q.d. idcirco oi studio mãdata obseruãda sunt: quia supni ciues ea indesinenter custodiunt: et ei seruitus neganda non est cui angeli seruiunt. post celum sequitur de terra. Et

2 In generatióne & † generationem ueritas eius: fundasti terram & permanet. †gñatione.

¶ [In gñatione & generationẽ] i. in oib9 gñationib9 sibi succedentib9 pmanet [veritas tua] q2 nunq̃ defuit veritas dei in sctis eius modo paucioꝛib9 modo pluribus: vt se varietas hominũ habuit vel habebit: semp enĩ sunt aliq̃ veritatis amatores iusti & veraces: quia [fundasti] et stabilisti in fide [terram] .i. ecclesiã: scz sanctos q̃ sunt in terra [et permanet] in ipsa fide quia fundamẽto fidei qđ est iesus christus constabilita non inclinabitur in seculum seculi permanet illa et veritas in ea. Et similiter

3 Ordinatióe tua perseuerat dies: quoniam omnia seruiunt tibi.

¶ [Ordinatione] & dispositione [tua perseuerat dies] .i. iustus et sctũs q̃ relictis mũdi tenebris in lumine dei viuit: qui pseuerat in ecclia q̃qđ vrgeat [qm oia] q̃ pertinent ad hunc diẽ [seruiunt tibi]

oia que ex ordinatiōe dei perficit
τ deputat ad seruiendū. Uel [qm̄
oia seruiunt tibi] q.d. rō τ cā oīm
pdictorū sez φ vt bā tuū perma-
net i angelis: vitas i hoīb⁹: terra
in fundatione: dico in ordinatiōe
est ista qm̄: oia debita seruitute et
obediētia tibi sunt subiecta: τ pro
nutu tuo disponis ea. Merito au
tem omnia seruiunt tibi: quia

4 Nisi quod lex tua me
ditatio mea est: tunc
† forte perissem in hu-
militate mea.

† forsi-tā pe-rijssem

¶ [Nisi] hoc cēt [φ lex tua medi-
tatio mea est] sciendi τ faciendi/τ
pmia post tribulationes sperāde
[tunc] .i. iō: q2 nō meditarer [forte
perissem] p lapsuz in grauē culpā
[in hūilitate mea] .i. in deiectione
τ afflictione. Legis quippe medita-
tio facit vt tpe tribulationis susti
nere τ tolerare possumus ne fran-
gamur. Ergo tpe afflictiōis medi-
tatio nobis in lege sit ne impara-
tos procella tentationis affligat.
Et quia sic legis meditatio preser
uauit me a periculo: nō de cetero

5 In æternum nō obli-
uiscar iustificatiōes tu-
as: † quia in ipsis uiui-
ficasti me.

† qm̄

¶ [In eternū] .i. in eun̄.i. φdiu vi
uam [nō obliuiscar iustificatiōes
tuas] .i. pcepta legis in ōbus nos
corrigēdo a pctō purgas τ iustifi-
cas. Uel [in eternū] .i. in eterna vi-
ta [non obliuiscar iustificationes
tuas] laudando τ gras agendo φ
nos liberasti de spirituali captiuita
te τ de mūdo: sic israelite in terra
promissionis gratias agebāt pro
liberatione ab egypto [q2 in ipsis]
.i. per eoꝝ meditationē τ ipletionē.
[viuificasti me] nihil extra te petē
tē: a morte scilz peccati reuocando
vel preseruando/τ vitam spiritua
lem vel eternam conferendo. Et iō

6 Tuus sum ego saluū
me fac: † quoniam iu-
stificationes tuas exqui
siui.

† quia.

¶ [Tu⁹ sum ego] nō solū fm crea
tionē vel potētiā: sz fm grāz recreā
tē: q2 p te viuificat⁹ τ iō [saluū me
fac] de futuro sicut fecisti de prete
rito. Ego tuus famul⁹ τ tu deus
meus: a te posco salutē. Olim me⁹
esse volui τ perij: modo tuus sum
τ ideo saluus. τ hoc te moueat [quo-
niam] non meas voluntates qui-
bus fui meus [sed iustificationes
tuas] id est mandata tua in lege
cōtenta vt essem iam tuus [exqui
siui] sez ex affectu τ intelligerē et
opere perficerem. vt dicit Ambro-
sius. Rarus est qui possit dicere
deo: tuus sum. Ille hoc dicit qui
adheret deo totis sensib⁹ qui aliud
cogitare nō nouit. Hoc non potest
dicere secularis. plures eñi domi-
nos habet. Uenit libido et dicit.
Meus est. quia ea que sunt corpo
ris concupiscis in illius adole-
scentule amore te mihi vendidisti.
Uenit auaritia τ dicit. Meus es
auru et argentū τ possessio quam
habes precium est libertatis tue.
Uenit gula τ dī tibi. Me⁹ ē vni⁹
diei cōuiuiū preciū vite tue est: vi-
lior es cibo tuo inter calices τ epu
las te acquisiui. Uenit ambitio et di
cit tibi. Meus es: nescis quia iō
te alijs imperare feci vt mihi ipse
seruires: Nescis φ ideo in te pote
statem contuli vt mee te subijce-
rem potestati: Ueniunt singula vi
tia et dicunt. Meus es: quomodo
q huiusmodi es potes dicere deo-

Ambrosi⁹.

tu9 sum. Ille tibi dicit meus si vocē nō redarguit cōsciētia: si verbis tuis opa ꝯcordent. Qui pro me seipsum abnegat ē me9. Nō est me9 quē lit ido succēdit/q: mea ē castitas. Nō est me9 auar9/q: mea est largitas. Nō est me9 rixosus ꝛ iracūdus/pax sum ego/litigare non noui. Sz me9 est qui potest dicere: nihil mihi conscius sum. Ideo autem saluum me fac de futuro: quia

7 Me expectauerunt peccatores ut perderēt
tonte me: testimonia † tua intellexi.

¶ [Me expectauerūt] q̄si in insidijs latitādo ꝛ mihi insidiādo [peccatores] scȝ spūs maligni et boies iniqui [vt perderēt me] faciēdo cōsentire ad malū ꝛ ad culpā trahēdo: sicq3 in gehennam precipitādo sed nō profecerāt: nec ide perij [q: testimonia tua] .i. p̄cepta vel martyria [intellexi] id est intra me legi ea deuote meditando. q. d. lōgo me certamine inimici impugnāt: sed ego intelligēs testimonia tua consolationem ex eis recepi. Et si cōsistentem vrgebant nō cessi intuens finem sine fine .i. eternam beatitudinem. Unde subditur. Et

8 Omnis consummationis uidi finem: latum
tval de. mādatū tuum † nimis.

¶ [Ois cōsummatiōis] .i. ois perfectionis humane scȝ contemptus mundi ꝛ patientie vsq3 ad mortē ꝛ huiusmodi [vidi] id est mente attendi [finem] vltimum. Omnis cōsummatio est omniū virtutum perfectio scilicet pro vero ꝛ summo bono omnia facere ꝛ mala omnia tolerare: ꝛ vsq3 ad mortem pro veritate certare. Cuius consummationis est finis excellere in regno dei qd̓ nō habet finem: ꝛ habere ibi sine morte: sine dolore ꝛ cum magno honore vitam morte huius vite: ac doloribus ꝛ opprobrijs acquisitam et vidi [mandatum tuum] scilicet charitatis: mandatum illud geminum quo iubetur deus et proximus diligi/per quod complentur omnia [nimis] id est valde [latum] scilicet dilatione: quia etiam vsq3 ad diligendos inimicos extēditur: nil enim latius ꝙ omnes in sinu amoris recipere: ꝛ nullas odij angustias sustinere et efficatius: quia ex charitate pendet lex ꝛ prophete: dictaq3 prophetarum ꝛ totam legem ipsa concludit. Et hoc mandatum nimis latum fuit: ꝛ est mihi latum quasi facile factum: quia nihil prodesset inter tormenta et mortem imminente confiteri si charitas non esset in confitente.

Mem.

1 QVomodo dilexi legē tuā domine: tota die meditatio mea est.

¶ In hac decimatertia litera loquitur vir iustus qui in meditatione legis proficat dicens se super seniores intellexisse: et ideo dicit esse scripturas dulces super mel: ꝛ quia hoc est ei per charitatē ideo huic octonario premittitur litera Mem que interpretatur viscera vl' ex ipsis: quia hic agit de charitate que est ex ipsis medullis: per hoc ergo intelligitur multiplex dilectio: quia legem ex toto corde amat: et ex ipsis visceribus amplectitur quasi dicat intellexi testimonia: vidi finem et merito q: [Quomodo] id est ꝙ vehemēter Mem qd̓ interpretatur

et q̄ intense totis visceribus [dile
xi legem tuam] o [domine] in sacra
scriptura cōtentā: admiratiue hoc
dicit: et ideo hec lex tua [tota die]
s. naturali. i. omni tēpore: ac sem-
per et caro ipediat [meditatio mea
est] quatenus nō solum litera/sed
etiā spiritu eam intelligerem. q. d.
intantū dilexi legem tuam o domi
ne q̄ assidue et quasi cōtinue me-
ditor in ea. In hoc em̄ apparet eū
legem dei diligere quia per omne
tempus vite sue cognoscitur eam
meditari. Et bene ait tota die: qr
quicquid sancte agitur meditari
legem est. et ideo

2 Super inimicos meos
† sapē † prudentem me fecisti
† mādatū tuū † mandato tuo: † quia
† qm̄ in æternum mihi est.

¶ [Super inimicos meos] .i. plus
q̄ inimicos meos. s. iudeos: paga-
nos: hereticos qui nō intelligūt vel
nō operantur [prudentem me feci
sti mandato tuo] .i. per mandatuz
tuum scilicet sacre scripture elo-
quium a me verum intellectū [qr
in eternum mihi est] .i. sic intelligo
et interpretor ipsum mandatum vt
mihi in eternum sit et ad eternita-
tem valeat: quia in tabulis cordis
dilectio dei in eternum erit: et pre-
miū mādati custoditi erit ipse de9
qui mandauit. Illis vero non est
in eternum sed in seculum: quia ex
eo mandato tēporalia premia que
runt tantū. Prudentem inquam
me fecisti super inimicos. Quia

3 Super omnes docen
tes me intellexi: quia te
stimonia tua meditatio
mea est.

¶ [Super omnes docentes me]
qui scilicet erant de inimicis [intel-
lexi] sacre scripture veritatem: do-
cebant tunc scribe et pharisei: sed
iste super hos intellexit quia lite-
re non adhesit: sed mysterium festi
uitatum et holocaustomatū in euā
gelio vidit esse complēdū. Unde et
eximius prophetarū dicit: qr ipse
acutius alijs prophetis vidit: et
hoc ideo [quia testimonia tua me
ditatio mea est] .i. meditatio mea
circa testimonia tua bene et sane. s.
in spū et nō in litera intelligenda
cōtinue versatur quātū humana fra
gilitas patitur. Intellexi super do
centes. quia etiam

4 Super † senes intel † senio-res.
lexi: quia mandata tua † exquisiui.
† quesiui.

¶ [Sup senes] .i. plus q̄ seniores
corpore non mente. s. sacerdotes et
principes [intellexi] qr in nouo te-
stamēto agi pspicio qd in veteri fi
guratū cerno. et hoc totum ideo: qr
[mandata tua] q̄ illi transgredie-
bātur [quesiui] interius intellectū
verborū tuorum feruenter desideran
do et a te deuote petēdo vt intelle-
cta implerē operādo. Nec mirū: qr
quē dn̄s docet facile doctores et se
nes superat. intellexi mādata et Et
opere compleui ea: quia per cōside
rationem legis tue directus.

5 Ab omni uia mala
prohibui pedes meos:
ut custodiā uerba tua.

¶ [Ab omni via mala] et crimina-
li ipsorum doctorum et seniorum: ac omniū
pctōrum [phibui] et cohibui ne peruer-
tate corum subuerterer [pedes meos]
i. affectus et gressus: quasi pronos
et volētes ire in malū et ad hoc pro
hibui [vt custodiā verba tua] .i. mā
data tua: non tantum a malo de-
clinando/sed etiam quod bonum
est faciendo. Sic enim verba dei

custodire possumus si post malum non eamus sed semper ad id quod bonum est tendamus. Sic autem prohibui pedes meos a via eorum: quia

6 A iudiciis tuis non (†quia)
declinaui: † quia tu legem posuisti mihi.

¶ [A iudiciis tuis] .i. ab his que tu iudicas fieri et que constituisti ad regulam viuendi .i. a semitis veteris vel noue legis [non declinaui] vel diuerti: sed perseueranter eis credidi: et adhesi omnia recte adimplendo: aliter enim in eterno condemnarer iudicio [quia tu legem] mandatorum quam absque omni declinatione teneor sequi [posuisti mihi] vt ea diligerem et facerem. Euangelium quippe scripsisti in corde meo non vt sicut seruus timerem/sed vt filius diligerem. Et non solum intellexi mente et impleui opere: sed etiam annunciaui aliis ore. Unde sequitur

7 Quàm dulcia fauci- (†verba tua.)
bus meis † eloquia tua: (†et fauum)
super mel † ori meo.

¶ [Quam dulcia] .i. valde dulcia sunt [faucibus meis] interioribus ad deglutiendum .s. palato cordis quo dulcedo celestium in presenti aliquo modo sentitur et pregustatur [eloquia tua] in quibus remissio et vita predicatur: et sunt etiam eloquia tua dulcia [super mel] .i. super omnem dulcedinem corporalem et incomparabiliter [ori meo] exteriori ad loquendum divina eloquia electi non solum audiunt: sed etiam gustant vt eis in corde sapiat quod reproborum non mentibus sed solum auribus sonat. Et nota quod vbique in his comparationibus non ponit sicut sed super: quia hec diuinis non possunt comparari. Sequitur

8 A mandatis tuis intellexi: propterea † odiui (†odio habui.)
omnem uiam inquitatis.

¶ [A mandatis tuis] et per ea [intellexi] quia ea faciendo ad altitudinem sapientie perueni: per obedientiam enim et impletionem mandatorum peruenitur ad sapientiam occultorum. Unde in ecclesiastico. Concupisti sapientiam serua mandata: et dominus prebebit tibi illam. (Eccl. i. b.) Ecce quomodo operatio precedit intelligentiam: practica theoricam. Unde custodienda est obedientia vt percipiatur sapientia: et percepta sapientia non est deserenda obedientia propterea vt in mandatis et sapientia amplius proficeres [odiui omnem viam iniquitatis] necesse est enim vt oderit omnem iniquitatem amor iustitie et dulcedo sapientie.

Nun.

1 LVcerna pedibus meis uerbum tuum: & lumen semitis meis.

¶ In hac litera decimaquarta qui supra se dixit seruasse mandata lumen verbi pedibus suis radiare gaudet et initium boni et perfectionem christo tribuit: et ideo premittitur litera. Nun que interpretatur vnicus vel pascua eorum id est qui est singularis adiutor et pascua animarum: ipse enim nos adiuuat (Nun quid interpretatur.) pascit et reficit: bona est hec pascua quia carpis illic nouum florem resurrectionis: lilium eternitatis: et rosam dominici corporis et sanguinis: docet autem hic propheta humilitatem quam christus in se docuit: et q. d. quod sic mihi profeci et aliis non est a me ecce humilitas. Sed [Lucerna pedibus meis] scilicet pedibus mentis lu-

ces in nocte huius seculi vbi sunt fouee et laquei est[verbum tuum]sci licet christus qui est verbum in prin cipio apud patrem. Vel[verbum tuum] scilicet sacra scriptura quod a pro phetis et apostolis seminatur et idem verbum est[lumen semitis meis]scz semitis bonorum operum: dirigit enim gressum mentis mee: et premonstrat mihi in operibus se mitam vite: vnde prius dixit pedi bus: deinde semitis: vt nos prius clarificati corde post rectis gressi bus ambulemus. Et ideo precunte hac luce quasi in lumine ambulans

2 Iuraui: & statui custo dire iudicia iustitie tue.

¶ [Iuraui et] p.s. [statui]firmiter apud me et quasi per iuramentum sine mutatione in corde dispositum: ita debz meus fixa esse in custodiendis iu dicijs iustitie dei vt sit omnino pro iura tione quod statuit[custodire] inter quelibet pericula[iudicia iustitie tue] i. mandata et precepta legis tue iu stissime: et que secundum iustitiam tuam ser uari voluisti: vt a nullo inde mo uear: sz pro his etiam gratia sustineam. Unde subditur. Et ideo quia cu stodio

3 Humiliatus sum † usquequaque: domine uiuifica me secundùm uerbum tuum.

† valde.

¶ [Humiliatus] i. afflictus [sum vsquequaque] id est valde: ac vehementi persecutione et tribulatione: et ideo non deficiam o[domine viuifica me] confortando me gratia tua: et dando patientiam[secundum verbum tuum] i. secundum promissum tuum quo promisi sti pro te tribulatis adesse vt iudi cia iustitie tue valeam custodire: aliter et aia nisi viuifices moritur in tribulatione: ac mundi ac diabo li et carnis impugnatione.

4 Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: & iudicia tua doce me.

¶ [Voluntaria oris mei] interio ris et exterioris: id est sacrificia ora tionis et laudis charitate non timo re oblata: que inter angustias mu tus sed voluntarie et ex corde per os meum profero et ad te dirigo[be neplacita tibi[facio[domine] id est placita sint tibi et accepta[et] hac oblatione placatus[iudicia tua] id est tua mandata[doce me] amplius scz non solum intelligere: sed etiam opere adimplere. Et sunt hec ver ba proficientis et addi sibi ad id quod acceperat postulantis id est doce. Quia

5 Anima mea in mani bus † meis semper: & † legem tuam non sum oblitus.

† tuis † legis tue.

¶ [Anima mea] est[in manibus meis semper] id est quotidie peri clitor et sum in periculo continuo ratione vehementis impugnatio nis: et quasi in manibus meis san guinem meum et animam meam porto: quam et tamen viuificandam tibi offero[et] tamen per hoc[legem tuam non sum oblitus] immo iugi medita tione illam teneo in mente et perfi cio in opere. Ille enim legem dei me moriter tenet qui hoc quod legit opibus exercet. Quam sic oportet custodi ri vt eam malorum prauitas non pos sit corrumpere. Unde nunc subdit

6 Posuerunt peccato res laqueum mihi: & † de mandatis tuis non erraui.

† sed

¶ [Posuerunt peccatores] s. homines ma

li ⁊ demones[laqueum]scʒ tenta
tionis[mihi]id est ad me capien-
dum:laqueus sunt diuitie/deli-
tie/honores/⁊ vniuersaliter om̄ia
vitia ⁊ pctā[⁊]tamen[de manda-
tis tuis non erraui]q: per gratiā
tuā me cōseruātē ab illis nō reces
si sed in operatione custodiui ⁊ sic
laqueos euasi. Mādata ergo dei
sunt auxiliū celeste ⁊ antidotū cō
tra laqueos:⁊ venena seculi ⁊ dia
boli quibus capi non valet qui a
mandatis non declinat.⁊ ideo

Iqm̄ 7 Hereditate acquisiui testimonia tua in eternum: † quia exultatio cordis mei sunt.

¶[Hereditate].i. firma possessio
ne[acquisiui]omnib⁹ aliis dereli
ctis[testimonia tua].i.pcepta tua
per testificationē tuā in lege cōfir
mata[in eternū]⁊ hic ⁊ in futurū
quasi diceret imobiliter ea teneo
sicut hereditas est immobilis pos-
sessio ⁊ sunt hereditas mea i eter-
nū[quia exultatio cordis mei sunt
dum mihi vitā eternā promittunt.
Quia ecclesia in mādatis dei dele-
ctatur ⁊ exultat:⁊ si afflictio corpo
ris exultatio tamē cordis sunt.Et
ergo letus

8 Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternū: propter retributionem.

¶[Inclinaui] per humilitatem
[cor meum]id est voluntatem ⁊ af
fectum nō tm̄ corpus meū[ad fa-
ciendas iustificatiōes tuas]id est
precepta tua ad cogitandum vel
audiendum vel docendum tantū
[in eternū]id est q̄diu vixero non
ad tempus sicut multi.Uel iusti-
ficationes dicit opera bona que
fiūt respectu mercedis eterne:que
⁊ si eterna nō sunt:dilectio tamen
qua facimus eterna est[propter
retributionem]vite eterne vt illā
merear accipere quam desidero:⁊
summo affectu desiderare debeo.

Samech.

1 Iniquos odio habui: & legē tuam dilexi.

¶Qui supra dixit lu
mē dei pedib⁹ suis radiare:in hac
decimaquīta litera agit de odio ini
micorū q legi dei aduersātur:⁊ qz
diligēs cautela est habēda in odio
inimicorū ⁊ dilectione amicorum:
ideo huic octonario proponitur li-
tera Samech que interpretat au-
di vel firmamētum quod concur- Samech
rit:quia nemo firmatur qui non
audit int⁹ spiritualiter aurib⁹ cor qd interpretatur
dis qd sequi debeat.Et quasi di-
cat inclinaui cor meū ad faciēdas
iustificatiōes tuas[Iniquos]aūt
⁊ exleges[odio habui]iquātū ini-
quos.s.nō naturā sed pctm̄:qz q̄
sunt p naturā diligo:qd aūt sunt
p culpā odio:⁊ exponit quare di-
cēs[⁊].i.qz[legē tuā dilexi]vt sm
eā viuerē ⁊ me regulare:p quod
indicat nō se in eis odisse naturā
qua hoīes sunt.sʒ iniqtatē qua le-
gi quā diligit inimici ⁊ ꝯtrarii sūt.
Qui em̄ legē diligit legis aduer-
sarios q̄cūq sint odit qz nec amis
ci contra deum sunt audiendi:⁊ si
mala suadent sunt vitandi.Et qz
legem dilexi.Ideo

2 Adiutor & susceptor meus es tu: † & in uerbū tuū supersperaui. † nō habet et

¶[Adiutor]ad bona facienda[et
susceptor meus]ad mala euaden-
da.Uel[adiutor]in presenti[et su
sceptor]in futuro[es tu] qui in

te sperantes nunquam derelinquis[et in verbum tuum] id est in promissionem tuam de futuris[superspe raui] tanquam filius promissionis semper addens spei: quia scio quod reddes que promisisti. Quis enim speravit in te et confusus est: et quia in deum sperans a peccatorum consortio separe se debet recte subiungit ergo.

3 Declinate à me maligni: & scrutabor mandata dei mei.

¶ [Declinate] id est recedite[a me maligni] qui me a lege dei retrahere nitimini: et tunc libere et sine impedimento [scrutabor mandata dei mei] a quibus scrutandis mali nos auocant: modo persequendo vel litigando: modo nos honorando vt ipsa que lege dei debemus terrenis eorum negotijs iuuandis impendamus. Et nota quod ab illo versu primi octonarij. Tu mandasti. vsque in finem totius psalmi continue psalmista sermonem dirigit ad deum preter quam in versu isto: dum enim ex deuotione deum alloqueretur surripuit ei cogitatio de malignis qui eum a mandatis dei retrahere videbantur: quos vt deuotionem in sequentibus continuet hic alloquendo quasi muscas irruentes ab oculis abigit et fugat. Quibus fugatis ab adiutore suscipi precatur.

4 Suscipe me secundum eloquium tuum & uiuam: & † non confundas me ab expectatione mea.

Inc

¶ [Suscipe me] filium prodigum ad te reuertentem[secundum eloquium tuum] id est promissum quod est de venia ingemiscentis: et ad deum se conuertentis[et viuam] in anima et hic vita gratie: et in futuro vita glorie euadendo mortem quam mihi conantur hostes inferre et[non confundas me] id est confundi permittas[ab expectatione mea] frustrando me a collatione gratie quam a te spero et expecto. Et quasi responsum sit ei in silentio si non vis confundi ab expectatione tua non intermittas meditari iustificationes meas sentiens iste meditationes quandoque languoribus anime impediri dicit

5 Adiuua me & saluus ero: & meditabor in iustificationibus tuis semper.

¶ [Adiuua me] quia per me et a me nihil possum[et saluus ero] ab omni temptatione tuo adiutorio munitus et accepta salute[meditabor in iustificationibus tuis] id est in tuis mandatis et hoc e[semper] id est omni tempore ne adiutus in aduersis postea negligens sim in secundis. Vel [meditabor in iustificationibus tuis] credens te solum iustificatorem et firmiter tenens quod nemo iustus est nisi a te: et hoc semper. i. quamdiu viuam nunquam me iustificans sed semper humiliter peccata confitens. Et necesse est mihi: quia

6 † Spreuisti omnes discedentes à † iudicijs tuis: quia iniusta cogitatio eorum.

† ad nihilum deduxisti
† iustificationibus.

¶ [Spreuisti] i. despexisti et a te abiecisti[omnes discedentes a iudicijs tuis] id est preceptis tuis: eas non meditantes: non amantes: nec curantes: vel eos qui non obtemperant peccata. Non autem discedunt[quia iniusta] est[cogitatio eorum] i. retorta a rectitudi-

ne iustitie versat circa malum. Vel iniusta cogitatio est velle peccare et iudici nolle satisfacere: sufficientem causam discedendi posuit cogitationem: hoc enim acceditur ad deum vel disceditur ab eo a quo omnia bona vel mala procedunt. Et ideo spreui isti, quia

7 **Preuaricantes † reputaui omnes peccatores terræ: † ideo dilexi testimonia tua †.**

† depu-taui vel putaui vel exi-stima-ui. † ppter ea. † semp.

¶ [Preuaricantes] id est legem transgredientes [reputaui omnes peccatores terre] qui a iustitijs tuis discedunt: quia vel transgrediuntur legem in paradiso datam: ad cuius transgressionem pertinent paruuli propter originalis vincula peccati vel legem scriptam in codice: vel naturalem insitam in corde dicentem quod tibi non vis fieri alij ne feceris: quam nullus sinitur ignorare: dum id quod facit non vult pati: et sic omnes peccatores sunt preuaricatores: id est a lege dei variantes seu declinantes [ideo] vt non essem preuaricator et peccator [dilexi testimonia tua] id est precepta voluntati tue testificantia. Et ne mouear ab illis

8 **Configе † timore tuo carnes meas: à iudicijs enim tuis timui.**

† cla-uis q.

¶ [Confige] id est comprime [timore tuo] casto [carnes meas] i. carnalia desideria: illa scilicet reprimendo et mortificando: quia inde prouenire solet preuaricatio [a iudicijs enim tuis timui] quibus grauiter punis delinquentes: et in hoc seculo et in futuro iam timui timore seruili quasi diceret: da mihi timorem castum quo comprimantur carnalia vitia: ad quem pertendum timor seruilis me perduxit quo tua timui iudicia. Timor enim ille quo non amatur iustitia sed timetur pena seruilis est: quia carnalis est: et ideo carnem non crucifigit non viuit peccandi voluntas et sequeretur opus si speraretur impunitas mallet enim licere et dolet non licere quod lex vetat quia non spiritualiter eius bono delectatur: sed carnaliter malum metuit quod minatur. Timore autem casto peccare timet charitas: etiam si sequatur impunitas.

Ayn.

1 **Feci iudiciũ & iustitiã: † non tradas me † calũniantib' me.**

† ne † nocen-tibus.

¶ Qui supra dixit odio se habere iniquos in hac decimasexta litera petit aduentum christi: quia tempus est superbos destrui et quia tunc vigilandum est contra christiane fidei aduersarios: ideo huic octonario preponitur litera. Ayn que interpretatur oculus et intelligitur spiritualis quo preuidet quid tenendum sit et quid non. Vel Ayn interpretatur fons quod conuenit: quia videre est fons vel origo iustitie vel peccati. Si enim videns pulchram mulierem laudasti opus dei: oculus tuus fuit fons iustitie. Si autem concupisti fons peccati. Si etiam videns possessiones pupillorum inuasores eorum repulisti: oculus tuus fons fuit iustitie Si autem inuidisti et inuasisti fons peccati. Iste ergo preuidens iudicium dei bona fretus conscientia dixit: contrarijs autem carnalibus concupiscentijs que rectum impediunt iudicium [Feci iudicium] interius diligenter quod bonum est discutiendo: et in iudicijs discernendo [et iustitiam] exterius quod iustum est exequendo et operibus adimplendo: et ideo [non

Ayn interpretatur.

tradas me]id est tradi permittas me deserendo secundum animam etsi secundum corpus[calumniantibus me]id est crimina mihi false imponentibus:et propter iustitiam me persequentibus quasi dicat nõ permittas me incidere in potestate eorum sic vt timendo mala perpeti eis cedam vt mala faciam a quo accepi victoriam concupiscentie ne voluptate pertrahar ab illo etiam petit robur patientie ne dolore frãgatur. Nec inq̃ tradas me: sed potius.

2 † S[u]scipe seruum tuũ in † bonum: non † calumnientur me superbi.

excipe | bono | vt

¶[Suscipe]id est sursum cape vt patronus[seruum tuum]quasi diceret prosit mihi q̃ seruus tuus sum non alterius[in bonum]gratie et virtutis. Illi impellũt vt cadam in malum tu excipe in bonum [non calumnientur me]id est non me superent et capiant calumniando[superbi] scilicet spiritus maligni et homines iniqui eorum ministri a quibus humilitas christiana despicatur Sed horum omnium calumnie vincuntur cum diligentissima pietate christus et eius eloquia attenduntur. Unde iste dicit:

3 Oculi mei defecerũt in salutare tuum: & in eloquium iustitiæ tuæ.

¶[Oculi mei]interiores scilicet intellectuales et intuitus mẽtis [defecerunt]a se sitienter et ardenter intuendo[in salutare tuum]id est in christum eius aduentum prestolando. Isti oculi anime tota mentis intẽtiõe in xp̃o sunt defixi. In illo enim quẽ diligimus totis oculis occupamur ne quicq̃ aliud videre delectat. Non potest hoc dicere nisi qui a mundanis solicitudinibus et voluptatibus intentionem omnem sue mentis euertit [et in eloquium iustitie tue]eloquium iustitie dicit verba euangelica que christus dicturus erat vt nos iustificaret iustificant enim opere perficientem ac continent iustitiam et veritatẽ. Unde.

4 Fac cum seruo tuo secundũm misericordiam tuam: & iustificationes tuas doce me.

¶[Fac cum seruo tuo]non alterius id est mecũ[sm̃ miam tuam]et nõ sm̃ iustitiã meã vel merita supplẽdo defectũ meũ p tuã gratiã. Infinita petit q̃ sm̃ misericordiã fieri sibi querit. Et subiũgit q̃d fieri velit dicens[et iustificationes tuas]mãdata tua. Uel[iustificationes tuas]in lege contentas quibus iustos facis nõ homo se[doce me]vt possim eas intelligere earumq̃ virtutem(sicut sepius optaui)aduertere et ego opere adimplere. Et ideo doce me:quia

5 Seruus tuus sum ego:da mihi intelle†ctum ut † sciam testimonia tuã.

† discas

¶[Seruus tuus sum ego]et non alterius:quia nullum alium deum vel dominum profiteor nisi te:propter quod teneor mandatum tuum adimplere:quod non possum nisi intelligam et sciam:et ideo[da mihi intellectum]instruendo me[vt sciam testimonia tua]id est precepta et mandata tua:et sic valeam adimplere ea. Nunquam est intermittenda ista petitio: non enim sufficit accepisse intellectum et dei testimonia didicisse nisi semper

accipiatur et quodammodo sem per bibatur de fonte lucis eter ne. Ad testimonia quippe dei quã to fit quis intelligentior tãto ma gis ac magis sitiuntur. Et ideo da intellectum: quia modo

6 Tempus faciendi † domine: dissipauerũt legem tuam.

Marginal note: Iohã.

¶ [Tempus] est hoc [faciendi] o [domine] et adiuuandi non diffe rendi scilicet vt des mihi intelle ctum et instruas me seruum tuum quia iniqui [dissipauerunt legem tuam] preuaricando aliter q̃ pre ceptum foret agentes et preuarica tionis iniquitate eius integritatẽ non custodiẽtes. Cum enim ab ini quis dissipatur lex dei tunc adest tempus intellectum dãdi / docẽdi: loquendi / et predicandi. Hec pos sumus referre ad mores quotidia nos: nunc enim propter fidei defe ctum opus esset facto vt viri iu sti opponerent se hostibus ecclesie in martyrio. Et

7 Ideo dilexi manda ta tua: super aurum & thopazion.

¶ [Ideo] scz quia ego seruus tu9 sum: et tu dominus meus es: et quia iniqui dissipauerũt legem tuam: ego econtra tãto magis [di lexi mandata tua] vt ex dilectione implerem ea sane et veraciter in tellecta [super aurũ et thopazion] id est plusq̃ quecũq3 preciosa et su per omnia mundana: ponit enim rem determinatam pro indetermi nata. Cum ipsa mandata super au rum et lapidem preciosum aman tur omnis pro ipsis mandatis ter rens merces vilis reputatur: nec vlla ex parte cõparantur quecũq3 alia bona hominis his bonis qui bus ipse homo fit bonus.

8 Propterea ad omnia mandata tua † dirige bar: omnem uiam † ini quam odio habui.

Marginal notes: † corri gebar. † iniq tatis.

¶ [Propterea] id est propter hoc q̃ ita dilexi [ad omnia mandata tua] quibus dilectione coherebas [diregebar] in cogitationibus ver bis et operibus illa recta intentio ne faciendo: et in omnibus secũ dum ea me regulando vt ad dex teram vel ad sinistram non decli narem et ex rectis rectus fierem. Unde [omnem viam iniquam] sci licet a recta via ad peccata ducen tem [odio habui] ita vt omnia ma la euitarem. Qui enim amat rectã viam necessario odit iniquam: quia ofs ad oĩa nõ põt dirigi mãdata. bonũ enim sese diligit aspernatur q3 contraria. Phe.

1 Mirabilia testi monia tua †: † ideo scruta ta est ea ani ma mea.

Marginal notes: † dñe. † pp̃ter hoc.

¶ In hac decimaseptima litera dicit se os aperuisse et spiritũ attra xisse vt eius audiatur oratio: et plo rasse: quia non est lex a iudeis cu stodita: vnde congrue huic octona rio premittitur litera Phe que in terpretatur errauit: quia hic con dolet his qui errando a via veri tatis columniãtur quib9 proponit qão scrutat legẽ et qualẽ intellectũ in ea hẽat. Iste ergo dolẽs de erro re ppl̃i: sz nõ desperãs dt. [Mira bilia] s. sũt [testimonia tua] i. mã data cũ testificatiõe i lege data q̃ et sũt testimonia bõitatis dei. Ul [testimõia tua] i. sacra scriptura q̃

Marginal note: Phe. q̃d iter ptatur.

attestatur dei opera et facta. Et sunt mirabilia: quia per ea virtus misericordie iustitie et potentie dei: in parcendo alijs alios puniendo et insolita faciendo hominibus innotuit [et ideo] diligenti indagine querendo [scrutata est ea aia mea] vt me ad intelligendum: et credendum illuminarent et in operibus dirigerent: quia

2 † Declaratio sermonum tuorum illuminat: † & † intellectum dat paruulis.

†manifestatio. †intelligere facit paruulos.

¶ [Declaratio] id est manifestatio [sermonum tuorum] id est mandatorum tuorum vel sacre scripture [illuminat] animam meam dirigendo vt sciat quid agendum sit et quid omittendum: ideo sequitur [et intellectum] scilicet interiorem et intelligentiam [dat paruulis] id est vere humilibus: soli enim paruuli illuminantur. Unde dominus in euangelio. Confitebor tibi pater domine celi et terre: quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Noli ergo presumere de te et de tua quia nulla est virtute et intelliges et cum desiderarem complere mandata

Matth. xi.

3 Os meum aperui & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

¶ [Os meum aperui] petendo/ querendo/pulsando / confitendo. Uel [os meum] scilicet anime id est mentis introitum et cordis auiditatem [aperui] sicut sitiens in estu aperit os suum hoc est intellectum per conatum extendi ad discendum et capiendum verbum dei et sitiens [attraxi] et hausi [spiritum] bonum vnum faceret quod per me non poteram quia mandata tua desiderabam pre omnibus scire et facere. Modum ipsorum qui ex vehementia desiderij alicuius inspirant exprimit et cum multis suspirijs desiderium mandatorum implendorum ostendit: et quia desiderabam mandata: ergo.

4 † Aspice in me & miserere mei: secundum iudicium diligentium nomen tuum.

†respice.

¶ [Aspice in me] radios gratie ad me dirigendo: et vide conatum meum dando gratiam quam peto. Unde quia aliquando aspicit iratus vt perdat addit [et miserere mei] auxilium mie mihi impendendo et hec [secundum iudicium diligentium nomen tuum] id est secundum iudicium quod fecisti in eos qui te diligunt: quia vt te diligerent tu prius eos ex misericordia dilexisti: vel iudicium dei est vt diligentibus det auxilium mie ne sui decipi valeant vel deficere: quasi diceret: ita fac mihi sicut soles facere eis qui diligunt te. Et

5 Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: & non dominetur mei omnis † iniustitia.

†iniquitas.

¶ [Gressus meos] id est motus anime et affectus vel opera mea: quibus velut gressibus progredior in vita [dirige] non secundum corporeas meas voluntates: sed [secundum eloquium tuum] id est secundum tua precepta et iussa ne seducantur per vitia. Unde subdit [et sic] non dominetur mei] id est non preualeat mihi dominando licet pulset tentando [omnis iniustitia] id est quodcunque peccatum et dicit omnia quia in alijs legem seruasse non sufficit si in vno offendit: orat hic vt precepta que deus imposuit iubendo implere faciat adiuuando. Et

Redime

6 Redime me à calum
nijs hominum: ut custo
diam mandata tua.

¶[Redime me a calūnijs] id est falsis criminationibus & criminū impositionibus [hominū] scz impugnantium me: et controuersijs vias meas impedientium: hoc est dato spiritu tuo sancto tu age et fac ne criminationes eorum falsas pertimescas; ne me calūnie eorum terroribus vincāt: & a tuis mandatis ad sua mala traducant. ita vt data mihi patientia etiam inter ipsas calūnias [custodiam] quieti⁹ & deuotius [mandata tua] viuendo secundum ea. qui enim opprimitur calumnijs non facile seruat mandata. Et

7 Faciem tuam illumi
na super seruum tuum:
& † doce me iustifica
tiones tuas.

†docēdo.

¶[Faciem tuā] vel gratie vel spiritualis in scripturis intelligētie [illumina super seruum tuum] id est presentiam gratie tue manifesta subueniendo & opitulando; vel fac me clare cognoscere scripture sacre veritatem per quam tanq̄ p faciem et speculum cognosceris [et] sic illuminādo [doce me iustificationes tuas] in lege & scriptura cōtentas vt faciam eas scilicet precepta quibus iustificas. Non enim sufficit scire si non detur & facere. Ex operib⁹ enim probatur q̄ntum q̄s in scriptura sacra pfecerit: ita fac sicut deprecat⁹ sum & debes. quia

8 Exitus aquarū † de
duxerunt oculi mei:
quia non custodierunt
legem tuam.

†descēderunt

¶[Exitus aquarum] .i. effusiões lachrymarum pro recordatiōe peccatorum [deduxerunt oculi mei] copiose lachrymando [q2 nō custodierunt legem tuam] idem ipsi oculi mei per quos tanq̄ per fenestras mors intrauit. Uel [q2 nō custodierūt legē tuā] ipsi calūniātes & vtraq3 de causa plorandū est: & pro peccatis ppriis: et pro alienis. Ideo autem ita flet nec tedio vincitur: nec labore lassat: q2 sic flēdo impetratur gr̄a dei delēs iniquitates & adiuuans volūtatē. Zade.

1 IUstus es domine: & rectū
iudicium tuū.

¶Uicta carne clauisq3 confixa a peccatis p lachrymas deletis: in hac decimaoctaua litera iudicia dei laudat & eloquia ignota veneratur: petens intellectū vnde viuat & se consoletur. Uñ huic octonario premittit lr̄a Zade que interpretatur cōsolatio. Ubi precedit pura confessio: ibi sequit salubris cōsolatio: qui ergo supra iniustitiam suam deflēdo accusabat et tristis de errore calūniātiū lachrymas fundebat: hic se ɔsolat p iustitiā dei quā cōfitet & laudat quasi diceret: iō sic ploro petā quia scio q [Iust⁹ es] [i tēpo] [o dñe] [tu q punis petā] [& rectū le st] [iudiciū tuū] quo alios bm iustitiā tuā iudicas: hec itaq3 iustitia dei rectūq3 iudiciū oī est metuēda peccāti: hac em̄ dānātur diuinitus quicūq3 dānantur: nec omnino est qui dei sua damnatione contra deum iustum conqueri possit. O peccator attende istum versiculum & desine facere malum: quia iustum est dei iusti iudicium: reddit enim vnicuiq3 iuxta suum meritum et demeritum.

Zade q̄d interpretat.

Et vere iustus quia

• a Mandasti iustitiam
†valde testimonia tua: & veri-
tatem tuam † nimis.

¶ [Mandasti] id est precepisti sci licet tu qui sic iustus es et alios iu ste iudicas [iustitiam] id est man data tua iusta scilicet [testimonia tua] quia probant te iustum [et veritatem tuam] quia probant te verum [nimis] id est valde custodiri precepta diuina: propter diuersas significationes diuersis nominibus nuncupantur. Justa dicuntur eo quod iuste viuere nos docent. Testimonia appellantur quia dei voluntati ac bona bonis mala malis attestantur. Veritas nuncupantur quia veritatem continent et vera sunt que dicunt et quia mandasti. ideo

3 † Tabescere me fe-
†tabe fecit me. cit zelus meus: quia
obliti sunt † uerba tua
†verbo rum tuorum. inimici mei.

¶ [Tabescere] id est pene merore deficere [me fecit zelus meus] id est charitas et feruens amor circa legem quam feruebam vt custodiretur lex tua ab alijs [quia inimici mei] qui me odiunt [obliti sunt] .i. propter legem tuam quam teneo [obliti sunt] .i. sic agunt acsi obliti essent verba tua [et precepta. facientes contra ea acsi nihil reputarent illa. Iste non ingratus gratie dei per quam fuerat ex inimico reconciliatus deo: etiam suos inimicos diligebat et eos deo zelabat tabescens et dolens pro eis. Ideo autem sic zelo. quia

4 Ignitum eloquium
†valde tuum † uehementer: & ser
uus tuus dilexit illud.

¶ [Ignitum] est spiritu sancto [vehementer] id est valde [eloquium tuum] ia te in lege datus: id est verba sacri eloquij tui: quia purgat corda vt fornax aurum accendit: et inflamat ad dilectionem: illuminat ad cognitionem: hunc ignem venit dominus mittere in terram [et ideo seruus tuus] scilicet ego et quicunque tibi obediens [dilexit illud] zelando pro ipso. Qui enim eloquia dei diligit: id in opere cum feruore perficit: et oblitos ad hoc adducere flagrat quod ipse ardenter amat. Et cum hoc ita sit et si

5 † Adolescentulus
sum ego & contemptus: †iunior ego sum
iustificationes tuas non
sum oblitus.

¶ [Adolescentulus] et iunior [sum ego] id est reputatus insipiens et sine scientia ad modum adolescentis [et contemptus] id est despectus ab inimicis: tamen [iustificationes tuas] id est mandata tua [non sum oblitus] vt illi maiores scilicet inimici mei: sed frequenter habeo in corde ad meditandum: in ore ad docendum: et manu ad faciendum. Ubi nota Quamquam hec dauid ex persona sua dicat quod adolescentior ceteris fratribus quasi contemptus ad oues pascendas directus dehinc regno electus est: tamen hec ad populum christianum referenda sunt qui prius contemptus recolens iustificationes dei: et accipiens prioris primogenita prior effectus est. Et merito non sum oblitus: quia

6 Iustitia tua iustitia in
æternum: & lex tua ue-
ritas.

¶ [Iustitia tua] o deus qua iuste reddis vnicuique iuxta opera sua est [iustitia in eternum] duratura: quia eterna bona bonis: et

eterna supplicia malis promittit: et a nullo vnq̄ calūniari poterit. Uel iustitia dei est eterna: quia q̄s quis eam sequitur in eternū gaudebit: sȝ iustitia hominis id est ab homine instituta est temporalis: et quandoqȝ patitur calūniā [et lex tua] est [veritas] in se et vera per omnia quia nullam continet falsitatem. Uel [Lex tua] noua est [veritas] et res non vmbra et figura vt lex vetus. Et pro hac lege tua

7 Tribulatio & † angustia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea est.

† necessitas.

¶ [Tribulatio] exterior [et angustia] interior: que immittuntur iustis tanq̄ munera ad pōdera peccatorum deponenda et merita augmentanda [inuenerunt me] expectantem et paratum id est venerunt super me: et quantuncunqȝ seuiant tamen his non obstantibus [mandata tua] non vindicte [meditatio mea est] quod est remedium contra tribulationes. quasi diceret: nulla tribulatio a lege tua diuellere me poterit. Seuiant ergo inimici et persequantur dum tamen mandata dei non relinquantur: et ex ipsis mandatis etiam qui seuiunt diligantur. Quia

8 † Aequitas testimonia tua in æternum: intellectum da mihi & uiuam.

† iustitia.

¶ [Equitas] et iustitia in se et et equitatis indicatiua sunt [testimonia tua] scilicet precepta legis cū testificatione tua data vl' ipsa scripturarum verba [in eternum] et omni tempore: quia nūq̄ in aliquo iniqua vel falsa reperiuntur: et id in tribulationibus et necessitate [intellectū da mihi] ad ea cognoscenda et opere implenda: et vt sciā q̄ nihil est qd̄ persequētes tollāt [et viuā] vita grē in pnti et glie in futuro. Perfecta qdē virt9 est intellectus: si quis qd̄ sensu capit factis exequitur. Coph.

1 CLamaui in toto corde exaudi me domine: iustificationes tuas † requiram.

† exqrā

¶ In hac decimanona litera promittit se iustificationes dei exquirere. Et quia quanto magis vult bonis insistere tāto magis diabolus conatur seducere: et in malis ne respiceret et concludere: opus est ad deum clamare: ideo post errorē accepta superius consolatione iste conclusus asperius clamat hic studiosius. Unde huic octonario premittitur litera Coph que interpretatur cōclusio vel aspice quod idē est in sensu: q2 conclusus debet circumspicere et causam periculi non dissimulare. Conclusio vero est in angustijs mētis cōtra quā adhibēda est medicina orōnis. Clama ergo ad medicū qui vero nō ferro sanare consueuit. Unde et iste ait. [Clamaui] ad te preces fundēdo [in toto corde] attēde quoad intellectū: deuote quo ad effectū: nō aliunde cogitando: nō aliud querēdo. Clamor cordis etiā silente voce a deo auditur: et ille clamor est magna intentio cogitatiōis: ille enim clamor fit sublimitate cogitationum contemptuqȝ virtutum: et ideo [exaudi me] o [domine] ad hoc scilicet vt [iustificationes tuas requirā] vtiqȝ faciendas non tm̄ sciendas quia non est satis ad deū clama

Coph q̄d interpretatur.

re sʒ ⁊ iustitias ac mādata ei⁹ ops exq̄rere ⁊ tenere. Et quasi repetit,

2 Clamaui † ad te sal- uum me fac: † ut custo- diam † mandata tua.

†nō hʒ ad †et †testi- monij

℄ [Clamaui ad te] orādo deuote: quia enim vndiqꝫ sunt hostes vo cādus est qui fit auxilio [et] [tu] [sal uum me fac] scilꝫ in anima a pec- cato ⁊ omni periculo [vt] [melius] [custodiam mandata tua] ea ope- re adimplendo. Ac si diceret da vi res vt possim implere quod iubes vt non negem per infirmitatem. Ubi enim est salus ⁊ vigor anime efficit vt facienda fiant et vsqꝫ ad mortem: si opus est certetur pro veritate vbi nō est ista salus ⁊ vir tus/ succumbit infirmitas,

3 Preueni in † maturi- tate & clamaui: † quia in uerbá tua supersperaui.

†tēpe- sta no- cte. †in ver bis tu- is spe- raui.

℄ [Preueni in maturitate] hic subauditur in id est in immaturi- tate, Per immaturitatem intelli- gitur nox intempesta id est impor tuna actionibus. Tempestiuū em̄ dicitur oportunū [et clamaui] orā do ad te domine: hoc est in tempo re nocturno ⁊ immaturo magno orandi affectu quasi quodam cla- more mentis preueni horam hu- manis actionibus oportunam: q: [in verba tua] quibus preuenien tibus et vigilantibus promittis bona eterna [supersperaui] id est valde ⁊ super merita speraui sem p crescēs in spe ēt in aduersis. Et

4 Peruenerunt oculi mei ad † te diluculo: ut meditarer eloquia tua.

†matu tinum.

℄ [Peruenerunt] lucē [oculi mei] interiores [ad te] directi in [dilucu lo] id est mane et tempestiue ante diem a simili strenui operarij qui ante lucem surgit ad bene operan dum [vt meditarer eloquia tua] suauia id est legem eloquia tua cō tinentem. Non enim lux soporatū repperit/ sed strenue vigilantem et circa diuina eloquia oculorum spiritualium intentione meditan tem. Pudor est enim si radius so lis in strato ociosum te inueniat, Et q: ita studiose ad te vigilo: iō

5 Vocem meam † au- di secundùm misericor diam tuam † domine: & secundûm iudicium tuum uiuifica me.

†exau- di dn̄e. †nō hʒ

℄ [Uocem meam] qua clamo ad te [audi] auferendo penam pecca- ti: ⁊ hoc [ꝫm misericordiam tuam] o [domine] de qua confido non ꝫm merita mea que non habeo: [⁊ ꝫm iudicium tuum] quo supplicibus parcis et se damnantes absoluis [viuifica me] per gratiā tuam ne moriar per culpam/ sʒ viuam per gratiam. Cōgruus ordo ꝙ premit titur misericordia et sequitur iu- dicium: prius enim deus ꝫm mise ricordiam aufert a peccatoribus penam: eisqꝫ postea iustis ꝫm iu- dicium dat vitam. Et necesse est vt viuifices: quia

6 Appropinquauerūt persequentes me † ini- quitati: á lege autē tua longè facti sunt.

†iniq- tate

℄ [Appropinquauerūt] id est ap- proximando se coniunxerunt [per- sequentes me] iniuste verbis ⁊ fa ctis [iniquitati] et sceleri scilicet me persequendo [a lege autē tua]

que precipit diligi proximũ ꝛ pro
hibet persecutionem innocentium
et omne peccatũ [loge facti sunt]
ex hoc ipso. Quo magis iniquita-
ti appropiant eo magis a iustitia
elongantur qui enim appropin-
quat vni extremo elõgat se ab op
posito: hoc ideo dicit vt causa sua
melior ꝙ illorum esse videatur. [Il
li appropinquauerũt: sed mihi nõ
nocuerunt: quia

7 Prope es tu domine:
& oẽs uiæ tuæ ueritas.

¶ [Prope es tu] o [domine] mihi
qui in lege tua maneo ad me sal-
uandum et eos repellendum [et
omnes vie tue] [sunt] [veritas] et iu
stitia. quasi diceret: dũmodo mihi
assistas siue dimittas in tribula-
tione siue liberes totum iuste fa-
cis qui nullum immeritũ dãnas:
sed multos immeritos saluas. Unũ
etiam in tribulationibus ꝙ eas
non immerito patiuntur tribuere
veritatem deo sanctorum est vsita
ta confessio. quicquid enĩ patiunt
totum merito se pati fatentur. Et

8 † Initio cognoui de
testimonijs tuis: quia in
æternum fundasti ea.

tab

¶ [Initio] id est ab initio vel a
principio: scilicet quo primo intel-
ligere cepi ea [cognoui de testimo
nijs tuis] id est verbis legis qui-
bus testatus es et promisisti datu
rum te esse regnum tuis filijs sem
piternum [quia in eternum funda
sti ea] mansura: quia id quod per
ea ꝓmisisti est eternum. Nam per
seipsa testimonia non erunt ne-
cessaria quando res ipã videbitur
propter quam credendam testimo
nia requiruntur. Uel testimonia
dicit precepta que dicunt in eter-
num fundata: quia pro eis negle-
ctis vel seruatis pena vel merces
redditur eterna. Res.

1 Vide humilita-
tẽ meã & eri-
pe me: quia le
gem tuam nõ
sum oblitus.

¶ Qui supra se dixit clamasse in
hac vicesima litera petit viuifica-
ri: quia precepta dei summo stu-
dio que sunt et quia nemo iustifi-
catur nisi per humilitatem que est
caput omnium virtutum iõ huic
octonario premittitur litera. Res
que interpretatur caput vl' prima
tus. ¶ Moraliter caput est humi
litas sꝫ illat⁹ nõ tenet hoc caput.
¶ Mystice caput nr̃m xp̃s est si-
ne quo viuẽdi vsus haberi nõ po-
test: et iõ seruari debet. Primatus
etiã est dñs xp̃s qui ablatus ma-
iori datus est minori iacob. i. popu
lo christiano. dixerat ille prope es
tu domine ergo. [Uide] oculo mi-
sericordie [humilitatem meam] .i.
placeat tibi humilitas mea que ẽ
in operibus et tentationibus que
omni christiano necessaria est [et
eripe me] a diabolo mundo ꝛ car-
nis tentamento [quia legem tuã]
que dicit qui se humiliat exaltabit
[non sum oblitus] sed memoriter
tenui. Uel [vide humilitatẽ] .i. af-
flictionẽ quam in nomine tuo pa-
tior [et eripe me] ab iniquis [quia
legem tuam non sum oblitus] qꝫ
nos non feriendo sed patiendo pu
gnare iussisti. Minus dicit scilicet
[non sum oblitus] et plus intelli
git scilicet ꝙ valde meminit. Et

Res qd in-
terpre-
tatur.

2 Iudica iudicium meũ
& redime me: propter
eloquium tuum uiuifi-

ca me.

¶ [Judica iudiciū meū] .i. discer-
ne causam meā quā habeo contra
diabolū et hoies iniquos trahen-
tes me frequēter ad malū [et redi-
me me] .i. tāq̄ precio redēptū libe
ra me a periculis et malis [ppter
eloquiū tuū] scz humilitatis obser
uatū. Uel [ppter eloquium tuū]
scilicet legis tue que promittit vi
tam et dirigit ad ea [viuifica me]
mō vita grē et tandē vita glie. ve-
recundie hoc dicit vt qui de meri-
tis diffidit propter verbū dei spe-
ret clementiam. me viuifica. Sed

5 Longe † à peccatori
†est bus salus: quia iustifica
tiões tuas nō exqsierūt.

¶ [Longe] scz est [a peccatoribus]
et impijs superbis [salus] a qua lō
ge se fecerunt [quia iustificatiões
tuas] .i. legem et mādata tua que
iustificant [nō exquisierūt] .s. vt fa
cerent et scdm ea viuerēt. Uel [iu-
stificationes tuas nō exquisierūt]
sed de sua iusticia presumpserunt.
Sed non est longe a me salus: qz
iustificationes tuas exquisiui. In
hoc omnes deuotos animat et per
fidos terret. Iste ergo a deo se ac-
cepisse videns hoc beneficium: vt
custodiret iustificatiões eius sub-
iungit. Uel et si longe sit a peccato
ribus salus tū nemo desperet: qz

4 † Misericordiæ tuæ
†mise- multæ domine: secun-
ratio- dùm iudicium tuum ui
nes. uifica me.

¶ [Misericordie tue] quibus be-
nefacis sine meritis et parcis pec
catoribus penitentibus [multe] o
[domine] qui nos de tot et tantis
eruis periculis: quia multipliciter
miseris misereris: et ideo confiaēs

ter petolbm iudicium tuum] quo
humiles exaltas vl' quo nūc discer
nis pios ab ipijs [viuifica me] per
augmētū grē tue. Et bn̄ post mi-
sericordiam subdit de iudicio: qz
non est misericordia sine iudicio.
Ideo autem viuifica me: quia

5 Multi † qui perse †perse-
quuntur me & † tribu- quētes
lant me: à testimonijs †tribu
tuis non declinaui. lantes

¶ [Multi] .s. sunt [q psequunt me]
mortifera suadēdo [et tribulāt me]
flagella inferēdo .s. demones et ma
li hoies tyrāni heretici et falsi frēs
et tū ppter hoc [a testimōijs tuis]
i. pceptis te testificātibus seu per
te in lege testificatis [non declina
ui] fult9 robore tui auxilij. vbi Am
brosius. Non est magnum si tunc Am-
a dei testimonijs non declines cū bros9.
te nullus affligit: nullus persequi
tur. Sed non vnus persecutor est.
Multos ministros habet: sed nō
te terreat per multas enim tribu-
latiões op3 nos introire in regnū Actuū
dei. Tibi proficit q̄ multi persecu- xiiij.
tores sunt vt inter multas perse-
cutiões facilius inuenias quomo
do coroneris. Sed quod peius est
nō hi solum persecutores sunt qui
videntur/sed etiam qui nō viden
tur: et multo plures persecutores.
diabolus enim multos ministros
suos dirigit qui non foris tantum
sed etiam intus faciāt persecutio-
nes in animis singulorum. perse-
quitur auaritia: persequitur am-
bitio: persequitur luxuria. Est eñ
malus spiritus fornicationis: est
malus spiritus auaritie: malus
spiritus superbie: verum vt multe
persecutiões ita martyria multa.
Quotidie testis es Christi. Tenta-
tus es spiritu fornicationis: sed
veritas Christi futurum iudiciū:

tenerãdã mẽtẽ ⁊ corporis castimo 6
niã nõ putasti martyres xpi. Tẽta
tus es spũ auaricie vt possessionẽ
minoris inuaderes: ⁊ tñ cõtempla
tiõe celestiũ pceptorũ opẽ magis
ferẽdã q̃ iferẽdã iniuriã iudicasti
testis es xpi. Tẽtatus es spũ super
bie: sʒ vidẽs inopẽ atq; egenũ pia
mẽte cõpassus es hũilitatẽ magis
q̃ arrogãtiã dilexisti: testis es xpi.
Quis eñi locupletior testis est q̃ q
cõfitetur dominũ Jesum in carne
venisse cũ euãgelij precepta custo-
dit: Nã qui audit ⁊ nõ facit negat
xpm: ⁊ si verbo fatetur operib⁹ ne
gat. Jlle ergo testis est q a stipulã
tibus factꝭ dñi iesu precepta testa-
tur. Quãti ergo in occultis quoti-
die martyres xpi sunt ⁊ iesum do-
minũ cõfitentur: ergo in persecu-
tionibus interioribus esto fidelis
⁊ fortis vt in forẽsibus persecutio
nibus approberis. Et in intimis p
secutionibus sunt reges et presi-
des terribiles iudices et potesta-
tes. Si culpa regnat: quot pecca-
ta: quot vitia: tot reges. Et ante
hos adducimur et ante hos sta-
mus: habent etiam isti reges tri-
bunal in mentibus plurimorum.
Sed si quis christum fateatur sta
tim regem illum facit esse capti-
uum deijcit de solio sue mentis.
Quomodo enim poterit diaboli
tribunal manere in eo cui christi
tribunal assurgit. Si declinas per
sequentem: christum abijcis. Ubi
illum viderit diabolus ibi tenta-
tionum machinas admonet vt il-
luʒ si possit excludat. Ergo qui per
secutorem refugit reijcit etiam de
fensorem. Sed cum audis multi
persequentes ⁊ tribulantes me no
li timere qui potes dicere. Si de⁹
pro nobis quis cõtra nos. Uerum
hoc dicit qui a testimonijs domini
nullo vitioꝝ declinat ãfractu. hec
Ambrosi⁹. Ego iquã nõ declinaui.

† Vidi † preuaricã-
tes & tabescebam: quia
eloquia tua non custo-
dierunt.

¶ [Uidi] autem [preuaricantes] id est ipsos legẽ tuã trãsgrediẽtes ⁊ a testimonijs tuis declinãtes: ce dẽtes psecutorib⁹ ⁊ tribulationes nõ ferẽtes: p quib⁹ amissis socijs dolẽt scti. vñ subdit hic [⁊ tabesce-bã] .i. ʒelo dei ⁊ charitatis accẽsus dolebã ⁊ merebã. deide exponit in q̃ sunt p̃uaricãtes dicẽs [q2 eloquia tua] ⁊ precepta tã dulcia tã vtilia [nõ custodierũt] sed in tribulatiõe negauerũt. Cõmendãs aũt se ⁊ dif ferens ab eis subiungit: Et ideo

† vidi' nõ ob-seruan-tes pa ctum. † insen satos.

7 Vide quoniam man
data tua dilexi domine:
in misericordia tua uiui
fica me.

¶ [Uide] ho- scilicet [quoniã mã data tua dilexi] nõ tñ in me seruã do: sed etiam in me ⁊ in alijs ʒelan do quod plus est q̃ seruare: quia hoc est charitatis illud necessita-tis. Jn dilectione quidem fructus est omnium passionũ et actionum. q.d. placeat tibi et remuneretur a te dilectio mea. Unde peto o [do-mine in misericordia tua] non in meis meritis et iustitia [viuifica me] vita gratie. tua enim miseri-cordia ⁊ gratia sola viuificat nos et saluat. Et vere viuificabis me: quia hoc dixisti in scripturis veris qui semper vera dicis. Nam

8 Principium uerbo-
rum tuorum ueritas: in
ęternum omnia iudicia
iustitiæ tuæ.

¶ [Principium verborum tuorũ]

est[veritas]id est a veritate ver-
c ba tua procedunt et ideo veracia sunt vt impleant quod promittūt quibus pronūciatur vita iusto:pena impio.Unde sequitur[in eternū]scz sunt et durabūt quātū ad effectum[oia iudicia iustitie tue] quibus reddis premia tibi obediētibus ꝛ penas inobedientibus:et hec iudicia nunꝙ mutabunt:quia sniam de bonis vel malis latam: nec tps nec vlla res subuertet:sed iudicia dei de oib⁹.s.pmia iustoꝝ ꝛ pene impioꝝ i eternū manebunt.

Syn.

1 PRincipes persecuti sunt me gratis: & à uerbis tuis formidauit cor meum.

¶ Qui supra hūilitatē deo obtulit in hac vicesima pma litera gratas sibi dicit persecutiones:quibus tāꝙ emplastris vulnera peccatorum curant.Unde dicitur da nobis auxiliū de tribulatione.Ideo huic octonario premittitur litera Syn ꝗ interpretatur super vulnus quasi emplastrum.dicit enim ꝙ tribulatio curat peccatorū vulnera ꝛ dat salutē.Uulnus ergo est peccatum: emplastrum est tribulatio.Uel vulnus est tribulatio:sup vuln⁹ est cōsolatio eloquiorū dei.Ad hāc ergo diuie gratie medicinā iste exultās vero samaritano vulnera sua curāda detegit quasi dicat viuifica me ꝛ necesse est:quia[Principes]hui⁹ mundi scilicet demones rectores tenebrarum harum:vel mali homines potentes scilicet tyranni heretici:ꝛ falsi fratres [persecuti sunt me]et hoc[gratis]id est sine causa ꝛ meis meritis vel frustra:quia nō habuerunt intentum ꝛ licet persequerentur:tamen[a verbis tuis] quibus comminaris transgressoribus legis tue penas ꝛ quibus ais. Qui me negauerit coram hominibus negabo ꝛ ego eum coram patre meo qui est in celis:et iterum. Nolite timere eos qui occidunt corpus:sed eum timete qui potest et corpus et animam occidere in gehennam magis ꝙ a minātibus verbis persecutorum[formidauit] ꝛ timuit[cor meum]id est ego in hac persecutione:qr timor tuus excludit timorē eoꝝ et sic vinco.Et iō

Syn ꝗ iterpratatur

Luc. xij.

Mat. x.

2 † Letabor ego super eloquia tua:sicut qui inuenit spolia multa. exultabo.

¶ [Letabor ego] quasi victor[sup eloquia tua]meditando ipsa:quia vtilia ꝛ salubria.Quisquis enim in verbis dei ne in certamine vincatur formidat:super eadē victor exultat:bona ergo trepidatio verbi dei que exultationem generat: quia eloquijs dei vulnera curant. letabor dico[sicut ille[ꝗ]post bellum inuenit[spolia multa]que possidere possit sine calumnia: imo valde ampli⁹:quia omnis thesaurus in comparatione illorum harena est exigua

3 † Iniquitatem odio habui & abominatus sum: legem autem tuā dilexi. Iniustitias.

¶ [Iniquitatē]nō hominē [odio habui ꝛ abominatus sū]prsus exhorrescens ꝛ longe a me faciēs[legem autem tuam]ꝛ si aliquando corripit:tn̄[dilexi]in affectu mētis tanꝙ quid vtile ꝛ honorabile prohibens iniquitatem ꝛ ex dilectiōe nō ex timore impleui.Amor quippe bonorum odio malorum proba- Bonoꝝ amor

malorum odio probatur. tur. Timore ergo casto non perit amor: et illa formido nō facit odiū verborum dei: sed integram charitatem vt deus ametur cuius verba timentur. Et

4 Septies in die † laudem dixi tibi: super iudicia iustitiæ tuæ.

† laudaui te.

¶ [Septies in die] .i. in hac vita que septem diebus agit. Numerus quippe ille vniuersitatem indicat: quia septem diebus vniuersa tempora voluuntur. sic et illud. Septies in die cadit iustus scilicet tribulationibus et modis oībus humiliatus. et resurgit .i. non perit: sed proficit.

Prouer. xxiiij.

Vel [septies] id est septem vicibus scz in septem horis canonicis [in die] scilicet naturali [laudem dixi tibi] id est laudaui te [super iudicia] id est flagella [iustitie tue] id ē quibus corrigis et iustificas filios quos recipis. vel [sup iudicia iustitie tue] cōsiderando oia opa tua iusta q̄ sunt executiones tue iustitie. Et merito legem tuā dilexi. Quia

5 Pax multa diligentibus legem tuam: & non est † illis scandalum.

† eis

¶ [Pax multa] est: et si nō semper tpis saltē pectoris et tandē eternitatis [diligentibus legem tuā] quā flagellans oēm filiū quē recipis: qz charitas pellit oēs perturbationes et tribulationes. Etenim qui deū perfecte diligit tranquillus apud se manet. et si ē pugna foris nō intus [et non est illis scandalū] nec calcitrant contra stimulū: quia non sunt pusilli quorum ē scandalo exagitari. Vel [pax multa diligentibus legem tuam] et sacram scripturam: quia in ea inueniunt remedium contra omnem desolationem [et non est illis scandalum] hoc enim nos patientur finaliter ita vt offendant et in penas incidant: dilexi inquam legem et

6 Expectabam salutare tuum domine: & mandata tua dilexi.

¶ [Expectabam] scilicet in spe salutare tuum] o [domine] id est effectum salutarē sciz in tribulatiōe mea multiplicem cōsolationē [et] ideo [mandata tua dilexi] per q̄ habeo salutare et cōsolationē. vel [expectabā salutare tuū] o [dn̄e] sciz christū qui est salutare. Antiqui iusti primū aduentū expectauerunt: nos secūdū pro quo et illi et nos mandata diligimus dilexerunt antiqui mādata et christus eos liberauit. diligamus et nos mandata: vt cū apparuerit christus vita nostra tunc et nos appareamus cum illo in gloria. Et

7 Custodiuit aīa mea testimonia tua: & dilexit ea † uehementer.

† valde

¶ [Custodiuit aia mea] .i. volūtas mea [testimonia tua] et mandata diligenter ea in opere perficiendo et exercendo: sed quia hoc non sufficit sine charitate addit [et dilexit ea vehementer] id est valde intense quod plus est q̄ tantum custodire. Qui enim diligit ipse veraciter libenterq; custodit. Et hoc non meritis suis/sed deo attribuit dicēs. Ideo.

8 † Seruaui mandata tua & testimonia tua: quia omnes uiæ meæ in conspectu tuo †.

† custodiui. † dn̄e

¶ [Seruaui] diligēter ope iplēdo [mandata tua] noua [et testimonia tua] vetera [quia omnes vie mee].

id est cogitationes ac dicta et fa-
cta mea quibus velut quibusdam
vijs progredior et proficio in con-
uersatione vite mee [sunt in con-
spectu tuo] id est in presentia tua
et tibi placent quasi dicat per hec
potui custodire quia deus digna-
tus est intendere qui illuminat: et
errores fugat: quod si faciem auertis-
set fuisset turbatus nec ea custodis-
sem. Ad hoc ergo sunt in conspe-
ctu domini vie iustorum vt diri-
gat gressus eorum: quia nulla via
bona est nisi quam deus illumi-
nat.

Thau.

1 Appropinquet
Joso † deprecatio
mea in conspe-
Jbm ctu tuo domi-
ne: † iuxta eloquium
tuũ da mihi intellectũ.

¶ Qui supra gratas sibi fore tri-
bulationes dicebat: in hac vltima
litera christo proximare desiderat
precans vt veniat et ouem perdi-
tam reuocet. Et quia christus ve-
niens cõsummationem eterne bea
titudinis contulit: et ab errore ad
Thau patriam reduxit ideo huic octona-
qd iter rio premittitur litera Thau que
ptatur interpretatur errauit vel consum-
mauit: quia hic dicit se habere con
summationem ad vitam eternã.
Jam olim se errauisse dicit non
modo: nunc autem dicit se repor-
tandum ad patriam a pio pastore.
Nõ est enim vitijs/ sed profectus
renunciasse errori. Est etiam in hoc
consummatio: id est discipline per
fectio: quia plus est a vitio se reuo
casse quam prope vitia ipsa nescisse.
Imbutos enim vitijs animos ex-
uere atque emendare non solum
perfecte virtutis/ sed celestis est
gratie. Et quasi dicat quia sic et
sic egi [Appropinquet] tibi [depre
catio mea] que est de exhibendis
bonis factis [in conspectu tuo] et [do
mine] vt eam a te non repellas:
sed benigne audias: et que sit illa
deprecatio subditur [iuxta elo-
quium tuum] scilicet legis tue [da
mihi intellectum] vt sapiam id
quod edificationis est. Juxta elo-
quium dei petit vt sapiat ne per
humanam prudentiam euanescat.
Vel [iuxta eloquium tuum da mi-
hi intellectũ] id est secundum altitudinem
tudinem eloquij tui que transcen-
dit facultatem humani ingenij ele-
ua intellectum meum ad ipsum in
telligendum

2 Intret postulatio mea
in conspectu tuo: † se tõũe
cundùm eloquium tuũ
eripe me.

¶ [Intret] etiam ad te [postula-
tio mea] que est de remouẽdis ma
lis factis [in conspectu tuo] vt eam
gratanter suscipias: et clementer
exaudias. Gradatim ascẽdit: quia
plus est intrare quam appropiquare: et
subdit postulationẽ dicẽs [secundum elo
quiũ tuũ] i. promissum [eripe me] ab
hostibus visibilibus et inuisibilibus: gra
ue est enim tãdiu luctari cũ eis. Vel
[secundum eloquiũ tuũ] id est secundum altitu-
dinẽ eloquij tui [eripe me] a labe
cõcupiscentie: et a meditatione ter
renorum ad que meditanda et co-
gitanda natura est prona: da in-
quam intellectum: quia tunc

3 Eructabũt labia mea
hymnũ: cũ docueris me
iustificationes tuas.

¶ [Eructabunt labia mea] qua-
si de pleno id est ex cordis abun-
dantia cum magna plenitudine
extra pronunciabũt et dicẽt [hym

num].[i]laudē dei[cū docueris me iustificationes tuas]id est mandata τ eloquia tua p q̄ iustificas: vt non solū memoria retinendo/ sed etiā faciēdo custodiā: aliter enī non eructabūt nisi tu doceas.Sic enī qui gloriatur nō in seipso/sed in domino gloriaf hymnūq; eructat: sed iā quia didicit :τ doctorē suum deū laudauit:Deinde vult docere.vnde subdit

4 † Pronunciabit lingua mea † eloquium tuum: quia omnia mandata tua † æquitas.

†pnūciauit †eloq̄a tua. †iudicia

C[Pronūciabit]etiā[ligua mea] i.procul τ ppe nūciabit laudādo τ alijs pdicādo vt sim minister vbi [eloquiū tuū].i.legis tue.vnde est salus nō ociosum verbū vñ reddēda est ratio.τ decet ac iustū est id pronūciari:q2 equitate fulget vñ subdit[q2 oia mandata tua]sunt [equitas].i.equitate plena.talia autē mandata sunt amāda:faciēda:τ vbiq; diuulgāda.Sciēs aūt iste que pericula sequantur docentem a contradicentibus addit

5 Fiat manus tua ut † saluet me: † quoniam mandata tua elegi.

†saluū me facias. †quia

C[Fiat manus tua].i.potētia τ operatio adiutrix[vt saluet me] ab inimicis τ ab omni malo ne timeā τ deficiā τ det pseuerātiā vt sufficiā ad hoc faciēdū: τ audacter pronūciē; qđ hac fiducia peto[qm mādata tua]de oibus alijs τ pre oib9 temporalibus[elegi]τ timorē timore oppressi ad ea meditāda: operanda: τ docenda:quia sunt oibus ad salutem vtilia:ideo iustū est te iuuare me sperantē in te.Et

6 Concupiui salutare tuum domine: & lex tua meditatio mea est.

C[Concupiui salutare tuum] o [domine].i.effectum virtutis tue saluatricis.Uel salute eterna q̄ ē in te obiectiue.Alij alia querunt: ego aūt nō nisi tuam saluationē. i.salutē.q2 omniū finis est spes salutis nō felicitas huius temporis [et] ideo [lex tua meditatio mea est]eo q dirigat ad consuetudinē huius salutis:Qui enim cupit salutem meditatur iugiter in lege dei nec inde auertitur aliqua cura huius seculi fiat iniquam manus tua.τ sic

7 Viuet anima mea & laudabit te: & iudicia tua adiuuabunt me.

C[Uiuet anima mea]vita gratie in pñti τ glorie in futuro licet corpus affligatur[τ laudabit te]nūc etiam in flagellis que fiūt ad purgationem τ semper in eternitate cū beatis[τ iudicia tua]que modo icipiūt a domo dei[adiuuabūt me]q2 sanguine creuit ecclesia:iudicia dei sanctos adiuuant dum tribulationib9 pbantur:peccātes adiuuāt dū tribulatiōib9 castigātur.Uel[iudicia tua]futura[adiuuabunt me]ad laudādum deuotius.Quis enim videns equitatē dei i dānatione malorum τ premiatione bonorum non prorūpit in laudem eius mirabilem:dico adiuuabunt et viuam .Sed quandoq;

8 Erraui sicut ouis † que perijt: quere seruum tuum: quia mandata tua non sum oblitus.

†pdita

¶ [Erraui] periculose sepius heu declinãdo a via veritatis ad vitia [sicut ouis que perijt] id est perdita fuit: ideo [quere seruum tuum] scilicet me sicut pastor querit oues perditam vt reducat eam: quia etsi erraui tamen [mandata tua non sum oblitus] finaliter et ex toto vñ q̃re me et miserere mei et pfice vt cepisti: mãdata obliuiscit q̃ nõ surgit post casum: q̃ errauit et nõ obliuiscit: surgit fortior: cautior. et humilior. Nouissime hic aperit se: et ostendit que persona per totũ psalmũ loquebat scz gñalis iustus. Qui ex hac pte qua dicit [q2 mandata tua nõ sum oblitus] est ouis inuẽta: sed adhuc ex alia parte q̃ritur: et p sui pastoris sanguinẽ fusum et dispersum in oib9 gentibus inuenitur. Oratio

Psalma totius beatitudinis de9 qui fideles tuos vt in lege tua ambulent testimõia tua scrutent mãdata custodiant salubria promissor informas: concede nobis iustificatiões tuas toto corde querere: eloquia intelligere mirabilia predicare: vt qui hactenus seu oues perdite errauimus tuis pijs humeris restituti paradiso gloriemur. Per dñz.

Psalmus de clamore pœnitẽtis ascendere & proficere cupientis: ac dolore suę longę in hac uita peregrinationis.

psalmus. C X I X.

t ttedñe ſexau disti.

AD † dominũ cũ tribularer clamaui: & † exaudiuit me.

¶ Auctor psalmi pphera dauid.

¶ Titulus canticũ graduũ. Et est sensus hic ẽ cãticũ graduũ. i. mẽtis exultatio de ascẽsu spũali: q2 spirituales grad9 sunt isti. Canticũ em̃ designat iocũditatẽ: gradus vero ascensionem et profectum: magna autem debet esse iucunditas animę proficienti ad deum. ¶ Materia: clamor penitentis ascendere et proficere cupientis. Intentio: monere hominem ad ascendẽdum et proficiendum exemplis seruorũ dei quos de mortuis viuos deus ipse fecit tanq̃ carbones vastatores. Sẽtentia in generali propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet fidelis educti de vanitate et malis huius seculi incipientis iam ascendere volentisq̃ proficere ac soli deo inherere patientis linguas aduersantiuz clamat ad dominum vt a linguis iustorum liberetur: vehementerq̃ conqueritur q̃ in hac vita diutius commorans malorum commixtione tantum pregrauatur. Ascendens ergo hic loquitur: et de eius profectu hic agitur licet enim gradus vel descendentium vel ascendentium sint gradus: tamen qui modo in his quindecim psalmis positi sunt ascẽdentes tantum significant. Est autem ascensus hic spiritu alis qui fit non passibus pedum sed promotione affectuuz: vt de virtute in virtutem: et de minore ascendatur ad maiorez vbi charitas mouet pedem. Ideoq̃ quanto quis plus diligit tanto magis ascendit. Et nota q̃ quindecim gradus erant quibus ascendebatur in templum seu domum domini quam rex salomon edificauerat vbi summus pontifex semel in anno scilicet in festo propiciationis nõ sine sanguine in sancta sanctorum ascendebat: et ascensurus singulos psalmos in singulis Nota

gradibus scilicet in quolibet gradu vnum decantabat: ita φ in vltimo gradu qui erat iam in atrio domus domini canebat. Ecce nunc benedicite domino ꝛc. Unde esdras propheta repletus eodem spiritu quo dauid intelligens istos grad⁹ templi his quindecim psalmis et numero ꝛ significatione concordare voluit hos de noīe graduum intitulare. Quindenarius eñi numerus ex septenario et octonario constat: ꝛ p̄ septenarium vetus testamētū intelligit̄: q: septimus dies in eo celebrari p̄cipit̄: die eñi septimo requieuit deus ab oī opere qđ pātrarat per octonariū vero nouū testamētū designat̄: q: in octauo die quo christus resurrexit sumpsit exordium: et q: idē dies in magna celebritate haberi auctoritate noui testamenti iubet̄. Quindecim ergo graduum fit distinctio vt per hoc explicet̄ sacramētum veteris ꝛ noui testamenti / et significetur vtriusq̄ testamēti doctrina in his gradibus ptineri. Et sic p̄ quindecim grad⁹ in sancta sanctoꝝ ascēdebatur: ita quindecim gradibus virtutū que in nouo et veteri testamento intelligunt̄ oēs electi in sancta sctōꝝ. i. in eternā beatitudinē ascēdēdo pficiscunt̄: potest etiā quindenarius numerus in denarium et quinarium diuidi: ꝛ per denarium decem precepta: per quinarium vo quinq̄ sensus corporis intelligi. Quia sicut per quindecim gradus ascendebatur in sancta sanctorum ita quinq̄ sensibus corporis edomitis et decem preceptis completis itur in sancta sanctorum id est ad gaudia celestium premiorum. Sunt ergo hic quindecim gradus sicut in templo quindecim erant gradus quibus in illud ascendebatur qđ tēplū est figura celestis tēpli ad qđ his gradib⁹ ascēditur.

Beatitudinē ergo quā supioꝛ pars alphabeticus cātauit isti sequētes psalmi ordinatis quindecim gradibus rā psalmoꝛū φ meritoꝛū in sacramētū tam noui φ veteris testamenti explicāt. Prim⁹ autē grad⁹ est a malis seculi exire: et vniuerse vanitati renunciare. Initium eñi profectus est carnalia vitia relinquere et domino inherere. Et tunc cum homo incipit ascendere id est cogitat proficere contempto seculo soli deo herēs incipit pati linguas aduersantium et detrahentium et quod grauius est quasi consulendo a salute auertentium. ¶ Sētentia in speciali. Justus ergo volens exire de malis seculi quibus premebatur dicit se clamasse ad dominum sic. [Ad dominum] qui potest iuuare et facere faciliter [cum tribularer] ac tentationibus ꝛ deceptionibus ab ascensu retraherer [clamaui] intentione cordis orādo feruenter vt me educeret de malis seculi prementibus me grauiter: valde vtilis est fideli tribulatio anime. vnde enim tribulatur inde compellitur deum orare et in eius adiutoꝛia confidere. Tunc enim presto est diuinum adiutorium quando deficit humanum [et exaudiuit me] misericorditer liberando et ad gradus ascendendi constituendo vbi erat contra linguas detrahentium; dicens.

2 Domine † libera animam meā à labijs † iniquis: & à lingua dolosa. †erue tiniu stis

¶ [Domine] quia me in gradu constituisti iam ergo [libera animam meam a labijs iniquis] id est illoꝝ q̄ pꝛhibēdo ꝛ terrēdo me detinere ꝛ īpedire conant̄ ne mūdū ꝛ secularia negotia derelinquā: et familiarius tibi adhereā [ꝛ a lingua dolo-

Labia iniq̄ que sunt

sacerdotū videlicet qui verbis suaso
rijs et palliato consilio me impedi
re:et a bono retrahere nitūtur: la-
bia enim iniqua sunt que aperte
loquūtur malum: que palam minā
tur et terrēt lingua vero dolosa est
habens imaginem consulendi et p
niciem nocendi. Sed dominus qua
si exercens iustum dicit ei.

3 Quid † detur tibi aut
quid † apponatur tibi
ad linguam dolosam?

†dabit
†appo
netur.

¶ [Quid det tibi] i. arma [aut qd
apponat tibi] quasi in consolatio-
ne quo te munias [ad] i. cōtra [lin
guam dolosam ?] que mala suadet
et plus nocet. q. d. Quale remediū
contra huiusmodi retractiua habe
re poteris de lingua dolosa tantū
facit mētionem: qꝫ magis nocet: et
sub ea satis intelligitur alia. Ma-
gis enim timēda est lingua dolosa
et adulatoris q̄ꝫ iniqua ⁊ detracto
ris duo dicit scꝫ dari ⁊ apponi: qꝫ
sagitte dant in arma ⁊ carbones
apponunt quasi in cōsolationē. vñ
ipse dñs qui exercēs interrogat re
spondens sue interrogationi sub-
iungit.

4 Sagitte potentis acu-
te : cum carbonibus de-
solatorijs.

¶ [Sagitte potentis] id est verba
dei omnipotentis scilicet verba sa-
cre scripture [acute] ad vulnerādū
⁊ trāffigendum cor vulnere amoris
dabuntur tibi pro remedio [cum
carbonibus desolatorijs] id est cuꝫ
exemplis peccatorum ad deum cō
uersorum. Qui bene dicuntur car-
bones: quia conuersi ad deum igne
charitatis calefacti de mortuis re
uiuiscunt: et alijs mortuis adhibi
ti suo exemplo eos vt viuant accē-
dunt dicuntur etiam carbones de

solatorij seu vastatorij: quia vastā-
do ad desolationē perducunt carna
les affectiones et seculares amo-
res. Ipsos enim attendendo si ma-
le lingue volunt nos impedire vel
a bono retrahere attendimus nos
ad carbones illos cogitando vel di
cendo talis fuit aliquando fornica
tor: modo est castus talis gulosus
modo est sobrius et sic de singulis
⁊ omnes isti modo ardenter deo
seruiunt: nō potero ergo quod iste
⁊ ille possunt? hi bene post sagittas
apponuntur: quia post exhortatio-
nem verborum exemplis est agen-
dum vt quod verbis quis accepit
credat se posse cū multi delicati iā
illud noscuntur implesse: et si mul
tum peccauerunt eo amplius ama
uerunt. Deinde ascendens de inco
latu suo et permixtione malorum
conqueritur dicens

5 † Heu mihi quia inco
latus meus † prolonga
tus est † habitaui cum
† habitantibus cedar:
multū † incola fuit ani
ma mea.

†me
quod
†lōgius
quus
factus
est.
†inhabi-
tauit.
†taber
nacu-
lis
†pere-
grina-
ta est.

¶ [Heu mihi] In scripturis ve in
dicat gehenne supplicium: sed heu
presens exilium Unde sequitur [qꝫ
incolatus meus] id est peregrina-
tio huius seculi [prolongatus est]
quia et si breue sit tempus tamen
desiderio nimis longum mihi vide
tur: quod enim suscepi per spem
non contemplor per speciem: et
nondum veni ad patriam vbi cum
nullo malo victurus sum et inde
gemo / quia ad tumulum miseria-
rum [habitaui] non cum bonis: sꝫ
[cum habitantibus cedar] id est ia
centibus in tenebris peccatorum.
Cedar enim tenebre interpreta-
tur et doleo cum illis esse: qꝫ [mul-

Cedar quid in terpre tatur.

tū incola].i.peregrina a deo in regione dissimilitudinis:puta vagādo:discurrēdo per multa vana et inutilia[fuit anima mea]que debebat solis diuinis esse intenta. Sicut enim corpus peregrinatur locis ita anima affectib⁹. Si deū amat anima ascendit ad eum: si terram peregrinatur a deo. Et q̄ patiens in sua peregrinatione sit ostendit cum subdit

6 Cum his qui oderūt pacē eram pacificus: cùm †loquebar illis †impugnabant me gratis.

†loqueter

†debellabant

℄[Cum his qui oderunt pacem] i.qui scindunt catholicam vnitatem[eram pacificus]non turbulentus.non iratus. eorum molestias patienter tolerando et vnitatem seruando vt eis pacem liberius predicarem.sic debes habitare inter malos vt pacifice toleres inquietos.Tunc enim bonus eris cum te aliena malitia mutare non poterit[cum loquebar illis]prohibendo a malis et hortando ad bona. ipsi obstinati [impugnabant me gratis].i.sine meo merito et causa:nolentes me audire loquentem vtilia.Et ideo si audire contemnunt mali nequaq̄ tamen a verbo predicationis cessare debēt boni:ne sicut illi peccant ex facto ita isti peccent ex silentio.

Oratio.

Tribulationum nostrarum optime mitigator: deus libera animas fidelium a labijs detrahentium iniquorum: vt adiutorijs spiritalibus premunite nullis impugnationibus aggrauentur. Per dn̄m.

Psalmus de recursu ad Deum & ciues cælestes in tribulatione & tentatione:ac diuini auxilij postulatione.

Psalmus. C X X.

1 Leuaui oculos † meos in montes: unde ueniet auxiliū † mihi.

†leuēt †suos

†illis.

℄ Auctor psalmi pp̄heta dauid.
℄ Idem titulus qui supra et idem sensus et similiter in sequentibus.
℄ Materia:postulatio diuini auxilij i tribulatiōe et tētatiōe. ℄ Intētio monere fideles vt in tribulatiōe et tētatiōe p orōnē ad deū recurrāt.ac de ei⁹ protectiōe et auxilio oino 9fidāt. ℄ Snia i gnali. pphetat i isto psalmo i psona tribulāt in tribulationibus et periculis cōstituti ad deū et ad ciues celestes leuat oculos mentis.petitq3 eo:ū adiuuari precib⁹ et meritis ne mēs eius alicui tētationi succumbat et impugnationi. Secūd⁹ gradus est petere diuinam defensionē cui nil posse obuiare mōstrat. Cui em̄ de mūdo exeunti pericula occurrūt/ exposcere debet diuinū auxilium. ℄ Sētētia in speciali. Qui ergo supra quasi inclinatus clamauit iā respirans oculos ad intercessores sanctos leuat dicens.[Leuaui oculos meos]scilicet mētis et corporis[in montes]spiritwales scilicet ad sanctos et ciues celestes dignitate eleuatos. A mōte christo qui est mons in vertice mōtiū dicūtur sancti mōtes:qui prius illuminati sunt sole iustitie:et per eos aperte sunt scripture[vnde]id est ex quibus[veniet auxilium mihi]quia ab eis tripli ad nos venit auxi

lium scilicet per eorū scripturas ꝛ doctrinam per exemplum ꝛ imitationem. ac per merita et intercessionem apud deum: sed non est presumēdum de illis uno de domino. Unde et subditur

2 **Auxilium meum à domino: qui fecit cælū & terram.**

¶ [Auxiliū meū] tamē principaliter est [a domino] licet per eos: qui de plenitudine eius accipiunt diuina enim adiutoria hominib9 prestita et per angelos et sanctos ministrata pricipaliter sunt a deo. Illi ergo ministri sed deus est auctor [qui fecit celum et terram] et ergo potest auxiliari. Ideo hic dominus celi et terre factor describitur vt quantum precellat ceteros sanctos attendatur. Illi creature sunt et iste creator. Illi illuminati sunt/iste illuminator. Deinde iste de tali auxilio letus sibiipsi tanꝙ alteri loquitur. q. d. Quia auxiliuꝫ est a domino: vt ergo firmus sis in gradibus

3 **† Non det in commotionem pedem tuū: neque dormitet qui custodit te.**

†ne des ad mouēdū pedem meum.

¶ [Nō det] [dñs] [i ꝯmotionē] qua ab ascēsu mouearis [pedē tuū] .i. non permittat affectionem tuam mutari de bono in malū: nec patiatur moueri stabilitatē qua i eo es firmatus. Sicut autē charitas pedem mouet ad ambulandum et proficiēdū/sic superbia mouet ad cadendum ꝛ deficiendum [neqꝫ] ēt [dormitet] .i. tepescat ꝛ ad moduꝫ dormitātis custodiā tuā negligat [qui custodit te] scꝫ deus custos principalis. De9 eni in se manētē pugili custodia ꝓtegit ac tuet: et neminē deserit nisi pri9 a b ipo deseratur: vt autem tibi nō dormiat esto israel. quia

4 **Ecce non dormitabit neque † dormiet: qui custodit Israël.** †obdormiet.

¶ [Ecce nō dormitabit neqꝫ dormiet] non erit negligens in custodia sua tanꝙ dormitaret semiplene vel dormitet plene [qui custodit israel] id est sanctos vidētes et contemplātes deū: quia sine vlla intermissione custoditur qui eum spiritualium oculorum intentione cōtemplatur. q. d. ille qui custodit israel custodiet te in gratia sua si fueris israel: id est videns deum per fidem operantem. Esto ergo israel vt merearis ipsum habere custodem: ꝛ tunc non sinet moueri pedem tuum. Et quasi quis quereret quis est iste custos: subdit.

5 **Dominus custodit te dominus † protectio tua: super manū † dexteram tuam.** †tegumētuꝫ tuum. †dextere tue.

¶ [Dominus custodit te] in bono [dominus] est [protectio tua] contra malum [super manum dexteram tuam] id est plus ꝛ fortius ꝙ manus tua dextera que precipue protegit et defendit: hoc est plus ꝙ tota virtus tua posset te protegere: ꝛ etiam omnis potestas humana. Uel est [protectio tua super manum dexteram tuam] id est ꝓtegat bonam operationem tuam que per dexteram significatur ne deficiat vel detrimentū patiatur. Et sic proteget te. ꝙ

6 **Per diē sol nō uret te: neque luna per noctē.**

per

[Per diē sol non vret te]id est non vreris et eleuaberis elatione prosperitatis[neqꝫ luna per noctem] id est non succumbes et deijcieris depressione aduersitatis:per diem enim accipiuntur prospera:per solem elatio que venit ex prosperis per noctem vero aduersa: per lunam depressio que prouenit ex aduersis. Et dicitur luna vrere quia non solum ex calore/sed etiam ex frigore vruntur et desiccantur fructus terre.q.d.nec fulgor prosperitatis:nec defectio aduersitatis turbabunt propositum tue mētis domino te custodiente ꝛ protegente. ꝛ vt breuiter omnia complectar.

7 Dominus custodit te † ab omni malo: custodiat animā tuam dominus.

†custodiet.

¶ [Dominus custodit te ab omni malo] non quidem a malo tribulationis et pene:sed a malo peccati ꝛ culpe. ꝛ hoc discernit cū subiūgit [custodiat animam tuā dominus] vt intelligas te a domino custodiri ab illo malo quod potest esse in aīa.i.a pctō nō ab illo qđ ꝑt eē in corpore scꝫ infirmitate vel tribulatiōe. Custodit etiam quandoqꝫ a malo culpe ꝛ pene.quia vtraqꝫ salus est in manu sua ꝛ potestate. Deinde cuncta concludit.d.

8 Dominus custodiat introitum tuum & exitum tuum:ex hoc nunc & usque in seculum.

¶ [Dñs custodiat introitū tuū ꝛ exitum tuū ex hoc nūc ꝛ vsqꝫ in seculum] i.dirigat te in omnibꝰ operibus et tentationibus tuis a principio vsqꝫ ad finem:et nūc et semp ac bonis initijs bonos exitus adiungat. Quādo tētamur intramus quādo tentationem vincimus exiuimus. Et custodit dñs introitū dū nō sinit tētari supra vires ꝛ ne vincamur tētatiōes tēpore. Exitū vo custodit cū facit cū tētatiōe exitū ꝛ prouētum ꝛ ne vincamur in fine ßm grego. introitꝰ vocatur ingressus ad fidē ꝑ baptismū:exitꝰ vero trāsitus de vita ad gloriā. Oratio.

Protege plebē tuā nō dormitās nec obdormiēs domine ꝓtector israel:ꝛ ne vramur per diem tu nos ab scandalis huiꝰ mūdi defende. Per do.

Psalmus de gaudio & lætitia electorum adhuc peregrinantium ex spe & desiderio ueniendi ad Hierusalem ciuitatem cælestem.

Psalmus. CXXI.

1 Lætatus sum † in his que † dicta sunt mihi: in domum domini ibimus.

†iocundatus. †dixerunt.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia: spes et desiderium veniendi ad hierusalem ciuitatem supernam ¶ Intentio:monere et incitare fideles ad habēdum huiusmodi spē ꝛ desiderium. ¶ Sententia in generali:propheta in isto psalmo in persona cuiuslibet electi gaudet se ad supernam ciuitatem scilicet hierusalem esse venturū. De qua multa a multis audiuit vbi iam oēs conciues nostri angeli ꝛ sancti secura prosperitate consistunt:et cū domino in iudicio iudicabunt:lo-

quiturq; ad ipsos ciues hierusa-
lem celestis vt fidelib⁹ ecclesie mi-
litantis illuc ascensuris optent et
petāt abundantiā pacis. Tertius
gradus est magnum gaudium qđ
habet vir sanctus eo q̄ se ⁊ alios
videt in ecclesia pura mente ver-
sari atq; digne deo in hac peregri
natione militare: vnde ad celeste;
hierusalē suspiramus ad quā duo
bus alijs dilectionibus leuamur.
¶ Sententia in speciali. Iste er-
go in persona electi supernam pa-
triam suspirantis ex multis de ea
auditis admodum letus ait. [Le-
tatus sum] id est spē habui ⁊ gau
dium: [in his que dicta sunt mihi]
per reuelationem a spiritu sancto
necnon a prophetis et apostolis
ac sanctis: ⁊ per scripturam sanctā
omnibus bonis christianis: q̄ se;
[in domum domini ibimus] non
manu factam in celis. i. in celeste;
hierusalē vt ciues efficiamur san-
ctorū ⁊ domestici dei. Curramus
ergo ⁊ nō deficiamus: q: illuc per
tinemus ⁊ perueniemus vbi non
lassabimur. Et cū hec dicerentur.

2 Stātes erāt pedes no
Ind hz tuis. strī: in atrijs † tuis Hie-
rusalem.

¶ [Stantes erant pedes nostri]
i. affectus seu affectiones animi. Si-
cut enim corpus vehitur pedibus
ita quodammodo vehitur ⁊ profi-
cit anima suis affectib⁹ [in atrijs
tuis] sc; interioribus id est in pe-
netralibus: ⁊ accipit a parte totū.
Atria eīm sunt introitus: sed hic ēt
accipiuntur pro penetralib⁹ o [hie
rusalem] superna et celestis. Cogita
qualis ibi sis futurus: et quam-
uis adhuc in via sis hoc tibi po-
ne ante oculos quasi iam ibi stes
quasi intra angelos ideficiēs gau
deas. Sed ne istam terrenam hie-
rusalē putares subiecit

3 Hierusalē quæ ædifi
catᷓ ut ciuitas: cui⁹ parti
cipatio eius in idipsum.

¶ [Hierusalē] dico [que edificat̄]
ex viuis lapidibus puta angelis ⁊
sanctis hominibus [vt ciuitas] id
est ad similitudinē ciuitatis mate
rialis q̄ edificat̄ ex diuersis lapidi
bus ⁊ lignis. Non eīm est ciuitas
corporalis: sed ei similis [cui⁹ par-
ticipatio eius est [in idipsum] id
est in id vel illius qđ semper eodē
modo est: ⁊ immutabiliter ī seipō
pmanet. i. eternū: ⁊ hoc ē de⁹ q̄ ait
Ego sum: q̄ sue stabilitatis ergo
particeps est illa ciuitas qđ de nul
la carnali dici pōt. Ul̄ cuius parti Ego sum
cipatio] id est fruitio eius est [in id
ipsum] id est vni⁹ ⁊ eiusdem: quod
enim vn⁹ participat omnes ⁊ sin-
guli participant et eodē bono quo
vn⁹ singulariter fruitur ⁊ gaudet
omnes generaliter fruūtur ⁊ gau
dent. Deus enim est obiectū bea-
titudinis omnib⁹ sanctis: plus ta
men ⁊ minus participant ſm di-
uersitatem graduum meritorum.
Inde tamen scio ibimus.

4 Illuc enim ascēderūt
tribus tribus dñi testi-
moniū Israël: ad con- †tuo dñe.
fitendū nomini † dñi.

¶ [Illuc enim ascenderunt] quasi
preparantes nobis viam [tribus]
non omnes et quicūq; sed [tribus
dñi] id est iuste et sancte coram do
mino scilicet sancti patres noui et
veteris testamēti q̄ sunt vel ī qb⁹
est [testimonium israel] id est qui
se testantur israel per bona opera.
Ul̄ in quibus cognoscitur q: vere
sunt israel id est videntes deū p fi

dem formatam:vel testimoniũ dã
tes ipsi israel de bonitate dei:ascẽ
derunt inquam ad confitendum
confessione laudis[nomini domi-
ni]id est ad laudãdum dominum
illius ciuitatis:hoc enim vnicum
officium erit eis.Inde etiam est
certitudo ꝙ ibimus.

5 † Quia illic ſederũt
†quoniã ibi ſedes in iudicio: ſedes
ſuper domum Dauid.

℄[Quia illic].s.in illa hierusalẽ
[sederũt].i.sedebũt[in iudicio]fa-
ciendo tanꝗ cum christo iudican-
tes[sedes].i.sci maiores in quib⁹
deus sedet et inde iudicat[sedes]
in quã existẽtes[super domum da
uid].i.super familiã xpi cui dede-
runt cibum in tempore.s.sanctos
minores vt iudicet eos.Dauid enĩ
interpretatur manu fortis ⁊ signi
ficat Christum qui diabolũ vicit:
⁊ portas inferi fregit.Judicabunt
aũt illi q̃ oĩa reliquerũt ⁊ xpm se-
cuti sunt sed iudicabunt illi qui de
reb⁹ quas retinuerũt opa mie fe-
cerunt.Et qꝛ ad supernam hieru-
salem peruenient⁹ cõuertit verba
ad iudices dicẽs:ergo o sancti qui
in superna hierusalem estis

6 † Rogate quæ ad pa
†interrogate cem ſunt Hieruſalem:
& abundantia diligen-
tibus te.

℄[Rogate]et petite a domino ⁊
precib⁹ vestris impetrate ea[que
ad pacem]obtinẽdam[sunt]id est
pertinent et ducunt huius[hieru-
salem]celestis que dicta est visio
pacis.Et ad ipsum hierusalem cõ
uertens vocem subdit[et abundã-
tia]pacis ac bonorum spiritualiũ
scilicet nunc meritorum et tunc
premiorum detur[diligentib⁹ te]
et deum appetentibus esse tecum
o hierusalem superna.Et qꝛ adeo
vtilis et delectabilis super omnia
est pax ergo ego ipse rogo dicens.
o hierusalem

7 Fiat pax in uirtute
tua:& abũdantia in tur
ribus tuis.

℄[Fiat]vt et detur nobis[pax]⁊
in presenti et in futuro[in virtute
tua]scilicet charitate.charitas enĩ
pacem generat:et virtus hierusa-
lem dicitur:quia hic incipiens ibi
perficitur et est virtus fortis vt
mors cui nihil resistit:quia occidit
quod fuimus vt aliud simus quod
non eramus[et abundantia]pa-
cis et charitatis ceterorumꝙ bo-
norum spiritualium tanta fiat[in
turribus tuis].i.maioribus et ex-
celsis vt influat aliis minoribus:
qꝛ per charitatẽ reguntur infirmi
a firmis.Sꝫ qꝛ charitas est nõ no
stra sꝫ que aliorũ sunt querere:iõ
cum de charitate diceret subdit

8 Propter fratres † me †et pro-
os & proximos meos: pinquos.
loquebar † pacẽ de te. †fauces

℄[Propter fratres meos]fide[et
proximos meos]charitate conuer
tendos et lucrandos [loquebar]
aliis predicando et pro eis oran-
do[pacem de te]o hierusalem vt
scilicet ad illam pacem eos predi-
cando allicerem et orando attra-
herem:vt et ipsi ad consummatio
nem huius edificii se perfectos ex
hiberent.Sancti etenim viri non
propter se:non propter gloriam vel
honorem:nec propter aliquod tẽ-
porale cõmodum sed propter ani-
mas deo lucrandas predicant pa-
cem ⁊ gloriam celestis hierusalem
vt alii cũ eis perpetua pace ⁊ bea-

titudine perfruant. Un̄ ꝛ adiūgit

9 Propter domum do

†mei. mini dei † nostri: quęsi-

ui bona tibi.

¶ [Propter domū dn̄i dei nostri] edificandam. hoc est non propter me tm̄ sed propter ecclesiam ꝓpter sanctos et peregrinos et inopes vt et ipsi ascendant [quesiui] rogādo ꝛ ꝑdicādo [bona] nō vtiqꝫ temporalia caduca sed vera atqꝫ perpetua [tibi] .i. ad honorē tui o celestis hierusalem ad te congregādo ciuium multitudinem: hoc feci qꝛ domus es dei ꝛ ita in hoc ꝙ te diligo deū diligo. O ꝙ̄ felices ꝛ btī qui in te meruerint habitare quia deum videbūt facie ad faciē: ꝛ laudabunt sine fine. Orō.

Ambulantibꝰ in atrijs domus tue omnipotēs: pacis abūdantiam largiri dignare: vt dū te tota auiditate cordium confitemur bona tua in celestibus capiamus. Per dominum.

Psalmus de recursu ad Deum per orationē in opprobrijs: & despectione à diuitibus & superbis: ac quibuscūque tribulationibus.

Psalmus. C X X I I.

1 AD te † leuaui oculos meos: qui habitas in † cælis.

†dñe †celo

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia: recursus ad deum per orationē in tribulatione. s. in opprobrijs ꝛ despectiōe. ¶ Intētio: monere fideles vt ascendant ꝛ inter quaslibet angustias de dn̄o ꝑsumāt ꝙ tandē misertꝰ exaudiat. ¶ Snīa in gnāli: propheta in isto psalmo in psona tribulati in tentationibꝰ ꝛ periculis constituti ad ipsum deum leuat oculos mētis: implorās eius misericordiam ꝛ suffragium: qꝛ ab insultātibus corpus affligitur passionibus: ꝛ anima despectu ꝛ opprobrijs multis. Quartus gradus est inter quaslibet angustias constāter de dn̄o presumere donec misertus exaudiat. ¶ Snīa in spāli: Qui ergo supra ad mōtes nūc q̄si ascēdēdo ad ip̄m deū (quod maiꝰ est) oculos leuat dicens. [Ad te] o deus tāꝙ̄ ad solam ꝛ vnicā spem meam quasi oīa terrena despiciēs [leuaui] ego affectu ꝛ d̄siderio ascēdens [oculos meos] scilicet cordis ꝛ etiā corporis. Quo enim oculos leuaret nisi illuc quo tendebat et ascēdere desiderabat [qui habitat in celis] .i. in angelis ꝛ sanctis in quibus tanꝙ̄ in celis quiescis. Uł [in celis] supioribus: licet em̄ deꝰ sit vbiqꝫ per essentiam et potētiā: tm̄ spāli mō dicit̄ habitare in celis vbi facie ad faciē vr̄ a sanctis. Et subdit per simile quō leuauit. d.

2 Ecce sicut oculi seruorum: in † manibus †manꝰ

dominorum suorum.

¶ [Ecce sicut oculi seruorū in manibꝰ dominoꝝ suoꝝ] scꝫ respiciunt desiderātes aliquod subsidium et premiū laboris: vel vt parcant eis delinquentibus: qꝛ vtrunqꝫ est in dominorū potestate vbi dicit Gregorius ꝙ in omnibus agendis nostris debemus oculos leuare ad deum et os domini interrogare id est sacram scripturam vt ad ipsam tanꝙ̄ ad regulam diuinam dirigamur: alioquin nec praua corrigi- Gregorius.

mus nec torta dirigimus. Et

5 † Sicut oculi ancillæ
†et in † manibus dominæ
†manus suæ: † ita oculi nostri
†sic ad dominum deum no-
†quousque strũ † donec misereatur
nostri.

¶ [Sicut ocli ancille] s. respiciũt [in manib⁹ dñe sue] expectãdo ab ea auxiliũ et beneficium [ita oculi nostri] interiores et exteriores [ad dominum deum nostrum] intenti sunt & respiciunt [donec] id est vt [misereatur nostri] scilicet liberando ab omnibus malis & miserijs. Quia tota vita super terram temptatio est: tota persecutio et plage. oportet nos semper in dei auxilio intentionem sine vllo deflexu continere vt nobis misericordiam suã dignetur impendere: plange ergo o homo q̃diu viuis in terris: et leua oculos tuos ad eũ q̃ habitat in celis clamãs & dicẽs qđ sequitur

4 Miserere nostri do-
mine miserere nostri:
†quoniam † quia multùm repleti
sumus despectione.

¶ [Miserere nostri domine] mala relaxando [miserere nostri] bõa augendo. Uel ingeminat ex intentione affectus: & etiã q: corpus laborat passionibus & anima opprobrijs: & necesse ẽ vt miserearis [q: multum repleti sumus despectione] et contemptu: quia speramus quod non videmus: et abundant passiões in nobis in quibus vsq; ad plenum despecti sumus. Sed quantomagis sancti apud homines despiciuntur tanto maiorem apud deum gloriam consequũtur: et exaggerando subdit

5 † Quia multùm re- †in plurimum
pleta est anima nostra:
opprobrium † abundã- †eis qui abundant.
tibus & despectio su-
perbis.

¶ [Quia multum repleta est] scilicet despectione [anima nostra] id est vita nostra: et subdit a quibus et quare despiciatur dicens. Anima inq̃ seu vita facta [opprobrium] quia pauperes sumus [abundantibus] felicitate seculi. s. diuitibus [et despectio] quia humiles sum⁹ [superbis] de se p̃sumentibus: et idõ sicut multiplicata est in nobis despectio sic multiplicetur in nobis tua miseratio. Ecce q̃ sancti xp̃o famulantur a malis in opprobrium eis vertit videlicet quia sunt pauperes & q: humiles. Orõ.

CElorum habitator de⁹ ad te leuamus oculos nr̃os: precantes vt confutatis opprobrijs superborum misericordiam nobis solitam clementer indulgeas. Per dominum nostrum.

Psalmus de liberatione à magnis huius seculi periculis & ærumnis: per gratiam & auxiliũ domini miserentis.

Psalmus. C X X I I I.

1 NIsi quia dñs erat in nobis dicat nunc Israël: nisi quia dominus erat in nobis.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia: liberatio a periculis per auxilium

domini miserentis. ¶ Intentio: monere fideles liberationem nostram non nobis sed deo asscribere et ei gratias agere. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo loquitur in persona illorũ qui a magnis periculis et erumnis huius seculi liberati sunt: qui suam liberationem soli diuine misericordie asscribunt: et grãs agũt ꝙ non sunt a suis persecutoribus decepti sed eorum insidijs contritis misericorditer liberati. Quintus gradus est vt liberati a periculis non sibi sed domino tribuãt. ¶ Sententia in speciali: sancti ergo ex nimia exultatiõe anteꝙ exponant pericula vnde euaserunt dicunt se liberatos et per quem dicentes [Nisi] hoc esset [quia dominus erat in nobis] per gratiã preuenientem dans nobis potestatẽ resistendi [dicat nũc] vigilate post liberationem gratias agẽdo quia euasit [israel] id est populus fidelis videns deum per fidem et ex vehementi affectu idem repetens dicit [nisi quia dominus erat in nobis] per gratiam subsequentem dãs nobis virtutem superandi. q. d. fideles pericula euadentes siue qui iam sunt in re beatitudinis eterne: siue qui adhuc sunt in spe dicant gratias agentes nisi dominus fuisset in nobis scilicet nos protegẽs et liberans

2 Cùm † exurgerent homines † in nos: † forte viuos † deglutissent nos.

† insurgerent † super † forsitan † absorbuissẽt. Mat. xiij. d.

¶ [Cum exurgerent] persequendo [homines] potentes vel demones ṽm illud. Malus homo superseminauit zizania [in nos] id est contra nos in quibus deus erat [forte] contigisset ꝓ [viuos] id est scienter peccantes scilicet sciẽtes malum esse et tamen facientes seu cõsentiẽtes: qꝛ maiꝰ periculũ est peccare sciẽter / qꝛ periculosiꝰ sit peccare ignorãter [deglutissent nos] incorporassent sibi aĩas nr̃as ꝑ instigationẽ scelerũ vt persecutione superati in societatem transiremus impiorum: et dicit [forte] propter fiduciam quam hꝫ de dei misericordia

3 Cùm irasceretur furor eorum † in nos: forsitan aqua † absorbuisset nos.

† super † dimersisset.

¶ [Cũ irascereť furor eorũ] irrationabilis [in nos] et nos ex ira q̃si furiosi exeq̃renť [forsitã aq̃] tribulationis vehemẽtis et ipsiꝰ ꝑsecutorũ trãsitoriꝰ [absorbuisset nos] includendo nos vndiqꝫ sic absorptꝰ aq̃ vndiqꝫ circũdať ea et nõ potuissemus aliquãťr euadere. Sꝫ erepti sumꝰ ab his ꝑ eũ q̃ erat in nobis: cui ab hoc grẽ referẽde sunt: quia grã eiꝰ saluati sumus ne deo huius vite dulcedinẽ ꝓferremꝰ. Nã per dominum et diuino adiutorio.

4 Torrentẽ † pertrãsiuit aĩa nostra: † forsitã pertransisset anima nostra aquã † itolerabilẽ.

† pertrãsijt. † forsitan pertrãsijt. † sine substãtia.

¶ [Torrentem] i. tribulationem validam et impetuosam: cito tamen ad modum torrentis transeũtem: ac multas tentationum turbines [pertransiuit anima nostra] quia non hesit: sed euasit et nisi dominus fuisset in nobis [forsitan pertransisset] id est pertransire habuisset [anima nostra aquam] id est persecutionem [intolerabilem] viribus nostris id est difficilem tolerari et pericl'a maiora predictis: quia tantam persecutionũ immas-

nitatē ferre non potuissemus nisi adiutorium a deo suscepissemus. Et quia transiuimus: ergo

5 venationes Benedictus dominus: qui non dedit nos † in captionem dentibus eorum.

¶ [Benedictus] sit [dñs] et laudatus [qui non dedit nos] .i. dari permisit [in captionem dentibus eorū] id est in eorum potestatem crudelē: quasi more ferarū sanguinem nostrum sitientium: vt nos sua potestate et vi hanc vitam deo preferre/ et in suam societatem malam transire compellerēt: et sic animas nostras occidendo crudeliter lacerarent. Dentes enim eorū numerositas est vitiorum quibus eos in captionem non tribuit: quia etsi corpora occidi sinit: nequaq̄ aīas perire permittit. Unde et subditur. Nō

6 Anima nostra sicut passer † erepta est: de † laqueo venantium.

seruata. muscipula.

¶ [Anima nostra] et si corpus passum sit [sicut passer] euadens [erepta est] id est liberata per deum; de laqueo venantium] id est de insidijs et deceptionibus persequentium ac dolis et a studijs demonū. Traduntur nobis laquei in diuitijs/ delicijs/ insidijs/ persecutionibus/ ac concupiscentijs/ et tentationibus diuersis: sed contrito sathana sub pedibus nostris sicut passer sapiens euolamus ab illis. Unde subiungitur

7 † Laqueus cōtritus est: & nos † liberati sumus.

muscipula. contrita est. ferat.

¶ [Laqueus contritus] .i. dirumptus [est] per dñi potētiā [et nos liberati sumus] nō virtute propria: sed diuina. laqueus conterit qñ aduersitas et prosperitas huius mundi mentis fortitudine superat: laqueum ergo virtute dñi conterit: atq̄ animā liberat quisq̄s dulcedinē vite huius despiciendo calcat: et tribulationē patiendo superat atq̄ alis virtutū ad celestia volat. Sed q2 hoc nō suis virib9: sed diuine largitati sctī tribuunt: recte subiungendo dicūt.

8 Adiutorium nostrū in nomine domini: qui fecit cælum & terram.

¶ [Adiutorium] enim [nostrū] nō a nobis nec in nobis: sed [in nomine domini] id est in inuocatione et potestate nominis domini contra quē nullus potest omnino preualere [qui fecit celum et terram] et oīa que in eis sunt. Uel [celum et terram] id est celestia et terrestria. Alij querant humanum adiutoriū: nos queramus diuinū: reclament nomina principum: nos nomen dñi dei nostri inuocemus sup nos. Ipse sit noster adiutor qui creator. Ipse fecit nos et nō ipsi nos: ipse regat nos et nō ipsi nos. Dicat ergo ecclesia: dicamus et nos siue in tribulatione positi: siue a tribulatione liberati. Adiutoriū nostrū in nomine dñi q̄ fecit celum et terram. Oratio.

Conclude dñe bñantia ora malorū: q̄ nos seuis obtrectationū dētib9 vorare nitūtur: vt q̄ de nr̄a virtute diffidimus nois tui adiutorio muniamur. Per dominum.

Psalmus de firma spe & cōfidētia in domino solo: nō in aliquo terreno uel huius seculi bono semper habenda.

Psalmus. CXXIIII.

1 QVi confidunt
in domino si-
cut mõs Syõ:
non commo-
uebitur in æternum qui
† habitat in Hierusalẽ. †habitant.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia: firma spes et confidentia in domino. ¶ Intentio: monere fideles firmiter sperare in domino et confidere. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo docet et clamat nobis in domino solum esse confidendum: non in aliud huius seculi: quia sic confidentes propter dei et angelorum assistentiam et custodiam non permittũtur in aduersis vite presentis a stabilitate fidei et virtutis moueri: nec vsqꝫquaqꝫ succumbere. precatur insuper ꝙ bonis bona et malis mala veniant prout meruerunt. ¶ Sextus gradus est confidentia fidelissimi christiani solidissimis montibus comparata quam habet in domino ne zelet felices in hoc seculo. Hic namqꝫ psalmus docet non intendere in prosperãtes in hoc seculo de qua prosperitate superbia solet prouenire. ¶ Sententia in speciali. Ostendens ergo fidentem in dño nõ posse moueri ait [Qui cõfidũt] et spem suam ponunt [in dño] non in mũdo: non in rebus mũdanis/ nec in hominibus vanis: sunt [sicut mons] firmi et fortes: stabiles et immobiles ne terrena prosperitate fluctuent mons in quaꝫ [syõ]. i. speculationis vt etiam deum contemplari valeant. et [non commouebitur in eternum] a stabilitate fidei et virtutis [qui habitat in hierusalem] spirituali id est in ecclesia christi per fideꝫ charitate formatã. vel [in hierusalẽ] superna per cõtẽplationẽ scꝫ cuius cõuersatio in celis est. Et causam huius stabilitatis subiungit describens qualis est ista hierusalem ⁊ dicit.

2 Montes in circuitu
eius & dominus in cir- †plebis sue.
cuitu † populi sui: ex
hoc † nunc & usque in †nõ hs nunc
seculum.

¶ [Montes] .i. angeli/ prophete/ apostoli/ ⁊ ceteri scti/ ac predicatores a terra subleuati sunt [in circuitu eius] quasi murus ⁊ muniũt eam verbo ⁊ exemplo: sed ne in mõtibus remaneas ⁊ spem ponas addit [et dominus] qui habitat i mõtibus et vertex montium est [in circuitu populi sui] vt fortis defensio [ex hoc nunc et vsqꝫ in seculum] sicut ipse dignatus est polliceri dicens. Ecce ego vobiscum sum vsqꝫ in consummationẽ seculi. Ista quidem sanctorũ munitio atqꝫ diuine charitatis cõiunctio in presenti seculo inchoat: sed ex hoc nunc vsqꝫ in eternum seculum perdurat. Est igitur dominus in circuitu vt defensor: ⁊ in medio vt rex ⁊ domin9. Et vere non commouebitur. Math. xxviij.

3 † Quia non † relin †qm̃ †derelinquet.
quet dominus uirgam
peccatorum super sor-
tem iustorum: ut nõ ex-
tendant iusti ad iniqui-
tatem manus suas.

¶ [Quia nõ relinquet dominus] vt semper duret [virgam peccatorum] id est flagelluꝫ malorum [super sortem iustorum] id est super

iustos sorte ex omnibus electos. vel qui sunt sors et hereditas dei: vel de sorte eius licet ad tempus fieri permittat propter disciplinã populi sui aliquando ad correctionem morum: aliqñ ad augmentũ meritorum[vt non extendãt iusti ad iniquitatem]superati in tentatione: sed teneãt ab iniquitate[manus suas] intelligentes hoc pondus tribulationũ ad tempus esse: & ideo patienter ferant & non deficiant expectantes domini aduẽtũ & retributiões. Et qz boni merẽtur premiari et mali puniri subiungit,

4 Benefac domine: bonis & rectis corde.

¶ [Benefac] o [domine]id est benefacies conferendo bona gratie in presenti et glorie in futuro [bonis]opere [et rectis corde]scilicet qui bona agunt & recta cogitant. Rectũ cor hz q̃ florẽ mũdi respicit nec propter hoc inclinatur qui omnes affectus suos dirigit ad dei voluntatem vt totum illud velit quod scit eum velle & volũtatẽ dei sequatur non suam: faciatqz illum precedentem & se sequentem nõ se precedentem et illum sequentem qui in omnibus eum bonum inuenit/siue emendantem/siue consolantem/siue purgantem/siue illuminantem/quia diligentibus deũ omnia cooperantur in bonum.

Rectũ cor qs habet.

5 Declinãtes autem in † obligationes adducet dominus cum operantibus † iniquitatem: pax super Israël.

† strãgulationẽ † iniusticiam.

¶ [Declinantes autem]a rectitudine fidei & virtutis ac dei iussis [i obligatiões]id est ad peccata que obligant ad penam. Vel [in obligationes]culpe in presenti scilicet p missione & pene in futuro scilicet immissione [adducet dominus]ad penam eternam [cum operantib9 iniquitatem] quorum facta sunt imitati: quia eos qui declinãt a bono cum eis qui perseuerant in malo simili sententia ferit & perpetua damnatione punit: sed econtrario [pax interna et eterna erit [super israel]id est super bonos et rectos corde deum videntes formata fide israel enim videns deum interpretatur. Nos ergo sum9 israel vt amplectamur pacem: quia hierusalẽ visio pacis est. Oratio.

REpelle domine nequitias insurgentium a sorte iustorum. et qui in te toto corde confidunt nullis tentationum imbribus quatiantur. Per dominum nostrum.

Psalmus de gaudio & consolatione: ac gratiarum actione spiritualiter liberatorum scilicet à captiuitate & uinculis peccatorum.

Psalmus. CXXV.

1 IN conuertendo dominus captiuitatẽ Syon: facti sumus sicut consolati.

† cũ cõuerterit.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia: gaudium & consolatio pro liberatione spirituali scz a vinculis vitiorũ & peccati. ¶ Intentio: monere fideles ad gaudiũ p hmõi spũali liberatiõe: & opa mie lz sint ardua & difficilia libenter pficere pp gau

diũ beatitudinis eterne. ¶ Sñia in gñali: pphēta in isto psalmo loquit̃ in psona illoꝝ q̃ diuina miseratiõe de captiuitate peccõꝝ sunt liberati: aguntq̃ gratias ꝙ in tãtã gratiã sunt recepti: vt eoꝝ captiuitas cõmutata sit in gaudiũ nec non ex spũs scti gratia ⁊ effusione lachrymarũ verã penitẽtiã sint cõsecuti. Septimus iste gradus in figura veteris testamenti quod per septenarium significatur per christum venturũ reuersionem fideliũ de captiuitate vitiorum quasi redeuntiũ de babilonia prophetat. ¶ Sententia in speciali: in persona ergo liberatorum quasi redeuntium de babilonia ait. [In conuertendo] id est postꝙ̃ conuertit [dominus captiuitatem syon] id est ecclesie ⁊ populi christiani redimendo nos a vinculis peccatorum sanguine innocenti syon que interpretatur speculatio intelligitur ciuitas dei que ex parte eterna est: ex parte captiua. eterna in angelis captiua in hominibus. Que ciuitas deuꝫ speculatur: angeli per speciem: homines per fidem: facti sumus sicut consolati id est gauisi sumus tanꝙ̃ consolationem accipientes: ⁊ si nondum securi. Unde dicit sicut quia perfecta consolatio non est in presenti. Et

2 Tunc repletum est gaudio os nostrũ: & lingua nostra exultatione.

¶ [Tunc] scꝫ in illa cõuersione: [repletũ est gaudio] spirituali [os nostrum] scꝫ cordis. i. mens: quia sicut ore loquimur hominibus ita mẽte loquimur deo. Os cordis est eius archanũ vnde procedit bonum vel malum quod nos mundat vel inquinat: vbi gaudia prima concipiũtur que post lingue efficio crumpunt̃ur. Unde subdit [et lingua nostra] scꝫ corporis repleta est [exultatione] id est iubilatione pro tanta gratia qua saluamur. Sed quia hec gratia per apostolos in gentibus est predicata subiungit

3 Tunc dicent inter gẽtes: magnificauit dominus facere cum eis.

¶ [Tunc] etiam [dicent] aliqui [inter gentes] videntes peccatorum conuersionem ac talem vite emendationem ⁊ magnarum virtutum operationem: non ait dicent gentes quia non omnes sed aliqui inter omnes credent qui dicent [magnificauit dñs facere cũ eis] id est magnã gratiã: ⁊ magnifica fecit cũ fidelibus et magnos eos fecit dominus captiuitate depulsa ab eis: hoc fit quando de toto orbe ad ecclesiam curritur. Ita ipsi dicent et nos attestamur. quia reuera

4 Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus † lætantes. †iocundati.

¶ [Magnificauit dñs facere nobiscũ] nos enĩ nobis male fecimus qui sub peccato nos vendidimus. vnde redemptor nos liberans benefecit: magnificauit gratiam suã: fecit nobiscum misericordiam: liberauit de captiuitate peccati: retraxit de seruitute diaboli. Unde [facti sumus letantes] qui prius eramus tristes et gemẽtes. Sed quia liberati a peccatis indigent confortari ne recidiuent et vt in virtutibus proficiant: ideo orat et petit propheta dicens

5 Conuerte domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro.

¶ [Conuertere] o [dñe] pfecte [captiuitatē nrã] q adhuc tenemur captiui que est sequela ipsius peccati scꝫ pronitas ad malū difficultas ad bonū [sicut torrens] puertitur [in austro] id est austro flāte q est calidus ventus quo soluuntur glacies ⁊ implentur aquis torrentes vt currant. Sic enim flāte spiritu sancto (qui per austrum sicut diabolus per aquilonē vētū frigidū significatur) soluitur a peccatis ⁊ sequelis: ⁊ abūdātes lachrymis currim⁹ in bonis ⁊ ad patriā festinamus. Et licet in isto cursu sit labor nō tamen ideo est desistēdum. quia

6 Qui seminant in lachrymis: in † exultatione metent.

† gaudio

¶ [Qui seminant] opa bona / opera misericordie [in lachrymis] eo q laboriosū sit. vel eo q spiritualis seminatio fit in lachrymis ⁊ luctu vbi sequitur ꝯsolatio: sicut carnalis in letitia ⁊ gaudio cuius extrema luct⁹ occupat [in exultatione metēt] fructum eterne beatitudinis quem colligunt ex seminatis. Quatuor autem sunt compunctionis genera quibus sancti viri afficiuntur in hac vita. Plorāt enim propter incolatus huius miseriam quam tolerant. Uel propter dilationes beatitudinis quā desiderant. Aut pp̄ter mala q ipsi vel alij cōmiserūt. Uel pp̄ter eterna tormenta q metuunt. Sed illud plorare seminare est: fructus hui⁹ seminis ē letitia celestis. Unde hi tales qui semināt in lachrymis

Cōpūctiōis q̄tuor gña

7 Euntes ibant & flebant: mittentes semina sua.

¶ [Euntes] .i. bonū facietes [ibāt] i. pficiebāt: euntes eni vadūt qui quotidie proficiendo crescūt [⁊ flebāt] de suis ⁊ aliorū miserijs [mittentes] indeficienter quasi ante se premittentes in illo seculo futuro [semina sua] .s. lachrymas ⁊ que q bona opa: qꝛ melius ⁊ tutius est vt āte se pmissa iueniāt q̄ q post se mittenda expectent. Hec igitur semina debem⁹ incessanter seminare q̄diu viuimus quia tēpore suo metemus. Unde subdit

8 Venientes autem uenient cum exultatione: † portantes manipulos suos,

† qꝛ portant.

¶ [Uenientes autē] in futura resurrectione ad iudiciū [venient cū exultatione] que debetur flentib⁹ [portātes manipulos suos] id est fructum seminis scꝫ meritum operum bonorum. Sicut ergo quotidie transeunt tempora sic quotidie mittenda sunt semina. Ad hoc enim tantum in hoc seculo viuimus vt interim laborando in bonis operib⁹ seminemus quaten⁹ postmodum fructum eternum recipiamus. Ex bonis enim operib⁹ portabimus nobiscum meritum eorum. vnde recipimus premium ⁊ coronam gaudiorum. Oratio.

Consolare populum tuum domine: ⁊ libera nos a captiuitate pessima vitiorum: vt quod hic in lachrymis serimus te retribuente cum gaudio metamus. Per dominum.

Psalmus de spirituali domus Dei: scilicet ecclesiæ & fideliū ædificatiōe in fide & moribus: ac sancta & honesta cō-

uersione.

Psalmus. CXXVI.

Nisi dominus edificauerit domum: in uanum laborauerunt † qui edificant eam. † edificātes.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. Sed titulus est cāticum graduū salomonis: ⁊ est sensus: hic est cāticū graduum salomonis id est leticia de ascensu scꝫ de edificatione ⁊ profectu ecclesie quam Christus edificauit q: hic agitur de edificatione domus dei id est ecclesie per verum salomonē facta id est per christum qui est verus pacificus. vnde hic additur preter solitū salomonis. Non illius veteris qui cecidit sed veri pacifici scꝫ christi in cuius figura ille templum sicut iste ecclesiam edificauit. ¶ Materia: spiritualis edificatio domus dei scꝫ ecclie i fide ⁊ moribus. ¶ Intentio: monere fideles ascendere ⁊ omne bonū omnē ꝑ ꝓfectū nō sibi ipsis scꝫ deo attribuere ⁊ ab ipo premiū expectare. ¶ Sntia in gnali: propheta in isto psalmo puidēs noui testamēti gratiā scꝫ ecclesiaꝫ ⁊ populum dei p doctrinā in fide ⁊ moribus edificādā: custodiendaꝫ: et irrigādā: docet ne qs de his vel alijs quibuscūqꝫ bonis quisqꝫ propriis viribus sed dño largitori ascribat: ⁊ vt nullus de se presumat quasi sine diuino auxilio aliqd possit. Loquitur etiā de sanctis ecclesie doctoribus ⁊ de eorum fructu ac premio in presenti ⁊ futuro. Octauus gradus in figura noui testamenti quod octonario numero significat est leticia. De ascēsu scꝫ de edificatione ⁊ ꝓfectu ecclesie quā xps edificauit. ¶ Sententia in speciali: ne quis ergo illū veterem salomonē vel alium edificatorem accipet ait. [Nisi dñs] .i. christus [edificauerit] interius [domum] i. ecclesiā suā scꝫ populū suū in fide ⁊ moribus [in vanū laborauerūt] rectores ⁊ ꝑdicatores foris loquētes [qui edificant eā] ipse est eñi virtus principaliter interius operās: nos vero organa: ipe ē artifex/nos instrumēta: ipse est dominus/nos ministri. Ipse aspirat interius: ipse intellectū aperit: ipse monet: ipse terret: ipse ad floem sensus nostrū applicat: ipe solidat in fide: erigit in spē: cōsummat in charitate: q2. Nec qui plantat est aliquid neqꝫ qui rigat: sed qui incremētū dat deus. Et q2 egit de edificatione subdit de custodia: dicēs i. Cor. iij.

2 Nisi dominus custodierit ciuitatē: † frustra uigilat qui custodit eā. † in uanū laborant qui custodiūt eā.

¶ [Nisi dñs] q nō dormit nec dormitat: ⁊ nō ꝑmittit suos tentari supra vires [custodierit] in fidei puritate ⁊ moꝝ honestate [ciuitatem] .i. ecclesiam ⁊ congregationē fideliū postqꝫ fuerit edificata vt edificata duret ⁊ ꝑseueret [frustra vigilat q custodit eā] ꝯtra hostes ⁊ inutile est ⁊ omne studiū humanū. Ecce de domo transit ad ciuitatē que plures habet domos: vt nec in singulis nec i minuta collectione sit ꝑsumptio. Et hec quidē domus ⁊ ciuitas vna est ecclia quā vtraqꝫ significāt. Si ergo volumus custodiri ob illo qui humiliatus est propter nos/⁊ exaltatus est ad custodiēdos nos humiles simus: deinde ne aliqui velit exaltari ante humiliationē conuersus ad illos ⁊ specialiter ad predicatores ait.

3 † Vanum est uobis ante lucem surgere: surgite † postquam sederitis qui manducatis panẽ doloris.

*in *postea q̄ sedistis

¶ [Vanum] i. inutile [est vobis ante lucem] id est christum qui est lux nostra [surgere] id est aliter et alio ordine velle exaltari q̄ ipse christus qui prius humiliatus q̄ exaltatus fuit et per passionem ascendit: sic et tu si vis exaltari humilia te hic per afflictionem penitentie: ante christum enim surgit qui se christo preponit quod facit qui vult hic esse excelsus vbi ille fuit humilis. Sit ergo hic humilis qui vult ibi esse excelsus vbi christus excelsus est. Unde subdit: [surgite] id est surgetis vel exaltari desiderate [postq̄ sederitis] id est humiliati fueritis [qui manducatis panem doloris] id est qui penitendo de peccatis in dolore panem et vinum manducatis: vel qui gemitis in hac peregrinatione et in valle plorationis de afflictione vos reficitis quibus facte sunt lachryme panes die ac nocte. Bonorum ergo est surgere et exaltari post sessionem humiliationis ac letari post panem doloris: quia.

4 Cùm dederit dilectis † suis somnum: ecce hereditas domini filij merces fructus uentris.

*eius

¶ [Cum dederit dilectis] i. electis [suis somnum] mortis [ecce hereditas domini] scilicet [filij] renati ex aqua et spiritu sancto qui tales sunt [merces fructus vẽtris] id est sunt merces reddita homini christo qui est fructus vteri virginalis: q. eos acquisiuit per obedientiã passionis. Uel specialiter ad predicatores ait. [vanum est vobis ante lucem surgere] id est ante illuminationem diuine gratie et notitiam veritatis ad opus spirituale faciẽdum quasi de vestra virtute presumendo: sed [surgite] ad edificium spirituale [postq̄ sederitis] id est ad modum sedentis vos habueritis humiliter gratiam dei spiritualem scilicet operatricem expectando [qui manducatis panem doloris] id est vos ecclesie ministri qui sustentamini de eleemosynis penitentium et dolentium de peccatis suis: quia [cũ dederit dilectis suis] ecclesiam verbo et exemplo edificãtibus [somnum] scilicet mortis [ecce hereditas domini] scilicet [filij] id est fideles edocti ab ipsis in fide et moribus qui dicuntur eorum filij et sunt hereditas domini et [merces] eorum eterna est [fructus ventris] id est christus qui est fructus ventris virginalis. Uel [fructus ventris] ecclesie qui sunt eorũ merces et corona. Deinde ostendit quomodo collecti et acquisiti sunt hi filij / et vnde facta est tanta hereditas scilicet per sagittas: quia.

5 Sicut sagittæ in manu potentis: † ita filij excussorum.

*sic

¶ [Sicut sagitte] sunt [in manu] alicuius [potentis] hominis vt eas de arcu excutiat et mittat ad feriẽdum que parate sunt ad aduersariorum destructionem [ita filij] id est imitatores [excussorum] id est apostolorum qui per manum christi excussi et missi vsq; ad fines terre peruenerunt: filij inq̄ ab eis edocti parati sunt et apti ad hereticos et quoscunq; aduersarios veritatis feriendos et debellandos. vel apo

stoli et doctores dicuntur excussi
quasi a terrenorum oim impedimē
torū cupiditate expediti: τ ad plū
accincti. Uel prophete qui tenebāt
clausa τ abscondita sacramenta ex
cussi sunt a predicatorib⁹ dño ape
riente ea τ ita apostoli sunt excusso
rum filij qui a manu domini vsq
ad fines terre sunt missi. Et sic per
tales collecti sunt filij et acquisita
est hereditas. ergo

9 Beatus † uir qui im- 1
Thō no ple uit desiderium suum
ius ex † ipsis: non confunde
tur cùm loquetur inimi
cis suis in porta.

¶ [Beatus vir] est ille [qui imple
uit desiderium suum] spirituale [ex
ipsis] sagittis. i. predicatoribus seu
verbis doctrine eorum seruando
qd illi pdicauerunt. Quod facit q
non amat seculū nā qui desiderio
seculi plenus est nō est quo intret
quod illi predicauerunt. Et vere
beatus est [q: nō confundetur] nec
erubescet sermones dei [cū loque
tur inimicis suis] scilz iudeis: gen
tibus: hereticis: falsis christianis τ
omnibus ecclesie et veritati aduer
sarijs eos potenter arguendo [in
porta] id est in communi τ in ma
nifesto vt omnes nouerint quid lo
quatur: sed bene viuendo et recte
docēdo confundet ipsos inimicos.
Is enim sine confusione predicat
quem vita τ doctrina commendat.

Oratio.

Domorū spiritalium edifi
cator deus vt nos custo
dias deprecamur, imple i
te desiderium nostrum vt electis
tuis nos adiūgi precipias. Per do
minum nostrum.

Psalmus de enumera
tione aliquorum bono-
rum operum Deum ti-
more casto & filiali ti-
mentium: & de benedi-
ctione eorum ut conse-
quantur bona regni ce-
lorum.

Psalmus. C X X V I I.

Beati omnes
qui timent do-
minū: qui am-
bulant in uijs
eius.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid.
¶ Titulus canticum graduū vt su
pra. ¶ Materia: enumeratio ali
quorū bonorū deum timore casto
timentiū. ¶ Intentio: monere deū
more casto timere. ¶ Omnia in gñā
li propheta in isto psalmo bona ali
qua timore casto deū timētiū enu
merat eisq benedicit τ bñ optat vt
eterna bona ɔsequant. Non⁹ gra
dus ē vt pacific⁹ caste timeat q so
l⁹ edificat custodit τ exaltat. ¶ Se
tētia i speciali: ad timorē q dei mo
nēs ait. [Beati] q sunt i spe [oēs q
timēt dñm] timore filiali et casto:
sz miseri sunt q mūdana timent: et
subiungit q sunt illi q timēt dñm
scz [qui ambulāt in vijs ei⁹] pficiē
do in pceptis ipsi⁹ puta quia fide:
spe: τ charitate: iustitia: patiētia: et
humilitate ceterisq virtutib⁹ nō
discedunt ac mādatis ei⁹ obediūt.
Iste eñi sunt vie q ad deū et ad sa
lutem perducunt. Gregorius dicit
quod tot vias nobis christus osten
dit quot exempla bonorum operū
nobis tribuit. A pluribus cepit di
cens beati: sed quia omnes vnum
sunt in christo singulariter iam lo
quitur dicens

2 Labores † manuum tuarum quia manducabis: beatus es & bene tibi erit.

†fructuum tuorum

¶[Labores manuū tuarū q: māducabis]o tu qui times dominū.i. fruct⁹ operum tuorū percipies in visione et fruitione diuina. Nam laboriose in mūdo per vias dei inceditur: quia arta via est que ducit ad vitam: sed hic labor eternis fructibus adimpletur cū homo p ane illo celesti locupletat[beatus es]iam in presenti in spe[et bene tibi erit]in futuro in re vbi omnia bona cōfluunt ad gaudium suauitatis: ita[beat⁹ es]o tu timēs deū et laborās i pceptis ei⁹ implēdis q

3 Vxor tua sicut † uitis abundans: in lateribus domus tuæ.

†vinea fertilis.

¶[Uxor tua]id est sapiētia diuina tibi infusa et in sponsam tibi tradita erit[sicut vitis abundās] fructibus[in lateribus dom⁹ tue] id est spirituales filios multos in fide et moribus edocēs et edoctos pariēs et nutriens in habitaculis christiane religionis. Hec etiā vxor vt vitis vuas iocūdas: fructus bonorum operū edit et eis in ecclesia ad edificationem aliorum vt imitentur abundat. Et

4 Filij tui sicut † nouellæ oliuarum: in circuitu mensæ tuæ.

†nouellario.

¶[Filij tui]de tali vxore geniti: id est discipuli tui scilicet spiritualis doctrine: sic in fide et moribus edocti et imitatores tui sūt.[sicut nouelle oliuarū].i.oleo charitatis inūcti virētes et fructiferi alios in fide et morib⁹ nutriētes: q: nouelle oliue viridiores et vberiores sūt i fructu[i circuitu mēse tue].i. sane doctrine et informatiōis tue vbi cibo et potu spūali reficiūt: vt ide alios reficiāt: in circuitu mēse dominice.i.sacre scripture quotidie sedere et ex ea cibum vite sumere debemus ne in via deficiam⁹. Uel[filij tui].i.opa sunt[sicut nouelle oliuarū]q: virēt oleo charitatis inūcta. et sunt[in circuitu mense tue] q: q̄ talia opera faciūt: pane celesti reficiuntur. Super hunc locum dicit Augustinus: q columba portauit ad archam ramum oliue cū folijs et fructu ad significādum q iustus non debet habere vel ha sine operibus. Deinde sequitur conclusio beati. Augu.

5 Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominum.

¶[Ecce sic]vt sequitur[benedicetur homo]id ē benedictio ab alijs sibi imprecabitur[qui timet dominum]non mundum: et laborat aliter non quasi dicat si queris quare hoc: ecce ex timore domini. Sic enim benedicetur omnis homo qui timet dominum: et is vtriq; locupletatur diuitijs. Et sequitur benedictio: vbi ex pietate postulat benedici timentes dominum: et optat eis bona que nō sunt malis communia dicens.

6 Benedicat † tibi dominus ex Syon: & uideas bona Hierusalem † omnibus diebus uitæ tuæ.

†te †oēs dies.

¶[Benedicat tibi dominus]benedictione que est[ex syon]celesti id est benedictione eterna[et]ibi positus nunc spe: et postea re[vi-

deas bona] non que transeunt: sed bona [hierusalem] scilicet superne que desiderasti [omnibus diebus vite tue] id est semper et eternaliter: bona enim eterna semper videbuntur: sed non ista: cumul⁹ eñ bonorum est eternitas: ergo talia bona desidera que per omnes dies vite tue videas. i. vt cū ipsis in eternum viuas.

Eternitas est cumulus bonorum.

7 Et uideas filios filiorum tuorum: † pacem super Israël.

†pax.

¶ [Et videas] scilȝ in eterna beatitudine [filios filiorum tuorum] id est fructum et retributionem capias bonorum operum tuorum: scilicet vitam eternā: vel eos qui de doctrina tua in christo fide et moribus generātur. Unde habebis aureolam: ⁊ vt breuiter omnia comprehendam videas [pacem super israel] id est super totum populum xpianū. Et oīa illa bona vno noīe pax noiantᷣ. Ad illā pacē puenıūt qui et hic pacifici fuerunt.

Oratio.

TImentibus nomen tuum domine beatitudinem largire perpetuam: vt talis nobis actio: talisq; sit vita que celsum de bonis fructibus meritum reportet ad sydera. Per dominuȝ.

Psalmus de ecclesiæ persecutiõe & inter malos patientia: ac de malorum persequentium deiectione & damnatione futura.

Psalmus. CXXVIII.

1 SAepè expugnauerũt me à iuuẽtute mea: dicat nunc Israël.

¶ Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia: ecclīe psecutio ab initio. ¶ Intentio: monere fideles ad patientiam. ¶ Snia i gñali: ppħa in isto psalmo hortatᷣ ecclīam: vt psequētes ⁊ turbātes eā scādalis vel molestijs patiēter toleret: nec turbetᷣ q̄si nouū hoc sit. q2 a pncipio sp fuit: nec tñ ex toto ecclīa succubuit subiungēs psequētiū ⁊ turbātiū futuroȝ dānationē. Decim⁹ grad⁹ est: vt q̄ caste deū timet: p eo oīa patiēter ferat qđ nūc expedit ecclīe iter malos. ¶ Snia i spāli: ecclīa ergo q̄si rīdeat q̄relis infirmoꝝ murmurātiū φ tot mala ferāt ait. [Sepe] ⁊ frequēter [expugnauerūt me] matrē diabol⁹ iniqua suggestiōe: heretic⁹ verbis astutie: tyrān⁹ armis potētie: falsus frater dolo inuidie ⁊ nequitie. Ab his eñ quatuor ecclīa ipugnatᷣ: ⁊ hꝰ [a iuuētute mea] ex quo cepit ecclīa. i. a prīo tpe etatis mee. s. ab abel ⁊ istō [dicat nūc dñ lȝ [isrl] i. popul⁹ videns deū p fidē vt alij instruātur. Quasi dicat ecclesia deū fide contemplans monendo suos ad patientiam. O filij nolite mirari ad ista quasi noua q̄ iā diu sustinuistis: ⁊ ne turbemini nec timeatis: sȝ cū senect⁹ expugnatur cōsolemini de p̄teritis: q2 nunq̄ cessauit iustitia patiēs ⁊ iniquitas premens. Dicat inquam

2 Sepè expugnauerūt me à iuuentute mea: etenim non potuerūt mihi.

¶ [Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea] vnde statim cum incipit homo velle bene facere τ proficere impugnatur. Repetitio notat passionum frequentiam et infirmitatem vel manifestam persecutionem et occultam. Ideo autẽ expugnauerunt me: quia nõ consensi eis ad malum. Unde subdit [etenim non potuerunt mihi] scȝ preualere vt me traherent in consensum peccati deo me conseruante. Ergo qui israel est ille potest dicere: quia impugnatur omni tempore sed nõ ei hec pugna preualet quia dominus pro eo pugnat. Et cum palam non possent nocere.

3 Supra dorsum meũ fabricauerunt peccatores: † prolongauerunt iniquitatem suam.

†longe fecerũt iniusti iniquitatem suam.

¶ [Supra dorsuȝ meũ] τ retro [fabricauerunt] τ mala accumulauerũt [pctõres] i. psecutores: hoc est nisi sunt occulte mihi nocere: vt q̃ a facie veniẽtes viderẽtur: a tergo nõ sentiãtur: vel nõ nocuerũt mihi: q2 [supra dorsum meũ fabricauerũt pctõres.] Nã cũ crebris tribulationibus affligerent me: ego faciẽ mẽtis cõuertẽs ad dñm: τ dorsum ad seculũ: mala eorũ respicio retro quasi paruipendens et equanimiter tolerans: τ sicut sepe expugnauerũt me ita τ diu: quia [prolongauerũt] τ in longũ protraxerũt [iniquitatẽ suã] peccatũ peccato adiũgẽtes: quia non sunt momẽtanee eorũ insidie: sed diutine. Sed quid eos sequitur.

4 Dominus iustus concidet ceruices peccatorum: confundantur & † conuertantur retrorsum omnes qui oderũt Syon.

†auertãtur.

¶ [Dominus iustus] sm iustitiaȝ [concidet] id est conteret τ succidet [ceruices] τ ceruicositatem [peccatorum] et malorum: id est destruet superbiam impiorum ceruicosos τ superbos malis gradibus suis humiliando. Talis est fructus superbie: quia humilitas habet gloriaȝ: sed superbia confusionem. Unde subditur [confundantur] sera confusione tanq̃ victi a deo [et conuertantur retrorsum] recedendo ab eo [omnes qui oderũt syon] id est ecclesiam futura speculantem et iustorum congregationem: quam nõ tantũ manifesti persecutores, sed etiam qui ficte intrant oderunt. Qui enim nolunt obseruare verbũ dei: oderunt ecclesiam. Tunc autẽ erit iniquorum confusio quando τ foris eternus iudex cernitur: τ intus ante oculos culpa versat̃. Tũc conuertentur retrorsum quando tollentur ne videant gloriam dei: τ mittentur in ignem eternum.

6 Fiant sicut fœnum tectorum: quod priusquam euellatur † exaruit.

†aruit

¶ [Fiãt] etiam [sicut fenum tectorum] quod in alto scȝ in tectis nascitur: sed radice pingui τ firma nõ solidatur [quod priusq̃ euellatur] et carpatur [exaruit] τ exsiccatum est: id est post modicum virorẽ etiã non euulsum citius arescit et deficit. et in hoc petit propheta q̃ prosperitas persequentiũ et odientiũ ecclesiã qui in culmine supbie nascuntur vbi nõ solide stant cito trãseat τ deficiat. Feno ergo tectorũ cõparantur mali et ficti qui alta quidẽ appetũt, sed in radice firmi

Z

non sunt: qr trāsitoria sunt que cō
cupiscūt: e in etiam sepe anteq̄ de
vita tollantur aridi sunt ab humo
re gratie & disperiunt.

6 † De quo non † im
plebit manū suam † qui
metet: & sinum suū qui
manipulos colliget.

† nō hs de quo †reple bit. †mes- sor.

¶ [De quo] scilicet feno arido [non
implebit manum suam qui metet]
quia tenuiter et sparsim et sine cō
densatione crescat [et sinum suum]
nō implebit [qui manipulos col-
liget] quia nec id tanta copia cres-
cit: nec vtilitas eius tam magna
est q̄ aliquis colligere illud velit.
Sic erit de istis malis et aridis qñ
venerint messores angeli collectu-
ri triticum in horreum celestis mā
sionis: quia non colligent bonum
fructum ex eis: quia nullus reperi
tur in talibus: sed eos tanq̄ puluc
rem et paleam inutilem gehenne
derelinquunt incendijs. De quib⁹
adhuc subiungitur.

7 Et non dixerūt † qui
preteribant benedictio
domini super uos: be-
diximus uobis in nomi
ne domini.

†trās- eūtes viam.

¶ [Et non dixerunt] malis et re-
probis illi [qui preteribant] scilicet
patriarche/prophete/apostoli/et
ceteri viri sancti qui per vitam istā
currendo ad patriam transierunt:
non dixerūt inquā istud: sc3 [bñdi-
ctio dñi sit [super vos] quia sunt
ea indigni. & illi nō dixerūt talib⁹
[benediximus vobis i nomine dñi]
qr nouerūt eos maledictos. Cōsue
tudo erat in gēte iudeoꝝ vt si q̄s
transiret & videret aliquos facere
aliquod opus in agro vl̄ in vinea:
vel aliud eiusmodi nō licebat trāsi
re sine benedictiōe. Illi ergo qui
per istam vitam ad celestem pa-
triam transierunt: benedixerunt il
los in quibus radicem charitatis
et bona opera viderunt: sed non
eos quos in rectis eminere et in
ceruice superbire viderunt. Nulla
enim scriptura inuenitur que de
illis bona loquatur: sed eque oia
de eis mala dicuntur. Isti trans-
euntes si bene viuimus benedixe-
runt nos. Omnes enim bene vi-
uentes benedicant non in nomi-
ne suo/sz in nomine domini a quo
omnia bona dicunt esse non a sei-
pfis. Bene ergo viuamus et male
viuentes equanimiter toleremus
vt ab oībus sanctis benedici in no
mine domini valeamus. Oratio.

Ab omnium impugnatio-
nū nequitijs ecclesiā tuā
domine dextere tue prote-
ctione defende: vt inimicis retror-
sum auersis sacris a te benedictio
nibus repleat. Per dominum.

Oratio & clamor ue
rè pœnitētis pro libera
tione à peccatis & mise
rijs: allegatioque ma-
gnæ misericordiæ Dei
miserentis.

Psalmus. CXXIX.

1 De profundis
clamaui ad te
domine: do-
mine exaudi
uocem meam.

¶ Auctor psalmi ppheta dauid.
¶ Titulus vt supra. ¶ Materia:
oratio vere penitentis pro libe-
ratione a peccatis. ¶ Intentio:

monere hoies ad pniam. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona vere penitentis clamat ad dñm: vt a peccatorum profundo liberet eũ: allegans ipi⁹ magnam misericordiam vnde sperat consequi veniam. Undecimus gradus est penitentialis supplicatio: qui cõgrue post predictos gradus ponitur: quia nec timens deũ nec oia ferens, dignum se penit⁹ sentit christo: quia in corpore nullus est sine peccato: ꝛ ideo vna securitas est precib⁹ inclinari. ¶ Sententia in speciali: hoc ergo penitens sciẽs se esse in profundo a simili Joue clamat dicẽs. [De profundis] scilꝫ petõrum ꝛ malorum: seu de magnis tribulatiõibus pro peccatis. Vel [de profundis] id est a profundo cordis de alta humiliatione mentis ab intimis anime ꝛ spiritus [clamaui] orando corde et ore [ad te domine] qui solus potes me liberare [domine exaudi vocẽ meam] id est orationem mei peccatoris que de profundo ad te perueniat. Deinde alijs verbis idẽ repetit et precibus deum placat vt clementer audiat dicens. Et

2 Fiant aures tuæ intẽdentes: in uocem deprecationis meę.

¶ [Fiant aures tue intendentes] id est auditus pietatis et misericordie tue intendat [in vocem deprecationis mee] vt meam petitionem diligenter audiat ꝛ clemẽter impleat: pietas ꝛ misericordia sũt aures dominice quibus nos peccatores dignatur exaudire. Tunc autem dominus intentas aures habet nostris orationibus quando nos intenta mente et deuota preces ad ipsum fundimus. Sed illam orationem deus non exaudit cui ipse q orat nõ intẽdit. De q autẽ profundo clamet oñdit dicẽs.

3 Si iniquitates obseruaueris domine: domine quis sustinebit?

¶ [Si iniquitates obseruaueris dñe] ad iudicãdũ ꝛ puniendũ eas sm quãtitatẽ culpe ꝛ rigorẽ iusticie [dñe qs sustinebit?] te iudicem vindicãtẽ si nobiscũ seuer⁹ iudex agere volueris nõ misericors prq̃ qs stabit in iudicio añ oclos tuos q.d. null⁹. qꝛ vix aliquis sine petõ reperitur. Si ergo non est castum cor quod presumat de sua iusticia presumat oim cor de dei misericordia ꝛ dicat deo nullus potest te iudicem sustinere: sed tamen de tua misericordia non despero.

4 † Quia apud te propiciatio est: † & propter legem tuam sustinui te domine. † qm̃ † nõ habet et

¶ [Qꝛ apud te propiciatio est] s. sacrificium quod pro nobis oblatum est ꝛ peccata soluit scꝫ innocens sanguis pro nobis fusus et oblatus delens omnium peccata nocẽtium [et propter legem tuã] s. euãgelicã que est lex charitatis et amoris misericordie et grẽ: ꝛ promittit vere penitentibus veniam de peccatis [sustinui te dñe] expectãdo bñficiũ ꝛ effectũ tue mie in spei lõganimitate: qꝛ dignat⁹ es legẽ mie afferre ꝛ oia petã dimittere. Et cõuertẽs se ad auditores dr nob ad edificationẽ qd egerit.

5 Sustinuit anima mea in † uerbo eius: sperauit anima mea in † domino. † verbũ tuũ † dñm

¶ [Sustinuit anima mea] id est patienter tulit dilationem cõsolationis pmisse [in verbo eius] qd penitentibus veniam et regnum pmittit et reddit qz nõ fallit. Securi ergo in ei⁹ verbo speramus: quia falli nõ possumus. Unde ait [speravit anima mea in dño] id ẽ in misericordia eius qui est immẽse pietatis et clementie et potens est ab oĩ malo liberaui. Et qz speravit ideo sustinuit. Nã spes fortitudo patientie est. Ideo eñi sancti viri patientes sunt in tribulatione: quia gaudent in spe. Deinde iã dicit quid facere debeamus.

6 A † custodia matutina usque ad noctẽ: speret Israël in † domino.

†vigilia. †dñm.

¶ [A custodia matutina usq ad noctem] i. a mane iuuẽtutis usq ad noctẽ mortis [speret israel] i. ppl's videns deũ per fidẽ formatã hoc est omnis fidelis [in domino] misericordiã eius expectando. Aliter enim non valet nisi usq ad finem speret. Quia qui perseuerauerit usq in finem hic saluus erit. Nã si nõ usq ad finem speraueris deletur totũ quod speraueras. Ab illa ergo hora matutina qua in vineam domini locat⁹ est fidelis spẽ suam in illam defigat horam qua denarium mercedis accipiat ab eo quod ei lumẽ veritatis illuxit indefinenter celestia contempletur. Ideo autem speret

Math. x.

7 † Quia apud dominum misericordia: † & † copiosa apud † eum redemptio.

†qm †est †infra †illum

¶ [Qz apd dñm] est [mia] in relatiõe pctõ:ũ. Ergo si pmimur peccatis nostris nõ desperem⁹: qz adest misericordia dei parcens nobis [et copiosa] id est sufficiẽs imo supereminens [apud eum] est [redemptio] scilicet sanguis preciosus. qz non auro neq argento, sed precioso sanguine suo nos redemit: quia totius mundi peccata deleuit. Copiosa fuit redemptio nostra quantum ad id per quod redempti sumus. s. passionem xpi et sanguinis effusionem que multiplex fuit: et quantum ad id a quo sumus redẽpti; et quantum ad effectũ redemptionis; quia liberati sumus a culpa actuali et originali: et a pena tã corporis q̃ anime: et qz ad salutẽ omnium ac totius mundi sufficit

8 Et ipse redimet Israël: ex omnibus iniquitatibus eius.

¶ [Et] adeo est copiosa q [ipse redimet] id est liberabit tanq̃ precio redemptum [israel] id est populum fide formata videntẽ deũ [ex omnibus iniqtatibus eius] vt nõ reseruentur ad vindictam. Qui nõ commisit peccatum ipse potest redimere a peccato. Nõ ergo timeas accessurus ad deũm aliquas iniqtates tuas; tñmodo accede pleno corde et desine iã facere q̃ faciebas et de pfundo clama ad dñm: obserua illũ et expecta et sustine propter legem ipsius: quia multa apud illum redemptio.

Oratio.

Intendãt quesum⁹ dñe pietatis tue aures in orões supplicũ: quia apud te est propiciatio peccatorum vt nõ obserues iniquitates nras: sz impartias nobis mias tuas. Per dñm.

Psalmus de humilitate iteriori cordis & exteriori corporis & ope-

ris: & de spe continua semper & iugiter in domino habenda.

Psalmus. CXXX.

1 Domine non est exaltatum cor meũ: neque † elati sũt oculi mei. † in altum.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia: humilitas interior cordis et exterior operis. ¶ Intẽtio: inducere fideles ad humilitatem. ¶ Snia in gñali: propheta in isto psalmo exẽplo suo docet humilitatẽ: obstringẽs se maxime pene & maledictio si non extiterit humilis intus et extra: et si aliquid iactantie in eo fuerit: hortaf ẽt isrl̃ populũ scʒ fidelem iugiter sperare in dño quatenꝰ scil aduersa valeat tolerare. Duodecimꝰ gradus est humilitas quã intꝰ & extra hic se hr̃e oñdit. ¶ Snia in spãli: ostendens ergo se humilẽ intꝰ et extra ait o [Dñe] cũ ad tot & tantos gradus ꝓmotꝰ essem [non est exaltatũ] intus [cor meũ] per superbiã scʒ motu superbie interiori. Minꝰ dicit scilʒ [nõ est exaltatũ] et plus intelligit scilʒ hũiliatũ est cor meũ qd ẽ deo sacrificiũ. Sacrificiũ ergo deo obtulit qñ hoc dixit [neqʒ elati sunt] extra [oculi mei] per elationis apparentiã que maxime relucet in oclis .i. signũ superbie exteriꝰ nõ ostendi. In superiori pte corporis sunt oculi: et superior corporis sensus est visus. A digniori ergo corporis pte ceteras partes & ẽt actiões morꝰ et oĩa que sunt in homine possumus accipere: in quibꝰ ẽt vitium elationis sicut in oculis aliquando apparet: deinde postq̃ ostẽdit qualis fuerit in corde & corpe/ oñdit q̃lis fuerit in actione dicens

2 Neque † ambulaui in magnis: neque in mirabilibus super me. † ingressus.

¶ [Neqʒ ambulaui] superbiendo [in magnis] .i. non incessi in his q̃ magna videbanf hoibꝰ ostẽdẽdo sup̃biã in apparatibus & pompis: vel iactãdo me de magnis sicut ille phariseus qui se de suis iactabat operibus. In magnis etiam ambulare est in virtutum operibꝰ aĩm per superbiã eleuare [neqʒ in mirabilibus super me] .i. trãscẽdẽtibus statum meum: hoc est non quesiui inotescere hominibus q̃si in mirabilibus que erant supra vires meas vnde me iactarem apud eos. Hec enim sunt propria superborum. Deinde aperit q̃ humilis in sciẽtia fuerit qui quãdoqʒ inflare consueuit: dicens

3 Si non humiliter sentiebam: sed exaltaui animam meam.

¶ [Si nõ humiliter sentiebã] vt viderer mihi quasi sapiens: & inde extollerer & superbirem presumendo de me & viribus meis [sed exaltaui] superbiendo [animã meam] altiora me querẽdo & plus q̃ opꝫ sapiendo: ac maiora q̃ sint de me sentiẽdo. Qui enim tales sunt vix ad humilitatem pertingunt: quia sm Grego. valde difficile est vt is qui se sapientem estimat mentem ad humilitatẽ reducat. Vel [si non humiliter sentiebam] beneficia mihi data a deo recognoscendo [sed exaltaui animã meam] me de eis quasi ex me haberem eleuãdo. Si inquam non est ita. Et Gregorius.

† Quemadmodum qui ablactatus est a lacte super matrem suā: sic retributio in animā meam.

4 † Sicut ablactat⁹ est super matre sua: ita retributio in anima mea.

ℭ [Sicut] aliquis incumbens [super mr̄e sua] id est indigēs adhuc foueri sinu et lacte matris contristatur ꝛ perit si sic [ablactatus] .i. a lacte matris separat⁹: qꝛ mater subtrahit ab eo mā̄millam. [ita] sit [retributio in anima mea] .i. punitio in ꝑsona mea: vt scꝫ a deo subtrahatur mihi omnis gratia et consolatio diuina ꝛ peream: maledicto se obstringit si a superbia se non cohibuit: sic enim dicere solemus quando de causa bene confidimus. Vel est ꝑdictio nō optatio. vltimo concludit dicens. Et quia ego ita ago ergo meo exemplo

5 Speret Israël in domino: ex hoc nunc & usque in seculum.

ℭ [Speret israel] .i. fidelis fide formata deum videns [in dn̄o] faciendo sicut ego qui vere me humiliaui ꝛ in deo speraui speret inquā in domino nō presumat de se [ex hoc nūc ꝛ vsqꝫ in seculum] .i. hanc spē cōtinue et semper sine fine habeat, quousqꝫ ad eternitatem veniat: qꝛ postea non erit spes sed res: fides enim et res transeunt. nam quod credimus videbimus: et quod speramus tenebimus. charitas autē manet in eternum: propter quod ꝛ maior horum dicitur. Docet ergo vt nullo fine temporū spes nostra claudat: vt per spē pātis cui bona futuri seculi capiamus. Orō.

DEperui ttas nos exaltari in superbija seculi omnipotēs pater: sed qui mitis es et h.ilis corde: doce nos humilib. is tib. placitis consentire. Per dominum nostrum.

Psalmus de bono desiderio pro ædificatiōe domus Dei spiritualis scilicet Ecclesiæ in moribus & fide: & de huius desiderij impletiōe.

Psalmus. C X X X I.

1 MEmento domine Dauid: & oīs mansuetudinis eius.

ℭ Auctor psalmi propheta dauid. ℭ Titulus vt supra. ℭ Materia: edificatio eccl'ie in morib⁹ ꝛ fide. ℭ Intētio: monere vt nosipsos et alios edificemus domū dn̄i iuxta illud. Tēplū dei sanctū est qd̄ estis vos. ℭ Snia in gn̄ali: ꝓpheta in illo psalmo declamat bonū desiderium de edificatiōe ecclesie in moribus ꝛ fide: ꝛ precatur pro ei⁹ impletione. In hoc tredecimo gradu iam humilis ꝛ mansuetus satagit de edificatiōe spūalis domus dei: vt et dauid ad literam solicitus fuit de materiali. Et congrue post gradum humilitatis agit de edificatione domus: quia per humilitatem efficit aliqs dom⁹ dei. Vn̄ alibi. Sup quē requiescet spūs meus nisi sup hūilē et qetū? ℭ Snia in spāli: volēs ergo edificare domum dn̄o ait in ꝑsona toti⁹ xp̄i. [Memento] o [dn̄e] pater [dauid] spiritualis manu fortis. ꝛ supponit causam dicens [et omnis mansuetudinis eius] qua vicit diabolum et inimicos ecclesie. Illi seuiebant: iste sufferebat: victi sunt qui seuiebant: vicit qui sufferebat. Ad literam dauid rex ille valde mansuetus fuit: sed nō de illo hic

j. Cor. iij.

Esaie. lxj.

David quod interpretatur

agitur: imo de eius significato. David enim interpretatur manu fortis: et per illum typice significatur totus christus scilicet caput et corpus: cuius humilitas et mansuetudo hic commendatur christus manu fortis: ad bellandum mansuetudine vicit adversarios: et in ista mansuetudine corpus christi (quod est ecclesia) vicit inimicos. Sic manu fortis vicat operando. Ad hoc autem memento vt impleat.

2 Sicut iurauit dño: uotū uouit deo Iacob.

[Sicut iurauit dño] i. firmiter promisit [et votum vouit] ex deuotione et bona voluntate [deo iacob]. Ideo dicitur deus iacob vt nos simus spiritualiter iacob si deum volumus habere adiutorem. Iacob enim supplantator dicitur: et ille est iacob qui vitia supplantat. q. d. ita memento dauid vt impleat quod deo promisit. Nemo presumat viribus suis se reddere quod vouerit. Qui te hortatur vt voueas: ipse adiuuat vt reddas. Vouet autem ecclesia vt fit domus dei quo nihil gratius potest deo offerri. vouet etiam quelibet fidelis anima vt faciat in se domum domino cum renunciat diabolo et pompis eius in baptismo. vnde ex persona ipsius ecclesie consequenter ostendit que iurauit et vouit domino dicens.

Iacob supplantator dicitur.

3 Si introiero in tabernaculum domus meę: si ascendero † in lectum strati mei.

† super

[Si introiero] i. non introibo. hic enim ponitur si pro non [in tabernaculum domus mee] vt intendens rebus meis queram que mea sunt non que dei: et satisfaciam priuate voluntati mee. i. mea et propria attendens ea que dei sunt non postponam. sciebat se priuato impediri et proprio: ne fieret locus deo [et si ascendero] i. non ascendam [in lectum strati mei] ad quiescendum. i. non acquiescam carni: nec sequar voluptates eius. In primo scilicet [si introiero] notatur superbia. in secundo scilicet [si ascendero] concupiscentia carnis. in tertio quod sequitur scilicet [si dedero] concupiscentia oculorum.

4 Si dedero somnū oculis meis: & palpebris meis dormitationem.

[Si dedero] id est non dabo [somnum] id est vanam et carnalem delectationem [oculis meis] scilicet mentis. Terrene felicitates somnia sunt quia cito transeunt in quibus dormire et torpere non debent qui locum domino inuenire volunt [et] vt plus dicam non dabo [palpebris meis dormitationem] vt nunc ad talia incliner: nunc erigar quod minus est quam dormitio. Somnium oculis dat et dormit qui terrena et felicitates seculi concupiscit: non dormit: sed dormitat qui modo retrahitur a terrenis: modo inuoluitur illis: et quasi qui dormit caput cerebro inclinat et releuat. Sic etiam dormit qui peccat et non penitet. dormitat qui vices peccandi et penitendi alternat. obdormit qui in peccato moritur.

Felicitates terrene somnia sunt.

5 Et requiem temporibus meis † donec inueniam locum domino: tabernaculū Deo Iacob.

† si dedero quousque.

[Et] vt adhuc plus dicam si dedero. i. non dabo [requiem temporibus meis] tali parti capitis vnde somnus venit ad oculos. Cum ceperit te aliquid temporale delectare ad peccandum iam grauantur tibi tempora.

Noli te dare tali delectationi: maiores enim dolores habebit quam suavitates. Et ea cogitatione quasi cofricans frontem excutis somnum et paras locum domino. Si enim non dederis requiem temporibus tuis/nō venit somnus. Hec igitur oia nō faciam [donec inueniam locū domino] in me vbi requiescat qui super humilem requiescit. q.d. non faciam illa predicta: sed istud scz [inueniā locū domino] i meipso [tabernaculum deo iacob] qd idez est. i. ecclesiam presentem fundatā et firmatqm: hoc est meipsum faciā locū domino: et edificabo ecclesiam in qua militandum est deo. Ecclesia scdm presentez statum vbi lucta est et pugna dicitur tabernaculum in quo militatur: in futuro erit domus in qua pausabitur. In tabernaculo quod militantium et pugnātiuz est gemimus et laboramus: in domo gaudebimus et laudabimus. Uel ex persona xpi capitis potest legi ab illo loco. [Si introiero] q.d. Jurauit dauid: id est christus dicens [Si introiero in tabernaculū domus mee] scilicet celestis habitationis: et [si ascendero in lectum strati mei] i. ad dexterā patris vbi est requies et finis laborum. et [Si dedero somnum oculis meis] i. requiem triduane mortis. Deinde alijs verbis idem repetit [et palpebris meis dormitationez: et requiē temporibus meis donec inueniam locū domino tabernaculū deo iacob] i. donec ecclesia sancta predicatiōe sit fundata. Hoc promisit totus christus: et impletum est. Naz

6 Ecce audiuimus † eam in Effrata: inuenimus † eam in campis † syluæ.

† eum
† ea
† saltuum.

¶ [Ecce audiuimus eum] scz locū seu deum: vel [eam] scilicet sedem domini seu ecclesiam [in effrata] id est in prophetis speculatoribus futurorum [inuenimus eam] vel euz [in campis sylue] id est in humilibus gentibus incultis. Effrata hebraice dicitur speculum latine. speculū quippe imaginem habet: et omnis prophetia imago et figura est futurorum campi autem sylue sunt humiles gentes inculte. Quod ergo audiuimus in effrata inuenimus in campis sylue: quia quod predicatum est in imagine prophetie in iudeis/manifestum est in fide gentibus. Nec tantum inuenimus: sed perseuerando in militia: etiam

Effrata qd dicit.

7 † Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius.

† Intrabimus in tabernacula.

¶ [Introibimus] per fidē [in tabernaculum eius] scz dñi dei iacob nos qui in vna domo ecclesie per dñm aggregamur et per charitatē viuis lapidibus et sanctis cōpaginamur. et tūc domus dei efficimur: et a deo habitamur. et etiā a deo. i. debito cultu dñi venerabimur [in loco vbi steterunt pedes eius] scilz dei. i. in quo predicationes aplice audiūtur et stabilitas fidei quā credimus reperit. q tanq̄ pedes sustentant totū corpus ecclesie. Recte aūt prius introire postmodum adorare se perhibet: quia eum qui extra domum dei remanet vt qui charitatem non habet deus ad salutem non exaudit. Et quia omnis pro celestis patrie requie habēda facere debemus recte subiungitur

8 † Surge domine in requiē tuam: tu & archa sanctificationis tuę.

† exurge

¶ [Surge] o [dñe] a morte ꝛ infe-
ris reuertere [in requiem tuã] ascẽ-
dendo in celũ ꝛ nõ solũ tu: sed [tu]
primo ꝛ deinde [archa sanctifica-
tionis tue] .i. vniuersa ecclesia ꝛ te
prius exaltato exaltetur postea ec-
clesia quã figurauit archa noe vel
testamẽti qua adhuc i multis car-
nalibus lata est: in paucis spirita-
libus angusta non auderet sibi re-
surrectionem promittere corpus
nisi prius resurgeret caput. Et bñ
archa sanctificationis ecclesia dici
tur: qꝛ ab ipo sctificat̃ a q̃ ꝛ redimi
tur. Uñ subdit̃. Et te eũte ad patrẽ

9 Sacerdotes tui in-
duantur iustitia: & san-
cti tui † exultent. †letẽt

¶ [Sacerdotes tui] scꝫ regale sa-
cerdotium [induant̃] ꝛ muniantur
[iustitia] fidei .i. fide: quia iustus ex
fide viuit vt in vita iustitie muniti
nõ sautientur a iaculis inimici: qꝛ
sm̃ Gregorium. Sicut vestimẽtũ a Greg.
frigore sic iustitia defẽdit a morte
[ꝛ sancti tui] .i. mẽbra tua accepto
pignore spiritus sancti [exultent]
id est letentur testimonio bone cõ-
sciẽtie ꝛ spe resurrectionis que pre
cessit in capite: ꝛ sic accepit eosdem
sacerdotes ꝛ sanctos scꝫ fideles q̃-
bus dicitur. Uos estis genus ele-
ctum regale sacerdotiũ. gens san- I. Pet. ij.
cta: populus acquisitionis. Uel [sa
cerdotes tui] .i. prelati ecclesie [in-
duantur] .i. vndiqꝫ circũdentur [iu
stitia] ꝛ alijs virtutib⁹ ꝛ inde [san
cti tui] .i. minores ꝛ subditi fideles
[exultẽt] te laudãdo. Sed iã rogat̃
deus pro reliquijs israel cũ subdit̃

10 Propter Dauid ser-
uũ tuum: non auertas
faciem Christi tui.

¶ [Propter dauid seruum tuum]
id est propter illum qui de semine
dauid formam seruilem suscepit
[non auertas] penitus a iudeis o
deus pater [faciem christi tui] Quia
enim christus faciem suam auertit
a iudeis a quibus crucifixus est et
conuertit ad gẽtes rogatur pater
propter reliquias israel vt salue
fiant quod iam in pluribus imple
tuꝫ est. Nota ꝙ ait propter dauid:
acsi diceret mei etiam memento
vt propter me et promissionẽ mihi
factam iudeos funditus non repel
las. Et bene dicitur propter dauid
seruum tuum. quia

11 Iurauit dominus Da-
uid † ueritatem & non †I veritate.
† frustrabitur eũ: † de †penitebit.
fructu uentris tui ponã †ex
super sedem tuam.

¶ [Iurauit dominus] id est per
semetipsum firmauit et certitudi-
naliter promisit [dauid] illi actuali
[veritatem] promissionis implen-
de [et] ideo [non frustrabitur eum]
decipiendo in promisso. Iurauit in
ꝙ .d. [de fructu ventris tui] id est
filium virginis natum de stirpe
tua [ponam] regem [super sedem
tuam] iudaice plebi spiritualiter
presidentem iuxta illud. Et dabit Luce. j.
illi deus sedem dauid patris eius:
quia quos dauid rexit temporali-
ter eos christus rexit spiritualiter.
Et non tantum illum ponaꝫ super
sedem tuam. sed etiam

12 Si custodierint filij
tui testamẽtum meum:
& testimonia meã hæc †illos
quæ docebo † eos.

¶ [Si custodierint filij tui] id est
homines ex te nati [testamentum
meum] id est est pactum [et testi-
monia] id ẽ precepta [mea hec que

docebo eos] non que ipsi sibi con-
stituant: sicut legitur de scribis et
phariseis qui plus innitebantur
adinuentionibus suis q̄ dei prece
ptis et mandatis.

13 Et filij eorū † usque
in seculum: sedebunt su
per sedem tuam.

†sedebant vsq; in eternum.

¶ [Et] etiam [filij eorum] .i. sequa
ces et imitatores si custodierint tūc
[vsq; in seculum] id est q̄diu dura
bit hoc seculum [sedebunt] filij tui
et filij eorum [super sedem tuam] Et
si non custodierint non tamen pe-
rit promissio: quia si non impletur
in te implebitur in alio. Nam et fi-
lij dauid non stirpe sed cultu dei et
fide sunt qui spirituales reges sui
et aliorum erunt. Uel de christo sic
accipe. [Jurauit dominus] pater
[dauid] id est christo [veritatem] et
non frustrabitur eum] quia ea non
euacuat: sed adimplet dicens [de
fructu ventris tui ponam super se
dem tuam] id est illos quos ad fi-
dem paries o christe faciam reges
sui seipsos bene regentes: non ta-
men omnes sed custodiētes [testa-
mentum meum] id est pactum ba-
ptismi [et testimonia mea] id est
precepta vite: quia tunc sedebunt
super sedem tuam id est partici-
pes erunt tue beatitudinis et eter
nas sedes accipient: vt sicut tu es
regie potestatis ita et ipsi pro mo-
do suo et hoc vsq; in seculum id est
in eternum. Nos sumus fructus
ventris eius quos spiritualiter tā
q̄ ex vtero generauit. Qui si testa-
mentum et testimonia eius custo-
diamus sedere nos faciet in celesti
bus. Ergo imitemur et nos opera
dauid id ē manu fortis nostri chri-
sti vt per imitationem bonorum
operum mereamur esse filij eius
quatenus possimus illam sedem
adipisci de qua ipe discipulis ait.
Uado parare vobis locum. Et ite-
rum in domo patris mei mansio-
nes multe sunt: hec autem promi- Joā. xiiij.
sit deus gratis et non pro meritis

14 Quoniam elegit do
minus Syon: † elegit
eam in habitationē sibi.

†p̄elegit

¶ [Quoniam elegit dñs] sola grā
[syon] id est sctām ecclesiam: non
enim ex operib⁹ iustitie que fecim⁹
nos: sed sm suā miaz saluos nos fe
cit. vn̄ ipe ait. Ego vos elegi demū- Jo. xv.
do vt eatis et fructū afferatis et fru
ctus vester maneat: hic enim erit
permanens fructus eorum vt ipsi
habitent in deo et deus habitet in
ipsis. Unde sequitur [elegit eam in
habitationem sibi] vbi spirituali-
ter habitet qui vbiq; est. Elegit
in q̄ dicens rei experientia

15 Hæc requies mea in
† seculum seculi: hîc
habitabo quoniam †
elegi eam.

†secula seculorum

†p̄elegi

¶ [Hec] scilicet ecclia est [requies
mea] vbi .s. requiesco. et hoc [in se-
culū seculi] quia durat in eternū.
Quantum amat nos deus in istis
verbis eius attendere debemus/
vt quia nos requiescimus se dicat
requiescere. Non enim ipse aliquā
do turbatur vt sic requiescat: sed
dicit se requiescere in nobis: quia
nos in illo requiem habebimus. et
[hic] .i. in ecclesia [habitabo] perse
uerantur non merito suo. sed [quo
niam] gratis [elegi eam] dans gra
tiam et benedictionē. Unde apte
subiungit

16 Viduā eius benedi-
cēs bn̄dicā: †. pauperes
eius saturabo panibus.

†et

¶ [Uiduã ei⁹ bñdicẽs benedicã] iugi bñdictiõe grẽ ⁊ glorie. Uidua est oĩs aĩa que intelligit se destitutam ⁊ desertã oĩ auxilio nisi soli⁹ dei. Si istõ sentit: si viduitatẽ suã nouit benedicit̃ in hoc seculo i virtutib⁹ ⁊ operib⁹ in multis consolationib⁹ spiritualib⁹ ⁊ tẽporalibus benedicit̃ ⁊ in futuro cũ angelis ⁊ celestibus virtutibus ⁊ ibi iam sponsum suum videat ⁊ gloria eterne vite pfruat̃ [⁊ pauperes eius] spiritu nõ presumentes de se vel de seculo: sed de deo nõ habẽtes elatũ spiritũ: sȝ humiles corde [saturabo panibus] nunc sacra scriptura ⁊ sancta eucharistia ⁊ in futuro celestis patrie cibis spiritualibus ⁊ re ipsa. Et

17 Sacerdotes eius induam salutari: & sancti eius exultatione exultabunt.

¶ [Sacerdotes ei⁹] .i. gen⁹ clericũ. s. oẽs fideles scipsos offerẽtes [induã salutari] scȝ xp̃o. i. ornabo cõformitate salutaris sui ẽm illud apostoli. Quotquot i xp̃o baptizati estis christũ induistis: ⁊ ideo [sancti ei⁹] per eũ sanctificati scȝ ideȝ qui ⁊ sacerdos [exultatione] interna [exultabũt] spãli gaudio ex hoc indumẽto: q: induti sunt salutari. vnde eiũ per fidẽ christum cognoscunt inde de spe celestis patrie vehementer hilarescunt. Vel [sacerdotes ei⁹] id est prelatos [induam salutari] id est christo ⁊ gratia spiritus scti vt honesti ⁊ idonei sint ad ministrãdũ ⁊ docendum: ⁊ inde [sanctus eius] id est subditi [exultatio ne exultabũt] .i. in dño gaudebũt. Et etiam ideo exultabũt qr

Bal. iiij

Fil i 18 † Illuc producam cornu Dauid: paraui lucernã Christo meo.

i. leita bo.

¶ [Illuc] scȝ i ecclesia [pducam] ⁊ suscitabo [cornu Dauid] .i. regnũ ⁊ altitudinẽ xp̃i qd̃ est in xp̃m credere ⁊ de eo p̃sumere. Serẽ enim ecclẽie cornu ⁊ altitudo spiritualis est fides q̃ ad superiora tendit: donec id quod modo est fides erit species cum id qd̃ mõ credim⁹ manifeste videbim⁹. Sed q: fidei charitas in tenebris erat recte d: [parauit] ad hec perficiẽda [lucernam] scȝ ioannes qui erat lucerna lucẽs ⁊ ardens [christo meo] manifestãdo. Joannes baptista a deo dicit̃ lucerna preparata christo qui eus in huius mũdi tenebras venturũ nunciauit. Necessarius enim erat vt ante lumen lucerna appareret. vt hi qui in tenebris ⁊ in vmbra mortis sedebant per lucernã ad discerent qualiter in lucem credere debuissent.

19 † Inimicos eius induam confusione: super ipsum autẽ † efflorebit sanctificatio mea.

† nõ hȝ medietatem sc̃ificuli † florebit

¶ [Inimicos] autẽ [eius] .i. christi aduersantes sibi. s. qui in xp̃ȝ credere noluerunt [induã cõfusione] cũ viderint dñm in sua maiestate cũ eos in fine seculi vndiq̃ȝ calamitas atq̃ȝ interius inuoluet sed ad consolationẽ iustorũ subiũgitur. super ipsum autem scȝ christum [efflorebit sanctificatio mea] flos sctificatiõis est gloria diuinitatis: flos sanctificatiõis est nouitas resurrectionis. Nã quasi aruerat in passione dominus: cum vero resurrexit a mortuis iã cepit florere sanctificatio ei⁹: iã cepit fili⁹ dei apparere ⁊ exultare cornu ei⁹. hoc dr̃ a simili arboris que quãdo floret pulchrior est. Pro.

In omni igressu nostro memor esto nostri omnipotēs deus: indue nos sacerdota- li iustitia vt induti mereamur ingredi in tabernacula sempiterna. Per dominum

Psalmus de unitate & commendatione fraternæ charitatis: ecclesiam & Christiani religionem ædificantis & compaginantis.

Psal. C X X X I I.

1 Ecce quàm bonum & quàm iocundum: habitare fratres in unum.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta David. ¶ Titulus vt supra. ¶ Materia. frna charitas ecclias edificās & cōpaginās. ¶ Intentio: monere fideles ad habēdā fraternā charitatē. ¶ Snia in gñali: ꝓpheta in isto psalmo cōmendat vnitatē charitatis fraterne in christiana religiōe declaratq; hoc exemplis & vtilitatibus diuersis. Quartusdecimus grad⁹ est charitas ꝓximi que facit fratres habitare i vnū vñ ē bñdictio & vita. ¶ Snia in spāli: hic ergo vir iustus de fratrū cohabitatione exultans ait [Ecce] quod ostēdētis est: q: plus ostēsione ꝙ ligua explicat qd̄ dictur⁹ est. [ꝙ bonū] i. vtile [& ꝙ iocundum] i. delectabile est [habitare fratres] nō fratres dicit corpore sed mēte: nō carnales sed spirituales [in vnū] fideli mēte & sincera charitate habere cor vnū & aiaȝ vnā. Ista psalteri⁹ sbaiste dulcis sonus isto suauis melodia velut tuba spirit⁹ sctī diuisos corpore in vnum congregauit & monasteria plurima peperit. Ad hunc sonū fratres excitati. sunt qui habitare in vnū ceperūt: a quib⁹ tū benedictio ad ceteros descēdit q etsi nō corpore: tñ in vnū habitāt mēte & fide. Ubi petr⁹ cātor. Illi vere habitāt in vnū qui requirūt illā de qua dicit Unā petij hanc requirā. Habitāt autem omnes christiani in vnum vnitate fidei specialius cenobite vnitate loci & ꝯuēt⁹. specialissime aūt anacorite habitāt in vnū: q etsi sint separati a cōsortio hominū deo sunt vniti & socij ecclie triūphātis. Hāc em̄ vitā q: perfectior est nō cōcedit Bñdict⁹ vel Hieronymus nisi perfectissimis & probatissimis viris Hec Petr⁹. Ita aūt est bonum & iocundum habitare fratres in vnum. Petr⁹ cantor Ps. xxvj.

2 Sicut unguentum in capite: quod descendit in barbam barbam Aaron.

¶ [Sicut vnguētū] i. vnctio spūs scti q fuit primo [i capite] xp̄o. & dr̄ hoc a similitudine regū & sacerdotum qui in veteri testamēto in figura xp̄i inungebant. [qd̄] vnguētū postea [descendit] a capite christo [i barbā] & determinat in cui⁹ barbā subdēs barbā aarō scȝ xp̄i veri sacerdotis. Noster aarō nr̄ sacerdos ē xp̄s: hic seipsū obtulit i sacrificiū ꝓ nobis: & resurgēs ascēdit in celū & venit spūs sctūs a capite i barbā ei⁹. i. i fortes & pfectos q̄s barba designat. nā barba maturitatē: grauitatē: fortitudinē & pfectionem significat scȝ in aplos & in alios primitiuos sanctos qui familiarius & vicinius christo capiti suo adherētes primo i vnū ha

bitare ceperūt vt primos ipetus se culi sustinuerūt nec vici potuerūt.

3 Quod descendit in oram uestimenti eius: si cut ros Hermon qui de scendit † in mōtē Syon.

super

¶ [Quod] vnguētū postea descē dit [ab illis [in oram vestimēti ei⁹] scꝫ xpi. i. in illos perfectos qui noverunt habitare in vnum qui legem implent inuicem onera sua portantes. Secuta est enim ecclesia ꝛ peperit monasteria. Nam vestis dñi et sacerdotalis significat ecclesiam ora autem perfectionē: quia in ora perficitur vestimentum. Et forte p istam oram vult intelligi que est in capitio tunice per quā intrat caput. Tales sunt qui habitant in vnum: vt sicut p istam orā intrat caput hoīs vt se vestiat: sic per concordiam fraternam xp̄s qui caput nostrū est intrat vt vestiatur ꝛ illi ecclesia hereat vel descēdit vsqꝫ ad oram. i. vsqꝫ ad nos ad quos fines seculorum deuenerunt: nam de plenitudine illius omnes nos accepimus; hoc autē ꝙ fratres habitant in vnum non ex suis viribus vel meritis est: sed ex dei dono: et gratia ideo subiūgit [sicut ros hermō] id est gratia christi ros enim de celo veniens est grā. hermon vero interpretatur lumen exaltatū a xp̄o ergo est ros gratie qua fratres in vnum habitāt qui prius exaltatus est in cruce postea in celo [qui descē dit in montem syon] i. in sanctam ecclesiam que propter altitudinem vite et speculationem celestis patrie non inmerito et mons ꝛ syon appellatur; non ergo habitant in vnum nisi in quibus fuerit gratia ꝛ charitas christi: et quibus est anima vna et cor vnum in deo. Ideo autem bonum est et iocundum habitare fratris in vnum.

Hermō quid interp̄tatur.

4 Quoniam † illic mā dauit dominus benedi ctionem: † & uitam † us que in seculum.

tibi nō habet et nō habet vsqꝫ.

¶ [Quoniam illic] i. in fratribus in vnum habitantibus: ꝛ vbi est talis vnitas fraterne charitatis [mandauit] et precepit [dominus benedictionē] suam: per multiplicationē gratie ꝛ ꝓmotionē virtutū in presenti et [mandauit] i. ꝓmisit [vitam] p collationē glorie ꝛ multiplicationem premiorum in futuro [vsqꝫ in seculum] i. in eternum duraturā. Serua ergo concordiam si vis a dño cōsequi benedictionē ꝛ vitā. Qui enim in vnū sunt solūmodo corpore: hi in mola: in agro: in lecto relinquūtur ceteri vero qui in vnum sunt corde assumuntur. valde ergo bonū est ꝛ iocundū habitare fratres in vnum. Oratio.

Infunde dñe in ecclesiā tuā charitatem fraternitatis et pacis: vt rore spūalis vnguēti aspersi benedictionis tue gratia iocundemur. Per dominum.

Psalmus de commen datione charitatis diui ne & laude dei: ac gratia rum actione in tribula tionis & aduersitatis ten tatione.

Psalmus. CXXXIII.

1 Ecce nūc bene dicite † domi no: omnes ser ui domini.

tōām.

¶ Autor psalmi propter a deuil.

¶ Titul⁹ vt supra. ¶ Materia: inuitatio ad diuinā laudē. ¶ Intētio incitare fideles ad diligēdū ⁊ laudādū deū. ¶ Omnia i generali ꝓpbat in isto psalmo oēs electos ad diuinū cultū ⁊ dei laudē inuitat eisqꝫ benedictionē dei optat. Quītusdecimus gradus ē charitas dei de qua hic agit sicut supra de charitate xpi nō ꝙ alia virtus sit qua diligitur de⁹ ⁊ alia qua ꝓxim⁹: sꝫ qꝛ diuersos act⁹ hꝫ ipa virtus ⁊ diuersa diligūt ea. ¶ Omnia i speciali: monēs ergo ad bn̄dicēdū ait [Ecce] tot gradib⁹ ascensis vel bn̄ficijs dei circa nos visis [nūc] .i. sine tardatione. Vl' [nūc] .i. hoc tēpore i aduersis [bn̄dicite dn̄o] laudādo ⁊ gratias agendo [oēs serui dn̄i] in vnū adunati ⁊ vnanimiter habitātes i domo dei qui nō estis serui pctī sꝫ serui dn̄i: qb⁹ nō dominant̄ vitia: sꝫ solū dominū habetis deū q̄ deo militatis non seculo. Nā ꝑ transactas tribulationes cōstat ꝙ benedictioni vacabimus sicut scriptū est. Beati q̄ habitant in domo tua dn̄e: in secula seculoꝝ laudabūt te. Qui ergo tūc benedicturi sunt: sine defectu hic benedicere dn̄m in tribulationibus ⁊ tētationib⁹ icipiūt vos dico. p.lxxxiij.

2 Qui statis in domo domini: in atrijs domus Dei nostri.

¶ [Qui statis] non succūbitis ad impulsum tentationum .i. qui perseueratis [in domo domini] .i. in ecclesia: ⁊ qui statis [in atrijs domus dei nostri] id est in latitudine charitatis vbi nullus angustatur. Atria dicuntur ampliora domus spacia. Sta in charitate ⁊ stas in atrijs. In charitate enim que extenditur etiā vsqꝫ ad inimicos latitudo est: in odio angustia. In latitudine manet potes diligere inimicum tuum. Et habebis veram benedictionem domini quando non maledicis inimicis. Vel [qui statis in domo domini] id est in penetralibus scilicet maiores in ecclesia et perfectiores et vos etiam qui statis [in atrijs domus dei nostri] id est in ingressu scꝫ icipiētes et minores sūt enim in hac domo diuersi ordines. Et.

Atria que dicuntur

3 In noctibus extollite manus uestras in sancta: Et benedicite † domino. † dn̄m

¶ [In noctibus] id est in tribulationibus ⁊ aduersitatibus non solum in diebus prosperitatis [extollite] id est leuate [manus vestras] corporis gratias agentes et man⁹ operis bonum facientes et hoc [in sancta] id est intentione sanctorum et eternorum [et benedicite domino] celesti gratias ei de collatis beneficijs referentes et nil boni vobis sed totum deo tribuentes. Nō ait in diebus sed in noctibus: quia facile est benedicere in diebus id est in prosperis sed difficile i aduersis quod est probatio gratuiti amoris: deus quidem non indiget nostra benedictiōe: sed ideo iubemur benedicere quia cum ipse nobis benedicitur eius in nos benedictio retorquetur. Unde et populo quē ad benedicēdum induxit ipse eque benedici optat quasi dicat dixi benedicite et vt hoc possitis.

4 Benedicat † te dominus ex Syon: qui fecit celum & terram. † tibi. ps. cxxxiij.

¶ [Benedicat te dominus] benedictione que est [ex syon] id est de celesti hierusalem quod potest quia ipse est [qui fecit celum et terram] id est omnem superiorem et inferiorem creaturam: et ideo potens est benedicere. Nota quod supra

hortatur plures benedicere vni/ hic vero precatur vnum benedicere: quia etsi plures sint tamen vnum sunt habitantes in vnum et vnitati benedictio conuenit. Tu ergo esto vnum/ et per charitatē habita in vnū: et ad te benedictio perueniet. Attende etiam quod vir iust⁹ qui tot gradibus conscendit benedictionem supernam loco remunerationis accipit: quia omniū ascēdētium benedictio est. Oratio.

Benedicētes te omnes serui tui domine deprecamur vt nos mundi hui⁹ nocte cōrectos illuminare digneris: quaten⁹ dn̄e manus nostras in domo opib⁹ eleuam⁹ bn̄dictionē a te largissimam ꝯsequamur. Per dn̄m.

Psalmus de inuitatione fidelium ad Dei laudem propter magna ipsius beneficia & magnalia plurima & diuersa. Psalmus.

CXXXIIII.

1 Laudate nomē domini: laudate serui dominum.

ℭ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ℭ Titul⁹ est all'a: post grad⁹ q̄ ducit ad eternitatē cōgrue ponit alleluia: vt laudib⁹ dei fruatur ecclesia cui tale munus paratum est. ℭ Materia: laus dei et causa laudis. ℭ Intētio: monere fideles ad laudādū. ℭ Sententia in generali ꝓpheta in isto psalmo inuitat generaliter fideles ad laudē dei magnalia ipsius diuersa commemorando falsitatē idolorū destruendo: eorūque cultores redarguendo. ℭ Sententia in speciali: ꝓpheta ergo post ascensiones et p̄dictos gradus stātes in domo dn̄i alloquit vt post bn̄ficia laudent deum dicēs [Laudate nomen dn̄i] id est rez nois sui et potentiā eius ipsum quātū potestis extollendo laudibus et debetis: quia laudando deum meliores eritis non deus. Deinde qui et quare laudare debeant subdit [laudate serui dn̄i. q. d. vos serui et q: serui estis laudate dn̄m cui omnes tenentur seruire deuote ꝓ beneficio creationis: redemptionis: et generalis gubernationis: alioquin nisi laudent offendūt cum ipsi serui sint et ille dn̄s. Deinde quales sint qui laudare dn̄m debeant docet: dicēs

2 Qui statis in domo domini: in atrijs domus Dei nostri.

ℭ [Qui statis i domo dn̄i: i atrijs domus dei nostri] q. d. vos serui laudate qui statis et perseueratis non titubatis nec ruitis. Illi stare dicuntur qui in mādatis ei⁹ perseuerāt: qui in fidem nō ficta et spe firma ac charitate sincera deo seruiunt et eius ecclesiā honorāt: et nō dant offensionem maleviuendi eis qui venire volunt et in via lapides offensionis nō sunt. De hoc habes etiam supra in psalmo precedenti vbi cetera melius videre poteris.

3 Laudate dominum † quia bonus dn̄s: psallite nomini eius quoniam † suaue est. [† qm̄ benignus † suauis.]

ℭ [Laudate] in eq̄ [dn̄s] ꝓp hoc [q: bon⁹] est [dn̄s] ex se et i se a quo oīa cetera bona cuius bonitas nō qualitas est sed natura. Quidam pro bonis tēporalibus laudāt eū: alij ꝓpter premiū eternū eis ꝓmissum

tercij sinceri⁹ eo solo intuitu quia bonus est. Est enim infinite bonitatis propter qđ est summe laudabilis [psallite] operādo et cantando [nomini eius] id est ad laudem nominis eius nō querentes gloriā vestram [quoniam suaue est] nomē eius: id est res nominis scilicet ipi gustanti ⁊ experto suauis est dominus in precepto: qꝛ iugum ei⁹ suaue ⁊ onus leue: suauior in promisso / suauissimus in pmio. Breuiter vno verbo explicita est causa laudis dei nostri. non enim inuenis melius quod de illo dicas nisi quia bonus est dominus. Ipsa merces tua summa. deus ipse erit quem gratis sic amare debes vt ipsum p mercede desideres: quia solus te saciabit. Deinde subiungit opera ei⁹ ⁊ que circa nos fecit que magis capere valemus. q. d. Ideo etiā laudate ⁊ psallite quia ista que sequū tur fecit: scilicet

4 Quoniam Iacob elegit sibi dominus: Israël in possessionem sibi.

℃ [Quoniā iacob] .s. iudaicū populum ab iacob descendentem [elegit] gratia nō merito ex ceteris nationibus [sibi dñs] id est in suam protectionē. ⁊ idem repetens alijs verbis subdit [israel] scilicet elegit dñs [in possessionem sibi] ppriā et specialē. Ad literā ceteras gentes sub angelis posuit: sibi istam possidendam seruandamq; deputauit. Per iacob q̄ interptaꝛ luctator vł supplātans significaꝛ ille qui bene seruiendo ⁊ contra spirituales nequicias luctando vitia supplantat. Per israel vero q̄ interptatur videns deū significaꝛ qui eum fide et oculis interioris hominis contemplatur. hunc elegit sibi dominus i possessionē quē vt agrū excoleret: seminaret: possideret: ⁊ seruaret: qui non suis meritis sed gratia dei est electus ⁊ iustificatus. Et merito eum suadeo laudādū et ei psallendum

5 † Quia ego cognoui quòd magnus est dominus: & Deus noster † præ omnibus dijs. †quam †super oēs deos

℃ [Quia ego cognoui] et scio [q̄ magn⁹ est dñs] in se scilicet potestate ⁊ virtute q̄ vbiq; est ⁊ omnia cōtinet: ⁊ cuius magnitudinis nō est finis [et deus noster] est [p̄e oī bus dijs] .i. super omnes deos qui sunt in celo ⁊ in terra est magnus ⁊ potens scꝫ super hoīes sanctos / et angelos qui dij digni sunt vocitari. necesse est enim eū esse super omnem creaturam ⁊ corporalem ⁊ spiritualē: ⁊ sup omnia que fecit ⁊ homines et angelos ⁊ omnia: et ideo eum laudabilem predico: magnus est in essentia: magnus quoq; in operibus excedit excellentiā oīm et hoc probat effectus: quia

6 Omnia † quæcūque uoluit dominus fecit in cælo & in terra: in mari & in omnibus abyssis. †que ps. cxiij.

℃ [Omnia quecūq; voluit dominus fecit in celo et in terra] omnia visibilia et inuisibilia nō coactus est facere aliq̄d sꝫ quicquid voluit fecit. Causa oīm operū ei⁹ est propria voluntas et nulla necessitas. Unde sm Augustinum. Stultum est in singulis rebus: quorum creationis certa causa ignoraꝛ aliam inquirere p̄ diuinam voluntatem et non tantum in celo ⁊ in terra sꝫ [in mari] quod commeatur [et in omnibus abyssis] id est in profunditate ignoti oceani. Si ergo oīa eius Augustinus

eius opera comprehendere nõ pos sumus hoc de eis firmiter teneamus q omnia a deo sunt facta. De inde enarrat que fecit. q. d. fecit q̄ voluit quia ipse est

7 † Educens nubes ab extremo terræ: fulgura in pluuiam fecit. †Susci-tans.

¶ [Educens nubes] scz mediante corporum celestium calore [ab extremo terre] i. ex vltimis finibus terre qui includũtur mari in quo eleuati vapores condensantur in nubes: et flatu uentorum deferuntur ad medium terre vt ibi pluãt: et de talibus [fulgura in pluuiam fecit] id est fulgura et tonitrua i dictis nubibus generata per resolutionem nubium in pluuiam terminauit: et qui fulgure terruit pluuia refecit. Ipse est etiam

8 Qui † producit uentos de thesauris suis: qui percussit primogenita Aegypti ab homine usque ad pecus. †Sedu-cit.

¶ [Qui pducit ventos de thesauris suis] id est de occultis et latẽtibus causis qd enim flat vẽtus sentis: et qd iussu dei flat scis sed qua causa flat vl de quo thesauro rationis editus sit nescis. Ipse est [qui percussit primogenita egypti] non tantum quedam sed [ab homine vsq ad pecus] id est hominum et pecoꝝ. Hec fuit decima plaga quã solum i speciali exprimit: quia inter ceteras omnes terribilior fuit. Alias autem plagas tangit in generali dicens.

9 † Emisit signa & prodigia in medio tui Aegypte: in Pharaonem & in omnes seruos eius. †Immi-sit.

¶ [Emisit signa et prodigia] que preter vsitatum nature cursum cõtingunt: sicut de istis erat plagis [in medio tui o [egypte] pro populi israel liberatione [in pharaonem et in omnes seruos eius] quos post multas plagas finaliter i mari rubro submersit. Ipse est etiam

10 Qui percussit gentes multas: & occidit reges fortes.

¶ [Qui] postquã eduxit israel de egypto [pcussit gẽtes multas] occupantes terram filijs israel promissam [et occidit] id est occidi fecit [reges fortes] filijs israel resistentes videlicet.

11 Seon regem Amorreorũ & Og regem Basan: & omnia regna Chanaan.

¶ [Seon regẽ amorreoꝝ et og regem basan] qui percussi sunt sub moyse cũ prohiberẽt filios israel p fines suos trãsire [et oĩa regna chanaan] que percussit deus sub iosue Ubi triginta vnum reges interfecit

12 Et dedit terram eorum hæreditatem: hæreditatem Israël † populo suo. †Seruo suo.

¶ [Et dedit terram eorum] scz regum et gentium [hereditatem] i. hereditario iure possidendam: et specificãs cui vel quibus eam dedit repetit dicens [hereditatem] non cuicunq sed [israel pplo suo] ex ceteris nationibus electo. Et qz ex his factis est ꝗ filijs israel spã

liter laudabilis: conuerso ad dominum: sermone subiungit. O

B Pselm. † gñationē. gñatione.

Domine nomen tuū in † æternum: domine memoriale tuū in † generatione & generationem.

¶ [Dñe] qui mirabilia iā enumerata fecisti [nomen tuū in eternum] est laudabile a nobis [dñe memoriale tuū] .i. memoria mirabilium tuorū permanet [in generatione & generationē] id est in gñationib⁹ singulis sibi succedētib⁹. Dū ergo audis q̄ i ipsos facta sunt caue ne & in te fiant. Ad hoc eñi facta sunt in illis vt eos nō imitareris et talia non paterer is. Attende exempla beneficiorū dei & vindictā dei time: omnipotens est et ad cōsolādū & ad castigādū. Jdeo hec vtilia sunt q: cū legunt ipsos legētes et auditores instruūt. Quādo eñi pi⁹ videt seu audit qd̄ passus est impius purgat se ab omni impietate et cauet dei offensam ne veniat et ipe i talē penā talēq̃ vindictam. Hec qdē ad lrām facta sunt s3 videamus qd typice significent. celū sunt spūales: terra carnales. et ex his duob⁹ ɔstat ecclīa dei & ad spiritales p̄dicatio: ad carnales vero pertinet obsecūdatio. Ergo i ecclesia sua & in p̄dicatorib⁹ & i plebib⁹ suis tā̄ [in celo & in terra oīa quecūq̄ voluit fecit] Et sīt [i mari et i oīb⁹ abyssis] Mare designat infideles apertos psecutores q̄ nō seuiūt nisi pmittāt: nec vindicat in eis nisi deus iusserit. Abyssi sunt latentia corda & pfunde cogitationes hominū: s3 hec nuda sunt deo quē nihil latet: et ibi facit qd̄ vult & consolatur cor bonum & torquet cor malum. Et ipse [educit] et excitat [nubes] et predicatores nō tantum de medio terre et filijs israel sed & ab extremo terre & de gētib⁹ et mittit in fines orbis terre. Uel [de extremo terre] id est de humilibus et infimis mundi vel purgans eos ab omni terrenitate. et vocat nubes quia fulgurant minis. chorusçant miraculis. pluunt doctrinis. Et de ipsis nubibus [fulgura in pluuias fecit] id est minas & cōminationē ad misericordiā et propiciationem flexit & de terroribus irrigauit. Nam quando tibi minatur deus per pphetam seu p apostolū et times chorusçatio terruit te: sed cum penitendo corrigis & agnoscis hoc fieri: p mias terror fulguris vertitur in pluuiā: et qui te terruit ipse te reficit. Eosdem autem quos vocauit nubes vocat et ventos nubes propter carnem ventos propter spiritum. Nubes enim videntur venti: sentiuntur & nō videntur. Et iō q: carnem videmus esse de terra [nubes] inquit [educens ab extremis terre] et q: spiritus hominis ignoratur vnde veniat [qui producit] inquit [ventos] et spiritus predicatorum [de thesauris suis] percussit etiam [primogenita egypti] id est destruit principalia vitia atq̄ crimina mundi [ab homine vsq̄ ad pecus] id est prudentibus seu doctis et in ideotis seu indoctis. [Emisit] quoq̄ [signa in medio egypti] commonens mundum miraculis per predicatores factis [in pharaonem et in omnes seruos eius] id est contra diabolum et ministros eius: seu in confusionem et destructionem eorum [percussit] etiam [gentes multas] .i. inumera vitia et cateruas vitiorum que mundum oppresserunt: [et occidit reges fortes] .i. vitia fortissima et

dominātia.vel reges sunt immundi spūs qui occisi sunt dū nequeūt in nobis.quod volūt.Occidit plane et nunc occidat a cordibus seruorum suorū:et a tētationibus ecclesie sue nō cesset manus eius in occidēdis talib⁹ regib⁹ ꝛ talibus populis.[Seon regē amorreorū] i.simulationem vel arborem infructuosam habētē secū execratores dei qui simul percussi in ignem pijciuntur eternum[et og regem basan].i.materiam confusionis que nobis ne deū agnosceremus et in eū crederemus obstabat[ꝛ omnia regna chanaan]id est regna cōmotionis ꝛ superbie que dominabantur nobis ꝛ commonebant nos a deo.Omnia ergo ista que euertit tūc deus corporaliter euertit nūc spiritualiter:nec cessat manus ei⁹ vsq; in finem.Sed qꝛ ad hoc euertit:vt releuet et quasi damnat vt saluet recte subdit.[Et dedit terram eorum hereditatē]id est celestem beatitudinem quam demones per superbiam deseruerunt. Inde enī electorum populū gratia diuina ad celestem hereditatē deducit:vnde prius malignū hostem ꝛ populum vitiorum a seruorum suorum cordibus repellit.Et quia quod tunc circa impios fecit corporaliter:nunc circa nos facit spiritaliter bñ subiungitur.[Dñe nomen tuū in eternū]est exaltatum:id est operatio potentie tue seu manus tua non cessat facere hoc in tota presenti vita et in hoc seculo que tunc prenunciasti in figura[et memoriale tuū]id est memorabilis misericordia tua manet[in generatione]presente qua renascimur per baptismū[et gñationē]futurā qua resurgemus:qꝛ non est oblitus deus in hac nos vocare in illa coronare.Ideo autem laudabilis ꝛ laudād⁹ est de⁹.

14 † Quia iudicabit dominus † populum suū: & in seruis suis † deprecabitur.

†q̄m †plebē suam. †aduocabit.

¶[Quia iudicabit dñs ppl'm suū] in pñti separando bonos a malis: fideles ab infidelibus:aplos a iudeis mendacibus.et in futuro dānando malos ad penā ꝛ subleuando bonos ad gloriam[et in seruis suis]obediētibus.i.in electis[deprecabitur].i.deprecabilis ꝛ placabilis erit.quia ad eorum preces q̄ in eius seruitio perseuerant inclinatur vt eos tantū ad eternam salutem exaudiat quorū vita ab oratione nō discordat.Deinde adducitur ratio diuine laudis ex falsitate idolorū:quia perfecta laus veritatis est destruere falsitatem:quasi diceret deus noster est magnus.

15 † Simulachra gētiū argētum & aurū: † opera manuum hominum.

†idola †nō habet residuum.

¶[Simulachra]autem id est idola[gētium]que ipsi pro deo colūt sunt[argentum et aurum]quantum ad materiam:et creatura nō creator[opera manuum hominū] quātū ad formam opere humano factā non formator.Unde non vere sunt illud qđ videntur esse.Quorum imbecillitas inde patet:quia

16 † Os habent & non loquentur: oculos habent & non uidebunt.

†ipsa ps nō est.

¶[Os habent]scilicet similitudinarie id est effigiem oris et non vere os:quia[et non loquentur] carentes proprio oris officio[oculos habent]id est effigiem oculorum et non veros oculos. quia [et non videbunt]carentes ocu-

loꝝ opatiōe de his et habes supra in po. In exitu israel vbi videas.

17 Aures habent & nō audient: † neque enim est spiritus in ore ipsorum.

† aures hñt et nō odorabūt: pedes hñt et non loquentur.

¶ [Aures habent] apparenter et nō vere q[uia] [et nō audient] in veritate. Instrumēta ergo videtur habere sensuū nō ipsos actus eorū. Deinde horum rationem reddendo cōcludit omnia: ostēdēs q nec hominib⁹: nec pecoribus possunt cōparari cū ait [neq[ue] em̄ est spūs] vel anhelitus [in ore ipsorum] sicut in aialibus viuis reperitur: et ideo nō possunt habere opera vite que mediātibus spiritibus exercētur. Exteriora instrumēta artifex potuit facere s[ed] nō spiritū: vnde loquātur videant vel audiant eis dare.

18 Similes illis fiant qui faciūt ea: & omnes qui confidunt in † eis.

† illis

¶ [Similes illis] .s. idolis [fiant] interius et in iteriori homine [qui faciunt ea] operādo [et omnes qui cōfidunt in eis] ea adorādo. predictio est non optatio nisi forte zelo diuine iustitie. Et ita fit. Tales em̄ aures habēt et nō audiunt deū pd ipsos clamantem: oculos habēt et non vident per fidē. os habent et non loquuntur fidei veritatē. Deinde postq̄ idurit pphetia ad laudem dei in gñali consequēter post ista idola monet ad laudē in speciali distinguēdo stat⁹ populi cuꝫ dicitur. O vos dei cultores tam subditi q̄ prelati scilicet o vos

19 Domus israël benedicite † domino: domus Aäron benedicite † domino.

† dñm
† dñm

¶ [Dom⁹ isr[ae]l] i. vidētes fide deū qui pertinetis ad semē abrahe nō carne sed fide ex quo idola gētium tam vilia sunt [benedicite] nō idolis sed [domino] Dom⁹ ergo israel vniuersos fideles et cōgregatiōes sanctorum deum oculis mētis inspicientes significat: sed iam ad distinctionem ordinum respicit cuꝫ subiungit et in domo israel precipue o [domus aaron] id est sacerdotes et prepositi [benedicite domino] benedictione laudis. Nec solū sacerdotes et ppositi/s[ed] o vos.

20 Domus Leui benedicite † domino; qui timetis dominum benedicite † domino.

† dñm
† dñm

¶ [Domus leui] id est omnes boni ministri qui omnes estis de domo leui [benedicite domino] eum laudādo pre ceteris populis ex officio vobis imposito; deinde iterū ad vniuersitatē redit cū subdit: et omnes [qui timetis dominum] ex omni gente et populo [benedicite domino] vt sicut maiestatem metuitis ita cum charitate laudetis. Et quia omnes generaliter sunt domus israel: ideo omnes vna voce dicamus quod sequitur.

21 Benedictus domin⁹ ex Syon: qui habitat in Hierusalem.

¶ [Benedictus sit [dñs] ex syon] que interpretat speculatio: id est ab ecclesia militante deum per fidem speculante scilꝫ a nobis qui q̄diu in spe viuim⁹ sumus in syō: quia spectamur q veniat [qui habitat in hierusalē] celesti que interpretatur visio pacis vbi videbimus eum in eterna pace ipso do-

nante. O felix et btã hierusalẽ nũ-
q̃ ruitura: quia dominus in te ha
bitat et te custodit. Beati qui habi
tant in te quia laudabũt dominũ
sine fine. Oratio.

Suauitatis eximie de⁹ quẽ
oĩs terra p̄c dulcedinis be
nignitate laudat: rogam⁹
vt ablato a nob̃ vano errore tuis
volũtatib⁹ connecteremur. Per do.

Psalmus de exhortatione ad Dei laudem propter diuersa ipsius magnalia & beneficia plurimis misericorditer collata.

Psal. C X X X V.

1 iiij Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in æternum mia eius.

ℭ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ℭ Titul⁹ alla: q: psalm⁹ iste cõtinet laudem dei. ℭ Materia: laus dei et cã laudis. ℭ Intentio: mouere alios ad laudandum deum. ℭ Sententia in generali: ꝓpheta in isto psalmo inuitat p̃mo ad laudem dei ex beneficijs collatis oĩbus generaliter: et consequenter ex beneficijs collatis pp̃lo israeli et omni homini seu omni viuenti vita sensibili specialiter. In hoc ergo psalmo exhortatur ꝓpheta eosdem quos in superiori laudare dominum subiungendo easdem cãs et quasdam alias: vbi etsi multa ad laudem dicantur / maxime tamen misericordia dei hic commẽdatur: vñ et diuersa initia in vsũ conueniunt finem: scilicet [quoniã in eternum misericordia ei⁹] id est quoniam beneficium quod nobis misericorditer prestat erit eternũ. Magna virtus huius psalmi dicitur: quia si pure cantatur presto esse diuine gratie presentia sentitur: vbi in quolibet versu misericordia dei repetitur: quia quicq̃d hic dicitur ad misericordiã dei refertur que omnia operatur: et sine qua nõ subsistitur: quia dei est misericordia omne quod possumus et clementia omne quod viuimus. ℭ Sententia in speciali: ad laudem ergo dei inuitans ait. [Confitemini domino] confessiõe laudis: id est confitendo laudate dominũ [qm̃ bonus] est: id est sup omnes bonos. bonus insita sibi bonitate cuius bonitatis non est finis: que apparet in eo q̃ semper est misericors [quoniam in eternum] scilicet hic et in futuro est [mia ei⁹] quia hic parcit et ibi coronat. Uel quia ipsa beatitudo quam misericorditer et miseris prestat vt esse miseri desinant et beati esse incipiant finem non habebit. Duas ergo causas posuit q̃re omnipotens laudãdus sit: videlicet quia summe bonus est in se et sp̄ misericors in nobis. Deinde ostendens excellẽtiã illi⁹ cui cõfiteri nos mõet subdit.

2 Confitemini Deo Deorum: quoniam.

ℭ [Cõfitemini deo deorum] id est vero et excellẽti deo inter eos qui dij appellantur vt sunt angeli et hoĩes qui dij p̄ticipatiue dicunt et ideo confitemini [qm̃ in eternũ] est [mia ei⁹]. Ita et in ceteris versibus sequentibus. Cur eñ confitemur in oĩm versuũ finibus põit scilicet qm̃ in eternum mia eius

3 Confitemini Domino Dominorũ: quoniã.

¶ [Confitemini dño dñorū] .i. dño singulariter excellenti inter eos q̄ dicuntur domini. Pluraliter dicit deos τ dominos: sunt ei dij multi τ domini multi siue in celo siue in terra quorum deorum et dñorum deus et dñs est: et super quos est ipe qui est verus deus et domin⁹. Cōfitemini inquā [qm̄ in eternū] est [misericordia ei⁹]. Et quia ista causa confessionis ponitur in fine cuiuslibet versus: ideo per singulos versus in principio subintelligendum est cōfitemini domino vt finis singulorū versuum referatur ad principium. alioquin non congrue replicaret per singulos versus quoniā in eternū misericordia eius. Igitur confitemini domino

4 Qui facit mirabilia magna solus: quoniā.

¶ [Qui facit mirabilia magna solus] solus de⁹ mirabilia facere dicitur: quia que p homines vel angelos fiunt ipse facit. Multa miracula per angelos et per homines facit: sed sunt quedam magna que deus solus sine ministerio hominum vel angelorum facit τ ipa exequitur dicens.

5 Qui fecit cælos in intellectu: quoniam.

¶ [Qui fecit celos in intellectu] id est intelligibiles et inuisibiles scilicet celum empireum τ aqueū que corporaliter nō videmus: qui etsi corporei sint tamē tante sunt tenuitatis vt a mortali videri nō possint. Uel [qui fecit celos] id est celestē machinā [in intellectu] .i. in sapiētia sua qđ τ de oib⁹ alijs intelligi debet: qr omnia in sapiētia fecit. quoniā in eternum mia eius

6 Qui firmauit terram super aquas: quoniam.

¶ [Qui firmauit terrā super aq̄s] Terra dicitur super aquas fundata eo q̄ aquis circūfluentibus supereminet: sicut dicitur ralis ciuitas est super mare fundata/ nō q̄ mare sub ea sit/ sȝ quia mari subeminet: sicut dominus super puteum sedit. i. iuxta puteum

7 Qui fecit luminaria magna †: quoniam. †solus

¶ [Qui fecit luminaria magna] scilicet solem et lunam que maiora sunt īter cetera luminaria. Deinde ostendit ad quē vsum et finē ista luminaria fecit quia fecit

8 Solem in potestatē diei: quoniam.

¶ [Solem in potestatem diei] vt preesset diei: et sua luce de die oia illustraret. et dicitur potestas diei qr eo oia declarātur: vñ dr̄ q̄ dies est latio solis sup terrā. Et fecit

9 Lunā & stellas in potestatē noctis: quoniā.

¶ [Lunam τ] etiam [stellas in potestatem noctis] vt presint nocti τ sint lux noctis: illustrēt q̄ noctem sua luce. Uniuersam igitur creaturam non per aliquā creaturam sȝ per seipsum solus fecit deus cui⁹ creature quasdam partes excellentiores commemorauit ex quibus vniuersa ab omnipotēti deo facta itelligeremus. Uel typice hec accipi possunt sic. [Qui fecit celos] i. spirituales sanctos suos [in intellectu] quo in celis cōuersant: q̄bus non tantū credere verū etiā intellegere diuina dedit. Simplices aūt qui hoc nondum possunt: sed solam fidē firmissimam tenēt tāq̄ infra celos terra dicitur: τ qr in baptismo quē acceperūt incōcussa credulitate consistunt id ē q̄ [firmauit terram super aquas]

s. in fide baptismi: i. q̄ totā firmatur ecclesiā ēt nomie terre signatā [Qui] etiā i ipis celis [fecit lumiaria magna] id est dona gratiarū fidelibus suis contulit que oia in se sunt magna: et qz a magno dato sz quedā maiora et quedā minora. Unū apostolus gratiarum dei varietatem in hoibus volēs ostēdere ait. Alij quidem datur per spiritū sermo sapiētie: alij sermo sciētie etc. et subiūgit q̄ lumiaria et dona dicēs [Solem in potestatem diei] p solē accipe donum sapientie quod datur diei. id ē maioribus vt possint alijs lucere [lunam et stellas in potestatem noctis] per lunam donum sciētie accipe. distat autem sapientia testāte Job qui ait. Pietas (id est dei cultus) est sapientia: abstinere autem a malo scientia est. Intelligimus ergo sapientiam cognitionem et dilectionem eius quod semper est: et incommutabiliter manet quod deus est: scientiaz autem nō aliud q̄ in medio nationis praue et peruerse tanq̄ in nocte huius seculi caute prudenterqz versari. Per stellas vo accipi possunt alia dona minora scilicet fides: curationum donatio/operatio virtutum prophetia: dijudicatio spirituum: genera linguarum: et interpretatio sermonum quibus humana ignorantia tanquam nox illustratur. hec autem dona per lunam et stellas significata dantur nocti id est minoribus vt et ipsi possint lucere in nocte huius seculi. Nihil enim horum est quod non in huius seculi nocte sit necessarium. Et quia dixit que solus fecit consequenter ostendit que per angelos et per homines fecit inuitans ad laudem dei ex beneficijs collatis specialiter populo israeli sub figura nostri quasi diceret confitemini ei

1. cor. xij.

10 Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum: quoniam.

[Qui percussit egyptum] scilz nouem plagis [cum primogenitis eorum] occidendo primogenita eorum quod in decima plaga est factum. Typice Ita percussit et seculum tenebris inuolutum cum principibus vitijs scilicet luxu/superbia/et auaricia q̄ in mūdo principātur: et precipua putātur: sed deus a se excludit et contemnere docuit.

11 Qui eduxit Israel de medio eorū: quoniā.

[Qui eduxit israel de medio eorum] scz egyptiorū inter quos captiui detinebantur. Eduxit inquā

12 In manu potēti & brachio excelso: quoniam.

[In manu potenti et brachio excelso] Sic et sanctos et fideles suos de medio et cōuersatione malorum et infidelium educit et hec sua potentia inuincibili et singulari. Uel manus et brachium dei christus dicitur per quē pr operatur.

13 Qui diuisit mare Rubrum in diuisiōes: quoniam. Exodi xiiij.

[Qui diuisit mare rubrū in diuisiōes] s. duodecim scilicet sm numerū duodecim tribuuz vt singule tribus suas vias meandi haberēt et sine impedimento transirent. Sic varijs vijs et diuersis gradibus per fluctus huius seculi ad deū transitur et scanditur de mundo qui per mare significatur. Uel per mare rubrum intelligitur baptismus christi sanguine rubricatus et consecratus: quem nunc diuidit deus vt vnus et idē baptismus

alijs scilicet pactū baptismi obser uantibus ꝛ in gratia permanentibus sit in vitā: alijs scilicet preuaricatoribus ꝛ ad egiptum mēte reuertentibus sit in mortem

14 Et eduxit Israël per medium eius: quoniam

¶ [Et eduxit israel per medium eius] scʒ maris sicco pede prebens eis iter siccuʒ: quia aque eius pro muro erant a dextris ꝛ a sinistris. Sic etiam educit innouatuʒ populū per lauacra regeneratiōis vt ad eum quem mente tuetur possit accedere.

15 Et † excussit Pharaonem & uirtutem eius in mari Rubro: quoniam.

† percussit.

¶ [Et excussit] .i. velociter confregit ꝛ destruxit [pharaonem ꝛ virtutē] .i. exercitum [eius in mari rubro] scʒ in medijs fluctib⁹ eos submergendo. ita excutit ꝛ interimit celeriter in baptismo peccata suorum seu diabolum cum ministris suis ad modum pulueris qui celeriter excutitur.

16 Qui traduxit populum suum † per Desertum: quoniam.

† in deserto.

¶ [Qui traduxit] quadraginta annis [populum suum] ab egyptijs liberatum [per desertum] in multis mirabilibus circa eum ostēsis. Ita ꝛ nos per huius seculi ariditatem ꝛ sterilitatem trāsducit ne in eo adhereamus vel pareamus.

17 Qui percussit reges magnos: quoniam.

18 Et occidit reges fortes: quoniam.

¶ [Qui percussit reges magnos: et occidit reges fortes] scilicet volētes resistere filijs israel. Ita ꝛ in suis fidelib⁹ diabolicas et noxias potestates pcutit ꝛ occidit ꝛ specificās de stis regibus subiungit

19 Seon regē Amorreorum: quoniam.

¶ [Seon reges amorreorum] sic et germen inutile vel calentem carnis tentationem que in amorreis: id ē amaricātibus regnat occidit.

20 Et Og regē Basan: quoniam.

¶ [Et og regē basan] sic et coacervantem diabolum regem basan. id est confusionis queʒ conseruat: vel prauam consuetudinem que regnat in filijs confusionis: id est inordinate viuentibus etiaʒ occidit.

21 Et dedit terram eorum hæreditatem: quoniam. Josue xij.

¶ [Et dedit terram eorum] scilicet regum [in hereditatem] et specificans cui dedit subdit

22 Hæreditatem Israël seruo suo: quoniam.

¶ [Hereditatem israel seruo suo] sic et quos possidebat diabolus hereditatem dat semini abrahe quod est christus: qui per israel seruum accipitur. Uel per israel seruum accipit christianos quibus data est promissio regni celestis sub figura facta iudeis.

23 Quoniam in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam.

¶ [Quia in humilitate nrā] .i. in deiectione nostra dum humiliaremur graui seruitute egypti [memor

mor fuit nostri] per misericordiam suam nos inde liberando. sic et in deiectione nostra dum humiliaremur sub peccatis et diabolo/ memor fuit nostri quando aduenit quotidie in humilitate interiori que est propria christianis quam christus eos docuit memor est nostri. propter superbiam enim nostram obliuiscitur nos deus. humiliemur ad penitentiam et in humilitate nostra memor erit nostri.

24 Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam

¶ [Et redemit] id est tanquam precio redemptos liberauit [nos ab inimicis nostris] scilicet egyptijs. sic et christianos redemit sanguine vnigeniti filij sui. Deinde ponitur inuitatio ad laudem dei ex beneficio collato generaliter omni homini seu omni viuenti vita sensibili cum dicitur.

25 Qui dat escam omni carni: quoniam

¶ [Qui dat escam] id est omnia necessaria ad vite sustentationem [omni carni] id est omni homini seu animali: quia vtrobique ponit partem pro toto escam et carnem nominando sic dat escam spiritualem de qua dicitur. Caro mea vere est cibus: omni generi hominum israelitarum scilicet et gentium id est omni credenti. Deinde ad exhortationem suam rediens psalmum concludit dicens. Et quia sic facit ergo propter has et has causas.

Joh. vj.

26 Confitemini † domino cæli: quoniam

† deo

¶ [Confitemini domino celi] licet enim sit deus totius creature tamen speciali modo dicitur deus celi eo quod clare videtur vbi. hoc est quod supra aliter dixit deus deorum. Unde et hic repetit quod ibi subiunxit.

27 Confitemini domino dominorum: quoniam in æternum misericordia eius.

¶ [Confitemini domino dominorum] et ideo confitemini [quoniam in eternum misericordia eius] Misericordiam domini inter cetera maxime commendat et sepius nobis inculcat quia maxime est nobis necessaria et continue ad memoriam reducenda. Et quia per psalmum bona opera designantur et misericordia dei nos preuenit in inchoatione boni operis et eadem subsequitur in fine actionis bene deus deorum et dominus dominorum laudatur in fine qui iam laudatus est in capite. Et bene a laude inchoat psalmus iste et terminat in laude vt ostendatur quod ille qui laudatur est principium et finis et quod ei debet offerri principium et finis boni operis.

Oratio.

Memor esto humilitatis nostre et miserere nobis omnipotens deus. et qui quondam patribus nostris terram aduersariorum in hereditatem donasti quesumus vt nos a peccati macula liberatos in tuam hereditatem restituas. Per dominum.

Psalmus de populi Israëlitici in Babylone & fidelium in peccatis seu huius seculi miserijs captiuatione & eorundem lamentatione.

Psal. CXXXVI.

†.bi †tui

1 SVper flumina Babylonis † illic sedimus & fleuim⁹: dū recordaremur † Syon.

¶ Auctor psalmi ꝓpheta dauid. ¶ Titulus ps̄ dauid pp hieremiā: hoc est ps̄ iste dauid ꝓphete ꝓpositus propter hieremiā/id est iuxta hieremiā: quia agit de captiuitate quā hieremias defleuit in figura nr̄i qui spūaliter captiui tenemur p peccatū ⁊ a patria peregrini. Si enī ciues sum⁹ decreti syon i atriis hierusalē stamus spe sed hic in ista babylonia id est in cōfusione hui⁹ seculi non ciues habitamus sed captiui tenemur ⁊ sedemus humiles penitendo ⁊ cōfitendo. ¶ Materia populi israel captiuatio ⁊ eiusdem lamētatio. ¶ Intētio: monere non conformari babylonie sed in supernam hierusalē suspirare. Et q̄ sicut populus israel ratione captiuitatis sue corporalis ⁊ afflictiōis multiplicis flebat ⁊ dolebat nec cantare poterat canticum leticie dolens super templi destructione: et sua a loco sancto elongatione: sic eius exemplo multo ampli⁹ nos qui capti sumus in captiuitate diaboli: per peccatum mortale et in miseriis presentis vite flere et dolere semper debeamus: nec vnq̄ gaudere donec liberati erimus: et ad ciuitatem sanctam scilicet hierusalem supernam peruenerimus. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo describit templi destructionem: populi captiuati lamentationem: et aduersariorum punitionem. ¶ Sententia in speciali: propheta ergo in persona captiuoꝝ quasi laudib⁹ stantium in domo et in bono exercitatus est lamentationem hanc in figura nostri et fidelium profundit desideria patri dicens [Super] id est iuxta [flumina babylonis] quibus illa terra abundat [illic sedimus] id est diu habitauimus [et fleuimus] habitando ibi in amaritudine ⁊ luctu [dum recordaremur syon] id est templi destructi quod erat ibi de cuius destructione plus affligebantur q̄ de sua captione.

2 In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra. 2

¶ [In salicibus] qui solent iuxta aquas abundare: existentibus [in medio eius] scilicet babylonis [suspendimus organa nostra] id est instrumenta iocunditatis ⁊ leticie hoc est subtraximus nos ab omni carmine leticie ratione desolationis nostre et templi et aggrauatione mali continui.

3 † Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos: verba † cantionum. †qm̄ †cantī cowu.

¶ [Quia illic] scilicet in babylone [interrogauerunt nos] babylonii tentantes et irridentes [qui captiuos duxerunt nos] scilicet in babylonem [verba cantionum] id est vt cantaremus eis carmina exigentes carmina leticie a nobis in tota amaritudine constitutis. et hoc est etiam quod subditur.

4 Et qui abduxerunt nos: hymnum cātate nobis de canticis Syon.

¶ [Et q̄ abduxerūt nos] .i. a nostra terra separatos duxerūt. s. de iudea in babylonem captiuos: supple interrogauerunt verba cantionum

dicentes [hymnũ cantante nobis] leticie [de canticis syon] id est que solebatis cãtare i syon. scilicet in templo hierusalem que iuncta est syon. Uel mystice babylon que cõfusio interpretatur hic mũdus intelligitur. Omnia autem que hic amãtur & transeunt flumina sunt babylonis. Que attendentes sancti in sua captiuitate humiliati non se eis amore immiscent sed contemnendo supra sedent & flent vel eos qui rapiuntur: vel seipsos et suum incolatum qui in babylonia captiui tenentur. flent autẽ in recordatione syon. id est celestis hierusalem ciuitatis eterne in hostili enim terra dulcis est recordatio patrie. flent recordando syon & quando ꝫm babyloniam eis bene est. Multi enim flent fletu babylonio qui et gaudent gaudio babylonio. Qui gaudent lucris et flent pro damnis vtrunqꝫ de babylonia est. Sed cum ciues hierusalem agunt in medio babylonie organa sua in salicibus ei⁹ suspẽdunt. habent enim sancti organa sua ipsis canora. scꝫ scripturaꝫ dei promissam & precepta domini meditationem quandam futuri seculi. Salices ligna sunt infructuosa rigantur de fluminibus babylonis & nullum fructum ferunt. Hi sunt homines cupidi steriles in bono ope q̃ ex istis voluptatib⁹ rerum transeuntium nutriuntur tanq̃ rigati a fluminibus babylonie: Quando tales patimur cum eis qui i medio babylõie sunt versamur. qui enim multũ mali sunt in medio babylonis existũt sed in exterioribus babylonis sunt qui non tantis concupiscentijs seculi & delectationib⁹ obruuntur. Quãdo illos qui i medio ei⁹ sunt videmus & tam steriles inuenimus vt 5

difficile appareat in eis aliquid vnde possint duci ad fidem rectã: vel ad bona opera: vel ad spem futuri seculi auertimus ab eis faciẽ quia quicquid illis dixerimus sinistrum atqꝫ aduersum habebũt. Ergo differẽdo circa eos scripturas & eis nõ enũciãdo suspendim⁹ organa nostra in salicibus: nec ea vt sonent percutimus. Ideo autẽ suspendimus quia demones qui deceperunt nos captiuos nos duxerunt et a societate angelorum abduxerunt: interrogauerunt nos in babylonia tenẽtes verba cãtionum & hymnum de syon. i. causas & rationes aggratulatiõis & pfessionis nostre. Cum istis hostibus cõfligimus & ne irascamur hominibus qui nobis ingerunt persecutiones tulit intentionem nostram apostolus ab odio hominum & direxit in lucem spirituum dicens. Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguineꝫ: id est vs aduersus hoies quos videtis a q̃bus videmini mala pati. Nam et pro ipsis orare debetis: sed aduersus principes & potestates & rectores mũdi tenebrarũ harum quos non videtis hi sunt qui captiuos duxerũt nos: nec ducerẽt nos nisi cõsentirẽtes. Et qñ intrãt in corda hoim interrogãt derisorie per linguas eoꝝ quos possidẽt: & in q̃b⁹ seu p quos opantur: & dicũt cãtate nobis ẜba cãtionũ & hymnum de cãticis syõ. reddite nobis rõnẽ aduentus christi: & de fide vestra ac de preceptis christi in quib⁹ est vobis delectatio & exultatio tanta: & que est alia vita ita babylonij cantus exigebant: sed nos respondemus eis dicendo.

Quomodo cantabimus canticum domini:

Babylon q̃d interp̃tatur. Ephe. vj.

in terra aliena?

¶ [Quomodo cantabimus canticũ dñi] .i. quid debet cãtari a : laudem et honorẽ dñi [in terra aliena] q.d. nullo modo hoc facere possumus nec debemus. Deinde subiũgit captiuorũ affectionẽ erga hierusalem: et ex persona illorum alloquitur eam.

6 Si oblitus fuero tui Hierusalem: † obliuioni detur dextera mea:

† obliuiscat me.

¶ [Si oblit⁹ fuero tui] o [hierusalem] cantans canticũ letitie quasi oblitus destructionis tue [ob liuioni detur dextera mea] que ad agẽdum multum est necessaria quasi. d. tota fortitudo et virtus mea seu prosperitas et letitia me deserat et relinquat.

7 Adhereat lingua mea faucibus meis : † si non meminero tui.

† nisi tui me minero

¶ [Adhereat lingua mea faucib⁹ meis] ita ꝙ loqui nõ possim et mutus fiã [si nõ meminero tui] o hierusalem scꝫ cũ amore et delectatione. quia tui memoria est mihi fletus et miseriarum consolatio non modica. Unde subdi

8 Si non † proposuero Hierusalem: in principio † lætitiæ meæ.

† p̃posuero.
† ipũs ditatis

¶ [Si nõ ꝓposuero] te o [hierlm in principio letitie mee] id est nisi tu fueris mihi principiũ letitie: et si nõ est mihi precipua de te et in te o hierusalem letitia: quia accedente mihi causa alicuius letitie in principio recordabor de te. Uel mystice: quia his q̃ sunt malis pleni nõ debem⁹ organa percutere vt sonẽt, sed suspendere: et nõ facile debemus illis exigentibus a nobis aliquid dicere: nõ enĩ querũt vt dicãt et proficiãt: sed vt irrideãt et reprehendant. Unde respondendum est eis sic [Quomodo cantabim⁹ canticũ dñi in terra aliena] i. inter eos q̃ dolose exigũt: quod nõ capiũt sꝫ deridẽt et mordaciter reprehẽdunt. Sed vide quomõ viuas inter eos o popule dei: o corpus christi: ne timens talibus displicere affectes amicitias eorũ et incipiat te delectari babylonia et obliuiscaris hierusalẽ. Hoc ergo timẽs dic cũ ꝓpheta: qui passus interrogatores irrisos q̃si inter eos plaustrãs animũ erexit ad recordationẽ syon dicens. [Si oblit⁹ fuero tui hierusalẽ] inter verba captiuantiũ et dolosorum querentiũ et discere nolentium vt illis placere velim [obliuiscatur me dextera mea] .i. vita eterna q̃ ẽ dextera nostra. in dextera enim ponendi sunt iusti sicut sinistra est vita temporalis. Quicquid facis propter vitam eternam dextera operatur. si charitati vite eterne operibus tuis miscueris concupiscentiam laudis humane aut alicuius commodi secularis, nouit sinistra tua quid facit dextera tua. et in sinistra delectatus quasi in dextera perdis eterna: talibus qui obliuiscuntur hierusalem hoc contingit quod dixit: obliuiscatur eos dextera eorum. Uita enim eterna manet in se, illi remanent in delectatione temporali et faciunt sibi dexterum quod sinistrum est. Et [adhereat lingua mea faucib⁹ meis] id est obmutescam et mutus fiam a laude dei si non iugiter memoria tua versetur in corde meo. Sic contingit vt pronunciat: mutus enim fit homini qui memor non est hierusalem. vt quid enim loquitur q̃ cãticũ syõ nõ sonat: cãticũ

hierusalem lingua nostra est scꝫ fi-
deliū canticū delectationis seculi
hui⁹ lingua aliena lingua barba-
ra est quā i captiuitate didicimus.
Et si nō proposuero ⁊c̄. Ibi est ei
sūma letitia vbi deo fruemur. vbi
nihil delectabit nisi bonū: vbi mo
rietur omnis necessitas et orietur
summa felicitas: Illa ergo i omni
actione: ⁊ in principio: ⁊ in medi :
et in fine proponenda est ad ipsam
sunt oia referenda. Deinde conuer
tit se ad dn̄m contra hostes ipsius
ciuitatis; et mala futura predicit
eis in psalmo idumeis dicens.

9 † Memor esto domi
ne filiorū Edom: in die
Hierusalem.

†memē
to.

¶ [Memor] aute [esto] o [dn̄e filio
rū edom] id est idumeoꝝ vt eos pu
nias id est memor eris ad punien-
dum idumeorū nequitias quā fece
runt [i die hierusalē] scꝫ in die resti
tutionis hierusalē: quā impedierūt
quādo impedimēto fuerūt iudeis
reedificantibus hierusalē post redi
tū de babylonia. vel in die destru-
ctionis quando coniuncti fuerunt
babylonus. Ideo subditur.

10 † Qui dicunt exina-
nite exinanite: usque ad
fundamentum in ea.

†dicē
tiū eua
cuate:
vsqꝫ
dum

¶ [Qui dicunt] id est dixerunt ex-
hortādo se mutuo vel babylonios
ad destruendū muros hierusalem
[exinanite exinanite] id est effodi-
te et destruite quicquid est in hie-
rusalem [vsqꝫ ad fundamentum in
ea] id est totaliter et penitus euer-
tite et exterminate hierusalem vs-
qꝫ ad fundamenta vt nihil de ea
remaneat. Deinde pnunciat penā
babyloniorū dicēs. Et tu etiam O,

11 Filia Babylonis † mi
sera: beatus qui retri-
buet tibi retributionem
tuam quam retribuisti
nobis.

†felix.

¶ [Filia babylonis] id est gens ba
bylonica [misera] es in tua exulta-
tione et presumptione: sed [beatus
qui retribuet tibi retributionem
tuam] id est penam tibi debitam
destruendo te et captiuando tuos
[quam retribuisti nobis] id est pro-
pter mala que fecisti nobis destru
endo hierusalem: et nos captiuan-
do quod de⁹ summe beatus faciet
vel scḋm reputationem captiuorum
loquitur qui beatum eum reputa-
bant qui eos liberaret: et de hosti-
bus vindicaret.

12 Beatus qui tenebit †
& † allidet † paruulos
suos ad petram.

†puus
los
†elidet
†ifātes

¶ [Beatus] scꝫ deus vel in reputa
tione captiuorum alius qui in de-
struendo te [tenebit ⁊ allidet] id est
côcutiet [paruulos suos ad petrā]
vt occidat quod fecit deus super
eosdem qui iudeos percusserunt p-
missione enim diuina perse ⁊ medi
recipiebāt paruulos babyloniorū
per pedes: ⁊ ex crudelitate allide-
bant capita eorū contra parietes.
Uel mystice eodem q̄ et esau dict⁹
est interpretatur sanguis siue ter-
rena ⁊ sāguinea ⁊ significat carna
les sicut scriptū est. Caro ⁊ sanguis
regnū dei non possidebūt. Et sicut
esau inimicus fuit iacob ita carna
les inimici sunt spiritualibus ⁊ cō
cupiscentes presentia insequuntur
eos quos vident meditari eterna.
Contra hos iste respiciens in hieru
rusalem rogat dominum vt memo
rando eorum eruatur de captiuita
te et liberetur a carnalibus in die
quando euertere volunt hierusalē

Esau
q̄d iter
pretatur.
i. cor.
xv.

scilicet ecclesiā vel in die sequestrationis hierusalem quando sequestrabuntur a hierusalem vt ipsi puniantur et boni coronentur qui carnales subditi diabolo et angelis eius dicunt persequendo ecclesiam [exinanite exinanite vsque ad fundamentū in ea] hierusalem scilicet ecclesia hoc est tollite christianos extinguite ne vllus remaneat euertite quicquid est in ea vsque ad fundamentū. Et conuertit se ad ipsam ciuitatem malorum dicens O [filia babylonis misera] les ipsa tua exaltatione de rebus mundanis de gaudio malorum: non es posita in firmo fundamento: transitoria sunt que diligis ideo ad confusionem et ruinam peruenies. Ciuitas malorum babylon dicitur: et filia babylonis quomodo ecclesia dicitur syon et filia syon non propter prelationes dicitur mater: sed propter successionem et imitationem dicitur filia. Sed [beatus] est [qui retribuet tibi retributionē tuam] id est vicissitudinem scilicet allisionem spiritualem pro allisione carnali [quā retribuisti nobis]. Et subiungit quam retributionē dicens [beatus qui tenebit et allidet] etc. Ipsa est retributio paruos nos inuenit babylonia et ista confusio seculi: et suffocauit nos in errore adhuc infantes. Sed deus dedit nobis cognitionem sui iam gradibus vt non sequamur errores. Reuiuiscendo ergo in deum et proficiendo retribuimus babylonie qualem retributionem nobis retribuit. Occidit enim nos paruulos babylonia: et ipsi iam reuiuiscentes occidimus filios babylonie id est nascentes malas cupiditates quas iam genueramus ex babylonia. Ergo qū nascitur mala cupiditas antequam robur habeat mala consuetudo dum paruula est ab scide et allide ad petram christum: ad illam petram omnia vitia et peccata tua elide vt merearis esse beatus: et ad illos pertinere de quibus dicitur. Qui autem sunt christi carnem suam crucifixerunt cum vitijs et concupiscentijs. Oro. Gal. v.

Babylon. dicitur ciuitas malorum.

Captiuitatū nostrarū potentissime absolutor concede nobis laudes tuas spirituali carne cōcētu: vt quos sonus noxietatis ad te facit exules alleuatio potentis dextre tue celi restituat ciues. Per dominum.

Psalmus de laude Dei deuota propter diuersa beneficia humano generi prestita: & de magno desiderio pro hac laude dilatanda.

Psal. XXXVII.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: quoniam audisti † uerba oris mei. tota

Auctor psalmi propheta dauid. Titulus psalmus ipsi dauid captiuus qui supra fleuerat sedens super flumina babylonis quasi reedificata hierusalem et eius factus ciuis exultat: et christū laudat cui fit hic psalmus: Et est sensus psalmus iste fit ipsi dauid id est christo cui fit huius psalmi tota cōfessio. Materia: deuota laudis et gratiarum actionis exhibitio: tā pro priuatis tā pro cōmuniter humano generi collatis beneficijs. Intentio: ad laudē et gratiarū actionē monet verbo et exemplo. Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona ecclesie vel fidelis anime primo propter beneficia sibi a deo prestita ponit se in laudis

formam et exemplum: consequen-
ter exprimit suum de laude dilatā-
da desiderium. ¶ Sententia in
speciali: ex voce igitur ecclesie que
in superioribus est spe: expectans
ibi esse in re ait. [Confitebor tibi]
o [domine] confessione laudis et
gratiarum actionis pro collatis
beneficijs [in toto corde meo] scili-
cet integro non diuiso: id est ex to-
to affectu cordis mei totum cor im-
pono in aram tue confessionis: to-
tum accendo flamma tui amoris
[quoniam audisti verba oris mei]
interioris scilicet cordis: id est ora-
tionem interioris hominis cui pro
pe est deus. In corde enim habem9
vocem quam audit deus quia nō
est longe a nobis ille in quo viui-
mus mouemur et sumus. Longe te
a deo nō facit nisi sola iniquitas:
deijce medium parietem peccati: et
cum illo es quem rogas.

2 † In conspectu ange
lorum psallam tibi: ado
rabo ad templum san
ctum tuum: & confite
bor nomini tuo.

† tēplū angelis.

¶ [In conspectu angelorum psallam
tibi] considerando tuam et eorum
presentiam: et qualiter oportet in cō
spectu diuinitatis et angelorū esse
et orare. Unde solerter studendum
est vt cū psallim9 semp diuine et an
gelice presentie memores cū timo
re ac veneratiōe et attētiōe celeste
officiū compleam9 [adorabo ad tem-
plū sanctū tuū] i. ad illud tēplum
angelicū vbi angeli sunt i quibus
de9 tanq̄ in tēplo habitat mēte et
desiderio in celestib9 habitādo et
ad societatē angelorū adoratione
tēdēdo id est adorabo pro eternis
vt sim angelorum socius [et confi-
tebor nomini tuo] id est laudabo
te pro tuo beneficio et subditus cū † in

3 † Super misericor
dia tua & ueritate tua:
quoniam magnificasti
super omne nomen san
ctum tuum.

¶ [Super] id est de [misericordia
tua] qua peccōrē respicis et vocas
ac pctā donas [et veritate tua] qua
promissionem reddis et remune-
ras. He sunt vniuerse vie domini
quibus ad nos venit et quibus ad
eū veniamus. Has ergo deo red-
damus misericordiam in subueni
endo et veritatē in iudicando. His
cū duobus adiuuamur et deum
promeremur [quoniam magnifica
sti] per hec vtraq3 [super omne] id
est vbiq3 et in omnibus gentibus
[nomen sanctum tuum] omnes
enim hec audientes de te magni-
ficāt te nomen tuū laudibus extol
lendo. Uel [quoniam magnificasti
sanctum tuū] scz xp̄m super omne
nomen celestiū terrestrium: et in-
fernorū. Et quia sic fecisti ergo

4 In quacunque die in
uocauero te † exaudi † cito
me: multiplicabis † in † me
anima mea uirtutem.

¶ [In quacunq3 die] i. [quocūq3 tpe
[inuocauero te] pro mea necessitate
[exaudi me] q2 iā nō terrena peto
sz eterna. et bñficiū iā prestitū pre-
bet mihi confidentiā obtinēdi fu-
turū iō subdit [multiplicabis] i.
multiplica et amplia [in aia mea]
nō peto i carne [virtutē] vt vitia de
dinē nō peto multiplicationē cor-
palē sed spiritualem: nō quero sa-
lutem temporalem et felicitatem
terrenā: sz tm̄ in aia virtutē. In hec
exprimit sanctum desiderium: non

enim petit terrena quibus viuit corpus: sed virtutem qua viuit anima. Et quia tu exaudis et multiplicas ergo meo exemplo prouocati

5 Confiteantur tibi domine omnes reges terræ: † quia audierunt omnia uerba oris tui. †quoniam

¶ [Confiteantur tibi] o [domine] i. laudent te [omnes reges terre] recognoscentes tuum dominium generale. Ita fit quotidie: quia laudant te non solum iuniores sed et maiores: non solum plebes sed potestates et reges. Reges etiam terre sunt moderati viri qui carnem regunt et subdunt spiritum: et debent confiteri cum non habeant locum excusandi [quia audierunt omnia verba oris tui] per predicationem discipulorum: et aliorum per quos eloquia dei que prius in vna gente iudeorum abscondita erant: iam in omni terra: et vbique delata et manifestata sunt: et ad omnes gentes ac reges peruenerunt. Confiteantur inquam reges

6 Et cantent in uijs domini: quoniam magna est gloria domini.

¶ [Et cantent] exultando ipsi reges [in vijs domini] ambulantes que sunt misericordia et veritas ambulent inquam in vijs domini et cantent hoc [quoniam magna est gloria domini] solius non regum. Gloria enim regum transitoria est: sed gloria domini eterna. Despiciatur illa que breuis est: laudetur et ametur ea que permanens est. Ambulent itaque proficiendo: cantent gaudendo: non de sua gloria parua: sed de gloria domini magna. Sic current temporalia vt non obliuiscantur eterna, hec eis in vsu sint illa in desiderio.

Attendant domini excellentiam non suam: sint humiles non superbi: timentes et cantantes quod sequitur

7 Quoniam excelsus dominus & humilia respicit: † & alta à longe cognoscit. †excelsa.

¶ [Quoniam excelsus dominus] secundum se [et] tamen [humilia] id est humiles [respicit] oculo misericordie scilicet eos acceptando et approbando [et alta] id est superbos [a longe cognoscit] quasi eos contemnendo et abominando, quia per gratiam non est eis quos tamen perfecte videt qui omnia videt. Si ergo vis vt deus te respiciat et tibi propinquet humilia te. Nam tanto a te erit altior quanto tu elatior. Tanto erit tibi propinquior quanto tu humilior. Sed forte si humiliaris tribularis per superbos. Noli timere sed conuersus ad deum dic quod sequitur

8 Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me: † & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam: & saluum me fecit dextera tua. †quod hic est.

¶ [Si ambulauero in medio tribulationis] que semper instat salutem a diabolo id est cum contigerit me in tribulationes et angustias incidere [viuificabis me] humilem confortando me. et dando mihi virtutem patientie et perseuerantie [et super iram inimicorum meorum extendisti] id est extendes [manum tuam] furorem eorum per

potestatem

potestatem tuam compescendo[et saluum me fecit].i.faciet[dextera tua].i.fauor tue protectiōis ⁊ gratie vt non superer in tribulatione. Uel[dextera tua]in eterna felicitate q̄ saluat eternaliter non sinistra que temporaliter. Dextera em̄ dei dicitur felicitas eterna: sed sinistra felicitas temporalis. Et quasi q̄s diceret quare tu non vindicas respondet ego non tribuo sed

9 † Dominus retribuet pro me domine misericordia tua in † seculū: † opera manuum tuarum ne despicias.

† dñe retribues. † eternum. † et

❡[Dñs retribuet p̄ me]s:ꝫ penas et vindictam meis persecutoribus et aduersarijs secundum meritum eorum quia hec sibi est reseruanda secūdum illud. Mihi vindictam ⁊

Ro.xij ego retribuam. Seuiant inimici quantūlibet dñs retribuet qd̄ ego non valeo nec debeo. Et iterum ad dominum conuertens sermonem dicit o[domine misericordia tua]ē [in seculum].i.in eternum non ad temp⁹ et ideo nolo dič hominis q̄ est tēporalis sed eternum. ⁊ ergo o dñe[opera manuuꝫ tuaꝝ]que nos sum⁹: siue i eo ꝙ hoīes a te i natura creati: siue in eoꝙ iustificati ⁊ a te i bonis opib⁹ recreati ne despicias]sed charitate paterna custodias ⁊ ad gl'iaꝫ perducas. Oratio.

Multiplica dñe virtutē tuā in animabus supplicum: vt dum te in templo sancto tuo iugiter adoramus in conspectu tuo cū sanctis angelis gloriemur. Per dominum.

Psalmus de exhibitione diuinæ laudis ex consideratione eminentiæ diuinæ ubique præsentis & omnia cognoscentis.

Psal. CXXXVIII.

Domine probasti me & cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam & resurrectionem meam.

❡ Auctor psalmi ꝓpheta Dauid. ❡ Titul⁹ i finē psalm⁹ dd.i.psalmus iste dirigēs nos i finē.i.i xp̄m q̄ est finis nr̄i operis: ⁊ fruct⁹ laboris attribuit dauid.i.toti xp̄o in cuius ꝑsona loq̄t hic ꝓpheta: nūc de capite: nūc de mēbris ꝑp̄ nimiam vniōnē capitis ⁊ corporis: quātuꝫ ad mēbra loquit in ꝑsona superioris captiui q̄ iā spe in hierusalē restitut⁹: ⁊ pōsit⁹ memor discussiōis sue in qua deū latere nō potuit: in qua ⁊ eū secuta est man⁹ dn̄i deliberat ab eo vlteri⁹ nō esse fugiendum: sꝫ ad eū ꝑ eū ab irato ad placatū: cū sibi magna bona dicit eē: ⁊ loquit quasi voce filij prodigi redeūtis ad patrem. ❡ Materia: assurrectio ad confessionē diuine laudis ex consideratione eminentie diuine vbiꝗ presentis et omnia cognoscentis. ❡ Intētio: monere huiusmodi eminētiam diuinam semper cognoscere: ⁊ ad eius laudem debitam consurgere: atꝗ nō a deo sed ad deū per eum fugere. ❡ Sētentia in generali: propheta in isto psalmo assurgit ad cōfessionem diuine laudis ex consideratione diuine eminētie/cōsiderādo scilicet ꝙ diuina notitia omnia intime ⁊ clarissime cognoscit: et sua diuina natura vbiꝗ presens existit. Confes

quenter etiam assurgit ad dei reverentiam eiusque sanctorum/ et ad detestationem omnium iniquorum.
¶ Sententia in speciali: ait ergo propheta primo in persona capitis ad patrem secundum quod homo loquentis ⁊[Domine]pater. non est dominus eius nisi quia dignatus est nasci secundum carnem. Pater est forme dei: dominus est forme hominis[probasti me]experimentis multis et sic[cognovisti me]id est ab alijs cognosci me fecisti. probatus est in operibus/ notus in miraculis. probatus est in passione/ notus in resurrectione. prius eum pater noverat: sed tunc eum notum alijs fecit: et probatum ostendit[tu cognovisti]per approbationem id est voluisti[sessionem meam]in sepulchro id est humilitatem meam in passione[et resurrectionem meam]de tumulo id est glorificationem in resurrectione: quia secundum voluntatem tuam factum est. Vel in persona corporis O[domine probasti me]et cognovisti me quod postea exponit dicens[tu cognovisti sessionem meam]scilicet quod in tribulatione mea patientiam habeo et peccata recognosco ac confiteor[et resurrectionem meam]scilicet quod per gratiam iustificatus surgo a morte: et erigor in spem eterne vite. Sed et homo quando penitentia se humiliat: surgit ante in remissione peccatis quando in spem vite eterne erigitur. Deinde consequenter similiter loquitur in persona corporis seu membrorum dicens. Et non solum exteriora opera mea nosti sed etiam

2 Intellexisti cogitationes meas de † longe: semitam meam & † funiculum meum investigasti.

† longinquo.
† limitem

¶[Intellexisti cogitationes meas interiores[de longe]id est diu antequam cogitarem[semitam meam]id est actionem[et funiculum meum]id est limitem et actionis terminum[investigasti]id est discussisti et tanquam coram te perfecte cognovisti: quia et quo gradimur: et quousque pervenimus subtiliter pensasti: ut deprehensus fugiens loquitur sequente se legitima vindicta dei vindicantis quasi dicat. Intellexisti meum desiderium ad te redeundi quo dixi surgam et ibo ad patrem meum: et hanc cogitationem precognoscens occurristi mihi[semitam meam]qua a te recessi[et funiculum meum]quousque perveni[investigasti]et scisti.

3 Et omnes uias meas præuidisti: † quia non est † sermo in lingua mea. † quia † dolus

¶[Et omnes vias meas]id est operationes et actus[previdisti]priusquam fierent et antequam eas ambularem: et premisisti me in labore ire vias meas: ut si nollem laborare redirem in vias tuas. Et quia precursus sive agnitus sum deprehensus sum: iam quid dicam non habeo ego ipse me inculpo et fateor[quia non est sermo]excusationis[in lingua mea]sed potius accusationis ut dicam. Pater peccavi in celum et coram te. culpam meam agnosco. sed excusationem non invenio. Et nimirum quia Luc. XV.

4 Ecce tu domine cognouisti omnia nouissima & antiqua: tu † formasti me & posuisti su- † finxisti

per me manum tuam.

¶ [Ecce tu dñe cognouisti oia] scz [nouissima] et vltia mea quo pueniret antiq[ua] ac pria vbi te offendi. Antiqua et prima nra fuerūt peccati origo qn per antiquum peccatum lapsi sum⁹: nouissima et vltima sunt pena peccati et miseria in qua viuim⁹ que est vltima si resurre velimus alioqn restat eterna [tu formasti me] et finxisti in ista mortalitate et in isto labore ad quē oēs nati sum⁹ ac pene peccati me subiecisti [et posuisti sup me manū tuā] vindicē et vltricē me supbū grauantem. Et miro modo salubriter deiecit elatum vt erigeret humilem vnde recte subiungitur

5 † Mirabilis facta est scientia tua ex me: † cōfortata est & non potero ad † eam.

†mirificata ē. †inualuit †illam

¶ [Mirabilis facta ē sciētia tua ex me] i. ex pctō meo mira et incōprehensibilis facta est mihi sciētia tua. nō est facile mihi te cōtēplari quē supbus reliqui vt prius erat cū apud te essem [cōfortata est] et inualuit trāscēdēdo cū ipam inuestigo [et nō potero ad eā] attingerē ex me et per meā inuestigationē: et cum fugitiuos ita mulctat⁹ et punit⁹ sim tecq nō lateā: qz nihil est qd te fugiat: et vbiq est spūs tu⁹.

6 Quò ibo à spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam?

¶ [Quo] ergo [ibo a spiritu tuo] qui oia scrutatur: et quo plen⁹ est orbis terrarū vt me non inueniat cuius semitam et funiculū subtiliter inuestigas [et quo a facie tua] id est a presentia: et a spiritu tuo qui vbiq es tot⁹ et plenus [fugiā] te iratū vt latere queā. q. d. nusq se vertit hac et illac quasi quercus locum fuge et nequit inuenire: qd consequenter declarat in multis inductiue dicens. quia

7 Si ascendero in cœlū tu illic es: si descendero in infernum ades.

tibi

¶ [Si ascendero in celum] i. si de iustitia mea confidēs presumpsero de me tanq sim in celo [tu illic es] vltor: superbie ad percutiendū. Itē si descēdero [in infernum] i. si peccando venero in profundū malorum: et despero nolens confiteri dicā quis me videt ē illic [ades] vt vindices. q. d. Si me superbiendo extulero te inuenio repressorē si timendo me abscondero te inuenio inuestigatorem. Quo ergo fugiam vt te iratum non sentiam? Sed inuenit iste consilium. q. d. sic potero fugere iratum scilicet

8 Si † sumpsero pēnas meas † diluculo: & † habitauero in extremis maris.

†recipiam †ita directum †habitabo.

¶ [Si sumpsero] et accepero [pennas meas] id est duas alas quas perdideram scilicet duo precepta charitatis in quibus tota lex pendet et prophete et hec [diluculo] virtutum id est postpositis tenebris peccatorum et in exortu gratie [et habitauero] mente [in extremis maris] id est in fine seculi vt seculum non amem: sed eius finē in quo sit mihi requies: tunc scilicet possum fugere a facie irati ad faciem placati. Extremum maris est finis noster in deo transuolare: ergo periculosos huius mundi fructus debemus transuolare vt ad illum beatum finem ad illā

felicem portum perueniamus. Illuc volem⁹ spe ⁊ desiderio habentes alas gemine charitatis. Non sit nobis requies nisi in extremis maris: nam si alibi requiem quesierim⁹ in mari precipitabimur. volemus vsqꝫ quo mare finiatur ⁊ illum finem maris spe fideli premeditemur. Ipse autem illuc nos perducet cuius faciem irati fugere volumus. nam sequitur.

9 Etenim † illic manus tua deducet me: & † tenebit me dextera tua.

†illuc
†adducet.

¶ [Etenĩ illic manus] .i. potentia [tua deducet me] ne aberrē vt erigar q̄si in aere nō tāgēs celū p elationē nec terrā per desperationē: sed quia est sinistra que est in collatione temporaliū. ideo subdit [et tenebit me] ne recidā sed pseuerē [dextera tua] que ducit ad eterna scꝫ grā tua ⁊ amor eternitatis hec meditemur. hec sit spes nr̄a. hec sit cōsolatio nr̄a. Man⁹ tua deducet me ad pfectū ꝟtutis. dextera tua tenebit me in statu beatitudinis. Tue ei potestatis manu humana creatura deducit: et tui respectus gratia vt psistat tenetur. Sed adhuc considerans longinquitatem vie et pericula subdit

10 Et dixi † forsitan tenebre cōculcabunt me: & nox illuminatio mea in delicijs meis.

†fortasse

¶ [Et] ita deliberās ⁊ volare cogitans [dixi] in corde meo [forsitā tenebre] scꝫ tot mala seculi: tot scādala: tot turbe tētationū [cōculcabūt me] .i. ipediēt volatū meū. abūdat eñi iniq̄tas scl'i qua refrigescere possunt penne charitatis. ⁊ q̄ in nocte desperauit trāsire mare. [et per me: nō ad diuinā gratiā respirauit [et nox] .i. hec tota misera vita facta est mihi [illuminatio mea] [et hos [in delicijs meis] .i. per delicias meas. Nostre delicie christus est de quo exultamus et gaudem⁹ qui descendit in noctē. q̄r carnē de isto seculo accepit ⁊ noctē illuminauit: et me ab interitu reuocans fecit mihi noctem illuminatā. Unde recte subiungitur

11 † Quia tenebre non † obscurabūtur à te & nox † sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ eius ita & lumen eius.

†q̄si
†obtenebrabunt
†tanq̄

¶ [Quia tenebre] .i. peccata ⁊ homines mali [nō obscurabunt a te] ⁊ per te nō obscuras tenebras: q̄r nō finis impunite abire pctā nr̄a: sed flagellādo crudis hoies vt pfiteantur pctā: et cōfitentes vera luce illuminas: qui enim non confitetur pctā sua tenebras obscurat: sed si confitet deus illuminat. Tota ista miseria in qua gemin⁹ dolor medicinalis est non sententia penalis. vnde benedicamus deum miscētem amaritudines dulcedini vite tpalis: ne tpaliū delectatiōe eecati nō desiderem⁹ delicias eternas sic fiet in nobis quod dicit [⁊ nox] hui⁹ noctis scꝫ aduersitas [sicut] et [dies] hui⁹ noctis scꝫ psperitas [illuminabit] a te ⁊ in serenū mihi vertet q̄d fit si cognoscamus merito peccatorum nostrorꝫ nos aduersitates pati; ⁊ dulcia sint nobis flagella pr̄is ne sit amara sententia iudicis. Implebitur etiam in nobis quod subiungitur [sicut tenebre eius] noctis sunt mihi id est aduersa [ita] indifferēter [⁊ lumē eius] id est prospera vt vtraq̄

equaliter accipiamus.et si hec est tenebre non conculcabunt et prement quem lumen non extollit:et corrumpit. Nec nox id est hec misera vita habet noctē siue tenebras scilicet aduersitatem.et diem siue lucem scilicet prosperitatē sed deus illuminat hanc noctem sicut diem promittens aliam lucem et docēs non letari prosperis nec frangi aduersis:et tunc incipit homo his indifferenter vti et in omni tempore et fortuna deū sicut Job bñdicit. Et hec indifferentia et firma constantia in vtroq; fortuna est mihi.

12 † Quia tu possedisti renes meos: † suscepisti me de utero matris meæ.

†qm̄ †dñe

¶ [Qr tu] o dñe [possedisti renes meos] id est tenes non solum cor id est cogitationes quarum sedes est in corde sed etiam renes.i.delectationes quarum sedes est in renibus:vt non delectet me lux noctis scilicet prosperitas rerum et felicitas tempoꝝ sed interior lux scꝫ sapientie tue [et suscepisti me de vtero matris mee].i.de consuetudine ciuitatis mee babylonie in q̄ prius natus sum captiuus vbi nō indifferēter habebam lucem et tenebras noctis huius.preposterē hoc dr q: prius est suscipere q̄ possidere. Et quia hoc fecisti mihi ideo

13 Cōfitebor tibi † quia terribiliter † magnificatus es: mirabilia opera tua: † & anima mea cognoscet † nimis.

†dñe qm̄ †mirificatus. †deus. †valde

¶ [Confitebor tibi] id est laudabo te et merito [quia terribiliter magnificatus es] puta quia infinitus es in potentia et virtute et eo ipso terribilis. Quia terribilis es/timendus es:q: placabilis es amandus es:q: magnificatus es admirandus es:et in his omnibus laudandus et querendus.et ita cum tremore gaudemus ne supbi perdamus qd humiles pcipim⁹.nec solū tu mirabiliter magnificatus es:sed etiā [mirabilia] sunt [opera tua] in creatione et recreatione in quib⁹ etiā confitendum est tibi [et anima mea] id [cognoscet nimis] id est valde. Ante erat miro scientia tua ex me nec poteram ad eam sed mō possum:q: venit mihi grā tua.et illumiauit tenebras meas. Et merito cognoscit quia

14 Non est † occultatū os meum à te quod fecisti in † occulto: & substantia mea in inferioribus terræ.

†absconditum †abscondito.

¶ [Nō est occultatū] et absconditū [os meū] dictum ab osse non ab ore.i.firmitas anime interior et cōstantia virtutum que frangi non pōt:quelibet tribulatio seu aduersitas hui⁹ seculi seuiat [a te] sic vt cognitionē tuā lateat [qd fecisti i occulto] et abscōdito:q: illō hoies non vidēt tu aūt vides q̄ fecisti videas bōa que fecisti in me vt nō appareant mala que ego feci in me. Operuit tua grā petā mea [et] tamen [substātia mea] scilicet corporis [in inferioribus terre] id est in hac peregrinatione afflicta gemit tribulatiōibus et tētationib⁹ fatigat. Ego subsisto in carne corruptibili tamen os non cedit hui⁹ seculi malis. Ex quibus verbis pēsanda est dei misericordia atq; iustitia:q: intus diuina virtus spiritualibus donis et ꝟtutibus nos

roborat: spe ad celestia subleuat: ⁊ sue virtutis regimine culpas nostras misericorditer occultat: sed propter culpas nostras adhuc nos punit: ⁊ natura nr̄a adhuc in hac mortalitate gemit tentationibus ⁊ anxietatibus vrgetur: ⁊ innumeris tribulationib⁹ fatigatur. Et q2 non nostris meritis sed diuine misericordie respectu agit vt corruptio ad incorruptionem subleuetur bene subiungit loquens nunc in persona dicens

15 Imperfectum meum uiderunt oculi tui: & in libro tuo omnes scribentur: † dies formabuntur & nemo in eis.

†p diē errabunt.

¶ [Imperfectum meū] scz titubātes [viderunt oculi tui] misericorditer ne perirent dum adhuc non haberent os ⁊ anime firmitatem interiorem [⁊ in libro tuo] id est in diuina memoria [oēs scribentur] oēs scilicet illi quos oculi tui viderunt: acsi diceret in memoria tua eterna semper erunt: vñ adhuc de imperfectione subiungit. [dies formabuntur] et de filijs noctis filij lucis fient qui alios illuminabūt. nam quasi dies formauit dñs qñ sanctos apostolos elegit: quando eos luce fidei illuminauit: sed isti in tenebras conuersi sunt: cum in christi passione lucem fidei perdiderunt: et [nemo in eis] remansit q non erraret: sed tamen non perierunt: quia imperfectum eorū oculi tui viderunt: quod preuidens propheta subiungit. Et ñ errabunt tamen

16 Mihi autem † nimis honorificati sunt amici tui Deus: † nimis cōfortatus est principatus eorum.

†valde †valde

¶ [Mihi autem] id est a me [nimis] id est valde ⁊ excellenter. Excellit enim honor celestis honorē terrestrem: vel vltra q̄ dici possit [honorificati] ⁊ honorabiles facti sunt licet alijs despicabiles videātur [amici tui] o [deus] scilicet apostoli et sancti qui errabunt: vere nimis sunt honorificati illi quibus auctor celi et terre dignatus est dicere. Jam nō dicam vos seruos sz amicos meos. (Job xv.) Magnus honor: magna gl'ia: magna dignitas est esse amicos dei. Tali honore digni sunt qui pro amore dei cūcta que mundi sunt deserunt: qui propter christum viles et abiecti esse appetunt: quos mundi prosperitas nō eleuat: quos aduersitas ab amore christi non separat: et [nimis] sup omnem principatum [confortatus est principatus eorum] id est firmiter stabilitus: q2 primo duces ⁊ pastores ecclesie facti sunt: et ex isto principatu ad honorem eternum transierunt. Nimis etiam cōfortati sunt apostoli et ceteri sancti quos nihil poterat a charitate Christi separare: qui terrena despiciebant: mundi gloriam calcabāt: ad celestem patriam totis virib⁹ anhelabant: sed hi tales licet sint magni non sunt tamen pauci. vnde sequitur

17 Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc sum tecum.

¶ [Dinumerabo eos] quos in fide genuerunt illi quorum principatus est confortatus et ipsi mihi enumerati super arenā multiplicabuntur [alijs ad dinumerandū.

Deo ergo innumerabiles sunt electi: nobis vero tam innumerabiles sunt q̄ innumerabilis est arena: hoc autem fecit mortalitas et resurrectio christi: vnde et subditur [exurrexi] a morte [et adhuc] toto tempore vite presentis [sum tecū] occultus ad dexteram tuam donec ab omnibus videar in iudicio. Nam ante passionem et in passione pauci fuerunt qui crederent in iesum: ac post q̄ resurrexit a mortuis et ascendit in celum multiplicata est multitudo credentium. Et adhuc ad dexteram patris in occulto sedens latet: nondum manifestus venit: nondum iudicat: sed tunc districtius eos damnat qui modo eum penitendo non placant. De quibus in persona corporis seu membrorum psalmista subiungit.

18 Si occideris De⁹ pec
catores: uiri sanguinum
declinate à me.

¶ [Si] id est quando [occideris] et a corpore tuo separaueris o [deus] peccatores] obstinatos tunc saliet dicam [viri sanguinum] scilicet qui oditis fratres. Qui enim odit fratrem suum homicida est [declinate a me] scilicet ne vobiscum occidar a deo. Ac si diceret. Cum tu damnabis reprobos in iudicio tūc separabuntur boni a malis. Tunc manifestum erit quod hic dicitur. Viri sanguinum declinate a me. Tunc occidentur qui modo persequuntur: tunc honorabuntur qui modo pro iustitia persecutionem patiuntur. Tunc apparebit quod premissum est. Nimis honorificati sunt amici tui deus. Quibus reprobis etiam causa ꝛ origo damnationis demonstratur. cuꝫ subinfertur.

1. Ioā. iij

19 † Quia dicitis in co-
gitatione: † accipiāt in
uanitate ciuitates suas.

tam dice[...] ta[...] piens.

¶ [Quia dicitis in cogitatione] scꝫ vestra. peccatū quippe prius in cogitatione fit post modū in opere. Et quia malum nō corrigunt cogitationis, ideo ad malū deriuātur operis dicitis iniquā aduersus electos [accipiant in vanitate] ꝛ frustra [ciuitates suas] .i. conuēticula. Iste ciuitates sunt sanctorum societates: qui dum peruersa loca sancte ꝛ socialiter viuūt ciuitates omnipotētis dei sunt. Quos solēt mundi amatores mente despicere: quia eos vident temporalia que ipsi diligūt non amare. Et dū illos conspiciunt simul habitare sola celestia cōcupiscere (quia vite sequētis fructum non cogitant) in vanitate accepisse ciuitates suas id est frustra socialē ducere vitā electos reprobi pēsant. Et quia eorū mala sancta ecclesia odit et reprehendit. recte subiungitur

20 Nonne † qui ode-
runt te domine oderā:
& super † inimicos tuos
tabescebam?

†eos q̄ oderāt te odio habui. †inimicis tuis.

¶ [Nonne qui oderunt te domine oderam] quasi dicat sic: quia eorum vitium est odiendum bonis hominibus sicut est odiosum deo [et] nōne [super inimicos tuos] quos videbam preterire legem tuam [tabescebam] id est resoluebar interius tedio: et afficiebar dolore: ꝛ iratus contra eos ex zelo tue iustitie. Sic iniustos iuste odimus si eorum culpas zelo dei accensi districte reprehendimus: si ea que redarguenda sunt minime palpamus: ne dū eorum gratiā offendere metuimus iram dei incurramus. Si ergo non

deum veraciter diligimus sic eius inimicos odire debemus vt in eo qd mali sunt semper eos persequi studeamus. vnde & subditur

21 Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi.

¶ [perfecto odio oderã illos] diligens q facti erant sm naturam: sed odiens quod faciebant scilicet iniquitatem: quia ipsi oderunt te: nec em veraciter te diligerem nisi odientes te odirẽ: & exinde [inimici facti sunt mihi] odio iniquo persequẽtes me propter iustitiam. Perfecto odio odire est neminem cõtra iustitiam amare: nulla vitia blandiendo palpare: ea que mala sunt audacter redarguere: nulla pter hec damna vel aduersa formidare: hoc est em perfecte odisse vt nec p pter vitia homines oderis: nec propter homines vitia diligas: vt hoc in eis oderis q iniqui sunt: hoc diligas q homines sunt. Et q puro & sincero animo oderint peccatores ostendit eo quod sequitur.

Odire pfecte qd est.

22 Proba me deus & scito cor meum: † interroga me & cognosce semitas meas.

Ÿscrutare.

¶ [Proba me] o [deus] interi⁹ [et scito cor meum] qd nõ põt homo: id est esto testis conscientie mee. Mundus se nouit interius cũ hoc ait: nisi em purũ se habere cor sciret testem conscientie sue deus minime inuocaret: hec est conscientia munda & species filie regis intrinsecus: perfectum quoq se esse exterius agnouit cum subiunxit [interroga me] exterius [& cognosce semitas meas] Acsi diceret proba cõscientiam; interroga vitam: proba cogitatiões: interroga opera: quia factis malorum non consentio nec diligo. Et cum in me viam iniquitatis nõ inueneris in via tua que tu ipse es deducere me digneris. Et hoc est quod sequitur.

23 Et uide si uia iniquitatis in me est: & deduc me in uia eterna.

¶ [Et vide si via iniquitatis i me est] siue cogitando: siue delectãdo: siue consentiendo: siue faciendo [et deduc me in via eterna] id est in via iustitie que ducit ad vitam et beatitudinem eternam: ad quam nullus potest peruenire nisi fuerit totaliter expeditus ab omni iniquitate: hec etiam eterna via est christus. Ipse enim ait. Ego sum via veritas & vita. Via est per quã spiritaliter gradimur. veritas est ad quam peruenire conamur: vita est qua in eternum fruamur. Vel [Proba me] o [deus] id est examina [et scito cor meum] .i. fac me scire ea q latẽt in corde meo. [interroga me] .i. fac me inquirere & discutere conscientiã [& cognosce] .i. cognoscere me fac: [semitas meas] .i. cogitatiões & desideria mea quo tendũt. [Et vide] .i. fac me videre [si via iniquitatis in me est] .i. aliqua latẽs culpa in mea voluntate vel actione [et si aliqd in via mea inueneris quod tibi displiceat [deduc me in via eterna] id est in via que ducit ad eternitatem Orõ.

Jo. xiiij.

Celi terreq protector deus quo moriente illuminata sunt tartara: quo resurgẽte sanctorum est multitudo gauisa: quo ascendente angelorum exultauit caterua: precamur tante glorie excellentem virtutem vt directi i via eterna illo tueamur brachio quo honorabiles amici tui

gloriantur in celo.per.

Psalmus de cuiuslibet fidelis inter malos constituti deprecatione ad dominum: ut à tentationibus & uexationibus liberet eum.

Psal.CXXXIX.

1 E† Ripe me domine ab homine † malo: à uiro † iniquo † eripe me.

†eripe me. †maligno. †iniusto †erue

¶ Auctor psalmi pphēta Dauid. ¶ Titulus.in finem psalmus dauid.Et est sensus.psalmus iste dirigens nos in finem/id est in christum est dauid.i.ecclesie que hic loquitur.¶ Materia: malitia hui⁹ mundi ac gemitus et oratio corporis christi inter malos constituti. ¶ Intentio:monere ad orandum deum contra omne malum.¶ Sententia in generali.propheta i isto psalmo in persona ecclesie dominum deprecatur vt a tentationibus et vexationibus iniquorum liberetur: dicens in futuro iudicio vindictam super eos venturā qui pauperes nūc persequūtur.¶ Sententia in speciali.Ecclesia ergo inter malos quos(vt supra dictum est)perfecto odio odit gemens et laborans clamat.[Eripe me]o[domine ab]omni[homine malo]in se non solum visibili scilicet proximo sed etiam inuisibili scilicet diabolo.Diabolus dicitur homo in figura:vnde in euāgelio.Inimicus homo hoc fecit.Uel secundum quosdam sicut paulus qui prius vocabatur saulus dicitur a paulo quē conuertit:ita diabolus dicitur homo ab homine quē ipse decepit [a viro iniquo]alijs scilicet homine vel diabolo [eripe me]ne mihi noceat.Eripe inquā ab istis ne cogar conformari eorum malitie. qui etiam vir dicitur:quia virilis et fortis est ad nocendum.Deinde qualiter mali persequuntur exequitur. impugnant enim bonos tripliciter scilicet corde:lingua:et manu. Et de corde premittit dicens

mat. xiij.

2 Qui cogitauerunt † iniquitates in corde:tota die constituebant † prælia.

†iniustitias †bella.

¶[Qui]scilicet mali et iniqui[cogitauerunt]ex mora[iniquitatem in corde]etsi in labijs quandoq̄ bona pretendant.et hec inimicitia occulta periculosior est q̄ aperta: facilius enim vitatur aperta q̄ occulta: quia nulla pestis efficacior est ad nocendum q̄ familiaris inimicus.et hi tales[tota die]id est toto tempore sine itermissione[cōstituerunt]machinando et firmiter statuendo [prelia] verborum aut verberum quibus alios impugnarent.Deinde subdit de persecutione a lingua dicens

3 Acuerūt linguas suas sicut serpentes: uenenum aspidum sub labijs eorum.

¶[Acuerunt linguas suas].i. fabrica malicie. poliendo et preparando ad blande loquendum vt deciperent.vel ad pungendum vt lederent [sicut serpentes]qui blādiuntur lingua vt mordeant[venenum aspidum]quod est insanabile.id est suggestiones prauc[...]

vel latet [sub labiis eorum] id est sub verbis de labiis eorum procedentibus. Et bene dicit sub labiis quia malitia eorum non manifesta est: sed occulta videntur amicitie verba habere: sed plena sunt veneno mortifero. Deinde de persecutione a manu id est opere subiungit dicens.

4 † Custodi me domine de manu peccatoris: & ab hominibus † iniquis eripe me.

† cōserua. † iniustis crue

¶ [Custodi me] o [domine de manu] id est potestate [peccatoris] antonomastice et per excellentiam scilicet diaboli: quia validus est ad nocendum: et per multa fallit que nequeo per me precauere [et ab hominibus iniquis] ad nocendum paratis id est a membris eius per quos conatur quod per se nequit facere [eripe me] ne mihi noceant non dico in causis seculi: sed in via domini vbi modicum nocumentū inducit magnum detrimentum. Unde subdit.

5 Qui cogitauerūt supplantare gressus meos: absconderunt superbi † laqueum mihi.

† muscipulam

¶ [Qui cogitauerunt supplantare] et decipere [gressus meos] quibus ambulabam in via dei et abstrahere me ab ea per aliud quod mihi preberet occasionem ruine. Unde subdit [absconderunt] ne perciperem et cauerem: et vt facilius me deciperent et mihi nocerent [superbi] scilicet illi peccatores et iniqui [laqueum] id est deceptionem seu insidias [mihi] et ad capiendum me. Nomine superbi totum corpus diaboli explicat qui bonis inuident bona que habent. sicut diabolus inuidet homini celum quod perdidit.

6 Et † funes extenderunt in † laqueū: iuxta † iter scandalum posuerunt mihi.

† restes † muscipulas pedibus meis. † semitas.

¶ [Et funes] id est peccata sua manifesta que mihi suadent facere [extenderunt in laqueum] vt me allicerent ad faciendum similia peccata. Dicuntur funes quia ligant homines et detinent captiuum. vnde sibi ligantur manus et pedes vt proiciatur in tenebras exteriores: et ostendit vbi extenderunt dicens [iuxta iter scandalum] id est offendiculum et obicem [posuerunt mihi] vt impingas scilicet dictum vel factum minus rectus prebens occasionem ruine. Iter tuum precepta dei sunt. vade ergo iter rectum: nec exeas a via dei id est a preceptis eius: et non timebis scandalum: nec rues in laqueum. quia in itinere nullus potest esse scandalum: sed iuxta viam permisit deus poni ipsum cautum te facere volens: ne tu a via recedas et cadas. Sed in his tentationibus et periculis nihil restat nisi clamare ad dominum. Ideoque ad hec omnia precauenda ergo clamans.

7 Dixi domino Deus meus es tu: † exaudi domine uocem deprecationis meæ.

† percipe auribus.

¶ [Dixi domino deus meus es tu] id est in te solo tanquam in deo cōfido cui proprium est succurrere confidentibus in eo. Magna fiducia hoc dicit. etsi enim est omnium deus per creationē: proprie tamen est deus

eorum qui illi seruiunt & eo fruun tur. Deinde petit dicens. [exaudi domine] custodiendo & liberando me [vocē deprecationis meę] qua precor mala depelli a me: ne a via tua recedā & in laqueum cadā. O

8 Domine domine uirtus salutis meæ: obumbrasti super caput meū in die belli.

¶ [Domine domine] .i. verissime dñe nō q̄les dñi homines sunt tu es [virtus] & opifex [salutis meę] i. qui das vires saluti meę & perseuerantiam qua sim saluus. hoc dicit: quia videbat pericula: et q̄ difficile est pseuerare in lōga via. q.d. tu das vires perseuerandi vt perseuerando perueniam ad salutem: & inde spero q̄ tu es virt⁹ salutis meę: qz [obumbrasti] per gratiā .i. quasi vmbraculum fecisti cōtra estū tentationum [super caput meum] scilicet mentem meam prestando mihi refrigerium [in die belli] contra diabolum/carnem/& mundum ne mihi preualere t est⁹ tribulationum & tentationū. Et adhuc non sum securus: & ideo

9 † Non tradas me domine à desiderio meo peccatori: cogitauerūt † contra me ne derelinquas me ne forte exaltentur.

†ne. †aduersū.

¶ [Nō tradas me] o [domine] .i. p mittas me tradi [a desiderio meo] i. per desideriū & cōcupiscentiā meā [peccatori] .s. homini malo vel diabolo vt eis ꝯsentiā & desideriū perficiam. hoc ergo ora q̄tum potes: tu enim desiderio tuo facis locum diabolo: frena desiderium et non cades in laqueum: quia [cogitauerunt] inimici [cōtra me] quomodo callidius possint nocere. & ideo tu o domine ne derelinquas me] i manibus eorum: & serua me a lapsu [ne forte] de me victo & humiliato [exaltentur] .i. triumphent & gaudeant: ac de meo introitu glorient habentes de me suum intentum: quia seducto homine gaudent diabolus & sui. Unde alibi Exultabūt si motus fuero. Me ergo vmbra alarum tuarum teget: sed

Ps. xij.

10 Caput circuitus eorū labor labiorum ipsorū: † operiet eos.

†teget

¶ [Caput] .i. mens & capitalis intentio [circuitus] vitę [eorum] scz [labor labiorū ipsorum] id est mēdacium quo inducūt homines ad peccatum per verba deceptoria & dolosa. Et recte mendacium dicitur labor. sicut enim qui veritatē profert facile & sine labore loquit ita & qui mendaciū fingit multū laborare habet [operiet eos] quia hic in terra de sua falsa & mendaci assertione superantur & confundunt & in futuro operiet eos i inferno sicut rete opit captas aues & sic puteus inferni clauder super eos os suum. Et preterea

Mendacium labor dicitur

11 † Cadent super eos carbones: † in ignem deiicies eos: in miserijs non subsistent.

†decident †ignis in terra es

¶ [Cadent super eos] hic in terra anteq̄ veniat ignis eternus [carbones] scilicet ignis concupiscentie/ire/& luxurie/& omnium incentiua vitiorum [& in ignem] id est i illos carbōes [deiicies eos] .i. deiici permittes: et dicit idem: carbones et ignem [et in miserijs]

huius seculi [non: subsistent] quia carentes robore virtutũ presentis vite molestias nequaꝙ̄ ferre valent sed impatientes cadunt in iniquitates ꝛ deficiunt: quas miserias boni patienter transeunt. In futuro etiã cadent super eos carbones gehẽne ꝛ in ignem eternum deijcient et in miserijs non subsistent: quia pena ꝛ miseria infernalis est intolerabilis. De quorum casua adhuc subditur.

12 Vir linguosus nõ dirigetur † in terra: virũ iniustũ mala † capient in interitu.

†super terrã. †vena būtur.

ℭ [Vir linguosus] cui voluptas est loqui nec attendit quod loquatur [nõ dirigetur] ad viam rectã ꝛ ad faciendũ bonũ: nec pficiet [in terra] .i. i hac vita: q: vt dicit Gregorius. Multiloquo quisqꝫ seruiẽs rectitudinẽ iustitie tenere nequaꝙ̄ põt. Et vt dr Salomõ. In multiloquio non deerit peccatũ. Seruus ergo dei qui vult dirigi magis oportet audire ꝙ̄ loqui. nã si quis etiã v̄ba dicat: sed preter necessitatẽ vir liguosus est: nec tñ nõ dirigetur vir liguosus: sꝫ ꝛ [mala capiẽt] virũ iniustũ [in interitu] omnis linguosus iniustus est: q: illius qui nõ refrenat linguã suam vana est religio: vñ ei nõ refrenat malum locutionis inde deriuatur ad malũ operis. Quẽ mala nunc capiẽt ad interitũ q: i miserijs nõ subsistit sed deficit: bonũ vero nõ ad interitum: quia flagellat dominus filium quem recipit. Sed et de futuro

Gregorius. Salomon pueri. x.

13 Cognoui quia faciet dominus iudiciũ † inopis: & † vindictam pauperum.

†egẽt. †causã

ℭ [Cognoui] ego [q: tandem] faciet dñs [: ꝛ si modo nõ facit [iudiciũ inopis] qui esurit iustitiã querit ꝛ pulsat ipm ditando diuitijs spũalibus ꝛ eternis: beati eñi qui esuriunt ꝛ sitiunt iustitiã quoniã ipsi saturabunt ꝛ faciet etiã [vindictã] vel causãs [pauperũ] spiritu. id est humiliũ nõ relinquẽs eorum iniuriã impunitã sꝫ puniẽs oppressores eorũ quos tunc mala pducũt ad perditionẽ: ꝛ si boni mõ affligunt ꝛ pressuras patiunt apparebit gloria eorum cũ apparuerit caput ipsorũ. Inde sequitur.

Mat. v.

14 Verumtamẽ iusti cõfitebuntur nomini tuo: † & habitabunt recti cum uultu tuo.

†ibabũt. tabũt.

ℭ [Verũtamẽ iusti confitebũtur] confessione laudis [nomini tuo] id est laudabunt nomen tuum ꝛ hic inter grauia quod laudabilius est ꝛ maxime i futuro: vbi dũ iudiciũ et causas eorum facies nihil suis meritis: sꝫ tue misericordie tribuẽt [ꝛ habitabunt recti] qui recte viuunt ꝛ bona sua non sibi sed tibi tribuunt [cum vultu tuo] id est cũ presentia tua manifesta tua visione perfruentes: ꝛ faciem tuam in celis clare videntes: quia deum sicuti est videbũt: ꝛ tũc decurso sudore finitisqꝫ laboribus perenni letitia implebuntur ꝛ in dño sine fine gaudebunt. Oratio.

Virtus salutis nostre deus defende ecclesiam tuam a dissidentiũ veneno mortifero vt a te obũbrati nunꝙ̄ obligemur a laqueis inimici. Per dominum.

Psalmus de oratione

fidelis & perfecti contra mala huius mundi: & specialiter ut à peccato linguę pręseruetur: & à pęna debita liberetur.

Psalmus. C X L.

1 Domine clamaui ad te exaudi me: intende uoci † meæ: † cũ clamauero ad te.

† deprecationis. † dum.

℄ Auctor psalmi propheta dauid. ℄ Titulus psalmus dauid vel oratio ipsi dauid: id est christo attribuitur qui factus est sm carnẽ filius dauid loquitur enim hic christus totus siue propheta in voce ipsius quandoq; in psona capitis: quãdoq; in persona membrorũ vbi vnusquisq; tanq̃ herens in corpore christi agnoscat suam vocem. ℄ Materia: oratio contra mala huius mũdi & singulariter contra malum et peccatum lingue de quo mẽtio habita in psalmo pcedẽti. ℄ Intẽtio vt homo qui alias expert⁹ est per linguã se peccasse vel ad hoc peccatum pronũ ecce peniteat: & ad deũ clamet vt sic a recidiuo per deuotam orationem preseruetur: et a pena debita liberetur. ℄ Sententia in generali propheta i isto psalmo petit suam orationem exaudiri: & a peccato lingue & a pena pro eo debita in presenti & in futuro infligẽdo preseruari. ℄ Sententia in speciali in persona ergo corporis sui quod est ecclesia dicit. O [Domine clamaui] non remisse oraui iaz diu [ad te] corde et ore deprecando: et ideo [exaudi me] petitionem meaz adimplendo. Quia longe sumus a deo clamemus non taz sono vocis q̃ intentione et affectione cordis. Clamor enim noster ad deũ ipsum est desiderium: et vnusquisq; q̃tũ amat tm̃ clamat. Nec sufficit semel clamare ad dominum: manet enim tribulatio ecclesie vsq; in finem seculi. & ideo subiungitur [intende voci mee] id est diligenter audi vt exaudias [cum clamauero ad te] iterum et quotienscunq;: quia nondum finita est tribulatio. Nota per verbum trium temporum scilicet clamaui: exaudi: clamauero. Innuit omni tempore esse orandum: & p peccatis preteritis dimittendis: et presentibus delendis: & futuris cauendis. Et o domine

2 Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: eleuatio manuum mearum sacrificium uespertinum.

℄ [Dirigatur] de ara cordis [oratio mea] igne charitatis incensa: id est recta ad te veniat non habens aliquas sordes aut vitia aut cogitationes malas [sicut incensum] id est bonus odor [in conspectu tuo] vt quemadmodũ suauis insensi odor est gratus et delectabilis: sic mea oratio tibi placita fiat & acceptabilis [et eleuatio manuum mearum] ad te in oratione vel operatio mea bona que fit pro eternis sit tibi [sacrificiũ vespertinum] id est placeat tibi vt sacrificium quod in veteri lege offerebatur vespere quando occidebatur agnus quod erat acceptabilius quia erat figura veri sacrificij scilicet passiõis christi quod in vespere et fine mundi oblatum est & super omnia placuit patri: hoc proprie ad caput videtur pertinere qui in sua passione pro persecutoribus dignatus est orare. O felix ora

tio que pure directa de ardenti cor de tanq̄ de ara sancta incensum accendit. Ipse etiam declinante iam die in vesperum in cruce manus expandens sacrificium obtulit: quia tunc animam deposuit. Illud sacrificium vespertinum fecit in resurrectione munus matutinus. Et o pie redemptor vt merear digne inuocare te

3 Pone domine custodiam ori meo: & ostium † circunstantiæ labijs meis.

† continentie circa labia mea.

C [Pone] o [domine custodia] ori meo] tanq̄ portam ne verba nociua vel incongrua seu ociosa ꝛ inutilia effundam. Os enim quod deum inuocat aperiri debet deo et claudi diabolo: aperiri debet in oratione ꝛ claudi in vana locutione. Sed q̄a in silentio offenditur si a iusta locutione lingua indiscrete reprimatur recte subiungitur [et ostium circunstantie] ꝛ continentie [labijs meis] vt non nisi oportune aperiantur vel claudantur ꝛ moderate loquantur quatenus os discretum ꝛ congruo tempore vox aperiat: et congruo tempore claudat: sicut ostium domus vel camere modo aperitur modo clauditur prout necessitas exigit vel requirit. vñ Salomon tempus tacendi et tempus loquendi. Et

Salomon

4 † Non declines cor meum in uerba † maliciæ: ad excusandas excusationes in peccatis.

† vt
† maligna.

C [Non declines] id est declinari ꝛ labi permittas o deus [cor meum in verba malitie] id est ad proferendum maliciose composita scilicet [ad excusandas] et defendendas [excusationes] que sunt [in peccatis] excusandis id est vt pertinaciter defendam peccata mea excusationibus falsis annectens peccata peccatis. O infelicissimum hominum genus qui peccata excusamus dicentes: victus sum a natura: ego nolebam peccare sed vicit me caro mea. Illa mulier venit ad me ipsa me vocauit: ipsa me tetigit: ipsa mihi illud dixit: vel imputantes mala fato seu stellis aut tempori vel necessitati. Et pro quo deberemus penitentiam agere et dicere: domine ego peccaui excusamus ꝛ iungimus peccata peccatis: et sicut adam et eua in verba malicie declinamus.

5 Cum hominibus operantibus iniquitatem: & non † communicabo cum electis eorum.

† combinabo.

C [Cum hominibus operantibus iniquitatem] id est sicut excusant homines qui operantur iniquitatem ex consuetudine malicie. Iniqui enim incessanter in peccatis excusationes inquirunt qui laudari ab hominibus concupiscunt: vnde fit vt tardius peniteant. Et contra sancti viri quia de se humilia sentiunt accusare semet ipsos non erubescunt: recte ergo subiungitur [ꝛ] si hoc fuerit [non communicabo] consentiendo: id est nō ero socius [cum electis eorum] scilicet operantium iniquitatem: quia non me iustificabo nec peccata defendas. Sicut dominus habet electos suos ita diabolus et membra eius habent electos suos. Electi eorum sunt qui se iustificant ceterosq̄ despiciunt et peccata sua defendunt ista sunt propria electorum seculi non pauperum christi vnde bene ꝛ electa et eorum vocantur: quia in eo q̄ sanctos se simulāt quasi ele

cti videntur: in eo vero quod carnaliter viuunt veraciter corum sunt. Cum illis non communicabo sed ab eorum conuersatione vita et moribus discordabo quia illi exteriora appetunt: ego interiora concupisco: illi laudes adulantium querunt ego increpationes iustorum diligo. vnde sequitur. Sed potius

6 † Corripiet me iu-
stus in misericordia &
† increpabit me: oleū
autem peccatoris non
† impinguet caput meū.

†emendabit. †arguet †impinguabit

¶ [Corripiet me iustus in misericordia] non in odio [et increpabit me] cum vino increpationis infundendo oleum misericordie. Et bene in misericordia: non enim est hec correptio ira sed misericordia: non est perturbatio furoris sed zelus amoris: charitas hec facit non crudelitas [oleum autem peccatoris] id est falsa laudatio adulatoris et simulata dilectio que mentem a rigore virtutis emollit ad noxia [non impinguet] id est vnguet [caput meum] id est mentem que principale est in homine: sicut caput in corpore: id est non me demulceant et delectent fauor adulantis ad excusandum peccatum: vel ad pertrahendum ad peccati consensum quasi dicat malo me iusta increpatione reprehendi quam blanda adulatione decipi. Sed tamen de ipsis peccatoribus qui etiam mala sua defendunt et foris gloriam querunt non est desperandum quoniam pro illis sancta orat ecclesia; vnde et subiungitur

7 Quoniam adhuc &
oratio mea in benepla-
citis eorum: absorpti
sunt † iuncti petre iudi-
ces eorum.

†iuncta petre.

¶ [Quoniam adhuc] futurum expecto [et oratio mea] erit [in beneplacitis eorum] cum conuersi fuerint ad dominum. i. veniet tempus quo placebit eis oratio mea vt bene placeat eis orare quod nunc oro et ipsi peto: et inde proficient et orabunt pro eternis: sicut et etiam ipsi [iudices] et electi [eorum]. i. potentes et docti qui principatur inter eos tanquam iudicantes de moribus: et sententias proferentes [absorpti sunt] et nihil reputati qui per se aliud videbatur [iuncti petre] id est comparati christo: quia sapientia christi stultam fecit sapientiam huius mundi. Vel [absorpti sunt] id est incorporabuntur [iuncti] id est sociati [petre] christo. Et ipsi tandem corrigentes se a sua malitia

8 Audient uerba mea
quoniam † potuerunt:
sicut crassitudo terræ
† erupta est super ter-
ram.

†preualuerunt †dirupta.

¶ [Audient] aure obedientie: et acceptabunt [verba mea] euangelica. et conuertentur ad christum [quoniam] ipsa verba mea [potuerunt] id est potentiam habent: et preualuerunt verbis eorum. preualuit enim verbum dei in sapientibus et iudicibus multis: vnde secutum est quod martyrio coronati ecclesiam fruge virtutum fecundiorem reddiderunt [et sicut crassitudo] seu pinguedo [terre] latens sub eius superficie [erupta est] sursum et dispersa [super terram] et preualens fertilitatem parit et fructum. non sicut de rebus conten-

sibilibus et abiectis quãdam pinguedinẽ accipit terra: sic ex eo qđ cõtempsit hic mũdus accepit crassitudinem sancta ecclesia: vt inde seges eius fertilis pullularet.

9 † Dissipata sunt ossa nostra † sicut infernũ † quia ad te domine domine oculi mei: in te speraui † non auferes animam meam.

†disp͂si. †iuxta ĩfernũ †q̃m. †ne

¶ [Dissipata sunt] id est a sua fortitudine dissoluta ex tribulationũ et tẽrationũ vehementia [ossa nostra] id est interiora ꝛ fortiora nostra: seu virtus mentis nostre que per ossa in quibus robur corporis est designatur [secus] id est prope [infernum] tanq̃ simus in procinctu intrandi infernum. dicta autẽ fragilitate hominis ad diuina remedia confugit ecclesia dicens: sed [quia ad te dñe dñe] verissime et eterne qui es spes ꝛ fortitudo mea sunt [oculi mei] interiores tanq̃ ad protectorem et adiutorẽ meum directi et in te firmius figo oculos in promissis tuis q̃ in persecutorum minis. noui enim quid pro me passus sis et quid promiseris: et per hec secure [in te speraui] nõ in alio: et ideo [non auferes] id est auferri permittas per culpam a te vel a bonis tuis [animam meã] et si corpus patitur. Tuus sum tu me salua: hoc ideo petit quia sciebat multos aduersis cedere. Non auferas animam: sed potius

Custodi me à † laqueo quem statuerunt mihi: & † à scandalis † operantium iniquitatem.

†muscipula so quam; †ab †q opãtur.

¶ [Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi] id est a deceptione quam mihi pretenderunt illi qui me persecuti sunt: hoc est ab occultis insidijs vbi escaducit ad laqueum [et a scãdalis operantium iniquitatez] id est a manifestis perturbationibus et nequitijs in dictis vel factis peccantes enim apte dant alijs offendiculum ꝛ occasionem ruine: per laqueos ꝛ scandala notat totius mundi mala. laquei enim sunt blandi nexus: scilicet carnis desideria/ꝛ amor seculi: et si per hos diabolus non profi cit ad perturbationes ꝛ scãdala se conuertit que per inquietos mouet. Me inq̃ custodi: sed

Cadent in † retiaculo eius peccatores: † singulariter sum ego donec transeam.

†rhetia. †singularis ego sum.

¶ [Cadent in rhetiaculo eius] scilicet diaboli vel iniquitatis: id est in insidijs paratis ad capiendum homines: sicut rhete ad capiendũ feras [peccatores] de vitio in vitiũ ruentes qui vsq; eo sunt peccatores vt sic vitam istam ament q̃ eã vite eterne preponant. Et merito cadent: qui enim amat alteri inferre periculum: peribit in illo. Quod autem dixit laqueum: hoc nunc vocat rhetiaculum: laqueum scilicet quia ligat/rhetiaculum quia retinet: et cum talibus non vult iste combinari. vnde addit [singulariter sum ego] quia in vna spe subsisto consortia eorum fugiendo et consensum cum eis non habendo. et sic dolos caueo [donec] vt viator [trãseam] inoffenso gressu huius mundi viam. Vel [donec transeam] de presenti vita a sanctorum requiem

requiem: et de spe ad speciem: vel in persona christi securus ait [singulariter sum ego] tempore passionis [donec transeam] de hoc mundo ad patrem. Solus remaneo: solus patior. discipuli defecerunt: fugerunt et me solum reliquerunt. & vnum solum latronem lucratus sum: hinc est quod ipse ait. Nisi granū
Joh. xij. frumenti &c. Si autem mortuum fuerit &c. Et iterum. Cum exaltatus fuero &c.

Oratio.

Pone domine custodiam ori nostro ne inania proferamus: vt misericordia tua correpti ab omnibus iniquitatum scandalis protegamur. Per dominum nostrum.

Psalmus de oratione Christi uel fidelis in magna afflictione positi: pro sua liberatione ab omni malo & tribulatione. Psal. CXLI.

1 ij Voce mea ad dominum clamaui: uoce mea ad dominum deprecatus sum.

¶ Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus. intellectus dauid cum esset in spelunca oratio: & est sensus hic est intellectus dauid id est toti' christi quē habuit cū esset in spelūca. i. in hoc seculo vel i carne vel i sepulchro & est hic oratio ad quā monet. Qui ergo i pcedēti psalmo clamauit hic etiā in psona toti' christi quasi de spelunca ad dñm clamat. ¶ Materia. oratio pro liberatione ab omni malo & tribulatione. ¶ Intentio: monere ad orādū inter mala huius mūdi et picula. ¶ Omnia i gnali. propheta i isto psalmo in persona xpi vel cuiuslibet fidelis in magna afflictione existentis explicat coram deo anxietatē animi sui petendo deuote ab eo diuinitus liberari vt sic confessione laudis diuine possit libere domino cōfiteri. orat eñi hic christus: orat corp' christi qd est ecclesia. ¶ Sententia in speciali. Ait ergo propheta prius in psona corporis ad deū clamantis. [Uoce] interiori et cordis non strepitu labiorum et oris [mea] nō aliena sicut illi qui p vicarios seruiūt in ecclesia vnde quidam. Si non vis habere vicarium in premio nō habeas vicariū in labore: & merito [ad dominum] tātū patronū nō ad aliquē alium [clamaui] ex affectu cordis nō remisse oraui. Unde qz multi clamant nō orando: ideo clamorē suū exponit dicens [voce mea ad dominū depcatus sum]. s. pro depulsione tribulationis mee acsi diceret. clamor me': ipse est deprecatio mea: ipse est affect' cordis mei. aliter enim nō sonat in aure dei. Deinde amplius orationis sue deuotionem insinuās subdit. et adhuc

2 † Effundo in conspectu eius orationē meā: † & tribulationē meā † ante ipsum pronuncio.

† effundā añ eū pcē meā. † nō habet & † i ɔspectu ei' annūciabo.

¶ [Effundo] copiose vt fontē purū & cū lachrymis [i cōspectu ei'] scilicet domini solius non hominū [orationē meā] & precē. Ergo in secreto cordis & in abscōdito cōscientie. funde precem tuā vbi solus videt ille q remunerat [et tributionem meā] id est cordis amaritudinē [ante ipm] s. ant' in ɔscia & i cor

de vbi videt ipe[pnūciō]narrādo meas angustias ad ipetrādū ɔso‑lationē aliquā ɔtra eas qꝛ plꝰ sonat i auribus dei cōtriti cordis tribulatio ꝙ ore prolata deprecatio. Et hoc facio dicit ecclesia

3 † In deficiendo ex me spiritum meum: & tu cognouisti semitas meas.

†cū deficit a me spiritꝰ meus.

¶ [In deficiendo ex me spiritum meū].i.dū deficit a me spūs meus. Nō enim potest spūs noster pficere in deū nisi priꝰs deficiat in nobis. Qui tunc deficit qñ ab amore sui totus vertitur in amorē dei. Et ne homines audientes spm eius defecisse putent eum deiectum addit conuertēs sermonē ad dñm[et tu cognouisti]ꝛ approbasti[semitas meas]scꝫ vias iustitie ꝛ preceptorū p quas illis nō vidētibꝰ eas ꝛ cadētibꝰ ambulo securus. Acsi diceret. Si illi putant me deiectū qꝛ spūs meus defecit; tu tñ me stātē vides cuius spūs me viuificat. Et qꝛ oēs ꝗ pie volūt viuere i christo psecutionē patiūť recte subiūgit.

4 In uia hac qua † ambulabam: absconderūt † laqueum mihi.

†Ingrediebar †mihi insciēpriam

¶ [In via hac]scilꝫ fidei ꝛ legis christi[qua ambulabā]innocēter viuēdo[abscōderūt]id est abscondere moliti sunt aduersarij mei[laqueū mihi]scꝫ deceptionis ad me capiēdū sicut auis capiť laqueo. Dicunť i hac via abscōdere laqueū nō sꝫ veritatē: qꝛ ꝛ ipsi extra viā sunt ꝛ hec via nō suscipit in se laqueū nec scandalum: sed sm votū seu cupiditatem ꝛ opinionē ipoꝝ. Illud vero qđ alibi dr. Iuxta iter scādalū posuerūt mihi sm veritatē pnūciať. nō sinit eos xp̄s l vis ponere ne nō sit qua eam? Sinit tamē eos ponere iuxta viā vt de via nō declinemꝰ. Illis aūt sic faciētibus ego presentia contemnens.

Ps. cxxxix.

5 Considerabam ad dexteram & uidebam: & non erat qui cognosceret me.

¶ [Cōsiderabā ad dexterā].i.respiciebā ad eterna[et videbā]ipsam dexterā vbi futurꝰ erā ꝛ oia tolerabā. Dextera eñ hic vitā significat eternā sicut sinistra solet designare vitā pñtē. illi aūt nō videbāt: qꝛ tm̄ sinistrā attēdebāt. ꝛ iō subiungit[ꝛ nō erat ꝗ cognosceret me]scꝫ ꝙ p dextera paterer. nō eñ habebāt oculū cordis vt videre possent ecclīaꝫ habētē pulchritudinē morū ꝛ decorē ɔtutū. nā si cognouissent forsitā amarēt ꝛ imitarēť. qꝛ xo nō cognoscebāt: iō odiebāt ꝛ psequebātur. Et]ꝫ psecutores abscōderēt laqueū mihi ꝛ me psequerētur: tñ nō fugi dicit ecclesia. imo

6 Perijt fuga à me: & nō est qui requirat animam meam.

¶ [Perijt fuga a me]id est nō fugi ab illo ei fuga pit ꝗ nō fugit. a duobꝰ āt fuga pit. s. a ɔcluso ꝗ nō pt: ꝛ a forti ꝗ nō vult. Et ē fuga corporis quā dñs qñqꝫ pmittit. d. Si vos psecuti fuerit i vna ciuitate: fugite i aliā. Et ē altera ꝗ sit aio: quā dñs vitupat. d. Mercenariꝰ videt lupū ꝛ fugit: fugit do nō mutādo locū sꝫ subtrahēdo solatiū: Et talis fuga pit ab isto: qꝛ nūqꝫ fugit. aio[ꝛ nō ē]de illis psequētibꝰ[ꝗ reqrat aiaꝫ meā]ad imitādū: sꝫ ad occidēdū. Queriť eñ aut a psecutoribꝰ aut a dilectoribꝰ: posītꝰ gt

Mat. x.

Ioā. x.

tanta tribulatione subiungit. Ita mihi: et ideo

7 Clamaui ad te domine: dixi tu es spes mea: portio † mea in terra uiuentium.

iante

¶ [Clamaui ad te dñe] tanquam longe positus pro liberatiōe. Clamor noster ad deū ipse est affectus cordis nostri et desideriū [dixi] posit⁹ in tribulatione [tu] et non ali⁹ [es spes mea] hic in hoc seculo scilicet in terra morientiū: q2 te ex omnibus eligo: et ideo omnia tolero: et [portio mea] quam desidero: quam expecto [tu es] non hic: sed in futuro scil3 [in terra uiuentium] et celesti paradiso. Tunc erit res que modo est spes. Tunc cum videbimus et possidebimus quando erit omnia in oibus nobis. Interim vero clamam⁹ ad dominum tanquam longe positi tanquam egentes et miseri multis tribulationibus et persecutionibus affliciti. Unde et subditur

8 Intende ad † deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.

† orationem.

¶ [Intēde ad deprecationē meā] qua malum a me depelli precor: et necesse est [quia humiliatus sum nimis] id est valde intus et extra humiliatus in persecutione: humiliatus in confessione: humiliatus in se inuisibiliter: humiliatus ab hostibus visibiliter: nimis humiliati sunt in hoc seculo serui dei: s3 vnde nimis despiciuntur in hoc seculo: inde nimis honorantur in futuro. Et plerumq3 ipsa mundi despectio reddit nobis deum propitiū: in tanto fit nobis ppinquior: in pace quāto viciniores sum⁹ et in sustinēda pro Christo despectiōe. Et

9 † Libera me a persequētibus me: † quia cōfortati sunt super me.

† erue † quoniam corroborati.

¶ [Libera me a psequentib⁹ me] nō vt corp⁹ nō ruat: s3 ne illis me cōformādo aia pereat. Ad hoc em̄ diabol⁹ extra p vasa sua agit persecutionē corpis vt int⁹ fiat ruina cordis: et necesse est vt liberes: q2 [confortati sunt sup me] i. roborati sunt et p̄ualuerūt mihi in fortitudine in tm̄ q non pñt resistere. Creuit em̄ psequētiū numer⁹: creuit malus zelus: q2 abūdat iniquitas et frigescit charitas. ecce confortant qui persequunt et non est qui resistat. Expectat dñs patiētiā seruorū suorū et interim certantibus p̄parat coronā: persequentibus penam. Et ne liberationē corporis intell geres: ideo addidit.

Mat. xxiiij.

10 † Educ de custodia animā meam † ad cōfitēdum nomini tuo: me † expectant iusti † donec retribuas mihi.

† erue de carcere. † vt cōfiteat † iusti iubebāt. † quadusq.

¶ [Educ de custodia animā meā] id est de pressura mundi huius: vl corruptione carnis in quibus tanquam in carcere vel custodia tenet et angustiatur felix anima. cupit em̄ dissolui et esse cum christo: et non valet: sed felix erit si interim luget. nam. Beati qui lugēt: quoniā ipsi consolabuntur. Educ inquam [ad confitendū] id est vt confiteat [noi tuo] cōfessiōe laudis perpetue cū beatis [q2 me expectant iusti] scz scī [donec retribuas mihi] p̄miū glorie cū ipsis. Illi em̄ qui iam sunt in aia glificati expectant iustos sequentes quātum ad corporum glorificatiōnē: oēs enim cōmuniter hanc recipiāt retributiōnem

Math. v.

nem. In ista ergo custodia detenti debem⁹ esse vigiles ne nos premat torpor negligētie: ne nos grauet somnus ignorantie: pensemus quomodo rei se habeant; in carceribus quantum gemant/fleant/peniteant de suis reatibus: quantum emēdare velint si possint quā-tum timeāt ꝛ suspecti sint vt iudex veniat et reos ad promerita tormēta pertrahat. Sic studeam⁹ ꝛ nos in isto penali carcere mala nostra deflere ꝛ penitendo punire. Misericors iudex noster penitentiam nostram libenter suscipit: et si nos punimus ipse non punit: si nos non parcimus ipse parcit. Ul' in persona christi possunt oīa accipi. Ipē enī cū pēderet in cruce magna voce ad p̄rem clamauit dicēs, Hely hely ꝛc. et similiter ad eum deprecatus est. Effudit etiam offerendo patri suo simul orationem ꝛ passionem et ipsa tribulatio passionis magna ad patrem ꝛ virtus oronis. In ipsa quoq; tribulatiōe deficiendo inclinato capite emisit spiritū. et q2 tunc impletum est qđ de eius incarnatione et passione predixerant scripture: quod etiam in illa voce intelligim⁹ qua dicit cōsummatum est apte subiungit: q2 cognouit semitas eius .i. vitam ꝛ doctrinā ei⁹ approbauit. Abscō-derūt iudei laqueū christo: inierūt enim consiliū quomō eū dolo tenerent ꝛ occiderent. Considerauit etiā in passiōe suos discipulos qui ad dexteram eius erant: quia eos vt ad dexterā suam in iudicio sederent elegerat: et videbat si quis in fide remaneret ꝛ nō erat qui eum cognosceret. aliis fugientibus solus christus cōprehensus est et ductus ad iudiciū ꝛ nullus requirebat eū ad consolandū. Clamauit ad dn̄m suum: q2 spes eius erat: et pax in terra viuentium intendit ad deprecationē suam ꝛ eruit eum a p̄sequentibus ipsum qui in tantū super eum confortati sunt vt dei filium crucifigerent. Et eduxit de custodia: id est de sepl'tura in qua custodiebatur: animā ei⁹ .i. carnem anime reddendā: et ceperūt cōfiteri nomini ei⁹ qui ante blasphemabant. Surrexit ꝛ ascendit in celū ꝛ sedet ad dexterā p̄ris: quē expectāt iusti donec veniat ad iudiciū ꝛ retribuat eis vitā eternā Oro.

Deprecantes dn̄e voce humili maiestatem tuā exposcimus vt adiuta a te spe nr̄a portionē cū electis tuis i terra viuētiū sortiamur. Per do.

Psalmus de poenitentia & oratione existētis in graui persecutiōe & tentatione: ac rogantis dominum ut sibi ferat auxilium.

Psalmus. CXLII.

i Domine exau-
ij di orationem
meam: auri-
bus percipe
† obsecrationē meā: in † prec.
ueritate tua exaudi me
in tua iustitia.

¶ Auctor psalmi p̄pheta dauid.

¶ Titul⁹ psalmus dauid quando persequebatur eū fili⁹ eius. Et est sensus. psalm⁹ iste est dauid agēs de eo qđ significatū est tunc quando persequebatur eum filius eius absalon. Dauid christū significat et corpus eius: absalon vero iudā vel persecutores aut prauos mores. Sicut ergo absalon dauid: sic

iudas persecutus est christum: sic & falsi fratres persequuntur ecclesiã: necnon illiciti motus animã & praua operatio vnũquẽque. vnde sicut in precedẽti psalmo sic & hic a psequentib⁹ liberari petit. Spũaliter autẽ in hoc psalmo est vox anime penitẽtis dñm pro remissione peccatorum exorantis pro eo q persecutus est eã fili⁹ su⁹.i.peccatũ a se genitum. ℂ Materia: lamentabilis petitio existentis in graui psecutione inimicorũ vel tentatione illicitorũ motuũ seu operũ. ℂ Intentio: monere ad penitentiam et orationem. ℂ Sententia in generali. propheta in isto psalmo in psona christi vel cuiuslibet fidelis existentis in graui persecutiõe inimicorum visibiliũ siue inuisibiliũ vel graui tentatione illicitorũ motuum aut operum clamat ad dñm orans vt sibi ferat auxilium. loquitur autem ppheta in persona toti⁹ xpi nũc pro capite nũc pro mẽbris. ℂ Snia in speciali. ad orandum ergo monens prius in persona corporis dicit. O [Dñe exaudi orationem meã] in appetendis vtilibus & honestis [aurib⁹] .i. auditu clemẽtie [percipe obsecrationẽ meam] in repellendis inhonestis & noxijs: et nec verax & iustus appareas [in veritate tua] id est in veritate sermonis tui quo tu qui es veritas cõuersis veniam spondes [exaudi me] nõ in meritis aut operibus meis: s; [in tua iustitia] qua penitentib⁹ & se accusantibus indulges & impiũ iustificas. de. misericordia em̃ est infusio gratie que facit penitere: sed de iustitia est vt tñ penitẽs fuerit ei parcat et eum audiat: & ne eum iudicet qui se iudicat et damnat. Unde subdit

2 Et non intres in iudiciũ cũ seruo tuo: † quia †qm̃

nõ iustificabitur † in cõspectu tuo oĩs uiuens. †cora te.

ℂ [Et non intres in iudiciũ] .i. ad disceprãdum iudicialiter [cum serno tuo] .s. mecum id est non stricte mecum agas in futuro: qꝛ seruus tuus sum. & nõ punias me bm rigorem iustitie misericordia egeo: pacem quero [quia non iustificabitur] id est iust⁹ ex se apparebit [in conspectu tuo] & cõram te [omnis viuens] siue vita nature: siue vita gr̃e: siue etiã vita glorie. nã & sancti magis de misericordia eius q̃ de meritis suis iusti et sancti sunt stelle enim seu astra id est angeli non sunt mũdi in cõspectu ei⁹. Et necesse est vt exaudias & liberes/

3 † Quia persecutus est inimicus animam meã: humiliauit in terra uitam meam. †qm̃

ℂ [Quia persecutus est] aperte seuiendo vel occulte insidiando [inimicus] scilicet diabolus vel homo iniquus [animam meam] inferendo psecutionem vt animã a iustitia separaret psecutus est planẽ & diabolus animã xpi & iudas animã magistri. Et tũc ad persecutionem corpis xpi idẽ diabol⁹ manet iudas aũt iude succedit [humiliauit] et deiecit q̃tum in se est [in terrã] id est in terrenis [vitã meã] id est conatur eã perducere ad terram. Quia hoc nobiscũ agit quisquis nos psequit vt relicta spe celesti terrena sapiamus et persecutori credẽtes terrena non celestia diligamus et queramus. Et

4 † Collocauit me in † obscuris sicut mortuos seculi: & † anxia †collocauerunt †tenebrosis. †tediũ pass⁹ ẽ in me.

tus est super me spiritus
meus: in me turbatum
est cor meum.

¶ [Collocauit me] inimicus φ̄tū ad se ⁊ suam putationē [in obscuris] .i. in tenebris viciorum vt acquiescerem operib⁹ tenebrarū [sicut mortuos seculi] .i. ceteros disparatos quos amor seculi separauit ab amore dei. Si quis peccās non agit penitentiam hic mortuus est seculi: hoc ergo putauit inimic⁹ φ nō ago penitentiam pro peccatis [et anxiatus est super me] ad deū extensus et visa miseria refugium querēs [spiritus meus] dolēs pro peccatis [⁊ in me turbatum est cor meū] ad penitentiā ⁊ propter consciētiā: q: peccaui: christus etiam pro nobis mortuus est ⁊ in sepulchro tāφ in tenebris sicut mortu⁹ seculi collocat⁹. Et anxiatus est in eo spūs eius fm illud. Tristis est
Mat. xxvi. anima mea vsq; ad mortem. Cui⁹ etiā cor turbatum est hoc est apostoli quos vehementer tāφ cor dilexit in eius passiōe turbati sunt. Deinde loquitur corpus tantū .d.

5 † Memor fui dierum
†memoratus sum antiquorum: meditatus
sum in omnibus operi-
†facturis bus tuis: in † factis ma-
†meditat⁹ sū nuum tuarum † medi-
tabar.

¶ [Memor fui dierum antiquorum] .i. ad memoriam reduxi dies antiquos in quib⁹ angelos et primos pāres eos aliosq; preuaricatores puniuisti: in quibus etiā innocētes a malis tribulari pmisisti: et inde timui: s; ad cōsolationē meā [meditat⁹ sū in oīb⁹ opib⁹ tuis] .i. creationis. recreatiōis. ⁊ glificationis: et [in factis manuū tuarū meditabar] q: quecūq; bona facimus nō nature bona sunt sed gratie: et inde consolationē accepi: respice ergo cōditorē tue vite ⁊ substantie: ac iustitie ⁊ salutis auctorem: meditare in facturis manuū ei⁹ q: nō solū creaturam sed ⁊ iustitiam ⁊ quicquid in te bōi est ad manuū ei⁹ facturā inuenies ptinere: ⁊ ab illo factū eē: ipse eñ qui oīa quecūq; voluit fecit ipse est q̄ opat in nobis ⁊ velle ⁊ opari pro bona voluntate. Et cum viderem omne bonū esse a te dicit ecclesia

6 † Expandi manus †extendi.
meas ad te: aīa mea † si- †velut
cut terra sine aqua tibi.

¶ [Expandi manus meas ad te] in orone forma crucis significans que est salus. Vel [expandi man⁹ meas] .i. dilataui affectus vel opera que pri⁹ erāt pctracta ⁊ [anima mea] que per se est [sicut terra sine aqua] ⁊ sitiēs imbrē grē ad fructificādū [tibi] heret vt eā copluas et sic faciat fructū nō mihi: qui eam rigare nō possum: sicut terra sine aqua sitit ⁊ querit imbrem: ita et anima mea desiderat ⁊ sitit te deū suū. Meū est sitire/tuū est irrigare. Comple ergo me ad faciendum fructum bonū: quia sine te nihil possum. Et quia sitio, ideo

7 † Velociter exaudi †cito
me domine: defecit spi
ritus meus.

¶ [Velociter] ⁊ cito [exaudi me] [dñe] et miserere mei. quia enim differebas ad inflammādum desiderium: ac si differretur pluuia ad inflammandam sitim ideo iam da quia sitit anima mea. Exaudi inquā quia [defecit spiritus me⁹] id est quia non sum superbus.

in q̄ eſ viuit ſpū ſu⁹ ille ſpū ſuo ē ſupb⁹. Jō ipleat me ſpirit⁹ tu⁹ q̄ deficit meus: factus ſum iam pau⸗per ſpiritu: fac me beatū in regno celoꝝ. Et quia non ſum ſuperbus

8 † Nō auertas faciem tuā ā me † & ſimilis ero deſcēdētibus in lacum.

†ne †nō hꝫ et.

¶ [Nō auertas faciē tuā a me] itaꝫ hūili: auertiſti a ſupbo ⁊ fact⁹ ſum ꝯturbat⁹: redde hūili vt ſim ꝯſola⸗tus [⁊].i.q̄ ſi (qđ abſit) auertas [ſi⸗milis ero deſcēdētib⁹ in lacū].i. in ꝓfundū maloꝝ: q̄ a quib⁹ auertē] eos in teneb:as ⁊ ꝓfundū deſcēde re dubiū nō eſt in hoc ꝓfundū pec⸗catoꝝ cū venerit cōtēnit: ⁊ cōfeſſio ab eo perit. Jlle enī in ꝓfundū de⸗ſcēdit: q̄ et ꝯfeſſionē pdit ⁊ ſine ſpe venie peccare nō meruit. Talis nō audit dominū dicēre. Cōuertimini ad me ⁊ ego ꝯuertar ad vos. ne er⸗go in hoc profundum decidam

Zach.

9 Auditā fac mihi mane miſericordiam tuā: quia in te ſperaui.

¶ [Auditā fac mihi].i. fac me au⸗dire [mane].i. celeriter ⁊ ſine tar⸗datione [miam tuā] vt eam cito in me experiar. Vel [mane] id eſt poſt noctem peccatorum vt peccata re⸗laxes ⁊ miam oſtēdas. Vel [mane] i. in exortu eterne diei ſcꝫ poſt finē ſeculi cum videbimus quod modo credim⁹ [miſericordiā tuā] dicēdo. Venite benedicti patris mei [quia in te] ſcꝫ ſolo [ſperaui] ⁊ ſpem fir⸗mam poſui qui non deſeris ſperan tes in te. Et quia non ſufficit ſpera re ſed opus eſt ⁊ aliquid agere: qđ quia per me non poſſum ideo pre⸗cor.

Mat. xv.

10 Notam fac mihi † uiam in qua † ambulē: † quia ad te leuaui animam meam.

†dn̄e †ira dicar. †qm̄

¶ [Notam fac mihi viam] docēdo me quid mihi ſit appetendū: quid vitandū [in qua ambulem] itinere recto ad patriam: ⁊ a qua non de⸗clinē: ⁊ hac fiducia hoc peto [quia ad te] ſupernū fontem per ſpem [le uaui] non ad mūdū inclinaui [ani⸗mam meam] vt per te illuminetur ⁊ tua gratia impleatur. Quia eniꝫ apud te eſt fons vite tanꝗ̄ vas ad fontem animam meam attuli et leuaui ad te: iple ergo me. Et ideo

11 † Eripe me de inimicis meis domine † ad te confugi: doce me † facere uolūtatem tuam quia † Deus meus † es tu.

†exi me. †quia †vt fa ciam †tu es †nō hꝫ

¶ [Eripe me de inimicis meis] ſci licet viſibilibus ⁊ inuiſibilibus. q̄ o [domine ad te] patrem et patro⸗num qui es forte et ſecurum refu⸗gium [confugi] refutans quēcūqꝫ protectorem alium et [doce me face re voluntatem tuā] vt poſſim fran⸗gere voluntatem meam. Non ait doce me ſcire ſed facere: ſcire enim et non facere pena eſt magis ꝗ̄ virtus [quia deus meus es tu] qui me creaſti et recreaſti: cui totuꝫ de beo quod ſum: deus omnium per potentiam: meus per grām: tu: ea gloria: mea vita: mea hereditas: et ideo doce me vt magiſter meus q̄ non eſt mihi doctor alius. Clauſu⸗lam iſtam docuit quidam religio⸗ſus alios ſp ruminare pro oratiōe ſalicet doce me facere ⁊c. Et vtiqꝫ docebis me. Quia

12 Spiritus tuus bonus deducet me in terrā re⸗

ctā propter nomen tuū domine uiuificabis me in † equitate tua.

†tua iustitia

C [Spiritus tuus bon⁹ deducet me] viam rectam ostendendo et in via adiuuando [in terram rectam] scilicet viuentium in qua nihil est obliquum: quia spiritus meus malus deduxit me in terram peruersam et obliquam. et quia occidit me peccatum meum [propter nomen tuum] o [domine] vt inde laudetur vel vt rem nominis tui impleas quod est iesus [viuificabis me] per spiritum tuum vita scilicet gratie per cuius virtutem veniam ad vitam glorie et hoc [in equitate tua] id est in mandatis tuis: omnia enim mandata tua equitas quasi dicat quia perij in prauitate mea fac me viuere in equitate tua. Uel [in equitate] et iustitia non mea sed tua quem decet supplices viuificare quos demones vides impetere. Et data venia

ps.cxviij.

13 Educes de tribulatione animam meam: & in misericordia tua † disperdes inimicos meos.

†ad interitū deduces.

C [Educes de tribulatione] huius seculi et presentis vite quasi de carcere [animam meam] in te solo sperantem. Tota vita presens sanctis viris est tribulatio etiam si prosperentur in hoc seculo: et quamdiu in hoc seculo peregrinantur: tribulantur etiam si terrena felicitate fulciantur: quia non habent hic manentem ciuitatem sed futuram in celo requirunt: presentem miseriam mente calcant: sed totis desiderijs ad celestem patriam anhelant [et in misericordia tua] non in mea iustitia vel merito [disperdes] hic [inimicos meos] visibiles et inuisibiles vt contra me nō possint preualere.

14 Et perdes omnes † qui tribulant animam meam: quoniam † ego seruus tuus sum.

†tribulantes. †seru⁹ tu⁹ sum ego.

C [Et] in futuro iudicio [perdes] penis perpetuis deputando [omnes qui tribulant] nunc [animam meam] et vitam tentationibus molestando vel iniurijs affligendo scilicet diabolum et omnes obstinatos: et merito disperdes et perdes omnes illos meque liberabis et saluabis [quoniam ego seruus tuus sum] deditus et mancipatus tuo seruitio: et ad nutum obediens tuo imperio quem ipsi tribulant et perdere festinant. Oratio.

DEus qui matutinam sacre resurrectionis tue auditam fecisti iocunditatē cum ex inferno rediens replesti terram gaudijs quam reliqueras in obscuris: rogamus potentie tue ineffabilem maiestatem: vt sicut tunc cateruam apostolicam gaudere fecisti in anathasi: ita hanc ecclesiam tuā misericordiam expansis manib⁹ flagitātē splēdore celestis iubaris illustrare digneris. Qui vi.

Psalmus de gratiarū actione pro uictoria & beneficijs exhibitis: in tentatione & pugna cū multis & uarijs inimicis.

Psalmus. CXLIII.

1 BEnedictus dominus Deus meus qui docet man⁹ meas

ad prælium: & digitos meos ad bellum.

¶ Auctor psalmi pphēta dd. ¶ Titul⁹ ps dauid aduersus gliaz. Et ē sensus pg iste ē dauid pphete qui hic loquit i sua vl' toti⁹ xpi psona. Psalmus dico habitus aduersus goliā. i. ɔtra goliā figuralē ꝛ spūalē: qꝛ hic agit dauid de sua figurali ꝛ xpi mystica victoria. ꝛ precaꝛ vt ille veniat q̄ diabolū vicat: ꝛ suos liberet. Dauid eni q̄ figuralr vicit goliā: significat xpm q̄ spūaliter vicit diabolū: ꝛ docuit suos vincere. Sicut aūt filijs israel exeūtib⁹ de egypto occurrerūt bella in eremo: sic exeūtib⁹ d pctō occurrit cōflict⁹ cū diabolo. In precedēti ergo psalmo egit de egressu a pctō p pniaz: hic agit de bello cōtra hostiū instātiā. ¶ Materia: grārū actio p bñficijs exhibitis in tētatione ꝛ pugna. ¶ Intētio: monere ad grārū actionē p victoria de hostib⁹ cōsecuta. ¶ Snia in gnāli: pphēta in isto psalmo in psona cuiuslibet fidelis diuino adiutorio habita victoria in bello de hostibus visibilibus seu inuisibilib⁹ surget ad laudē dei auxiliantis. ¶ Sentētia in speciali: dauid ergo non insolescēs de victoria: sed humiliter gratias agēs deo ait. [Benedictus] sit [dominus] rector [de⁹] creator omniū sed [meus] proprie cui me subieci et dedi qui me cum vitijs et inimicis pugnare ꝛ eis resistere docuit. ideo subditur [qui docet manus meas ad prelium] quod fit de propinquo: vt est infestatio carnis [ꝛ digitos meos ad bellum] quod fit a remotis: vt est impugnatio mundi ꝛ demonis. In primo bello quod per man⁹ corporis magis ppinquas intelligitur docet fugere. In secundo qd per digitos magis remotos viriliter resistere vel per manus operationē: per digitos discretionē ac diuisiones operationis et gratiarū designat. Deinde ostendēs hoc sibi esse ex gratia nō ex viribus suis subdit. Ipse est

2 **Misericordia mea & refugium meum: susceptor meus & † liberator meus.** tern/ tori.

¶ [Misericordia mea] inuocatione ꝛ faciens miam in me: cuius est propriū misereri ꝛ parcere. Vel [misericordia mea] .i. qui dat vt misericors sim: ꝛ sic vincā: qꝛ de nullo sic vincit inimicus vt de misericordia q̄ cōsistit in duobus scilicet in dādo eleemosynā ꝛ in dimittēdo iniuriā vnū enī remediū est de tātis periculis euadendi vt dimittamus sicut nobis dimitti volumus. ꝛ adiuuem⁹ in quo possumus alios sicut ꝛ nos in quo nō possum⁹ cupimus adiuuari [ꝛ refugiū meū] quasi turris in oibus periculis ꝛ aduersis [susceptor meus] tanq̄ pater misericordiarū ꝛ pius consolator ne cadam [ꝛ liberator me⁹] ab inimicis ꝛ oib⁹ malis ne in via heream. Et

3 **Protector meus & in ipso speraui: qui subdit populum meū sub me.**

¶ [Protector me⁹] i insidijs ꝛ i bellis ne feriar. Ecce tot noib⁹ appellaꝛ de⁹ quot bñficioꝝ ei⁹ sūt nola hec q̄ bōa fecit mihi dñs [ꝛ i ōl in ipō speraui] i oib⁹ laborib⁹ meis ꝛ plijs ne ɔfundar. [q̄ subdit pplm meū sub me] .i. mot⁹ animi rebelles vt ratio obñetur in regno aīe et desideria praua legi mētis nō repugnēt ne pereā. habem⁹ i nobis populū aduersus illicitos mot⁹ ꝛ carnaliū desideriorū ꝛ cogitationū tumultus quē pplm nobis subijcit

dominus quando nos ei subiecti sumus. Post tot autem beneficia considerans misericordiam dei erga hominem admiratur et dicit, hec beneficia homini das et O

4 Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis † quia reputas eum?

† vel estimas.

¶ [Domine quid] i. cuius precii: quanti meriti [est homo] qui per se fragilis est peccator [quia innotuisti ei] i. innotescere te ei voluisti per filii tui humanitatem et presentiam corporalem. q.d. quod per se nihil est pro te dignum quod est: totum enim quod est inde est quia ei innotuisti et ad eius notitiam devenisti [aut] quod est scilicet comparatione tui [filius hominis] scilicet virginis. i. homo christus [quia reputas eum] ac tantum facis et in tanta dignitate constituis: non sic estimat deus hominem ut homo. homo enim quandoque carius emit equum quam hominem: deus autem proprium filium suum pro homine tradidit ad mortem. Deinde post tantam gratiam consideratam revertitur ad fragilitatem humanam. Et quia dixerat quid est homo adiungit.

Job. viii.

5 Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut umbra preterierunt.

¶ [Homo] qui prius fuit veritati similis postea peccando [vanitati similis factus est] i. nullius momenti in se. vanum est enim omne transitorium quod de sua substantia cadens ut fumus evanescit ita et homo tabescit. Unde subdit [dies eius] id est vita eius momentanea [sicut umbra] que subito disparet [preterierunt] i. velociter propter eius fragilitatem. non enim habet firmitatem manendi sicut nec umbra. Unde apostolus. Que est vita nostra vapor est ad modicum parens. Et Augustinus. Quid est vivere nisi de vita transire? Denique corpus christi pugnans in hoc seculo invocat adiutorium domini cum subiungit.

Iaco. iiii.
Aug.

6 Domine inclina celos tuos & descende: tange montes & fumigabunt.

¶ [Domine inclina celos tuos] i. contempera hominibus apostolos et predicatores: ut inclinati et humiliati dicant et commendent aliis excellentiam tuam [et] per eos [descende] in notitias aliorum: et [tange] timore tuo et gratia [montes] id est superbos et elatiores terrenas [et fumigabunt] id est fumum emittent confitendo peccata sua cum compunctione lachrymosa: sicut fumus excitat et lachrymas extorquet. Magnus fumus est indicium magni ignis: et magnum hospitem advenisse significat. ita mens interius per gratiam accensa totam trinitatem ad mentem venisse designat. Contra eos autem qui conspiraverunt contra te et bonos.

7 † Fulgura coruscationes & † dissipabis eos: emitte sagittas tuas & conturbabis eos.

† choruscas.
† disperges.

¶ [Fulgura] i. clarifica et demonstra [coruscationes] i. tue virtutis evidentiam: hoc est exerce et ostende terrentia et fulgentia miracula [et] sic [dissipabis eos] ab invicem: et solvetur eorum conspiratio qui erant colligati in malo: quia crebris miraculis territi nil audebunt contra te et tuos [et emitte] contra eos [sagittas tuas] id est verba tua et sermones penetrativos de pharetra sacre scripture [et conturbabis eos] ad penitentiam salutarem dicta tua feriant cor eorum ut conturbentur: salubriter vulnerentur

male sani: ut sanentur bene vulne-
rati. Deinde ppheta in persona ec-
clesie secūdū xpi aduentū pcatur.
q.d. Ita fac modo: in fine autem

8 Emitte manum tuā
† de alto † eripe me &
† libera me de aquis
multis: † & de manu fi-
liorum alienorum.

ter / et exi- me. / erue / Jnō hz

¶ [Emitte manū tuā] i. xp̄m qui
manus dr: qz qa per ipium facta
sunt [de alto] id est de celo vbi tes-
cum est vt ad iudiciū veniat et per
illam manū [eripe me et libera me
de aquis multis] i. persecutiōib⁹
et tētationib⁹ ipetuosis: magnisqz
periculis in quibus me exercebas
atqz exuendū soidibus volutbas
hec sunt aque cōtradictiōis a qb⁹
eruit dñs suos [et de manu] i. ptāte
[filiorum alienorum] nō vere filio-
rum sez demonū et eoꝝ sequaciū
qui sunt filij dei per creationē sed
alieni ab eo p rebellionē. Isti sunt

9 Quorū os locutū est
uanitatē: & dextera co-
rū dextera iniquitatis.

¶ [Quorū os locutū est vanitatē]
promittens in tēporalibus beati-
tudinē [et dextera eorū] i. operatio
quam reputant dexterā est [dexte-
ra iniquitatis] i. sinistra. quia opa
sinistre reputant dextere: vtrunqz
cōdemnat eis et os et man⁹: hoc est
sciētiā: qz vanitatis sciētia ē et ope-
ra qz sinistra sunt dextera istis et
sinistra. Silr et in illis qui opa spi-
ritualia faciunt intuitu mercedis
tēporalis: boni vero et pfecti ope-
ra nature necessaria et vsum tēpo-
ralium referunt ad deum et eis si-
nistra ēst dextera. et istis omnia
sunt meritoria: sed imperfectis
sufficit q non sunt dēbitoria ita

illi. Sz inter verba et facta eoꝝ Ⓞ

10 Deus canticū nouū
cātabo tibi: ī psalterio †
decachordo psallā tibi.

decem chordarum

¶ [Deus] ego [canticum nouum
cātabo tibi] i. noui hoīes sez cāti-
cum noui testamēti: canticum de
noua grā qd nouo homini xpo cō-
grui et p quem etiam omnia inno-
uantur. Sz ne putes gratiā a lege
discedere. post canticū nouum sub-
iūgit [i psalterio decachordo psal-
lam tibi] i. in lege et impletiōe de-
cem preceptorum ibi tibi psallam
ibi tibi operabor: ibi tibi gaudebo
ibi tibi cāticum cantabo cum con-
cordia charitatis: quia plenitudo
legis est charitas: qua qui caret
psalterium portare potest: canta-
re non potest.

11 Qui † das salutem
regibus qui † redemi-
sti dauid seruum † tuū:
de gladio maligno †
eripe me.

dat / redemit. / suum / serue

¶ [Qui das salutē regib⁹] vel ter-
rarū vel aiarū/vel corporū: sz nō
tenebrarū. Tu es enī tāt⁹ ac talis
rex vt alij reges nō possint salua-
ri nisi per te. tu es rex regū et dñs
dominātiū [q redemisti] i. tāqz r e
dēptū liberasti a malis [dauid ser-
uum tuū] de gladio saul et golie:
redemisti quoqz xp̄m tuum totū. s.
caput de gladio diaboli et iudeorū
et mēbra de puaricatione pri a. Si-
militer ēt [de gladio maligno] ho-
minis vel demonis i. mortifera p
suasiōe eoꝝ quoꝝ līgua est gladi⁹
acut⁹ [eripe me] ne mihi valeat
nocere.

12 Et † erue me de ma-
nu filiorum alienorum

terra me

†nõ ha bet et quorum os locutum est uanitatem: † & dextera eorũ dextera iniquitatis.

℄ [Erue me de manu] .i. potẽtẽ [filiorum alienorũ] .i. hominũ malorũ q̃ sunt filij dei: q2 ad imaginem eius facti sed ab eo p̄ pctm̃ alieni [quorũ os locutũ est vanitatẽ] id est mẽdaciũ ad bonorum deceptionẽ [et dextera eorum] est [dextera iniquitatis] est em̃ semper extensa ad operandũ iniqua: vel quia terrena habent pro dextera hac repetitione verborũ reddit iniquos detestabiliores. Et qui sint isti qui hec faciunt exponit subdens.

13 Quorum filij † sicut
†ipsorũ velut. nouelle † plantationes:
†cõsta‑ bilite a in iuuentute sua.

℄ [Quorũ filij] sunt [sicut nouelle plantationes in iuuentute] .i. nouitate [sua] q2 abũdant in filijs q̃ florent: & sunt incolumes sicut nouelle plantationes et tantum studium exhibent nutriendis filijs quãtũ agricole impendunt plantandis nouellis: & subiũgit etiam de filiabus .d.

14 Filie eorum compo‑
†ac ornate sicut site: † circumornate ut
similitudo templi.

℄ [Filie eorum] sunt [composite] et [circumornate vt similitudo] .i. ad similitudinẽ [tẽpli] et cõparabiles eius ornatui sunt em̃ curiose ornate auro: gẽmis: serico: & huiusmodi sicut tẽplũ solet ornari. Deinde subiungit de alijs p̄speritatibus & huius seculi felicitatibus q̃ etiã ad votũ succedunt eis.

15 † Promptuaria eo‑
†cella‑ ria rum plena: eructãtia ex
hoc in † illud. †hoc

℄ [Prõptuaria] et cellaria [eorũ] sic dicta q2 inde promuntur victui necessaria: sunt [plena] et abundant in tantũ q̄ sunt [eructãtia] id est transfundẽtia ex nimia plenitudine & abundantia [ex hoc in illud] id est ita superabundant vt necessarium sit propter copiã trãsferre aliqua de vno vase in aliud vel de vno loco in alium.

16 Oues eorum † fœto
sæ † abundãtes in egres †fecunde
sibus suis: boues eorum †multiplicantes
crasse.

℄ [Oues eorum] sunt [fetose] .i. fetibus plene non steriles et infecunde [abundantes in egressib⁹] et exitibus [suis] scz partub⁹ vel lacte et lana et huiusmodi que dicuntur egressus vel exitus: q2 egrediuntur et exeunt ab eis [boues eorum crasse] vel crassi vt sit generis communis id est pingues ocio non macri labore vt his que affluunt diuitijs: vbi ostendit eos caducis reb⁹ inherere et affluentia rerum gaudere. Et tanta felicitate seculi gaudent q̄ apud eos.

17 Non est ruina † ma‑
ceriẽ neque transitus: † †sepis nec exitus
neque clamor in plateis †nec
eorum.

℄ [Non est ruina macerie] id est clausure murorũ vt cito dissoluat. Maceria pp̄rie est q̃ de solis saxis sine cemẽto fit in vineis vel in hortis sz adeo prosperi sunt q̄ nec illa ruit eis: vel maceria accipitur hic p̄ muro vrbis [neq3 transitus] vbi hostes faciliter itrare possunt et per cõsequẽs [neq3 clamor] turbidus vel tumultus turbationis qui interrũpat eorũ quietem est

Maceria qd est

[in plateis] et urbibus [eorum] ex subito incursu hostium sed pax quieta per totū nihil aduersi eis contingit: omnia prospera sunt. Enumerauit ergo felicitatem eorum que est dextera eorum: felicitas est plane talia possidere sed sinistra: nam tēporalis et corruptibilis est. Ideo os eorum locutum est vanitatem dicentes in his terrenis esse beatitudinem: et dextera eorum dextera iniquitatis quia in dextera posuerunt quod in sinistra habere debuerunt. In dextera ponere debuerūt deum et eternitatem: vbi dextera ibi esse debet desiderium nostrum. Sinistra vtamur ad tempus: dexteram desideremus in eternum. Nō autē isti ideo vani et iniqui sunt quia temporalibus abundant. Sed quia

18 Beatum dixerunt populum cui hęc sunt: beatus populus cuius dominus Deus † eius.

† ipsius.

¶ [Beatum dixerunt populū cui hec] predicta [sunt] cui hec contingunt prospera: et a quo pelluntur hic aduersa licet sint miseri: quia nihil est infelicius felicitate peccātium. Isti filij alieni hoc dicentes locuti sunt vanitatem habentes temporalia que sinistra sunt pro dextera id est pro beatitudine: his etiā abraham: iacob et isaac abundauerunt: sed sine amissione et dāno iustitie. Quia hec pro sinistra habuerunt filij ergo alieni hoc dixerunt: sed corpus christi et filij dei dicunt quod [beatus] est [populus] solus [cuius dominus] est voluntate ille qui est [deus eius] potestate si qui obedit et seruit domino fideliter et deuote die ac nocte. Beatus populus est qui pro omnibus diuitijs deum possessorem et possessionem habet. Oratio.

Doce nos domine spiritualibus armis notialibus cui pie resistere: ne vanitati mundane subiecti a tui iure dominatione pellamur. Per dominum nostrum.

Psalmus de exhibitione ad cōtinuam Dei laudem propter causam & rationem multiplicem merito ad hoc mouētē.

Psalmus. CXLIIII.

1 Exaltabo te deus meus rex: † & benedicā † nomini tuo in seculum & in seculum seculi.

† meus † homē tuum.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. Titulus laudatio ipsi dauid. Et est sensus: hec laudatio fit ipsi dauid. i. christo qui de semine dauid natus est. Ad huius autem psalmi precomia sequētes psalmi pertinent que cum isto septem sunt vt enim septem sunt psalmi penitentiales ita et septē sunt hic psalmi laudis diuine in quibus sufficienter deus docuit quomodo laudari velit ne quis in eius laude errare possit. ¶ Materia: allegatio rōnum laudis diuine. hoc est: illa que merito debēt excitare mētē nostrā ad laudādū deū magnifice. ¶ Intētio: monere ad exhibēdum huiusmodi laudē deo. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo in persona ecclesie septiformi spiritu plene post omnia supradicta nūc in fine multiplici de causa multipliciter deū laudat et ad huiusmodi laudē alios excitat. ¶ Sententia in speciali: propheta ergo in persona ecclesie

la laudē pmittit dicēs.[Exaltabo te].i.te notū faciam et extollā lau dādo et pdicādo o[de⁹ me⁹]scilicet creator [rex]olim et dñs.Quid enī nos laudare exaltare ꝛ benedicere debem⁹ q̄ deū nostrū q̇ nos creauit: ꝛ regē nostrū q̇ nos spiritualr regit ꝛ de nobis regnū suū in eternū facit[et benedicā nomini tuo] bñdictione gratiarum actionis et laudis.Uel[benedicā nomini tuo] i.quicquid boni faciā gratie tue ascribā[i seculū]psens scꝫ hic[ꝛ in seculum seculi]futurum scꝫ in eternitate:lauda ergo pure modo deuꝫ si vis laudari in eternum.Qui enī hic nō incipit in futuro mut⁹ erit. Deīde quod dixerat exponit dicēs.

2 Per singulos dies benedicam † tibi: & laudabo nomen tuum in seculum & in seculum seculi.

¶[Per singulos dies].i.iugiter ꝛ assidue sine intermissione siue in letis ꝛ tristibus[benedicā tibi]q: p singulos dies tua beneficia recipio:siue ergo in donis siue in flagellis p singulos dies benedicas dominū scꝫ vt moneris eū misericorditer dare cum dat et misericorditer auferre cū tollit q̇ tibi aut blanditur dando ne deficias:aut corripit exultantem ne pereas[ꝛ laudabo nomē tuū]ꝛ te nō meritū meuꝫ nec me[in seculū]scꝫ hic[et in seculum seculi]scꝫ in eternū q̇ enī hic p singulos dies deū laudat in eterno die ꝯtinue laudabit.Deinde causam laudis subdit.d.Et merito laudabo quia

3 Magnus dominus & † valde laudabilis † nimis: & magnitudinis eius non est finis.

¶[Magnus] est[dñs]in essentia ꝛ ptāte ac magnitudine:nō mollis sed infinite virtutis [et laudabilis nimis].i.valde ꝛ plusq̄ dici aut cogitari possit:et id nūq̄ cesses a laudibus[et magnitudinis eius nō est finis]localis vt temporalis q: ipse incōprehensibilis est loco vel tempore]aut:etiā cogitatione: virtusq̇ ei⁹ et ptās infinita est:et ideo laus eius finiri nō potest.Qz ergo sine fine est magnus sine fine est laudandus:non enim post mortem deum laudare cessabimus:sed deficientes in eius magnitudine respiciamus opera eius:ꝛ de operibus eius laudemus operantem. sequitur ergo.

4 Generatio & generatio † laudabit opera tua: & † potentiam tuam † pronunciabunt. † laudabunt. † virtutē † annūciabūt

¶[Generatio ꝛ gñatio laudabit opa tua]id ē omnis generatio scꝫ oēs hoīes pñtes ꝛ futuri laudabūt te in opibus tuis in quib⁹ tu opifex cognosceris[ꝛ]i illis opib⁹:ac ītuitu eoꝝ[potētiā tuā]p quā a te facta sunt ꝛ ate pregūt[pnunciabunt]ꝛ alijs annūciabūt:neqꝫ enī opa tua laudabūt nisi vt potētiaꝫ tuā pronūciēt.Scti deū laudāt in creaturis:non quia ille pulchre et vtiles:sed quia ipse mirabilis est qui fecit eas:quia non aliquid possunt:sed quia ipse potens est in illis qui eas creauit.Et similiter.

5 † Magnificentiam † et glorie sanctitatis tue loquentur: & mirabilia tua narrabunt.

¶[Magnificentiam glorie sanctitatis tue]id est magnificam et gloriosam sanctitatem tuā videlꝫ

q magnificus sis in natura tua: q gloriosus q sanctus [loquētur laudando et predicando & docēo] [& mirabilia tua] scilicet q mirabilis tu sis in miraculis tuis: in sanctis tuis & in omnibus operibus tuis [narrabunt] scz alios ad tuam laudem inducendo & prouocando. Et quia cū suauib⁹ terribilia sunt pariter proponendo ad timorem incutiēdū recte subiūgitur

6 Et uirtutem † terribilium tuorum dicent: & magnitudinem tuam † narrabunt.

†mee tuēdorum. †enarrabūt.

¶ [Et virtutē terribiliū tuorū dicent] scz potentiam tui tremendi & districti iudicij & ignis eterni. nō enim predicabant regnū eternū & tacebūt ignē perpetuū. laus enim dei ostēdere debet hominib⁹ quid diligant & quid timeāt: quid eligāt & quid reijciant [et magnitudinē tuā] scz virtutis tue [narrabunt] id est narrando laudabunt vt auditores terreātur & a peccatis retrahātur: nō em̄ tm̄ blāditur deus vt exhortetur sed etiam minatur vt terreat et corrigat. Et insuper

7 Memoriam abundātiæ suauitatis tuæ eructabunt: & iustitia tua exultabunt.

¶ [Memoriā abundantie suauitatis tue] scz i. bñficijs nobis exhibitis [eructabūt] & exprimēt aliis i. de corde deuoto proferunt & narrabūt: scz quia nos oblitus nō es cū obliti te fuerimus & commouisti nos vt et nos te in memoriam reducamus: ipse eñ p abūdātē suauitatem suam prius nostri memor est nos in gratia sua puenīēdo et vocando. Deinde nos ei⁹ [&] in [iu]stitia tua] nō sua [exultabunt] se p te esse iustificatos intelligentes se iustitiam a te accepisse. Et nihil boni esse in se qd non sit a te: nec potuisse cōuerti ad te nisi per te. Cui ergo debēt quia sunt illi: debent & quia iusti sunt. Et merito in his laudabunt. Quia

8 Miserator & misericors dominus: † patiens & multūm misericors.

†misericors & miserator. †lōganimis.

¶ [Miserator] effectu [et misericors] natura est [dñs] in his quib⁹ iam veniam dedit & peccata relaxauit: in his autē quibus adhuc nō dedit est [patiēs] scz nō dānās sed vt cōuertāt tolerās & ad pniaz nimia longanimitate expectās: & in hac nimietate patiētie est [multū misericors] nō tm̄ pctā dimittēdo: sed etiam dona cumulando: vel penas citra debitū minuēdo: & pmia vltra condignū donando: dicitur quidē secūdū reatū punire et fm meritū retribuere sed tamē citra punit et vltra remunerat. Et generaliter.

9 Suauis dñs † uniuersis: & miserationēs eius † sup omnia opera ei⁹.

†oīb⁹. †sunt.

¶ [Suauis] i. mitis & pi⁹ ē [dñs vniuersis] ēt i ipos nō exserēs hic debitā seuitutē sz maxie ē suauis se gustātib⁹ [& miserationēs ei⁹] sūt [sup oīa opa ei⁹] qz qcqd bōi opaf i hōib⁹ misericorditer opaf: & miseratiōe sua oīa opa q fecit ptegit & i natura sua sustētat. Deniqz si tolli⁹ opa tua mala & i te nō remācat nisi op⁹ ei⁹ nō te dimitret miseratio ei⁹. Si āt tu nō dimittis opa tua erit seueritas ei⁹ i opa tua nōi opa sua. O quāta pctōrib⁹ daf cōsola-

tiō totiens misericordia repetita. Et quia miseratio tua est super omnia opera tua. ergo

10 Confiteantur tibi domine omnia opera tua: & sancti tui benedicant † tibi. † te

¶ [Cōfiteant̄ tibi] o [dn̄e] cōfessione laudis [omnia opa tua] q̄ a te sunt creata. rōnales creature p se laudent: alie creature materiā laudādi p̄stēt in q̄tū in eis relucet bonitas creatoris. Et nō solū hec sed et bona nostra oīa q̄ tua sunt opa: q̄ creati sum⁹ a te in operib⁹ bonis [cōfiteant̄ tibi] .i. ad laudē tuā referātur [et sancti tui benedicant tibi] .i. q̄ sancti sunt tibi tribuant q̄ per te iustificati sunt. Quod oīa fecit ex nihilo opus fuit potentie: sed q̄ de peccatore facit iustū/op⁹ est misericordie. Deinde quid in cōfitendo dicant subdit.

11 Gloriam regni tui dicent: & potētiam tuā loquentur.

¶ [Gloriam regni tui] scz gloriam tue maiestatis: gloriā ineffabilem toto corde desiderabilē [dicent] .i. predicabunt vt oēs eā desiderent: hec mira et admirabilis gloria regni celestis a sanctis tuis predicat̄ et nobis etiā pctōrib⁹ promittit̄ [et potētiā tuā] qua oīa creasti et fecisti ac regis et ordinas oīa tā supiora q̄ iferiora [loquent̄] .i. p̄dicādo narrabunt vt omnes eas timeant dicēt inq̄ et loquēturvtiq̄ ad hoc.

12 Vt notam faciant filiis hominum potentiā tuam: & gloriam † magnificentie regni tui. † magnitudinis decoris.

¶ [Vt notā faciāt] .i. p hec innotescāt [filiis hoīs potētiā tuā] qua vindicabis in malos [et gloriā magnificētie regni tui] q̄ coronabis bonos et p notitiā vtriusq̄ q̄dā timore pene q̄dā spe gl'e conuertentur. Ideo enim nota facient: ne excusatio p ignorātiā fiat: et vt q̄ audierit credat et alteri dicat veni: et sic cortina cortinā trahat: et q̄ crediderint iustificētur et salui fiant. de cuius regni magnitudine subdit.

13 Regnum tuum regnum omnium seculorum: & dominatio tua in omni generatione & generationem.

¶ [Regnū tuū] o de⁹ q̄ gubernas oia est [regnū oīm seculo℞] .i. durās p oīa secula: hoc ē sp et i eternū oia eīn secl'a regni tui dn̄atiōe voluūtur [et dn̄atio] siue ptās [tua] .s. p quā administras hoc regnū ē [i oī gn̄atiōe et gn̄atonē] p successionē .i. p oēs gn̄atiōes vel i hac gn̄atiōe mortali q̄ nūc ē: et i gn̄atiōe imortali q̄ futura ē i resurrectiōe. felices aie q̄ ibi eē poterūt sub tua dn̄atiōe vbi tu eris oia i oib⁹ felix: illud dn̄iū vbi nihil agit̄ nisi q̄ in eternū eternus cōditor laudetur.

14 Fidelis dominus in † omnibus uerbis suis: & sanctus in omnibus operibus suis. † in ōibus oibus.

¶ [Fidelis] est [dn̄s in oīb⁹ verbis suis] nam promissa implet et quicquid promisit dedit: et per data fecit fidē de ceteris dandis que promisit. Attēdit qd̄ pmittit. parat⁹ esto qd̄ ipe pcepit agere: parat⁹ ē ille qd̄ pmittit donare. Quod si nō credis verbis vel crede operibus.

omnia

omnia enim opera eius sancta.iu
sta,et recta testimonium perhibent
de ipso:vnde sequitur[et sanctus
in omnibus operibus suis] nihil
enim ab eo fit iniuste vel inordina
te sed vt verax est in promissis:ita
sanctus in operatione. Unde au-
diamus aliud de operibus eius. Nam

15 † Alleuat dominus
omnes † qui corruunt:
& erigit omnes elisos.

†co(n)firmat
†o(mn)es ca(den)tes.
ps. xxxvi.

¶ [Alleuat d(omi)n(u)s omnes qui corru
unt] .i. corruere incipiunt ne omni-
no corruant et in eterna ruina mer-
gantur. Tale est illud: cum ceciderit
iustus non collidetur.i.cum cade
re ceperit: non q(uod) omnes alleuet s(ed)
quicu(n)q(ue) alleuantur hoc fit per eu(m)
[et erigit omnes elisos] .i. iam la-
psos in peccatum si agant peniten-
tiam: nam quantu(m) est in se paratus
est o(mn)es in peccatum cadentes rele
uare: et omnes a peccatis lesos sa
nare. Uel alleuat et erigit omnes
ad se pertinentes p(er) predestinatio-
nem. non enim permittit eos ten-
tari supra id q(uo)d possunt. Et quia
hoc facis ideo

16 Oculi omnium in te
sperant † domine: & tu
das escam † illorum in
† tempore opportuno.

†in d(omi)no h(ab)ens d(omi)ne.
†illis.
†opportunitate.

¶ [Oculi omnium in te sperant]
o [d(omi)ne] id est sperando a te habere
vnde sustententur corporaliter et
spiritualiter in vita ad te oculos
exteriores et interiores leuant [et
tu das escam illorum] corporalem
vel spiritualem non passim sed [in
tempore opportuno] qua(n)do expe
dit. No(n) enim semper da(n)da est esca.
multis e(ni)m pete(n)tib(us) salubriter dif-
fertur. dat ergo quasi medic(us) egro
quod conuenit et qua(n)do conuenit

non vt homo desiderat et petit/ne
si det ei obsit. Nam

17 Aperis tu manum
tuam: & imples omne
animal benedictione.

¶ [Aperis tu] cui(us) potestate sunt
omnia [manu(m) tuam] .i. benignitate(m)
potentie tue per bonitatis tue dif
fusionem largiter tribue(n)do: sicut
claudere dicitur manum qui nihil
dat [et imples o(mn)e a(n)i(m)al] iugo tuo aptu(m)
rationale q(uo)d pot(est) benedici.i. et o(mn)i
ge(n)ere ho(m)i(n)i. o(mn)e enim ad diuersita-
te(m) ge(n)eris p(er)tinet non ad vniuersita-
te(m) [b(e)n(e)dictio(n)e] d(e)x(tr)e vel sinistre/et
co(n)ueniente refectione corporali vel
sp(irit)uali. q.d. et si no(n) das aliq(ua)n(do)/das
tu in t(em)p(or)e opportuno. differs q(ui)de(m) s(ed)
non aufers. Et quia apud eu(m) nul-
la est iniquitas subiungit.

18 Iustus dominus in
omnibus viis suis: &
sanctus in omnibus ope
ribus suis.

¶ [Iust(us) est [d(omi)n(u)s i(n) o(mn)ib(us) viis suis]
i. in dispositionib(us) et voluntatibus
que o(mn)es iuste sunt [et sanct(us)] ac mi
sericors [in o(mn)ib(us) op(er)ibus suis] .i. p(ro)
cessibus et effectibus. Et sic vie ad
dispositione(m) p(er)tine(n)t op(er)a ad effectu(m)
et hec apud nos diuidu(n)tur s(ed) apud
illu(m) ide(m) est velle q(uo)d facere. Iustus
est ergo et q(ua)n(do) cedit et q(ua)n(do) curat. Sic
co(n)fessi sunt o(mn)es sancti ei(us) in tribu
lationib(us) suis: q(uia) iusta sunt dei iu-
dicia prius iustitia(m) eius laudaue-
ru(n)t et sic beneficia perueneru(n)t: et siue
puniat siue remuneret s(ecundu)m mia(m) o(mn)i
dit: vel puniendo citra demerita/vel
remunera(n)do vltra merita. Sed q(uia)
in imis iaces et no(n) potes ad hec p(er)
tingere inde subiungit q(uo)d sequit(ur).

19 Prope est dominus

omnibus inuocantibus
tq̃ illo eum: omnibus † inuo-
sunt. cantibus eũ in ueritate:

¶ [Prope]st ꝓpici⁹ [ẽ dñs] q̃ vbi-
q̃ ẽ [oĩb⁹ inuocãtib⁹ eũ] .i. i se vocã
tib⁹ ⁊ imitãtib⁹: etsi nõ statim facit
eis qd̃ petũt. Si lõge es ⁊ nõ po-
tes ascẽdere saltẽ potes clamare,
Inuoca dñm deũ tuũ ⁊ ipse descẽ-
det ad te [s3 inuocãtib⁹ eũ i ṽitate]
⁊ vere q̃ nihil ab eo petũt nisi ipsũ:
nõ ſm vana desideria q̃ aliud q̃rũt
q̃ ipm deũ. Uel [in veritate] hoc ẽ
in cõfessiõe peccõꝝ ⁊ i emẽdatiõe
vite ⁊ i humilitate. Si eni dixeri-
mus qꝛ pctm̃ habemus nos ipos cor
rigim⁹ nõ seducim⁹: ⁊ ṽitas i- nos
bis est. Et tũc ꝓpe est ⁊ exaudit qꝛ

28 Voluntatem timen-
ſpeca. tium se faciet: & † de-
precationẽ eorũ exau-
dict: & saluos faciet eos.

¶ [Uolũtatẽ timẽtiũ se] .i. ea que
placita sunt eis [faciet] ⁊ quib⁹ de
dit bñ velle dabit ⁊ perficere. etsi
nõ facit ad horã facit tñ aliqñ. si tñ
ideo timent vt volũtatem eius fa
ciant hoc est timore filiali q̃ ẽ an-
nex⁹ charitati [⁊ deprecationẽ eo
rũ exaudiet] si sit de ꝑtinẽtib⁹ ad
salutẽ ac ꝓ se ⁊ pseueranter [et sal
uos faciet eos] scꝫ a malis in fu-
turo: hec ẽ eni depcatio eoꝝ vt sal-
uẽtur. Si ergo mõ facim⁹ volũta-
tẽ dñi, faciet ipse postmodũ volũ-
tatẽ nostrã vt eripiat nos de hoc
maligno seculo ⁊ saluet i futuro.
hoc aũt oñdit ex eo qd̃ sequit: qꝛ

21 Custodit dominus
omnes diligentes se: &
omnes peccatores di-
sperdet.

¶ [Custodit dñs oẽs diligẽtes se]
nõ aliud ꝓ eo q̃ dilectionẽ ei⁹ mũ-
danis dilectiõib⁹ pferũt: custodit
nũc eos inter tẽtationes: et tribu
lationes inter pressuras et angu-
stias: sed tunc perfecti⁹ ⁊ securius
custodiet qñ eos i eternitate sua su
scipiet [⁊] tũc [oẽs peccãtes] ⁊ ipsos
obstinatos ⁊ in pctis pseuerãtes:
aut veniã delictoꝝ desperãtes: aut
veniã sibi puerse pmittẽtes: ⁊ ex
ipsa pmissiõe a pcti ppetratiõe nõ
recedẽtes: amori ei⁹ amorẽ secli
pponẽtes [disperdet] ⁊ pferet cũ eos
i ignẽ eternũ mittet. pcide breui-
ter i laude cõcludit. q. d. Cũ oĩa
ista ita se habẽt ideo pro omnibus
supra memoratis

22 † Laudationem do- †laudẽ
mini loquetur os meũ: †nomẽ
& benedicat omnis ca- sanctũ.
ro † nomini sancto eius
in seculum & in seculũ
seculi.

¶ [Laudationẽ] .i. laudẽ [dñi loq
tur] nũc ⁊ in futuro [os meũ] id ẽ
ego porrif eni pars ꝓ toto: ⁊ quã-
tas potero grãs repẽdam [⁊] meo
exẽplo [bñdicat oĩs caro] oĩs sci-
x⁹ ⁊ cõditio. i. oĩs hõ. s. puersi ad deũ
hoc est oẽ corp⁹ eccl'ie qd̃ nos sum⁹
q̃ deũ laudare ⁊ bñdicere debem⁹:
p quẽ viuim⁹ ⁊ sum⁹ [noi scõ ei⁹]
ipm extollẽdo ⁊ glĩficãdo ⁊ hoc [in
sclm] .i. i pñti [⁊ in sclm seculi] .i. in
futuro hoc est assidue ⁊ sp ac iter-
num ⁊ iugiter in omni seculo tam
presenti q̃ futuro. Oratio.

Regnator oĩs scloꝝ dñe qui
spũalẽ cibũ oĩ aĩe opportu
no ministras in tpe: cõcede
nobis te ppetualiter bñdicere: tua
potentia cum electis tuis fiducia-
liter exultare. Per dñm.

Pſalmus de laude diuina: & de eo quòd tota ſpes noſtra & plena confidētia in Deo tantum & non in homine eſt ponenda.

Pſalmus. C X L V.

1 LAuda aīa mea dominum laudabo dominū in uita mea: pſallā Deo meo quamdiu † fuero. †ſum

¶ Auctoꝛ pſalmi ꝑpheta Dauid. ¶ Titulus all'a. qḋ interpꝛetatur laudate dñm. eſt enim vox exhortā tis animam ſuam ad laudādum. ¶ Materia: laus dei ac ſpes ⁊ plena cōfidentia in deo non in homine ponēdo. ¶ Intentio: monere fideles ad laudem dei ⁊ ad hoc ꝙ cōfidētia in hominib⁹ eſt fugiēda ꝑpter ſaluandi impoſſibilitatē et adiutoꝛij breuitatem: ſed confidentia in deo eſt amplectēda propter eius ſummā potentiā: ſapientiā ⁊ clemētiā ſeu bōitatē. ¶ Sententia in gñali ꝑpheta in iſto ꝓo conſulit anime ſue ⁊ cōſequenter oībus in perſona ſua deū laudare: monetq; multis rōnib⁹ in hoīb⁹ minime cōfidēdū: ſꝫ totā ſpem in dño eē ponēdā. Et ei i ſupioꝛi ꝓo ſe laudaturū promiſerat: ⁊ multa ſunt ꝗ laudātē ipediūt: iō hic ⁊ ſe ⁊ alios ad laudādū inuitat. ¶ Sētētia in ſpāli: vir itaq; iuſt⁹ aīam ſuā. i. ſupioꝛ ptē. ſ. mēs ⁊ rō inferiorem. ſ. ſenſualitatē: vel aīa ſm rōnē ſeparatā ſm ſenſualitatē ⁊ ſiup ꝓfectus min⁹ ꝓfectos ad laudem dei excitās ⁊ exhoꝛtans ait. [Lauda] o [aīa mea dñm]. ſ. creatoꝛem tuū. q. d. q̇d de alijs ſatagis ⁊ per tot rerū ſecularium amoꝛes te diuidis. Sta in laude dei mecū q̇d te occupat cura moꝛtaliū rerū. Collige te ad auctoꝛē tuū q̇ te fecit: hic tibi pax ⁊ ſecuritas erit. Hoc dicat vnuſquiſq; aīe ſue: lauda dñm tuū creatoꝛē ad cui⁹ facta es imaginē ⁊ ſilitudinē. ⁊ q̄ſi huic exhoꝛtatiōi acq̇eſcēs rñdet aīa. d. [laudabo dominū] nō tm̄ lingua ſꝫ [i vita mea] i. bñ viuēdo. et [pſallā deo meo] bñ opando [q̄diu fuero] in bōis opibus ꝑſeuerādo. Nec eni alıter digne poſſum⁹ deū laudare niſi bñ viuēdo ⁊ in hoc ꝑſeuerādo. Deinde hoꝛtat̄ nos vt in iꝓo quem laudamus ſpem noſtram cōſtituam⁹. d.

2 Nolite confidere in † principibus: † in † filijs hominū in quibus non eſt ſalus. †principes. †et †filios

¶ [Nolite ꝯfidere] ⁊ ſpē vrām ponere [in ꝑncipib⁹] . i. in hoīb⁹ q̇buſcūq; excellētib⁹. ſ. q̇ inter alios vidētur magis poſſe adiuuare: ⁊ multo min⁹ cōfidēdū ē in alijs iferioꝛib⁹: ⁊ vt breuiter dicā nolite cōfidere [in filijs hoīm] q̇buſcūq; q̇ tpalia amare ſuadēt: [in q̇b⁹] . i. in quoꝝ ptāte [non eſt ſalus] qꝛ nec alios nec ſe ſaluare poſſunt: ſed in filio hominis in quo ſalus eſt ſperate: quia dñi tantū eſt ſalus nō principum ſeculi vl' filioꝛum hominum. Et vere non eſt in hominibus ſperandum: nam vide quid de his omnibus tanq̄ de vno dicatur.

3 † Exibit ſpiritus eius & reuertetur in terram ſuam: in illa die † peribunt omnes cogitatio- †exiet †periēt

feit d. nes † eorum.

¶ [Exibit] eñ et egrediet̃: scilz de corpore [spūs] .i. aīa [eius] scilicet hoīs etiā malis gratibus suis cito et subito quādo nō vult vl' scit aut sperat [et] [exeūte spū] [reuertetur] scʒ caro vel corp⁹ eius [in terram suam] de qua originaliter in primo parente cepit initiū [et in illa die] scilz mortis [peribūt] id est frustrabunt̃ [oēs cogitationes] et presumptiones [eorum] que in diuersos ambitus seculi tendebant: qꝛ exequi nō poterunt qđ superbe ꝛ inaniter cogitantes ꝑposuerāt et nec sibi nec aliis ferre possunt auxilium ꝛ ideo talibus nō est intendendum. Deinde ostendit ꝙ in deo principaliter est sperandū. D.

4 Beatus cuius Deus
† est Iacob adiutor † eius:
† illius spes † eius in † domino
† dñm deum. Deo ipsius: qui fecit cę
lum & terram mare &
omnia quę in eis sunt.

¶ [Beatus] scilicet est ille [cuius] nō hō sed [Deus iacob] .i. quem coluit iacob est [adiutor eius] ꝛ supabūdat eius: qꝛ ꝛ ipi iacob sic fuit adiutor vt de iacob faceret isr̃. Sic ꝛ tu hic positus ꝛ peregrinus nondum videns deum si habueris adiutorē deū iacob eris tandē de iacob israel et videbis deum. ꝛ cessabit oīs labor ꝛ gemitus: ꝛ interim dum in hac via gemit [spes eius] est [in dño deo ipsius] nō in alio ꝛ ideo btūs .nā in quo est eius spes ipe erit eius res. sicut scriptū est. Spes mea es tu: portio mea in terra viuentiū. Cuius ratio consequenter redditur et primo ex diuina potestate cū dicit [qui fecit celum ꝛ terram mare: ꝛ oia que in eis sunt] et sic potest vbiqꝫ saluare quia eius potestas attigit vbiqꝫ: sed sic non est de principibus vel hominibus. Secūdo ex diuina veritate cum subditur.

ps. cxli.

5 Qui custodit ueritatem in † seculum † facit iudicium iniuriam † patientibus: dat escā esurientibus.

† eternum. † faciētem. † accipientibus.

¶ [Qui custodit veritatē] in promissis [in seculū] .i. in eternū reddēdo ꝛ adimplendo indubitanter oia que ꝑmittit. hoies autē sepe promittunt ꝛ fallūt. Tertio ex dei eqtate cū dicitur [facit iudicium] scʒ iustū [iniuriam patientib⁹] .i. his qui iuste viuūt ꝛ patiunt̃ iniuriam que est iuri ꝯtraria: nā punit facientes ꝛ remunerat patientes. hoies autē sepe pro paruo munusculo declināt a vo iudicio. Quarto ex dei pietate cum subiungitur [dat escam] et corporalē et spūalē [esurientibus] hanc vel illā. hoies autem sepe illud tantillum quod pauper habet sibi surripiunt.

6 Dominus soluit cō
peditos: dominus † il
luminat cęcos.

† sapiētes facit cecos.

¶ [Dñs soluit] a vinculis vl' pctis [cōpeditos] ꝛ ligatos his vel illis a cōpedib⁹ etiam mortalitatis et corruptionis qbus in hoc seculo ligamur eos soluit quos a mortalitate ad immortalitatem a corruptione ad incorruptionē reducit. Compeditos quoqꝫ compedibus ꝑceptorum vel consiliorum soluit reddendo eis pro labore regna celorum ꝛ [dominus illuminat] visu vel sapientia [cecos] corporaliter vel ignorantia. Cecos quoqꝫ illuminat quos ab huius mūdi te

febris ad sue claritatis celsitudi-
nem subleuat. Et.

7 Dominus erigit eli-
sos: dñs diligit iustos.

¶ [Dñs erigit elisos] scz claudos subleuādo vel afflictos consolādo. vel [erigit] per humilitatem [eli-sos] per supbiam. i. superbos facit hũiles. quos enim diabolus eligit dñs erigit. Elisi sunt qui per sup-biam cadũt: eriguntur qui toto cor-de se humiliant. Nã omnis qui se exaltat hũiliabit et qui se hũiliat exaltabit. Uel [eligit elisos] i. pec-catis confractos. Quinto adducit ratio ex diuina charitate cum dr [dñs diligit iustos] tanq̃ mẽbra sua quos in btitudine locat eter-na. Et q: diuina charitas potissi-me ad desolatos se extẽdit idõ sub-dit ꝛ ostendit quõ diligit dicens

Luce. xiiij.

8 Dominus custodit
† aduenas † pupillum
& uiduam suscipiet: &
† uias peccatorum di-
sperdet.

†prose-litos. †orpha-num. †exter-mina-bit vi-am. pctõꝝ.

¶ [Dñs custodit aduenas] i. pere-grinos et a terra sua elongatos. vel eos qui se in hoc sclõ recogno-scunt esse pegrinos dicentes non habemus hic manentẽ ciuitatem: q̃diu enim sumus in corpore pere-grinamur a dño: quos dñs custo-dit: q: eos inter tribulatiões ptegit ꝛ postmodũ ad eternã securita-tẽ pducit [pupillũ] parentib⁹ pri-uatũ [ꝛ viduã] marito orbatã [sus-scipiet] in suã curã ꝛ ptectionem specialẽ. Uel [pupillũ ꝛ viduã] i. oĩ ope ꝛ auxilio destitutos in hoc seculo vt sperẽt in deo [ꝛ vias] la-tas/spaciosas/q̃ ducũt ad interi-tũ [pctõrum] q̃ hic nostrã viã artã deridẽt. Uel [vias pctõrũ] i. pctõ-res pp vias suas [disperdet] ꝛ ex-terminabit. Exterminata aũt via peccatorũ restat nobis regnum de quo subditur q: illis pereuntibus

9 Regnabit dominus
in † secula Deus tuus
Syon: in generatiõem
& † generationem.

†eternum. †gña-tione.

¶ [Regnabit dñs] in sanctis suis [in seculum] i. in eternũ quia re-gni eius nõ erit finis scilicet [de⁹ tuus] o [Syon] id est ecclesia. q. d. ad te ptinet o ecclesia: gaude q: tibi regnabit: quia tu eris regnum ei⁹ nõ babylonia: vide vt tu sis de syõ ad tẽp⁹ laborãte ꝛ peregrinante. in eternum autem regnatura non de babylonia id est non de huius sclĩ ciuitate pitura. Deĩde dclarat quod dixerat in secula. i. [in gene-rationem] istam [et generationẽ] venturam. i. semper in oib⁹ gñatiõnib⁹ succẽdẽtib⁹. Oro.

Gloriose spei omps deus in quẽ beatorũ aie totã spei pfidentiã ponũt: cõcede nobis vt adiutorio tuo illuminati valeamus te iugiter pura mente diligere. Per dominum.

Psalmus de exhortatione fideliũ ad laudandum Deũ: propter multa beneficia per eum nobis exhibita.

Psalmus. C X L V I.

1 Laudate dñm
quoniam bo-
nus † est psal-
mus: Deo no-
stro † sit iucunda de-

†bonus est. †iucũda sit laus.

coraque laudatio.

¶ Auctor psalmi propheta Dauid. ¶ Titulus alleluia: cuius vocis interpretatio est laudare dominum. Incipit ei a laude dei psalmus et ait de edificatione sancte ecclesie et de multis ad edificationem fidelium pertinentibus in quibus omnibus laudandus est dominus. ¶ Materia: laus dei et allegatio rationum laudis humane. ¶ Intentio: ad laudem dei inducere et exhortari. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo hortatur populum ad laudandum dominum propter multa beneficia per eum nobis exhibita: subiungens quod superbi et contumaces incompositi et audaces de viribus suis presumentes ei non placent: sed qui eum timent et in eius misericordia sperant. ¶ Sententia in speciali: omnes ergo tam maiores quam minores ad laudem inuitans ait. [Laudate dominum] i. omnes de populo et hoc ideo [quoniam bonus est psalmus] id est bona est laus dei vbi opera consonant voci: sicut psalmus fit non sola voce sed in organo manibus voci concordantibus quorum operum laus non debet cessare etiam intermissa vocis laude. Semper enim laudat qui semper bene operatur: qui vero male agit blasphemat. q.d. ideo laudate quoniam bonum est laudare. hec est enim merces tota laudantium et nostra beatitudo. Et quia bonus est psalmus ideo [deo nostro] cuius aures non ad os sed ad cor: non ad linguam sed ad vitam laudatoris patent [sit iocunda] id est delectabilis [decoraque] i. pulchra [laudatio] iocunda est et est decora i. virtutibus speciosa que non est in ore peccatoris qui bone cantilene malis obstrepit moribus. Sic enim deo placens et docens est laudatio nostra si

Augustinus. conueniat vita cum doctrina. Ubi Augustinus. Cum manducas et bibis psalle non internuscendo sonos sed modeste et temperate manducando et bibendo et gratias deo agendo: cibus tuus et potus laudat deum. Si vero modum nature debitum excedas et vino te ingurgites et si lingua laudat vita blasphemat. Si bene viuis laudas cum agis negocium: laudas cum cibum et potum capis: laudas cum in lecto requiescis: laudas cum dormis: plus attendit deus quid viuas quam quid sonet. Ideo etiam laudandus est deus: quia

2 Aedificans Hierusalem dominus: † dispersiones † Israel congregabit. †et †israel colliget.

¶ [Edificans] est [dominus] i. edificat in terra ex viuis lapidibus [hierusalem] spiritualem scilicet generalem ecclesiam cuius pars triumphat in celis et pars militat in terris quam sic edificat: quia [dispersiones israel] scilicet populi christiani ad quem nomen israel qui interpretatur videns deum est translatum. i. fideles varijs erroribus seductos de toto mundo ad se reuocans [congregabit] in ecclesia militante per fidem et in triumphante per apertam visionem. dominus hierusalem quotidie spiritualiter edificat: quia incessanter electos suos corrigit: castigat: iustificat: perficit et in fine ad celestem patriam subleuat. Quadrat nos et polit in edificium ecclesie militantis reposturus in structura triumphantis. Edificium huius ciuitatis est morum correctio: vite emendatio: profectus in bonis operibus: perseuerantia vsque in finem vt inde edificium celeste et ruina angelica reformetur vnde omnes quos congregat subiungit.

3 Qui sanat contritos corde: & alligat contritiones eorum.

¶ [Qui sanat] hic ex parte et in futuro plenarie [contritos corde]

id est eos qui offerunt deo sacrificium spiritus contribulati. Sanat contritos corde: sanat humiliatos: sanat cõfitentes: sanat et ipsos iudicantes et punientes quorum perfecta sanitas erit in resurrectione iustorum quãdo absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum [et alligat] modo id est curat et reformat diuina medicina: scilicet virtute sue passionis et sacramentorum que sunt anime medicine [contritiones] id est plagas [eorum] quas eis intulit maligni spiritus rabies seuiens: quas dominus alligat gulosis parsimoniam: lubricis continentiam: et alijs alia suo modo iniungens sicut medicus alligat fracturas infirmorum diuersa emplastra secundum exigentiam apponens: de quibus adhuc subditur.

4 Qui numerat multitudinẽ stellarum: & omnibus eis nomina † uocans.

† vos cat.

[Qui nũerat] i. discernit [multitudinẽ stellarũ] i. electorũ & sctõꝝ ex qbꝰ fundata ẽ ecclesia q lucẽt ṽbo & exẽplo in nocte mũdi huius & in ecclesia sicut luminaria quos numerat i suos: quia oẽs secũ regnaturos habet numeratos. Nouit eñ dñs qui sunt eius. Non numerat deus nisi qui in numero eiꝰ digni sunt: nam qui indignus est nec numeratur [& oibus eis] numeratis [noia vocãs] & imponit ascribẽdo eos iuxta eorum merita in libro vite & eternitate .i. in dei predestinatiõe. Electis suis noia vocat: quia eos ex noie nouit. Bonos quidem nõscit p approbatiões q̃s eligẽdo nũerat malos aũt p iudiciũ reprobatiõis ignorat de q̃bꝰ alibi d̃r. De leãt de libro viuentiũ & cũ iustis

Ps. lxviij.

non scribantur. Et q̃d plura dicã?

5 Magnus dominus noster & magna uirtus eius: & † sapientię eius non est numerus.

† itelligẽtie.

[Magnꝰ] est [dñs noster] in se quo maior esse non potest qui principiũ & finem non habet [& magna virtus eius] in operatione per quã omnia facta sunt & sine quo factũ est nihil [& sapientie eius non est nũerus] .i. finis: quia est infinita & incõprehẽsibilis: nõ enĩ potest ab aliquo cõprehẽdi vel nũerari. Vñ apl's admirãs ait. O altitudo sapiẽtie & sciẽtie dei q̃ incõprehẽsibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles vie eius. Bonũ est autem vt cõfiteatur quis infirmitatẽ qui vult peruenire ad intelligendam diuinitatem. Consolatur enim infirmũ nostra cum subiungit.

Ro. xi.

9 Suscipiens mansuetos dominus: humiliãs autẽ peccatores usque ad terram.

[Suscipiens] est [mãsuetos dominus] id est mites & humiles ad intelligentiam arcanorum. Esto ergo mitis: honora scripturam dei nondum tibi apertam vt suscipiat te dñs ad intelligentiam: nõ accuses obscuritatẽ scripturarũ: quia voluit vt exercearis in pulsando vt pulsanti aperiretur. Si autem resistis aduersus clausa dei: audi quid sequitur. [humilians autem peccatores] id est immites et superbos mansuetis et humilibus contrarios [vsq; ad terram] id est vt terrena tantum sapiant. quia enim reprehendunt & irrident intelligibilia / sentiunt & sapiunt terrena. Suscipit etiaʒ mãsuetos hõs

vt protegat et vt remuneret: peccato
res aūt humiliat hic vt deiciat et
ibi vt cōdēnet. Si ergo volumus
suscipi: simus mansueti: pulsemus
et quod sequitur faciamus. q. d. et
vt suscipi valeatis.

7 † Precinite domino
† Incipite in confessione: † psalli
‡ et. te Deo nostro i cithara.

¶ [Precinite] vel incipite. i. canite
[domino in cōfessione] peccatorū et
laudis. Duplex est enim cōfessio et
vtraque triplex: quia tā petm̄ ꝙ lau
dē debemus confiteri corde ore et
opere. Te primum accusa deinde
deum lauda: post cōfessionem vero
sequatur operatio bona. vnde sub
dit [psallite] operibus [deo nostro
in cithara] vbi manus sequitur vo
cē. i. post confessionem operamini
vos ipsos mortificādo vitijs: quia
vocē cōfessionis comitari debet cō
sonantia boni operis. Quia enim
psalteriū a superiori parte: citha
ra ab inferiori reddit sonum: quasi
in psalterio sonum reddimus cum
iā imperfectione vite et virtutibus
laborādo deū laudamus. Quasi vo
in cithara sonū reddere est vitam
corrigere: carnem domare: lachry
mis pctā punire: cor in lamentatio
ne pnīe conterere. Et ideo non ca
nite sꝫ precinite dixit: vt si deo pla
cere volumus prius voce confessio
nis aperiamus mala que gessim⁹
et deinde in opere penitētie labore
mus. Frustra enim peccatum dete
gitur/si non per penitētie labores
emendatur: psallite inquam deo

8 Qui † operit cælum
† cooperit. nubibus: † & parat ter
‡ qui. ræ pluuiam.

¶ [Qui operit celum nubibus etc]
Ad literam memorat opera per
que potestas dei ostenditur: quia
eleuat nubes et eis operit celum et
celat ab oculis nostris et in descen
su earū [parat terre pluuiam] ad fe
cundādum eam. [producit etiā in
montibus fenum] vt sit in cibum
animalium et pecorū [et herbā serui
tuti hominum] i. iumentis que ho
minibus seruiūt et prestant iuua
mentū. Unde et sequitur. [Qui dat
iumentis escam ipsorū] prouidēdo
eis in vite necessarijs [et pullis cor
uorum] quos parentes in tam tenera
etate non pascunt [inuocantibus
eum] et clamantibus pro deside
rio escarum per naturalem appeti
tum eis inditum. Pullos enim cor
uorum speciali prouidentia deus
nutrit quibus miro modo ab aere
pabulum quadam aura delatum
ad os peruenit quod hiantes susci
piunt et sic nutriūtur: dicitur etiā
ꝙ musce et hmōi nutu diuino circa
ora eorum volitant quas de facili
capiunt et sic viuūt. Uel poti⁹ my
stice sic accipe [Qui operit celum
nubibus] i. sacram scripturam et
lucem sue sapientie sub obscurita
te verborum posuit: et quasi sub fi
guris et sacramentis contegit vt
ad querendum incitet. Sacra enim
scripture verba vilescerent si mox
vt leguntur omnibus paterent.
Sed ipse postmodū predicatores
sctōs ordinauit qui eandem obscu
ritatē exponēdo detegerunt: atque
per doctrinam tanꝙ per quandam
pluuiam terrena et infirma corda ri
garent. vnde subdit et inde [parat
terre] i. ecclesie sue sancte et audito
rib⁹ [pluuiā] i. doctrinā spūalē. ad
hoc em̄ obscura quedam voluit esse
in scripturis vt serui dei haberent
quid interpretando in aures et cor
da hoim̄ influerent. Et quid agat
pluuia subiungit

9 Qui † producit in † exoriri facit
mōtibus fœnum & her

bam: seruituti hominū.

℄ [Qui pducit] i. nasci facit non tm̄ i terra humili sed etiam [in mō tibus] i. in excelsis seculi ꝛ magna dignitate preditis [fenū] ꝛ fructum temporalē quē merent semināres spūalia. non est mirū si terra humilis attulit fructum scꝫ vidua que duo minuta misit in gazophilaciū: sed hoc fuit mirabili⁹ ꝙ montis attulit fenum scꝫ zacheus ille princeps publicanorum. Quāto em̄ quis in hoc seculo maior est tāto plus amat diuitias ꝛ tanto magis durus ꝛ sterilis est. Omnia autem ista que ecclesie ad necessitatē deo seruiētium dantur a diuitibus fenū sunt. Carnalia enim sunt ꝛ ad tempus apparentia: ꝛ subiungit quibus producit. s. [ꝛ herbā] scilꝫ ipuꝫ fenū [seruituti hominū] i. predicatoribus qui seruiunt hominibus: per seruitutē enim hōim intelligitur officiū predicatorū: debent ergo sancti viri ab eis corporalia stipendia percipere quibus ipsi student spiritualia seminare.

10 † Qui dat † iumentis escam ipsorū: & pullis coruorum † inuocantibus eum.

℄ [Qui] etiā [dat iumentis] vł pecoribus id est simplicibus ecclesie. s. gregibus dn̄i [escam ipoꝝ] i. diuini verbi pabulū: qꝛ eos pascit de⁹ per homines q̄ accipiūt fenū. i. per predicatores qꝛ largiunt eis spūalia a quibus metūt carnalia: Magna aūt spes tribuit pctōribus cū subinfert [ꝛ] dat escā ꝛ corporalē ꝛ spūalē [pullis coruorū] i. filijs pctōrū denigratoꝝ pctis qui idolis et demonibus seruiebāt [inuocātibus eū] ꝛ ad eius miam recurrentib⁹. Nō solū em̄ pdicatores ꝛ iustos pascit largitas diuina: sed etiā indignos ꝛ peccatores tm̄ iuocare deū ne differāt. Scriptū est em̄. Prope est dn̄s oībus inuocātibus eū in veritate. cum ait oībus neminem excludit. Inuocent ergo filij coruorū non desperent: quia a peccatoribus patribus descēderunt quia in idolatria errauerunt: larga est diuina mia: parata est eniā pctōres suscipere si ipsi non desistant humiliter inuocare. Nam tantū superbis resistit deus humilibus vero dat gratiam. vnde ꝛ subditur.

11 Non in † fortitudine equi uolūtatē habebit: nec in † tibijs uiri † beneplacitum erit ei.

℄ [Non in fortitudine] vel in potētatu [equi] id est in superbia contumaciū: per equū em̄ superbia intelligitur: quia in equo altior incedit homo: ꝛ ceruix eius vere idicat cōtumaciam [voluntatē habebit] i. placitū collocabit. i. non placet sibi [nec in tibijs viri] id est in incōposito habitu ꝛ incessu audacis ꝛ presumptuosi per virū enim andax presumptio notatur: ꝛ in tibijs incessus incōpositus [beneplacitū erit ei] minus dicit scilicet ꝙ non placent, ꝛ plus intelligit scilicet ꝙ displicent. Non ergo se extollant homines in suis dignitatibus: non presumāt de suis honoribus. non enim in supbia nec in presumptione delectatur deus. In illis ergo non est beneplacitum deo: sed

12 † Beneplacitum est domino super timentes eum: & in eis qui sperāt super misericordia eius.

℄ [Bn̄placitū est dn̄o sup timētes eū] timore filiali ꝛ casto: q̄ vtiqꝫ nō

Marginalia (left): fet. † pecoribus. † tā iuocant.

Marginalia (right): ps. cxliiij. † potētatu. † tabernaculis. † bn̄sentiet. † dn̄s sentiet domin⁹ i timēti b⁹ eū. ꝛ i bis q̄ sperant in mia eius

confidunt de virtute sua sed diuina [et in eis qui sperant super misericordia eius] quia non presumunt de sua iustitia sed de dei mia: nec confidunt de meritis sed de gratia. q. d. beneplacitum est dño in his qui timent et sperant. Timori spem coniunxit quia timor sine spe venie non valet: nam timor sine spe non meritum sed penam habet. Ergo sic time dñm vt speres in misericordia eius: et ab ipso ad ipsum fugias. vis fugere ab irato fuge ad placatum. Confitere pctã tua: time quia iustus est: sed noli desperare quia misericors est placabis eum si speres in misericordia eius: atque de cetero ita peccare caueas vt de preteritis deprecceris vt tibi dimittat. Oro.

Edificator celestis hierusalem deus qui multitudinem stellarum et concludis nũero et noiatim singulas vocas: sana qs côtritos corde: dispersos côgrega: atque nos innumerabili sapientia tua locupleta. Per dominum.

Psalmus de inuitatione ecclesię triumphantis ad laudẽ diuinã: propter plura beneficia misericorditer sibi collata. Psalmus.CXLVII.

1 [celestis laudã.] Lauda Hierusalẽ dominum: lauda Deũ tuũ Syõ.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titul⁹ alla aggei et zacharie. Et est sensus: hic ẽ alla. i. laus dei laudo dico aggei et zacharie de reparatione celestis hierlm quã illi pdixerũt et ppterea deũ laudauerũt. Isti em pphete i captiuitate babylonie pphetauerũt repationẽ terrene hierusalẽ in qua intellexerũt spũalem restaurationẽ celestis hierlm: et pp ea dñm laudauerũt et ppheta dd p eadẽ hic deũ laudat sicut illi pphete sub figura laudauerũt laudatio eni illorum prefigurabat istã. Et facit iste psalmus in nobis amorẽ future hierusalem quã multiplicit commẽdat vt suspirem⁹ ei et ad illã venire desideremus. ¶ Materia: inuitatio ecclesie triũphãtis ad laudẽ diuinã propter bñficia diuersa sibi collata. ¶ Intentio: inducere et monere fideles ad laudem et hic pura mente conuersari atque digne deo in hac peregrinatione militare et côtinue ad celestẽ hierusalẽ et syon cũ desiderio ad eã veniendi. suspirare. ¶ Sentẽtia in generali: propheta in isto psalmo alloquit hierusalem et syon supernã scz triumphantem ecclesiã: vt quia secura iã reddita in ciuibus suis est/deũ iugi exultatione collaudet: enumeratque quãta populo suo fideli tempore noue legis ac veteris pi⁹ miserator indulserit. ¶ Sñia in speciali: in captiuitate ergo huius seculi adhuc côstitutus propheta videns beatũ populum eterne hierusalem quasi coniungẽs cor ei dicit [Lauda] o [hierusalem] celestis iam secura [dominum] rectorẽ tuũ. hoc enim solum est continuum negocium tuum. hoc ideo dicit propheta vt nos modo exultemus in spe et desideremus ipsam qui audimus eam sic ructantem dei laudem et repetit [lauda deum tuum] o [syon] celestis. eadem enim est hierusalem et syon: nam hierusalẽ interpretatur visio pacis. syon speculatio vel contemplatio. et visio pacis est contemplatio christi qui est pax nostra: et ponitur hic continens pro contento. q. d. o habitatores hierusalem et syõ laudate dominũ deũ

vestrũ. Et subdit causas laudis.

2 Quoniã † cõfortauit seras portarũ tuarũ: benedixit † filijs tuis in te.

†cõfirmauit vectes †filios tuos.

¶ [Quoniã cõfortauit] vel cõformauit nõ tñ posuit hoc qd futurũ ẽ enũciat quasi iã transactũ sit: solẽt enĩ pphete futura ita eẽ cognita quẽadmodũ pterita [seras] vl vectes & clausuras [portarũ tuarũ] pectũ cõfirmatio nõ fit nisi clausis ptĩs p hoc & notat clausã eẽ ianuã admissis prudẽtibus & exclusis fatuis virginib⁹ & ideo secure tũc laudet qz nemo exit vnde doleat: nemo intrat quẽ timeat: qz nõ exit inde amic⁹ nec intrat illuc inimicus. et [benedixit] dãdo multiplicia bõa eterna [filijs tuis] scz beatis [i te] existẽtib⁹ quos olĩ pepenisti. qui iam quiescunt in te nec foris peregrinatur: benedixit in q̃ ille

3 Qui posuit fines tuos pacem: & adipe frumenti † satiat te.

†satians

¶ [Qui posuit fines tuos pacẽ] perfecta vt ex nulla pte possis cõcuti & turbari. quicqd enĩ in te est pace fruitur: hierlm quippe visio pacis est. Et in pace illa est saturitas & nulla indigẽtia. vñ subdit [& adipe] i. medulla [frumẽti] i. pane qui de celo descẽdit & intima dulcedine iesu xpi q̃ dicit seipũm granũ frumẽti [satiat te] plenissime. Per adipẽ intelligim⁹ diuinitatẽ cui⁹ cõtẽplatiõe satiabimur q̃si amoto cortice. Carne enĩ clausus in mũdo sola fide cognit⁹ est: tũc autẽ videbim⁹ sicuti est & illa
Ps. xv cipit perfecta saturitas. Vñ alibi Satiabor: cũ apparuerit glĩa tua Et pdicta erũt ibi sz iveri i pegrinatiõe hac dabit nobis ista qz ipẽ est

4 Qui emittit † eloquium suũ terræ: † velociter currit † sermo eius.

†vbũ †vsq3 & velocitatem †vbũ.

¶ [Qui emittit eloquium suũ terre] scz quando vbũ in carne misit mũdo vt i terra cognosceref: q̃ cũ olĩ locutus est patrib⁹ i pphetis nouissime locut⁹ est nobis in filio. Uel [emittit eloquiũ suum terre] i. verbum euãgelicum qd precepit publicari p orbẽ terrarũ [velocite currit sermo] & verbũ [ei⁹] qz xps vel sermo xpi cito impleuit mũdũ cogitatione veritatis. Uel qz dei sapientia nõ cessat oẽs admonere & sermo dei velox ad oẽs puenit oib⁹ se offert: oẽs admõet et nesciẽtib⁹ occurrit vel qz velociter iplet quod dicit & pcipit ac si verbũ ei⁹ curreret. deinde ostendit quis sit huius verbi effectus. d.

5 † Qui dat niuem † sicut lanam: nebulam † sicut cinerem spargit.

†nos habs q̃ †velut †velut

¶ [Qui dat niuem] i. petõres peccantẽ ex fragilitate & ad modum niuis frigidũ & charitate nõ calẽtem [sicut lanã] i. ad modum lane calidũ facturus ide vestẽ qz petõres frigidos p culpã reddit callidos p grãm: et de eis fecit vestẽ christi sine macula et ruga [et nebulam] id est nebulosum et obscurum peccantem scilicet per ignorantiã [sicut cinerẽ spargit] i. sicut vbe penitentẽ facit qui se i cinere et puluere humiliat. Cinis enĩ ad humilitatẽ & penitentiã ptinet qz cinis & ciliciũ sũt arma penitẽtiũ.

†qui cinerauit.

6 † Mittit cristallum suam † sicut buccellas: † ante faciem frigoris eius quis † sustinebit

†velut frusta panis. †in †subsistet

¶ [Mittit cristallũ suã] que dicit esse glacies diu indurata vt resolui nõ possit .i. peccatores obstinatũ & in malicia ↄgelatũ [sicut buccellas] .i. frusta panis vt incorporetur ecclesie ac incorporet illos & ab eis incorporet eosq; verbo & exemplo pascat quasi panis & reficiat. Talis cristall⁹ fuit Paul⁹. matheus. Aug⁹. & plures hmõi. Ecce qdã sunt nix nebula & cristalli⁹. et hec de⁹ soluit sz nisi soluat [qs sustinebit?] vel subsistet [ante faciem] & pñtiã [frigoris] vitiorũ & obstinationis. frigoris dico [ei⁹] .s. dei nõ qz illõ faciat sz qz fieri sinit .s. pctõrem deserendo. q.d. si non vocat pctõrẽ: si nõ aperit sensum: si nõ infundit gratiã solui nõ potest etiã si velit. sed noli desperare: liberat enim gratia dei per iesum christũ dñm nostrum. Unde sequitur.

7 Emittet uerbum suũ † & liquefaciet ea: † flabit spiritus eius & † fluent aquæ.

† habe-faciet † spira-bit. † pflu-ent.

¶ [Emittet] .i. extra mittet dñs pater [verbũ suũ] id est filium carne assumpta. & per hoc [liquefaciet ea] scz niuem nebulã & cristallum verbo nãq; dei veniente nec frig⁹ nec obscuritas nec duritia potest desperare. aduentus eni xpi oĩa supradicta soluit & soluta spũalis bñficij fluenta alijs infundunt vnde subdit [flabit spiritus eius] sicut calidus auster scz spiritussanctus in huiusmõi corda infundendo grãz vt frig⁹ & caligo expellat. & quod ante durũ erat molle fiat [& fluẽt aque] .s. fluenta doctrine & gratie vt inde bibant alij. Uel [emittet verbũ] predicationis & flante spũ [liquefaciet] & dissoluet [ea] q̃ sũt ↄgelata [& fluẽt aque] lachrymarũ resolutis cordib⁹ ↄgelatis. Ita vt dictũ est mystice hec pdicta sane accipiũtur. Ad literam vero manifesta sunt. qz spargit deus niuem q̃si lanã / nebulã vt cinerẽ cristallũ facit vt frusta candidi panis q̃ magna dei mõstrãt opa: sed aliud innuũt mystice intellecta. eius insignam spiritus flabit.

8 † Qui annũciat uerbũ suũ Iacob: iustitias & iudicia sua Israel.

† annũ-ciãs

¶ [Qui annũciat verbũ suũ] scz incarnatũ vel verbũ euangelicuz [iacob] iuniori scz populo .i. christiano p iacob significato. & annũciat [iustitias & iudicia sua] .i. iusta iudicia sua [israel] .i. pplo fideli deum p fidẽ videnti. idẽ eni significat p iacob & p israel scz popul⁹ fideliũ cui annũciat iusta sua iudicia scz q quicq̃d gen⁹ humanũ ppessus est merito ppessuz est supbie & elationis in deũ: & q nõ tm iniusti, sz etiã iusti p suo merito iusto dei iudicio hic patiũtur: & q non suis meritis: scz gratia dei liberantur. Uel [iustitias] quibus iustos gratis iustificat [& iudicia] quib⁹ penitẽtes flagellat.

Non fecit † taliter omni nationi: † & iudicia sua nõ manifestauit eis.

† sic vniuerse gẽti. † non hs ei.

¶ [Non fecit taliter oĩ nationi] vel gẽti sicut pplo huic fideli speciali & electo credẽti ei [& iudicia sua] pdicta [nõ manifestauit eis] scz alijs nationib⁹: nõ oĩ gẽti nũciauit de⁹ sz soli nouissimo fideli populo in quo sunt & gẽtes q iã nõ dñt dici gẽtes: sz ppls vn⁹ in xpo Oẽs eni credentes i xpo ipi sunt in corpore christi & sunt de semine abrahe: & sunt iiacob & i israel: vñ etiã grati magis esse debem⁹ ras-

tione bonorū beneficiorū specialiter nobis exhibitorum. Studeamus ergo spūaliter esse in iacob supplātantes ꝛ eradicantes vitia: et carnales concupiscentias: luctātes et apprehendētes diuinā miām atq; eā firmiter retinētes vt mereamur esse israel id est deū videntes: atq; ex eius beata visione valeam⁹ iustitias et iudicia eius ꝓprehendere. Uł ad literā ꝑ iacob ꝛ Israel iudeos accipit quib⁹ per seipm xp̄s verbū suū annūciauit ac iustitias et iudicia sua eis manifestauit qḋ alijs nō fecit: q: ꝑ se alijs non predicauit. Oratio.

Conforta domine portas ecclesie tue: et pone terminis eius pacē: eiq; adipem spiritualis tritici dignanter attribue. Per dominum.

¶ Sequēti psalmo quedā vtilia p̄
Augu. mitit Augustin⁹ dicēs. Meditatio vite p̄sentis nostre i laude dei esse debet: quia exultatio sempiterne future vite nostre laus dei erit: ꝛ nemo potest idoneus fieri vite future qui non se ad illam modo exercuerit. Modo ergo laudamus deū sed et rogamus deum. laus nostra letitiam habet: orō gemitum. promissum est nobis aliquid quod nōdum habemus: et quia verax est qui promisit in spe gaudemus: q: tamen nondum habemus in desiderio gemimus. Laudamus modo in ecclesia omnes quando congregamur: cumquisq; discedit ad propria quasi cessat laudare dominum; non cesset bene viuere et semper laudat deum. Tunc desinit laudare dn̄m quando a iustitia et ab eo quod illi placet/declinat. nam si a vita bona nunq̄ declinet lingua tacet: vita clamat: ꝛ aures dei sunt ad cor eius. Quomodo enim aures nostre ad voces nostras sic aures dei ad cogitationes nostras. Non potest autem fieri vt habeat mala facta qui hꝫ bonas cogitationes. Tot⁹ ergo hō laudet deū: cāt ꝛ vox cantet vita: cantēt facta. Ecce iste psalmus distribuit vniuersam creaturam laudantem deum et tanq̄ hortatur vt laudet: et quasi inueniret tacentes laudem domini exhortatur vt surgant ꝛ laudent. ait em̄.

Psalmus de inuitatione omnium creaturarum ad laudandum Deum: quia ab ipso omnia sola uoluntate & prçcepto sunt creata.

Psal. CXLVIII.

Laudate dominum de cçlis: laudate eum in excelsis.

¶ Auctor psalmi propheta dauid. ¶ Titulus alla aggei ꝛ zacharie. Et est sensus: hic est alla id est laus dei aggei ꝛ zacharie. i. pro futura liberatione ꝑ qua predicti prophete laudauerunt. Isti enim prophete q̇ in babylonica captiuitate predixerūt liberationem terrene hierlm multum nos erigunt ad futuram liberationem celestis hierusalem: quā sub illa actuali intellexerūt ꝛ pro ea spiritualiter laudauerūt vt nos eoꝝ exemplo quasi huius nostre peregrinationis babylone cōtēpta securi p̄meditemur hic laudē quā in eternū soluem⁹. ¶ Materia exhortatio creaturarū oīm ad laudandum deum. ¶ Intentio monere ad persoluendum laudem deo. ¶ Sententia in generali: propheta in isto psalmo inuitat omnes creaturas per paucarum enu

meratione ad diuina laudem. Ista autem inuitatio non est nisi quedam demonstratio quod omnis creatura ad deu laudadu est creata. Unde intellectuales creature vt angeli et homines laudant per se: intellectu vero carentes laudant inquantum ex se ducunt in cognitione dei et per consequens ipsius laude. Et primo ad laudem dei hortatur celestia: deinde terrestria. ipse enim fecit celu et terra et in celestibus et in terrestribus continent omnia. ¶ Omnia in speciali: propheta ergo angelis deu laudatibus congratulas ait. [Laudate dnm de celis] .i. o vos creature et substantie celestes que estis de celis et habitatis in eis scilicet angeli qui in celo empireo facti estis. Non precipit vel monet angelos hoc facere sed aggratulatur eis hoc facientibus: quia placet sibi quod faciut et leuato corde cum illis est in spe sicut aliquibus bene operantibus applaudentes dicimus facite facite. Sed quia no omnes in loco originis remanserut addit [laudate eum] qui estis [in excelsis] et in eminentia vestre beatitudinis vbi per gratiam perstitistis. Deinde magis specialiter exprimit et se exponit

2 Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes uirtutes eius.

¶ [Laudate eu omnes angeli ei9] id est nuncij diuine voluntatis ad annunciandu eam a deo deputati et eosdem sub alio nomine exhortas dicit [laudate eum omnes virtutes] et exercitus [eius] id est ipsi angeli ad exercedas operationes mirabiles costituti. Uirtutes quadoque pro vno ordine ponitur: sed hic generale nomen est omniu celestiu spirituu que etia angeli dicutur du in ministeriu mittuntur. Dictis de inuisibilibus egit a quibus tanquam a dignio ribus incepit. deinde transit ad visibilia que nun9 sunt digna dicto.

3 Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stelle & lumen.

¶ [Laudate eum sol] scilicet luminare maius [et luna] luminare minus [laudate eu omnes stelle] scilicet luminaria minora in apparentia. Sol et luna et stelle deum laudant in eo quod a suo officio et seruitio no recedunt. seruitium enim ipsorum laus dei est [et lumen] id est effectus corporum luminosorum. q.d. illa laudent non solum in se sed etiam in effectu vel per lume generaliter accipit oe quod lucet et omnia lume habetia que dinumerari no possunt.

4 Laudate eum celi celorum: & aque omnes que super celos sunt laudent nomen domini. Dan. iij.

¶ [Laudate eu celi celorum] pluraliter dicit: quia plures sunt celi: scilicet aereum: sidelium: cristallinum: empireum. Uel [celi celorum] id est celum empireum vbi est mansio beatorum. Et quia mansiones ibi sunt multe, ideo hic dicitur celi in plurali et celum celorum: quia est super omnes celos alios [et aque que super celos] scilicet aereos [sunt] scilicet in nubibus que diuise sunt ab his que sunt sub firmamento. Uel celum cristallinum quod dicitur aqueum: no propter natura aque sed perspicuum est vt aqua sicut celum empireum dicitur a pir quod est ignis non quod sit igneum natura sed quia lucidu est vt ignis. Empireu vn dicitur. Aquas que super celos sunt ideo deus ibi creauit vt earum frigiditate temperetur feruor generatus ex motu firmamenti ne inferiora destruantur. Unde dicit Beda. quod gla- Beda

giali soliditate in more cristalli super firmamentum aque sunt suspense: et dicte sunt celum cristallinum propter similitudinē cū aqua in dyaphanitate. quia [laudent nomē domini] ratiōe creationis sue. hec per se deū nō laudant sed sunt nobis materia laudandi deū perstrinxit et conclusit celestia deū laudantia et subiūgit quare illum laudent dicens

5 † Quia ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt.

[Quia ipse] dn̄s [dixit] .i. voluit. suū enim dicere est velle [et facta sunt] p verbū suū put voluit [ipse mandauit] verbo suo .i. p̄cepit fieri [et creata sunt] de nihilo. q. d. merito hec omnia laudant deū q̄ fecit ea: q2 sola voluntate et p̄cepto creauit oīa. Nulla virtus maior: nulla laus sublimior: dei iussisse fecisse est: vna natura iubet et facit. deus iubet/ de9 facit: per verbum .i. per christū ista creata sunt. nemo enim dicat: nemo mandat. Et

6 Statuit ea in seculū & in seculū seculi: præceptum posuit & non præteribit.

[Statuit] .i. stabiliter ordinauit ea scз angelos virtutes omnes: omnia celestia. omnia superiora: ciuitatem supernam bonam sanctā beatam in locis suis et ordinibus. [in seculum et in seculum seculi] .i. in eternū mãsura: scз tm̄ substātiā: quia etsi p̄terit huius mundi figura non tamē substātia [preceptum posuit] .i. legem et cōditionē ac ordinē intrāsgressibilē eis posuit vt ei obediant eum laudent. hoc enim eius negociū eorū semp laudare dn̄s [et nō p̄teribit] .q. d. nō fiat sed fixum et permanēs erit. laudēt eū oīa vel in se vel in alijs. Grandis hominis honor et grandis infelicitas. Astra et elemēta domini seruiunt et ipse creatorē suū ignorat. Totus mundus deo obedit et preceptum dei meminit: et homo solus non meminit. O felix hominū genus. Deinde postq̄ dixi de laudibus celestium cōuertit se ad terrena et ait

7 Laudate dominum de terra: dracones & omnes abyssi.

[Laudate dn̄m] o vos creature que estis [de terra] vel in terra. in quo hortat nos vt consideratione eorū que sunt in terra laudemus deū que p̄siderata aperiūt dei laudem scз [dracones] qui in cauernis terre circa aquas manent: et prodeūtes de speluncis in aere ferūtur et aer p eos cōcitatur: quibus nem sunt maiora animātia sup terrā. et ideo ab eis cepit. Per dracones ēt cetbe grandis q̄ in abyssis aquaꝝ habitāt intelliguntur [et omnes abyssi] .i. p̄funditates aquarū que latent in visceribus terre et maris oīs et per hoc notat elementum aque.

8 Ignis, grando, nix, glacies, spiritus † procellarum: quę faciunt uerbum eius. †tēpestatis.

[Ignis] et p hoc notat elemētū ignis. [grādo] q̄ fit i supiori pte aeris [nix] i media [glacies] i inferiori [spirit9 pcellarū] .i. ventus tēpestatū q̄ pcellas facit in mari/ laudent nomē domini et p ista quatuor tāgitur elemētū aeris [q̄ faciūt verbū ei9] .i. obediūt sermoni et p̄cepto dei faciendo id ad quod

13 Confessio eius † su- †i celo & i terra.
per cælum & terram: &
exaltauit cornu populi
sui.

¶ [Cõfessio ei⁹] .i. laus q̃ sibi debet est [super celũ & terram] omnia celestia & terrena superãs .i. plusq̃ celestis & terrena creatura exprimere possit: q2 oẽm creaturã trãscẽdit. Uel [confessio] laudis [eius] est [super celũ et terram] .i. illã oia supiora accepta p celum: & omnia inferiora accepta p terrã ɔfitẽtur vel in se vel in aliis: quia attẽdentes ea laudant eũ: & de celestibus & terrenis. Laudent ergo eũ etiã. ideo q2 [& exaltauit cornu] .i. sublimitatem et dignitatẽ seu potestatem [populi sui] scz christiani. Modo enim cornu populi sui humile est in trituris et tribulationibus: tunc vero exaltabit q̃n ad iudiciũ venerit ipse dñs. Ergo modo sit

14 Hymnus omnibus †filii
sanctis eius: †filiis Israẽl †ppli.
† populo † appropin- †appropinquanti
quanti sibi. tes.

¶ [Hymn⁹] .i. laus dei cũ cantico [oib⁹ sanctis ei⁹] .i. firmis p spem [filiis israel] scz videntibus deum p fidẽ. hi sunt sancti quibus dz eẽ hymn⁹ [populo appropinquãti sibi] per charitatẽ hi sunt filii israel istis mõ cõpetit hymn⁹ ad tps q̃s b⁹ & in fine erit hymn⁹ perpetuus q2 isti digni laudent deum in presenti: & sempiterne laudabunt in futuro hymnus est laus dei cũ cãtico: & hz hec tria .s. canticũ & laudem et dei: quorum si vnum desit hymnus non est. hunc ergo modo accipiant: et dicant sancti in fine eternum hymnum accepturi. Unde dicitur in secula seculorum laudabunt te.

Oratio.

Excelsorum ediũ superemi nens excelsa potestas de⁹. concede famulis tuis vt sicut cuncta que circuimus te iubẽte creata sunt: ita que precipis te custode seruentur. Per dominum.

Psalmus de exhortatione omnium fideliũ ad laudandum Deum: & in uoce & in intellectu: id est corde & in bono opere.

Psalmus. CXLIX.

1 Cantate domi-
no canticum
nouum: laus
eius in ecclesia
sanctorum.

¶ Auctor psalmi ppheta Dauid. ¶ Titul⁹ alla. post oẽs eñ creaturas quas i pcedẽti psalmo monuit laudare deũ hic inuitat ad nouũ cãticũ p nouitate incarnationis et laudare deũ p spũalib⁹ bñficiis. ¶ Materia inuitatio fideliũ ad nouũ cãticũ: ac iustitia exercẽda i malos iusto dei iudicio: & sanctorũ exaltatio. ¶ Intẽtio: monere ad laudãdũ deũ: & i voce & intellectu & i ope bono. ¶ Onis in gñali pphe ta i isto psalmo inuitat oẽs fideles ad cãtãdũ dño cãticũ nouũ p nouitate qua de veterib⁹ facti sũt noui: & p victoria pfecta quã i scdo aduẽtu xpi ad iudiciũ sunt habituri q2 tunc sancti cũ christo regnabũt in eternũ: & oppressores eoz detrudẽtur in infernũ: & hec cedet i magnitudinẽ glorie electorum. ¶ Sentẽtia in speciali. Exhortãs itaq3 fideles ad cãtãdũ ait. [Cantate] vos fi

deles ꝛ nouꝰ ppl's[dn̄o].i.ad hono rem domini[canticum nouum]de bonitate recreationis de mysterio redemptionis:de promissione eter ne hereditatis:ꝛ cū exultatiōe pre dicate mandatū nouum. Qui vult cantare hoc canticum diligat eter na vt fiat nouꝰ.vetus enim homo canticum vetus ꝛ veteris testamē ti cantat de terrenis.nouus autē homo canticum nouum et noui te stamenti cantat de spiritualibus. hoc canticum est pacis:charitatis ꝛ veritatis.et ideo declarās vbi et a quibus debet cantari hoc cāticū subiungit[laus eius]et ei grata est[in ecclesia sanctorum].i.in so cietate catholicorum et congrega tione fidelium. hec enim laus can tanda est in ecclesia catholica et a sanctis qui sunt israel. Unde sub dit.

2 Lætetur Israël in eo qui fecit eum: & † filiæ Syon exultent in rege suo.

Mt.j.

¶[Letet].s.spe licet hic multa patiat [israel].i.ppl's hic vidēs deū p fi dē:nō in auro neq; in argēto nec i vanitatibꝰ huius mūdi.s;[in eo q fecit eū]nō solū primo s; ꝛ scdo.s. credēdo in opibꝰ bonis vt fiat isrl. ab ipo enī ē letitia nr̄a q nos fecit felices[ꝛ filie syō]idē ꝙ isrl.i.filie ecclie.s.aīe fideles deū p fidē ptē plātes[exultēt i rege suo]nō i ter reno s; celesti:nō i mortali s; eter no.s.dn̄o nr̄o iesu xp̄o q est creator ꝛ recreator ac rex noster:quia ipse fecit et refecit ac regit nos. Et

3 Laudent nomen eius in choro: in tympano & psalterio psallant ei.

¶[Laudēt].s.fideles[nomē eiꝰ].s. deū regē suū[i choro].i.i cōcordia fidei at moꝝ bonoꝝ ꝛ vbōꝝ.q: si cut i choro cātātiū q́sq voce discre pauerit offendit auditū.ꝛ ptrurbat choꝝ:sic q́sq ē discors i societate scōꝝ ꝛ dissonat ptrurbatiōe prauo rū moꝝ offendit dn̄s cū auditu.nō ei pl; dec i discordia laus vel sacri ficiū.[i tympano]vbi coriū extēdi tur.i.i carnis mortificatiōe.vitijs se crucifigēdo[ꝛ psalterio].i.iple tiōe celestiū pceptoꝝ ꝛ spūali opa tiōe[psallāt ei]vt nō sola vox so net s; ꝛ manꝰ psonet ꝛ vbis facta concordent. Talis enim modula tio est deo acceptabilis vbi ē psonā tia vocis ꝛ opis.ideo aūt psallant.

4 † Quia beneplacitū est domino in populo suo: & exaltabit man suetos in salutem.

† q̄a bn̄ fa cit dn̄s i ppl'o suo.

¶[Q: bn̄placitū ē]ꝛ pplacet nō [dn̄o i ppl'o suo]sp̄alr ab eo electo q olim dixerat. penitet me fecisse hoies.venit ei p ipsis mori:pctā di mittere:vitam eternam promit tere auersum conuertere.pugnan tē adiuuare:vicētē coronare[ꝛ iō [exaltabit]i iudicio mansuetos]ꝛ hūiles patiēter oppssiōes pro deo sustinētes[i salutē]eternā:s; sup bos hūiliabit i mortē eternā.Oīs ei q se exaltat hūiliabit:ꝛ q se hūi liat exaltabitur. In futuro itaq; exaltabit mansuetos.et ideo

Deꝰ vj.

Lu. xuij.

5 Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cu bilibus suis.

¶[Exltabūt]hic q scti i glia].i.i te stimōio bōe pscie:q: hec ē glia nr̄a [ꝛ illi glia]bonoꝝ operū.q: glia est bonoꝝ actuū frequēs laudatio. Ex gloria stultoꝝ est popularis ter

Gloria qd est.

Gloria stultorum id est. rena et transitoria: quia omnis gloria carnis quasi flos feni. de qua gloria[letabuntur] non in applausu et fauore populari: non in diuitijs et delitijs: non in spectaculis et fabulis [sed][in cubilibus suis] i. in conscientijs et in cordibus suis: quia omnis gloria filie regis ab intus. Et merito exultabunt quia habent tam bonum dominum qui dat peccantibus gratiam et imeritis vitam eternam. Sed ne superbiendo et sibi placendo offendant oculos dei qui ista donauit.

6 Exultationes Dei in † gutture eorum: & † gladij ancipites in manibus eorum.

faucibus. framee bis acute.

¶ [Exultationes dei] non sui erunt [in gutture] vel faucibus [eorum] id est in lingua et voce. Sic enim letantur in cubilibus et gutture id est in corde et voce vt non sibi tribuant quod boni sunt: sed deo a quo acceperunt quod sunt et superant id quod nondum sunt [et gladij ancipites] id est ex vtraque parte vel bis acuti id est sermo dei qui acutus est veteri et nouo testamento vnde sumunt quod predicant. Vel quia sermo ipse temporalia et eterna promittit: erunt [in manibus] i. potestate [eorum] vt dicant vbi velint et cui velint. non timeant potestatem: non contemnant pauperem et cuilibet ministrent pro captu suo. Et hec

7 Ad † faciendam uindictam in nationibus: † increpationes in populis.

faciendas vindictas in gentibus. obiurgationes.

¶ [Ad faciendam vindictam in nationibus] i. ad hoc vt illo gladio bis acuto occidant peccatores vt sic viuificentur et nobis incorporentur qui nos sibi prius incorporabant, secundum illud. Ego occidam et ego viuere faciam. Et ne putetur gladius sanguinem fundens deterrominat subdens i. ad faciendas [increpationes in populis] vel obiurgationes et correctiones. Accipe et tu gladium bis acutum: increpa animam tuam. o. Qualis homo es qui mundum diligis: et dimittis eum a quo factus es: Qui terrena concupiscis et celestia non amas. Qui vitijs adheres et virtutes contemnis. Cum ceperit erubescere et compungi fecisti vulnus: de gladio peruenit ad cor: mortuus est vt viuat. Et

8 † Ad alligandos reges eorum in compedibus: & nobiles eorum in † manicis ferreis.

vt astringent. vinculis.

¶ [Ad alligandos reges eorum in compedibus] i. in preceptis dei [et] ad alligandos [nobiles eorum in manicis] vel vinculis [ferreis] i. dei mandatis que dicuntur vincula ferrea: quia sunt insolubilia. His vinculis ligantur reges et nobiles seculi ab infirmis et contemptibilibus mundi quos elegit deus vt confunderet fortia: et isti ligant nobiles et potentes ne progrediantur ad illicita. Ferrea vincula sunt quamdiu timent: amen: et aurea erunt: quia perfecta charitas foras mittit timorem. Initium autem sapientie timor domini. Incipit ergo a vinculis ferreis, et finitur ad torquem auream: incipit a timore et consummatur ad sapientiam. Et ad hoc habent gladios. i. Jo. iiij.

9 Vt faciant in eis iudicium conscriptum: gloria hec est omnibus sanctis eius.

¶ [Vt faciant in eis iudicium conscriptum] id est a patribus sanctitum et decretum. hoc est vt sic eos iudicent quod in scripturis sanctis digestum est vt iniungant in eis legem penitentie secundum traditionem scripture, et concludit

[gloria hec est oib9 sanctis ei9] ita
scз vt dictū est scз q̄ p totū mūdū
hec agūt sctī: q2 sic gloriant̄. sic ex-
ultant in faucib9. sic letant̄ in cu-
bilibus. sic exultant in glia: sic ex-
altant̄ in salutem: sic cantant can
ticū nouū. sic oīa aliā corde / ore /
ꝛ vita. Uel [gloria hec est omibus
sanctis eius] .i. q2 ita faciunt cōse
quentur gloriā eternā: ꝛ ita vixisse
est causa glorificatiōis sanctorū.
Uel de futuro exponit̄ sic. Exalta-
bit māsuetos. et tunc. [Exultabūt
sancti in glia] eterna nō trāsitoria
[letabūtur in cubilib9 suis] in di-
uersis māsionib9 in celo eis iuxta
diuersitatē meritorū assignatis. et
tunc. [Exultationes dei] .i. laudes
dei vocales erunt [in gutture eoꝝ]
i. in faucibus et ore. q. d. laudando
in deo exultabunt: quia in corde ꝛ
lingua deū laudabunt a quo eter
na bōa habēt [ꝛ gladij ancipites]
i. sententia iudicij de bonis ꝛ ma-
lis erunt [in manibus] .i. in pote
state [eorū] quia cum domino iudi
cabūt et hoc. [Ad faciendā vindi-
ctam in natiōibus / increpationes
in populis]. Ecce quanta gloria ꝛ
gaudium sanctorū tunc erit quā-
do pauperes qui hic derisui erant
potestatem vindicandi in supbos
habebunt. Et q2 ab illa pena libe-
rari nō possunt ideo subdit̄ [Ad al
ligādos reges eorū in cōpedibus:
ꝛ nobiles eoꝝ in manicis ferreis]
i. in vinculis pedum ꝛ manuum.
Tūc ei tyrāni ligabunt̄ manib9 et
pedibus in vinculis de quib9 non
erit eis liberū exire ampli9. [Ut fa
ciant in eis iudiciū conscriptum]
i. ab angelis ꝛ oib9 sanctis appro
batum: vel in plurib9 scripture lo
cis memoratū. Et ne putes hāc po
testatē eē solis aplis addit. ꝛ [gloria
hec] scз potestas iudicij [est] nō so-
lū apostolis: sed et [oib9 sctis ei9]
scз omnib9 perfectis qui pro chri-
sto oīa reliquerūt. vel talis execu-
tio iustitie diuine cedet in augmē
tum glorie electorum: quia vindi-
cta malorum erit gloria sanctorū.
Letabitur enim iustus cū viderit
vindictam. Oratio. Ps lvij.

Rector toti9 bonitatis de9
qui omnē māsuetudinem
te humiliter pstētē exal-
tas: pstа vt sicut sanctos exultare
facis in glia ita presentē ecclīā cu
stodire digneris ab hui9 seculi de-
lectationibus impollutā. Per do.

Psalmus de inuitatio
ne omnium beatorum
ad laudandum Deum
in seipsis iam glorifica-
tis: pro gloria beatitudi
nis misericorditer colla
ta eis. Psalmus. C L.

1 Laudate domi
nū in sanctis
eius: laudate
eum in firma-
mento uirtutis eius.

¶ Auctor psalmi ppheta Dauid.
¶ Titulus huius psalmi sicut su-
periorum est aliā. i. laudate domi-
nū. Inde enī incipit. ¶ Materia.
laus dei in sanctis iam glorifica-
tis: ꝛ beneficium glorificatiōis tā
q̄ꝫ causa laudis. ¶ Intentio: mo-
nere fideles vt vehementi deside-
rio anhelent peruenire ad locum
glorie scз beatitudinis eterne vbi
iugiter sine fine valeant corde et
ore deum laudare. ¶ Omnia in ge-
nerali propheta quibus in princi-
pio libri huius recte conuersatio-
nis formam ostendit iam in illa ce
lesti hierusalem receptis dicit in
illis laudandum esse deum quia

oĩa eis dedit. ¶ Quinta in ſpecia li. prophera ergo in ſanctis iam glorificatis monet laudare deum. D. [Laudate] vos oẽs beati ⁊ felices [dñm] ſcʒ deum trinum ⁊ vnũ [in ſanctis eius] quos iam glorificauit id eſt pro eis q̃ ſcis ſuis ſcʒ vobis dedit [laudate eũ in firmamento virtutis eius] quia firmauit eos virtute impaſſibilitatis et immortalitatis .i. pro eo φ omni infirmitate ſublata firmamentũ bis eterne virtutis inuenit ⁊ eos virtute ſua ita firmauit vt corrupi⁹ mori non poſſint.

2 Laudate eũ in † uirtutibus eius: laudate eũ ſecundũm multitudinẽ magnitudinis eius.

†potẽtatib⁹.

¶ [Laudate eũ in virtutib⁹ ei⁹] quia eos duplici virtute decorauit: id eſt pro eo φ morte conſumens immutabilis vite gloriam bis tribuit ⁊ ſecum in eternũ regnare fecit [laudate eũ ſcdm multitudinẽ magnitudinis ei⁹] .i. aſſidue ⁊ ſine fine ſicut nõ eſt finis magnitudinis eius. Uel q: multos numero ⁊ magnos meritis eos fecit. ſeu quia multifario honore diſtinctas manſiones eis deputauit.

3 Laudate eum in ſono tubę: laudate eum in pſalterio & cithara.

¶ [Laudate eum in ſono tube] .i. laudate eũ vt regẽ qui vos in bello veſtro cõtra diabolum fortiter pugnare ⁊ vincere fecit. tuba eñ terribilis vel in bello ſumitur, vl' in aduentu regum apparet [laudate in pſalterio] id eſt vt deũ ſummum qui vobis de celo legis mandata implere preſtitit ⁊ vos ſummos fecit. pſalteriũ enim in laudibus dei ſonat et a ſummo ſonum reddit [et in cithara] .i. vt ſponſum qui vos mortificatos carne viuificauit: ⁊ ab imis liberauit. cithara eñ ſponſo cõgruit: ⁊ neruis extenſis ab imo ſonat. Uñ in tuba rex eſſe ſignificatur: in pſalterio deus: in cithara ſponſus.

4 Laudate eũ in tympano & choro: laudate eũ in chordis & organo.

¶ [Laudate eũ in tympano] .i. in carne mutata ⁊ incorruptibili nullam terrene corruptionis infirmitatẽ habẽte: hoc eſt de incorruptione carnis: ⁊ pro eo φ mortificatũ corpus ſit immortalitate donatum. tympanũ enim fit de corio extenſo ſiccato ⁊ firmato [et in choro] .i. in vocis cordiſq; concordia vel in ſocietate concordi ⁊ pacata. Chorus enim eſt temperata et vnanimis vocũ collatio: ⁊ quia vos choris angelicis ſociauit [laudate eum in chordis ⁊ organo] id ẽ in carne iã a corruptione libera cum concordi diuerſitate. hec eſt de collata abſtinentia et propter cõſonantes laudum differentias. vl pro eo φ per ciborum abſtinentiam retortis viſceribus concupiſcentijſq; euictis carnalibus digni inuenti eſtis regno dei ad concinnendas laudes diuinas. Corde quippe caro ſunt ſed iam a corruptiõe liberate quibus addit organum: non vt ſingule per ſe ſonent ſed vt diuerſitate conſonent ſicut in organo fieri ſolet. Habebunt enim etiam tũc ſancti differentias ſuas conſonantes et contentientes ſicut fit ſuauiſſimus cantus ex diuerſis quidẽ ſed nõ inter ſe aduerſis ſonis. Stella enim a ſtella differt in claritate ſic et reſurrectio mortuorum.

5 Laudate eum in cym-

balis bene sonantibus: laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominū.

¶ [Laudate eum in cymbalis bene sonantibus] .i. in his qui se inuicem honorantes laudant deū: et delectāt eo q se inuicem honore preuenerunt. Cymbala enim inuicem se tangunt vt sonent: et ideo in cymbalis laudare deum est dū quisq honoratur a proximo non a seipso inuicē se honorantes dāt laudem deo: vnde ne putes cymbala sine anima hic intelligi subdit [laudate eum in cymbalis iubilationis]. Jubilatio enim est laus dei ineffabilis: que nō nisi ab anima procedit. vnde bene addit [omnis spiritus] .i. omne quod spirat [laudet dominum] quia nihil habet vocem nisi quod spirat: et ideo idē est ac si diceret omne quod potest formare vocem laudet dominum id est in laudem dei vocē suā proferat. vel ex intentione laudent dominum: si rationem participāt: vel dent materiam laudis alijs si ratione nō participant. Quia cū omnia spiritualiter intelligi vult apto fine concludit omnis spiritus laudet dñm. In hoc ergo regno: nō caro: nō sanguis: nō corruptio. sed homo iam spiritalis totus effectus deum qui spiritus est spiritualiter laudare non desinat. Uel et propheta in isto psalmo inuitat cunctos celestes ad laudem dei perpetuam pro gloria beatitudinis ipsis collata. Primo in generali consequenter in speciali. et primo pro gloria exhibita christo et eius matri. Secundo omnibus spiritibus angelicis. Tertio hominibus electis in diuersis statibus positis sicut incipiens.

Laudare deū in cymbalis qd est.

Laudate dñm in sanctis ei?: laudate eum in firmamēto virtutis eius.

¶ [Laudate] vos omnes glorie dei iam conformes [dñm] qui vos in eterna beatitudine collocauit [in sancto eius] id est pro gloria sanctis suis scilicet vobis ipsis id est sanctis et beatis collata [laudate eū in firmamēto] id est pro gloria celsata firmamēto [virtutis eius] scilicet Jesu christo capiti: qui est firmamentum et virtus dei in exequendo et perficiēdo omnia: et matri eius virgini gloriose que etiā firmamentum virtutis eius dicitur quia omnibus titubantibus in passione ipsa sola perstitit in fide dei virtute.

Laudate eum in virtutib? ei?: laudate eum sm multitudinem magnitudinis eius.

¶ [Laudate eū in virtutib? ei?] id est pro gloria angelicis spiritibus data qui sunt eius et creatione quo ad naturā: et cōfirmatione quo ad gratiam [laudate eum sm multitudinem magnitudinis ei?] id est pro gloria multa et magna collata patriarchis et prophetis in quibus relucet multitudo magnitudinis diuine bonitatis: quia eis secreta sua reuelauit: promissiones fecit: et eas adimpleuit.

Laudate eum in sono tube: laudate eum in psalterio et cithara.

¶ [Laudate eum in sono tube] .i. pro gloria apostolis collata qui fuerunt tube sonantes fidem. scilicet per mundum predicantes [laudate eum in psalterio] .i. pro glia euangelistis collata qui de superna scripserunt gloria: sicut psalteriū a superiori reddit sonum: et cithara id est pro gloria innocētib? collata: cithara enim dulciter sonat et nil dulcius sonat q̄ vt innocenter quis viuat.

Laudate eū in tympano et choro:

laudate eum in chordis et organo. ❡ [Laudate eum in tympano] .i. pro gloria martyribus collata qui sicut tympanum in martyrio sunt extensi et pellibus percussi: resonabant laudem christi [et choro] .i. pro gloria choro sacrarum virginum collata.ipsarum enim est proprium ducere choros post agnum [laudate eum in chordis] .i. pro gloria sctis confessoribus collata:ipsi enim fuerunt chorde per contemptum tpaliu gracilos.p carnis mortificationem extense:et ab humore culparum desiccate [et organo] .i. pro gloria doctoribus collata.sicut enim ab organo diversi soni per diversas fistulas emittuntur et melodia efficit ac concordia:sic a doctoribus multe sententie librorum veteris et novi testamenti proferuntur vnam facientes concordiam veritatis.Laudate eum in cymbalis bene sonantibus:laudate eum in cymbalis iubilationis/omnis spiritus laudet dominum.

❡ [Laudate eum in cymbalis bene sonantibus] .i. pro gloria predicatorum scz ore et opere bene predicantium et ad convivium eternum vocantium [laudate eum in cymbalis iubilationis] .i. pro gloria similiter predicatorum in letitia et devotione cordis ad versa patientium et predicantium [omnis spiritus] scz angelicus et humanus [laudet dominum] qui non nisi spiritualiter est laudandus.et hoc vtrique faciunt:qui ibi continue deum laudant. ❡ Secundum sensum literalem qui planus est ponit hic septem instrumenta quorum vsus cois erat in templo.s.tubam:psalterium:citharam:tympanum:chorum:organum:et cymbala.Quod autem addit i chordis non refert ad speciale instrumentum:sz generaliter ad oia instrumenta que p cordas sonant.fuerunt enim preter psalterium et citharam alia quedam instrumenta per cordas sonantia quorum vsus communis non erat:et hec sub chordis comprehendit. Predictorum autem septem instrumentorum sufficientia sic patet. Quia secundum Boetium in principio musice sue. Musica instrumentalis:aut fit nervorum tensione:aut spiritus insufflatione:aut rei concave percussione. Si nervorum tensione vel redditur sonus a superiori:et sic est psalterium:vel ab inferiori et sic est cithara. Si spiritus insufflatione aut humano aut aliunde collecto. Si humano vel continuo et sic est tuba.vel interpolato et sic est chorus qui est pellis habens duas cicutas:vnam per quam insufflatur:et aliam per quas sonum emittit. Si aliunde collecto p folles et sic sunt organa. Que autem sonant percussione vel sonant percussione pellis extense et sic est tympanum:vel eris cavati:et sic sunt cymbala que invicem percussa acutum sonum (qui etiam tinnitus dicitur) reddunt. Oro. Boetius

Armonie nostre suavissimus melos:qui nostri pectoris modulamina nunc fletibus:nunc gemitibus precipis exerceri:presta qs dne vt dum ille spiritali affectu concinimus perpetualibus choris inserti te cum sanctis omnibus collaudemus. Per dominum.

Ter quinquagenos david canit ordine psalmos
Versus bis mille sexcentos sex canit ille.

Perge ludolfe foras:variasque ferris in vrbes
Doctorum placido suscipiare sinu
Ingrediare domos arcas penetrabis cellas
Multa det hospitium bybliotheca tibi.

Finis. Laus deo.
[illegible]

Frãcisci Petrarchæ Poëtæ laureati Psalmi pœnitentiales elegantes & deuoti.

Heu mihi misero: q2 iratũ aduersũ me cõstitui redẽptorẽ meũ: et legẽ suã cõtumaciter neglexi. Iter rectũ spõte deserui: et p inuia lõge lateq circũactus sum. Aspera q̃libet et inaccessa penetraui: et vbiq labor et angustie. Vn9 aut alter ex gregib9 brutorũ: et inter lustra ferarũ habitatio mea. In anxietatibus cũ voluptate versatus sum: et in sentibus cubile meũ straui. Et obdormiui in interitu: et speraui requiem in tormentis. Nũc ergo qd agã? quo me in variis periculis vertã? spes adolescẽtie mee corruerũt oẽs. Et fact9 sum naufrago similimus: q mercibus amissis nud9 enatat: iactat9 ventis et pelago. Elõgatus sum a portu: et viã salutis nõ apprehẽdo sed rapior sinistrorsum. Video tenuiter quidẽ: sed hinc mihi graui9 duellũ q2 irascor mihimet: et anime mee sum infestus. Irascor peccat mets: sed ingẽte miseriarũ mole depressus sum: nec est respirãdi loc9. Sepe fugam tẽtaui et vetustũ iugum excutere meditat9 sum: sed inheret ossibus. O si tandẽ excidat a collo meo: excidet cõfestim si tu iusser altissime. O si mihi sic irascar: vt te diligam vel sero. Sed multũ timeo: q2 libertas mea meis manibus labefacta est. Iuste crucior. cõsensi: labore torqueor dignissime. Quid mihi procuraui demens: catenã meã ipse cõtexui et incidi volens insidias mortis. Retia mihi disposuit hostis quocũq ibam: et pedibus meis laqueos tetendit. Ego autẽ despexi et incessi securus inter lubrica: et i peccatis meis mihi blanditus sum. Credidi iuuẽtutis decus oberrare: et secutus sum quo me tulit impetus. Et dixi mecum quid ante medium de extremis cogitas? habet enim etas quelibet suos fines. Videt ista deus: sz irridet: facilius erit ad veniã cõuerti poteris cum voles. Nunc cõsuetudo pessima suum vẽdicat mancipium: et iniicit manus frustra reluctanti. Quo fugiam non habeo: nam et ego vinctus sum: et refugiũ meum longe est. Moriar in peccatis meis: nisi auxilium mihi veniat ex alto. Non merui fateor sed tu domine miserere et extende manũ pereũti. Et memor promissionũ tuarum eripe me de faucibus inferni. Glo.

Inuocabo quem offendi nec timebo: reuocabo hũc abiect nec erubescã spem perditã restituã: audebo rursum ex his tenebris in celũ oculos attollere. Illic inhabitat redemptor meus: qui potens est ab inferis euellere. Et gelidis artubus spm̃ infundere: et extrahere iacentem de sepulchro. Ego in me perii: sz in illo mihi vita permanet: et salus in eternum. Ille imperat mortalib9 vitam prestat et restaurat: quis prohibet sperare meliora? Audeat qui me terrificãt: peccatum meum grande nimis sed miseratio dñi immensa est. Peccaui infelix mala peioribus accumulãs: et mihimet fui hostis acerrim9. Verũ enimuero oẽs sordes meas vna gutta vel tenuis sa

eri sanguinis absterget. Attamen vnde mihi gemitus: frange saxum hoc domine: & fontes prorumpant ex adamãte durissimo. Fontes limpidi scaturiant: et descendãt in volutabrũ vbi assidue trux aper immergitur. Et diluantur macule vetuste & placere tibi possit habitaculũ in me dum mihi displicet. Fiat mihi per noctem miseriarum mearum recordatio: & per diem spes salutis appareat. Temperem leta cũ tristibus: sed miserationum tuarum nũquam obliuiscar. Ex quantis me malis erueris: & vt animam meã nõ deserueris in periculis multis. Lugeam penitens de cõmissis: ad feliciora suspirem: de memetipso metuam semper: de te nunquam desperem. Fiat mihi calamus meus purgatoriũ meũ: & lectulus meus lachrymarum cõscius mearũ. Et in corpore meo doleam priusquam preceps corruam in tartara. Miserere dñe miserere: et opus tuum ne destituas liberator meus & spes mea vltima. Glo.

3 Miserere dolorum meorũ domine satis superque volutatus sum: et in ceno peccatorum meorũ marcui miser. Et quod restat amplius afflictio tempus inutiliter abijt. & vitam in consilijs expẽdi. Mors ante oculos meos adest: & domus nouissima sepulchrum. & stridor ac gemitus gehenne. Quãdiu me deludet dies hodiernus sub expectatione crastini/ quando incipiam ad te reuerti. Siste iã fluctus ac procellas animi: illumina consilium cordis mei & metã laboribus impone. Qui intellectum dederas vt bene agerem: tribue volũtatem et in actum dirige: ne exprobratione tui muneris confundar. Eripe me seruitio hostis tui: & ne insultet in opus manuum tuarum prohibe. quoniam alter qui prohibeat nõ est. Libera me de supplicijs eternis: sit mihi pars purgationis labor meus: quo hic per singulos dies exerceor. Reliquum in hac vita et in his membris exige priusquam veniat tempus egestatis. Reduc me in vias tuas ante solis occasum: aduesperascit enim & nox est amica predonibus. Coge me ad te si vocare parum est: denique vt liber: modo ne peream. Respice domine/ vide/ miserere/ succurre: quoniam tu solus omnes miserias meas nosti. Gloria patri.

4 Recordari libet munerum tuorum deus vt sit mihi cõfusio ante oculos & labor in genis meis. Pre enim forte miserberis vbi nõ prorsus oblitũ videris olim que mihi tribuisti largitor optime. Tu mihi celũ & stellas (quid enim horũ indigebas) tu mihi vicissitudines temporum creasti. Tu solem & lunam: tu dies noctesque: tu luces ac tenebras discreuisti. Aer est opus digitorũ tuorũ: serenitatẽ & nubes tu fecisti & ventos & pluuias. Terrã aquis inuoluisti: fecisti montes & maria: valles: planiciẽ: fontes: lacus & flumina. Nec intus varijs seminibus fecũdasti: circunquaque multiplici specie decorasti. Herbis virentibus vestijsti campos: distinxisti colles floribus: & syluas ramorũ folijs. Fatigato requiẽ preparasti: estuanti vmbras arborũ & ad ociũ recessus amenissimos. Sitiẽti fontes lucidos: esurienti baccas oĩs generis & refectiõis quam multiplicia alimẽta. Quã multis formibus spirantibus terrã & pelagus implesti & circũfusos tractus aeris quis cũcta dinumeret? Nec omnia pedibus hois subiecisti: vsque ad oblectationes varias animasti hominẽ: Nec me minus ideo quia cũ mul

tis: quin et singularia quedam tribuisti mihi. Tu corpus hominis pre cunctis creaturis tuis adornasti: tu membra miris ordinibus collocasti. Os illi imperiosum: ac serenum spiritumque tui capacem et contemplatorem celestium statuisti. Addidisti artes innumeras: quibus hec vita foret ornatior: eterne quoque vite spem dedisti. Ostendisti viam qua gradiendum foret: aperuisti aditus in tabernacula tua: monuisti quid cavendum atque unde declinandum sit. Deputasti comitem perpetuum ac ducem: gressus omnes et specula contemplatus es: et errores meos observasti. Cadentem sustentasti: labentem firmasti: errantem direxisti: prostratum sustulisti: suscitasti mortuum. Miseratus es labores meos: tenens ubi non mia sed odio dignus eram. Et quibus meis meritis tam multa tam grandia gratis et indignus hec accepi. Pro his omnibus quid tibi retribuerim vides: veruntamen miserere iterum: et succurre quia sine te morior. Ingratitudinum mearum ne reminiscaris amplius sed salvam fac animam meam: nil iam de propriis viribus sperantem. Gloria patri et filio.

Noctes mee in merore transierunt: et terroribus agitant innumeris: conscientia concutit insomnem et male mihi est. Somnus meus illusionibus variis turbatur: non mihi quietem afferens sed laborem. Signum pestiferi eventus prohibe domine et occurre: quoniam adventantis mortis est indicium. Dies meos in amaritudinibus exegi: consumpserunt me cure immortales: et anime mee litigio exasperatus sum. Corporis mei sarcina defessus ac curvatus ingredior et terram invitus aspicio. Intus et extra mihi ipse sum molestus;

utrobique hostes domesticos inveni qui me pessundederunt. Persecutoribus alienigenis patuit ingressus: et murorum custodia deiecta est. Et ego somno gravis atque incautus inter tenebras noctis oppressus sum. Nulla mihi spes salutis: nullum presidium aliunde: sed in misericordia tua domine sperabo. Succurre: accelera fer opem: et miserere mei. Gloria patri.

Circumvallarunt me inimici mei deurgentes me cuspide multiplici. Obstupui infelix et contremui vehementer: horror mortis superastitit mihi. Incubui infelix in baculum meum et dixi ecce perferam nec succumbam. Non respexi ad orientem nec unde debueram auxilium expectavi: nec sicut dignum fuerat speravi. Propterea firmamentum cui innixus eram me destituit repente: et ego pronus in terram sum prostratus. Agnovi cadens quod debuissem stetisse: predones insultaverunt concurrenti. Spoliaverunt me divitiis multis quesitis mihi de longinquo: tabe et cruore deformaverunt me. Vulneribus gravissimis confecerunt me: semianimem et nudum reliquerunt me in deserto. Caput et pectus meum transfixerunt: sed subter precordia mea debacchati sunt acerbius. Illic vulnus fetidum putruit: illic vite mee metus: illic domine manus tuas adhibe velociter. Unus enim salvator mi: et hec aspiciens ex alto tacuisti et passus es: quia ego promerui. Misereberis fortasse nec patieris in finem: quoniam tu solus potens es prescribere leges morti. Ipse atrocibus carnifices ob interitum meorum quoniam in te spes mea magna est: ipse salvum me facies de manibus impiorum. Gloria.

COgitabā stare dū corrui: ve mihi qz duriter nimis ollisꝰ sū. Quo & vbi redactus sum horresco cum memini & contremisco grauiter. sperabam de viribus meis: & mihi quedam magna promiserā. Somnia mihi fingebā & gaudebam: nunc delusos expergiscor cum lachrymis. Securus in periculis fui: securus in erūnis: medijs portum in tempestatibus putaui. Circumspexi per nebulas: secutusꝰ sum transuersas & tortuosas viuēdi vias & feliciter mulcētes. Nosti qm̄ tu semꝑ mihi fueras finis: sed ad te per inuiolum venire credēs retrocessi per inextricabiles anfractus. Sentio nūc infirmitates vbi libet piget erroris tam longeui: nec ꝓpterea subsisto vbi sit requies. Odio mihi sum & ago cuncta cum fastidio: vim patior & aliud nō lz. Nouū ꝓpositū mod vetustius opprimit & cū recta placuerit relabor ad solita. Quotiens iā oscitans ad vomitū redij: & subinde stomachās dixi quousqz hec & quis erit finis. Iustū suppliciū animi insolentis scio quod me perdidit: nihil eram & superaliū erexi. Agnoscens nullam hominum fiduciā nisi in deo & si parum video illucescat clariꝰ. Aufer a me dn̄e ꝓsumptionis spm̄ & humilitatem tribue placētē tibi. Ne qn̄ extollar inconsulte & mihi de me mentiar: sed perseuerem in timore tuo. Uinꝰ & vmbra tenuis sum: & fumus ante impetum ventorum ita mihi videor videri: Ita mihi videar semꝑ & in hac opinione permaneā sobrie ac salubriter sub vmbra tua. Quotiens hinc pedem mouero concidā: & ludibrio persecutoribus meis ero. Scio et expertus mutuo: operuit me iam similis ruina. Et adhuc exurgere non valui: sed inenarrabilibus vigeor miserus. Iamdiu sedus versor in sanguinibꝰ: et in luto cōcupiscentiarum mearum iaceo. Erige me christe iesu & misericorditer sustenta: non corruā sub extremis. Gloria patri.

Frācisci Petrarchę poētæ laureati psalmi confessionales, cautè tamē ac sobriè legendi.

DIes effluūt et labuntur anni: sed infelix ego nil cogito de peccatis meis. Quid faciā dn̄e aut quo ibo: cū venerit vltimū tp̄s meū. Clamabis me ad iudiciū: & requires a me talēto mihi tradito rationē. Heu mihi ēd rn̄debo tibi: cōfessus: territus ac tremens dicā. Nil dn̄e suplucratꝰ sum. cōsumpsi etiā nequiter talentū tuū. Quasi nesciꝰ dissimulabis mecū: interrogabis fortunas meas & seriē vite mee. dn̄e tu scis oīa delicta mea: & sculpta stylo ferreo in fronte gero. Miserere dn̄e seruo tuo: & nō intres mecū in iudiciū qz succumbo. Nec minus ad multitudines miseriarū mearū aspice ad magnitudinē miseratiōis tue dn̄e deus meꝰ. Et nō perdas animam meam redēptor meus: qm̄ tu eam sanguine redemisti. Uiuens viuēs confitebit tibi: dn̄e aperiā oīa peccā mea. Et humiliatum & contritum spiritum in me agnoscas. vt securitas & extendas cum dexterā pereunti. Etenim confitear tibi domine: miserere et parcere soleo

peni tentib⁹ ꝛ contritis. Sed heu qd reminiscar delicta mea: dū no ua pmitto vet. rū obliuiscar. Utinā memo: ē millesimus delicto:ū: aut de mille millib⁹ vnū scelus. Ut vl sic pecrar ꝛ doleas: ꝛ tu misereans misero ꝛ cōtrito In iniquitatis bus cōcept⁹ sum: ꝛ in iiquitatib⁹ editus ꝛ nutritus. Infans iniqui tates colui. ꝛ in qua purus esse de bui pactitiam dolosus egi. Ado leui nec factus sum citius adole scens quo citi⁹ mea prauitas ado leuit. Juuenis fui ꝛ attigi virum sed viguit in me vitiū semper pro virtute. Uirtutem odio habui. amaui sēper scelera ꝛ abhorrui bo nitatem. Ja sceno vanitatis edu catus sus ꝛ libēs secutus sum sem per semitas impiorus. Libens ini quos ad ponitū iteraui: ꝛ dux ma lorū fui libērius ꝙ sequar. Quis futura referet ꝛ extorta dilexi sem per spolia ꝛ rapinas. Depredatus sum pauperē ꝛ egenū: depredatus sum viduam ꝛ pupillā. Depreda tus sus extraneū ꝛ infirmū tēplū quoqꝫ ꝛ oratū ꝛ altare. In men dacijs ꝛ figmētis versat⁹ sus: adu lationes ꝛ fraudes sup oia ada maui. Arma lucis odio habui. ꝛ di lexi super oia tenebras. Exquisiui aspera ꝛ deserui vias planas: per deserta perrexi ꝛ per inuia et ina quosa. Coram te domine malum egi: tu scis quia ꝛ male agentib⁹ non dissensi. Heu mihi quid faciā aut quo ibo oportet per aciem tui iudicij me transire. Propterea do mine. miserere mei: quia non est remedium neqꝫ auxilium nisi tuum. Gloria patri.

Su- per- bia.

Superbum me fecisti do mine: et mea superbia est immensa. Spreui te domine pa: ētes spreui: superiores hūilēs raui coo. Et nūc ꝙ dñe me cognoscere cto supercilio me solū sup oia exal taui. Jactabā temere verba mea ꝛ elationes fimbrias ad sydera di latabā. Erexi cornua ꝛ respexi ce lū: ꝛ te summū dominū non cura ui. Et factus sum lucifero similis imo excessi eum: qꝛ nondum pares me tibi constitui sed maio: ē. Nec contētus fui dño domius mee: in seruo: um multitudine glo: iabar. Infestus fui fratribus ꝛ vicinis: ꝛ vt preesses cōciuibus ptumelias irrogabā. Nec passus sum aliquā do primū neqꝫ seruum: elatus ꝛ stomachans omnia contēnebam. Credidi per superbiā exaltari: ꝛ in ea fuit tas gloria ꝙ pompa mea. In psumptione sapientiā meritis maui: ꝛ qd sapiens non audebat insipiens ego tumore presumeba. Sed quia magis immemor in hoc peccato. fui superbus ꝛ arrogans in omni. Nec video qui talia pos sit ferre: nisi tu solus domine: qui mi sericors ꝛ benignus. Uir fortis pa tiens ꝛ inuictus: qui partes con temptus: blasphematus: ꝛ etiam iurgatus: Adiuua me domine: ac cor elatum ac psumptionis spiri tum in me extingue. Gloria.

Aua- ritia.

Bi tenacissima auaritia mea: vbi prodigalitas? Legalitates abominatus sum: ꝛ habui semp odio largitatē. Propter auaritiam dñe nil omisi: propter hāc oppressi viduam ꝛ pupillum. Subij seruitutis iugum: ꝛ abhor rui libertatē. Propter hāc adhesi impijs ꝛ indignis. ꝛ cū eis expeni di infeliciter tēp⁹ meū: quo charit nil habebā. Fui mēdax vari⁹ ꝛ pi ruru sollicitus cupidus ꝛ raptor. Perdidi letitiam et quietem tri bui semper tristitiam et labo rem. Propter hanc esuriui et si tiui sopiui/ frigui/ tremui ꝛ cre paui. Ob hanc testimo...ū falsum

tuli: feci iniquum iudicium et detestabilem sermonem. Sepe in necem proximi mei conspiraui: confinxi epistolas ⁊ membranas. Cor meum ad aurum et argentum: nunquam ad te domine cor leuaui. Nec misertus sum inopi et mendico: propter auariciam domine auertebam oculos ab egenis. Nec recte consului indigenti: iustum et pauperem in necessitatibus dereliqui. Dedi pecunias ad vsuram: defraudaui rempublicam et altare et fuditi sanguinem innocentem. Nec compassus sum inopi: debitori debitum et depositum denegaui. Nec dum accepi munera sed exegi: sed sine precio nihil feci. Et dixi congregabo thesauros de sanguine inopum et iustorum: ⁊ cum his de sanguinibus liberabor. Quod diu me domine tulisti vt quandoque refrenarer. Tu frena domine: tu solus potes modum et finem imponere cupiditatibus impiorum. Gloria patri.

Luxuria.

Quam varijs quoque modis lumbis meis abusus sum: confundor domine dum recordor. Subtraxi virginem patri suo: vxorem pauperi et vicino. Persecutus sum viduam et matronam: et que celibem vitam tibi domine dedicauit. Quam non potui donis flectere flexi dolis: et quam non potui vincere precibus vici minis. Et que mihi continens repugnabat: incontinentem obloquens mentiebar. Laxaui lumbos et vmbilicum sursecutus ⁊ huiuscemodi vitio gloriam acquisiui. Fortis ⁊ casta mulier displicebat mihi: et blandus oculus complacebat. Nec ad necessitatem tantum lumbos exercui: ⁊ voluptatem et lasciuias exercebam. Nec vna aut altera contentus eram maculare plurimas gloriabar. Sequebar quotidie chorum psallentium puellarum et amatoriis fabulas auscultaui. Induebar purpura ⁊ oculos liniebam: vt facilius vmbilicum meretarem. Vtebar aromatibus ⁊ valerianis: vt lumborum libidinem roborarem. Sollicitus mechus mihi socius fuit: et decipere discebam; vnica soror mea. Cum adulteris habitatio et portio mea erat et inter greges brutorum brutorum appetitum. Transgressus sum modum terminumque nature: et si quid fedius feci domine tu vidisti. Quam in hoc vitio me prostraui: nunc pudet dicere quod non puduit me fecisse. Sed heu dixi fatebor minora: sed nunc abscondo maiora pre verecundia et rubore. Propterea grauius deliqui: sed tu domine despicias animum ⁊ pudorem. Gloria.

Inuidia.

Inuidia mihi amica fuit ⁊ charitas inimica. Inique mundi virtutibus ⁊ fortunis detraxi regibus et momordi eos mendacio susurro odio ⁊ liuore. Obloquens proximo murmurabam: et ob alieno bono semper mundus marcebam. Iustorum laudes et merita denigraui ⁊ malorum glorias concupiui. Cum recti bene agerent inuidebam non vt agerem ego bene, sed quia volebam eos agere male. Si quando de rectis laudabilis sermo fuit: obieci falsas maculas et delicta. Si vero contra prauos infamia laborabat: eos subito ad sydera extollebam. Non inuidi laboribus proximi nec erumnis sed tantum laudi glorie et honori. Accendi contra pium filium patrem suum: et contra fidelem seruum dominum inflammaui. Castam coniugem contra virum: ⁊ fratres vnanimes ad discordiam concitaui. Optaui proximo paupertatem et exilium: naufragium: carcerem egritudinem et laborem. Vitra proximi odium mihi fuit: in sola

morte eius speraui: requiem inue-
nire. Ut paterentur innocui opta-
bam pati: et aliorum cruciatibus
gratulabar. Sed heu quanto dete
rius: inuidi tibi inuidi tue poten-
tie et operibus que fecisti. Idcirco
domine iuidie oculos amoue a me
vt que recta sint videam et ea agã.
Gloria patri.

Gula.

Odi temperãtiam et ama
ui gulã: et nil ventris in-
gluuie melius existima-
ui. In potu et cibo posui
votum meum: et illic cẽ
sui summã bonũ. In commessatio
nibus et conuiuijs exultaui: dũ esu
riret paup et sitiret. Crapula seroti
na delectatus sum: et complacuit
mihi matutina. Nec expectaui ne-
q prãdiũ neq cenãm: secutus sũ
insatiabilem voluptates. Nec vno
nec altero ferculo contentabar: lu-
xuriatus sum semper in multitudi
ne ferculorũ. Uarietas dapũ gloria
mihi fuit: et sumptuosa ac electa ci
baria exquirebam. Nec in fictilib9
his vescebar: abutebar autem his
in vasis celatis auro et argento.
Salsamenta herbarũ salubriũ ab
horrebã: nisi condita forẽt ab aro-
matibus preciosis. Nec vlla cõmu-
nia nec domestica sapiebant mihi
peregrina offi:a et specialia appete
bã. Nec bina mihi refectio satis
fuit multiplex autẽ et repetita cra
pula me iuuabat. Fregi ieiunia pa
rens gule: et naturã paucis conten
tam cum excessu nefario violaui
Sepe repletus et estuans oscitabã
et fragmenta mense non egenis/
sed canibus erogabam. Clamabat
pauper: et ego vt surdus solicitus
de crastina crapula cogitabã. Extuli
sti me dñe vsquequaq vt aliquã
do gulosam voraginem tempera-
rem. Nec feras amplius domine sz
succurre: et ventris ingluuiem co
erce. Gloria patri et filio.

Ira.

Abhorrui patientiam et
dilexi iram nec cũ iube-
rat et irascebar. Iratus
contra dominum: cõtra
patrem: iratum me con-
stitui contra matrem. Iratus mo-
ni iurgia innocenti: et seruo contu-
melias irrigabam. Sepe ob iram
domine te negaui: maledixi paren-
tibus: fratribus: et vicinis. Male-
dixi sanctis tuis domine: maledixi
viuificis elementis: et omnib9 ope
ribus tuis que fecisti. Totus inte
rius corrodebar. rationem et legez
omnem ab animo abdicaui. In fu
rore et furijs gliabar: et succensui
pauperibus et egenis. Uita mea
odio mihi fuit: et iratum mecum
omni homine/perdi pariter concu
piui. Aspiraui libenter ad iniurias
et vindictas: vltionem tibi domine
nunq̃ reseruaui. Scandalizatus sũ
domine non furiebam: nec respon-
sio mollis nec vir pacificus com-
placebat. In litibus et contentio-
nibus oblectabar: in cõfusione san
guinis et dissidio ciuitatis. Inimici
tias odio et dissentiones ciuium
agitabam: et iratus sepe praelia con
citaui. Cum ira in scandalo cuncta
egi: verba pacis et patientie serui-
tas aspernebar. Et factus sũ sicut
insipiens et insanus: qui redargu
tiones obaudit: nec amplectitur
disciplinã. Propterea ad te cõfugio
saluator meus: doce iram fugere et
exemplo tuo da mitẽ esse. Gloria.

Accidia.

Nolui accidiã tanq̃ ma-
trẽ fuit ociũ mihi frater
et desidia soror mea. Fu-
gi exercitiũ et laborẽ: et
solam negligẽtiam exti-
maui fructũ operis inuenire. Nec
vigiles oculos in sacra lectione te-
nui: nec i pio ope man9 meas. To-
ta nocte dominica dormitaui: nec ad
gallicãtũ excitat9 sũ: nec i matuti-
nis annũciaui laudem tuã. Sepe

illuxit nec surgebam ociabar in lecto: ne manuum labores manducarem. Et bene operantes singulos irridebam: torpentes vero a bono opere commendaui. Ociabar domi nec tua sanctuaria visitabã ꝛ pauem doloris concepiui. Piguit me frãgere esurienti panẽ meũ: dũ tota die ad ostium exclamaret. Torpebã per diẽ tibi reddere laudes: et ꝙ raro in te meditatus sum tu vidisti. Nec sic torpui dñe ad cogitationes vanas: ad occupatiões sceleris illecebras ꝛ delicta. Pre segnitie mea nõ visitaui in funere mortuũ: nec in egritudine infirmũ: nec in carcere peregrinũ. Nec subueni inopi nec nudo. Vacaui ab oi ope bono: et indulsi semp ocio vite mee. Excita me dñe a torpore fugãte: redde me iustificatiõib⁹ tuis vigilẽ ꝛ itẽtũ: Gloria.

Miserias tibi dñe decantaui: ꝛ si quid aliud feci dñe nõ tacebo. Neglexi de⁹ iustificationes tuas ꝛ cõtẽpsi doctrinã euangelizantium regnũ tuũ. Derisi sacerdotes tuos dñe ꝛ leuitas: innocuos simul ꝛ paupes ignotos. Apostoloꝝ canones aspnat⁹ sum: ꝛ cõsiliã patrũ ꝛ decreta põtificũ sum transgressus. Nec colui parentes meos nec honoraui senẽ: nec precepta ecclie custodiui. Peccaui audiẽs: peccaui vidẽs: gustãs ꝛ tãgẽs oia ac adorãs. Peccaui ambulãs: peccaui sedẽs/stãs/cogitãs vigilãs ꝛ dormiẽs. Impatiẽs ꝛ inuit⁹ tuli aduersitates meas: sꝫ gloriat⁹ sum sp in aduersitatib⁹ innocẽtũ. In cõfessiõib⁹ ꝛ in psalmis nõ fui diligẽs/nec deuot⁹: nec testẽ conscientiã: sed vulgi gloriã exquisiui. Sepe noui controuersiã contra rectos: et malui mẽdacio vincere ꝙ succumbere veritate. In pmissionibus larg⁹ erã [illegible] parcissim⁹ ob

seruator: ꝛ nunꝙ cũ potui reddidi vota mea. Nõ cõsideraui dñe ꝙ fecisti mihi: tu cũ ad tuã imaginem me formasti. Tradidisti mihi spm̃ immortalẽ: capacẽ visibiliũ ꝛ inuisibiliũ me fecisti. Celũ ꝛ stellas ad solatiũ hois tu creasti: mare et terrã ꝛ oia q̃ cõtinẽtur in eis ad vsuꝫ hois tu fecisti. Addidisti mortẽ homini ꝛ gehẽnã addidisti paradisum vt te melius cõtẽplarer. Pro his oibus que retribui hũ vides: nõ ledas gratis humiliatũ ꝛ cõtritũ. Adiuua me dñe ꝛ miserere mei da veniã delinquẽti: ꝛ ꝯsitẽtẽ tibi dñe ne repellas. Gloria patri ꝛ filio.

¶ Finiunt psalmi confessionales Fran. Pe.

¶ Rudolphi de Saxonia hui⁹ operis auctoris noticia ꝛ cõmẽdatio.

Rudolph⁹ ordinis Carthusiẽsis i domo Argẽtineñ. natiõe teutonic⁹ saxonica terra oriũd⁹. vir i diuinis scripturis studiosus ꝛ erudit⁹: ꝛ seculariũ literarũ nõ ignar⁹: īgenio mitis: eloquio dulcis ꝛ ꝯposit⁹: vita quoꝙ ꝛ ꝯuersatiõe isignis. Edidit magne deuotiõis ꝛ pfunde eruditionis q̃dã pclara opuscula: inter que istud psens op⁹ enituit: qb⁹ ingeniũ nobilr exercitãs nomẽ suũ immortalitati ꝯdonauit. Claruit sub Ludouico imperatore quarto. Anno domini. M.cccxxx.

¶ Regestum.

aa bb cc dd ee a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z AA

Omnes sunt quaterniones.

¶ Opus hoc aureum diligenter: summaqꝫ cura et diligentia emasculatum et castigatum: absolutum est. Impressum Anno a partu virgineo. M.cccccxiij.

398.237

Digitized by Google

Digitized by Google

4111
43

Digitized by Google

Digitized by Google